

4°
J. Can M. 7.

EX ELECTORALI BIBLIO-
THECA SERENISS. VTRIVSQ;
BAVARIAE DVCVM

CONSILIORVM

SIVE RESPONSORVM

MARTINI AB AZPILCVETA

DOCTORIS NAVARRI

Pars Secunda.

ROMAE,

Ex Typographia Iacobi Tornerij, MDXC.

PERMISSV SVPERIORVM.

Bayerische Staatsbibliothek München

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Digitized by Google

CONSILIORVM
SIVE RESPONSORVM
MARTINI AB AZPILCVETA
DOCTORIS NAVARRI,

Liber quartus.

DE SPONSALIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Parochi viri præſentia ſufficit, ſi in eius cõtrahitur parochia, & fœminæ, ſi in parochia fœminæ.*
2 *Matrimonium ſine parocho contractum nullius eſt effectus, nec vim etiã ſponſaliorum habet. nu. 3.*
4 *Virginem nulliter ducens, & cognoſcens an dotare teneatur.*
5 *Virginem pellicentem deflorans reſtituere non tenetur iure poli, ſed iure fori condemnabitur.*
6 *Virginem nulliter ducens, & deflorans an dotare teneatur, licet illa poſtea fornicetur.*
7 *Preces an magnæ, an leues ratione perſonæ iudicandę.*
7 *Virginem ſacratus, vel coniugatus ſine deceptione deflorans nihil reſtituere tenetur.*

CONSILIVM PRIMVM.

QVæſitum fuit primo, coram quo parocho contrahi debeat matrimonium, quando coniungendi ſunt diuerſarum parochialium, viri, an mulieris, vel vtriuſque.

Secundo, an qui matrimonium ſine parochi præſentia contraxerunt poſſint ab eo abſque Iudicis licentia diſcedere.

Tertio, An matrimonium ſine parochi licentia contractum vim ſaltem ſponſaliorum habeat.

Quarto, an matrimonio vt ſupra cum virgine contracto, ſi vir eam defloraverit, nec amplius cum ea contrahere velit, eam dotare teneatur.

Quinto, an ad idem teneatur, qui virginem pellicentem defloret.

Sexto, matrimonio ſine parochi præſentia cum virgine contracto, & conſummato, ſi mulier cum alio fornicatur, an vir qui eam defloravit, nec amplius cũ ea contrahere intendit, ad damni reſtitutionẽ teneatur.

Septimo, an etiam ad idem teneatur coniugatus, vel in ſacris conſtitutus, qui cum virgine contrahit, & eam defloret.

1 AD PRIMAM reſpondeo, quod ad hoc, vt matrimonium valeat, ſufficit, quod interueniat parochus habitationis fœminæ, quando contrahitur in parochia habitationis eius; & ſufficit parochus viri quãdo contrahitur in parochia habitationis viri, vt declarauit Congregatio Illuſtriſſ. Card. ad dubia Conc. Trid. declaranda deputatorum.

2 AD SECVNDAM reſpondetur affirmatiue, quod contrahentes matrimonium ſine præſentia parochi, vel eius ſubſtituti poſſunt diſcedere a tali matrimonio propria authoritate, & ſine vlla Iudicis auctoritate poteſt vir ducere aliam fœminam, & fœmina nubere alij viro. Tum quia tale matrimonium eſt ipſo iure nullum, & omnino irritum per c. 1. de reform. matrimonij ſeſſ. 24. Conc. Trid. & impedimentum non præſtat, quod de iure non ſortitur effectum, reg. non præſtat. de reg. lib. 6. Tũ quia cenſetur ab illegitimis perſonis contractum per prædictum cap. 1. conc. & conſequenter adeo notorie nullum, quod non eſt cur adeatur Iudex ad illud diſſoluendum, arg. c. ap. ad noſtram. de iure iur.

3 AD TERTIAM, quod tale matrimonium non videtur habere vim ſponſaliorum. Tum quia contextus prædicti cap. 1. conc. habet huiuſmodi contractum eſſe irritum, & nullum & habendum pro contracto inter perſonas omnino illegitimas, inter quas non poſſunt interuenire ſponſalia. Nec obſtat cap. 1. §. 1. de ſponſ. impub. lib. 6. Tum quia matrimonium contractum eo quod ſit contractum inter impuberes non cẽſetur contractum inter perſonas omnino illegitimas. Tum quia caſus ille eſt ſpecialis, & non eſt trahendus ad alia ſaltem diſſimilia, & in quibus non militat eadem ratio, arg. cap. præſenti. §. loca. de præb. lib. 6. & c. qualis. 25. diſt.

4 AD QVARTAM reſpondeo, quòd is qui matrimonium cum virgine ſine parochi præſentia cõtraxit, & eam defloravit ad eum modũ ſatisfacere tenetur vel non tenetur, quo modo tenetur aut non tenetur is, qui defloravit virginem volentem & non deceptam; quomodo autem hic teneatur, aut non teneatur, videatur cap. 1. & 2. de adult. & ea quæ nos diximus in Man. cap. 16. num. 16. vbi reſoluimus eum, qui defloravit aliquam leuiter rogatam ſine vlla deceptione, & à fortiori rogantem ſaltem

tem tacite nõ teneri ad dotandum eam in foro conſcientiæ, licet in foro exteriori ſic. eum vero, qui defloravit magnis precibus ad conſentiendũ adductam teneri ad dotandum.

5 AD QVINTAM reſpondeo, quod adoleſcens defloravit virginẽ pellicientem ſeu inducentem ad fornicationem, vel ſtuprum in foro cõſcientiæ non tenetur ad ei reſtituendum aliquid, ſed in foro exteriori cõdemnabitur, vt in dicto Man. ſupra dicitur in ſimili fortiori caſu, videlicet, cum adoleſcens non rogatur, ſed rogat, licite tamen & ſine vlla deceptione, vt proxime dictum eſt.

6 AD SEXTAM reſpondeo primo, quod qui contraxit cum aliqua contra formam prædicti Conc. & conſummauit matrimonium, ſi poſtea illa fornicata fuerit, non tenetur contrahere cum illa, arg. cap. quemadmodum. de iureiur. quatenus probat eum qui iurauit ducere aliquam, nõ teneri, ſi poſtea fornicata fuerit. Secundo quod tenetur ad dotandum, ſi ante illam fornicationem erat obligatus: quia fornicatio ſequens non eſt cauſa rollendi obligationem, qua ante illam tenebatur dotare, argum. totius tituli Inſtit. quibus modis tollitur obligatio. an autem teneretur ante illam fornicationem, videtur colligi ex reſponſione ad quartam.

7 AD SEPTIMAM reſpondeo, quod ſi coniugatus, vel ſacris initiatus defloravit virginem conſciam coniugij, vel ordinis ſacri, non tenebitur quidem illam ducere, vt proponitur in ipſa quæſtione, nec tenebitur eam dotare in foro conſcientiæ, ſi defloravit volentem, vel rogantem, vel tantum leuiter rogatam ſine vlla deceptione per reſponſa ad quæſtionem quintam: Si autem defloravit rogatam magnis precibus, tenebitur ad dotandam in vtroque foro, per reſponſum ad quartam quæſtionem. Addo tamen id, quod apud neminem legere memini, preces quæ viderentur eſſe leues, ſi fierent a gregario iuuene, poſſe dici graues, ſi fierent ab aliquo magnæ authoritatis viro puellæ gregariæ, argu. illius vulgaris, *Preces ſuperioris ſunt iuſſus*. l. 1. & gloſ. verbo quemadmodum. ff. quod iuſſu, & conſequenter fieri poſſet, quod rogatio quæ eſſet leuis, ſi fieret a gregario iuuene, diceretur grauis & importuna ſi fieret ab aliquo, cui notabilem authoritatem adderet coniugium, aut ſacer ordo.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ex diſpenſatione contrahentes negata copula poſt commiſſionem ad diſpenſandum ſecuta peccant, ſed valet matrimonium.*
2 *Diſpenſatio ſuper vno impedimento alio tacito eſt valida.*
2 *Inceſtus impedit, ſed non dirimit matrimonium.*
3 *Filij nati ex matrimonio in peccato contracto ſunt legitimi.*
3 *Matrimonium per diſpenſationem tacito inceſtu contrahentibus remediũ.*
4 *Diſpenſatio ad petendum debitum tacito inceſtu impetrari poteſt.*
4 *Opinionem grauis authoris ſequens præcipue in ijs, quæ ſunt iuris humani, non peccat.*

Incestus occulte post commissionem ad dispensandum admissos commissario interroganti contrahentes fateri non tenentur.

CONSILIVM II.

1 QVidam N. tractabat de matrimonio contrahendo cum C. secundo gradu consanguinitatis attinente: & post missam informationem ad Vrbem, & impetratam commissionem dispensandi, antequam dispensatio fieret, cognouerunt se carnaliter; & postea commissarius accepto iuramento, quo iurarunt sese non cognouisse, dispensauit, & contraxerunt publice matrimonium, & multis annis vixerunt coniugati. Quæritur de remedio salutis animæ & corporis præfatorum.

Ad hanc quæstionem respondeo primo: illam esse grauissimam, & multiplicem; ita quod eius plena decisio multarum aliarum requirat, ideoque non vacare nobis nunc eam pro dignitate decidere: tamen pro amicitia, qua sum in dominum interrogantem, per pauca seminaria ita eam tractabo, vt ex eis colligi possint in id necessaria. Secũdo, quod præfati grauissime peccauerunt per incestum, & periurium; quorum oportet eos vere pœnitere, vt condonẽtur à Deo misericordissimo. Tertio, quod iure ipso attento valuit dispensatio præfata: tum quia in impetratione cõmissionis eius Papalis, non fuit admissa vlla subreptio; quia nondum incestum admiserant: tum quia nullo iure cauetur, quod non possit impetrari dispensatio super vno impedimento non facta mentione de alio; quamuis non possit contrahi matrimonium iuste donec super vtroque dispensetur, sicuti excommunicatus duplici excommunicatione absolui quidem potest ab vna, non facta mentione de altera; licet non possit iuste communicare cum proximo donec ab omnibus absoluatur iuxta cap. ex parte. & glo. mag. eius receptam in Theoria & praxi de senten. excomm. faciunt multa quæ adducit Fel. in c. querelam. de iureiur. & in cap. omni
2 potens. de accus. & in c. 2. de rescr. à nu. 3. Quarto, quod præfatum matrimonium valuit; quamuis iniuste fuerit contractum, quia impedimẽtum incestus, licet impediat contrahendum, non tamen dirimit contractum secundum omnes; & ita, cum per præfatam dispensationem fuisset sublatum impedimentum secundi gradus consanguinitatis; quod impedit & dirimit; solum remansit impedimentum incestus impediens & non dirimens, iuxta tradita in nostro Man. confess. in c. 22. nu. 74. super
3 quo potest dispẽsare episcopus, vt traditur ibid. nu. 75. Quinto, quòd filij præfatorum sunt legitimi; quia nati sunt ex legitimo matrimonio; licet cum peccato contracto; qualia sunt vt ego arbitror pleraq. matrimonia. Sexto, quod ad manendum cũ salute animæ, corporis, & honoris sufficit prædictis consulentib. legitime pœnitere, & confiteri, & pœnitentias iniunctas implere, & impetrare dispensationem ab episcopo petendi de-
4 bitum à se mutuo adhoc, vt suo matrimonio sancte fruantur. Septimo, quod consulte ac prouide faciẽt tacẽdo, & nõ fatẽdo incestũ illũ, quẽ admiserũt; cuius tamen publicatio nõ noceret filijs legitimis natis, &

negan-

negãtib. illũ per ea quæ traduntur per Bar. & alios in l. filiũ. n. 2. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris. & alibi ſæpe de filio nõ credẽte matri dicẽti eũ eſſe ſpuriũ. Octauo, facit pro cõſulentibus, quod quãdo aliquid depẽdet ex intellectu iuris humani, diuerſo modo intellecti, nõ peccat quis in ſequẽdo intellectũ grauis auctoris, etiam ſi ille eſſet vere falſus, ſecundũ Innocentiũ in c. per tuas. in 2. de Simon. cõiter receptũ per Bal. & alios, quos citat Fel. in c. 1. de ſent. & re iud. fal. 7. & ea quæ nos tradidimus nuperrime in cõment. de alienat. rerũ eccleſ. in ſumma 8. & 15. Nono, Facit, quod ante multos annos tenuit Thomas corrector pœnitẽtiarię, qui poſt fuit Epſ Herdẽſis, quoſdã, qui impetrarunt cõmiſſionẽ ad diſpenſandũ, & poſtea ante diſpẽſationẽ cõmiſerũt inceſtũ, nõ fuiſſe obligatos ad confitendũ illũ cõmiſſ. interrogãti, quia fuit occultus & ſecretus, & eius manifeſtatio, nõ erat ad ſubſtantiã diſpẽſationis neceſſ. per iura vulgata.

SVMMARIVM.

1 *Filij ex matrimonio nullo legitime contracto, & durante amborum, vel alterius coniugis ignorantia nati, ſunt legitimi.*
2 *Papa, immo nec Deus nequit facere, vt factum non ſit factum.*
3 *Papa ſacramentum ſine his, quæ ſunt de eius eſſentia, facere nequit.*
3 *Conſenſus verus viri, ac mulieris ſunt de matrimonij eſſentia.*
4 *Papa nequit quæ ſunt de ſacramenti eſſentia ſupplere.*
5 *Reſuſcitatus ad ſuam vxorem ſine noſio conſenſu redire nequit.*
5 *Papa ſtupor mundi, nec Deus eſt, nec homo.*
6 *Papa quidquid fieri poteſt lege humana, poteſt per ſeipſum.*
6 *Papa, & Imperator ſunt canones, & leges animatæ.*
7 *Papa pluſquam conſuetudo, & priuilegium poteſt.*
7 *Conſuetudine induci poteſt, vt nati ex matrimonio putatiuo ſint legitimi.*
8 *Papa ex cauſa legem diuinam limitare, & deſuper diſpenſare valet.*
9 *Papa leges ſuas, & prædeceſſorum an ſic reuocare poſſit, ac ſi latæ non fuiſſent. nu. ſeq.*
11 *Papa leges ſuas quoad effectus Deo, & principi ſæculari reſeruatos, pro infectis habere nequit.*
12 *Legitimatio extra terras Eccleſiæ ad poteſtatem laicam ſpectat.*
14 *Lex de non contrahendo in quarto gradu, poteſt à Papa cum ſuis effectibus reuocari.*
15 *Papa ſine cauſa legem ſuam reuocando peccat, ſed valet actus.*
15 *Papa plenitudine poteſtatis ſine magna cauſa vti non debet.*
16 *Papa non poteſt licite cum ſcandalo, & in tertij præiudicium ſuas leges reuocare. nu. 17.*

CONSILIVM III.

AN Papa poſſit facere, ut poſt mortem alterius coniugis putatiuæ, quæ uere non erat coniux ob impedimentum cõſanguinitatis, uel

affinitatis, filij inceſtuoſi fiant legitimi, approbando matrimonium inter ipſos perinde ac fierent ſi ambo viuerent, & approbaretur à ſua Sanctitate.

Quæſtio hæc eſt maxima, & maximo digniſſima cothurno quoad vtrumque forum, paulo latius, ſed quambreuiſſime fieri poteſt eam tra-
1 ctabo. Reſpondeo igitur primo, quod filij, qui nati fuerunt antequam vterque coniugum ſciret impedimentum, ſunt legitimi. abſque ulla Papæ diſpenſatione, quia ignorantia impedimenti parentum vel alterius eorum efficit legitimos filios, ſi matrimonium contraxerunt factis legitime denuntiationibus debitis, & nullo denuntiatore apparente, ut clare probatur in cap. 2. & in cap. referente. & c. ex tenore. adiunctis ſuis gloſſis communiter recep. qui filij ſint legitimi, & cum in caſu propoſito matrimonium fuiſſet contractum ſeruata forma Concilij Trid. & quod præmiſſis denuntiationibus nemo denuntiauit impedimentum, ſi vterque parentum vel alter eorum vere ignorabat impedimentum, certum eſt, filios eorum ante ſcientiam impedimenti natos eſſe legitimos.

2 Secundo, quòd pro parte negante, ſcilicet quod filij, qui concepti & nati fuerunt poſtquam vterque parentum ſciuit impedimentum, non poſſunt legitimari per Sanctiſſimum D. N. ita vt ſint legitimi à tempore, quo fuerunt concepti, & nati per approbationem matrimonij factam à ſua Sanctitate poſt mortem alterius parentum, facit primo, quòd non poteſt eius Sanctitas facere, vt quod factum eſt, non ſit factum, l. in bello. §. factam. ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ. & c. ſi Paulus. 32. q. 5. vbi D. Hieron. ait etiam Deum ipſum non poſſe id facere: quia implicat contradictionem, vt declarat D. Thom. 1. par. q. 25. ar. 3. & 4. qui in 3. art. reddit rationem ſui dicti clariorem, quod licet Papa, & Imperator inducere poſſint fictionem, aut præſumptionem alicuius actus, qui uere non fuit factus, ut fingatur, vel præſumatur eſſe factus, c. is qui. & c. tua de ſponſal. & tradit Bar. in l. ſi is qui pro emptore. à nu. 2. ff. de vſucap. & ponendo exemplum de l. poſtliminium fingentem redeuntem ab hoſtibus non fuiſſe captum; & de lege Cornelia fingente captum ab hoſtibus mori cum capitur ab eis: non tamen poſſe efficere, quod vere ſint facti: quia non poſſunt facere, quod duo vere contradictoria ſint
3 vera, ut tradit ſupra Thom. vbi ſupra. Secundo, quod non poteſt facere Papa, vt aliquod ſit uerum Sacramentum à D. N. Ieſu Chriſto inſtitutum, niſi concurrant ea, quæ ſunt de ſubſtantia, & eſſentia ſacramenti, per ea, quæ omnis turba doctorum Theologorum tradit in 1. diſt. lib. 4. ſent. & probatur in cap. ueniens. de preſb. non bapt. tradit ſupra Thom. recep. 3. p. q. 64. ar. 1. & 2. & ita per nullam poteſtatem humanam poteſt effici verum Sacramentum Euchariſtiæ ſine uero pane, & uero uino; neque ſacramentum baptiſmi ſine uera aqua; nec conſequenter verum matrimonium ſine uero conſenſu uiri & mulieris: quia ſicut panis verus,

uerus, & vinum verum ſunt de eſſentia Sacramenti Euchariſtiæ, & aqua vera de eſſentia baptiſmi: ita conſenſus verus viri & mulieris eſt de eſſentia matrimonii, c. ſufficiat. 27. q. 2. & non qualis qualis conſenſus, ſed liber, c. cum locum. de ſponſal. Ergo ſicut licet Papa poſſit efficere, quod aliquod præſumatur eſſe Sacramentum Euchariſtiæ, vel baptiſmi, vel ordinis, non tamen poteſt efficere, vt aliquid ſit vere unum horum ſacramentorum, ſine his quæ Chriſtus Deus voluit eſſe de eſſentia eorum; ita licet poſſit Papa inducere præſumptionem, qua putetur aliquid eſſe ſacramentum matrimonij, d. cap. is qui. & c. tua de ſponſ. non tamen poteſt efficere, vt id quod coram Deo non eſt ſacramentum matrimonij, ſit tale uerum coram hominibus. Tertio, quod Papa non poteſt ſupplere conſenſum iure naturæ requiſitum, vt poſt Io. And. tradit Panor. in c. per venerabilem nu. 22. qui filij ſint leg. quos etiam nos poſt alios ſequuti ſumus in Man. confeſſ. c. 22. nu. 86. inſinuando rationem, quia iure naturali, & diuino ad ſubſtantiam matrimonij requiritur. Franciſcus etiam Arer. tenet in conſ. 142. num. 4. quod matrimonium contractum inter inhabiles non ratificatur per ſolam diſpenſationem Papæ, ſed oportet vt nouo conſenſu poſt diſpenſationem nouè contrahatur, quod in caſu noſtro fieri non poteſt. Quarto, quod mors omnia ſoluit, auth. de nuptijs. §. deinceps. col. 4. & conſequenter matrimonium; adeo quod Lazarus reſuſcitatus non potuiſſet de iure accedere ad ſuam vxorem, ſi quam habuiſſet, & reliquiſſet uiuam, non contrahendo nouè matrimonium, iuxta glo. ſolenn. in c. licite. 32. q. 7. Tertio principaliter dico pro contraria parte, ſcilicet, quòd poteſt facere Papa per ſuam diſpenſationem & diſpoſitionem, vt per matrimonium prædictum fiant filij legitimi, facit primo illud poetæ Anglici relatus ad glo. in proœmio clem. *Papa ſtupor mundi.* & infra, *nec Deus eſt, nec homo; ſed neuter inter vtrunq.* pro quo eſt c. cuncta per mundum. 9. q. 3. & c. propoſuit. de conceſ. præben. Secundo, quòd quidquid poteſt fieri iuſtè per Canonem humanum, poteſt fieri per Papam; cum ipſe ſit pater & auctor Canonum, c. 1. de conſtit. c. ſi Romanorum. 19. diſt. immo etiam canones viui, c. ipſi ſicut canones. 9. q. 3. per quod addit ibi glo. ſummos Pontifices eſſe canones animatos; ſicut & Imperator eſt lex animata, §. fin. in auth. de conſulib. col. 4. At poſſet generali canone ſtatui, vt filij eorum, qui bona fide certo numero annorum permanſerint in matrimonio, alias legitime contracto, per ignorantiam probabilem ſint legitimi; ſicut ſtatutum eſt, vt ſint legitimi filij, quorum pater vel mater bona fide putabit eſſe verum matrimonium, ex quo geniti ſunt iuxta ſupradicta c. 2. cap. referente, & c. ex tenore. cum ſuis gloſſis, qui filij ſint leg. quia talis canon non eſſet contra ius naturale, neque diuinum. Ergo etiam Papa poteſt per ſuam diſpenſationem id facere; cum qui poteſt facere quod eſt plus, poteſt facere quod eſt minus. reg. cui licet quod eſt plus, & quod minus eſt licebit. de reg. iur. Tertio, quòd Papa plus

poteſt

poteſt facere, quam conſuetudo, etiam immemorabilis, & priuilegium, vt palam eſt. At conſuetudine immemorabili, & priuilegio, Papa induci poteſt, quòd in aliqua prouincia, vel in aliquo genere hominum ſint legitimi filij nati ex matrimonio putatiuo bona fide aliquo certo tempore continuato: quia hoc non eſt contra legem naturalem, neque diuinam. Ergo etiam id poteſt efficere Papa. Quarto, quod Papa poteſt limitare iuſta de cauſa legem naturalem, & diuinam, & diſpenſare circa illas iuſta de cauſa in aliquo caſu occurrenti, vt tradunt Innoc. & omnes in cap. quæ in Eccleſiarum de conſtit. per l. Lucius. ff. de euictio. & Papa diſpẽſat iuſta de cauſa ſuper omni voto; licet illud iure naturali obliget etiam in ſolẽni caſtitatis faciẽdo monachũ verũ, quia vouit tria ſubſtantialia religionis vota, habilẽ ad coniugiũ, ſecundũ Innoc. à Carioniſtis recept. in c. cum ad. §. fin. de ſtat. monach. & etiam Caiet. contra S. Thom. 2. 2. q. 88. ar. 11. tanta eſt eius poteſtatis plenitudo, vt mõſtrant illa plurima, quæ citat Fel. in c. 1. a nu. 6. de conſtit. Quinto, quòd glo. putata ſing. in clem. 1. verb. pro infectis. de immu. Eccleſiarũ. recep. cõmuniter habet tantam eſſe plenitudinẽ poteſtatis Papæ, quod poteſt reuocare oẽs leges à ſe, vel prædeceſſoribus ſuis latas cũ omnibus effectibus ab eis productis; ita vt cenſeantur reuocatæ à tẽpore, quo factæ fuerunt cũ omnibus effectibus ex eis cõſequutis. At lex, quæ inducit impedimentũ in 4. conſanguinitatis gradu, eſt lex lata per Papas; quia nec iure naturali, neq; diuino vllo ſunt prohibita matrimonia in illo gradu. Ergo poteſt reuocare illam, cũ ſuis effectibus; ita vt cenſeatur reuocata ex tunc, ſcilicet à tẽpore quo fuit lata; & non tantũ ex nunc quo tempore fit reuocatio. quæ glo. procedit etiam in Papa reuocante legẽ ſui prædeceſſoris: loquitur enim de reuocatione, qua Clemens V. reuocauit legẽ factã à Bonifatio viij. prædeceſſore ſuo, habendo illã pro infecta, per quã eandem glo. Petrus ab Anchatano tenet hanc partẽ in conſ. 409. Quin & Panor. magnificando illã glo. aſſeruit ferè idẽ in cap. per venerabilẽ à nu. 22. qui o filij ſint legitimi. Quarto, principaliter præmiſſis pro vtraque parte ſuprædictis ad concordiã eorũ, quæ in eis tangũtur dico primo, argumenta pro priore parte negante formata concludere illam quoad ea, quæ iure naturali, & diuino ſunt inſtituta pro Sancto Sacramento matrimonij, & conſequenter, q; Papa non poteſt efficere, quod matrimoniũ non fuerit ſerè ſolutũ per mortẽ vxoris, iuxta illud Pauli. 1. ad Corinth. 7. ſecundũ ſolam naturalẽ, & diuinã legẽ loquentis, *Coniux mortuo coniuge ſoluta eſt à lege illius.* neq; tacere põt vt matrimoniũ, de quo agitur, non fuerit iniuſtũ: quia contradictoria eius eſt vera, ſcilicet, quod fuit iniuſtũ: & non poteſt etiã facere, vt duo cõtradictoria ſint vera, vt prædictũ eſt. nec cõſequenter poteſt efficere Papa, vt prædictũ matrimoniũ verè reuiuiſcat inter præfatos coniuges inhabiles ad illud ceſſante inhabilitate per diſpenſationẽ, vel alio modo ſine nouo conſenſu: quia iure naturali, & diuino cõſenſus eſt de ſubſtantia & eſſentia matrimonii, vt dictũ eſt. Nec

poteſt

pót facere quod fiat Sacramentum ſine matetia, & forma, quas inſtituit Chriſtus ad eius eſſentiã neceſſarias: quia vt prædictũ eſt, nõ pót legem naturalẽ & diuinã tollere. Nec poteſt etiã facere, quod filij nati poſt ſciẽtiam vtriuſq; parẽtis impedimẽti, nõ fuerint illegitimi; quia implicat cõ-
11 tradictionẽ quod aliquis fuerit, & nõ fuerit illegitimus. Secũdo, q̃ Papa nõ pót efficere, vt leges à ſe, vel prædeceſſoribus ſuis factæ habeantur pro infectis quoad illos effectus, quos iam operatæ ſunt virtute iuris naturalis, vel diuini: nõ enim poteſt efficere, quod coniuges qui inualide cõtra leges Papales matrimoniũ ſcientes impedimentũ cõtraxerunt, vel eo vſi ſunt, peccauerunt mortifere, neq; quod non damnẽtur ob illa peccata à Deo, ſi eos nõ pœnituerit eorũ iuſtè; neq; quod non peccauerint mortiferè accipientes Sacramentũ Pœnitentiæ vel Euchariſtiæ in illo malo ſtatu; quia deletio, & extinctio peccati mortiferi iam admiſſi nõ pertinet ad nutũ Papę, ſine iuſta contritione, & neceſſaria cõfeſſione cap legatur. 24. q. 2. &c. venia nõ datur niſi correcto. de reg. iur. lib. 6. neq; gratia Sacramentalis recuperari poteſt per ſolã legis reuocationẽ: quia ſolus
12 Deus illã reſtituit, c. omnis. de conſecra. diſt. 4. Tertio, quod nec ſua Sanctitas reuocaſſe poſſe videtur prædictas ſuas leges ad effectũ tollendi effectus, qui licet nõ ſint reſeruati ſoli Deo, ſunt tñ reſeruati regi ſæculari; qualis eſt legitimatio filiorũ natorũ extra tertas Apoſtolicas; quã licet Papa facere poſſit diſpẽſando in radice matrimonij: nõ tñ poteſt ſimpliciter diſpenſando circa ipſam ſolã legitimationẽ, vt ſatis ſenſit Pan. in d. c. per venerabilẽ. nu. 26. qui filij ſint legitimi, & videtur praxis ſeruare
13 illud, vt colligitur ex deciſ. 1. Rot. in nouis eod. tit. Quarto, quod Papa poteſt reuocare oẽs leges à ſe, vel prædeceſſoribus ſuis ſuper matrimonio latas; quatenus ſunt humanæ: & ita reuocare, quod fingantur non eſſe factæ, & perinde iudicentur ea ſuper quibus factæ ſunt, ac ſi nunquã fuiſſent factæ, per multa quæ adduci poſſunt ex dictis Bar. & aliorũ nouiorũ repetentiũ in d. l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſucap. quæ fundãtur ſuper
14 prædicta glo. clem. 1. de immuni. Eccleſ. Quinto, quod non ſolum poteſt ſua Sanctitas leges præfatas reuocare, & fingere, vt pro infectis habeantur, & cẽſeantur nõ eſſe factę, quoad ipſas met; ſed etiã quoad effectus ab eis, vel propter eas productos; ita quod nõ habeantur pro productis; & perinde iudicandũ ſit de omnibus rebus, ſuper quibus factę ſunt, ac ſi nõ fuiſſent factæ: etenim ſi effectus eſſent, excõicationes, ſuſpenſiones, interdicta, & irregularitates, vel aliæ inhabilitates, modo ſint tales, quę ſubijciantur poteſtati eius mirabili, vt glo prædicta à pleriſque omnibus recepta tenet, & multis rationibus cõfirmari põt. Dixi, modo ſubijciantur poteſtati eius: Nam illos, qui ſoli diuinæ poteſtati, vel alterius ſuperioris ſæcularis reſeruantur, nõ poteſt reuocare, neq; pro nõ cõſequutis habere, vt dictũ eſt in 2. & 3. dicto: qualis eſt cõdemnatio ad infernũ, vel abſolutio ab illo & à peccatis, vel impreſſio characteris baptiſmi, confirmationis, & ordinis, quę per eas, vel ꝓpter ea cõſequutæ ſunt, iuxta cap. hi qui.

& cap.

& cap. quod quidã. 1. q. 1. & c. de gradatio. de pœnis lib. 6. cũ eis, & alibi ſæpe adnot. & recuperatio gratiæ ſacramentalis, quæ per contrauẽtionem eorum perdita fuit, & à ſolo Deo recuperari poteſt, vt dictum eſt.

14 Sexto, quod certum eſt, legem, qua non licet cõtrahere in 4. conſanguinitatis gradu, quo attinentes ſe prædicti contraxerunt, non eſſe legẽ naturalem, neque diuinã, ſed ſolum humanam poſitiuam inductã per Papas, vel Cõcilia, quorum caput eſt Papa. & conſequenter poſſe illam reuocare S. D. N. in Concilio, vel extra Cõcil. licet non fuerit facta ab ipſo, ſed à prædeceſſoribus ſuis per d. c. cuncta per mundũ. 9. q. 3. & c. propoſuit. de conceſſ. præb. & quod poteſt reuocare; ita vt fingatur non eſſe facta, nec produxiſſe vllũ effectũ; cuius ſublatio ſubijcitur eius poteſtati, & conſequenter prædicti filij illegitime nati fingantur eſſe nati legitime; vt nati fuiſſent ſi tale impedimentũ gradus quarti conſanguinitatis vel affinitatis per d. legẽ non fuiſſet inductum: immo ita, vt iudicarentur legitimi eo modo, quo ſolo iure naturæ, & diuino inſpecto nati eſſent, vt naſcebantur omnes olim ante legũ humanarũ prohibitionẽ, iuxta auth. quibus modis naturales effic. ſui, §. 1.

15 Quinto principaliter dico primo, quod licet S. D. N. de plenitudine ſuę poteſtatis poſſit in caſu propoſito prædictam legem de non contrahendo in 4. gradu reuocare, non ſolum vt cenſeatur reuocata ex nunc, ſed ẽt à tempore, quo fuit facta; & ita reuocare vt fingatur vel habeatur pro infecta cum ſuis omnibus effectibus ſubiectis ſuæ poteſtati, & volũtati; nõ poteſt tamen hoc facere abſque peccato ſine aliqua magna, & iuſta cauſa: quia ſua Sanctitas non debet vti plenitudine poteſtatis ſine illa; licet poſſit ita vti, vt valeat actus ſecundum Innoc. recep. ibi à Panor. & aliis in c. innotuit. de elect. tũ quia alioqui, ſi vellet, pro libito ſine cauſa iuſta poſſet tollere oẽs canones inducẽtes iure humano impedimẽtũ matrim. & habere illos pro infectis abſque peccato: & quod omnes male coniugati propter impedimẽta ſolo iure humano inducta poſſent bene coniugare. Tum quia alioqui pro libito poſſet efficere, vt oẽs monachi, & monachæ deſinerent eſſe vere religioſi, i. non ſolemniter profeſſi, tenẽdo cõmunem ſententiam, quæ habet ſolemnitatem voti eſſe iuris humani; licet votũ ipſum, modo ſit validum, iure diuino & naturali debeat ſeruari; nec poſſit reuocari ita vt habeatur pro infecto. Secũdo, quòd nõ poſſet S. S. ſaltem ſine maxima cauſa facere tales reuocationes cum ſcandalo populi, arg. c. nihil. de præſcrip. & c. 2. de oper. nou. nunc. nec prodeſſet quidquam clauſula nõ obſtante ſcandalo; quia id excedere ſuam poteſtatem dicit Bal. in l. reſcr. C. de precib. imp. off. quem ſequitur Decius in c. ſi qñ.

16 nu. 4. de reſcr. Tertio, quòd abſtinentiam ab huiuſmodi reuocatione, ſaltẽ ſine maxima cauſa facienda perſuadet, quod prædictæ perſonę vidẽtur eſſe de temporali iuriſdictione dominij Venetiarum: & quod huiuſmodi reuocationi vix ſine grandi ſcandalo parebit illa Sereniſſima, quæ par eſt Regiæ, Dominatio: & quod prædicta reuocatio eſt præiudicialis.

Ter-

Tertio, ſcilicet filijs ante ſcientiam impedimẽti natis, vel agnatis: quibus quamuis ſuæ iuriſdictioni temporali ſubiecti eſſent, non poſſet iuſte ſine iuſta cauſa præiudicari: quia ſunt laici, vel ſaltem agit de bonis temporarijs laicis. Quarto, quòd ſi ſua Sanctitas hanc reuocationem fecerit, ita vt prædictus Canon inducens prædictum impedimentũ, habeatur pro infecto cum omnibus effectibus ſuæ poteſtati, & voluntati ſubiectis, accederet ad eam innumerabilis multitudo, non ſolum Hiſpanorum, Gallorum, & Germanorum, ſed etiam Italorum, vt legitimet & filios ſuos illegitimos ob impedimenta canonica per huiuſmodi reuocationes canonum, quibus illa ſunt inuenta: & conſequenter magna multitudo monachorum, & monacharum, vt idẽ faciat circa eorum, & earum profeſſionem. Quare concludo poſſe quidem ſuam Sanctitatem hoc facere; ita vt valeat factum, ſed non abſq. graui peccato, & ſcandalo populorum, ſi ſine maxima & iuſta cauſa id fecerit. Salua eius, quæ maxima, cariſſima, omniq. iure fundata eſt cenſura; immo & cuiuſuis alius melius ſentientis ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus vt diſpenſare valeat ſuper impedimentis dirimentibus, matrimonio prius publice de facto contracto.*

CONSILIVM IV.

AN epiſcopus ſuper impedimentis dirimentibus diſpenſare valeat, cum ijs qui de facto matrimonium publice, & in facie eccleſiæ contraxerunt?

1 Reſpondeo primo, vt diximus in Man. c. 27. nu. 85. nos fuimus primi omnium, qui in Academijs Hiſpaniæ vulgarũt opinionẽ tenẽtem epiſcopum poſſe diſpenſare in impedimentis, etiã dirimentibus matrimoniũ, quando impedimentũ eſſet occultum, & matrimoniũ publicum, & ſeparatio magno ſcandalo foret, & non poſſet, vel non, niſi cum magna difficultate haberi recurſus ad Papã, vel legatũ eius, propter paupertatẽ, aut alia legitima impedimenta: Secundo, quod non poteſt dari certa regula de concurrentia prædictorum neceſſariorum ad hoc, vt epiſcopus hmõi poteſtate vti poſſit, ſed relinquitur arbitrio viri prudentis, iuxta l. 1. ff. de iur. de lib. & cap. de cauſis de off. deleg. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Commendatarius abbatiæ poteſt facere quidquid titularis.*

1 *Denuntiationes matrimoniorum omnis ordinarius dimittere poteſt.*

2 *Abbas nullius diœceſis habens iura epiſcopalia & eſt ordinarius.*

2 *Facultas diœceſanis conceſſa intelligitur ſolis epiſcopis, ordinarijs vero etiam alijs inferioribus.*

2 Præ-

2 *Prælati exempti Iuriſdictionem quaſi epiſcopalem habentes, omnia quæ epiſcopi regulariter poſſunt.*

CONSILIVM V.

AN commẽdatarius Abbatiæ,quæ habet iura Epiſcopalia,& eſt nullius diœceſis, poſſit tanquam ordinarius remittere denuntiationes matrimoniorum, quæ fieri deberent in eccleſijs ſuæ Abbatiæ, iuxta decretum Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. de reforma.

1 Videtur dicendum affirmatiue quod ſic. primo quidem,quòd quidquid poteſt Abbas titularis ratione dignitatis poteſt commendatarius illius,vt notat Panor.cap.querelam de elect. quem & alios ſequitur Deciuis in cap. edoceri in vltim. de reſcript. ſecundo, quod omnis ordinarius poteſt remittere denuntiationes matrimoniales: quoniam præfatum Conc. Trid. indefinite diſponit, quod ordinarius poteſt & indefinita canonis,vel legis intendentis tradere regulã æquipollentẽ vniuerſali, iuxta gloſ. ſolen. & recept. cap. vt circa de elect. lib. 6. verbo ec-
2 cleſiaſticorum. at palam eſt prefatum Abbatem commendatarium eſſe ordinarium,per gloſ. adiuncto tex. cap. ordinarij de officio ordi. lib.6. & per rubricam de offi.ordinar. adiuncto cap. cum ab eccleſiarũ prælatis eodem titulo. Tertio quod gloſ. ſolem. & recept. Clem. de Iure Patro. verbo diœceſanis definit plurimum referre,An conſtitutio concedat aliquam facultatem diœceſanis,an ordinarijs,quia priore caſu videtur concedere ſolis epiſcopis, poſteriore vero etiam alijs inferioribus ordinarijs. Quarto quod prælati exempti, qui habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalẽ,poſſunt regulariter facere omnia, quæ poſſunt in diœceſi ſua epiſcopi circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis,iuxta gloſ. quæ putatur ſing. clem. 1. verb.proprij,de reb. eccle. non alien.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium clandeſtinum contrahentes ante Concilium peccabant,ſed pœnam non incurrebant.*

2 *Abſoluti ab omnibus virtute cruciate etiam ab oblitis reſeruatis abſoluti cenſentur.*

3 *Sponſalia per copulam ante Concilium fiebant matrimonium.*

4 *Matrimonium clandeſtinum qui conſumarunt,quod remedium.*

CONSILIVM VI.

DVo ante Concil.Trid.dixerunt ad ſe mutuo verba apta ad contrahendum matrimonium de præſenti,vel ſponſalia de futuro;ſed neſciunt an fuiſſent ſufficientia ad conſtituendum matrimonium de præſenti,& conuixerunt ſic in hunc diem,& habuerunt,& habent liberos. Quæritur,quid facere debeant.

Reſpon-

1 Reſpondeo primo, quod videntur peccaſſe contrahendo matrimoniũ clandeſtine contra cap. cum inhibitio de clandeſt. de ſpõſa. & quod peccatum hoc per ſolam contritionem & confeſſionem potuit deleri, & videtur iam eſſe deletum per confeſſiones tot annorum præteritas. Secundo, quod non videntur indigere abſolutione vlla cenſurarum, quia iure communi nulla cenſura incurritur ob matrimonium clandeſtinum, & ſi qua excommunicatio inuenitur in diœceſi ſua contra ſic clandeſtine cõ-
2 trahentes, illa potuit tolli ab epiſcopo, & per bullam cruciatæ quam conſulentes videntur accepiſſe, & poſt eam acceptam confeſſos fuiſſe & abſolutos à confeſſarijs, & quamuis forte ipſi non fuiſſent cõfeſſi illud peccatum, quia tamen habuerunt contritionem omnium peccatorum ſuorũ in genere, & confeſſarij abſoluunt communiter ab omnibus cenſuris quatenus poſſunt iuxta ea quæ nos cõſuluimus in Man. confeſſa. cap. 26. num. 10. manſerunt abſoluti ab eo tempore quo poſt acceptam bullam confeſſi fuerunt per quandam ſingularem concluſionem, quam nos ponimus in prædicto cap. 26. nu. 23. etiam ſi non ſoluerint pœnam per conſtitutionem ſynodalem impoſitam, quia ſolutio eiuſmodi non eſt neceſſaria in foro conſcientiæ, iuxta gloſ. ſingu. in clem. 2. §. 1. de Hæreti. verbo
3 officij. Tertio, reſpondeo, quod non indigent vlla ratificatione matrimonij: quia licet verba prædicta non fuerint ſufficientia ad efficiendum matrimonium de præſente, fuerunt tamen ſufficientia ſaltem ad contrahenda ſponſalia de futuro: & quia ſecuta fuit copula, tranſierunt per illam in matrimoniũ, iuxta cap. 15. qui de ſponſa. cui erat locus ante Cõc. Trid. ante quod hæc fuiſſe facta præſupponitur in caſus propoſitione.
4 Quarto, poſſent ad maiorem ſecuritatem, licet non ſit neceſſarium nouæ ſi & quatenus opus eſt contrahere matrimonium corã ſuo parocho adhibitis duobus teſtibus ſecreto, quia in hoc caſu non ſunt neceſſariæ denuntiationes, & alia, quæ requirit Conc. Trid. arg. eorũ, quæ nos diximus in Manu. confeſſa. cap. 22. num. 70.

SVMMARIVM.

2 *Peccatum graue committitur cum Pater & filius ad eundem accedunt.*
1 *Judæus conuerſus licite contrahit cum ea, cum qua pater ante eius conuerſionem coiuit. & per totum.*
1 *Inceſtuoſus ordine naturæ fit, qui cognoſcit a cognata cognitam.*
2 *Affinitas naturali ratione inducta, cur apud omnes non inuenitur.*
2 *Affinitas per baptiſmum non tollitur, licet tollatur adulterium.*
3 *Affinitas ex ſolo illicito coitu ante ius canon. non contrahebatur.*
3 *Affines niſi ex iuſtis nuptijs iure ciuili non dicuntur.*
4 *Fornicatio cum patris amica peior, quam cum alia, etiam apud infideles.*

5 In-

5 *Intellectus l.& nihil.ff.de ritu nup.& l.liberi.C.de nup.*
5 *Affinitatis impedimentum ius ciuile ignorauit.*
6 *Cognatio 3.& 4.gradus in nuptijs inter infideles non attenditur.*
7 *Affinitas non ex baptiſmo,ſed ex copula inter baptizatos naſcitur.*
8 *Affinitas ex illicito coitu inter infideles non oritur.*
8 *Coitus,qui ante baptiſmum non impedit matrimonium,nec poſt illum impediet.*

CONSILIVM VII.

AN qui Iudæus coiuit cum ea, cum qua Pater Iudæus coierat, factus Chriſtianus poſſit contrahere matrimonium cum illa eadem facta Chriſtiana; Cuius quæſtionis deciſio videtur pendere ab illa, an naſcatur affinitas impediens,et dirimens matrimonium ex coitu illicito inter Iudæos,& paganos?

1 Et pro parte affirmatiua facit primo, quod Amos 2. pro grauiſſimo peccato improperatur, quod pater,& filius ad eandem puellam accedebant, & quod D.Baſilius ad Diodorum ex eo inferre videtur,abſurdum eſſe contrahi matrimonium inter filium, & amicam patris, attenta lege diuina; licet non prohibeatur ſæculari: Secundo quod D. Greg. in cap. nec eam. 35. q. 3. videtur dicere, ordine naturæ fieri inceſtuoſum,eum, qui cognoſcit cognitam etiam illicite a cognato ſuo. Tertio, quod D.
2 Tho.in 4.d.41. recept. ſignificat affinitatem naturali ratione inductam, & conſequenter apud omnes Iudæos,& paganos inueniri. Quarto,quod Io.And.& Card.dicunt in cap.1.de coniugi.infidel.quod per baptiſmum tollitur adulterium,& non affinitas,per quod præſupponunt ante baptiſmum naſci affinitatem. Quinto, quod etiam iure Romano antiquo à Paganis condito,videtur naſci affinitas ex coitu illicito, quoad effectum impediendi nuptias l.liberi.C.de nupt. quæ vetat liberis ducere parentū concubinas,quod affirmat Præpoſitus in dicta arbore affinitatis, ſequutus Cardin. ibi citando & in hoc legem,& nihil intereſt.ff.de ritu nup. quæ habet nihil intereſſe,an cognatio deſcendat ex iuſtis nuptijs, an nō, quod ipſum tenet Panorm.ſecutus eundem Cardin.in cap.deſcriptionē, de eo qui cognouit conſang.vxo.ſuæ.

3 Pro parte autem negatiua,ſcilicet, quod nulla affinitas ex ſolo illicito coitu contrahatur iure naturali, nec veteris legis, nec vllo iure antiquo Romano ethnico facit primo,quod textus expreſſe habet in d.l. non facile.§.affines.ff.de gradib.affinit. Affines non eſſe, niſi ex iuſtis nuptijs, & idem habet textus in ead.l.§.ſciendum: Secundo, quod nullo iure antiquo Romano, nec veteris teſtamenti probatur,quod non poſſit quis contrahere matrimoniū cū perſona cognita carnaliter ab aliquo cognato ſuo ēt à patre. Tertio, quod ex nullo iure naturali illud elici poteſt,

quia

quia id non eſt per ſe notum, nec ex per ſe notis in bonam conſequentiam inferri poteſt, & conſequenter non eſt iuris naturalis, cum ſolum tale ſit ius naturale, cap. ius naturale. 1. diſt. & tradit D. Thom. 12. q. 99. per totam, præſertim arti. 4. Quarto, quod nullo iure veteris teſtamenti id conuinci poteſt, immo ex cap. 18. Leuit. per locum ab ſpeciali probatur contrarium. Quinto, quod in nullo Bibliorum, vel vllo iuris Cæſarei loco aliquis appellatur affinis ad coitum illicitum, & in d. l. non facile §. ſciendum, expreſſe dicitur affinitatem nullam poſſe prouenire niſi ex iuſtis nuptijs.

4 Ad oppoſita reſpondetur; Ad primum quidem concedendo, quod peior eſt fornicatio cum amica patris, quam cum alia, ſed negãdo, quod ex ea naſceretur affinitas ante ius Pontificium. Ad ſecundum, quod verba illa, ordine naturæ poſita in d. cap. non ſignificant coitum illum, de quo loquitur eſſe inceſtum iure naturæ, ſed tunc demum eſſe inceſtum, ſi copula habeatur ordine naturæ. Ad tertium, quod non omnia quæ nitantur rationi naturali, ſunt iuris naturalis, alioqui omnes leges rationales eſſent naturales; ſed illa tantum, quæ ſunt per ſe nota, vel in bona cõ-
5 ſequentia ex per ſe notis inferuntur, vt prædictum eſt. Ad quartum, & quintum reſpondeo, quod patres in eis allegati non ſatis caute loquuti ſunt; nam eorum fundamenta nihil concludunt, non prædicta lex, & nihil, quia in ea non agitur de affinitate, ſed ſolum de cognatione, ſiue parentela, confirmat enim ſuum dictum ex eo quod non poſſit quis ducere ſororem vulgo quæſitam, quia licet ex illicito coitu ſit habita, cognata tamen ſiue conſanguinea, & ſoror eius eſt. nec etiam prædicta l. liberi. Tum, quia non habet inter filium, & concubinam patris non poſſe conſiſtere matrimonium ratione affinitatis, ſed ratione prohibitionis, quapropter honeſtatem lex Romana id prohibuit, ſicut & inter alios multos, vt videre eſt per totum titulum ff. de ritu. nupt. in quem intellectum inclinat gloſ. in d. §. affines. ſi ſatis perpendatur. Tum quia apud Romanos non erat illicitus concubinatus, vt habet expreſſe tex. in l. in concubinatu. ff. de concub. & conſequenter ibi non interuenit coitus lege Romana illicitus, & ita ad ſummum ſolum probare poſſet ex concubinatu induci affinitatem, qui non contingit in caſu propoſito, ſed quidam coitus illicitus, vagus, qui nullo iure Romano ethnico, nec veteris teſtamenti probatur impedire matrimonium: Tum quia lex illa liberi, poteſt retorqueri pro hac parte ponderando Primo, quod non habet nullos cognatos poſſe iungi matrimonio cum cõcubinis ſuorum cognatorum, ſed tantum, quod liberi non poſſunt iungi matrimonio concubinis parentũ. Ponderando ſecundo, quod illa lex ſolum prohibet matrimonium inter filios, & concubinas parentum, non autem inter filios, & alias mulieres, quas etiam vago coitu parẽtes eorum cognouerunt, & quod de vno deſinit, de alio negare videtur, cap. qualis. 25. diſt. cum ſuis concord. ſaltem,

quando in alio eſt diuerſa ratio, vt ibi ait Domi. qualis eſt inter concubinatum, qui iure illo putabatur licitus, & inter vagum coitum, qui non probabatur: leges enim Romanæ ethnicæ per concubinam ſignificant mulierem in domo retentam, quaſi quandam vxorem, vt colligitur ex l. 1. & d. l. in concubinatu ff. de concubin. & annot. ei per Bart. Quum ergo lex illa ſolum loquatur de liberis, & non de alijs aliter cognatis a latere, cumque ſolum loquatur de concubinis, & non de alijs aliter cognitis, ſignificare videtur, non includere omnes cognatos, neque omnes mulieres qualitercunque cognatas, & conſequenter, quod non intendit inducere affinitatem, quam iura Pontificia induxerunt, tam extenſam,
6 quàm eſt conſanguinitas, ſeu cognatio. Sunt tamen qui dicant, quod licet ex coitu illicito non oriatur affinitas impediens iure naturali, nec diuino, nec Romano ethnico, tamen ille coitus illicitus producit poſt baptiſmum affinitatem impedientem, & dirimentem matrimonium. Et cõfirmant hoc ex illo Pauli 1. ad Cor. 1. *Qui adhæret meretrici, vna caro cum ea efficitur.* Sicut cognatio tertij, & quarti gradus non impedit matrimonium inter Iudæos, & Gentiles, cap. gaudemus. de diuort. ſed poſt baptiſmum fit tale impedimentum, ſed contra hos concluditur. Tum eo quod non enti non poteſt ineſſe qualitas l. ſi ſeruũ §. 1. ff. de act. empt. ergo ei, quæ non eſt affinitas, non poteſt adijci qualitas impediens matrimonium, & conſequenter cum nulla affinitas fuerit nata inter Iudæos ex illicito coitu, non poteſt dici, quod per baptiſmum eorum fiat affini-
7 tas dirimens matrimonium. Tum quia affinitas naſcitur ex copula, & non ex baptiſmo, & ita ſi ex copula præcedente baptiſmum non fuit nata affinitas, non poteſt naſci per baptiſmum ſequentem. Non obſtat eorum fundamentum. Tum quia a ſeparatis non fit illatio, & conſanguinitas, ſiue cognatio eſt res ſeparata ab affinitate, vt conſtat ex ipſa rubrica de conſang. & affinit. in qua illæ coniunguntur per coniunctionẽ, & quæ denotat copulata eſſe diuerſa, iuxta gloſſ. in Rubr. ff. de iur. & fact. igno. & in cap. querelam, de ſim. conſtat etiam per diuerſas arbores conſanguinitatis, & affinitatis, & per alia innumera. Tum, quod nõ ſolum ſunt ſeparatæ, ſed longe diſſimilia, quia omni iuri naturali, diuino, veteris, & noui teſtamenti, & iure Romano ethnico, & Pontificio naſcitur cognatio, & conſanguinitas ex coitu illicito, vt exprimit prædicta l. & nihil intereſt an ex licito, vel illicito oriatur cognatio. ff. de ritu nupt. & ideo non eſt mirum, quod cognationi iam natæ ante baptiſ-
8 mum poſt illum adijcitur qualitas impediens matrimoniũ, quia ei quod eſt qualitas, adijci poteſt, affinitas autem nullo iure prædictorum, excepto Pontificio, naſcitur ex illicito coitu, & ex Pontificio non poteſt ea inter Iudæos naſci, quia non ligantur eo, cap. gaudemus. de diuort. & ita ei, quod non eſt ante baptiſmum, non poteſt adijci qualitas poſt illud. Ad confirmationem autem, concedimus illud dictum Pauli probare

bare quidem, quod non ſine ratione iure Pontificio inducta eſt affinitas ex coitu illicito contra omnia iura Romanorum, & aliarum nationum, ſed non probat, quod etiam tempore Pauli ex tali coitu naſcebatur affinitas, & quod illa ante baptiſmum nata fiebat impedimentum poſt baptiſmum, ſicut & homicidium, quod ante baptiſmum committitur, licet inducat quendam horrorem, non tamen talem, qui fiat irregularitas poſt baptiſmum impediens ordinationem, quæ iuris Pont. inuentum eſt, ſecundum Innoc. recept. in cap. ad audientiam. de hom. Sic enim coitus illicitus, qui non producit affinitatem ante baptiſmum, non producit poſt illud affinitatem impedientem matrimonium. Confirmatur etiam, eo quod ratio, quare iure Pontific. inducta eſt affinitas ex coitu illicito, non eſt, quia ex eo naſcantur amicitiæ, cum ex eo potius ſeparatio, & inimicitia communiter gignantur, vt palam eſt, ſed illa, quod ius Pontif. fornicationi eſt valde inimicum, & vt Chriſtianos, in quã ſunt proni, arceret ab ea, ſtatuit, vt ex ea otiretur affinitas prædicta, quæ impediret matrimonium, & conſequenter fornicationem, qua tolleretur libertas contrahendi matrimonium fornicatori. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium inter impuberes contractum eſt nullum.*
2 *Matrimonium nec verum, nec præſumptum eſt, ſi nec verba de præſenti, nec copula interuenerunt.*
3 *Matrimonij retractatio, ſeu præſtatio in foro fori non probat.*
3 *Coniugibus contra matrimonium in iudicio deponentibus non creditur,*
4 *Sententiæ ſuper matrimonium ſtandum eſt, donec retractetur.*
4 *Sententia ſuper matrimonio, docto impedimento a partibus irremiſſibili, reuocanda.*
5 *Iudex ex noua cauſa poteſt examinare ſententiam ſuper matrimonio, licet in iudicatum tranſierit.*

CONSILIVM VIII.

QVidam Vbertinus ante xiiij. ſuæ ætatis annum verbis non ſatis claris matrimonium cum Flora contraxit, & lite orta inter eos de validitate matrimonij, Flora iureiurãdo affirmauit in iudicio ſe cũ d. Vbertino contraxiſſe. vnde ſententiam pro matrimonio reportauit: cõtra quam tamen poſtmodum retractando ſua dicta proteſtata fuit, & ipſa contraxit cum alio, & d. Vbertinus cum alia. Dubitatum fuit, an his ſic ſtantibus matrimonia poſt dictam ſententiam alias legitime contracta iure ſubſiſtant.

1 Reſpondeo primo ſecundum ea quæ proponuntur, non fuiſſe verum matrimonium contractum inter præfatos iuuenes: quoniam ipſe erat impubes quando contraxit, cum non haberent quatuordecim annos completos, quod iura requirunt, cap. puberes de ſponſal. impub. neque præſumptum propter copulam carnalem ſubſecutam; quia nulla talis proponitur fuiſſe ſubſecuta.

2 Secundo quod non eſſet matrimonium quoad forum conſcientiæ etiã ſi ille iuſt ã ætatem habuiſſet, ſi verum eſt quod præfata Flora retractando ſua dicta dixit, etiam ſi forte interuenerunt verba promiſſoria de contrahendo quod aliqua verba narrationis factę quodam tenus inſinuant: quia cum non fuiſſet ſecuta copula carnalis, nec verbale matrimonium de præſenti, non poteſt eſſe matrimonium verum, neque præſumptum per cap. 15. qui de ſponſal. licet illud locum habeat tempore, quo dicitur hoc matrimonium contractum, quod erat ante Concilium Tridentinum, poſt quod non eſt ei locus.

3 Tertio, quòd tractatio, & proteſtatio præfatæ Floræ, quæ proteſtata fuit non contraxiſſe ſe cum prefato Vberrino, non facit fidem in foro exteriori. Tum quia illa in iudicio contradixerat cum iuramento: Tum quia coniugi confitenti aliquid contra matrimonium non creditur in illo foro, etiam ſi alter, vel altera coniux idem confiteatur, iux. cap. ſuper eo. adiuncta gloſſ. de eo qui cognio. conſan. & iuxta notata in cap. lator. & cap. tenor de re iud. cap. iurauit. de probat.

4 Quarto, quòd in foro exteriori ſtabitur tenori ſententiæ, donec retractetur dictum cap. lator. & cap. tenor. de re iudica. quia res iudicata pro veritate habetur. ff. de reg. iur.

Quinto, quod licet ſententia lata ſuper matrimonio, ſi ab ea non appelletur, habeatur pro re iudicata per iura proxime citata, donec reuocetur: poteſt tamen reuocari, etiam ſi pro matrimonio detur, ad inſtantiam eius, qui allegaret impedimentum irremiſſibile per partes, per notata in ſupradictis cap. intrauit. lator. & tenor. & in caſu propoſito maritus Floræ, & vxor Vbertini, et quilibet eorum poteſt petere à Iudice, vt declaret ſententiam præfatam fuiſſe iniuſtam propter impedimentũ, quod affert ſuis matrimonijs poſt eam contractis.

Sexto, quòd Iudex poteſt accipere informationem ex prædicta proteſtatione. Tũm ex matrimonijs eorum contractis poſt illam ſententiam, & tanto tempore continuatis, & quod per totum tempus prædictum confeſſi ſunt ſacramentalirer et communicauerunt, & quod ſunt boni Chriſtiani, & quod non appellauerant à ſententia præfata, & quod putauerunt eam fuiſſe iniuſtam, & à præfata Flora ſubornatè petitam, & poſtea contradictam, & quod Vbertinus non erat pubes, & ex aliquibus alijs indicijs, & informatione hac accepta poſſit iuſte Iudex recognoſcere, & reuidere ſententiam prædictam, & proceſſum, per quem

data

data fuit, & perpendere probationes vtriuſque partis: & ſi videret ſatis probatum quod præfata Flora fuit verè proteſtata contra præfatam ſententiam, poſſet illam reſcindere, & relinquere illos in pace, vt ſuis matrimoniis poſt eam contractis fruerentur in Domino, qui nos ſaluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium vtcumque contractum, eſt validum, ſi in Parochia concilium triden. non eſt publicatum.*

2 *Matrimonium contractum coram ſciſmatico non tamen declarato, & coloratum titulum habente, validum eſt.*

CONSILIVM IX.

AN teneat matrimonium coram parocho ſciſmatico tum parochialem Eccleſiam regente contractum?

1 Ad quęſtionem reſpondeo primo, deſiderare me ſcire, an hoc contigerit in terris, vbi eſt receptum Concilium Tridentinum, & vbi eius Canon, qui de hac re diſponit, ſit publicatus in Eccleſia parochiali, cui ſubditi ſunt contrahentes: quoniam ſi non eſt receptum, ita vt prædicitur, cenſendum eſt validum matrimonium iuxta canones antiquiores.

2 Secundo, quod, ſi receptum eſt, & publicatio facta videtur, diſtinguendū, an præfatus Sacerdos habuerit canonicā inſtitutionem. ſi enim eam habuit, & non eſt per ſententiam declaratus ſciſmaticus, & priuatus ſuo iure, videtur cenſendum validum. ſi autem non obtinuit inſtitutionem Canonicam, neque coloratam, videtur cenſendum non fuiſſe validum per ea, quæ non vacat in præſentia ſcribere.

SVMMARIVM.

1 *Papa ex cauſa diſpenſat, vt monachus matrimonium contrahere poſſit. num. 9.*

1 *Papa repugnantia efficere nequit.*

1 *Matrimonium non repugnat ſtatui ſacerdotali.*

2 *Ordinum ſacrorum miniſterium ſummam munditiem, & attentionem requirit, quas coniugati ſic habere poſſunt. nu. 13.*

3 *Sacerdotium noui Teſtamenti mundius, quam Veteris, miniſtrandum.*

4 *Papa nequit ſuper lege diuina, ſed ſic ſuper humana, diſpenſare. nu. 6.*

4 *Traditio Apoſtolica ſacerdoti matrimonium contrahere vetat.*
5 *Ordinatus ſacris, ſi matrimonium contrahat, eſt deponendus.*
6 *Res Deo dicata ex cauſa, & cum licentia poteſt in alios vſus conuerti. nu. 16.*
6 *Lex clericis matrimonium prohibens cum ſit humana, eſt diſpenſabilis. nu. 15.*
7 *Sacerdotibus veteris legis matrimonium contrahere licebat, hodie ſolis orientalibus.*
8 *Sacerdotium, & coniugium concurrere in vno homine poſſunt.*
9 *Papa ſecundum omnes ex cauſa diſpenſare poteſt, vt presbyter, epiſcopus, & Archiepiſcopus ducat vxorem. nu. 18.*
10 *Continentia ordinis ſacri non eſt de eſſentia, nec tam ei annexa, vt auelli nequeat.*
11 *Diſpenſauit ſæpius Eccleſia, vt liceret etiam monachis vxorem ducere.*
12 *Papa diſpenſare poteſt ex cauſa cum presbytero, vt matrimonio contracto cum ſacerdotio vtatur.*
14 *Traditio Apoſtolica alia diuina, humana alia, hæc diſpenſabilis, illa nõ.*
16 *Res ſacra ob neceſſitatem, & pietatem in humanos vſus conuertitur.*
17 *Papa diſpenſare poteſt, vt ſacerdos, & monachus citra irregularitatem prælientur, & cauſas criminales exerceant.*
19 *Ordinatus omnibus ſacris, licet grauius peccet fornicãdo, quam ſolo vno, eandem tamen ſpeciem peccati peccat.*
20 *Continentia eſt bonum, ſed non melius bonum.*
20 *Bona certa cæteris paribus ſunt incertis meliora.*
21 *Voluntaria cæteris paribus Deo inuoluntarijs gratiora.*
21 *Diſpenſandi iuſta cauſa adeſt, cum votum maius bonum impedit.*
22 *Obedientia propria voluntas, victimis aliena caro mactatur.*

CONSILIVM X.

QVæritur primo, An Papa iuſta de cauſa poſſit diſpenſare, vt presbyter rite ordinatus ducat vxorem? Secundo, an etiam poſſit facere vt id liceat Epiſcopo, vel Archiepiſcopo. Tertio, an in
1 caſu occurrenti ſit iuſta cauſa id faciendi. Ad primum, reſpondeo partem eius negatiuam tenere Iodocum Clicthoueum de continentia ſacerdotum c. 13. & Ioannes Maior in 4. lib. ſent. diſt. 38. q. 3. col. 6. & ſeq. & Michael à Medina lib. 5. cap. 7. de ſacror. homi. conti. Pro quibus facit primo opinio illorũ, quæ aſcribitur S. Thom. in 2, 2. q. 88. art. 11. nempe, quod nulla ex cauſa poteſt Papa diſpenſare, vt Monachus contrahat matrimonium per c. cum ad Monaſterium. §. fi. de ſta. mon. Secundo, quod ſtatus coniugalis videtur repugnare ſtatui Sacerdotii, & ſacri ordinis, vt ſig. Innoc. iij. in c. diuerſis fallacijs. de cleri. coniug. dum conſultus de

tus de quibuſdam clericis coniugatis volentibus beneficia Eccleſiaſtica retinere, ſic ait. *In horũ cõuerſatione cythara cũ Pſalterio male cõcordat. Cum ergo vir cogitet quomodo placere poſſit vxori, & ideo minus quæ Dei ſunt valeat cogitare, cum quaſi diuiſus in duo plenam ſui non habeat poteſtatem, vt ei, à quo ſtipendium recipit, plenius famuletur.* At Papa non poteſt efficere, vt repugnantia, & contraria ſimul ſe compatiantur, l. vbi
1 repugnantia. ff. de reg. iur. c. ſollicitudinem, de appella. Tertio, quod miniſterium ſacrorum ordinum ſummam requirit munditiam, iuxta illud Leui. c. 19. & 20. *Sancti eſtote, quia ego Sanctus ſum. per quod Innocen.* Reſcribẽdo Sancto Exuperio, ait, c. propoſuiſti 82. diſt. *Seruientes ſacris oblationibus puros, & ab omni labe purgatos ſibi vindicare diuina miniſteria; neque eos ad ſacra officia fas ſit admitti, qui exercent etiam cum vxore carnale conſortium: quia ſcriptum eſt, Sancti eſtote &c.* Quarto, quod ſactum miniſterium non ſolum munditiam ſummam, ſed etiam ſummam in miniſtrando animi attentionem requirit, vt prædictus Innocent. vbi ſupra, & Cyprianus c. quando. de conſ. diſt. 1. ſignificant. At ſcitum eſt illud, quod (non latuit gloſſam prædict. c. diuerſis.) *Pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus.* & illud, *Qui binos lepores vna ſectabitur hora, vno quandoque, quandoque carebit vtroque.* iuxta l. nemo. C. de aſſeſſo.
3 Quinto vrget argumentum prædicti Innoc. tactum in d. c. propoſuiſti. & dilatatum per Greg. c. ante triennium 31. diſt. quòd Sacerdotium noui teſtamenti mundius, reuerentius, & attentius debet adminiſtrari, quàm miniſterium veteris teſta. & quod etiam in veteri teſtamento ſacerdotes, quo tempore miniſtrabant, à coniugibus abſtinebant. Cum ergo ſacerdotium noui teſtamenti ſit iugiter adminiſtrandum, ſacerdos
4 eius iugiter debet à coniugio abſtinere. Sexto, quòd Papa non poteſt diſpenſare in lege diuina, c. ſunt quidam. 25. q. 1. at lex ne ſacerdos cõ trahat matrimonium videtur eſſe diuina D. N. IESV CHRISTI, licet non ſit ſcripta in Euangelijs, ſed tradita ab Apoſtolis, qualis traditio pro lege habetur c. diuina, vt videtur aſſerere Auguſti. c. Eccleſiaſticarum 11. diſt. & probatur, quia multa fecit Ieſus, quæ non ſunt ſcripta Ioan. vlt. quæ Apoſtoli promulgarunt verbo, & facto, non vt legiſlatores, ſed vt legis à Chriſto latæ promulgatores, vt omnes fatentur, & conſuetudo, ac traditio Eccleſiaſtica videtur habere, quod nunquam licuit cuique ſacerdoti coniugium contrahere, & eo ac Sacerdotio ſimul vti. Igitur non poterit circa eam diſpenſare Papa. Septimo, quod omnis ordine ſacro initiatus eſt inhabilis ad contrahendum matrimonium: adeo quod ob tale contractum deponi poteſt, c. ante trienium. cum multis ſequ. 31. diſtin. Octauo, quòd tenere contrariam partem videtur fauore Hæreticorum execrantium legem inhibentem matrimonium ſacris initiatis, & Catholicorum male & importune petentium, vt præfata lex abrogetur: cum qua ratione dici poteſt poſ-

ſe Papam diſpenſare circa eam, eadem concludi poteſt poſſe illum eam abrogare,& per abrogatiouem eius innumeris fornicationibus,& adul-
6 terijs obuiare. Nono, quod ſemel dicatum Deo eſt,non poteſt in vſus humanos transferri,c. quoad ſemel cum ſuis concord. de reg. iuris lib. 6. neque conſecratum poteſt dum durat deſinere eſſe conſecratum,c. comperinus. 14. q. 6.

His tamen non obſtantibus, quæ verè non obſtant, contrarium eſt tenendum: primo quidem,quod Papa poteſt diſpenſare circa omnem legem humanitus in ſcriptis, vel ſine illis latam, aut inductam, c. cuncta per mundum 9. q. 3. c. propoſuit. de conce. præben. At omnis lex,quę prohibet, ne ſacerdos contrahat matrimonium,eſt humanitas in ſcriptis data, vel conſuetudine eccleſiaſtica inducta. Ergo circa eam poteſt Papa diſpenſare eximendo illum, aut illum ab eius obligatione iuſta de
7 cauſa. Secundo, quòd in veteri teſtamento licebat ſacerdotibus ducere vxores, vt palam eſt ex mille locis teſtamenti veteris, & Lucæ c. 1.& d.c. propoſuit.ex c. licet Heli. de ſimon. & Chriſtus non inuenitur ſtatuiſſe contrariũ.Immo ipſemet elegit in Apoſtolos aliquos viros coniugatos,ſecundum omnes. Tertio,quòd nec vlla lege naturali, eſt id prohibitum. Tum quòd ante omnem legem diuinam ſupernaturaliter in veteri teſtamento datam coniugati erant ſacerdotes, vt probatur c. quã periculoſum 7. q. 1. adiuncta gloſſ. quæ habet primogenitos, ſiue non coniugatos, ſiue coniugatos, qualis erat Eſau cum vendidit primogenita ſua Iacob. Gene. 25. c. erant ſacerdotes,& offerebant ſacrificia. Tum quia ius naturale definitur eſſe,quod eſt per ſe notum,aut ex eo in bonã conſequentiam infertur, c. ius naturale, 1. diſt. & traditur communiter in 3. lib. ſententiarum, diſt. 37. & à S. Thom. 1. 2. q. 94. art. 1. At nõ eſt per ſe notum, neque deducitur ex per ſe notis in bonam conſequentiam, quod ſacerdos non poſſit eſſe coniugatus. Ergo non eſt dicendum
8 id iure naturæ eſſe prohibitum. Quarto, quòd ex ſacra Euangelij hiſtoria habetur poſſe coniugium, & ſacerdotium in eodem homine concurrere, vt concurrit in B. Petro omnium Apoſtolorum Principe, & Cleopha, de cuius ſocru fit mentio Mar. 1. & Lucæ. 4. & in Eccleſia orientali etiam hodie concurrit,& quidem iuſte ſecundum omnes in eis, qui primo contraxerunt matrimoniũ,& poſtea efficiuntur ſacerdotes: quod colligitur ex epiſtola Pauli 2. ad Timoth. 3. & ad Titum 1.& tradunt communiter omnes in 4. ſenten. diſt. 38. & probant multa cap. quæ adducit Gratia in diſt. 27. 28.& 31.&32.Quinto,quòd cõmunis opinio,in qua ſunt Ricar. Palud. Io. Maior in lib. 4. ſent. diſt. 38. & gloſſ. Inno. Hoſtien. Io. And. Panor. & communiter omnes c. cum ad monaſteriũ, §.fin. de ſtat. mona. immo & Caiet.alioquin defenſor acerrimus S.Tho. in opuſcul. ſuis tomo 1. tracta. 27. tenet, Papam poſſe diſpenſare cum monacho iuſta de cauſa, vt contrahat matrimonium. Quin & Sotus in

lib. 7.

lib. 7. de iuſt. & iure art. 3. etiam ſi defendat S. Thomam, qui videtur dicere contrarium, tenet tamen communem ad hunc ſenſum, quod poteſt facere Papa, vt monachus deſinat eſſe monachus, & exuto monachatu contrahat matrimonium. At omnes reputant difficilius defendere, quod Papa poſſit diſpenſare cum monacho, quam cum ordine ſacro inſignito. Ergo à fortiori poterit diſpenſare cum eo. Sexto, quòd etiàm S. Thom. qui communiter dicitur tenere in 2.2. q. 83. ait 11. quod nõ poteſt Papa diſpenſare in voto ſolenni caſtitatis, expreſſe affirmat ibidem, Papam poſſe diſpenſare cum preſbytero iuſta de cauſa, vt contrahat matrimonium: quod ipſum affirmat Caiet. & Sot. vbi ſupra, addentes, quòd diſpenſatio ſuæ Sanct. valeret, etiam ſi abſque iuſta cauſa id fa-
10 ceret, etiam ſi eſſet iniuſta. Septimo, quòd continentia non eſt de ſubſtantia, & eſſentia ſacri ordinis, nec ſuapte natura illi adeo annexa eſt, quod ſeparari nequeat. Tum quòd nullo iure id cauetur: Tum quòd per ſacras literas conſtat eſſe inuenta, & adhuc inueniri ſeparata, aliquando iuſte, aliquando iniuſte. Iuſte quidem in Petro, & alijs, qui ſimul fuerunt ſacrati, & coniugati, & in orientali Eccleſia omnes, qui poſt coniugium contractum ordine ſacro initiantur, vt prædictum eſt. Iniuſte verò omnes coniugati, qui in Eccleſia Latina poſt coniugium legitimè contractum ſine vlla diſpenſatione, & ſine legitimo vxorum conſenſu ſacris initiantur; hi enim verum ordinem, & eius characterem in delebilem ſuſcipiunt, & fiunt ſacrati, c. quod quidam 1. q. 1. & nihilominus ſunt veri mariti ſuarum vxorum. Ergo non ſunt inſeparabiliter coniuncta, & conſequenter legitima poteſtate poſſunt ſeparari. Per quam rationem S. Thomas poſuit inter Monachatum, & Preſbyterium præfatam differentiam, nempe quòd poſſit diſpenſare cum Preſbytero, non
20 tamen cum monacho. Octauo, quòd Sacroſanct. Sed. Apoſt. frequenter diſpenſauit cum ſubdiaconibus, & aliquando cum diaconibus, vt contraherent matrimonium, vt multi teſtantur, præſertim præfatus à Medina, qui in d. lib. 5. c. 100. ait, ſe vidiſſe multas ſubdiaconorum diſpenſationes, & non paucas diaconorum. Ramirus delato ſibi regno Aragoniæ, Item Ramianus, qui Monachus, & Archipreſbyter erat, matrimonium ex diſpenſatione S. Sed. Apoſt. contraxit, vt teſtantur Palud. Caiet. & alij graues hiſtorici, quos noue citauit prædictus à Medina d. lib. 5. c. 28. & late confutat id negantes in d. lib. c. 32. & videtur, quod Papa id fecit tanquam Vicarius Chriſti, aſſiſtente ſibi diuina prouidentia, & habito grauiſſimorum virorum conſilio, quod grauiſſima res exigebat; & ita piè credi poteſt non potuiſſe errare iuxta doctrinã S. Thom. in quolibet 9. art. 16. communiter receptam. Cum ergo nullo iure diuino naturaliter indito, neque ſupernaturaliter tradito, veten
30 tur ſacerdotibus matrimonia: cumque continentia, & ſacerdotium non ſint inſeparabiliter annexa, imo ipſiuſmet D. N. Ieſu Chriſti electione

ſacerdotia

ſacerdotia, & coniugia in eiſdem hominibus ſimul concurrant. Cumq; Sacroſ. Sed. Apoſt. non ſolum cum ſacris ordinibus initiatis, ſed etiam cum monachis diſpenſauerit frequenter: Cum denique S. Thom. & alij qui mordicus tenent non poſſe Papam diſpenſare cum monacho, vt matrimonium contrahat, ingenue, & expreſſe affirmant poſſe diſpenſare cum preſbytero iuſta de cauſa, vt id ei liceat, intrepide tenendum eſt poſſa Papam de plenitudine ſuæ poteſtatis diſpenſare cum quolibet ſacro ordine initiato, tam preſbytero, quàm ſubdiacono, & diacono iuſta de cauſa, vt id ei liceat.

12 Ad ea, quæ in oppoſitum adducta ſunt, reſpondetur, cõcedendo præfatos Ioan. Clicthoueum, & Ioãnem Maiorẽ, & aliquos alios id tenuiſſe, quos Michael à Medina videtur ſequutus in præd. lib. 5. c. 7. ſed hunc eod. lib. c. 100. declaraſſe ſuam ſententiam intelligendam eſſe in hoc ſenſu, quod non poteſt Papa diſpenſare cum presbytero, vt ita contrahat matrimonium, quòd ſimul vtatur eius, & ſacrorum ordinum exercitio; non autem quod non poſſit diſpenſare, vt relicto ſacrorum ordinum exercitio poſſit vti coniugio, & actibus coniugalibus. Quæ declaratio honeſtiſſima quidem reſtrictio eſt, & digna, quæ in caſu præſenti ſuſcipiatur, & ſeruetur. Quamquam profecto rationes pro noſtra parte adductæ probant, quod ſtricto iure Papa de plenitudine poteſtatis, ſi iuſta cauſa occurreret, poſſet diſpenſare, vt etiam aliqua temporis parte vteretur exercitio ſacerdotis non vtendo eodem tempore exercitio coniugij more antiquo ſacerdotum veter. Teſtam. & nouo ſacerdotũ orientalis eccleſiæ. Quamuis arbitrer vix poſſe occurrere vllam iuſtam cauſam, quæ ad tam amplam relaxationem faciendam ſufficeret: vix enim poteſt occurrere caſus, in quo non ſufficiat diſpenſatio ad contrahendũ coniugium, & vtendum eo, abſtinendo à ſacrorum ordinum exercitio. Ad primum ergo argumentum oppoſitorum reſpondetur, negando aſſumptum in eo, nempe quòd Papa non poſſit diſpenſare cum monacho iuſta de cauſa, vt matrimonium contrahat per adducta in argumento
13 quinto pro noſtra parte formato. Ad ſecundum autem reſpondetur, concedendo quidem honeſtum, & decorum eſſe, vt miniſtri ſacrorum à coniugijs abſtineant: & ideo latam eſſe legem, qua ſacris initiati fiunt inhabiles ad coniugia, c. ante triennium. 31. diſt. & clem. 1. de conſang. & affin. Negando tamẽ, quòd ſuapte natura ita ſibi repugnent ſacerdotium, & coniugium, vt nulla potentia in eodem concurrere poſſint per adducta in primis quatuor argumẽtis, & in 7. pro noſtra parte formatis. Ad tertium, & ſupra reſpondetur primo, concedendo quidem miniſterium ſacrorum magnam mundiciam, & attentionem requirere; negando tamen quod ſufficiẽtem non poſſint habere, ſe parando ſe ad tempus ab exercitio coniugali, vt eſt credendum habuiſſe S. Aaronem, Samuelem, Zachariam, & alios ſimiles. Secundo reſpondeo, quòd in propoſito

ſito caſu non quærimus diſpenſationem, qua liceat viro ſacro contrahere matrimonium; Ita quòd poſſit vti eo ſimul & ordinum exercitio, ſed vt relicto alijs ſacerdotibus ſacerdotali miniſterio ipſe ob magnam neceſſitatem occurrentem coniugio contrahendo vtatur. cui rei nihil ob-
14ſtant illa duo argumenta. Ad ſextum reſpond. quòd duplicis generis ſunt traditiones Apoſtol. vt colligitur ex S. Thom. recep. quolib. 4. art. 13. præſertim in reſponſione ad primum; Aliæ quidem, quas ipſemet Chriſtus tradidit, quales ſunt traditiones ſacramentorum, & fidei catholicæ, quarum non fuerunt latores, ſed promulgatores Apoſtoli Aliæ vero, quas ipſi ſua poteſtate tanquam prælati eccleſiæ tradiderunt; qualis eſt de non comedendo ſuffocatum lata in ſuo Concilio omnium primo actuum 15. c. qualis eſt de non ordinando Bigamo 1. ad Timoth. 3. ad Tit. 1. & 26. diſt. per totum. & priores quidem eſſe diuinas leges, & indiſpenſabiles; poſteriores autem humanas, & diſpenſabiles, vt ibidem ait S. Thom. recep. & quod lex ne viri ſacrati ducant vxores non eſt traditio prioris legis, ſed poſterioris: & ita poteſt circa eam diſpenſare Papa, qui eandem poteſtatem habet, quam ipſi à Chriſto ſuſceperunt, c.
15in nouo 21. diſt. c. 1. de homic. lib. 6. Ad ſeptimum concedimus omnem virum ordine ſacro inſignitum eſſe inhabilem ad matrimoniũ contrahendum iure humano Apoſtolico: Negamus tamen eſſe inhabilem iure naturali, vel diuino ſupernaturaliter dato, vt ſupra probatum eſt, & conſequenter poteſt Papa circa eam diſpenſare, cum ſit ſupra omne ius humanum, l. princeps. de legib. c. cuncta per mundũ. 9. q. 3. Ad octauum negamus vllum ex hoc fauorem præſtari hæreticis, neque catholicis improbe perentibus relaxationem legis de continentia viris ſacris impoſita: non enim ex eo, quòd Princeps poſſit abrogare aliquam legẽ, & illum aut illum eximere ab ea, conſequitur conuenire reipubl. vt eam abneget: & ita licet ex noſtra concluſione inferatur, poſſe Papam de plenitudine poteſtatis præfatam legem abrogare, vti humanitus latam, nõ tamen ex eo infertur conuenire reipub. vt ea tollatur, cum plurimis rationibus conuincatur illam legem eſſe conuenientem, decoram, & valde vtilem reipubl. Chriſtianæ, & ſtatui clericali, & Deo deuoto; quarum
16multas colligunt præfatus Sot. & Medin. vbi ſupra. Ad nonum reſpondet primo Caiet. in d. Tract. 27. tomo 3. & præfatus à Medina præfato lib. 5. c. 49. ex quorum, & aliorum mente præſertim Ioan. And. in Mercuria. præfa. regul. ſemel Deo. & in d. c. cum ad monaſterium. de ſta. monach. quod illa regula, ſemel, procedit in translatione rei dicatæ ad humanos vſus, facta ſine cauſa, & per non habentem ad id poteſtatẽ: non autem de translatione facta iuſta de cauſa per habentem poteſtatem, qualis eſt Papa; qui licet mea ſententia non poſſit de plenitudine ſuæ poteſtatis paſſim, & quomodolibet transferre ad humanos vſus, neque per quamcunque auctoritatem, & propter quamlibet cauſam;

negando

verba ſunt hæc, *lex continentiæ eadem eſt Altaris miniſtris, quæ Epiſcopis, aut Presbyteris*. Ad idem facit. c. Epiſcopus, & c. omnino, eadē diſt. & ita vna, & eadem lege, ſiue vno, & eodem voto ſolenni tenetur quis, & ead. obligatione ad cōtinentiam ſuſcepto ſolo ſubdiaconatu quo tenetur: poſtea ſuſcepto Diaconatu, Presbyteratu, & Epiſcopatu, & adeo quidē quod licet magis peccet fornicando, qui eſt omnibus ſacris ordinibus inſignitus, quam qui ſolus ſubdiaconatu non eadem ſpecie peccati peccat, & non interuenit circumſtantia, quæ mutat ſpeciem peccati neceſſario cōfitēda, ſicut nec religioſus qui eſt Prælatus alicuius ordinis fornicando peccat alia ſpecie peccati, quàm ſi eſſet Religioſus ſimplex profeſſus, cum vno, & eodem voto ſolemni caſtitatis omnes obligentur
19 per ea quæ poſt alios dicimus in Manua. Confeſſ. c. 7. tum quia in aſſumptione ſubdiaconatus omnes incipiunt obligari ad continentiam, & fieri inhabiles ad coniugium ſiue voto expreſſo, ſiue tacito, ſiue inuiolabili ſtatuto Eccleſiæ, c. à multis de ætat. & qualitat. & d. c. ante triennium, & alijs ſimilibus 31. diſt. tum quia Epiſcopatus non eſt ordo, ſecundum communem Theologorum ſententiam in 4. diſt. 24. Eſto quod opinio Canoniſtarum contraria magis conſona videtur iuri communi, & Concil Tridentino, per ea quæ diximus in Manuali Confeſſariorum c. 22. num. 18. & ita certius eſt Epiſcopum obligari ad continentiam ratione ordinum ſubdiaconatus, diaconatus, & preſbyteratus, qui ſecundum omnes, & ipſam fidem Catholicam ſunt veri ordines, quàm ratione Epiſcopatus, qui non eſt verus ordo ſecundum communem
20 Theologorum. Ad tertiam quæſtionem reſpondetur, quòd pro parte negante, nempe, quod non occurrat iuſta cauſa diſpenſandi in caſu præſenti, facit primo illud Eccleſiaſtici 26. *Non eſt æqua ponderatio cōtinentis animi*, quod ſecundum aliquos ſonat nullum eſſe bonum melius continentia perpetua. Secundo, quòd bona certa meliora ſunt incertis, c. ſi quis autem, de pœnit. diſt. 7. & præſentia futuris, iuxta illud Claudiani citatum à gloſſa l. cum ij ff. de tranſaction. *Omne futurum deſpicitur, ſuadentque præſentia fructum*. At bonum continentiæ ſacris initiati eſt bonum certum. & Innoc. & omnes alij qui in d. c. cum ad monaſterium, & Io. And. in Præfato mercuriali, & alij alibi tenent poſſe Papam diſpenſare cum Monacho ſuper voto continentiæ, affirmant iuſtam cauſam id faciendi eſſe compoſitionem, vel conſeruationem pacis alicuius Regni, & prouiſionem de certo ſucceſſore Regis, ne illo ſine liberis decedente regnum ſuum patiatur, & violetur pax eius. Thomas item qui in d. 2. 2. quæſt. 88. artic. 11. & omnes alij tenentes poſſe Papam diſpenſare cum preſbytero ſuper continentia, idem aſſerunt de iuſta cauſa diſpenſandi cum presbytero. At in propoſito caſu niſi procuretur certus ſucceſſor Regis præſentis, qui viuat æternum, multis rationibus tenetur maximus tumultus vnius maximi Regni, magnæque ſeditio-

nes

nes inter magnates eiuſdem Regni prætenſuros illud ſibi competere, maxima item bella inter ipſum Regnum, & eius regnicolas ab vna parte, & quoſdam alios reges & principes exteros, qui iure cognationis, vel alio illud ſibi obuenire videntur putaruri: & præſens pax aut futura, & peruentura ex matrimonio per diſpenſationem in contrahendo, & proles per quam illa eſt concilianda ſunt futura, & incerta. ergo non ſunt æque bona, ac bonum continentiæ certum, nec conſequedter iu-
21 ſta cauſa diſpenſandi ſuper illo. Tertio, facit, quòd virtus continentiæ reſplendentiſſimæ, vſque in ætatem ſenectuti proximam intiolabiliter obſeruata violatio futura eſt ei moleſtiſſimà, & ingratiſſima, & quadam tenus inuoluntaria; & voluntaria gratiora ſunt, Deoque inuoluntaria, c. merito 15. q. 1. at coniugium non videtur futurum voluntarium, & gratum ei pro quo diſpenſatio in caſu propoſito eſt danda, quia eſt perſona præcellenti virtute continentiæ prædita, ergo non eſt illud adeo gratum Deo futurum, ac continentia eius ipſius maieſtati gratiſſima.

His tamen non obſtan. tenenda eſt pars affirmatiua, primo quidem præſuppoſita illa vera ſententia S. Thom. communiter recepti, quicquid Altiſſiodoren. & aliquot alij Theologi relati à Caiet. & Medina tenuerint, quoniam contra eos eſt caſus in c. 1. & C. non eſt de voto, nempe quod votum ex iuſta cauſa relaxari poteſt, dicendum eſt iuſtam cauſam diſpenſandi adeſſe cum votum eſt maioris boni impedimentum, ſiue impeditiuum, vt docet S. Thomas communiter receptus in d. c. q. 88. art. 10. in corpore quæſt. At in caſu propoſito, votum continentiæ eſt impedimentũ maioris boni, nempe certi ſucceſſoris in Regno. Ergo &c. Secundo, quia omne votum conuerti poteſt in melius c. ſcripturę. cum ibi notatis de voto, at bonum commune eſt melius, & diuinius bono priuato c. licet. regularib. Ergo votum continentiæ quod continet bonum priuatum poteſt auctoritate legitima conuerti in Sactamentum matrimonij, per quod certus regni ſucceſſor, & conſequenter pax, & Chriſtianiſmus conſeruetur. Multa præterea Indiarum, & noui orbis Regna, quæ Chriſtianiſmum ſuſceperunt, & conſeruant, auctoritate, prudentia, potentia, & virtute militari Regni, cuius ſucceſſor certus quæritur, deficerent à fędere Regni, immo, & à fide Chriſti, quã ſuſceperunt, & in dies ſuſcipiunt, ſi turbara præſenti Regni pace impediretur opportunitas nitendi ad ea Proreges militibus, & armis de more munitos, quin & merito teneri poteſt, quod exorto bello, & tumultu ob defectũ certi ſucceſſoris, alijs aliunde ſubſidia petentibus, aliquot hæreticorum cohortes in illud euocarentur, qui Chriſtianiſmum illius Regni limpidiſſimum commacularent in maximã Ieſu Chriſti irreuerentiam, & Sacroſanctæ Sedis Apoſtolicæ iacturam, cum regnũ illud cum primis omnium ſit ei obedientiſſimum. Ergo non ſolum iuſta, ſed etiam iuſtiſſima

cauſa

cauſa eſt in caſu propoſito diſpenſandi, immo & compellendi diſpenſatũ ad matrimonium contrahendum, vt certus Ramus Monachus et preſbyter fuiſſe coactus dicitur à Paludano & Caieta. in d. tract. 27. in d. col. 11 vltima. Ad primum oppoſitum reſpondetur, negando, quod non occurrant multa bona maiora, quam continentia: omnes enim virtutes Theologæ, & actus earum, religio vitæ, & actus eiuſdem, puta deuotio, ſacrificium, & oratio, ſunt potiora bona quam continentia, & actus eius, vt colligitur ex S. Thoma communiter recepto in 2. 2. q. 152. art. 5. dum virginitati, & actibus eius ſcilicet caſtitatis præfert dictas virtutes, & actus eorum.

Ad ſecundum, quòd bona certa cæteris paribus ſunt incertis meliora, reſpondetur quod in hoc caſu cætera non ſunt paria: quia bonum cõ ſeruandi pacem, & Chriſtianiſſimum vnius Regni, & multorum pendentium ab eo, longe maius eſt quam bonum continentiæ priuatum, vt priuatum eſt, & præſentia licet cæteris paribus ſint meliora futuris, non tamen cum cætera non ſunt paria, maius enim bonum eſt magnus redditus alicuius fundi, oppidi, vel beneficij futuri anni ſequen. quam decem ſcuta præſentia. quod ſatis probat dicta lex cum ij, vt ibi notatur ff. de tranſact. & nos reſoluimus d. c. ſi quis autem. Ad tertium, concedimus etiam quod cæteris paribus meliora ſunt quę grata voluntate fiunt, iuxta illud Apoſtoli, *Hilarem datorem diligit Deus*. Non autem cum cætera ſunt imparia. cũ enim iubemur accipere læta, & grata, minuitur meritum accipiendo ea prompte, & læte, & augetur cum accipiuntur ingrate, propter ſolam obedientiam, iuxta Gregorium in cap. ſciendum 8. q. 1. cuius finis ſic habet, *Obedientia victimis iure præponitur: quia per victimam aliena caro, per obedientiam vero propria voluntas tractatur*. Et ita in caſu propoſito quanto magis maieſtas perſonæ, cuius diſpenſatio quæritur, eſt ſuorum omnium æqualium præcellentiſſima, & virtute continentæ reſplendentiſſima, & ab actibus coniugalibus etiam ſanctis abhorrentiſſima, ita nolens volendo coniugium ob amorem Dei, & charitatem ſuæ Reip. Chriſtianæ, quæ eſt omnium proximorum maxime proxima, præcellentem ſibi gratiam apud homines, & præcellentiſſimum meritum merebitur apud Deũ, qui Regiã eius Maieſtatem quam diutiſſime ſeruet, & eidẽ abituro in gloriam Seraficã prouideat filium ſucceſſorem ſui patris in regnando conſimillimo. Quæ tumultuatio quaſi ſtudio ſcripta cuiuſcunque melius ſentientis cenſuræ ſubijcimus.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium qui contraxere ante iuſtam ætatem quid facient.*

CON-

CONSILIVM XI.

ROgatus quid facere debeant duo coniuges, qui pridem poſt Concilium contraxerunt matrimonium, & ſuſceperunt filios; & nunc reſciuerunt vxorem non habuiſſe tempore contractus duodecim annos, quamuis maritus non haberet pluſquam quatuordecim.

1 Reſpondeo, quòd latiſſima ſuper hoc diſputatio haberi poteſt, tangendo ea, quæ nuper allegauimus coram Sanctiſſimo D. N. ſuper diſpenſatione ad contrahendum matrimonium inter duos Illuſtriſſimos impubetes, quæ infra conſil. de deſponſa. impub. inueniuntur. Sed omiſſis illis, videtur reſpondendum debere præfatos, de quibus quæritur, dicere ordinario, quòd ipſi ex cauſa quadam, quam non opottet ei notam facere, habẽt ſcrupulum, quod iam ceſſauit, de valore matrimonij ſui contracti coram parocho ante tot annos: & quod ad deponendum illum valent denuo contrahere: & quod ſupplicant ei, vt det eis licentiam id faciendi coram ſuo parocho, vel alio ſacerdote de ſua licentia, non præmiſſis denuntiationibus per Concilium Tridentinum requiſitis: atteſtato quod iam antea cum illis contraxerunt; & poſt illam licentiam habitam, adeant ſuum parochum, vel alium ſacerdotem, cui det licentiam ipſe vel ordinarius ad aſſiſtendum matrimonio contrahendo, & vocatis duobus vel tribus teſtibus amicis ſuis, qui rem teneant ſecretam contrahant in nomine Domini, qui nos omnes ſaluet.

SVMMARIVM.

1 *Regula, non firmatur, lib. 6. dupliciter limitatur.*
2 *Matrimonium vi contractum per ſpontaneam cohabitationem validatur.*
2 *Matrimonium ignoranter cum coniugato contrahens, vxore mortua non ſeparatur. ſi decepta de nouo contrahere velit. num. 3.*
3 *Matrimonium ſolo legitimo conſenſu contrahitur.*
3 *Matrimonium ſublato impedimento nouum conſenſum requirit.*
4 *Votum impuberis cenſetur ratificari, ſi ſciens illud eſſe irritabile, factus pubes intendat implere.*

CONSILIVM XII.

AN habita diſpenſatione ſuper impedimento matrimonij iam contracti, quod altera pars ignorabat, ſit neceſſarius nouus conſenſus amborum etiam partis ignorantis.

1 Et quidem pro parte negante facit primo, quòd reg. non firmatur. de reg. iur. lib. 6. & illa quod in initio ff. eodem, quæ habent, id quod nullum

nullum eſt ab initio, tractu temporis conualeſcere: fallit, cum tractu temporis ſuperuenit id, ob cuius defectum actus non valuit; vel ablatum eſt id, quod impediebat actus valorem: vt alienatio, quæ facta eſt ſine aſſenſu capituli, eſt nulla, poſtea illo conſentiente ratificatur c. 3. de his, quæ fiunt à prælato, & matrimonium, quod non valet inter ancillam, & liberum hominem ignorantem eam eſſe ancillam, fit validum ſi reſciuerit eam eſſe ancillam, & maritali affectu tractauerit eam c. propoſuit. de
2 coniug. ſeruor. Secundo, videtur ad hoc caſus in c. ad id. de ſponſal. quatenus habet, eam quæ metu contraxit fieri vxorem eius, cum quo contraxit, ſi cohabitauerit illi ſine alio nouo conſenſu; & ibi gloſſ. allegat ſimiles in c. 1. de eo qui duxit in matrimonium quàm polluit, & ita ibi videtur caſus adiuncta gloſſ. pro hac parte. Tertio, videtur caſus in d. c. 1. de eo qui duxit, quatenus habet eam, quæ contraxit matrimonium cum aliquo neſciens eum habere vxorem, non eſſe ſeparandam mortua prima vxore, & nihil meminit de huiuſmodi nouo conſenſu.

1 Sed contrarium eſt tenendum cum gloſ. prædicti c. 1. cui concordat S. Thom. cum alijs omnibus in 4. diſt. 35. præſertim Scoto quæſt. 1. vbi prædictæ gloſ. tenoris bonam partem refert. Primo, quidem, quòd licet matrimonium ſolo conſenſu contrahat c. ſufficiat. 27. q. 2. & c. cum apud. de ſponſ. illud tamen debet eſſe legitimum, c. cum locum. eodē tit. qualis non eſt conſenſus ſolutæ cum coniugato, qui non poteſt habere duas vxores c. gaudemus. de diuortijs. Secundo, quòd matrimonium contractum ab inſcia impedimenti, cum eo, qui vxorem habebat viuentem, eſt ipſo iure nullum ſecundum omnes, & patet in d. c. 1. quatenus probat à contrario ſenſu eſſe faciendum diuortium, etiam quoad vinculum coniugale ad petitionem vxoris, quæ ignorans nupſit marito alij coniugato etiam poſt mortem illius: & cum primus conſenſus non fuerit matrimonialis, nullus actus (vt verbis Scoti vbi ſupra vtar) poteſt eſſe licitus virtute illius; & ideo ad hoc quod ſint coniuges requiritur conſenſus. Ter-
4 tio, quòd vt votum ſimplex factum ante pubertatem cenſeatur ratificatū ſic vt à parentibus irritari nequeat, non ſufficit quod poſt pubertatem intendat illud implere pubes factus credens illud à principio valuiſſe: ſed oportet vt ſciens illud a principio fuiſſe irritabile ratificet, vt pulchre determinat Caiet. 2. 2. q. vlt. art. 5. Quarto, videtur caſus expreſſus in c. veniens. de eo qui duxit in matrimonium in illis verbis: *potuit denuo conſentire.* vbi gloſſ. addit, quod valebit matrimonium vt ex nunc, ideſt q. ex tempore conſenſus noui, & non ex tempore contractus, ſed nec ex tempore noui conſenſus ſi mulier non cōſentiret, & ita determinauimus in Manuali confeſſ. c. 22. nu. 86.

Non obſtant contraria, non primum: quia illud intelligitur de actu, qui non eſt ipſo iure nullus, vel cum ſuperuenit omne illud, quod requiritur ad actus valorem, & conſequenter conſenſus nouus ſi is fuiſſet ne-

ceſſarius. Ad ſecundam, quod qui vel quæ per metum cõtraxit, ſcit vel ſcire debet matrimonium non valere, & ita ſi ceſſante metu cohabitat, ſponte videtur conſentire de nouo, & ita noue contrahere matrimoniũ. Ad tertiũ reſpondetur quod illud c. 1. quatenus habet nõ eſſe ſeparandã vxorem inſcie contrahentem debet intelligi, ſi vult denuo conſentire, vt gloſſ. ibi ſatis explicat.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium à religioſo profeſſo contractum eſt nullum.*
2 *Papa diſpenſare nequit, ſaltem ſine iuſta cauſa, vt regularis matrimonium contrahere poſſit.*
2 *Diſpenſatio Papæ ſuper voto iure diuino obligante ſine iuſta cauſa non valet.*
3 *Milites de Alcantara vouent ſimpliciter caſtitatem, S. Iacobi ſolum coniugalem*
4 *Diſpenſatio conditionalis ante conditionis euentum non valet.*
4 *Ablatiuus abſolutus inducit formam, qua non ſeruata corruit actus.*
5 *Facta contra, vel citra formam ab homine datam ſunt ipſo iure nulla.*
6 *Copulatiue ad duo obligato non ſufficit alterum implere.*

CONSILIVM XIII.

PEtrus anno 1540. diſpẽſatus fuit per breue Apoſtolicũ in hæc verba. *Quum itaque, ſicut nobis nuper exponi feciſti, tu, qui alias habitum, per fratres milites militiæ de Alcantara geſtari ſolitum, ſuſcepiſti, & profeſſionem in eo emiſiſti, & præceptoriam eiuſdem militiæ domus Petræ nouæ obtines, cupias de militia de Alcantara huiuſmodi illius habitu, & dicta præceptoria per te dimiſſis, ad militiam ſancti Iacobi de Spata ſub regula ſancti Auguſtini, ad quam ſingularem geris deuotionis effectum, te transferre, & ſub illius habitu, quod ad vixeris permanere, ac iuxta illius regulam inſtituta, auctoritate Apoſtolica approbata, matrimonium contrahere.* Deinde anno 1542. contraxit matrimonium, poſt quod contractum petijt à Reuerendiſſimo Nuntio in Hiſpania abſolutionem fructuum male perceptorum commendæ de Petra noua ordinis de Alcantara, & facultatem eos in poſterum bene percipiendi. Et poſtea eandem petijt a Paulo iij. putans non ſufficere ſibi gratiam à prædicto Nuntio obtentam: & deinde anno 1545. repetijt eandem abſolutionem, nec exinde conſtat eum, antequam matrimonium contraheret, reliquiſſe habitum militiæ de Alcantara, et tranſiiſſe ad militiam ſancti Iacobi, nec conſenſum tranſeundi à Carolo V.

Io V. magiſtro illius militiæ obtinuiſſe; immo neque habitum illius ſuſcepiſſe; quin neque vnquam nouitium egiſſe, neque expreſſe profeſſionem emiſiſſe, neque tacite per geſtationem habitus: Dubitatur an matrimonium ab eo contractum fuerit legitimum? an nullum?

1 Diuina ope fretus, reſpondeo, matrimonium prædictum non eſſe legitimum; quia omne matrimonium cõtractum à religioſo, qui vouit tria ſubſtantialia vota in religione approbata, ſine diſpenſatione legitima, eſt ipſo iure nullum, cap. meminimus. qui cler. vel voue. at prædictus Petrus ante prædictum matrimonium contractum fuit religioſus ordinis Ciſtercienſis approbati, in quo emiſit tria ſubſtantialia vota, vt ipſemet confeſſus fuit in impetratione prædicti breuis, aſſerente id Papa, cui in hoc credendum eſt, clem. 1. de probat. cum ei annot. ergo matrimoniũ fuit ipſo iure nullum.

2 Secundo, quia non obſtat diſpenſatio, quæ ex aduerſo allegatur, primo, quia ſecundum opinionẽ D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 11. quam fere omnes illius ſcholæ viri ſequuntur, quamquam tenere ſolebat fel. recor. Pius V. ꝙ non poteſt Papa diſpenſare cũ religioſo ſolenniter profeſſo, vt ducat vxorem, per c. cum ad monaſterium. §. fin. de ſtatu monach. Deinde quia non poteſt id facere etiam ſecundum contrariam opinionem, niſi maxima de cauſa, vt patet ex Innoc. & omnibus alijs in d. §. fin. & in 4. diſt. 38. & in omnibus alijs locis ordinarijs & extraordinariis, quæ in præſenti caſu non concurrit, immo nec allegata fuit; & conſtat nullam diſpenſationẽ Papæ ſuper voto, quod iure naturali diuino obligat, ſine iuſta cauſa factam valere, iuxta gloſſ. ſingul. & recept. in cap. non eſt. de vot. Ter-

3 tio, quod licet militibus prædicti ordinis S. Iacobi indultũ ſit, vt poſſint contrahere, quia ſolum vouent continẽtiam cohiugalem; non tamen idẽ eſt indultum eis, qui prius in alia religione probata cõtinentiam ſimpliciter, & expreſſe vouerunt. Nec obſtat, quod Paulus iij. ſciens illum eſſe militem prædictæ militiæ de Alcantara, indulſit ei, vt poſt tranſitum ad militiam S. Iacobi poſſet ducere vxorem. Tum quia non narrauit, prædictos milites de Alcantara, qui eam ad bellandum profitentur, perinde vouere ſimpliciter continentiam, ac qui profitetur eam ad diuina peragenda. Tum quia licet voluntas adfuiſſet, poteſtas tamen defuit, clamante Innoc. iij. in dicto cap. cum ad monaſterium. §. fin. ſummum Pontificem non poſſe diſpẽſare ſuper voto ſolemni caſtitatis, quod eſt verum, etiam quantacumque maxima ſubſiſtente cauſa ſecundum D. Tho. & ſequaces, vt dixi: & etiam ſecundum omnes alios non exiſtente cauſa maxima, puta ſucceſſionis regni conſeruandæ, vel alia ſimili: qualis

4 nullatenus in hoc caſu interceſſit. Quarto, quod eſto prædictus Paulus iij. potuiſſet, & voluiſſet diſpenſare, & diſpenſaſſet, diſpenſauit tamen ſub tali forma, quod nihil ſibi profuit: quia fuit data ſub conditione, quæ non fuit purificata ante matrimonium. Tum quia fuit conceſſa ſub

conditione ſi habitũ, & commendam domus de Petra noua ordinis militaris de Alcantara prius relinqueret; & ipſe prius contraxit, quam prędictam commendam relinqueret, & ita non fuit purificata conditio ante contractum matrimonij. Quod autem prædicta diſpenſatio fuit conditionalis, probatur ex eo, quod ablatiuus abſolutus includit conditionẽ, l. a teſtatore. ff. de cond. & demonſt. & l. euictis. ff. de euict. & talem quidem conditionem, quæ inducit formam, qua non ſeruata actus ſit nullus, iuxta Bald. in auth. matri. & auiæ C. quando mul. tut. offic. fungi poteſt. & alios, quos citat & ſequitur Decius conſ. 11. num. 9. & conſ. 466. num. 18. diſpenſatio autem prædicta fuit facta ſub hoc verborum contextu, vt de dicta militia de Alcantara, & illius habitu, & commenda prædictis per te dimiſſis, quæ per prædicta iura perinde valent, ac illa verba, ſi habitum, & præceptoriam prædictam dimiſeris, quorum tamen, vel ſaltem commendæ dimiſſio non præceſſit matrimonium.

5 Tertio probatur inefficacia, & nullitas prædictæ diſpenſationis ex eo, quod facta contra formam, præſertim ab homine datam, ſunt ipſo iure nulla, cap. cum dilecta, de reſcript. & cap. Piſanis. de reſtitu. ſpol. immo etiam facta citra formam, cap. prud. de offic. de leg. & per late congeſta per Felin. & citatos ab eo in dicto cap. cum dilecta. a num. 6. verſ. geſta contra formam. At forma breuis continens prædictam diſpenſationem, habet, vt ante omnia prædictus Petrus dimitteret habitum, & cõmendam, deinde ſe transferret de conſenſu magiſtri ordinis ad militiam Sancti Iacobi, & demum poſſet contrahere, & hæc forma non fuit ſeruata: nam licet reliquiſſet habitum, commendam tamen non dimiſit, nec fecit alia facienda per tenorem breuis, vt præſupponitur in fa-
6 cto, ergo conditio non fuit purificata, quia qui ad duo, vel plura tenetur copulatiue, per vnius, vel alterius complementum non ſatisfacit, l. ſi hæredi plures. ff. de condit. inſtit. cap. 2. de reſcript. cum eis concord. Quod autem non reliquerit commendam, patet in ſupplicatione facta Paulo iij. qua petit remiſſionem fructuum; & conſtat confeſſionem probare contra confitentem, cap. fin. de confeſſ. cap. 1. eod. titul. lib. 6. & adeo quidem, quod confeſſus habetur pro iudicato l. 1. & 3. ff. de confeſſ. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio licet sit stricti iuris, ad annexum, & inseparabile extenditur.*
2 *Dispensatio ab vno coniugum alio ignorante impetrata vtrique prodest.*
3 *Dispensatio absque mandato impetrari potest.*

CONSILIVM XIV.

QVæritur, an dispensatio impetrata ab vno coniugum super impedimento matrimonij quod est inter ipsum, & aliam certam personam, prosit vtrique.

1 Pro parte negante facit, quod dispensatio strictè interpretanda est secundum omnes, & consequenter non est extendenda de vna persona ad aliam, argum. c. 1. & ibi gloss. de offic. deleg. Secundo, quòd non potest impetrari dispensatio sine mandato, vt videtur probare c. innotuit. de elect. quod in hoc tenendum esse menti, dicit ibi Panormit. & commendat multum Corset. in singularibus verbo Mandatum.

2 Sed pars affirmatiua tenenda est. Tum quia qui vult vnum, videtur velle id, quod necessario sequitur ex illo. l. 2. ff. de iuris. om. iudic. c. præterea. de offic. deleg. At dispensatio concessa vni personæ ad contrahendum cum alia nihil valeret, nisi extenderetur ad illam, vt palam est. Tum quia dispensatio extenditur ad id quod est necessario annexum illi, iuxta gloss. nota. in c. si quis in clero. 7. q. 1. & c. quia in tantum de præb. At dispensatio vnius ad contrahendum cum alia est annexa dispensationi illius ad contrahendum cum eo, ergo &c. Tum quia passim contingit, vt altera persona contrahentium sciat ante contractum, vel resciat postea altera ignorante impedimentum, & sæpe multis de causis conuenit, vt non reueletur dispensatio, neque impedimentum, super quo illa fit parti ignoranti, per ea quæ scribimus in c. 22. num. 70. Man. Confessario. Tum denique quia cum Papa dispensat cum altera persona contrahentium intendit dispensare cum vtraque, argumento c. translato. de consti. cap. si quis. abiecerit. 2. q. 3. quia illæ dispensationes sunt inseparabiles.

3 Ad primum oppos. respondetur per argumenta pro secunda parte lata. Ad secundum respondetur negando, quòd dispensationis impetratio requirat mandatum, vt tenet gloss. in c. ad aures. & c. nulli §. sunt & alij contrarium probat c. innotuit, si satis ponderetur. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Marito diu abſente, & ad mortem ægrotante, an vxor renubere poſſit.*
1 *Viuere quis non præſumitur vſque ad 100. annos, licet ſit non viuere vltra centum.*
2 *Vxor, niſi certo ſciat mortuum maritum, alij non nubat, et, ſi nupſit, donec ſciat eum viuere, non ſeparetur.*
2 *Aegroti multi ad mortem parce viuendo conualuere.*

CONSILIVM XV.

QVæ nupſit in India, & marito ſe abſentante, venit ad Vrbem, & nil certi ſciuit de morte ipſius, niſi quod ante ſeptem, aut octo annos dixit ei quidam, quod ægrotabat ad mortem, & iacebat paralyticus non potens ambulare, nec edere ſine ope, & aliena manu, & nunc cupit nubere.

1 Pro deſiderio huius conſulentis facis lapſus quindecim annorum, & teſtatio vnius, quòd ante octo annos vidit etiam ægrotum, & paralyticũ, & quod ſuo iudicio non poterat diu viuere; & quod licet præſumatur hominem non viuere vltra 100. annos l. fin. C. de Sacroſ. Eccleſ. non tamen præſumitur viuere, vſque ad 100. annos, vt efficaciter probat Corneus in Conſ. 181. vol. 2. & quod ſecundum gloſſ. recep. in cap. in præſentia. de ſponſalibus, mulier, quæ veriſimile credit maritum eſſe mortuũ, poſſet alteri iuſtè nubere.

2 Contra tamen facit, quod iure Pontificio non poteſt nubere mulier, antequam habeat certum nuntium de morte mariti, quantocunque tẽpore ille abſit in d. c. in præſentia, & quod quilibet præſumitur poſſe viuere centum annis, & quod multi ægroti etiam podagra, & chiragra laborantes conualuerunt ad ſimplices menſas redacti, vt ait D. Hieron. in c. legimus de conſecrat. diſt. 5. & quod nullus eſt teſtis, nec vlla fama de morte mariti. Quibus pro & contra perpenſis, auderem dicere, quod non teneretur illa ſeparare ſe à marito ſi iam contraxiſſet, donec ſciret maritum viuere, arg. cap. fin. de ſecund. nup. & cap. Inquiſit de ſent. excomm. ſi tamen eſſem Iudex, non auderem dare illi licentiam contrahendi per d. c. in præſentia.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ficte per procuratorẽ cum vna, & deinde per ſe cum alia contrahens, bis cenſetur contraxiſſe, & quid facere debeat.*

CON-

CONSILIVM XVI.

NDedit mandatum ad contrahendum matrimonium cum A. ſine intentione vlla contrahendi cum illa; & mandatarius contraxit legitime ignorante N. nulla intentionis non contrahendi facta mutatione, neque ratificato mandato. Deinde contraxit matrimonium publice & conſummauit cum alia. Quæritur quid agere debent.

1 Reſpondeo primo, quod D. Conſulens cenſetur in foro exteriori cõtraxiſſe bis matrimonium tam à iudice eccleſiaſtico, quàm ſæculari. Secundo, quod in foro interiori iudicabitur contraxiſſe tantum cum ſecũda, & quod ei cohabitare debet. Tertio, quod ad excuſandum ſe à pœna, quam meretur in foro exteriori, oportet, vt ipſe accedat ad Illuſtriſſ. Inquiſitorum Romanæ Vrbis officium, & præſentet vnam petitionem, quæ contineat vnam narrationem facti; & præter eam dicat ſe pœnitere plurimum, quod vſus fuerit præfata ſimulatione; & quod confitetur eam plane coram prædictis Illuſtriſſimis, & ſupplicat eiſdem, vt ſua ſententia diffinitiua condemnent eum pœna, & pœnitentia, quã meretur in foro interiori, & exteriori, vtentibus miſericordia ſolita; attento quod nondũ eſt vocatus ad vllum iudicium, neque eccleſiaſticum, neque ſeculare; & quod veniẽs ad vrbem mille labores & pericula paſſus; & quod ſponte ſua confitetur hoc peccatum, quod tamen non commiſit propter vllum errorem, quem circa ſacroſanctum ſacramẽtũ matrimonij haberet, & quod ſe ſubdit eorum ſummo iudicio promptus ad ſuſcipiẽdã pœnam, & pœnitentiam quam lachrimabundus petit.

SVMMARIVM.

1 *Inceſtus cum conſanguinea ſicut cum affine an impedit matrimonium cum alia, Theologi quod non, Canoniſtæ quod ſic nu. 2.*

CONSILIVM XVII.

AN inceſtus cum conſanguinea impediat contrahere matrimoniũ cum alia; ſicut inceſtus habitus cum affine.

1 Reſpondeo, communis opinio theologorum videtur tenere, quod non. nam id tenet. S. Tho. in 4. diſt. 34. q. 1. ar. fin. communiter receptus, & Sotus diſt. 37. ar. 2. ſub fine. S. Anton. 3. p. c. 16. §. 4. tit. 1. Silueſter verbo matrimonium 7. imped. 4. quos ſequitur Couaruuiã in epit. 4. 2. p. c. 6. in primo num. 4.

Tum quia videtur eis nullo iure id caueri, eo quod cap. 1. & 2. & 4. de

eo qui cog.conſ.vxoris ſuę. ſolum tribuunt illud inceſtui cum affine habito;& non inceſtui cum conſanguinea. Tum quia,vt ait Ricard.in ſupradicta diſt.34.non videtur hoc inductum ob grauitatem criminis;ſed ob iniuriam quæ fit matrimonio per coitum cum cognata coniugis.

2 Contrarium vero tenent Canoniſtæ plerique cum Panor. & Prępoſito in d.c.1.& 2.de eo qui cog.conſ.vxo. ſuæ. quos ſequuti fuimus in noſtro Man.conf.cap.22.n.75.cum Angelo verbo inceſtus §.87.tũ quia,vt ibi dixi, ſtylus curiæ id ſeruare videtur,quatenus eum diſpenſat, vt conſanguinei,qui ſe inceſtu polluerunt, contrahant inter ſe matrimonium, apponit clauſulam vt ſuperſtes ſine ſpe coniugij maneat; & ne dicatur, inceſtum quidem impedire matrimonium contrahendum inter ipſos conſanguineos,qui ſe inceſtu polluerunt, non autem ad contrahendum cum alijs, quia per illam clauſulam iubetur ſuperſtes ſine ſpe coniugij manere cum alio.tum quod c.ſi duo.25.q.6.habet conſanguineos matrimonio coniunctos ſeparari debere, & poſſe cum cum alijs contrahere ſi iuuenes ſint,ſignificando indigere diſpenſatione, quæ propter iuuentutem, & timorem incontinentiæ illis concedi poteſt, tum quia c. fin. 35. q.8.de concubinarijs conſanguineis habet, *Si alter eorum morte præuentus fuerit,alter quandiu viuit grauiter pœniteat, & ſine ſpe coniugij maneat.* tum quia c.de inceſtis.35.q.3.habet, *inceſtuoſos nullo nomine deputãdos.* tum quia c.qui propinquam.35.q 3.habet, *qui propinquã ſanguinis vxorem ducunt,& ſeparant,non licebit eis, quamdiu vterque viuit,alias vxores ſibi in coniugio ſociare,niſi ignorantia excuſentur.* tum denique quia ratio Ricardi non concludit,quia poteſt aſſignari aliqua ratio,quare præd. c. de eo qui cog.conſ.diſponunt de inceſtu cum affine, & non de inceſtu cum conſanguinea; ſcilicet quia de illo plus poteſt dubitari quã de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Vouens caſtitatem cum facultate ducendi vxorem quæ continere velit, nullam ducere poteſt.*

2 *Pactum vt caſtitas in matrimonium ſeruetur vel ne debitum petatur, eſt contra illius fidem & finem.*

3 *Matrimonium cum pacto quod ſeruetur caſtitas contrahi nequit.*

4 *Cauſa iuſta ad diſpenſandum ſuper continentiæ voto non eſt commoditas regendi domum.*

CONSILIVM XVIII.

QVidam,qui aliquot annis vixit cum vxore ſua in caſtitate per vtrũque vota vouit ſe perpetuo caſtitatem ſeruaturum: etiamſi vxor præ-

præmoreretur: cū hoc tamen moderamine, vt posset ducere vxorem aliquam, quæ vellet continere sicut ipse, qualem non inueni; & vellet ducere vxorem ad administrandam domum. Quæritur primo an sit obligatus ad seruandam castitatem. Secundo, an sit iusta causa dispensandi super huiusmodi voto.

1 Respondeo, quod est obligatus ad seruandam castitatem, & non ad ducendam vxorem. tum quia non inuenit aliam, quæ velit contrahere cum illo, & continere sicut prior se continebat: & conditionalis non impleta conditione non habet effectum, §. ex conditionali. Instit. de verb. obligat. tum quia conditio illa fuit impossibilis: quia non poterat occurrere casus, in quo ille posset iuste contrahere cum aliqua, ea lege vt con-
2 tineret, & non peteret debitum: quoniam est pactum contrarium fini, & fidei Matrimonij: fini quidem, quia virtualiter est pactum de vitanda prole: fidei autem, quia est pactum de non reddendo debitum, & de non habenda potestate sui corporis: & proles & fides sunt duo de principalibus bonis matrimonij, c. omne nuptiarum bonum. 27. q. 2. & conditio contra illa est contra substantiam matrimonij, quæ illud inualidat,
3 c. fin. de condit. appositis. Nec obstat, quod Paludanus in 4. dist. 29. art. 2. tenet valere matrimonium contractum cum conditione, ne petatur debitum, vel vt seruetur continentia: eo quod non est turpis sed honesta. tum quia contrarium tenet S. Tho. dist. 28. art. 4. ad 3. & Adrianus de spōsalibus q. 9. quæ communis est opinio secundum Sotum in eod. 4. distin. 29. q. 2. art. 3. Tum quia prædictum cap. vlti. de condit. appos. non solum habet conditionem turpem contrariam substantiæ matrimonij reddere illud nullum; sed absolui omnem conditionem quæ est contra substantiā matrimonij: & consequenter etiam illam, quæ de se honesta esset.

4 Ad secundam respondeo, quod ex petitione orationis non colligitur vlla iusta causa dispensandi super tam grandi voto. Tum quia difficilius est seruare continentiam conuersando die, ac nocte secreto, & corā alijs cum vxore, quam amat, quam viuendo sine tali conuersatione, arg. ca. cū omnibus. & c. clericus. & c. volumus. & c. legitur. 81. dist. & oratori videtur se posse castitatem seruare conuersando die ac nocte cum vxore amata. Tum quia si iusta causa dispensandi esset commoditas regendi domū, quæ proueniit ex vxoris consortio, omnes fere haberent iustam causam relaxationis voti, quod est absurdum dicere, & ideo non est dicendum, l. nam quod absurdum. de bonis libertor. Quamuis dici posset, aliquam partem causæ colligi ex eo, quod non omnino absolute vouit castitatem. sed cum quadam exceptione, quæ licet a communi opinione, & mea sententia vera reputetur impossibilis; Paludano tamen viro sacrarum & Canonicarū litterarum callētissimo visa est possibilis. Salua quæ iustior.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Papa dispensare nequit super matrimonio rato & consummato.*
2 *Vxor si nupsit alij bona fide maritum mortuum esse credens, monenda non est.*
2 *Religionem intrare & profiteri potest publicæ adulteræ maritus.*
3 *Maritus diu absens ab vxore, non dat causam adulterandi, & ideo eam dimittere, & in religione manere potest.*

CONSILIVM XIX.

ANte Conc. Trid. quidam Nepos cuiusdam Canonici potentis, & diuitis contra suam voluntatem contraxit clam matrimonium & cõsummauit cum quadam nobili paupere, consentientibus tum tacite parentibus puellæ. quod cum resciisset Auunculus iuuenis curauit eum absentare à Ciuitate ad loca remota, quæ puella ignorabat, & ibi ingressus fuit & professus religionem quandam Illustrissimam, cuius est confessarius, & prædicator in pretium habitus. Idque fecit consulto confessario qui dixit ei licere prædictum ingressum. puella item nesciens vbi ille habitaret, & putans esse mortuum, nupsit alteri nobili, & potenti viro, qui ex ea multos filios suscepit, & habuit. Quæritur quo remedio succurri possit eis ne damnentur à Deo, neque ab hominibus.

1 Respondeo primum, non posse illis prodesse dispensationem Papæ: quia matrimonium prædictum fuit consummatum, & omnium tum Canonistarum, quam Theologorum vna est conformis sententia, non posse Papam vlla de mundi causa dissoluere tale matrimonium quoad vinculum, iuxta illud Euang. Math. 19. *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* c. quod Deus. 33. q. 2. & cap. inter corporal. de transla. episcopi.

2 Secundo, quod fœmina non potest esse in bono statu, neque absolui per vllum remedium, nisi non exigendo, & non reddẽdo debitum marito; vel nisi contraxisset bona fide probabiliter credens, quod maritus eius obierat, nec postea sciuit, nec credidit, nec credit contrarium, quo casu nullatenus esset ipsa monenda de vita mariti viuentis. Tertio, quòd prædictus maritus religiosus potest perseuerare iuste in sua religione p cap. Agathosa. 27. q. 2. quod clare habet, maritum vxoris, quæ fornicata est publice, vt ibi addit gloss. posse intrare religionem, & perseuerare in ea, etiam non facta separatione iudicio Ecclesiæ, & in casu proposito notorium est adulterium prædictæ vxoris.

3 Non obstat, quod maritus, qui causam dedit adulterio vxoris, non potest illam dimittere, c. discretionem. de eo qui cognouit consangu. vxor. suæ.

fuæ.& c.ſi tu abſtines.27.q.2.& quod prædictus religioſus dedit cauſam adulterio prædictæ puellæ vxori ſuæ abſentando ſe ad remota loca,& nõ ſcribendo illi, nec alias admonendo vitam ſuam. non inquam hoc obſtat: quoniam non fuit cauſa propinqua vel immediata adulterij: quia non tradidit illam adulterandam,nec rogauit,nec conſuluit ei, vt id faceret. quo caſu loquitur prædictum cap. diſcretionem. ſed tantum fuit cauſa remota, de qua loquitur d. cap. ſi tu abſtines. quia renuit commiſceri illi,vel reddere debitum,quo caſu non eſt cauſa, ſed tantum occaſio,cuius traditio non ſufficit ad hoc,vt non poſſit eam relinquere ſecũdum gloſſ.in d.c. ſi tu abſtines.quam pulchre tractãdo ſic declarauit Panor.& Præpoſ.in d.cap.diſcretionem.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium coram parocho licet ad alia vocato, & teſtibus contractum valet.*

CONSILIVM XX.

QVidam contrahere volentes matrimonium,& ſuſpicantes quod parochus, cuius præſentia erat neceſſaria ad valorẽ matrimonij, iuxta c.1.de reformat.matrimo.ſeſſ.24.Concilij Trid.nollet eſſe præſens ille contrahendo, vocauerunt eum quaſi ad aliud propoſitum in quandam domum,& mox eo præſente,& ignorante quid agere volebant,ſurrexerunt prædicti contractum, & mutuo ſe receperunt in coniuges per verba de præſenti coram illo Parocho,& alijs duobus vel tribus teſtibus. Quæritur an matrimonium valeat.

1 Reſpondeo,quod multa pro vtraque parte poſſunt adduci, ſed quia non vacat,breuiter dicimus,prædictum matrimonium valere. tum quia eſt contractum præſente parocho,& duobus,vel tribus teſtibus; quod ſolum requirit præfatum Concilium ad ſubſtãtialem valorem matrimonij. Tum quia non requiritur ſaltem regulanter,vt teſtes ſint rogati, & ſciãt ad quid rogantur, ſed ſufficit, quod ſint præſentes ad id quod agitur per aliquem ſenſum corporeum,& prædictus parochus,licet neſciſſet,quod fuiſſet vocatus ad hoc, vt videret contrahi dictum matrimonium: tamen vidit, & audiuit illud contrahi per ſenſum corporeum viſus,& auditus. Ergo ſatisfactum fuit Concilio. Tum quia finis & cauſa principalis, propter quam id ſtatuit Concilium,fuit vt matrimonium alioquin indiſſolubile contrahendum non eſſet adeo clandeſtine,vt probari non poſſet, & quod ſciretur eſſe contractum. & in caſu propoſito ſatisfactum fuit

huic

huic fini, & cauſæ principali: quia poteſt probari, & ſcitur eſſe contractum. Immo eſt magis publicum, quam ſi parochos ſponte, & prudens rei futuræ adijſſet locum, vbi contrahendum erat, quoniam parochus conquerendo de contrahentibus, quod eum decepiſſent, magis illud publicabit, quàm alias publicaſſet. Saluo &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum religionis non tollunt ſponſalia ſecuta, etiam cum copula.*
1 *Sponſalia, etiam de præſenti, non tollunt votum religionis præcedens.*
2 *Votum religionis non tollit, ſed differt reſtituendi obligatio.*

CONSILIVM XXI.

QVæſitum eſt, an qui poſt votum emiſſum de intranda religione, & ſeruanda caſtitate, promiſit puellæ ducere eam in vxorem, vt conſentiret in copulam carnalem, quod illico fecit, & manet ob id infamata, an teneatur potius votum implere, quam eam ducere, vel contra, potius eam ducere, quam volum implere?

1 Reſpondeo, quòd pro implemento voti facit, quod prius fuit obligatus Deo, quàm puellæ; & conſequenter prius debet ei ſolui, per cap. qui prior, cum ſuis ſimilibus. de reg. iur. lib. 6. Secundo quod ſponſalia de futuro nulla ratione tollunt votum de intranda religione, arg. cap. commiſſum, de ſponſali. quatenus probat, quòd etiam matrimoniũ per verba de præſenti contractum non tollit votum, ſi vouens vult illud ſtatim adimplere. Tertio, quod eſt caſus formalis in cap. rurſus. qui cleri, vel vou. quatenus habet, eum, qui vouit caſtitatem, peccare promittendo alicui contrahere matrimonium, & magis ſi iurauit promiſſionẽ; & quod non obſtante iuramento tenetur adimplere votum caſtitatis, quamuis matrimonium per verba de præſenti contractum præferatur
2 voto caſtitatis, vt ibidem habet. Quarto, quòd non obſtat, quòd puella fuerit infamata, & quod ipſe obligatur ad reſtituendum ei damnũ, quod intulit, per ea, quæ habentur in cap. 1. & cap. 2. de adult. Tum quia illa obligatio tolli poteſt per reſtitutionem damni illati dando ei tantum, quanto eget, vt æquè bene collocetur, non obſtante hac infamia, ac collocata fuiſſet, ſi non fuiſſet infamata. Non obſtat etiam dicere, quod tranſiturus ad religionem debet prius ſoluere ſua debita, arg. cap. 1. de obligatis ad ratio. & aliorum, quibus contra Paluda. & Syluest. probamus in comment. 1. de regula. ſuper cap. cui portio. 12. q. 1. num. 8, quia obligatio voti præcedit obligationem reſtituendi,

ſed

ſed contra hoc facit, quod ex eo ſequeretur, eum, qui fecit votum de intranda religione, non teneri ad ſoluendum prius debita cõtracta poſt votum, quod videtur reprobari per allegata in dict. num. 8. melius reſpõderi poteſt, quod illa obligatio reſtituendi poterit differre ingreſſum religionis, donec fiat, ſed non tollit votum, neque obligat ad contrahendum.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium poſt adulterium et promiſſionem de contrahendo, contractum non tenet.*
2 *Matrimonium viuente primo marito cum alio contractum nullum eſt.*
3 *Matrimonium vbi primi mariti mors non probatur, præſumitur nullum.*
4 *Sententia ſuper matrimonio lata, non ſic in rem tranſit iudicatam, vt, conſtito de colluſione, retractari non valeat.*
5 *Matrimonium coram parocho, & teſtibus ſine alijs contractum, tenet.*
6 *Filij adulterini per ſubſecutum matrimonium non legitimantur.*
7 *Matrimonio nil obeſt defectus licentiæ Epiſcopi, nec concubinatus triginta annorum.*

CONSILIVM XXII.

OCtauius vir diues filios ex Septimia eius concubina ſuſcepit. Septimia vero longe ante matrimonium cum alio viro contraxerat, qui ab ea diſceſſerat, nec amplius comparuit, nec de eo habita eſt notitia, & cum dubium eſſet an Octauius & Septimia perſonæ habiles ad contrahendum matrimonium eſſent, & an filij ex adulterio ſuſcepti eſſent, & veriſimiliter ab Epiſcopo licentiam ad contrahendum habere deſperarent, abſque dicta Epiſcopi licentia, & nullis denuntiationibus præcedentibus, & abſque alijs ſolitis ſolennitatibus, cum ſenes ambo eſſent, & in concubinatu per triginta annos vixiſſent, coram parocho, & teſtibus contraxerunt, & ordinarius habita de facto notitia contra eos proceſſit, & pro matrimonio ſententiam tulit, quæ in rem iudicatam tranſiuit. Modo agnati Octauij, ſeu alij conſanguinei ab inteſtato hæredes venientes, dubitant primo, an matrimonium inter Octauium, & Septimiam contractum fuerit validum. Secundo, an filij ſuſcepti ante matrimonium contractum ſint legitimi. Tertio, an poſſint ad retractandam præfatam ſententiam agere.

1 Huiùs quæſtionis deciſio videtur plurimum pendere ex facto: & ideo reſpondetur primo, quòd ſi probare poſſet, Octauium aliquando promiſiſſe,

miſiſſe, ſiue dediſſe fidem contrahendi matrimonium cum illa poſt mortem mariti ſui, viuente illo, non valet matrimonium propter impedimentum, de quo in fit de eo, qui duxit in matrim. quam pol. per adult.

2 Secundo, quòd etiam matrimonium non valet ſi viuebat maritus concubinæ tempore, quo fuit contractum, de quo dubitari dicitur in facto; quia nulla poteſt eſſe vxor duorum per totum titulum de ſponſ. duorum.

3 Tertio, quòd niſi probetur mors prioris mariti, præſumetur eo viuente fuiſſe contractum, & iudicabitur nullum; quia iure communi præſumitur quis poſſe viuere vſque ad centum annos, vt notatur in l. 1. C. de Sacroſ. Eccleſ.

4 Quarto, quòd quum ſententia ſuper matrimonia lata non ideo tranſeat in rem iudicatam, quin data informatione colluſionis, vel alia ſufficiente, de integro poſſit cognoſci, iuxta cap. lator. & cap. tenor. de re iud. poteſt opponi hæredibus Octauij contractus matrimonij cum Septimia, per quem tota fraudis ſtructura deſtruetur.

Quinto, quòd ſi per exceptiones oppoſitas contra parochum, & teſtes impediatur probatio ſecundi matrimonij, etiam cader Octauius. Ad iu dicandum autem quod non impediatur, maior informatio facti deſiderari poteſt,

5 Sexto, quod ſi matrimonium probetur contractum coram parocho, & duobus teſtibus etiam ſine alia ordinarij licentia, iudicabitur verum matrimonium, etiam ſi aliæ ſolennitates non interuenerint, eſto poſſit Rector ob id caſtigari, cap. cum inhibitio. de cland. diſpenſ. quoniam à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus exprimitur in nouo l. præcipimus. C. de appellat. & iure antiquo nullum matrimonium eo ſolo, quòd eſſet clandeſtinum, reddebatur nullum, vt ipſummet Concil. Trid. in c. 1. de reform. matrim. ſeſſ. 24. affirmat: iure autem nouo illius Concilij Trid. demum fit nullum matrimonium ob clandeſtinitatẽ, quando non fuit contractum præſente parocho, & duobus teſtibus. & in facto præſupponitur hoc de quo loquimur fuiſſe contractum coram illis. Ergo nec iure antiquo, nec nouo poteſt dici nullum.

6 Septimo, quòd filij concubinæ, qui probabuntur fuiſſe nati viuente priore marito non legitimabuntur quidem per hoc ſecundum matrimonium quamlibet ſolenniter contractum eſſet; alij tamen, quo probarent ſe nati poſtea legitimarentur per ipſum contractum eo modo quo in facto narratur iuxta cap. tanta, quod vtrumque probat. Qui fil. ſunt legit. etiam ſi nati eſſent durante lite ſuper matrimonio priore.

7 Octauo, quòd nil officit prædicto matrimonio quoad ſubſtantiã & veram exiſtentiam, quod non probetur eſſe factum de licentia Ordinarij; neque quod parochus mentitus fuerit ei interueniſſe: quia ſufficit quod ipſe erat parochus, vt colligitur ex dicto Concil. neque quod 18. 20. vel 30. annis fuerint concubinarij, & adulteri, ſi non interuenit fides

de con-

de contrahendo: et, si non iudicetur Octauius coniux Septimiæ, licet parochus aut teſtes alias caſtigari poſſint.

Ex quibus colligitur quæſtionis dubiæ reſponſio, quam quia contra Conſulentem eſſe videtur, non eſt cur amplificem.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonij pro valore in dubio tutius eſt iudicare.*
1 *Sponſus maritali affectu cognoſcens ſponſam idem de ea arbitrari debet.*
1 *Arbiter in arbitrando iure communi duci debet.*
2 *Sponſus dubitans, an ſponſa ſe cognoſci vxorio affectu permiſerit, quid faciet.*
3 *Sponſus tenetur credere ſponſæ, quod permiſit ſe vxorio affectu cognoſci.*
4 *Sponſus, ſponſam alij nuptam, niſi profuturus ſperet, non admoneat.*
5 *Ordinati ſacris poſt matrimonium præſumptum remedia.*
6 *Maritus adulteræ religionem profiteri, & ordinari poteſt.*
7 *Maritus adulteræ factus religioſus ſic eam vt caſte viuat, admoneat.*

CONSILIVM XXIII.

QVidam contraxit cum quadam ſponſalia de futuro, & cognouit eam carnaliter ante Concilium Trid. & poſtea illa nupſit alteri publicè, & ipſe aſſumpſit ordines etiam publicè, & nunc poſt multos annos dubitat primum an præſuppoſito quòd ipſe cognouit eam vxorio affectu ſed dubitat an illa eodem affectu paſſa eſt cognoſci, ipſe poſſit deponere ſcrupulum incitantem eum ad credendum valorem matrimonij.

1 Ad primum dubium reſpondetur, quòd non, ſi alia coniectura non concurrit. Tum quia tutius eſt in dubio credere valorem matrimonij, arg. cap. iuuenis de ſponſ. Tum quia ſcit ſe cognouiſſe vxorio affectu, & idem debet credere de illa, cum tota Eccleſia id credat, nec habeat coniecturam ſufficientem ad non credendum cap. 15. qui de ſponſalibus. Tum quia habens poteſtatem arbitrandi, debet ad arbitrandum lege communi duci, vt dicit Panor. in c. cum Ioannes. num. 13. & in fine de fid. inſt. arg. cap. 1. de dilat. & tradit Sotus in 4. diſt. 27. q. vno. ar. 5. concl. 4.

2 Secundo dubitat, an teneatur interrogare illam, vtrum in copulam carnalem conſenſiſſet vxorio affectu, reſpondetur quòd non, ad effectum credendi ei, ſi reſponderet non conſenſiſſe, non adductis alijs cõiecturis, quæ ad credendum ſufficerent, ſed ſic ad effectum ſciendi, an eſſent aliæ coniecturæ ad id credendum, per dicta Soti in 4. diſt. 27. q. 1. art.

1. art. 7. col. 8. & nos in Manu. Conf. cap. 22. num. 76.

3 Tertio dubitat an ipſe teneatur credere ſponſæ, quæ interrogata diceret ſe paſſam fuiſſe cognoſci vxorio affectu. Ad quod reſpondetur quod ſic indubie. Tum quia tota Eccleſia tenetur id credere, & non eſt vlla ratio, quæ contrarium ſuadeat.

4 Quarto dubitat an teneatur monere illam, vt ſuæ conſcientiæ medeatur, & videtur reſpõdendũ, quod ſi probabiliter credit, & videtur nihil profuturam monitionem, & multum officere poſſe, omittat illam, iuxta ea quæ habentur in Manu. Conf. cap. 24. num. 12.

5 Quinto dubitat, quo remedio poteſt ſibi mederi quoad forum conſcientiæ. Ad quod reſpondeo primo, quòd Conſulens non poteſt ſibi mederi ſolutione matrimonij quoad vinculum; quia cum credere debeat verum fuiſſe matrimonium, & conſummatũ, illud non poteſt ſolui quoad vinculũ ſecundum omnes, etiã Papæ auctoritate. Secundo, quòd non poteſt etiam mederi diſpoſitione conſcientiæ, iuxta reſponſum ad primum dubium. Tertio, quòd potuit ſeparare ſe, & manere ſeparatus etiam ſine auctoritate Papæ, eo quod adulterata fuit ipſa, & manet in adulterio, iuxta cap. Agathoſa. & ei adnotata. 27. q. 2. nec tenetur
6 redire ad eam, quæ fuit adulterata. Quarto, quòd potuit iuſtè religionem intrare, & eam profiteri eadem ratione, qua potuit ſe ſeparare, & manere ſeparatus. Quinto, quòd licite potuit ordinari. Tum quia, licet, nec per ordinem ſacrum, neque per ſacram profeſſionem diuidatur quoad vinculum matrimonium conſummatum, diuidi tamen poteſt quoad thorum, & cohabitationem, præſertim quoad forum conſcientiæ. Tum quia nullam irregularitatem, neque ſuſpenſionem incurrit per illam ordinationem, qua, vt dictum eſt, iuſtè potuit ſuſcipi à iuſtè ſe
7 parato, etiam quoad thorum, & cohabitationem. Sexto, quòd Conſulens videtur poſſe tute ordinibus ſuis vti abſque alia Papæ diſpenſatione, & ſatisfacere ſuæ conſcientiæ, dummodo moneat illam ſponſam occurrente aliqua occaſione, in qua monitio prodeſſe poſſit, vt ſi maritus eius moreretur, vel adulteraretur, ita vt ſe poſſet ab illo ſeparari, vel alia ſimilis, ob quam poſſet illa manere ſeparata, & abſtinere à nouo matrimonio contrahendo, ſe ſepararet, vel maneret innupta caſtitatem ſeruando.

SVMMARIVM.

1 *Papa ex cauſa alicui matrimonium ad tempus interdicere valet.*
2 *Papa poteſt per legem aliquot perſonas inhabiles facere ad matrimonium.*
3 *Papa certas perſonas inhabiles ad matrimonium inter ſe contrahendum facere non legitur.*

4 *Papa*

4 *Papa interdicere ex cauſa poteſt Epiſcopo, & Parocho, ne interſit alicui matrimonio, vel intereſſendi facultatem faciant, vt hic num. 5.*

5 *Cauſa iuſta eſt ſuſpectio faſcinationis interdicẽdi ne parochus nuptijs interſit.*

CONSILIVM XXIV.

QVidam iuuenis filius nobiliſſimæ, ac Illuſtriſſimæ familiæ, vt prætenditur, faſcinatus, vult inuito eius patre cum muliere viliſſima matrimonium contrahere, non ſine maximo eius familiæ dedecore. Quæritur modo ſi ab eius patre iuſtè poteſt impetrari à Summo Pontifice motus proprius, per quem filio prohibeatur, ne per annum abſque patris voluntate contrahat, & ſi contraxerit ſit irritum, & inane, ad hoc vt infra tale tempus, videatur, ſi orationibus mediantibus, ab huiuſmodi faſcinatione liberari poſſit, adeo quod in ſe reuerſus quod ſibi, & ſuæ familiæ conuenit, faciat.

1 Reſpondeo primo, certum eſſe circa hanc quæſtionem, quòd Papa ſummus Chriſti Vicarius poteſt iuſta de cauſa matrimoniũ interdicere alicui vſque ad aliquod tempus, vt ſatis probat totus titulus de matrim. contract. contra interdictum Eccleſiæ. Secundo huiuſmodi interdictum inducere quidem impedimentũ impediens matrimoniũ contrahendũ,
2 ſed non dirimens poſt contractum, vt ibidẽ probatur. Tertio, conſtare quòd Papa poteſt facere legem, qua aliquod genus perſonarum fiat inhabile ad contrahendum, vt colligitur ex tit. de conſang. & cognat. ſpirit. & nouiſſime ex cap. 5. de reform. matrim. ſeſſ. 24. Concilij Trident.
3 Quarto, rem ſine exemplo eſſe, quòd Papa per ſuum interdictum particulare duas perſonas alioqui habiles faciat inhabiles ad contrahendũ inter ſe matrimonium, ita vt contractum ſit nullum, & ita mea ſententia indignam quæ petatur, & indigniorem quæ concedatur, arg. cap. legatur. 24. q. 2. & c. ſi habet. 24. q. 3. cui conſequens prædictum motũ
4 proprium non debere peti, neque concedi. Quinto, quòd videtur iuſtè, & honeſtè interdicere poſſe Papam cupiam Parocho, & ordinatio, ne intereſſent, præſentesve eſſent, neve facerent facultatem, ſiue licentiam alteri preſbytero, vt poſſit illi intereſſe, cenſuras, & alias pœnas imponendo eis, ſi contrafecerint; modo iuſta cauſa id prohibendi ſubeſſet, tum argumento cap. final. de clande. deſponſ. & Clem. 1. de conſang. tum quia habet poteſtatem ſummam prohibendi peccata, & occaſionem eorum, vt in hac ipſa materia ſatis exprimitur in prædicto tit. de matrim. contract. & cap. præterea de ſponſal. & prædictum cap. fin. de cland. deſponſ. accepta tamen prius informatione de iuſtitia talis
5 cauſæ prohibitionis temporariæ. Sexto, quòd prædicta faſcinationis ſuſpitio proueniens ex tanta imparitate perſonarum, & ex tanto tantæ familiæ dedecore, & ex tanta pertinacia iuuenis diuitis, & nobilis in de-

ligendis nuptijs adeo indecoris,& timor quod pœnitentia, quæ illos de more conſequetur,poſſit eſſe occaſio, vt illa vel ferro occidatur, vel veneno,videntur iuſta cauſa. vt S. D. N. prohibere dignetur ſub cenſuris, & pœnis grauiſſimis parocho prædictæ mulieris, qui nunc eſt. & qui mutato domicilio foret, & ordinario eius, ne intereſſent huiuſmodi nuptijs, nec alijs preſbyteris facultatem in eis interueniẽdi facerent intra annum ad effectum pium in quæſtione propoſitum: quia quæ cauſa in hoc iuſta ſit, cum non definiatur à iure, arbitrio prudentis, & boni viri definiendum eſt, l. 1. ff. de iur.delib. & cap. de cauſis de offic.de leg. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſationem quærere quando teneatur qui ſponſalia in gradu prohibito cõ traxit. nu. 1. & per totum.*

1 *Sponſus, qui cognouerat matrem ſponſæ, & poſtea hanc, & iterum illam, quid faciet.*

2 *Sponſalia in gradu prohibito ſcienter cum ignorante contrahens, ad quod teneatur.*

CONSILIVM XXV.

AN qui cum matre rem habuit,poſtea contraxit ſponſalia cum filia, cum qua etiam rem habuit, poſt quæ iterum habuit rem cum matre, teneatur in foro conſcientiæ quærere pro viribus diſpenſationem, vt poſſet contrahere valide cum filia, & poſt eam obtentam contrahere ſolemniter cum eadem.

1 Pro parte negante facit,quòd impoſſibilium nulla eſt obligatio l. impoſſibilium. ff. de reg. iur. & l. nemo ad impoſſibile. de reg. iur. lib. 6. ergo ſponſalia illa non valerunt,quia non erant poſſibilia ob impedimẽtum affinitatis in primo gradu.

Pro parte affirmante primo, quòd decepit filiam ignorantem fornicationem eius cum ſua matre, & conſequenter impedimentum, quod erat inter ipſos, & ita tenebitur reſarcire damnum dedorationis eius. Secundo, quod non eſt omnino impoſſibile, quod poſſit fieri iuſtè aliquo modo, ſaltem per diſpenſationem Papæ: quamuis aliquo modo ſit tale, l.apud Iulianum.§.conſtar. ff.de legatis 1. ſaltem ſi ſolet ſuper eo diſpenſare Princeps. Vt ille §. ſignificat in illis verbis *Non valet*, ac ſatis probat l. quidam relegatus. ff. de reb.dub. & l. interdicit ff. de condit. & demonſtrat.

Pro

1 Pro reſolutione videntur conſiderandi multi caſus. Primus ſi contraxit ſponſalia ſimpliciter, nulla facta mentione expreſsè, nec tacitè de diſpẽſatione: quo caſu ſponſalia videntur omnino nulla, & ita ad nil obligantia, arg. reg. non præſtat. de reg. iur. lib. 6. quamuis ob deceptionẽ, qua ſciens impedimentum contraxit cum ignorante, teneatur reſarcire damnum ex alio capite nempe damni dati. Secundus caſus, ſi contraxit cum propoſito, & intentione obtinendi, & procurandi diſpenſationem, quo caſu videri poteſt alicui ipſum teneri ad procurandum diſpẽſationem, ſed alij videri poteſt contrarium, quia non ſufficit intentio vnius partis ſe obligandi, niſi id alij patefiat, arg. l. qui abſenti. ff. de acq. poſſ. ſicut neque emendi, vel vendendi, niſi emat, vel vendat, nec aſcendendi arborem, niſi aſcendat, iuxta notata per gloſſ. in l. In venden tis. C. de contrah. emp. & puto, quod, ſi intra ſe habuit animum obligãdi ſe Deo, qui vbique eſt præſens, teneretur in foro interiori, alioqui nõ. Tertius caſus eſt, ſi promiſit ducere ſi Papa diſpenſaret, quo caſu ſi non promiſit procurare diſpenſationem, non videtur teneri ad eam procurandam; immo neque ad contrahendum procurata illa per aliam partem ſecundum mentem Innoc. in cap. ſuper eo. de condit. appoſ. quãuis contrarium putem verius per adducta a Couarruu. in Epit. lib. 4. 2. p. cap. 3, ſed licet teneatur ad contrahendum, non videtur teneri ad procurandam diſpenſationem. Quartus in quo promiſit tacitè, vel expreſsè illam procurare, quo caſu tenebitur illam adhibere mediocrem diligentiam ad impetrandam illam, & ad contrahendum poſt eam impetratam &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ex varijs coniecturis inualidum iudicandum.*
1 *Matrimonium conſenſum vtriuſque partis requirit.*
2 *Conſenſus defectus ex proteſtatione colligitur.*
3 *Teſtis vnius dicto fides non eſt adhibenda, nec contraria deponenti. nu. 4.*

CONSILIVM XXVI.

1 DIſtuli dicere, id quod ſentiebam ſuper hoc dubio, donec afferretur mihi D. Tiberij informatio, ne qui cauſam commendaui Dominationi V. Reuerendiſſimæ magis affectu quam ratione duci viderer. Nunc ea viſa, & perpenſa confeſſione Ioannis de Calatayud, & teſtium dictis, proculdubio videtur dubium reſoluendum negatiuè, primo quidem ob ea quæ ipſe Tiberius eruditè adduxit, deinde, quod matrimonũ

ſine conſenſu vtriuſque partis conſiſtere nequit, vt eſt tex. in c. ſi inter. de ſponſal. ibi mutuo conſenſu, & ibi vtroque dicente, qualis hic non fuit, quia defuit conſenſus alterius partis, & actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, l. non omnis. ff. de reb. cred. ca. fin. de

2 præb. quod autem omnes non habuerint intentionem contrahendi, neque conſentiendi, ſed decipiendi prædictam Mariam abnuentē, iudicādum eſt ex multis coniunctis, nempe quod cum contraheret expreſſit ſe nolle contrahere ſecundum legem Rom. & quod ipſemet id teſtatus fuit, tam cum interrogaretur, quàm cum ad aram Sancti Antonij ſolemniter Iudice deferente iuramentū iurauit, & quod Bartholomæus, & Francus teſtes principales teſtantur ſe fuiſſe rogatos ab eo promiſſo pretio, vt eſſent fictionis, & deceptionis illius iniquæ mediatores, & quod ad contrahendum ſiniſtram manum contra morem omnium obtulit, & quod id per ſe eſt veriſimile, eo quod prædicta Maria erat pauper, ipſe autem Ioannes filius patris diuitis, & quod prudentiſſimus Vicarius Generalis maxima Inquiſitione præmiſſa ita iudicauit, cum adhuc factum eſſet recens. & quod tam ille, quam illa iudicatis ſaltem facto paruerunt. Ille quidem contrahendo cum alia, illa vero cum alio. & quod 30. circiter annis ſine vllo conſcientiæ ſcrupulo manſerunt ſic coniugati, & quod firmiter creditur, quod nunquam ea de re vlla quæſtio mota fuiſſet, niſi amor inordinatus habendi partis aduerſæ fuiſſet cauſa eam mouendi.

3 Secundo, quòd non ſatis videtur probari, quod ter fuerunt dicta verba contractoria matrimonij. Quia ſola vna teſtis 13. annorū dicit illud, & duo teſtes principales ſolum deponunt de vna ſola vice, quam illa dicit eſſe tertiam, & omnes conteſtantur, quod illa vice renuit Ioannes ſe velle contrahere ſecundum legem Romanam, & ita cum non videatur ſatis probari, quod ter fuerunt dicta illa verba, & probatur ſufficienter, quod illa vice, qua fuerunt dicta interuenit renutio, ſiue noluntas Ioannis contrahendi ſecundum legem Rom. neceſſario, videtur iudicandum non fuiſſe cōtractum vllum matrimonium inter illos ſine adiectionis, declarationis noluntatis contrahendi, & communiter matrimonium inter eos contractum defectu conſenſus, & intentionis alterius partis, fuiſſe omnino nullum.

Tertio, quòd, etiam ſi eſſet probatum, quod ter fuit contractum matrimonium, vt dicit prædicta teſtis; quia tamen illæ tres vices, fuerunt continuæ, declaratio noluntatis contrahendi ſecundum legem Romanam adiecta tertiæ, cogit præſumere quod ea noluntas facit in duabus vicibus præcedentibus per ea multa quæ prædictus D. Tiberius adducit, addito præſertim, quod ideo videtur non declaraſſe in duabus prioribus vicibus illam noluntatem, quia de lege Romana nulla fuit in illis facta mentio à diſponente illos, & in tertia ſic.

4 Quarto,

4 Quarto, quòd depoſitio ſecunda Ioannis, nil videtur obſtare. Tũ quia antea in prima depoſitione depoſuit contrarium; & deponenti contrarium eius quod antea depoſuerat ex interuallo non creditur iuxta gloſſ. recep. in cap. cum in tua. de teſtibus, quam Panor. Feli. & alij approbant tam per illum textum, quàm per cap. ſicut. eod. tit. & cap. per tuas. de probat. etiamſi prima depoſitio fuiſſet facta in iudicio ſummario, & ſecũda in plenario, iuxta gloſſam ſing. recep. ibi per Pan. Feli. & alios in c. veniens. 2. verbo vtraque pars. de teſtibus. & ante illos dixit Inn. recep. ab omnibus in cap. præterea. verb. incontinenti. de teſtib. cogend. Tũ quia poſt illam ſecundam depoſitionem ſolemnius idem, quod in prima ad Altare diui Antonij depoſuit.

SVMMARIVM.

1 *Speciali nota digna, niſi ſpecialiter notentur, neglecta cenſentur.*
2 *Matrimonio intereſſe poteſt ſacerdos habens generalem a parocho licentiam exercendi curam.*
3 *Parochus vices ſuas committere valet, & a regula non diſceditur, niſi expreſſe caueatur.*
4 *Vicarius parochi de conſuetudine contrahendis matrimonijs aſſiſtere valet.*
5 *Parochi in matrimonio aſſiſtentia, non vt functio dignior requiritur, ſed ne deſit probatio.*

CONSILIVM XXVII.

AN ſacerdos ex genetali licentia ſibi impartita à parocho, vt poſſit exercere omnia, quæ ad curam pertinent, poſſit intereſſe matrimonio contrahendo iuxta decr. Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 1. de reform. matrim.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondetur, quòd pro parte negante, ſcilicet quod non ſufficiat licentia generalis parochi, facit, quod ea quæ ſunt ſpeciali nota digna, niſi ſpecialiter notentur, videntur quaſi neglecta, l. apud Labeonem. §. ait Prætor. ff. de iniuri. & præfata licentia videtur ſpeciali nota & conceſſione digna.

2 Pro parte autem contraria facit primo, quòd regulariter conceſſio, & & diſpoſitio generalis generaliter eſt intelligenda, cap. ſi Romanorũ. 29. diſt. l. de pretio. ff. de publ. in rem actio. ergo conceſſio vicium ſuarum facta alicui ſacerdoti à parocho comprehendit etiam vicem, & facul-
3 tatẽ aſſiſtendi matrimonio contrahendo. Secũdo, quod a regula non eſt diſcedendum, niſi expreſſè caueatur diſceſſio, & exceptio, iuxta gloſſ.

celeb.l.omnis definitio.ff.de reg.iuris.lib.6. & probatur per l.1.ff.eod. At omnis parochus regulariter omnes vices ſuas poteſt committere alteri ſacerdoti generaliter, & ſpecialiter argu.gloſs.ſolem.& recep. in cap. peruenit.95.diſt.quatenus habet,iure canonico omnia eſse delegibilia, ergo parochus generaliter, & ſpecialiter poteſt committere præfatam licentiam aſſiſtendi. Tertio,quòd ſacerdos,cui committuntur generaliter exercenda in aliqua parochia,poteſt adminiſtrare omnia ſacramẽta,immo & dare licentiam alteri ſacerdoti ad adminiſtrandum illa omnibus Parochianis, iuxta gloſ. not. clem. 2. de priuil. verb.presbyterij, quatenus habet præfatum ſacerdotem poſse miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ & Extremæ Vnctionis. Ergo à fortiori poteſt præfatam aſſiſtentiam facere,argum.auth. multo magis. C.de ſacroſ. Eccleſ. cum adminiſtratio ſacramentorum longe maior ſit, quam aſſiſtentia præfata.

4 Quarto, quòd conſuetudo eſt optima legum interpres, cap. cum dilectus. de conſuetud.& receptum videtur, quod omnes Vicarij, & ſubſtituti à parochis non factis preſbyteris iuxta cap. licet canon. de elect. lib.6.vbi aliam abſentiam iuxta cap.1.de refor.Concil.Trid.ſeſs.23.etiã quando parochi abſunt ad paruum tempus ſine licentia ſcripta, vt Epiſcopi durante illa abſentia aſſiſtant matrimonijs contrahendis etiamſi non mandetur ſpecialiter illa aſſiſtentia.Ergo ita ſeruandum videtur.

5 Quinto,quòd ratio,quare illa aſſiſtentia iubetur committi alteri ſacerdoti,non eſt quod illa ſit maior, & dignior functio parochi: quando quidem aliæ functiones ſacramentales ſunt longe maiores; ſed vt nõ deſit probatio matrimoniorum,ne clandeſtine matrimonia contrahantur, & conſequenter non obſtar argumentum pro cõtraria parte formatum, ſcilicet quod ſpecialı nota digna videntur neglecta, niſi ſpecialis de illis fiat mentio.

SVMMARIVM.

1 *Vxoricidium matrimonium impedit,ſed non dirimit contractum.*
2 *Occidenti vxorem publica eſt pœnitentia imponenda.*

CONSILIVM XXVIII.

N. Mulier ſine alia licentia nupſit cuidam, qui, vt poſtea ipſa intellexit, vxorem ſuam occiderat.Dubitauit,an matrimonium a ſe cũ illo contractum valeret.

Licet occiſio Vxoris ſine iudicio inducat impedimentum ad contrahendum matrimonium per canones cap. interfecto. & cap. admonere,

33.q.2.& communis opinio tam theologorum in 4.lib.ſent.diſt.34. quã Canoniſtarum in cap.2.de pœnit.& remiſſ.quod etiam nos retulimus in Manu.confeſſ.cap.22.nu.74.habet hoc impedimentum,impedire quidẽ matrimonium contrahendum,ſed non dirimere iam contractum: nullũ tamen textum,quo id irrefragabiliter probetur,aptiorem inuenio,quam cap.quicumque 33.q.3. citatum à gloſſ. cap. admonere. eadem cauſa & quæſt.quatenus habet ei,qui occiſa ſua vxore contrahit cum alia imponendam eſſe pœnitentiam publicam: & quod ab armis ceſſet: non tamẽ habet vt ſeparetur ab illa,habiturum,vt probabiliter probari poteſt, ſi auctor ſenſiſſet matrimonium illud ſecundum non valuiſſe, per multa quæ poſſent pro vtraque parte adduci ex illa diſputatione longa illius concluſionis multa tenent; quæ tamen fieri prohibentur. gloſſ. in cap. hocipſum §.de pœnitentibus.33.q.2.citauit cap. dilecto. de præben. ad ſimilem quæſtionem de pœnitente publico ſine diſpenſatione matrimonium contrahente, tenendo contractum ab eodem valere.

SVMMARIVM.

1 *Vxor pauper in bonis mariti diuitis, ante copulam mortui dotem habet.*
1 *Maritus pauper partem dotis lucratus ſi vxor diues ante copulam obiit.*

CONSILIVM XXIX.

QVæritur an quando coniux diues ante copulam carnalem & poſt matrimonium per verba de præſenti contractum moritur,maritus lucretur partem dotis per auth.præterea.c.vnde vir & vxor.

1 Reſpondeo,plurima poſſe adduci pro vtraque parte quæſtionis,quæ congerit Felin.in rub.de ſpõſalibus ſuper ſtatuto,vt vxore mortua ſine liberis maritus lucretur certam partem dotis, an habeat locum in vxore mortua ante matrimonium conſummatum.

Licet autem Felin.ibi teneat communiorem, & veriorem eſſe partem negatiuam, & multis videri poterit idem dicendum eſſe de negatiua huius quæſtionis, quod de negatiua illius. ego uero in præſentia magis inclino in partem affirmatiuam huius,ea ratione quod præcipua ratio,qua Panor.ſequitur negatiuam illius,ceſſat in negatiua huius,& quod agatur hic de fauore pauperis, & de donatione diuitis, & promiſſione legali pietatem magis præferente. Salua quæ,&c.

SVMMARIVM.

1 *Parochus qui ſacerdos non eſt an matrimonio contrahendo præſens eſſe poſſit.*
1 *Alternatiuæ vna pars declarat alteram; ſed ſufficit alteram implere.n.6.*
1 *Relatiuum, alius, ſignificat ſimilem qualitatem in relato.*
2 *Verba ſunt in propria ſignificatione accipienda.*
3 *Parochus quid, & eſt, qui habet partem curæ animarum, licet ſacerdos non ſit. num.3.*
4 *Epiſcopus non conſecratus, & parochus non ordinatus, præter ea quæ ſunt ordinis, omnia poſſunt.*
5 *Parochus regimen animarum ante promotionem ad ordines habet, & committere alteri poteſt.*

CONSILIVM XXX.

VTrum in cõtrahendo matrimonio ſufficiat præſentia parochi, qui nondum eſt ſacerdos.

1 Pro parte negante, facit, quod cap.1. de reform. matrimonij Concilij Trid. videtur requirere, quòd ſit ſacerdos per illa verba: *Parochus vel alius ſacerdos.* Tum quod vna pars alternatiuæ declarat alteram, l. 1. ff. de reb.dub. Tum quod relatiuum alius ſignificat ſimilem qualitatem in relato; & ita cum altera pars alternatiuæ habeat, ſacerdos, cum relatiuo, alius, præſupponit, quòd alia pars alternatiuæ, quæ eſt Parochus debeat intelligi de parocho ſacerdote.

2 Pro affirmatiua tamen facit primo, quòd verba in propria ſignificatione ſunt accipienda, l. non aliter. ff. de lega. 3. At verbum parochus ſecundum linguæ Latinæ callentiores ſignificat habentes munus præbendi quædam neceſſaria vitæ quibuſdam: eſt enim dictio Græca deducta ἀπὸ τοῦ παρέχειν, quod eſt præbere, vt adnotauit Budęus. ff. de muner. & honoribus. in l. fin. & Parochus, de quo eſt quæſtio, licet nondum ſit ſacerdos, habet poteſtatem præbendi quædam neceſſaria vitæ ſpirituali.

3 Secundo, quod licet interdum recedatur à propria ſignificatione propter vſum communem l. Labeo. ff. de ſupel. lega. c. ex litteris. de ſponſalibus. tamen etiam ſecundum vſum communem idem ſignificat parochus: quia ſecundum vſum communem iuriſtarum ſignificat eum, qui habet partem curę animarum alicuius Parochiæ, iuxta Archidia. in c. licet canon. de elect. lib. 6. receptum communiter ibi, & in rubrica de parochijs, & alie. par. & Iuri canonico inſertum ſignificat habentem parochia-

chialem Eccleſiã, vt ſatis colligitur ex d. cap. licet canon. & cap. cum ex eo. & cap. commiſſa. de elect. lib. 6. & conſtat prouiſum canonice de Eccleſia parochiali, etiam ſi nondum ſit ſacerdos habere Eccleſiam Parochialem, & curam animarum certo loco deputatarum. ergo etiam ſe-
4 cundum communem vſum dicitur Parochus. Tertio, quòd Parochus, de quo eſt quæſtio, poteſt facere omnia, quæ pertinent ad habentem parochialem eccleſiam, etiam per ſe, exceptis actibus pertinentibus ad ordines, arg. c. ſuffraganeis. & c. tranſmiſſum. de electio. quæ probant electum, & confirmatum in Epiſcopum, & nondum conſecratum, poſſe exercere omnia pertinentia ad Epiſcopum, præter ea, quæ ſunt ordinis: & per ea dicit gloſſa recep. in Clem. 1. de priuileg. poſſe parochũ, de quo eſt quæſtio, dare licentiam religioſo ad adminiſtranda omnia ſacramenta in ſua parochia: quia illud non requirit ordinem. At exhibere præſentiam matrimonio contrahendo non pertinet ad ordinem.
5 ergo poteſt eam exhibere. Quarto, quòd huiuſmodi Parochus dicitur habere regimen animarum actu, vt probant prædict. c. licet canon. & c. cum ex eo. & c. commiſsa. de electio. lib. 6. quatenus expreſse habẽt, eum, cui eſt collata Eccleſia Parochialis, debere aſsumere presbyteratum intra annum a commiſso ſibi regimine animarum. per quod clare præſupponunt eum habere regimen animarum ante promotionem ad preſbyteratum. Quinto facit, quod in d. c. 1. de reformatio. matri. vndecies facit mentionem Synodus de parocho, & nulla illarum vicium facit mentionem de ſacerdotio, niſi cum actus permittitur fieri per alium, quam parochum: & ita ſenſus germanus illius cano. videtur eſſe quod parochus ſine ſacerdotio poteſt exhibere præſentiam matrimonio contrahendo, ſed non per alium, niſi ſit ille ſacerdos. Sexto,
6 quòd ad ſatisfaciendum diſpoſitioni alternatiuæ ſufficit præſtare alteram partium, l. plerumque. ff. de iure dot. c. in alternatiuis. cum gloſs. de reg. iur. lib. 6. At Concilium alternatiue requirit Parochum, vel alium qui ſit ſacerdos. ergo ſufficit, quod ſit parochus, licet non ſit ſacerdos. Septimo, quòd non eſt veriſimile, voluiſſe Concilium tollere proprio parocho auctoritatem exhibendi præſentiam in actu, qui non requirit ordinem cogendo eum ad concedendum illum alteri propter ſacerdotium. cum maiorem auctoritatem habeat ipſe in hoc, quam ſacerdos.

SVMMARIVM.

1 *Filia poſt vigeſimũquintũ annum ſtuprum committens exhæredari nequit.*
2 *Herus ancillam ante vigeſimũquintũ annum non collocans, ſicut pater filiam, eſt in mora.*

3 *Promittens facere intelligitur intra tempus boni viri arbitrio declarandum.*
4 *Nuptiæ primæ nullæ directe, vel indirecte prohiberi possunt.*
4 *Conuentio, si honeste vixerit, intelligitur vsque ad certum tempus.*
5 *Facta ad augumentum diminutionem operari non debent.*
6 *Promissio geminata plurimum operatur.*

CONSILIVM XXI.

AN quæ mulier promisit Ancillæ centum pro dote, si ei honestè seruiret, teneatur dare illa, si post nouem annos seruitij, & viginti-quinque ætatis ipsius ancillæ permiserit se illiciter deflorari.

1 Pro vtraque parte quæstionis multa possent adduci, quibus vtraque coloraretur, sed nobis vero propior videtur pars affirmatiua, scilicet quod præfata d. consulens videtur obligata ad soluendum ei centum promissa, vel saltem salarium honestum, & consuetum solui ancillis eius qualitatis, cuius erat, & est præfata. Primo quidem, quòd filia non potest exhæredari, nec dote sua priuari à parentibus, propterea quod peccet in corpus suum, & stuprum admiserit post viginti quinque annos, eo quod fuerint in mora tradendi eam marito, per Auth. sed si post C. de inoff. test. & constat magis peccare filiam committendo stuprum manens in custodia, & domo parentum, quam ancilla manens in custodia & domo heræ suæ. Ergo minus poterit illa pro minori peccato dote sibi promissa priuari.

2 Secundo, quòd sicut parentibus definitur à iure tempus viginti quinque annorum ad incurrendum moram collocãdi filiam in matrimoniũ, eadem, vel maiori ratione videtur constitutum idem tempus ei, qui sua promissione tenetur ad locandam aliquam in matrimonium. Ergo prædicta hera tenebatur eam locare antequam attingerer viginti sex annos; & ita ob moram perdit facultatem negandi dotem promissam.

3 Tertio, quòd ea, quæ debent fieri in tempore indeterminato, facienda sunt intra tempus, quod leges, vel bonus vir determinauerunt, l. 1. ff. de iur. delib. c. de causis. de offic. deleg. ergo præfata hera promittendo centum pro dote, sine vlla præfixione temporis tacita, vel expressa, videtur promisisse dare illa centum pro dote, intra tempus, quod Iudex, vel bonus vir arbitraretur. At bonus vir iure arbitrari posse videtur tempus nouem annorum esse sufficiens tempus, immo sufficiente maius ad tradendam illam dotem, & constituendam in mora præfatã heram: & consequenter præfata ancilla non peccasse post illam morã, quæ debet nocere potius heræ, quam ancillæ, iuxta reg. mora sua cuilibet est nociua. de reg. lib. 6. & l. vinum ff. de reb. cred. sicut & parẽtibus nocet mora dotandi filiam quoad hoc, vt dictum est in primo arg.

4 Quarto, quòd virgini, siue sit vir, siue mulier, non possunt directè, siue indirectè

indirectè prohiberi nuptiæ primæ, vt habetur toto tit. de indict. viduit ergo per conuentionem prefatam de dando centum si seruierit honestè, non debet intelligi, quod debeat seruire honestè tota vita sua, sed vsq; ad certum tempus, quod prudenti viro videbitur iustum: & seruitium nouem annorum videtur iuxta Romæ, vbi communiter accipiuntur ancillæ ab heris cum promissione dandi eis id, quod conuenit, ad collocãdas post seruitium trium, vel quinque annorum.

5 Quinto, quòd præfata hera tenebitur ei soluere salarium honestum cuiuslibet anni, in quo seruiuit, etiam si non teneatur ad omnia centum soluenda; quoniam promissio illa dandi centum pro dote fuit facta ad augendum salarium, & quæ fiunt ad augumentum non debent operari diminutionem, l. relegat. ff. de adim. leg. & cap. fin. de verb. *signific.* & si præfata hera absolueretur à solutione centum, & non condemnaretur ad soluenda salaria honesta, promissio illa operaretur diminutionem eius, quod iure naturali, & diuino debetur, iuxta illud Euangel. Lucæ 10. *Dignus est mercenarius mercede sua.* cum adductis à Gratiano ex Dionysio cap. Ecclesiam. 15. q. 1. & consequenter necessario tenetur præfata hera soluere centum promissa, aut omnia salaria præfatorum nouem annorum, inter quæ non videtur multum distare, si rixa & impensæ litis coniungantur cum debitis salarijs.

6 Sexto, quòd ipsa hera repromisit illa centum in sponsalitijs, & postea quam sciuit eam fuisse defloratam, procurauit, vt sponsalia verterentur in matrimonium, ne sibi, & ancillæ resultaret incommodum, quæ geminatio multum prodesse poterit ancillæ ad vincendum', & nocere dominæ ad hoc, vt vincatur in iudicio, iuxta adnotata post alios per Fel. in c. si quando de rescript. de geminatione actus, præterquam quod ancilla, vel maritus eius forte potens probare, quod Domina sciuit, vel ol fecit stuprum antequam fieret repromissio. quod si probaretur, condemnaretur in iudicio virtute secundæ repromissionis, & cogeretur soluere promissam dotem, & perdere multas curas, labores, & impensas in lite faciendas, & aliquam honoris sui iacturam.

Per quæ omnia consulendũ videtur prefatę D. herę. vt faciat super hoc aliquam bonan concordiam, qua fiat contenta illa ancilla, vel, si id fieri nequit, det ei eleemosynam, quam ad nubendum promisit.

SVMMARIVM.

1 *Rapta dicitur, quæ inuitis parentibus rapitur, licet ipsa consentiat.*

1 *Matrimonium cum rapta non restituta, vel sine parocho, testibus post Concilium contractum, est nullum.*

CON-

CONSILIVM XXXII.

IOannes rapuit Brancaleonam patri, ipſa tamen volente, & conſentiente, cum qua ſine vlla ſolennitate Concilij Tridentini contraxit matrimonium. Poſtmodum mota lite à patre fuit lata ſententia contra prædictos Ioannem, & Brancaleonam. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo primo, matrimonium præfatum inter prædictum Ioannẽ, & prædictam Brancaleonam fuiſſe nullum. tum quia rapiens non poteſt raptam ducere in vxorem, niſi poſtquam ſeparata fuerit ab illo, & in tuto loco poſita liberè, & voluntariè conſenſerit in raptum, iuxta c. 6. de refor. matrimonij ſeſſ. 24. Concil. Triden. tum quia non fuit ſeruata forma neceſſario ſeruanda, quam præfatum Concil. induxit in cap. 1. eiuſdem tituli, quia non affuit præſens parochus legitimus, nec preſbyter de licentia eius, & quia conſenſus puellæ, vt raperetur, non ſufficit vt non dicatur rapta, quia vt dicatur talis ſufficit, vt contra voluntatẽ patris de domo eius ſit abſtracta, ſiue id fiat de voluntate puellæ, ſiue contra voluntatem eius, vt tradit S. Thom. recep. 2. 2. q. 154. ar. 7. ex quibus ſequitur, ſententiam latam contra Ioannem, & Brancaleonam fuiſſe iuſtiſſimam. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Affinitatis impedimentum ſine copula carnali non oritur.*
2 *Publicæ honeſtatis impedimentum oritur ex ſponſalib. & matrimonio non conſumato.*
2 *Statuta de ſponſa, & eius conſanguineis ſeruanda ſunt in ſponſo.*
3 *Publicæ honeſtatis impedimentum reſtringit Concilium Tridentinum.*
3 *Sponſa mortuo ſponſo cum conſanguineo in primo gradu ſponſi contrahere nequit.*
4 *Bulla Pij V. de publicæ honeſtatis impedimento.*

CONSILIVM XXXIII.

PEtrus contraxit matrimonium per procuratorem cum Mariâ, quæ mortua eſt, prius quàm eſſet conſumatum; immo & priusquam de facie fuiſſet cognita. Quæritur, quod impedimentũ ſit inter ipſum, & ſororem D. Mariæ iam mortuæ, nomine Ioannam, quominus matrimoniũ tractatur.

1 Reſpondeo primo, quod nullum impedimentum conſanguinitatis, neque

neque affinitatis, neque cognationis ſpiritualis, neque legalis, quod impediat matrimonium, eſt inter illos, vt palam eſt, quia ſi eſſet vllum tale, maxime eſſet impedimentum affinitatis, quod tamen non eſt, quia non fuit habita copula carnalis cum ſorore mortua, & ſine copula carnali non poteſt inueniri affinitas per definitionem affinitatis, quam ponit gloſſ. recepta in arbore affinitatis.

2 Secundo, quòd impedimentum, quo ipſi prohibentur contrahere matrimonium inter ſe, vocatur impedimentum publicæ honeſtatis, de qua eſt textus ſolemnis in c. ſponſam. de ſponſ. cuius verba ſunt, *Sponſam alterius (maxime ſi eſt nubili ætati proxima) nullus conſanguineorum aliquo modo ſibi poteſt matrimonio copulare*. Ex quo colligunt omnes doctores contrahi publicæ honeſtatis impedimentum impediens, & dirimens matrimonium inter ſponſam, & omnes conſanguineos ſponſi: dummodo ſponſa ſit ſeptennis, cum contrahit ſponſalia, iuxta c. literas. & cap. acceſſit de deſponſatio. impub.

3 Tertio, quòd id quod ſtatuunt prædicta cap. de ſponſa, quæ contrahit ſponſalia de futuro, idem eſt ſeruandum fortiori ratione in ea quæ contrahit matrimonium, vt declarat Panor. recept. ab omnibus in d. c. ſponſam.

3 Quarto, quòd idem quod ſtatuunt prædicta cap. de ſponſa, quoad conſanguineos ſponſi, cenſetur ſtatutum, & ſeruandum de ſponſo quoad conſanguineas ſponſæ, vt ſatis expreſſit prædictus Panor. receptus ab aliis bis in d. cap. ſponſam. proferendo verbum, & contra nu. 3. & 5.

Quinto, quòd Concil. Trid. in ſeſſ. 24. tit. de reformat. matrim. c. 3. reſtrinxit hoc impedimentum publicæ honeſtatis, & ſtatuit duo. Alterum, quòd poſt illud non naſceretur ex ſponſalibus, quæ ipſo iure forent nulla. per quod corrigit cap. 1. de ſponſalib. lib. 6. Alterum quod etiam natum ex ſponſalibus validis non impediret, niſi in primo gradu conſanguinitatis, ideſt ſponſa contrahere poſſet cum conſanguineo ſponſi, qui vlteriori gradu, quam primo eſſet conſanguineus prioris ſponſi, & è contrario ſponſus poſſet contrahere cum conſanguinea ſponſæ, quæ illi eſſet conſanguinea vltra primum gradum, non autem cum ea, quæ in primo gradu eſſet conſanguinea, per quod corrigit præfatum cap. ſponſam, & alia ſimilia, quib. antea prohibebatur matrimonium inter ſponſam, & omnes conſanguineos ſponſi vſque ad quartum gradum, & è contrario inter ſponſum, & omnes conſanguineos ſponſæ, vſque ad quartum gradum.

4 Sexto, quòd ſe. re. Pius V. declarauit in prædicta extrauagant. quæ incipit Ad Roma, quod correctio, qua Concilium Trid. correxit præfatum cap. ſponſam. cum ei ſimilibus, non ſe extendit ad impedimentum publicæ honeſtatis, quod diximus ſupra naſci ex matrimonio per verba de præſenti contracto, etiam non conſumato, licet aliqui vocent illud

ſponſalia,

ſponſalia, ſed non ſunt proprie talia, immo ſunt verum matrimonium ratum licet non conſumatum, vt tradit Panor. in rub. de ſponſal. communiter recep. & multum dilatatus ibidē à Fel.nu. 1.& ſeq.ita quod extrauagās prædicta intendit in ſumma,quod impedimentū publicæ honeſtatis natum exſponſalibus propriè dictis,quibus non contrahitur matrimonium, ſed ſolum ſpondetur, & promittitur, vt habet. l. 1. & 2. ff.de ſponſal.impediat,& dirimat matrimonium.

Septimo,quòd præfata Ioanna erat conſanguinea prædictæ Mariæ ſororis ſuæ in primo gradu, quia fratres, & ſorores ſunt conſanguinei in primo gradu ſecundum ius can. vt habetur in arbore conſanguinitatis, & eius gloſſ. recep. & conſequenter prædictus P. non poteſt contrahere cum prædicta Ioanna propter impedimentum publicæ honeſtatis, quod eſt inter ipſum, & conſanguineas primi gradus prædictæ Mariæ mortuæ, qualis eſt prædicta Ioanna.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia diſſoluuntur ob ſuperueniens delictum, vel id ob quod non fuiſſent contracta.*

2 *Pœnitentiarius ſuper occultis tantum in foro conſcientiæ diſpenſat.*

CONSILIVM XXXIV.

FRanciſca contraxit ſponſalia de futuro cum Franciſco, deinde Franciſcus propter crimina fuit bannitus. Quæritur, an Franciſca indigeat diſpenſatione Pœnitentiariæ, vt poſſit legitime alij nubere.

Reſpondeo,præfatam D. Franciſcam conſulentem non egere diſpenſatione ſacræ Pœnitentiariæ. Tum quia ſponſalia de futuro diſſoluuntur, quando ſuperuenit aliquid, quod ſi à principio interueniſſet,veriſimiliter non fuiſſent contracta,per cap. quemadmodum.de iure iur.adiū cta gloſſ. & ei adnotatis, & ſic delicta, & bānimenta, quæ poſt illa contracta ſuperuenerunt præfato D. Franciſco, ſi interueniſſent tempore, quo ea fuerunt contracta, non contraxiſſet ea cum illo. Tum quia ſi præfata ſponſalia tranſiſſent in matrimonium per aliquem modum legitimum, non potuiſſet ſacra Pœnitentiaria diſpenſare, & ita nihil profuiſſet eius diſpenſatio, & ſic non eguiſſet præfata D. conſulens tali diſpenſatione inutili. Tum quia diſpenſatio ſacræ Pœnitentiariæ non prodeſt, niſi quoad occulta, & quoad forum conſcientiæ tantum, & præfata D. Conſulens,vel non indiget illa,vel indiget etiam quoad forum exterius, quia videntur fuiſſe publicè contracta.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium viuente prima cum ſecunda contrahens illa mortua debet iterum cum diſpenſatione contrahere, vel ſecundam deceptam dotare. num. 2.*

3 *Matrimonium clam, ſine denuntiationibus contrahant, qui prius de facto publice contraxerent.*

4 *Matrimonium nullum, qui publice contraxerunt, illud denuo coram parocho, & teſtibus, tacita cauſa nullitatis contrahant, & inſtrumento notarij muniant.*

CONSILIVM XXXV.

QVidam A. viuente priore vxore motus rumore mortis eius, quæ degebat longe abſens ab eo, contraxit cum B. abſolutoq. ab illo peccato per Iudicem competentem, eſt mortua prior vxor. Quæritur quid oporreat eum pro ſalute vtriuſque hominis facere.

1 Reſponderur primo, quod præfatus A. non poteſt iuſte conuiuere matrimonialiter cum prædicta B. niſi denuo contrahens matrimonium, quia prius contractum non valuit quicquam, quia fuit contractum viuente priore vxore, quod lex Chriſtiana non patitur, cap. gaudemus. de diuerſ. cum ſimilibus.

Secundo, quòd A. non poteſt contrahere cum B. niſi habita diſpenſatione quoad vtrunque forum ſuper impedimento, quod naſcitur ex tit. de eo qui ducit in matrimonium, quam polluit per adulterium, vt probatur per c. 1. & totum illum titulum.

2 Tertio, quòd præfatus A. poteſt cogi ad contrahendum denuo cum B. vel ad dotandā eam, eo quod videtur decepiſſe illam, & abſtuliſſe pudorem eius deceptoriè, & infamaſſe, per c. 1. & 2. de adult. & eis, quæ vtiliter traduntur in noſtro Man. Conf. c. 16. num. 16. non manifeſtando ei ſe habuiſſe vxorem: de cuius morte non habebat certum teſtimonium.

3 Quarto, quòd poteſt prædictum matrimonium denuo contrahi clandeſtine abſque denuntiationibus, quas requirunt antiqua iura, & noua Concilij Trident. quia vt declarauit Pius V. poteſt matrimonium cōtrahi denuo abſque denuntiationibus, quando prius contractum fuit cū illis; quod praxis ſacræ Pœnitentiariæ ſeruat, & latius tradimus in d.c. 16. vbi ſup. num. 36.

4 Quartus, quòd conuenit plurimum in hoc caſu, ne cauſa propter quam

quam prius matrimonium fuit nullum, sciatur ab alijs quam ipsis A. & B. ne detur occasio Inquisitori loci tractandi de illa iterum; qui licet cessarent monstrato absolutionis instrumento; tamen fieret aliqua molestia, et spargeretur mala fama de A. & quod est reconciliatus, & fieri potest matrimonium coram parocho & testibus nescientibus illis quidquam de culpa in specie, sed tantum in genere, vt tangitur in sequenti dicto.

Sexto, quòd licet omnia supradicta non requirantur in omnibus casibus, in quibus matrimonium prius publice contractum denuo est contrahendum, primum tamen & quartum, & frequentissime sextum seruari possunt, & debent, coram notario, qui cum illis testibus fidem faciat de matrimonio denuo contracto; attestando quod fuit rogatus à prædictis A. & B. vt faceret publicam fidem de hoc matrimonio contracto coram præfato parocho & testibus, eo quod prius matrimonium, quod publice antea contraxerunt, non erat validum ob quoddam impedimentum, quod ipsi sciunt, & conuenit eis ne publicetur; quoniam si huiusmodi instrumentum non fieret, contingere posset quod mortuo parocho, & testibus reuelaretur impedimentum prædictum, scilicet, quòd prius matrimonium fuit contractum viuente priore vxore, & si non posset probari postea denuo contractum fuisse sublato impedimento, ipsi castigarentur, & filij eorum iudicari possent illegitimi, & multa alia scandala orirentur.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium consensum liberũ requirit, & metu reuerentiali sit nullum. num. 6.*
2 *Papa defectum consensus iure naturæ requisiti supplere nequit.*
3 *Metus minor iusta annullat matrimonium, & quis sit iustus arbitratur iudex.*
3 *Metus in fœmina minor, quam in viro sufficit.*
4 *Metus, qui professionem annullat, annullat & matrimonium.*
5 *Curator vt pater honorari debet.*
6 *Metus ex sola præsentia patris nisi sit actus causa, matrimonium non annullat. nu. 7. & 20.*
8 *Metus, quis iustus dicatur, arbitrio iudicis relinquitur.*
9 *Matrimonium ob nimiam reuerentiam patris contractum est nullum.*
10 *Metus, qui facit alios actus rescissibiles, annullat matrimonium.*
10 *Reuerentia patris causa consensus filiæ alias non consensuræ annullat matrimonium, & nu. 11.*

CONSILIVM XX.

QVædam puella diues ſub Curatoris poteſtate conſtituta metu, & reuerentia ipſius Curatoris per ſe, & alios illa incutientis ſponſalia cum quodam iuuene, & ſucceſſiue matrimonium contraxit; ſed antequam contraheret lacrumans matri ſuæ dixit, ſe coacte illa cõtrahere; & poſt contracta ſponſalia antequam contraheret matrimoniũ frequenter coram familiaribus ſuis idem repetijt, nimirum ſe nullatenus velle contrahere cum illo: immo & expreſſe proteſtata fuit coram Notario, & teſtibus, quòd ſi contingeret illam dicere aliqua verba, quibus ſignificaret ſe conſentire; dicturam illa contra mentem, & voluntatẽ ſuam ob metum, & reuerentiam ſui Curatoris, & aliorum amicorum. Quæritur an valeat matrimonium.

1 Reſpondeo primo, ſentẽtiam quorundã virorum mihi oſtenſam procul dubio eſſe veriſſimam, ſcilicet matrimonium præfatum eſſe nullum. Tum quia matrimonium non poteſt conſiſtere ſine conſenſu. cap. ſufficiat. 27. q. 2. & l. nuptias. ff. de reg. iur. & in facto quæſtionis proponitur præfatam D puellam conſulentem numquam præfato matrimonio conſenſiſſe. Tum quia non omnis conſenſus ſufficit ad conficiendum matrimonium; ſed requiritur, vt ſit liber, & nullatenus coactus, cap. cum locum, de ſponſalibus & gloſſ. ſolemnis ab omnibus recepta in cap. notificaſti. 33. q. 5. & in facto narratur conſenſum illum qualẽ qualẽ, qui exterius fuit præſtitus, fuiſſe præſtitum per metum & violentiam. Tum
2 quia etiam Papa ſua, quæ ſumma eſt, poteſtate abſoluta non poteſt ſupplere defectum conſenſus requiſiti iure naturali, & diuino, vt tradit Panor. in cap. per venerabilem nu. 21. qui filij ſint legit. & probatur, quia non poteſt ipſe iure naturali, & diuino derogare, cap. ſunt quidã. 25. q. 1.

3 Quibus addo primo, quod ad iudicandum matrimonium præfatum eſſe nullum in foro exteriori, facit plurimum, quod ad iudicandum illud inualidum ſine nullum non requiritur, vt interueniat metus tam iuſtus, quam requiritur in alijs contractibus: quia minor eo ſufficit in fœmina, iuxta gloſſ. memorabilem in dicto cap. cum locum. Addo ſecũdo, quod altius, quam vllus alius, tractauimus nos hoc in Manu. confeſſ. cap. 22. nu. 50. & 51. vbi reiecta definitione iuſti timoris communiter recepta, quoad forum exterius diximus arbitrio iudicis relinquendum eſſe, iuxta gloſſ. notabilem, & communiter recep. cap. cum dilectus. de ijs quæ vi. Tertio, quòd ad arbitrandum in hoc caſu intetueniſſe talem, facit multum, quod præfata D. Conſulens eſt puella, & orfana ſub curatore conſtituta: & quod ipſe Curator illum timorem incutiebat, & mediatores ad incutiendum illum, & vt volens nolens cõſentiret, interponebat. Ad-
4 do quarto, quòd ad idem facit multum gloſſa ſing. cap. præſens. 20. q. 3. quatenus habet, ſolum metum reuerentialem, quem habet filia in patrẽ,

fufficere ad iudicandam profeſſionem religionis ab ea factam,non valere . & cum idem timor,qui ſufficit ad inualidandam profeſſionem religionis , ſufficiat ad inualidandum matrimonium,arg.gloſſæ notabilis receptæ in cap.2.de elect.conſequens eſt ſuffecturum in hoc caſu proba-
5 re metum reuerentialem interueniſſe. Quem arbitror facile probatum iri , cum is qui vrgebat eam ad præfatum matrimonium eſset, vt dictum eſt , curator ipſius , quem tenebatur illa vt patrem reuereri , per ea quæ poſt alios nos tradidimus in præfato Manu.cap.14.nu. 3. Addo 5. quod ad idem faciunt alia quædam , quæ in præfato cap. 22. nu. 50.& 51.in hoc citauimus.

6 Hac de re bis conſultus bis idem reſpondi; nempe præfatam puellã, non eſſe vxorem prçfati adoleſcentis in foro conſcientiæ,nec in exteriori,& iudicem eruditum,& rectum,coram quo cauſa hæc tractata fuerit, iudicaturum,illam non eſſe cenſendam vxorem eius,ſi omnia, quæ proponuntur,in facto probata fuerint,per ea quæ nos in altero reſponſo iã citauimus.

Nunc,tertio ſuper eadem re interrogatus reſpondeo idem. Nec obſtat,quod quidam dicunt Prætorium iſtud celeberrimum , & eruditiſſimum, iuxta ac æquiſſimum RR. dd. Rotç iudicaſſe metum & paternam reuerentiam non ſufficere ad annullandum matrimonium.Tum quia id verum eſt de metu & verecundia paternali , quam ſola præſentia patris inducit,vt clare probat tex.in c.1.§.porro. de ſponſ.impub.lib.6. & prçter alios adnotauit Panor. in c.nonne,de præſumpt.quod commendauit Fel.ibidem n. 22. & in c.cum omnes.de conſtit.nos autem loquimur de tali reuerentia paternali , quæ inducit metum,& quæ cauſa fuit , vt conſentiret filia,vel filius , alias non conſenſura vel conſenſurus. Quandoquidem præſupponitur præfatam puellam noluiſſe contrahere cum præfato adoleſcente ſponſalia;& cum lachrymis id dixiſse matri ſuæ, & poſt contracta ſponſalia antequam contraheret matrimonium frequenter id dixiſse ante familiares ſuos,ſe nullatenus velle contrahere cum illo;immo & expreſse proteſtatam fuiſse coram notario,& teſtibus,quod, ſi contingeret illam dicere aliqua verba,quibus ſignificaret talem conſenſum , dicturam ea contra mentem & voluntatem ſuam, propter metum & reuerentiam ſui Curatoris , & aliorum ſuorum amicorum , vel familiarium . Tum quia hoc ſignificant verba legis primæ. §. quæ onerandæ.ff.quarum rerum actio non dat,ibi ; *& hoc cauſa cognita ſi liquido appareat libertum metu ſolo , vel nimia patroni reuerentia ita ſe ſubieciſſe , vt vel pœnali quadam ſtipulatione ſe ſubieciſſe.* Per quæ ſignifica tur,quod non ſolum annullatur actus factus coram eo,cui debetur reuerentia , vt patri , vel patrono; ſed etiam ſi fiat poſtea, dummodo cauſa cognita appareat , quod propter metum , vel nimiam reuerentiam conſenſit.ponderanda eſt enim illa diſiunctiua,metum,vel nimiam reue

ren-

rentiam; cum ad veritatem alternatiuæ altera pars ſufficiat, c. in alternatiuis. de reg. iur. lib. 6.

8 Primo quidem, quod tunc, vt nos confutata irrefragabiliter definitione iuſti metus communiter recepta in Manu. conſ. Latino c. 12. nu. 51. concludimus, arbitrio iudicis relinquendum eſſe, quis metus dicatur iuſtus, iuxta glo. memorabilẽ. & communiter receptam in c. cum dilectio, quod metus cauſa. & videtur nobis, ſaltua iuſtiore ſententia, quod vir bonus, prudens, & doctus, coram quo omnia prædicta probata fuerint, debet arbitrari præfatum matrimonium fuiſſe factum metu, & reuerentia iuſtis ad annullandum matrimonium.

9 Secundo, quod quidquid dicant aliqui ſufficit ad annullandum matrimonium ſola nimia reuerentia paterna, ob quam contractum fuit ab ea, quæ non erat alias contractura, per l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum actio non detur, quatenus probat id quod promiſit libertus cauſa onerandæ libertatis propter nimiam reuerentiam eſſe reſcindendum.

Non obſtat, quod tex. habet propter metum, vel reuerentiam: quia non habet copulatiue propter metum & nimiam reuerentiam, ſed propter metum, vel nimiam reuerentiam alternatiue: ad cuius veritatem ſufficit alteram partem eſse veram, vt ſupra dictum eſt.

Nec obſtat item, quod tex. loquitur de promiſſione liberti propter nimiam reuerentiam patrono factam. Quoniam hic textus extenditur ad mulierem contrahentem matrimonium ob nimiam reuerentiam patris, & ad clericum renuntiantem beneficium ob nimiam reuerentiam epi-
10 ſcopi, vt ait glo. in d. §. quæ onerandæ. verbo metu. Nec obſtat etiam, quòd non ait promiſſionem liberti eſse nullam, ſed reſcindendam; quia regulariter actus meticuloſi, & ob reuerentiam facti non ſunt ipſo iure nulli, ſed actione, quod metus cauſa reſcindendi, iuxta glo. magnam, & celebrem in c. Abbas. de ijs quæ vi. receptam fere per omnes excepto Fortunio, & alijs paucis de vlti. fin. illat. 27. qui dixerunt ipſos, ipſo iure nullos. Non inquam hoc obſtat: quia omnis metus, qui facit contractus alios reſciſſione dignos, facit matrimonium ipſo iure nullum ſecundum ſententiam receptam in d. glo. & vbique. Non obſtat etiã, quod ait, cauſa cognita; quia non omnis reuerentia reſcindit actum, videlicet reſciſſione dignum facit; ſed illa, ob quam fit actus, qui alioqui non fieret. & ita hoc eſt probandum, per ea quæ adducit Fel. in c. nonne. de præſump. n. 22. non enim, vt ibi notabiliter ait Panor. omnis præſentia patris, quã conſtat aliquam reuerentiam inducere in filium, ſufficit ad reſcindendum, vel annullandum actum, ſed illa, ob quam fit, qui alioqui nullatenus fieret. Quod ipſum ait etiam Fel. licet non ita late in c. cum omnes. nu. 12. de conſtit. & alij alibi, quos ille citat vtrobique, & additio Bartoli in d. §. quę onerandæ. & probat optime c. 1. §. porro. de deſponſ. lib. 6.

11 Tertio, probatur, quod ratio tota, quare metus & reuerentia annul-

lant actum matrimonij,& alios actus faciunt reſciſſibiles,eſt quod tollũt conſenſum,videlicet libertatem conſentiendi neceſsariam ad actus valorem,videlicet firmitatem.& omnis reuerentia quæ operatur tantũ,quod illa non interueniente non fieret actum, tollit conſenſum, videlicet efficit illum adeo coactum,& inefficacem,quod non valet,vel eſt inualidandus. Ergo ſola illa ſi probetur ſufficit ad reſcindẽdum,videlicet annihilandum actum,argu.l.abigere.§.quamuis.ff.de iur.patr.& c.meminimus. & c. ſuggeſtum , & eorum quæ ibi adnotauit Panor. de lege extendente ſe,videlicet aſtringente eatenus quatenus ratio eius ſe extendit vel aſtringit.de appellat.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium clandeſtinum ante Concil.Trid.valebat.*
2 *Matrimonium nullum dempto impedimento denuo contrahi debet.*
2 *Matrimonium nullum publice contractum ſublato impedimento iterum clam contrahi ſufficit.*

CONSILIVM XXXVII.

COntraxit M.clam.ante Concil.Trid.cum N.& poſtea cum O.in facie Eccleſiæ,deinde obijt N. poſtquã habuit liberos ex præfata O. Quæritur remediũ,quo poſſit præfatus M. contrahere cũ præfata O.denuo,& viuere cum illa abſque ſcandalo, & peccato , non obſtante quod N.fuit à principio vera vxor præfati M.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeamus primo,neceſſarium eſſe remediũ quo præfatus M.& O.conuiuere poſſint abſque peccato;quoniam matrimonium eorum non fuit validũ ; quia matrimonia clandeſtina ante Cõcil.Tridentin.contracta,licet peccarint contrahentes,erant valida,& ita cum M.fuit coniugatus cum O.iam erat verus maritus N.& non poterat contrahere cum præfata O: quia lex humana non patitur vllum virum habere ſimul plures vxores,nec vnam fœminam plures viros , c. gaudemus.de diuort.quod ſe fundat in c.10.Marci. Secundo, quòd nullum remedium poteſt adhiberi,vt ipſi conuiuant abſque peccato mortali,præterquam contrahendo denuo matrimonium;cum poſſint contrahere iã illud mortua præfata N.vxore legitima. Tertio,quòd poſſunt contrahere ſi volunt contrahendo noue, legitime, nouo conſenſu præſtito,& non alias : quia matrimonium, quod ab initio eſt nullum ob aliquod impedimentũ,non poteſt validari, niſi denuo contrahẽdo, vt tradimus in noſtro Man.conſ.c.22.nu.47.& n.86.& ſupra repetimus in alijs conſilijs.

Quia-

Quarto, quòd possunt contrahere absque scandalo contrahendo denuo clam; quia omne matrimonium cõtractum inualide in facie ecclesiæ potest etiam post Conc. Trid. denuo contrahi clam & secrete, vt diximus in dicto Manuali conf. c. 22. nu. 47. & 86. Quo iure de consensu Papæ vtitur sacra eius Pœnitentiaria: modus autem notificandi impedimentum vxori ignoranti, ne renuat denuo consentire, tangitur in præced. Man. c. 22. nu. 47.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium non licet catholico cum hæretica contrahere, contractum tamen tenet.*
2 *Matrimonium præsumptum cessat vbi Triden. Con. est receptum.*
3 *Sponsalia clandestina valida, licet non matrimonium post Conc.*
4 *Sponsalia cum hæretico contracta cur secuta copula non transeant in matrimonium.*
5 *Sponsalia inualida impedimentum publicæ honestatis producunt, non tamen matrimonium præsumptum n. 5. & 12.*
6 *Promissio de matrimonio cum hæretico contrahendo turpis, & ipso iure nulla.*
7 *Sponsalia cum vna ex pluribus filiabus Petri, ob incertitudinem sunt nulla.*
8 *Sponsalia per superuenientem hæresim dissoluuntur.*
8 *Matrimonium contrahendo plus impedimentum præsens, quam futurum obstat.*
9 *Sponsalia cum duabus contrahere iurans alteram cognoscens matrimonium non censetur contrahere.*
10 *Sponsalia transeunt per copulam in matrimonium.*
11 *Sponsalia per causam notorie iustam dissoluuntur.*
12 *Matrimonium, cognoscentes se affectu maritali, sine præcedentibus promissionibus non contrahunt.*
12 *Matrimonium ad contrahendum sufficiunt nutus, vel alia sensibilia signa.*

CONSILIVM XXI.

QVæstio hæc vt noua, ita magna videtur. pro cuius resolutione diuido causam in duas partes; prior sit, an sponsalia de futuro catholici contracta cum hæretica consecuta copula carnali, transeunt in matrimonium? Posterior an in casu proposito, etiam si talia sponsalia non transirent per copulam in matrimonium, censendum sit matrimonium

niũ contractũ per copulã carnalẽ & cohabitationẽ menſtruã enarratam.

1 Pro reſolutione prioris præſuppono primo, quod quamuis non liceat Chriſtiano catholico contrahere matrimonium cum hæretica, ſi tamen contrahit, validum eſt, iuxta gloſſ. memorabilem c. non oportet. 28. q. 1. commit. in 4. lib. ſenten. diſt. 29.

2 Secundo præſuppono, quod in parochijs, in quibus Concil. Triden. eſt receptum, & publicatum, non habet locum c. 15. qui fidem. de ſponſ. arg. c. 1. de reformat. matr. ſeſſ. 24. Concilij Trident. adeo quod nullum ſit in eis hodie poſt præfatum Concilium matrimonium præſumptum per copulam carnalem ſubſecutam, vt nos adnotauimus in Man. confeſſ. cap. 25. nu. 144. In terris tamen, in quibus præfatum Concilium nondum eſt receptum, & minus in eccleſijs parochialibus publicatum, iura antiqua videntur ſeruanda: Tum quia lex non recepta non ligat, c. in iſtis §. leges. 4. diſt. & gloſſ. ſolemn. late dilatata per Felin. in c. 1. de treug. & pace. Tum quia in prædicto §. final. expreſſe ſtatuitur non eſſe locum illi c. niſi in parochijs, in quibus poſt 30. dies fuerit publicatum.

3 Tertio præſuppono, quòd licet præfatum cap. 1. matrimonia clandeſtina, & aliter quam coram parocho, & duobus teſtibus contracta in terris, vbi receptum eſt præfatum Conc. Trid. ſint ipſo iure nulla: ſponſalia tamen de futuro videntur valida, vt dicimus in Man. conſ. c. 22. nu. 3.

4 His præſuppoſitis pro parte affirmatiua huius quæſtionis, ſcilicet, quod præfata ſponſalia tranſeant in matrimonium per copulã carnalẽ, facit primo; & quidem neruoſiſſime d. c. is qui. de ſponſal. quatenus habet ſponſalia de futuro per copulam carnalem ſubſecutam facere matrimonium, ſaltem præſumptum; & quod illi non eſt derogatum per Conc. Trid. in parochijs, in quibus illud non eſt publicatum, vel non ſunt lapſi triginta dies a publicatione facta; & quod in caſu propoſito narratur Conc. præfatum non eſſe receptum in terris, in quibus caſus hic contingit, nec c. eius. 1. de refor. matri. ſeſſ. 24. in parochijs publicatum.

5 Secundo facit, quòd ſponſalia quamlibet nulla ob aliam cauſam, quam ob defectum conſenſus, produxerint impedimentum publicæ honeſtatis c. 1. de ſponſ. lib. 6. Pro parte autem negante, nempe quod non tranſeant in matrimoniũ, facit primo, quod omnis promiſſio turpis rei eſt ipſo iure nulla, c. in malis promiſſis. 22. q. 4. l. iuriſgentium. §. ſi ob maleficium. ff. de pact. l. generaliter ff. verbor. obligationib. At promiſſio catholici de contrahendo matrimonium cum hæretica eſt promiſſio rei turpis: cum ſecundum omnes peccatum ſit contrahere matrimonium cum hæretica; licet contractum teneat, vt prædictum eſt. & conſequenter præfata ſponſalia fuerunt nulla, & ita nullum videntur producere effectum, arg. c. non præſtat. de reg. iur. & illius poetæ:

6 *Ex nihilo nihil in nihilum nihil poſſe reuerti.*

7 Secundo facit, quod promittens contrahere cum vna filia Petri, qui habet

habet multas filias, habens copulam cum vna, non videtur contrahere matrimonium; quia ſponſalia illa propter incertitudinem perſonæ ſunt nulla, ſecundum gloſ. not. c. ex litt. & 2. de ſponſal. quam Bernar. præpoſitus efficaciter defendit. Tertio facit c. non ſolum. 28. q. 1. allegatum à Ioan. And. in ſumma de ſponſa. n. 4. ſecundum quod probat, ſponſalia de
8 futuro diſſolui per ſuperuenientem hæreſim. Nec obſtat, quod in caſu propoſito non ſuperuenit: quia plus obſtat circa matrimonia, & ſponſalia impedimentum præſens, quam ſuperueniens: affinitas enim præſens reddit matrimonium nullum, non autem ſuperueniens c. 1. cap. diſcretionem. de eo qui cognou. conſan. cognatio item ſpiritualis idem facit c.
9 2. de cognatio. ſpirit. c. ad limina. 30. q. 2. Quarto, quòd qui iurauit contrahere ſponſalia cum duabus, dicens iuro contrahere matrimonium cũ vtraque veſtrum; licet poſtea rem habeat cum altera earum, non cenſetur contrahere matrimoniũ, eo quod illa ſponſalia erant nulla ratione turpitudinis promiſſionis de contrahendo cum duabus, ſecundũ Aſten. ſumm. lib. 8. in fine, quem ſequitur præfatus Ioan. Brun. vbi ſup. ergo cum in caſu noſtro ſponſalia fuerint nulla ratione turpitudinis promiſſionis, conſequitur eadem ratione dicendum ea non ſufficere vt per copulam carnalem ſequutam cenſeatur matrimonium contractum.
10 Quinto, quod ratio potiſſima quare ſponſus cognoſcens ſponſam præſumitur id facere animo conſummandi matrimoniũ, eſt, ne in dubio præſumatur peccare, quæ ratio ceſſat in caſu propoſito: nã Chriſtianus promittẽs hæreticæ cõtrahere cũ ipſa, non euitat peccatũ cognoſcẽdo illam vxorio affectu, immo magis peccat, cognoſcẽdo illã tali affectu, & contrahẽdo cũ illa, quã cognoſcẽdo affectu fornicario; quia cõmittit grande ſacrilegiũ ſecundũ oẽs in diſt. 39. etgo non eſt cẽſendus velle cõplere ſpon
11 ſalia, ſeu conſummare matrimoniũ. Sexto, quod ſponſalia quamuis iuſta diſſoluuntur ipſo iure per cauſam notorie iuſtã, præſertim ſi ſunt clandeſtina, vt reſoluit Syl. verbo ſponſal. q. 11. quẽ nos ſequimur in Man. conſ. c. 21. n. 18. At in propoſito caſu cauſa non ſolum diſolutionis, ſed etiam nullitatis ſponſaliũ, eſt notorie iuſta; quia notorium eſt non poſſe illa ſine peccato ſacrilegij impleri. ergo cenſenda ſunt diſſoluta, & nullius momenti. Per quæ omnia hæc pars videtur probabilior.

Nec obſtant oppoſita, non primum, quia præfatum c. is qui fidem, non procedit in ſponſalibus quæ ſunt ipſo iure nulla per prædictas rationes. Nõ obſtat ẽt ſecundũ, quia ſpõſaliũ varij ſunt effectus, vt tradit Io. And. in ſum. de ſponſa. nu. 2. & effectus publicæ honeſtatis eſt diuerſus ab effectu trãſmutãdi ſpõſalia in matrũm; de quo in d. c. is qui. & ita cõcedo quod ſpõſalia nulla producebãt effectum publicæ honeſtatis impedimẽti ante Cõc. Trid. Sed nego quod producerẽt effectũ tranſmutandi illa in matrimonium. Tum quia à diuerſis non fit illatio, l. Papin. ff. de minor. c. ad audientiam. de decim. Tum quia in hoc caſu non eſt eadem rõ: tũ

quia c. illud 1. de ſponſal. eſt exorbitans a regula illa iuris humani ſupradicta non præſtat impedimentum. lib. 6. Immo ab illa iuris naturalis, ex nihilo nihil: Et ideo tanquam exorbitans abrogauit illud Concil. Trid. c. 3. de reform. matrim. tum quia nuſquam reperitur expreſſum ſponſalia ipſo iure nulla producere effectum matrimonij per copulam ſubſecutam.

12 Ad poſteriorem quæſtionem reſp. illam pendere a quæſtione illa parũ tractata, an cognoſcentes ſe carnaliter vxorio effectu nullis præcedentibus verbis, matrimonium, vel ſponſalia efficientibus, cenſeantur contrahere matrimonium, & quo ad forum quidem exterius reſpondendũ eſt, quod non, ſi non conſtaret de tali vxorio affectu per confeſſionem vtriuſque, quo ad forum autem conſcientiæ dubitari poteſt, quia gloſſ. d. c. tuæ. recep. ait, quod ad contrahendum matrimonium verba requiruntur in valentibus loqui per illud c. tua. de ſponſ. & hi de quibus loquimur valebant loqui.

In contrariam partem facit quod ſecundum receptiorem ſententiam ſufficit, quod interueniant nutus, vel alia ſigna exteriora, vel ſenſibilia ſufficientia ad exprimendum conſenſum vxorium, vt reſoluitur in d. c. tuæ, & c. cum apud. eod. tit. à noſtris, & à theologis in 4. diſt. 27. ita quod ſecundum omnes licet non ſufficiat ſolus conſenſus, nec ſola verba illud exprimentia ſine illo: ſufficit tamen, & requiritur quod interueniat conſenſus, quo vir de præſente velit accipere fœminam, & quod verbis, vel alio ſigno exteriori eis equipollenti ab vtraque parte alteri ſignificetur, quod clare colligitur ex c. licet de ſponſ. duorum, ibi *(vel mutuo conſenſu)* & quia id pendet ex facto, ideo non dilato latius. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Coniugio regulariter ineptus eſt, qui debitum reddere nequit. num.* 18.
2 *Leges determinantes ætatem ad matrimonium non ſunt naturales. &* 18.
3 *Obligari quis ad impoſſibile nulla lege, nec priuilegio poteſt.*
4 *Matrimonij de eſſentia nõ eſt potentia coeundi tempore contractus. nu.* 19.
5 *Pueroſante talem ætatem voto non obligari facit ius humanum.*
6 *Papæ conſenſum ad matrimonium requiſitum ſupplere nequit. num.* 20.
7 *Papæ omnis lex humana ſubijcitur.*
8 *Lege humana multa iuris diuini indeterminata determinantur.*
9 *Ætatis ad matrimonium determinatio iuris humani, ſuper quo Papa diſpenſat.*
10 *Matrimonium ante pubertatem ex cauſa contrahi poteſt.*
11 *Pubertati proximus contrahendo ſaltem naturaliter obligatur.*

12 *Ius*

12 *Ius naturæ ad matrimonium contrahendum prudentiam requirit, ſed humanam determinat, quando illa ſoleat euenire.*

13 *Coeundi potentiam ineſſe multis ante tempus à iure præfixum.*

14 *Coeundi actualis potentia non eſt de matrimonij eſſentia.*

15 *Impotentia non omnis ad coeundum etiam perpetua, eſt contra matrimonij eſſentiam.*

15 *Senex ad coeundum impotens poteſt matrimonium contrahere.*

16 *Papa legem diuinam nec tollere, nec limitare poteſt, ſed ſic ex cauſa interpretari, & declarare.*

17 *Vota, & iuramenta iure naturæ reddenda, vt remittit Papa.*

19 *Corporum traditio ſine actu carnali facit verum matrimonium.*

CONSILIVM XXXIX.

TRactatum eſt diu in Hiſpania de mandato Regię Maieſtatis Catholicæ per multos proceres, & tandem auctoritate eiuſdem concluſum, vt ad vtilitatem priuatam, & publicam contrahantur duo matrimonia, alterum inter Illuſtriſſimos Don Ioannem Ludouicum de la Cerda Ducem Medinæ cæli, & Marchionem, ac Comitem aliorum dominiorum, & Dominam Ioannam del Alama Ducem Alburquerquenſem relictam quondam Don Gabrielis Illuſtriſſimi, Excellentiſſimiq. Ducis Alburquerquenſis, qui ante paucos annos fuit Ducatus Mediolani Gubernator, eandemque multorum dominiorum dominam. Alterum inter Illuſtriſſimos, & Excellentiſſimos Don Ioannem de la Cerda Marchionem de Cogolludo filium, & ſucceſſorem prædicti Ducis Medinæ cæli, & Domnam Annam del Alama, & de la Cueua, filiam prædictæ Ducis Alburquerquenſis impuberes quidem, ſed præter communem aleam animorum, & corporum viribus à Deo, & natura dotatos. Concluſum inquam eſt, dummodo intra ſex menſes, quorum iam tres ſunt elapſi, S. D. N. dignetur diſpenſare, vt prædictus Don Ioannes Marchio de Cogolludo ætatis duodecim annorum, poſſit contrahere matrimonium cum prædicta Domna Anna decem annorum, & non aliter, nec alias: quoniam viſum fuit viris eruditiſſimis nulla pœna, nec arrha, nec fideiuſſione fieri poſſe certam, & ſecuram prædictam ducem Domnam Ioannam de matrimonio futuro inter prædictam Domnam Annam filiã ſuam, & prædictum Don Ioannem de la Cerda, filium prædicti Ducis Medinæ cæli, niſi mediante prædicta diſpenſatione: & quia ſunt, qui ſubdubitent, An Sanctiſſ. D.N. id facere poſſit, petitur informatio iuris, quo palam oſtendatur ſuam Sanctitatem id facere poſſe.

Reſponſurus ad hanc quæſtionem, à nemine, quod ſciam, tactam, primum opem diuinã ſummiſſiſſimo animo imploro, deinde humiliter ſupplico Sanctiſſimo D. N. vt dignetur ſublimitatem animi ſui demittere ad hæc

ad hæc humilia, quæ humiliter ſuæ ſublimi, eidemq. profundo iuris tã
1 naturalis, & diuini, quàm humani callo munitæ ſubijcimus. Et quidem pro parte negante, quod non poſſit, facit primo cap. quod ſedem. de fug. & malef. vbi puer, qui non poteſt reddere debitum, non eſt aptus coniugio, & videtur loqui de aptitudine requiſita iure naturali diuino: nam per illum textum tenet Sotus in 4. lib. ſent. diſt. 34. quæſt. 1. quod impotentia ad carnalem actum omni iure impedit matrimonium. & poſtea in ſolutione 2. argumenti tenet, quod ſenex omnino impotens ad actum matrimonialem nulla ratione poteſt matrimonium cõtrahere. At prædicti Illuſtriſſimi Domini ambo ſunt impuberes, quia puella non impleuit duodecimum annum, neque attigit, & puer nondum impleuit decimum quartum, neque attigit illum, & ita præſumuntur impotentes ad actum carnalem, & conſequenter omni iure eſſe inepti coniugio. cui conſequens eſt, Papam non poſſe eos aptos facere.

2 Secundo, quod lex, tam canonica, quàm Cæſarea, quæ ſtatuit, neq; fœmina ante duodecimum annum completum, nec maſculus anteq; quartumdecimum annum completum poſsit cõtrahere matrimonium, l. 4. ff. de rit. nupt. & l. ſancimus. C. de nupt. & cap. puberes, & cap. de illis, & cap. fin. de ſponſ. impub. videtur eſſe potius lex naturalis diuina, quam humana, cum vbique gentium ſeruetur, arg. cap. ius gentium, & cap. ius naturale 2. diſt. & Papa licet poſſit ſupplere omnem defectum prouenientem ex lege humana, cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. non poteſt tamen ſupplere defectum prouenientem ex lege naturali, & diuina, quia ſecundum Vrbanum vſque ad ſanguinem tenetur eam ſeruare, cap. ſunt quidam. 25. q. 1. ergo non poteſt ſuplere prædictum defectum.

3 Tertio, quòd nulla lege, neque Papæ priuilegio, vel diſpenſatione, fieri poteſt, vt quis obligetur ad impoſſibile, l. impoſſibilium. ff. de reg. iur. & cap. nemo ad impoſſibile, eod tit. lib. 6. nam neque Deus ſecundum Hieronymum receptum ab omnibus obligat quem ad impoſſibile. at impoſſibile videtur prædictis dominis impuberibus debitũ coniugale reddere, vt præcitatæ leges ſignificant. ergo non poſſunt obligari Papæ priuilegio ad reddendum illud.

4 Quarto, quòd ad ſubſtantiam matrimonij requiritur, vt contracturus illud tempore contractus habeat potentiam coeundi, vt præ cæteris tradit Sotus lib. 4. ſent. diſt. 34. q. 1. illa ratione, quæ videtur firma, quod de ſubſtantia matrimonij eſt datio poteſtatis ſui corporis pro parte, quam dat ſibi alter, & qui illam non habet, non poteſt eam dare, iuxta illud, nemo dat, quod non habet. cap. quod autem, de iure patron. l. ſi vniuerſæ. C. de leg. cum ergo præfati Illuſtriſſimi impuberes nõ poſſint dare poteſtatẽ ſuorũ corporũ, quam non habent, conſequens videtur,

videtur, per nullam diſpenſationem poſſe illos contrahere matrimoniũ.

5 Quinto, quòd prædicti domini impuberes non poſſunt ſe obligare ad contrahendum matrimonium ſpirituale cum Deo per votum ſolẽne ſecundum omnium ſententiam ex defectu ſufficientis diſcretionis, & prudentiæ. ergo nec ad perpetuam ſeruitutem matrimonialem, cum iudicium ſufficiens ad obligandum diabolo, vel homini, ſufficiat ad obligandum Deo, iuxta gloſſ. ſolen. & recept. in ſum. 20. quæſt. 1. & in cap. mulier 32. quæſt. 2.

6 Sexto denique, quod Papa non poteſt ſupplere conſenſum neceſſariũ ad matrimonium, vt tenet Io. And. quem ſequitur Panor. in cap. per venerabilem. num. 21. qui fil. ſint leg. quem ſequuntur alij illa firmiſſima ratione, quod licet Papa poſſit ſupplere defectus iuris humani iuxta cap. 1. & ei notata de tranſact. non poteſt tamen ſupplere defectus naturales, vt Speculat. recept. ab alijs tenet tit. de legat. §. nunc oſtẽdunt ver. 18. Pro quo aptus textus in clem. Paſtoralis §. cæterum, de re iud. Per quem Card. etiam receptus ibidem adnotauit, Papam non poſſe ſupplere defectum citationis, quia iuris naturalis eſt. At præfati domini impuberes non videntur habere tam liberum, tam diſcretum, & prudentem conſenſum, quàm neceſſarius videtur iure naturali ad tantũ Sacramentum, & iugum maritale perpetuo duraturum, arg. tex. & gloſſ. ſingularis in cap. notificaſti, 33. q. 5. ergo Papa non poteſt illum ſupplere.

7 His tamen non obſtantibus, contrarium proculdubio eſt dicẽdum, primo quidem, quod Papa eſt Summus, & vnicus ſummi Chriſti Dei, & hominis Vicarius, de quo eſt illud Io. Anglici citat. per gloſſ. in proœm. clem. *Papa ſtupor mundi, qui maxime rerum Nec Deus eſt, nec homo quaſi neuter & inter vtrunque*, cui omnis lex humana ſubijcitur, cap. cuſt. per mundum 9. q. 3. cap. innotuit. de elect. Saltem quoad hoc, vt pro loco, & tempore iuſte poſſit eam relaxare, vt dixit D. Thomas receptus ab omnibus 1. a. q. 96. art. 5. ad ſecundum, & probatur irrefragabiliter, per l. princeps. ff. de legib. & cap. propoſuit. de conceſſ. preſbyt. per tradit. ab Innocen. in dict. cap. innotuit, & per alios alibi ſæpe.

8 Secundo, quod licet aliqua generalia indeterminata ſint iuris naturalis, vel diuini, determinatio vero eorum quoad quantitatem, tempus, vel locum facta a legiſlatore homine conſtituit ius humanum, ita quod determinata ſint iura humana, & non naturalia, nec diuina, verbi gratia, ius naturale diuinum eſt, vt delicta puniantur, l. ita vulneratus, ff. ad l. Aquil. & cap. vt famæ. de ſentent. excomm. At determinatio, quod illa, vel illa pœna, tanta, vel tanta, tempore, vel loco illo, vel illo, puniatur ius humanum eſt ſecundum omnes, & licet non poſſit legiſlator homo ſtatuere, ne crimina puniantur,

puniantur;poteſt tamen diſpenſare ne illa,vel illa pœna,illo,vel illo tẽpore,& loco puniatur. Præceptum item, vt confiteamur ſaltẽ ſemel omnia peccata mortifera,diuinum eſt,latum à redemptore omnium Chriſto domino Deo noſtro,vt declarauit ſacroſanctum Conc. Trid. ſeſſ.14. can.6.determinatio autem,vt confiteamur illa ſemel in anno,cap.omnis de pœnit.& remiſſ.humana,eſt.& licet Papa non poſſit diſpenſare,vt nõ teneamur confiteri mortifera ſemel in anno,vel in Quadrageſima ſecundum mentem omnium in 4.ſentent.diſt.17.& com.in cap.omnis, quidquid Panorm.ibidem inuoluat: ita etiam licet præceptum de ieiunando ſit præceptum iuris naturæ indigenti eo ad ſalutem, vt tradit D.Thom. 2.2.quæſt.147.art.3.determinatio vero,quod illo,vel illo tempore ieiunemus, eſt præceptum humanum:& licet Papa non poſſit diſpenſare ſuper lege illa naturali de ieiunando, poteſt tamen diſpenſare, & quotidie diſpenſat ex cauſa ſuper ieiunio illius, vel illius diei. Inſuper,licet præceptum de ceſſando aliquo tempore ab opere ſeruili, vt vacemus Deo,& diuinis,ac ſpiritualibus,ſit præceptum naturale, & lex naturalis præceptum tamen determinans,vt illo,vel illo tempore feriemur ab opere ſeruili,& Deo vacemus,atque rebus diuinis,præceptum eſt humanũ, & lex humana,vt colligitur ex D.Thoma,etiam recepto 2.2. quæſt.122. art.4.& 5. vnde infertur omnia feſta Chriſtianorum, etiam dies dominicos,eſſe præcepta,& iura humana,vt poſt multos alios nos quoque intulimus in Man.confeſſ.cap.13.nu.1.& vltra omnes irrefragabiliter pro-
9 bat Thomas Valdenſis,in lib.de ſacramenta lib. cap.14. ſic igitur, licet iure naturali ætas aliquorum annorum requiratur ad matrimonium contrahendum,determinatio tamen eius,quod requiratur in maſculo ætas quatuordecim annorum completorum, & in fœmina duodecim, ius eſt humanũ,& lex humana eſt,& ita licet Papa non poſſit diſpenſare,quod nullorum annorum ætas requiratur ad contrahendum matrimonium, poteſt tamen diſpenſare ex cauſa, quod non requiratur ætas 14. annorum in maſculo,& duodecim in fœmina.

10 Tertio,quod eſt caſus in cap.2. de ſponſ. impub. quatenus habet expreſſe,matrimonium poſſe contrahi ante pubertatem pro aliqua vrgentiſſima neceſſitate,puta bono pacis. Et ne quis dicat, cap.iſtud,loqui de ſponſ.tantum,conſideret gloſſ. & ante illam Innoc. intelligere illum textum de coniunctione tam matrimonij,quam ſponſalium; & quod Pano. ibid.& probat irrefragabiliter argumentis potius intelligendum eſſe de matrimonio quam de ſponſalibus.

11 Quarto, quod pupillus proximus pubertati, qualis eſt fœmina poſt nonum annum dimidiatum,& maſculus poſt decimum dimidiatum,contrahere poteſt,& contrahendo obligari ſaltem naturaliter,l.1.ff.de actio. & oblig.& per alia,quæ citat Deci.in l.in negocijs.ff. de reg. iur. immo, & nunc negotium recte gerit tutore autore, vbi eius auctoritas eſt neceſſa-

ceſſaria,§.pupillus.cum ei concordantibus,Inſtit.de inutilibus ſtipul. At matrimonium eſt contractus,ergo auctore Papa, cuius auctoritas tantũ immo plus poteſt in ſpiritualibus,quam tutoris in temporalibus,arg.cap. vlt.de iudi.lib.6.poterit contrahere matrimonium.

12 Quinto, quod licet iure naturali ad contrahendum matrimonium requiratur diſcretio, prudentia, & iudicium, ius tamen, quod determinat tale iudicium euenire maſculo in 14.anno,& fœminę in 12. non eſt ius naturale, ſed humanum determinatum arbitrio legumlatorum, qui reſpiciunt id, quod communiter accidit,vt ait Celſus in l.4.& 5.ff.de legib.& ita,quando contingit diſcretio, & prudentia alicui ante tempus determinatum,ſancte poteſt legiſlator habita ea de re iuſta informatione permittere,vt illud ante determinatum tempus fiat.At per iuſtam informationem conſtat prædictos Illuſtriſſimos Dominos impuberes habere,præter communem ſuorum æqualium, aliam prudentiam, diſcretionem, & iudicium ſufficiens ad cognoſcendum, & iudicandum magnitudinem ſacramenti matrimonij, & iugum maritale perpetuum, vt in facto proponitur.ergo iuſte poteſt S. D. N. permittere inter illos matrimonij contractum.

13 Sexto, quod licet coeundi potentia non ſoleat euenire vt plurimum ante prædictas ætates,tamen frequenter euenit ante illas, illis maxime, qui nati in murice,& auro,& nutriti, vt ille ait, inter ſuperbas opes, & delicias,vires maiores,maiusq. robur corporeum ſibi quærunt,vnde Gregor.lib.Dialogorum 4.relatus à gloſſ.2. q. 1. in ſumm. refert, quendam puerum ætatis nouem annorum nutricem ſuam feciſſe prægnãtem,& D. Hieronymus narrat in epiſtola ad Vitalem preſbyterum ſe audiſſe,quẽdam puerum decem annorum grauidam feciſſe ſuam nutricem,Salomonemque in decimo anno genuiſſe Roboam,& Achaz, in anno ætatis vndecimo Ezechiam, & ſunt viri magna fide digni, qui aſſerunt quandam puellam decem annorum ante paucos annos peperiſſe in regno Neapolitano. Cum ergo prædicti domini impuberes ſint in murice,& auro nati,& in delicijs nutriti, ſitq. iam puer duodecim annorum,ac puella decem,facile poteſt per iuſtam informationem,& corporis ſtaturam ſuaderi, eos habere potentiam coeundi; qua probabiliter credita nulla eſt difficultas diſpenſationi locum eſſe, ceſſante præcipua cauſa, ob quam facultas contrahendi matrimonij in illas ætates differtur,arg.cap.cũ ceſſante.de appell.& l.adigere.§.quamuis.ff.de iure patro.

14 Septimo,quod potentia actualis coeundi non eſt de ſubſtantia matrimonij,ſecundum ſola iura naturalia,diuina.Tum quia pueri quatuordecim annorum poſſunt contrahere matrimonium, licet non euenerit potentia coeundi ſecundum receptam ſententiam,quæ probatur, eo quod nullatenus debent tales propter frigiditatem ſeparari. Tum quia impedimentum, quod proceſſu temporis tolli poteſt naturaliter, vel per artẽ,

non

non eſt cõtra ſubſtantiã matrimonij,ſecundũ D.Th.recept.in præd.diſt. 34.art.2.in corp.queſ. & ꝓbatur in ca.fraternit.& fere toto tit.de frig.& maleſ. Tũ quia nullũ impedimentũ naturale,quod nõ eſt perpetuũ, eſt contra eſſentiã, & ſubſtantiã matrimonij etiam ſecundũ legem humanã canonicã, dict.ca. fraternitatis.in quo ipſo Inno.iij.definit,impedimentũ perpetuũ eſſe illud,quod non poteſt tolli per naturã,vel medicinã,abſq. periculo vitæ probabili. At impotẽtia prædictorũ dñorum ad actũ carnalem (ſi qua talis eſſet) tolli poteſt,& vita comite tollitur proceſſu temporis,ergo eorum petitio non ſolum non continet,vt S.D.N.diſpenſet contra id,quod de iure naturali eſt contra ſubſtantiam matrimonij, ſed neque id,quod de iure humano eſt contra ſubſtantiam eius, ſed ſolũ vt relaxaret ius humanum,quo vetitum eſt fieri matrimoniũ ante illas ætates.

15 Octauo,quod non oĩs impotẽtia ad actum carnalẽ,etiã perpetua,eſt cõtra ſubſtantiã matrimonij,etiã ſecundum legem humanã.ſenex.n.quamlibet impotens,& quãlibet ſenio grauatus,poteſt cõtrahere matrimoniũ quod tota ſeruat Eccleſia,vt ait Scotus vbi ſupra,propter rationem, quã reddit D.Thom.vbi ſupra in reſponſ.ad 4.mulier etiã ſciens virũ eſſe aliqua impotẽtia perpetua facti impotentẽ ad actũ carnalem,& hoc nõ obſtãte cõtrahit cũ eo,tenet matrimoniũ per rationẽ, quã reddit Th.vbi ſupra,in corp.queſ. ergo de defectus potẽtia ad actũ carnalẽ ratione talis ætatis non eſt contrarius,iure naturali ſolo inſpecto, ſubſtãtiæ matrimonij,quia illa creſcente tolli poteſt,& paſſim tollitur: quamuis iure humano ob illam reddatur quis inhabilis ad contrahendum, & conſequenter S.D.N.iuſta de cauſa iuſte illum tollere poteſt.

26 Nono denique,ad redundantiã,licet non ad neceſſitatẽ facit, quod quãuis Pont.max.non poſſit tollere,neque limitare legem Dei naturalẽ, vel diuinã,& cõſequẽter nec diſpenſare ſuper ea,accepto verbo diſpenſationis proprie,& ſtricte,ſecundũ eos,qui verius,& exactius vidẽtur nobis loqui,eo quod inferior nõ poteſt tollere, nec limitare leges ſupioris, nec conſequẽter legiſlator humanus legẽ Dei legiſlatoris ſupremi,arg.c. inferior.21.diſt.Clem.ne Romani de elect.poteſt.tamen eã interpretari, & declarare,vt nõ debeat ſeruari,quãdo ratio deſumpta ex alia lege ipſiuſmet Dei naturali,vel diuina id ſuadet,vt in clem.1.de hom.declarat illã legem naturalẽ Decalogi,quæ damnat homicidã non cõprehendere occidentẽ ad defenſionẽ ſui omnino neceſſariã,& in ca.1.de iure iu.li.6. declarat,legẽ decalogi de ſeruãdo iuramẽto non obligare iurantẽ ſeruare ſtatuta eccleſiæ quoad illicita. Poteſt ẽt per viã epicheię, ſiue epijcię, ſiue æquitatis,de qua Philoſophus 5.ethi.& D.Th.2.2.quæſt.efficere,qđ aliquod factum hominis, quod ſuapte natura includitur ſub verbis legis naturæ,vel diuinæ,propter aliquam cauſam non includatur ſub ea;verbi gratia,lex naturæ,& diuina præcipit, vt inferior obediat ſuperiori, l. vt patrię,parentibusque obediamus.ff.de iuſti.& iur.& cap.2. de maior. & obed.

obed. At Pont.max.poteſt efficere iuſta de cauſa non quidem,vt inferior non obediat ſuperiori,ſed vt is,qui eſt inferior alicuius,deſinat eſſe ſubditus illius per ſuam iuſtam exemptionem, & conſequenter, ne tenea-
17tur parere illi;quia iã non eſt ſuus ſuperior. Poteſt etiã facere, quod votũ,& iuramentũ,quæ per legem naturalem ſunt reddenda,& implenda, cap.magnæ,de voto,& c.ſi vero,de iureiur.iuſta de cauſa deſinãt eſſe vota,& iuramenta,c.1.& c.debitores de iureiur.c.1.& c.litteraturam,de voto,& conſequenter licet non poſſit efficere,quod vota & iuramenta licita nõ debeãt adimpleri,quia id eſſet tollere,vel limitare legem naturalẽ, vel diuinã;poteſt tamẽ efficere iuſta de cauſa,quod nõ ſint vota,nec iuramenta.quod poſt alios declarat Sotus lib.7.q.4.art.1.de iuſt.& iur.& ante illum profundius Caiet.ad aliud propoſitũ 1.2.q.100.art.8.& alio ſtilo Didacus a Couar.in epito.4.2.par.c.6.§.9.feliciter dilatando ſeminaria,quæ a nobis olim Salamanticæ ſuſceperat. & noſtro propoſito nõ eſt neceſſarium, quod S.D.N.tollat,vel limitet legẽ præfinientẽ certã ætatẽ ad contrahendum matrimonium,quamuis id proculdubio facere poſſit; quia eſt lex humana per prædicta,ſed ſatis eſt quod ſua Sanctitas declarer,quod illa lex,quę lata fuit habito reſpectu ad communiter accidentia,ſecundum quæ non habetur iuſta prudentia, & potentia ad contrahendum matrimonium ante illas ætates,non habeat locũ in præfatis excellẽtiſſimis impuberibus,quibus p iuſtã informationẽ cõſtat meſſe illas.
18 Non obſtant oppoſita.Ad primum enim reſpondetur primo, quod c. quod ſedem,in eo allegatũ,& alia iura,quæ habent,puerũ,qui nõ poteſt reddere debitum,non eſſe aptum matrimonio,intelligẽda ſunt primo de aptitudine regulari cõmuni præſumpta, & ideo nõ habere locũ in caſu propoſito;cũ præfati dñi habeant aptitudinẽ verã.& particularẽ, maiorẽ,quam ſit cõmunis, & præſumpta,vt prædictũ eſt. Secundo, quod id, quod videtur dicere Scotus in arg.citatus,ſcilicet,ſenem omnino impotentẽ non poſſe contrahere matrimoniũ,non eſt verum; quia, vt & ipſemet ait,in propoſitione argumẽti,cõtrariũ ſernat Eccleſia,& tenet D.Th. receptus in loco citato in arg.8.pro noſtra parte adducto,& Mich.Med. in li.5.de ſac.hõ.cõti.c.74.negat Scotũ id aſſerere,qđ ſatis ex eo colligit. Ad ſecundũ reſpõdeo,quod licet leges ſuper ætate ad contrahendũ matrimoniũ latæ eſſent iuriſgentiũ, nõ ſequeretur ex eo, quod eſſent leges naturales;quia aliud eſt iuſgentiũ,& aliud ius naturale, per rubr. de iur. nat.gent.& ciuili.& definitiones illorũ poſitas ibi, & in c.ius natur.& c. iuſgen.1.diſt.& a diuerſis non fit illatio l.Papinian.ff.de minoribus.

Ad tertiũ reſpõdeo primo,negãdo eſſe impoſſibile,præfatis dñis im-
19puberibus reddere ſibi mutuo,id quod debetur virtute matrimonij. Tũ. quia virtute illius ſolũ tenẽtur dare poteſtatẽ ſuorum corporũ, quę dari poteſt ſine actu carnali, vt contigit virgini Matri,& ſponſo eius Ioſepho, inter quos fuit verum matrimoniũ ſecundũ recept.ſententiã per c.Beata

Maria

Maria. 27. quæſt. 2. & alia multa. Tum quia ſenex omnino impotens poteſt contrahere matrimonium, vt ſupra probatum eſt. Tum quia etiã potens non tenetur reddere debitum coniugale, quia poſſunt deliberare prius de intranda religione, cap. commiſſum, de ſponſ.. Tum quia maior 14. annis, cui nondum venit potentia coeundi, ſatisfacit reddendo poſtea cum venit, & vt probatum eſt in arg. 7. pro parte noſtra facto, præfati DD. impuberes poſſunt hæc omnia facere, etiam ſi non ineſſet eis potentia coeundi. Secundo reſpondetur negando, quod non ineſt eis potentia coeundi, quia per iuſtam informationem probabiliter creditur eos illam habere. Tertio, quod non eſt neceſſaria ad ſubſtantiam, & eſſentiam matrimonij, quod inſit eis actu potentia coeundi. quod conſtat ex eo, quod ſenex, & infirmi poſſunt contrahere, & ex alijs, vt ſupra probatum eſt.

Ad quartum, reſpondeo primo negando, quod ſit de ſubſtantia matrimonij, vt potentia coeundi inſit actu tempore contractus per ſupradicta, quicquid ſentiat Scotus. Secundo negando, quod non inſit illa præfatis dominis impuberibus, cum per iuſtam informationem contrarium probari poſſit.

20 Ad quintum reſpondetur concedendo, quod præfati domini non poſſunt ſolemniter vouere religionem ante præfatas ætates, immo nec poſt illas ante decimum ſextum annum completum poſt Concil. Trid. negando tamen, quod id eueniat per legem naturalem, vel diuinam, ſecundum quas votum obligat omnes doli capaces, & potentes mortifere peccare, quia, vt ſupra dictum eſt, quæ diſcretio ſufficit ad obligandum diabolo, ſufficit etiam ad obligandũ Deo. & ita concedimus, quod etiam prædicti domini non poſſunt obligari lege naturali ante prædictas ætates. ſed negamus id ſtatutum eſſe per legem naturalem, vel diuinam, ſed tantum per humanam, quam S. D. N. iuſte poteſt ex cauſa relaxare.

Ad vltimum reſpondetur, concedendo non poſſe Papam ſupplere conſenſum, qui lege naturali requiritur ad matrimonium, nec conſequenter diſcretionem, & prudentiam ad illud lege naturali neceſſariã, nec illud prædicti domini petunt, negando tamen quod illis deſit prudentia, & diſcretio iuſta ad conſentiendum in illud, vt per informationem allatam conſtat, & largius conſtabit per faciendam ſi placuerit Sanctiſſimo Domino Noſtro, quem vti Eccleſiæ Paſtorem incomparabilẽ, & huic ſęculo accommodatiſſimum, & neceſſarium D. Ieſus, cuius eſt Summus Vicarius pro ſua in populum Chriſtianum miſericordia quam diutiſſime ſeruet incolumem. Amen. Salua &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Sponſa ſponſum ingreſſum religionem an vltra duos menſes expectare teneatur - num 4.*
2 *Leges generales ſiue priores, ſiue poſteriores limitant ſpeciales. & ratio.*
3 *Lex vniuerſalis negatiua vniuerſaliter intelligenda, licet maior ratio in vno caſu militet, quam in alio.*
4 *Legum limitatio, extentio, & mutatio quando facienda.*

CONSILIVM XXXX.

AN ſponſa de præſenti, cuius ſponſus, ipſa renuente, ingreſſus eſt religionem, habitumq. ſuſcepit, tandiu expectare teneatur, donec elapſo probationis anno profeſſionem emittat, iuxta decretum 15. Concilij Trident. ſeſſ. 25. de reg. vel præfigi poſſit ſponſo aliquis terminus, iuxta quem, vel profiteatur expreſſe, vel ad ſponſam redeat, iuxta cap. ex publico. de conuerſ. coniug.

1 Reſpondetur, quòd pro parte negante facit primo, quod à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus per ius nouum recedítur l. præcipimus. C. de appella. At expreſſe l. antiqua cap. ex publico. de conuerſ. coniug. cauetur, ne huiuſmodi ſponſus, vel ſponſa, teneatur expectare vltra duos menſes, vel extra tempus arbitrarium, iuxta cap. com-
2 miſſum. de ſponſal. Secundo, quòd ſicut leges priores generales limitãtur per leges poſteriores ſpeciales, ita & leges poſteriores generales limitantur per leges priores ſpeciales, l. ſed & poſteriores. ff. de legib. & cap. generi per ſpeciem. de reg. iur. lib. 6. l. in toto. ff. de reg. iur. vbi late Decius num. 7. & probatur, & amplificatur per duas gloſſ. ſolen. in l. ſciendum ff. qui ſatid. cog. & authen. offeretur. C. de litis conteſta. Cum ergo prædictum cap. ex publico ſit lex determinans ſpecialem caſum de ſponſo, vel ſponſa de præſenti, volente intrare religionem, cenſendum eſt limitare legem generalem cap. 15. de regul. ſeſſ. 25. Concilij Triden. ne habeat locum in illo caſu ſpeciali. Tertio, quòd longe maior ratio limitandi tempus inuenitur in hoc caſu ſpeciali, quam in alijs, quia in eo tractatur de grandi præiudicio tertij, de quo non agitur communiter in alijs nouitijs, & lex generaliter loquens nõ ſolum limitatur per legem ſpecialem, ſed etiam per rationem alterius legis ſecundũ Baldum in l. de pretio de publ. in rem actio.

3 Pro parte autem affirmante facit primo prædictum cap. 15. de regul. quod generaliter, immo & vniuerſaliter, & negatiue prohibet fieri profeſſionem

feſſionem ante finem anni nouitiatus, & lex generalis præſertim vniuerſalis, & negatiua vniuerſaliter eſt intelligenda, cap. ſolitæ. §. fin. de maiori, & obed. & d. l. de pretio. de publicia. in rem actio. Secundo, q negatio quidquid poſt ſe inuenit deſtruit, & contrarium eius ponit, iuxta gloſſ. celeb. & recep. in cap. cum dilecta. de conſuetu. & prædictum cap. 15. per negationem prohibet, ne intra prædictum annum fiat profeſſio. Tertio, quòd regula prædicta de lege generali generaliter intelligenda procedit etiam quando maior ratio inuenitur, quare non debeat includere vnam ſpeciem, ac aliam, vt ait Decius poſt alios in Concil. 669. num. 3. per textum in hoc memorab. in l. 1. §. quod autem, ff. de al-. lu. & aleato. qui tamen communiter eſt vitiatus, quatenus habet affirmatiue, quod puto verum, pro non puto verum, vt ratio ſequens neceſſario concludit, eſſe emendandum, vt adnotauit Antonius Auguſt. emend. lib. 4. cap. 17. Cum ergo lex Concilij prohibeat generaliter, immo vniuerſaliter, & negatiue, nequis profeſſionem faciat ante finem anni nouitiatus, habebit etiam locum in caſu propoſito, eſto maior ratio limitandi eam inueniatur in eo, vt plurimum quam in alijs. Quarto, quòd ad ſolum principem videtur pertinere temperare legis
4 rigorem per iuris æquitatem non ſcriptam, l. 1. C. de legib. Quinto, quòd licet vno reſpectu æquius videatur, vt ſeruetur ius antiquum, de quo in d. cap. ex publico, alio tamen videtur æquius, vt nouum ſeruetur potius in hoc caſu, quam in alijs. Tum quia frequenter contrahentes matrimonium pœnitet ſtatim contraxiſſe, & turbati pœnitentia illa refugiunt ad remedium religionis, quam facile profitentur, quod poſtea dolent feciſſe. Tum quod maior eſt neceſſitas probandi religionis auſteritatem ei, qui tam alienus fuit à religione, vt peruenerit ad contrahendum matrimonium, quam alijs, qui non tantum ſe elongarunt. Tum quod vtilius videtur relicto, vel relictæ in ſęculo, vt relinquens probet integre auctoritatem religionis, quam partem eius: quoniam magis poteſt expectare quod probata integre auſteritate illius pœnitebit ingreſſus, & redibit ad relictam, quam ſi ſolum ex parte probaſſet. Sexto, quòd nouatio, & limitatio, vel extenſio legum citra, vel vltra verba ipſarum, niſi efficaciſſima ratione vrgente, non videtur vtilis: quoniam eſt quædam mutatio legis, quæ non expedit fieri, etiam ob maiorem vtilitatem, niſi fuerit maxima, iuxta l. 2. ff. de conſtit. princ. & tradit S. Thomas 1. 2. q. 97. art. 2. Hinc raptim conſideratis, definitionem ad maius, & maturius iudicium refero.

SVMMARIVM.

1 *Licentia quam dat Parochus Sacerdoti, vt interſit matrimonio contrahendo ſuffi-*

do, ſufficit, vt ſit verbalis, & probari poteſt per teſtes.

1 *Diſpoſitio omnis pōt fieri verbo, niſi ſcriptura ad actus valore requiratur.*

CONSILIVM XXXXI.

VTrum licentia, quam dat Parochus alteri Sacerdoti, vt ſit præſens pro eo matrimonio contrahendo, debeat eſſe ſcripta, an ſufficiat data verbo tantum, & quomodo probetur.

1 Reſpondeo, quod ſufficit verbalis tantum. Tum quia omnis diſpoſitio poteſt fieri verbo, niſi canon, vel lex requirat ad actus valorem ſcripturam, iuxta gloſſ. ſingul. & recep. in cap. 1. de cenſib. libr. 6. ſub fin. gloſſ. magnæ. Tum quia quamuis debeat in ſcriptis ferri, iuxta cap. vlt. de ſenten. & re iudica. lib. 6. quia id ibi ſpecialiter ſtatuitur, interlocutoria tamen, & alia præcepta in iudicijs poſſunt verbotenus fieri, iuxta gloſſ. recep. in d. cap. vlt. verbo definitiua: quia nulla iura ſpecialiter requirunt ad eorum prolationem ſcripturam. Tum quia etiam collatio beneficij poteſt fieri, & probari abſque ſcriptura ſecundum omnes in cap. 2. de reſtit. ſpolia. Tum per illa multa, quæ poſt alios adducit Decius in rubr. de conſtitutio. pro illa concluſione communiter recepta, quod ad eſſentiam, & valorem gratiæ non requiritur ſcriptura, & ſic dici poteſt, quod prædicta licentia poteſt probari per teſtes. Tum quia quoad effectum probandi regulariter teſtes, & inſtrumenta æquiparantur, l. in exercendis. C. de fid. inſtrum. Tum quia nihil valerent, ſaltem quoad forum exterius, diſpoſitiones ſine ſcriptura factæ, ſi per teſtes abſque ſcriptura non poſſent probari, vt palam eſt, cum facta non præſumantur, niſi probentur, l. in bello. §. facta. ff. de capti. & poſtlim. reuer. & in cap. iureperitis de offic. deleg. Tum denique quod regulariter ſcriptura non requiritur ad probationem, ſed tantum ad illam facilius faciendam, l. contrahitur. ff. de pignorib.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium bona fide contra ius humanum contrahentes, & longo tempore continuantes in ſua bona fide ſunt relinquendi.*

CONSILIVM XXXXII.

COnuenerunt parentes A. maſculi, & B. fœminæ filiorum ſuorum in domo vnius eorum, vt contraherent matrimoniū, vel ſponſalia poſt Concilium Trident. ſed neſcitur quæ verba protulerunt, præter quam

quod ſimpoſium fecerunt, & præfati A. & B. manibus ſe tetigerunt, & poſtea mortuo A. ſine copula carnali ad conſilium Rectoris contraxit B. cum patre A. mortui bona fide, in qua manſerunt decem annos, & nunc manent ſuſcepta prole. Quæritur quid faciendum.

Reſpondeo primo, multa poſſe adduci circa hanc quæſtionem pro eius vtraque parte ab eo, cui vacaret id facere. Secundo, quod omiſſa ulteriori perſcrutatione videtur conſulendum præfato D. Rectori, vt nihil ſuper hac re moneat præfatos, qui contraxerunt, ſed relinquat eos gaudere ſuo matrimonio bona fide contracto, & continuato, attento quod impedimentum præfatum eſt iuris humani tantum, & quod neſcitur an fuerit ortum, quia neſcitur qualia verba fuerunt prolata, & per conſequentiam non poteſt probari fuiſſe ortum impedimentum in foro exteriori, & ſcitur quod non interuenit copula carnalis, & quod quando impedimentum eſt ſolius iuris humani tantum, & matrimonium eſt contractum bona fide, & continuatum tanto tempore eadem bona fide, relinquendi ſunt contrahentes in illa ſua bona fide permanere, vt eſt caſus in cap. quia circa. de conſang. ſecundum intellectum veriorem Goffredi, quem citat ibi Hoſt. quemq. nos irrefragabiliter defendimus in c. ſi quis autem de pœnit. diſt. 7. à num. 68. vſque ad num 75. &c.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas ſuperueniens matrimonium ratum non diſſoluit, & adulter ius petendi debitum amittit, & innocens illud petere poteſt.*

CONSILIVM XXXXIII.

QVidam contracto matrimonio legitimo per verba de præſenti cũ Berta nondum tamen per copulam cognita, habuit rem cum ſocru ſua. Quæritur an dirimatur matrimonium. & an indigeant diſpenſatione ad contrahendum, vel diſſoluendum?

1 Reſpondeo primo, quod præfatus coniux nulla diſpenſatione indiget ad contrahendum cum illa: quia contraxit cum ea, antequam ſuperueniret impedimentum affinitatis in primo gradu, & impedimentum affinitatis ſuperueniens poſt contractum matrimonium non dirimit illud, nec impedit illud, quo ad vinculum, vt eſt caſus clarus in cap. diſcretionem, de eo qui cogno. conſ. vxor. & ita præfatus tenetur ad accipiendam eam, & maritali affectione tractandam, ſi ipſa voluerit, quamuis poterit, ſi voluerit, intrare religionem, vt in eod. cap. exprimitur, immo illa poteſt petere reſtitutionem, quaſi ſpoliata, vt probat illemet tex. &

ten. & adnotat Panor. communiter receptus ibi.

Secundo, quod ex hoc ſequitur breuis, & plana via remedij, quo prouideatur innocenti vxori, ſcilicet, quod illa tanquam ſpoliata petat reſtitutionem ſui viri, quæ negari non poteſt propter ſuperuenientem affinitatem per prædicta.

Tertio, quod prædictus indiget diſpenſatione ad petendum debitum coniugale ab ea, quia licet impedimentum ſuperueniens non dirimat matrimonium quo ad vinculum, vt prædictum eſt, impedit tamen quo ad exactionem debiti, ita vt illud petere nequeat coniux, cuius culpa id euenit, vt colligitur ex cap. ad limina. 30. q. 1. & eſt vna omnium concluſio, quæ diſpenſatio paruo negotio impetratur. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium non diſſoluit ſuperueniens affinitas.*
2 *Reſtitutio ſpoliato, & innocenti non neganda.*
3 *Debitū ſine diſpenſatione petere nō poteſt qui vxoris cognouit cōſanguineā.*

CONSILIVM XXXXIV.

IOannes poſt contractum matrimonium per verba de præſenti ante 14. annos, & ſic ante Concilium Trident. & nondum conſumatum, habuit rem cum ſocru ſua matre vxoris ſuæ: & ideo petit diſpenſationē contrahendi cum ſua illa ſponſa de præſenti, aut tale diuortium inter eos fieri, vt illa nubere poſſit alteri, emittente ipſo votum continentiæ. Quæritur, quid iuris?

1. Reſpondeo primo, quod is Ioannes nulla diſpenſatione indiget ad cō trahendum cum illa, quia contraxit cum ea antequam ſuperueniret impedimentum affinitatis in primo gradu, & impedimentum affinitatis ſuperueniens poſt contractum matrimonium non dirimit illud, nec impedit illud quoad vinculum, vt eſt caſus clarus in cap. diſcretionem. de eo qui cog. conſ. vx. ſu. & ita prædictus Ioannes tenetur ad accipiendā eam, & maritali affectione tractandam, ſi ipſa voluerit: quamuis poterit ſi voluerit intrare religionem, vt in eodem cap. exprimitur, immo illa poteſt petere reſtitutionem quaſi ſpoliatam, vt probat illemet textus & adnotat Panor. communiter ibi recep.

2. Secundo, quod ex hoc ſequitur breuis, & plana via remedij, quo prouideatur innocenti vxori, videlicet quod illa quaſi ſpoliata petat reſtitutionem ſui viri, quæ negari non poteſt propter ſuperuenientem affinitatem per prædicta.

3 Tertio, quod prædictus Ioannes indiget dispensatione ad petendum debitum coniugale ab ea, quia licet impedimentum superueniens non dirimat matrimonium quoad vinculum vt prædictum est, impedit tamē quoad exactionem debiti, ita vt illud petere nequeat coniux, cuius culpa id euenit, vt colligitur ex cap. ad limina 30. q. 1. & est vna omnium conclusio. Quæ dispensatio quoad forum conscientiæ facile dabitur, allegando quod difficile poterit se à tali petitione abstinere.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium de licentia parochi tempore pestis coram acolito contractum est nullum.*

2 *Episcopus, seu Parochus solis presbyteris potestatem assistendi matrimonio contrahendo delegare potest.*

CONSILIVM XXXXV.

AN valeat matrimonium contractum tempore pestis, coram Sacrista Ecclesiæ Parochialis, Clerico minorum tantum ordinum, de licentia facta sibi ad id per Parochum eiusdem Ecclesiæ?

1 Respondeo, quod non. Tum, quia pro forma substantiali matrimonij videtur statui in Conc. Trid. cap. 1. de reform. matrim. sess. 24. quod vnus ex eis, coram quo est contrahendum matrimonium, sit sacerdos. Tum, quia verba illius canonis videntur adeo clara pro hac parte, quod in nullo casu videtur posse ab illa forma recedi. Tum, quia, si dicatur propter pestem posse ab illa recedere, oportebit continuo dicere posse ab ea recedere propter metum, & quodlibet aliud notum impedimentum, & consequenter aperietur ostium ad inducendas multas fraudes, aliqua, & maiora forsan impedimenta quam quæ ante Concilium oriebantur ex matrimonijs clandestinis. Tum denique, quod nec Parochus,
2 nec Episcopus, siue Ordinarius (hoc enim verbo vtitur Concilium, & non verbo Episcopi) potest delegare hanc assistentiam nisi ei, qui sit sacerdos, etiam si Parochus nondum fuerit Presbyter, neque Episcopus consecratus, sed tantum Subdiaconus, quos tamen demandare posse illam Sacerdoti non videtur dubitandum.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Infideles ſponſi, qui ſe cognouerunt, conuerſi matrimonium contrahere debent ſecundum formam Tridentini Concilij.*

CONSILIVM XXXXVI.

c.4 IAcobus, & Lætitia neophiti nuper baptizati in proximo præterito Sabbato Pentecoſtes, dum eſſent in Hebraiſmo, factis tantum ſponſalibus de futuro per inſtrumentum dotale parentum, ſe ipſos per incontinentiam ſemel carnaliter cognouerunt, non animo, vt aiunt ipſi, tunc conſumandi matrimonium; cum exiſtimarent nullũ adhuc inter eos eſſe poſſe matrimonium, quia nondum, ſecundum ritum Hebræorum, publice, & legitime contraxerant. Quibus ſic ſtantibus conuertunt, ſe ad fidem. Quæritur nunc, an inter eos fuerit legitimum matrimonium, an poſt baptiſmum debeant in facie Eccleſiæ ſaltem in dubio contrahere.

1 Reſpondeo primo, quod procul dubio præfati Iacobus, & Lætitia debent denuo contrahere matrimonium, vt ſint veri, & legitimi coniuges, quia nullo iure naturali, diuino, nec humano poteſt eſſe inter aliquos verum matrimonium, niſi contrahant illud per verba de præſenti. ſicut enim ſufficit conſenſus legitimus ſine copula ſubſequuta ad eſſentiam matrimonij, iuxt. c. ſufficiat, 27. q. 2. & l. nuptias. ff. de reg. iur. ita requiritur conſenſus per verba de præſenti, & non qualis qualis, ſed liber, & legitimus. cap. cum locum. de ſponſal. vnde Aug. relat. in cap. 1. de ſponſal. dixit duas eſſe fides circa matrimonium, altera pactionis, ſiue promiſſionis, altera conſenſus, qua mutuo ſe recipiunt in coniuges, & quod hæc requiritur ad conſtituendum matrimonium, & illa non ſufficit. Non obſta t cap. ex parte de ſponſal. quamuis habeat, quod per illa verba, *Ex hac hora te habebo in vxorem*, licet ſint de futuro, contrahitur verum matrimonium, quia licet formaliter ſint de futuro, virtualiter tamen continent conſenſum de præſenti, vt in eo declarant omnes Doctores, quale ſi fuiſſent verba præfatorum Iacobi, & Lætitiæ, verum matrimonium eſſet inter eos contractum, nec oporteret denuo inter eos contrahere per ea, quæ in alio caſu aliqua parte huic ſimili nuper reſpondi.

Secundo, reſpondeo quod præfati ſponſi tenentur contrahere matrimonium ſecundum formam ſacroſancti Concilij Trident. ita quod ſunt faciendæ proclamationes, &, ſi per eas inuenirentur cognati, vel affines intra 4. gradum, non poſſent abſque diſpenſatione verum matri-

monium contrahere; licet ante conuerſionem, & baptiſmum potuiſſent, quia ſimul ac fuerunt Chriſtiani effecti, cœpit obligare illos, c. non debet de conſang. & affin. & c. 1. de reform. ſeſſ. 24. Concil. Trid. arg. c. 1. de cõſtit. & c. gaudemus. de diuortio. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ad contrahendum cuius ordinarij licentia requiritur.*
1 *Epiſcopus, & eius vicarius dare facultatem regulari miniſtrandi Euchariſtiam, & extremam vnctionem omnibus ſuæ diœceſis poteſt.*
2 *Licentia ordinarij ad contrahendum matrimonium extra ſuam diœceſim non ſufficit.*
3 *Confitetur rite quis, & ordinatur ab alieno de licentia ſui ordinarij.*
3 *Iuriſdictione voluntaria extra ſuum territorium quilibet vti poteſt.*
4 *Epiſcopus extra ſuam diœceſim particularis perſona cenſetur.*
5 *Parochus, vel alius ſacerdos de illius, vel ordinarij licentia, cur matrimonijs contrahendis intereſſe debet.*

CONSILIVM XXXXVII.

QVidam volentes contrahere matrimonium inter ſe, & timẽtes impedimentum ſibi factum iri in ciuitate, cuius erant incolæ, abierunt in aliam ciuitatem longe ab illa ſitam, in qua poſt aliquot dies ibi morantes de licentia ordinarij illius contraxerunt matrimonium in facie eccleſiæ. Quæritur, an valeat matrimonium?

Reſpõdeo primo, quod deciſio huius quæſtionis pẽdet a declaratione illius particulæ, quę habetur cap. 1. de reform. matrim. ſeſſ. 24. Concil.
1 Trid. *Qui aliter quam præſente parocho, vel alio ſacerdote de ipſius parochi, ſeu ordinarij licentia, &c.* de quo ordinatio intelligatur. Secundo dico, quod ſufficit licentia illius ordinarij, cui ſubijcitur parochus eius, cuius præſentia ſufficeret ad contrahendum in parochia huiuſmodi parochi; ita quod ſufficeret licentia epiſcopi, vel vicarii eius generalis, vel alius prælati, qui habet iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, qua eſſet ſuperior parocho, cuius parochianus eſt, qui, vel quæ vult contrahere, qualem habent Illuſtriſſimi Cardinales in ſuis titulis; cap. is qui. de maior. cum ibi not. arg. gloſ. ſing. clem. 1. verſ. preſbyteri. de priuileg. quatenus habet tenendum eſſe, ſaltem poſt factum, epiſcopum, vel vicarium generalem poſſe dare religioſo licentiam adminiſtrandi ſacramentum euchariſtiæ, vel extremæ vnctionis parochianis parochorum epiſcopo ſubiectorum, & quod etiam ante factum id ſit tenendum, affirmat communis, & probat

2 bat efficaciter Bonif.ibidem n.32. Tertio dico,quod eſt maior difficultas; An licentia ordinarij proprij ſufficiat ad contrahendum matrimonium extra diœceſim,& territorium ſuum.Nam pro parte affirmante facit primo,quod ſacerdos de licentia parochi poteſt audire confeſſionē illius parochiani extra parochiam(vt ita dixerim) licentiatis ſecundum omnes;cap.omnis.de pœnit.& remiſſ.& cap.placuit.de pœnit. diſt.6. & etiam epiſcopus extraneus poteſt ordinare ſubditum alterius epiſcopi de licentia eius extra ipſius epiſcopatum ſecundum omnes,& omnium proximi. Secundo, quod mulier, vel minor, qui iure prohibetur communi,vel particulari contrahere aliquibus caſibus ſine licentia ſuorum iudicum,poſſunt contrahere cum illa,extra eorum territoria,ſi nihil
3 aliud obſtat ſecundum omnes. ergo. Tertio, quod poteſt quis ſua volūtaria iuriſdictione vti extra ſuum territorium gloſſ.l.2. ff. de officio procur.iuncto tex.in cap.nouit,de officio legat.ergo. Quarto, quia alioquin ſequeretur,quod ſi duo Romani diuerſarum parochiarum vellent contrahere in aliqua domo alicuius Illuſtriſſimi ſita in tertia parochia, non poſſent contrahere in ea etiam ambobus parochis præſentibus, & quod ad hoc eſſet neceſſaria licentia Papæ,vel eius vicarij.

Quibus tamen non obſtantibus pars negatiua videtur vera: primo, quod præſentia ipſiuſmet ordinarij proprij licet eſſet ſacerdos, non videtur ſufficere extra ſuam diœceſim,nec præſentia parochi, extra ſuam parochiam,quia id videntur ſignificare verba illa prædicta ipſius Cōcilij (*de ipſius parochi,ſeu ordinarij licentia*) videntur enim ſignificare,quod præſentia parochi,vel ſacerdotis ipſius licētiati debet interuenire in ſua parochia;& quod non ſufficiat,vt interueniat in aliena. & idem eadem ratione videtur de præſentia ordinarij,vel licentiati ab eo, quod nō ſufficiat vt interueniat extra territorium, vel diœceſim ſuam,ſed quod in-
4 terueniat intra illam. Tum quia parochus extra ſuam parochiam,& ordinarius extra ſuam diœceſim cenſentur priuatæ perſonæ,ſaltem quo ad exequendum ſuam poteſtatem,ibi,l.3.adiuncta gloſſ.ff.de offi. Præſid.& glo.ſub fi.adiuncto textu cap.de rap. Tum quia banna, ſeu proclamata facienda tribus diebus feſtis continuis, videntur eſſe facienda in parochia,in qua eſt contrahendum,cap.fin.de clandeſt.deſponſ.& notata ibi per Innoc.& latius per Panor.receptum,& Præpoſ.eodem n.7. Tū quia alioqui epiſcopus,vicarius generalis eius, & parochus poſſent ire ad ciuitatem per centum milia diſtantem ad exhibendam ſuam præſentiam matrimonio contrahendo per ſibi ſubditum, & etiam poſſent ſibi licentiare aliquem ſacerdotem,qui eiuſmodi præſentiam præſtaret: quod videtur contra mentem Concilij,& ita non dicendum,argum.legis.in conditionibus ff.de cond.& dem.c.fin.de præb. Tum,quod ratio quare Cō-
5 cilium deſiderauit præſentiam parochi,vel ſacerdotis ab eo,vel ab ordinario licentiati,in contrahendo matrimonium,fuit,vt cum maiori auctoritate

ritate illud contraheretur, quæ auctoritas ceſſat, cum eiuſmodi præſentia exhibetur extra parochiam, vel territorium; quia, vt dictum eſt, ibi, cenſentur eſſe priuatæ perſonæ, & ſenſus genuinus prædictæ clauſulæ videtur eſſe, quod parochus, vel ſacerdos alius de licentia eius, debet eſſe præſens matrimonio contrahendo, & quod illud contrahatur in ſua parochia, vel quod ſacerdos licentiatus ab ordinario ſit præſens matrimonio contrahendo, & quod illud contrahatur in ſua diœceſi, vel territorio.

6 Ad oppoſita reſponderi poteſt: Ad primum negando, quod ſit eadē ratio de confeſſione, & ordine, ac in matrimonio. nam id de cōfeſſione, & ordine verum eſt, ſed non eſt eadem ratio de volente contrahere matrimonium de licentia parochi, quia in aſſumptis ſufficit conſenſus facientis facultatem confitendi, vel ordinandi ſine præſtatione præſentiæ, vel auctoritatis eius. In contrahendo autem matrimonium non ſolum requiritur conſenſus parochi, vel ordinarij, ſed etiam præſentia auctorizās per poteſtatem, quam habet in ſubditum in eo loco, in quo contrahitur matrimonium. Ad ſecundum reſpondetur, quod etiam in aſſumpto eius ſufficit decretum ſine licentia iudicis ſine præſentia illius auctoratrice, quod in matrimonio non ſufficit. Ad tertium autem concedo poſſe vti quem iuriſdictione voluntaria extra ſuum territorium, & conſequenter poſſe parochum & ordinarium extra parochiam, & diœceſim exiſtentes præſtare licentiam alii ſacerdoti ad auctorizandum matrimonium ſua præſentia in parochia, vel diœceſi licentiatis: ſed negando, quod executio illius auctorizationis poſſet fieri extra parochiam, vel territoriū eius, per prædicta quæ ſubtiliter ſentit gloſ. dictæ l. præſes. ff. de off. præſ. Ad quartum reſpondeo, concedendo conſequentiam, & ſequelam, ſed negā do, quod ea ſit nimis dura, præſertim, quia, ſi illa concederetur, conſequeretur illud abſurdum, quod illatum eſt in quarto argumento pro noſtra parte facto, nempe quod vnus Romanus de licentia parochi ſancti Laurentij poſſet contrahere matrimonium ab hinc mille miliaria præſente ſacerdote ſibi nominato, & quod paſſim parochi aliarum parochiarum poſſent præſtare præſentiam neceſſariam matrimonijs, contrahendis in alienis parochijs. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia non contrahit, qui iureiurando dicit mulieri, vt illa potiatur, non habebo aliam niſi te, ſed potitus tenetur illam ducere.*

CON-

CONSILIVM XXXVIII.

SEmpronius cum iuramento mulieri viduæ hæc protulit verba, *Promitto tibi me non aliam ducturum vxorem niſi te, neque aliam mulierem ingreſſuram in domum meam niſi te ipſam*. ita autem Sempronius mulierē eſt allocutus, vt illam ad ſecum concumbendum induceret, vt induxit. An Sempronius teneatur dictam mulierem ducere in vxorem, & ſuppoſita obligatione, an ab ipſa liber eſſe poſſit, ſi vel mulier ſe monialem faceret, vel ipſe Sempronius ſacris ordinibus initiaretur?

1 Reſpondeo, quæſtionem hanc eſſe magnam, & quod veriorem puto opinionem Hadriani in 4. lib. ſententiarum, q. 12. de ſponſalib. quod per præfata verba non fuerunt contracta ſponſalia inter præfatos, ſaltē quo ad forum conſcientiæ tantum, & quod licet de rigore iuris non fuerint contracta ſponſalia, videtur tamen interueniſſe deceptionem, qua Sempronius decepit præfatam viduam, argum. l. vnicæ. §. fin. C. de raptu virg. & diffamatio, propter quas videtur teneri ad contrahendum matrimonium cum ea. Secundo, quod ſi Sempronius fateatur præfata coram iudice in foro exteriori, condemnabit eum ad contrahendum matrimonium cum ea, per opinionem Panor. in cap. ex parte. de ſponſalib. niſi ea fuerit contenta remittere illi obligationem illam, iuxta cap. præterea de ſponſalib.

SVMMARIVM.

1 *Plebeius, nobilem, primogenitum, & diuitem ſe fingens, quo nobilis ſecum matrimonium contrahat, Deum, & familiam offendit, ſed tenet matrimonium.*
2 *Papa ex iuſta cauſa matrimonium non conſummatum diſſoluit.*
2 *Error perſonæ, & conditionis ſeruilis matrimonium annullat, ad quem multum accedit error vilitatis. nu. 3.*
3 *Error perſonæ dici poteſt, vbi plebeius nobilis primogenitus, & diues creditur.*
4 *Diſpenſandi iuſtam cauſam multa ſimul præſtant, quam ſingula non præſtarent.*

CONSILIVM XLIX.

A. Plebeius, ſe nobilem, primogenitum, & diuitem fingendo, matrimonium cum nobili puella ex illuſtri familia orta, nepte D.B. contraxit.

traxit. Quæritur primo an matrimonium teneat. Secundo, an, cum non sit matrimonium consummatum, adsit iusta causa, vt illud Papa dissoluere valeat?

1 Ad propositam quæstionem respõdeo primo, præfatum A. si præmissa sunt vera, grauissime offendisse Deum optimum maximũ, & Ill. D. B. & familiam eius tot falsitatibus & dolis aspirando, & machinando ad tã sacrum sacramentum, quod sanctissime, & limpidissime, vti vnum de septem sacramentis, à D. Iesu Christo summo Deo nostro institutum, iuxta canonem 1. sess. 7. Concil. Trident. summa reuerentia tractandum est.

Secundo, quod etsi præfatus A. grauissime peccauit vtendo falsitatibus & dolis præfatis ad inducendum præfatum Ill. D. B. & eius neptem in multos errores, non tamen videtur induxisse penitus in errorem personæ, qui solus ipso iure annihilat matrimonium, cap. 1. 29. q. 1. & nos post alios tradimus in Man. nostro confess. cap. 22. nu. 32. & consequenter dicendum videtur de rigore iuris matrimonium præfatum per verba de præsenti contractum, seruata forma in id necessaria per Conc. Tri. inducta, in cap. de reform. matrimonij sess. 24. esse validum, & non separabile regulariter.

2 Tertio, quod S. D. N. qui, vt dixit Anglicus poeta, relatus à gloss. in proœmio Clem. propter suam admirabilem altitudinem & potẽtiam, est quidam stupor mundi. *Nec Deus est, nec homo, quasi neuter inter vtrunq.* potest iusta de causa dissoluere illud; quia nondum est consummatum, iuxta gloss. celeberrimam, & receptam, in cap. ex publico. de conuer. coniug.

Quarto, quod meo tenui iudicio in casu proposito, occurrit iusta causa id faciendi. Tum ob multa falsa, & dolosa, quæ machinatus est præfatus A. Tum ob scandala magna, & etiam homicidia, quæ probabiliter præsumuntur occursura. Tum quod error non solum personæ, sed etiam conditionis seruilis ipso iure annihilat matrimonium, vt habetur in d.
3 cap. 1. 29. q. 1. & toto titulo de coniugio seruorum, & error vilitatis, &, vt ita dicam, plebeitatis, qua præsertim vir creditur valde nobilis, cum sit plebeius, multum accedit ad errorem seruilis condicionis apud nobiliores, quorum de numero sunt Ill. D. B. & eius neptis. Tum quod error, quo falso creditur esse aliquis primogenitus in primogenium patris diuitis successurus, censeri potest error personæ, annihilans matrimoniũ, vt & nos tradimus vbi supra, num. 32. post Cald. in cap. 2. de coniugio seruorum, & Hostien. in summa, quos sequitur Ang. in summa, verbo matrimonium, impedimento 4. §. 3. Tum denique quod licet nulla prædictorum constituant omnino errorem sufficientem personæ, qui matrimonium ipso iure dirimat: omnia tamen coniuncta videntur profecto constituere errorem, tam proximum errori præfato personæ dirimentis, quæ conficiunt iustam causam, ob quam S. D. N. iuste ac sancte possit illud

illud dirimere, iuxta gloſſ. præfatam celeberrimam, cap. ex publico. de conuerſ. coniug. præſertim conſiderando, quod præfatus A. per ſe ore proprio finxit præfata falſa, & dolo malo perſuaſit ea præfato Illuſtriſs. D. B. octogenario, & præfatæ nepti, in cuius poteſtate manebat, quorum alter ob iuuenilem eius ætatem, & alter ob ſenilem facile poterant decipi, & quod non ſolum quo ad vitam in terris pacifice agendam, ſed etiam quo ad vitam æternam conſequendam plurimum prodeſt præfato A. vt præfatum matrimonium dirimatur, ad gloriam Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet in æternum. Amen. Salua ſaniore ſententia &c.

SVMMARIVM.

1 *Compoſitio pro gratia reformatoria in vtroque foro licita, ſecus in foro tantum conſcientiæ, & num. 4.*
2 *Stultus melioris conditionis eſſe non debet, quam ſapiens. & num. 6.*
3 *Pœnitentiaria diſpenſationem cum compoſitione dare non debet. & ſeq.*
6 *Impedito propter ſuam culpam non currit præſcriptio.*

CONSILIVM L.

AN quando gratia a Papa in vtroque foro obtenta ad contrahendum matrimonium in aliquo gradu prohibito propter occultam ſurreptionem afficitur inualida, & impetrantes in Dataria ſolent compoſitionem ſoluere, Pœnitentiarius Maior ad dictã compoſitionem ſoluendam cogere, ſi deſuper diſpenſet, valeat.

1 Pro parte affirmante facit primo, quod impetrãs aliquod beneficium, expreſſo minore valore, ſi poſtea impetret aliam gratiam, quæ appellatur, perinde valere, expreſſo vero, & maiori pretio, cogetur ſoluere partem annatæ, quam non fuit coactus ſoluere propter expreſſionem minoris valoris. Secundo fuit, quod non debet eſſe melioris conditionis
2 ſtultus, quam ſapiens, c. cum qui. de præben. lib. 6. At prudens, & verax, qui expreſſiſſet huiuſmodi copulam, & ſoluiſſet compoſitionem. Ergo & is debet ſoluere.

3 Pars autem negans eſt tenenda. Tum quia Pœnitentiarius Maior tenet expedire vbique gratis, vt in eius facultatibus exprimitur. & nõ dicitur, gratis expediri, cum aliquid exigitur per viam compoſitionis, ſecundũ vſum loquendi Curiæ, & recte quidem, quia exigere ab inuito, eſt extorquere, l. fideicommiſſa §. ſi rem ff. de legat. tertio, & gloſſ. celebris c. exigit de cenſib. lib. 6. verb. exigere. Tum quia Pœnitentiarius Maior non ſolum non poteſt quidquam exigere, ſed neque ſponte datum etiã

pro

pro munere accipere, vt in præscriptis facultatibus habetur. Tum quia ob nullam causam licet, vel licuit vnquam alicui mentiri. c. primum, c. ne quis. 22. q. 2. & præfatus Illustrissimus tenetur in litteris suis testari, eas gratis vbique esse expeditas, & ita si teneretur cogere ad soluendũ compositionem, cogeretur mentiri, quod est absurdum. Tum quia tam summo Pœnitentiario, quam alijs omnibus sui prætorij officiarijs indictum est onus seruandi tantum secretum, quantum confessarius de his, quæ ratione sacræ confessionis nouerit. At imponere onus componendi esset reuelare saltem indirectè secreta sui prætorij. ergo non licet. arg. c. sacerdos, de pœnit. dist. 5. & c. omnis. de pœnit. & remiss. cum eis adnot. Tum quia nulla est causa, cur præfatam compositionem cogantur præfati soluere. Non quidem prior illa dispensatio, quæ ad vtrumque forũ fuit data. quia illa fuit nulla, & ex nihilo nihil fit, iuxta Philosophum, in 2. physic. & quod pro nihilo, siue sine causa datur, repetitur. ff. de condit. sin. caus. l. 1. & vltim. non etiam posterior ad forum conscientiæ tantum data, quia illa debet omnino gratis fieri, & causæ secretum seruari, vt præscriptum est.

4 Non obstat prius oppositum, quia arguitur a separatis, contra l. Papinianus ff. de minor. & in quibus est diuersa ratio. nam in opposito agitur de reformatione gratiæ ad vtrunque forum, cui congruit exactio, & solutio; in casu autem nostro de reformatione gratiæ quoad forum con-
5 scientiæ tantum, cui repugnat exactio, immo & solutio spontanea. Ad posterius oppositum respondetur primo, concedendo, quod stultus non debet esse melioris conditionis quam sapiens, negando tamen, quod in hoc casu melioris conditionis fuerit stultus, ideſt surreptitie impetrans, quam sapiens, ideſt absque surreptione impetrans, quia immo fuit peioris, quia impetratio stulte, ideſt surreptitie facta, non valuit. & sapien-
6 ter ideſt sine surreptione facta valuisset. Secundo respondeo, quod assumptum est verum solum quo ad ea, quæ immediate procedunt ex illis, non autem quoad ea, quæ mediate: nam semestre ad conferendum currit collatori non suspenso, & ita sapienti a die scitæ vacationis, non autem collatori suspenso, & ita stulto. cap. quia diuersitatem. de concess. præbend. per quod maxime commendatum dixit Imol. in §. rursus. col. 6. de action. quod impedito propter culpam suam non currit præscriptio. cuius ratio est, quod illud priuilegium non nascitur immediate ex culpa, sed mediate ex suspensionis impedimento, quod nascitur ex culpa, & in casu præposito non agitur de ijs, quæ immediate sequũtur ex eo, quod factum est stulte, vel sapienter, vt palam est. Salua quæ iustior fuerit sententia.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Mandatum ſpeciale ad diſpenſationem impetrandam non requiritur. & 3.*
1 *Beneficium acceptari non poteſt ſine ſpeciali mandato.*
2 *Conceſſum in materia permiſſiua cenſetur, quod non prohibetur.*
2 *Diſpenſatio ſine mandato obtenta valida eſt.*
3 *Beneficium ſine mandato impetrari, & abſenti conferri poteſt, & 5.*
4 *Mandatum, nec ad priuilegia, nec ad reſtitutionem impetrandæ requiritur.*

CONSILIVM LI.

AN diſpenſatio poſſit impetrari ſine ſpeciali mandato?

1 Pro parte negante videtur caſus in cap. innotuit, de elect. ſub fin. quem in hoc commendat Panor. ibidem, & Corſ. in ſing. verbo, mandatum, appellat illud ad hoc eſſe vnicum, & ſolitarium in iure, & antea idem tenuit Hoſtienſis, quem ibi ſequitur Abb. in cap. ſuſcitata, de reſtit. in integrum. & facit l. illud §. ſi talis. ff. de minor. quatenus habet neceſſarium eſſe ſpeciale mandatum ad reſtitutionem in integ. petend. facit etiam cap. nonnulli §. ſunt, & alij de reſcript. quatenus habet, non poſſe impetrari reſcriptum ſine ſpeciali mandato, & Rota in tit. de reſcript. deciſ. 60. in antiquis habet, quod procurator generalis, nec coniuncta perſona non poteſt acceptare beneficium ſine ſpeciali mandato.

2 Sed contrarium eſt tenendum. Tum quia nulla lege id cauetur, & ita non eſt dicendum, cap. legatur. 24. q. 2. §. conſideremus in authen. de trien. & ſemiſ. collat. 3. præſertim ad inducendam prohibitionem, & obligationem in materia permiſſiua, in qua videtur conceſſum, quod non inuenitur prohibitum, cap. conſuluiſti 2. q. 5. reſoluit gloſſ. cap. 2. verbo, inuenitur de tranſlatione prælato. Tum quia prædictum cap. innotuit. de elect. non probat id, quod Abb. & communis aiunt, quia non loquitur de ſpeciali mandato eius, pro quo erat impetranda diſpenſatio, ſed de mandato capituli. Immo neruoſe vrget pro hac parte, quatenus ſignificat, ſufficere ſpeciale mandatum capituli ad impetrandam diſpenſationem, pro eo qui fuerat electus. Tum quia ſunt duæ gloſſ. receptiſſimæ, altera in c. ad aures quam Abb. Decius, & communis laudant, & altera in dicto cap. nulli. §. ſunt & alij, prope finem, gloſſæ ma-

3 gnæ laudatæ per Abb. Fel. & omnes ibidem, de reſcript. quatenus habent non requiri vllum mandatum ad impetrandum beneficium eccleſiaſticum alij, quas Imo. & Fel. ibidem, col. 9. dicunt facto ſeruari, quod & omnes curiales ſeruant. Tum quia collatio beneficij facta a ſuperiore

periore abſenti, & ignoranti ſine vlla eius, vel alterius petitione valet, cap.accedens, de pręben.& cap. ſi tibi abſenti, eodem tit. lib. 6. Tum quia præfatæ gloſſæ procedunt in impetratione priuilegiorum, & immunitatum, vt Felin.ibi poſt Roman. aſſerit, reddens rationem, quare aliud
4 ſeruetur in impetrando reſcripto gratioſo. faciunt etiam ea, quæ tradũt Bart.& alij in l.ſi.ff.de conſtitut.princip. & in l. qui abſenti. ff. de acquiren.poſſeſſ.Doctor.in cap.2.de conſtitut. & in dicto cap. ſi tibi abſenti, de præben.lib.6.dum tractant, an beneficiũ, diſpenſatio, ſeu priuilegium à principe alicui ignoranti conceſſum, a tempore conceſſionis, vel ſcientiæ ſortiri debeat effectum: non enim hoc in dubium doctores verterent, niſi diſpenſationem, beneficium, ſeu priuilegium ab amico, vel quocunque alio impetrari poſſe pro certo tenerent.facit, quia ad impetrandum à principe relegati reſtitutionem nulla ſpecialis exigitur commiſſio, textus eſt valde ſingul.in l.quidam relegatus.ff.de rebus dubijs, quem extollit Baldus in dicto cap.ad aures.& ibi Sicul.in 4.col.de reſcript. per quẽ text. Soci. ibi 4.notab. dixit, quod ad impetrandum beneficium alicui, quo nihil de nouo confertur, nec acquiritur, ſed tantum impedimentum tollitur, & in priſtinum ſtatum reducitur, nullum illius mandatum requiritur.

SVMMARIVM.

1 *Parochi præſentia parochiæ in qua, matrimonium contrahitur requiritur.*
2 *Parochianum facit frequentatio maior alterius eccleſiæ.*

CONSILIVM LII.

VTrum ad matrimonij valorem ſufficiat præſentia parochi viri in parochia mulierum, vel contra præſentia parochi mulieris, in parochia viri.

2 Reſpondeo primo, quod deciſio huius quæſtionis, pendet ex intellectu illorum verborum Concil.Trid. c.1. de reformat.ſeſſ. 24. quibus requiritur ad valorem matrimonij præſentia parochi, vel alius ſacerdotis de licentia ipſius, ſiue ordinarij, & ex intellectu verborum, quibus congregatio Illuſtriſſimorum Cardinalium cum aſſenſu Papæ declarauit præfata verba, cum dubitaretur vtrius parochi præſentia requireretur? quando vir & mulier ſunt diuerſarum parochiarum. Secundo dico, quod quia inciuile eſt iudicare de lege niſi ea tota perſpecta.l. in ciuile, ff.de leg.ita non poteſt apte reſponderi huic quæſtioni, niſi perſpectis omnibus verbis; quibus conſtat declaratio illa præfatorum Illuſtriſſimorum.

rum. Tertio, quod ego à fide dignis accepi quod declaratio præfatorũ DD. Card.c õſtabat ex verbis, quæ ſignificãt id quod adieci in Man.conſ. cap. 25. nu. 144. ſcilicet ſufficere parochum mulieris, cum in eius parochia contrahitur, & parochum viri cum in eius parochia contrahitur. Nunc autem ſubaudio præfatam congregationem declaraſſe, quòd præſentia parochi vnius contrahentium ſufficit in quacunque parochia contrahatur. Quarto dico, quòd ſi per priora verba declarant, vt arbitror, non ſufficere præſentiam parochi viri, ſi contrahatur in parochia fœminæ, neque e contrario ſi contrahatur in parochia viri. St vero declarauit per verba poſteriora, arbitror ſufficere alterum parochum, in quacũque parochia contrahatur. Quinto, quod prior declaratio in dubio mihi videtur eſſe germanior verbis, & menti Concilij. Tum quod ſecundum illam neutri parochorum datur auctoritas in aliena parochia; per aliam vero ſic, quòd ægre conceditur in his, quæ pertinent ad forum exterius, cum præiudicio tertij. c. Lugdunenſis. 9. q. 2. & clem. 1. de priuileg. Tum quod duplex ratio ſuadet vt alter parochus præſit, cum contrahitur in parochia ſua, ſcilicet quod eſt parochus alterius contrahentium, & contrahitur in parochia ſua: & ſecundum alteram vna tantum, ſcilicet quòd eſt parochus alterius contrahentium, & duo vincula ſunt fortiora vno, cap. 1. de tregua & pace. auth. itaque. C. communia de ſucceſſio. Tum quòd parochus in cuius parochia contrahitur videtur quadam tenus eſſe parochus vtriuſque contrahentium; alterius quidem proprie ratione domicilij, vel habitationis, alterius vero ratione contractus matrimonij iux. c. fin. de foro compet. Sexto, quòd frequẽtatio maior eccleſiæ parochialis alienæ, quam propriæ, facit quem parochianum illius eccleſiæ, quam magis frequentat ſecundum omnes. Et quod vir parochum ſuum duxerit in parochia mulieris, cum qua volebat contrahere, nihil concludit pro matrimonio; & quod conſideratio illa ſubtilis, quod mulier per matrimonij contractum mutat domiciliũ ad locum domicilij viri. l. cum quædam puella. ff. de iuriſdict. omnium iud. nihil prodeſt; quia matrimoniũ eſt cauſa illius mutationis, & acquiſitionis domicilij; & præcedit eam ſaltem natura, ſine ordine naturæ: & cum effectus non poſſit eſſe cauſa ſuæ cauſæ, mutatio illa & acquiſitio domicilij noui non poſſunt eſſe cauſa matrimonij, quod eſt ipſorũ cauſa, iuxta tradita per Ariſtotel. & omnes in 2. Phyſicorum, & ſæpe à noſtris recepta; & quod argumenta ſumpta ex facultate exercendi iuriſdictionem voluntariam in alieno territorio non videntur poſſe cõcludere pro matrimonio. Tum quod in propoſito non agitur de exercenda iuriſdictione, ſed de exhibenda præſentia. Tum quod illa concluderent, quod præſentia parochi uiri ſufficeret in parochia, quæ non eſt viri, nec mulieris, quod non videtur admittendum. Quæ omnia ſubijcio Illuſtriſſimi Domini mei, quæ emunctiſſima eſt, cenſuræ.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia ante Concilium, per copulam tranſibant in matrimonium.*
1 *Baptizans in neceſſitate filium ſuum ex vxore nullam contrahit cognationem.*
2 *Cognatio impediens, & dirimens contrahitur, vbi quis filium ſuum fornicarium baptizat.*

CONSILIVM LIII.

SPonſi ante Concilium Tridentinum ſe carnaliter cognouerũt,& prolem ſuſceperunt;& cum paruulus in periculo mortis eſſet, pater eũ baptizauit. dubitatur an impedimentum ad contrahendum matrimonium cum dicta ſponſa contraxerit, & an baptizans in tali neceſſitate ſuum,& concubinæ filium illud incurrant.

1 Ad priorem quæſtionem, reſpondeo, quod ex prædicto baptiſmo nullum impedimentum, quod noceat, ortum eſt inter prædictos parentes baptizati, quia per ſponſalia præcedentia, & copulam carnalem ſubſecutam conſtitutum fuit matrimonium de præſenti; iuxta c. is qui. de ſpõſ. & pater baptizãs in neceſſitate in caſu relato filium ſuum, vt vxoris ſuæ, nullam contrahit cognationem, quæ noceat, vel impediat vſum matrimonij, vt eſt caſus in cap. ad limina. 30. q. 1. quia per actum bonum non debet præiudicari matrimonio ſancte antea cõtracto. & certum eſt quod Conc. Trid. nihil obſtat matrimonio clandeſtine contrahendo in terris, in quibus non eſt publicatum. c. 2. ſeſſ. 24. de reform. quæ reſponſio firma eſt in foro exteriori, in quo præſumptio eſt iuris, & de iure, quæ non admittit probationem in contrarium. præſumitur enim, copulã, quam ſponſus habet cum ſponſa, eſſe matrimonialem, & vxorio affectu habitã: eſt etiam firma quo ad forum interius conſciẽtiæ, ſi res ita habet corã Deo, ac præſumitur exterius; ſi autem copula prædicta vere fuiſſet fornicaria & non habita vxorio affectu, ſecus eſſet dicendum; quia non eſſet coram Deo, & in foro interiori contractum matrimonium, & conſequenter eſſet locus deciſioni quæſtionis.

AD SECVNDAM QVÆSTIONEM reſpondeo affirma-
2 tiue, regula enim iuris habet, quod inter baptizantem, & patrem & matrem baptizati oritur cognatio impediens, & dirimens contractum matrimonij, c. 1. de cog. ſpir. in princip. lib. 6. & quamuis prædictum Concilium in prædicto c. 2. abſtulerit aliquas cognationes ſpirituales, non tamen

men abſtulit hanc, vt ex eius tenore apparet.& ita qui fornicarium filiũ baptizat in neceſſitate, includitur ſub illa regula,& non excluditur per d.c.ad limina.& alia ſimilia ei. quod tantum excuſat patrem baptizantẽ filium ſuæ vxoris in neceſſitate, nec poteſt extendi ad patrem baptizantem filium fornicariæ ſuæ concubinæ, quia non eſt eadem ratio, quum in illo caſu agatur de non præiudicando matrimonio iam contracto, in hoc autem de non præiudicando contrahendo; per quod videntur ſolui argumenta quæ in contrarium adducit Sot.in 4.diſt.42.art. 1. qui tamen non fuit auſus tenere contrarium, nec etiam Palud. vt nos diximus in noſtro Man.cap.22.num.40.Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum præſente parocho, & dicente poſt paſcha vos coniungam in foro exteriori, validum iudicabitur, in foro tamen conſcientiæ ſecundum intentionem contrahentium eſt iudicandum.*

CONSILIVM LIV.

PArochus accerſitus & volentibus matrimonium contrahere dixit, Cum ſit tempus quadrageſimale non poſſum vos coniungere; coniungam vos poſt Paſcha, ſtatimque interrogauit virum in hæc verba: *Vis tu Petre Mariam in vxorem accipere,& Petrus reſpondit, Volo. ſimiliter Mariam interrogauit, Vis tu Maria Petrum in virum tuum accipere, & Maria reſpondit, Volo.* his auditis ſubiungit parochus, ego vos poſt Paſcha coniungam.dubitatur an ſit inter Petrum & Mariam matrimonium contractum.

1 Reſpondeo,quòd iudex,in cuius tribunali tractaretur hoc negotium in foro exteriori, iudicaret eſſe matrimonium contractum inter prefatos Petrum & Mariam;in foro autem conſcientiæ, quia mulier affirmat voluiſſe quidem matrimonium contrahere,ſi parochus voluiſſet eos coniungere,eo quòd volebat poſtea contrahere; ſed tempore quo verba iſta protulit noluit eum in maritum accipere, ſed ſolum ſponſalia de futuro contrahere, non eſt matrimonium; nam perinde eſt ac ſi diceret in effectu volo hunc Petrum habere pro marito, quando contraxero cũ eo;ſed nunc non accipio eum in talem.

De desponsatione Impub.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonia impuberum iuris fictione sponsalia censentur.*
2 *Sponsalia impuberum ætate superueniente non fiunt matrimonium.*
2 *Sponsalia etiam inter impuberes obligant ad matrimonium, nisi &c.*

CONSILIVM I.

N. & M. impuberes per verba de præsenti contraxerunt inter se matrimonium, à quo M. vellet resilire, & cum alio contrahere. Quæritur an liceat.

1 Respondetur primo, certum esse non contrahi matrimonium inter impuberes, nec inter puberē & impuberem, etiam si se desponsent p verba de præsenti; sed tantum iuris fictione censentur sponsalia de futuro, cap. 1. §. idē quoque de desponsa. impuberum lib. 6. nisi sint pubertati proximi, & malitia, vel potentia suppleat ætatem. Secundo, certū esse quo-
2 que talia sponsalia nō transire in matrimonium per solam ætatem superuenientem, vt ibidem habetur: & ita, si alter non vult esse coniux alterius, non potest cogi ad illud. Tertio, quod mea sententia vtraque pars obligatur cōtrahere cum altera in foro conscientiæ; nisi aliqua iusta de causa excusetur: quoniam matrimonium illud est potentius, quam sponsalia de futuro, secundum omnes & sola sponsalia de futuro obligant in conscientia ad contrahendum. Ergo & illud matrimonium, argum. cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus. de reg. iur. lib. 6. Quod in hunc sensum dixi non posse agi ad illud: quod si ipse contraxerit cum alia erit validum matrimonium, & erit inseparabilis ab illa; sed antequam cum alia contrahat, poterit compelli ad contrahendum cum illa; tanquam sponsus eius, qui virtualiter contraxit sponsalia cum illa priore. nec se poterit defendere iuste sine peccato ab huiusmodi coactione, quam conscientia in foro interiori, & iudex in exteriori facere poterit. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia inter puberem & impuberem valent, ſed pubes reſilire non poteſt, donec alter pubeſcat, & nolit contrahere.*

2 *Sponſus ſine conſenſu ſponſæ cum alia matrimonium contrahendo peccat, ſed valet matrimonium, licet puniri debeat.*

CONSILIVM II.

VIr vigeſimum annum agens contraxit ſponſalia de futuro cũ a gente decem. Quæritur quid agendum.

1 Reſpondetur primo valere ſponſalia, & non poſſe puberem diſcedere à puella etiam de conſenſu eius, donec pubeſcat, & peruenerit ad duodecimum annum. Secundo, quod expectare debet donec illa pubeſcat, & ſi tunc noluerit ipſa contrahere cum ipſo, poteſt vterque reſilire à prę fatis ſponſalibus; ſi autem ipſa voluerit contrahere cum illo, tenetur ipſe ad contrahendum cum illa. Tertio, quod ſi vir contrahat cũ alia matrimonium per verba de præſenti antequam illa perueniat ad pubertatem etiam de conſenſu illius, vel poſtquam peruenerit ad pubertatem ſine conſenſu eius, peccabit grauiſſime, quamuis matrimonium alias legitime contractum valeret, ſed deberet ipſe puniri ſecundum communẽ opinionem DD. in cap. de illis. 1. de deſponſatione impub. quam ſequitur etiam Couaruu. in epitome ſuper 4. 1. par. cap. 5. §. 1. &c.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia per parentes ſponſis præſentibus, vel ratificantibus contracta tenent.*

2 *Sponſalia etiam non iurata obligant ad matrimonium.*

3 *Pœna conuenta ad matrimonium contrahendum peti non poteſt.*

3 *Sponſalia etiam iurata mutuo conſenſu diſſoluuntur.*

CONSILIVM III.

PArentes ſponſalia inter A. filium, & B. filiam contraxerunt, & ex parte B. fuerunt iurata, pacto appoſito, vt is, per quem fieret, quominus matrimonium inter eos cõtraheretur, alteri pœnæ nomine 300. ſolueret

Nunc A. ſponſus matrimonium cum B. ſponſa niſi aucta dote conuenta contrahere negligit: B. autem ad augendam dotem non teneri, nec velle reſpondet. Dubitatur primo, an teneantur ad matrimonium contrahendum. Secundo, an præfata pœna peti poſſit. Tertio, an obligationē contrahendi ſibi mutuo conſenſu remittere poſſint.

1 Ad has quæſtiones reſponſurus dico primo, quod ſi præfati ſponſi nō fuerunt præſentes quando parentes contraxerunt pro eis ſponſalia: neq. poſtea quam ſcierunt ea eſſe inter ipſos per ſuos parentes contracta, ratificauerunt ea, omnes quæſtiones manent ſolutæ: quoniam illa nihil valuerunt, & nullum effectum produxerunt, cap. 1. §. porro. de deſponſ. impub. lib. 6.

2 Secundo dico ad primam quæſtionem, quod ſi præfati ſponſi omnino fuerunt præſentes prædictis ſponſalibus, cum contraherentur, vel ea poſtea ratificauerunt, tenentur contrahere matrimonium; etiamſi illa non iuraſſet contrahere: quia ſponſalia valuerunt & magis illa, quam ille cum illa iuraſſet contrahere: & non ille, quia duo vincula ſunt fortiora vno, cap. 1. de tregu. & pace. & conſequenter ei volenti contrahere cum alio, poterit opponi vinculum ſponſalium cum altero ab ea contractorum, & iuratorum, arg. cap. ex literis. & cap. iurauit. cum eis admo. de ſponſ. adiuncto d. §. porro. Et parochus cui hoc impedimentum denuntiabitur, non audebit intereſſe matrimonio eorum contrahendo, donec epiſcopus declaret eſſe diſſoluta ſponſalia inter illos, per reſponſionem præfatam ſponſi, quod non declarabit epiſcopus niſi audito illo.

3 AD SECVNDAM QVÆSTIONEM reſpondetur, quod non poterit peti pœna illa; quia nemo poteſt obligari per pœnam ad cō trahendum matrimonium, cap. gemma. de ſponſalib.

AD TERTIAM reſpondetur, certum eſſe quòd ſponſalia etiam iurata poſſunt ſolui de conſenſu amborum ſponſorum, cap. præterea. de ſponſ. & quod ſi ſponſus vere noluit contrahere cum ſponſa ſine auctario dotis, neq. ipſa cum illo dando auctarium, videntur ſibi mutuo remiſiſſe fidem, & promiſſionem datam, & etiam iuramentum vti acceſſoriū earum: & quod non indigebit abſolutione vlla, ſi res ita ſe habet. Cauendum autem an res ita ſe habeat: quia non videntur omnino conuenire in ſeſe mutuo abſoluendo. Quamuis de rigore iuris per quandam conſequentiam ſatis præſumetur ſponſus voluiſſe diſcedere à ſponſalibus, ſi ſatis probetur eum noluiſſe contrahere, & implere ſponſalia, in forma conuenta ſine auctario nouo dotis, & quod illa noluit dare auctarium, & per conſequentiam voluit etiam diſcedere ab illis.

SVM-

De Clandest. Desponsation.

SVMMARIVM.

1 *Parochi remittere nequeunt denuntiationes trinas matrimonijs contrahendis præmittendas.*

CONSILIVM I.

QVidam volentes matrimonium contrahere, & timentes ne si publicaretur, ante quam esset contractum, a maleuolis retardaretur, vel etiam impediretur, quæsiuerunt, an denuntiationes trinæ, quæ ante fieri debent, possint a parocho remitti.

1 Ad quam quæstionem respondimus, id quod diximus in Manu. Confess. cap. 22. num. 70. similiter, quod parochi non possunt relaxare obligationem præmittendi tres denuntiationes faciendas super impedimẽtis eorum, qui volunt contrahere matrimoniũ. Tum quia Conc. Trid. cõcedendo hanc facultatem Episcopis, videtur tacite negare parochis, vt ibi diximus arg. c. nonne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. iud. Tum quia illa trina denuntiatio præcepta fuit ante Conc. Trid. per Concil. generale, de quo in c. cum inhibitio. de clandest. desponſ. quod non tollit Concil Trid. immo confirmat, & secundum mentem communem doctorum non poterant parochi obligationem illius c. tollere, vel relaxare &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium post Concilium Trid. aliter quam præsente parocho contractum, est nullum.*

2 *Parochianum non facit habitatio ad tempus extra domicilium.*

2 *Domicilia duo potest quis habere in locis separatis.*

3 *Confessio sacramentalis facta parocho rurali, ad quem pœnitens rusticandi animi gratia aliquoties accedit, non valet.*

CONSILIVM II.

CIuitatis incolæ, & in rure prædia habentes, & ad rusticalia exercenda aliquoties in anno ad rus accedentes, dimissa in vrbe parte familiæ, coram parocho rurali, & testibus matrimonium contraxerunt, cum in dicta ecclesia esset Concilium Trident. receptum, & publicatum. Quæritur an matrimonium teneat?

1 Ad quæstionem hanc respondendum est, proculdubio prædictum matrimonium iudicandum esse inualidum, illa ratione syllogistica in prima figura, & modo tertio, qui dicitur vulgo, Darij, scilicet, omne matrimonium contractum post Concil. Trid. recept. & rite publicatum aliter, quam præsente parocho, vel alio sacerdote, de ipsius parochi, aut ordinarij licentia, est inualidum, & nullum, cap. 1. de reform. matrim. sess. 24. Conc. Trid. at matrimonium prædictum est contractum post Conc. Trid. rite, & recte publicatum, aliter quam præsente parocho, aut alio sacerdote de ordinarij, vel parochi licentia, est inualidum, & nullum. Non obstat, quod prædictus presbyter ruralis erat forte parochus ecclesiæ parochialis illius ruris. Tum quia contextus Concilij intelligendus est de parocho contrahentium, vel saltem alicuius eorum, secundum omnes, & prædictus presbyter nullius contrahentium erat 3
2 parochus, licet esset parochus ruris. Non obstat etiam, quod prædicti contrahentes, vel alter eorum habent domus, & prædia in illo rure, siue pago, & quod aliquanto tempore soleant ibi commorari causa recreationis, vel rusticandi, vel exercendi per se, vel per alios aliqua rusticalia, quia ea non sufficiunt ad faciendum quem parochianum parochiæ ruris, vt est casus irrefragabilis, in cap. is qui de sepult. lib. 6. Nec obstat, quod potest quis habere duo domicilia in duobus locis separatis, quoniam id est verum quando quis in vtroque loco æqualiter habitat, & non alias, vt est casus cap. 2. sub fine eod. tit. & lib. & in l. assumptio: §. iurisprudentibus. ff. ad municip. ibi *si vtrobique &c.* cui satis concor-
3 dat l. eius qui §. si quis, eod. tit. & Paulus Iurisconsultus, in l. Labeo. eod. tit. requirit ad hoc, vt ex æquo se habeat ad vtrunque locum. & nemo auderet dicere, quod confessio sacramentalis facta prædicto presbytero rurali sine licentia sui parochi valeret, quia id esset contra cap. omnis vtriusque sexus. de pœnit. & remiss. & cap. fin. de pœnit. dist. 6. & contra Conc. Trid. requirens, quod sit Iudex competens, & habeat iurisdictionem spiritualem in confitentem, cap. 5. & can. 9. sess. 14. eiusdem Consilij. Salua &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Matrimonia clandeſtina vbique ante Concilium valebant, & poſt vbi illud receptum non eſt.*
1 *Parochi præſentia, vbi obtinet Concilium, eſt de eſſentia matrimonij.*
2 *Matrimonium clam ducta relicta, cum alia contractum non valet, illa mortua, iterum cum hac ſine diſpenſatione contrahi poteſt.*
3 *Sacramenta, niſi ſit baptiſma in morte, ab hæreticis recipiens, peccat.*
4 *Matrimonij vinculum nuptialis benedictio nec bene, nec male accepta minuit, vel auget.*
5 *Baptiſma ex forma Græcorũ, vel etiam ab infideli miniſtratio valet. nu. 10*
6 *Baptizati ex forma a Romana, vel Græca diuerſa rebaptizandi.*
6 *Baptiſmus non eſt ſi quis in nomine patris, & filij, & ſpiritus, verbo, ſancti, tacito, baptizet.*
7 *Verborum diuerſitas ſenſum verborum ſubſtantiæ ſacramenti corrumpẽs facit illud nullum.*
8 *Nomen ſpirituſſancti, vt proprium ſpirituſſancti.*
9 *Verborum mutatio ad fouendum errorem deſtruit ſacramentum.*
9 *Hæreſis Boſnenſium, quod ſpirituſſanctus non eſt Deus.*
10 *Matrimoniũ ſine parocho, vbi Concilium ſeruatur, contractum, eſt nullũ.*
11 *Matrimonium raptor cum rapta ante reſtitutionem contrahere nequit.*
12 *Arma deferentes cum mortali inobedientia, vel ſcandalo, vel ad bella iniuſta, niſi abſtineant, abſolui non poſſunt.*
13 *Arma bona fide apud infideles fabricantes abſoluendi.*
13 *Infidelium terras inhabitantes eis equos ſic vendere poſſunt.*
14 *Arma fabricare, quibus quis vti, & abuti poteſt, ex ſe non eſt peccatũ.*
15 *Milites ſtipendiarij non ſolum Turcæ, ſed etiam Principi Chriſtiano ad iniuſta bella ſe obligantes peccant.*
16 *Matrimonium cum non baptizato contractum eſt nullum.*
17 *Matrimonium cum baptizato ex Boſnenſium forma contractũ non valet.*
17 *Vxor conuiuere tenetur viro hæretico, ſed ſine Creatoris contumelia.*
18 *Abſolui nequit, quæ nupſit infideli, niſi ab eo ſe ſeparet.*
19 *Fidelis inter infideles habitans, tunc tenetur fidem confiteri, cum alias ſubtraheretur honor Dei, vel vtilitas proximi ceſſaret.*
20 *Baptiſma non datur volenti in ſuo mortali perſeuerare.*
20 *Baptizari poſſunt infantes ægroti de conſenſu parentum infidelium.*
21 *Baptizandi non ſunt infideles habentes vſum rationis, niſi velint ab infidelitate recedere, & fidei neceſſaria credere, & tunc poſſunt, & debent baptizari, licet morbo & ſalutis deſiderio ad baptiſmum incitentur.*

CON-

CONSILIVM II.

NOs fratres Prouinciæ Boſnæ Argentinæ notum facimus, quatenus in regionibus noſtris reperiuntur quidam Chriſtianorum, qui ſolent facere connubia abſque præſentia ſacerdotum, & hoc euenit, tam ante determinationem Concilij Triden. quam etiam modernis temporibus.

Secundo, quia ex antiqua corruptela quidam eorum reliquerũt proprias vxores, & acceperunt alias, quarum mulierum relictarum quædã poſtea alios viros, ex quibus habuerunt filios, illis vero hominibus hoc euenit, quod primæ illorum mulieres nupſerunt, & ſtant cum ſecundis, & cupiunt confirmare matrimonium, & recipere ſacramenta eccleſiæ, & omnes iſtos exceſſus commiſerunt illi homines ex ignorantia cauſata ob penuriam ſacerdotum, ſumma quorum extenditur vſque ad trecentos.

Tertio item adhuc inueniuntur homines, qui ſuſcipiunt benedictionem nuptialem a ſacerdotibus Græcis hæreticis, qui blaſphemãt ritum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & ex iſtis inueniuntur quidam, qui dereliquerunt vxores ſuas, & iſti homines ſunt orthodoxi, qui habitant inter Græcos hæreticos.

Quarto, cum Græci, & Schiſmatici, præſertim Seruiani, hoc eſt, Græci Sacerdotes defecerint a Sancta Romana Eccleſia, & perdiderint ritum catholicum, & Sacramẽtum, Dubitatur ſi contingat aliquem ex his conuerti ad fidem Catholicam, num is baptizare debeat abſque condicione in forma baptiſmi, ſi non eſt baptizatus. & ratio dubitandi eſt, quia forma baptiſmi eorum eſt hæc, Baptizetur ſeruus Chriſti in nomine patris, & filij, & ſpiritus. & non exprimunt, verbum, ſancti, & amen, & propterea non intendunt ipſi facere, quod facit Eccleſia Romana.

Quinto, cum multi capiant puellas, & contrahant cum eis, non in faciẽ Eccleſiæ, vt dictum eſt, quæritur ſi tenentur dimittere eas, quia contrahunt clandeſtine.

Sexto, vtrum poſſint abſolui Boſnenſes ſæculares catholici portantes arma.

Septimo, an poſſint abſolui artifices Boſnenſes facientes arma offenſiua, ſicut gladios, hoſtilia, & alia id generis, & qui faciunt haſtas ligneas pro bello, quia ad malum finem non faciunt, ſed artem ſuam exercent, vnde neceſſarium victum acquirunt, & prædicta arma faciunt in terris Turcarum.

Octauo, vtrum poſſint abſolui catholici, qui ſe faciunt ſcribi pro militibus ſtipendiarijs Principis Turcarum, obligantes ſe militare cum cæteris infidelibus contra Chriſtianos, non ex voluntate ſua, ſed gratia lucrandi

crandi, & calumnias, seu opprobria euitandi, & in facto militant, præsertim, qui sunt in confinibus infidelium.

Nono, si hæretica, seu schismatica nupta schismatico postmodum conuersa nubat catholico, vel postquam nupserit conuertatur, debeat cogi redire ad primum; cum sine licentia recesserit, quia aliquando redire ad primum esset periculum errandi iterum, & relabendi in aliquod peccatum, & in contumeliam fidei Christianæ, alioquin non consentirent cohabitare insimul. hoc dicimus quando alter coniugum non vult conuerti, cum vt plurimum aliqui hæretici contrahunt cum conditione.

Decimo, similiter si catholica nubat infideli Turcę, & cum eo habitãs in sua fide, an possit absolui, & Eucharistiam sumere, vel non assentiente postea catholico nubere.

Vndecimo, simili modo, quando catholica nubat schismatico, & non consentiens stare cum eo, vtrum possit nubere catholico, & quid de matrimonio, cum multi infideles adulti baptizentur, & credant in Christũ firmiter, tamen minime publice audent publicare formidine pœnæ, quæritur, an possint saluari, quia non habent commoditatem relinquendi patrimonium, & patriam ob multos respectus.

Duodecimo, & quia interdum reperiuntur ipsimet Turcæ, & eorum filij grauissimis morbis arrepti, qui in hoc tantum casu baptismum requirant, quod sæpe viderint, aut audiuerint talibus collatum sanitatem restituisse, quæritur, an baptismus, ijs tali intentione petentibus sit concedendus, vbi sciendum est fratres de obseruantia periculum vitæ incurrere, si negent, cum negari sibi hac de causa putent, ne corporis sanitatem consequantur, eoq. magis, quia superioribus temporibus multi hoc tantum nomine fuerunt baptizati, & post Concil. Trident. fratres prædicti abstinuerunt, quod id illis non licere dicerent ex decretis Franciscanæ Religionis, non autem Concilij, & de ritu Sanct. Rom. Ecclesiæ, quia hac ratione mortem subijssent.

Respondeo primo, quæstiones has, nec satis distincte, nec satis absolute proponi.

1 AD PRIMAM quæstionem respondeo primo, quod procul dubio valent matrimonia, si ante Concil. Trid. fuerunt contracta. Tum, quia præsentia Sacerdotis nunquam fuit ante illud necessaria de substãtia, & essentia sacramenti matrimonij, quod probat totus titulus de clandestina dispensat. cum multis alijs. Tum quia ipsummet Concil. Trid. in cap. 1. sess. 24. expresse declarat, matrimonia clandestina ante illud contracta fuisse valida, & damnat grauiter eos, qui contradixerint, licet etiam detestetur illos, qui clam ea contraxerunt. Tum quod absentia sacerdotis in nullo alio nocebat tunc substãtię matrimonij, quã quod aliquando faceret illud clandestinum: at id nunquam ante prædictum Conc. suffecit ad reddendum illud inualidum. ergo. Secundo respon-

reſpondeo, quod, ſi poſt Concilium contraxerunt, eſt diſtinguendum; an illud fuerit in illa prouincia ita receptum, an non. nam ſi non fuit ita receptum, perinde iudicandum eſt de contractis poſt illud, ac de contractis ante illud; ſi autem ita receptum fuit, contracta poſt illud ſic publicatum iudicanda ſunt nullius eſſe valoris, per d. cap. primum Concilij citatum.

2 AD SECVNDAM quæſtionem, quid ſit conſulendum ſoo. citer viris, qui relictis prioribus vxoribus, cum quibus forte clam contraxerunt, duxerunt alias, & priores vxores, quæ etiam nupſerunt alijs, iam mortuæ ſunt, & deſiderant iuſte conuiuere ſecundis vxoribus. Ad quam reſpondeo primo, quod ipſi grauiſſime peccauerunt relinquendo priores, ſi valide cum eis contraxerunt, & ducendo poſteriores, cap. dixit Dominus, 32. q. 7. & cap. quoniam. de coniug. leproſorum. Secundo, quod peccant conuiuendo poſterioribus, etiam poſt mortem priorum, ſi valide cum eis contraxerant, quia non valuerunt matrimonia, quæ cum ſecundis contraxerunt, viuentibus prioribus, cum iure naturali, diuino, & humano vetitũ ſit habere plures vxores, niſi ex reuelatione diuina, cap. gaudemus, de diuortijs. Tertio, quod non poſſint contrahere matrimonia, etiam noue, cum illis, ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, propter impedimentum, de quo in titulo de eo, qui duxit in matrimonium quam poll. per adult. Quarto, quod Chriſtianæ charitatis, miſericordię, benignitatis, & magnificentiæ Sanctiſs. D. N. fuerit committere poteſtatem diſpenſandi gratis cum omnibus illis Epiſcopo, vel Epiſcopis illius prouinciæ. Tum quia ignorantia, licet craſſa, iuris id fecerunt, tum quia ſunt Prouinciæ confines infidelium prouincijs, quibus ſeſe ſubmittentibus S. R. Eccleſiæ, & eius leges ſeruare volentibus, aliqua ex parte magis, quam alijs, fauendum eſt, arg. cap. licet, de baptiſmo, & cap. opera charitatis, cum eis annotat. de ſponſalib. cum ſimilibus. Tum quia multitudini parcendum eſt, cap. conſtitueretur. 50. diſt. cum alijs ſimilibus citatis a gloſſ. & cap. latores. de cleric. exeom. min.

3 AD TERTIAM reſpondeo primo, quod oportet eos pœnitere peccati, quod in hoc admiſerunt, quia nulli catholico licet accipere ab hæreticis, vel ſchiſmaticis, quos nouit eſſe tales, ſacramentalia, de quibus eſt benedictio nuptialis, neque ſacramenta, præter baptiſma in morte, cap. præter §. verum. iuncta gloſſ. verbo, ſed agentibus, communiter recepta 32. diſt. per noſtros, cui concordat D. Thom. communiter receptus 3. p. q. 92. ar. 7. & in 4. diſt. 13. q. 1. art. 1. quæſtiuncu-
4 la 3. Secundo, quod etiam peccant ſeparando ſe a ſuis vxoribus, cum quibus legitime contraxerunt, quia benedictio nuptialis, neque bene accepta auget vinculum ſubſtantiale, & eſſentiale matrimonij, neque male accepta minuit illud, quia illud vinculum eſt indiſſolubile, Matt.

19. *quos*

19. *quos Deus coniunxit*, &c. relatus in cap. quos Deus. 33. q. 2. & in cap. inter corporalia. de translat. prælat. & consequenter, quod debent ad eas redire, etiam si secundas duxerint, cap. 1. & vlti. de sponsa. duorum.

5 AD QVARTAM quæstionẽ dico, quod facile cuiquam videri potest vera pars negatiua; primo, quia forma baptismi Græcorũ, licet quoad verba differat a forma Ecclesiæ Romanæ, sufficiens tamen est ad conficiendum verum baptismum, vt præsupponit Innoc. iij. in Cõc. generali, de quo in cap. licet, de baptis. quod longe expressius definiuit Conc. Flor. in suo decreto de sacramentis, & affirmat D. Thom. communiter receptus in 4. dist. 3. & in 3. par. q. 67. art. 6. At in prædicta prouincia Bosnæ Græci baptizant secũdum formam Ecclesiæ Græcorum, ergo. Secundo, quod diuersitas verborũ formæ baptizandi non reddit baptismũ nullũ, modo per actum baptizandi, & causam principalem baptismi, sanctissimam, scilicet, trinitatem sufficienter exprimant, cap. si non sanctificatur. & cap. retulerunt, de consecr. dist. 4. at verba formæ, qua baptizantur, & de qua quæritur, videntur eam sufficienter exprimere, ergo. Tertio, quod nihil obstat, quod ij, de quibus quæritur, fuerint baptizati ab hæreticis, & schismaticis; quoniam, licet S. Cyprianus, cum multis alijs episcopis opinatus fuerit, hæreticos non posse sacramenta vera, & valida alicui dare, & refertur in d. c. si non sanctificatur, & in cap. quo modo, de consecr. dist. 4. contrarium tamen est verum, vt prædicti canones probant, & nouus canon. 4. de baptis. Conc. Trid. sess. 7. & facit etiam canon 12. de sacramentis eiusdem sessionis, præsertim autem sacramentum baptismi, quod conferri etiam potest a Iudæo, & pagano, cap. a quodam, de consecrat. d. 4.

6 Non obstantibus tamen his, pars verior videtur affirmatiua, scilicet, quod sint iterum baptizandi, saltem sub conditione, si non es rite, &c. iuxta cap. 2. de baptis. immo & meo iuditio pure. Tum quia forma, qua baptizant in prædicta prouincia hæretici, & schismatici, non est consona formæ baptizandi Ecclesiæ Romanæ, neque ecclesiæ Græcorum, quam prædicti canones, & doctores probant: in illa enim ponuntur ista verba: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* In hac autem nostri casus. *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus*, tacentes illud verbum, *sancti*, & Amen. Tum quia diuersitas verborum formæ sacramenti, per quam corrumpitur legitimus, & substantialis sensus verborum, quæ sunt de substantia, & essentia sacramenti, facit inualidum sacramentum, cap. multi, adiuncta glos. de consecr. dist. 4. & tradunt D. Thomas, & alij in 4. dist. vbi nouissime late declarat Sotus arti. 7. & melius arti. 8. & dist. 3. q. 1. art. 5. coll. 4. ponendo regulam, quod mutatio formę verborum baptismi, siue subtrahendo, siue addendo, siue transponendo, siue corrumpendo, per quam quippiam necessarium omittitur, efficit baptismum nullum: At in forma prædicta baptizãdi Bosnæ subtrahitur verbum, sancti, quod

est

eſt neceſſarium ad ſignificandum ſpiritum ſanctum, tertiam perſonam Trinitatis: ſolum enim verbum Spiritus, ſine adiectione verbi, ſanctus, non eſt nomen proprium Spiritusſancti, nec appropriatum Spiritui ſancto, vt docet D. Tho. receptus 1.p.q.36.art. 1. vbi ait, quod nomen Spiritusſanctus captum in vim duorum nominum omnibus perſonis competit; quia etiam Pater, & filius, eſt Spiritus, eſt ſanctus, ſed captū in vim vnius nominis eſt nomen proprium Spirituiſancto ex ſacræ ſcripturæ accommodatione. At in prædicta forma Boſnæ ponitur verbum Spiritus, ſine ſancti. ergo non ponitur ibi nomen Spiritusſancti; & ita non ponuntur nomina trium perſonarum, quæ neceſſario debent poni in forma baptiſmi, iuxta cap. vlti. Matthæi, & conſequenter per illam non con-
9 ficitur baptiſmus. Tum quia verba ſacramenti, mutata ad fouendum errorem intolerabilem, deſtruūt ſacramētum, vt late poſt alios tradit prędictus Sotus vbi ſupra. At baptizatores Boſnæ mutant verba ad fouendum hæreſim ſuam de Spirituſancto, quod non eſt Deus, & creator, ſed creatura, ergo. Quinto, quod Zacharias Papa, in duabus vel tribus partibus, cap. in Synodo. de conſ. diſt. 4. dixit expreſſe, quod baptiſma, in cuius collatione defuit vnum nomen trium perſonarum, ſanctiſſimæ Trinitatis, nihil valet, & idem ait Didimus in libro de Spirituſancto, quem citauit Sotus in 4.d.3.art.6. col. 4. dicens, ſi quis baptizare conetur, vt vnum ex prædictis nominibus omittat, ſcilicet, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, ſine perfectione baptizabit.

10 AD PRIMVM oppoſitorum reſpondetur, concedendo, quod forma baptizandi Eccleſiæ Græcorum, de qua Inno. 3. & Conc. Trid. & alij Doctores in ea citati loquuntur, eſt ſufficiens ad conficiendum verum baptiſmum, negando tamen, quod forma prædicta Boſnæ ſit illa, de qua loquuntur illi, cum deſit nomen proprium Spiritus ſancti, quod habetur in alia. Ad ſecundum reſpondetur, concedendo in eo aſſumptum; negando tamen, quod prædicta forma Boſnæ contineat verba ſufficientia ad exprimendum legitimum, & neceſſarium ſenſum. quia deeſt nomen Spiritus ſancti, ſine quo non ſatis ſufficienter exprimitur ſacroſancta Trinitas, cuius expreſſio vti cauſa principalis baptiſmi, eſt legitima, & neceſſaria per ſuperius dicta. Ad tertium reſpondetur, concedendo, quod baptiſma collatum ab hæretico, ſchiſmatico, & etiam pagano valet, modo ea ſint illis mente, vt velint facere id, quod eccleſia intendit, & exprimant ſanctiſſimam Trinitatem vti cauſam principalem eius ſufficienter, & non addant, vel tollant verba, quibus ſuum errorem intolerabilem aperte foueant; negando tamen, quod talis ſit forma Boſnæ per prædicta.

11 AD QVINTAM QVÆSTIONEM reſpondetur primo, quod eſt diſtinguendum, vt ad primam quæſtionem diſtinctum fuit, an Concil. Trid. ſit receptum, & lex eius, quæ irritat matrimonia, an non. Secundo, quod, ſi fuit receptum, proculdubio matrimonium eſt nullum,

lum,eo quod non eſt ſeruata illius forma, vt reſponſum eſt ad primam quæſtionem. Tertio,quod etiam non poteſt ibi contrahi matrimonium inter raptorem,& raptam,etiam coram parocho, quamdiu illa fuerit in poteſtate illius,& donec illa ponatur in loco tuto,& libero, poſtea vero ſic, iuxta cap.6.d.ſeſſ.24.& conſequenter cogendus eſt raptor relinquere raptam, ſi Conc. prædictum fuit ibi receptum, ſi autem non eſt receptum ibi prædictum Cõc. matrimonium contractum inter raptorem,& raptam tenet,ſi vero rapta etiam ſponte conſenſit, per cap. fin. de rapt. etiam antequam reſtitueretur,vt ſenſit Io. Maior. contra Martinum de Magiſtris in 4.ſent.dub.29.q.1.verſ.fur.quamuis non ita clare id aſſerat, ac imponitur ei a Couarr.2.p.epitome. §.9. num. 5. pro quibus tamen, licet ipſi non dicant, vrget prædictum cap. 6. Concilij. eo quod inducit ius nouum, quatenus requirit, vt ipſa prius ponatur in loco tuto, & libero:num.vtitur enim Concil. verbo decernimus,quod eſt indicium iuris noui,iuxta gloſ.clem.per litteras,de præben.& alias quatuor, quas inid citat Felinus,in cap.decernimus de iud.nit.10. ergo ante illud ſufficiebat verus, & ſpontaneus conſenſus raptæ ſine depoſitione eius in aliquo loco tuto,& libero,& conſequenter etiam nunc ſufficiet,vbi non eſt receptum,nec ſeruatur illud.

11 AD SEXTAM reſpondetur primo,quod ſi ius Romanorum,de quo in authent. de armis.coll.6.ſeruaretur ibi ſtricte, ita, quod delatio armorum ſit priuatis hominibus vetita,non liceret eis deferre arma; & ſi deferrent,ita notabiliter,quod delatio talis eſſet inobedientia mortifera,vel ſcandalum notabile, non deberent abſolui,niſi à tali delatione abſtinerent, arg.cap.2.de maio.& obed.& cap.nihil cum ſcandalo. de præſcription.Secundo,quod neque debent abſolui, ſi deferant illa ad bellãdum in bellis,quæ ſciunt vel ſcire debent eſſe iniuſta, præſertim contra Chriſtianos, qui peccant mortaliter, & ſunt in propoſito ita peccandi, cap.quid culpatur.23.q.5.& cap.qui reſiſtit.& cap.qui Iulianus.11.q.3. Tertio, quod ſi armorum delatio ibi non eſt ita ſtricte prohibita,ſed tolum ſub aliqua parua pœna temporali, & non deferunt illa in aliquem finem mortiferum, nec aliquod ſcandalum notabile inde naſcitur reipublicæ,poſſunt abſolui; quia vel nullatenus peccant, vel tantum venialiter,quod non eſt contrarium gratiæ Dei gratum facienti, quæ per abſolutionem ſacramentalem infunditur,iuxta doctrinam D.Thom.recept. 2.2.q.29.art.12.

13 AD SEPTIMAM reſpondetur, quod poſſunt abſolui regulariter loquendo,præſuppoſito, quod prohibitio illa fabricandi arma, de qua in d.authent.de armis.coll.6. non ſeruatur ibi plus, quam communiter inter Chriſtianos. Tum quia id per ſe nullo iure,naturali,diuino, vel humano, veritum eſt,& quod nullo tali iure vetitum eſt, non eſt peccatum,iuxta definitionem peccati ex Aug.2.contra Fauſt.relatam a glo.

in cap.

in cap.ille rex de pœnit.dist.3.& à D.Thom.1.2.q.71.art.6.& declaratâ à nobis in præludio 7.Man.a num.5.Tum quia, vt alias responsum est, licet Christianis viuentibus in terris Turcarum vẽdere suos equos, eo fine, vt ad licitos vsus vtantur. Tum quia c.ita quorundam. de Iudæ.& alia ei concordantia, quæ sunt edita contra deferentes arma infidelibus, non comprehendunt subditos Turcarum fabricantes arma in terris suis, vt
14 ex tenore clare colligitur. Tum quia iure communi, quo vt plurimum vtuntur omnia Christianorum imperia, licet Christianis subditis principum Christianorum facere arma bono fine, vt scilicet emptores vtantur in licitos vsus; quamuis præter intentionem fabricantis in illicitos abutantur. Tum denique quod D.Thom.recept.2.2.q.169.art.2.ad 4.determinat, posse artifices iuste fabricare sagittas,& gladios,& alia, quibus homines possunt bene vti, licet possint etiam male. Dixi, regulariter, quia id falleret, si fabricarent ea expresse ad bella iniusta contra Christianos, vel alios, vel tacite, seu virtualiter scientes, vel credentes, quod ij, quibus vendunt arma fabricata, vtentur ad bella iniusta, præsertim contra Christianos. Tum, quia id esset virtualiter cooperari eis ad malum. Tũ, quia etiam Christianis degentibus in regnis Christianis non liceret illud, argum. eorum quæ tradit Tho. dicto art.2.

15 AD OCTAVAM respondetur, quod non possunt absolui, si se obligant ad militandum ei, etiam in bellis iniustis, quæ ipsi sciunt, vel scire debent esse iniusta, quia non liceret eis obligare se sic ad militandũ etiam vlli principi Christiano, cap.quid culpatur,& cap.militare. 23.q.1.sed sic si se obligant ad militandum ei, in solis illis, quæ fuerint iusta, vel possint ipsi credere esse iusta. Tum quia militare, vel velle militare, non est peccatum, cap.militare.23.q.1. Tum quia iuste potest quis militare, si iuste credit bellum esse iustum, etiamsi forte non sit illud tale, per prædictum cap.quid culpatur. Tum quia legio illa Illustrissima Thebæorum, cui præerat S.Mauricius, iuste parebat Iuliano Imperatori apostatæ, quo ad bella iusta, cap.Iulianus.cap.non semper cap.qui resistit.11.q.3.Arbitror autem, quod qui se obligauit principi Turcarum ad militandum ei, etiam contra Christianos, etiam in bellis iniustis, sed postea mutata mente proponeret firmiter non militare ei contra Christianos, nec contra alios bellis, quæ scirent, vel deberent scire, esse iniusta, possent absolui. Tum quia desistunt à peccato,& à proposito peccandi,& talibus debetur venia, cap.peccati venia.de reg.iur.lib.6.cap.legatur.24.q.2.Tũ, quia prima obligatio fuit ipso iure nulla, quoad omnia bella iniusta, l.iurisgentium.§.sicut maleficium.ff.de factis,& l.generaliter.ff.de verb.obl. & ita illa nihil obstat, iuxta reg. non præstat impedimentum, de reg. iur. lib. 6.

16 AD NONAM respondetur primo, quod matrimonium contractum inter fidelem,& infidelem baptizatum valet,& consequenter inter catho-

catholicum,& hæreticum,iuxta gloſ.recept.cap.non oportet. 28. q. 1.& D.Thom.recept in 4.diſt.39.licet non inter fidelem,& infidelem nõ baptizatum,qualis eſt Iudęus,Turca,vel paganus,iuxta gloſſ.cap.caue. 28. q.1.etiam ſi iam eſſet cathecumenus,vel cathecumena,vt ead gloſ.dixit,
17 & traditur d.diſt.39.præſertim,per Sotum q.1.Secundo,quod ſerio animaduertendum eſt in caſu propoſito: nam ſi prædicti hæretici, & ſchiſmatici ſunt baptizati iuxta formam, de qua dictum eſt in quæſtione quarta,non baptizati cenſentur,vbi probatum eſt. Si autem ſunt baptizati iuxta formam Græcorum antiquam,de qua loquuntur iura,& DD. in ea citati,cenſentur baptizati, & conſequenter matrimonium contractum inter catholicam, & hæreticum baptizatum ſecundum formam Boſnæ non valet; contractum autem cum baptizato ſecundum aliam formam valet. Tertio,quod illa, de qua quæritur,nullatenus tenetur redire ad ptiorem, ſi erat baptizatus ſecundum formam Boſnæ; ſi autem erat baptizatus ſecundum formam aliam, tenetur redire, ſi vult ille tractare honeſte illam abſque contumelia creatoris, & abſque attractione ad peccatum mortale,& alias non; quamuis non poſſit nubere alij,iuxta notata cap.gaudemus.ca.quãto de diuort. & ea quæ nos tradimus in Man. cap.22.a num.48.

18 AD DECIMAM reſpondetur, quod non poteſt abſolui, quia, prædictum eſt in quæſtione præcedenti, quod matrimonium contractum inter catholicum,& Turcam nõ baptizatum non valet,per textum gloſſ.d.cap.caue. & conſequenter eorum cohabitatio eſſet ſtatus fornicationis,qui eſt malus,& intolerabilis, cap.nemo.cap.meretrices.32.q.4

Vndecima quæſtio erat,an infideles,qui conuertuntur ad fidem inter infideles,& corde, firmiterque credunt fidem catholicam, ſed non audent eam timore pœnæ confiteri,ſaluari poſſint?

19 Ad quam reſpondeo primo,quod omnis Chriſtianus de præcepto tenetur confiteri fidẽ,iuxta illud ad Rom.10.*Corde creditur ad iuſtitiam, ore autem*,&c.per quod id affirmat D.Thom.recept.2.2.q.3.art.2.Secundo, quod præceptum de confitendo fidem eſt affirmatiuum,& ideo licet obliget ſemper,non tamen obligat,vt aiunt,ad ſemper, ſicut obligant negatiua ſecundum D.Thom.recept.a theologis 2.2.q.33.art.2.& d.q.3. art. 2.& Archidiaco.in cap.ſi peccauerit.2.q.1.& in ſumma de pœniten.diſ, 5.receptus a noſtris vbique.Tertio,quod ex his ſequitur illos,de quibus quæritur,non obligari ſemper, & in quolibet loco ad confitendum fidẽ, ſed ſic,in aliquo loco,& tempore,quando,ſcilicet,per omiſſionem huius confeſſionis ſubtraheretur honor debitus Deo,& etiam vtilitas proximi impendenda,vt ſi quis interrogatus de fide taceat,& ex hoc crederetur, vel quod non haberet fidem, vel quod fides non eſſet vera, vel alij per eius taciturnitatem auerterentur a fide.quæ ſunt verba D.Thomæ.d.3.q. art.2.& conſequenter non poſſunt ſaluari, niſi proponant firmiter confiteri

fiteri fidem in omnibus prædictis casibus, & confiteantur in illis occurrentibus, nec eos tinior pęnę excusat, arg. cap. presbyteros. 50. dist.

20 AD DVODECIMAM, & vltimam, respondeo primo, quod nulli peccatori peccato mortifero infecto volenti perseuerare in eo est dandum baptisma, per ea, quę ad hoc citat D. Tho. 3. p. q. 68. art. 4. nec consequenter infideli uolenti perseuerare in infidelitate, vt ipsemet affirmat in ead. q. art. 8. ad quartum. Secundo, quod si huiusmodi ægroti essent infantes, uel paruuli, qui nondum sunt iudicium rationis assequuti, possunt de consensu parentum baptizari, vt ipsemet receptus 2. 2. q.

21 10. art. 12. definit. Si autem sunt adulti, & iudicium rationis assequuti, non sunt baptizandi, si non uolunt ab infidelitate recedere, & cathechizati credere fidei necessaria, quamuis verum baptisma susciperent, si veram haberent intentionem illud suscipiendi, vt ex prędicto art. 8. & adductis in eo colligitur. Si autem velint ab infidelitate recedere, & cathechizati credere fidei necessaria, possunt, & debent baptizari, etiam si ad id morbus, vel amor salutis incitauerit, cum omnes etiam infideles præceptum de baptismo suscipiendo obliget, secundum eundem D. Thom. in d. q. 68. art. 1. & q. 70. art. 2. ad 3. & melius in 4. d. 3. q. 1. art. 3. quæstiuncula 3. & latius Sotus in eo. 4. d. 5. art. 1. licet D. Tho. ibi non recte citetur. Salua in his duodecim quęstionibus iustior fuerit sententia.

DE CONDICTIONIBVS appositi.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium conditionale, an pendente condicione, sit tale. nu. 3.*
2 *Consensus ad matrimonium liber, & spontaneus requiritur. nu. 8.*
3 *Matrimonium sacramentum ex opere operato confert gratiam, etiam ignoranti, & dormienti. nu. 9.*
4 *Matrimonium condicionale effectu est sponsalia pendente condicione. numero 10.*
4 *Matrimonium, & sponsalia conditionalia publicam honestatem non producunt.*
5 *Responsio interrogationi congruere debet.*
5 *Matrimonium condicionale impleta condicione impletur. nu. 7. & 10.*
6 *Dispositio condicionalis impleta condicione purificatur.*

7 Opinio

7 *Opinio Canonistarum de matrimonio condicionali cur melior Theologorum.*

CONSILIVM. I.

AN qui contraxerũt matrimonium coram Parocho, & teſtibus per verba de præſenti ſub condicione licita teneantur poſt purificatam ipſam conditionem denuo coram parocho iuxta præceptum Concilij contrahere.

1 Pro parte affirmante facit primo.c.ſuper eo.de condit.appoſit. quatenus habet, eam quæ contraxit matrimonium per verba de præſenti cum condicione, ſi patri eius placuerit, ſuperueniente eius bene placito cogendum eſſe ad contrahendum matrimonium, per quod videtur præ-
2 ſupponere non fuiſſe ptius contractum. Secundo, quod ad ſubſtantiam, & eſſentiam matrimonij non ſufficit conſenſus de præſenti, niſi fuerit liber: quia requiritur ad id liber conſenſus, iuxta gloſ. ſingul. in c. notificaſti. 33. q. 5. quæ ſuam concluſionem probat per c. cum locum. de ſponſalib. & alia: & conſenſus pendens ab alterius voluntate non eſt liber, vt habet dictum cap. ſuper eo. nec eadem ratione pendens ab alicuius alius
3 condicionis implemento. Tertio, quod matrimonium eſt Sacramẽtum, quod ex opere operato confert gratiam, ſecundum com. & veram opin. quam pro infallibili articulo fidei tenendam eſſe ait Concil. Trid. in ſeſſ. 24. de reformat. matrimo. c. 1. & in Can. 1. declarauit: & videtur abſurdum dicere, quòd condicione impleta ipſo iure ignorante forte, vel dormiente vtraque parte, vel altera conferatur eis gratia ex opere operato; cum coniugandi debeant ſe parare ad gratiam illam ſuſcipiendam. in
4 quod præfat. Concil. expreſſim hortatur in d. c. 1. Quarto, quod matrimonium per verba de præſenti ſub condicione contractum effectu eſt ſponſalia de futuro: cum ſecundum omnes valeat matrimonium cuiuslibet partis, ſi pendente condicione contrahat cum alio, vel alia: & quod pendente conditione non producit impedimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis pluſquam ſponſalia condicionalia, iuxta c. 1. §. fin. de ſponſ. lib. 6. & quod ſi alter eorum ante ad impletam cõdicionem mutaret volũtatem, non eſſet matrimonium coram Deo; etiam ſi parte alia ignorante illa mutatio fierer, arg. c. fin. de procurat. lib. 6. Quinto, quod hanc partem videntur tenere Theologi, quos refert Couarru. in Epito. 4. 2. par. c. 3.

5 Pro parte autem contraria negante facit primo præfat. c. ſuper eo. quatenus in caſu illius interrogatus fuit Papa, an illa, quæ ſub condicione contraxit matrimonium per verba de præſenti adueniente illa poſſet cõpelli ad conſumandum illud; & Papa reſpondit poſſe compelli ad contrahendum. Quod verbum videtur intelligendum de contractus perfectione, ſiue conſumatione, vt reſponſio congruat interrogationi; ſicut cõ-

gruere debet,arg.c.qualiter,& quando.il 2.ſub fin. de accuſa. & l.final. C.de fideicom.lib.ſecundo.quod verba omnia illius cap. quæ pro parte contraria ponderari poſſunt,ſolum probant, quod conſenſus condicionaliter præſtitus non perficit matrimonium durante conditione, quod nemo negat:& à contrario ſenſu ſignificant, quod conſenſus continuatus vſque adimpletam condicionem perficit illud.Nam verba illa ſignificant in directo ſenſu, conſenſum non eſſe liberum pendente condicione:à contrario vero quod ea impleta fit liber, cum deſinat pendere; & verba illa,*Niſi Patris voluntas interueniat.&c.* ſignificant in directo ſenſu,non fieri matrimonium antequam auditio impleatur; à contrario vero ſenſu quod ſic illa impleta:& verba Alex.citata ibi in directo ſenſu ſignificant ualere matrimonium contractum cum altera pendente condicione ab eo,qui contraxit matrimonium de præſenti ſub illa;& à contrario ſenſu ſignificant,quòd non valeret, ſi contraheret poſt impletam illam. Tertio,quod regula Iuris receptiſſimæ eſt, quod diſpoſitio condicionalis aduenientе condicione purificatur, & perinde ab eo tempore cenſetur perfecta, ac ſi à principio pure fuiſſet contracta,§. omnis. ad Iun.§.ex condicionali.Inſt.de verb.oblig.& nullo Canone inuenitur exceptum ab illa regula matrimonium. ergo iudicandum eſt ſecundum illam,iuxta gloſ.ſoleu.l.omnis de initio.ff.de reg.iur. & in rub.eodem tit. lib.6. Quarto,quod durum videretur contrahentibus, antequam condicio adimpleretur, vt poſtquam contraxerunt ſemel iuxta formam Cõcilij Trid.prẽmiſſis denuntiationibus in facie eccleſię, vel coram parocho, & teſtibus matrimonium per verba de prẽſenti, iterum deberent, cum eadem ſollemnitate contrahere poſt adimpletam condicionem:& quod etiam eſſet grande ſcandalum populo,vt illi poſt impletam condicionem nulla mutatione conſenſus antea facta contraherent cum aliis. Quinto, quod æquum videtur, vt quemadmodum contrahens matrimonium per procuratorem cogendus eſt in eo perſeuerare, niſi probet ſe mutaſſe voluntatem, & reuocaſſe mandatum; ita etiam contrahentes condicionaliter per verba de præſenti cogerentur perſeuerare in contractu, niſi uolens diſcedere ab eo probaret ſe mutaſſe voluntatem,per d.c.fin.de procur.lib.6.

6

7 Quinto, quod Cõis opinio Canoniſtarum eſt pro hac parte,vt ipſemet Cottarru. teſtatur inclinando in opinionem Theologorum, & à communi opinione non eſt diſcedendum ſine textu,vel efficaci ratione, iuxta concluſ.10. And.in c.1.de conſt. communiter receptis per c. de libellis 20.diſtin. & nullus textus, nec vlla ratio adduci poteſt,cui facile non reſpondeatur. Sexto, quod hæc opinio fauet Sacramento auctoritate,fidei datæ conſeruationi,obuiat leuitati,aufert materiam delinquendi,& diſſidia inimicitiasq; contrahendi.

Ad primum oppoſitorum reſpõderi poteſt,quod adeo nõ obſtat quod

poteſt

poteſt in arguentem retorqueri, vt in primo, & ſecundo argumento, pro
8 hac parte factis retorquetur. Ad ſecundum reſpondetur primo, quod iura ptobantia conſenſum matrimonij debere eſſe liberum, intelligenda ſunt de libertate à metu, & coactione, ita quod ſit ſpontaneus, & non meticuloſus, ut dixit prædicta gloſ. ſing. præfat. c. notificaſti. & in caſu propoſito agitur de conſenſu conditionali ſpontaneo: & ita nihil obſtat propoſito. Secundo, quod etiam intelligendo verbum, liberum, ita vt ſignificet prudens, uel non ſuſpenſus condicione nihil obſtat: quia concedimus, cum communi conſenſum condicionalem non eſſe quidem liberum in hac ſignificatione pendente condicione: & conſequenter concedimus, non fieri per illum matrimonium durante condicione, & ſuſpēſione, ſed negamus, quod non ſit liber adimpleta condicione, nec pars contraria poteſt dicere contrarium: & ita quamuis conſenſus condicionalis non ſufficiat ad conſtituendum matrimonium durante condicione, ſufficiet
9 tamen ſimul ac impleta fuerit condicio: quia incipit eſſe liber. Ad tertium eadem facilitate reſponderi poteſt, qua reſpondebatur ante Concilium Trid. ad ſimile argumentum, quod fiebat ad probandum, quod matrimonium non poterat contrahi per literas, vel per nuntium inter abſentes: eadem irem facilitate, qua defendi poſſet matrimonia, quę quotidie contrahuntur per procuratores in abſentia; cum contingere poſſit, quod altera pars contrahentium dormiat, vel nihil cogitet, quando altera pars accipiens literas, vel nuntium, vel audiens verba procura
10 toris coram parocho, & teſtibus præſtat conſenſum. Ad quartum reſpō detur, concedendo, quod matrimonium cōdicionale per uerba de præſenti contractum non habet maiorem vim durante condicione, quàm ſponſalia de futuro: immo nec tantā, quantam illa ſi ſint pura; ſed negando, quod non incipiat habere maiorem vim, quàm ſponſalia de futuro ſimul, ac condicio impleatur: quia per illud implementum conſenſus, qui à principio fuit ſuſpenſus, & vſque ad implementum perdurauit tale, & pendens, & non liber, fit in illo inſtanti liber, & ſufficiens, ad conſtituendum matrimonium: ſicut etiam ſponſalia de futuro nullam vim habent pendente condicione, ſed in illo momēto, quo illa impleta fiunt efficacia, & producunt impedimentum publicæ honeſtatis, & alios effectus, quos producunt ſponſalia de futuro pura, quod omnes tam Theologi, quàm Canoniſtę concedant: & non ſatis intelligo cur non aduertant, quòd qui hoc concedit de ſponſalibus condicionalibus, conſequēter tenetur concedere idem de matrimoniis condicionalibus. Ad quintum reſpondetur, quod ſi prædictus d. Couar. audiuiſſet me verbo ſupra dicta proponentem, & inducentem, vt me audiuit totū fere quartum librum Salmant. prælegentem, non inclinaſſet in opinionem Theologorum: quia id non ſatis perpenderunt. &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio condicionalis ante impletam condicionem inefficax.*
1 *Abſolutio data cautione, ea non præſtita, non valet.*
2 *Paria ſunt, duo fieri ſimul, vel per viam adiectionis.*
3 *Reintruſio eſt interlocutoria, quæ non appellando tranſit in iudicatum.*
4 *Fraus ſua, & turpitudo nemini commodare debent.*
5 *Abſolui ab excommunicatione, antequam ſatisfaciat, nequit, qui ob manifeſtam offenſam incurrit irregularitatem.*

CONSILIVM II.

IVſſus abſolui data prius cautione de parendo iuri, & poſt moram in cauendo factam monitus, vt intra certum terminum præſentaret cautionem, non præſentauit eam intra illum, & accuſata contumacia Iudex reintruſit in excommunicationē, qui poſtea data cautione abſolutus fuit. Quæritur, an abſolutio valeat.

1 Videtur, quod non. primo, quòd diſpoſitio conditionalis non eſt efficax, donec adimpleatur conditio, §. omnis, & §. extr. conditionali. Inſt. de verb. oblig. cap. ſi pro te. de reſcrip. lib. 6. cum iuribus, ibi per gloſ. citatis; & cautio non fuit præſtita intra terminum, intra quem erat præſtanda. Nec obſtat dicendo, quod pareat condicioni, quia prius cauit, quam abſolueretur: quoniam non cauit intra terminum ad cauendum ei præfixū; nam per abſolutionem datam ſub condicione, ſi prius cauerit, adiuncta monitione, & citatione, vt intra certum terminum præſentaret cautionem, videtur Iudex abſolutionem dediſſe, ſi intra terminum ad præſentandam cautionem præfixum eam daret; alioquin enim fuiſſet eluſoria huiuſmodi condicio, cuius implementum potuiſſet differri vſque in infinitum. Tum quod prædicta monitio, & citatio tantum operabantur, ex interuallo datæ, quantum operatæ fuiſſent, ſi ſimul cum abſolutione factæ fuiſſent; quia nihil mediauit inter illa, quod debilitaret earum virtu-
2 tem, vt palam eſt; & regulariter paria ſunt duo fieri eodem die, vel duobus interpellatis per viam adiectionis, & acceſſionis. arg. regulæ acceſſorium. de regulis iuris lib. 6. & cap. de multa. ſub finem de præbend. Tum quia regulariter eadem ratio ſuadet in vtriſque, & ita eodem iure ſunt cenſenda, & lex ad omnia ſuperiora refertur, cum eadem ratio idem iuris ſuadeat in omnibus, cap. ſecundo requiris. de appellatio. vbi gloſs. & Doctores, maximè Panor. & Decius reſoluunt. At abſolutio prædicta cō dicionalis, & præfixio termini ad præſentandam cautionem ſunt duo po

ſita

sita in duabus fol. papyris per viam adiectionis, & accessionis, in quibus tad. ratio militat, immo secundum est declaratio & limitatio absolutionis, quæ sine termino expresso lata fuit.

3 Secundo, quod iudex post terminum præfixum ad præsentandum cautionem, & accusata contumacia non præsentantis eam in illo reintrusit præfatum aduersarium, & ita cum res non sit integra non profuit ei præstatio cautionis post illam reintrusionem. Tum quia illa reintrusio fuit interlocutoria, quæ transiuit in rem iudicatam non appellando ab ea intra decennium, iuxta cap. 1. de appella. lib. 6. tum quia per illam reintrusionem additum fuit nouum vinculum priori excommunicationi, & concedendo, vt absolueretur data prius cautione, non poterat intelligi a reintrusione, quæ nondum erat facta, vt palam est.

4 Tertio, quod nemini debent commodare sua fraus, & turpitudo, cap. Sedes Apostolica de rescript. l. itaque fullo, de furtis. At prædictus per fraudem, & turpitudinem se gessit pro absoluto, cum nec absolutus esset, nec cautionem dedisset, vt patet ex actis, & non solum gessit se publice pro absoluto, cum non absolutus esset, sed etiam authorizando tanquam Prior, & Rector Ecclesiæ parochialis insignis interfuit diuinis officijs, & fecit celebrare coram se, & toto populo Missas, & alia diuina officia, ob quod factus est irregularis.

5 Quarto, quod licet excõmunicatus absolui possit ab excõmunicatione manente ipso in irregularitate prius cõtracta, cũ sint diuersa; si tamen offensa, ob quam incurrit irregularitatem, esset manifesta, vt in hoc casu non posset absolui regulariter ab excommunicatione etiam data cautione de parendo iuri, antequam satisfaceret pro illa offensa notoria, vel manifesta, iuxta cap. ex parte 1. de verborum significatione, & cap. venerabilibus. §. porro de sent. excomm. lib. 6. & tradunt Decius, & alij in cap. qua fronte de appell.

Quare petitur, non solum illum non iudicari absolutum, sed esse irregularem, & priuatum, vel certe priuandum suis beneficijs, si quæ habet, & iure, quod male prætendit se habere in prædicta Ecclesia parochiali iuxta c. clerici, & cap. fraternitati. de cleric. excom. ministrante.

DE EO QVI DVXIT in matrim.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium impedit, & dirimit adulterium cum fide de contrahendo, vel amborum mortis machinatio.*

2 *Matrimonium contrahere possunt adulteri, qui maritum ad alium finem, quam contrahendi, occidunt.*

CONSILIVM I.

MAritus vxorem adulteram, & adulterum oderat, & per insidias occidere parabat: adulter, & vxor hoc scientes absque intentione contrahendi matrimonium in illius mortem machinati sunt, & secreto occiderunt. postmodum matrimonium contraxerunt in facie Ecclesiæ. Quæritur, an teneat.

1 Respondeo, præfatæ quæstionis decisionem pendere ab illa generaliori, an occidens coniugem alterius ad alium finem, quam ad contrahendum matrimonium cum relicto, vel relicta, impediatur contrahere matrimonium cum illo, vel illa. pro cuius decisione dico primo, quod Panor. tam in cap. 1. de eo qui ducit in matrim. quàm in cap. 1. de conuersio. infidel. videtur sibi satisfeciſſe quoad omnes casus resoluendo primo, quod solum adulterium habitum cum aliqua, viuente vxore, nõ impedit matrimonium cum illa mortua sua vxore, cap. significauit, de eo qui ducit in matrimonium. Secundo, quod nec fides data per verba de præsenti, vel de futuro non interueniente adulterio per cap. fin. eod. tit. Tertio, quod neque machinatio mortis vnius volentium contrahere; sed machinatio vtriusque sic, per cap. 1. de conuersio. infidel. per quã resolutionem videri potest dicendum quod in casu proposito nõ valuit matrimonium, quia vtraque pars consensit, & cooperata est mortem mariti, præsertim, quod interuenit etiam adulterium viuente marito, & machinatio mortis ab vtraque parte.

2 Secundo, quod prædicta resolutio Panor. non videtur tangere punctum huius quæstionis: quia illa agit de casu, in quo vtraque pars procurat, seu machinatur mortem ad contrahendum matrimonium post illam:

illam: quæstio vero nostra est de casu, in quo neutra pars procurauit, nec machinata est mortem coniugis ad finem contrahendi matrimonium, sed ad alium. Sanctus item Thom. non videtur satis aperte hoc determinare in lib. 4. sent. dist. 35. in expo. literæ, & quolib. 5. ar. 15. solum enim ait, quod adulterium cum machinatione mortis coniugis impedit matrimoninm, sed non aperit, an dicatur machinari mortem, eo solo quod occidit, an requiratur quod machinetur, siue procuret mortem ad contrahendum matrimonium. Nos autem in Manu. Confess. cap. 22. nu. 46. re satis perpensa dicimus non videre mortis machinationem quoad hunc effectum interuenire, nisi procuretur mors ad effectum cõtrahendi matrimonium cum relicto, vel relicta. Pro quo facit principaliter, cap. 1. de conuersio. infid. quatenus probat non impedire matrim. inter duos, eo quod alter occiderit coniugem alterius in bello, vel odio, aut alia causa, quam contrahendi matrimonium cum eius coniuge. Secundo facit gloss. cap. super hoc de eo, qui ducit in matrim. quatenus determinat hoc impedimentum non nasci ex sola occisione, sed ex illa facta ad matrimonium contrahendum cum eius coniuge. Tertio, quod S. Thom. in 4. distinct. 37. q. 2. articu. 2. ait, quod tunc demum vxoricidium inducit impedimentum dirimens contractum, quando quis interficit vxorem, vt contrahat matrim. cum qua est mœchatus. Quarto, quod Panor. etsi non omnino aperte, tacite tamen vbi supra, & in d. cap. super hoc sentit quod requiratur propositum contrahendi cũ coniuge relicto, vel relicta. Sylu. etiam hoc ipsum videtur tenere in verb. matrimonium 8. q. 9. Denique quod ratio, & fundamentum inductionis huius impedimenti fuit, ne coniuges suos, vel suas coniuges occiderent ad contrahendum matrimonium cum alijs, quos, vel quas amant, quæ ratio funditus cessat, cum alia de causa eos, vel eas occidunt, & causa finali cessante cessat lex, l. fi. ff. de hæredib. instit. & in casu proposito prædicti oratores non occiderunt maritum alterius ad finem contrahendi inter se matrimonium, sed longe alium. Salua quæ iustior fuerit sententia.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum impediens, & dirimens contrahitur, vbi adulter promittit adulteræ se illam ducturum, si ipsa probet id posse fieri.*

2 *Condicio impossibilis, modo nõ sit contra essentiam matrimonij, vitiatur, & non vitiat.*

CON-

CONSILIVM II.

QVidam, qui rem habuit cum coniugata, cum illa peteret, vt ipſam vellet ducere, dicens poſſe fieri, quia vir abſens fuiſſet per ſeptem annos, reſpondit ſe id facturum, ſi illa probaret poſſe fieri, vt dicebat, nec aliud factum eſt, niſi quod perſeuerabant in adulterio. Poſtea viro mortuo duxit illam. Quæritur, An ſit matrimonium validum, quia non promiſit formaliter, ſicut doctores requirunt, quod duceret illam poſt mortem viri, ſed quod duceret, ſi oſtenderetur, quod poſſet eo viuente; quod autem non ſit validum, videtur, quia eſt promiſſio adulteri de ducenda adultera, & quidem Doctores, & textus ſimpliciter dicunt talem promiſſionem eſſe impedimentum dirimens.

1 Reſponſio, vero propius videri, ortum fuiſſe hoc caſu impedimentum impediens, & dirimens matrimonium, de quo in rubr. De eo qui duxit in matrimonium &c. Tum quia interuenit promiſſio condicionalis ducendi adulteram, ſi probaret id fieri poſſe propter abſentiam tam longam mariti, & licet promiſſio condicionalis non habeat effectum obligandi promittentem ante condicionem impletam, habet tamen effectum ad hoc, vt vere dici poſſit eſſe datam fidem, quæ datio cum adulterio ſufficit, cap. fin. & per totum tit. de eo qui &c. Tum quia non requiritur valor promiſſionis ad hoc, vt ex illa, & ex adulterio oriatur impedimentum, cũ palam ſit omnem promiſſionem etiam puram de contrahendo cum adultera poſt mortem eius mariti nihil valere. Tum quia nihil prodeſt dicere, quod dicta promiſſio fuit facta ſub condicio-
2 ne impoſſibili. Tum quia, vt dictum eſt ſupra, non requiritur promiſſio valida. Tum quod in matrimonialibus condicio impoſſibilis reijcitur, & non vitiat, ſed vitiatur, c. fin. de con. app. modo non ſit contra ſubſtantiam matrimonij, qualis hæc non eſt, vt per ibidem notata probatur. Salua &c.

De Cognat. Spiritual.

SVMMARIVM.

1 *Infans aliquem occidens nullam incurrit pœnam.*
1 *Iudicio carens nec obligari, nec iniuriam facere poteſt, licet ſic pati.*
2 *Patrinus debet eſſe talis, qui baptizatum docere, & monere valeat.*
3 *Infans licet non præſumatur, nec communiter ſit doli capax, ſæpe tamen eſt talis.*
3 *Infans quinquennis ob blaſphemiam arreptus a diabolo.*
4 *Infans doli capax iuramento obligari, & periurus eſſe poteſt.*
5 *Infans doli capax hominem occidens ſit irregularis.*
6 *Lex, quod patrinus cognationem ſpiritualem contrahat, eſt generalis, & ſic generaliter intelligenda, licet maior ratio in vna ſpecie militet, quam alia.*
7 *Infans doli capax cognationem ſpiritualem contrahere poteſt.*

CONSILIVM 1.

QVæritur an infans tenens baptizatum in baptiſmo fiat patrimus, & contrahat cognationem ſpiritualem cum baptizato, ex quo infertur ſolutio quæſtionis poſt hæc propoſitæ, ſcilicet, an puer decennis leuans puellam ſexennem contrahat prędictam cognationem, tenendo eam ad confirmationem.

1 Quæſtio hæc noua eſt, & profecto difficilis. Pro parte negante facit primo, infans occidens aliquem non patitur pœnam legis Corneliæ de Sicarijs, l. infans ff. ad legem Cor. de Sicar. nec incurrit irregularitatem, clem. 1. de homicidio. Secundo, quod carens rationis iudicio non poteſt obligari, nec iniuriam facere, licet pati ſic l. illud. ff. de iniur. tranſlata in cap. illud. 15. q. 1. At infans eſt expers rationis, & iudicij, & æquiparatur furioſo, in d. l. infans. & in d. clem. 1. immo & de pupillo maiore infante dixit Imperator in l. fi. C. de falſ. mone. quod quicquid videt ignorat. Tertio, quod patrimum oportet eſſe doctum, qui docere poſſit baptizatum fidem catholicam, & admonere eum caſtitatem, & alios bonos mores, c. vos ante, de conſec. diſt. 4. & tradit ante, & poſt alios

alios S. Thom. in 4. diſt. 6. q. 2. artic. 2. At infans non poteſt prædicta docere, neque admonere. Ergo neque poteſt eſſe patrimus. Quarto, quod, vt profunde docet S. Thomas in d. l. 4. diſt. 27. q. 2. art. 2. ineptus eſt quilibet intra primum ſeptennium ad quoquo modo cotrahẽdum. & quod ideo non poteſt contrahere ſponſalia. ergo pari ratione nemo poterit ſe obligare intra illud ſeptennium ad faciendum ea, quæ ad officium patrimi ſpectant, l. illud. ff. ad legem Aquil. cap. dudum il 2. de elect.

3 Pro parte autem affirmante facit primo grauiſſime, quod infans licet non præſumatur doli capax, & communiter vere non ſit talis, frequenter tamen eſt talis, & adeo quidem, vt Hippol. in l. infans ff. ad legem Corneliam de Sica. teſtetur ſe vidiſſe, & ſcire, quod multi infantes in 6. vel 7. anno plus doli, & malitiæ exercent hodie, quam olim in 14. & 15. & probatur irrefragabilitet per illud B. Greg. in 4. Dialogo, aſſerentis filium cuiuſdam quinquennem propter blaſphemiam arreptum a diabolo de vlnis patris in Gehennam inferni, quem refert S. Thomas in d. diſt. 27. q. 2. art. 2. & Ioannes And. Panor. & alij in cap. 1. de delict. puer. quod fieri non potuit, niſi fuiſſet doli capax. Nec obſtat quod aliqui dicunt id fuiſſe factum ad tenendum patrem, & non propter peccatum filij, quoniam, vt recte ponderat Sot. in d. diſt. 27. verba ipſa B.

4 Greg. repugnant eis. Secundo, facit, quod infans doli capax etiam obligatur iureiurando, & poteſt eſſe periurus, vt probatur ex multis, quæ Ioannes ab Anan. ſcribit in c. 1. a num. 7. & 8. de delict. puer. Tertio, quod iudicium ſufficiens ad obligandum Diabolo, & ſufficiens ad obligandum Deo, iuxta gloſſ. celebrem in cap. mulier. 32. q. 2.

5 Quarto, quod licet clem. 1. de homicid. abſolute ſtatuat infantem occidentem non fieri irregularem, tamen Io. And. & Panor. in cap. 1. de delict. puerorum aiunt eſſe limitandum, vt procedat in eo, qui non eſt doli capax. is enim illam incurrit, vt ipſi ibi aiunt, quæ opinio communiter recepta eſt ſecundum Didacum in d. clem. 1. 3. p. relect. §. 1. a num. 5. & Hippol. in d. l. infans, qui licet vere dicat poſſe inueniri infantem doli capacem, & hodie aliquos in 6. & 7. anno plus habere doli, & malitiæ, quam olim in 14. & 15. parum conſiderate, tamen in hoc allegat gloſſ. cap. fin. de ſent. excommunic. quia non loquitur de infan

6 te, ſed de puero. Quinto, & efficaciſſime facit, quod lex generaliter loquẽs generaliter eſt intelligẽda, cap. ſolitæ. de maior. & ob. l. de pretio ff. de public. in rem. act. etiam ſi maior ratio militet in vna ſpecie quam in alia, l. 1. §. quod autẽ ff. de aleę vſu. & tradit poſt, & ante alios Deci. conſil. 669. num. 3. At Canones generaliter ſtatuunt, vt leuans de fonte baptiſmi contrahat cognationem ſpiritualem, non diſtinguendo inter ſexum, & ſexum. nec inter ætatem, & ætatem, inter iuuenem, & ſenem, puerum, & infantem. ergo in omnibus illis habet locum, quamuis ali-

uis aliqua maior ratio militaret in iuuene,quam in ſenio confecto, & in puero vel infante. Sexto, quòd nemo auderet dicere quòd ſenio confectus & iamiam moriturus non contraheret cognationem, ſi quem leuaret de fonte,ergo neque id negare debet de infante doli capace, cũ maior ſit ſpes quod huiuſmodi infans poſſit inſtruere leuatum, quam ſenio confectus & iamiam moriturus. Septimo denique,quòd nulla ratio reddi poteſt cur infans,vel furioſus leuando de fonte non contrahant prędictam cognationẽ,niſi quia non habent vſum rationis,nec ſunt capaces doli,vel prudẽtiæ: Cum ergo in infante homine vſus rationis, & doli & prudentiæ capace ceſſet hæc ratio,cõſequens eſt, vt & ceſſare debeat in illo reſponſio negatiua,ſcilicet quòd non contrahat illam cognationẽ.

Quibus omnibus ſatis perpenſis videtur reſoluendum primo, quòd argum.pro parte negante adducta debent intelligi de infante, qui nondum habet vſum rationis, nec poteſt peccare,nec obligare ſe voto,arg. vero pro parte affirmãte adducta de illo infante, qui iam vtitur ratione, &poteſt peccare,&obligare ſe voto.Secũdo ex hoc ſequitur,quòd nõ eſt neceſſaria diſpẽſatio in ſpecie propoſita, ad hoc vt oratores cõtrahãt:ſi verba illa in ſupplicatione poſita, quòd omnino ignorabat,quid ageret intelligantur de ignorantia;quæ cauſaretur ex defectu iudicij, & vſus rationis ſufficientis ad peccandum, & obligandum ſe voto, quia non fuiſſet doli capax. Tertio, ꝙ eſſet neceſſaria diſpenſatio,ſi verba illa prædicta ſignificarent ignorantiam,quã habet impubes, etiam doli capax ante ſecundum ſeptennium,de qua ignorãtia loquitur l. vlt. C.de fal.mon. quatenus habet impuberẽ ignorare quidquid videt,illa enim ignorãtia, non ſolum inuenitur in eo,qui nõdum eſt ſeptennis,nec vtitur vſu rationis,nec poteſt peccare,ſed etiam in eo qui eſt maior ſeptennio,& iã habet vſum rationis,& poteſt peccare, vt prædictum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Regula, poteſt quis per alium,fallit in cognatione ſpiritali, & alijs.nu.5*
1 *Matrimonium per procuratorem,& litteras contrahitur, ſed non cognatio ſpiritualis.nu.9.*
1 *Cognatio ſpiritualis contrahebatur per coniugem ſuſcipientis.nu.10.*
2 *Patrimus in baptiſmo fideiuſſorem, pædagogum, & cognatum ſe facit. num.10.*
3 *Cognatio ſpiritualis actum proprium patrimi requirit.*
3 *Cognatio ſpiritualis eſt attinentia ex ſacramenti datione proueniens.*
4 *Patrimi perſona cum ſit patrimus requiritur,& qui eius actus.*
5 *Cognationis tres ſpecies ſubdiuiduntur,& nulla per alium contrahitur.*
6 *Impedimenta matrimonij reſtringi reipublicæ intereſt.*
6 *Patrimum ſola præſentia,ſine alio actu non facit.*
7 *Cognationem ſpiritualem per alium non contrahi verius.*

8 Con-

8 *Consuetudine induci posse, vt cognatio spiritualis per alium contrahatur, sed an sit inductum, dubitatur.*

8 *Consuetudinem aliquam esse nisi probanti non creditur.*

CONSILIVM II.

AN cognatio spiritualis, siue compaternitas contrahatur per alium, scilicet per procuratorem, vel mandatarium: ita vt perinde impediat matrimonium, ac si per seipsum fuisset contractum.

1 Pro parte affirmante facit primo regula illa iuris, potest quis per aliū quod potest per seipsum, lib. 6. cum suis concord.

Secundo, quod potest quis contrahere matrimonium per alium, cap. fin. de procurato. lib. 6.

Tertio, quod secundum antiqua iura Conc. Trid. præcedentia cognatio spiritualis per alium contrahebatur: vxor enim, vel maritus, suscipientis, vel leuātis fiebat patrimus, & cognatus spiritualis earum personarū, quibus suscipiens, vel leuans fiebat, cap. Martinus de cognat. spirit. cum concord. ei.

2 Quarto, quod patrimus per susceptionem baptizati nihil aliud videtur facere, quam constituere se quendam anadochum, & fideiussorem pro perseuerantia illius in fide catholica, & pędagogum, & eruditorem ipsius; iuxta cap. vos ante. de consecrat. dist. 4. At certum est, quod potest quis per alium fideiussor fieri, & ad docendum obligari, ergo & patrimus fieri.

3 Pro parte negante facit primo, quod ad hoc, vt quis fiat patrimus, requiritur leuatio, vel tactus, cap. vlt. 30. q. 4. & quod quo ad hoc parificantur carnalis generatio, & spiritualis, cap. debitum. de baptis. sed carnalis requirit actum patris, ergo & spiritualis actum patrimi. Secundo, quod cognatio spiritualis definitur esse attinentia proueniens ex sacramenti datione secundum glossam recept. cap. de cognatio. spirit. lib. 6. quæ probatur per canones, qui de hac re loquuntur, per illa verba, suscipit, accipit, tenet, leuat, cap. 1. 2. 3. 4. & 5. & cap. omnes. 30. q. 1. & cap. 1. 2. & 3. & cap. susceptum. 30. q. 3. cap. 2. & cap. Martinus. & cap. contracto. & cap. veniens. de cogna. spiritua. & interdum per illa verba geminata, accedit, & suscepit. vt cap. non plures. de consecra. dist. 4. Tertio, quod

4 canones antiqui habent, quod patrimus offert, respondet, gestat, profitetur cap. illud. & seq. & cap. hi qui. cap. quæris. cap. mater ecclesia. de cōsecra. dist. 4. per quæ omnia coniuncta probatur quod requiritur propria persona, vel propria manus oblatio & responsio, & consequenter, quod non sufficit aliena persona, iuxta notata in cap. cum parati. de appella. cap. 2. Primo respon. de hæret. lib. 6. cap. cupientes. de electio. eod. cap.

Quarto, quod requiritur, vt baptizandus personaliter aqua tangatur, cap. 1. de baptis. ibi, *Ego baptizo te, quasi non alium loco tui:* & si est adultus

tus per ſe reſpondere debet, non per alium, cap. cum pro paruulis. de cõſecr. diſt. 4. Ergo etiam requiritur, quod patrimus per ſe teneat, & reſpõdeat, & non per alium.

5 Quinto, quod cognationis tres ſunt ſpecies, carnalis, legalis, & ſpiritualis. Prima diuiditur in conſanguinitatem, & affinitatem: ſecunda in adoptionem, & arrogationem: tertia in paternitatem, & compaternitatem, & affinitatem. ſed prima quo ad neutram ſui ſpecie contrahi poteſt per procuratorem, quod patet per ſe, & ex definitionibus conſanguinitatis, & affinitatis datis per gloſſas recep. in arborib. earum. Item neque ſecunda quo ad aliquam ſui ſpeciem, l. neque. & l. poſt mortem. §. final. ff. de adoptio. ergo nec hæc tertia vt pars congruat ſuo toti vniuerſo, cap. quæ contra. 8. diſt.

Sexto facit, quod regula prædicta poteſt quis per alium &c. fallit etiam in alijs multis caſibus, vt notat gloſſ. illius. nam non poteſt quis confiteri per alium, cap. quem pœnitet. de pœniten. diſt. 1. nec adire per procuratorem hæreditatem, l. Paulus. alias per procuratorem. ff. de acquir. hæred. nec per alium petit maſculus veniam ætatis, l. 2. C. de his, qui veniam ætat. impet. nec ſubſtituit quis datus ad certum miniſterium, ca. fin. de off. deleg.

6 Septimo facit, quod videtur expedire reipub. vt impedimenta matrimoniorum potius reſtringantur, quam amplientur, vt colligitur ex Concil. Trid. cap. 2. de reform. matrimon. ſeſſio. 24. quod iubet, quod parochus antequam ad baptiſmum conferendum accedat, diligenter ab his, ad quos ſpectabit, ſciſcitetur, quem vel quos elegerint, vt baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiant, & eum, vel eos tantum ad ſuſcipiendum admittat, & in libro eorum nomina deſcribat. Per quę verba ſatis probatur, Concilij mẽtem, & propoſitum fuiſſe, vt illi tantum fiant patrimi, qui ad id nominentur, & nominati ſuſcipiunt baptizandum, qualis non poteſt eſſe abſens.

Octauo, quod non ſufficit, quod quis conſentiat, neque quod ſit præſens, ad hoc, vt fiat patrimus, ſed requiritur, vt ſuſcipiat, teneat vel tãgat, & faciat aliquem perſonalem actum, iuxta can. in 2. arg. citatos, qualem non facit, qui per procuratorem ſuſcipit.

Nono, quod nemo diceret, quem contrahere cognationem ſpiritualẽ ex eo, quod rogaret, vel mandaret alicui, vt baptizaret alium. Ergo neque contrahet, qui mãdat alij, vt teneat, vel ſuſcipiat, arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & cap. dudum. 2. de electio.

7 Reſpondendo igitur, dico primo, quod per hæc omnia poſteriora cõiuncta videtur verior de iure hæc poſterior pars negatiua, quam tenuit Archid. in c. 1. de cognit. ſpiritual. lib. 6. quem ſequuntur ibi Ioan. Andr. Anchar. Domini. & Franc. & Ioan. Andr. in Mercur. regulæ poteſt quis. de regul. iuris. lib. 6. contra ſuum magiſtrum Marſil. & eum videtur ſequi

Bar.

Bar.in l.Gallus.§.forſan.ff.de li. & poſth.dum dicit,ita tenere canoniſtas, quem ſequitur ibidem Aretinus poſt Ioan.Imolen.quod etiam tenet Syluet. verbo matrimonio.8.q.7.verſ.14.& alij alibi; licet cõtrarium tenuiſſet prædictus Marſilius,quem Card. & Panor. videntur ſequi, licet non omnino firmiter, in cap.veniens.de cognat.ſpirit.Panor.enim, quem ſequitur Angelus in ſumma verb.matrimonium,3.q.7.§. 14. dicit ante factum ſequendum eſſe opinionem Ioan. Andreæ,poſt factum vero Ioan.
8 Marſilij. Dico ſecundo, quod per conſuetudinem induci poſſet contrarium, ſcilicet, quod cognatio ſpiritualis contraheretur per alium, & ſic per procuratorem,& mandatarium:quia quæcunque induci poſſunt per legem poſſunt induci per conſuetudinem, vt late probamus in commẽt. de ſpolijs clerico.§.14.nu.7. Tertio dico,quod an conſuetudo id habeat nec ne,dubitari poteſt: nam Bal. ſignificat partem affirmantem in l. 1. §. ne autem.col.3.C.de caducis tollen.quod etiam videtur ſentire Felin. in cap.licet ex quadam;de teſtibus,cum dicit communiter id teneri; quia verbum illud communiter non videtur referri ad ius, cum communiter teneatur contrarium,ſed ad factum conſuetudinis.ſed ipſe id non credo. Tum quia,vt prædixi,contrarium eſt iure communi tenendum,& neque gloſſæ,nec alij doctori quantumuis præcellenti, aſſerenti eſſe aliquam conſuetudinem, præſertim contra ius commune eſt credendum,niſi aliter probetur, ſecundum eundem Baldum in l.conſentaneum. col. 6. oppoſit. 5.C.quomodo,& quando iudex, quem ſequitur Iaſon. in l. de quibus.nu.17.ff.de legib.& eſt verior & receptior ſententia contra Bart. in ead.l.& quoſdam alios a ſe allegatos.Tum quia non aſſerit firmiter eſſe conſuetudinem generalem inter omnes, ſed ſolum inter principes, qui non poſſunt perſonaliter ire ad ſuſcipiendum baptizandum. Tum quia numquam in tota ætate mea vidi aliquem eſſe cognatum iudicatum ſpiritualem, eo quod per mandatarium, vel procuratorem aliquem baptizauerit,vel ſuſceperit in baptiſmo,vel confirmatione. Quamquam ſtandum eſſet huiuſmodi conſuetudini. vt prædixi,in ea regione,in qua probaretur illam vrgere. Salua &c.

Non obſtant oppoſita.ad primum enim reſpondeo concedendo, eſſe verum regulariter, poſſe quem facere per aliũ,quod poteſt per ſe ipſum, & eum qui facit per alium id,quod poteſt per ſe,videri facere per ſeipſum: negando tamen, quod id non fallat in multis caſibus, vt tactũ eſt in 6.argu.pro hac parte facto,de quibus vnus eſt hic.

9 Ad ſecundum concedendo, quod quis poteſt contrahere matrimonium per procuratorem: negando tamen ex eo inferri poſſe etiam contrahere ſpiritualem cognationem. Tum quia ſunt diuerſa & ſeparata, & a diuerſis, & ſeparatis non bene infertur,l.Papinianus.ff.de mino. l. fin. ff.de calum.cap.ad audientiam de decim. Tum quia nullo iure expreſſe nec tacite cauetur, quod quis contrahat matrimonium perſonaliter per

ſe

ſe ipſum, immo expreſſe cauetur, quod poteſt contrahere per nuntium, & litteras, l. mulierem. ff. de ritu nuptia. l. ſufficit. ff. de ſponſal. cap. fin. de procura. lib. 6. & multi canones ſupra citati quaſi expreſſe requirunt præſentiam & actum aliquem perſonalẽ ſuſceptionis, vel tactus, ad hoc vt quis ſit patrimus. Tum quia, vt ait Aretin. in d. §. forſitan prædicta præſentia & actus videntur introducta pro ſollemnitate producendi effectũ cognationis ſpiritualis, quæ tamen non ſunt introducta ad effectum producendi actum matrimonij.

11 Ad tertium reſpondeo, concedendo, quod ſecundum iura antiqua cognatio ſpiritualis contrahebatur per perſonam ſui, vel ſuæ coniugis, ſed negando, quod ex eo inferatur poſſe contrahi per procuratorem. Tum quia ratio, quare contrahebatur per coniugem, erat, quia per conſumationem matrimonij coniuges fiunt vna caro, & vna perſona, quæ ratio ceſſat in alijs. Tum quia nemo vnquam dixit, quod coniux ex eo quod rogarer coniugem, vt baptizaret, vel ſuſciperet, fieret patrimus, vel patrima, ſed ſolum, quod coniux communicabat illam cognationem ſpiritualem coniugi, propterea quod eſſent vna caro, vnde retorqueri poteſt argumentum contra arguentem, ſic ſpeciale eſt in coniugibus, vt per ſuum, vel ſuam coniugem contrahant huiuſmodi cognationem. ergo regulariter eſt dicendum contra arg. cap. præſenti. §. loca. de præbend. lib. 6.

Ad quartum reſpondeo negando aſſumptũ, quod patrimus nihil faciat, quam ſe conſtituere fideiuſſorem, vel pædagogum: quia immo ſe facit cognarum ſpiritualem, & non qualem qualem, ſed patrem, vel matrem, eius eccleſia vniuerſa id teſtante, & ideo non ſufficit promiſſio erudiendi, & curandi, vt perſeueret in fide ſine tactu corporali, per quẽ naſcatur illa cognatio ſpiritualis, quæ eſt dignior, ſecundum omnes.

SVMMARIVM.

1 *Patrimus non requiritur, quod ſit maior baptizato.*

CONSILIVM III.

AN patrimus ætate maior baptizato eſſe debet.

1 Reſpondetur, quod pro parte negante facit primo, quod Panor. & Archid. determinant in cap. debitum, de baptiſ. non debere patrimum eſſe baptizati, qui non eſt maior baptizato, ſaltem 14. annis, argu. §. minorem. inſtitu. de adoption. qui habet, adoptantem debere eſſe maiorem adoptato 18. annis. Secundo, quod patrimus cenſetur pater baptizati. & mõſtrũ videtur, quod quis dicatur pater alicuius, niſi ſit maior eo tot annis, vt poſſit eſſe pater eius nãlis, cũ ars imitetur naturã. Tertio, ℔

argumentum a patrimo baptizati ad patrimum confirmati valet. cap. 1. in princ. de cognat. ſpirit. lib. 6. Quibus non obſtantibus pars affirmatiua videtur vera. Tum quia fundamenta Panor. & Archid. videntur infirma, & parabolica. Tum quia præſupponunt falſum, ſcilicet patrimũ, vel matrimam gerere perſonam patris, vel matris, quia tantũ baptizans gerit perſonam patris, & aqua matris, vt ait Auguſt.

SVMMARIVM.

1 *Actus factus contra legem quando valet. num. 2.*
3 *Patrimi plures deſignati ſi admittantur, omnes cognationem contrahunt.*

CONSILIVM IV.

PArentes cuiuſdam baptizandi nominauerunt tres patrimos, quos admiſit parochus contra cap. 2. de reformat. matrim. ſeſſ. 24. Concil. Trident. Quæritur, quid iuris?

1 Reſpondeo, quod pro parte negante facit, quod factum contra legem non valet, l. non dubium. C. de legibus.

Pro parte autem affirmante facit, quod aut eſt dicendum nullum eorum eſſe patrimum, aut omnes: ſed durum eſt dicere primum, ergo dicendum erit ſecundum. Secundo, quod multa prohibentur, quæ tamen facta tenent, cap. 2. de matrim. contract. contra, inter eccleſ. cap. 2. de
2 cleric. per ſal. promo. Tertio, quod licet regulariter actus factus contra legem non valeat, per d. l. non dubium, fallit tamen, quando lex expreſſe non annullat actum, & addit pœnam extrinſecam, quæ poteſt conſiſtere cum actus valore, & valor actus non reſpicit fauorem eius, cui pœna imponitur, vt reſoluit Bart. communiter recept. in l. prætor ait. nu. 3. ff. de noui operis nunt. & in caſu propoſito præfatum cap. 2. non annihilat adhibitionem plurium patrimorum, & addit pœnam parocho admittenti plures patrimos, & valor actus patrimorum, non reſpicit fauorem, vel vtilitatem parochi, ſed baptizandi, ergo valet actus. Quarto, quod quantum ad hoc nihil noui induxit Concilium; quia etiam iure antiquo prohibebatur, ne plures patrimi fierent eiuſdem baptizandi, cap. non plures. de conſecrat. diſt. 4. Attamen ſemper ſeruatum eſt, vt omnes leuantes, immo, & tangentes, etiam ſi non eſſent deſignati à parentibus, fierent patrimi, & haberentur pro talibus, per cap. quamuis. de cognatio. ſpirit. lib. 6. & à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quate-
3 nus per nouum exprimitur. Cum ergo per nouũ non annulletur actus patrimorum plurium, non eſt dicendum, eorum actum eſſe nullum, vt dixi.

diximus in noſtro Man. Confeſſ. cap. 22. num 39. & ſequent. Quinto, quod non debet alteri per alterum iniqua inferi condicio, l. non debet, de reg.iur. ergo nec per parochũ admittentem plures patrimos debet inferri iniqua condicio baptizato, vt careat patrimo, & minus ſollemnitati tanti ſacramenti, quod iam inde à naſcente eccleſia ornatur aſſiſtentia patrimi tanquam pędagogi bapiizandi, & ideo merito Concilium addidit pœnam parocho, nulla de annullatione actus facta mentione. Sexto, quod non obſtat dicere, quod ſublato vno remanent alij duo, quia nulla ratione poteſt dici, cur magis aliorum adhibitio valeat, quam vnius, cum omnes fuerint deſignati, & omnes à parocho admiſſi, & omnium nomina in libro deſcripta.

DE CONSANG. ET AFFINIT.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio ſuper affinitate, vel conſanguinitate tacito inceſtu valet.*
1 *Inceſtus impedit, ſed non dirimit matrimonium.*

CONSILIVM I.

AN Diſpenſati à Papa ſuper impedimento affinitatis, vel conſanguinitatis tacito inceſtu, teneantur iterum impetrare diſpenſationem illo expreſſo, vel ſupplere per aliquod perinde valere, ſuper quo multos vidimus anxios.

1 Ad hoc reſpondetur primo, quod non ſi fuit commiſſus occulte per dicta in Conſ. præcedenti. Secundo quod nec etiam ſi fuit publicus, tum quia diſpenſatio præfata valuit per dicta in Conſ. præcedenti, & matrimonium contractum abſque diſpenſatione impedimenti inceſtus valet, quia licet ſit impedimentum impediens, non eſt tamen dirimens, vt dictum etiam fuit in proxime præced. conſ. tum quia impetrari poteſt ſecrete, vel publice, vt dictum eſt, ab Epiſcopo, vel à ſummo Pœnitentiario, immo ſine vlla diſpenſatione frui poſſunt ſuo matrimonio, cũ pœnitentia peccati inceſtus, & peccati commiſſi in contrahendo matrimonio contra impedimentum inceſtus; immo, & ſine pœnitentia peccati commiſſi contra prohibitionem, qua inceſti prohibentur contrahere, tenendo opinionem Palud. relat. in conſil. præced. & aſſerentis videri abrogatam eſſe conſuetudine illam prohibitionem.

SVMMARIVM.

1 *Gratia, tacito eo, quod ius exprimi iubet, est nulla. & num. 3.*
1 *Remissio secundi homicidij tacito primo nil suffragatur. & num. 4.*
2 *Dispensatio super vno impedimento, tacito alio, valet.*
3 *Taciturnitas nisi in casibus expressis gratiam non vitiat.*
4 *Impedimento vno sublato non censetur sublatum alterum.*
4 *Matrimonium impedit, sed non dirimit incestus.*
5 *Incestus super impedimento consuetudine sublato dispensat Episcopus.*
6 *Incestum secretum in literis Apostolicis non reuelandum.*

CONSILIVM II.

AN dispensatio super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis non facta mentione de copula prius habita valeat.

1 Respondetur, pro parte negante facere, primo, quod tacitum est illud, quo expresso, difficilius dispensasset Papa, & per consequens non valere, arg. cap. postulanti, de rescript. Secundo, quod impetratio veniæ pro secundo homicidio commisso non valet, si non fiat mentio de venia data pro primo, secundum Gulielmum in l. 2. C. de Episcop. audientia, per illum textum, quem sequitur ibi Bald. in num. 4. communiter receptus, vt tradit Fel. in c. super literis de rescript.

2 Sed contrarium videtur verius. Tum quia nullo iure cauetur, dispensationem super vno impedimento matrimonia esse nullum, eo quod super altero non sit habita, tum quod stilus Curiæ videtur habere, quod dispensatio facta super vno impedimẽto valeat, antequã dispensetur super alio licet non possit iustum iuris effectum sortiri, donec super alio dispẽsetur; sicuti excommunicatus duplici excommunicatione frequenter absoluitur ab vna, antequam absoluatur ab alijs, & valet prior absolutio, licet non restituatur ei communio, donec ab altera absoluatur, per cap. ex parte iuncta gloss. recepta de offic. ordinand. tũ quod Ægidius ait in decis. 698. incipiente Conclusio ext. Rotam, quod non omnia tacita, quorum expressio potuisset mouere Principem ad difficilius concedendam gratiam, illam vitiant, sed ea solum de quibus reperitur iure expressum, quod in impetranda gratia debeant exprimi. nam impetranti beneficiũ, & dicenti se criminosum, Papa verisimiliter difficilius illud cõcederet; at tacere hoc minime nocet, quia valet collatio facta criminoso, nisi sit crimen inducens inhabilitatẽ ipso iure, quem refert, & sequitur Fel. in c. postulasti, col. 3. de rescript. & declarat pulchre

Rota

Rota in nouis decis.32.de reſcrip.col.pen.& finali.

Quibus ſic conſtitutis,non obſtant in cõtrarium adducta:nam ad primum reſpondetur,ſcilicet ad c.poſtulaſti.quod tex.ille loquitur de taciturnitate in beneficiis prius impetratis, in qua iure cauium eſt debere prius exprimi, per c.cum adeo.de reſcript.& c.ſi motu proprio.de præbend.lib.6.

4 Ad ſecundum, cui non videtur ab aliquo doctore, hactenus ſatisfactum,reſpondetur primo eod. modo, ſcilicet, quòd etiam iure cauetur per dictam l.2.C.de epiſcopali audien.& ibi Baldus nu. 4.quòd in impetratione veniæ, pro ſecundo homicidio debet exprimi venia data pro primo.Ex quibus infertur,quod quibus rationibus defenditur impetrantem diſpenſationem, ſuper impedimento conſanguinitatis, non teneri manifeſtare copulam inceſtus, eiſdem etiam rationibus defendi poteſt, impetrantem diſpenſationem ſuper impedimento affinitatis, non teneri ad reuelandum inceſtum admiſſum.

Nec obſtat prædictis, quod aliud eſt impedimentum conſanguinitatis,aliud affinitatis, & aliud impedimentum inceſtus; nec quod conſequenter uno illorum ſublato non cenſeatur alterum ſublatum, arg. c.ex tuarum.de auth.& vſu pallij.& l.ſi domus.ff.de ſeruit.vrbanorum. præd. Nam reſpondetur illa eſſe tria diuerſa impedimenta, & quod ſublato uno non cenſetur ſublatum alterum;negando tamen,quod ſint: quia impedimentum conſanguinitatis,& affinitatis ſunt impedimenta,impedientia,& dirimentia;impedimentum autem inceſtus ſolum impediens. Itaque licet peccent contrahentes ſine diſpenſatione illius,non tamen diri mit contractum,ſecundum omnes;præcipuè ſecundum Paludin 4.diſt.
5 34.5.quæſt.1.col.3.quẽ ſequitur D.Ant.in 3.p.tit.1.c.15.§.4. eo quod videtur conſuetudine abrogatum, vt ait idemmet Palu. & citati à nobis in noſtro Manuali conf.c.22.num.75.cui credimus. Primo,eo, quòd in tota noſtra ætate,nunquam legimus,nec audiuimus diſpenſationem, ſuper hoc ſolo impedimento,niſi aliud conſanguinitatis,vel affinitatis cõmittatur,impetratam etiam ab epiſcopo, quem in hoc diſpenſare poſſe communis habetur opinio. Secundo, quod etiam ſi non eſſet abrogatũ, tamen nullo iure cauetur, vt una cum alio impedimento debeat impe-
6 trari;& per conſequens ſufficeret,ut per ſe impetraretur. Tertio,quòd hic loquimur de inceſtu ſecreto, quod non eſt reuelandum in literis Apoſtolicis,cum grandi opprobrio volentium contrahere, ſed ſufficeret impetrare clam à ſummo Pœnitentiario,uel ſuo Epiſcopo: immo arbitror grauiter peccaturum, qui ſe coniugemque ſuam huiuſmodi notant infamia,contra præceptum Decalogi,& ea quæ diximus, ſuper eo, in cap.dicti noſtri Manualis. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas matrimonio ſuperueniens illud non dirimit, ſed culpabilem exigere debitum impedit.*
2 *Affinitas ex illicito coitu in 3.& 4.gradu matrimonio ſuperueniens non impedit exactionem debiti.*
3 *Lex per ſimilitudinem rationis de vno ad aliud extenditur.*
4 *Negatiua, omnia, quæ poſt ſe inuenit, deſtruit.*
5 *Matrimonio perpetuo prohibito,& eadem ſuadente ratione, etiam ſponſalia prohibentur.*
5 *Prohibito vno, vbi militat eadem ratio, etiam prohibetur præambulum ad illud.nu.6.*
7 *Rapta cum raptore, cur ante libertatem contrahere prohibetur.*
8 *Sponſalia ſicut matrimonium inter raptorem,& raptam, donec reſtituatur, ſunt prohibita.*
8 *Sponſalia, ſicut matrimonium, plenam libertatem requirunt.*
9 *Sponſalia, ſicut matrimonium, ſunt Senatoribus cum plebeiis prohibita.*
10 *Lex pœnalis,& exorbitans ob eandem rationem extenditur.*

CONSILIVM III.

DVbium primum, An impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur,& matrimonium poſtea factũ dirimit, quod ad eos tantum, qui in primo, vel ſecundo gradu coniunguntur, reſtringitur, habeat locum etiam in impedimento affinitatis ſuperuiuentis poſt contractum matrimonium, vt non extendatur vltra dictum ſecundum gradum?

Secundum, An quemadmodum non valet matrimonium inter raptorem,& raptam, quamdiu ipſa manſerit in poteſtate raptoris, vt habetur ſeſs.24.c.6.ita etiam non valeant ſponſalia?

In hac priori quæſtione, ſi, errore amanuenſis, non eſt ſcriptum, Superuiuentis, pro Superuenientis, non video, quod dubium contineat, cum palam ſit affinitatem contrahi ex coitu illicito iure canonico, cap. diſcretionem, de eo, qui cogno. conſangui. vxoris ſuæ,& tradit gloſ.recep.in prima.arboris affinitate, lib.6. & quod affinitas ſemel contracta, non extinguitur morte perſonæ, qua mediante contrahitur, cap.fraternitatis, 35.q.10. & traditur à dicta gloſ. recepta. Si autem per errorem ſcriptum eſt, ſuperuiuentis, pro, ſuperuenientis.

1 Reſpondendum videtur, quod nulla affinitas ſuperueniens matrimonio contracto dirimit illud, licet partem culpabilem impediat ab exigendo debito,

debito,cap.tranſmiſſæ,& cap.tuæ,de eo qui cogn.conſang.vx.ſuæ, & cõ ſequenter palam eſſe impedimentum huiuſmodi præueniens matrimonium in prædictis duobus gradibus longe maioris virtutis eſſe, quo ad matrimonium præuentum, quam ſuperueniens, quo ad matrimonium eam præueniens; cum hoc matrimonium ſequens impediat, & dirimat, ſuperueniens autem,nec dirimat,nec impediat, niſi quo ad exactionem
2 debiti tantum, ne à culpabili exigatur per iura ſupradicta. Maius dubium eſſet, An affinitas tertij, & quarti gradus contracta ex illicito coitu ſuperueniens impediat exactionem debiti;licet præueniens non dirimat matrimonium contractum,per expreſſam Conc. Trid. deciſionem ſeſs. 24. c. 4. nec etiam impediat contrahendum, per declarationem Pij V.

Nam pro parte affirmante facit, quod aliud eſt dirimere matrimonium, de quo loquitur Conc.& aliud impedire tantum,de quo ait declatio Pij V.& aliud exactio debiti, de qua nihil ſtatuit Concilium, nec declaratio prædicta,& ſecundum ius commune vetatur exactio per affinitatem ſuperuenientem,& caſus omiſſus habetur pro omiſſo,l.commodiſſime.ff.de liber.& poſthum.& cap.ſuſceptum.de reſcrip.lib.6.

3 Pro parte vero negante, quod non impediat exactionem, facit, quod lex per ſimilitudinem rationis extenditur ab uno ad aliud,l.non poſſunt. ff.de ll.& cap.dudũ 2.de elect.facit etiam,quod Pius V.declarauit,quod nec dirimit,nec impedit,& conſequenter, non obſtante illa,licite contrahitur. quod videtur conſequi, quod etiam licite petatur debitum. Tum quia minus eſt exigere, quam contrahere. ergo qui concedit contractionem,à fortiori videtur concedere exactionem,argum. cap. cui licet,quod plus.de reg.iur.lib.6. Tum quia id, quod impedit exactionem debiti, quo ad aliquam partem impedit matrimonium; & prædictus Pius V.declarauit ſimpliciter,quod non impedit,& conſequenter,quod
4 nulla ex parte impedit,quia negatiua præcedens,omnia,quæ ſequuntur, deſtruit,& contrarium eorum ponit,iuxta glo.ſing.recept.cap. cum dilectus,de conſuetud. facit etiam, quod verba declarationis Pij V.ſcilicet, quod non impedit matrimonium,ſatis includunt per proximè dicta impedimentum exactionis;& ita per illa tollitur illud, quia lex generaliter loquens,intelligenda eſt generaliter,cap.ſolitæ.in fin. de maiori. & l. de pretio.ff.de pub.in rem act.De hoc autem dubio,quod alias in Sacræ pœnitentiariæ prætorio propoſitum fuit,& non reſolutum, non uidetur loqui quæſtio propoſita:& ideo non reſoluo illud,tametſi multum inclino in partem negantem.

5 AD SECVNDAM QVÆSTIONEM reſpondeo,quod pro parte affirmatiua,quod ſcilicet etiam ſponſalia ſint nulla, videtur primo caſus,in l.omnino.ff. de ſponſ. quatenus probat, prohibito matrimonio etiã prohiberi ſponſalia.Secundo id, quod Bart.notat ex ea ibi, & l.2 ff.

de iur.om. iud. quod prohibito uno censetur prohibitum id, per quod peruenitur ad illud. Tertio quod prohibitus alienare, prohibetur facere actum, ex quo sequitur alienatio, vt constat ex glos. recept. in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verb. oblig. Vnde prohibitus alienare prohibetur compromittere, per quod potest peruenire ad alienationem, cap. cum tempore. de arbit. Quarto, quod statutum prohibens alicui vendere, videtur prohibere promissionem de uendendo facere, vt post alios consulit Decius cons. 502. num. 2.

Pro contraria tamen parte facit primo l. si quis officium. ff. de rit. nup. quatenus habet rectorem prouinciæ, qui prohibet ducere vxorem in ea, non prohibet contrahere sponsalia. Secundo facit cap. 1. Conc. Trid. quatenus annihilat matrimonium contractum, aliter quam præsente parocho, & duobus, vel tribus testibus, & quod communiter dicitur, & nos diximus in Man. cap. 25. num. 144. quod sponsalia contracta publice, siue clandestine in absentia parochi ualent, etiam hodie post Conc. Trid. & ita probat matrimonio prohibito non prohiberi sponsalia. Tertio, quod pœna imposita contrahenti matrimonium non censetur imposita contrahenti sponsalia, iuxta glos. recept. iuncto textu in clemen. 1. de consang.

6 His pro vtraque parte consideratis, pro resolutione constituendum videtur primo, quod prædicta lex omnino, quatenus probat matrimonio prohibito prohiberi sponsalia, & prohibito uno prohiberi præambulum ad illud, non habet locum, nisi quando eadem ratio militat in matrimonio, & sponsalibus, & in prohibito, & præambulo eius, & tunc sic. vt determinat Cinus, quem Salyc. & omnes sequuntur in dicta l. 1. C. si rector prouinc. & Alex. cons. 194. lib. 2. in fine, quem sequitur Dec. dicta l. 2. sub finem, & probatur per l. si quis officium. ff. de rit. nup. & per d. l. 1. C. si rector Prouinc. adiuncta prædicta l. omnino. Secundo, constituendum est, quod prædicta lex omnino, quatenus haber, matrimonio prohibito, prohiberi sponsalia, non habet locum, nisi quando matrimonium perpetuo prohibetur, siue quando impedimentum est perpetuum, & non quando impeditur ad tempus, siue quando impedimentum est temporale, secundum Dinum in c. cum quid vna via. de reg. iur. lib. 6. quem inter alios sequitur Decius l. 2. ff. de iure om. iud. sub finem. Tertio, constituendum, quæ fuit ratio, qua prędictum Concil. Trid. limitauit ius commune antiquum declaratum in c. fin. de rap. per quod licebat raptæ si vellet nubere raptori, quia secundum Canones antiquos, quos Gratianus citat 36. q. 2. post pœnitentiam, purgationem, & satisfactionem, raptis id licebat, vt pulchrè Gratianus ipse in §. prohibetur. sub cap. apud omnipo-
7 tentem, determinauit. Quarto, constituendum, quod ratio limitandi non fuit, quod perpetuo prohibeatur cõtractio matrimonij inter raptorem, & raptam, iuxta l. iniuriam. C. de rap. virg. Tum quia lex illa, quo ad hoc

non

non est seruanda iure Pontificio per iura prædicta. Tum quia ipsummet Conc. permittit contractionem, postea quàm rapta exierit domum raptoris; & fuerit assequuta plenam libertatem contrahendi, vel renuendi, & ita inducit impedimentum temporale, & non perpetuum. Quinto; quod ex hoc sequitur, quod per d.l. omnino. ff. de spons. non potest concludi, sponsalia, de quibus quæritur, esse nulla: quia lex illa, quatenus habet non posse contrahi sponsalia ab his, qui non possunt contrahere matrimonium, non habet locum quando impedimentum est temporale, sed solum quando est perpetuum, vt dictum est, qua eadem ratione defenditur, quod cap. 1. Conc. Tridē. annullans matrimonium contractum in absentia parochi, non annullat sponsalia; quia matrimonium non prohibetur perpetuo inter aliquos, eo quod prohibeatur fieri in absentia parochi, cum fieri possit in eius præsentia. Sexto, quod non videtur etiam ratio limitandi ius antiquum fuisse illa, qua nititur prohibitio matrimonij inter Senatores, & liberos eorum, cum quibusdam personis. Tum quia illud impedimentum est perpetuum. vt enim tradit Cinus, quem Salyc. & alij sequuntur d.l. 1. C. si rector prouinc. id fuit statutum, ne Senatorum, & liberorum eorūm dignitas vilesceret, iuxta l. semper. ff. de ri. nup. Tum quia id non est receptum Iure Pontificio. Tum quia raptor, & rapta frequenter sunt æqualis dignitatis. Septimo, quod ratio limitandi videtur fuisse, quod consensus raptæ præstitus in domo raptoris, vel extra eam, donec assequatur plenam libertatem, non est satis liber ad contrahendum matrimonium, quod plenam libertatem requirit, cap. cum locum. de sponsal. quæ ratio ita militat in sponsalibus, ac in matrimonio, quia sponsalia etiam plenam requirunt libertatem, secundum omnes. Octauo ex hoc sequitur, quod, licet lex omnino, quatenus habet matrimonio prohibito propter impedimentum perpetuum, videri sponsalia prohibita, non concludat, vt dictum est, per prohibitionem Conc. temporariam videri prohibita sponsalia: tamen quatenus probat, prohibito vno videri prohibitum præambulum, in quo est eadem ratio, concludit, prohibito matrimonio inter raptorem, & raptam, donec rapta fuerit in domo raptoris, & donec assequatur plenam libertatem, censeri prohibita sponsalia, donec maneret intra domum, vel extra, & assequatur plenā libertatem; quia, vt dictum est, defectus liberi consensus ita impedit spōsalia, ac matrimonium: Per quod patet responsio formalis ad quæstionē 8 propositam, & etiam concordia pro vtraque parte allegatorum. Nec obstat, quod aliqui dixerunt, quod prohibitio matrimonij, de qua in dicta l. omnino. per nouam extensionem Iurisconsulti extenditur ad spōsalia, ad quæ antea non extendebatur, ob illa verba, vt suppleatur, quod orationi deest, quia ex mente Decij in d. cap. commune, & in dicto cons. & dicta l. 2. & in cap. nam concupiscentia, de constit. qui huic obstaculo respondet clarius, responderi potest contextum eius non loqui de suppletio- 9

plectione,quo ad mentem,& ſententiam,ſed ſolum, quo ad ſuppletionẽ verborum,hoc eſt,quod Iuriſconſultus declarat ibi,mentem, & propoſitum Imperatorum prohibentium matrimonium inter Senatores,& liberos eorum , cum quibuſdam perſonis , fuiſſe etiam prohibere ſponſalia, 10 licet verbis id non expreſſiſſent.Non obſtat etiam,quod prædictum cap. 6.Conc.Trid.eſt ius exorbitans à iure communi,& limitans illud, vt ſupradictum, & probatum eſt ; & quod iura exorbitantia non ſunt extendenda de uno caſu ad alium,cap.quæ à iure.de reg.iur.lib.6.& conſequẽter,quod cap.illud loquens de matrimonio non debet extendi ad ſponſalia,non inquam hoc obſtat. Tum quia ius limitans aliquid extenditur ex ſimilitudine rationis ad caſum ſimilem, vt efficaciter , & ſingulariter probatur per cap. cum dilect. de confirm. vtil.& alia multa , quibus ibi Decius, illud confirmat, & in propoſito noſtro nõ ſolum inuenitur ratio ſimilis,ſed etiam eadem,vt ſupra probatum eſt, & ex identitate rationis non ſolum iura exorbitantia,& limitatoria,ſed etiam pœnalia extendun tur;iuxta gloſ.ſing.cap.1.verbo Italiæ,de temp.ordin. in 6.& late tradita ibi per Dominicum , & Francum poſt Anton.in cap. fin. de conſuetud. Salua.&c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio ſuper affinitate non extenditur ad publicam honeſtatem concurrentem.*

2 *Diſpenſationem ſuper affinitate taciturnitas publicæ honeſtatis concurrentis non vitiat.*

3 *Impedimento vno ex dependentibus ſublato remanet alterum.*

CONSILIVM IV.

QVæritur,an diſpentatio ſuper affinitate extendatur ad publicæ honeſtatis impedimentum , & an valeat quo ad affinitatis impedimentum.

1 Per diſpenſationem , per quam tollitur affinitatis impedimentum , non cenſetur ſublatum impedimentum publicæ honeſtatis concurrentis cum affinitate,iuxta gloſ.communiter receptam in arbore affinitatis, circa principium,cui uidetur contraria gloſ. 3. cap. non debet.de conſang.quæ eſt uera , quando ſaltem tacitè fit mentio de illo: altera uerò, quando nec expreſsè,neque tacitè fit talis mentio,iuxta cõcordiam, quã inter illas ponunt Panor.& Præpoſ.in dicto cap. non debet.

2 Sed quæſtio noua eſt,an diſpẽſatio ſuper affinitate valeat ſaltem, quo ad affinitatis ſublationem; licèt non ualeat, quo ad ſublationem publicæ

hone

honeſtatis: nã pro parte negante facit, quòd tacetur aliquid, quo expreſſo difficilius conceſſa fuiſſet diſpenſatio ſuper affinitate; & ita videtur ſurreptitia, cap. poſtulaſti. de reſcript. ſed præfata gloſ. arboris affinitatis, à nemine ad hoc ponderata contrarium tenent, & idem uidetur ſentire Panor. & Præpoſ. ubi ſupra, & alij omnes, qui ſequũtur eam in ſenſu prædicto, quatenus in confirmatione eius allegant illud vulgatum, uno de
3 duobus uinculis ſublato, remanere aliud, cap. ex tuarum. de auth. & vſu pallij. & l. ſi domus. ff. de ſeruitutib. vrbanor. præd. per quod ſignant impetrationem diſpenſationis ſuper vinculo affinitatis nulla facta mentione expreſſa, nec tacita de vinculo publicæ honeſtatis; alterum quidẽ tolli, & non alterum, & hoc eſt aptam, ac ſingulare exemplũ illius Theoricæ Rotæ 32. in nouis. de reſcrip. ſcilicet taciturnitatem veri, quod expreſſum retraheret Principem à gratia facienda, non efficere illam ſurreptitiam, niſi ſit tale, de quo iure caueatur illud eſſe exprimendum. quã
4 deciſionem nos quoque ſequimur in Manu. confeſſor. c. 22. nu. 86. Cuius Theoricæ exemplum, vt prædicta Rota dixit, eſt in collatione facta à Principe criminoſo, quæ ualet regulariter per reſolutionem, & Felin. & eorum, quos ille citat in c. 2. de Reſcriptis, quod nos reſolutius tractauimus nuper in Miſcella. 34. De oratione. &c.

SVMMARIVM.

1 *Inceſtus an petita diſpenſatione contrahendi exprimi debeat. & ſeq.*
1 *Inceſtuoſi non ſolum inter ſe, ſed etiam cum alijs contrahere vetantur.*
2 *Gratijs in impetrandis illa exprimi debent, quæ iura iubent.*
3 *Diſpenſatio matrimonialis ſuper vno impedimento tacito alio vt valet.*
4 *Diſpenſat ſolus Papa ſuper conſanguinitate, ſuper inceſtu etiam epiſcopus*
5 *Diſpenſatio ſuper conſanguinitate tacito inceſtu quando non valeat.*
6 *Diſpenſationes ſe contingentes vna de alia meminiſſe debet.*

CONSILIVM V.

AN conſanguinei, vel affines, qui copulam habuerunt ſecrete, teneantur exprimere Papæ hoc delictum, ſi petant diſpenſationem contrahendi inter ſe?

1 Reſpondeo, viſum fuiſſe aliquibus in hac curia, eſſe neceſſarium, eo maxime, quod inceſtuoſi prohibentur cõtrahere, non ſolum inter ſe, ſed etiam cum alijs, vt communis teneat opinio canoniſtarum, contra communem theologorum, vt ſcripſi in Manu. cap. 22. num. 75. quod ſeruat curia, vt ibi dixi, & nunc hic repeto, pro qua dudum allegaui quatuor

textus

textus,qui expreſſe id probant; & ita duo impedimenta concurrunt in prædictis, vnum conſanguinitatis,aliud inceſtus;& ita impetratio tacita copula inceſtuoſa videri poteſt impetratio ſubreptitia: quia tacetur aliquid, quo expreſſo difficilius diſpenſaſſet Papa,quod arg.maximum coloris habet.præſertum,quod ſublato vno,& duobus vinculis, alterum non videtur ſublatum c.ex tuarum,de author.& vſu pal. l. ſi domus. ff. ſi ſerui vendi.§.affinitatis,inſtit.de nupt.

2 Sed oppoſitum eſt tenendum per multa.& ptimo ex deciſione Rotæ.32.de reſcriptis in nouis,quam ſequitur Felin. & allegati ab illo cap. poſtulaſti.col.4.de reſcript.quatenus habet in impetratione diſpenſatio nis non eſſe neceſſario faciendam mentionem,niſi de illis tantũ, de qui-
3 bus iura iubent, etiam ſi talia ſint, quibus expreſſis difficilius Papa diſpenſaret: & quia ſtylus curiæ videtur tenere, vt impetratio ſuper vno impedimento matrimonij valeat, non facta mentione de alio; non quidem ad hoc,vt cenſeatur ſublatum aliud,neque quo ad hoc,vt poſſit cõ trahi matrimonium licite ante diſpenſationem ſuper alio: ſed quo ad hoc,vt diſpenſatio valeat,& cenſeatur ſublatum impedimentum, ſuper quo habita eſt illa;& quod poſt habitam diſpenſationem ſuper alio iuſtę poterit contrahi matrimonium.

4 Ex quibus infertur primo,quod in caſu poſito, cum ſint impedimenta conſanguinitatis ſolus Papa tollere poſſit: impedimentum autem inceſtus etiam epiſcopus ex iuſta cauſa,cap.ſi duo 35.q.6.& ſic quod habita diſpenſatione à Papa non facta mentione de copula poſſit contrahere, habita diſpenſatione ab epiſcopo ſuper inceſtum,ante, vel poſt diſpenſationem conſanguinitatis. Secundo,infertur parum referre, quo ad hoc,quod copula ſit occulta, vel manifeſta, vel confeſſario confeſſa, vel abſoluta,vel non confeſſa,nec abſoluta, ſi epiſcopi diſpenſatio non
5 interuenit. Addendum tamen,quod,ſi dicta copula fuerit occulta, vel manifeſta,eo fine, vt facilius impetrarent diſpenſationem,eſſet faciẽda mentio eius tempore Sanctiſſ.Domini noſtri,qui declarauit non eſſe animum diſpenſandi cum talibus, quamuis iure antiquo, & etiam Conc. Trid.ſeſſ.24. c.4. non videtur id obeſſe, ſi neque matrimonium, neque ſponſalia contraxerunt. Si autẽ contractis illis publice habuerunt ſcienter copulam, vel contractis clandeſtine habuerunt eam etiam ignorantes, non valebit diſpenſatio,niſi fiat mentio de illa;& ſi fiat,non dabitur huius Sanctiſſimi domini tempore, & merito; quia Concilium Tridentinum, vbi ſupra, ſtatuit ne cum huiuſmodi diſpenſetur; immo, neque cum eis, qui ſcienter,vel ignoranter non ſeruatis declarationibus con-
6 traxerunt, etiam ſi non conſummauerint,vt in d. cap. 5. Obſtare videtur,quod indulgentia ſecundi homicidij ſecundum Gulielmum de Cuno. l.3.C.de epiſcopali audi.relatum per Baldum ibi, & etiam diſpenſatio conceſſa ſuper pluralitate illegitimo non valet, non facta mentione de prio-

de priori diſpenſatione, qua factus eſt habilis ad vnum. c. 2. de filijs preſbyte. in 6. ſed reſpondetur ad primum, quod lex illa tertia requirit expreſſionem iterationis, ſiue geminationis delicti. Ad ſecundum, quod caput illud 2. illo caſu illam mentionem requirit, & ratio ſpecialitatis eſt, quod illæ diſpenſationes ſe contingunt, & ſunt quaſi idem, & tacitũ auget delictum, vel defectum expreſſum, ſuper quod diſpenſatur, vnde gratia facta de pœna adulterij, non requirit mentionem de gratia pœnæ vel homicidij. Nec gratia pluralitatis beneficiorum facta illegitimo requirit mentionem gratiæ factæ de non ieiunando certis diebus, vel non ſoluendo pœnam periurij, vel fruendi orationibus Romanis. Per quæ reſpondimus gratiam ducendi vxorem factam ſubdiacono occultiſſime, & male ordinato non vitiari, eo quod tacuit, præſertim abſq; dolo, quod erat affinis, nec gratia poſtea impetrata ſuper affinitate, non facta mentione de diſpenſatione ſuper ordine, quia ſunt res ſeparatæ, nec una auget alteram, nec ullo iure requiritur mentio alterius in altera.

SVMMARIVM.

1 *Cauſæ ſeptem, vt in gradibus cognationis diſpenſetur, & quæ ſuper ſecundo ſufficiat. num. 2.*

CONSILIVM VI.

AN infraſcriptæ quinque cauſæ ſufficiant ad iuſte diſpenſandum cum quibuſdam ſuper cognatione in ſecundo gradu?

1 Pro parte negante facit illud Concil. Trident. de reformat. matrimonij, c. 5. ſeſſ. 24. *In ſecundo gradu nunquam diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam.*

Pro parte affirmante facit illud eiuſdem Concilij de reformat. cap. 18. ſeſſ. 25. *Si vrgens, iuſtaq. ratio, & maior quandoquidem vtilitas poſtulauerint cum aliquibus diſpenſandum eſſe, id cauſa cognita, ac ſumma maturitate, atque gratis, a quibuſcunque ad quos diſpenſatio pertinebit erit poſtulandum, aliterque facta diſpenſatio ſurreptitia cenſeatur.* Prima cauſa ignorantia rigoris prohibitionis, iuxta illud Pauli, *miſericordiam ſum conſequutus, quia ignorans feci.* 1. ad Timot. 1. Secunda, proles iam habita, cap. fin. 35. q. 8. l. qui in prouincia. §. diuus ff. de ritu nup. Tertia, diuturnitas matrimonij male contracti, præfato c. de gradibus. & d. l. qui in prouincia. Quarta, ſcandalum inde oriundum, mortium puellæ, & cognatorum, argumento c. qui circa, de conſangui. Quinta, miſericordia Pa-

pæ;

pæ, quia puella eſt pauper, & eam vult iuuenis patruelis honeſte dotare, arg.l. 1. ff. ſolut. matrim.

2 Reſpondeo primo, quod huius petitionis, & adiectæ informationis authores erudite, ac amice colligunt cauſas diſpẽſandi hoc caſu, quibus addi poteſt minor ætas decem & octo annorum, quæ miſerationem ad pœnam diminuendam inducit, l. auxilium. ff. de minor. Secundo non arbitror illas ſolas ſufficere de rigore iuris, quo ad diſpenſandum cum prædictis. Tum quia verba præfati Concilij ſunt præciſa quatenus continent nullatenus diſpenſandum eſſe in præfato ſecundo gradu, niſi cũ principibus, & ob vtilitatem publicam, quorum neutrum concurrit in eo. Tum quia, tam S. D. N. quam fe. rec. Pio V. frequenter ita viſum eſt de ſimilibus cauſis. Tertio, quod ſicut miſericordiæ domini non eſt numerus pſ. ita miſericordiæ S. D. N. nemo alius ab ipſomet modum neceſſarium imponere poteſt, c. cuncta per mundum 9. q. 3. & cap. propoſuit. de conceſſ. præb.

SVMMARIVM.

1 *Filij nati ex coniugio per commiſſionem de diſpenſando bona fide contracto, licet eius forma ſatis ſernata non fuerit, cenſentur legitimi.*

CONSILIVM VII.

EPiſcopus accepta commiſſione à Papa ad diſpenſandum cum impeditis tertio gradu conſanguinitatis, nullam informationem accepit, & ipſi coniugati credentes ſe eſſe iã diſpenſatos manſerunt domi, & ſuſceperunt prolem. Quæritur an filij eorum ſint legitimi cenſendi.

1 Reſpondeo primo, quod ſi Epiſcopus commiſſarius non accepit informationem, nec fecit diſpenſationem, non erunt cenſendi legitimi: quia non habebant bonam fidem, & ſciebant, vel ſcire debebant inter ipſos eſſe impedimentum. Si autem Epiſcopus, accepta commiſſione, facta, vel non facta informatione diſpenſauit, licet non ſatis ordine iuris ſernato, credo, quod erunt legitimi, ſi bona fide credebant diſpenſationem fuiſſe legitime factam, quia habuerunt inſtam cauſam credendi eam bene factam, quod ſufficit ad legitimandam prolem, argumento cap. ex tenore, & gloſſ. communiter recepta, qui filij ſint legitimi, & per alia quæ non vacat nunc ſcribere.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Affines quid proprie,& quid improprie.*
2 *Vxor, & maritus non ſunt proprie affines,ſed cauſa affinitatis.*
3 *Impedimentum affinitatis,& affinitas,ſicut cognatio,& impedimentum cognationis diuerſa.*
4 *Affinitas eſt proximitas perſonarum ex copula carnali proueniens,omni carens parentela, ab omnibus,etiam à S.Thoma recepta.nu.5.*
5 *Affinitas non niſi ex copula carnali ordinaria producitur.*
6 *Teſti varie,vel contrario modo loquenti non creditur.*
6 *Concordia S.Thomæ de affinitate varie loquentis.*
7 *Opinio ſingularis fortiori ratione nitens præualet communi.*
8 *Impedimentum publicæ honeſtatis humanum facilius tollitur, quam cognationis.*
9 *Diſpenſandi poteſtas eſt fauorabilis, licet diſpenſandi actus ſit odioſus.*

CONSILIVM VIII.

COntra id,quod alias reſpondi,ſcilicet non contrahi affinitatem,niſi ex copula carnali,dicũtur aliqui ſcrupulum mouere,ex eo quod S.Thomas in additionibus ad eius tertiam partem q. 55.art. 4. videtur tenere, impedimentum affinitatis naſci ex ſponſalibus, vel matrimonio
1 ante copulam carnalem habitam. Ad cuius ſublationem præſuppono primo,verbum hoc affines generaliter,& large ſumptum ſignificare ſecundum ſum etymologiam, quorum vnum trahitur ad finem alius,& è contrario, quo modo accepit Cicero in Catilinam ibi, *Huic ſceleri ne paucos affines eſſe putetis.* & Modeſtinus in l.non facile.§.affines.ff. de gradibus affinit.ibi, *Affines dicuntur eo quod alter ad alterius cognationis finem accedit.* per quem contextum idem dicit gloſſ. recep.& approbata per omnes in arbore affinit. Hoc etiam modo videtur accipi in l.non ideo minus.C.de hæred. inſtitu.quæ habet, inſtitutionem vxoris factam a marito appellando eam affinem valere,licet,vt ibi ait gloſſa, vxor proprie non ſit affinis uiri,ſed cauſa affinitatis,ut habet lex prȩallegata non facile. ſic etiam accipitur in l.quod ſeruus ff.de condict.cauſa data.quę dicit,inter ſponſum, & ſponſam de futuro eſſe quandam affinitatem, ubi gloſſ. recep. per omnes ait,improprie, & non proprie eſſe affinitatẽ & ita largo, & genetali modo illam ibi appellari affinitatem. Sic etian gloſſa recep.per omnes in l affinitatis.C.communi.de ſucceſſio.ait,regulam illius legis,quæ habet,ratione affinitatis non dari ſucceſſionem,procedere

cedere uniuerſaliter,licet aliquando uxor ſuccedat marito,& aliquando maritus uxori;quia licet largo modo,& improprie maritus, & uxor poſſint appellari affines,non tamen ſunt proprie tales.

3 Secundo, quod aliud eſt loqui de affinitate, aliud loqui de impedimento affinitatis: ſicut & aliud eſt loqui de cognatione,ſiue de conſanguinitate,& impedimento cognationis,ſiue conſanguinitatis.ſicut enim non omnis cognatio, uel conſanguinitas parit impedimentum matrimonij,ita neque omnis affinitas parit impedimentum affinitatis:& conſequenter non omnis,qui ait eſse aliquam affinitatem inter aliquos,uidetur dicere inter eos eſſe impedimentum affinitatis, nec iure Cęſareo, nec Canonico: nam iure Cęſareo non naſcitur affinitas,niſi ex legitimis nuptijs copula carnali ſubſecuta, licet iure Canonico naſcatur etiam ex ſola copula illicita ſine ullis nuptijs legitimis præcedentibus, iuxta cap. diſcretionem. de eo qui cognouit conſang.uxoris ſuæ , & ei concord. Quæ omnia ſunt ab omnibus utriuſque iuris interpretib.recepta.

4 Tertio,quod hæc conſequitur rectiſſimam eſse definitionem affinitatis, quam poſuit gloſsa in arbore affinitatis typis excuſa tam in Decreto Gratiani ſub 35.q.5.quam in Decretali,poſt titu.de conſang.& affini tat.quam lib.6.poſt tit.de cognat.ſpirit. & receptam per omnes in omnibus præd.locis,& per omnes Theol.in 4. lib.ſent. diſt. 41.poſt S.Th. in q.1.art.1.quæſtiuncula 3. ſcilicet, quod *Affinitas eſt proximitas perſonarum ex copula carnali proueniens omni carens parentela*, intelligendo per illa uerba ultima,quod ea ratione qua eſt affinitas, non requirit ullam conſanguinitatem interuenire, licet alia ratione poſſint concurre re conſanguinitas,& affinitas, ut concurrit cum contrahatur ex concubitu conſanguineorum licito,uel illicito,ut declarat S. Thomas in prædicta q.1.art.1.quæſtiuncula 3.

5 Quarto,quod ex his colligitur,quam friuolus ſit ſcrupulus,quo augere cupiunt nos, & noſtrum reſponſum , ex eo quod uidetur eis dixiſse S.Thomam ex ſolo matrimonio ſine copula conſecuta naſci impedimentum affinitatis in primo gradu impediens, & dirimens matrimonium. Tum primo,quod additiones prædictæ non ſunt D. Thomæ, ſed longe poſt eius mortem collectæ ab alio, ut in titulo ipſarum expreſse docetur. Tum ſecundo,quia S.Thomas in 4.diſt.41.q.3. art. 1. unde uidetur deſumpta additio illa,expreſse tenet definitionem datam a prędicta gloſs. prædictæ arboris affinitatis, ſcilicet,quod eſt propinquitas perſonarum ex carnali copula proueniens omni carens parentela; & quia bona definitio eſt de ſubſtantia, & eſsentia definiti, & conuertitur cum eo. ita quod,cui conuenit definitum, conuenit definitio, & e contrario, ut probatur in l.1.ff.de dolo, & l.1.cum notatis a Bart.& alijs ff.de teſta.& late tradit Decius, & citati ab eo in rub.de probatio. conſequitur, quòd S. Thomas approbando illam definitionem ſentit expreſſe non

non posse dari propriam affinitatem sine interuentu copulæ: quia definitio eius habet eam nasci ex copula, & coitu. Tum tertio, quod ipsemet S.Thomas paulo post ait in responsione ad secũdum, quod affinitas adeo requirit copulam carnalem ad sui productionem, quod quantumcunque aliquis claustra pudoris inuadat, vel frangat, nisi commistio seminum sequatur, nõ contrahitur ex hoc affinitas, vnde nec copula contra naturam, neque extra ordinaria pollutio, generat affinitatem, secundum eundem ibidem. pro quo facit cap. vlt. de sponsalib. & cap. extraordinaria. 25. q. 2. & 3. Tum quarto, quod non obstat id quod ipsemet S. Thomas subdit ex contractu matrimonij per verba de præsenti nasci quandam propinquitatem, seu affinitatem, quæ pertinet ad societatem: quia loquitur de affinitate generaliter, & largo modo sumpta, sicut leges citatæ in primo præsupposito, quarum omnium glossæ receptæ ab omnibus dicunt eam non esse proprie affinitatem. Tum quinto, quod aliud est dicere, quod aliqui sunt affines, & aliud, quod inter eos est impedimentum affinitatis, vt habet præsuppositum secundum, & ideo ex eo quod S. Thomas dixerit ex matrimonio solo nasci affinitatem, non infertur, quod dixerit, ex illo nasci impedimentum affinitatis, quia a diuersis non fit illatio l. Papinianus.
6 ff. de morib. Tum sexto, quod est dicendum, S. Thomam loqui varie, aut esse sibi ipsi concordandum, si dicamus loqui varie, non est ei credendum; quia testi varie, vel contrario modo loquenti non creditur, vt tradunt Panor. & Fel. in princ. proœm. decret. in prima eius glos. & alia citata per ipsos. Aut esse ipsum sibi concordandum, & non sese offert alia concordia melior, quam quod in vna parte loquitur de affinitate proprie dicta, & de impedimento affinitatis, & in alia de affinitate largo modo, & generaliter dicta, quoniam glossæ citatæ in primo præsupposito sic concordant textus de affinitate loquentes improprie, & largo modo accepta. Tum septimo, quod ipse est fere solus, & omnes iuris interpretes sunt ei contrarij, & communis opinio præfertur singulari, vt est doctrina rece-
7 ptissima Io. Andreæ in cap. 1. de constit. Tum octauo, quod etiam singularis opinio præfertur communi, quando neruosiore ratione nititur, vt probat cap. capellanus. de ferijs. vbi Panor. ab omnibus recep. tradit, & Fel. & citati ab eo in cap. 1. de consti. nu. 54. & S. Thomas fortiore ratione tenet id quod communis fere omnium, quam id quod prædictis scrupulosis videtur dicere.

Per quæ omnia concluditur efficacissime, friuolum esse prædictũ scrupulum: & quod illo non obstante plane asserendum est affinitatem proprie dictam non posse generari sine copula carnali licita, vel illicita, & minus impedimentum affinitatis, quia ad id requiritur, quod sit intra gradum quartum.

8 Quod autem lex Concilij Triden. quæ sessio 24. cap. 5. de reform. matrim. prohibet dispensationem dari coniunctis secundo gradu consan-

guinitatis, & affinitatis, non comprehendat impedimentum publicæ honeſtatis primi gradus facit præter alia, quod longe aliud eſt impedimentum publicæ honeſtatis ab impedimento affinitatis: quoniam hoc ſaltem quo ad aliquas perſonas, & gradus fuit inductum iure diuino ſcripto anti qui teſtamenti Leu. 18. illud vero nullo iure veteri, nec ſcripto, ſed eſt inuentum nomen poſt paſſum Chriſtum ſecundum omnes, & ita non eſt tanta ratio inhibendi diſpenſationē circa illud, & lex præſertim prohibitoria non eſt extendenda ad caſum, in quo non eſt tanta ratio prohibendi, arg. cap. pœnæ de pœnitent. diſt. 1. in ſimilib. facit etiam illa ratio firma, quod nulla diſpenſatio reſtringibilis eſt extendenda vltra terminos propriæ ſignificationis illius, per reg. quæ a iure de reg. iur. lib. 5. cū ei concordant. & ſublatio prædicta diſpenſandi eſt reſtringibilis, quia contrarium eius, quod eſt poteſtas diſpenſandi, eſt fauorabilis, iuxta gloſſ. ſolen. in clem 1. de offi. vic. receptam communiter per omnes, quorum aliquos citat, & ſequitur Fel. in cap. poſtulaſti. de reſcript. num. 10. quamuis ipſa diſpenſatio, & actus diſpēſandi ſint reſtringenda, quia ſunt contra ius, ſicuti diſpenſatio illegitimi eſt odioſa, ſed poteſtas legitimandi eſt fauorabilis, & ampliabilis, vt tradit idem Felin. poſt alios vbi ſupra num. 8. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Affinitatis impedimentum ex illicito coitu, tam occulto, quam publico, naſcitur.*

2 *Matrimonium iuſte nemo contrahit, niſi credat non adeſſe impedimentum.*

CONSILIVM IX.

ANtonius vellet matrimonium contrahere cum Lucretia, quam Hieronymus eius frater adamarat, & dubitat an ſecreto eam cognouerit. Quæritur an Antonius tuta conſcientia illud matrimonium contrahere poſſit.

1 Ex coitu carnali illicito naſcitur affinitas iure Canonico quoad effectū impediendi matrimonium, ſecundum omnes, ſiue coitus, vt publicus, ſiue occultus, vt colligitur ex definitione affinitatis, data in arbore affinitatis, lib. 6. & ſingulariter colligitur ex cap. diſcretionem, de eo qui cogn. conſang. vx. ſuæ. Quatenus probat non referre quoad hoc, an coitus inceſtus ſit publicus, aut occultus. Colligitur etiam in cap. concubuiſti, & aliquot alijs 32. q. 7. Quatenus probatur per coitus admiſſos cum cognatis primi gradus impediri matrimonia, & clarum eſt huiuſmodi coitus

coitus esse solere secretos, & occultos, & ideo sicut publicus coitus gene rat affinitatem quoad forum publicum, & conscientiæ, ita coitus occul-
1 tus generat affinitatem quoad forum conscientiæ, & consequenter præ- 3
fatus Antonius cum præfata Lucretia non potest iuste contrahere matrimonium, nisi coram Deo credat, quod Hieronymus non cognouit Lucretiam, vel nisi obtinuerit dispensationem, saltem quoad forum conscientiæ tantum, & iam si nullatenus probari posset, nec vllum scandalū ex contracto matrimonio generaretur, quod stylus sacræ Pœnitentiariæ quotidie seruat. Salua quæ iustior fuerit sententia &c.

DE FRIGID. ET MALEF.

SVMMARIVM.

1 *Diuortium ob coeundi impotentiam ante triennalem habitationem fieri nequit.*

2 *Coeundi impotentia dari potest quoad vnam personam, & non quoad aliam, sed ante triennalem habitationem non præsumitur.*

3 *Matrimonium contractum cum secunda ob impotentiam coeundi cum prima etiam post sententiam diuortij ante triennalem habitationem, non valet.*

4 *Papa ex causa dispensat super matrimonio rato non consummato.*

CONSILIVM I.

CArolus, & Anna matrimonium inter se contraxerunt, & cum simul per aliquod tēpus minus triennio cohabitassent, nec illud cōsumma re valuissent ab ordinario ob illorum impotentiam, per sententiam impetrarunt, vt scilicet Carolus cum alia, & similiter Anna cum alio matrimonio iungi possit, prout factum est, ex quo filias vterque procreauit. Dubitatur an iuste in secūdo matrimoniō perseuerare possūnt, attento quod sententia præfata videtur iniusta ex eo quod vterque cum alio, vel alia filios habuit.

1 Respondeo sequentia, primum quod sententia diuortij lata inter Carolum, & Annam non videtur fuisse iusta, quia non videtur fuisse vere probata impotentia, cum per consecuta matrimonium constet vtrumque illorum fuisse potentem, nec etiam fuit probata impotentia præsumptiue, quia ad id requirebatur cohabitatio triennalis sine facultate coeundi per cap. Laudabilem, & cap. vlt. de frig. & malef. & notat. in cap. fra-

ternitatis.eod. tit. & iuxta reſolutionem recep.communiter Panor. in eiſdem cap.

2 Secundo, quod poſſibile eſt, quod inter Catolum, & Annam interuenit verum impedimentum perpetuum maleficij, non obſtante, quod vterque illorum habuerit potentiamcoeundi cum alijs, quia poteſt quis maleficio impediri quoad vnam perſonam, licet non impediatur quoad aliam,arg. cap. ſi per contrarius. 33. q. 1. & colligitur ex notat. Panor. & alijs vbi ſupra, ſed non eſt præſumendum tale impedimentum, niſi præcedente cohabitatione triennali, ſine facultate coeundi.

3 Tertio, quod per nullum remedium iuris ordinarij poſſunt iuſte remanere, vt nunc de facto iniuſte remanent, niſi redeundo prius ad cohabitandum per triennium, & experiendum impotentiam, & iurandum illud cum ſeptima manu, vt dicitur in d.cto cap. laudabilem,& dict.cap. vlt.

4 Quarto, quod poteſt dari remedium extraordinarium diſpenſationis Papalis,ſecundum illam opinionem omnium pute canoniſtarum, & eorum qui ſunt Canoniſtæ ſimul, & Theologi, immo & aliquorum paucorum pure Theologorum, ex quibus eſt Caietanus, quos nos quoque referimus,& ſequimur in Manual. Conſ. cap. 22. num. 21. ſecundum inquam illam opinionem, quæ habet poſſe per Pontificem Maximum diſſoluere iuſta de cauſa matrimoniũ ratum,& non conſummatum: quãdoquidem matrimonium inter eos contractum nõ fuit conſummatum, vt in facto proponitur. & ſatis iuſta videtur eſſe cauſa prædicta. nam & ſimili caſu diſpenſauit ſua Sanctitas quoad forum conſcientiæ,cum multis. Verum tamen eſt quod illi, quibus cum diſpenſauit,contraxerunt occulte, hi autem publice. & ita videri poteſt alicui facilius potuiſſe diſpenſare cum illis, quam cum his. ſed quia illi contraxerunt mala fide, & nulla ſententia diuortij, prius inter eos lata, ii autem bona fide, & ſententia diuortij prius lata, ſatis poteſt dici eſſe par ratio,ſaltem ad diſpenſandum quoad forum conſcientiæ tantum.

SVMMARIVM.

1 *Ordinari poteſt, ob impotentiam ab vxore ſeparatus.*
2 *Bigamiæ impedimentum, vt contrahitur.*
3 *Ordinum ſumptionem non impedit coeundi impotentia.*
4 *Eunuchi, & caſtrati qui ordinari poſſunt.*
5 *Fornicatio etiam cum multis non facit quem bigamum.*

CON-

CONSILIVM II.

AN contrahens cum vnica, & virgine matrimonium per verba de præsenti possit legitime ordinari etiam sacris ordinibus, si matrimonium fuit inualidum propter suam impotentiam coeundi, ob quam declaratum fuit matrimonium fuisse, & esse nullum, & data licentia contrahendi cum alio fœminæ quæ contraxit cum illo; & an ipse possit iuste sine dispensatione simpliciter ordinari sacerdos, & habere beneficia.

1 Respondeo, prædictum D. Consulentem posse sine vlla dispensatione iuste ordinari Sacerdoté, & quærere, & retinere beneficia Ecclesiastica. Tum quia nullo impedimẽto iuris naturalis, diuini, neque humani canonici ab eo prohibetur. Tum quia, si quod prohiberetur maxime esset im-
2 pedimentum bigamiæ, iuxta totum titulum de bigamis. Sed hoc est falsum, quia bigamiæ impedimentum non inuenitur, nisi in eo, qui bis vere, putatiue, interpretatiue, vel similitudinarie antea matrimonium contraxit. At D. Consulens nullo illorum modorum contraxit bis matrimonium, immo nec semel, quia id quod voluit contrahere, & de pacto contraxit, non fuit verum matrimonium ob impedimentum legitimum frigiditatis, vel maleficij naturę legitime probatum, & definitum, vt in fa-
3 cto proponitur. Tum quia impedimentum impotentiæ contrahendi matrimonium non impedit habilitatem assumendi ordines, & beneficia, nisi impotentiam illam concomitetur aliqua irregularitas, vel inhabilitas alia, etiam si sit eunuchus, siue castratus, non impedit ordinationem, nisi se ipsum iniuste abscinderit, & castrauerit, cap. si quis abscidit, cap.
4 eunuchus, & cap. si quis in infirmitate, & alijs multis. 55. dist. Tum quia nullus corpore vitiatus excluditur ab ordinatione, nisi sit mutilatus membro, vel tali vitio vitiatus, vt sit inhabilis ad exercendũ ordines sine scandalo, vt probatur per prædictam fere totam dist. & totum tit. de corpo. vitiatis. Tum quia non potest præfatus D. Consulens excludi ab ordine;
5 eo quod habuerit rem cum ea, quæ non erat vera eius vxor. Tum quia fornicatio etiam cum multis mulieribus habita nõ efficit quem bigamũ, secundum omnes. Tum quia, licet prædicta mulier, cum qua contraxit, vere non esset vera vxor sua, erat tamen putatiua, cum qua poterat habere copulam, vel redire ad eam, etiam siue culpa, & peccato, si bona fide credidit illam esse suam vxorẽ, iuxta cap. 1. & cap. quod sedem, & cap. fraternitatis, & totum titulum de frigid. & malef. & licet mala fide cognouisset illam, non propterea ob id contraxit vllam bigamiam, vel aliud impedimentum ordinationis. Quare non est, cur D. Consulens debent angi scrupulis, neque abstinere ab ordinibus, & beneficijs accipiendis absque vlla dispensatione.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonio eſt aptus, qui coire, licet non generare poteſt, nu.* 11.
2 *Seminis commiſtio non eſt de eſſentia copulæ carnalis, nu.* 12.
3 *Virginem qui deflorare poteſt, poteſt & matrimonium contrahere. numero* 16.
3 *Matrimonij definitio ſpadoni coire potenti conuenit.*
4 *Matrimonij de eſſentia non eſt coitus actualis, ſed ſic potentialis.* 7.
4 *Matrimonium verum inter B. Virginem, & B. Ioſeph fuit.*
5 *Coniuges ob impedimentum perpetuum ſeparandi non vt coniuges, ſed vt frater, & ſoror conuiuere poſſunt. nu.* 10.
5 *Sexuum commiſtio non eſt inter omnes periculoſa. nu.* 14.
6 *Matrimonium non ſolum ad generandum, ſed etiam vt remedium inſtitutum. nu.* 11.
7 *Matrimonium non contrahit, qui coire nequit.*
8 *Matrimonium ex ſexuum coniunctione illam inſeparabilem Chriſti, & ecclesiæ ſignat.*
9 *Matrimonium, quod copula carnalis conſequi nequit, ſoluendum:*
10 *Spadonum multa genera, & qui coniugium contrahere poſſint.*
12 *Matrimonio coniungi poſſunt coire potentes, licet non ſeminare. nu.* 21.
13 *Seminum commiſtio ad matrimonij conſummationem non requiritur.*
13 *Semen fœminæ generationi ineptum ad conceptum neceſſario non requiri.*
14 *Matrimonium contrahunt, qui ad contrahendum ſunt apti.*
15 *Senes multi contrahentes matrimonium peccant, & qui ſeparandi.*
17 *Matrimonium ſequuta prole ob impotentiam arguentes non audiendi.*
17 *Coeundi potentia ex generatione prolis arguitur.*
18 *Filius natus ex vxore viuente cum marito cenſetur legitimus.*
18 *Præſumptio, quod quis ſit legitimus, contraria probatione eliditur.*
19 *Confeſſio per errorem alienum, eo probato reuocari poteſt.*
19 *Error facti proprij, niſi alia concurrant, non excuſat.*
20 *Coniugibus fatentibus, vel negantibus, quod per partium conſenſum, nec inducibile, nec remiſſibile ſit, non credendum.*
21 *Membrum genitale contractum S. Martino.*
22 *Diſpoſitio ſpecialis attendenda, & non generalis contraria, & eq.*
23 *Regulas generales multos fefelliſſe, & fallere.*
23 *Virgo, vt concipere poteſt ſine violatione clauſtri pudoris.*
24 *Medicorum regulis contrario apparente non eſt ſtandum.*

CON-

CONSILIVM III.

QVidam carens teſticulis 18.ab hinc annis contraxit matrimonium cum L.in facie Eccleſiæ, & antequam huiuſmodi matrimonium contraherent,conſuluerunt officialem eccleſiaſticum illius loci,ſi,ſtante, quod vir ipſe carebat teſticulis,poterat contrahere matrimonium, qui officialis reſpondit poſſe contrahere, ex eo maxime, quia vir ipſe eam defloraverat, & aliquibus vicibus ante contractum matrimoniũ habuerat copulam carnalem cum ipſa muliere,quia erant concubini, & tam ipſe, quàm mulier dixerunt prædicto officiali, quod ille erat potens ad copulam,& commiſtionem carnalem ſexuum:& quod emittebat aliquod ſemen quamuis parum, & ineptum ad generandum. ſed quia nunc aliqui curioſi impoſuerunt illis ſcrupulum, aſſerentes prædictum matrimoniũ eſſe nullum ex eo, quia carens teſticulis eſt incapax ad generandum; & quod ſimiles homines de iure non poſſunt cõtrahere matrimonium, pro vt creditur,quod tenent omnes Theologi, & Canoniſtæ:tamen Medina in lib.de cælibatu, & frater Illefonſus de Veracruz in ſpeculo coniugiorum tenent,tales homines,licet careant teſticulis,poſſe contrahere matrimonium. Ideo deſideratur valde pro eorum tutiori conſcientia conſiliũ Excellentiſs. dominationis veſtræ.

Quæſtio hæc ſatis magna eſt in ſpecie,in qua proponitur, & longe maior mihi fit propter opinionem prædicti Domini Michaelis à Medina, cui conſulens videtur inniti. Quapropter dicam primo, quid mihi videtur de prædicta opinione, & deinde, quid in ſpecie de hac propoſita quæſtione.

Opinio prædicta prædicti Reuerendiſſimi patris,eiuſdemque eruditiſſimi viri,habet in ſumma,verum matrimonium poſſe contrahere cuiuſlibet generis ſpadones, ita quod illa,quæ cum aliquo eorum contraxerit,etiam poſtquam reſciuerit illum non poſſe ita cum ea coire, vt emittat ſemen, & fiat ſeminum commiſtio intra vas genitale, poteſt licite cohabitare illi, & poſſunt ambo ſe oſculari, amplexari, & conformire in uno lecto, & commiſcere quoquo modo honeſtius potuerint, tanquam veri coniuges; quamuis teneamus illud matrimoniũ non eſſe conſummatum,nec ex eo oriri affinitatem, & quod Pont.max.poſſit illud authoritate ſua maxima diſſoluere,ſicut alia matrimonia rata, nõ conſummata.Pro qua facit primo gloſ.in cap.hi qui.32.q.7.quatenus habet utroque teſticulo carentem poſſe contrahere matrimonium. quod videtur probari in l.ſi ſerua.§.ſi ſpadoni.ff.de iure dotium.Nec obſtat,quod gloſſa in principio intelligat illum §.de ſpadone habente ſaltem vnum teſticulum. Tum quia ſine textu, & contra legem generaliter loquentem contra l.de pretio,ff.de publicia. Tum quia in fine dicit quoſdam tenere, poſſe contrahere,

here etiam ſi vtroque careat, licet generare non poſſet. Nec obſtat l. Pomponius. §. ſpadonem. ff. de ędil. edic. quam doctiſſimus Domin. Sotus ait limitare prædictum §. ſi ſpadoni. Non enim id facit, vt ex eis collatis palam eſt, ſed potius probat dicendum eſſe generaliter, ſpadonem non eſſe morboſum, quia ſpado vnum teſticulum habens non eſt morboſus. Secundo, quod vir, & vxor pari iure ſunt in hac materia cenſendi, cap. intelleximus. & cap. tua. de adult. & fœmina apta eſt ad matrimonium, ſiue ſeminer, ſiue non, modo ſit apta ad patiendum copulam viri, ſecundum Inno. communiter receptum in cap. fraternitatis, de eo qui cog. conſang. vxor. ſuæ, ergo & vir ſiue poſſit emittere ſemen, ſiue non, modo poſſit immitte
2 re membrum genitale intra membrum genitale fœminæ. Tertio, quod non videtur vllo iure caueri, quod de eſſentia copulæ carnalis ſit ſeminis commiſtio. nam cap. vlt. de ſponſ. quod ad hoc citat Panorm. in cap. 2. de frig. d. & malef. quem illud citantem prædictus Sotus, & alij ſequuntur, non probat illud: non enim habet, quod iſte adoleſcens, de quo agitur, immiſerit membrum virile in membrum fœmineum; & quod non potuit ſeminare, ſed ſolum, quod non potuit carnaliter cognoſcere, quod
3 ob aliam cauſam potuit contingere. Quarto, quod reperitur ſpado potēs deflorare virginem, qui aliquale ſemen non emittit, & eſt ineptus generationi, vt aliqui medici affirmāt: ergo poterit matrimonium contrahere. Quinto, quod definitio matrimonij, nempe coniunctio viri, & mulieris indiuiduam vitæ ſocietatem continēs, poſita Inſt. de patria poteſt. in principio, & relata à Gratiano 27. q. 2. §. 1. conuenit ſpadonum matrimoniis: ſiquidem ſpadones contrahentes matrimonium eo animo contrahunt, vt faciant cum ſuis coniugibus habitationem indiuiduam, & perpetuam,
4 vt palam eſt. Sexto, quod ad eſſentiam matrimonij non requiritur copula carnalis, ſiue coitus, ſed ſufficit conſenſus in mutuam, eandemque perpetuam, & indiuiduam cohabitationem, l. nuptias. ff. de reg. iuris, cap. ſufficiat. 27. q. 2. Vnde & inter ſanctiſſimam Virginem matrem, & ſanctiſſimum Ioſeph fuit verum, & perfectum matrimonium, c. B. Maria. ead. cau. et quæſt. Quicquid Grat. ſentiat in c. ſufficiat. §. ſi ergo. et in c. quod autē. §. ecce. 27. q. 2. contra quem tenet D. Thom. communiter receptus in 4.
5 ſententiarum diſt. 30. quæſt. 2. art. 2. Septimo vrget, quod Lucius Papa in cap. conſultationi, & Cæleſtinus, in cap. laudabilem, de frigid. & malef. expreſſe facium facultatem conuiuendi eis, qui propter impedimentum perpetuum alterius, vel vtriuſque poſſunt iuſte ſeparari, ſi etiam poſtquam ſciuerunt illud, voluerint ſibi mutuo cohabitare perpetuo, & iuri ſuo diſcedendi ab impotenti renuntiare. quod non videntur vllatenus potuiſſe iuſte facere, niſi coniunctiones illæ vera matrimonia eſſent, propter probabile periculum peccandi mortaliter imminens eis conuiuentibus in tam coniuncta ſocietate, ſiue vinculo coniugali, argum. cap. interdixit. 32. diſt. cap. in omnibus. 81. diſt. & cap. 1. de cohabita. cleric. quibus

bus regulariter vetatur cohabitatio marium,& fœminarum non coniunctorum matrimonialiter.Quia periculoſa eſt ſexuum commiſtio, cap.definimus.18.q.2.Octauo,quod communiter dd. ſimpliciter docent,ſenes, qui vt plurimum non poſſunt coire,& minus generare, poſſe verum matrimonium contrahere.Nono,quod matrimonium non ſolum fuit inſtitutum ad generandam prolem, ſed etiam ad euitandam fornicationem, vt late docet Grat.in cap.ſicut non.§.1.32.q.2.allegando illud Apoſtoli 1. ad Corint.7.*Propter fornicationem habeat vnuſquiſque ſuam vxorem.* At,licet matrimonium ſpadonis non poſſit dirigi in finem prolis habendæ,poteſt tamen in finem fornicationis vitandæ.Nec obſtat,quod tria ſunt bona matrimonij, nempe fides,proles,& Sacramentum, cap. omne.27.q.2. quia ad ueram eſſentiam matrimonij non requiritur, quod ex eo proles habeatur,cap.B.Maria.eod.cauſa,& quæſt.alioqui inter ſteriles non eſſet matrimonium,nec fuiſſet inter Virginem matrem,& S.Ioſeph, quorum vtrumque eſt falſum,d.c.B.Maria.

7 Contra tamen hanc Medinæ opinionem faciunt multa, & in primis, quod cõmunis opinio fere omnium tam Theologorum in 4.diſt.34. quã etiam ibi nouiſſime ſequitur Sotus q.1.art.2. poſt concluſionem quartã, quam Canoniſtarum in cap.2.& 3.de frig.& malefic. & d.cap.fraternitatis.de eo qui cog.conſang.vxo.tenet,quod impotens ad copulam eſt impotens ad matrimonium contrahendum. Secundo facit,quod,licet ſine conſecutione carnalis copulæ actualis poſſit eſſe verum matrimonium, ſecundum opinionem communẽ, quale fuit inter Virginem matrem, & Ioſeph; non tamen poteſt eſſe abſque copula potentiali. Impoſſibilitas enim coeundi, & habendi copulam reddit matrimonium nullum, cap. quod autem.§.ecce.27.q.2. Tertio facit illud Geneſ.2.& Matth.19. *Et erunt duo in carne vna.* 1.fient quodammodo vna perſona ex carnis copula,vt exponit D.Thom.in d.cap.19.& ſentit Greg.in d.cap.fraternitatis, de eo,qui cogno. & ita neceſſaria eſt carnis copula actualis, vel ſaltem
8 potentialis,ad hoc,vt valeat matrimonium. Quarto facit quod ad hoc, vt Sacramentum matrimonij ſignificet indiſſolubilitatem coniunctionis Chriſti ad Eccleſiam,requirit coniunctionem ſexuum, vt ait Aug.in cap. non eſt dubium,& in cap.cum ſocietas.27.q.2.aut carnalem copulam, ſecundum Benedictum,in cap.lex diuina eod.cauſ.&q. ergo ſine carnali copula, vel commiſtione ſexuum, quod uidetur fieri per commiſtionẽ ſeminum actualem,uel potentialem,non poteſt conſiſtere matrimonium.
9 Quinto irrefragabiliter videtur facere, quod ſi poſt contractum matrimonium conſtiterit,non poſſe illud copulam carnalem conſequi, diſſoluendi ſunt coniuncti, & ei,qui fuerit ad copulam habilis, danda facultas cum altera perſona contrahendi;cap.fraternitatis,cap. fi. de frigid. & malefic.& cap.decreta.27.q.2. Quod fieri non poſſet,ſi verum matrimonium inter eos interceſſiſſet, cum,ſecundũ omnes, matrimonium ratum,

tum,etiam nondum conſummatũ,ſit indiſſolubile in hunc ſenſum, quod iuxta fere omnium Theologorum ſententiam non poteſt ſolui, quo ad vinculum,niſi per profeſſionem alicuius religionis probarę, etiam per di ſpenſationem Papæ;& licet ſecũdum Canoniſtas, poſſit per hanc diſſol-
10 ui,non tamen debet id fieri,ſine maxima cauſa.Sexto,quod friuolum videtur dicere, Pont. illos max. & grauiſſimos,Lucium & Cæleſtinum, in cap.2.& 3.de frigid. & malefic. dum his, qui ob impedimentum perpetuum diſſoluuntur,faciunt facultatem conuiuendi,vt frater,& ſoror, voluiſſe dicere,quod poſſent cohabitare in vna domo, condormire in vno lecto,oſculari,amplexari,& alia omnia munia coniugum ſibi mutuo reddere,excepta copula,quam non poſſunt habere:eiuſmodi enim cohabitatio longe aliena eſt à cohabitatione fratrum,& ſororum, quæ debet eſſe caſtiſſima,& ab omni impudicitia aliena,vt palam eſt. Et ad argumentũ, quo Medina ad id aſſerendum nititur, quodque ipſe grauius ſupra muniui,mox reſpondebitur,& mea ſententia ſatis eſt,cuiuslibet eruditi modeſto animo ad id credendum,quod omnes,qui ſuper ea re vſque ad Medinam ſcripſerunt,tam Theologi, quam Canoniſtæ, ita illa duo reſponſa duorum illorum ſanctiſſimorum Patrum intellexerunt. Quare nos quoque hanc,quæ fere omnium eſt,opinionem ſequimur,& ſuſpicimus.

11 Non obſtant pro contraria opinione adducta. Ad primum enim reſpondeo,quod ſpadonum multa ſunt genera, & ſpecies, l.ſpadonum generalis appellatio eſt.ff.de verb.ſig.& concedo non ſolum ſpadonem,qui vnum teſticulum habet,poſſe contrahere matrimonium, ſed etiam, qui nullum habet,etiam ſi ſint thlaſiæ,quibus teſtes fracti ſunt, ſiue thlibię, qui eos habent attritos,modo arrigere collem,& virgam,& coire poſſint iuxta prælictas duas gloſ.in arg.citatas.quod etiam eruditiſs.Alciatus tradit in d.l.ſpadonum.in quod me mouet maxime,quod ex medicorum reſponſis didię, per huiuſmodi ſpadonum coitum ſedari,ſiue tolli, vel vitari tentationem,& periculum fornicandi,tam in viro, quam in fœmina; etſi non tantum quantum, ſi vterque de more aliorum ſeminaret. aiunt enim ſpadonem ic atrigere,& coire potentem,etiam ſi nihil ſeminis immittat in vuluam mulieris, exſiccare tamen illum humorem vtrinque ſeminatum,ita vteo exoneretur, & conſequenter huiuſmodi matrimoniũ conſequitur illum finem,in quem eſt inſtitutum,quatenus eſt remedium. nego autem,alios ſpadones,ſiue ſint caſtrati,qui penitus non erigunt,ſiue quia naturaliter ſine teſtibus geniti ſunt, ſiue quia ante pubertatem om-
12 nino exciſſi,ſiue ſint Thlaſiæ, ſiue Thlibiæ, ſi nequeant erigere, neque coire intra vas debitum,ita vt prædictum eſt,contrahere poſſe.Ad ſecundum concedo in eo aſſumptum,& quod matrimonium contractum cum fœmina nihil ſeminante, potente tamen recipere ſemen viri intra ſuam vuluam ſeminantis,eſt verum matrimonium,& eadem ratione contractũ inter fœminam ſeminantem,& ſpadonem potentem intra vas debitum illam

illam ad id prouocare, ita quod etiam ipſe per illam prouocationem exſiccet ſuum humorem, quo calefit, & ſedat ſuam tentationem, & paſſionem. ex quo tamen non ſequitur idem dicendum de alijs ſpadonibus, & fœminis ad coeundum prædicto modo impotentibus, quia longe alia in
13 eis ratio aliud, vt palam, eſt, ſuadet. Ad tertium conceditur, ad conſummationem matrimonij non eſſe neceſſariam ſeminum viri, & mulieris cõmiſtionem; quia id nullo iure efficaciter probatur, præſertim, quod D. Thomas 3. q. 31. art. 5. ad 3. poſt Ariſt. lib. 1. de genetat. quorum vtrumq; late refert Caietan. 2. 2. q. 154. art. 12. dicit, ſemen fœminæ eſſe quid imperfectum in genere ſeminis, & ideo de ſe non eſſe aptum generationi, nec neceſſario requiri ad conceptum, ſed ſufficere, & requiri coitum ſupradicto modo habitum. Ad quartum conceditur, ſpadonem, de quo loquitur, poſſe contrahere, vt ad primum eſt dictum. Ad quintum reſpon
14 detur, definitionem matrimonij non eſſe intelligendam de coniunctione cuiuſcunque viri, & fœminæ, ſed tantum illorum, qui habent legitimas perſonas contrahendi. & negatur omnes ſpadones habere tales perſonas vt dictum eſt ad primum, per argumenta pro parte negatiua adducta. Ad ſextum concedimus non requiri ad eſſentiam matrimonij carnalem copulam actualem coniugum, ſed bene potentiam eorum ad eam habendam. Ad ſeptimum, reſpondetur concedendo Pontt. illos maxin eo citatos facere facultatem conuiuendi, de qua in eo; ſed negando non potuiſſe eos eam iuſtè facere: nam licet regulariter cohabitatio virorum cum fœminis ſit periculoſa, frequenter tamen non eſt talis, vt cum cognatio valde propinqua tollit periculum, iuxta cap. in omnibus. 81. diſt. cap. a nobis. de cohab. cler. & mul. vel cum deuotio, & virtus animorum ab eo liberat, arg. cap. quod Deo pari. 33. q. 5. quatenus probat non ſolum iuſte, ſed ſanctiſſime ſibi mutuo conuiuere poſſe coniuges, qui voto abſtinendi a venereis pari conſenſu ſe aſtrinxerunt, vel ætas, vel morbus, vel aliquid aliud huiuſmodi, cui innitentes facile poſſunt cõuiuere vt frater, & ſoror, vel vt pater, & filia, & patruus, & neptis; fatemur autem multos coniugatos eſſe adeo iuuenes, adeo infirmos, & in venerea propenſos, & a virtute animi abſtinentia, ieiunio, & deuotione in Deum, & virtutem caſtitatis, & pudicitiæ alienos, vt non deberent ipſi tali facultate vti, nec vt vterentur permitti, ſicut neque cum eſt ſuſpicio de lapſu, & lubricitate, vetatur etiam clericis cohabitatio cum fœminis etiam primi, vel ſecundi gradus,
15 cap. 1. de cohabita. cler. & mul. Ad octauum reſpondetur, concedendo, ſenes contrahere poſſe regulariter, eſſeque perſonas ad id faciendum legitimas; ſi tamen eſſent omnino impotentes, non deberent contrahere, ſecundum illam Scoti, quæ ſua ſubtilitate digna eſt, ſententiam, in 4. ſenten. diſt. 34. q. 1. ad 2. cui ſubdit, nonnullas, quæ cum ſenibus contrahunt, potius deſponſare diuitias, quam perſonas, licet ei Medina repugnare videatur. Illi autem ſenes per ſuperius dicta dicendi ſunt impotentes, quia nec

ge-

generare,neque adeo arrigere poſſunt , vt immittere queant genitalia membra in mulierum vuluas,qui ideo non deberent, nec poſſunt inter ſe contrahere. Et ſi contraherent matrimonia eſſent inualida,ideoque non licere eis impudice oſculari,amplexari, & minus ad ſe polluendum prouocare;cum non liceat etiam iuſtis coniugibus prouocare ad pollutionẽ extra vas,& modum ordinarium,& ipſi non poſſint intra vas debitum or
16 dinario modo ſe polluere. Ad nonum concedimus,matrimonium eſſe inſtitutum,quatenus eſt remedium,ad uitandam fornicationem,& ita cõcedimus valere matrimonium contractum a ſpadone,qui licet non poſſit generare,nec mittere ſemen in vuluam mulieris,poteſt tamen cognoſcendo eam intra vas,& ordinario modo,facere,vt tollatur, vel ſedetur appetitus vtriuſque ad habendam copulam carnalem conceptus,qui ad fornicandum poſſet incitare.

Circa igitur primum,videlicet opinionem admodum reuerendi patris eiuſdemque viri doctiſſimi fratris Michaelis à Medina, videtur dicendũ in ſumma,eam eſſe partim amplectendam , & partim reſtringendam , vt ex prædictis colligi poteſt.

Circa vero ſecundum breuiter dico;matrimonium,de quo eſt quęſtio, eſse mea ſententia validum, & non poſse quo ad vinculum diuidi; quia vir eſt eius generis ſpadonum,qui poſsunt contrahere,cum vxorem,quã habet,defloruerit, & illa adeo appetitui commiſcendi ſe viro ſatisfecerit,vt elegerit cum eo contrahere,& patiendo intra vas debitum coitum eius ordinarium,etiam ſedet appetitum ipſius,eo maxime, quod in facto præſupponitur eum aliquale ſemen emittere potuiſse. hoc enim ex prædictis circa primum efficaciter inferri videtur.

Quod poſtquam d.B. ſpado cum d. L. circiter annos 19. tanquam cum ſua legitima vxore cohabitauerat,& filios ſuſceperat, & longo tempore tanquam ſuos , & a ſe genitos in domo ſua educarat, coram ordinario Epiſcopo cõparuit,& petijt, prædictum matrimonium nullum,& inualidum fuiſse & eſse declarari,eo quòd nunc & tempore contractus erat,& fuerat ad copulam impotens:& quòd medici , & in materia periti , dato ab Ordinario iuramẽto,tria teſtati ſunt.Primũ quòd d.B.carebat omnino teſticulis. Secundo, quòd illiùs genitale membrum maius dimidio digiti auriculatis non erat. Tertio,quòd propterea nunc erat,& fuiſse a natiuitate conſtabat ad generandum inhabilis. Quæritur, an dictum matrimonium ſit quo ad vinculum diſsoluendum.

Prẽmiſſo igitur tenore prædicti reſponſi,reſpondeo ad hoc ſecundum dubium,primo, quod nihilo alio probato,quàm eo,quod in facto proponitur,proculdubio iudicandum eſt, prædictum matrimonium fuiſse, & eſse validum,ab eo,qui ſequeretur opinionem prædicti doctoris a Medina , vt palam colligitur ex eo,ſed quia illa nullatenus videtur tenenda , per prædicta, reſpondeo , quod ad iudicandum prædictum matrimoniũ

non

non fuiſse, nec eſse validum, plurimum vrget concluſio illa, quæ deſumitur ex tenore reſponſi præmiſſi, ſcilicet, non poſse conſiſtere matrimoniũ inter illas perſonas, quarum altera non habet potentiam coeundi cum altera. & prædicti medici iurati, & artis periti atteſtati fuerunt ttia, uidelicet, quod carebat omnino teſticulis, & membrum uirile non erat maius quam dimidium digiti auricularis; & quod ob hæc eſt, & fuit ad generandum prorſus inhabilis.

Sed pro contraria parte, nempe, quod prædictum matrimonium eſt validum, facit primo confeſſio utriuſque, tam B. quam L. qui ambo tractando, nominando, & educando prædictos duos filios intra domum ſuam magno tempore tanquam filios ſuos a ſe genitos, per quandam conſequẽtiam confeſſi ſunt habere potentiam coeundi, immo & generandi. quum enim habere filium neceſsario præſupponat potentiam coeundi, & generandi, qui, uel quæ confitetur ſe patrem, aut matrem alicuius, neceſsario confiteri uidetur ſe habere, uel habuiſse potentiam coeundi, & generandi, arg. l. illud. ff. de acqui. hæred. & cap. præterea de offi. deleg. & ideo prædicti B. & L. qui confeſſi ſunt toties, & tanto tempore prædictos eſse filios ſuos, nõ debent audiri negantes id; nec conſequenter qui negat eos filios ſuos, cap. per tuas. de probatio. & l. generaliter. ff. de non numer. pecu. unde illud deſumptum fuit. Secundo facit, quod ẽt ſi ipſi negarent, tamen prædicti filij præſumuntur eſſe ſui; quia filius natus ex nupta uiuente cum ſuo marito præſumitur filius eius, l. filium. ff. de his qui ſunt ſui, uel alius. Tertio, quod non obſtat dicere, quod poteſt probari contra præſumptionem, qua quis præſumitur eſse filius alicuius, ut dicta lex ipſa filium probat efficaciter; quia in noſtro caſu ultra prædictam præſumptionem concurrit confeſſio ipſius, contra quam non debet audiri, ut prædictum eſt. Nec obſtat, quod confeſſio facta per errorem poteſt reuocari probato errore, l. non fatetur. ff. de confeſ. & gloſ. recept. in cap. fin. de confeſ. quia illud intelligitur de errore facti alieni; qui error iuris non excuſat, cap. ignorantia. de reg. iur. lib. 6. nec error facti proprij, cap. ab excõmunicat. de reſcript. & l. quiſquis. C. de reſcind. uend. niſi concurrentibus certis circunſtantijs, ut traditur in locis prædictis, & in cap. præſumitur. de reg. iur. lib. 6. & in hoc caſu, ſi quis erat error facti, ille erat proprij facti, uidelicet, de impotentia coeundi, & non concurrit aliqua de prædictis circunſtantijs. Ergo non licet illi eam reuocare. Quarto, quod non obſtat dicere, quod non eſt ſtandum confeſſioni coniugum confitentium uel negantium aliquid, quod non eſt inducibile, uel remiſſibile per conſenſum partium, iuxta mentem gloſ. cap. ſuper eo. de eo qui cogno. conſangui. uxo. ſuæ, & declarationem Panormitani in cap. iurauit. num. 4. de probation. & in hoc caſu uidentur prædicti coniuges confiteri aliquid, quod non eſt inducibile conſenſu partium cõtra matrimoniũ, eo quod, confitendo ſe habere filios, confitebantur ſe habere potentiam coeundi,

&

& generandi, quæ non erat inducibilis per consensum partium, non inquam hoc obstar. Tum quia potentia coeundi, & generandi non est de essentia matrimonij, secundum prædictam opinionem Medinæ, quam si teneremus, vt prædixi, omnia essent plana, sed quia diximus eam non esse tenendam alia ratione dico non obstare, nempe quod non probat se impotentem ad coeundum. non enim hoc dicunt medici, solum enim testantur tria supradicta in argumento pro contraria parte formato, videlicet quod caret omnino testiculis & quod membrum eius genitale non est maius quam dimidium digiti auricularis, & quod prorsus ineptus est ad generandum. quæ tria non concludunt necessario non fuisse illi potentiã coeundi, vt in præmisso responso probatum est quum secundum omnes inueniatur spado, qui careat vtroque testiculo, & arrigat virgam, adeo, vt virginem deflorare possit, qualem posse contrahere matrimonium, etiam si generare nequiret, in prædicto præmisso consilio num. 3. firmi-
21 ter tenendum probauimus. Quinto facit, quod fieri potest, quod a tempore contractus matrimonij vsque in diem inspectionis medicorum fuerit membrum genirale contractum, sicut Sulpitius testatur in vita Sancti Martini fuisse viro sancto contractum suum adeo, vt tempore suæ mortis videretur membrum infantis, & quod verisimile est membrum pudore medicorum præsentium contractius, quam alias apparuisse: & certum est eiusmodi membrum appetitu coeundi calefactum crescere, & in aliquibus plusquam in duplum, vel amplius, & ita potuisse coire. Sexto, quod nec medici, nec B. dicunt eum non habuisse potentiam seminandi, & verisimile eum solitum seminare, cum alioqui nullatenus potuisset credere prædictos filios fuisse suos, nec continere iram, qua moueretur ad occidẽdum, vel accusandum, aut certe ad petendum diuortium propter adulterium. Septimo, quod nihil obstat dictum medicorum, quatenus habet eum, qui caret testiculis, non posse generare, quia potentia generandi non est de substantia matrimonij, sed solum potentia coeundi, alioqui inter steriles, & coire potentes, & seminantes non posset consistere ma-
22 trimonium, quod est contra omnes. Octauo, quod potius est standum ei, quod videmus in specie, siue in indiuiduo statutum, vel effectum, quam ei, quod in genere statuitur contrarium, vel definitur non esse statutum, vel fieri non posse, cap. generi. de reg. iur. lib. 6. & l. in toto ff. de reg. iur. Ita quod a regula generali, immo & vniuersali, discedimus in casu, in quo in specie inuenitur contrarium, siue casus ille specialis præcedat, siue sequatur, l. sed & posteriores ff. de legib. & gloss. l. sciendũ ff. qui satisd. cog. adiuncta alia in authent. offeratur. C. de lit. contest. & sic videtur in hoc casu particulari recedendum a regula illa generali medicorum, dicentium, carentem vtroque testiculo non posse generare, eo quod videmus in particulari filios natos, & educatos longo tempore ab vtroque parente, & habitos, & nominatos ab eis pro filijs suis, sicut & frequen-

frequentiſſime multi ægroti, quod medici per ſuas regulas generales definiunt nullatenus a ſuis morbis vnquam liberandos, immo & quam citiſſime morituros, ſanantur, & liberantur. Nono, quod licet probatio prædicta ſufficeret ad impediendum matrimonium contrahendum inter prædictum B. & L. & etiam ad diſſoluendum contractum, ſi non haberent filios, ſed cum videat Eccleſia eos multo tempore eſſe confeſſos habere filios, & agnoſcere, & tractare illos pro filijs, & matrem eorum idē etiam nunc facientem, & quod nunc eſt tam honeſta, quod nunquam de illa eſt cōqueſtus B. & quod frequenter, quę iudicantur ſteriles, fiunt pręgnātes, & multę ante legē euangelicā, & poſt illam ſenio cōfectæ, & centū, & plures annos natæ genuerunt filios, & quod idem Deus eſt, & gubernat nūc, qui olim, credendū profecto videtur potius euentibus, & geſtis in ſpecie,
13 & indiuiduo, quam regulis generalibus, quæ multos fefellerunt, & fallūt non ſolum medicos, ſed etiam ipſammet Eccleſiam, cap. à nobis, il 2. de ſent. excom. cap. fraternitatis. de frigid. & malefic. quatenus habet, ob euē tum, qui nonnunquam contra peritorum in arte regulas euenit, mutari iudicium, etiam eccleſiæ, facit quod regulariter nulla virgo manens virgo fit pręgnans, & tamen interdum contigit virgines concipere, ſine violatione clauſtri pudoris, ex ſemine viri circum illud effuſo, teſtante id D. Thoma quod lib. 6. art. 18. Decimo, quod magis videtur credendum prędictæ dicenti habuiſſe copulam cum B. & ex eo genuiſſe filios, quam B. Tum quia vxores ſolent petere communiter ſeparari à viris impotentibus coire, & non contra viri impotentes ab vxoribus potentibus, vt experientia docet, & eſt argumentum cap. fin. de frigid. & malef. & cap. propoſuiſti. de probat. Tum quia ipſe de multo tempore id fuit verbo & facto confeſſus. Tum quia ſuam turpitudinem videtur allegare contra cap. cum ſuper. de conceſs. præben. & cap. inter dilectos. de donat. quandoquidem conſequenter videtur confiteri ſe peccaſſe contrahendo cum l. & abutendo ea, & non confitendo illa peccata confeſſario, vel ſine vlla emendatione communicando corpori, & ſanguini Domini. per reſponſum enim præmiſſum, num. 15 conſtat huiuſmodi impotentes in his om-
14 nibus peccare. Vndecimo facit, quod hanc partem tenendo ſolum credimus contra illam regulam medicorum, quod carens vtroque teſticulo non poteſt generare. Tenendo autem contrariam, crederemus contra multas regulas naturales, diuinas, & humanas, nempe prædictam fœminam honeſtam toties, & tanto tempore adulteratam fuiſſe, & B. adulterum fuiſſe, & filios adulterinos, & ſpurios eſſe, & patres eorum tanto tempore mentitos fuiſſe, & in tam graui peccato perſeueraſſe contra tot regulas iuris naturalis, diuini, & humani, contentas in cap. fi. de præſumpt. cap. 2. de regulis iuris. in 6. l. merito. ff. pro ſocio. & aliis ſimilibus.

Non obſtat argumentum pro parte oppoſita formatum, quia ſatis, ſuperque diluitur in quinto, & ſexto argumentis, in quibus oſtēditur, quod medici

medici ſupradicti non deponunt prædictum B. caruiſſe potentia coeundi,immo neque potentia ſeminandi,ſed tantum caruiſſe teſticulis, & potentia generandi,& per reſponſum pręcedens,numero 3.conſtat eſſe ſpadones carentes vtroque teſticulo, qui poſſunt coire;& quod potentia generandi non eſt de eſſentia matrimonij,ſed ſolum poteſtas coeundi,& in ſequentibus fundamentis oſtenditur credendum eſse in hoc caſu particulari propter multas circunſtantias in eo concurrentes,quod in B.fallit illa regula medicorum,quæ habet carentem teſticulis non poſſe generare,ſicut,vt ait Cyprianus,in cap.nec aliqua.27.q.1.ſæpè manus, & oculi obſtetricum,& pari ratione aliorum artis peritorum falluntur,& frequẽter experimur multas eorum regulas in multis caſibus, contra ſua prognoſtica fallere,& in prædictis fundamentis, num. 16. reſponſi præmiſſi probatur, quod ad ſolum iudicandum hoc matrimonium validum non eſt opus defendere B.potuiſſe generare,ſed ſolum potuiſſe coire, hoc eſt membrum ſuum genitale immittere in vas genitale vxoris,quo ſe, & vxorem ſaltem ex parte exoneraret appetitu coeundi, ſiue fornicandi modo ibi prædicto.

Reſpondendum igitur videtur ordinario conſulenti partes ipſius eſſe accipere alios medicos phyſicos,vel alias artis peritos,quos prædicta l. ad id duxerit eligendos,non obſtante publicatione aliorum teſtium,& ſi quid maioris lucis pro ea,vel pro B.allatum fuerit, illud diligenter perpendere,iuxta omnia ſupradicta,quod ſi nihil aliud probatum fuerit vltra id,quod in facto narratur, declarare prædictum matrimonium fuiſſe de ſe validum,& nullatenus eius diſſolutionem eſſe faciendã. Salua &c.

QVI FILII SINT LEGITIMI.

SVMMARIVM.

1 *Filij nati eo tempore,quo inter parentes impediebatur matrimonium, per clauſulam prolem ſuſceptam,& ſuſcipiendam legitimantur.*

CONSILIVM I.

CErtum eſt filios fornicarios non legitimari per ſubſequens matrimonium,ſi quo tempore nati,vel concepti fuerunt,parentes eorum nõ poterant contrahere inter ſe matrimonium cap. tanta,qui filij ſint legitimi.ſed dubitatur,quid ſi contraherent per diſpenſationem datam, cum clauſula. *Prolem ſuſceptam,vel ſuſcipiendam legitimare reputantes*, an illa clauſula

clauſula includat ad etiam adulterinos,& incæſtuoſos.

1 Reſpondetur primo ab omnibus teneri, quod diſpenſando in radice matrimonij,id eſt tollendo impedimentum, quo impediuntur contrahere, poterit per quandam conſequentiam legitimari filios etiam ſpurios, antea natos per citata à Sylu.in ſum. ver. legitimus. §. 4. num. 7. eccleſia Silu.cuius eſt iudicare,an ſit legitimus etiam ad ſucceſſionem poteſt eum facere haberi pro legitimo.

DE DIVORTIO.

SVMMARIVM.

1 *Adulteria coniugum,vt mutua compenſatione tolluntur, ſiue concurrant ſiue non,ſiue vnum ſit publicum,& aliud occultum.*
2 *Adulter coniux nolens adulteram recipere non eſt abſoluendus.*
3 *Sententia diuortij ob adulterium coniugis diſſoluitur.alio adulterante.*
3 *Ius petendi debitũ per pollutionẽ alterius, nec amittitur,nec recuperatur.*
3 *Vxor dimiſſa,ſi cognito viri adulterio petit reconciliari, eſt recipienda, imo repetenda.*

CONSILIVM I.

VIR propter notorium adulterium vxoris, apud iudicem diuortiũ iuſte obtinuit,poſtea ſecrete peccauit, & nunc continet.Quæritur primo.An ſit cogendus repetere vxorem tacentem quidem, ſed perſeuerantem in peccato,& quę repetita ceſſaret peccare.

Secundo,quid ſi dictus vir etiam nunc peccet aliquando, ſed ſecrete.

Tertio quid ſi publice etiam ipſe poſtea peccauit?

Quarto,quid ſi ſemel vxor,ita dimiſſa,cognito adulterio viri, petiit reconciliationem,ſed viſo,quod vir noluit recõciliari, perſeuerauit in adulterio,& nunc tacet?

Quinto, an inquam vir ſit cogendus vxorem repetere?

Sexto, An ſicut adulterium viri impedit, ne poſſit vxorem notoriam adulteram dimittere, idem operetur pollutio extraordinaria præcedens, & an ſequens maxime ſi timetur,quod in eadem perſeuerabit,cogat eũdem,vt mulieri publicæ adulterę reconcilietur.

1 Dico primo,certum eſſe adulteria coniugum, quo ad effectum perdẽdi, vel recuperandi ius petendi debitum, mutua compenſatione tolli c. intelleximus.& c.tua de adulteriis.cum eis annotatis. Secundo, quod ſicut

cut alter coniugum per ſuum adulterium ipſo iure perdit ius debitum exigendi, ita ipſo iure recipit, & recuperat illud adulterio ſuæ cõſortis per ea, quæ latius adduximus in Manuali cõfeſſ. c. 22. à num. 23. Tertio, quod non videtur, quo ad hoc differentia, An eodem tẽpore ſimul vir, & vxor adulterentur, An ſucceſſiue prius vir, & poſtea vxor, aut contra, prius vxor, & poſtea vir. Tum quia nullo iure id cauetur, ſed ſolum ſtatuitur virum, & vxorem perdere ius exigendi debitum per ſuum adulterium, & recuperare illud per conſortis adulterium. Tum quia id in quo fundatur per dicta compenſatio eſt illud. *frangenti fidem, fides frangatur eidem.* l. cum proponas. C. de pactis, c. penul. de iureiurando, & id in vtroque caſu videtur habere locum. Ex quo ſequitur, idem eſſe iudicandum in caſu propoſito, quo iudicaretur, ſi vxor prius adulterata fuiſſet publice, & poſtea vir ſecrete. Quarto; quod licet quo ad forum exterius plurimum referat, an adulteriũ ſit publicum, necne. per c. ſignificaſti. & c. Porro. de diuortijs, & per eis annotata. quo ad forum tamen Dei, & conſcientiæ (*quo ad quod omnia ſunt nuda, & aperta, ad Heb.* 4. c. Deus omnipotens. q. 1.) nihil vel certe parui refert, quo ad noſtrum propoſitum.

2 His præſuppoſitis, ad primam quæſtionem reſpondeo, non videri abſoluendum in foro Dei, & conſcientiæ præfatum maritum, niſi velit ſuam vxorem recipere. Tum quia ſi vtrumque adulterium eſſet publicum, vel vtrumque ſecretum, id eſſet reſpõdendum, & vt prædictum eſt, nihil aut parui refert, an ſint publica, an ſecreta, quo ad forum Dei, & conſcientiæ.

AD SECVNDAM reſpondeo, quod à fortiori idem eſt reſpondendum, ſi maritus interdum, vel raro adulteretur, immo tunc nullum dubium foret.

AD TERTIAM, quod idem à fortiori dicendum, ſi mariti adulterium eſſet notorium.

3 AD QVARTAM reſpondeo, prædictum maritum teneri ad idẽ in foro Dei non obſtante prædicta ſeparationis ſententia. Tum quia, quo ad illud forum per ſuum adulterium amiſit ius ſibi per illam ſententiam quæſitum. Tum quia ſententia ipſiuſmet D. N. Ieſu Chriſti veri Dei, qua ipſo iure abſoluitur à neceſſitate cohabitandi vxori, non prodeſt ei, per prædicta. Ergo à fortiori minus proderit ſententia hominis arg. authen. Multo magis. C. de ſacroſan. eccleſ.

AD QVINTAM, à fortiori tenebitur præfatus maritus recipere illam, ſi ea cognito viri adulterio petiit, ab eo reconciliationem. Addo quod vbicunque reperitur verbum tenetur recipere, poteſt addi, quod tenetur, & repetere, confirmatur, per illud Apoſtoli, Ad Epheſ. 5. vir caput eſt mulieris, & tenetur eam regere. Item cum mulieris ſint timidiores, etiam ſi cupiant, non tamen ſolent ex verecundia repetere maritos, vnde etiam augetur obligatio viri, vt ipſe repetat eam etiam tacentem,

poteſt

poteſt tamen vti aliqua honeſta arte, vt tacitè moneat aliquem, qui tanquam communis amicus à ſeipſo videatur moneri, vt cupiat, & roget, ac inſtet, ipſos, virum, & vxorem reconciliari.

AD SEXTAM reſpondeo, quod non auderē lege, quæ habet perdi per adulterium ius petendi debitum; extendere ad pollutionem extra ordinariam præcedentem, vel ſequentem etiam continuatam. Tum quia lex pœnalis non eſt extendenda ad caſum, in ea nō comprehenſum, cap. pœnæ. de pœniten. diſt. 1. l. preces. ff. de pœnis. Tum quia non eſt eadem ratio propter multa, quæ conſiderari poſſunt, diuerſa inter adulterium, & huiuſmodi pollutionem, & à diuerſis non fit illatio l. Papinianus. ff. de minorib. c. ad audientiam. de Decimis. Quid autem de vitio ſodomitico, vide Couar. in 4. par. 2. c. 2. §. 1. num. 6. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Fornicatio, matrimonium præcedens, non eſt iuſta cauſa repudij.*
1 *Maritus ob fornicationem præcedentem relinquens vxorem, tenetur ad eam redire, & debitum reddere; licet ipſa metu id non petat.*
2 *Debitor iure poli etiam non exactus tenetur debitori ſoluere. nu. 4.*
3 *Maritus tentationi occidendi vxorem orationibus reſiſtere poteſt, & debet, & non illam deſerere.*
4 *Vxor iuſte timens occidi, à marito, eum extra patriam ſequi non tenetur.*
4 *Meritricem ducere, vt conuertatur, eſt charitatis opus.*

CONSILIVM II.

QVæſitum fuit primo, An credens ducere Virginem in vxorem, ducendo corruptam poſſit eam dimittere.

Secunda, An maritus, qui vxorem dimiſit, eo quod eam corruptam inuenit, teneatur ad eam tacentem, & non petentem redire, & debitum reddere.

Tertio, An timor occidendi, cum cohabitet illi, excuſet virum, ne ſecū viuere teneatur.

Quarto cum huiuſmodi vxor, virum, ob timorem, ne ab eo occidatur, extra patriam ſequi recuſet, & maritus indecorum reputat cum ea in patria habitare, & ipſa nec virum, nec debitum petat, ſed taceat, adhuc teneatur maritus ad eam redire, & debitum ſoluere.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo negatiue; quia nullibi reperitur ſcriptum, quod maritus poſſit relinquere vxorem, propter fornicationem ante matrimonium per eam admiſſam; copula enim

præcedens non continet iniuſtitiam contra maritum, nec conſumat matrimonium ſequens, nec eſt ſufficiens cauſa, vt ſponſus, per verba de futuro promittens aliquam ducere in vxorem, poſſit iuſte ab implemẽto ſuæ promiſſionis recedere; cap. quemadmodum, de iureiurando, vbi hoc expreſſe Panorm. & alij notarunt.

2 AD SECVNDAM reſpondeo affirmatiue, quod ſic, quia debitor tenetur ſoluere creditori ſponte, & non expreſſe exactus, ſi ſciat, vel debet ſcire, quod creditor vult ſuum debitum ſibi ſolui, & non detineri à debitore; licet ob metum, vel aliam cauſam grauem non petat expreſſe, argum. cap. ſæpe. de reſt. ſpoliat. quatenus habet, paria eſſe retinere alienum, vel capere illud; quia præceptum de non retinendo Leuit. 19. vtrumque præcipit, ſcilicet non rapere, nec detinere alienum, ſecundum D. Thom. 2. 2. quæſt. 62. art. fin. & in noſtro Manu. cap. 17. in princip. & num. 94.

3 AD TERTIAM reſpondeo, quod non; niſi fortè ad aliquantulum temporis: quia in ſua manu ſitum eſt reſiſtere, ope diuina eiuſmodi tentationi, quantum poſſit, tenetur vitare, vt quotidie per orationem dominicam orat ex formula Chriſti.

4 AD QVARTAM reſpondeo, quod ſi uxor probabiliter id timet coram Deo, non tenetur ſequi maritum extra territorium vbi degit: & quod vana, & mala imaginatio eſt, quod ſit dedecus coram Deo, & bonis chriſtianis, habitare cum huiuſmodi vxore, quandoquidem inter opera charitatis computatur, ducere meretricem etiam publicam, ad hoc, vt à via erroris in viam rectam reducatur, cap. inter opera. de ſponſal. nec excuſatur à peccato grauiſsimo, qui prouocatus ad duellum acceptat illud, & exequitur: eo quod commilitones, & alij uulgares, qui colunt diabolum, & ſuas leges, reputent illud eſſe probroſum, cum Deus iuſtiſſimus, & ueri honoris conſeruator optimus id grauiſſime prohibeat, cap. 19. de reform. ſeſſ. 25. Concilij Trid. & cap. monomachiæ. 2. q. 4. Nec excuſatur à fornicatione, qui rogatus à pulchra puella in opportuno ad id loco conſentit ei, eo quod Holofernes Iudith 12. & eiuſdem farinæ homines contrarium facere, ſed diſſentire, ſicut Ioſephus diſſenſit, Gen. 39. *oportet enim plus obedire Deo, quam hominibus Ad Ro.* 5. & cap. qui reſiſtit. 11. q. 3. *Et ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu conſilij.* & quæſt. 5. Non obſtat reſponſio, ad ſecundum, quod communiter dicitur, debitorem non eſſe in mora ſoluendi ante petitionem creditoris, quia quo ad forum interius, ſufficit petitio interior; qualis videtur eſſe in caſu propoſito, præſertim, ſi vxor eſt iuuenis, & vir non eſt continens; etenim creditor non deſinit petere ſponte, ſed coactus metu, verecundia, vel alia cauſa, quam nouit debitor, vt notatur in l. vinum. ff. ſi certum pet. Salua, quæ Iuſtior fuerit ſententia.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Mariti petitio, & vxoris pertinacia, non æquipollent ſententiæ diuortij.*
2 *Adultera mariti adulteri profeſſionem ſemper reuocare valet.*
3 *Adulter correptus adulteram impœnitentem poteſt dimittere, ſed non religionem ingredi, niſi &c. nu. 4.*

CONSILIVM III.

EXcellentiſſime Domine, Super caſu ſequente, & rationibus pro vtraque parte adductis deſideratur iudicium veſtrum. Vir ex vrgentibus, & vehementibus præſumptionibus habens vxorem, de adulterio ſuſpectam, contra eandem ad diuortium coram ordinario iudicium intentauit: vxor negauit adulterium, & ſimul ſe ſubduxit de domo viri, ac adultero adhæſit: verum, quoniam vir ob eius inopiam, & potentiam vxoris, non potuit dictum adulterium probare, in cauſa non fuit vlterius proceſſum. Poſt aliquot annos dictus vir; qui tamen interim, nec ipſe continuit, ſed ſecrete adulterium perpetrauit, ad cor rediens, ab ordinario loci petiit, vt cogerer dictam eius vxorem ad cohabitandum cum eo: negauit vxor reuerti, aſſerendo, ante omnia terminandum iudicium diuortij contra ipſam intentatum: & quia vir non habebat modum litigandi, nec hæc eius petitio effectum habuit; vnde per aliquot annos quieuit; ſed tamen nec cõtinuit, immo ſecrete adulterauit, per communes amicos eandem vxorem interpellari fecit, vt vellet ad ipſum reuerti, qui obliteratis omnibus ante actis volebat eandem recipere, & vxorio affectu tractare. negauit d. vxor velle reuerti, & prolem ex adulterio, non tamen notorie, procreauit; vir etiam & ipſe minime continuit, ſed ſecrete peccauit: nunc autem non ſperans in ſęculo ab vxore ſeparatus continere decreuit denuo iudicialiter rogare, vt reuertatur; & ſi hoc obtinere non poſſit, de cætero continere, & religionem ad loca remota accedendo ingredi, & profeſſionem emittere. Ob hoc Romam venit, conſilium petit pro ſalute animę ſuę; & an hoc ei liceat exequi. Pro negatiua facit primo, tunc demũ vir ſine licentia vxoris religionem ingredi poteſt, ex capite adulteri, ſi de eo conſtet notorie, vel lata ſit ſententia diuortij. gloſ. in c. Agathoſa. ver. fornicationis. & ver. conuerſionis. vbi Archid. & Turrecre. 27. q. 2. quorum neutrum, cum hic intercedat, nec licebit religionem ingredi. Secundo propter adulterium non poteſt vxor dimitti ſi vir ſimili laborat vitio. c. nihil iniquius 32. q. 6. c. ſignificaſti. de diuort. nec religionem intrare, Abb. c. veniens, num. 7. de conuerſ. coniug. Non obſtante, quod vir deli-

ctum sit secretum, vxoris autem publicum, Abb.c.constitutus.n.9.de conuers.coniug.S.Tho.in 4.dist.35.q.2.art.6.Sot.dist.36.ar.6.ad fin. Archi. d.c.nihil,& licet vir ageret pœnitentiam præteriti peccati,non tamen tollitur ius exceptionis mulieri competentis, Abb. c. fin. num.8.de adult. & ibi Ioan.de Ana.colum.penult.

Pro affirmatiua facit: nam ideo vxoratus inuita vxore non potest ingredi religionem, quòd ex lege matrimoniali tenetur eidem adhærere, nec potest eam iure suo priuare,quia seruitute cessante cessaret & prohibitio,vt deducitur ex cap.constitutus.vbi glos.1.cap.veniens, vbi glos. 1. de conuer.coniug.c.Agathosa. 27. & alibi sæpe. sed sic est, quod in casu præmisso dictus vir liber erit à prædicta seruitute, adeo vt possit ab eadem vxore diuertere,ergo poterit religionem intrare,vinculo matrimonij non obstante.Consequentia patet,assumptum probatur, ex Goffred. tit.de diuort.num. 15.dum inquit,si maritus sit correctus, & vxor sit impœnitens,in peccato perseuerans potest petere diuortium, & dimittere eam,idem Hostiens.eod.tit.num.11.Turrecrem.c.nihil iniquius 32.q. 6. qui addunt Thom.& Bonon.quos affert,& sequitur Sum. Confess.lib.4. tit.22.de diuor.q.15.fol.240.inquiens, quod licet occultus adulter non possit,nec dimittere, nec accusare vxorem publice adulteram; si tamen vir egit pœnitentiam,& mulier monita nollet se emendare,poterit vtrumque,idem tenet Palud.in 4.distinc.35.q.1.ar.2 adducens rationem, quia vltima mora nocet,S.Antoninus in 3.par.cap.21.§.6. vers.7. Syl. in verb. Matrimonium 9.nu.6.& ver.diuortium nu.9.Sot.in 4.dist.36.art. 1. ver. quapropter.facit etiam ad hoc glos.in c.quem ad modum vers.præcedentem.de iureiur.

Ad contraria respondetur.& ad primum,requiri, vel sententiam, vel notorietatem,quo ad forum exterius, & ne Ecclesia, cui non constat de adulterio,cogere possit diuertentem ad dimissam reuerti.Vnde Goffred. de conuers.coniug. num.7.in q.14.post scientiam diuortij,qui ingreditur religionem irreuocabiliter ingreditur,& qui ingreditur ante, ingreditur quidem,sed reuocabiliter,idem,& clarius, not.D.Nauar.in Manua.confessa.c.22.num.23.dum vult in foro conscientiæ innocentem posse diuertere,sine Iudicis sententia.ratio est,quòd non sententia, sed delictum ipsum priuat vxorem adulteram iure suo,vt deducitur ex c.dixit Dominus & ex Abb.c.gaudemus.num.5.de conuer.coniug.Annal.d.c.fin.col.3. de adulter. Ad secundum respondetur, vt supradictum est, quod procederet,si dicti coniuges nunquam se,nec adinuicem repudiassent,nec aliud interuenisset,quod eandem vim obtinere potest, vt est prædicta repetitio,& admonitio,quam fecit vir vxori,per quam dicta vxor in vltima mora,& contumacia constituitur pertinaciter, quòd voluit,& vult permanere in adulterio.Vnde,sicut,si post reconciliationem peccaret, posset dimitti,arg.glo.c.quemadmodum.per illum textum.de iureiur.ita & si modo pec-

do peccet poſt prædictam interpellationem, & monitionem, quæ vim re conciliationis habet, ex prædictis, maxime ex doctrina Soti, vbi ſupra. Ne igitur hæc obſtinata mulier, ex dolo ſuo reportet lucrum ſine ſui ſpirituali vtilitate in perniciem viri, qui ad Deum vult conuerti, cupio huic pœnitenti licere religionem in remotis locis ingredi, ſi tamen reperire poterit beneuolos receptores.

Sed nunquid ingrediendo teneatur propalare ſe vxorem adulteram habere, etſi de hoc non interrogetur, non video, quod teneatur, maius dubium eſt ſi nominatim interrogetur, an vxorẽ habeat, & forte adhuc poſſet inquam reſpondere ſe ex hoc capite nullum habere impedimentum, & ſi adhuc vrgeretur reſpondere an habeat vxorem viuentem, & forte reſpondendo ad intentionem interrogatus poſſet negare, intelligendo ſe nõ habere vxorem, quæ præbeat ei ad ingreſſum impedimentum, vt in ſimili voluit D. Nauar. c. 12. num. 19. poſt Sil. ver. iuramentum 3. q. 2. ad fin.

Reſpondeo, quod quæſtio hæc magna eſt in ſe, & eam erudite profecto, & acri iudicio, magnoque caritatis zelo tractauit qui adduxit prædicta quisquis ille ſit. Et primo reſpondeo, quod facti narratio videtur ſecum pugnare, quatenus habet maritus non potuiſſe probare adulterũ, & quod vxor fugit ab ipſo, & adhæſit adultero. Item quod maritus petijt diuortium. & poſtea repetit vxorem, & quod illa vult ferri ſententiã ſuper diuortio, & quod ipſe non poteſt facile habere ſuper eo ſententiam.

Secundo quod præfata narratio facti non videtur ſufficiens, eo quod continet cauſas, ob quam vxor negat reditum, cum tamen neget adulterium.

1 Tertio, ꝙ ego cupio determinationem præfati domini eruditiſſimiq. Conſulti eſſe veram, & quod iugulum quæſtionis videtur conſiſtere in probando, quod pœnitentia præfati viri adiuncta requiſitione, & petitione, qua vxorem petit, & cum eius pertinentia æquipollet ſententiæ diuortij, & quod pro parte affirmante videntur adduci ſupra omnia ſubſtantialia quæ adduci poſſent.

Quarto, quod pro parte negante facit, quod non videtur inueniri vllus canon, qui hoc exprimat, nec videtur occurriſſe vllus caſus, in quo
2 expreſſe aliqua gloſſ. vel auctor ordinarius id dixerit; & quod in foro exteriore ingreſſus huius viri in monaſterium, etiam conſequuta profeſſione, reuocabitur, ſi vxor præfata ſuæ malæ actæ vitæ pœnitens, petierit illũ, & probauerit ipſum quoque adulteratum fuiſſe, & quod non eſt in mora reſipiſcendi, neque regrediendi ad maritum, eo quod forte allegat, quod non audet regredi ad maritum timore iuſto mortis, ne veneno, vel aliquo alio modo publice, vel ſecrete occidar eam, & quod parata eſt ſtare iudicio iudicis, coram quo lis eſt ad inſtantiam mariti cœpta, &

quod non datur ei, vel non potest dari cautio sufficiens, de non occiden
3 do eam publice, neque secrete,& quod præfati auctores,quamuis dicãt, quod adulter secretus post iustam pœnitentiam, & requisitionem sufficientem potest adulteram impœnitentem dimittere, & petere diuortium, non tamen dicunt, quod potest intrare irreuocabiliter religionem. quod non absre videntur omittere,quia dimissio,& petitio diuortij nulli tertio præiudicat, ingressus autem religionis grauiter præiudicare potest monasterio, & religioni, quam ingrederetur, & profiteretur, & quod non potest ipse dicere vere etiam quoad forum conscientiæ, & coram Deo tantum, se non habere vxorem, quæ non possit suo ingressui præiudicare,cũ hæc adultera posset præiudicare probando mariti adulterium, cum per pœnitentiam eius non sit ablatum vxori ius compensandi suum adulterium mariti, saltem in foro exteriori; quin etiam posset quis dicere sententiam diuortij datam ex eo, quod non probauit adulterium obiectum marito nihil prodesse ei,quo ad forum conscientiæ:attento,quod secundum receptam opin. sententia in se iniusta non prodest coram Deo ei, pro qua datur;licet ad hoc replicari posset, quod illa proficeret, quo ad forum exterius,& pœnitentia iusta & requisitio sufficiens mariti, cum pertinacia vxoris,excusaret eum quò ad forum interius conscientiæ, iux-
4 ta præfatos auctores. Itaque securius mihi videtur, quod obtineat sententiam diuortij, quam vt ex facto conijcio facile habebit; & tunc in nomine Domini ingrediatur religionem, respondendo ad interrogata modis eruditissime suprascriptis.Dixi autem,quod facile obtinebit,quia potest petere diuortium,vel quod iubeatur redire ad suum maritum;& si replicauerit,quod timet, ne occidatur ab eo,triplicabitur,quod dabit cautionem iuratam; &, si respondeatur, quod illa non sufficit, addi potest, quod si non est contenta de tali cautione, quam maiorem ipse dare non potest,feratur sententia diuortij,vel ex capite adulterij, vel ex capite inimicitiæ capitalis,quam ipsa fatetur,iuxta text. singularem in c. litteras.§. final.de rest.spol.

DE DONATIONE INTER Virum, & Vxorem.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ficta, & simulata est ipso iure nulla.*
1 *Donatio post debitum vxori facta præsumitur simulata.*
2 *Donatio iurata facta vxori valet.*

2 *Donare*

1 *Donare poteſt reus criminis, ob quod bona, vel adminiſtratio eorum non perdiuntur, ante quam in iudicium deducatur.*
3 *Donatio poſt crimen, tanquam fraudulenta reuocari poteſt.*
3 *Bona in fraudem donata ante reuocatoriam apprehendi nequeunt.*
4 *Donatio vera, & iurata vxori poſt crimen facta valet, donec reuocetur.*
5 *Bona rei criminis ab vxore occultata fiſco debentur.*

CONSILIVM I.

MAritus poſt delictum commiſſum, pro quo a fiſco bona ſua fuerunt per ſententiam confiſcata, vxori ſuæ per inſtrumentum certa bona donauit, & inſtrumento ſubſcripſit, ſub die, vt ante delictum commiſſum appareret donationem fuiſſe factam, & maritus bona donata, vſque ad condemnationem poſſidebat, vxor poſtea illa occultauit, & retinet. Quæritur an donatio prædicta teneat, & quia dicta mulier alia etiã occulte accepit, & retinet, an illa etiam fiſco non petenti, & in conſcientia tradere teneatur.

1 Ad primam quæſtionem reſpondeo primo, quod in foro conſcientiæ ſiue Dei nõ poteſt prodeſſe plus præfato donatori inſtrumentum falſo die firmatum, quam ſi fuiſſet vero die firmatum. Tum quia Deo omnia ſunt nota, ad Hebr. 4. c. multi 2. q. 1. tum quia fraus & dolus nemini patrocinari debent, cap. Sedes Apoſtolica de reſcript. Secundo, quod præfatum inſtrumentum donationis, etiam ſi eſſet legitime factum, non poſſet ei prodeſſe, ſi donatio fuit ficte, & ſimulate ſine vero animo donandi facta, quia illa eſt ipſo iure nulla, & nihil valet, l. 1. & tot. tit. C. plus valere quod agitur, & quod talis præſumitur hæc de qua agimus in foro exteriori, cum fuerit facta vxori, quæ eſt perſona coniuncta, & virtualiter ipſe remanſit in eorum poſſeſſione, iux. doctrinam Bart. in l. poſt contra-
1 ctum ff. de donat. num. 4. Tertio, quod etiam ſi eſſet vera coram Deo donatio non poſſet prodeſſe, quia fuit facta vxori, quæ non valet, l. 1. ff. de donat. inter vir. & vxorem niſi eſſet iurata, Bart. recep. in l. ſi quis pro eo ſub fin. ff. de fideiuſſ. Quarto, quod ſi vera, & iurata fuiſſet donatio, dubitari poteſt: nam pro conſulente facit, quod reus criminis, propter quod ipſo iure non perduntur bona, vt perduntur in crimine læſæ maieſtatis humanæ l. quisquis. C. ad legem Iul. maieſt. & diuinæ, c. cum ſecundũ. de hæred. lib. 6. neque tale, ob quod adminiſtratio ipſo iure interdicitur, quale eſt repetundarum, l. ex iudiciorum ff. de accuſat. donare poteſt poſt crimen commiſſum, antequam in iudicium deducatur, & valet ipſo
3 iure donatio. Et contra conſulentem facit quod illa reuocari poteſt tanquam in fraudem fiſci facta, d. l. poſt contractum. ff. de donat. vbi Bart. communiter recep. vtrunque tenet. ſed contra hoc facit conſideratio quædam, quam nullibi legi, ſcilicet quod donatio vera in fraudem facta

ipſo

ipso iure tenet, & non potest, nec debet creditor, vel alius, in cuius fraudē facta est, admitti ad illa bona donata, nisi prius per actionem reuocatoriam rescindatur, iux. §. item si quis in fraudem inst. de action. eo quod per donationem, & emptionem, etiam in fraudem factam, transit dominium in donatarium, & emptorem, iux. gloss. in d. §. item si quis, & est tex. expressus in l. si sciens ff. de contrah. empt. & quod ideo donatarius non videtur obligatus ad reddenda illa bona, donec per iudicem reuocetur donatio, vel emptio, sicuti nec incidens in pœnam tenetur soluere illam in foro conscientiæ, donec à iudice condemnetur, iux. gloss. celeb. in
4 cap. fraternitas. 12. q. 2. S. Thom. 22. q. 62. art. 4. Quinto, quod per hanc considerationem, quæ in præsentia mihi videtur tenenda, præsertim contra fiscum, contra quē in dubio iudicandū est, l. non puto ff. de iure fisci, resolute. Ad quæstionem respondeo, quod si coram Deo præfatus Consulens vere donauit præfata bona vxori, & donationem confirmauit iuramento, ita quod non potuisset illam reuocare, etiam si nunquam fuisset condemnatus, poterit vxor eius retinere illa sibi tanquam sua, quia vere sunt talia, donec donatio illa reuocetur, & rescindatur per iudicem, tanquam in fraudem facta; si autem non habuit verum animū donandi, cum illa semper manserint sua, cadunt sub confiscatione generali omnium bonorum suorum, & sic debentur fisco per sententiam condemnatoriam.

5 Ad secundam quæstionem respondeo, indubitati iuris esse, quod illa bona occultata debentur fisco, cum occultatio non habuerit vim auferendi dominium, sicut habuisset vera donatio, vel vera venditio, & ita semper remanserunt tam sua, ac si non fuissent occultata.

SVMMARIVM.

1 *Hæres scriptus, cuius culpa testator obijt, illi succedere nequit.*
2 *Fornicatio matrimonium præcedens, vxori, nec eius hæredi obest.*
2 *Bona constante matrimonio quæsita sunt mariti, nisi aliud consuetudine, vel statuto caueatur. num. 3.*

CONSILIVM II.

IN contractu quodam ante nuptiali, in Italiæ partibus, adiecta fuit clausula, Quod si alter coniugum decederet, non relictis liberis, ad superstitem pertinerent omnia mobilia, & debita, etiam actiua, cum onere soluendi omnia passiua. Accidit, quod maritus pro certo sciuit adulteratam esse vxorem. ipsa enim, cum celare non posset, confessa fuit, &

quia

quia admonita a praua consuetudine non cessabat, & contra maritum veneno tollere parabat, vnde & communem cum ea mensam fugiebat, in tali anxietate constitutus maritus præuenire malens, quam præueniri, curauit illi certum venenum dari, ex quo postea in febrim incidit, & post plurium dierum spatium defuncta est: nescius se ex veneno mori, vnde & factum occultum est. Quæritur, an maritus ad aliquid teneatur hæredibus vxoris virtute prædictæ clausulæ, & quia incertum est vter cõiugum superuixisset, si naturali morte vterque mortuus esset, cum vterque fere ætatis esset eiusdem.

1 Pro parte negante est textus in l. 2. ff. de his quib. vt indig. quæ habet, hæredem scriptum, cuius negligẽtia mortuus fuit testator, non posse succedere illi, per quam Azo in summa dicit fortiori esse priuandum eum, si occiderit illum.

Pro parte affirmante facit, quod illa voluit illum occidere prius, & quod fuit adulterata, & quod ante matrimonium fuit corrupta, & pro virgine tradita, & quod nulla bona mobilia in dotem attulit.

Sed respondeo primo, quod hæ rationes pro parte affirmatiua nihil concludunt, quoniam ipse quoque maritus adulteratus fuit, & non licuit ei præuenire eam veneno, eo quod ea voluit illum præuenire.

2 Neque fornicatio præcedens matrimoniũ quidquam obest vxori, vel hæredibus eius, iuxta notata in cap. quemadmodum, de iureiurand. Secundo, quod alia ratione posset eius intentio defendi, nempe quod, vt audio, Romæ vtuntur iure Cæsareo, exceptis illis casibus, in quibus per statuta vrbis receditur ab eo, & quod iure Cæsareo omnia, quæ maritus, & vxor constante matrimonio quærunt, pertinent ad solum marium sustinentem onera matrimonij, cum obligatione restituendi dotem, si quam accepit, l. dotis fructus, & l. plerumque ff. de iure dotium, l. Quintus Mutius ff. de donatio inter virum, & vxor.

3 Nec obstat cap. significauit, quod est 2. extra eod. de donatio. inter virum, & vxo. quia intelligenda est eius decisio, quando pactum nuptiale, vel consuetudo terræ aliud haberent, vt Panor. & Præpos. communiter recepti declarant in eodem cap. Nescio tamen an sit aliquod Romanum statutum, contrarium ei, quod supra dico me audire.

Nec etiam obstat dicere, quod pactum prædictum nuptiale significare videtur, quod, si pactum illud non esset adiectum hæredibus præmorientis, deberetur dimidium bonorum quæsitorum durante matrimonio, quia hoc ex nulla parte illius colligitur, licet colligatur pactum illum fuisse fauorabilius vxori, quam marito, immo nihil profuisse marito: vxori autem potuisse prodesse plurimum; quod nihil præfatæ nostræ decisioni obstat, vt palam est. Salua &c.

DE

DE SECVN. NVPT.

SVMMARIVM.

1 *Mors mariti an per famam, & alia probetur, arbitrabitur iudex.*
2 *Teſtis vnus deponens de fama illam non probat.*

CONSILIVM 1.

VXor, eo quod ſubolfecit maritum ſuum mortem obijſſe, cuperet ſecũ do nubere, ſed tamen dubitat id poſſe iuſte facere, eo quod mors mariti in dubio verſatur, quia tantum vnicus teſtis deponit de publica fama; alter, quod audiuit, illum valde ægrotare. Quæritur, quid iuris.

1 Reſpondetur primo, quod omnium textuum in hac materia diſponentium optimus videtur eſſe cap. in præſentia. de ſponſal. & poſt illud auth. hodie C. de repud. & c. quoniam frequenter §. ſi autem. adiuncta gloſſ. vt lite non conteſt. in quibus omnibus locis, & alibi ſæpe tractant de hac re doctores, & quidquid alij alibi dicant, verior ſententia videtur eſſe, quam tradit Panor. quem ſequitur ibi Præpoſ. in d. c. in præfata, & Couar. in Epitom. ſuper 4. lib. Decreta. 2. par. cap. 7. §. 3. num. 4. videlicet, quod relinquitur arbitrio Iudicis, an fama mortis coniugis abſentis ſatis probet eam ſola, vel cum alijs coniecturis: etiam ſi nulli ſint teſtes deponentes de viſu, vel ſcientia mortui.

2 Secundo, quod non videtur ſatis bene probata fama mortis præfati uiri, quia ſolus unus deponit de illa, & non tam ample, quam illa requirit, iux. doctrinam Bart. in l. de minore. §. plurimũ nu. 13. ff. de quæſtio. quam etiam nos poſt alios retulimus in rub. de iud. nu. 52.

Tertio, quod, ſi probaretur per duos, uel tres teſtes idoneos, ita vt requirit Bart. vbi ſupra, ſufficeret ſatis abunde cum coniecturis alijs ſupradictis bene probatis ad hoc, vt iuſtus, & æquus Iudex arbitrari poſſit præ dictam mortem eſſe ſatis probatam ad hoc, vt prædicta vxor poſſit licite ſecundo nubere, &, quod ego ſine ullo ſcrupulo id arbitrarer, in gloriam D. N. Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet.

Finis Quarti Libri.

CONSILIORVM, SEV RESPONSORVM MARTINI ABAZPILCVETA DOCTORIS NAVARRI.

Liber Quintus.

DE ADCVSATIONIB. & inquiſit.

SVMMARIVM.

1 *Infamis, & criminoſus ab accuſatione ne repellendus num. 2.*
2 *Confeſſ. oprorbium crimen contra participes non credendum.*
2 *Teſtimonium vnius, teſtimonium nullius.*
3 *Iudex in dubio bene fauere præſumitur.*
4 *Iudex per viam accuſationis, denunciationis, vel inquiſitionis procedere poteſt, & quando.*

CONSILIVM I.

REgularis quidam vir nequam, & apoſtata confeſſus eſt inter alia commiſiſſe crimen peſſimum cum alio eiuſdem regulæ viro probo, & optimæ famæ: Quæritur primo, vtrum confeſſio illa contra præfatum patrem ſit recipienda in iudicio? Secundo an debeat ei fides adhiberi, cum non habeat vllum conteſtem, neque vlla indicia ſufficientia? Tertio an Prælatus examinator illius infamis, qui fecit, vt ille infamis, diceret coram quinque, vel ſex fratribus

tribus neſcientibus hoc dictum,& poſtea dixit alij fratri ſic, quod cum eſſet ſecretum modo eſt, quaſi publicum benefecerit, nec ne? Quarto quomodo præfatus Pater poſſit ſe deffenderere ab hac calumnia?

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo, quod præfatus frater apoſtata non habet legitimamperſonam ad accuſandum aliũ, quia eſt criminoſus, & infamis, quales non permittuntur ad accuſandum l. qui accuſare. ff. de accuſat. cap. prohibentur. 2. q. 1. tradit gloſſ. in cap. 1. de accuſat. quæ ſentit quod etiam infamis infamia facti repellitur ab accuſando, quam gloſſ. eſſe ſeruandam iure Pontificio tenet ibi dem Panor. communiter receptus, & Goff. in cap. omnipotens, de accuſatio. & alij, quos ipſe citat, & probant ſatis iura citata per præfatam gloſſ. præſertim cap. omnipotens, & cap. meminimus.

2 AD SECVNDAM reſpondetur, quod non eſt ſtandum ſuo dicto. Tum per cap. 1. de confeſſ., quod habet eis, qui confeſſi ſunt proprium crimen non eſſe credendum deponentibus contra alios participes ſuorum criminum, pro quo gloſſ. communiter recepta in verbo confeſſi, & Panor. citant alia, quæ apud illos, & citatos ab eis videri poſſunt. At præfatus frater confitetur crimen proprium nefandum, ergo non eſt credendum ei de participe illius criminis. Tum quia eſt criminoſus, & infamis infamia iuris, & facti, & ita non eſt credendum ei, per cap. teſtimoniũ. de teſt. cum multis alijs, quæ citant ibi Barbat. & Felin. Tum quia teſtimonium vnius dicitur teſtimonium nullius, cap. cum a nobis. de teſtib. cum ſuis concordan. & ipſe non habet conteſtem, neque alia indicia ſufficientia, vt ponitur in facto.

3 AD TERTIAM reſpondeo, non poſſe me ſine ampliori relatione præfatum prælatum examinatorem, condemnare, nec abſoluere, quippe qui alia iuſta de cauſa potuit id facere, & etiam aliqua de iniuſta cauſa, & iudex in dubio præſumitur benefacere, quamuis admitteretur probatio, ſi mala, mente, & iniuſte id fecerit, quod non eſt credendum, donec probetur per cap. in præſentia de renuntiat. & l. merito cum ſimilibus ff. pro ſocio.

4 AD QVARTAM reſpondeo, quod ex prædictis reſponſis poteſt colligi modus defendendi præfatum Reuerendum patrem, habito, quod prælatus præfatus examinator non poteſt procedere per ſolum dictum præfati fratris. Tum quia non poteſt procedere per viam accuſationis, quia non poteſt eſſe legitimus accuſator, nec per viam denuntiationis, quia non præceſſit correctio fraterna, nec per viam inquiſitionis, quia non præceſſit ſufficiens infamia, iuxta cap. ſuper his, de accuſat. adiuncto cap. inquiſitionis. eod. tit. per quod probatur, quod non ſufficit vnius, vel alterius, neque trium teſtium dictum, ad procedendum per viam inquiſitionis, ſed oportet, quod ſit orta infamia: nec ſufficit qualiſcunque infamia, vt procedit poſſit contra huiuſmodi approbatos viros, &

ros, & prælatos, ſed oportet quod ſit exorta legitime a beneuolis, antequam incipiat procedi, vt eſt caſus in cap. qualiter, & quando. il 2. de accuſat. & ibi gloſſ. notabilis recepta, quæ declarat non ſufficere illam quæ oriretur ex maleuolis, & in caſu præſenti ſi qua oborta eſt, cenſenda eſt orta ex illo maleuolo, & ex machinatione examinatoris, quæ non eſt iudicãda ſufficiens per ea, quæ nos latiſſime dicimus in rub. de iudic.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatus de crimine pendente lite promoueri poteſt.*

CONSILIVM II.

AN accuſatus de crimine poſſit pendente lite promoueri.

1 Reſpondetur, quod ſic. Tum quia, cap. omnipotens. de accuſat. cum ſuis concordant. limitatur non procedere in accuſato per maleuolos, & non grauato apud graues, & bonos viros, ſecundum. Hoſtien. & Ioannem Andr. in cap. minime, de accuſat. quo refert, & ſequitur multum ibi commendans Felin. & merito, qua alioqui facillimè cuique pateret via optimos, & doct. impediendi ab accuſatione bonorum, per concurſum, ſi ſola accuſatio a quouis maleuolo, vel improbo facta, non ſecuta apud bonos, & graues viros infamia ſufficeret ad repellendum a concurſa, & petitione beneficij, quod eſſet abſurdum, & ita non dicendum l. nam quod abſurdum ff. de bo. liber.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus l. 1. §. ergo. & l. reus ff. de munerib. & bono.*
1 *Prælatus in quærendis, & non in quæſitis eccleſia nocere poteſt.*
2 *Condemnatus de crimine inhabilitante pendente appellatione cur promoueri nequit.*
3 *Denunciatus de crimine cauſa pendente non promouendus.*
4 *Denunciationem fraterna correctio, & accuſationem inſcriptio præcedat.*
4 *Inquiſitio duplex, generalis, & ſpecialis, hæc nocet, illa non.*
5 *Iudicium, & litiſpendentia ſine citatione eſſe non poteſt.*
6 *Accuſati promotio ob infamiam apud bonos ſecutam impeditur.*
7 *Accuſatus, denunciatus, & inquiſitus, infamis non promouendus.*
8 *Accuſatio, denunciatio, vel inquiſitio de graui tantum cauſa infamat.*

CON-

CONSILIVM III.

1 SVper Antinomia l. 1. verſ. ergo. ex vna parte, & l. reus ff. de muner. & honor. ex altera, dico primum eam optime tolli per earundē gloſſas Accurſ. quæ in ſumma habent, quod præfatus verſ. ergo agit de honore præterito iam quæſito l. autem reus, de honore futuro nondum quęſito; & ideo nil mirum, quod appellatio non iuuet tantum in caſu illius, quantum in huius, quia *Turpius eicitur quàm non admittitur hoſpes*. cap. Quemadmodum. de iur. iur. & ſeruus poteſt nocere in quærendis, & nō in quæſitis, l. ſeruus. cum gloſſ. C. de pact. Prælatus item poteſt nocere eccleſiæ in quærendis, non autem in quæſitis, gloſſ. fin. 16. quæſt. 6. & irregularitas non priuat ipſo iure beneficio quæſito. quærendo vero ſic, Innoc. in cap. cum noſtris de conceſſ. præbend. Secundo, quod ille verſ. ergo. facit aliquid, ſed ex longinquo pro parte affirmatiua quæſtionis, An ſuſpenſio ſuſpendatur per appoſitionem, & l. illa reus. facit, ſed ex
2 longinquo, pro parte negatiua eiuſdem quæſtionis. Tertio, quod tenēs partem affirmatiuam præfatæ quæſtionis, facile poteſt reſpondere præfatæ l. reus, quod ratio quare reus condemnatus, de crimine inhabilitante ad honores, non debeat promouert ad illos, etiam ſi appellauerit, quod habet illa lex, non eſt, quia appellatio non ſuſpendit ſententiam, ſed quia infamia exorta ex receptione inter reos ob crimen faciens quærere inhabilem ad honorem, impedit eum ab illo aſſequendo, iuxta l. 2. C. de dignit. lib. 12. & cap. infamibus. de reg. iur. lib. 6. & ita intellexit illam gloſſ. recept. in cap. omnipotens. de accuſat.

An autem illud cap. & dict. l. reus cum allegatis a ſuis gloſſ. obſtent promotioni, & elect. Prioris generalis N. ea ratione quod accuſatus non ſit promouendus. alia quæſtio eſt, ad quam non reſpondi antea, cum præfata reſpondere, quia non quærebatur de illa, nunc autem quando quæritur, licet occupatiſſimus, reſpondeo primo, quod pro eius parte af-
3 firmante facit præfatum cap. omnipotens, & cap. tantis Daniel. 81. diſtinct. quatenus habent denunciatum de aliquo crimine pendente cauſa denunciationis, non debere promoueri ad aliquam dignitatem, & præfatus Prior N. videtur fuiſſe denunciatus de crimine, & quod pendente enuntiatione contra Priorē fuit ipſe electus. Secundo, quod l. reus ff. de mun. & honor. & l. qui de libertate. ff. de lib. cauſa probant eum, qui de crimine accuſatur, vel ſeruus eſſe præcluditur lite pendente non eſſe promouendum ad dignitatem, at ſuper crimine præfati Prioris videbatur lis pendere tempore ſuæ electionis, & promotionis.

Pro parte tamen negante, quæ verior eſt, facit primo, quod non pendebat lis vlla ſuper aliquo crimine contra præfatum Priorem tempore ſuæ electionis, non quidem ſuper accuſatione, quia nemo illum accuſauit,

fuit: nam accuſationem debet precedere inſcriptio, cap. ſuper his de accuſ. non item ſuper denunciatione, quia denunciationem præcedere debet correctio fraterna, dict. cap. ſuper his, quarum neutra in caſu prædicti Prioris interuenit. Non item ſuper inquiſitione, quia nondum fuit *proceſſum* contra eum ſpecialiter licet generaliter, & præparatorie contra totum conuentum proceſſum fuiſſet. Duplex enim eſt inquiſitio, ſcilicet generalis, ſiue præparatoria, qua generaliter Epiſcopus, vel Viſitator inquirit crimina nemine nominato; & altera ſpecialis, ſiue ſollemnis, qua procedit ſpecialiter contra eum, quem per generalem inquiſitionem, vel infamiam, vel aliam viam inuenit culpabilem, ſecundum Speculat. de inquiſit. §. quando. recep. communiter ab omnibus in cap. 1. de offic. ord. & in l. congruit. ff. de offic. præſid. & ſingulariter probatur in cap. 1. §. ſane. de cenſib. lib. 6. & nemo per ſolam generalem, & præparatoriam inquiſitionem dicitur inquiſitus, & contra neminem dicitur pendere lis propter generalem inquiſitionem. Tum quia nondum eſt iudicium cum ipſo cœptum, cum nondum ſit citatus, ſiue vocatus, ſiue iuſſus reſpondere ad culpam intimatum, & ſine citatione non poteſt eſſe iudicium, nec lis pendens. §. fi. inſtit. de offic. iud. & clem. 2. vt lit. pend. & l. vbi cœptum. ff. de iud. Tum quia alioquin contra omnes, qui per generalem inquiſitionem inuenirentur notati, cenſeretur cœpta lis inquiſitionis, antequam citarentur, & antequam quidquam eis intimaretur. quod eſt contra mentem omnem vbi ſupra, quodque nemo vnquam dixit. Tum quia non poteſt dici litem inquiſitionis pendere donec incipiatur, non poteſt autem incipi, donec citatio vel intimatio culpæ ad reſpondendum quod effectu idem eſt, faciat, & conſequenter propter inquiſitionis pendentiam non poteſt præfatus Prior a promotione repelli: & ita propter nullius litis ſuper crimine pendentiam potuit repelli. quæ profecto ratio omni reſponſione maior eſt, & efficax ſolutio colligitur ex ea ad dict. l. Reus. quæ de reo accuſato, immo & condemnato promouendo appellatione pendente loquitur, & ad d. l. quæ libertate, etiam de illo contra quem ſuper ſeruitute lis pendebat agit. & ad dict. c. omnipotens, & tantis Daniel quæ loquuntur de denuntiatis, contra quos procedebatur.

6 Secundo, pro eadem parte negante facit dictum Hoſtien. in c. meminimus. de accuſat. communiter recepti ibi per alios, & Felin. in d. cap. omnipotens. & antea per Ludouic. ſing. 443. quod ille, & alij communiter vitioſe citantur, ſcilicet, quod tunc demum impeditur promotio per accuſationē, quando propter illam accuſatus eſt factus infamis apud bonos, & graues viros, & non alias. & præfatus Prior per viſitationem generalem non fuit factus infamis apud bonos, & graues viros, immo neque apud aliquos alios, quia viſitatio fuit ſecreta, & nulli præter Viſitatorem, Notarium, & deponentem ſciebant Priorem fuiſſe notatum de

tali crimine, donec fuit intimata pœna ſuſpenſionis, quæ intimatio non produxit infamiam. Tum quia conuentus, qui erat electurus, non credidit eum ita deliquiſſe, nec tenebatur credere iuxta doct. Innoc. probatam a Felin. in d. cap. omnipotens. num. 4. Tum quia fuit lata ſine vocatione, ſiue indicatione culpæ, & ſine vlla copia ſe defendendi facta, & ita inualide, & nulliter.

7 Tertio, quod præfatum dictum Hoſtienſ. adeo eſt verum, quod, etiã ſi nec ipſe nec alius illud dixiſſet, erat tamen aſſerendum, quia ratio, qua re accuſatus, denuntiatus, vel inquiſitus non debet promoueri, eſt, quia per talem accuſationem, denuntiationem, vel inquiſitionem, factus eſt infamis, vt ſupra in concordia antinomiæ tetigimus, & affirmat Anan. per gloſſ. recept. ibi in d. cap. omnipotens. nemo autem dicitur infamis, vel laborare infamia, niſi ea ſit apud bonos, & graues viros, licet rumor aliquis ſit ſparſus, & etiam creditus apud aliquos, vt probatur in c. qualiter, & quando, 2. de accuſat. cuius gloſſ. in verb. ad inquirendum recepta ab omnibus id declarat, & ſubdit, quod requiritur, etiam quod nõ ſit orta ab inimicis, neque maleuolis. ergo accuſatio, denuntiatio, vel inquiſitio non impedit promotionem, niſi per eam ſit orta infamia apud bonos, & graues viros.

Quarto, quod pendentia accuſationis, vel inquiſitionis factæ calumnioſe, vel malo animo non impedit promotionem, vt probat cap. meminimus. de accuſ. At hic malo animo interuenit, vt conijcitur ex multis in facto contentis.

Quinto, quod voluntas accuſandi, inquirendi, vel denuntiandi non ſufficit ad hoc, ſed oportet, quod actu pendeat, vt not. Anan. in d. cap. meminimus nu. 2. At in caſu propoſito non fuit, inquiſitio formata contra Priorem, ſed ſolum facta prçparatio per generalem inquiſitionem, & voluntas forte deſcendendi ad ſpecialem, ad quam tamen per octo menſes non proceſſerat, nec vt creditur proceſſiſſet, niſi vt innocentem electionem perturbaret contra breue Apoſtolicum, quo videbatur ne directe, vel indirecte impediret liberam electionem Prioris faciendam.

8 Sexto, quod tunc demum accuſatio, denuntiatio, vel inquiſitio infamat quando eſt facta de graui cauſa puta capitali, vel ſtatus vt not. Anan. in d. cap. omnipotens. num. 6. & prob. eo quod alias ſequeretur, quod accuſatio de fractione ſilentij, vel ieiunij, vel omiſſione precum horariarum vnius, vel alterius diei induceret hunc effectum; quod eſt abſurdũ, & contra mentem contex. prçfati c. tantis præfati cap. omnipotens, & ſimilium quæ loquuntur de graui crimine. at comburere vnum librum de conſilio ſeniorum relicto tranſumpto ad id neceſſario non erat tale, & præterea iam fuit ſuper eo ſententia, nullam, vel leuiſſimam pœnam continens. Lata ergo &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Iudex, qui bona fide indiciorum copiam non dedit, nec peccat, nec reſtituere tenetur. & nu. 4.*
2 *Lex de indiciorum copia reo danda, humana eſt, obſcura, & de poſtulante loquitur.*
3 *Iudex pœnas à iure poſitas, non niſi à parte requiſita incidit.*
5 *Conſuetudo à lege de teſtibus repetendis, & a pœna temporali excuſat.*
5 *Legem humanam, ex cauſa apparente iuſta, transgrediens, venialiter tantum peccat.*

CONSILIVM IV.

QVidam ſacerdos, vir pius, & doctus, olim inquiſitor, multos reos, alias ſufficienter indiciatos, torqueri fecit, non data eis copia indiciorum, nec aſſignato termino ad faciendas ſuas defenſiones, quia non petierunt ſibi dari; & in cauſis proceſſit ad reorum condemnationem non repetitis teſtibus, qui de conſuetudine loci, vt plurimum nõ ſoliti ſunt repeti. Cum in præmiſſis bona fide, & credẽs bene agere proceſſerit, an ſcilicet teneatur ad aliquam ſatisfactionem parti læſæ.

AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo, quod non videtur teneri ad vlteriorem reſtitutionem faciendam parti, ſaltem in foro conſcientiæ. Primo quidem, quod ipſe omiſit dare copiam indiciorum
1 ſine dolo, & bona fide, non credens ſe male facere. Idque omiſit in materia, nullo iure naturali, neque diuino, nec humano clare præcepta. & qui iudex modo præfato transgreditur legem humanam ſubobſcuram, non peccat mortaliter, ſecundum Innocent. in c. per tuas, in 2. de Simon. quem commendat Bal. in l. ab eo C. quomodo, & quando Iudex. & vtrunque ſequitur Felin. in c. 1. in limit. 2. de re iudica. Secundo, quod lex de danda
2 copia indiciorum reo, eſt humana & obſcure lata. Quia licet communis opinio teneat dandam eſſe copiam indiciorũ ante torturam iuxta doctrinam Bart. in l. fin. in q. pen. de quæſt. ob rationes quas tradit Alex. conſ. 65. vol. 1. col. 2. nullus tamen videtur tex. in hoc expreſſus l. enim, vnius. §. cogniturum. ff. de quæſtionib. quæ videtur omnium probantiſſima, obſcure id facit. Immo in ſenſu directo ſolum probat id eſſe faciendum poſtulante reo, ſignificans a contrario ſenſu non eſſe neceſſarium id facere, eo
3 non petente. Tertio, quod D. Iudex non incidit pœnam, ſub quam tenetur aliquid facere, niſi requiratur à parte, iuxta gloſ. recep. & nota. in c. fin. de reſcrip. in verb. damnis, & alia multa quæ tradit Felin. in c. ſi autem

4 de reſcrip.nu.4.& citati ab eo. Quarto, quod licet regulariter iudex mereretur pœnam, non dando copiam indiciorum etiam non petendi,id tamen falleret,quoad forum conſcientiæ, quando indicia vere coram Deo eſſent ſufficiẽtia, quoniam omnia ſunt ei aperta,ad Hebræos 4.& c.Deus omnipotens 2.q.1.& ita quo ad Deum.D.Conſ.non peccauit,quia præfati erant ſufficienter indiciati, vt ponitur in caſu.

5 AD SECVNDAM de omiſſione repetitionis teſtium, Reſpondeo,quod neque ob illam videtur D. Conſul. ad vlteriorem reſtitutionẽ teneri. Tum per argumenta reſponſionis præcedentis. Tum quia conſuetudo illius terræ habebat,vt plurimum ne repeterentur neceſſario, vt ponitur in caſu;& cum lex de repetendis teſtibus iuris naturalis non ſit, nec diuini,ſed tantum humani,potuit ibi conſuetudine limitari. c. fin.de conſuetud. & l.2.C.quæ ſit long.conſuet. Tum, quod conſuetudo excuſat à pœna ſaltem temporali, etiam transgredientem legem naturalem, iuxta gloſ. ſolem.c.denique.4.diſt.quæ habet ſimilem in c. cum venerabilis.de conſuetud.Tum quia qui transgreditur legem humanam ex cauſa, quæ bona fide ſibi videtur iuſta, licet verè non ſit omnino talis, non peccat pluſquam venialiter,ſecundum mentem D.Thom. in 2.2.quæſt. 96. arti.6.& 2.2.q.147.articul.3. vbi pulchre hoc explicat Caietan. & tradimus nos in Manual.Confeſſ.in 9.præludio nu. 14. & paulo explicatius in c.23.nu.42.vbi hoc videri poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus per confiſcationem non ſuccedit prohibito alienare.*
1 *Fiſcus,cum concurrunt fideicommiſſum,& prohibitio alienandi,etiam reo viuente nil aſſequi poteſt.*

CONSILIVM V.

1 AN prohibito alienare ſuccedat fiſcus per Confiſcationem: Reſpõdeo,quod non,etiam, quod ad vitam prohibito, vt ſuccedat in fideicommiſſo: iuxta l.Statius.§.Cornelio.ff.de iure fiſ.quia paſſim admittunt Doctores,quod vbicunque vltra fideicommiſſum concurrit alienandi prohibitio,vt fiſcus, neque in vita delinquentis aliquid conſequi poſſit,vt poſt Bart.Alex.Paul.Angel.tradit Crotus in l.filiusfam. §.diui.num. 36.vbi Rip.nu.47.verſ.item expreſſa de leg.1.Curti.Iun.in conſ.120.nu. 11.Roland.conſ.98.nu.29.lib.2.Boſſ.de bonis publ.nu.34.in pract Crim. Iul.Clar.teſtans de communi.in ſua pract.crimi.in §.fin.lib. 5. q.78. verſ. item quæro nunquid in confiſcatione,Alex.Conſ.23.n.3.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Monitorium ſub varijs formis dari, & varia continere poteſt.*
2 *Monitoria dari poſſunt ſeruando canonum formam.*
2 *Monitoria ad reuelandum magna cum diſcretione ſeruanda.*
3 *Excommunicari poteſt nemo pro culpa præterita, niſi ſit notoria, vel iam damnatus parere recuſet.*
4 *Epiſcopus contra blaſphemos ſic melius procedere poteſt.nu.5.*
4 *Monitoria ad denuntiandum peccata, vt occaſio peccati.*
5 *Monitorium ad denuntiandum iuxta iuris regulas temperandum.*

CONSILIVM VI.

COnqueritur ciuitas quædam, einſque diœceſis, quod Epiſcopus publicare vult monitorium quoddam, ad finem reuelationis, ſub pœna excommunicationis contra eos, qui blaſphemant nomen Dei, aut ſanctos eius, vel qui præſentes fuerint. Quæritur itaque an huiuſmodi monitorium poſſit licite publicare Epiſcopus, &, ſi liceat, an generaliter expediat propter ſimultates, & alia, quæ inde poſſunt oriri inter virum, & vxorem, patrem, & filium, alioſque vinculo ſocietatis coniunctos. deinde, quia, cum videatur eſſe crimen miſti fori, hac via daretur occaſio declinandi à foro ſæculari?

Ad hanc quæſtionem reſpondeo primo, non poſſe quem illi ſatisfacere non facta copia monitorij, quod dicitur eſſe publicatum; quoniam, vt ipſe in repetitione cap. inter verba, 11. q. 3. concl. coroll. 66. num. 331.
1 demõſtraui, quòd multiplicis formæ poſſunt eſſe hmõi monitoria; aliquãdo enim monent ſubditos, vt denuntient, aliquando vt teſtificentur, aliquando vt denuntient notoria vel famoſa, vel teſtificentur ſuper illis, denuntient etiam ſecreta; aliquando vt reſtituant, aliquando vt dicant monenti tanquam iudici; aliquando vt dicant ei tanquam bono viro, qui prodeſſe poſſit, & non obeſſe &c. vt colligitur ex c. inquiſitionis. §. tertiæ. & c. qualiter, & quando. 2. de accuſat. l. Diuus. 2. ff. de cuſtodia reorum, c presbyter. c. mala. 2. q. 5. c. veſtra. de cohabita. cler. & mulierum; c. manifeſta. 2. q. 1. c. ſi ſacerdos. de offi. ordi.

2 Secundo reſpondeo, quod epiſcopus poteſt ferre huiuſmõdi monitoria, non transgrediendo diſpoſitionem canonum diſponentium ſuper materia, in qua ea vult ferre, iuxta gloſ. ſollemnem, c. ex parte. de verb. ſig. & text. cap. qui cum fure. & ibi annotata per Panor. de exceſ. prælat. c. conſanguineos. de repudijs. & in d. c. ſi ſacerdos. & ab alijs alibi.

Tertio, quod huiuſmodi monitoria varie pro varietate formarum illorum magna cum prudentia, & diſcretione ſunt à ſubditis obſeruanda, ne incidant, & incurrãt vitium detractionis, & infamationis, & ne grauiter, & mortifere peccent, vt ipſi in dicto coroll. 66. admonemus.

3 Quarto, quod pro parte negatiua quæſtionis propoſitæ facit primo, quod Epiſcopus non videtur poſſe excommunicare aliquem pro peccato præterito, niſi ſit notorium, vel fuerit condemnatus de illo, & noluerit parere, c. nemo. 2 1. q. 3. & c. ſed illud. 45. diſt. ſed ſolum pro futuro, vel pro contumacia nolendi ſatisfacere pro præterito, per ea multa quæ gloſ. memorabilis c. ex parte. 1. de verb. ſign. adducit. At Epiſcopus præfatus pœnam excommunicationis infligit, vel intentat ſubditus innocentibus. ergo illud ei non licet. Secundo, quod non eſt danda vlli occaſio peccandi, c. fin. de iniurijs. & præfatum monitorium videtur dare occaſionem peccãdi per rixas, & odia, quæ ex huiuſmodi denuntiationibus concipiuntur à
4 denuntiatis contra denuntiantes, vt palam eſt. Tertio, quòd de duabus vijs peruenienti ad aliquem finem, eligenda eſt plenior, & placidior. At dominus Epiſcopus poſſet per viſitationem, & inquiſitionem generalem informare ſe de huiuſmodi blaſphemijs, & blaſphemis, iuxta c. 1. de off. ordi. & l. congruit. ff. de offi. præſid. & poſtea ſine turbatione populi per inquiſitionem ſpecialem procedere contra eos, quos inuenerit culpabiles, iuxta c. Inquiſitionis. de accuſa. præſertim, quod non eſt periculum in mora breuis temporis, l. ſi debitore. ff. de iudic. Quarto, quod per ea, quæ ipſe late vbi ſupra ſcribo, credibile eſt multos peccaturos multum in hac re. Alios quidem denuntiando ſecreta, & ante correctionem fraternã, alios denuntiando ea, quæ non debent denũtiare, & quando, & alio modo quam oportet, præſertim ſi non detur iuſta dilatio ad conſulendum peritiores, & prudẽtiores, alios autem alijs modis: quos ipſe ſupra tracto.

5 His tamen non obſtantibus, credo, quod de rigore iuris poſſet Epiſcopus ferre eiuſmodi monitorium temperatum, & modificatum, ne includeret ſecreta, & quæ non poſſent probari, nec perſonas, quæ ad id non tenentur, nec excluderet correctionem fraternam, quam ipſe nõ poteſt excludere, nec iubere, vt ſtatim antequam illa congruo tempore, modo, & ordine fieri poſſit, huiuſmodi blaſphemiæ ſibi ſtatim denuntiarentur, per ea quæ D. Thomas ſcribit 2. 2. q. 33. art. 7. & alia quæ nos addimus vbi ſupra: immo etiam, ſi hic Epiſcopus non temperaret ſuum edictum, ita temperandum eſſet per ſupradicta; dolentes, quod plurimi plurimũ errant in reſpondendo, non ſolum huiuſmodi edictis duriſſimis; ſed etiã chartis, & monitionibus, quas ſup rebus perditis, & furto ſublatis paſſim ſolent dare ordinarij, & ſollemnius curia, appellando illas ſignificauit.

Ad oppoſita reſponderi poſſet eo fere modo, quo reſpondẽdum eſſet ad defendendas prædictas chartas. Mea tamen ſententia prudentius, & Deo gratius ageret Epiſcopus, ſi procederet primum per viam viſitationis,

nis, & inquisitionis generalis, & postea per inquisitionem specialem, vt supra dictum est.

DE SIMONIA.

SVMMARIVM.

1 *Præstationes solui solitæ in collatione beneficij, siue à Papa, siue ab alio facta, an sint simoniacæ?*
2 *Præstatio immemorialis in collatio beneficij præsumitur iusta.*
2 *Consensus alicuius interuenisse per immemorialem præsumitur.*
3 *Præstatio beneficijs conferendis priuilegio Papæ imponi potest.*
3 *Consuetudine antiquissima dimidium fructuum beneficij vacantis fabricæ, vel successori vel alij debetur.*
4 *Promissio eius, quod tacite inest, collationem non vitiat.*

CONSILIVM 1.

CAnonici cathedralis ecclesiæ N. nonnullarum parochialium collationem habentes, soliti sunt ab ecclesijs, quas ipsi conferunt, quandam prestationem exigere, & præcipue a plebe montis Morini medietatem decimarum per immemorabile tempus exegerunt. Nunc modernus d. plebis rector, cui a Greg. xiij. fuit libere facta collatio, nulla obligatione seu onere adiecto, recusat talem præstationem medietatis decimarum dictis canonicis persoluere; canonici vero ipsum teneri omnino prætendunt, & ad talem obligationem probandam, adducuntur tria instrumẽta collationum dictæ plebis, in quibus promittuntur ea, quæ solent in collationibus promitti: promittitur etiam dicta medietas decimarum, quæ deducitur in promissionem, ac stipulationem in ipso actu conferendi, cũ in dictis instrumentis dicatur, quod is, cui fiebat collatio, promisit, & cõuenit medietatem decimarum persoluere. quæ quidem præstatio in prædicto instrumento collationis nuncupatur affictus, in reliquis vero instrumentis collationum, non appellatur amplius affictus, sed promittitur tanquam debita huiusmodi præstatio de iure & antiqua, & laudabili consuetudine, nullo alio tali præstationi imposito nomine sine causa, nisi quod sit de iure, & laudabili consuetudine. Accedit præterea, quod & alij etiam, quibus post collationes in dictis instrumentis contentas fuit libere a Papa facta collatio, dictam medietatem decimarum dictis canonicis persoluerunt, prout, & alij ante fecerant, quibus ab ipsis canonicis

erat facta collatio. Quam quidem præstationem modernus rector soluere recusat, cum nulla ostendatur causa illam præstandi; & initium, quod ex dictis instrumentis apparet, videtur vitiosum, cum libera debeat esse collatio nullo pacto, promissione, seu cõdicione apposita, pro vt in dictis instrumentis collationum promissum apparet. Quæritur an talis præstatio valeat de iure fieri absque simoniæ labe?

1 Respondeo primo, quod narrata in hoc facto secum pugnare videtur, quatenus primo in eo dicitur, quod canonici prædictum dimidium decimarum consueti sunt petere, & exigere à plebe montis Morini. Deinde præsupponitur, quod non plebs, sed rector plebis solet illud soluere, vel quod nunc rector renuit soluere; de plebe autem, an ipsa velit, vel nolit, nihil dicitur; & nemo non videt, plurimum referre ad iudicandum interueniisse simoniam. An plebs, cui non confertur rectoria, dicitur soluere solita, an rector, cui illa confertur sit solitus soluere: Secundo, quod in facto præsupponitur solitum solui prædictum dimidium decimarum canonicis, etiam cum rectoria confertur à Papa, & nõ à canonicis; cui consequẽs est, quod prædicti canonici non sunt soliti capere prædictum dimidium propter collationem, quam faciunt; quandoquidem illud capiunt, etiam
2 cum ipsi illam non faciunt. Tertio, quod in facto præsupponitur tempore immemoriali factam fuisse hanc præstationem. cui consequens est, posse probari per illud quamcumque iustam causam, quæ ad id imponendum occurrere potuisset a principio, arg. l. hoc iure. §. ductus aquę. ff. de aqua quotidian. & estiua, & cap. super quibusdam. de verb. sig. & eis annotatorum. At palam est priuilegio Papæ potuisse illud onus iuste imponi siue plebi, siue rectori; præsertim consentienti. qui consensus probabitur etiam per illud tempus, si oportuerit, & allegatus fuerit per prædictos
3 canonicos. Quarto, quod in multis ecclesijs habet antiquissima consuetudo, vt medietas fructuum beneficij, quoties vacauerit, debeatur fabricæ, vel mortuo beneficiario, vel alicui alij, vt clare colligitur ex extrauag. suscepti. ne sede vacante, inter communes. Quinto, quod iustissime potuit Papa imponere huiusmodi annatæ solutionem faciendam, quoties vacauerit prædictis canonicis, seu capitulo eorum ad se honeste sustentandum. arg. prædictæ extrauagan. & ita si voluerint canonici allegare ista,
4 audiri debebunt. Sexto, quod certum est, eum cui confertur beneficium posse iuste sine labe simoniæ promittere conferenti, vel cuilibet alij etiam in tituli acceptationem quidquid iuste ratione illius post acceptationem debebit: quia expressio eius, quod tacite intelligitur, non inducit simoniã, glos. memor. c. ad audientiam. 2. de rescrip. arg. ca. significasti. de elect. & l. 3. de legat. 1. Quare nõ auderem in præsentia subscribere me consilio cõtra illos dato, & mihi ostenso, licet videatur mihi illud a viro ingenio, iudicio, & eruditione præstanti redditum. Salua &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Simoniacis absoluendis an onus monendi complices imponi possit. & seq.*
1 *Confessores regum, & principum non inducendo eos restituere simoniace ac cepta peccant. num. 4.*
2 *Restituat, qui metu, vel dolo alium induxit ad peccandum.*
3 *Monitio non plus complicib. in simonia, quam alijs peccatis debita.*
4 *Correctioni fraternæ quando in simonia, & alijs peccatis, sit locus.*

CONSILIVM II.

QVæritur, an ei, qui simoniam admisit, & petit absolutionem a peccato, vel a censuris, debeat imponi onus monendi eum, cum quo admisit illud peccatum, vt faciat eius pœnitentiam, & restitutionem, quam ob id facere teneatur?

1 Respondetur primo, pro parte affirmante facere in primis, quod sacræ Pœnitentiariæ prætorium videtur imponere illud in litteris, quibus dat, vel committit absolutionem huiusmodi: Secundo, quod Alexander III. in cap. de hoc, de simon. iussit Iudici, vt induceret reges, & principes, qui aliquid simoniace acceperunt ab electo in Episcopum Oxonien. ad restituendum illud ipsi ecclesiæ Oxonien. & quod Panor. ibidem nu. 6. reprehendit confessarios regum, & principum, eo quod ignorantia, vel vt placeant illis, non inducunt eos ad restituendum ea, quæ acceperunt simoniace ab his, qui eliguntur, & promouentur ad dignitates.

2 Tertio, quod qui alium ad peccandum inducit, videtur teneri ad restituendum ei omnia illa bona, in quibus ei nocuit inducendo eum ad pœnitentiam, & exhortando ad opera bona, secundum Scotum in 4. dist. 15. q. 7. art. 1. & Adrian. in 4. de restit. q. 3. quos retulimus in Man. Confess. cap. 14. num. 32.

Secundo respondeo, quod pro parte negante facit primo, quod nullo canone, nec lege videtur statui, vt huiusmodi onus admonendi plus imponatur ei, qui peccauit peccatum simoniæ, quam alia peccata, per

3 quæ incurritur obligatio restituendi, & aliqua censura. nam præfatum cap. de hoc, non habet, quod confessarij, & alij absoluentes a peccato simoniæ in foro conscientiæ debeant imponere absoluto pœnitentiam, & onus vtendi præfata monitione. Tum quod loquitur de iudice delegato a Papa processuro in foro exteriori. Tum quod non habet, vt simoniacus absoluendus moneat consimoniacum ad restituendum, sed quod ipsemet restituat, vt palam habet eius contextus, nec Panor. ait errare confessarios

feſſarios Principum, eo quod non inducunt Principes ad monendum conſimoniacos ad reſtituendum, ſed eo quod peccant, non inducendo ipſosmet Principes ſimoniacos ad reſtituendum id, quod ipſi tenentur reſtituere. Secundo, quod nulla ratio vllo iure naturali, diuino, nec humano fundata reddi poteſt, cur magis debeat ſimoniacus admonere ſui peccati conſortes, quam alij, qui multo maiora peccata, quam aliqui ſimoniaci peccant, incurrendo grauiores cenſuras, quam ſimoniaci, quales ſunt multi, quorũ abſolutio reſeruatur Papæ in Bulla Cœnæ Domini. Tertio, quòd licet multi canones ſuper multis criminibus quædam ſpecialia ſtatuerint facienda in abſolutione illorum, quorum 47. collegit Hoſtien. in ſumma de pœniten. & remiſſio, nullus tamen videtur muniri, qui ſtatuat hanc obligationem, & onus imponendum eſſe abſoluto a ſimonia, & cenſuris eius. Quarto, quod nec cap. quoniam, nec cap. de regular. nec cap. cum eſſent, nec cap. nobis, nec alia de ſimon. quæ determinant de pœna, & de abſolutione, & remedio ſimoniacorum, & ſimoniacarum, vllam faciunt mentionem de pœnitentia, & onere huiuſmodi monitionis, & inductionis imponendo abſoluendis, nec memini legere auctorem aliquem claſſicum, qui determinet huiuſmodi onus eſſe imponendum magis ei qui abſoluendus eſt a ſimonia, quam alijs, qui abſoluendi ſunt a rapinis, furtis, homicidijs, & prædationibus, etiam piraticis; & obligatio, quæ iure naturali, diuino, vel humano non inducitur, non debet cenſeri inducta, & impoſita, quia, vt ait Stephanus Papa in cap. conſuluiſti. 2. q. 4. *Quod patrum documento ſancitum non eſt, ſuperſtitioſa adinuentione non eſt præſumendum*, pro quo eſt cap. legatur, 24. q. 2. & illud Imperatoris in auth. de trient. & ſemiſſ. §. conſideramus. col. 3. *erubeſcimus ſine lege loqui*, ideſt dicere aliquid ſtatutum eſſe aliqua lege, quæ non inuenitur, & nulla, vi opinior, conſuetudo confeſſariorum totius orbis Chriſtiani videtur hoc ſeruare magis in peccato ſimoniæ, quam in alijs.

4 Non obſtant oppoſita, non primum, quia Illuſtriſſimi eiuſdemque ſummi Pœnitentiarij non eſt ferre legem nouam; ſed latas a ſancta Sede Apoſtolica, cuius dominatio ſua Illuſtriſſima eſt ſummus quo ad forum conſcientiæ Iudex vniuerſalis deputatus ſeruare. Ad ſecundum ſupra late reſponſum eſt. Ad tertium reſponderi poteſt per ea, quæ nos ſcribimus in prædicto cap. 14. num. 31. primum quidem, quod, vt ibi reſoluimus, nemo tenetur lege iuſtitiæ ad reſtituendum ei, quem induxit ad peccandũ, niſi vi, metu, vel dolo eum induxerit. Deinde, quod licet lege charitatis teneatur ad illud etiam cætetis paribus aliquantulo plus, quam alij proximi, non tamen, ſub præcepto ad mortale peccatum obligante, niſi quando præceptum de corrigendo fratre obligaret ad vtendum fraterna correctione, etiam alios, qui id ſcirent, quod non habet locum in quolibet ſimoniaco. Poſtremo, quod non omnes ſimoniaci, qui petunt

abſolu-

absolutionem, sunt, qui participem induxerunt in simoniam, & frequenter simonia est adeo occulta, vt non sit in ea locus correctioni fraternæ, neque denuntiationi, iuxta regulas traditas de fraterna correctione à S. Thom. 2.2.q.3. & ab Archid. & vtroque Cardi. in cap. si peccauerit. 2. q. 1. & à Panor. & alijs in cap. nouit. de iud. Quamuis non sit contra vllam legem naturalem, diuinam, vel humanam, quod confessarius, vel pœnitentiarius summus, vel minor, iniungat simoniaco prædictam monitionē, seu pœnitentiam, & onus eam faciendi, quando ex circunstantijs, personarum, & causarum colligitur, id non fore nimis graue absoluendo, & apparet posse prodesse, & non obesse.

SVMMARIVM.

1 *Simonia est, conuenire inter concurrentes, quod alter alteri defectus non opponet.*
2 *Simonia conuentionalis non excommunicat, nec fit realis, nisi vtrinque compleatur.*
3 *Beneficij collatio facta irregulari est nulla.*
3 *Restituat impediens alium à beneficio consequendo.*

CONSILIVM III.

IOannes & Petrus clerici opposuerunt se vni beneficio patrimoniali vacanti: & Petrus minus dignus voluit opponere huiusmodi digniori irregularitatem, veram quidem, sed occultam, quam probare non poterat, nec deducit in iudicium, sed interuentu amicorum conuenit inter ambos, vt omissis omnibus exceptionibus se submitterent examini, & qui iudicaretur dignior haberet beneficium, & solueret alteri pensionem regularium annuam, cum beneplacito Sedis Apostol. deinde Ioannes obtinuit dispensationem super irregularitate, & super retentione beneficij, nulla tamen de prædicta conuentione facta mentione. Quæritur primo, an in hoc casu interuenit confidentia, vel simonia vlla. Secūdo, an fuit valida prædicta collatio prædicti beneficij patrimonialis. Tertio, an prædictus Ioannes teneatur aliquid restituere prędicto Petro, cum prędictus Ioannes esset incapax ad dictum beneficium, & tunc impediuit modo supradicto prædictum Petrum alias dignum à consecutione prædicti patrimonialis beneficij, maxime quia prædictus Ioannes hucusque bona fide processit, nullam credens fuisse confidentiam, nec simoniam.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo primo, quod nulla interuenit confidentia; sed sic simonia. Quia conuentio de non exponen-

ponendo alicui exceptionem propter promiſſionem pecuniæ, eſt ſimonia ea, propter ea, quæ nos diximus in Manu. Conſeſſ. cap. 23. nu. 100. & ſeq.

2 Secundo, quod prædicta ſimonia non videtur fuiſſe realis, ſed tantũ conuentionalis: quia non fuit impleta ab vtraque parte: licet enim Petrus adimpleſſet non opponendo; Ioannes tamen non adimpleuit conſtituendo neque ſoluendo penſionem; & conſequenter non fuit incurſa ipſo iure excommunicatio; nec conſequenter noua irregularitas, celebrando per ea, quæ vbi ſupra ſcribimus. Non obſtat dicere, quòd pactum de non opponendo exceptiones fuit cauſa, vt prouiſor conferret beneficiũ Ioanni: & ita fuit adimpletum pactum ex parte oppoſitorum, ſeu concurrentium, vel candidatorum, & etiam ex parte prouiſionis: Quia nil ſibi ipſis oppoſuerunt, & prouiſor prouidit. non inquam hoc obſtat. Tum quia hoc pactum non fuit factum cum prouiſore: Tum quia hoc pactum non fuit cauſa prouiſionis beneficij: quia ea fuiſſet ſequuta, etiam ſi fuiſſet oppoſitio facta; quia cum irregularitas eſſet occulta, non poterat probari, & de non apparentibus & non exiſtentibus idem eſt iudicium exterius, l. duo ſunt Titi. ff. de teſtamen. tutel. & cap. ſi ſacerdos. cum gloſſ. de offi. ordi.

3 AD SECVNDAM reſpondetur, quod non valeat collatio propter irregularitatem præcedentem, iuxta doctrinam Innocentij bene intellectam, & communiter receptam in cap. cum noſttis. de conceſſ. pręb. & facit cap. clerici. cum gloſſ. & ei adnot. de cler. excommun. miniſt.

AD TERTIAM reſpondetur, quòd tenetur ad reſtitutionem eo modo, quo impediens aliquem ab officio, vel beneficio conſequendo tenetur, iuxta tradita in prædicto Manua. cap. 17. à nu. 69. Quoniam Petro erat ius ad rem quæſitum in beneficio coram Deo, & in foro conſcientiæ. Quare plurimum intereſt animæ ſalutis Ioannis cõuenire quam optimo modo potuerit, cum Petro, ita vt maneat intentus, modo caueat omnino ne quidquam ſoluat ratione promiſſionis penſionis prædictæ. Salua.

SVMMARIVM.

1 *Simonia eſt promittere penſionem ſoluere, ſi inueniatur impoſita ſuper altero beneficio permutato.*

CONSILIVM IV.

DVo volentes ſua beneficia permutare conuenerunt, quod, ſi vllum illorum beneficiorũ inueniretur grauatum aliqua pẽſione, is, cuius erat illud ante permutationem, ſolueret illam penſionem. Conſecuta permutatione, auctoritate ordinarij, nulla de præfato pacto facta mentione, poſt

poſt ſeſquiannum apparuit alterum illorum eſſe grauatum penſione 15. ducato. Quæritur, an interuenerit ſimonia, & quid ſit agendum.

1 Reſpondeo, certum eſſe, quod interuenit ſimonia ſaltem conuentionalis, quia interuenit pactum, quod fuit medium faciendæ permutationis, & omne tale efficit renuntiationem, collationem, & permutationem ſimoniacam, c. quã pio. 2. q. 1. c. fi. de pact. Secundo reſpondetur, quod præfata ſimonia fuit tantum conuentionalis, & non realis, quia promiſſio de ſoluendo penſionem caſu, quo inueniretur impoſita, nondum eſt executa. Nec obſtat, quod renuntiationes, & collationes ad permutationem neceſſarię fuerint vtrinque factæ: quia illæ non inducebant ſimoniam, ſed ſolum promiſſio de ſoluendo penſionem, quæ nondum eſt impleta: & ita non peruenit ad ſimoniam realem per ea, quæ ſcripſimus in Manual. Confeſſar. c. 23. nu. 106. Tertio, quod præfati D. conſulentes cauere debent, ne vllatenus is, qui debebat penſionem ante permutationem, ſoluat illam antequam impetretur à Papa facultas id faciendi, quam puto facile conceſſum iri.

SVMMARIVM.

1 *Annatam ſoluere debet, non renuntians beneficium, ſed renuntiatarius.*
1 *Simoniaca iudicabitur pactio, vt reſignatarius quid pro reſignante ſoluat.*

CONSILIVM V.

SVnt duo ſacerdotes, quorum alter vult renuntiare beneficium ſuum in manibus Papæ, reſeruata ſibi penſione, quæ illi placuerit; ſed non habet vnde ſoluat annatam. Alter vult donare pure, & gratuite id, quod eſt neceſſarium ad ſoluendam illam; ſi abſque peccato fieri poteſt. Reſpondet quidam eruditus, quod ſic, ſi nulla alia de cauſa, quam ſubuentionis eleuandæ paupertatis id faceret. Quęritur an ſit iuſta reſponſio.

1 Reſpondeo primo, quòd in argumento, ſiue facto, pręſupponitur vnum falſum, ſcilicet annatam eſſe ſoluendam à renuntiante beneficium: quod tamen non eſt verum; quia immo eſt ſoluenda à renuntiatario, licet cõpoſitio, quæ ſoluitur pro penſionis impoſitione, debeat ſolui ab eo, cui reſeruatur, ſaltem ſi voluerit expedire litteras. Secundo, quod in foro exteriori iudicabuntur ambo ſimoniatici, argu. c. quam pio. 1. q. 2. & c. fin. de pact. Tertio, quod etiam videtur aliud falſum in facto præſupponi, ſcilicet, quod reſignatarius vult gratuito dono donare reſignanti, vel ſoluere pro eo annatam ſiue compoſitionẽ; cum tamen etiam præſupponat quod non ſolueret eam ſi renuntiaret, in fauorem alterius; & ita non ſolum vult ſoluere

ſoluere illa: quia Titius eſt pauper; ſed etiam eo, quod vult reſignare beneficium in fauorem ſuum. Quarto, quod præfatus D. conſultor recte reſpondet quoad forum conſcientię ſub conditione, ſi renuntiatarius ſoluit dictam pecuniam nõ alia de cauſa; niſi &c. Attamen conditio non purificatur, cum renuntiatarius velit ſoluere illam pecuniam non ſolum, vt paupertatem Titij ſubleuet, ſed etiam vt renuntiet in fauorem eius, vt palam eſt.

SVMMARIVM.

1 *Papæ beneplacitum omni pœna ſaltem temporali excuſat, ſi ſequatur. num.4.*
1 *Vexatio in beneficio poſſeſſione adepta, & nullo præcedente pacto redimi poteſt. num.4.*
2 *Simonia eſt omnis conuentio dandi ſpirituale pro temporali.*
2 *Pactio omnis, & conuentio in ſpiritualibus ſimoniaca.*
3 *Simoniaci ſunt pacíſcentes, vt ſe mutuo iuuent in lite beneficiali, & qui obtinuerit alteri penſionem ſoluat.*
3 *Penſio beneficialis, nec conſtitui, nec redimi poteſt inſcio Papa.*
4 *Renuntiatio beneficij ſimoniaca eſt nulla.*

CONSILIVM VI.

DVo litigantes ſuper quodam beneficio, quod vterque per ſtatuta fundationis ſibi debitum contendebat, ſuperuenientibus alijs litigatoribus eadem ratione ſibi debitum contendentibus conuenerunt, vt ſeſe mutuo iuuarent contra alios, & alteruter eorum qui obtineret alteri conſtitueret certam penſionem, & impenſę eſſent communes. quæ omnia excepta pœna pecuniaria ſub qua ſe ad id obligabant beneplacito Papæ ſubdiderunt, ita quod ſine illo nulla eſſent, & communibus impenſis beneplacitum impetraretur. Poſt quæ alter eorum altero deſiſtente obtinuit victoriam, & poſſeſſionem pacificam adeptus præfatam penſionem noluit alteri conſtituere, nec ſoluere; ſed vt alter à minis litigandi, quas faciebat, ceſſaret, dedit ei 500. Iulios pro impenſis, & laboribus ante, & poſt prædictam conuentionem factis ante beneplacitum Papæ impetratum, quod poſtea non curauerunt impetrare. Quęritur, an vllam pœnarum ſimoniç incurrerint.

1 Pro parte negante facit primo, quod omnia conuenta fuerunt ſuppoſita beneplacito Papç, quod ſecundum receptam ſententiam excuſat ab omni pœna ſaltem temporali, vt traditur in Manua. Confeſ. cap. 23. n. 108.

Secun-

Secundo, quod licet cuique ſuam vexationem redimere, ſaltem poſt quæſitam poſſeſſionẽ pacificam, cap. dilectus 1. de ſimon. & qui præfa-
2 tos iulios dedit, habebat illam pacificam, & alter minabatur ei litem. Tertio, quod neuter illorum quæſiuit, vel reliquit ſpirituale pro temporali, nec contra temporale pro ſpirituali: nam ſine vlla alterius ſui iuris renuntiatione alter obtinuit ſententiam, & poſſeſſionem pacificam. & conſtat ſimoniam eſſe emptionem, ſiue contractum non gratuitum dandi ſpirituale pro temporale, iuxta gloſſ. recep. in ſumma 1. q. 1.

Pro contraria tamen parti facit primo, quod omnis pactio, ſiue conuentio ſuper ſpiritualibus videtur ſimoniaca, cap. quam pio, 1. q. 2. & c. fin. de pactis. & negari non poteſt præfatam conuentionem fuiſſe factã ſuper beneficio ſpirituali, quo duo ſeſe iuuarent contra alios in litigãdo, & quod qui obtineret ſolueret, vel conſtitueret alteri certam penſionem. Secundo, quod vterque putabat non licere ſibi ita conuenire, niſi cum beneplacito Papæ, quod non erat neceſſarium, ſi nulla ſimonia, in-
3 curreret. Tertio, quod promiſſio illa penſionis facienda ob auxilium accipiendum in litigando ſuper beneficio non poteſt excuſari a ſimonia, tenendo, vt omnes tenent, non poſſe quem vendere, vel conſtituere penſionem ſuper beneficio ſuo, nec iam debitam, & conſtitutam redimere, ſine Papæ auctoritate, ſecundum pleroſque omnes, & recte, licet Caiet. quem quidam ſecuti ſunt, ſed male, contra in hoc teneat: aliud enim eſt quem remittere gratis penſionem ſibi debitam, quod licet, aliud redimere penſionem a ſe debitam pecunia, quod non licet, & damnatur ex ſtylo Curiæ, qui facit ius, cap. quam graui, de crimine falſi. & cap. ex literis de conſt. Nõ obſtant oppoſita tũ pro parte negãte formata: non primum: Tum quia non fuerunt omnia ſubiecta voluntati Papæ: quia voluerunt, vt pœna ſub qua ſe obligauerunt valeret, eſto non accederet be-
4 neplacitum Papæ. Tum quia, vt probatur in Manual. cap. 23. num. 108. in fine beneplacitum Papę non excuſat, niſi poſtea quam fuerit præſtitum: qui enim promittit dare centum pro beneficio ſibi conferendo, ſi placuerit Papæ, & non alias, & ſoluit illa pro ipſo ei collato antequam placeat Papæ, non excuſatur a pœna ſimoniæ: nam poſitum ſub conditione nihil operatur ante illius euentum §. omnis inſtitu. de verb. oblig. & cap. ſi pro te de reſcri. li. 6. Non obſtat ſecundum oppoſitum: quia, licet datio illorum iuliorum fuit facta poſt adeptam poſſeſſionem pacificam, promiſſio tamen de ſoluenda penſione, ob adiutorium, & impenſas communes longe antea facta fuit, vt in facto proponitur, & datio illa non fuiſſet ſubſecuta, niſi pactio illa, & adiutorium præceſſiſſet. Non obſtat etiam tertium, quia ad eſſentiam ſimoniæ non requiritur neceſſario, vt aliquid iuris ſpiritualis adquiratur, vel perdatur pro temporali: ſatis enim eſt, quod detur, vel accipiatur temporale pro ſpirituali: qui enim renuntiat beneficium ſuum pro mille ſcutis, nihil iuris ſpiritua-

lis quæ-

lis quærit, vel perdit, quia renuntiatio non valet ſecundum Innoc. in c. cum vniuerſorum, de rerum permut. & deciſ. Rotæ 7. in auth. eod. tit. & tamen committit ſimoniam ſecundum omnes. Item qui vendit beneficium alteri ſine ſuperioris auctoritate, ſimoniam grauiſſimam admittit, & tamen nihil iuris ſpiritualis perdit, vel quærit, quia nemo poteſt ſuum beneficium transferre in alium, neque relinquere, ita vt vacet abſque ſuperioris auctoritate, cap. quod in dubijs, & cap. admonet de renuntia.

Concludo igitur primo, quod conuentio præfata proculdubio fuit ſimoniaca ſimonia conuentionali, quatenus non fuit quoad pœnam ſubiecta beneplacito Papæ, & quatenus fuit datum, & acceptum adiutorium promiſſum ab vna parte antequam beneplacitum Papæ impetraretur, iuxta 4. fundamentum.

Secundo concludo, quod dubitati poteſt an præfata ſimonia fuerit realis, & videtur non eſſe: quia illa tantum dicitur realis, quæ ab vtraque parte completa eſt, vt poſt alios reſoluitur in Manual. cap. 23. & licet vnus præfatorum pro ſua parte impleuerit, alter tamen nõ impleuit, quia non impoſuit penſionem, nec voluit ſoluere illam poſt beneficij conſecutionem, & præfatos iulios dedit pro impenſis, & pro redimenda vexatio ne iniuſta, quam probabiliter timebat. Quare ſequitur, nullas pœnas incurriſſe contra ſimoniacos latas.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo capiendi vnum ſcutum pro ſubſcriptione prouiſionis non excuſat ſecretarium.*

2 *Notarius non poteſt magis capere pro calamo, quam Epiſcopus pro ordinatione.*

CONSILIVM VII.

QVæritur, vtrum tuta conſcientia Romæ a Secretario Cardinalis, cum ibi ita conſuetudo vigeat, poſſit accipere ſcutum vnum pro ſubſcriptione, & regiſtratura bullæ prouiſionis beneficij eccleſiaſtici, quamuis nullum alium laborem in huiuſmodi bulla habeat. Item pro impreſſione, ſeu appenſione, ſigilli in ſupradicta bulla alterum ſcutum accipi poſſit, cum & ita ſe conſuetudo habeat, cumque Conc. Trid. neque c. 14. ſeſſ. 24. neque c. 1. ſeſſ. 22. de hoc aliquod decreuerit?

1 Ad duas quæſtiones præmiſſas videtur reſpondendum negatiue. Tum quia prædictum cap. 14. ſeſſ. 24. expreſſe habet, ne quid accipiatur pro inſtitutionibus, vel collationibus beneficiorum. Tum quia idem latius iubetur

betur cap. ex multis 1. q. 3. & cap. inſtituatur, cap. cum in eccleſiæ, & cap. Iacobus. de ſimon. quæ probant non licere quidquam accipere pro collationibus beneficiorum, etiam in pios vſus conuertendum, quamuis quantum ad hoc prædictum Concil. Trident. limitauerit illa. Tum quia
1 cap. 1. de ſimo. & cap. ſicut epiſcopum, 1. q. 2. ſtatuitur, ne notarius magis capiat pro calamo, quam Epiſcopus pro ordinatione, & inſtitutione. Tum quia prædictum Concilium Trident. innouauit omnia iura antiqua, & ita licet in deſuetudinem abijſſent, reuixerunt tamen, & ſunt hodie valida. Tum quia prædictum Concil. declarauit, nullam conſuetudinem etiam immemorialem contra hæc quidquam valere. Cum itaque conſuetudo nihil proſit, & iura antiqua, quæ hoc prohibent, ſint innouata per nouiſſimum, quod idem prohibet, conſequens eſt non licere ſupradicta.

SVMMARIVM.

1 *Simonia eſt dare beneficium, vt illud ſibi, vel alij reſeruata penſione reſignet.*
2 *Error circa ius humanum obſcurum, & difficile non eſt mortale.*

CONSILIVM VIII.

CArdinalis quidem habens indultum ad conferendum beneficia cuiuſdam eccleſiæ, vacante quodam canonicatu eiuſdem contulit illud cuidam familiari nobili, dicendo, vt daret eum alteri reſeruata ſibi penſione centum ſcutorum, & ſi maior penſio conſtitui poſſet illa reſeruabitur alteri, qui familiaris acceptauit illum, & quia erat litigioſus renuntiauit illum per concordiam collitiganti, reſeruata ſibi penſione centum ſcutorum cum voluntate, vt reliqua maior penſio, quæ imponi poſſet, reſeruaretur, cui vellet Cardinalis. Quæritur, an fuerit admiſſa ſimonia, etiam realis?

1 Pro parte negante facit, quod non videtur interuenire vlla pactio, ſed tantum quædam admonitio, & ſignificatio modi, quo poſſet habere familiaris penſionem prædictam, & quod non videtur fuiſſe executa voluntas Cardinalis, quia renuntiatio non fuit facta, vt ipſe volebat, & in eum, quem ipſe elegiſſet, ſi lis non fuiſſet conſecuta.

Pro parte vero affirmante, facit, quod familiaris conſenſit voluntati Cardinalis, volentis, vt canonicatus renuntiaretur, renuntianti reſeruaretur illa penſio, immo, & altera alteri; Item quod licet non fuerit executa voluntas Cardinalis in totum, fuit tamen executa, quod ad partem,

quod videtur ſufficere, per ea quæ ſcripſimus in Manu. cap. 23. num. 105. & denique, quia cum pactum ſit duorum in idem conſenſus, l. 1. ff. de pact. & in caſu propoſito D. Cardinalis conſenſerit in hoc, vt ipſe conferret canoniam familiari, & familiaris renuntiaret illam reſeruando ſibi penſionem centum, & alteri quidquid amplius poſſet reſeruari, non poteſt negari interueniſſe in hoc pactum, & conſequenter ſimoniam conuentionalem, & cum ex parte Cardinalis fuerit completa in totum, & ex parte familiaris ſaltem pro parte, conſequitur eam fuiſſe realem, per ea quæ in dicto num. 105. ſcripſimus. Quare reſpondendum videtur, vt conſulens porrigat ſummo pœnitentiario petitionem contentam in ſcheda, quam ad me miſit, addendo in fine illius ſequentia verba, ſi per verba Latina voluerit eam porrigere; ſin autem, per verba Italica: Attento quod prædicta ſimonia adeo ſubtilis videtur, quod a paucis, niſi valde eruditis iudicabitur eſſe talis, & ideo orator non iudicauit eam fuiſſe talem, & quod non eſt ſimonia a iure naturali, vel diuino prohibita, ſed ſolum iure humano, canonico indicta, & quod error circa ius humanum obſcu-
2 rum & difficile intellectu non eſt peccatum mortale, ſecundum Innoc. c. per tuas il. 2. de ſimonia, receptum a Felino, & alijs relatis per eum cap. 1. col. pen. de re iud. Attento denique quod huiuſmodi conſenſus inter conferentes, & familiares, quibus conferunt, ſolent interuenire quaſi quædam gratiarum actiones ſine cogitatu ſimoniæ.

SVMMARIVM.

1 *Renuntiatio minus principaliter ſpe gratitudinis, etiam ſine qua non fieret illa, non eſt ſimonia.*
1 *Simonia non eſt dare ſpirituale minus principaliter ob temporale, nec contra.*
2 *Debitum, quod non eſt legale, ſed antidorale, non habet vim pretij.*
2 *Simonia non eſt reſignare ſpirituale ob amicitiam conſequendam, ſperando mediate aliquod temporale.*
3 *Cauſa ſine qua non, non ſemper eſt principalis.*
4 *Beneficium acquirendi ſpe, prælatis ſeruire licet.*

CONSILIVM IX.

SImonia an ſit renuntiatio beneficij facta principaliter, vt idoneo conferatur, & ſecundario cum ſpe quod erit gratus, & quid vbi erat talis, quod ſine ipſa renuntiaret?

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM, reſpondeo non eſſe ſimoniacum

niacum reſignantem ſuum beneficium principaliter, vt detur alicui idoneo, cum ſpe minus principali concepta, quod erit ei gratus, ſine qua non renuntiaret. Nec contra erit ſimoniacus, qui recepit beneficium ex renuntiatione huiuſmodi. Tum quia non eſt ſimonia dare, vel facere aliquid ſpirituale minus principaliter, ob aliquod temporale, nec contra dare vel facere aliquod temporale minus principaliter pro ſpirituali, vt per plura exempla declaramus in Man. cap. 23. num. 100. verſ. quinto. Tum quia in eodem cap. num. 106. determinamus verius eſſe, quod intentio renuntiandi, & tollendi obligationem antidoralem non inducit ſimoniam, quia debitum, quod non eſt legale, ſed tantum antidorale,
2 non habet vim pretij, vt colligitur ex D. Tho. 2. 2. quæſt. 78. art. 2. ad ſecundum ergo nec intentio inducendi debitum antidorale inducet ſimoniam, quia quod operatur propoſitum in propoſito, operatur oppoſitum in oppoſito, l. & ſi contra taleas ff. de vulg. & cap. ſciendum 8. q. 1. Tum quia ſimonia nulla committitur, eo quod quis per huiuſmodi renuntiationem, vel illius acceptationem principaliter, & immediate velit quærere beneuolentiam, & amicitiam, quæ ſunt bona inæſtimabilia, qualia licet quærere ex ſpiritualium collatione, & actione, etiam ſperando mediate, & minus principaliter aliquod temporale ex illa beneuolentia, & amicitia, & contra, licet clare facere aliquod temporale principaliter ad quærendam beneuolentiam, & amicitiam, quæ ſunt bona inæſtimabilia, ſperando ex eo mediate, & minus principaliter aliquid ſpirituale donum, vel factum, vt efficaciter colligitur ex vtroque Thom. in dict. quæſt. 78. art. 2. arguendo ab vſura ad ſimoniam, quæ eſt fundamentalis ratio limitationis, qua Felin. in cap. ad audientiam il 2. de reſcript. num. 10. limitauit Innoc. in cap. tuam de ætat. & qualit. immo & eius, quod nos adiecimus illi vbi ſupra in dict. num. 106.

3 AD SECVNDAM, videlicet an cauſa alicuius actionis dicatur principalis eo ſolum, quod eſt cauſa talis, quod non fieret actus, ſi illa non interueniret. Ad quam, quia eius decisio videtur eſſe radix, & fundamentum multorum aliorum nunquam non contingentium, paulo latius reſpondendo dico primo, quod vt in com. cap. cum miniſter. 23. q. 5. num. 27. probauimus, non eſt bona definitio illa Bart. in l. 2. §. fin. ff. de donat. qua definit, cauſam principalem eſſe cauſam, qua ceſſante ceſſat effectus. Tum quia multis cauſis minus principalibus, ſine quibus actus non fieret, conuenit. Tum quia ſecundum eam omnis cauſa, quæ appellatur ſine qua non, eſſet principalis, quod eſt falſum ſecundum omnes. Tum quia multi ſacrifici dicunt Miſſas ſancte, & ſine ſimonia, quas non dicerent, ſi pitantiæ ſolitæ non darentur eis, vt in hac ſpecie dixit Maior in 4. diſt. 21. q. 1. & ante illum ſenſit D. Thom. quodlib. 8. art. 2. dicens, quod bene facit clericus ſurgens principaliter ad horas propter deum, licet minus principaliter ſurgat propter diſtributiones,

quas ob id lucratur, etiam ſi non ſurgeret ad illas, niſi ſciret ſe illas lucraturum. Tum quia alioquin nulla fere actio eſſet bona, ſiue virtuoſa; quia paucæ ſunt collatione aliarum, quæ prꝫter ſolum Deum, & ſolam virtutẽ fierent, ſi nulla ſperaretur retributio, iuxta illud: *Quis virtutem amplectitur vnam, ſi præmia tollas*. Tum quia gloſſ. in cap. cum eſſet de ſim. cap. conſtituit. 74. diſt. & cap. ad noſtram. de elect. quæ habent licere ſeruire prælato minus principaliter ob beneficia, procedunt etiam in illis, qui non ſeruirent, ſi alias illa non ſperarent. Tum quia Vrbanus Papa in cap. ſi officia. 59. diſt. & Cæleſt. in cap. quid proderit, 61. diſt. determinarunt, licere clericis ſeruire Deo in eccleſiis ob ſpem aſcendẽdi ad dignitates earũ; immo Gelaſius in c. conſulere. 74. diſt. dixit, eos ad hunc aſcenſum ſpe maioris commodi compellendos. intellexerunt etiam de illis, qui non ſeruiſſent prædictis eccleſijs, niſi illa ſperarent. Tum deniq. quia alioqui oportet dicere, omnes fere clericos, quantumlibet religioſos inſeruientes ſummis, & alijs inferioribus Pontif. ſperantes aliqua ſacerdotia, de quorum fructibus tandem ſuſtententur, eſſe ſimoniacos, cum pauci eorum, ita pure ſeruiant, quod ſeruirent eis, etiam ſi talia non ſperarent, quod eſt maxime abſurdum. Hæc ſatis raptim, & tumultuarie dicta ſubmitto cuiuſuis melius ſentientis cenſuræ.

4

SVMMARIVM.

1 *Simonia eſt mutuare pecunias patrono, vt præſentet aliquem.*
2 *Simonia conuentionalis, non reddit quem priuatum, ſed priuandum beneficio.*
3 *Beneficij collatio facta criminoſo valet, niſi ex eo ſit inhabilis.*
3 *Pœna nulla ipſo iure incurritur, niſi exprimatur.*
4 *Simoniam ratificans illius pœnas non incurrit.*
5 *Finis diuerſus ſpeciei diuerſitatem inducit.*
6 *Confeſſio, niſi in delictis diuidi non debet.*
7 *Ratificatio in delictis etiam ſimoniæ locum habet.*
8 *Cauſa minus principalis, & impulſiua ſimoniam non inducit.*
8 *Donare aliquid ſanctè poteſt quis ei, qui ſui amore deliquit.*
9 *Promiſſum pro delicto faciendo eo ſequuto ſic iuſte ſolui poteſt.*
10 *Simoniacus promotus, ſoluens, quod pro ſe à mediatore ſolutum eſt.*
11 *Præſumitur nemo ita iactare bona ſua, vt ſtultus reputetur.*

CONSILIVM X.

PAtronus Cathedralis, Epiſcopo tunc ægrotante promiſit L. præſentare, & L. cognatus rogatus à patrono, vt in gratiam prædictæ promiſſio-

missionis aliquam summam pecuniarum concederet, eam tradidit, sed patronus antequam L. præsentaret, obijt, & promissio nullum habuit effectum, & L. rogatus a cognato dictam summam, ne damnū sentiret, ei soluit. Quæritur, an L. factus sit inhabilis ad alium Episcopatum, seu beneficia obtinendum?

1 Pro resolutione huius dubij dico duo. vnum primo, certum esse quod prædictus patronus, & cognatus admiserunt simoniā, cap. de hoc. de sim.

Secundo, quòd simonia illa non fuit realis, per quam incurruntur censuræ, & aliæ pœnæ ipso iure, quas nos tetigimus in Manu. Confess. ca. 23. num. 111.

2 Tertio, quòd prædicta simonia fuit conuentionalis, tantum ab vna parte solum completa: & ita punibilis, & ob eam posset quis priuari beneficio etiam iam habito; vt dicitur in dicto Manu. vbi sup. nu. 103.

Quarto, quòd nulla simonia conuentionalis tantum facit quem ipso iure inhabilem ad beneficia, licet ob eam per sententiam posset inhabilitari, vt tangitur in dicto nu. 103.

Quinto, quòd collatio talis simoniace facta, & electio de illo celebrata
3 ipso iure valent, vt elicitur ex dictis in illo nu. Et quia quicquid inuoluat Felin. in cap. fin. de præsumpt. & in cap. querelam. de iureiur. & in cap. 2. post princ. de rescri. & alii alibi, veritas est, quòd collatio facta criminoso ipso iure valet; nisi quando crimen est tale, quod inducit ipso iure irregularitatem, vel inhabilitatem expresse per ea, quæ ipsemet Felin. citat, & scribit retractans prius à se dicta in d. cap. 2. nu. 4. vers. sed contrariam, & irrefragabiliter probari potest per illa, quæ ibi tangit ipse, & citati ab eo in suis locis, & per illam reg. gloss. recep. in cap. fi. de iur. patr. scilicet, quod nulla pœna incurritur ipso iure nisi in casibus expressis in eo.

4 Sexto, quod consequitur hæc prædictum Lucam, etiam si esset verum, quod admisisset simoniam prædictam per ratificationem, tamen non esset excommunicatus, non suspensus, non irregularis, neque inhabilis ipso iure ad vllum beneficium; & quod collatio illi facta, & electio seu præsentatio de illo celebrata ipso iure valeret, & sine vlla dispensatione retinere posset: quamuis iudex causa cognita posset eum priuare iure per ea sibi quæsito.

Alterum vero est, quod per ea, quæ contra ipsum proponuntur, & adducuntur, non est dicendum, quod ipse admiserit simoniam præfatam; & iam conuentionalem tantum. Primo quidem, quia ipse non admisit eam
5 per se, vt præsupponitur in facto. Secundo, quod non probatur satis eum ratificasse illam. Non enim probatur aliud, quam quod soluit Cognato pecuniam, quam contemplatione ipsius dederat patrono, ne retrocederet à promissione Episcopatus facta prædicto Lucæ, eo fine ne cognatus afficeretur damno propter amorem eius. Per quod non probatur eum ratificasse simoniam admissam à cognato. Primo quidem, quod à diuersis

non fit illatio l.Papinianus.ff.de minor.& cap. ad audientiam. de decim. At aliud eſt ratificare ſimoniam à cognato commiſſam: & aliud ſoluere illi pecuniam ab ipſo datam, non eo fine, vt approbaret ſimoniam à Cognato commiſſam:ſed longe alio,videlicet, ne pateretur iacturam ob id, quòd amice fecit. quorum diuerſitas conſtat ex eo, quòd ſunt diuerſi actus,diuerſæ perſonæ,diuerſa tempora,& diuerſi fines principales.Quæ quatuor,præſertim vltimum, inducunt ſpeciei diuerſitatem,iuxta S.Thomam 1.2.q.7.& 19. Deinde, quòd in dubio non eſt præſumendum delictũ,cap.2.de reg.iuris.& l.merito.ff.pro ſocio. At ſolutio prædicta potuit fieri bene,nobiliter,& meritorie;& etiam male & vitioſe. Ergo præſumẽ-
6 dum eſt, quod fuit facta bene,nobiliter,& meritorie.Tertio,quod de ſolutione illa per ſolam confeſſionem præfati Lucæ conſtat.At confeſſio eius eſt qualificata,cum qualitate,quòd fecit illam prædicto fine. Ergo,quantum conſtat,quòd fuit facta,tantum conſtat,quòd fuit illo fine facta;quia confeſſio qualificata non poteſt ita diuidi,vt acceptetur confeſſa qualitate reiecta,ſecundum Bar. receptum in l.Aurelius. §. idem quæſiit. ff. de liber.lẽg.quàm ſequitur Panor.in cap. bonæ.in 2.ſub fin.de poſtul.prælat. & in cap. cum veniſſent. notab.8.de inſtit.Quarto,quod nõ obſtat,quod Bart.ibi limitat ſuum dictũ,quando præſumptio iuris eſſet contra ſic confitentem, vt quia confitetur delictum, puta homicidium cum qualitate, quod ad ſuam defenſionem fecit;quia in noſtro caſu agitur de confeſſione actus,quod in ſe nõ eſt delictum,puta homicidium cũ qualitate,quod per ſe eſt delictum; Bart. autem de confitente actum, qui per ſe eſt delictum, ſicut in ſimili in ijs quæ per ſe ſunt delicta præſumitur in dubio malus animus, cap. 1. de præſumpt. in ijs autem, quæ non ſunt de
7 licta in dubio præſumitur bonus per iura citata.Quinto,non obſtat,quod ratificatio habet locum in delictis,cap.cum quis. de ſent. excomm. etiam in ſimonia,cap.penul.cum gloſſ.in verb.ratum habente.de elect.quia negamus in noſtro caſu vllatenus fuiſſe ratificatam ſimoniam: quia illa fuit commiſſa in dando pecuniam, vt ad Epiſcopatum præſentaretur Lucas, quod non ratificauit ipſe: ſed ſolum ſoluit pecuniam ſic datã, vt non pateretur iacturam amicus,quod longe aliud eſt, quam ratificare ſimoniam in dando illam pecuniam commiſſam: præſertim quod iam omnis ſpes, & finis habendi Epiſcopatum per illam promiſſionem eſſet adempta; & nequeat præſumi,quod ſoluit in finem,in quem data fuit, ſcilicet ne promiſſio reuocaretur,quum iam eſſet omnino irrecuperabiliter delata.Sex-
8 to,quod non obſtat, quòd præfatus Lucas non ſoluiſſet illam pecuniam, niſi data fuiſſet ob cauſam prædictam, quia hoc ſolum arguit, quòd illa datio fuit cauſa impulſiua ſoluendi; non tamen finalis & principalis: & cauſa talis impulſiua non inducit ſimoniam,vt per plura exempla probatur in dicto Manu.cap.23.nu.100.verſ.Quinto,quod. Septimo,quod poteſt quis iuſte, & ſancte dare aliquid alicui pro recompenſatione damni,

quod

quod ſuſcepit delinquendo pro illo, vel pro ſubſidio vitæ, illi, qui pro ſuo amore peccauit, proponendo pro finali, & principali cauſa virtutem, charitatem, & miſericordiam, per aſſerta in d. Manu. cap. 17. nu. 41. poteſt enim quis dare ſubſidium vitæ ob amorem Dei principaliter illi, qui ob amorē ſuum occidit aliquem, & vertit ſolum; quod nō dediſſet, niſi illud damnum pro eius amore ſuſcepiſſet, nullatenus approbando, neque ratificando maleficium, quod pro eo fecit. 9 Qui etiā promiſit aliquid, vt quod piam maleficium faceret, conſequuto maleficio, licite poſſet ſoluere illi promiſſum; non quidem vi promiſſionis, nec ratificationis maleficij; ſed in eleemoſynam, & ſubſidium paupertatis ſuæ, & conſeruationem ſui honoris: quod pulchre ante nos dixit Caietan. 2. 2. q. 62. art. 5. ita quod promiſſio illa mala, vel delictum amore ipſius factum, non ſint cauſa principalis illius doni; ſed ſolum cauſa ſine qua non; ſic prædictus Lucas potuit reddere præfatam pecuniam prædicto ſuo cognato, non quidem principaliter tanquam debitam iuſtitia legali, neque tanquam datam pro ſimonia; ſed tanquam inſumptam ob amorem eius, intendendo pro fine principali amicitiam, & ſui honoris conſecutionem, & gratitudinem, quam merebatur ille amor, quo motus fuit ad dandam illam prædictus cognatus; 10 licet datio illa ſibi diſpliceret, & eam damnaret. Octauo, quod non obſtat c. ſicut tuis. de ſimon. quatenus probat, eum qui ſoluit vel reddit pecuniam pro ſua promotione ſe ignorante, & etiam inuito data, reputari ſimoniacum. Tum quia illud agit de promoto, nos autem loquimur de nullatenus promoto; nec ob eam ſimoniam promouendo. Tum quia illud agit de illo, qui probatur aliunde, ſoluiſſe vel reddidiſſe pecuniam; nos autem de illo, quem non conſtat aliunde ſoluiſſe, quam per ſuam cōfeſſionem qualificatam circumſtantia principalis finis, quod fine bono lō ge alio, quam ratificationis ſoluiſſet, qualem ſolutionem nemo poteſt aſſerere fuiſſe malam. 11 Nono, quod nemo præſumitur ita iactare bona ſua, vt reputari debeat imprudens, & omnino ſtultus, l. cum de indebito. ff. de probati. & ſi præfatus Lucas præſumeretur ratificaſſe præfatam ſimoniam, præſumeretur vanus, imprudens, & ſtultus: quia ſine vlla ſpe, & ſpecie boni, honeſti, vtilis, delectabilis, ſuā pecuniam iactaſſet; quum feciſſet actū malum ſine vlla ſpe promotionis factæ, vel faciendæ, nec voluptatis, vel vtilitatis inde manatis, cum iā promiſſor, & promiſſio penitus interiiſſēt.

Cum igitur præfatus Lucas ignoraſſet ſimoniam præfatam, donec permittens, & promiſſio interiiſſent, nihilq. fuerit aſſequutus, nec ſperet aſſequi, quique ſimoniam illam poſtquam ſciuit nullatenus approbauerit expreſſe; nec conſtet eum feciſſe aliquem actum, per quem præſumi debeat ratificaſſe illā; immo actus qui ei obijcitur ſit ita bene qualificatus, vt debeat laudari potius, quam vituperari cum feratur eſſe Abbas in primis, & primatiæ nobilitatis, quem plurimum decebat facere illum actū principaliter ad conſeruandum honorem ſuum, & amicitiam tanti magnatis,

gnatis, credendum eſt feciſſe illud ad hunc finem principaliter, & non ad ratificandum ſine vlla ſpe ſimoniam, vt ſua fide teſtatur, conſequitur nullam ob hoc debere pati repulſam.

SVMMARIVM.

1 *Simonia eſt reſignare beneficium litigioſum, vt reſignatarius euicta lite pē ſionis conſtitutioni conſentiat.*
1 *Simonia in beneficio ignorantes non ligat, ſed data ſcientia illud dimittant.*
2 *Prouiſio noua ob ſimoniam temporis, & fructuum meminiſſe debet.*
2 *Reſignans beneficium ſola intentione, vt detur N. non eſt ſimoniacus.*
3 *Canonicatus, & dignitas in eadem eccleſia ſunt compatibilia.*

CONSILIVM XI.

REſignauit quidam ſuum beneficium litigioſum, ſub conuentione tamen, quod euicta lite aſſignationi certæ penſionis conſentire, & ſoluere reſignanti teneretur prouiſus conſenſit aſſignationi, ſed penſionem nō ſoluit. Quæritur, an ſit ſimonia realis vtraque ex parte cōpleta, ita vt ſi nouam impetret prouiſionem ſit neceſſe fructus perceptos inſinuare?

Quæritur, etiam, an ſi in manibus ordinarij Epiſcopi reſignauit beneficium abſque facto, ſed ex intentione ad effectum, vt detur, ſeu conferatur, N. & ordinarius acceptata reſignatione contulit N. beneficium, an illud valeat retinere?

Item, an abſque diſpenſatione vnus canonicatum, & dignitatem in eadem eccleſia habere valeat?

1 AD PRIOREM QVÆSTIONEM reſpondeo primo, pactionem illam fuiſſe ſimoniacam, & quod licet a principio tantum fuiſſet conuentionalis, poſtea tamen ſubſequente victoria, & reſignatione cum reſeruatione penſionis, facta fuit realis, iuxta ea, quæ poſt alios ſcripſimus in Manua. cap. 23. a num. 100. Secundo, quod ſimonia illa, quia fuit facta ignorantibus prædictis reſignante, & reſignatario, non fecit eos incidere in cenſuras, iuxta cap. de ſimoniace, & cap. de regular. de ſimon. attamen effecit, vt obligarentur ad renuntiandum ſic adeptis,
2 cum primum id nouiſſent, per ead. cap. & adnotata eis. Tertio, quod ex his infertur eos, quo poſſint ea iuſte tenere, debere ſupplicare Sanctiſſimo D. N. vt liceat eis illa retinere facta mentione de tempore, quo ea poſt prædictam notitiam tenuerunt, & fructuum quos percepernunt.

AD

AD SECVNDAM, quod plurimum refert an ſola intentio animi abſque pacto, & conuentione interueniſſet, an etiam pactum, & conuentio: nam ſi ſola intentio interueniſſet, nihil obſtitiſſet, & eſſent ſalua ſimul omnia, per ea, quæ poſt D. Antoninum dixi in Man. cap. 23. nu. 103. & 107. ſi autem interueniſſet conuentio, & pactum, & procurator habuiſſet mandatum ad ſic paciſcendum, cenſeretur ſimoniacus, & cenſuris ligatus prædictus conſulens iam inde a renuntiatione, collatione, & penſionis conſtitutione factis, arg. cap. qui per alium, de reg. iur. lib. 6. & cap. mulieres, de ſententia excommunic. nec prodeſſet ſcientia ordinarij, licet eſſet Cardinalis, quia nullus inferior Papa poteſt auctoritate ſua efficere, vt conuentio ſimoniaca non ſit talis, per tradita in Man. vbi ſupra num. 107. ſi autem procurator non habebat mandatum ſpeciale ad ſic paciſcendum, ſolum cenſeretur obligatus ad renuntiandum, vel ad obtinendum facultatem iuſte retinendi a Sanctiſſimo D. N. a tempore, quo nouit, ita factum fuiſſe, iuxta dicta ſupra in quæſtione prima.

3 AD TERTIAM, quod iure communi non vetatur quis habere canonicatum, & dignitatem in eadem eccleſia, immo permittitur, arg. cap. cum olim. de re iud. quia non eſt ſtatutum de illis, vt non poſſint ſimul retineri, ſicut de incompatibilibus, de quibus in cap. de multa, de præben. & extrauag. execrabilis. Ioan. XXII. eod. tit.

SVMMARIVM.

1 *Simonia vt ſit, an vere ſpirituale pro temporali ſit dandum num. 4.*
1 *Conatus facere pœnam contra facientem poſitam non incurrit.*
2 *Mortuum iugulans, viuum iugulare putans, non fit irregularis.*
3 *Simoniaca omnis conditio rei ſpiritualis traditioni appoſita, ſaltem ſi iure non ineſt.*
4 *Simonia vt ſit, ſufficit voluntas emendi ſpirituale.*
5 *Promittens inſtrumento publico* 100. *vt conferatur ſibi beneficium animo ea non ſoluendi, non committit ſimoniam.*
6 *Simonia, cum promiſſum principaliter intenditur, inſtrumenti traditione non fit realis.*

CONSILIVM XII.

IS, ad quem pertinebat collatio cuiuſdam beneficij vacantis, indubie credebat debere ſe centum Petro petenti ſibi conferri illud beneficiū, & pretius etiam certo credebat deberi ſibi illa 100. & conuenerunt ambo, vt

bo, vt Petrus remitteret, & donaret illud debitum collatori beneficij, & quod ipſe conferret illud eidem remiſſione facta per D. Petrum. collator contulit ei beneficium, collato illo conſtitit collatorem nihil debuiſſe Petro. Quæritur an interuenit in hoc caſu ſimonia, & qualis.

1 Pro parte negante, quod nulla in hoc caſu interuenit ſimonia. facit primo, quod ad hoc, vt interueniat illa, requiritur, vt aliquod temporale detur pro ſpirituali, vel contra aliquod ſpirituale pro temporali, iuxta definitionem ſimoniæ poſitam in ſumma 1. q. 1. receptam communiter a S. Thom. & alijs in 4. diſt. 25. & ab eodem 2. 2. q. 100. declaratam a nobis in Manu. Confeſſ. cap. 23. a num. 100. & in caſu propoſito nil temporale fuit datum pro ſpirituali; quia reuera nihil debebat collator, & ita reuera nil fuit remiſſum, vel donatum. Secundo, quod, qui tentat facere aliquid, quod vere non facit, non incurrit pœnam contra facientem illud impoſitam, vt qui percutit clericum credens eſſe laicum non eſt excommunicatus, iuxta gloſſ. Panor. & alios in cap. 1. de ſentent. excomm. neque qui iugulat hominem mortuum, putans ſe iugulare viuum, eſt irregularis, vt tradimus in Manual. Confeſſ. cap. 27. nu. 219. poſt Arch. in cap. ſi quis 15. q. 1.

3 Pro parte vero affirmante, quod interuenerit ſimonia, facit primo, quod omnis traditio rei ſpiritualis facta mediante aliqua conuentione, aut conditione, ſaltem tali, quæ iure non ineſt, dicitur ſimoniaca, cap. quam pio, 1. q. 2. & cap. cum pridem. & cap. fin. de pactis, & conſtat in hoc caſu traditam fuiſſe rem ſpiritualem præmiſſa conuentione, & cõditione remiſſionis, & donationis, quæ conſequuta fuit.

Secundo, quod ſimonia eſt voluntas ſtudioſa emendi, vel vendendi
4 aliquod ſpirituale, vel ſpirituali annexum, iuxta gloſſ. prædictam in ſumma 1. q. 1. ideſt voluntas quærendi aliquod ſpirituale per contractum non gratuitum, vt nos declaramus vbi ſupra, & ita non requiritur ad eſſentiam ſimoniæ, quod detur aliquod temporale pro ſpirituali; quia ſufficit, vt interueniat voluntas emendi, ſiue quærendi non gratuito aliquid ſpirituale, quod conſtat hic interueniſſe.

Pro reſolutione dico primo, negari non poſſe interueniſſe in hoc caſu aliquam ſimoniam per rationes pro parte affirmante factas. nec obſtant rationes pro parte affirmante factas. nec obſtant rationes pro parte negante adductę, quia ſoluuntur per rationẽ ſecundam pro parte affirmante adductam, qua probatur ad eſſentiam ſimoniæ ſufficere voluntatem quærendi ſpirituale per contractum non gratuitum, quod hic contigit.

5 Secundo, quod ad dicendum, quod non fuit ſimonia realis, multum facit deciſio illa Caiet. in 2. tom. tract. 9. q. 2. de ſimon. relata a nobis in prædict. Man. cap. 23. num. 106. ſcilicet quod promittens in inſtrumento publico 100. ſcuta alteri, vt conferat ſibi beneficium ſine vllo animo emendi illud, nec ſoluendi illa, non committit ſimoniam. quod ipſum illum

illum ſecutus dixit Sotus lib. 9. q. 5. art. 1. de iuſt. & iure. facit inquam eo quod etiam in noſtro caſu, licet interueniſſet auctoritas remittendi, & donandi, vere tamen nihil fuit donatum, vel remiſſum. Facit, ſecundo, quod ad ſimoniam realem requiritur, quod conuentio fuerit completa pro vtraque parte, vt traditur in d. Manu. cap. 23. num. 105. & in hoc caſu licet conuentio fuerit completa ex parte collatoris, non tamen videtur impleta ex parte collatarij, quia vere nihil remiſit, vel donauit, licet putauerit ſe donaſſe.

Sed ad dicendum, quod ſit realis, facit primo, quod nos tenuimus ibi firma ratione contra Caiet. Deinde facit id, quod nos ibidem ſubiecimus, videlicet, quod eſſet ſimonia realis conuentio, qua conuenirent duo, vnus ad dandum ſpirituale, alter ad dandum inſtrumentum promiſſionis 100. ſi alter daret ſpirituale promiſſum, & alter aderet inſtrumentum eiuſmodi promiſſum, etiam ſi nunquam ſolueret: & in caſu propoſito conuentum fuit de dando beneficio, ſi alter chirographum remiſ-
6 ſionis traderet, quod tradidit. Sed pro ſolutione prioris horum facit, quod nos tenuimus con. Caiet. dicendo, quod non eſſet ſimonia realis, ſed quod eſſet tantum ſimonia conuentionalis. Pro ſolutione autem poſterioris facit id, quod nos ſtatim ibidem ſubiecimus, videlicet quod non completur ſimonia realis propter traditionem inſtrumenti de ſoluendo factum ab eo, qui daturus eſt temporale, quando is, qui traditurus eſt ſpirituale, principaliter conſiderat quod promittitur, & minus principaliter inſtrumentum ad ſolam probationem promiſſionis id expoſuit. quod in noſtro caſu videtur contigiſſe, quia in eo collator principaliter deſiderauit remitti, & donari ſibi, quod putabat debere: & minus principaliter chirographum tãtum ad hoc, quod probaret, ſi opus eſſet remiſſum eſſe ſibi debitum. &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia realis omnem beneficialem diſpenſationem annullat.*
2 *Beneficium dans, vt temporale quid accipiat, ſimoniacus. num. 6.*
3 *Simoniacus accipiens quid pro litteris collationis, ſicut pro collatione.*
4 *Iniuſtitiæ maximum peccatum peccat. Epiſcopus, tentiam partem fructuũ ſibi ſoluere faciens pro litteris collationis.*
5 *Iniuſtitiæ peccata iniuſte acceptum reſtituere obligant.*
6 *Iura omnia ſimoniam vetantia innouata, & per non vſum tolli nequeunt.*

CON-

CONSILIVM XIII.

DE Epiſcopo accipiente pro expeditione litterarũ collationis beneficij tertiam partem fructuũ illius; an id iure facere poſſit, ita vt collatio valeat.

1 Reſpondetur primo, quod omnis beneficij collatio, prouiſio, confirmatio, electio, præſentatio, & quælibet alia diſpoſitio ſimoniaca ſimonia reali eſt ipſo iure nulla, per Extrauag. 2. de ſimon. & plurimos antiquos canones, quos pro ſingulis modis prædictis prouidendi, & alijs multis citat Coſmas in gloſſa Concil. Bituricen. in tit. de annatis, in princ. per quæ, & per tradita à nobis poſt alios in Man. Confeſſ. cap. 23. nu. 103. & 111. id colligitur.

2 Secundo, quod omnis, qui tradit ſpirituale beneficium per modos ſupradictos, & alios, & accipit aliquod temporale pro illa traditione, cõmittit ſimoniam realem; ſi ab vtraque parte compleatur, ſaltem in parte traditio, & acceptio per prædicta.

3 Tertio, quod omnis, qui accipit aliquod temporale pro expeditione litterarum collationis, prouiſionis, confirmationis, præſentationis, electionis, vel cuiuſlibet alius diſpoſitionis beneficialis prefatarum traditionum cenſetur accipere pro traditione illa ſpirituali, ad cuius probationem litterę expediuntur. Tum, quod non ſolum committitur ſimonia, accipiendo aliquid pro traditione rei ſpiritualis, ſed etiam accipiẽdo aliquid pro eo, quod eſt annexum rei ſpirituali, vt patet ex definitione ſimoniæ data à gloſſ. 1. q. 1. in ſumma, quam nos profunde declaramus in d. Manu. vbi ſup. nu. 100. & conſtat expeditionem litterarum ad probandum collationem, vel aliam traditionem rei ſpiritualis, eſſe quid annexum rei ſpirituali ex eo, quod de illarum iuſtitia & valore non poteſt cognoſcere iudex ſęcularis, arg. cap. quanto. de iud. cum ei adnot. Tũ, quod ſophiſtica, falſa, inuſitata, & puerilis interpretatio eſt, dicere, quod liceat accipere pro litteris titulorum beneficiorum ſpiritualium, & non pro titulis ipſis. Tum per cap. 1. de ſimon. quod cum multis ei concordantibus clare definit ordinantem Epiſcopum, qui capit ab ordinato aliquid pro paſtellis, & litteris ordinationum eſſe ſimoniacum: quia cenſetur capere pro traditione ordinum, & eadem ratione qui capit aliquid pro litteris, vel expeditione litterarum, quibus probanda eſt traditio beneficij per aliquem mo-
4 dum tradendi, eſt ſimoniacus. tum quod valor ſolarum litterarum expeditionis ſine reſpectu ad traditionem rei ſpiritualis non valet vno ſcuto, neque dimidiato, neque quandoque vno iulio: copia enim ſimplex litterarum expeditionis tanti valet in ſua ſubſtantia, quanti valent litterę tituli originalis ſine reſpectu ad traditionem rei ſpiritualis. Et conſtat valere parum ipſam copiam ſimplicem. Nam palam eſt pro vno iulio extra-

hic

hi copiam ſimplicem originalis ſcripturæ, & ita grande peccatum mortale eſſet iniuſtitiæ accipere pro ſubſtantia literarum expeditionis tertiã partem fructuum cõtra legem naturalem contentam in 7. præcepto Decalogi, quod eſt iuris naturalis, & alia præcepta, vt declarat Sanct. Thom. in 1. 2. q. 100. art. 1. & 8. & ſentit in 2. 2. q. 122. art. 1. Et cõſequenter
5 teneretur reſtituere illam, cum omnia peccata iniuſtitiæ obligent ad reſtituendum iniuſte acceptum per c. peccatum. de reg. iur. lib. 6. & cap. ſires aliena. 14. q. 6. & nos latius tradimus in d. Man. cap. 17. num. 7. & in tract. de redditibus eccleſ. q. 2. nu. 12. & 7. tum quod pretium ſcripturæ literarum eſt aliud a tertia parte, quæ accipitur pro annata: quia illud ſoluitur notario, hęc vero Epiſcopo, & conſequenter non poteſt dici eam accipi pro pretio literarum, ſed pro traditione tituli. Cui cõſequens eſt, illam acceptionem eſſe ſimoniacam, & eſto non eſſet ſimoniaca, eſſet tamen peccatum mortale iniuſtitiæ inducens reſtituendi obligationem.

6 Quarto, quod negari non poteſt id eſſe vetitum per Conc. Trid. in c. 14. de reform. ſeſſ. 24. quo ſimoniaci reputantur omnes modi conferendi, inſtituendi, & prouidendi ſpiritualia beneficia, accipiendo aliquid temporale pro illis.

Quinto, quod etiam non prodeſt Epiſcopo dicere, ſublatam eſſe legalem conſtitutionem per non vſum. Tum quia declaratio illa fuit præfato Conc. conformis, cum aliquantula illius relaxatione: quia per illud vetatur, ne quidquam accipiatur, & conſtitutio permittit accipere duos aureos. Tum quod iura ſimoniacam labem vetantia nõ poſſunt tolli per non vſum, quia ſunt conformia iuri diuino, & naturali, contra quem præſcribi non poteſt, vt late notatur per omnes in cap. fin. de conſuet. tum quod ad tollendam legem canonicam receptam requiruntur 40. anni, vt late tradit poſt alios Felin. in cap. 1. de treg. & pace. num. 7. & à præfato Conc. nondum ſunt lapſi 22. anni. Tum quòd Concil. innouauit omnia iura ſtatuta contra ſimoniacam labem, & innouauit etiam inſueta contra illud in c. 14. non obſtantibus contrarijs, etiam conſuetudinibus immemorabilibus. Per quę omnia ſatis ſuperque monſtratur non licere prædicto Epiſcopo percipere prædictam tertiam partem, & teneri eum reſtituere ea, quæ percepit, niſi remiſſionẽ, vel condonationem aliquam iuſtam conſequatur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Reſignationis publicationi litterarum expeditio non ſufficit.*
2 *Nullitas actus a ſimonia pœna non excuſat.*
3 *Renuntiatio ſimoniaca realiter eſt ipſo iure nulla.*
4 *Papa legem ſuam ſic reuocare poteſt, vt ea inde ſecuta ſint nulla.*
5 *Extrauagans Pij V. de public. reſign. in hoc correcta.*

CON-

CONSILIVM XIV.

AEt B. conuenerunt, vt B. procuraret, & eſſet mediator, vt frater eius renuntiaret quendam canonicatum in fauorem A. & quod A. renuntiaret in fauorem B. vnum beneficium ſimplex, & A. & frater B. dederunt mandata ad reſignanda illa beneficia, prout conuenerant, nulla facta mentione de pacto, & conuentione præcedenti: & reſignationes fuerunt factæ, & literæ expeditæ, & A. non fuit aſſecutus poſſeſſionem canonicatus, quia erat litigioſus, & vertebatur lis ſuper eo; nec B. publicauit reſignationem factam in ſuum fauorem, & ob id illa reſignatio fuit nulla. Dubitatur à quo tempore vacauerint illa prædicta beneficia, ad effectum, vt dicatur realis, vel conuentionalis ſimonia.

1 Videtur reſpondendum primo, quod propoſitio caſus primo aſpectu poteſt cuipiam videri dubia, & ſibi repugnans. Tum quia habet literas fuiſſe expeditas, & non fuiſſe factam publicationem: Tum quia nihil proponit de omiſſione publicationis renuntiationis canonicatus, ſed ſolum de omiſſione publicationis beneficij ſimplicis. Sed reſponderi poteſt ad primam rationem, quod non ſufficit ad publicationem, quod literæ ſint expeditæ, & quod requiruntur alia contenta in Extrauag. Pij V. Ad ſecundam autem reſponderi poteſt id fuiſſe per incuriam omiſſum, vel quia interrogantem non angit, quantum altera.

2 Secundo, quòd præſuppoſito quod neutra renuntiatio fuit publicata, videtur dicendum ambas præfatas renuntiationes, & prouiſiones fuiſſe ſimoniacas, & partes principales, quæ præfatam ſimoniam ſciuerunt, incidiſſe in cenſuras Extrauag. 2. de ſimon. quia præfata ſimonia fuit non ſolum mentalis, & conuentionalis; ſed etiam realis, eo, quòd ab vtraque parte fuit completa. Nec obſtat, quod fuerint nullæ. Tum quia omnes renuntiationes interueniente ſimonia reali ſunt nullam. Tum quia tempore, quo fuerunt factæ, non fuerunt nullæ ex alia cauſa, quam ſimoniæ; licet poſtea per omiſſionem publicationis literarum annullata ſit renuntiatio beneficii ſimplicis.

3 Tertio, quòd neutrum illorum beneficiorum vacauit per renuntiationem; quia renũtiatio ſimoniaca realiter eſt ipſo iure nulla, per Extrauag. 2. de ſimon. & per talem renuntiationem non transfertur ius in eum, in cuius fauorem fit illa, nec vacat etiam in præiudicium ipſius renuntiantis, vt determinauit Rota deciſ. 7. de renuntia. in antiq. poſt Innoc. communiter receptum in cap. cum vniuerſorum. de rerum permutatio.

4 Quarto, quod ſi neutræ literarum prędictarum fuerunt publicatæ, prout diſponit præfata Extrauagans Pij V. poteſt affirmari vnum paradoxum mirabile, nempe, quod nulli eorum, qui per præfatas renuntiationes ſimoniacas inciderunt in cenſuras, indigent abſolutione ab illis, quia præ-

præfata Extrauagans diſponit, vt præfatæ renuntiationes non publicatę nullum effectum ſortiantur, per hæc verba. *Alioqui, &c.* Poteſtas enim Papę tanta eſt in his, quæ ſunt ſimpliciter iuris poſitiui, quod poteſt reuocare legem prę teritam; ita vt habeatur pro infecta, ſic, quòd effectus producti ab ea ſint omnino nulli: & quod, etiamſi aliquis eorum fuerit excommunicatus, non indigeat abſolutione, vt ait gloſſ. ſing. per illum tex. irrefragabilem Clem. 1. de immu. Eccleſiarum communiter recep. ibi & per Fel. in cap. 1. nu. 23. de conſtit. & aliorum alibi & præfata Extrauagans Pii V. per præfata verba habet, præfatas renuntiationes, & etiam extenſiones conſenſuum pro infectis, & nullius roboris eſſe, cum omnibus inde ſequutis, pro quo facit etiam ſtylus curiæ, qui habet, renuntiationes, & prouiſiones virtute illarum à Papa factas nullius eſſe momenti, nullumque producere effectum, donec extendatur conſenſus, & extenſo illo ſic, non ſolum à tempore extenſionis, ſed etiam à tempore datæ renuntiationis, admiſſionis, & prouiſionis, quod eſt etiam aliud mirabile paradoxum ignotum antiquis Canonibus, & comminiſcentibus in eos, & omnibus Academijs, in quibus ipſe prę legi, donec venirem ad Vrbem.

Quinto, quòd vterque renuntiantium poteſt iure ſuo antiquo vti eo modo, ac ſi non renuntiaſſet; & quòd præfata beneficia non vacarunt, nec eorum collatio præcedens indiget aliqua reformatione ſui tituli, quod eſt conſequens prædictis. Quod procedit ſecundum præfatam Extrauag. Pii V. hodie tamen per Extrauag. Gregorij xiij. ſecus eſt dicendum.

Sexto, quòd ſi renuntiatio Canonicatus fuit publicata, indigent tam reſignator illius, quam reſignatarius, quâ etiam mediator, abſolutione, & diſpenſatione irregularitatis, ſi celebrarunt: quoniam illi excommunicationem incurrerunt, & illa non tollitur per Extrauag. Pii, annullantis conſequuta virtute renuntiationis non publicatę; quia publicata fuit.

SVMMARIVM.

1 *Procurans alicui ſimoniaco, vel inhabili beneficium fructus ab eo male impenſos reſtituat. num. 3.*

1 *Pecunia pro beneficio data eccleſiæ iniuriam paſſæ reſtituenda.*

2 *Collatio beneficij indigno facta non valet.*

3 *Damni qui eſt cauſa, illud dediſſe videtur.*

4 *Magiſtratus malum tutorem nominans, vt tenetur pupillo, ita beneficium indigno conferens tenetur Eccleſiæ.*

5 *Fru-*

5 *Fructus beneficij vacantis primo illud canonico habenti debentur.*
6 *Simonia aliena eam ignoranti non nocet, niſi &c.*

CONSILIVM XV.

NNobilis procurauit, vt beneficium eccleſiaſticum conferretur B. inhabili, & indigno, pacto adiecto inter eos, vt ipſe B. teneretur poſtea illud renuntiare, fructusque reſtituere cuidam ipſius N. nepoti, ptout factum fuit. Quæritur quid iuris?

Reſolutio huius dubij videtur pendere a deciſione illius, an procurans ſimoniace alicui beneficium teneatur reſtituere fructus ab illo male perceptos. Ad quod videtur dicendum primo, quod non tenetur reſtituere, ſi fructus illi fuerunt conuerſi in vtilitatem eccleſiæ, vel pauperum: quia videntur recte impenſi, & quia reſtitutio, ſi eſſet neceſſaria, videretur eis facienda, nam cap. de hoc, de ſimon. quod iubere videtur pecuniam pro beneficio dãdam eſſe reſtituendam ecc. cui facta eſt iniuria, intelligendum eſt de pecunia ſimoniace data, & non de pecunia, & fructibus quæſitis ex beneficio, vel alia re ſimoniace quæſita, vt colligitur ex eius contextu, & annotatis ei per gloſſ. & doct. 1

Secundo dicendum, quod idem eſt dicendum de hoc nobili, quod de quolibet alio, qui eſt cauſa vt beneficium detur alicui indigno, vel inhabili, ita vt collatio non valeat, nec quæratur illi ius in beneficio, arg. l. illud ff. ad l. Aquil. quia eadem ratio militat in omnibus, quum quilibet eorum ſit cauſa, vt is, cui collatum eſt, male percipiat, & male diſpendat fructus beneficij male ſibi collati. 2

Tertio, quod ſtricto iure quilibet horum tenetur reſtituere fructus male perceptos, & male impenſos ab illo indigno, & inhabili, ſi ille non reſtituerit. Tum quia omnis, qui eſt cauſa alicuius damni, ſine qua illud non daretur, videtur illud dare, & ſaltem non reſtituente damnum principali auctore tenetur reſtituere, cap. fin. de iniur. & l. qui occidit. ff. ad l. Aquil. Tum quia ſecundum S. Thom. communiter recept. 2. 2. q. 62. art. 7. & omnes in 4. diſt. 15. quorum nos meminimus in Manual. c. 11. num. 25. & latius cap. 17. num. 17. nouem perſonæ aliæ a principali contentæ illo diſticho, 3

Iuſſio, conſilium, conſenſus, palpo, recurſus,
Participans, mutus, non obſtant, non manifeſtant.

Peccant vt ipſe, & ſex tenentur ad reſtitutionem eorum, quæ ſibi obuenerunt, vel quorum cauſa fuerunt, ipſo non reſtituente, puta iubens, conſulens, conſentiens ſimpliciter, recipiens, laudans, & participans. Et negari non poteſt, hunc, de quo in caſu propoſito, fuiſſe conſulendo, vel conſentiendo, cauſam, ſine qua ille non percepiſſet, nec diſpendiſſet male fructus. Tum quia ſicut Magiſtratus malum tutorem nominans tenetur 4

tur reſtituere damna per illum illata pupillo in ſubſidium, ſi tutor non reſtituat. l. 1. & tot. tit. ff. de mag. conuen. & ſicut tenens ſeruum noxium tenetur de damno ab eo dato, adeo quod non ſatisfacit dando ſeruum pro noxa, l. ſi ſeruus. §. Proculus. ff. ad legem Aquil. cum alijs ibi citatis per gloſſ. ita conferens beneficia indigno non ſolum peccat, iuxta cap. graue. de præb. & cap. perpetuo. de elect. lib. 6. ſed etiam tenetur reſtituere damnum ab eo datum, vt probat Coſmas in proœm. ptagm. ſanct. §. nam eccleſiarum. verb. indignotum, & in tit. de elect. §. & quoniam. verb. ſcientes. & quo ad propoſitum paria ſunt conferre, & ita procurare, vt conferatur, cum procuratio ſit cauſa collationis, ſine qua non conferretur, per ſupradicta; qualis fuit procuratio, de qua in propoſito. Tum denique, quod hic nobilis poteſt dici participaſſe de præfatis fructibus, quia fuerunt dati eius nepoti mediante facto ipſius, & ita videtur percepiſſe per illum à ſe nominatum, iuxta regulam, qui per alium. de reg. iur. lib. 6.

5 Quarto, quod dici poſſet, omnes hos tres, ſcilicet illum, qui recepit illud beneficium, & nobilem, qui fuit cauſa illius malæ collationis, & etiam nepotem, ad quem venerunt fructus, excuſari à reſtitutione, ea conſideratione, quam nos probauimus in Com. cap. non liceat. 12. q. 2. §. 12. num. 4. poſt declarationem cap. cum vos. de offic. ord. & cap. præſenti. eodem tit. lib. 6. & cap. quia ſæpe. de elect. eodem lib. ſcilicet, quod fructus beneficij vacantis de iure, & non de facto pertinent ad eum, qui primo fuerit illud canonice conſequutus. Et cum præfatum beneficium vacarit de iure, licet non de facto, per totum præfatum tempus fructus eius pertinebant ad eum, qui primo illud beneficium canonice obtineret: & præfatus nepos, cui præfati fructus fuerunt traditi, fuit primus, qui canonice ſaltem ex parte ſua illud obtinuit, & conſequenter omnes illi pertinuerunt ad eum, & debuiſſent ei reſtitui, etiam ſi alijs fuiſſent dati. obijcienti autem, quod collatio ei facta videatur ſimoniaca propter pactum patrui initum cũ prefato B. præceſſore eius, reſponderi poſſet quod
6 id ignorabat nepos; & ſimonia aliena non nocet eam ignoranti, niſi quo ad hoc, vt teneatur renunciare beneficium, cum primum eam reſcierit, 1. q. 4. cap. iam itaque, & cap. turbatur, §. non itaque. & cap. ex inſinuatione, & cap. nobis. adiuncto cap. de ſimoniace. de ſimon. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Conſulens ſufficienter peritos excuſatur, etiam quod id ſit humana lege vetitum.*

2 *Simonia quidem, ſi ſit in ordine, vel beneficio, habet annexam excommuni-*

cationem, alias non; vnde non ligantur ſimoniaci in penſione, ſicut nec in iurepatronatus. & num. 5.

3 *Penſio, etſi cum vita penſionarij extinguatur, tamen quia non ita per eius mortem vacat, vt alteri ſit beneficiorum more conferenda, non eſt beneficium, nec eius appellatione venit, præſertim in diſpoſitione pœnali.*

3 *Iuſpatronatus vendens, ſimoniam committit, ſed non excommunicatur.*

4 *Penſionem per confidentiam in alium transferens non incurrit pœnas extrauag.*

4 *Intentio principalis diſponentis ex proœmio colligitur.*

5 *Confidentia ſuper beneficijs commiſſa omnia inde ſecuta annullat.*

6 *Penſio res eſt temporalis, à qua ad ſpiritualem non licet arguere.*

CONSILIVM XVI.

QVidam penſionarius habens facultatem transferendi penſionem, quam habebat ſuper beneficio à Papa conſtitutam, & volens vt tenens illud beneficium redimeret illam, tranſtulit eam in quendam familiarem ſuum, ad id dolo quodam modo inductus, eo pacto, vt poſtea ipſe caperet pretium redemptionis, & daret primo penſionario, prius tamen facta iuſſione præfato familiari, vt interrogaret viros in ea re doctiſſimos, an id fieri poſſet abſque vitio ſimoniæ, vel cõfidentię dam natæ per Pium IIII. & Piũ V. & reſponſo ab ipſomet familiari reddito, ſe conſuluiſſe viros eiuſdem rei callentiſſimos, & reſpondiſſe quod ſic. Quæritur an præfatus N. incurrerit pœnas ſtatutas contra committentes ſimoniam, & confidentiam illicitam ſuper beneficijs.

1 Reſpondeo primo, quod præfatus penſionarius non peccauit in præfata tranſlatione, quia id fecit bona fide, credens id ſibi licere probabiliter, & iuſte; quia qui facit aliquid, quod iure naturali non eſt illicitum, de quo dubitat, an lege aliqua humana ſit prohibitum, & ſuper ea re conſulit viros in ea ſufficienter peritos, qui conſulunt id eſſe licitum, non peccat faciendo illud, etiam ſi vere non eſſet iuſtum, & lege aliqua humana vetitum. tex. eſt adiuncta gloſſ. 2. & doctr. Panor. ibi recepta in cap. capellanus. de ferijs. nu. 6. & tradit D. Anton. in 1. parte, tit. 3. ca. 10. col. 6. quem nos quoque retulimus, & ſecuti fuimus in Manu. conſ. cap. 27. num. 284. & num. 288. & ante illos id generalius dixit Innoc. in cap. per tuas. il 2. de ſimon. quod confirmatur per multa, quæ congerit Fel. in cap. 1. de re iud. nu. 15. verſ. limita ſeptimo.

2 Secundo, quod in caſu propoſito non potuit interuenire ſimonia vlla, quæ ipſo iure induçat excommunicationem, vel aliquam aliam cenſurã. Tum quia extrauag. 2. de ſimon. inter communes, quæ inducit excommunicationem ipſo iure incurrendam contra ſimoniacos, habet locum ſolũ in ſimonia commiſſa in beneficio, & ordine, & non in ſimonia commiſſa ſuper alijs rebus ſpiritualibus, vel annexis eis, vt colligitur ex contextu illius

lius,& præ cęteris teſtatur Çaiet. in ſum. verb. excommunicatio. cap. 72.
3 quod nos quoque affirmauimus in d. Manu. conf. ca. 27. nu. 106. At penſio, quæ non datur in titulum, ſed ad vitam penſionarij, ita vt per mortem non vacet ad hoc, vt conferatur alij tanquam beneficium vacans, non eſt beneficium, ſecundum Card. recept. ab omnib. in clem. 1. de ſupple. negl. prælat. & tradit Gig. in q. 1. de penſio. & ideo non venit penſio appellatione beneficij, c. quamuis. de præb. lib. 6. & ſecundum Hoſtien. & com. cap. poſtulaſti. de reſcript. & trad. præfat. Gig. vbi ſupra q. 18. præſertim in diſpoſitione pœnali, qualis eſt præfata extrauag. 2. de ſimon. arg. cap. pœnæ. de pœnit. diſt. 1. & l. interpretatione. ff. de pœn. cum ſimil. Tum quia alias in Prætorio ſacræ Pœnitentiariæ definitum fuit, eum, qui committeret ſimoniam emendo, vel permutando ius patronatus, iuxta not. in cap. de iure vero. de iure patron. non incurrere excommunicationem illius extrauag. modo non fuiſſet commiſſa in præſentando; quia non eſſet commiſſa ſuper beneficio, neque ſuper ordine.

4 Tertio, quod præfatus penſionarius non incurrit confidentiam damnatam per bullas prædictorũ Pij IIII. & Pij V. quia illæ ſolũ damnant ſimoniam circa beneficia commiſſa, vt colligitur ex toto contextu præfatarum bullarum, quas nos referimus in præfat. Man. ca. 23. nu. 110. præſertim ex proœmijs illarum, quæ palam monſtrant factas fuiſſe ad tollendam corruptelam fiduciarię, ſiue confidentiariæ mancipationis beneficiorum: & conſtat ex proœmio diſpoſitionis colligi cauſam finalem, & intentionem principalem diſponentis, qua ceſſante, ceſſat effectus, iuxta l. fin. ff. de hęred. inſtit. colligitur etiam ex verb. huiuſmodi, in eiſdem bullis replicato, quod eſt reſtrictiuum, l. huiuſmodi. ff. de leg. 1. & reſtringit eas
5 ad confidentiam beneficialem ſupra relatam. Nec obſtat, quod per eaſdem bullas decernitur eſſe nullas penſiones, acceſſus, & regreſſus, quæ imponuntur ſuper beneficijs, quæ reſignantur, vel conferuntur per confidentiam beneficialem damnatã. Tum quia à diuerſis, & ſeparatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. & ca. ad audientiam. de decim. & aliud eſt ita damnare collationem, vel renũciationem beneficialem, vt omnia deinde ſint nulla, quod faciunt illæ extrauag. & aliud eſt damnare confidentiam penſionalem, nulla beneficij præcedente collatione, neque renunciatione cõfidentiali, vt palam eſt. Tum quia alia ratio ſuadet illud, quod non ſuadet hoc: ratio enim, qua penſiones, acceſſus, & regreſſus conceſſi ſuper beneficijs per damnatam confidentiam collatis, & reſignatis annihilantur, eſt, quia acceſſorium debet ſequi naturam ſui principalis, cap. acceſſorius. de reg. iur. lib. 6. & ita penſiones, acceſſus, & regreſſus acceſſorij præfatarum reſignationum, & collationum confidentialium non poterant ſubſiſtere, illis non ſubſiſtentibus; quæ ratio non habet locum in confidentia traſlationis penſionis iam rite conſtitutæ. Tum quia præfatæ extrauag. ſolum loquuntur de renunciationibus, electionibus, præſentationibus

tationibus, & alijs modis prouidendi beneficia eccleſiaſtica, ſtatuendo quod illi per cõfidentiam facti ſint nulli cum omnibus inde ſequutis: nos autem loquimur de tranſlatione penſionis rite conſtitutæ, quæ tranſlatio non fundatur ſuper vlla mala confidentiali prouiſione; & ita ſumus in caſu longe remoto à caſibus præfatarum bullarum, cum tranſlatio penſionis rite conſtitutæ nihil commune habeat cum confidentia mala prouidendi beneficia. Tum quia alioquin ſequeretur quod ſi præfatus penſionarius remitteret ei, qui debet penſionem vnius anni, confidens, quod alio anno ſolueret aliquid vltra penſionem illius anni, incideret in pœnas præfatæ confidentiæ damnatæ, quod eſt abſurdum, & nemo diceret, l.
6 nam quod abſurdum. ff. de bonis liber. Tum denique, quod penſio ſecundum Card. vbi ſupra recep. eſt in ſe res temporaria, & non licet arguere de confidentia rei ſpiritualis, quale eſt beneficium, iuxta cap. dilecto. de præb. adeo quidem, quod nec per ſomnium id venit in mentem præfatorum Piorum. &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia eſt ſoluere penſionem antiquam impedienti expeditionem literarũ.*
1 *Beneficiarius dare poteſt aliquid moleſtanti de facto, vt ius quæſitum & poſſeſſum ſeruet.*
2 *Poſſeſſio beneficij res ſpiritualis, vel ſpirituali annexa.*

CONSILIVM XVII.

AN prouiſus à Papa, & impeditus ad inſtantiam penſionarij, qui habet penſionem antiquam ſuper beneficio impoſitam, expedire bullas, antequam ſoluat penſiones decurſas, poſſit eas iuſte ſoluere, vt expeditis bullis capiat poſſeſſionem?

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo, quod non; quia committeretur peccatum ſimoniæ: quoniam, quamuis liceat beneficiario pro iure ſpirituali iam quæſito, & poſſeſſo conſeruando dare aliquid temporale moleſtatori de facto, vt videtur probare ca. dilectus. 1. de ſimonia, & gloſſ. ca. decimas. 16. q. 7. ſuper verbo decimas. non tamen licet dare aliquid temporale pro iure ſpirituali quærendo, neque pro quæſito nondum poſſeſſo conſeruando, vt finis præfatæ gloſſ. aſſerit, & Panor. reſoluit in dict.
2 cap. dilectus. nu. 4. eo quod poſſeſſio beneficij ſpiritualis eſt res ſpiritualis, vel quid annexum ſpirituali: & dare aliquid temporale pro quærendo aliquid ſpirituale, vel ei annexum, eſt ſimonia, iuxta gloſſam receptã 1. q. 1. in ſum. quæ probatur in cap. 1. de iur. patron. Et ideo præfatus D. conſulens caueat, ne quid promittat, vel det præfato impedienti ſuarum literarum, quibus apprehendenda eſt poſſeſſio, expeditionem, abſq; Sanctiſſ. D. N. auctoritate, vel licentia.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Simonia conuentionalis ab vtraque parte completa fit realis.*
2 *Absolutus ab omnibus virtute Iubilei etiam abolitis est absolutus.*
3 *Irregularitas per Iubilea, vel Cruciatam non tollitur.*
4 *Fieri consueta probabiliter præsumi possunt.*
4 *Titulus per simoniam quæsitus est nullus.*
5 *Excommunicatus bona fide celebrans non efficitur irregularis.*

CONSILIVM XVIII.

QVæritur quid dicendum sit de illo qui habuit beneficium per renũtiationem infectam confidentiam ante bullam Pij IIII. contra confidentias in beneficijs, & reliquit illud ante bullam Pij V. infecti item simonia conuentionali quæ facta fuit realis postea per solutionem fructuum promissorum renuntianti, & quid si is obtinuit aliud beneficium?

1 Ad hanc quæstionem respondeo sequentia. Primum, quod consulens recte feciſſet si fructus promissos non soluisset ei, qui renuntiauit beneficium in suum fauorem, ne simonia quæ tunc erat conuentionalis tantum fieret realis, per ea quæ post alios diximus nos in Manu. Confess. cap. 23. 101.

2 Secundo, quod si præfatus D. Consulens postquam soluit aliquos fructus, & consequenter post completam etiam pro parte sua simoniam, ante tamen quam diceret missam, vel vteretur ordine aliquo sacro, fuit absolutus per aliquod Iubileum pleniſſimum, vel virtute bullæ Cruciatæ, quæ ad id se extenderet, non fuit effectus irregularis, quia præcessit absolutio celebrationem. quod fundari potest per ea, quæ nos diximus in Manu. Confess. cap. 26. num. 13. adiunctis illis quæ dixeramus cap. 9. de absolutione data excommunicato, & quod absolutio etiam iniusta data ab habente potestatem absoluendi valet, cap. venerabilibus §. vbi de sent. excomm. lib. 6. Dixi, *post solutos aliquos fructus*, quia absolutio anterior nõ potuit prodesse, quoniam nondũ erat nata excommunicatio, nam nondum erat simonia facta realis, nec prodest dicere quod iam fuit absolutus a peccato simoniæ, quod iam præcesserat, quia non potuit absolui a peccato futuro quod admisit postea approbando simoniam præteritam per solutionem fructuum ante conuentam. Dixi etiam, *si fuit absolutus post aliquos fructus solutos, & antequam missaret, vel aliquo sacro ordine vteretur*, quoniam posterior absolutio delere quidem potuisset ex-

3 communicationem iam incurſam, non tamen impedire irregularitatem iam contractam, ad quam non ſe extendunt præfatæ bullæ, neque Iubilea, vt nos diximus in præfato Manual. cap. 27. num. 193. & latius num. 250.

Tertio, quod ſequendo dictum præcedens poſſet dici, quod ſi præfatus Conſulens poſtquam ſoluit aliquid præfatorum fructuum antequam miſſaret, fuit confeſſus per reconciliationem tali confeſſario, qui in abſoluendo a peccatis vtebatur illa abſoluendi forma, quam ego in præfato Manu. cap. 26. num. 9. admoneo, puta quod ante abſolutionem a peccatis præmittatur abſolutio generalis a quibuſcunque cenſuris, ſi quibus teneris, a quibus ego te poſſum abſoluere, etiam poſſe inquam dici quod præfatus Conſulens poſſet credere ſe fuiſſe abſolutum, credendo quod
4 fuit abſolutus a ſuis peccatis præmiſſa illa generali abſolutione, & conſequenter quod non incurrit irregulatitatem, quoniam conſueta fieri pro babiliter præſumi poſſunt eſſe facta l. fin. ff. de fideiuſſ. & cap. cum M. de conſtit. cum late ibi per Fel. traditis.

Quarto, quod non poteſt ſaluari valor tituli quem per renuntiationē illam ſimoniacam habuit præfatus Conſulens, & conſequenter quod tenetur reſtituere fructus illos male perceptos pauperibus vel operibus pijs, & credo ſufficere iuuare aliquas cognatas pauperes pro ſua charitate aliqua dotis parte, vel cognatos ſcholaſticos prætendentes ſacerdotium, vel per bullam compoſitionis.

Quinto, quod puto præfato conſulentem immunem eſſe a pœnis confidentiæ, propter ea, quæ nos ſcribimus in d. Man. cap. 23. num. 109.

5 Sexto, quod poſſet dici præfatum conſulentem non incurriſſe irregularitatem etiā ſi miſſaſſet, & poſt ſolutos fructus, & ante abſolutionē præfatam, attenta ignorantia, & bona fide, & quod ſimonia præfata erat iuris humani, & quod vt ait Inno. cap. per tuas il 2. de ſimon. quem & multos alios refert, & ſequitur Fel. in cap. 1. num. 15. de re iud. quod errans circa ius obſcurum difficile intelligibile excuſatur, & quod Abb. dixit cap. paſtoralis, & verum de appella. quod irregularitas non contrahitur ſine dolo, quod ipſum dixit etiam Domin. cap. ſolet de ſent. excomm. lib. 6.

Septimo, quod ſi Conſulens alterum beneficium quod habet obtinuit ante præfatam ſimoniam, poteſt illud retinere ſaltem in foro cōſcientiæ, & etiam ſi obtinuit poſtea credēdo quod irregularitatem non contraxit, non autem credendo quod irregularitatem contraxit quid autem debēt credere, ex prædictis colligere licet.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca eſt conuentio, & ſi per eam promittens nihil perdat, nec promiſſario quæratur.*
2 *Simonia eſt promittere penſionem litteris non expeditis ſoluere.*
3 *Simonias tot quis committit quot init pactiones, & abſolutio formalis, vel æquipollens pro ſingulis neceſſaria.*

CONSILIVM XIX.

PEtrus reſignauit quoddam ſuum beneficium in fauorem Octauij, & præter tres pactiones illicitas, & ſimoniacas, adiecit quartam, ſcilicet, ut dictus Octauius teneretur ſoluere ſibi penſionem, etiam literis non expeditis, & obtenta fuit abſolutio ſuper tribus pactionibus prioribus tacita quarta. Quæritur an illa cenſeatur ſimoniaca; ita vt gratiam annullet, attento, quod nihil deperit promittenti, nec promiſſario acquiritur; & an tot incurrant excommunicationes, quot pacta fuerunt adiecta, ita vt tot requirantur abſolutiones, quot fuerunt excommunicationes incurſæ?

1 Reſpondeo, quòd etſi diſputando præfatus Octauius ſaluari poſſit à ſimonia reſpectu quartæ pactionis: conſulendo tamen non auderem ipſe illum ſaluare. Tum quia ad hoc vt pactum ſit ſimoniacum in materia beneficiaria, non oportet, mea ſententia, vt fiat pactum, quo per illud aliquid pereat promittenti, & aliquid acquiratur promiſſario: quidquid ſentiat Feli. in cap. veniens. 1. de teſtibus, laudando Panormit. qui hoc videtur ibi dixiſſe, vt ponit exemplum de illo, qui exceptionem declinatoriam fori opponit: nam ſi quis conferret beneficium alicui, vel præſentaret ad illud cum pacto, vt non opponeret exceptionem declinatoriam fori conferenti, præſentanti, vel alteri, ſimoniam profecto committere
2 diceretur. Tum quia negari non poteſt pactum de ſoluenda penſione ad conſtitutum B. ſine literarum Apoſtolicarum expeditione eſſe pactum cõmodans penſionario, & incommodans penſionem ſoluturo, vel quoad ius fori, animæ, vel fori exterioris, vel faciliorem ſua natura reddens penſionis receptionem, ſiue recuperationem. quod ſatis videtur ad inducendam ſimoniam; arg. cap. quam pio. 1. q. 2. c. fin. de pactis. Tum quia quamuis conſiderationes ſublimes, & ſubtiles partem aduerſam colo-
3 rent, ſubtilitate tamen ſua attenuantur, & ſolui poſſunt. Tum quia facile defendi poteſt, & iuris rigori propius videtur, tot eſſe ſimonias, quot fuerunt pacta ſimoniaca, totque abſolutiones eſſe neceſſarias, quot iunt

excommunicationes per eorum ſingula incurſæ formaliter, vel æquipollenter, vel vnam, quæ extendatur ad quatuor excommunicationes. Tum denique, quod, etiam ſi dicatur vnam ſolam excommunicationem fuiſſe ortam ex illis quatuor pactionibus, illa tamen non tolletur tota, donec abſolutio quęratur omnibus cauſis expreſſis, vt excommunicatio lata ob multas cauſas copulatiue non tollitur niſi per abſolutionem reſpondentem ad omnes illas, iuxta cap. ex parte. de officio ordin. quare arbitror præfatum Octauium egere quodam perinde valere, ac ſi præfata quarta pactio fuiſſet expreſſa: ſatis tamen eſſet referre quartam, cum relatione generali ad alias contentas in gratia ſupplenda, quia narrata in gratia informata videntur narrata in gratia reformante.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij cum pacto, vt dimidium fructuum alij detur, ſimoniaca.*
2 *Differentia inter Papã, & inferiores quando cenſentur contra ius diſpẽſare*

CONSILIVM XX.

QVæritur an committatur ſimonia realis in caſu, quo Epiſcopus conferat vnum beneficium ſimplex cuidam, cum pacto, & conditione, vt dimidium fructuum daret alteri, & ille acceptet illam collationem cum prædicto pacto, & conditione, & capta poſſeſſione det dimidium fructuum eius alteri?

1 Reſpondeo, quod Panor. expreſſe dixit, cap. 1. notab. 13. eccleſiaſtica beneficia ſine diminuti. quod conferens alicui beneficium cum pacto, vel conditione, vt aliqua pars fructuum ſibi detur, committit ſimoniam; & eadem eſt ratio, quod facit pactum, vel ponat conditionem, quod aliqua pars fructumm detur alteri. Tum quia omne pactum, & omnis modus, & conditio (quæ iure non ineſt) adiecta collationi beneficij efficit eam ſimoniacam, cap. quam pio, 1. q. 2. cap. fin. de pactis, & facit gloſſa ſollemnis in c. dudum, verbo, libere, de præbend. lib. 6. & hic apponitur collationi præfata conditio, vel modus. Tum quia non poſſumus dicere quod Epiſcopus adijciendo prędictam conditionem voluit imponere penſionem: quia non dixit illud Epiſcopus, & cum Epiſcopus vult facere aliquid contra ius commune, etiam in caſu in quo id facere poteſt, non videtur illud facere velle, niſi id exprimat: illa enim eſt dif-
2 ferentia ſollemnis inter Papam, & inferiores, quod Papa faciẽdo aliquid, quod non poteſt valere propter aliquem defectum iuris, niſi diſpenſet, ſi ſcit illum defectum, videtur tacite diſpenſare. non autem inferior eo, niſi

niſi expreſſe dicat ſe diſpenſare. Quæ eſt doctrina Panor. recept. in cap. diuerſis fallacijs de clericis coniugat. quam colligit ex concordia duorum dictorum Innocentij in cap. veniens. de fil. presbyt. & dict. cap. diuerſis fallacijs. Et ita cum imponere penſionem beneficio ſit contra ius regulare, cap. extirpandæ, de præbend. Epiſcopus non poteſt id ſine iuſta cauſa facere, nec videtur velle penſionem imponere, niſi id exprimat. Tum quia aliud eſt imponere penſionem ſuper beneficio, & aliud facere collationem conditionalem, vel modalem, & in caſu propoſito fuit facta collatio conditionalis, vel modalis, vt in ipſo caſu proponitur. Tum quia verba prædicta Epiſcopi non ſignificant mentem onerandi beneficium penſione, ſed beneficiarium modo, & onere ſoluendi dimidiũ fructuum. Itaque dolens profecto reſpondeo, prædictam collationem eſſe ſimoniacam, & realem, ab vtraque parte completam, & conſequenter inducere cenſuras. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Electores digniorem omni reiecta exceptione eligant.*
2 *Eligentes dignum omiſſo digniore ad reſtitutionem non tenentur.*
3 *Electores conuenientes alios non eligere, niſi ex ſe ipſis, peccant etiam peccatum ſimoniæ.*
4 *Conuentio, qua quis ſibi, vel alteri quærit ſpirituale, ſimoniaca.*
5 *Simonia, eſt conuenire, vt alter in vna electione ſuffragetur vni, & alter alteri in alia.*
6 *Electi per conuentionem beneficia dimittere tenentur, & ſunt excommunicati.*
7 *Abſolui a peccato nemo poteſt niſi contritus, & prius ab excommunicatione abſoluatur.*

CONSILIVM XXI.

CVm ad triginta presbyteros beneficiarios duarum eccleſiarum parochialium pertineret auctoritate Apoſtolica præſentatio duorum curionum, quos curas appellant, eligendorum ex ipſismet beneficiarijs, & inſtitutio ad Epiſcopum: maior pars eorum conuenit, vt in quibuſcunque vacationibus occurrentibus, ita eligerent de ſe ipſis, vt pro nullo alio ſuffragia ferrent, donec ipſi omnes fierent curati, ſiue curiones, &, vt conuenerunt, ita etiam conuentionem fuerunt executi.

1 Ex hoc facto reſultant multæ quæſtiones, quæ ſic deciduntur: Prima quidem, quod prædicti presbyteri debent eligere digniorem ad exercendam

dam prædictam animarum curam, cap. licet 8. q. 1. cap. vnum §. nunc autem 25. dist. cap. constitutis 2. de appellat. & alia quæ allegat gloss. in d. cap. licet. & gloss. prag. sanct. Gallic. tit. de elect. §. ego N. verb. vtiliorem,& Panor. Francus,& Dec. in d. cap. constitutis, de appell. mihi semper placuit, & placet resolutio, quæ colligitur ex S. Thom. 2. 2. q. 63. art. 3. ad 3. quæ communiter videtur recepta, videlicet quod eligẽtes quidem tenentur eligere meliorem,& vtiliorem: et,si absque causa rationabili eligunt minus dignum, peccant quidem peccatum acceptionis personarum, sed valet electio, si quem eligunt est dignus.

2 AD SECVNDAM respondeo,quod,si elegerint dignum etiam omisso digniore, non tenentur ad restitutionem; si autem indignum elegerint, & inde consecutum fuerit aliquod malum, sic; & quando tenentur restituere, non tenentur restituere digniori prætermisso, sed ecclesiæ læsæ, vt resoluimus in Manu. Confess. cap. 17. 2 num. 72.& 73.

3 AD TERTIAM respondeo, quod prædicti presbyteri sic conuenientes, & coniurantes peccant primo peccatum acceptionis personarum,accipientes pro causa eligendi amicitiam, & spem prouidendi sibi, vel alijs amicis,cum in illã non faciat eligendum dignum electione, vt colligitur abunde ex S. Thom. in dict. art. 2. Secundo peccant peccatum simoniæ. Tum quia omnes, qui faciunt aliquam conuentionem, 4 quo sibi,vel alteri quęratur beneficium spirituale,committunt simoniam, cap. quam pio 1. q. 2.cap. cum pridem, & cap. fi.de pact. & prædicti faciunt eiusmodi conuentionem. Tum quia canonici ita conuenientes, vt vnus suffragetur alicui in vna electione, vt alius suffragetur alteri in vna electione, vt alius suffragetur alteri in altera, simoniam committunt, vt diximus in dicto Manu. Confess. cap. 23. num. 100. vers. nam tum quis post Ang. in summa verb. simonia. 3. §. 2. & Syluest. verbo simonia q. 13. num. 4. addita noua, & neruosa ratione.

5 AD QVARTAM, quod scientes se fuisse electos virtute huiusmodi conuentionis,& coniurationis,tenentur statim,ac sciuerint,renuntiare illa beneficia curata, iuxta cap. de regular.& cap. ex insinuatione. de simon. & gloss. recep. cap. ex multis 1. q. 3. & quod sic conuenientes, & coniurantes admittunt simoniam mentalem, & conuentionalem tantum, si non fuerit completa; si autem fuerit ab vtraque parte completa, erit simonia realis, per quam incident, vel inciderunt in pœnas, de quibus in Manu. Confess. vbi sup.

6 AD QVINTAM respondeo, quod prædicti conuenientes, & coniurati tenentur pœnitere tam grauis peccati, cuius antequam pœniteat peccatum durat, & post pœnitentiam etiam excommunicatio Papæ reseruata per extrauag. 2. de simon. & communiter, nisi fuerint absoluti à Papa, vel,antequam absolutionem consequerentur, missarum, facti sunt irregulares, cap. 2. & cap. si celebrati de cleric. excom. minist.

7 AD

7 AD SEXTAM, quod ex prædictis colligitur ad eam reſponſio affirmatiua, quandoquidem venia non datur niſi correcto, nec quis abſolui poteſt niſi contritus, aut certe adeo attritus, quod eum pœniteat peccati, & proponat ab illo ceſſare, nec amplius illud committere, cap. peccatum. de reg. iur. lib. 6. cap. firmiſſime 15. q. 1. & cap. omnis de conſec. diſt. 4. immo nec poſſunt abſolui a peccato, niſi prius fuerint ab excommunicatione abſoluti, per ea quæ adduximus in Man. c. 26. &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum permutatio, & non tractatus ſine licentia prohibita.*
2 *Beneficia quæſita, & non quærenda de Epiſcopi licentia permutari poſſunt.*
3 *Beneficia multa pro vno, vt permutari poſſint.*
3 *Permutatio, vt ſuum detur tertio, ſimoniaca.*
4 *Penſiones, vt imponere poteſt Epiſcopus.*
5 *Renuntiatio beneficij ſub pacto, vel modo prohibita.*
6 *Simonia vtrimque completa has pœnas inducit.*
7 *Renuntiatio ſimoniaca eſt ipſo iure nulla.*
8 *Papæ beneplaciti reſeruatio non iuuat, antequam accidat.*

CONSILIVM XXII.

CAius, & Titius concordarunt, quod Caius renuntiaret cauſa permutationis parochialem eccleſiam, & ſimplex beneficium, quod poſſidebat, in manibus loci ordinarij, ad fauorem Titij, & ſimiliter Titius renuntiaret aliam parochialem, & ſimplex beneficium quod poſſidebat in manu loci ordinarij alterius diœceſis, in qua ſita erant, ad fauorē Caij. Et propter inequalitatem fructuum parochialium, & beneficiorum prædictorum, & etiam quia parochialis quam Caius reſignabat erat grauata Apoſtolica auctoritate penſione annua ſcut. quadraginta; ideo concordarunt, quod Titius reſeruaret ſibi ſuper fructibus beneficij, quod ipſe reſignabat ad fauorem Caij, annuam penſionem ſcut. nouem, & quod in euentum vacationis, ſeu ceſſationis, penſionis prædictorum ſcutorum quadraginta, talis penſio, ſeu vacatio illius eſſet ad fauorem Titij, & quod quilibet eorum fructus beneficij, & parochialis quæ accipiebat, recipere inciperet a die habitæ poſſeſſionis illorum, & non antea. Præmiſſa omnia, & ſingula cum beneplacito tamen Sedis Apoſtolicæ, & cum ſolitis poteſtationibus, & non alias, & ſic renuntiarunt, videlicet Titius parochialem, & beneficium in manu ordinarij ad fauorem Caij, & Caius parochialem in manu alterius ordinarij ad fauorem Titij, & Caius,

de

de voluntate Titij retinuit ſibi beneficium ſimplex,quod tenebatur etiam reſignare ad fauorem ipſius Titij, donec ille a Sede Apoſtolica diſpen. ad obtinendum duo ſub eodem tecto impetraſſet, quia obtinebat aliud in eadem eccleſia. Accidit autem quod quidam Lucius concordauit cũ Titio, videlicet quod Lucius renuntiaret Titio aliud ſimplex beneficium quod in alia eccleſia obtinebat in manu ordinarij,& quod Titius faceret quod Caius renuntiaret beneficium quod retinuerat ad fauorem Lucij, reſeruata tamen Titio annua pẽſione ſuper dictum beneficium,quod Lucius recipiebat,Caio ſcut. ſeptem. quæ propter inæqualitatem fructuum imponebatur.

Præfatę concordiæ non ſunt vſque adeo Apoſtolica auctoritate confirmatæ,nec penſiones prædictas ſcut. 9. & aliã ſcut. 7. vnquam exegit Titius, nec recuperauit,nec inter partes pecuniæ aliquæ interuenerunt.

Dubitatur an permutationes, & reſignationes prædictæ poſſint dici ſimplices, vel potius triangulares,vel quadrangulares. & an poſſent fieri in manibus ordinarij,& an partes aliquam ſimoniam commiſerint in prę miſſis,& in aliquam cenſuram inciderint,taliter, quod indigeant ſimpliciter, vel ad cautelam,a Sede Apoſtolica abſolutionem, & diſpenſationem obtinere de præmiſſis.

1 Pro reſolutione huius dubij præſuppono primo quod nulli poſſunt permutare beneficia ſua propria auctoritate, licet poſſint tractare non perueniendo ad concluſionem permutationis, & eam facere cum auctoritate ſuperioris, c. quæſitum, c. cum olim, c. cum vniuerſorum de rer.
2 permut. cum adnot. eis per Panor. & communem. Secundo quod nemo poteſt permutare ius ad rem, quod habet, virtute expectatiuæ cum beneficio alterius etiam cum auctoritate ordinarij, quia permutatio beneficiorum iam quæſitorum & non quærendorum permittitur,c.1. in illis verbis (ſua beneficia) de rerum permut. lib. 6. quæ ponderantur ibi per Philip. Fran.& citatos per illum,& per Pan.in d. c. cum olim nu. 4. & Feder. Sen.q.13. de permut. benef. poſt Ioannem Mona. & Ioannem And.in d.c. 1. & ratio eſt quia rei alienæ permutatio non valet,l.1. ff.de rer. permut. & beneficium expectatum non eſt expectantis, vt palam eſt. quæ communis ſententia eſt. qua ratione neque ius quæſitum per præſentationem, vel nominationem, vel aliud,quod ſit ad rem, & non in re poteſt permutari cum beneficio, vt Fran. vbi ſupra expreſſit.
3 Tertio, quòd poteſt quis plura beneficia pro vno permutare ſi nihil aliud obſtat,vt late reſoluit Feder. vbi ſupra q.12. Quarto, quod non poteſt quis permutare ſuum beneficium cum alio, vt ſuum detur tertio per ſuperiorem ordinarium, ſecundum Ioan. Andr. communiter recep. in d. c. 1. & Fed.in fin. q. 40.

His præſuppoſitis, reſpondeo ad dubium primo, incognitas eſſe iuri permutationes triangulares,& quadrangulares, nec meminiſſe me legere vllibi

re vllibi eiuſmodi appellationes, nec poſſe illas eſſe iuridicas: cum prædicta permutatio beneficiorum neceſſario debeat fieri inter duos tantũ
4 de beneficijs, quæ iam ſint quæſita illis. Secundo, quod penſio prædicta nouem ducatorum potuit imponi ab ordinario, duratura dum Caius teneret beneficium ſibi quæſitum per illam permutationem ad coæquandos fructus vtriuſque beneficij permutati, arg. cap. ad quæſtiones. de rer. permut. quod in hoc citat Anch. conſil. 279. Quæſtio proponitur, & poſſet, ſi opus eſſet, efficacius probari, quam ille probat, & quã Fel. in ca. quia veriſimile. de præſumpt. num. 1. Tertio, quod Titius potuit cogere Caium ad renunciandum beneficium ſimplex in fauorem ſuum cauſa
5 complendæ permutationis. Quarto, quod pactum, quo conuenit inter Lucium, & Titium, vt Titius efficeret quod Caius renunciaret in fauorem Lucij beneficium, quod tenebatur renunciare in fauorem Titij, & Lucius renunciaret ſuum in fauorem Titij, continet ſimoniam conuentionalem per cap. quam pio. 1. q. 2. cap. fin. de pact. cum enim non poſſit ſaluari per permutationem, quia illa non poteſt fieri, niſi ſuper beneficijs proprijs, & fiat ſuper ſpiritualibus, reſtat vt ſit ſimoniacum, ſimonia ſaltem iuris humani, quo omnis renunciatio beneficij facta ſub modo, vel conditione eſt ſimoniaca per prædicta iura, & per gloſſ. adiuncto tex. in cap.
6 dudum. verb. libere. de præben. lib. 6. Quinto, quod prædicta ſimonia conuentionalis videtur facta realis, eo quod ab vtraque parte fuit completa: nam Titius compleuit, quod promiſit, procurando vt Caius renunciaret in fauorem eius: Lucius item præſtitit, quod promiſit, renunciando beneficium ſuum in fauorem Titij; & conſequenter eſt facta realis.
7 Sexto, quod dolenter ſcribo, quod vterque illorum incidit in cenſuram extrauag. 2. de ſimo. Septimo, quod Titius tenetur relinquere beneficiũ Lucij, & Lucius beneficium quod renunciauit, quia renunciatio fuit ſimoniaca, & conſequenter nulla, per quam non vacauit beneficium. & idem de Caio dicendum eſt per dict. extraua. & per concluſionem illam communem, quæ habet beneficium non vacare per renunciationem ſimoniacam, quam tenet etiam Pan. in dict. cap. cum olim, & cap. cum vniuerſarum. Octauo prædictus Titius debet procurare abſolutionem, & habita ea, poteſt cogere Caium, vt renunciet beneficium præfatum denuo in manibus ordinarij cauſa permutationis, vt conferatur ſibi, per prædicta.

8 Nec prodeſt dicere contra prædicta, quod tractatus permutationis fuit habitus, ſaluo Papę beneplacito: tum quia executio illius tractatus, & cõcordię fuit facta ſine illius beneplacito: tum quia cõcordia ſecunda inter Titium, & Luciũ, & Caium, fuit alia à tractatu, & concordia habitis prius inter Titium, & Caium ſolos, in quibus fuit poſita illa proteſtatio, quæ cum non fuiſſet repetita in illa ſecunda concordia, nõ potuit illi prodeſſe, arg. l. non omni. ff. ſi cert. pet. & l. in agris. ff. de acq. rerum dom. quatenus ha-

nus habent quod limitata cauſa,&c.& præterea executio præceſſit beneplacitum,& ſic fuit commiſſa ſimonia, prout diximus in Manual. confeſſ. cap.23.num.108.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Renuncians beneficium principaliter, vt ob id ad aliud præſentetur, eſt ſimoniacus,ſecus ſi ſecundario, & vt in cauſam impulſiuam.& num.8.*
2 *Præſentatus ad beneficium, cum pacto, vt aliud dimittat, an ſimoniacus. & num.8.*
3 *Simonia non eſt dare alia ratione,quam pro pretio quærendi ſpirituale.*
4 *Præpoſitio, pro, aliquando principalem, aliquando remotam cauſam ſignat.*
5 *Temporale pro ſpirituali minus principaliter dari,& accipi poteſt.*
6 *Cauſa impulſiua eſſe poteſt illa, ſine qua non fieret actus.*
7 *Simonia non eſt mutuare epiſcopo principaliter ob amicitiam, & ſecundario vt quærat ſibi,vel alij beneficium.*
8 *Simonia non eſt dare pro ſuſtentatione miniſtri,& pœna peccati.*

CONSILIVM XXIII.

SEmpronius petijt à patrono præſentationem ad dignitatem vacantem,& pertinentem ad eius præſentationem, & quo facilius eam obtineret, obtulit ſe relicturum vnum beneficium ſimplex valoris centum ducatorum,& poſt multũ temporis commiſit patronus ſuo procuratori,vt præſentaret Sempronium ob aliquas cauſas, modo ipſe renunciaret præfatum beneficium ſimplex libere in manibus ordinarij ad conferendum cui vellet:quo facto,Sempronius obtinuit præſentationem, & dignitatẽ. Quæritur an interuenerit ſimonia realis.

1 Reſpondeo primo,ægro animo me onus reſpondendi huic quæſtioni accepiſſe: quia per plurimas, & grauiſſimas occupationes non poteram illi pro eius dignitate reſpondere: ſed vim mihi fecit amicitia rogantis, & auctoritas Illuſtriſſimi,cui ſeruit. Secundo, quod non miror varie à varijs reſponſum fuiſſe illi, quia multa pro eius vtraque parte poſſent adduci. Tertio,quod arbitror D. Conſulentem de rigore iuris in foro exteriori iudicatum iri ſimoniacum realem,ſi omnia propoſita in facto probarentur; quoniam ex illis reſultaret conuentum, & pactum fuiſſe inter patronum, & ipſum in abſentia per nuncios,vt conſulens prius renunciaret beneficium, & poſtea patronus, vel procurator eius præſentaret illum ad dignitatem; & omne pactum huiuſmodi,etiam ſi nihil temporale de-

le detur, uel accipiatur, eſt vere, vel præſumitur in foro exteriori ſimoniacum, arg. cap. quam pio. 1. q. 2. & cap. cum pridem. & cap. fin. de pactis. & tradimus nos in Manual. confeſſ. cap. 23. num. 100. cum ſeq. & cum ab vtraque parte, tam à patrono, quam à conſulente fuerit impletum, conſequens eſt debere iudicari ſimoniam fuiſſe realem, per ea, quæ poſt alios nos tradimus vbi ſupra, num. 103. Cui conſequens eſt, iudicandum eſſe in foro exteriori D. Conſulentem incurriſſe excommunicationem, & præſentationem ſibi à patrono, & inſtitutionem ob eam ab Epiſcopo factam inualidas, & nullas, & fructus male preceptos.

2 Verum ſatis defendi poſſet per ſupradicta inter patronum, & conſulẽtem acta non interueniſſe veram ſimoniam coram Deo, & quo ad forum conſcientiæ, per ea, quæ nos altius alijs tradimus vbi ſup. num. 100. in 4. notab. præſertim primo per illa verba. *Non eſt ſimonia dare, vel accipere alia ratione, quam pro pretio, vel cauſa principali, & immediata quærendi aliquid ſpirituale, puta pro ſuſtentatione miniſtrorum, vel pro liberalitate, vel eleemoſyna, vel pro ſolutione obligationis, legis, vel conſuetudinis, vt ſentit S. Thom. 2. 2. q. 100. art. 3. & exprimit ibidem Caiet. & melius in ſumma in verbo ſimonia.* et nos probauimus in cap. ſicut. 3. de ſimonia. Et ſi narrata ſunt vera, conſulens non obtulit renunciationem præfati beneficij ſimplicis principaliter pro pretio, & cauſa principali, & immediata quærendi præſentationem ad dignitatem, ſed pro cauſa impulſiua, & incitatiua ad eam habendam.

3 Secundo colligitur hæc reſpõſio ex illis vbi ſupra poſitis verbis. *Præpoſitio, Pro, aliquando ſignificat pretium, vel cauſam principalem immediatã, in qua ſignificatione accipiendo vniuerſaliter eſt verum nil pro re ſpirituali vel ei annexa poſſe accipi, vt probat ca. ſicut, & ca. non ſatis. de ſimonia. & declarat Archid. in cap. ordinationes, & cap. iudices. 1 q. 1. Nihil inquam, etiã paruum, vel minimum, ſecundum S. Thom. in 4. lib. ſent. diſt. 25. q. 3. art. 3 ad. 1. & in d. q. 100. art. 3. Aliquando ſignificat cauſam impulſiuam, vel remotam, vel ſuſtentationem, vel aliam ex prædictis; & in hac ſignificatione verum eſt poſſe accipi aliquid pro ſpirituali, iuxta gloſſ. iunct. tex. in dict. cap. iudices, & cap. Agatho. 63. diſt. vbi etiam Archid. & communis in cap. ad Apoſtolicam. de ſimonia.*

Et præfatus D. Conſulens non renunciauit, nec voluit renunciare beneficium ſuum ſimplex pro pretio dignitatis, neque pro cauſa principali immediata habendi eam, ſed pro cauſa impulſiua, & incitatiua animi patroni ad præſentandum eum ob ſuam ſufficientiam, & quia relicturus erat vnum canonicatum, quem habebat incompatibilem dignitati, & ſpectabat ad præſentationem ipſius patroni, & ob alias qualitates, quas ſciebat patronus ineſſe illi, & ob quas decebat eum præſentari.

4 Tertio colligitur ex illis vbi ſupra. nu. 101. poſitis verbis, *licet dare vel accipere aliquid temporale minus principaliter, & tãquam pro cauſa impulſiua*

ſiua, & excitatiua proſpiritualibus. Tum per proxime dicta. Tum per gloſ. c. cum eſſet. de ſimonia. & cap. cum ad noſtram. de elect. quæ aiunt, ſimoniam quidem admittere illum, qui Prælato inſeruit principaliter ob beneficium eccleſiaſticum, præſertim interueniente pacto, non autem qui principaliter ob alium iuſtum reſpectum inſeruit, licet ſecundario, & minus principaliter ob illam ſpem ſeruiat: quod pulchre de more declarat Adria. quolib. 9. art. 2. ſub litera L, M, N, O. Tum quia gloſ. illa celeberrima in c. 1. de clericis non reſid. lib. 6. ait peccare quidē eum, qui ſurgit ad matutinas preces principaliter propter diſtributiones quotidianas, non autem illum, qui ſurgit principaliter vt Deo inſeruiat, & minus principaliter, & ſecundario vt eas lucretur. Tum quia Vrbanus Papa in c. ſi officia. 59. diſt. & Cæleſt. in c. quid proderit. 61. diſt. determinarunt licere clericis ſeruire Deo in eccleſiis ob ſpē aſcendendi ad dignitates illarum. Immo Gelaſius in c. conſuluit. 74. diſt. dixit eos ad hunc aſcenſum ſpe maioris commodi compellendos. Tum quia glo. recepta in d. c. quid proderit. dicit, expreſſe per illum tex. licere clerico ſeruire in eccleſia ad quærendam aliquam dignitatem, modo principaliter ob id non ſeruiat: cui ſimilis eſt gloſ. c. hoc ad nos. 59. diſt. Tum denique quod gloſ. c. conſuluit. de vſuris. recepta communiter, & confirmata multis contra Sotum in d. Manu. confeſſ. c. 17. num. 209. habet, quod licet peccet qui mutuat principaliter ob lucrum, non tamen qui principaliter id facit, vt iuuet proximum, quamuis minus principaliter, & ſecundario id ſperet.

Quarto colligitur ex illis uerbis, quæ habent, *Cauſam impulſiuam, & incitatiuam voco etiam illam, ſine qua non fieret actus, modo ille fiat principalius ob aliam, quam illam; vt in hac ſpecie dixit Maior in 4. diſt. 25. q. 1. & ante illum ſenſit S. Thom. quolib. 8. art. 2. loquens de clerico ſurgente ad matutinas ob diſtributiones., alias non ſurrecturo. Tum quia, vt in comment. c. cum miniſter. 23. q. 5. num. 27. probauimus, non eſt bona definitio illa Bart. in l. 2. §. fin. ff. de donat. qua definit cauſam principalem eſſe cauſam, qua ceſſante, ceßat effectus. Tum quia ſecundum eam omnis cauſa, quæ appellatur ſine qua non, eſſet principalis. quod eſt falſum ſecundum omnes, & per ſupradictos tex. & gloſſ. quæ habent locum etiam in his, qui non ſeruirent eccleſiis, vel prælatis, niſi ſperarent beneficia, & quia actus virtutum licet fiant vitioſi ob finem principalem temporarium, non tamen fiunt tales ob minus principalem, per adducta in d. cap. cum miniſter. poſt Adrian. ibi citatum: alioqui enim omnes fere actus noſtri eſſent vitioſi: quia pauciſſimi fiunt pure propter ſolum Deum, & ſolam virtutem, ſine aliquo reſpectu retributionis, quem etiam Dauid habebat in ſeruiendo Deo, Pſal. 118. Inclinaui cor meum, &c. propter retributionem. &, vt quidam dixit, Quis virtutem amplectitur ipſam, Præmia ſi tollas? Itaque vere coram Deo incurrit ſimoniam quicumq; dat, vel facit aliquid temporarium, etiam minimum, vel ſpirituale pro ſpirituali, tanquam pretium eius, vel cauſam principalem, & immediatam eius habendi.*

& è

& è contrario nemo, qui alia ratione, & minus principaliter dat, vel accipit etiam temporale pro ſpirituali, vere coram Deo, & in foro conſcientiæ ſimoniam committit, quamuis in foro exteriori interdum præſumatur committere. Quæ ſolutio ex prædictis, & ex Archid. & Caiet. vbi ſupra irrefragabiliter colligitur. Et ex narratis in facto quæſtionis colligitur, quod conſulens non renunciauit præfatum beneficium principaliter, & pro cauſa principali habendi dignitatem, vt dictum eſt, licet id feciſſet pro cauſa, ſine qua non fuiſſet forte conſecuta præſentatio patroni; neque patronus præſentauit conſulentem principaliter ob renunciationem beneficij, accipiendo illam pro cauſa principali, ſed ad ſummam pro cauſa impulſiua, ſine qua forte non feciſſet præſentationem.

6 Quarto colligitur ex illis verbis, quibus ibidem aio reſpondiſſe me pridem, non commiſiſſe ſimoniam illũ, qui mutuauit Epiſcopo noue prouiſo bonam pecuniæ ſummam principaliter, & immediate, vt ei benefaceret, & ad ineundam amicitiam, ſperans ſecundario ſibi, vel alij gratiam alicuius beneficij; quia non mutauit pro pretio, neque pro cauſa principali, & immediata rei ſpiritualis, ſaltem vt hoc in loco ſpirituale accipitur, ſed pro bono, & æquo, & bona amicitia ineunda, licet ſecundario, & mediate ſperaret aliquam gratiam beneficiariam.

7 Quinto facit, quod ibidem num. 102. dicitur non eſſe ſimoniam dare, vel accipere pecuniam pro impenſis, vel pœna excommunicationis, vel abſolutionis per iuriſdictionem ſpiritualem impoſita, arg. ca. venerabilibus. §. porro. de ſententia excommunicat. lib. 6. etiam ſi pœna non erogetur pauperibus, arg. ca. dilectus. de pœnis. licet id eſſet melius. Ad quod reducendum eſt, quod ait S. Thom. in 4. diſt. 25. cum alijs quibuſdam. Quorum ratio eſt, quod non dantur illa temporalia pro pretio rerum ſpiritualium, neque pro cauſa principali immediata earum, ſed pro intereſſe, & damno partis iniuſte accepti, vel dati, vel pro pœna peccati, & contumaciæ.

8 Cum ergo etiam D. Conſulens non renunciauerit beneficium pro pretio, neque pro cauſa principali, & immediata quærendi præſentationem, ſed pro cauſa impulſiua, & illectiua animi patroni, vt eam faceret principaliter pro ſufficientia, & virtute animi, quę inerant renuncianti; cumque patronus non præſentauerit eum propter renunciationem, accipiendo illam vt pretium renunciationis, neque pro cauſa principali, & immediata ſuæ præſentationis; dicendum eſt à neutro fuiſſe vllam ſimoniam commiſſam coram Deo, & in foro interiori, licet à iudice exteriori iuſte poſſet præſumi eſſe commiſſam: quia, vt habetur 1. Reg. ca. 16. & in ca. humanæ aures. 22. q. 5. homines, & forum exterius iudicant ſecũdum ea, quæ apparent exterius, Deus autem, & forum conſcientiæ ſecundum ea, quæ vere, & realiter ſunt, etiam ſi ſint contraria præſumptis.

Sexto, quod licet ſecurius eſſet D. Conſulenti eligere viam fori exterio-

terioris per Datariam ad tollendum quem concepit ſcrupulum, faſtidioſior tamen, & damnoſior erit illa ſibi, quia oportebit eum quærere abſolutionem ab excommunicatione, & refectionem tituli, & nouam prouiſione, & facere reſtitutionem fructuum, vel componere ſe cum Camera Apoſtolica, quę magnum ſumptum requirunt, & ceſſant omnia illa eligendo viam conſcientiæ, & fori interioris: & ſi præfata dignitas non pertineret ad præſentationem prędicti patroni, conſulerem ei, vt eligeret viam exterioris fori; quia credo præfata narrata in facto probari poſſe per prouiſiones patroni, & per eius commiſſarium, & aliorum qui ea nouerunt, & poſſet illa impetrari à Sede Apoſtolica, & inferri ei magna moleſtia. mihi tamen ſatis videntur probare fundamenta ſuperiora proxima nullam interueniſſe in caſu propoſito ſimoniam quo ad Deum, & forum conſcientiæ, & conſequenter poſſe ipſum ſedare animum ſuum. Salua, quæ iuſtior fuerit, ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca præſentatio gratiam ſubſecutam annullat.*
2 *Simonia vt ſit realis, ſufficit ex duobus in pactum deductis alterum compleri.*

CONSILIVM XXIV.

INter F. & P. & populum prędentatorē eccleſiæ parochialis conuenit, vt F. renūciaret illi eccleſiæ, & populus prędentaret P. & P. ipſi F. ſolueret propenſione 16. ſcuta; & cōſequenter F. renūciauit in manibus ordinarij, qui contulit illam P. qui dedit mandatum ad conſentiendum penſioni prædictæ, quod tamen noluit admittere Papa, & ita non ſoluit. Quæritur an titulus P. ſit canonicus.

1 Reſpondeo primo, quod præfatus P. non habet canonicum titulum præfatæ rectoriæ: quoniam eius præſentatio fuit ſimoniaca. Primo quidem, quia conuenit inter F. & P. vt ille renunciaret beneficium, & hic conſtitueret penſionem, ſiue conſentiret illius conſtitutioni. Secundo, quod inter F. & populum patronum conuenit, vt F. renunciaret, & populus præſentaret P. & ita interuenerunt duo pacta ſimoniaca, immo & forte tertium, ſcilicet quod populus præſentaret P. & P. conſentiret conſtitutioni penſionis 16. ſcutorum, quæ tria clare ſunt ſimoniaca, arg. c.

quam

2 quam pio 1. q. 2. & cap. fin. de pactis. Nec obstat dicere, quod licet prædicta pacta sint simoniaca simonia conuentuali, non tamen sunt talia simonia reali, quia non fuit completa ex vtraque parte quod requiri ad simoniam realem dicimus nos post alios in Manu. Confess. cap. 23. num. 1 co. cum quamuis F. compleuisset pro sua parte, quia renuntiauit P. tamen non impleuit, quia non soluit pensionem. non inquam hoc obstat: tum quia conuentio secunda, qua conuenit inter F. & patronos, vt il le renuntiaret, & hi præsentarent P. completa fuit ab vtraque parte, & etiam prima satis potest dici completa ex parte P. quia dedit mandatum ad consentiendum constitutioni pensionis, tum quia etiam tertia conuen tio, quæ forte facta fuit quod populus præsentaret P. & P. consentiret constitutioni pensionis, potest dici completa ex vtraque parte. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatio cum pacto, vt præsentatus præsentationem prosequi debeat in solidum, an simoniaca, & seq.*
1 *Interpretatio continens delictum in dubio reijcienda.*
2 *Facta prouidorum recta præsumẽda etiam ex parte literam impropriando.*
2 *Argumentum a contrario non valet ad inducendum delictum.*
3 *Intellectus l. Titia. §. fin. ff. de manumiss. varius.*
3 *Lex apte varios recipiens sensus pro firmo fundamento, nisi pro parte vitio carente, citari nequit.*
4 *Dictio nisi post negatiuam orationem, nisi accedat affirmatio, nihil ponit nec in odiosis, et pœnalibus.*
4 *Præsentans præsentato ius suum non prosequente potest alium præsentare.*

CONSILIVM XXV.

ABbàs, & conuentus præsentauerunt quendam ad beneficiũ sui iuris pat. litigiosi cum pacto quod nisi ipse præsentatus intra tempus a iure prosequereretur suam præsentationem in solidum, ipsi possent contrauenire præsentationi, & agere ea, quæ forent opportuna, & necessaria. Euenit quod quidam impetrauit prædictum beneficium sub prætextu quod in huiusmodi præsentatione esset admissa simonia, & causa in Rota commissa quæsitum fuit de sensu, & intellectu præfatæ clausulæ, vtrũ contineret simoniam, an reseruatio prædicta nitatur iure communi.

1 Hoc dubium resoluendum videtur, scilicet quod solum videtur reseruatum ius contraueniendi, & agendi solum illa, quę iure communi po-

terant præſentantes facere, etiam ſi nulla huiuſmodi reſeruatio in præſentationis inſtrumento fuiſſet facta.

Primo quidem quod interpretatio contraria, quam aduerſa pars prætendit, nullo iure firmo nititur, quia negari non poteſt, ſenſum clauſulæ, de quo agitur, eſſe dubium, & clauſulam illam vario modo intelligi poſſe, & intelligendo modo quo aduerſa pars ait contineret præſentantes labe ſimoniæ incurriſſe, & intelligendo eo modo, quo noſtra pars ait, vitatur delictum ſimonię, quod eſt maximum, cap. tanta eſt labes de ſimon. ergo in dubio reiicienda eſt illa interpretatio cap. 1. de reg. iur. l. merito ff. pro ſocio.

Secundo quod ſecundum interpretationem contrariam verbum illud in ſolidum ſignificaret, quod præſentatus teneretur verificare ſuis impenſis, quod ius patronatus pertinet ad præſentantes, quod tamen eſt nimiū diuinare: nullum enim verbum in inſtrumento præſentationis id ſignificat: ſed aduerſa pars pro ſuo affectu videtur diuinaſſe.

2 Tertio, quod facta virorum prouidorum, quales ſunt Abbas, & Monaci præfati valde Illuſt. Monaſterij, relata in aliqua ſcriptura debent præſumi recte facta, etiam impropriando aliqua ex parte literam, cap. niſi eſſent veri prouidi de præben. cum ei adnot. & præfata clauſula impropriando tantillum eius literam poteſt intelligi, vt nullam contineat reſeruationem poteſtatis, qua iure non competit præſentanti poſt factam præſentationem. Ergo illa ſic eſt interpretanda.

Quarto, quod interpretatio contratia non poteſt colligi ex prædicta clauſula, niſi arg. a contrario ſenſu, & huiuſmodi argum. nihil valet, quando colligitur ad aliquid, per quod diſponens auctor incideret in aliquod delictum, & pœnam eius. Ergo non poteſt illud ex ea ſumi.

3 Quarto, quod nihil facit pro aduerſa parte dicta Didaci a Couarr. quę dicitur ipſa pro ſe citaſſe in Epit. 2. par. cap. 4. num. 6. Tum quia citat illa, quatenus tractat intellectum legis Titia §. fin. ff. de manu. teſt. qui multipliciter, & probabiliter a multis intelligitur, vt ipſe Dida. ibi, & alij in l. actione C. de tranſactio. & alij alibi tradunt, & lex, quæ multiplicem eundemque probabilem intellectum habet, non poteſt pro firmo fundamento allegari, l. in ambiguo ff. de reb. dub. cum ei adnota. niſi allegaretur pro parte quæ vitio caret, l. in ambigua. ff. de legibus, & ita vel ille §. non poteſt citari pro firmo fundamento ad propoſitum caſum, vel eſt intelligendus pro noſtra parte, cum ſic intellectus non concludat
4 vitium, & delictum. Tum quia ipſemet Didacus expreſſe tenet, quod dictio niſi, quæ ſequitur negatiuam orationem, nihil ponit, niſi aliquid aliud affirmatiuum accedat, ſecutus in hoc Hadrianum, & alios dicentes, quod qui promittit alicui non ducere aliam niſi eam, non promittit ducere illam, niſi aliquid aliud affirmatiuum interueniat. quod multis ibi confirmat. Tum quia communis opinio habet, etiam referente Decio in

d.l.

dict. l. actione. quod dictio nisi, sequens otationem negatiuam, nihil po nit in odiosis, & pœnalibus. cuius contrarium certe defendi non potest ab eo qui tenuerit gloss. illam solennem clem. 1. verbo facere. de vsuris. cui fere omnes cõsentiunt, & nemo probabiliter ab illa dissentire potest. Ergo nec in proposito nostro potest fieri interpretatio, qua illa dictio, nisi, ponat aliquid odiosum, & pœnale, cum nihil affirmatiuum ad hoc faciens contineat, neque consequenter, vt ponat reseruationem alicuius potestatis contrarię iuri communi; per quam auctor incidat in delictum, & pœnas, sed tantum reseruationem potentiæ, siue potestatis faciendi ea, quæ iure communi licuisset ei facere.

5 Sexto, quod sine vlla verborum impropriatione potest ita intelligi præfata clausula, vt solum videatur per eam reseruari potestas faciendi ea, quæ iure communi potest præsentans non prosequente præsentationem præsentato. Nam, si præsentatus omitteret prosequi causam, eo quod moreretur, vel renuntiatet suo iuri, vel etiam priuaretur per sententiam iudicis, vel ipso iure, ob hæresim, vel aliud crimen, vere, & proprie diceretur eam non prosequi, & omnibus illis casibus iure communi liceret ei, qui eum præsentauit, alterum præsentare, iuxta cap. si electio. de electio. lib. 6. cum ei adnota. adiuncto cap. licet. il 2. de præben. lib. 6. Ergo hæc interpretatio est suscipienda; quia inhęret proprietati verborum eccleśię, arg. l. non aliter. ff. de leg. 3.

SVMMARIVM.

1 *Confidentia illicita in resignationibus tantum simplicib. committitur.*

CONSILIVM XXVI.

FActa permutatione beneficiorum inter duos iuridice, alter, recepta possessione beneficij per permutationem quæsiti, accepit etiam fructus beneficij antiqui collati compermutanti nondum possessionem adepto. Quæritur an sit locus bullis Pij IIII. & V. de confidentia.

1 Respondeo, non videri iudicandum, locum esse in casu proposito bullis Pij IIII. & V. contra confidentias publicatis. Tum quod illę bullę, vt nos dicimus in Manual. Confess. cap. 23. num. 101. & 110. tantum afficiunt confidentias illicitas, & simoniacas, qualis non fuit facta in prædicta permutatione iuridice facta. Tum quia bulla Pij. V. loquitur de resignationibus beneficiorum, quæ simpliciter fiunt in fauorem aliquorum, & non de illis quæ fiunt per permutationes iuridicas. Tum quia non est eadem ratio in vtrisque illarum, & constitutiones illę maxime pœnales

non ſunt extendendæ de aliis caſibus ad alios periura uulgata. Tum quod nulla earum facit mentionem de reſignatione per permutationem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Confidentia ex ſola partium intentione in mente retenta non inducitur.*
2 *Beneficium ſufficiens poſt Concilium Trid. cum alio incompatibile.*

CONSILIVM XXVII.

HAbens beneficium ſufficiens capellaniam ex reſignatione accepit intentione illam ad reſignantis nutum renuntiare: nulla tamen interuenit conuentio, nec pactum. Quæritur an ſit admiſſa confidentia.

1 Reſpondeo primo, quòd in hoc caſu coram Deo, & in foro interiori nulla eſt confidentia; qua incurrantur pœnæ proprii motus, Pii V. quoniam, vt ſcripſi in Manu. Confeſſ. cap. 23. a nu. 109. nec Pius IIII. nec V. quorum Extrauagantium ſumma, & quatenus opus eſt ad literã tranſcribuntur nu. 110. nihil ſanxerunt contra confidentiam, quæ ante illos erat licita; ſed ſolum contra eam, quæ erat illicita, & ſimoniaca. & in hoc caſu nulla talis inuenitur; quia nulla interuenit conuentio, nec pactum illicitum; & ſola intentio vnius partis, immo nec ambarum, non inducit verè ſimoniam, vt ibidem & paulo ante probatur.

2 Secundo, quòd in foro exteriori prætumeretur confidentia illicita comprehenſa in d. Motu proprio, ſi probaretur intentio recipientis beneficium. Quare cauere debet D. Conſulens, ne eam ita confiteatur, vt probari poſſit. Quamuis meo conſilio ipſe relinqueret illam capellaniam, ſi accepit illam poſt Concilium Trid. quo prohibitum eſt, ne quis habens vnum beneficium ſufficiens aliud accipiat, licet, ſi ante illud accepit, poſſet retinere, iuxta opinionem Card. in Clem. gratiæ. de reſcrip. quam ego ſoleo ſequi, & ſequor in Manua. cap. 25. à nu. 125. quia conſulens vt vir pius & ſeruat ea quæ opinio eius requirit ad utendũ ea. &c.

SVMMARIVM.

1 *Confidentia cenſetur, ſi reſignans a reſignatario penſionem, vel fructus capiat.*
2 *Reſignatarius, vt poteſt tuta conſcientia reſignanti quotannis quid donare.*
3 *Intentio reſignantis beneficium, vt tali, vel tali detur, non nocet.*

CON-

CONSILIVM XXVIII.

NRenuntiauit canonicatum in fauorem I. ſimpliciter, nulla reſeruata ſibi penſione; habito tamen antea ab I. mandato de conſentiendo ſibi reſeruationi penſionis quingentorum ſuper fructibus canonicatus, quo noluit vti ad euitandas impenſas; & quia volebat ducere vxorem, qua ducta penſio vacaret; & ſuis impenſis expediuit bullam prouiſionis I. per quam ille accepit poſſeſſionem: & poſtea N. duxit vxorem, & præfatus I. in ſignum gratitudinis vellet ſe obligare ad donandum ſingulis annis 40. ducatos N. dū viueret. Quæritur an licite quoad vtrum que forum poſſit ſe obligare; ita vt neuter eorum poſſit timere ſuam conſcientiam iudicantem iaterius, nec iudicem exteriorem.

1 Reſpondeo primo, nullatenus poſſe præfatum Ioannem obligare ſe ad danda quorannis d.N. præfatos 400. ducatos per bullam Pij V. cuius nos copiam edidimus in Manu. confeſſ. cap. 23. n. 110. quæ inter alia continet expreſſe, eum, qui renuntiauerit aliquod beneficium Eccleſiaſticum in fauorem alicuius, & poſtea receperit à reſignatario aliquam penſionē, vel aliquos fructus ſibi, vel aliis ſuis cognatis, vel cuicunq; alij cenſeatur probata confidentia, per quā cenſeantur partes incurriſſe pœnas in præfata extrauag. contentas: quoniam per talem obligationem, & ſolutionem probaretur præfata confidentia, qua probata Iudex fori exterioris grauiſſimè poſſet illos punire, & iudicare collationem præfati canonicatus fuiſſe ſimoniacam, & ipſo iure nullam.

Secundo, difficile poſſe inueniri viam, per quam conſcientiæ Petri & Ioan. præfatorum quieſcere poſſint ab impugnatione eorum, ſi per obligationem præfatam darentur & acciperentur præfati 400. ducati: quia per eandem probaretur confidentia prædicta per modos portandi præſumptiue noue inductos per prædictam Extrauag.

Tertio, quòd, ſi præfatus Petrus nondum vxorem duxiſſet, facilius poterat excogitari aliquod remedium, cui tamen non eſt nunc locus; cum Petrus non ſit capax penſionis, quam volebat Ioan. conſtituere, vel potius ad conſtituendam eam conſentire.

2 Quarto, quòd probabiliter defendi poſſet inueniri aliquod remediū faciendi quinque ſequentia. Primum, quod nulla confidentia ſimoniaca conuentionalis inter ſeſe, antequam præfatus Ioannes per præfatam bullam accepiſſet poſſeſſionē pacificam, admiſſa fuerit. Secundum, quod ipſimet Petrus & Ioannes ſoli conueniant coram Deo & confeſſariis ſuis, & vere pœniteat eos omnium quæ voluerunt, & excogitauerunt facere contra iura naturalia, diuina, & humana, circa præfatam reſignationem, confidentiam, & ſimoniam tacitam, vel expreſſam, mentalem, uel conuentionalem, poſt præfatam poſſeſſionem acceptam; & quod pro-

ponant firmiter nullatenus vnquam ſe adiuturos ex aliquo capite rerum inter ſe præteritarum. Tertium, quod præfatus Petrus non ſit diues, & vere indigeat ſecundum ſtatum ſuum: ita vt ei poſſit iuſtè intuitu paupertatis erogari de reditibus eccleſiaſticis aliqua pecunia de his, quę ſuperfuerint Ioanni ſeſe honeſtè ſuſtentato. Quartum, quòd Ioannes promittat illam ſummam Petro principaliter propter amorem Dei, & eleemoſynam; & etiam Petrus recipiat eam principaliter ob Deum, & eleemoſynam: quamuis minus principaliter poſſint habere reſpectum minus principalem, & ſecundarium ad obligationem antidoralem, qua præfatus Ioannes obligatur Petro per illam legem naturalem, quæ obligat beneficiarium ad benefaciendum ſuo benefactori, l. ſi non ſortem. §. libertus. ff. de condit. indeb. Quintum, quòd præfati Petrus & Ioannes faciant hæc omnia, & ſeruent ſecretiſſima; ita vt nullus alius præter ipſoſmet ſciat eſſe promiſſa, vel facta: & quod Ioannes ſolus per ſe, & non per alium faciat illam eleemoſynam Petro ſoli per ſe ſolum illam recipienti; adeo vt nullatenus poſſint plenè probari.

3 Quinto, principaliter dico, quòd animus & ſpes gratificationis, quam Petrus habuit ante reſignationem ſine pacto & conuentione habita cum Ioanne, non poteſt nocere verè prædictis coram Deo; quia ſimonia mentalis ſola pœnitentia tollitur, iuxta cap. fin. de ſim. & intentio reſignantis beneficium, vt conferatur tali vel tali, non nocet ſecundum S. Antonin. quem nos ſequimur in d. cap. 23. nu. 109. Sed caueat Petrus, ne cui hoc confiteatur: ita vt probari poſſit: quoniam hoc nouè inducit Pius V. vbi ſupra ſufficere ad pręſumendam confidentiam: quamuis verè non ſit, vt nos ibi notauimus &c.

SVMMARIVM.

1 *Confidentia per verba generalia iactatoria non inducitur.*
1 *Ius in beneficio per ſolam ſignaturam adquiritur.*

CONSILIVM XXIX.

QVidam Cardinalis impetrauit à Papa beneficium cuidam ſuo familiari, & ſignata ſupplicatione per Papam, iuſſit ſuo ſollicitatori, vt non curaret expedire literas. quod cũ veniſſet ad notitiã præfati familiaris, dixit Cardinali, ſe cum omnibus, quæ habebat, & præfatum beneficium eſſe paratum eius obſequio, & voluntati. quibus dictis Cardinalis reſpondit, ſe eſſe contentum, vt ipſe expediret literas, & caperet poſſeſſionem, ſi non efficeretur certum quid, quod non fuit effectũ.

Quę-

Quæritur, an, ſi præfatus familiaris expediuit literas, & cœpit poſſeſſionẽ, incurrit pœnas confidentiæ contentas in bullis Pij iiij. & Pij. V?

1 Reſpondendum videtur, quod non: quia familiaris non promiſit Cardinali quidquam certum, vel obligatorium, ſed per verba generalia iactantiæ, quæ non obligant. l. fin. ff. de teſtamen. & in c. cum veniſſent, de inſtitu. & antequam illa promiſſio, vel oblatio iactatoria facta fuiſſet, iam ius erat quæſitum familiari per ſolam collationem ſignaturæ, c. penult. de conceſ. præb. lib. 6. c. ſi tibi abſenti. de præben. eod. lib. & præſupponit Rota deciſ. 27. de reſcrip. & 20. de conceſ. præben. in antiquior. Felinus, & Decius in rubrica de conſtitu. Non obſtat quod promiſſio fuit ſpecialis de diſponendo de beneficio ad libitum Cardinalis: quia ſimul fuit generalis ad complacentiam. d. c. cum veniſſent, nec refert, quod ante poſſeſſionem, & literas expeditas, quarum expeditionem, & poſſeſſionem potuiſſet impedire Cardinalis, ſtante quod non ſolum committitur ſimonia per promiſſionem, ante iuris acquiſitionem, ſed etiam ante poſſeſſionis adeptionem, Abb. receptus in c. dilectus, il 1. ſub fin. de ſimon quia reſpondetur eadem ratione, qua ſuperius, ſcilicet, quod promiſſio fuit vana, iactatoria, generalis, & ad complacentiam. Cæterum puto expedire in hoc caſu, vt idem familiaris ſupplicet eidem Cardinali, vt remittat ſibi huiuſmodi qualem qualem promiſſionem, & ſit contentus illa naturali, quæ naſcitur ab inſtinctu naturæ, vt bene facienti benefaciamus, iuxta l. ſi non ſortem. §. libertus. ff. de condi. indeb.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca non eſt renuntiatio ex ſola intentione, ſed ſic ex pacto inter reſignatarium & mediatorem.*

2 *Simoniaca eſt renuntiatio ſubſecuta ex præcedente renuntiatione ſimoniaca.*

3 *Collatio beneficij in fauorem ignorantis ſimoniam cum tertio commiſsã, eſt valida, & fructus dum ignorat facit ſuos, ſed ſciens tenetur beneficium ſtatim dimittere.*

3 *Adminiſtrator beneficij etiam culpabiliter factus non tenetur fructus reſtituere, quando nec beneficiarius tenetur.*

4 *Mediator ſimoniæ fructus tenetur reſtituere, ſi collatio fuit à principio nulla, & ſimonia fuit realis.*

CON-

CONSILIVM XXX.

TItius clericus ad inſtantiam Caij laici renũtiat beneficium cum reſeruatione fructuum, & regreſſus in fauorem Seij fratris Caij, & renuntiauit cum intentione, quod quando Lælius filius Caij ad ętatem legitimam peruenisſet, Seius illi renuntiare teneretur beneficium. moritur interim Titius; cum nondum Lælius ad ætatem peruenisſet, & Seius cum non intenderet vitam clericalem agere, ad inſtantiam Caij renũtiauit cum reſeruatione fructuum, & regreſſus Sempronio, qui pactum fecerat cum Caio, inſcio Seio, quod renuntiaret ſtatim aliud beneficium Lęlio, & quod mortuo Seio teneretur renuntiare Lęlio, vel cui Caius vellet. Sempronius renuntiat illud aliud beneficium; & poſtea moritur, & cum Lęlius eſſet in ætate legitima renũtiat illi Seius. Lęlius nihil horũ, quæ ſupra narrata ſunt, ſciuit, neq; ſcit. Caius ſemper percepit fructus, qui debebantur Seio, & Lęlio, ipſis tamen conſentientibus. Quæritur primo, an reſignatio facta in fauorem Seij teneat? Secundo, an valeãt reſignationes factæ à Seio reſignatario. Tertio, an Caius teneatur reſtituere fructus ex dictis beneficijs perceptos?

1 Reſpondeo primo, quod renuntiatio facta à Titio in Seium non fuit ſimoniaca, ſi ſola intentione, vt poſtea Seius renuntiaret in Lęlium, facta fuit, ſed in facto licet dicatur nullum pactum, nec confidentiam interueniſſe inter Titium & Seium non tamen dicitur, quod non interuenit cum alio præſertim cum Caio, in cuius gratiam facta fuit renuntiatio in fauorem Seij, qui erat frater illius, ea intentione, vt poſtea daretur, Lęlio filio Caij, & ſi interuenit aliquod huiuſmodi pactum cum Caio, fratre Seij, qui idem erat, & ſic patet, quod interuenit ſimonia cum tertio ignorante reſignatario.

Secundo, quod renuntiatio quã fecit Seius in fauorem Sempronij fuit ſimoniaca eodem genere ſimonię, ſcilicet, ignorante reſignante, quia inter Sempr. reſignatarium, & Caiũ patrem Lęlij ad cuius inſtantiam reſignatio fiebat in Sempronium, interuenit pactũ, vt renuntiaret alterum beneficium in Lęlium filium Caij & etiam illud cum perueniret ad legitimam ætatem Lęlius.

2 Tertio, quod tertia renuntiatio, quã fecit Seius in Lęlium, non fuit in ſe ſimoniaca, licet inter Caium, & Sempronium interueniſſet pactio de renuntiando in Lęlium, quia inter Seium, ad quem per regreſſum peruenit beneficium, & Lęlium, nec Caium, vlla fuit conuentio.

Quarto tamen idẽ iudicandum eſt de acquiſitione beneficij facta per regreſſum ob mortem Sempronij, quod eſt dictum de acquiſitione prima. Quia vitrute acquiſitionis primæ quęſiuit regreſſum, & ita regulabitur ſicut prima renuntiatio, & conſequenter iudicabitur ſimoniaca, ſi Titius conuenit cum Caio ignorante Seio, & alias non.

Quin-

3 Quinto, quod mea opinione, quam alias fulsi, collatio beneficij per simoniam inter alios initam facta ignoranti valet ipso iure: licet, cum primum scierit illam commissam, teneatur illud renuntiare, & potest certe dispendere fructus perceptos, donec nescierit. Et consequenter nec ille, nec hæredes eius tenentur ad restitutionem. & ita Caius qui percepit fructus de cõsensu Seij, & Lęlij, videtur percepisse de consensu legitimorũ administratorũ, & cõsequẽter non cogitur de rigore iuris ad restitutionem eorum. Nec obstat quod nemo debet reportare commodum de sua iniquitate, nec consequenter Caius de simonia, quam vt tertius admisit ignorantibus fratre Seio & filio Lælio. Quia responderi potest, quod non recipit immediate de iniquitate sua commodum, sed ex donatione expressa, vel tacita legitimorum administratorum, quamuis eius iniquitas fuerit occasio iuris legitimorum administratorum, arg. c. quia diuersitatem de concess. præb. quatenus probat, quod ei, qui sua culpa fuit excommunicatus, quæritur commoditas suspendendi cursum temporis semestris dati ad conferendum collatoribus propter impedimentum excommunicationis, argumento proxenetæ, siue mediatoris, qui persuaderet collatori beneficij, vt conferret illud minus digno, digno tamen, contempto digniore, licet peccaret, & mediante illo peccato quęreretur beneficium illi minus digno, non peccaret, neq; teneretur restituere, si quid ei alius legitime daret, plus quam alius, qui nil in ea re peccasset: argumento item quod mater, quæ ex fornicatione genuit filium, possit accipere ab illo filio, quod sibi alius legitime donaret ex bonis, quæ à patre fornicario iusta successione, vel donatione, quæreret. Quia non capiunt commoditatem de iniquitate, sed de alio titulo bono,
4 licet occasione iniquitatis obueniente. Fortius tamen obstare potest id, quod alias defendimus, mediatorem simoniæ teneri ad restituendos fructus perceptos à simoniaco, si eos ille non restitueret, arg. c. fin. de iure iur. & aliorum. sed responderi potest illud esse verum in mediatore illius simoniæ, per quam collatio beneficij redderetur nulla ipso iure, qualis est simoniæ realis, quæ contrahitur cum ipsomet beneficiario, vel sciente, & volente ipso, non autem in mediatore simoniæ mentalis tantum, vel mentalis, & conuentionalis tantum, vel realis ignorante collatario, siue eo, cui confertur beneficium. Ratio diuersitatis sit illa, quod per illam nil iuris quęritur beneficiario, quippe quæ reddit titulum eius inutilem, & ipso iure nullum: & communiter capit, & impendit fructus alienos sine iusta facultate id faciendi, & ita tenetur restituere ipse, vt quidam fur, & qui fuit causa, vt sic inutiliter, & male acciperet, & dispenderet eos, iuxta extrauag. 2. de simon. Per has autem non redditur titulus nullus, vt supra dixi, & ita durante ignorantia iuste tenet beneficium, iusteq; potest dispendere fructus eius, nec tenetur restituere eos post habitam de tali simonia notitiam. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Resignatarius nolens soluere pensionem alij, quam resignanti, reseruatã, prætextu confidentia admissæ, ius suum elidit.*

CONSILIVM XXXI.

REsignauerat A. suum Canonicatum in manibus Pontificis in fauorẽ B. cum reseruatione certæ pensionis in fauorem cuiusdam C. Bullæ omnes fuerunt expeditæ, & sic virtute Bullarum Apostolicarum de reseruatione dictæ pensionis in fauorem dicti C. hæredes prædicti C. petunt ab ipso B. solutionem pensionis ab hinc aliquibus annis decursarũ, Ipse B. respondet, illas non debere, quia fuit impositæ prædicta pensio ad sustentandam, & alendam familiam, & filios prædicti A. resignantis, quod promittit se probaturum, atq; ideo esse confidentiam, & non debere pensionem. hęredes prædicti C. replicant contrarium. Quęritur quid iuris?

1 Respondeo primo, quod replicatio hæredis prædicti C. est iuridica, videlicet, quod prædictus B. debet soluere pensiones decursas nondum solutas, vel quod ipse B. debet relinquere Canonicatum, super quo constituta fuit pensio. Si enim constitutio pensionis non valuit; quia in renuntiatione interuenit confidentia annullans constitutionem pensionis, à fortiori interuenit confidentia annullans renuntiationem, ob quã fuit pensio constituta; quia magis vetatur renuntiatio fiduciaria, quam pensio ob eam constituta, vt colligitur ex ipsismet extrauag. Pij iiij. & Pij v. quarum partes necessarias retulimus ad verbum in Man. cap. 23. n. 110.

Secundo respondeo, quod non interuenit in casu proposito confidentia illa illicita, & simoniaca, tam grauiter a prædictis Pijs punita quoad forum conscientiæ, si inter ipsum A. & B. vel C. non interuenit pactum, vt pensio constituenda redderetur in sustentationem, & alimenta filiorum suorum, licet intentio ipsius fuisset illa, & licet ideo renuntiaret canonicatui, sperans, quod id postea ipse C. faceret, per ea, quæ ipse scripsi supra num. 109. & paulo post in notabilibus extrauag. Pij v. nu. 110.

Tertio, quod si prædictus B. legitime probauerit prædictam conuentionẽ interuenisse, immo & si probauerit intentionem principalem ipsius A. constituendi pensionem, fuisse, vt illa cederet sustentationi filiorũ suorum, iudicabitur pensio illa constituta per confidentiam præsumptiue illicitam, & ita esse inualidam; & eadem ratione iudicabitur renuntiationem Canonicatus, super quo fuit posita pensio, præsumptiue fuisse factam

factam ex illicita cõfidentia pet contextũ prædictæ bullæ Pij V. Sal. &c.

SVMMARIVM.

1 *Renuntiatio fructuum decurſorum inter collitigantes non eſt ſimoniaca, niſi &c.*

CONSILIVM XXXII.

QVidam præſentatus ab aliquibus patronis omiſit litigare ſuper ſua præſentatione multo tempore litigantibus alijs ſuper iure beneficij, ad quod fuit ipſe præſentatus, & cum concordaſſent alij certo modo cum beneplacito Sedis Apoſtolicæ, tam ſuper iure beneficij, quam fructibus, etiam decurrendis. Quæritur an poſſit ipſe ſine auctoritate Papæ conſentire illi concordiæ, quatenus fuit facta ſuper fructibus ſine vllo iuris ſui, ſiue præſentationis præiudicio abſque ſimonia.

1 Pro parte affirmatiua facit, quod per huiuſmodi conſenſum, nihil iuris ſpiritualis traditur, nec recipitur, nec fit vllum pactum ſuper re ſpirituali de relinquendo, vel tradendo illam. ergo non eſt ſimonia, argu. definitionis eius, quæ ponitur in ſum 1. q. 1. Secundo, quod nullo iure videtur prohiberi, quod volens litigare ſuper iure alicuius beneficij cum vno non poſſit renuntiare fructus eius alij, qui litigauit ſuper eodem beneficio cum alio, vel alijs, præſertim poſt concordiam inter eos habitam.

Pro parte vero negante videtur facere, quod renuntiatio iuris petendi fructus decurſos, quos prætendit ſibi debitos fore caſu quo ſua præſentatio iudicaretur valida, & ſequatur inſtitutio, corroboratur ex eo, quod adquirit ſibi fauorem notabilem eorum in quorum vtilitatem renuntiat ius illud petendi fructus: quia ſunt patroni, vel perſonæ quibus patroni beneficij fauerunt, & fauent, & indirecte obligaretur ad fauendum huic renuntianti fructibus obligatione ſaltem antidorali. Quamuis eius remiſſio non videatur inducere ſimoniam, iuxta dicta in Manu. Confeſſ. cap. 23. a nu. 106. attamen videtur eſſe quoddam pretium ad retinendum patronos qui eum præſentarunt, & ad inducendum alios ad præſentandum eum de nouo. & pręterea remiſſio hæc fit, vt hi quibus illa fit proſequantur litem, quam gerunt cum illo, cum quo remiſſor geſturus eſt aliam, & ita videtur ſoluere pretium, vt ei faueant quo adius non dum quæſitum, ſed quærendum virtute præſentationis parum validæ. Quare tutius foret facere illam cum beneplacito Sedis Apoſtolicæ.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Confidentiam illicitam non admittit impetrans alicui beneficium, & confidens, quod illud poſtea in ſui fauorem ſit renuntiaturus. nu. 5.*
2 *Confidentia an alterius tantum partis conſcientia admittatur. nu. 5.*
3 *Beneficium alicui procurans, vnde ſibi vel alij quid eueniat, ſimoniacus.*
4 *Confidentia tantum illicita bullis Pij. IIII. & V. damnata.*

CONSILIVM XXXIII.

QVidam reſidens Romæ monitus a fratre ſuo de vacatione cuiuſdã beneficij, vt illud impetraret ſibi, illud impetrauit pro fratre ſuo, & expediuit literas, quas miſit ad fratrem, ad quem etiam ſcripſit literas priuatas, quibus ſignificabat noluiſſe impetrare illud beneficium pro ſe, ſed pro illo, ea ſpe quod ipſe renuntiaret illud in fauorem eius, quando eſſet adeptus ſuſtentationem ſibi decentẽ, & frater in Hiſpania manens accepit poſſeſſionem, quam tres annos continuauit, poſt quos frater, qui impetrauit, exiſtens Romæ, rogauit prædictum fratrem, vt reſignaret prædictum beneficium in ſui fauorem, & frater in Hiſpania manens, ſtatim miſit mandatum ad reſignandum, & ſcripſit ei, quod eamente ſemper poſſedit illud, vt reſignaret in ſuum fauorem, quandocunque vellet, & ita reſignatione facta, & expeditis literis accepit poſſeſſionem. Quæritur an in præmiſſis interuenerit vlla confidentia damnata?

1 Pro parte affirmante facit primo, quod frater reſidens Romæ impetrauit beneficium pro fratre ſuo, confidens, quod ille renuntiaret illud in ſuum fauorem, quando ipſe vellet. ergo habuit confidentiam, quod ille reſignaret. cum confidens habeat confidentiam, ſicut amans amorem, & cognoſcens cognitionem, cum anima hominis non per ſe ipſam, ſed per qualitates, & euidentia a ſe producta intelligat, & appetat, ſicut etiam angelus, quia ſolus Deus eſt ſimplex ſine vlla compoſitione, cap. firmiter de ſumma trinit. etiam formæ ad ſubiectum, vt ibi ait gloſſ. ita quod ipſemet eſt ſua intelligentia, & voluntas, vt declarant omnes in 1. ſentent. diſtinct. 9. & S. Thom. 1. p. q. 3. art. 6.

2 Secundo, quod fel. rec. Pius V. in ſua extrauag. intolerabilis, quam referimus in Manual. Confeſſ. cap. 23. num. 110. inter alia conſtituit, ſufficere ad conſtituendam confidentiam, vt vnus inter quos dicitur habita habuerit illam, vt colligitur ex illis verb. *etiam ſola dimittentis intentione receperit*. & ex illis. *licet ipſum confidentiæ crimen alterius tantum partis*

partis conscientia sit admissum. Cum ergo orator tempore impetrationis habuerit confidentiam, licet frater eius id nesciret, videtur contracta confidentia.

3 Tertio, quod procurans, & quærens alicui beneficium, vnde ipse, vel alius cognatus eius accipiat aliquod commodum, videtur confidentiam beneficialem admittere, vt prædictus Pius V. videtur expresse dicere.

Quarto, quod frater existens in Hispania renunciauit in fauorem fratris, qui Romæ impetrauit, propter confidentiam, quam habuit de ipso frater impetrans.

His tamen non obstantibus, contrarium videtur iudicandum, saltem 4 in hoc foro conscientiæ. Tum quia extrauagantes illæ Pij iiij. & Pij v. non damnant, nec puniunt omnem confidentiam, sed solum illicitam, & simoniacam, & quæ ante illas extrauag. erat illicita, per ea quæ nos vbi supra nu. 109. scripsimus, quę ibi legi possunt. At confidentia prædicti fratris impetrantis non erat ante illas extrauag. illicita per scripta vbi supra nu. 109. vers. ad duodecimum, quæ etiam ibi videri possunt. Tum quia, si prædictus orator ob prædictam spem, & confidentiam iudicandus esset admisisse confidẽtiam illam damnatam, & punitam à prædictis Pijs, consequeretur omnes fere collatores, electores, & præsentatores, qui conferunt beneficia suis cognatis, familiaribus, & amicis, aut præsentant eos ad illa, immo & intercessores, & impetratores, qui procurant, vt beneficia conferantur eis, dicerentur admittere confidentiam; quod tamen dicere, & iudicare esset absurdum, & ab omni humana societate, & charitate Christiana alienũ. quotus enim quisq; præfatorum facit prędicta, qui non speret, & confidat, quod ille cognatus, familiaris, vel amicus, cui confert, vel quęrit beneficium, aut præsentat ad illud, non speret aliquam gratitudinem ab eo, & confidat, quod ipse erit sibi gratus, & faciet in gratiam eius aliquod magnum, vel parum? Quotus item quisq; est, qui recipit beneficium, qui non concipiat animum retribuendi, & ostendendi aliquam gratitudinem erga benefacientem sibi: cum iure ipso naturæ sit constitutum, vt benefacientib. benefaciamus. l. si non sortem. §. liberrus. ff. de condict. indeb. adiuncta eius glos.

5 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur, concedendo prædictum oratorem habuisse quidem confidentiam, negando tamen, quod illa fuit illicita, & simoniaca damnata, & punita à prædictis Pijs, sed licita, & honesta, iuriq; naturæ consona: quia nullum pactum, nec vlla conuentio interuenit ante impetrationem, nec literarum expeditionem inter ipsum, & fratrem suum, & contra iuris canonici expressos canones: & dicere quod est illicitum sperare aliquod beneficium ecclesiasticum à prælato, vel ecclesia, cui seruit, vel ab hero, siue patrono intercessionem ad habendum illud, modo cessent pacta, & obligationes ciuiles additæ obligationi naturali, & antidorali, qua beneficiarius te-

netur beneficio, cap. si officia. 59. disti. & cap. quid proderit. 61. distin.

Ad secundum respondeo id, quod respondi vbi supra nu. 110. in ad nota. 1. & 6. addita extrauag. Pij v. quod ibi videri potest.

Ad tertium respondeo, quod Pius v. non damnat omnes, qui procurãt alijs beneficia, sed solum qui procurant, vt de illis postmodum ad libitum suum disponatur, fructus etiam percipientes illorum. quod non fecit prædictus frater impetrans, vt constat ex facto.

Ad quartum respondetur, quod, sicut confidentia bona, & licita nihil nocet licite confidenti, nec actui, quem licite confidendo facit per prædicta, & quia res, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit, cap. 2. de constitutio. sic nihil debet nocere illi, qui facit illud, quod licet, per regulam sine culpa sua non est quis puniendus, cap. sine culpa sua non est quis puniendus. de reg. iur. lib. 6. & ita quotidie maximi prælati, & domini conferunt, & conferri procurant aliqua beneficia aliquibus familiaribus, de quibus cõfidunt, quod facient ea, quæ iuste ipsi rogauerint, nullo tamen pacto præmisso, nec vlla promissione de faciendo ea, quæ ipsi rogauerint, & postea rogantes eos, vt illa beneficia renuncient libere in manibus suis, vel in manibus Papæ, vt conferantur alijs dignioribus, vel sibi ob aliquod iustum respectum grauiorib. libenter, & licite rogata præstant, quos nemo iudicat, nec licite potest iudicare confidentiam illicitam committere per prædicta: & quia alioqui bona pars maximorum prælatorum, & dominorum periret, quod tamquam absurdum non est dicendum. l. nam quod absurdum. ff. de bonis liber. &c.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus extrauag. cum primum. Pij V. in simoniacos. & seqq.*
2 *Irregularitas post adeptum beneficium vacationem ipso iure non inducit.*
3 *Pœna, antequam infligatur, conscientiam non ligat.*
3 *Pœna in dubio per verba futuri temporis non censetur ipso iure imposita.*
4 *Clausula in vna parte dispositionis posita, vbi est eadem ratio, ad omnia refertur.*
5 *Simoniacus in beneficio antiquo iure ad alia non erat inhabilis.*

CONSILIVM XXXIIII.

AN commitens simoniam hodie in beneficio fiat ipso iure inhabilis ad illud, & quodcunque aliud adipiscendum, & iam adeptum?

Decisio huius quæstionis dependet ex intellectu extrauag. cum primum.

mum. Pij. V. qua eſt folio 9. & 12. libri ſuarum conſt. ſi enim illa ita in-
1 telligatur, vt pœnæ in ea contra ſimoniacos in beneficio inſtitutæ ipſo iu re abſque alia ſententia in foro conſcientiæ cenſeantur inflictæ, & quod inducit inhabilitatem, tam ad beneficia adepta, quam adipiſcenda, eſt vno modo reſpondendum, ſi vero intelligatur, vt non habeat locum in beneficijs iam adeptis, nec in adipiſcendis, niſi poſt ſententiam, eſt aliter reſpondendum.

2 Sed ille extrauagans non habet locum in beneficijs per ſimoniam adeptis. Tum quia de illis non facit expreſſam mentionem, & eſt conſtitutio, & ita reſtringenda cap. odia de reg. iur. lib. 6. Tum quia inhabilitas, & irregularitas poſt beneficium quæſitum non inducit vacationem illius ipſo iure, homicidium enim, & irregularitas inde nata non priuat homicidam ſuo beneficio ipſo iure, iuxta Innoc. recep. in cap. cum noſtris. de conceſſio. præbend. & probatur in cap. clericis, nec clericus, vel monach. & cap. ex ſororis, de exceſſibus prælato. & vtrobique Panor. Tum quia non eſt recedendum a iure antiquo, niſi quatenus per nouũ exprimitur, l. præcipimus. C. de appellat. Et ſic præfata extrauag. ita videtur intelligenda, vt non cenſeatur habere locum in foro conſcientię
3 ante ſententiam. Tum quia pœna non ligat conſcientiam ante illam inflictam iuxta gloſſ. ſolenn. in cap. fraternitas 12. q. 2. & Sanct. Thom. in 2. 2. q. 62. art. 4. Tum quia pœnæ ſunt reſtringendę, cap. pœnæ de pœnitent. diſt. 1. & in dubio pœna per verba futuri temporis ſtatuta nõ cenſetur ipſo iure impoſita, iuxt. gloſſ. in cap. in pœnis de reg. iur. libr. 6. & pœnę prędictę per verba futuri temporis imponuntur. Tum quia cõtextus eius triplicis generis pœna punit ſimoniacos, ſcilicet in ordine, dignitate, & beneficio, & punitos non punit, niſi conuictos. ergo non videtur punire alios, niſi etiam fuerint conuicti, quia clauſula poſita in
4 in vna parte diſpoſitionis, ſiue ponatur in principio, ſiue in medio, ſiue in fine, cenſetur referri ad omnia contenta in illa, cap. ſecundo requiris. de appellat. modo eadem ratio referendi ſit in omnibus, vt pulchrę Dec. poſt alios ibi reſoluit, & in prædict. tribus cap. eadem ratio inuenitur. ſic enim habet contextus. *Quicunque igitur deteſtabile crimen ſimoniæ prauitatis commiſſe conuictus fuerit, in conſequendis ordinibus, eo ipſo ſit ab illorum executione per decennium ſine ſpecie diſpenſationis ſuſpenſus, & per annum carceribus mancipetur, qui dignitates eccleſiaſticas ſimoniace acquiſierit, illis ſit ipſo iure priuatus, & in futurum inhabilis, ad eas, & quaſcunque alias obtinendas. Qui beneficium, aut officium eccleſiaſticum ſimoniace adeptus fuerit illis ſimiliter ſit pro iure priuatus, & ad fructuum omnium, quos perceperit reſtitutionem teneatur, & perpetuo ſit inhabilis ad ea, & quæcunque alia beneficia eccleſiaſtica obtinenda.*

5 Non obſtant illa verba (eo ipſo) ter repetita in dicta eccleſia. Tum quia certum eſt primæ pœnæ non eſſe locum ante conuictionem. Attamen

men in illa parte, in qua illa ponitur sunt posita illa verba, quæ referri videntur ad priuationem iuris, quod videbatur quæri, & ad annullationem actus simoniaci, & adeptionis beneficij, & non ad inhabilitatem, quo ad illa. Partim quod non est eadem ratio referendi, cum iure antiquo adeptio simoniaca esset ipso iure nulla per extrauag. 2. de simonia. inhabilitas autem ad alia fit contra illud. Partim quod alioquin verba illa. *si conuictus fuerit*, essent frustratoria. Cum etiam, vt prædictum est, in impositione primæ pœnæ ponuntur illa verba, (eo ipso) Partim denique quod ponuntur post illa verba. *si conuictus fuerit*. & ita ad verificationem eorum prærequiritur coniunctio. Tum quia pœnas per illam constitutionem inductas quo ad alia quædam delicta non deberi ipso iure, sed per sententiam ostensum fuit in miscela. 46. de oratio. num. 2. Tum denique quod meo iudicio, a paucis est prædicta constitutio quoad hunc effectum vsa recepta, licet a plurimis circa beneficia, simonia committatur, & lex qua non est vsa recepta, non ligat §. leges. 4. dist. & glos. recept. cap. 1. de treg. & pac. Quod post alios vtiliter applicauimus ad quandam legem partim recep. partim non in Manual. Confess. 23. num. 62. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus in ordine suspensus est, & excommunicatus num. 6.*
1 *Simoniacus deponi potest, sed non est ipso iure depositus num. 6.*
2 *Collatio irregulari, vel inhabili facta, est ipso iure nulla.*
3 *Pœnam nullam ipso iure incurri, nisi lege caueatur.*
3 *Simoniacus in beneficio relicto eo, & acta pœnitentia celebrare valet.*
4 *Beneficium per simoniam a se ignotam adeptus potest illudi nisi sit dignitas, vel curatum dispensante Episcopo habere.*
5 *Simoniacus in beneficio occultus absolutione secuta aliud adipisci non vetatur, sed non illud ipsum sine dispensatione num. 7.*
7 *Intrusus in beneficio, vt sit ad illud licet non ad alia, inhabilis, ita & simoniacus.*

CONSILIVM XXXV.

AN simoniacus in beneficio sit irregularis, et inhabilis ad obtinendū alia beneficia?

1 Pro parte affirmante facit cap. penult. de electio. quatenus videtur habere, quod dispensatio episcopi ad id requiritur: secundo quod simonia non solum est crimen, quod meretur depositionem, cap. tanta de simon.

sed

ſed etiam eam inducit ipſo iure, vt per locum a fortiori probat cap. recuſatum de ſimon. & illam admittens in ordine, vel beneficio eſt hodie ex-
2 communicatus per extrauag. 2. de ſimo. Tertio quod collatio facta homicidæ, vel alias irregulari, eſt ipſo iure nulla, licet per homicidium, & irregularitatem non perdantur ipſo iure beneficia prius adepta ſecundum Innocen. recte intellectum in cap. cum noſtris de conceſſio. præben. Quarto quod ſimoniacus in beneficio non poteſt habere illud, neque aliud ſi per ſe commiſit ſimoniam, vel per alium ſe volente vt viſus eſt aliquibus reſoluere Panor. in cap. de ſimoniace, de ſimon. nu. 7.

3 Pro parte vero negante, quæ tenenda eſt facit. Primo quod nulla pœna eſt dicenda ipſo iure incurri, niſi lege id caueatur glo. ſolem. & recep. in cap. fin. de iure pat. et quod nulla eſt, quæ irregulariter infligat ſimoniaco in beneficio. Secundo, quod irregularitas non incurritur niſi in caſibus expreſſis a iure cap. is qui de ſenten. excom. lib. 6. At nullibi exprimitur aliquem irregularem ipſo iure ob crimen ſimoniæ in beneficio
4 commiſſum. Tertio quod Innocen. quem nos retulimus in Manua. conſ. cap. 23. nu. 111. dicit expreſſe in d. cap. tanta, quod ſimoniacus in beneficio non eſt ſuſpenſus, et ideo relicto illo acta pœnitentia poteſt celebrare, quod non poſſe ſi eſſet irregularis, vt dicimus in d. Manua. cap. 27. nu. 194. arg. cap. fin. de tempo. ordin. et cap. inquiſitionis de accuſatio. Quarto, quod adeptus beneficium per ſimoniam a tertio commiſſam, et a ſe ignoratam, licet teneatur renuntiare, illi poteſt tamen illud ipſum ha
5 bere per diſpenſationem epiſcopi, niſi ſit prælatura d. cap. penult. Quinto quod nullo iure videtur caueri, quod adeptus aliquod beneficium per ſimoniam, etiam a ſemetipſo, vel ſe volente commiſſam non poſſit adipiſci aliud ſine diſpenſatione, modo ſimonia non ſit notoria, vel non ſit condemnatus de illa, et ipſe ſimoniacus ſit abſolutus ab excommunicatione, quam ob illam ſimoniam incurrit, & Panor. in ſua longa diſt. d. cap. de ſimoniace. Solum dicit, quòd ſolum adeptus per ſimoniam propriam aliquod beneficium, etiam ſi ſit ſimplex, non poteſt habere illud per diſpenſationem epiſcopi, de alijs autem nihil dicit neque gloſ. ordinaria, cap. 1. 1. q. 5. neque gloſſa cap. ex multis 1. q. 3. neque gloſ. d. cap. de ſimoniace neque gloſ. cap. poſt translationem de renuntia. nec vlla alia id dixit neque Felin. qui per omnia ſequitur Panor. in d. cap. de ſimoniace de eo aliquid dixerunt.

6 Ad primum oppoſitorum reſpondeo quod loquitur de ſimoniaco in ordine, vt colligitur ex eius gloſ. qui licet non, ſit irregularis eſt tamen ſuſpenſus iure nouo extrauagantis 2. & antiquo d. cap. tanta adiuncta gl. magna de ſimonia & ideo non ſolum eget diſpenſatione ab excommunicatione. ſed etiam a ſuſpenſione.

Ad ſecundum, concedo ſimoniacum etiam in beneficio poſſe deponi, ſed nego eſſe ipſo iure depoſita, & nos loquimur de irregularitate ipſo

iure impoſita. Concedo item eſſe ipſo iure excommunicatum, & conſequenter quod durante excommunicatione eſt inhabilis ad omnia beneficia, ſicut quilibet alius excommunicatus, ſed nego quod ſit irregularis, ita quod acta pœnitentia, & abſolutione ſecuta non poſſit habere alia beneficia, quia id nullo iure cauetur.

Ad tertium concedo collationem beneficii factam homicidę, vel alias irregulari, etiam poſt pœnitentiam eſſe ipſo iure nullam: nego tamen per ſimoniam induci irregularitatem niſi ſecuta ſententia condemnatoria, quæ infamat vt dicit Panor. in d. cap. de ſimoniac.

Ad quartum nego id dici a Panor. vt ſupra dictum eſt, & quando diceret profecto erraret: quia ſine textu, & iuſta ratione id affirmaret, quod tamen vt prædixi nullatenus facit.

7 An autem adeptus beneficium per ſimoniam propriam & conſequenter excommunicatus per iura noua excommunicatione Papali, & abſolutus ab illa poſſit noue habere illud ipſum beneficium, ſaltem ſi occulta eſt ſimonia, quæſtionis eſt, & videtur quòd non: primo quia etiam obtentum per ſimoniam alienam ſe volente admiſſam non poteſt retineri etiam cum diſpenſatione Epiſcopi; ſi eſt dignitas, vel beneficium curatum cap. penult. de electio. ſecundum receptiorem ſententiam, pro qua eſt bonus textus, qui de Epiſcopatu agit in cap. poſt translationem de renuntiat. Secundo quod Panor. vbi ſupra recept. ab alijs ſimpliciter determinat eum, qui per Simoniam propriam adeptus eſt aliquod beneficium non poſſe illud retinere etiam per epiſcopi diſpenſationem, ita quod videtur reſoluendum, quod licet poſſit quis obtinere per diſpenſationem Epiſcopi beneficium ſimplex obtentum per ſimoniam alienam ſe ignorante commiſſam poſt renuntiationem liberam ſtatim factam poſt certificationem, & alias ſine vlla diſpenſatione obtentum tamen per ſimoniam propriam vel ſe volente admiſſam non poteſt habere ſine diſpenſatione ſaltem Epiſcopi, etiam ſi ſit ſimplex, poteſt tamen habere alia poſt abſolutionem ab excommunicatione, vt ſupradictum fuit.

8 Non obſtat, quod ſicut homicidium ſublata irregularitate eſt capax cuiuſuis beneficij, ita ſimoniacus ſublata excommunicatione non videtur habere impedimẽtum vllum ad illud, cum non ſit irregularis, nec ſuſpenſus ab officio, quin per titulum nouum illud adquirere poſſit. quia reſponderi poteſt, quod ſicut intuitus in aliquo beneficio fit inhabilis ad illud, licet non ad alia, cap. quiſquis de electio cap. 1. de conceſ. præben. & alia multa adducta per Fel. in cap. in noſtra nu. 12. corol. 2. de reſcrip. ita adeptus aliquod beneficium per ſimoniam propriam fit inhabilis ad illud licet non fiat inhabilis ad alia.

Quę ſupradicta omnia licet vera ſint ſecũdum iura antiqua quæ præceſſerunt Pium V. extat tamen eius extrauag. Cum primum edita anno 1566. per quam pater. An ſimoniacus in beneficio fiat inhabilis irre-

irregularis vel ſuſpenſus ipſo iure late dictum fuit in proximo præcedenti conſilio.

SVMMARIVM.

1 *Renuntians beneficium cum ſpe, quod ordinarius conferet cui ipſe volet, non peccat.*

2 *Confidentia illicita etiam intentione alterius partis a Pio V. prohibita.*

3 *Conſtitutio Pij V. præcipue ad inducendum modos confidentiam probandi tendit.*

CONSILIVM XXXVI.

MVlti renuntiant beneficia ſua in manibus ordinarij pure, ſimpliciter, & libere, concepta tamen ſpe, quod illi conferant ea illis, quibus ipſi volent, vel quod patroni præſentabunt ad ea, quos ipſi volent, nullo tamen pacto, nec modo, nec conditione ſuper hoc expreſſis. Quæritur an huiuſmodi peccent, & incidant in pœnas contra renuntiantes cum confidentia per Pium V. impoſitas in extrauag. cuius tenor exprimitur in noſtro Manu. Confeſſ. cap. 23. num 100.

1 Reſpondeo, quod non. Tum quia nihil videtur fieri ab eis illicitum, neque interuenit voluntas id faciendi, & conſequenter non eſt peccatū, cum omne, quod eſt tale, ſit tranſgreſſio alicuius legis iuſtæ, vel voluntas eam tranſgrediendi. §. definitio. 15. q. 1. & cap. nam concupiſcentiam. de conſtit. Tum quia nullo iure naturali, diuino, nec humano talis ſpei conceptio prohibetur. ergo non eſt dicendum eſſe prohibitum, cap. legatur 24. q. 2. § conſideremus. auth. de trien. & ſemiſ. col. 3. non obſtat extrauag. fel. rec. Pij. V. de confidentia, quatenus in duobus locis reprobat confidentiam procedentem ex ſolo animo, & conſcientia renuntiantis, vel conferentis, vel præſentantis. non inquam hoc obſtat.

2 Tum quia loquitur de confidentia illicita, de qua Pius IIII. edixit: nam conſtitutio interpretans aliam intelligenda eſt ſecundum terminos interpretatæ authen. conſtitutio hæc interp. §. 1. colla. 6. & extrauag. Pij V. facta fuit ad interpretandum dictam extrauag. Pij IIII. & conſequenter intelligenda de confidentia illicita, quia ex multis locis illius colligi-

3 tur eam conſtituere de tali. Tum quia illa conſtitutio Pij V. non emanauit tantum ad declarandum, quæ confidentia ſit illicita, quantum ad inducendum modos probandi eam per indicia, & præſumptiones, vt ex eius tenore patet, quod ad forum contentioſum pertinet, & non ad forum conſcientiæ, in quo ceſſant præſumptiones, cap. tua, & cap. is, qui

de ſponſalib. & cap. humanæ aures. 22. q. 5. cum ei à nobis late adnota. Tum quia alioquin conſequeretur, quod fere omnes, collatores, electores, & præſentatores, etiam Cardinales, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, Reges, Duces, &c. admitterent confidentiam illicitam, & animabus ſuis mortiferam: nam fere nemo illorum eſt, qui non concipiat aliquam ſpem alicuius gratiæ referendæ ſibi a beneficiario, quem eligit, vel præſentat, vel cupit, vt per renuntiationem ſuam ei conferatur, quod omni iure naturali diuino, & humano licet, cum omni tali debeat quis eſſe gratus benefacienti, l. ſi non ſortem §. libertus. cum gloſſ. ff. de condict. indeb. cap. cum in officijs. de teſtament. & tradit S. Thom. 2. 2. q. 78. art. 2. & præſupponit iuriſconſultus in l. ſed & ſi §. conſuluit ff. de petitio. hæred. Addo, quod idem videtur dicendum de his, qui impetrant aliqua beneficia a ſancta Sede Apoſtolica, vel aliunde, concepta ſpe, quod renuntiando ea in alios, conſequentur aliquam penſionem, vel vtilitatẽ legitime conſtituendam, dummodo nullo pacto, vel conditione, expreſſe, vel tacite id fiat, cum nullo iure ad plus videatur prohibitum, quam id, quod ſuperius eſt determinatum.

SVMMARIVM.

1 *Reſeruatio penſionis ſine Papæ auctoritate eſt ſimoniaca.*
1 *Beneficium abſque titulo capiens peccat, & patronus poteſt præſentare, non conferre.*

CONSILIVM XXXVII.

QVidam A. habet ſimplex beneficium de iure patronatus laicorum quærit mutuo pecunias a B. amico ſuo, quas vt facilius ab eo habeat, ſeu inueniat, dixit ſe velle dictum beneficium reſignare, & iſte B. cogitauit pro filio ſuo, cui prædictus A. reſignauit dictum beneficium cum reſeruatione medietatis fructuum, ſine tamen conſenſu, & auctoritate Apoſtolica, & cum literis patentibus patroni eiuſdem beneficij fuit capta poſſeſſio illius, & poſt quinque annos a die captæ dictæ poſſeſſionis fuit ſequuta inſtitutio ſimplex ordinarij, & ſine aliqua narratione dictæ reſeruationis penſionis, & tranſactis multis annis, A. qui habuit pecunias, voluit compenſare cum medietate dictorum fructuum ſibi reſeruatorum ex dicta conuentione, ac demum dictum beneficium ſimplex fuit dimiſſum, & reſignatum cuidam alteri attinenti eiuſdem B. qui retinebat quandam aliam parochialem in confidentia, qui pro eo quod ipſe retrocederet dictam parochialem eidem prædicto filio, ipſe prædictus

prædictus filius dimisit illi dictum simplex beneficium, de quo facto filius erat ignorans. Pater autem sciens de dicta confidentia parochialis, notitiam dedit Sanctissimo, sed forsan non habuit notitiam de dicto beneficio simplici sic, vt dictum est, resignato, & dimisso, & illius possessione adepta cum reseruatione medietatis fructuum ex conuentione partium, & sine literis, & absque auctoritate Apostolica. Quæritur quid agendum B. vt suæ conscientiæ consulatur?

1 Respondeo primo, A. & B. commisisse simoniam realem, & consequenter incidisse in excommunicationem latam contra simoniacos in beneficio, in extrauag. 2. de simon. Secundo licet filius B. non incurrisset simoniam, nec communiter excommunicationem prædictam, peccauit tamen grauiter accipiendo, & retinendo possessionem prædicti beneficij simplicis absque titulo Apostolico, nec ordinarij, contra cap. 1. de reg. iur. lib. 6. cum patronus non habeat potestatem dandi, vel conferendi beneficia, sed solum præsentandi ad illa, iuxta totum titulum de iure patronatus, & ita tenetur restituere omnes illos fructus male perceptos. Tertio, quod in quæst. non narratur, saltem satis aperte, ad quid fuit facta Sanctissimo D. N. mentio de confidentia, nec dicit quid fecerit, vel induxerit super ea Sanctitas sua, neque qualis fuerit translatio illa beneficij simplicis in illum, qui habebat parochialem in confidentia, & qualis translatio parochialis in filium B. & ideo non possum ego certam super re incerta ferre sententiam, iuxta cap. iudicando, 31. dist. Salua, quæ iustior fuerit sententia.

SVMMARIVM.

1 *Spiritualia sub conditione, quæ iure inest, dari, & remitti possunt.*
2 *Renuntiare beneficium intentione, vt alteri detur, iure non vetatur.*
3 *Simonia non est mandare alicui, vt renuntiet beneficium, & postea roget, vel rogare faciat collatorem, vt illud tali conferat.*

CONSILIVM XXXVIII.

QVod renuntiare beneficium intentione, vt conferatur alicui, videtur esse vetitum per Pium V. in bulla eius quam nos referimus ad literam in nostro Manu. Confess. cap. 23. num. 110. & per extrauag. eiusdem quæ incipit. Quanta. pro quo facit, quod quamuis spi
1 ritualia possint dari, vel dimitti sub conditione, vel modo qui iure inest, cap. significasti de elect. & l. 3. ff. de leg. 1. & tradit vtiliter Felin. in c. ad audientiam 2. de rescript. & de iure insit conditio, vel modus, vi beneficium

neficium ab vno renuntiatum conferatur alteri, non tamen iuri ineſt, quod conferatur illi, aut illi, certæ perſonæ, & omnis conditio, & modus, qui exprimuntur aliter quam iure inſunt, inducunt ſimoniam, cap. cum pridem, & cap. fin. de pactis. ſed nos contra reſpondimus in dict.
2 noſtro Manu. vbi ſup. num. 107. & 110. ver. ſexto nota. Tum quia nullo iure id cauetur, & gloſſ. ſing. recep. in cap. ordinationes. 1. q. 1. id tenet. Tum quia, tam illud, cap. ordinationes, quam cap. qui ſtudet. ead. cau. & q. requirunt dationem, & receptionem, vel pactum, vel conditionem, vel modum expreſſum dandi, vel recipiendi. Tum quia renuntiare ſola intentione, vt alteri detur, non eſt ſimonia, quia non conuenit ei definitio eius, quæ ſecundum gloſſ. recep. in ſumma 1. q. 1. & declarata a nobis poſt in cap. 23. num. 100. eſt voluntas ſtudioſa emendi, vel vendendi ſpirituale, vel ſpirituali annexum, qualis non eſt voluntas ſola reſignandi, ſine pacto conferendi illud facto a collatore, neque poteſt dici contractus non gratuitus, neque gratuitus, nec voluntas contrahendi gratuito, neque non gratuito cum eo, cui conferendum eſt illud. Tum quia qui nimis emungit elicit ſanguinem, Prouerb. cap. 30. & transfertur in cap. denique 4. diſt. Tum quia id expreſſe tenuit S. Anton. 2. p. tit. 1. cap. 5. §. 11. Tum quia minus principalis intentio accipiendi, vel dandi aliquid temporale pro ſpirituali non efficit ſimoniam, vt probatur poſt alios in d. cap. 23. num. 100. & vt plurimum qui renuntiat beneficium ſola intentione, vt detur alicui, principalius renuntiat
3 ob aliquid aliud, quam vt detur illi. Tum quod Domini Rotæ declarauerunt, non committere ſimoniam eum, qui dedit mandatum ad renuntiandum cum clauſula, vt poſt admiſſam renuntiationem aliqui amici rogarent collatorem, vt conferret ei, cui volebat renuntians, vt refert Caſſad. in dec. 2. de ſimon. & certum eſt ex tali mandato colligi intentionem renuntiantis fuiſſe, vt ei conferretur. Tum quod vix vllus eſt, qui renuntiet ſponte ſuum beneficium, qui non habeat intentionem tacitam, vel expreſſam, principalem, vel minus principalem, mediatam, vel immediatam, vt conferatur alicui, & ita eſſet inijcere laqueum quamplurimis excuſatum, contra cap. de viduis 27. q. 1. Tum quod nõ obſtat conſtitutio Pij V. quia eſt intelligenda de intentione tacite, vel expreſſe in conuentionem deducta.

Neque etiam obſtat eiuſdem Pij V. conſtitutio de confidentia, quia non probat definire ipſum, quod ſola illa intentio efficiat ſimoniam, ſed quod præſumatur ſimoniaca, vt in d. Man. dicitur, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Simonia remittere debitum pro conſtitutione penſionis, ſed non excommunicat.3.*

1 *Penſio beneficialis, licet ſit quid temporale, pecunia emi, nec redimi poteſt.*

2 *Emptionis, & venditionis nomine in materia ſimoniæ omnis contractus non gratuitus venit.*

CONSILIVM XXXIX.

QVidam Canonicus debebat 200.annua fratri ſuo, qui rogauit eũ, vt conſentiret reſeruationi penſionis 200. ducatorum ſuper canonicatu ſuo in fauorem filij ſui, & nepotis eius, & quod ipſe remitteret ei obligationem ſoluendi ſibi prædicta 200. annua. quæ omnia facta ſunt. Quæritur an conſtitutio penſionis valeat, & an ambo inciderint in excommunicationem?

1 Reſpondeo primo, quod prædicta conſtitutio fuit ſimoniaca; quia licet penſio non ſit quid ſpirituale ſecundum ſententiam Panormitani receptam, Felini, & aliorum omnium, excepto Andrea Siculo. in c. ad audientiam. il 2. de reſcrip. per illum textum. & c. quamuis, vbi Dom. & alij idem tenent, de præben. lib.6. tamen non poteſt iuſte emi ſecundum omnes, nec redimi ſecundum fere omnes abſque authoritate Apoſtolica, contra Card. Caietan. qui licet teneat poſſe redimi ſine illa, non tamen concederet poſſe emi: & in caſu propoſito agitur de conſtituenda penſione per emptionem, ſiue contractum non gratuitum Papæ occultum, & ita etiam ſecundum illum hoc non potuit fieri: in materia enim ſimo-
2 niæ, quæ definitur eſſe emptio, vel venditio ſtudioſa rei ſpiritualis, vel ei annexæ pro temporali, vel contra ſecundum gloſ. 1. q. 1. receptam à S. Tho. 2. 2. q. 100. art. 1. & omnes noſtros in Rubrica de ſimonia. In materia inquam ſimoniæ, appellatione emptionis, & venditionis venit omnis contractus non gratuitus ſecundum omnes, quos etiam ſequimur in Manu. noſtro c. 23. nu. 100. cuius concluſionis rationem nouam, & veriſſimam videmus premi tuliſſe in ſacræ pœnitentiariæ Prætorio, ſcilicet quod penſio, de qua loquimur, licet non ſit res ſpiritualis, eſt tamen annexa rei ſpirituali, videlicet beneficio; & ſicut emptio rei ſpiritualis eſt ſimoniaca, ita eſt etiam emptio rei annexæ ſpirituali, vt prædicta gloſ. recepta dicit.

Secundo reſpondeo, quod licet prædicti duo fratres peccauerint, etiã mor-

mortaliter, conuentionem prædictam ſimoniacam faciendo, & exequendo: arbitror tamen eos non incidiſſe in excommunicationem, vt alias in prædicto Prætorio dicere noue memini, & addimus in Manu. vbi ſupra nu. 111. quia iura non excommunicant omnes ſimoniacos, ſed ſolũ ſimoniacos in ordine, & beneficio, iuxta extrauag. 2. de ſimon. & receptã ſententiam, quam etiam fęl. record. Pius V. in extrauag. Cum primum, ſenſiſſe videtur, & ſimonia, de qua agimus non eſt ſuper beneficio, vt prædictum eſt.

Tertio, quòd Conſulens Chriſtiane, prudenter, & vtiliter aget poſtulando a S. D. N. ſuper prædictis abſolutionem. Tum & neceſſe eſt ſuæ ſaluti æternæ vt id faciat, ſaltem quoad forum conſcientiæ, eſto non faciat facultatem fidem faciendi, nec faciat quoad forum exterius: cum quoad illud, vt arbitror, non ſit neceſſarium; & vt poteſt eſſe commodo, ſi ſecretiſſime fides ea de re data ſeruetur, ita poſſet eſſe incommodo cuiuſdam infamiæ, ſi ante vel poſt mortem in maleuolum deueniet.

SVMMARIVM.

1 *Simonia vt ſit completa, ſufficit, vt conuenta in parte compleantur.*
2 *Simoniaci in beneficio vt ſibi coram Deo conſulere poſſunt.*

CONSILIVM XL.

DVo conuenerunt vt alter renuntiaret ſuum beneficium, vt conferretur alteri habenti duo beneficia ſimplicia, & ille renuntiaret illa, cũ pacto, vt ordinarius conferret ea nepoti renuntiantis ſuum curatum, & vterque impleuit pactum quoad renuntiationem, & alter etiam quoad literarum expeditionem, & poſſeſſionis apprehenſionem. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondetur primo, quòd ſimonia fuit realis, & inciderunt partes in excommunicationem; quia licet non fuit completa ex vtraque parte in totum, completa fuit tamen ab vna parte in totum, & ab altera in parte, quod ſufficit per ea quæ nos tradimus in Manu. Conſ. c. 23. nu. 100. & ſequen.

2 Secundo reſpondetur, quòd prædicti Conſulentes ſatisfacerent ſuis conſcientijs, ſi primum abſoluerentur ab excommunicatione ſimoniæ incurſæ; & ſi ignorabant ſe illam incurrere, quod eſt veriſimile, cum deſtiterint ab executione totali, curent, vt omnia acta, quibus perpetrata fuit ſimonia, retractentur, & Epiſcopus ſecreto illis quatenus opus eſt conferat ſua beneficia, attenta prædicta ignorantia; & quod beneficia ſunt

iuris

iuris patronatus, & patroni non reclamant; & quod renuntiationes ipso iure fuerunt nullæ, propter simoniacam labem, immo, & altera, propterea quod alter eorum ordinatus fuit ad titulum sui beneficij, & quod si sciuissent, & aduertissent eam labem incursuros, non renuntiassent. Sed hæc omnia non sufficerent quoad expediendum se in foro exteriori, si probarentur in eo omnia ea, quæ fuerunt facta: ideoque curent seruare, seruarique facere secretum, a perte a Deo, & confessario eius petendo veniam.

SVMMARIVM.

2 *Permutatio beneficiorum, & venditio fructuum alterius simul fieri nequeunt, sed diuerso tempore sic. num. 2.*

CONSILIVM XLI.

QVidam habens executoriales super quodam canonicatu litigioso, per quas condemnatus iubetur relinquere beneficium, ac restituere omnes fructus quinquennio perceptos ascendentes ad summam 300. ducatorum, vult permutare illud ius, quod habet sibi adiudicatum pro quodam beneficio alterius, constituta pro pensione certa pecuniæ quantitate super prædicto canonicatu, vult etiam conuenire super fructibus prædictis, vt cum permutator det ei 500. aureos in præsentia, & postea duas partes residuorum fructuum, & vt retineat sibi tertiam pro laboribus, & impensis. Quæritur, an, & quomodo liceat hoc facere? non facta in permutatione mentione de hoc facto secundo.

1 Respondeo primo, non licere prædictis Consulentib. permutare modo prædicto, cum pacto de soluendis pactibus a resignatario canonicatus, retenta sibi certa parte illorum non facta mentione in supplicatione de illo pacto, quia resignationes, collationes, & acceptationes beneficiorum resignatorum, quæ sunt necessariæ ad prædictam permutationē, hærent cum pacto dandi, & accipiendi spirituale pro temporario, & è contrario, quod sine licentia Papæ est simoniacum per definitionem simoniæ receptam, quæ ponitur a gloss. 1. q. 1. in summa, & a S. Thom. 2. 2. q. 100. art. 1. & ab alijs alibi.

2 Secundo, quod possunt fieri hæc per duo pacta diuersa, ita quod alterum non fiat propter alterum, nec coniunctim, sed diuisim, quorum alterum sit permutatio beneficiorum auctoritate Papæ, & alterum venditio prædictorum fructuum auctoritate propria, sic quod fructus non emantur a resignatario canonicatus saltem principaliter, propterea, quod

sit

fit permutatio, neque fiat permutatio propterea quod prædicto modo vendantur, & emantur prædicti fructus, ſed quod is cui renuntiatur canonicatus, emat, vt quidam tertius prædictos fructus pretio, vt prædicitur, conuento

Tertio, quod longe aptius eſſet, vt primo fieret prædicta permutatio ſine promiſſione emendi, & vendendi prædicto modo prædictos fructus, & poſt aliquot dies conſecutis permutationem fieret emptio, & venditio prædictorum fructuum, cauendo tamen, tam coram Deo, quã coram hominibus, ne vllus eorum promittat alteri ſe empturum, vel venditurum ſi permutatio fiat, & alias non: & ſi quæ promiſſio huiuſmodi ante hac facta eſt, diſcedatur ab ea vere coram Deo, vtriuſque conſenſu, ita quod vterque maneat liber ad vendendum, vel emendum poſt permutationem factam, ac erat ante illam, quoad obligationem iuſtitiæ legalem, quamuis poſſet interuenire aliqua decentia antidoralis, & ſpes quod conſequenter inter eos illa emptio, & venditio fructuum, per ea quę nos tradimus in Manu. noſtro, cap. 23. num. 100. verſ. 5. &c.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca conuentio non completa, nec cauſa gratiæ illam non vitiat.*
2 *Simoniam facit remiſſio debiti legalis, ſed non antidoralis.*

CONSILIVM XLII.

VAcante ſimplici beneficio valoris 15. ſcutorum annuorum Titius & Ioannes ſatagentes illud impetrare, ne alter alteri eſſet impedimento, pactum inierunt, quòd alter eorum, qui impetraret daret aliquam penſionem alteri, qui non poſſet impetrare: obtinuit Titius, & renuit dare penſionem quam promiſit Ioanni, promittens, ſe, quotieſcumque ſeſe offerret vacationis occaſio, non modo non petiturum beneficiũ, ſed omnem ſuam operam præſtaturum, quo poſſet Ioannes obtinere. Mox oblata occaſione vacationis Titius iuxta promiſſum ſcripſit literas in fauorem Ioannis, qui obtinuit beneficium. Dubitatum eſt, an in paciſcendo de danda, vel accipienda penſione aliquam ſimoniam incurrerint, & ſimiliter in fauore præſtito medijs literis: & ſi ipſo facto ſunt priuati beneficijs, quæ etiam antea obtinebant; & ſi inhabiles redditi ſint ad alia obtinenda; & ſimiliter ſi incurrerint in aliquam cenſuram.

1 Reſpondeo primo, quòd in impetratione prioris beneficij nulla fuit incurſa ſimonia, ſaltem realis, quæ cenſuram haberet annexam. Tum quia, vt verbo extra ſcripta certior ſum factus, conuentio prædicta non fuit cauſa, vt Titius obtineret illud: ſed fauor maior, quo fouebatur. Tũ quia

quia conuentio non fuit ab vtraque parte completa: quia Titius noluit conſentire penſionis ſuper beneficio iam obtento conſtitutioni.

2 Secundo reſpondeo, quòd mea ſententia, etiam in ſecunda impetratione non fuit admiſſa ſimonia, ſaltem realis, ea neruoſa ratione, quod ſimonia non committitur per remiſſionem debiti factam, vel faciendâ pro beneficio quærendo; niſi quando debitum eſt legale; quod à creditore poteſt exigi: & ne quando ſolum eſt debitum de honeſtate, ſiue antidorale, vt nos tenuimus in noſtro Manu. Confeſſa. cap. 23. num. 106. & in noſtro caſu prædictus Titius non debebat Ioanni quidquam per iuſtitiã legalem, per quam Ioannes poterat debitum illud exigere à Titio: quia erat debitum fundatum ſuper promiſſione, qua promiſerat ei conſentire in penſione conſtituenda ſuper priore beneficio, quæ fuit nullius valoris, & talis per quam non poterat prædictus Ioannes compellere Titium ad conſtituendam præfatam penſionem.

Tertio, quod per prædicta ceſſat neceſſitas reſpondendi ad alias quæſtiones propoſitas: ad quas ſupra eod. conſil. 34. & ſeq. reſpondetur: quoniam proponuntur præſuppoſito, quod ſimonia realis eſſet commiſſa in prædictis impetrationibus, & per prædicta apparet, quod non eſt commiſſa talis, & conſequenter non eſt cur quæratur de pœna eius, quia non entis non ſunt qualitates l. ſi ſeruum. §. 1. ff. de act. emption. &c.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo, quod quis renuntiet beneficio, vt conferatur nominanti ſe ad perſonatum, an valeat? & ſeq.*
2 *Perſonatuum inſtitutio fraudulenta damnatur.*
3 *Conſuetudo immemorialis habet vim priuilegij.*
3 *Priuilegio quidquid induci poteſt, poteſt immemoriali.*
4 *Bonorum vinctio, vt poſt aliquorum vitam operi pio cedant iuſta eſt, & ſancta, & ſeq.*
4 *Re ſua ad libitum quilibet vti poteſt.*
5 *Emphiteuſis ad tres, vel plures vitas in luſitania frequens.*
6 *Bona vincta ſine Epiſcopi auctoritate, licet ad ea nominari debeant clerici, non ſunt beneficium.*
6 *Beneficium eccleſiaſticum eccleſiaſtica auctoritate conſtitui debet.*
7 *Beneficium ius ſpirituale, vel ſpiritualibus annexio conſequenter.*
8 *Beneficium eccleſiaſticum debet eſſe perpetuum.*
9 *Penſio reſeruata ſuper fructibus beneficij non eſt beneficium.*
9 *Papa immutare poteſt naturam beneficiorum eccleſiaſticorum. num. 17.*
10 *Laicus priuilegio Papæ poteſt conferre beneficia num. 17.*

11 *Perſo-*

11 *Perſonatus an ſint beneficia eccleſiaſtica. num. 16.*
11 *Perſonatus, beneficia vt ſint, facit immemorialis conſuetudo.*
12 *Perſonatus quare beneficia perſonalia.*
12 *Beneficium in genere quid, & quid eccleſiaſticum. num 18.*
13 *Perſonatus, vt ſint beneficium, auctoritate Epiſcopi debent inſtitui.*
14 *Beneficia eccleſiaſtica ſine dote dici nequeunt.*
15 *Simonia datio rei temporalis pro ſpirituali, & contra.*
16 *Beneficium ſpirituale duplex, ſeculare, & regulare.*
17 *Papa facere poteſt, vt beneficia non ſint perpetua.*
19 *Perſonatus intentione quærendi beneficium inſtituti.*
20 *Intentio ſola mentalis non facit ſimoniam.*
20 *Pactio omnis in beneficialibus reprobata.*
21 *Conuentiones ſimoniacæ eodem iure cenſentur.*

CONSILIVM XLIII.

IN prouincia Tarraconenſi reperiuntur quædam beneficia a iure cõmuni, & ab alijs beneficijs, quæ in reliquis mundi prouincijs inſtituuntur, omnino diſcrepantia, & aliena, quæ beneficia perſonatus, ſeu beneficia perſonalia vulgo appellantur, & a conſilio prouinciali Tarraconenſi de inſtitutionib. cap. 6. fuerunt approbata. Verum quia in dicto cap. nulla fit mentio ſpecialis de vſu ipſorum, ſed tantum quod poſſint reſignari, & permutari, operç pretium viſum eſt referre qualiter ip ſorum vſus ſe habuerit, & ad præſens ſe habeat.

Sciendũ igitur eſt, ꝙ vbi verbi gratia N. clericus deſiderabat obtinere beneficium eccleſiaſticum, quod B. poſſidebat ſub pacto expreſſo de dando ipſi, B. vnum perſonale beneficium valoris annui decem ducatorum, & ad hunc effectum N. illud inſtituebat decreto ordinarii interueniente, ſed in inſtitutione nullum verbum fiebat de intentione, propter quam fundabatur perſonatus, ſed tantum dicebatur quod attendens quod erat melius commutare mundana cum cæleſtibus. N. inſtituebat illud perſonale beneficium, cuius quidem reditus a principio iam applicabantur alicui cauſæ piæ, & ſæpenumero propter pactum expreſſum alicui beneficio, etiam patronatus laicorum, ſeu ad certam piam cauſam de quo pacto nulla mentio in applicatione fiebat. Quo perſonali beneficio fundato ad vnam, ſeu plures vitas N. qui fundauerat nominabat ad illud perſonale beneficium B. clericum ſimpliciter, & abſque eo quod exprimeretur, quod nominabat in recompenſam: qui quidem B. ante Concilium Trident. ex cauſa permutationis cum beneficio vulgariter dicto depertica reſignabat in fauorem N. beneficium eccleſiaſticum valoris etiam decem ducatorum, ſed poſt Concilium Tridentinum B. ſemper beneficium illud eccleſiaſticum reſignabat in manibus ordinarij, & ordina-

ordinarius illud conferebat N. quæ quidem pro vt fiebant non narraban tur ordinarijs, ſed certiſſimum eſt, quod ordinarij, & reliqui quod omnes clerici, & laici ſciebant hæc ita fieri pro vt narrata ſunt, & ita quotidie fit, & obſeruatur paſſim.

Super quibus omnibus eſt tamen in primis aduertendum, quod huiuſmodi perſonalia beneficia ſeu perſonatus non poterant, nec poſſunt obtineri, niſi per clericos ſeculares, vel regulares. Secundo, quod per pactum expreſſum fere ſemper qui nominat ad perſonatum promittit, quod nominatus poterit nominare alium ad illud perſonale beneficium, & aliquando, quod ſecundo nominatus poterit tertium nominare, pro vt ſibi reſeruauit in fundatione inſtitutor tres, vel quatuor vitas, per quod tempus vult, quod duret perſonale beneficium. Tertio, quod quã plures perſonatus ex pacto expreſſo applicantur alicui piæ cauſæ, ſeu beneficio eccleſiaſtico ad voluntatem alterius, qui beneficium eccleſiaſticum dat in recompenſam illius perſonalis beneficij. Quarto, quod nunquam permutantur, nec reſignantur, niſi per ſimplicem nominationem, quæ fieri poteſt etiam aliquando in moris articulo, quæ nominatio nullam requirit poſtmodum collationem, nec inſtitutionem ordinarii, ſed ſolum fit coram notario, & teſtibus.

Ex quibus poſſet inferri primo, quod concilium prouinciale vbi approbauit, quod poſſent reſignari, & permutari, intellexit, prout ipſa reſignantur, vel permutantur per ſimplicem nominationem, non quod intellexerit, quod permutentur pro vt ſolẽt reliqua beneficia eccleſiaſtica, nam hoc eſſet de directo contra mentem inſtitutoris illorum, quia ſemper, ſi fundator hoc vult, reſeruat ſibi quod ad ſimplicem nominationem ſuam, vel alterius nominati, detur illud beneficium perſonale. Quinto, quod nulli perſonatus ſunt perpetui, quia a principio applicari debent certæ piç cauſæ, poſt illud tempus ad quod ſunt inſtituti. Sexto, quod vacant per contractum matrimonij, quia non poſſunt obtineri, niſi per perſonas eccleſiaſticas, vt habetur in dict. cap. 6. concilij prouincialis: ſi vero poſſint obtineri per regulares, vel ſi vacent per mutationẽ ſtatus ex ſeculari in regularem non poteſt dari certa regula, niſi intelligamus regularem mendicantem, quo caſu certum eſt quod vacant: nã vbi de regulari in hoc loco loquimur intelligimus de monachis clauſtralibus S. Benedicti, & Canonicis Regularibus, S. Auguſtini, qui officia diſtincta, & proprium ſaltem de facto habent. Septimo, applicantur huiuſmodi perſonatus, vel pro maritandis puellis pauperibus, vel alicui monaſterio, ſeu in augmentum redituum alicuius beneficij eccleſiaſtici, ſeu alicui piç cauſæ decreto ordinarij ad hoc interpoſito. Octauo, aliquãdo ſunt perſonatus annui valoris ſex ducatorum aliquando 100. 200. & etiam 400. Nono beneficium depertica appellatur beneficium eccleſiaſticum perpetuum nullius valoris, quod ſemper vacat in manibus.

bus ordinarij. Decimo, inſtituenti perſonatum in recompenſam nominationis conferebatur beneficium nominati ad perſonatum, aſſignato ei commodo nonnullorum redituum annualium ad quoddam beneficium perpetuum, reſeruato tamen iure inſtituendi ex dictis reditibus quoddam perſonale beneficium.

Quæ omnia ea maxime de cauſa ſunt ibi approbata, quia tendunt ad augmentum cultus diuini, nam a principio illi reditus qui ad tempus inſtituuntur pro perſonali beneficio, applicantur alicui piç cauſæ, ſeu beneficio eccleſiaſtico, ita quod efficiuntur reditus eccleſiaſtici.

Et eſt maximi momenti immemorabilis cõſuetudo, de qua teſtimoniũ reddit concilium prouinciale, quod confirmat huiuſmodi perſonalia beneficia, veriſimile eſt enim quod illa immemorabilis conſuetudo, ita militat circa vſum perſonalium beneficiorum, ſeu perſonatuum, atque circa ipſa perſonalia beneficia, & qui ſint conſuetudinis immemorabilis effectus nemo eſt, qui neſciat.

Sed pro maiori omnium elucidatione ponitur hic tenor conſtitutionis prouincialis, quæ habetur lib. 3. tit. 5. cap. 7. de inſtitution.

Licet perſonatus, ſiue perſonalia beneficia ideo nuncupata ſint, quod non in perpetuum beneficia remanerent. ſed ad vitam aliquarum perſonarum eccleſiaſticarum dumtaxat inſtituerentur, & poſtea eorum reditus in alios pios vſus applicarentur, & ab immemorabili tempore in hac noſtra Tarraconenſi prouincia erigi, & inſtitui conſueuerint, cum ea in diuini cultus augmentum tendant, & Chriſtifidelium prædictas voluntates ampliari, non autem reſtringi conueniat, inſtitutiones eorundem adiuuari oportere cenſuimus. verum cum nonnunquam in dictorum perſonatuum, ſeu perſonalium beneficiorũ fundatione plurimæ fraudes, & ſæpe non ſine ſimoniaca labe (quod vehementer dolemus) commiſſæ fuerint, vt huiuſmodi fraudibus quantum a nobis fieri poſſit occurratur, ſacri approbatione concilij ſtatuimus, vt nullus perſonatus, ſeu perſonale beneficium, ſine auctoritate, & decreto Epiſcopi, ſeu eius Vicarij generalis erigatur, qui decretum & auctoritatem ſuam in fundatione interponere non poſſint, niſi dos aſſignata in cenſualibus, vel alijs reditibus perpetuis conſiſtat. Ea vero dos, ſiue ij reditus non ſuper bonis dotanti, vel eius qui patronus efficitur ex cenſuali, vel alio nouo contractu fundentur, ſed ſint alij veri reditus in locis tutis, & firmis conſiſtentes ab eiſdem ordinarijs antea approbandi, ita vt prius pecuniæ recte collatæ ſint, quam decretum interponatur, nec dos in ſola pecunia numerata conſiſtat, aut in prædijs, vel domibus inutilibus, alijsue rebus mobilibus, vel immobilibus, aut animalibus, niſi ea perpetuo fructuoſa eſſe veriſimiliter poſſint. Quod ſi permittatur in fundatione, vt in alia opera pia reditus ſupradicti collocentur poſt primæ, vel ſecundæ, vel vlterioris perſonæ obitum, quæ beneficium obtinebit. (Nolumus enim, vt poſt earundem reſignationem, aut aliam vacationem id fieri permittatur) in ipſa erectione, ſeu fundatione declarentur ſpecies pio-

ties piorum operum, & cum casus euenerit in ea pia opera illi reditus distribuantur, & vt horum omnium, & singulorum nihil vnquam possit celari in libro speciali, tam personatuum erectiones, & dotationes, quam collationes, & institutiones, necnon in libro piarum causarum, vel operum piorum ea pia opera in dictos euentus instituta describantur. Maximam quoque curam prædicti ordinarij adhibebunt, ne quis dolus, vel fraus, aut aliqua simoniaca pactio in fundatione, aut erectione, vel in collatione, aut institutione, aut etiam in permutatione dictorum personatuum, siue personalium beneficiorum interueniat, eaque prohibere, ac punire seueritate canonica procurent. quod non solum in futura, sed etiam in præterita crimina iure communi prohibita locum habere declaramus.

Contra prædictum vsum videtur facere primo, quod est simoniacus,
1 arg.c. quam pio. 1.q. 2. & c. fin. de pact. quatenus conueniunt expresse vel tacite instituens personatum, & habens beneficium, vt hic relinquat beneficium quo nominetur ab illo ad personatum: & quatenus habens beneficium renuntiat illud in manibus ordinarij cũ pacto tacito vel expresso, vt conferat illud nominãti. & quatenus ordinarius cõfert illud nominanti virtute duarum præcedentium pactionum: immo quatenus nominaturus instituit personatum eo fine, vt vere, vel æquipollenter commutet illud pro beneficio nominati. & consuetudo mala & simoniaca, quæ est contra legem diuinam, est inualida, & nullius effectus, c. mala. & c. quæ contra mores. 8. dist. & specialius in c. non satis. c. sicut. 3. & c. Iacobus. de simo. Secundo facit prædicta constitutio prouincialis. Primo
2 quidem quatenus ægre probat institutionem prædictorum personatuum: adeo quidem, quòd multis conditionibus restringit modum, quo illa fieri debeat. Deinde, quòd dixit multas fraudes solere in huiusmodi institutionibus interuenire; immo & multas simonias, quas non solum non laudat, sed reprobat. Tertio, quòd grauissime hortatur ordinarios, vt curent, no quis dolus, aut fraus, vel aliqua simoniaca pactio in erectione, aut fundatione, vel in collatione, aut institutione, aut permutatione dictorum personatuum interueniat. Quarto, quatenus etiam iniungit eisdem, vt prohibeant, & seuere puniant prædictas fraudes, & simoniacas pactiones. Quinto, quatenus iubet vt non solum futura, sed etiam præterita circa hoc peccata puniantur; non obscure significans illa esse adeo intolerabilia, vt nullo vsu, neque consuetudine, iustificari potuerint.
3 Pro vsu vero prædicto facit. primo, quòd consuetudo immemorialis videtur hoc approbare, & quòd illa habet vim priuilegij c. super quibusdam. §. præterea de verb. sign. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aq. quot. & æstiua, ita quod quicquid induci potest priuilegio induci possit tali consuetudine per ea quæ tradunt Panor. & Feli. nu. 4. & 5. in c. cum contingat. de foro compet. & in c. accedentes. nu. 6. de præscrip. & Fel. in eadem rub. nu. 6. & in c. causamque. eod. tit. & Dec. in cons. 171. post

Panor. in c. de hoc.de ſimo. & alii alibi. At priuilegio Papæ poſſet induci talis vſus. ergo etiam prædicta conſuetudine poteſt ille iuſtificari. Secundo, facit conſtitutio prædicta prouincialis, qua parte approbat permutationem prædictorum perſonatuum, & beneficiorum perſonalium; quæ quia facta eſt à ſcientibus prædictum vſum, videtur intelligenda de permutatione illa tacita, qua inſtituens perſonatum tacite commutat illum cum beneficio eius, quem ad perſonatum nominat. Tertio, quod huiuſmodi perſonatus inſtituũtur & erigũtur auctoritate Epiſcopi: & ita dicuntur fieri religioſa, & ſpecialia, arg. c. ad hæc. de relig. domi. & ita beneficia eccleſia. Pro reſolutione huius difficultatis, quæ profecto maxima eſt, dico ſequentia.

4 Primum, quod deputatio, vinctio ſeu vinculatio bonorum aliquorũ immobilium, ſiue mobilium, vt maneant coniuncta, & perueniant ad nominandum per deputationem; & nominandos per nominatum ab eo poſt vnã vel plures vitas; & poſtea cedant alicui operi pio in ſeſe, eſt iuſta & ſancta, etiã ſine auctoritate Epiſcopi facta: & prædictus perſonatus ante prædictam conſtitutionẽ erat talis, tum quia quilibet poteſt ad ſuũ libitum re ſua vti. l. in re mandata. C. mandatis, & in l. ſed & ſi. §. conſuluit. ff. de petit. hæred. tum quia in traditione ſuæ rei quilibet poteſt modum a legibus non improbatum apponere, c. verum. cum gloſ. de condi. appoſ. l. in traditionibus. C. de pact. At deputare & vincere, vt prædictum eſt, aliqua bona nulla lege naturali, neque diuina, neque humana, modo ſine alterius iuris præiudicio fiat, improbatur.

5 Secundo, ex hoc ſequi quòd prædicta deputatio, ſiue vinctio, & vinculatio nõ incipit eſſe iuſta ob conſtitutionem prædictam prouincialem, nec ob vllam conſuetudinem memorialem vel immemorialem: quia ſine vllo tali munimine ipſa per ſe erat iuſta, & laudabilis. tum per prædictam irrefragabilem rationem, tum quia vbique gentium relinqui poſſunt, & frequenter relinquuntur in Regnis Caſtellæ, & Nauarræ fideicommiſſa aliquorum bonorũ aliquibus, ita vt poſt vitam eorum cedant quibuſdam aliis, & poſt eorum vitam cedant pauperibus, vel fabricæ alicuius Eccleſiæ: & non eſt dubium quod teſtatores poſſent dare pluribus fideicommiſſarijs; facultatem nominandi ſecundos. Nec eſt dubiũ, quod qua ratione poteſt hoc facere teſtator in vltima voluntate, poteſt etiam donator facere inter viuos: quin & quotidie fit in Luſitania in contractibus emphyteuticis, quibus datur ab eccleſijs emphyteuſis ad tres vitas, quarum prima poſſit nominare ſecundam, & ſecunda tertiam; quibus finitis redit ipſa emphyteuſis cum melioramentis ad Eccleſiam, vnde manarat.

6 Tertio huiuſmodi deputatio, & vinctio, ſeu vinculatio ſi fiat ſine Epiſcopi auctoritate, nõ eſt beneficiũ Eccleſiaſticũ; ſed temporale quoddam bonum pijs operibus ſub aliqua conditione, vel modo dicatũ, vinctum,

ſiue

siue (vt vulgus ait) vinculatum, etiam si adderetur in deputatione, quod nō possent nominari nisi ecclesiasticę personæ, nec possent teneri a coniugatis. Tum quia beneficium ecclesiasticū spirituale non potest constitui sine auctoritate ecclesiastica, sine qua nihil potest dici sacrum, siue religioſum iure canonico, dicto c. ad hęc de relig. dom. & beneficium est ius 7 spirituale, cap. dilecto. de prębend. siue spiritualibus annexum consequenter secundum S. Thom. recep. 2. 2. q. 100. art. 4. etiam si deputator vocaret illa bona sic deputata, & iniuncta personatum, vel beneficiū personale, immo, nec si appellaret personatum, cleticatum, vel beneficium personale, clericale, eo quod non peruenerit ad illam nominari, nisi clerici, neque possint teneri nisi ecclesiasticis, neque si eiusmodi deputationem appellaret institutionem, quia huiusmodi nominatio sine auctoritate Episcopi facta nihil prodest quo vere fit spirituale beneficium, vt palam est. Tum quia multa sunt muneralia, & stipendia clericalia temporalia, quæ non possent teneri nisi a clericis, immo, & multę cappellaniæ, quæ non possunt teneri a sacrificijs, quę tamen non sunt beneficia spiritualia, quia non sunt perpetua, qualia sunt omnia beneficia ecclesiastica, cap. præcepta. §. dist. & cap. sanctorum. 70. dist. & gloss. recep. in cap. si gratioſe, de rescript. lib. 6.

8 Quarto, quod huiusmodi institutio etiam decreta, & auctoritate Episcopi accedente facta, non potest dici beneficium ecclesiasticum solo iure communi attento. tum quia non est perpetuum, (ita quod illud debeat teneri a nominato eius vita durante, sic quod non possit renuntiare, sine auctoritate superioris) quod requiritur ad hoc, vt sit beneficium ecclesiasticum, cap. admonet. & cap. quod in dubijs. de renunt. Tum quia multa stipendia instituuntur in ecclesiasticis auctoritate Episcoporum ad docendum, canendum, vel ad alia ministeria exercenda per solos clericos, quæ ob hoc non sunt beneficia, licet sint ministeria clericalia, quæ cōferuntur ad tempus, & relinquuntur sine superioris auctoritate, 9 quæ palam est non esse beneficia. Tum, quod pensio, quæ super fructibus beneficiorum de more constituitur renuntiantibus, vel alijs, tum ab ordinarijs ad vitam constituentis, tum etiam a Papa ad vitam eius cui constituitur; etiam cum clausula transferendi non est iure beneficium ecclesiasticum, vt tenet omnes contra And. sic in cap. ad audientiam 2. de rescript. per illius contex. & per cap. quamuis 1. de præb. lib. 6. vbi idem annotauit Dom. recep. & late tradimus post alios in rubr. de præb. & certum est quod huiusmodi pensio magis approximat ad naturam beneficij spiritualis, quam prædicti personatus, & beneficia personalia.

10 Quinto, quod si præfata consuetudo immemorialis, de qua testatur constitutio prouincialis, expresse determinaret, aut necessario tacite prę supponeret, quod præfati personatus sint beneficia spiritualia, essent talia, quod si Papa id expresse ordinaret, vel necessario tacite id in sua ordi-

natione præſupponeret eſſent beneficia ſpiritualia: quod cum iure humano tantum beneficia ſpiritualia debeant eſſe perpetua, & teneri perpetuo a collatario, ita quod non poſſint renuntiari niſi de ſuperioris licentia, neque conferri niſi a ſuperiore eccleſiaſtico, poſſet Papa id mutare. Tum per prædictam gloſſ. adiuncto dicto cap. ſi gratioſe. de reſcript. lib. 6. Tum quod eſt ſupra omne ius humanum, cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 4. & c. propoſui de conceſſ. præb. Tum quod etiam laicis fecit gratiam, vt haberent ius præſentandi ad beneficia, quæ fundarent tota, tit. de iurepat. & poteſt concedere gratioſe contra ius commune, vt ea conferant, immo, & alia quæ non fundarent, vt conceſſit Regi Apuliæ iuxta gloſſ. 16. q. 7. in ſum. Regi Galliæ, cap. dilectus 3. de præben. cap. generale de elect. libr. 6. gloſſ. cap. imperium diſt. 10. & alijs Regibus iux. aliam gloſſ. in §. hinc etiam 17. diſt. & id quod Papa poteſt ſtatuere, poteſt etiam induci conſuetudine immemoriali, quæ habet, vt ſupra dictum eſt, vim priuilegij.

11 Sexto principaliter dico, quod ad dicendum quod prædicta conſuetudo, & præfata conſtitutio, etſi expreſſe non dicant illos perſonatus eſſe beneficia ſpiritualia; tacite tamen videntur præſupponere illud. facit primo, quod Concil. prouinciale ſignificauit conſuetudinem immemorialem operatam fuiſſe, induxiſſe, vel effeciſſe aliquid in hoc vltra ius cõmune. at non videtur dari poſſe aliud, quod operatã fuerit, quam hoc: nam iure communi, ſi præfati perſonatus, & eorum inſtitutio in ſe erat licite, & iuridica quoad alia, puta quod eſſent opera valida iuſte inſtituta, & non indigebant quoad hoc alio munimine quam iure communi, vt probatum eſt ſupra. ergo prædicta conſuetudo, & conſtitutio ſignificant quod conſuetudine immemoriali introductum, & effectum ſit, vt ij perſonatus eſſent beneficia ſpiritualia, temporalia, & ad tempus duratura, & quæ conferri poterunt ab inſtitutoribus, etiam priuatis; & a collatarijs, & nominatis etiam priuatis, etiam ſolo verbo, vel inſtrumento, notarij, modo auctoritas Epiſcopi in id accederet. cui acceſſurę dedit nouam formam præfata conſtitutio. Secundo, quod conſtitutio, & conſuetudo

12 præfatæ quæ appellant illos perſonatus beneficia perſonalia, & quod eo dicuntur perſonalia quod non ſunt perpetua, ſed finiuntur a finitis aliquot perſonis eccleſiaſticis, ſignificant, quod hi perſonatus ita ſunt beneficia, ac alia eccleſiaſtica, niſi qua parte hæc ſunt temporalia, & alia perpetua. Tertio, quod prædicta conſtitutio habet præfatos perſonatus particulariter ſolere inſtitui in prouincia Tarraconen. & quod in alijs, vbi non eſt talis conſuetudo, nec ſolent, nec poſſent inſtitui. At certum eſt quod etiam in aliquibus per viam fideicommiſſi, vel cappellaniæ, vel donationis certis vinculis aſtricte poſſunt, & ſolent fieri a teſtatoribus, & donatoribus; ita quod poſſint appellari beneficia in genere, prout beneficium definitur ab Huber. in tit. quæ ſit prima cauſa benef. amitt. in v-

ſib. feud.

ſib. feud. dicente, quod eſt benefiola actio, ſiue beneficium dati quandiu tribuens accipienti, ergo in prouincia Tarraconen. ſpecialiter habet conſuetudo, vt præfati perſonatus dicantur, & ſint beneficia ſpiritualia
13 ad tempus duratura. Quarto, quod Concil. vetat ne poſſint inſtitui, niſi auctoritate Epiſcopi, quam tamen ſupra probatum eſt non eſſe neceſſariam ab hoc, vt illa inſtitutio valeat in ſe ſicut valeret quoddam fideicommiſſum, vel quoddam donatum, vel quoddam ſtipendium temporale, vel quædã Cappellania dicendi aliquas miſſas. ergo ſenſit Epiſcopi
14 auctoritatim requiri ad hoc vt dicatur beneficium ſpirituale. Quinto, quod Concil. appellat dotem bona, in quibus fundantur. per quod ſignificat eſſe ſpiritualia beneficia, quæ ſine dotibus conſiſtere nequeunt, cap. nemo de conſecr. diſ. 1. cap. ſi quis obiecerit 1. q. 3. & quod præcipit dotem conſtitui non in quibuſcunque bonis, ſed in a ſe nominatis, cum tamen ad hoc quod ſint beneficia, ſeu bona bene data abſque hoc quod
15 ſint ſpiritualia in quibuſcunque poſſint conſtitui, vt palam eſt. Sexto, quod Concil. præſupponit in huiuſmodi perſonatuum inſtitutione ſolere interuenire ſimoniam, quæ tamen non poteſt interuenire niſi eſſent ſpiritualia. non enim eſſet ſimonia alicui dare pecuniam, vt reliqueret aliquod fideicommiſſum, vel donaret aliquod denarium grande illi, vel illi, etiã cum onere faciendi aliqua opera pia, etiam dicendi aliquas miſſas: quod nõ datur aliquid temporale pro ſpirituali, nec contra. ergo ſignificat hos perſonatus eſſe ſpiritualia beneficia, in quibus committeretur ſimonia, ſi daretur aliqua pecunia inſtitutori, vt cum perſonatus fuerit inſtitutus conferatur ei, vel ipſe nominetur ad illum, vt in cap. tua. de ſim. probatur eum qui dat bona ſua eccleſię eo pacto, vt præbenda, ex eis erecta, præbeatur ſibi, admitti ſimoniam. Septimo prædictum Concil. ſignificat poſſe huiuſmodi perſonatus vacare per reſignationem, & alio modo, ita vt ad nulla opera pia obligarentur hi, qui eos poſtea acciperent. puta ſi a principio ita inſtitueretur, vt vnus, alter, vel tertius eos tenere poſſint, nulla a principio facta ſpecificatione alicuius operis pij, cui applicarentur bona poſt finitas perſonas nominatas. quo caſu videtur Concil. ſignificare, quod poſſet ordinarius illos ita vacantes conferre cui vellet, & manerent beneficia ſpiritualia perpetua, & conſequenter a principio erant ſpiritualia cum temporale non poſſit fieri ſpirituale, niſi ſpirituali auctoritate accedente, iuxta dict. cap. ad hæc de reliq. domib. qualis in hoc caſu non accedit poſt vacationem. quæ maxima, & profunda declaratio præfatæ conſtitutionis eſt. Octauo, quod prædictum Concil. ſerio præſupponit poſſe prædictos perſonatus permutari ſiue cõmutari. quod nullius momenti eſſet, ſi non eſſet ſpiritualia beneficia, cũ palam ſit temporaria commutati poſſe: & ideo vt id aliquid operetur intelligendum eſt, quod ſunt beneficia ſpiritualia. Nono, quod vacãt per contractum matrimonium, vt in informatione facti præſupponitur,

& non vacarent: nisi essent spiritualia beneficia c. 9. à te de cleri. coniug. quamuis habet beneficiariũ in minoribus constituũ contrahendo matrimonium perdere quidem beneficium, sed non alia bona quæ dederat ecclesiæ. Decimo, quòd non possent nominari ad illos nisi clerici: quòd est magnum signum præsumendi esse beneficia ecclesiastica.

16 Septimo principaliter dico, quòd pro contraria parte quòd prædicti personatus nõ sint nec debeãt dici beneficia spiritualia, facit primo, quòd non sunt perpetui, qualia esse & dici debere beneficia ecclesiastica supra probatum est. Secundo quòd non conferuntur à superioribus ecclesiasticis vt debere conferri si essent spiritualia beneficia supra probatum est. Tertio, quòd omne beneficium spirituale est sæculare aut regulare. iuxt. not. in c. possessores de reb. eccle. non alie. c. cum singula. de præben. lib. 6. & prædicti personatus non videntur esse sæculares: quia si eos tenentes fiant canonici regulares non mendicantes non videntur vacare, vt in informatione facti significatur: nec sunt regulares, quòd conferuntur sæcularibus. Ergo non sunt beneficia ecclesiastica. Quarto, quòd non permutantur cum beneficijs ecclesiasticis cum tamen possent permutari si essent talia, c. cum olim. de rer. permut. & c. 1. eod. titulo lib. 6. Quinto, quòd si essent beneficia tenerentur recitari horas canonicas qui eos haberent: quòd omnes beneficiati tenentur ad eas c. fin. 92. dist.

17 Octauo principaliter dico, quòd ad hæc argumenta responderi potest, ad primum quidem concedendo, quòd omnia beneficia spiritualia iure communi attento debent esse perpetua; sed quòd priuilegio Papæ fieri potest, vt aliqua sint temporaria d. c. si gratiose. iunct. glos. de rescrip. lib. 6. & consequenter consuetudine immemoriali quæ habet vim priuilegij vt dictum est, in id duci potest, quod in nostro casu facit, ad secundum idem respondetur quod ad primum, nempe priuilegio Papæ cessante conferenda esse beneficia à superioti spirituali; per illud tamen fieri posse, vt a priuato etiam laico per supra dicta conferantur. Ad tertium concedo quidem iure communi omnia beneficia esse regularia, vel sęcularia ad hunc effectum, vt sæcularia sæcularibus, regularia regularibus conferantur: priuilegio tamen Papæ fieri posse, vt vnum & idem beneficium sit regulare & sæculare ad hunc effectum, quòd conferri potest tam sæculari quam regulari; & contra: quòd illud est iure humano inductum, adeo quod etiam consuetudine immemoriali, quæ priuilegio Papæ comparatur, vt prædictum est, tolli potest. Ad quartum concedo, quòd non permutentur cum beneficiis eo modo, quo iure communi alia beneficia permutantur, puta renuntiando illa in manibus superiorum; & accipiendo eadem per nouam eorum collationem, iuxta not. in d. c. cum olim, & c. cum vniuersorum de rerum permut. & c. 1. eodem titulo lib. 6. negando tamen, quòd non permutentur

tur modo ſpeciali inducto per prædictam conſuetudinem immemorialem; videlicet, ꝙ habẽs beneficium reſignet illud in manibus ordinarij, quo conferat illud habenti perſonatum per poteſtatem nominandi ad eum & quòd ille nominet ad perſonatum illum qui reſignauit beneficiũ vt ſibi conferretur. Nec obſtat, quòd non poteſt fieri pactum inter duos, quo alter renuntiet beneficio ſuo, vt alteri conferatur: & quòd alter cõferat ei aliquid auctoritate ſua: quamuis poſſet renũtiari alteri beneficio in manibus ſuperioris, quo illud per eum conferatur alteri, qui renuntiauit ſuo, vt ſibi conferretur; non inquam hoc obſtat: quòd concedimus id ita eſſe in permutatione beneficiorum iure communi, & regulari modo erectorum: ſed nos loquimur de permutatione beneficij iure communi & regulariter creati cum beneficio anomalo, & irregulari, & diuerſæ naturæ per priuilegium, vel conſuetudinem habentem vim priuilegij creato. Obſtat autem grauiſſime, quòd ante Concil. Tri. permutatio fiebat cum beneficio perpetuo & ita modo regulari; non autem eo modo quo nunc fit proxime relato: & conſequenter modus hic permutandi non eſt inductus conſuetudine prædicta immemoriali; & ita non licebit cum ſit contra ius commune. l. quòd iure ff. de legib. ſed reſponderi poteſt quòd illa beneficia de natura ſua non erant vere beneficia ſpi
18 ritualia, quippe quibus nõ conueniebat definitio beneficij ſpiritualis videlicet ius percipiendi aliquos fructus, ſiue reditus eccleſiaſticos. quæ colliguntur ex Anchar. in c. 10. de reg. iu. lib. 6. & Cald. & Felin. in c. poſtulaſti de reſcr. quos & alios late referimus in rub. de præb. non inquã conuenit eis, cum nullos reditus haberent, & nullius eſſent valoris, vt ponitur in facto: atque ideo ſublata fuerunt per Concilium: & conſequenter in effectu permutatio fiebat ſicut hodie fit: & ita conſuetudo hæc etſi non omnino formaliter ſeruata ſit, tamẽ æquialenter & in effectu ſeruata eſt à tempore immemoriali. quòd ſufficit: cum de æquipollentibus idẽ iudicetur. l. fin. ff. mandat & c. licet ex quadam de teſtib. Ad quintum concedo eos qui tenuerunt illos perſonatus teneri ad recitandas horas canonicas & quamuis forte probari poſſit aliquos eas non recitaſſe, arbitror tamen & probari poſſe, quod omnes communiter recitauerunt: quia nemo poteſt nominari, niſi ſit Clericus: & communiter nominatur quo ratione beneficij, vel ordinis ſuſcepti, vel mox ſuſcipiendi tenentur ad recitationem illarum.

19 Ex quibus infertur primo, prædictus perſonatus non ſolum poſſe inſtitui in finem quærendi aliquod beneficium alterius per viam renuntiationis eius ob ſpem habendi in recompenſationem illum perſonatum, ſed etiam & melius, & purius in finem vt teneatur ab ipſo inſtitutore, vel a nominando ab eo primo loco, vel alio, vlteriori. Tũ quòd vt in inſtitutione, & creatione illorum ſolum dicitur, quòd inſtituit illos inſtitutor, vt mundana cum cæleſtibus commutet. Tum quòd licet illa intentio intra ſolam

mentem retenta non inficiat actum, vt mox dicam: purior tamen erit si absque illa fiat: quòd finis est purior & cælestior, & quo melior est finis cæteris paribus melior est actus, ex doct. S. Thom. 1.2.q.7. art. fin. & q. 78. art. 4. & 7.

20 Secundo infertur, quòd licet institutio talis personatus facta intentione solâ mentali quærẽdi aliquod beneficiũ per permutationẽ supradicto modo speciali faciendã non reddatur simoniaca; immo nec alias illicita, arg. c. tua. de simo. & glos. c. ordinationis. 1.q. 1. & clarius D. Anto. 2. par. tit. 1. c. 5. §. 11. quem refero refellendo Panor. & Dec. in Manuali confess. c. 23. a nu. 107. institutio tamen personatus facta præmisso pacto cum aliquo beneficiario quod ille renuntiabit beneficio suo, vt detur institutori personatus, & quod institutor postea nominabit eum ad personatum est simoniaca: quòd est pactio & conuentio super beneficijs, nec iure communi, nec speciali probata. Quod enim sit conuentio super beneficiis specialibus, patet, quòd tam personatus, quàm aliud beneficium pro eo habendum sunt beneficia specialia per sextum dict. quòd autem illa conuentio non probetur iure communi, palam est, quòd autem non probetur etiam iure speciali Prouinciæ Tarraconen. probatur. tum quòd cõstitutio eius reprobat simoniacas fraudes & pactiones, quæ institutionibus personatuum fiunt. tum quòd licet cõsuetudo immemorialis habeat, vt talis personatus institui possit, & quòd instituens illum possit quærere aliud beneficium Ecclesiasticum per permutationem speciali, & priuilegiato modo factam: non tamen habet, quod possit paciscí cum alio beneficiario, vt renuntiet ei suum beneficium, pro personatu ab ipso fundando, vel instituendo: & ita non licet, sicut nec liceret alicui paciscí cum habente aliquod beneficium, quod ipse fundabit vnum beneficium perpetuum auctoritate Episcopi tanti, vel tanti reditus: & quod post fundatum illud, & legitime erectum præsentabit eum ad illud per d. c. tua. de simon. & per d. c. quam pio. 1.q. 2. & c. fi. de pact. immo, neque quod postquam fundauerit & ei collatum fuerit, permutabit cum illo per eadem.

21 Tertio, quod ad damnandas simoniæ conuentiones circa permutationes prædictorum personatuum cum alijs beneficijs faciendas, seruari debent regulæ, quas seruamus ad damnandæ simoniæ conuentiones, super permutatione aliorum beneficiorum iure communi constitutas, exceptis his quæ consuetudo illa immemorialis permittit; Videlicet quod personatus dabuntur renuntiantibus beneficia auctoritate priuata per solã nominationem sine alia superioris auctoritate: quia de similibus idem est iudicandum, l. illud .ff. ad l. Aquil. c. dudum 2. de elect.

Quarto, quòd narratio facti nihil obstat proximo corollario præcedenti; quia licet habeat institutorem huiusmodi personatus ea intentione solitum illum instituere, vt quæreret aliquod beneficiũ; non tamen habet

bet eum ſolitum prius paciſci cum alio beneficiario, quod renuntiaret illi ſuum beneficium, & in recompenſam acciperet perſonatum tanti valoris; ſi illud noue inſtitueret. immo habet quòd nil tale in inſtitutione & decreti Epiſcopi appoſitione exprimebatur, & conſuetudo adeo exorbitans à iure communi non eſt extendenda, c. quæ à iure de reg.iu.lib.6. ſed quatenus fieri poteſt ad concordiam iuris communis reducenda, arg.c. cum dilectus. de conſue.& c. cauſam quæ. de reſcrip. & quamuis vt prædictum eſt coroll.ſecundo liceat beneficium ſpirituale perpetuum fundare ea intentione intra ſolam mentem retenta, vt poſt illud fundatum Epiſcopi auctoritate,& ſibi collatum permutaret cum beneficio alterius,non tamen liceret illud antea paciſci per prædicta.

Et quoniam ex prædictis fundamentis,& radicibus poterit quiuis ingenioſus elicere reſolutionem dubiorum quæ circa prædictos perſonatus occurrent finem facio. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Perſonatus inſtitutio multis de cauſis inualida eſt.*
2 *Simoniace perſonatum fundans,iuſte bonis applicatis priuari poteſt.*
3 *Cauſa iuſta ad diſpenſandum ex pluribus colligi poteſt.*

CONSILIVM XLIIII.

QVidam A. clericus cum P. clerico iuxta Tarraconen. diœceſis conſtitutionem, & conſuetudinem perſonatum dotare, & conſtituere valoris 10. ducatorum conuenit,& d.P.ad ſic creatum,& conſtitutum perſonatum præſentare. & cum eo pro alio beneficio ſimplici permutare,& poſtmodum abſque Epiſcopi ordinarij auctoritate, ſeu decreto perſonatum iuxta dictam formam, dicti valoris erexit, & dotauit partim ſuper rebus mobilibus, partim ſuper pecunijs debitis,& non exactis, nec minus in ſtabilia bona conuerſis, & perſonatum ſic creatũ permutauit pro alio beneficio parui valoris cum d. P. & ipſe P. ad titulum d.perſonatus, & alias legitime fuit ad ſacros ordines promotus,nõ tamen in eiſdem miniſtrauit. Quæritur quid iuris?

1 Ad quæſtionem propoſitam reſpondeo primo, erectionem perſonatus, de quo agit quæſtio; male fuiſſe factam. Tum quia non potuit illa fieri ſine auctoritate Papę, vel ordinarij, iuxta conſtitutionem Tarraconen. vt in ſuperiori conſilio diximus. Tum quia non fuit dos eius conſtituta ſuper reditibus cenſualibus, nec alijs reditibus perpetuis, vt debet conſtitu

conſtitui ſecundum eandem conſtitutionem. Tum quia fuit facta ſaltem partim ſuper rebus mobilibus, & pecunijs debitis cuidam creditori nondum exactis, nec in bona ſtabilia conuerſis. Tum quia fuit facta antequam decretum erectionis fieret ab ordinario contra eandem conſtitutionem. Tum quod fuit vana, quia fuit factum pactum de præſentando ad beneficium nondum inſtitutum: & quod bene diceretur. Tum quod fuit ſimoniaca, quia facta fuit cum pacto permutationis factæ, vel faciendæ, ſine auctoritate ſuperioris. Tum quia proponitur factam fuiſſe cum quadam renuntiatione ſine vllius ſuperioris auctoritate. Tum quia, vt in reſponſo præcedenti, nullum pactum poteſt apponi in fundatione a patronis aut fundatoribus horum perſonatuum, quod non poſſit apponi in fundatoribus, vel erectionibus aliorum beneficiorum perpetuorum, præterquam quod ſint temporaria, & non perpetua.

2 Secundo dico, quod Sanctiſſ. D. N. iuſte poſſit omnes præfatos, qui in præfata erectione mortaliter peccarunt pro crimine ſimoniæ, & alijs quæ in hac re admiſerunt, priuare ſaltem quoad forum conſcientiæ illis bonis, quæ fuerunt data pro erectione hac iniuſta & ſimoniaca, & applicare oratori pauperi clerico illi, quoad vitam ſuam relicto, ſaluo iure petendi poſt eius vitam illis, qui ad aliqua eorum prætendere potuerint eſſe ſibi ius repetendi propter inualiditatem, ſiue nullitatem actuum, quos temere fecerunt, ſed non intenderunt facere perpetuam donationem, ſed ſolum quoad vitam eius, quoad quam ſolum intenderunt perſonatum conſtituere.

3 Tertio, quòd paupertas oratoris, & ordinatio eius ad præfatum perſonatum nullum, & abſtinentia ab executione ordinis male aſſumpti, & confeſſio peccatorum, & humilis petitio redemptionis male aſſignatorum beneficio perſonali quoad vitam ſuam, & ſecretum peccatorum in hoc commiſſorum videntur poſſe ſuam Sanctitatem mouere, vt illam faciat ei in pœnam culparum fundantium, & amorem Ieſu Chriſti D. N.

SVMMARIVM.

1 *Conuentio inter monentem, & aulicum, quæ ſimoniaca, & quæ non.nu.2.*
1 *Conuentio de faciendo quid temporale, pro ſpirituali, ſimoniaca.*
3 *Peccato quod ſine præſertim mortali non ſit, iuſte fieri nequit.*

CONSILIVM XLV.

QVidam cum non ſperet alias ſe poſſe obtinere beneficium, conuenit cum quodam aulico, vt cum primum ipſe intelligeret vacationem alicuius

alicuius beneficij illum certiorem faceret, ad hoc vt aulicus illud impetraret pro N. & N. consentiret constitutioni pensionis pro ipso aulico, quod factum est. Quæritur an fuerit commissa simonia realis?

1 Respondeo primo, quod in Manua. Confess. cap. 23. num. 107. vers. ad 7. satis clare respondetur prædictæ quæstioni, dum determinatur simoniacam esse conuentionem, qua clericus monens aulicum, vel familiarē Papæ conuenit cum ipso, quod alter impetret beneficium vacans, & alter promittit se consensurum pensioni imponendæ: quod est verissimum, quia est promissio de faciēdo aliquid temporale pro habenda re spirituali, quæ palam est simoniaca per definitionem simoniæ datam a gloss. 1. q. 1. in summam receptam ab omnibus Theologis, & canonistis, & declaratam a nobis latius, quam ab alijs in dict. cap. 23. num. 100. & paulo
2 post in vers. ad octauum palam determinatur quod licite potest sciens vacationem beneficij monere familiarem Papæ, & rogare, vt impetret illud sibi nulla facta promissione de constituenda pensione impetranti, licet post impetrationem factam libere absque pacto, & promissione precedenti consentiat pensioni constitutæ, vel constituendæ a Papa, vel etiā si in impetratione faciēda a Papa reprimatur promissio, vel conuentio de consentiēdo pensioni a S. Sanct. imponēdæ. ita quod ex vtroque loco colligitur resolutio, quod promissio, vel conuentio inter monentem, & aulicum, siue familiarem facta, vt alter impetret beneficium, & alter consentiat constitutioni pensionis, est illicita, & simoniaca, nisi fiat cum consensu Papæ. sed quod licitum est, quod sciens vacationem moneat eam, aulicum, vel familiarem, & roget, vt illud sibi impetret, non facta promissione, neque renuntiatione de consentiendo pensioni: licet post impetrationem libere illi consentiat. Secundo, quod nulla ratione naturali, diuina, neque canonica potest consuli, nec responderi contrariū ab vllo iureconsulto, neque confessario Christiano religionis amico.
3 Tertio, quòd ex his infertur, non posse dari vllam instructionem per quam sciens vacationem beneficii expresè vel tacitè faciat promissionē de consentiendo constitutioni & solutioni pensionis, antequam sit imposita, & gratia perfecta; ita quod non possit reuocari propter defectum consensus præstiti, vel aliam; etiamsi numquam vllum beneficium alioqui speret se obtenturum: quandoquidem nihil potest fieri iuste, quod sine peccato præsertim mortali, quale est grauissimum peccatum simoniæ, fieri & obtineri non potest, cap. ita ne. & cap. tolerabilius. 32. q. 5. quæ habent tolerabilius esse omnia mala pati, quā malo consentire: hoc intelligo quoad pœnas simoniæ, nisi cum beneplacito Papæ id fieret, cui tamen nullatenus debet placere, ne se suamque sedem, quæ synceriss-ma debet esse, ab huiusmodi labe simoniæ turpiter fœdaret.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Procurator principalem ſuum bonæfidei errorem in bullis beneficij non moneat.nu.3.*
2 *Fructus beneficij ſimoniacè quæſiti cui reſtituendi dubium.*
3 *Leges humanas male intellectas tranſgrediens non peccat.*

CONSILIVM XLVI.

IVlius, & Octauius ante 12. annos coram notario & teſtibus pactum, & concordiam in hunc,qui ſequitur,modum inierunt, quod ſi prædictus Iulius eccleſiam quandam in fauorem d.Octauii reſignaret, ipſe Octauius conſentiret penſioni 200. ſcutorum ſuper ea,ac omnes expenſas in expeditione bullarum d. penſionis faciendas, nec non mediam annatam ſolueret. Item penſionem ſolueret ſine expeditione bullarum, adiecta clauſula,Saluo Sed. Apoſt. beneplacito,& non aliter. Itaque in d. inſtrumento quatuor ſimoniacæ pactiones continebantur, quarum quarta erat Octauium ſe obligare prædictam penſionem ſoluere, etiam literis non expeditis. Poſt hæc miſerunt Romam literas procuratorias, cum d. concordiæ inſtrumento, & facta fuit reſignatio in manibus Pontificis in fauorẽ d. Octauii ſimpliciter, & de d. Eccleſia prouiſus fuit ipſe Octauius reſeruata dicta penſione, cui iuxta conuenta conſenſit Octauius per d. procuratorem. ſed Pontifici nulla facta fuit concordiæ mentio. Receptis literis prouiſionis prædictus Octauius dictæ Eccleſiæ poſſeſſionem accepit,dubitans quodammodo Sedi Apoſt. nullam factam fuiſſe mentionem d. concordiæ,ſed conſilio quorundam doctorũ quieuit,dictamq; penſionem per viam compenſationis literis ſuper ea minime expeditis perſoluit per annos duos. Tranſactis præfatis duobus annis Octauius certior factus fuit, quod apud Sed. Apoſt. nulla fuit facta mentio prædictæ concordiæ: & ſtatim huc Romam ad procuratorem quendam, pro remedio miſit,qui narrauit Pontifici qualiter bona fide dictus Octauius poſſeſſionem acceperat, & etiam narrauit tres pactiones ſimoniacas in d.inſtrumento contentas, & omiſit quartam, non tamen data opera,ſed bona fide, & ignorantia quadam; qui Octauius nullum ſibi facit ſcrupulum de prædicta omiſſione. Quæritur, an teneatur præfatus procurator ſub pœna peccati mortalis illum admonere, antequam ad impetrationẽ gratiæ fructuum male perceptorum procedat propter non factam profeſſionem fidei, vt debebat; niſi poſt duos annos. & alia &c.

1 Reſpondeo,videri dicendum,quod non tenetur præfatus procurator admo-

admonere præfatum defectum prædictum Octauium. Tum quia præfatus Octauius laborat ignorantia facti, qua putat ſufficienter fuiſſe ſatisfactum defectui ſui prouiſionis. Tum quia procuratori præfato non eſt omnino certum, quod illa pactio fuit ſimoniaca, & completa ex vtraque parte per rationes ſuperius factas. Tum quod ſimonia illa, ſi qua eſt, eſt iuris humani, & non omnibus cogniti; immo etiam a multis doctis adeo
1 ignorati, vt contrarium ſaltem diſputando defendi poſſit. Tum quia non agitur de damno tertij, quod clare videatur eſſe damnum, cum neſciatur certe fructus præfati beneficij pertinere ad eccleſiam, cum non ſit adeo certum per præfatam pactionem prouiſionem manere nullam per præfata. Tum quia eccleſia non patitur damnum per diminutionem rerum ſuarum, ſed per ceſſionem ſuæ acquiſitionis, & ita non agit tantum de damno vitando, quantum de lucro captando. cuius rei ſcientia non tantum cogit, quantum cogeret ſcientia damni rei quęſitæ vitandi. Tum quod fructus beneficij per ſimoniam quęſiti non debentur eccleſię, ſicut pecunia quæ accipitur pro illo, quoniam de hac ſola loquitur, cap. de hoc dē ſimon. & mea ſententia potius eſſent reſtituendi ſucceſſori, quam eccleſiæ, licet etiam in illius vſum conuerti poſſint, per ea quæ profundius aliis ſcripſimus in cap. non liceat. 12. q. 2. declarando cap. cum uos. de officio ordin. & cap. quia ſæpe. de electio. lib. 6. & cap. à prin.
3 de offic. ord. eodem lib. Tum quod tranſgrediens leges humanas male intellectas non peccat, ſecundum Innoc. in cap. per tuas. de ſimon. quem Panor. ſequitur in cap. Capellanus. de ferijs. & multi alii alibi, & in his Felin. qui citat alios in cap. 2. col. pen. de re iud. verſ. fallit ſeptimo. Tū quia Hier. Aug. & Hadria. loquuntur de illo, qui certo ſcit rem eſſe alterius, quam eius, qui tenet: nos autem loquimur de illo, qui neſcit hoc certo, immo iure dubitat, & ſcit beneficium non eſſe alterius: & quod poſſidens illud bona fide poſſidet; & pauci etiam docti ſciunt ad quem debeant pertinere illi fructus, eſto quòd mala fide poſſideret. Per quæ omnia nulla tenus auderem aſſerere præfatum procuratorem obligari ad monendum præfatum Octauium: adeo quidem, vt magis inclinem ad obligandum eum ad tacendum, iuxta cap. quia circa de conſang. & aff. & ea quæ ſuper intell. eius late tradimus in c. ſi quis autem. de pœniten. diſt. 7. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Scholaris loco Collegij pretio renuntians ſimoniacus eſt, ſed non excommunicatus.*

2 *Scholaris pecuniam pro loco Collegij ſimoniace acceptam cui reſtituet.*

Reſti-

3 *Restitutio turpiter accepti turpiter danti necessaria non est.*
3 *Scholaris simoniace Collegio renuntians sic sibi consulat.*

CONSILIVM XLVII.

TOlosæ, & Ademoni sunt multa collegia pro scholasticis pauperibus instituta, quorum collegæ frequentissimè vendunt tacitè sua loca aliquibus quos collegia ipsa rogata per collegam vendentem, facta per eũ renuntiatione, eligunt, vel recipiunt eos in collegas, & socios suos. Quæritur an huiusmodi vendentes committant simoniam cum pœnis Extrauag. 2. de simonia. Secundo, cui restituenda est pecunia, si qua accepta restituenda sit.

1 AD PROPOSITAM quæstionem respondeo primo, quòd admittunt simoniam: quoniam loca illa, siue sodalicia, licet nõ sint spiritualia; videntur tamen eis annexa, sicut ius patronatus Ecclesiasticũ de quo in cap. quanto de Iud. & cap. cum secundum. de Iurepatr. Secundo, quòd non videntur incurrere excommunicationem latam per præfatam Extrauag. quia illa solum fertur contra simoniacos in ordine & beneficio ecclesiastico secundum communem sententiam: & præfata loca siue sodalicia non sunt beneficia Ecclesiastica, vt palam est: & ita sicut emens ius patronatus quamuis simoniam committeret, non tamen incideret in illam excommunicationem, vt aliàs in prętorio Pœnitentiariæ probauimus, scilicet ementes huiusmodi loca simoniam admittere, non tamen incidere in excommunicationem præfatam.

2 AD ALTERAM respondeo primo, quod pecunia illæ non est necessario restituenda collegio, pro cuius sodalicio accipitur: quamuis pecunia, quę pro beneficio accipitur, restituenda sit Ecclesię, cui facta est iniuria, per tex. sing. in cap. de hoc. de simonia, quod specialiter & singulariter disponit de restitutione pecuniæ acceptæ per simoniam circa beneficium commissam secundum communem. Secundo, quòd de rigo-
3 re iuris non tenentur restituere etiam illis, à quibus eam acceperũt; quia turpiter datum, & turpiter acceptum non est necessario restituendum turpiter danti, iuxta reg. *Impari delicto, vel casu, melior est conditio possidentis*. de reg. iur. lib. 6. & copiosè tradimus in Manu. Confess. cap. 17. num. 30. & seq. Tertio, quod secundum communem opinionem est restituendum pauperibus; quod tamen esse Concilii, & non præcepti probamus vbi supra secuti quatuor graues auctores. Quarto, quòd D. Consulens satisfaciet impetrando donationem ab eo à quo pecuniam accepit, quia Hadr. quem sequimur vbi supra nu. 31. post Ang. ver. restitutio 2. §. 4. patet quod ex mente Aug. in cap. non sanè. 14. q. 5. is qui ob maleficium accipit, satisfacit restituendo pauperibus, vel ei qui dedit. At per donationem obtentam ab eo qui eam dedit satisfactum est illi

per

per l. 1. ff. qui ſatis. cog. & l. ſi rem. §. omnis. ff. de pignora. actio.

SVMMARIVM.

1 *Reſignatio cum pacto, & apocha tradita, vt reſignans percipiat fructus, dum viueret, an ſimoniaca realiter?*
2 *Simonia completur, licet ius reſignatario non quæratur.*
3 *Simonia inſtrumenti traditione non completur, niſi vt promiſſi pars tradatur.*
3 *Simoniam in reſignatione ante conſenſus extenſionem non compleri.*

CONSILIVM XLVIII.

QVidam rogauit fratrem ſuum, vt renuntiaret quádam cappellaniã in manibus Papæ, in fauorem nepotis vtriuſque, cum pacto, & chirographo tradito ei à nepote de relinquendo reſignanti omnes fructus ad vitam ſuam reſignaturo; & ita reſignauit. Sed antequam conſenſum præſtaret, & ille extenderetur, aduertentes illam pactionem eſſe illicitam, & ſimoniacam, reſtiterunt, & chirographo rapto receſſerũt penitus à prędictis pactis, & voluerunt, vt ſimpliciter ſine vllo pacto reſignaret rogatus: & ita reſignauit, & fuit ſignata ſupplicatio in fauorem reſignatarij.

Quæritur an ſine peccato poſſit reſignatarius expedire lireras? & frui cappellania eius poſſeſſione apprehenſa?

1 Reſpondeo, quod pro parte negatiua facit, primo quod pactio prædicta videtur ſimoniaca realiter, quia reſignaturus reſignauit beneficium vt promiſit, & reſignatarius tradidit chirographum de relinquendis fructibus: & ita fuit impleta ſimonia ab vtraque parte, Secũdo, quod pactio prædicta videtur continere confidentiam illicitam, eo quod reſignatarius promiſit relinquere fructus eius reſignanti ad vitam ſuam. quod videtur facere conuentionem ſimoniacam confidentialem, per declarationem Pij V. cuius Bulla non requirit complementum confidentiæ vtriuſque partis, vt & nos adnotauimus in Manu. Conſ. ff. cap. 23. n. 110.

2 Sed contrarium viſum eſt verius duplici ratione: prima quod non videtur fuiſſe ſimonia completa ex parte reſignantis, eo quod reſignatio eius non valuit: neque per illam vacauit illa cappellania; & ita non fecit actum, per extrauag. 2. de ſimonia, ad hoc, vt illa cenſeatur completa ex parte reſignantis. Sed hæc ratio non videtur ſufficere ad excuſandum.

Tum

Tum quia frater ſolum promiſit reſignare, & reſignauit,& licet per illam reſignationem non fuerit quæſitum ius alteri,nihilominus tamen ipſe fecit,quod promiſit. Tum quia reſignans non poteſt transferre ius in reſignatarium,ſed ſolum reſignare,& ſuperior poſt acceptatam reſignationē tradit ius reſignatario ſecundum omnes. Tum quia reſignatio beneficij ſpiritualis eſt actus ſpititualis,& dare aliquid pro illo actu ſolo reſignandi eſt ſimonia, arg. cap. quam pio. 2. q. 2. Tum, quia, vt ſimonia realis committatur,non requiritur, quod actus ſpiritualis qui promittitur,valeat,ſed ſufficit, quod valeret,ſi non eſſet ſimonia infectus.Nam qui promiſit conferre propter 100. ſcuta beneficium,complet ex parte ſua promiſſum conferendo illud, licet collatio non valeat ſimonia impediente valorem,vt palam eſt. Secunda ratio eſt,quod non videtur interueniſſe confidentia, eo quod reſignatarius nullos fructus percipit, priuſquam diſcederetur à pactis; ſed nec iſta ratio videtur ſatisfacere,quoniam vitium confidentiæ incurritur abſque complemento promiſſorum ex parte vtriuſque & qui promiſit reſignare compleuit ex parte ſua. quod ſufficit,vt nos adnotauimus in c.23.num.110.

3 Alijs tamen rationibus videtur poſſe defendi deſiderium conſulentis. prima,quod prædicta ſimonia non videtur fuiſſe completa ex parte reſignatarij; quia ipſe nullos fructus dedit,& licet chirographum, ſiue apocham tradidiſſet; tamen non fuit traditum, vt pars promiſſionis, ſed vt probatio eius;& tradere ſcripturam pro probatione promiſſi non eſt implere partem promiſſi,vt & nos & notauimus vbi ſupra num.106. Secunda ratio, quod nec etiam reſignans videtur compleuiſſe pro parte ſua: quia reſignatio antequam extendatur conſenſus reſignantis nihil valet, ſecundum ſtylum curiæ; & ita fuit actus, qui non valuiſſet etiamſi nulla ſimonia interueniſſet,quia liberum erat ei retrocedere; quamuis iure cōmuni,& extra curiam facta reſignatio, ſine alia conſenſus extenſione,valeat,iuxta cap.quam periculoſum.7.q.1. Tertia ratio; quòd non videtur vlla fuiſſe confidentia in hoc caſu:Nam licet reſignare cum pacto, vt reſignatarius reſignet aliquando in fauorem reſignantis,vel alterius, vel vt ſoluat aliquot fructus alicui,ſit confidentia à Pio V. damnata, reſignatio tamen cum pacto,vt reſignatarius det aliquos fructus reſignanti,non eſt talis confidentia, vt ex contextu bullæ Pij colligitur.Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam committere cenſetur,qui ante ius in re aliquid dat.*
2 *Papæ beneplaciti reſeruatio,antequam impetretur, non excuſat.*

CON-

CONSILIVM XLIX.

QVidam renuntiauit beneficio in fauorem alterius in manibus Papæ reſeruata penſione: & poſt ſignatam ſupplicationem & præſtitum conſenſum ante adeptam poſſeſſionem conuenit inter partes fieri aliquam reſeruationem beneplacito Papæ quæ ſine illo non licuiſſet, ſed antequam beneplacitum Papę accederet exequta fuerunt & adepta fuit poſſeſſio. Quæritur an interuenerit ſimonia realis.

1 Reſpondeo, præfatas conuentiones iudicatum iri ſimoniacas, ſaltem in foro contentioſo. Tum quia fuerunt factæ ante adeptam poſſeſſionem & non licet habenti etiam verum & bonum ius in beneficio, & carenti eius poſſeſſione quærere illam per dationes, & remiſſiones rerum temporalium, vt expreſſe adnotauit Panor. communiter recept. in cap. dilectus de ſimon. Dixi, *Quo ad forum contentioſum.* nam quo ad forum conſcientiæ ſaluari forte poſſet per ea quæ nos adducimus in Manu. conſeſ. 1 cap. 23. num. 101. Tum quia non prodeſt ei reſeruatio beneplaciti Papæ: quia antequam beneplacitum eius impetraretur reſignatarius accepit poſſeſſionem beneficij & reſignans retinuit ea, quæ per conuentionem ei reſeruabantur, & quod reſeruatio huiuſmodi beneplaciti nihil profit ſi antea fiat, quod conuentum eſt, præſupponit pro certo ludo Gomez. in q. 12. lit. f. de trien. poſſ. & multis probari poteſt & prætorium ſacræ Pœnitentiariæ ſeruat, & nunc imprimitur in dicto Manu. conſeſſ. vbi ſupra num. 107. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus an ſit dans, quid ne ab incepta permutatione diſcedatur.*
2 *Preces alia ſubſiſtente iuſta cauſa ſimoniam non inducunt.*
3 *Mutuare ad amicitiam ineundam vnde beneficium ſequatur, licet.*
4 *Intentio minus principalis non inducit ſimoniam.*
5 *Cauſæ principalis ſine qua non fieret actus definitiò reproba.*
6 *Simonia iure diuino ſine intentione non committitur, vel humano ſine pacto.*

CONSILIVM L.

FRanciſcus & Petrus conuenerunt ſuper ſuorum beneficiorum permutatione in manibus ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, & fuit ſignata ſupplicatio, & antequam illa ſignaretur mutuauit P. aliquot pecunias F. ani-

mo eas recuperandi, interceſſitq; fideiuſſor pro eo accipiente alias per viam cambij, & poſtea cum ſignata fuiſſet ſupplicatio ante tamen quòd extenderetur conſenſus P. præſtitit F. aliquot officia ei grata intercedendo vt fide iuſſor, & ſolicitando in lite, quæ ſuper beneficio permutando F. patiebatur, idque fecit, & facit partim ob amicitiam inter eos iam diu contractam; partim vt oſtendat ſe gratum ei volenti per permutationem transferre in ipſum Petrum beneficium quod valde deſiderat conſequi: partim ne diſcedat a propoſito permutandi cum illo, quod iure facere poſſet, quæ officia omnia non reſpiciunt in ſe ſpem habendi beneficium. Quæritur an Petrus in hoc ſimoniam admiſerit, vel an ſana conſcientia poſſit permutationem complere.

1 Ad dicendum quòd admittat ſimoniam, facit quòd P. dedit & dat aliquas pecunias, vel alia, quæ ſunt pecunia æſtimabilia F. videlicet vt faciat præfatam permutationem, & ne retrocedat ab illo propoſito: per quod videtur præſtare temporale pro ſpirituali, & conſequenter eſſe ſimoniã, cap. Saluator. 1. q. 3. & cap. ſunt nonnulli. 1. q. 1.

Sed contra videtur dicendum. Primo quòd ſimonia definitur eſſe ſtudioſa voluntas emendi, vel vendendi ſpirituale, vel ei annexum, ſecundum gloſ. receptam in ſumma 1. q. 1. & S. Thom. in 2. 2. q. 100. art. 1. & in 4. diſtin. 21. vbi omnes hoc tenent. poſt quos paulo latius tradimus nos in Manuali noſtro confeſſ. cap. 23. num. 100.

2 Secundo, quod preces, quibus rogatur collator beneficij, non inducunt ſimoniam, quando ſubeſt debita cauſa, propter quam confertur beneficium, ſecundum eundem S. Thomam vbi ſupra art. 5. ad 3. at in noſtro caſu ſubeſt cauſa debita, ſcilicet dignitas ſiue idoneitas perſonæ, ac permutatio iuſta & obſequia, de quibus in facto, præſtita compermutanti, ad ſummum videntur eſſe quædam preces, ergo tantominus inducent ſimoniam, quanto minus iuris habet ad conferendum compermutans, quam collator.

3 Tertio, quod licitum eſt mutuare alteri ad conſequendam eius amicitiam, ex qua ei proueniat aliquod beneficium, iuxta doctrinam eiuſdem S. Thomæ in 2. 2. q. 78. art. 2. in corp. q. vbi clarius id explicat Caiet. quem ſequimur in comment. de vſur. num. 22. & in Manuali confeſſ. cap. 17. num. 209.

4 Quarto, quòd ea, quæ minus principaliter intenduntur, non inducunt ſimoniam, cap. quid proderit. 61. diſt. & cap. ſi officia 59. diſt. quatenus cum gloſ. habent quod obſequia eorum, qui principaliter inſeruiunt eccleſiæ, & prælatis propter Deum, vel quia iuſtum, & honeſtum eſt, licet minus principaliter inſeruiant ad conſequendum aliquod beneficium eccleſiaſticum, non committunt ſimoniam, ſed neque qui vadunt ad officia diuina principaliter propter Deum, & minus principaliter propter diſtributiones quotidianas, iuxta gloſ. ſing. in cap. 1. de cleri. non reſid. li. 6. At

6. At cauſa principalis propter quam Petrus vult quærere beneficium præfatum, eſt id, quod dat per permutationem & non obſequia prædicta quæ non præſtat illi principaliter propter habendum illud beneficium, ſed minus principaliter, & quod præfatus P. nihil dedit præfato F. præuio pacto, vt illam permutationem perficeret: immo per ipſum Petrum ſtat quo minus perficiatur: vt in facto proponitur.

5 Quinto, quòd non obſtat dicere, quòd Bartol. in l. 2. §. fin. ff. de donat, ait, quòd cauſa principalis eſt illa, ſine qua non fieret effectus; & quòd præfatus Petrus non præſtitiſſet tot officia F. quot præſtitit: niſi ſperaſſet per illa eum retinere in propoſito transferendi præfatum beneficium in ipſum per permutationem. Non inquam hoc obſtat quia illa definitio Bart. non eſt bona vt nuper in commentario, cap. cum miniſter 23. quæſt. 5. num. 39. clare monſtraui per multa exempla, & iura, quibus probatur, quòd multi ad officia diuina non irent aliquoties, niſi diſtributiones quotidianas lucrarentur: multi non inſeruirent Papæ, neque Prælatis: niſi ſpectarent beneficia, quibus eſſent digni: multi ſacerdotes aliquando non miſſarent, niſi pitantiæ offerrentur eis; niſi rogarentur vt id facerent: immo rari ſunt, qui virtuti ſtudeant ſine vlla ſpe inde conſequendi aliquid, iuxta illud Iuuenalis, *Quis virtutem amplectitur vllam, Præmia ſi tollas.* Attamen rari ex prædictis ponunt finem principalem in diſtributionibus, pitantijs, precibus, & beneficijs ſperatis, ſed in Deo ipſo, in honeſtate, & virtute, licet minus principaliter per illa temporaria moueantur ad illa. Nam vt Io. Maior aperte exemplificat in 4. diſtinct. 25. paſſim contingit aliquem habere aliquod negotium magnum in platea; ad quod tamen agendum non iret; ſaltem tali, vel tali hora; niſi ſuperueniret aliud munus, quo ſuperueniente vadit principaliter quidem propter negotium maius & minus principaliter propter ſuperueniens.

6 Sexto denique facit peremptorie, quòd nemo committit ſimoniam iure diuino prohibitam; niſi qui intendit emere, vel vendere ſpirituale, vel illi annexum, vt probamus in d. Manuali Confeſſ. cap. 23. num. 100. in principali, & corol. 4. & quòd prædictus P. nullam talem voluntatem habuit; & ita non commiſit ſimoniam iure diuino prohibitam. Nulla vero ſimonia iure humano inducta committitur ſine pacto, ſeu conuentione, cap. tua cum gloſ. & Doct. de ſimon. nam intentio intra mentem retenta, vt fiat hoc, vel illud, quod non poſſet licite per pactum exprimi, non efficit ſimoniam iuris humani, vt vtiliter tradit D. Antoni. par. 2. tit. 1. cap. 8. §. 11. & tradimus nos vbi ſupra nu. 107. ad. 10. cumque præfatus P. nullatenus intenderit, nec intendat emere aliquod ius per præfata officia; cumque illa faciat nullo pacto præuio vt ob ea F.

permutet, cumque illa sint officia quæ passim amicis fiunt ab amicis; cũq. non sint illa causa principalis consequendi beneficium illud, sed alia beneficia commutandi cum eo, nulla profecto simonia iuris diuini, aut humani iure reperitur in hoc casu, præsertim quo ad forum conscientiæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia non est mutare pecunias beneficium resignanti.*
2 *Simonia mentali beneficium quærens non tenetur illud dimittere.*

CONSILIVM LI.

ANtonius dixit Petro velle se illi renuntiare canonicatum: & quod quæreret datam, quam appellant paruam, & multis mensibus in eadem voluntate permanens, antequam præstaret consensum petijt ab eo, quandam summam pecuniæ mutuam, qui eam illi mutuauit cum obligatione soluendi, post quod extendit consensum, & Petrus per literas expeditas accepit possessionem. Quæritur an admiserit simoniam, & teneatur relinquere canonicatum.

1 Respondi, in foro exteriori cogendum ad restituendum per extrauag. Pij. V. de confidentia; in foro autem interiori minime. Tum quia vere nulla interuenit simonia realis, cum nulla emptio formalis interuenerit, neque aliqua æquipollens, quia verus contractus mutui interceſſit. Tum quia nulla conuentio illicita interuenit. Tum quia, qui mutuat pecuniã alicui principaliter ad contrahendam, vel augendam cum mutuario amicitiam, & subleuandam eius necessitatem, non committit vsuram, nec consequenter simoniam, licet secundario speret ab eo aliquod beneficium, etiam conferendum sibi iuste, principaliter, propter amicitiam, & realiter postea confertur illud ei ab eo, vt colligitur ex S. Thom. 2. 2. q. 78. art. 2. ad 3. & in corp. quæst. vbi clarius Caiet. explicat, quem nos sequimur in comment. de vsuris. super cap. 1. 14. q. 3. num. 22. vbi etiam citauimus Sotum lib. 9. q. 1. art. 2. de iust. & iure clarius hoc dicentem, idem etiam dicimus in Manual. Confess. cap. 17. num. 209.

2 Tum denique quod simonia mentalis etiam secundæ speciei, illa videlicet, qua quis intentione praua, non tamen expressa, neque deducta in pactum quærit aliquod beneficium spirituale non tenetur illud relinquere, per cap. 1. de simon. & ea quæ nos ibi late tradimus. Cum igitur Petrus non emerit, nec vllo contractu oneroso quæsierit ab Antonio renuntiationem prædicti beneficij, immo ipse suo motu proprio voluerit ei re-

ei renuntiare; cumque nulla conuentio interuenerit inter ipſos, vt Petrus mutuaret pecunias, & Antonius renuntiaret, cumque poſt oblatum beneficium mutuauerit pecuniam ob amicitiam, & neceſſitatem, & gratitudinem, quam debebat ei propter amorem, & voluntatem benefaciẽdi, quam ei monſtrabat. cumque liceat mutuare alteri ad conciliandum ſibi eius amorem, & amicitiam, etiam ſperando, quod ratione amicitiæ poſtea in eum eſt aliquid ille collaturus. cum denique non teneatur quis reſtituere beneficium quæſitum per ſimoniam mentalem, hoc eſt faciendo, vel dando aliquid temporale corrupta intentione, non tamen deducta in pactum, conſequens eſt prædictum Petrum iuſte poſſe retinere præfatum beneficium, nulla ſuper eo habita diſpenſatione, cum facile per adducta pro hac parte ſoluantur allegata pro contraria.

SVMMARIVM.

1 *Penſio beneficialis conſtitui, emi, vel vendi ſine Papa nequit.*
2 *Penſionis venditionem non excommunicat, niſi pro beneficio, vel ordine aſſequendo fiat, & ſeq.*
3 *Venditio in materia ſimoniæ omnem contractum non gratuitum comprehendit.*
4 *Simonia niſi ab vtraque parte completa peiua non afficit.*
5 *Penſionem ſimoniace reſeruatam, vt iuſte quis tenere poteſt.*

CONSILIVM LII.

VTrum Paulus incurrat ſimoniam in foro poli, vel foro fori, eo quod rogauit Andream, vt conſentiret conſtitutioni penſionis cuiuſpiã ſuper beneficio ſuo ſoluendæ Petro, vt renuntiet alteri beneficio in ipſius Pauli fauorem, & Paulus non ſolum rogauit, ſed etiam promiſit inſtrumento publico ipſi Andreæ, quod ipſe ſolueret penſionem, & ſeruaret eum indemnem.

1 Reſpondetur primo, quod non licet emere penſionem, nec conſtitutionem penſionis ſuper beneficio eccleſiaſtico aliquo, neque vendere illam, vel conſtitutionem eius, ſine auctoritate Papæ, vt dicimus in noſtro Manu. Confeſſ. cap. 23. num. 111. & latius in conſil. 51. de præb.

2 Secundo, quod emptio, vel venditio penſionis huiuſmodi, vel conſtitutionis non inducit ipſo iure vllam excommunicationem, quia ſola ſimonia ſuper beneficio, vel ordine commiſſa inducit ipſo iure illam, vt ibidẽ traditur, & penſio non eſt proprie beneficium eccleſiaſticum ſpirituale, licet ſit ius ei annexum, ſicut & iuſpatronatus, vt ibidem dicitur.

Tertio quod fallit hoc, quando penſio, vel conſtitutio penſionis emitur, vel venditur, tanquam gradus, ſeu medium acquirendi aliquod beneficium ſpirituale, vel aliquem ordinem: quia talis emptio, vel venditio in hunc finem facta cenſetur ſimonia commiſſa ſuper beneficio, vel ordine, ſicut traditio, vel promiſſio pecuniæ alicui, vt ſit mediator ad dandum, vel renuntiandum beneficium cenſetur ſimonia ſecundum Innocen. in cap. tuam. de ætat. & qualit. allega. in hoc a nobis in d. Manu. Conſeſſ. cap. 23. num. 106.

3 Quarto, quod in hac materia, & definitione ſimoniæ tradita à gloſſ. in ſumm. 1. q. 1. & a nobis declarata in d. cap. 23. num. 100. per venditionem, & emptionem includitur omnis contractus non gratuitus, in quo temporale datur pro ſpirituali, vel ei annexo: & ita eſt ſimonia.

Quinto, quod licet emptio, & venditio præfatæ conſtitutionis penſionis ſimpliciter facta non cẽſeretur ſimonia facta ſuper beneficio, quia tamen non eſt ſimpliciter facta, ſed ad finem quęrendi ius ſpirituale beneficiale, cenſetur ſimonia facta ſuper beneficio, vt traditio pecuniæ facta mediatori ad quærendum per ſuum fauorem beneficium cenſetur ſimonia facta ſuper beneficio, cui conſequens eſt factam fuiſſe in hoc caſu ſimoniam ſuper beneficio, & conſequenter talem, quæ inducit ipſo iure excommunicationem, & prouiſionis nullitatem.

4 Sexto, quod præfatus Paulus reſignatarius, licet non poſſit excuſari a peccato mortifero ſimoniæ, poteſt tamen excuſari ab incurſu excõmunicationis, & nullitate prouiſionis, ſi nondũ ſoluit, nec ſoluerit in futurũ ratione præfatæ promiſſionis vllam penſionem, quia ſimonia conuentionalis, niſi compleatur ab vtraque parte, non eſt ſimonia realis, quæ ſola inducit ipſo iure excommunicationem, per tradita a nobis vbi ſupra num. 104.

5 Septimo, quod ſi nondum Paulus ſoluit quidquam pro præfata penſione ad conſeruandam amicitiam inter ipſum, & Andream, conueniret multum, vt Andreas renuntiaret libere ſine vllo pacto promiſſioni factę ſibi a Paulo de ſoluenda penſione, & de ſeruando eum indemnem, & poſtea ex interuallo ipſe Paulus rogaret alium amicum, qui promitteret Andreæ id quod antea promiſerat Paulus, & ipſe Paulus promitteret illi amico ſeruare eum indemnẽ a damno quod poſſet pati ex ſolutione promiſſa, nec Andreæ videri debet durum renuntiare libere promiſſioni ſibi factę. Tum quia confidere poteſt virtuti Pauli. Tum quia promiſſio illa nihil valet, nec in foro conſcientiæ, nec in foro fori. Dixi ſupra, ſi nondum quidquam ſoluit Paulus, quia ſi ſoluit quærendum eſt remedium a Papa tam ſuper nullitate prouiſionis, quam ſuper abſolutione.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Renuntiatio ſub ſpe renuntiationis tacita non eſt ſimoniaca.*
2 *Simonia mentalis non inficit actum, nec cogit reſtituere.*

CONSILIVM LIII.

A Nullum beneficium eccleſiaſticum habens rogauit B. habentem plura, vt renuntiaret in fauorem eius vnum ſimpliciter in manibus Papæ, nullo inter eos inito pacto de danda, vel accipienda vlla remuneratione; quamuis B. haberet ſpem mentalem tantum recipiendi aliquã remunerationem, & B. voluntatem etiam mentalem tantum faciendi eã, & expeditis literis acceptaque poſſeſſione A. dedit aliquando remunerationem, & B. eã accepit. Quæritur an incurrerint ſimoniam aliquam talem, quæ obliget eos ad relinquendum beneficia, vel ad faciendum aliquam reſtitutionem.

1 Pro parte affirmante facit; quod omnis pactio, vel conuentio, qua promittitur ſpirituale pro temporali, vel contra temporale pro ſpirituali, eſt ſimonia, cap. quam pio 1. q. 2. & in caſu propoſito licet non interuenerit pactio expreſſa, videtur tamen interueniſſe tacita ſuper remuneratione danda, & accipienda.

Pro contraria tamen parte eſt tex. expreſſus in cap. fin. de ſimon. ſecundum communem, & fere omnium intellectum, quem nos neruoſius omnibus alijs defendimus in Manual. Confeſſ. cap. 22. num. 102. non obſtat oppoſitum, quia negamus in hoc caſu interueniſſe pactum vllum tacitum de danda, vel recipienda remuneratione, quia longe aliud eſt ſperare ab aliquo aliquid, ſi fecero illud, aut illud, & illum velle dare id, quod ſperat, ille ſi fecerit illud, aut illud, & facere pactum etiam tacitum de illo accipiendo, vel dando. Tum quia velle paciſci non eſt facere pactum, ſicut nec velle emere eſt emere, nec velle confiteri eſt confiteri, nec velle contrahere matrimonium eſt contrahere il-
2 lud, vt notatur in gloſſ. l. in vendentis. C. de contrahend. empt. cap. ex parte de ſponſal. Tum quia ſimonia mentalis non inficit actum, nec ad vllam reſtitutionem obligat d. cap. fin. de ſimon. etiam ſi pertingeret ad culpam mortalem, vt clare nos vbi ſupra probamus. Tum quia non omnis ſpes remunerationis temporariæ accipiendæ, vel dandę pro datione rei ſpiritualis eſt illicita, ſicut nec omnis confidentia, vt nos probamus in d. c. 23. num. 109. alioquin fere omnes, qui conferunt beneficia, eſſent ſimoniaci, & confidentiæ vitio infecti, cum fere omnes habeant

ſpem, quod beneficiarius reddet aliquam gratiam re, verbis, vel animo: & quod erit gratus, iuxta legem naturalem, quæ nos obligat, vt benefacienti benefaciamus l. ſi non ſortem. §. libertus. ff. de condictio. indebit. Tum quia non eſt ſimonia renuntiare beneficium, etiam in manibus ordinarij, ea mente, ac intentione, vt detur tali, vel tali, etiam ſi eo animo eſſet vt non renuntiaret illud, niſi ſperaret quod conferetur illi, dum modo non paciſcatur, nec conueniat cum ordinario, vt illud ei conferat, iuxta D. Anton. 2. par. tit. 1. cap. 5. §. 11. quem retulimus, & ſequimur in d. c. 23. num. 107. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia committit tollens impedimenta, quæ iuridice ad quærendum beneficium opponi poſſint.*

2 *Vexationem iniuſtam redimere ab eo qui poteſt obeſſe, & non prodeſſe, licet.*

CONSILIVM LIIII.

QVidam petens eccleſiam parochialem vacantem promiſit cuidam domino, ſe illam obtentam permutaturum cum beneficio cuiuſdã N. cui dominus ille volebat fauere in illo concurſu, ſi efficeret, ne ille N. concurreret ſecum, & prædictus dominus fecit, ne concurreret, & ita alter eam obtinuit. Quæritur an fuerit admiſſa ſimonia, & qualis?

1 Reſpondeo primo, quod fuit admiſſa ſimonia, quia fuit promiſſum beneficium obtinendum per permutationem alteri cum pacto ne ille ſecum concurreret, quia ſimoniam committit, qui tollit impedimenta, quę iuridice opponi poſſunt ſibi ad quærendum beneficium, vt expreſſe ait D. Thom. 2. 2. q. 100. art. 2. ad 5. Tum quia non obſtat, quod ait Palu danus in 4. diſt. 5. art. 3. relatus a Caiet. in dict. art. 2. & a Soto de iu-
2 ſtitia, & iure q. 6. art. 1. ad 1. dicens, quod licet redimere vexationem ab eo, qui poteſt obeſſe, & non prodeſſe. non inquam hoc obſtat, quia illud intelligendum eſt de nocumento iniuſto, non autem de iuſto: electus enim petens confirmationem, ſi daret pecuniam alicui, qui non poſſet ei dare ius, ſed poteſt aliquam iniuſtam exceptionem opponere coram confirmatore, ſimoniam committeret, & præterea licet prædictus dominus, & N. non poſſent dare directe ius aliquod prædicto presbytero, poterant tamen indirecte, ponendo impedimentum per concurſum, quod iuſte poterant ponere, vt palam eſt.

Secundo reſpondeo, quod prædicta ſimonia videtur fuiſſe conuentio-

nalis

nalis tantum, quia non fuit ab vtraque parte completa; per ea quæ nos scripsimus in Manua. cap. 23. num. 103. quem locum etiã quidam alius D. Consulens egregie doctus allegare dignatus est, respondens recte per eam non perire ipso iure collationem ipsi prædicto presbytero factã. Quare caueat ipse, ne permutet illam ecclesiam cum beneficio prædicti N. quia si hoc faceret, adimpleret ex sua parte pactum simoniacum, & cum iam altera pars adimpleuerit illud pro sua parte, censeretur ab vtraque completum, & consequenter pro simonia reali habendum, cui consequens esset collationem prædictam ipso iure nullam fieri. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium qui bona fide suum esse credit, licet non sit, eidem deseruiendo, distributiones, ac fructuũ partem, quã alij inseruienti dedisset, lucratur.*

CONSILIVM LV.

SImoniacus in beneficio eidem deseruiuit celebrando, &c. & ex eius præbenda se ipsum, & clericum aluit, ac postea illud dimisit. Dubitatur an teneatur restituere omnes fructus, an vero sit excusandus pro parte, quam in sui, & clerici sustentationem insumpsit, vel possit deducere illam summam quam dedisset mercenario, si per ipsum inseruisset? Dubitatur etiam, an teneatur restituere fructus incertos, quos percepit ex quotidianis obuentionibus?

1 Hæc quæstio continet satis grande dubium, & parum tractatum a doctoribus: cum tamen in multorum cap. casibus tractari potuisset: quoniã eius decisio pendet a decisione illius, An seruiens beneficio sine canonico titulo possit retinere sibi distributiones quotidianas integre, & fructus alios, saltem pro rata eorum, quæ debuissent dari mercenario, si per se ipsum nõ seruisset. quam quæstionem præ alijs videtur tractare doctiss. Cassad. in decis. 6. de præbend. ex cuius dictis videtur satis colligi quod credens bona fide beneficiũ ad se pertinere, & seruit illi, lucratur distributiones quotidianas, & quod non videtur teneri ad restituendũ partẽ fructuum, quæ necessario fuisset impendenda ei, qui seruisset illi beneficio.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus super irregularitate ex occulto crimine orta dispensat.*
1 *Beneficium ante irregularitatem adeptum ipso iure non perditur.*

CON-

CONSILIVM LVI.

SImoniacus in ordine realis, & sic excommunicatus, occultus tamen, celebrando factus est irregularis. Quæritur an episcopus possit secum dispensare; & an indigeat dispensatione ad retinendum fructus beneficij ab eo perceptos?

Respondeo primo, quòd Episcopus potest dispensare super irregularitate occulta, nata ex simonia occulta, & non deducta in iudicium per cap. 6. de refor. sess. 24. Concilij Tridentini. Secundo, quod non indiget dispensatione circa retentionem fructuum, si beneficium collatum fuerit ante simoniam: quia non perditur ipso iure beneficium ante irregularitatem adeptum, iuxta sollemne dictum Innoc. in ca. cum nostris. de conces. præben. si autem beneficium collatum fuerit per ipsam simoniam, vel post illam, ita quod collatio fuerit nulla, oportet vt illa reficiatur per illum, qui potest illud beneficium conferre, arg. cap. 1. de reg. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Mediatorem simoniæ non teneri restituere fructus ab alio perceptos cur male infert quidam Doctor. num. 2.*

CONSILIVM LVII.

CIrca dubium de eo qui procurauit alicui beneficium interuentu simoniæ, An teneatur ad restitutionem fructuum perceptorum.

1 Pro parte negatiua videtur facere expresse extrauag. Pauli II. de simonia, in qua primo respectu beneficiati ait, illum teneri ad restitutionem: sed in alio §. vbi agit de procurante, ac mediatore tantum, definit eos esse ipso facto excommunicatos. Quare non videtur extendenda pœna illius extrauag. satis rigorosæ vltra terminos suos; & nullo alio canone puto aliquid grauius constitui contra procurantes, ac mediatores, quam illos. Ad rationem sumptam ex D. Thom. 2. 2. q. 62. art. 7. quia hic, qui procurauerit simoniacam collationem beneficij iubenti æquiparatur, vel saltem consentienti fieri furtum; respõdeo non esse idem iubere, vel procurare furtum, vel procurare rem aliquam, vt titulum beneficij illicitũ, vel etiam nullum, ex quo fortasse furtum nascatur, & ratio diuersitatis cõ sistit in multis. Primo, quia consulens, aut adiuuans in furto, adiuuat in eo quod immediate est subiectum restitutioni, procurans vero titulum iniustum

ſtum beneficij non procurat rem ita immediate obnoxiam reſtitutioni. Ratio; quia ſimoniacus potuit omnes fructus conuertere in vtilitatem eccleſiæ, potuit etiam habere diſpenſationem, quæ alio tempore non etat tam difficilis & de hoc potuit rationabiliter cogitare procurans, & hanc reſponſionem iudico optime conuenire verbis D. Thom. quia, vt recte ait ibi Caiet. quod etiam Sotus repetit 4. de iuſtitia q. 7. art. 3. non ſunt ea intelligenda de cauſa, ſine qua non, & ita de cauſis remotis, ſed de cauſa efficiente iniuſtã acceptionem, & ita de cauſa proxima, & vt ex ſupradictis patet, ille procurans non debet dici cauſa immediata huius iniuſtæ acceptionis fructuum. Et ad argumentum de collatore, qui confert plane indigno longe aliam eſſe rationem, quia hic peccat in officio, & lædit eccleſiam, quam ex munere ſuo tenetur tueri, aliud vero eſt in laico, qui ad hoc non tenetur ex officio, & hæc reſponſio eſt de mente D. Thom. in eo ar. 7. Ad tertium loquentis de non manifeſtante latronem, vltimo priuatus præſertim laicus in ſimilibus poteſt excuſari ex probabili ignorantia, neſciens ex illis pactionibus naſci tantum malum, vt ille nullo modo dicatur facere fructus ſuos. quæ ignorantia, quum non ſit craſſa, nec ſupina, in laico excuſat à reſtitutione, de qua poſt alios D. tua in Man. cap. 17. nu. 82. & ſequentibus. Et non dubito, quin nulli ex his, qui procurarunt huiuſmodi beneficia ſuis conſanguineis, ſi interrogarentur, Si ſciuiſſes illũ, nunquàm poſſe facere fructus ſuos, & ſi eos retineret furtum committere, procuraſſes ei hoc beneficium? Reſponderet, non procuraſſem, & nullo modo cogitauit de furto, aut rapina rei alienæ, vnde non videtur in homine, qui ex officio non tenetur tam accurate hæc ſcire, induci obligatio, reſtitutionis ſine retentione rei alienæ, aut proxima operatione ad iniuſtam acceptionem.

Reſpondeo, ꝙ præcedẽs reſponſum in eo potiſſimum fundatur, quod qui non dat cauſam immediatam damni, non videtur damnum dediſſe, eo quod longe aliud eſt conferre beneficium nulliter, ſiue inualide; & procurare, vt nulliter conferatur, & quod qui non tenetur ex officio obuiare damno, licet peccet, non obuiando, non tenetur tamen ad reſtitutionem. Sed contra hæc facit, l. qui occidit ff. ad leg. Aquiliam, quæ habet, eum qui occidit ſeruum pignori datum, teneri ad reſtituendum vſque ad valorem ſerui, quod debetur creditori, ſi debitor non eſt ſoluendo, & tamen non videtur occiſor fuiſſe cauſa immediata illius damni, ſed valde mediata, & quod qui furatur ſarctoria cum, vel alteri operatori inſtrumentum, ſine quo non potuit operari, & cum quo operatus fuiſſet, tenetur ad reſtitutionem, vt concludimus in Man. cap. 17. num. 3. Tum quod d. cap. fin. de iniur. generaliter habet, quod cauſam damni dat, dare damnum, nulla diſtinctione facta inter cauſam mediatam, & immediatam, quam nec Diuus Thom. facit ſecunda ſecundæ quæſt. 63. articul. 7. im-

7. immo significat sufficere, vt sit causa sine qua non fuisset datum damnum.

SVMMARIVM.

1 *Simonia iure canonico in omnibus actibus ad acquirendum beneficium, vel ordinem directis committi poterit.*

2 *Simonia commissa in dimissorijs in ordine commissa censetur, contra quendam.*

CONSILIVM LVIII.

AN qui dat pecunias mediatori, vt sibi impetret dimissorias, siue reuerendas ad ordines suscipiendos, quas per pecunias mediator impetrauit, comprehendatur in dispositione extrauag. 2. de simonia?

Nam pro parte affirmatiua facit vulgata propositio, de qua post Aristotelem D.Thom.q.18.art.6.& 7.quòd actus humani accipiunt speciem potius à fine,quàm ab obiecto: vnde qui furatur vt committat adulteriũ est per se loquendo magis adulter,quàm fur. Sed sic est quod D. G.dedit pecunias pro dimissorijs ad hoc,vt ordines sacros acciperet,ergo eas dedit potius pro ordinibus,quam pro dimissorijs. ergo est simoniace ordinatus.ergo comprehenditur &c. quod confirmatut per l.verum,ff.de furtis.vbi ait Iurisconſ.qui rapuit,vel zelauit meretricem, vt fornicetur, non dicitur fur,nec vt talis punitur,vt ibi tenet Bart. Secundo facit argumento à simili textus in cap. 1. adiuncta glo.cap. ex parte, & ibi Innocen. in verb. minister.de simon. vbi sic habet. *Sicut episcopus manuum impositionem,ita neque examinator vocem, neque notarius calamum vendat,* & subijcitur generaliter;*Pro ordinatione igitur eum,qui ordinatur,aliquid dare prohibemus*: Ergo,sicut, qui notario scribenti, vel examinatori aliquid dat pro scriptura,& approbatione idoneitatis pro ordinibus dare dicitur,sic etiam docendum erit de eo qui dat pecunias pro dimissorijs obtinendis. Tertio facit, quòd qui dant pecuniam examinatoribus,vt eos tanquam idoneos præsentent Episcopo ordinanti, tentant emere gratiam Spiritus sancti id est ordinationem,vt ait textus in cap. quando, 24. distin. & sunt ipso iure suspensi, glossa ibidem per cap. reperiuntur.1.q.1. Quarto facit,quòd qui dat aliquid examinatoribus occasione examinis ad beneficium,pœnas contra simoniacos statutas incurrere dicitur per Conciliũ Trident. sess. 24. cap. 18. de refor. Quinto facit eadem extrauag. 2. de simonia. quæ non solum punit simoniace beneficia & ordines recipientes,sed

tes, ſed etiam annullat præſentationes &c.& ſic reputat ſimoniacos eos, qui dant aliquid temporale pro præſentatione.

Pro negatiua vero facit primo opinio quorundam illuſtrium virorum, de quibus mihi verbo relatum fuit, eos conſuliſſe non committere ſimoniam in ordine, quem, vt approbatus recipiatur qui dat pecuniam examinatoribus, vt ad illos idoneus renuntietur,& approbetur. ergo multominus erit talis, qui dat pecuniam pro dimiſſorijs. Secundo facit, quod hæc licentia, ſiue dimiſſoriæ ad aſſumendum ordines non concernunt ſubſtantiam illorum, cum ſint quid ſeparatum,& remotum ab ordinibus,& veluti quædam præparatiua ad ordines aſſumendos, vt palam eſt,& cum pęna appoſita præparata regulariter non extendatur ad præparatoria, vt ait Decius in rub. de iudic. num. 1. vbi etiam Ripa num. 14. & 15. ergo nec pœna inflicta ſimoniace ordinato extendetur ad committentem ſimoniam in præparatorijs ad ordines ſuſcipiendos, arg. cap. odia. de reg. iuris lib. 6. & gloſ. cap. final. de iure patronat. Tertio, quod qui ordinat, vel prę ſentat aliquem cum pacto, quod ipſe nõ moleſtabit eos pro victu, non cenſetur incurrere pœnas d. extrauag. ſed ſolum ſuſpenſionem ad triennium per cap. fin. de ſimon. vbi poſt Abbatem antiquum hoc notant Ioan. Andre.& Card. cuius dicti rationem reddunt Panor.& Fel. in ca. de ſimoniac. num. 2. eod. tit. quia, ſcilicet, ibi ſimonia non erat commiſſa in ordine, ſed in conſequentibus illum, ergo ſicut ſimoniacus in conſequentibus ordinem non eſt proprie ſimoniacus in ordine, nec ſubit pœnas contra tales decretas, ita nec ſimoniacus in antecedentibus ordinem erit iudicandus ſimoniacus in ipſo ordine, arg. l. illud ff. ad l. Aquil.

Ad oppoſita videtur poſſe reſponderi. Ad primum quidem, primo, quòd aſſumptum illud non poteſt applicari ad caſum noſtrum: quia procedit in illis actionibus, ex quibus quaſi per partes integrales conficitur vnum illud, quo erat vltimo loco vtendum. vnde qui volens, fornicari rapit meretricem, non dicitur raptor, ſed fornicator: quia hoc ſolum intendebat, vt ait Iureconſultus in d. l. verum? aliud eſſet, ſi furatus eſſet pecuniam, vel equum, collimando hæc omnia in hunc ſolum finem, vt fornicetur: nam cum hæc ſint actiones ſeparatę, non faciunt ſimul collectæ vnum quid ſolum. Itaque iſte talis fur erit ſimul & fornicator; duæque erunt actiones omnino ſeparatæ, quarum prima erit pœnalis de iure ciuili, quo punitur fur actione furti; altera vero de iure canonico, quod punit fornicationem cum meretrice etiam habitam,& commiſſam: quæ colliguntur ex Diuo Thom. d. art. 6. & 7. prout clarius apud ipſum videri poſſunt, ergo in noſtro caſu, cum licentia ad ordines aſſumendos, & aſſumptio ordinum ſint actiones diuerſæ,& ſeparatæ, de vna ad aliam non poteſt inferri l. Papinianus: ff. de minorib. ca. ad audientiam de decimis. Secundo reſponderi poſſet, actionem humanam, prout procedit ab operante, non ordinari niſi ad vnum finem proximum,& ab illo tantum ſpecificari

cificari: licet ad alios remotos etiam referatur, vt colligitur ex eodem D. Tho. 1. 2. q. 1. art. 3. ad 3. atque ita cum datio pecuniæ in casu nostro primo, & principaliter facta sit propter dimissorias habendas, secundario autem, & minus principaliter ad ordines assumendos, dici non poterit assumptio ordinum simoniaca, licet dimissoriæ ad illos assumendos fuerint per simoniam obtentæ.

Ad secundum respondetur, concedendo assumptum in eo; negando tamen, quòd inde sequatur committere simoniam in ordine omnes, qui prohibentur aliquid accipere, siquid est in fine, concludendo prohibetur, ne quid detur pro ordinatione, nec pro vsu pallij, nec pro chartis. Vnde patet quod dare pro chartis, id est notario, non est dare pro ordinibus, & consequenter nec dare pro dimissorijs erit dare pro ordinibus. Nec obstat, quod dimissoriæ continent in se examen: quia hoc venit in consequentiam, & quæ in consequentiam veniunt attendi non debent.

Ad tertium respondetur, quod iura in illo citata debent intelligi de examinatoribus, qui rogant Episcopum, vt det ordines alicui, veluti faciunt Archidiaconi, qui si pro illo rogatu accipiant pecuniam videntur formaliter committere simoniam in ordine, quia perinde est ac si ordinatus illam accepisset, vt post alios tradit Dominatio tua in suo Manuali, cap. 230. 106. §. ad quintum, & alibi sæpe: non autem de simplicibus examinatoribus, & simplices dimissorias concedentibus, qui referunt accepta pecunia aliquos esse idoneos ad ordines, vel dare licentiam vt possint ordinari.

Ad quartum respondetur, Consilium loqui de examine ad beneficia per concursum, per quem acquiritur approbato ius ad beneficiū: & ideo nihil mirum cum pecunia dari videatur pro illo iure spirituali, dicatur tam dans, quam accipiens committere simoniam in beneficio, quod etiã colligitur ex d. Extrauag. 2. Atque ita posset hæc inductio retorqueri sic, speciale est in examinatoribus & Consilium nouum ius statuit contra examinatores ad beneficia per concursum, vt scilicet accipiendo aliquid ab examinatis censeantur simoniaci in beneficio. ergo contrarium dicẽdum est de examinatoribus quo ad ordines aliquid accipiendo ab approbatis; quia qui de vno dicit &c. vulg. l. cum prætor, ff. de iudi. ca. nonne de præsumpt.

Ad quintum respondetur ex diuersis non bene inferri, & quod aliud sunt præsentatio, electio, collatio &c. de quibus in d. extrauag. per quæ acquiritur ius ad beneficia, & aliud examen, & dimissoriæ, per quæ nullum ius acquiritur ad ordines, vt palam est: nam restat in arbitrio ordinatoris vtrum velit approbatos huiusmodi, & habentes dimissorias ordinare nec ne; quod tamen secus dicendum est in prædictis actibus, in quibus collator non potest sine iusta causa respuere præsentatum, electum &c. vnde cum emptio dimissorialiũ non possit dici formaliter emptio

ptio ordinum, non plus se extendet, quam fuerit intentio principalis emptoris l. non omnis. ff. si certum petatur; alioqui enim ementes officia, & munera ecclesiastica magni valoris sperantes minus principaliter, vt quotidie fit in Curia, sciente, & consentiente Papa, quòd occasione illorum promouebuntur ad dignitates ecclesiasticas, essent censendi simoniaci in beneficio. quod est absurdum dicere. l. nam quod absurdum. ff. de bonis libert. quia ex dicta officij emptione nullum ius acquirunt ad easdem, sicut nec ex d. examinis, vel dimissoriarum emptione acquiritur aliquod ius ad ordines.

Ad superiora mihi proposita respõdeo primo, fundamenta quæ adducuntur, & tanguntur ad alia multa dubia decidēda seruire posse: quamuis Panor. & Felinus non videntur dicere id, quod eis tribuitur in cap. de simoniac. de simonia.

Secundo, quod licet eo respectu & ratione, qua tua pietas desiderat hanc partem, quam tuetur, esse veram, ipse quoque idem desiderem: alia tamen ratione, scilicet, quod expedit arcere multos, ne ad ordines inordinate accedant contra Gregorii sententiam, Conuenit optare pœnas, quibus arceantur.

Tertio, quod fundamenta tuæ Dominationis, quibus hanc partem confirmas, & confutas alterius fulcra, videntur mihi plus satis sapere Metaphysicam, & rigorem Logicum: dum satagis defendere tum demum simoniam in ordine committi, cum pecunia detur vel promittitur pro ipsomet ordine, vel ordinatione.

1 Quarto, quod hoc satis defendi posse videtur, si loquamur de simonia in ordine iure solo naturali, vel diuino, attento contracta, vt etiam eadem ratione defendi posset, quod tum demum simonia in beneficio attento illo solo iure admittitur, quando pro ipso beneficio pecunia datur, vel promittitur, & non alias: sed quod sicut per prædictam extrauag. 2. de simon, & alia multa, cogimur dicere simoniam in beneficio contrahi saltem iure Pontificio attento, etiam cum datur pecunia, vel aliud temporarium pro collatione, electione, præsentatione, nominatione, fauore, interceſſione, siue mediatione, & alijs similibus actibus ad acquirendum directis, & in renuntiatione, & priuatione, alijs actibus ad perdendum directis, ita cogimur dicere quòd simonia committitur in ordine iure Pontificio attento, non solum quando datur pecunia, vel aliud temporarium pro pretio ordinis, sed etiam cum datur pro alijs actibus directis ad eius acquisitionem, quales sunt examinatio, approbatio, & fauor, interceſſio, siue mediatio, qua quæritur consensus ordinātis ad ordine insigniendum; licet vere coram Deo ordinandus nolite mere ordinem, quem scit esse inuendibilem, & inæstimabilem.

Quinto, quòd negari non potest literas dimissorias esse de huiusmodi actibus, eo quod formaliter, vel virtualiter continent fauorem vel interceſſio-

ceſſionem ad ordinem conſequendum, vel examinationem, vel approbationem, vel conferunt ius quoddam petendi, & accipiendi ordines, à quo maluerit antiſtite: vel quod eſt quædã via directa in ordinem quęrendum magna cum deliberatione inſtituta ab Eccleſia per poteſtatem ſupernaturaliter à Deo acceptam: & ita ius, quod per eas datur, eſt quoddam valde ſpirituale directum ad conſequendum ordinem, qui eſt magis ſpirituale, iuxta ea quæ nos tractamus in Manu. Confeſſ. cap. 23. nu. 99. vnde poſſunt deſumi aliquot fulcra pro quarto, & quinto dictis ſuprapoſitis.

2 Sexto, quòd per omnia ſupradicta videtur conſulendum, ſimoniam, quæ cõmittitur dando pecuniam pro literis dimiſſorijs cenſendam eſſe ſimoniam commiſſam in ordine, attento iure Pontificio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mediator ſimoniæ quis ſit, & quam pœnam incurrat.*

CONSILIVM LIX.

QVis dicatur ſimoniæ mediator, & quæ pœna contra huiuſmodi conſtitutæ ſunt?

Reſpondetur primo, quòd ad hoc, vt quis dicatur mediator ſimoniæ, non requiritur, quod ipſe ob eam aliquid percipiat, ſed ſatis eſt, vt mediator fuerit, vt illa fiat, vt probat extrauag. 2. de ſimonia.

Secundo, quod ſimonia non eſt realis, vel ſi non eſt commiſſa ſuper ordine, vel beneficio, mediator non incidit in excommunicationem extrauag. prædictæ; quoniam nec ipſi principales incidunt in eam, per ea quæ nos diximus in Manua. cap. 23. num. 102. ſi autem eſt realis, & cõmiſſa in ordine, vel beneficio ſic, per dicta ibidem, num. 105.

Tertio, quòd per illam extrauag. mediator non incidit in aliam pœnã, quam excommunicationis, nec in præſentia videtur in alias pœnas ſtatutas ante illam extrauag. contra committentes ſimoniam, niſi exprimerent mediatorem. Tum quia illi canones ſunt perſonales, & non videntur extendi extra ſuum caſum, ſiue terminos ſuos, qui ſunt de committentibus ſimoniam, & ſimoniacis, quales non videntur proprie conſentientes tantum, & conſulentes, per gloſſ. ſing. clem. 1. de conſang. & affinit. & ea quæ nos ſcripſimus in d. Manu. cap. 27. num. 51. Tum quia extrauag. prædicta extendens illam ad mediatorem, ſignificat, canones, qui expreſſe non puniunt mediatores, non extendi ad eos, arg. cap. præſenti 1. §. loca. de præbend. lib. 6.

Quarto,

Quarto, an autem incidat in pœnas extrauag. Cum primum, Pij V. pendet ab illa quæſtione, an illa extrauag. leget in foro conſcientiæ, quo ad pœnas, quas induxit nouas, & aliquando viſum eſt nobis, quod non, nunc autem credimus, etiam ſi haberet locum in foro conſcientiæ, non tamen includeret mediatorem, vltra ſuum laborem nihil percepit per fundamenta ſuperius inſinuata: & ita non indigeret diſpenſatione quo ad obtenta, nec obtinenda, quia ſecundum propriam verborum ſignificationem non loquitur de tali.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio beneficialis per ſimoniam ignoranti facta an nulla. num. 3. & 5.*
1 *Verbum Penitus, nullitatem ipſo iure ſignificat.*
2 *Simoniã in beneficio ſibi collato admiſſam renuntians ei ſatisfacit, & ſeq.*
3 *Collatio ſimoniace ignoranti facta reprobanda.*
4 *Collatio ſimoniaca in odium peccati ſimoniæ nulla decernitur.*
4 *Peccatum vbi non eſt, nec pœna eſſe debet.*
5 *Beneficium per alterius ſimoniam ſcienter capiens fructus reſtituat.*

CONSILIVM LX.

1 AN collatio, præſentatio, vel electio facta per ſimoniam eam ignoranti ſit ipſo iure nulla. Panor. in c. penul. de elect. col. 1. tenet ꝙ ſic, pro quo facit primo c. nobis de ſimon. quatenus habet huiuſmodi ſimoniam eſſe penitus reprobandam, cum verbum Penitus, ſignificet nullitatem ipſo iure per gloſſ. ſingul. in l. ſi quis aduocatorum, C. de poſtu-
2 land. commendatam a Corſeto in ſing. ſuis verbo Penitus. Secundo, quod S. Thom. 2. 2. q. 100. art. 6. ad 3. affirmat huiuſmodi ignorantẽ non ſolum teneri ad relinquendum beneficium, cum primum ſcient ſimoniace ſibi fuiſſe collatum, ſed etiam ad reſtituendos fructus. Tertio, quod iure diuino gratis accepta debent dari, iuxta euang. Matth. 10. relatum in cap. gratia 1. q. 1. & ideo ſpiritualia, quæ conſtant gratis dari ſunt inæſtimabilia, & inuendibilia, ſecundum communem omnium mentem. quod alias clarius expreſſimus in cõment. extrauag. ab ipſo Greg. XIII. not.

Quarto, quod idem tenet Caſſad. in deciſ. 3. de ſequeſt. poſſ. quem refert Homel. 12. q. in req. de triennali poſſ. quibus non citatis idem tenet Couar. auctoritate S. Thom. in reg. peccatum. de reg. iur. lib. 6. §. 8. a num. 7. 2. par.

Pro contraria tamen parte facit primo, quod huiuſmodi recipiens be-

neficium per ſimoniam a ſe ignoratam non dicitur excommunicatus, nec
3 vere ſimoniacus c. de ſimonia. Secundo, quod nullo textu exprimitur collationem factam per huiuſmodi ſimoniam eſſe ipſo iure nullam, ſed reprobandam: nam præfatum cap. pen. de elect. quod cum primis ad hoc citatur, non habet electionem ſic factam eſſe nullam, ſed reprobandam, nec collationem eſſe nullam, ſed eum cui facta eſt teneri ad renuntiandum. per quod ſignans habere aliquid ius, cum priuatio præſupponat habitum, cap. ad diſſoluendum. de deſponſ. impub. l. decem N. de verb. oblig. Tertio, quod c. ex inſinuatione de ſimon. ſignificat huiuſmodi ſimoniacum ſatisfacere ſuæ conſcientiæ renuntiando libere beneficium per ſimoniam alterius ignoranter acceptum. Quarto, quod cap. de regularibus de ſimon. habet, vt huiuſmodi ſimoniacus cogatur renuntiare, nihil alio habito, ſignando collationem valuiſſe, eo quod requirit renuntiationem, & quod non eſt neceſſaria fructuum perceptorum reſti-
4 tutio, cum nihil de hoc diſponatur. Quinto, quod ſecundum hominē mentem omnium pœna qua collatio beneficij ſimoniaca decernitur nulla, & inualida eſt inducta in odium peccati ſimoniæ, & qui recipit beneficium ignorans alium commiſiſſe ſimoniam, qua conferretur ei, nullum crimen admittit. ergo nec vlla pœna debet puniri, c. 2. de conſtit. & l. Gracchus. C. ad l. Iuliam de adul. & cōſequenter videtur ſufficere, quod teneatur illud renuntiare: immo quadantenus videtur nimium, eo quod iubetur relinquere, quod ſibi quæſitum eſt per dationem eius, qui poterat illud dare idoneo, qualis eſt ipſe per illa omnia, quæ citantur a Gratiano 1. q. 4. per totam, & præſertim in cap. cum itaque vbi refertur illud Ezechielis, *Anima quæ peccauerit ipſa morietur*. Sexto, quod nulla pœna cenſetur ipſo iure impoſita, niſi iure id caueatur, iuxta gloſſ. ſing. & communiter receptam in cap. penul. de iure patron. at nullo iure exprimitur, & huiuſmodi collatio ſit ipſo iure nulla, nec vt ipſe beneficiarius reſtituat fructus bona fide perceptos, ergo nec id eſt dicendum, c. legatur 24. q. 1. & §. conſideremus de trient. & ſem. coll. 3.

5 Per quæ pars hæc videtur verior, & pro argumentorum ſolutione dicimus primo, quod præfatum cap. nobis non aut electionem eſſe nullam, ſed reprobandam, quod ſignant eam eſſe validam, cum non poſſit reprobari, quod nihil eſt, cap. ad diſſoluendum. de diſpenſ. impub. cum citatis a gloſſ. in verbo accuſati, & quod verbum penitus refertur ad ſublationem poteſtatis diſpenſandi pro illa vice, vt habet d. cap. pen. quā habet Epiſcopus in collationem ſimplicis beneficij, vt ibidem habet, & non ad nullitatem electionis. Secundo, quod Panor. quaſi obiter dicit huiuſmodi collationem eſſe nullam, nullo alio fundamento citato: Caſſad. autem, & Homel. vbi ſup. adhuc magis obiter. Et quod Couarr. affirmat frequentiorem ſententiam habere, quod huiuſmodi collatio valet in foro exteriori, donec a iudice reſcindatur, quin etiam ſignificat maluiſ-

maluiſſe contrariam opinionem tenere, niſi verba S. Thomæ ſibi obſtitiſſent, quæ tamen profecto non obſtant, immo iuuant, vt mox dicetur. Tertio, quod auctoritas S. Thom. non obſtat. immo facit pro hac parte, nam quatenus loquitur de reſtitutione fructuum facienda a recipiente beneficium per ſimoniam ab alio commiſſam, loquitur de recipiente, qui ſcit, & conſenſit, non autem de contradicente, immo expreſſe dicit contradicentem non teneri ad reſtitutionem beneficij, nec fructuum acceptorum, de recipiente autem ignorante ait eum teneri reſignare beneficiū, & reſtituere fructus extantes, non autem bona fide conſumptos, & non conſumptos, quod nulla ratione defendi poſſit ſi collatio eſſet omnino nulla, quia nulla ratione excuſare poteſt a reſtitutione fructuum conſumptorum, niſi illa ſimoniaca collatio, præſentatio, vel electio valeret, donec inciperet ſciri illius nullitatem. Quarto, quod licet regulariter gratis data, gratis debeant dari, ad hoc, vt iuſta ſit datio, tamen fallit quando ignorantia iuſta a peccato excuſat, donec ſuperueniat ſcientia in id neceſſaria.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium per ſimoniam ignoranter commiſſam adeptum renuntiandum.*
1 *Renuntiatio beneficij ignoranter per ſimoniam adepti in manibus eius facienda, qui iuſte poſſet collatarium deſtituere.*
2 *Beneficiorum permutatio auctoritate inferiorum Epiſcopo fieri nequit.*
3 *Beneficium ſimoniace aſſecutum poſtea renuntiatum quis conferet.*
3 *Inſtituere eius eſt, cuius & deſtituere, niſi &c.*
4 *Canonicus ob ſimoniam ſe ignorante admiſſam denuo creatus vltimum locum occupat.*
5 *Epiſcopus diſpenſat, vt beneficium per ſimoniam ignoranter adeptum collatario iterum conferatur.*
6 *Canonicatus, & beneficium ſimplex exequantur.*
6 *Beneficia omnia iure communi reſidentiam requirere.*
7 *Beneficium per ſimoniam ignoranter adeptus fructus an reſtituet.*
8 *Simoniacus in beneficio ad illud, ſed non ad alia fit inhabilis.*
9 *Ordinatus ſcienter per ſimoniam eſt irregularis.*
9 *Obligari incipere, & ſtatim moram contrahere nemo poteſt.*
10 *Excommunicatum, & irregularem vno eodem actu quem fieri.*
11 *Simoniacus in ordine excommunicatus, ſuſpenſus, & irregularis, in beneficio vero ſolum excommunicatus.*
12 *Diſpenſat Epiſcopus ſuper irregularitate ex occulto crimine, etiam ipſo ſciente, & conſentiente facto, incurſa.*

12 *Episcopus coniugato beneficium scienter conferens illud ei auferre nequit.*

13 *Absolutio, qua presbyter concubinam suam absoluit, valet.*

14 *Dispensatio Episcopi cum simoniaco occulto in ordine, beneficio quid operetur.*

15 *Fructus beneficij simoniace collati, qui restituendi.*

CONSILIVM LXI.

SI quæstionibus propositis pro earum dignitate,& difficultate respondendum esset,iusto profecto libro, magna cura, & studio elaborato esset opus, at quando sola tumultuaria responsio præcipitur, quam paucissimis potero respondebo.

1 AD PRIMAM quidem primo, quod certum est, eum, qui obtinuit beneficium per simoniam ab alio se ignorante admissam, teneri ad renuntiandum illud, cap. de regularib. ca. ex insinuatione de simonia, ca. ex multis 1.q.3. & factum est in proximo præcedenti consilio. nu. 3. Secundo, quod est dubitatio an sufficiat renuntiare in manibus collatoris tantum, an oporteat renuntiare in manibus Episcopi. Et quicquid gloss. verbo, manibus, clem. 1. de renuntiat. censeat verius videtur, quod omnis renuntiatio beneficij facienda est in manibus superioris, c. admonet,& cap. quod in dubijs de renuntiat. & non qualis, qualis, sed talis, qui possit renuntiantem iusta de causa inuitum destituere secundū Innoc. in d. cap. quod in dubiis, quod prædicta gloss. supra per Cardinalem, Bonif. & alios, verbo, manibus, in fine approbat. de renunt. probatur communiter ibi, & gloss. Bernard. in c. cum ex iniuncto, de hæretic. vbi idem tenet Panor. sub. finem, & in cap. si quis contra num.

2 53. de foro comp. sicut & permutatio beneficij debet fieri authoritate Episcopi, iuxta gloss. celeb. penult. clem. 1. de rerum permuta. & non sufficit auctoritas inferiorum collatorum secundum Hostiensem receptū in summ. de renunt. §. quis potest. & ita videtur intelligendum id, quod Rebuff. in praxi benef. 3. p. tit. de resignat. nu. 11. obscurius dixit. Tertio, quod ex his duobus sequitur eiusmodi beneficiarium, qui ob simoniam se ignorante admissam, tenetur renuntiare beneficium, debere illud renuntiare in manibus eius, quo posset eum iusta de causa inuitum destituere, & consequenter in manibus Episcopi, vel Archiepiscopi, si est eius Superior immediatus, & quod non sufficit renuntiare in manibus collatoris inferioris, qui huiusmodi potestate careat, nisi approbetur a supe-

3 riori. Quarto, quod superior, in cuius manibus huiusmodi renuntiatio legitime fieret, non posset beneficium renuntiatum denuo conferre renuntianti, si eius collatio non pertineret ad eum, sed collatio fiet ab eo ad quem illa alias pertineret, quia licet regulariter, iure communi solo attento,

attento, ad quem pertinet potestas destituendi, pertineat potestas instituendi, & contra cap. cum ex iniuncto glos. communiter recepta, de hęret. Secus tamen est, cum institutio iure particulari priuilegij, fundationis, præscriptionis, vel consuetudinis pertinet ad alium, quam ad destituere potentem, vt vbi, & alibi. sæpe communiter resoluitur.

4 AD SECVNDAM, scilicet an qui canonicatum sic simoniace assecutum renuntiat in manib. superioris, & deinde de eodem prouidetur, debeat habere vltimum locum, & omnia alia facere, ac si de illo alias non fuisset prouisus, respondeo affirmatiue, primo quidem quod beneficium per renuntiationem legitimam eius perinde vacat, ac per mortē, cap. quam periculosum. 7. q. 1. & cap. susceptum. cum eis adnot. de rescript. lib. 6. & eadem ratione idem iudicandum est regulariter de prouiso per renuntiationem, ac de prouiso per mortem: sed prouisus per mortem, siue obitum debet de nouo recipi, de nouo in possessionem mitti, de nouo facere residentiam, & sedere in vltimo loco. ergo, & prouisus per renuntiationem idem debet facere. Secundo, quod in cap. quoniam de simon. probatur, quod monialis electa ob simoniam, si recipiatur in eodem monasterio, eo quod in alio non est ei locus, debet recipi ad locum vltimum, & non ad eum, quem ante habebat. Tertio facit optime, cap. quamuis de rescrip. lib. 6. quatenus restitutus ad gratiam spectatiuam antea reuocatam, intelligendus est restitutus, sine præiudicio illorum, qui post reuocationem suæ gratiæ, ante restitutionem ad eā, impetrauerant alias gratias. Quarto, quod est casus formalis in dict. c. ex insinuatione, vbi quidam canonicus propter simoniam se ignorante commissam, renuntiauit suo canonicatui, & præbendæ, & decreuit ire ad bellum sacrum, sed quia postea fuit receptus ad suum canonicatum, voluit redire ad suum primum locum, super quo Clemens III. aditus, respondet debere ipsum postremo loco esse contentum. Non obstat inconuenientia, quæ timentur consecutura. Tum quia potest obuiari eis tacendo causam, cur fiat renuntiatio. Tum quia possunt etiam euitari renuntiando, & nolendo ad renuntiata postea redire. Tum denique, quod sūt inconuenientia iuri consona, & prodeuntia ex his quæ iura in odium simoniæ a tertio commissæ præstiterunt, & facta secundum leges humanas, quæ naturali, & diuinæ non repugnant pro rebus conuenientibus habentur, cap. qui peccat 23. q. 4. cap. quo iure 8. dist. & cap. fin. de consuetud.

5 AD TERTIAM respondeo, posse Episcopum dispensare vt cōsulenti, post renuntiationem prædicti canonicatus à se legitime factam, denuo conferatur. Tum quia episcopus potest dispensare, vt beneficiū simplex post renuntiationem legitimam ei denuo conferatur, beneficiū scilicet quæsitum per simoniam ignoranter commissam; casus est omni exceptione maior in cap. penul. de elect. vbi glos. communiter recepta

hoc tenet, & canonicatus eſt beneficium ſimplex ſecundum communẽ,
6 quæ probatur in cap. ſtatutum. de reſcript. lib. 6. vbi dignitas, & canonicatus pro diuerſis accipiuntur, licet quo ad illum caſum exęquentur; vnde colligit ibi Philipp. Franc. canonicatum, nec dignitatem eſſe, nec perſonatum; & idem dixit Felin. in cap. paſtoralis. in princ. de offic. deleg. & ſecundum omnes canonicatus non comprehenditur ſub beneficijs duplicibus contentis in cap. de multa. de præb. & in extrauag. execrabilis. Ioann. xxij. Nec obſtat, quod canonicatus videtur ſecundum aliquos reſidentiam perſonalem requirere, quia hoc non ſufficit ad hoc, vt beneficium deſinat eſſe ſimplex; quandoquidem iure communi omnia beneficia requirunt reſidentiam perſonalem, cap. fin. & ibi Innoc. & alij de cleric. non reſid. etiam ſi ſint minima; cap. conquerente. eod. tit. Tum quia videtur caſus in ſpecie, in d. cap. ex inſinuatione, quatenus agens de canonicatu, & præbenda per eiuſmodi ſimoniam quæſitis, prę-ſupponit poſſe illos iterum quæri renuntianti, cum diſpenſatione inferioris Papa, quod ſatis etiam adnotauit Panor. num. 4. & tradit late poſt alios idem Panor. in cap. extirpandæ. §. qui vero num. 3. in repetitione de præb. & tamen iure communi plurima ſunt beneficia ſimplicia.

7 AD QVARTAM reſpõdeo primo, quod magnæ quæſtionis eſt, an aſſecutus beneficium per ſimoniam ab alio ſe ignorante admiſſam, teneatur reſtituere fructus, ſaltem extantes, quos percepit antequam haberet notitiam ſimoniæ: quia, qui tenent collationem per huiuſmodi ſimoniam factam ipſo iure nullam, videntur conſequenter tenere partem affirmatiuam; qui vero tenent collationem ipſo iure valere, & id eſſe cauſam, quare neceſſaria eſt renuntiatio, vt à peccato ſe liberet, conſequenter videntur tenere partem negatiuam, quam nos ſemper tenuimus per multa, quæ ſupra eod. conſ. 60. relata ſunt, quæ hic non oportet referre. ſecundo, quod nemo dubitat de neceſſitate reſtituẽdi fructus perceptos poſt habitam de ſimonia notitiam, & merito. Tum quia, vt dixi, qui tenent collationem eſſe ipſo iure nullam, debent dicere, teneri eum ad reſtituendos etiam fructus, ſaltem extantes perceptos ante notitiam ſimoniæ, vt videtur ſenſiſſe D. Thom. 2. 2. q. 100. art. 6. ad 3. Tum quia cum etiam, ſecundum omnes, qui tenent collationem talem ipſo iure valere, beneficiarius teneatur illico poſt notitiam ſimoniæ renuntiare, iuxta reſponſa ad primam quęſtionem, & peccat male tenendo beneficium, licet habeat ius in eo; & ita non debet reportare ex illa retentione commodum, argum. l. itaque fullo. de furt. & cap. Sedes Apoſtolica, de reſcript. & ſi non teneretur reſtituere fructus poſt notitiam ſimoniæ ante renuntiationem perceptos, reportaret magnum commodum ex ſuo peccato, vt palam eſt, & ita hoc tenuimus in Manu. cap. 25. a num. 12. Tum quia alioqui præberetur occaſio magna delinquendi retinenti tale beneficium, quod iura iubent illico renuntiari, contra cap. ex parte. de

conſuet. & l. conueniri ff. de pact. dotal. Non obſtat, quod graue ſit reſtituere huiuſmodi fructus, quia omnis reſtitutio videtur grauis ei, qui reſtituere debet; ſed ſtat firma regula, quod non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, ſi reſtitui poteſt, cap. ſi res aliena. 14. q. 6.

8 AD QVINTAM ſcilicet, an ſimoniacus in beneficio ſit ad illud, & quæcunque alia obtinenda inhabilis, reſpondeo primo, quod illa reſe renda erat ad congregationem illuſtriſſimor. Card. ad interpretandum dubia Conc. Trid. deputatorum. Pro cuius tamen parte affirmatiua facit primò, q⁹ ſimonia non ſolum eſt crimen, quod meretur depoſitionẽ, c. tanta de ſimon., ſed inducit ipſo iure ſuſpenſionem, vt per locum a fortiori probat, cap. accuſatum, de ſimon. & ſimoniam admittens in ordine, vel beneficio eſt excommunicatus, per extrauag. 2. de ſimon. Secũdo, quod ſimoniacus in vno beneficio non poteſt habere illud, neque aliud, ſi per ſe committit ſimoniam, vel per alium ſe volente, vt viſum eſt aliquibus reſoluere Panor. in cap. de ſimoniace. de ſimon. num. 7.

Pars vero negatiua eſt tenenda. Tum, quia nulla pœna eſt dicenda ipſo iure incurri, niſi ſit lex, quæ ipſam ipſo iure infligat, glos. ſolemnis, & recept. cap. fin. de iure patr. Tum quia irregularitas non incurritur, niſi in caſibus expreſſis a iure, cap. is qui, de ſentent. excommunic. lib. 6. nullibi exprimitur fieri quem irregularem ipſo iure ob crimen ſimoniæ in beneficio commiſſum. De hac quæſtione vide conſil. 34. & 35. ſupra eod. vbi affatim illa reſoluitur.

9 AD SEXTAM, quæ in præcedenti præſupponitur, ſcilicet an ordinatus ſcienter per ſimoniam fiat irregularis, reſpondeo, quod pro eius parte negatiua facit primo, quod ſimoniacus in beneficio non eſt irregularis, vt ſupra dictum eſt. Deinde quod nulla ratione, nec iure alio poteſt dici irregularis, quam quia exiſtens excommunicatus, vel ſuſpenſus ſuſcepit ordinem, ſed hoc non videtur poſſe dici, quia ſicut vno, & eodem momento non poteſt quis incipere obligari ad ſoluendum, & eſſe in mora ſoluendi, vt eſt doctrina Bart. recept. in l. ita ſtipulatus. num. 50. de verb. oblig. & tradit poſt alios Dec. conſ. 2. num. 5. ita videtur, quod fieri non poſſit, vt quis vno, eodemque momento fiat excommunicatus, & quod exiſtens excommunicatus faciat aliquid, & conſequenter, quod qui fit excommunicatus, eo quod per ſimoniam ordinatur, nõ videtur poſſe fieri irregularis, eo quod exiſtens excommunicatus ordinatur. Secundo, quia licet communicans excommunicato in crimine, propter quod eſt excommunicatus, incurrat excommunicationem eandem, cap. ſi concubinæ. de ſenient. excommunic. non tamen incurrit illam, niſi communicet poſt incurſam excommunicationem, & ita clericus, qui habet rem cum muliere, quæ antea non habuit rem cum clerico, non eſt excommunicatus, licet illa mulier, per illum actum incurreret excommunicationem latam contra mulieres habentes rem cum cleri-

cis, quia non habuit rem cum illa, poſtquam fuit excommunicata, vt reſoluitur in dict. Man. c. 27. nu. 33. & 112.

10 Sed tenenda eſt pars affirmatiua per cap. 1. de eo qui furt. ordin. ſus. Tum quia probat, quod qui furtim ſine licentia, & approbatione Epiſcopi, vel examinatoris ſuſcipit ordinem, ſi præmiſſa erat excommunicatio latæ ſententiæ, contra ſic accipientes ordinem, eſt irregularis, vt expreſſe adnotauit Panor. ibi num. 4. & ante illum, Cardinalis num. 1. & ante illos gloſ. quæ non citatur ab eis in cap. vlt. eodem titu. ergo eodem modo aſſumens ordinem per ſimoniam erit irregularis, cum ſub pœna excommunicationis, & ſuſpenſionis latæ ſententiæ ſit prohibita illa ordinatio per extrauag. 2. de ſimon. Tum quia probat, quod vno, & eodē momento per vnum, & eundem actum poteſt quis fieri excommunicatus, & irregularis ob excommunicati actionem; ſicut eodem tempore, & per eundem actum fit contractus, & obligatio, quæ ex eo naſcitur, & actio quæ ex obligatione naſcitur, iuxta l. licet. §. ea obligatio. ff. de procurat. & not. in §. 1. Inſtit de action. & probat ſtylus curiæ, quando concedit diſpenſationem, & non abſoluit.

Nec obſtant in contrarium citata, quæ ſcio mouiſſe in contrariam partem virum quendam eruditiſſimum: reſponderi enim poteſt ad primū, quod diuerſa eſt ratio inter obligationem ſoluendi, & moram in ſoluendo ex vna parte, & inter excommunicationem, & irregularitatem, quæ naſcitur ex excommunicatione ex altera; quia mora non naſcitur immediate ex obligatione, l. quod dicitur. ff. de ſolut. Irregularitas autem ſic ex ordinatione prohibita ſub excommunicatione latæ ſententiæ, vt prædictum eſt. Ad ſecundum, quod non eſt etiam eadem ratio de excommunicatione, quæ incurritur communicādo cum excommunicato in peccato, ob quod eſt excommunicatus, & in noſtro caſu; quia in illo requiritur, quod prius tempore ſit excommunicatus is, cui communicatur; in noſtro autem non requiritur illud, vt probat d. cap. de eo qui furt. ord. ſuſc.

11 AD SEPTIMAM, cuius pars affirmatiua videtur præſupponi in ſupraſcripta quæſtione ſexta, ſcilicet, an ſit idem dicendum de ſimoniaco in ordine, & de ſimoniaco in beneficio; reſpondeo, quod non; quia ſimoniacus in ordine eſt irregularis, vt in præcedenti quæſtione concluſimus; ſimoniacus autem in beneficio non, vt in tertia quæſtione concluſum fuit. Item ſimoniacus in ordine non ſolum eſt excommunicatus, vt ſupra in reſponſione ad primam quæſtionem inſinuatum eſt, & traditur latius in dicto Man. cap. 27. num. 111. ſed etiam ſuſpenſus; ſimoniacus autem in beneficio ſolum excommunicatus.

12 AD OCTAVAM, cuius partem affirmatiuam præſupponere videtur prædicta quæſtio tertia, an ſit differentia quo ad propoſitum, quod ſimonia ſit commiſſa ſciente Epiſcopo, an ignorante. Pro parte affirma-

firmatiua faciunt, cap. veniens. de fil. presbyt. cap. diuersis fallacijs, de cleric. coniug. quatenus probant, quod Episcopus conferens beneficium sciẽter coniugato, vel filio eius, qui illud antea immediate obtinuit, non potest auferre illud ei; sed sic, si ignoranter id fecit.

Sed contrarium videtur tenendum. Tum quia contextus prædicti ca. 6. sess. 24. Conc. Trid. non distinguit inter Episcopum, quo sciente crimen admissum est, & inter alium. Tum quia, licet in aliquot casibus speciale sit, quod superior nequeat retractare aliqua mala se consentiente facta; ramen regulariter id potest, cap. si quis presbyterorum, cum ei adnot. de rebus ecclesiæ non alienan. Tum quia nullibi efficaciter probatur, quod d. cap. 6. generaliter loquens debeat restringi ad Episcopum, quo ignorante factum fuit delictum, vnde irregularitas descendit. Tum quia potestas absoluendi, vel cognoscendi de aliquo delicto aduersus alium, non tollitur superiori, eo quod eo conscio sit factum; immo neque si eo consentiente esset perpetratum, si non agitur contra ipsummet, argum. l. qui iurisdictioni præst. cum ei late ad not. ff. de iurisd. omni. iudic. vnde & absolutio, qua presbyter suam concubinam absoluit, va-
13 let secundum Archid. in cap. omnes 3. q. 1. communiter recept. per quã, & l. si consul. ff. de officio procon. & alias. ll. concludit post alios Iason in d. l. qui iurisdictioni. non esse locum prædictæ legi in iurisdictione voluntaria, de qua videtur in nostro casu tractari. Quare videtur concludendum, quod Episcopus potest dispensare authoritate prædicti cap. 6. in irregularitate descendente ex delicto occulto, & ipso sciente facto, immo etiam si de consensu, vel mandato eius esset perpetratum, quia in absoluendo perpetrantem non exercet iurisdictionem in se, nec iurisdictionem contentiosam, quæ reddatur in inuitum, & citatum.

14 AD NONAM, quam prædicta quæstio tertia expresse continet, scilicet, quid operetur prædicta dispensatio Episcopi? respondetur, quod operatur sublationem irregularitatis; ita quod illa nihil nocebit ei post dictam dispensationem; & consequenter, quod post eam, si nihil aliud obstat, poterit in ordine ministrare, & ad superiores ascendere, & beneficia postea canonice collata retinere: quia res extincta nihil operatur, l. qui rei §. aream. ff. de solut. cap. ferrum 50. dist.

AD DECIMAM, quæ insinuatur in d. tertia videlicet, an prædicta dispensario operetur facultatem iuste retinendi beneficia sibi collata, ante dispensationem post irregularitatem contractã, Respondeo primo, quod sola dispensatio siue noua collatione non facit facultatem retinendi collata post irregulariter contractam, & ante dictam dispensationem factam: quia illorum collatio fuit nulla: argum. ca. si celebrat. de cler. exc. min. & tradit Innoc. recept. in cap. cum nostris. de concess. præb. Et quod ab initio est nullum tractu temporis non conualescit, non superuenienti causa saltem conualescente reg. non firmatur. de reg. iuris lib. 6. cum ei con-

concord. Secundo, quod prædicta dispensatio non facit proprie facultatẽ retinendi beneficia collata ante irregularitatem contractam, nec dispensatus indiget illa; quia illa iuste retineri possunt, donec per sententiam priuentur eis, etiam antequam super eorum retentione dispensetur, quæ sententia est Innoc. in d. cap. cum nostris recept. per omnes, ibi, & per Felin. in cap. inquisitionis, de accusat. & alios alibi: quia irregularitas superueniens non annihilat collationem legitimam præcedentem, nec ius quæsitum per eam, licet superuenientes collationes omnino inualidet, vt prædictum est.

15 AD VLTIMAM, quæ in quæst. quarta ponitur expresse, videlicet, an fructus ex beneficio perceptos ante dispensationem teneatur restituere. Respondeo, quod aut quæstio intelligitur de fructibus perceptis ex beneficio quæsito per simoniam ignoranter contractam, antequam haberet de simonia notitiam, aut de fructibus quæsitis post illam habitam, & ante renuntiationem eius, vel postea ante dispẽsationem, & collationem nouam eiusdem beneficij renuntiati, an de perceptis post renuntiationẽ, dispensationem, & collationem nouam. Et est dicendum, quod primos non tenetur restituere per responsionem datã supra ad quartam. secundos vero sic, per responsionem datam ad eam quartam quęstionem. tertios vero non, quia ex titulo canonico eos percepit. aut intelligitur quæstio de fructibus perceptis ex beneficijs quæsitis post irregularitatem contractam, & ante dispensationem super eam obtentam; & dico eum teneri ad restituẽdos illos per responsum ad decimã, aut intelligitur de fructibus perceptis ad ex beneficijs collatis ante irregularitatem contractam, & non tenetur ad restitutionem eorum, siue obtineat dispensationem, siue non per responsum ad eandem quæstionem decimam. Salua in omnibus saniori sententia.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum male percepti tribus modis restitui possunt.*

CONSILIVM LXII.

LAicus vacante quodam beneficio procurauit vt illud conferretur cuidam clerico cum pacto vt ipse haberet dimidium fructuum tũc percipiendorum, quod fructum facit. Quæritur quid iuris.

Respondeo quod in hoc casu interuenit simonia realis; & consequenter vterque incurrit excommunicationem, & collatio fuit nulla, & conse-

consequenter nec beneficiarius quæsiuit fructus sibi, nec potuit quærere nec dare annuam partem promissam laico.

1 Secundo, quod præfatus laicus tenetur restituere eam, quam accepit: & quod potest restituere Cameræ Apostolicæ, componendo se cum illa, vel ei qui primo loco successit præfato beneficiario mortuo; vel etiam conuertere in vtilitatem ecclesiæ, de cuius fructibus fuerunt ea, quæ accepit à simoniaco; per ea quæ profunde, & late scripsimus in comment. de spolijs cler. super cap. non liceat Papa. §. 4. num. 4. & clarius ac resolutius §. 12. num. 4. vbi consulitur posse obligatum ad restituendum delegere. id quod magis ei conuenit; & qua ratione magis conueniat restituere ea, vel restituere futuro successori, quam ipsi ecclesiæ. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Pensionem redimere, & obligationem eam soluendi diuersa, hoc sine auctoritate Papæ fieri potest, illud non.*

2 *Pensionem sine auctoritate Papæ redimere simonia, sed non excommunicat.*

CONSILIVM LXIII.

QVæritur in effectu, an Petro, cui Papa reseruauit pensionem cum obligatione soluendi postea illam Ioanni, qui non erat capax illius pensionis ob leges regni, cuius erat beneficium, super quo illa ponebatur, liceat redimere illam pecunia, vel alia re absque auctoritate Papæ.

1 Respondeo primo, distinguendo, quod aut per prefatam redemptionem obligationis soluendi pensionem receptam Ioanni redimit etiam pensionem reseruatam: ita vt beneficium, super quo posita erat, liberum maneat: aut non, & priori casu non licet: quia id esset redimere pensionem impositam à Papa super beneficio, quod non licet, vt irrefragabiliter probamus in Man. cap. 23. num. 3. contra Caietan. posteriori vero casu licet: quia id non est redimere pensionem, sed obligationem, qua pensionarius tenetur ad disponendum sic, vel sic de illa, siue de receptis per illam, quod longe aliud est, cum sit mere temporale separatum à iure spirituali, pensio vero est ius spirituale, vel saltem spirituali annexum, vt latius diximus in consilio 12. de præb.

2 Respondeo secundo, quod licet malefaciat, & peccet peccatum simoniæ, qui emit vel redimit pensionem absque auctoritate Papæ, non tamē incurrit excommunicationem: quia vt nos vbi supra diximus propter simoniam

moniam in alijs rebus quam ordine & beneficio admiſſam non incurritur excommunicatio: & penſio non eſt beneficium, vt tenet recep. ſententia in cap. poſtulaſti, & cap. ad audientiam in 2. de reſcript. Tertio quod præfatus Ioannes tenetur quidem pœnitere eius quod fecit, ſi per illud extendebatur extinctio penſionis impoſitæ ſuper beneficio, ſed non tenetur quærere abſolutionem excommunicationis, nec reſtituere recepta, ſi autem non intendebatur extinctio penſionis, ſed ſolum obligationis, qua tenebatur Petrus, ei ſoluere, neque peccauit, neque tenetur ad aliquid aliud. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Litis beneficiariæ compoſitio auctoritate Iudicis fieri poteſt.*

CONSILIVM LXIIII.

HIeronymus, & Alexander presbyteri in Rota litigabant ſuper quadam parochiali eccleſia. Domini vero auditores in principio huius cauſæ deciderunt tria, ſcilicet, dictam parochialem Hieronymo de iure competere, & Alexandrum, qui erat in poſſeſſione condemnandum eſſe in omnibus fructibus, ex d. parochiali eccleſia perceptis: & tandem poſſeſſionem, & fructus eiuſdem parochialis ſequeſtrari debere. Poſt has deciſiones R. P. D. proponens terminum ſeruauit ad ferendam ſententiam, ſed antequam cedulam ſubſcriberet dictus Alexander, qui omnino cauſam amittebat, hanc conuentionem, ſiue pactum Hieronymo propoſuit, vt ſcilicet fructus, & expenſas, in quibus condemnandus erat, ſibi remitteret; ipſi vero liti cederet, & cauſæ. hoc pactum propter cauſas infraſcriptas placuit Hieronymo; atque ita in actis huius cauſæ vna pars alteri ceſſit, & remiſit. Huius rei poſtea certior factus eſt d. proponens, & deinde tota Rota; quæ quia partes inter ſe iam cõuenerant mandauit Domino ponenti, vt cauſam expediret: itaque ſubſcripta eſt cedula ſub termino prædicto, qui, antequàm partes inter ſe conuenirent, ſeruatus fuerat, & in dicta cedula ſententia promulgata eſt pro dicto Hieronymo, & in eadem ſententia parochialis ei eſt collata, & tandem poſſeſſionem conſequutus eſt.

Nunc dubitatur, an prædicti commiſerint ſimoniam: quia pactum inierunt inconſulto Papa. An vero excuſetur Hieronymus. Primo, quia nullum ius cenſendus eſt emiſſe, cum ab aduerſario in ſe nihil tranſmiſſum ſit. Deinde quia cenſendum etiam eſt, habuiſſe ius in ipſo beneficio per collationem, antequàm pactum illud iniret: quia collata ſibi fuit dicta paro-

parochialis in ipſa ſententia:ſententia autem Rotæ,& quæ in ea continẽtur,à termino ſeruato robut habent. Præterea, quia habito iure in parochiali,vt dictum eſt, fructus remiſit ad redimendas ſuas vexationes, & innumeras moleſtias, & non principaliter propter acquitendam poſſeſſionem,ſin & maximas moleſtias in hac te non experiretur, certe ſequeſtratione poſſeſſionis,& fructuum contentus fuiſſet. Tandem quia remittere proprie non eſt dare tanquam pretium, ſed donare.

1 Reſpondeo primo nullam in caſu propoſito eſſe coram Deo, & in foro conſcientiæ admiſſam ſimoniam, præſertim realem per prædicta. Secundo, neque in foro exteriori videri incurſam vllam talem ſimoniam, Tum per ſuperius allegata, tum quia conuentio præfata fuit nota Prætorio Rotæ,& placita illi:& decreta fuit illi poſſeſſionis traditio: tum quia ſatis videtur fuiſſe a Papa ratificata, cum Iudex ab eo datus illam ratam habuerit, tum quia auctoritate iudicis præſertim tanti Prætorij poteſt eiuſmodi compoſitio iuſte,& ſancta fieri,arg. cap. niſi eſſent viri prouidi de præben.& denique quia etiam auctoritate ordinarij id fieri poſſe videtur,argum.cap.extirpãdæ,eod.tit.& per alia,quæ adduci poſſunt, quæ tamen non ſunt neceſſaria.Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia in collatione per tertium commiſſa non nocet parti eam ignoranti, niſi quod illam reſciens ſtatim debet renuntiare. nu.* 2.
3 *Simoniaca litis compoſitio non priuat iure ſuo eam ignorantem.*
4 *Veriſimilia ad probationem præſumptam ſufficiunt.*

CONSILIVM LXV.

DVo litigantes,Ioannes Romæ morans, & Petrus in patria degens fecerunt concordiam ſuper beneficio litigioſo, vt auctoritate Papæ dimidium fructuum cederet Ioanni, & altetum Petro, quæ concordia fuit auctoritate Papæ confirmata, & literis expeditis executa: ſed non fuit narratum Papæ id, quod ignorante Ioanne pater, & frater eius promiſerunt Petro dare durante vita Ioannis ei donec aſſequeretur beneficium integrum certos modios tritici, & aliorum granorum, non facta mentione de cauſa ob quam promiſerunt, & præfatus Petrus accepit poſtea dum vixit omnes fructus integros prædicti beneficij, poſt cuius mortem obijcitur Ioanni ſimonia,vel confidentia illicita. Quæritur quid debeat facere Ioannes.

1 Reſpondetur primo,Ioannem quidem ignorantem promiſſionem patris

tris, & fratris sui non incurrisse vllum peccatum, vel excommunicationem quæ ob prædictam promissionem incurrerunt ipsi, si eam fecerunt, vt Petrus consentiret concordiæ prædictæ, quia simonia per tertium commissa in collatione, & prouisione non nocet parti ignoranti eam quoad peccatum, & excommunicationem, quia peccatum alienum non nocet quoad illa ignoranti, donec sciat, & consentiat 1. q. 4. per totam, præsertim cap. iam itaque, & tradit glos. in summ. ead. cap. & q.

2 Secundo, quod præfatus Ioannes simul, ac sciuit, & credere debuit præfatos cognatos suos promisisse præfatos modios ob dictam causam renuntiare debuit ius quod per illam concordiam acquisitum fuit ei per c. 1. 1. q. 5. quod in hoc citat prædict. glos. recepta in summa 1. q. 4. Et traditur in cap. ex insinuatione. de simon. nisi Papa illud sibi attenta eius ignorantia, & bona fide confirmet, vel quatenus opus fuerit sibi denuo conferat per notata in eisdem cap.

3 Tertio, quod præfatus Ioannes non perdit propter illam concordiam, simonia tertij se ignorante factam ius, quod antea habebat, immo debet illud ei restitui, vel sine alia restitutione potest ad illud redire per c. si beneficia de præb. lib. 6. cum ei adnotatis.

Quarto, quod præfatus Ioannes non dicetur sciuisse, neque approbasse præfatam simoniam propter hoc solum, quod pater eius soluerit præfatos modios Petro, eo quod esset procurator filij, quoniam non fecit ipsum procuratorem ad soluendum ei modios præfatos, sed solum ad recipiendum fructus, qui pertinebant ad ipsum ratione concordiæ factæ se ignorante simoniam, quia diuersa sunt illa, & a diuersis non fit illatio l. Papinianus. ff. de minor. & c. ad audiend. de decimis.

4 Quinto, quod cum ab aduersarijs probatum fuerit præfato Ioanni, quod pater, & fratres eius promiserunt præfatos modios Petro antequã concordia confirmaretur a Papa, par est credere simoniam præfatam præcessisse: quoniam licet in instrumento promissionis non exprimatur illã promissionem factam fuisse, vt Petrus consentiret concordiæ, tamen sunt in eo quædam verba, quæ significant illud, scilicet quod soluerent durante vita præfati Ioannis, aut donec præfatus assequeretur beneficiũ integrum in ecclesia vbi erat, & idem significat qualitas personarum promittentium, & quod lis erat super beneficio cuius fructus in concordia diuidebantur, & quod nulla alia causa exprimitur in instrumento, ob quam promissio illa suapte natura tendebat ad suadendum illam concordiam, & huiusmodi verisimilia sufficiunt ad probationem præsumptam, cap. quia non est. de præsumptio, & l. non est verisimile. ff. quod metus causa.

Sexto, quod vtile consilium erit Ioanni, vt præueniat aduersarios in impetranda a Papa aliquod si neuter, vel si nulli, vel perinde valere, vel

alia

alia gratia, quæ ſibi videbitur conueniens, iuxta præcedentia dicta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Degradatio actus ſpiritualis ſicut promotio ad ordines, pretio iuſte fieri nequit.*
2 *Conſuetudo dandi quid pro ſuſtentatione miniſtrantis ſacramenta ſeruanda.*

CONSILIVM LXVI.

AN ordinarius Epiſcopus pro mercede degradationis plurium poſſit iuſte petere duo ſcuta aurea.

1 Reſpondeo, quod non poteſt iuſte petere illos pro mercede actus degradandi. Tum quia ſicut collatio ordinis eſt actus ſpiritualis poteſtatis, quæ pendet ab Epiſcopatus ordine, cap. 1. de ſimon. cum ſimilib. etiam ablatio ordinis, vel vſus eius eſt actus poteſtatis ſpiritualis eiuſdem ordinis, cap. nouimus, de verb. ſignific. & cap. degradatio. de pœnit. lib. 6. & palam eſt eum committere ſimoniam, qui petit aliquid temporale pro re ſpirituali, per definitionem ſimoniæ quam gloſſ. recep. per Theologos, & Canoniſtas dedit 1. q. 1. in ſumma, & declaratam a nobis præ alijs in
2 Manu. noſtro Confeſſ. cap. 23. num. 100. Tum quia licet poſſit quis cogi ad ſeruandã conſuetudinẽ piam dandi temporale aliquid pro eleemoſyna, vel ſuſtentatione pia miniſtrantis ſacramenta, vt habet cap. ad Apoſtolicam. de ſimon. & cap. 14. de reform. ſeſſ. 24. Concil. Trident. non tamen poteſt peti pro pretio, vel mercede laboris illius actus, vt tradimus nos poſt alios vbi ſup. nu. 101. & 102. & vt verbo additur, nulla cõſuetudo pia inuenitur, quæ dicet eſſe dandos duos aureos pro degradatione ſacerdotis. Tum quia præfatum Concilium, vbi ſupra, damnauit omnem dationem rei temporalis, & conſuetudinem faciendi eam pro re ſpirituali, & actu eius, niſi cum daretur ad pia, & non haberet ſpeciem ſimoniæ, & præfatus ordinarius non petit illos aureos ad illos impendendos operi pio, & præterea habet quandam ſpeciem ſimoniæ, propter quod etiam ante Concilium prædictum prohibebatur dari aliquid temporale pro ſpirituali, etiam ad opera pia, in cap. ex multis. 1. q. 3. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus pretio concedens ſimoniacus, ſed non excommunicatus.*

CONSILIVM LXVII.

AN Epiſcopus, qui concedit cuidam ius patronatus, & præſentandi ad quoddam beneficium ob augmentum redituum, quod accipiens dabat, ſi acceperit ob id aliquas pecunias, ſit excommunicatus, & ſi celebrarit poſtea, ſi factus irregularis?

1 Reſpondetur, quod non. quoniam non omnis ſimoniacus eſt ipſo iure excommunicatus, ſed tantum ſimoniacus in ordine, & beneficio, accipiendo illa, vel dando, vt poſt alios tradimus in Manu. Confeſſ. cap. 23. num. 103. verſ. Tum denique, & num. 111. in princ. & fine, & palam eſt, iuſpatronatus non eſſe beneficium, neque ordinem, cum etiam laicus ſit eius capax, cap. quod autem, & cap. cum dilectus. cum eis adnot. de iure patron.

SVMMARIVM.

1 *Vicariatum Epiſcopi pretio conducens ſimoniam admittit, ſed non excommunicatur, num. 3.*
1 *Simoniacus eſt emens, vel vendens ſpiritale, vel ei annexum.*
2 *Conductio iurisdictionis ſpiritualis eſt ipſo iure nulla.*
3 *Conductor officij ſpiritualis, niſi eo dimiſſo, non abſoluendus.*

CONSILIVM LXVIII.

AD quæſitum, de illo, qui conducit, vel emit pecunia Vicariatum tẽporalem Epiſcopi, vel Rectoris, an admittat ſimoniam?

1 Reſpondetur, quòd ſic; vt colligitur ex continuatione rubricæ ne præl. vic. ſuas, cum proxima de ſimon. & ex Panor. & alijs dicentibus in cap. 1. eod. tit. quòd conducere iuriſdictionem ſpiritualem eſt ſimonia, non autem conducere temporalem. & probatur illa firma ratione, quòd ſimoniam committit quiſquis rem ſpiritualem, vel ei annexam vendit, vel emit, iuxta gl. ſolen. 1. q. 1. in ſumma, & recepta ab omnibus tã Canoniſtis, quam Theologis, & declaratam poſt alios à nobis in Manual. Confeſſ. cap. 23. num. 100. & quòd iuriſdictio ſpiritualis eſt annexa rebus ſpiritualibus ſecundum omnes.

2 Secundo,

2 Secundo, quòd præfatum cap. 1. quatenus habet conductorem iurisdictionis spirit. priuari officio, intelligendum est de officio clericali; & non de ipsa iurisdictione, vel officio, quod conduxit, vel emit. Tum quia contextus habet verbum futuri temporis Priuetur, quòd non inducit priuationem ipso iure; sed per sententiam, iuxta glos. receptam in cap. in pœnis de reg. iuris lib. 6. Tum quia iurisdictio præfacta conducta, vel ipsum officium emptum, vel conductum perditur ipso iure: quia contractus ille conductionis, vel emptionis est simoniacus, vt recte declarat Panor. ibidem, & faciunt c. quam pio 1. q. 2. & cap. fin. de pactis. quæ annihilant huiusmodi pacta, & conuentiones.

3 Tertio quòd huiusmodi conductor, vel emptor tenetur ad relinquendum statim iurisdictionem, vel officium huiusmodi emptum: quia nullo iusto titulo illud tenet: emptio enim vel conductio huiusmodi annexorũ spiritualiũ nihil valet, & est nulla, vt annotauit Panor. recep. in c. de iure, de iure patro. & ita confessarius non debet absoluere huiusmodi conductorem, vel emptorem; nisi dimitat illud, vel proponat efficaciter dimittere, argum. cap. si res aliena. 14. q. 6. & cap. peccatum, de regul. iuris lib. 6.

Quarto, quòd non incidit in excommunicationem ipso iure: quia illã non incurrit: nisi simoniacus in beneficio, & ordine per dicta in Manu. Confess. cap. 23. num. III. qualis non est conductor vel emptor prædictus: quia Vicaria spiritualis non est beneficium, per citata à Felin. in c. postulasti, de rescript.

SVMMARIVM.

1 *Concordia, vt vnus iuri suo renuntiet, & alter pecunias det, iure fori simoniaca iudicabitur.*
2 *Simoniacum iure fori quid iudicatur, quod iure poli non est tale.*
3 *Simoniaca pacta ab alio inita, qui non consensit, renuat.*
4 *Prothocolum simoniam continens partium consensu comburatur.*

CONSILIVM LXIX.

LItigantibus N. & P. super beneficio, conuenit inter N. & quosdam amicos P. ipso non consentiente vt N. cedenti iuri suo, si quod habebat, P. quandam pecuniarum summam solueret. P. possessione adepta, prædictas pecunias soluere renuit. quas ipsi amici postea soluerunt. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primo, quod tota hæc concordia censebitur in foro exteriori simoniaca, quoniam per eam altera pars obligatur ad tradendum

alteri parti rem ſpiritualem pro re temporali, quod eſt ſimoniacum per definitionem ſimoniæ, quam tradit gloſſ. 1.q.1.in ſum. communiter recepta tam à Theologis, quam à Canoniſtis, & a nobis præ alijs declarata in noſtro Man. Confeſſ. cap. 23. num. 109. & conſequenter iudicabitur in prædicto foro nulla, & nullius valoris. Et partes quæ illam concordiam fecerunt, cenſebuntur in eodem foro excommunicati, quia non ſolum fuit ſimonia mentalis, & conuentionalis, ſed etiam realis ab vtraque parte completa: ideoque perfecta, & omnia prædicta mala, & etiam irregularitatem, ſi celebratum eſt, inducēs, iuxta ea quæ nos poſt alios dicimus vbi ſupra num. 109. & ſequen. & pecunia recepta iubebitur reſtitui Eccleſiæ, cui facta eſt iniuria, iux. cap. de hoc. de ſimonia.

2 Secundo, quod probabiliter dici poteſt, quòd ſi vere coram Deo N. non habuit voluntatem vendendi ius, quod prætendebat habere, ſed ſolum recuperandi impenſas, quas fecit, nec vere coram Deo beneficium erat ſuum, non incurrit pœnas prædictas in foro conſcientiæ, neque indiget abſolutione ab illa cenſura, nec obligatur ad reſtituendam pecuniam acceptam: ſed ſatis eſt ei pœnitere peccati mente, & conuentione, & renuntiatione, quam gratuito licite facere poterat, admiſſi per eam, quæ nos vbi ſupra inſinuauimus.

3 Tertio, quòd prædictus P. recte agit renuendo approbare illam concordiam: & nō poteſt cogi ad eam ſeruandam: & recte facit, volendo defendere ſuam poſſeſſionem, ſi putat coram Deo ſuum eſſe beneficium, & bona fide defendit illud: & nullam pœnam incurrit renuendo approbare illam: quia nemo tenetur approbare ſimoniaca pacta facta ab alio abſque conſenſu, & obligatur ad renuendum eam, & execrandum, iuxta totam 1.q.4. & cap. pridem, & fin. de pactis, & tradita a nobis vbi ſupra num. 110.

4 Quarto, quòd præfatus N. indiget abſolutione a prædicta ſimonia per Datariam Papæ, & non ſufficit per Pœnitentiariam quoad forum exterius: quia illa non habet facultatem id faciendi quoad illud forum, ſed tantum quoad forum interius. Neque prefatus N. indiget illa quoad illud forum interius, ſi non habuit aliam mentem, quam illam, de qua loquitur ſecundum reſponſum, ſed ſatisfaciet conueniendo cum aduerſa parte, & notario, qui etiam male fecit accipiendo concordiam illam ſimoniacam, vt comburatur protocollum, in quo eſt concordia prædicta ſcripta: ita quod nunquam amplius appareret, nec probari poſſet: quia de non exiſtentibus, & non apparentibus non eſt iudicium l. duo ſunt Titij, ff. de Reſt. tut. & cap. ſi ſacerdos de offic. ord. iuncta gloſſa.

SVMMARIVM.

1 *Officium, quod beneficium eſt, renuntians cum pacto committit ſimoniam.*
2 *Simonia non eſt dare aliquid poſt adeptam poſſeſſionem beneficij, ne iniuſte vexetur.*
2 *Beneficium per ſimoniam adeptum iniuſte retinetur.*
3 *Prælati regulares poſſunt ad nutum, & ſine cauſa priuare ſubditos officijs.*

CONSILIVM LXX.

N. Presbyter regularis a ſuo Abbate de quodam officio in eccleſia ſui monaſterij fuit canonice prouiſus, & pluſquam per ſex annos illud pacifice poſſederat, cum a ſucceſſore in dicta Abbatia coactus illud in eius manibus renuntiauit, cum pacto, quòd dictus Abbas eum in alio dicti monaſterij ſeu eccleſiæ officio teneretur remunerare prout cũ effectu poſtmodum fecit, & de alio ſimili officio prouidit; & poſtquam illud etiam per quatuor annos poſſederat idem Abbas, ſeu eius ſucceſſor, dictum N. inquietabat, & de dicto officio priuare volebat, & ne ſine officio diffamatus remaneret dedit quandam pecuniarum ſummam dicto Abbati. Quæritur an dictus N. ſimoniam commiſerit, & teneatur dictum officium dimittere.

1 Reſpondeo primo, quod ex narratis in facto, & aliquantula maiore inquiſitione colligitur prædicta officia eſſe beneficia illius ſpeciei, quæ cõprehendit illa beneficia eccleſiaſtica, quæ appellantur officia in cap. de multa de præb. & in cap. 2. & cap. cum ad monaſterium. §. prior de ſtat. monach. & in clem. 2. de ſimon. Secundo, quòd orator admiſit ſimoniam realem renuntiando beneficium eccleſiaſticum regulare, cum pacto de danda ſibi compenſa ſiue recompenſa ſufficienti quam poſtea acce-
2 pit. Tertio, quod per largitionem pecuniæ, ne inquietaretur ſuper officio ſecundo in recompenſationem accepto, nulla ſimonia fuiſſet incurſa: quia poſt acceptam poſſeſſionem maxime multo tempore pacifice retentam potuit vexationem iniuſtam redimere, iuxta c. dilectus. 2. de ſimonia. Quarto, quod ex hoc ſequitur, oratorem male tenere ſecundum officium non ea, ratione, quod dederit pecuniam pro retentione illius, & vitanda moleſtia iniuſta; ſed quia male accepit illud in compenſationem prioris virtute pacti ſimoniaci, per quam acceptionem pactum fuit ex vtraque parte completum, iuxta ea quæ tradimus in Manual. cap. 23. a
3 num. 100. Quinto, quod miſerendum videtur oratoris. Tum quia religioſus, tum quia coactus fuit a ſuperiore ſuo renuntiare priori officio.

Tum quia iure communi ſuperior Abbas poteſt priuare officijs,quæ ſuis monachis confert ad nutum etiam ſine iuſta cauſa.d.cap. cum ad monaſterium.§.tales.tum quia forte non fuit tam pactum, quam ſpei oblatio, quam ſuperiores ſolent inferioribus facere,dicendo,relinque hoc amore mei,& prouidebitur tibi de alia re &c. quales aliquando fiunt generaliter ſiue animo ſe obligandi iuxta c. cum veniſſent de inſtitut. & alia quæ in comment.extrauag.ab ipſo Grego.XIII. ſuper datis & promiſſis &c. tradimus num.21.

SVMMARIVM.

1 *Simonia eſt pro admiſſione ad religionis habitu quod accipere.*
2 *Ingreſſus religionis,& habitus datio quid ſpirituale.*
3 *Percutiens religioſum eſt excommunicatus.*
4 *Facta in foro fori prout probantur iudicantur.*

CONSILIVM LXX.

1 NVllo iure aut titulo bono & probabili videtur poſſe defendi in propoſito caſu nõ fuiſſe incurſam ſimoniã. Tũ quia certũ eſt ſimoniam incurri,quoties pro ſpirituali datur, vel accipitur aliquod temporale per definitionem eius datam a gloſſ. 1. q. 1. in ſumm. recep. ab omnibus noſtris ibi, & in rubr.de ſimoni. Tum a S. Thom.& alijs Theologis in 4. lib.ſent.diſt.25.& ab eodem S.Thom.2.2.q.100.art.1. declarata,& dilatata etiam a nobis in Manu. Confeſſ. c. 23.nu.100.& conſtat 50. ſcuta eſ-
2 ſe quid temporale,& ingreſſum monaſterij eſſe quid ſpirituale, cap.quoniam de regular.& cap.ex inſinuatione,& multis alijs, de ſimonia.Tum quia non obſtat dicere quod non fuit data nec recepta pecunia pro profeſſione,ſed ſolum pro receptione,datione, & ſuſceptione habitus: quia etiam datio habitus eſt quiddã ſpirituale vel ſpirituali annexum, in quo poteſt committi ſimonia,vt probat d. cap. quoniam, & cap. tua de ſimo. & merito,quia datio & ſuſceptio habitus facit quem de laico eccleſiaſticum:adeo quod percutiens eum eſt excommunicatus,cap.religioſo. §.1. de ſent.excommun.lib.6.& ante illud tenuit Hoſtien. communiter recep. contra Innoc.in cap.ſtatuimus. de regular. Tum quia non obſtat dicere, quod talia ignorauit. Tum quia contrarium colligitur veriſimiliter ex narratis in facto. Tum quia etiam ſi eo ignorante fuerit admiſſa ſimonia, tamen cum primum ſciuerit tenetur relinquere habitum, licet dimiſſo habitu,& purgata ſimonia poſſit denuo recipi,ſi receptio non fuerit ſcãdaloſa per d.cap.quoniam de regular.ſub fin. Sed quid ſi Abbas tantum accepit

accepit illa 50. tanquam donum, & ſponte oblata daturus, nihilominus habitum, etiam ſi illa non fuiſſet ſibi oblata?

4 Quo huic replicationi ſatisfiat dico primo, quod illa nihil obſtat quoad forum exterius, in quo per ea quæ fiunt exterius, & probantur, eſt iudicandum, l. illicitas. §. veritas. ff. de off. præſi. & ex his quæ exterius facta ſunt, in hoc caſu clare probantur promiſſio pro ingreſſu, & acceptatio promiſſionis, & ſolutio promiſſi, & (vt ita dicam) nolitio dandi habitum ante ſolutum promiſſum; & datio habitus ſtatim poſt ſolutum promiſſum, per quæ omnia probatur præſumptiue ſimonia quoad forum exterius iuxta ſuperius reſponſa.

Dico ſecundo, quod ſi vere coram Deo Abbas accepit illa ſcuta tamquam donum ſponte oblatum, & tamquam eleemoſynam principaliter propter Deum oblatam, licet minus principaliter habuiſſet etiam reſpectum ad habitus dationem; & quod promiſſio ſcutorum non fuit cauſa principalis dationis illius, licet fuiſſet aliquis cauſa, ſine qua non fuiſſet datus, non eſſet vere coram Deo ſimonia. quod deduci poteſt ex his quæ nos ſcribimus in Manu. confeſſ. cap. 23. a num. 100. & pro vtroque dicto huius reſponſionis, eſt caſus ſatis expreſſus in cap. tua. Quare D. Abbas conſulere debet ſeruet ipſum quoad forum conſcientiæ; Iudex autem facta exteriora quoad forum exterius. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia an ſit Epiſcopo dicente Cõferam tibi tale beneficium, ſi tu mihi 25. impenſa pro alendo præceſſorem tuum captum ſoluas.*

CONSILIVM LXXII.

QVidam Epiſcopus coniecit in carcerem quendam monachum, & Archipresbyterum ſuæ diœceſis propter monetam falſam, quam ſimul conficiebant, pro quorum victu expendit duodecim, vel plures forteſſe ducatos. Præterea cum iſte monachus aufugiſſet, perfectus epiſcopus ſoluit 25. alios ducatos ijs, qui eum ceperunt: Nam ita promiſſio facta erat. Morte deinde ipſius Archipresbyteri Epiſcopus contulit Archipresbyteratũ in quendã ſacerdotẽ, ſed ante collationẽ dixit huic ſacerdoti. Ego feci tot expenſas in capiendis his malefactoribus, dabo tibi hoc beneficium, & tu ex fructibus ipſius dabis mihi 25. ducatos, quos Archipresbyter poſtea dedit, qui tamen volebat tunc ſoluere 12. ducatos, ſed cum Epiſcopus iterum dixiſſet ei, vt mitteret ſibi 25. ducatos miſit per fratrem. ſciendum tamen eſt, quod iſte Epiſcopus non contulit huiuſmodi

iuſmodi beneficium principaliter propter pecuniam. Nam etiamſi ſciuiſſet illam ſibi non poſſe ſolui, nihilominus dediſſet ei beneficium quantũ exiſtimare poteſt. Quæritur modo, an talis Epiſcopus, & Archipresbyter factus commiſerint ſimoniam: & ſi poſſet iterum conferre Epiſcopus Archipresbyteratum in eundem ſacerdotem, in euentu quod beneficium vacaret. hoc factum ſciunt plures fratres iſtius Archipresbyteri, ac tres, aut quatuor alij, & fortaſſe plures.

1 Reſpondeo primo, prædictum Reuerendiſſimum quiſquis ille ſit, iudicatum iri ſimoniacum, in foro exteriori; quia in eo præſumeretur prædictos 25. ducatos datos, & acceptos eſſe principaliter, & tamquam cauſa, ſine qua non fuiſſet inductus ad conferendum beneficium argum. cap. 1. & multorum aliorum, de ſimon.

Secundo, quod in foro conſcientiæ non eſt iudicandus ſimoniacus: quia vere, & coram Deo, coram quo nil valet præſumptio contra ſtantem veritatem cap. humanæ aures. 22. q. 5. & cap. tua de ſponſalib. cum notatis vtrobique & in cap. 15. qui non fuerunt dati principaliter pro beneficio, ſed pro impenſis factis pro capiendo, & alendo beneficiario, cuius morte vacauit beneficium, immo neque tanquam cauſa ſine qua non fieret collocatio, vt ex facto colligitur; & huiuſmodi datio vel acceptio non eſt coram Deo ſimoniaca per illa multa, quæ nos in hoc citauimus in Manua. Confeſſ. cap. 23. num. 100. verſ. 5. & num. 101. &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius retinere beneficium non valet habita ſcientia de ſimonia pro mediatore in impetratione commiſſa.*
2 *Valoris expreſſio iuxta taxam in cancellaria valida, non tamen compoſitio fructuum.*
3 *Componenti ſe inualide ob fructus male perceptos remedium.*

CONSILIVM LXXIII.

CLericus qui bona fide ignarus de ſimonia per mediatorem cõmiſſa, beneficium impetrauerat & de ſimonia habita notitia illud per 10. annos retinuerat fructus quos ex eo perceperat, exponens ſe ex d. beneficio valoris 30. ducatorum male & contra conſcientiam per 10. annos percepiſſe fructus a S. Pio V. petijt condonationem dictorum fructum, quã idem Sanctiſſimus ſoluta certa compoſitione, & nec ius auferendo nec concedendo in dicto beneficio conceſſit, ſed qua valorem beneficij iuxta taxam in Cãcellaria expoſuit, cum plures percepiſſet fructus, dubitauit, vtrum in conſcientia eſſet tutus.

Reſpon-

1 Reſpondeo, quod D. Conſulens præſupponit vt iuſte potuiſſe detinere beneficium præfatum non obſtante ſimonia contracta per tertium ſe ignorante; eo quod Pius reſpondiſſet ſe non auferre, neque conferre beneficium præfati ipſi: quod tamen non eſt verum, quia eguit noua collatione, cap. quicunque, & cap. præſertim. 1. q. 5. & cap. de ſimoniace, & ca. 2 de regularib. de ſimon. Secundo reſpondetur, quod expreſſio valoris ſecundum taxam Cancellariæ ſufficit, adhoc vt prouiſio valuiſſet; vt tradit Fel. in cap. ad aures. in concluſ. 11. & 16. de reſcript. Tertio, quod non videtur ſatisfeciſſe compoſitioni per expreſſionem valoris taxati; quia ipſe tenebatur reſtituere fructus perceptos vere coram Deo, qui 3 erant maiores, quam taxati. Quarto, quod præfatus & Conſulens tacito nomine deberet in prætorio Pœnitentiæ petere, vt Sanctiſſimus D. N. approbaret præfatam compoſitionem, atteſtato quod fuit petita per procuratorē putantem, quod ſufficiens exprimere valorem per taxam, nulla facta mentione de noua prouiſione habita, & petere remiſſionem partis, quæ forte fuiſſet addita compoſitioni, ſi verus valor fuiſſet expreſſus, & parere reſponſioni ſuæ Sanctitatis.

SVMMARIVM.

1 *Simonia non omnis eſt conuentio circa beneficia, ſed illa per quam pro pretio ſpirituale datur nu. 1. & 7.*

2 *Simonia eſt ſi quid agere tanquam pretium promittitur, nu. 2. & ſi.*

3 *Valorem maiorem exprimentes, vt beneficium reſignetur profanum, & falſum dicunt, & non pretio æſtimabile nu. 3. & ſi.*

4 *Simonia quid, & quid pretio æſtimabile.*

5 *Taciturnitas veri, & falſi expreſſio non eſt ſimonia, & gratiam facit ſubreptitiam. nu. 5. & 6.*

6 *Simonia requirit ſuper re ſpirituali contractum, ſeu uoluntatem contrahendi. ita vt quid in verum pretium detur.*

CONSILIVM LXXIV.

AN expreſſio valoris vero maioris facta à reſignante & reſignatario penſioni conſentiente, efficiat eos ſimoniacos?

1 Pro parte affirmatiua facit primo quod conuentio circa beneficia eccleſiaſtica videtur ſimoniaca. ca. cum pridem, & cap. fin. de pact. Ai inter prędictos conuenit, vt mentirentur ualorem beneficij Papæ circa benefi 2 cialia, ergo &c. Secundo, quod ad hoc, vt aliqua conuentio ſit ſimoniaca, non requiritur, quod alter det, vel promittat alteri aliquam pecuniā,

vel rem ea æſtimabilem, ſed ſufficit, quod faciat, vel promittat facere ali quid tanquàm quoddam pactum, & cauſam ptincipalem promittendi rem ſpiritualem, vt cum quis renuntiat ſuo beneficio in fauorem vnius, vel alterius, vt præ aliis declarauimus in Manua. cap. 23. num. 100, & in caſu propoſito uidetur facta conuentio mentiendi, vt Papa admitteret re ſignationem cum reſeruatione penſionis: quod mendacium fuit cauſa principalis, cur Papa tantam penſionem admiſit, & cur reſignans reſignauit, cum ipſe non reſignaſſet, niſi reſeruata illa penſione, nec Papa
3 eam reſeruaſſet, niſi expreſſo valore vero maiori. Tertio quod qui exprimit valorem vero maiorem ad finem, vt fiat renuntiatio, videtur dare ali quid profanũ, & temporale pro renuntiatione beneficij: dat enim verba mendacia, quæ non ſolum ſunt profana, ſed etiam falſa, ergo admittit ſimoniam, & ſimiliter qui renuntiat beneficio vt conſtituatur ſibi certa penſio, & mentitur pretium beneficij, vt illa ſibi conſtituatur, credẽs eam alioqui ſibi non conſtitutam iri, videtur renuntiare ob aliquod profanũ malum, & temporale prædictum ſcilicet mendacium.

4 Pro parte vero negante facit primo, quod ſimonia eſt voluntas ſtudioſa emendi, vel vendendi ſpirituale, vel ſpirituali annexum, iuxta gloſ. recept. 1. q. 1. in ſumma. & hoc caſu nulla occurrit voluntas emendi, vel vẽdendi. Secundo, quod per temporale poſitum in illa definitione poteſt intelligi pecunia numerata, vel aliquid ea æſtimabile, ſecundum vulgarẽ intelligentiã; & in caſu propoſito neutra pars alteri promittat, vel det pe
5 cuniam numeratam, nec aliquid ea æſtimabile. Tertio quod ad ad incurrendam ſimoniam, circa beneficium non ſufficit volũtas tacendi aliquod verum, vel exprimendi aliquod falſum ad obtinendum beneficium, quo non tacito, vel non expreſſo Papa non conceſſiſſet illud, quia nulla iura loquentia de taliter impetrantibus, qualia ſunt cap. ad aures. c. ſi proponente, cap. ſuper literis, cap. poſtulaſti. de reſcrip. lib. 6. cap. ſi Motu proprio, cap. non poteſt de præb. eo. lib. & alia ſimilia, nulla inquam eorum exprimunt, nec inſinuant eiuſmodi impetrantes incurrere ſimoniam, ſed
6 ſolum perdere, vel non perdere gratiam. Quarto, quod omnis ſimonia requirit contractum, vel voluntatem contrahendi ſuper re ſpirituali: ita quod alter dat aliquid alteri in verum pretium, vel ſimilitudinem, aut in cauſam principalem pro re ſpirituali, vel illi annexa. At id non contingit: quia nullus contractus interuenit inter reſignantem, & reſignatarium, quo alter alteri daret, vel pro altero faceret tanquam in quoddam pretium, vel cauſam principalem rei ſpiritualis, ſed ſolum cõuenit inter eos, vt mentirentur Papæ pretiũ, per quod gratia fuit facta ſurreptitia, quod non ſufficit ad inducendam ſimoniam per proximè dicta. Quinto demq; quod conuentio, vt ambo reſignaturus, & reſignatarius ſupplicent Papæ pro admiſſione ſignationis, vel penſionis, non eſt ſimoniaca, nec efficitur talis, eo quod aliqua qualitas beneficij, vel perſonæ taceatur, quæ eſſet ex

primen-

primenda, vel exprimatur, quod esset tacendum licet taceatur, vel exprimatur maior, vel minor valor beneficij: quia de similibus idem est iudicium cap. dudum. 2. de elect.

7 Ob hæc posteriora fundamenta videtur verior pars negatiua; & ad primum oppositorum respondeo negando, quod omnis conuentio circa beneficialia sit simonia: locatio enim, & conductio fructuum beneficij, & constitutio Vicarij cum illo, vel illo salario, & conuentio prædicta, vt ambo supplicent pro resignatione, & reseruatione pensionis; & id genus alię conuentiones non sunt simoniacæ, etiamsi alioqui essent iniquæ, & malæ, sed illa sola conuentio, quæ principaliter respicit dationes iuris spiritualis vnius in alterum pro aliquo temporali, vel simili pretio. quod non cõtingit in casu proposito: quia neutra pars dat, vel promittit alteri quid quam, ob pretium, vel quasi pretium iuris spiritualis; sed solum conueniunt ad impetrandum surreptitie ea, quæ volunt, nihil dando, vel pro-
8 mittendo alicui pro obtentione. Ad secundum respondeo, concedendo, quod admittitur simonia, non solum quando pecunia, vel aliquid ea æstimabile datur pro spirituali, sed etiam cum aliquid, quod non est æstimabile pecunia, fit, vel promittitur in quoddam pretium, & recompensam rei spiritualis, at negando quod in casu proposito contingat aliquid tale, vt in responsione ad primum est declaratum. Ad tertium respondeo concedendo, quod expressio illa maioris valoris est res profana, falsa, mala, & peccatum, sed negando quod sit simonia. Non enim est pecunia, nec ea æstimabile, nec est aliquid quod datur, aut promittitur in quoddam pretium Papæ, vel parti, vel alicui mediatori.

Aduerte, quia copia huius responsi non videtur integra, sed supplenda ex consilio sequenti in fine.

SVMMARIVM.

1 *Simonia non est vbi nil pro pretio datur, nec vbi definitio simoniæ non conuenit.*
2 *Ignorantia à peccato & eius pœna excusat.*
3 *Authoritas viri docti à culpa excusat.*
4 *Valorem maiorẽ exprimentes vt resignatio cum pẽsionis reseruatione fiat, æquipollenter simoniam committunt.*
5 *Simonia est omnis conuentio circa spiritualia sine Papæ consensu.*
6 *Mendacium de re graui præscriptum mortale, & est tale quando ecclesiæ onus imponitur graue.*
7 *Valoris dolosa expressio mendacium pernicioſum & gratiam facit surreptitiam.*

8 *Actus*

8 *Actus vltra intentionem agentium non operantes, & secundum principalem eorum intentionem indicantes.*

9 *Subreptio non omnis est simonia.*

10 *Simonia non est datio seu factio, si causa minus principalis est obtinendi spirituale.*

11 *Valoris falsa expressio sine partium conuentione non est simonia.*

CONSILIVM LXXV.

QVæritur, an committant simoniam Resignãs & Resignatarius conuenientes, vt exprimatur valor beneficij esse 160. ducatorũ, cũ non sit nisi 100. vt pensio 60. ducatorum constituatur a Papa consecuta resignatione, & constituta pensione 60. ducatorum, quæ expressa veritate non fuissent constituta: quia oportebat, vt resignanti manerent 100.

1 Quæstio profecto quotidiana & difficilis est. Nam pro parte negante facit, quod in casu proposito nihil spirituale videtur dari pro temporali, neque contra, ergo non committitur simonia: quia non conuenit ei definitio eius, de qua 1.q.1. in summa, & in locis citatis in Manu. confess. 2 cap. 33. num. 100. Secundo, quod ignorantia excusat a peccato, & a pœna peccati, c. 2. c. nam de constit. At prædicti ignorauerunt prædictum pa- 3 ctum fuisse simoniacum. Ergo &c. Tertio, quod auctoritas alicuius viri docti excusat quem à peccato, etiam si erat, vt tradit Panor. communiter receptus in cap. cappellanus, per illum textum, & gloss. eius de ferijs. Et præfati duo conuenientes nullos habuerunt authores doctos, & expertos, qui dixerint id esse peccatum saltem pluſquam veniale. Ergo non admiserunt simoniam, quæ excommunicatione plecti mereretur, cum id quod est veniale tantum ea non plectatur cap. nemo. cap. nullus quæst. 3.

4 Pro parte vero affirmate facit primo, quòd nihil refert, quod de æquipollentibus fiat, l. fin. ff. mandati cap. licèt ex quadam. de test. At si duo ita conuenirent, vt alter renuntiaret beneficiorum 100. ducatorũ in fauorem alterius, & alter promitteret soluere ei 60. pro annua pensione sine consensu Papæ, committeretur simonia, vt palam est. At qui conuenirent, vt valor beneficij valentis 100. exprimatur esse 100. & 60. ad hoc, vt constituatur pensio 60. à Papa, æquipollenter conueniunt ac duo supradicti, cũ habeant propositum, vt resignatio fiat, & pensio male & inutiliter constituta soluatur. 5 Secundo, quod omne pactum expressum, vel tacitum dandi spirituale prõ temporali, vel e contra sine consensu Papæ, est simoniacum, cap. quam pio. 1.q.2. & cap. fin. de pactis. At conuentio hæc inter Resignantem, & Resignatarium facta, vt exprimatur maior valor beneficij ad constituendam maiorem pensionem, quam alias constitueretur, est pactum vel conuentum dandi aliquid spirituale, scilicet beneficium pro tempo-

temporali,ſcilicet penſione male & inutiliter impoſita ſine conſenſu Pa-
6 pæ;quia id Papa minime nouit,ergo eſt ſimoniacum. Tertio,quod omne mendacium de re graui eſt peccatum mortale, iuxta illud pſalmi, *Perdes omnes qui loquuntur mendacium*, & tradit Sanctus Thomas communiter receptus ſecunda ſecundæ 4.100.art.4. & hoc mendacium non fuit officioſum tantum,immo fuit pernicioſum, & de re graui, & pernicioſa, qua imponebatur ſeruitus grauis rei ſpirituali, ſcilicet beneficio, & directum ad acquirendum ſpirituale: & ita videtur ſimonia.

7 Pro reſolutione videtur dicendum primo, hoc præfatum mendacium fuiſſe peccatum mortale, vt probat 4. argumentum pro parte affirmante formatum. Secundo quòd fuit mendacium, ſiue falſitatis expreſſio talis, quę fecit gratiam nullam: fuit enim expreſſio doloſa falſitatis, quæ facit gratiam ſurreptitiam, & per conſequens nullam, cap. ſuper literis, de reſcrip. cap. & ſi legibus. 25. quæſt. 2. deſumptum ex l. etſi legibus. C. ſi contra ius. vel vtil. publ.

8 Tertio,quòd ad dicendũ,quod inducit ſimoniam vrgẽt duo prima argumenta pro parte affirmante allata. Sed contra facit primo quod animus, & intentio præfatorum conuenientium non fuit uendere aliquid, uel emere,neque dare, uel recipere ſpirituale pro temporali uel contra. Et actus agentium non operantur ultra intentionem eorum,l.non omnis.ff. ſi certum petatur. Secundo, quòd actus agentium ſunt iudicandi ſecundum intentionem principalem eorum, l. ſi quis nec cauſam. ff. de rebus creditis,& intentio prædictorum principalis fuit, ut reſignatio fieret,& penſio admitteretur;& non quod penſionis conſtitutio eſſet pretium renunciationis, ſicut obſequia, uel munera præſtita collatori, uel præſentatori beneficij ad quærẽdam amicitiam eius non cenſentur pretium collationis,quam poſtea ipſe facit ex amicitia per illa obſequia & munera prius contracta,ut probamus in d.Manu.cap.23.num.100. Ter-
9 tio,quòd alioqui ſequeretur, quod omnis ſurreptio facta in impetratione beneficij eſſet ſimoniaca:quia eſt quiddã temporale,quod fit ut detur aliquid ſpirituale, quid ſine illo non daretur,quod uidetur abſurdum,& à nemine hactenus aſſertum,& ita nõ dicendum, l.nam quod abſurdum
10 ff.de bonis libertorum. Quarto,quòd datio,uel factio alicuius rei temporalis quæ eſt cauſa minus principaliter uel mediata quærendi: aliquid ſpirituale,non eſt uera ſimonia, per multa quæ adduximus in d.nu. 100.& 101.Et præfatum mendacium non uidetur fuiſſe cauſa principalis,& immediata acquiſitionis beneficij,ſed quædam impellens & remota:cauſa uero principalis fuit, ne tantam iacturam reſignans ex ſua reſignatione acciperet, & quædam ſubſtentatio ei remaneret: quamuis expreſſio falſa tantorum fructuum mouiſſet Papam ad penſionem conſtituendam.

11 Per quæ quatuor fundamenta arbitrarer, quod non fuit in hoc caſu com-

commissa simonia, si solum mendacium, & sola expressio falsi valoris sine conuentione inter partes promissa interuenisset. At quia vltra illam falsam expressionem conuenit inter partes, vt ea fieret ad perficiendam resignationem desideratam, non auderem excusare illam à simoniæ labe,
12 ob argumenta pro parte affirmante formata. Quarto principaliter dico, consulentem debere petere in sacra Pœnitentiaria absolutionem & dispensationem, si & quatenus oporteret sine vlla nominis expressione, narrato quam breuissime poterit toto facto, relictis tamen quæ non sunt necessaria. & meam operam polliceor ad corrigendam petitionem si antequam offeratur in ea, mihi monstrata fuerit, &c.

NE PRAELATI VICES SVAS.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictionem temporalem pretio emens mortaliter peccat.*
1 *Rex munus iudicandi vendens peccat, nisi sic remissiue.*
2 *Iudicandi sæculare munus cum modificatione vendibile.*
3 *Rex, & regalia habens iusdicendi vendere potest, sed non alius, nisi de illius licentia, vel consuetudine.*
4 *Iudicandi munus emendo peccans, donec priuetur, illud iuste exerceat.*
num. 5.
6 *Restituenda non sunt iuste per iurisdictionem temporalem emptam quæsita.*

CONSILIVM I.

QVidam quæsiuit mediante pecunia, vel fauore temporali officia quædam peculiaria iudicandi ab eis, qui poterant ea ipsi gratis cõferre, & exercuit illa multo tempore, & pro eorum exercitio plurima quæsiuit.

Quæritur primo, an peccauerit ea sic quærendo.

Secundo, an peccauerit ea exercendo.

Tertio, an teneatur relinquere illa.

Quarto, an teneatur restituere illa, quæ per illud exercitiũ acquisiuit.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo affirmatiue. Tũ quia videtur transgressus fuisse legem, quæ habetur in auth. vt Iudices sine quo quo suffragio fiant. colla. 2. & in auth. de mandatis principum. §. illud colla. 3. l. 2. C. de murilegulis. lib. 11. Tum quia consensit, & fuit causa, vt peccaret collator eorum, accipiendo pecuniam contra prę-

dicta

dicta iura; nam & nos in Manu. Confeſſ. cap. 25. num. 7. diximus etiam Reges illa vendendo peccare, niſi certo modo id faciant, illud enim lucrum eſſet turpe, vt Panor. definiuit in cap. 1. & 2. ne prælati vices ſuas. relatus a nobis, vb ſupr.

AD SECVNDAM, reſpondeo, illam eſſe profecto difficilem. Pro parte namque affirmante facit primo, quod iniuſte quæſitum tenetur quis relinquere, & non eo vti, arg. cap. ſi res aliena. 14. q. 6. & cap. peccatum de reg. iur. lib. 6. Secundo, quod non poteſt quis habere iuſtum titulum poſſidendi rem ſacram, nec aliam, quæ extra ſuum ſit commercium, l. inter ſtipulationem. §. ſacram. ff. de verb. oblig. & §. ſacro. inſt. de rerum diuiſ. & in caſu proponitur officium huiuſmodi eſſe ſua natura inuendibile. Tertio, quod Fabianus a Monte in Tractat. de empt. q. 6. per multa definit iuſtitiam, & iuriſdictionem eſſe res inuendibiles.

2 Pro parte autem negante facit, quod huiuſmodi officia non ſunt ſpiritualia, ſed ſecularia, nec habent iuriſdictionem ſpiritualē, & ita in emptione, vel venditione illorum non admittitur ſimon. quicquid aliqui duxerint, vt recte concludit Panor. vbi ſupra. Secundo, quod non videtur verum id, quod in caſu proponitur, munus iudicandi eſſe ſua natura inuendibile, quoniam S. Thomas in opus. 21. determinat contrarium, dicens licere vendere illud cum certa modificatione, per eum ibi addita. Tertio, quod etiam præfatus Fabianus ait, conſuetudinem dictare, quod

3 ſit vendibile. Quarto, quod per totam Franciam ſolebant cum in ea degerem vendi a Rege, & in Hiſpania paſſimdantur loco cuiuſdam dotis iuriſperitis doctis, vt ducant in vxores aliquas aulicas, & aulicis propinquas paupetes. Vnde in d. cap. 25. num. 7. dicimus ea vendi poſſe, & quidem iuſte a non recognoſcente ſuperiorem, & etiam a recognoſcente talem de licentia illius, immo & ſine licentia, ſi conſuetudo præſcripta haberet vendendi ea honeſto pretio perſonis idoneis, quod affirmat Caietanus in ſumm. verb. officiorum, & data efficaci ratione concludit Domin. Sotus de iuſt. & iur. q. 6. art. 4. col. 4. verſ. 1. Concluſio, poſt Caietanum vitio impreſſoris male citatum in verbo Officiorum. Per quæ poſteriora pro parte negante adducta videtur cōcludendum quod officia prędicta ſuapte natura non ſunt inuendibilia, quia Rex, vel habens regalia, vel alius, cui ipſe vendendi facultatem faceret, poſſet illa iuſte vendere: quamuis non poſſet id facere priuatus homo, cuius eſſet officiū etiā iuſte a Rege gratis, vel gratia quæſitum, niſi facultate ab eo per id facta: quia non habet poteſtatem eligendi miniſtrum illius officij, nec dandi ei titulum: quia illa penes ipſum Regem, Proregem, vel alium miniſtrum ſuperiorem eſt. Immo neque vllus miniſter inferior Rege, vel non habente regalia poſſet iuſte illa vendere, niſi haberet facultatem id faciendi a Rege, vel ab eo, qui haberet regalia.

4 Quæ omnia caſui propoſito applicando reſoluendum videtur, quod D. Con-

D. Consulens non emit vere hæc officia, sed habuit ea mediante pecunia, & non habuit ea ab homine aliquo priuato, cuius essent illa, tanquam merces emptas ab eo, sed a superiore, vel Republica habente potestatem illa sibi conferendi: & ita, quia hæc officia sunt sęcularia, in quorum adeptione non potest committi simonia, collatio eorum facta a superiore potente illa conferre, valuit, & non fuit ipso iure nulla: quamuis potuisset Rex, vel alius legitimus superior illam annihilare, seu annullare, & tam conferentem, quam acceptentem castigare, sed donec id fieret Cõsulens poterat exercere illa, quorum tituli ipso iure valuerũt, quoad vsque cassarentur. Quibus est consequens, quod licet Consulens peccasset quærendo illa per pecuniam, non tamen peccauit exercendo ea alias iuste.

5 AD TERTIAM respondeo, quod ex solutione quæstionis præcedentis sequitur, quod non tenetur ei relinquere, donec eius tituli per superiorem cassentur, sicut, & beneficiarius Ecclesiasticus per homicidiũ, vel aliud delictum incurrens irregularitatem: propter quam suo beneficio priuari potest; sed non est ipso iure priuatus, potest illud retinere, & fructibus eius vti, donec per sententiam superioris priuaretur, per illam singularem doctrinam Innoc. in c. cum nostris. de conces. præbend. receptam communiter ab omnibus, & in his a Felin. in cap. Inquisitores. de accusat. & sicut admittendo delicta, ob quæ suis possunt priuari bonis, quorum magnus est numerus in orbe Christiano, possunt retinere, & administrare illa, & eis sancte, vti donec per sententiam Iudicis priuentur, iuxta gloss. solen. ab omnibus fere receptam in cap. fraternitas. 12. quæst. 2.

6 AD QVARTAM respondeo, quod ex solutione secundæ, & tertiæ quæstionis colligitur solutio, videlicet, quod D. Consulens non tenetur restituere quæsita per exercitium præfatorum officiorum, plusquam teneretur si ea sibi iuste quæsiuisset. An autem illi, quib. iniuste dedit pecunias pro illis quærendis teneatur restituere illas, determinandum est per ea quæ nos scripsimus in Manu. Confess. c. 17. a num. 3. quod prædictis est parergon. &c.

SVMMARIVM.

1 *Vicariatus Episcopi, vel alius prælati pretio comparari nequit.*
2 *Capitulum sede vac. vicariatu paciscens simoniam committit, licet non excommunicantem. nu. 2.*

CON-

CONSILIVM II.

CAnonici ſede vacante electuri Vicarium ſuum Generalem conuenerunt, & pacti fuerunt, vt quicunque eorum eligeretur Vicarius, tam ſalarium ei ſoluendum ratione Vicariatus, quàm omne aliud emolumentum ſolitum ſolui Vicario Epiſcopi, teneretur diuidere inter ſe, & alios Canonicos, ita vt ſinguli eorum tantum caperent de illis, quantum ipſe Vicarius, & non plus, nec minus, & ſinguli eorum iurauerunt ſeruare ſingula capita, ſi quis eorum eligeretur Vicarius; & poſtea ille qui fuit electus, poſt electionem iurauit iterum ea ſeruare, & ſeruauit, & Canonici cepetunt ſuas ſingulas partes. Quæritur, an ſimoniam admiſerint, & an ſint ipſo iure excommunicati, & a quo abſoluentur.

1 Reſpondetur primo, quod omnes admiſerunt ſimoniam contra fere totum titulum, hoc tit. ſuas, quia Vicariatus Generalis Epiſcopi, & cuiuſlibet alterius Prælati, eſt res ſpiritualis, vt probatur per cap. 1. & 2. eo. tit. & ob hoc conſtitutum eſt, ne quis det quidquam temporale pro illa re ſpirituali, & quod qui dederit, vel acceperit ob id aliquod temporale puniatur grauiter. & in caſu propoſito qui erat eligendus Vicarius promiſit ſoluere multa temporalia electuris, caſu quo eligeretur, & poſtea electus ſoluit, & electores acceperunt vnuſquiſque ſuam partem, & conſequenter admiſerunt omnes ſimoniam grauem, conueniendo, paciſcendo, iurando, eligendo, acceptando electionem, tradendo poſſeſſionem, & diuidendo emolumenta, per definitionem ſimoniæ datam a gloſſ. in ſumma 1. q. 1. receptam ibi, & in rubr. de ſimon. ab omnibus canonum peritis, & a S. Thom. & aliis Theologis in 4. libr. ſent. diſt. 25. quam nos poſt alios profunde declarauimus in Manu. noſtro Confeſſ. cap. 23.
2 num. 100. Secundo, quod omnes fuiſſent excommunicati, & celebrando effecti irregulares ſi præfatus Vicariatus fuiſſet beneficium ſpirituale, vel ordo, aut ordinis ſacramentum, per extrauag. 2. de ſimon. Tertio, quod non ſunt excommunicati, eo quod pœna præfatæ extrauagantis non habet locum, niſi cum admittitur ſimonia in tali beneficio, vel ordine, ſecundum receptam ſententiam, quam latius, quam alij, declarauimus nos vbi ſupra num. 111.

DE MAGISTRIS.

SVMMARIVM.

1 *Pampilonenſi in eccleſia, vt de Lectore ſacræ Scripturæ prouidendum.*

1 *Intel-*

1 *Intellectus cap. 1. de refor. seſs. 5. Concilij Trid. de Lectore.*
2 *Lector ſacræ Scripturæ etiam in cathedralib. regularibus ponendus.*
3 *Iure duplici vna, & eadem res cenſeri non debet.*
4 *Lectori ſacræ Scripturæ, vbi præbendæ non ſunt, ſtipendio prouidendum.*
5 *Indigena extraneo cæteris paribus in beneficijs præferendus.*
6 *Regularis de Prælati licentia peculium habere poteſt.*

CONSILIVM I.

AD inquirendam veram intelligentiam, & ſtatuendum quod iuſtum eſt circa prouiſionem Lectoris ſacræ Scripturæ in Eccleſia Cathedrali Pampilonen. iuxta cap. 1. de reform. ſeſſ. 5. Concil Trident. videntur affirmanda ſequentia.

1 Primum, quod in ea Eccleſia debet eſſe aliquis Lector ſacræ Scripturæ, quia eſt Eccleſia Cathedralis, & poſita in ciuitate, vbi eſt numeroſus Clerus, & populus, & ita non ſolum mens, & intentio Concilij, ſed etiam verba primæ partis ſui Canonis coniuncta cum verbis verſ. & quatenus. conuenient huic dicto. Nec obſtat dicere quod præfata prima pars loquitur de ſolis ſęcularibus Eccleſijs, & quod pronomen illud, ipſis, poſitum in verſ. & quatenus reſtringitur ad Eccleſias tantum ſęculares;
2 Quia prima pars loquitur generaliter de Eccleſijs Cathedralibus, & clarum eſt Eccleſiam Cathedralem regularem proprie dici Eccleſiam Cathedralem, quia ſpecies proprie includitur ſub genere, vt ait Bald. receptus in l. 2. C. de iure. aure annull. nec etiam obſtat dicere, quod prima pars non poteſt habere locum in Ecclea Cathedrali regulari, quia immo poteſt habere locom in ea, ſi eſt certus numerus canonicorum regularium habentium præbendas, vel portiones priuilegiatas quæ habentur pro præbendis, de quibus Innocentius, & alij loquuntur cap. dilectus 1. de præbend. qualis ante aliquos annos fuerunt in Eccleſia Oxomẽſi, & vt puto ſunt etiam hodie in Cæſarauguſtana. Nec obſtat Concil. Tridentinum cap. 1. & 2. de regularibus ſeſſ. 25. quia non prohibet religioſis habere peculia rerum mobilium de licentia Papæ, vel Prælati, vel ſtatuti a Papa confirmati, vt ex dict. cap. conſtat, & late probamus in c. non dicatis. 12. q. 1. num. 9. & 47.

3 Secundo, quod non eſt intentionis, nec verborum prædicti Concilij, quod duo Lectores habeantur in Eccleſia Pampilonenſi, vnus qua parte eſt Eccleſiæ Cathedralis, & alter qua parte eſt regularis: quia vna tantum eſt Eccleſia, & vno iure debet cenſeri, cap. cognouimus. 12. q. 2. l. eum qui ædes. ff. de vſucap. nec vſpiam vlla theorica, vel praxis contrarium recepit.

Tertio, quod certum eſt in Eccleſia Pampilonen. non eſſe certum numerum Canonicorum, neque præbendarum, neque portionum priuilegiatarum:

giatarum, & ita non esse locum in illa Ecclesia primæ parti prædicti Canonis; quia vbi non est certus numerus prædictorum, nihil vacare potest, cap. dilecto. de præbend.

4 Quartum, quod ex prædictis consequitur, Episcopum, & Capitulum debere prouidere de stipendio ipsi Lectori per aliquem modum in prædicto §. & quatenus expressum. si enim, vt prædicitur, debet esse in ea huiusmodi Lector, & non potest prouideri ipsi de præbenda vacante, vt habetur in prima parte prædicti Canonis, opottet, vt prouideatur ei alio modo in parte 2. expresso.

Quinto, quod longe decentius esset stipendium prædictum conferre alicui Canonico Ecclesiæ, qui ad legendum esset idoneus, quam alij extero sæculari. Nam quia magis assiduus erit in Ecclesia ad legendum, & respondendum concurrentibus ad audiendam lectionem, quam exterus
5 secularis. Tum quia cæteris paribus in beneficijs indigena præferendus est extraneo, l. in Ecclesijs C. de Episcopis, & Cler. per rationes redditas à Cælestino Papa in cap. nullus. 61. dist. & licet in hoc casu non agatur de beneficio, agitur tamen de stipendio, quod propter defectum beneficij datur: & surrogatum sapit naturam eius cui surrogatur, l. eum qui, §. qui iniuriarum, ff. si quis cautio, & c. ecclesia, vt lit. pend. Tum quia nisi aliud necessitas, vel magna vtilitas persuadeat, diuersæ professionis, & habitus ordines non sunt in eadem congregatione coniũgendi, vt per pulchras rationes, & auctoritates probat Concil. Hispalen. in ca.
6 in nona. 16. q. 7. & Concilium Viennense in clem. 1. de elect. Nec obstat, quod Canonicus Regularis non potest habere proprium per dict. cap. non dicatis 12. q. 1. & cap. 2. de reg. Concil. Trid. sess. 25. quia illud intelligi debet de proprio simpliciter, & non de proprio, accipiendo proprium pro peculio de licentia superioris concesso, vt late, & irrefragabiliter vbi supra probamus per omnia iura antiqua, nec nouum statutum in cap. 2. de regular. Concil. Trident. obstat. Tum quia loquitur de peculio rerum stabilium, siue immobilium, & non mobilium, & in proposito de stipendio, quod in rebus mobilibus consistit, loquimur. Tum quia Canonicus Regularis est cãpax beneficiorum regularium, & stipendium prædictum surrogatur in locum beneficij, & ideo merito erit capax eius, præsertim in Ecclesia Pampilonen. in qua certæ singulæ quantitates singulis Canonicis in peculium protectionis separatim dantur, & aliæ singulæ certæ quantitates panis, & vini, quo sibi, hospitibusq. ad se venientibus prouideant. Tum quia etiam hodie posse dari, ex iusta causa religioso administrationem peculij rerum immobilium probamus, vbi sup. num. 14. & specialius num. 18.

DE IVDAEIS.

SVMMARIVM.

1 *Filij hæreticorum, & Iudæorum bulla Pauli IIII. non ordinandi.*
1 *Infidelitas baptiſma præcedens non nocet, niſi fuerit hæreſis, vel conuerſio recens.*
2 *Hæreſis omnium infidelitatum peſſima.*
2 *Pœna ſecundum delicti menſuram temperanda.*
3 *Intellectus bullæ Pauli IIII. ne Iudæorum filij ordinentur.*
4 *Filios Iudæorum, & Maurorum ſponte conuerſorum ordinare æquius.*
4 *Iudæi Burgenſes poſt conuerſionem nunquam deuiarunt.*
5 *Filij Maurorum, ſicut Iudæorum ab ordinibus arcentur.*
6 *Eligendus ſemiplena defectus probatione repellitur, electus plena.*
7 *Deſcendens a Iudæis, vel hæreticis ad prædicandum non admittendus.*

CONSILIVM 1.

AD primam multarum quæſtionum, quę habet, an prohibitio fel. re. Pauli IIII. confirmata per Gregorium XIII. qua prohibentur deſcendentes hæreticorum, & Iudæorum ad ſacros ordines promoueri, vſque ad quartam generationem, includat non ſolum deſcendentes hæ-
1 reticorum damnatorum, &c. ſed etiam deſcendentes a Iudæis, vſque ad præfatam quartam generationem, etiam ſi præfati Iudæi, primo conuerſi, & filij, & nepotes eorum inuiolabiliter fidem orthodoxam ſeruauerint. Reſpondetur primo, quod pro parte negante facit primo, quod iure communi infidelitas præcedens baptiſmum minime nocet, c. eam te, de reſcript. ibi, *Pro eo vero quod Iudæus extiterit eum dedignari non debet*. Vnde Fel. ibi colligit pro regula, quod infidelitas præcedens non nocet, niſi fuerit hæreſis, vel conuerſio recens: & ita præfata prohibitio Pauli IIII. exorbitat a iure communi, & conſequenter eſt reſtringenda, cap. quæ a iure. de reg. lib. 6. Secundo, quod cum lex apte recipit duos intellectus, benignior, & mitior eſt acceptandus, l. benignius, ff. de legibus. At præfata prohibitio poteſt duobus modis apte intelligi: priori quidem modo, vt relatiuum, quorum ſequens verbum, Iudæi, ſeu Hæretici, referat vtrunque; poſteriori vero, vt ſolum referat verbum, Hæretici, tantum, & intelligendo priori modo, reſtringit verbum, Iudæi, ſicut verbum Hæretici; intelligendo autem ſecundo modo, ſolum reſtringit verbum Hæretici. Ergo accipiendus eſt prior intellectus, qui eſt benignior,

nignior, & ſecundum illum non includuntur deſcendentes a Iudæis, niſi
1 parentes eorum deliquerint. Tertio, quod omnium infidelitatum peſſima eſt hæreſis, vt docet S. Thom. recept. 2. 2. q. 10. art. 6. & ſecundum menſuram delicti debet eſſe plagarũ modus, Deuteron. 6. & cap. non affe ramus 24. q. 1. ergo non debet puniri magis Iudaiſmus quam Hæreſis. Cum ergo Hæreticorum filij non inhabilitentur ad ordinem præfatum vſque ad quartam generationem, niſi parentes eorum fuerint damnati, & ipſi, vel ſtatuæ, vel oſſa eorum combuſta, a fortiori filij Iudæorum, qui minus deliquerunt, non videntur inhabiles, niſi parentes eorum ſimili modo damnentur. Quarto, quod deſcendentes ex antiquis Chriſtianis, licet fuerint Hæretici, non includuntur in præfatis extrauagantibus, niſi ipſi, vel oſſa, vel ſtatuæ ipſorum crementur. Ergo a fortiori deſcendẽtes ex Iudæis, qui nihil deliquerunt, debent haberi pro inhabilibus, cum, vt prædiximus, hæreſis etiam non punita ſit peior Iudaiſmo.

3 Secundo reſpondetur, quod pro parte affirmante facit primo neruoſiſſime, quod in præfata extrauag. Pauli valde ſerio fit mentio de Iudæis, & de diſcendentibus a Iudæis, & quod ſi præfatum relatiuum, quorum, intelligeretur priori modo, ita, vt referret tam verbum Iudæi, quam verbum Hæretici, nihil operaretur præfatum verbum Iudæi, quandoquidem nec ipſi primum conuerſi, nec vlli deſcendentes ab ipſis inhabilitarentur, niſi eſſent Hæretici, vel deſcendentes ab Hæreticis, quoniam Iudei conuerſi, & filij eorum, ſi relabantur, ita vt ipſi, vel oſſa, & ſtatuæ ipſorum crementur, magni Hæretici ſunt. Secundo, facit quod præfata breuia magnam intendunt ponere differentiam inter Iudæos noue conuerſos, & deſcendentes ex eis, & inter Chriſtianos antiquos, & deſcendentes ex eis. At ſecundum intellectum priorem nullam ponerent differentiam, quia ſecundum illum, ſicuti nulli Chriſtiani antiqui nec vlli deſcendentes ex eis fiunt inhabiles, niſi aliqui, ex quibus deſcendunt, declarentur Hæretici, & ipſi, vel oſſa, & ſtatuæ ipſorum comburantur: & omnes qui deſcendunt ex talibus fiunt inhabiles, ita, & nulli qui deſcendunt ex Iudæis conuerſi, vel eorum filijs, non factis prædicto modo Hæreticis, fiunt inhabiles, & omnes qui deſcendunt ex Iudæis primo conuerſis, vel filijs eorum factis prædicto modo Hæreticis fiunt inhabiles. Tertio, quod idem verbum frequenter repetitum in aliqua diſpoſitione ſignificat aliquod miniſterium iuris, iuxta gloſſ. ſingularem, & recept. in clem. 2. de iur. pat. verb. diçceſanis. Ergo verbum, Iudæi, toties repetitum in præfatis extrauag. ſignificat aliquod miniſterium iuris, quale tamen non ſignificaret, niſi relatiuum illud, quorum, referret tantum verbum Hæretici, iuxta ſecundum intellectum. Ergo ille eſt accipiendus. Quarto vrget quod Gregorius XIII. in bulla addit, quod idem ſeruetur in deſcendentibus ex Mauris; & credo ſuam Sanctitatem ad id motam fuiſſe, eo quod rari eorum vſque ad quartam generationem inueniantur

tur firmi Christiani, & quod fortassis acceperit idem inuentum esse alicubi in descendentibus ex Iudæis.

4 Tertio principaliter dico, hanc partem affirmantem videri iuris rigore veriorem, partem vero priorem negantem posse de æquitate seruari in descendentibus illorum Iudæorum, vel Maurorum, qui sua omnino sponte, nullo metu, vel vi coacti susceperunt, vel suscipiunt baptismum, quales fuerunt omnes fere Iudæi Burgenses in Hispania, qui ad prædicationem Episcopi Burgensis ex Iudæo facti Christiani sponte omnino sua baptismum susceperunt; quorum nullum descendentem adhuc audiuimus deuiasse à fide Catholica: quales item sunt multi, qui Romæ sola verbi Dei efficacia sine vllo motu illato conuersi sunt, & passim conuertuntur: quorum pauci, vt audio ad vomitum redierunt: quales item sunt quidam, quos audiuimus ex Africa venisse ad Lusitaniam, & etiam ad Castellam, ad suscipiendum baptismum.

5 AD SECVNDAM, scilicet, an præfata extrauagans habeat locũ in descendentibus Maurorum, sicut in descendentibus Iudæorum, respondeo idem, quod respondi ad primam per præfatam extrauag. Gregorij XIII. quæ extrauag. præfati Pauli magna prouidentia extendit ad descendentes Maurorum, quos, vt arbitror, accepit contumacius hærere in Hispania suo saracismo, quam Iudæi suo Iudaismo. quod verum profecto est de his, qui aliqua vi, vel metu conuertuntur, non autem de his, qui sua omnino sponte baptismum suscipiunt, quorum tamen numerus paruus, vt audio, est in Hispania,

AD TERTIAM, scilicet, an præfata prohibitio includat omnes, quos vulgus Lusitanum, & etiam aliqua pars vulgi reliquæ Hispaniæ appellat Christianos nouos, etiam si ante quintam generationem maiores eorum fuerint conuersi, respondeo, quod non procul dubio, quoniam ipsamet se restringit ad descendentes, vsque ad quartam generationem tantum, & in claris non est locus coniecturis, l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. oblig.

6 AD QVARTAM, scilicet, quanta probatio sit necessaria ad impediendam electionem alicuius fratris in Guardianum, vel Prouincialem, vel ad eijciendum iam electum, vel confirmatum propter originem Iudaicam, Maurorum, vel Hęreticam? respondeo quod ad impediendam electionem videtur sufficere semiplena probatio, argum. text. sing. in cap. præterea. il 2. de sponsal. quæ probat propter dictum vnius testis, & semiplenam probationem impedimenti affinitatis impediendum esse matrimonium nondum cõtractum, ne contrahatur; si autem est iam electus, & confirmatus, requiritur plena probatio ad reijciendum, & exauctorãdum, arg. c. super his de accusatio. & pro vtroque dicto facit, c. quemadmodum d. iureiur. quatenus probat, quod turpius eijcitur, quam non admittitur hospes.

AD

7 AD QVARTAM, ſcilicet, an præfata prohibitio Pauli IIII. ſit ſeruanda quoad eam partem, qua prohibetur præfatos deſcendentes a Iudæis, vel Hæreticis in prædicatores eligi, vel iam electos ad prædicandum admitti, reſpondetur quod ſic: quia licet non videatur recepta quoad hoc in aliquot partibus, fuit tamen poſtea anno 1573. innouata, & extenſa quoad Maurus per Gregorium XIII. & ita nondum ſunt tranſacti decem anni, qui ſatis videntur requiri ad euacuandam viribus legem canonicam, arg. multorum, quæ in hac re dicit Fel. in cap. 1. de treg. & pace num. 6. & multis ſeq. quamuis etiam contrarium diſputando ſuſtentari poſſit de rigore iuris per eadem, quæ ibidem traduntur, maxime illud ſingulare dictum Dominici in §. leges. 4. diſt. ſcilicet, quod omnis lex uidetur ferri a ſuperiore ſub illa conditione, ſi recipiatur a ſubditis, & quidem quoad deſcendentes a Iudæis, vel Mauris, qui ſua omnino ſponte conuerſi fuerunt, nec ad uomitum redierunt, æque uidentur poſſe diſſimulari. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Peccat omnis qui alterius peccato conſenſit, occaſionem propinquam peccandi dans, peccat etiam intentione virtuali num. 3.*
2 *Occaſionem propinquam peccandi dans peccat etiam intentione virtuali num. 3.*
4 *Panes azimos Iudæorum comedere laicis & clericis prohibitum.*
4 *Conſuetudo in ijs de quibus lex non eſt habet, vim legis.*
5 *Communio cum infidelibus in non prohibitis licita.*
6 *Eccleſia permittit Iudæis exercere ritus ſuos bonos & malos.*
7 *Iudæi poſſunt ſuas vſuras certo modo exercere.*
7 *Iudæis permiſſum eſt neceſſaria emere pro victu corporali.*
8 *Occaſionem peccandi qui dant & non peccant, recipientes ab vſurario pecunias.*
8 *Lupanaria deputantes, ſeu meretricibus domos locantes, qui non peccant.*
9 *Opus de per ſe bonum vt ex fine efficitur malum.*
10 *Vendere Iudæis ramos myrti ad finem celebrandi ſcenophegia non licet.*
11 *Synagogas ſuas Iudæis impunere reficere licet.*
12 *Paruitas rei ſubreptio, & ignorantia excuſant a mortali.*
13 *Actiones veniales & non mortales poſſunt in foro conſcientiæ tolerari.*

CONSILIVM II.

IN agro Bononienſi in collibus quibuſdam naſcuntur plantæ myrti & veniunt Hebræi etiam ex longinquis regionibus ad emendum ramuſculos illarum à Dominis prædiorum, vt ſua feſta ſcenophegiæ. quod ſciunt ipſi venditores.

Quæritur primo, An licitæ ſint tales venditiones.

Secundo, An poſſint tolerari in foro conſcientiæ?

AD PRIMAM QVAESTIONEM, ſcilicet, an liceat prædicta venditio, Reſpondeo quod pro parte negante facit primo, quod omnis, qui conſenſit peccato mortali alterius, qui peccat mortaliter, iuxta illud Pauli ad Rom. 1. *non ſolum qui faciunt* &c. relatum cap. 1. de offic.
1 deleg. vbi gloſ. & omnes cap. notum. 2. q. 1. conſentit inquam aliquo nouem modorum contentorum in illis duobus ſenarijs, quos poſt S. Thom. ſecunda ſecundæ quæſt. 62. art. 7. in cor. q. poſuimus in noſtro Manu. confeſſ. cap. 11. num. 15. ſcilicet, *Iuſſio, conſilium, conſenſus, palma, recurſus, Participans, motus, non obſtans, non manifeſtans*: quos eoſdem ſenarios paulo latius declaramus in eodem Manu. cap. 17. num. 17. & num. 130. At prædicti venditores ramuſculorum myrti conſentiunt prædictis Hebræis, non ſolum ſimpliciter, vt placendo eis, vt celebrent ſcenophægiam, quã licet ante paſſum Chriſtum licuiſſet eis celebrare, non tamen hodie licet, vt tradit S. Thom. recep. ſecunda ſecundæ quæſt. 10. art. 11. ſed etiam ad nutriendum, colendum, & quærendum illos, ergo peccant ſecundo quod perinde peccant Hebræi hodie celebrantes ſuam ſcenophegiam, & alias ſimiles cærimonias, ac Idololatræ peccant idolatrando, vt ait gloſ. ad Gala. 5. quam in hoc citat vbi ſupra Sanctus Thom. & qui Chriſtiani ad-
2 iuuarent idololatras ad exercere Idolatriam peccarent. Tertio, quod qui occaſionem propinquam peccandi præbet alicui, peccat, argu. cap. fin. de iureiur. & tradimus nos in præſcripto Manu. cap. 14. à num. 33. & quod omnis iuuans ad peccandum mortaliter peccat ſimili modo, quo ille, qui iuuatur. At non videtur poſſe negare, præſcriptos venditores dare occaſionem propinquam peccandi præſcriptis Hebræis, quia iuuant eos ad peccandum grauiſſime, & opem ferens ad peccandum peccat, c. ſicut dignum. §. illi, & §. hi quoque de homic. Quarto, quod nos in ſpecie tradimus in d. c. 14. num. 33. per ibi adnotata, quod ædificantes, vel reficientes Synagogas, & Meczhitas Iudæorum, & Mauorum, peccant: quia dant occaſionem propinqnam peccandi: & præfati venditores ramuſculorum Myrti videntur præbere cauſam tam propinquam præfatis
3 Hebræis, quam illi ædificantes, & reficientes Synagogas. Quinto, quod non ſolum peccat mortaliter is, qui præbet occaſionem ſic peccandi, ea intentione expreſſa vt alius peccet: ſed etiam is, qui id facit intentio-

tentione interpretatiua, ſiue equipollenti & virtuali, vt diximus vbi ſupra, inferendo ex hoc num. 36. *peccare mortaliter eos, qui etiam ſine praua intentione faciunt, aut reficiunt Idola apud Indos, aut ſynagogas apud Iudæos; aut Mezchitas apud Mahumetanos; aut pagana templa apud paganos; aut Hæretica apud Hæreticos; aut facit aliquid aliud, cuius principalis vſus eſt peccatum mortale; quia occaſionem ad illud dat cum auxilio*. Sexto, quòd pro hac parte faciunt illa, quæ adducimus in præfato Manu. c. 17. à num. 195. & præſertim illud, quod nunquam licet dare occaſionem peccandi
4 adiuuando, nec participando in lucro obtinente ex peccato. Septimo, quod in c. nullus. 28. q. 1. præcipitur ſub pœna depoſitionis clericis, & ſub pœna excommunicationis laicis, ne quis eorum azima ſeu panes azimos Iudæorũ comedat, & leuior culpa videtur comedere huiuſmodi azimos panes, quam præſcriptos ramuſculos ad celebranda ſcenophegia vendere, eo quod prædictæ venditiones videntur eſſe per prædicta peccata mortalia: & talia peccata non debet tolerare ordinarius præſertim eccleſiaſticus, c. 1. de off. ord. & argumento. l. congruit. ff. de offic. præſid. per quæ ſtatuitur, vt ordinarij non ſolum caſtigent huiuſmodi peccata, quę patẽt; ſed etiam vt inquirant quę latent, ſi quę ſunt alia, quę puniri debeant.
5 Pro contraria parte affirmante ſcilicet quod prędcripta venditio ramuſculorum, & cultura arbuſtorum myrri, vt ramos conuenientes emittant, ſint licita, facit primo, quod conſuetudo habet vim legis in actibus, de quibus lex non eſt c. conſuetudo. 1. diſt. & l. 2. C. quę ſit longa conſuetu. Secundo, quod licet Chriſtiano dare, vendere, & permutare merces ſuas Hebręo, Saraceno, & alijs infidelibus, cum quibus licet ei conuerſarĩ; niſi expreſſe id ei prohibeatur, l. Iudęis. C. de Iudęis, & cap. Iudęi, & c. ad hęc
6 eodem titulo. Tertio, quod eccleſia Chriſtiana permittit Hebręos viuere in ſuis terris, & habere ſynagogas, & in eis exercere ſuos ritus, non ſolum bonos, ſed etiam eos qui hodie vere ſunt peccata, vt prędcriptum eſt, & tradit S. Thom. recep. vbi ſupra, ergo etiam permittit eis facere feſtum ſuę ſcenophlegię ſiue Scenoplegię, vt tradit S. Tho. 1. 2. q. 102. art. 4. ad 10. ſiue Scenoplegiorum, vt traditur in Lexico bibliorum. Quarto, quòd qui permittit vnum, videtur permittere aliud, ſine quo illud conſiſtere nequit, l. 2. ff. de iuriſd. omnium iud. & cap. prętęrea, de offic. deleg. At Iudęi nequeunt viuere in terris Chriſtianorũ vtendo cæremonijs ſcenophegiorum ſine mirto, vel ramuſculis eius, cum quibus celebrãda ſunt, iux. c. 8. Eſdrę. 2. ergo etiam permittitur eis emere myrtum ad celebrandũ prędictum feſtum; & conſequenter permitti videtur Chriſtianis illum
7 eis vendere. Quinto, quòd Papa permittit Iudęis exercere vſuras certo modo temperatas: ita quod accipientes eas ab eis non peccant, licet ipſi eas dando peccent, vt palam eſt Romę; & eadem ratione videntur Chriſtiani in terris ſuis vendere poſſe prędictos ramuſculos eis ſine peccato, licet ipſi eis vtendo grauiter peccent, arg. l. illud. ff. ad legem Aquil.

Sexto, quod Ecclesia Christiana permittit pro licito Iudęis emere omnia quę sunt necessaria pro victu corporali: & cum victus animę sit magis necessarius, quam victus corporis iux. c. inter cætera de offic. ordinarij & Iudęi credunt celebrationem suorum festorum esse necessariam ad victum animarum suarum; à fortiori videtur permittere emptionem omnium, quæ ad illa sunt necessaria & consequẽter Christianis videtur facere facultatem vendendi eis illa, per prędicta iura. 8 Septimo, quòd tantam, vel maiorem occasionem peccandi videtur dare, qui accipit pecuniam ab vsurario, qui dando ad vsuram peccat; attamen qui pro sua necessitate, vel vtilitate accipit, non peccat, vt tradit & defendit S. Thom. communiter receep. in theorica & praxi 2.2.q.78.ar.4. ergo neque prędicti venditores peccabũt. Octauo, quod Reges, & Principes, & Gubernatores reip. deputantes lupanaria, in quibus meretricentur meretrices, & alij multi locantes domos meretricibus non videntur peccare, vt tradimus in d. Manu. c. 17. num. 195. & praxis etiã Romana videtur seruare. At tantã, vel maiorem occasionem videntur dare peccandi, quã prædicti venditores. 9 Ergo ipsi peccant. Quibus pro vtraque parte præmissis, dicendum primo, quod emptio vel venditio præfatorum per se considerata non est peccatum, nec habet admixtum illud in separabiliter, sed efficitur peccatum, etiam mortale, propter circumstantiam malam finis mortaliter mali, iuxta doctrinam S. Thom. ab omnibus recep. in 1.2.q. 18.ar.4. & 7. & pari ratione si fieret ad bonum finem efficeretur bonæ: sicut & ædificatio lupanaris, vel locatio domus facta meretrici per se consideratæ non sunt malæ, neque bonæ; sed ex fine malo efficiuntur malæ, & ex bono bonæ. & ideò defendimus in d. Manua. c. 17. num. 195. eas esse licitas, si bono fine fiant, & illicitas si malo. Sic etiam de prædictis ven- 10 ditione, & emptione ramusculorum dicendum est: nec obstat quod refectio Synagogæ, Mezchitæ, & idolorum sit peccatum; etiam si non fiat malo fine; nam refectio ipsa est peccatum, & ita habet illud intrinsecè inseparabiliter; quia, vt subtiliter dicit Caiet. à nobis vbi supra relatus, Ecclesia permittit quidem infidelibus reficere impunè templa sua; non tamen approbat illam refectionem, tanquam bonam, iuxta glos. & denique. 4. dist. sed tantum relinquit impunem, ita etiam dicendum est, quod nullatenus licet habentibus prædictos Myrtos vendere illos Hebręis ad finem, vt ipsi vtantur eis ad celebranda scenopegia. Tum per argum. priora pro parte negante facta, tum per id quod dicimus in prædicto Manu. vbi supra de locante domum meretrici, scilicet quòd quamuis liceat domino locare domum suam ei, quem credit aliquo modo in ea peccaturum, ad alium finem, quam peccandi: & ad exercendam artem, cuius exercitium non habet inseparabiliter peccatum admistum; sic licet venditores prædicti iure possint vendere ramos suos Myrti, cui voluerint licitè, non tamen possunt vendere illos ad finem, vt emptor, vel alius quispiam peccet mortali-

taliter vtendo eis in ſcenopegiis, vel aliis modis peccandi; quia id nulla poteſtate humana poteſt fieri licitum; cum ſit contra legem naturalem, & diuinam, ſicut locare domum ad meretricandum, arg. cap. ſunt quidam. 25. quæſt. 1.

11 Secundo, quod nec etiam obſtat dicere, quòd liceat Iudæis reficere Synagogas, quas permittuntur habere in terris Chriſtianorum c. Iudæis. & c. conſuluit. de Iudæis, quia id non eſt verum, vt proximè dictum eſt. ſolum enim permittitur eis reficere illas permiſſione impunitiua, ſed non approbatiua: & ita non licet eis emeri prædictos ramos ad celebranda Scenopegia, licet excuſentur, & impunè, ſine timore pœnæ temporalis, id poſſint facere.

Tertio, quod prædicti venditores poſſunt facere præfatam venditionem, ad aliquem finem bonum, puta ad quærendam ſibi pecuniam, qua ſe ſuſtentent, vel alias ea honeſtè vtantur, ſicut vbi ſupra diximus quod domini domorum poſſunt eas locare meretricibus, vel alijs peccatoribus, non quidem ad meretricandum, aut alijs modis peccandum; ſed ad alios fines bonos, ſcilicet vt ipſæ ſuam vitam ſeruent, & domini domorum lucrentur iuſtas penſiones, cum diſplicentia vera coram Deo peccati, & artis peccãdi per meretricia, vel alium modum. negari. n. non poteſt, quod ædificare lupanaria, & permittere, vt in aliqua parte Ciuitatis viuant meretrices, & locare illis lupanaria, vel domos in illa parte, eſt tam malum, aut peius quàm uendere prædictos ramos ſine bono cum diſplicentia cuiuſque mali vſus ex ipſo per emptorem exercendi.

Per quæ tria dicta colligitur quales venditiones prædictorum ramorum ſunt peccata mortalia, & quales non; immo & quales ſunt peccata
12 venialia. Sicut. n. in omni materia peccatorum mortalium excuſat à culpa mortali paruitas rei, ſiue ſubreptio, ſiue indeliberatio, & ignorantia, vt diximus poſt S. Thom. in d. Manu. præl. 9. num. 10. ita etiam venditiones prædictorum ramorum, quæ ex ex genere finium ſuorum eſſent mortiferæ poſſent ob aliquam paruitatem, indeliberationem, vel ignorantiã eſſe veniales: & ita remanet abſoluta prima quæſtio, ſcilicet, an liceat prædictis venditoribus vendere.

13 AD SECVNDAM reſpondetur primo, quod nullæ venditiones mortiferæ ſunt tolerandæ in foro cõſcientiæ: cum per eas pereat gratia gratum faciens, & amicitia Dei, & incurratur mors æterna. Secundo, quòd venditiones, quæ ſolum ſunt veniales, tolerari poſſunt etiam in foro conſcientiæ; cum per eas non pereat prædicta gratia, nec incurratur mors æterna, ſecundum S. Thom. 1. 2. q. 88. ar. 5. & melius. 2. 2. q. 24. ar. 10 Tertio, quòd uenditiones, quæ non ſunt peccata, tolerari debent, & laudari; ſicut quotidie locatio domorum, quæ fit meretricibus ad bonum finem, et petitio mutui, & acceptio uſurarum pro neceſſitate ab eo qui paratus eſt eas dare, tolerantur, & laudantur, per ea quæ adducta

ſunt

ſunt pro parte affirmante. Quarto, quòd uenditiones ob malum finem factæ poſſent caſtigari, extra ordinem in foro exteriori, ſi probarentur eſſe illicitæ, quod non eſt facile facere, cum eorum malitia pẽdeat ex fine malo, qui concipitur in mente; & peccata ſolum mentalia iudicio Dei relinquuntur, c. erubeſcant. 32. diſt. & diximus nuper in Commen. cap. humanæ aures. 22. q. 5. Quinto, quòd optimi paſtoris epiſcopi, proepiſcopi, parochi, & Vicarij eius eſſet docere priuatim, vel publicè uerbo, uel edicto, ex pulpito, uel exhortando populum ſuum, quæ harum uenditionũ ſunt peccata, & quæ non, & quæ mentalia, & venialia, & monere omnixe illũ, ut caueat à mortiferis, quæ animas occidunt, & utantur bonis, quæ gratia diuina ornatæ animas uiuificant. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Princeps ſupremus Iudæos in terris ſuis fenerari, vt permittere valeat. num. 1. & 8.*
2 *Peccata mortifera reges in ſuis terris ex cauſa permittunt.*
3 *Vſuras Rex ſicut Papa in terris ſuis tolerare poteſt.*
4 *Reges in terris ſuis exercere vſuras quare Iudæos non tolerent.*
5 *Reges ſicut Iudæos in terris ſuis habitare poſſunt permittere, ita & fenerari.*
6 *Vſuras Iudæis permittere nequit poteſtas ſuperiorem habens, nec ſuprema deberet ſine Papæ aſſenſu. & nu. vltimo.*
7 *Vſuras qui iuſtè cum conuenientibus capitulis Iudæis permittit, ad eas ſoluendum compellere poteſt.*
7 *Superior illicitum nil ob lucrum permittere poteſt.*

CONSILIVM III.

QVæritur, an Iudæis iuſtitia adminiſtrari poſſit, & debeat de eorum uſuris; ita ut per Principes cogi poſſint, & debeant Chriſtiani, qui ab eis pecunias acciperunt ad uſuram, ad ſoluendum talem uſuram ultra ſortem principalem.

Reſpondetur primo, hanc quæſtionem eſſe magnam. Tum quia continet in ſe alteram ſe maiorem. Tum quia proponitur generaliter, non ſpecificando qualis eſt huiuſmodi Princeps; & quales Iudæi de quibus quæritur; & cuius auctoritate, uel licentia habitant inter Chriſtianos; & an ſint aliqua pacta inter Principem, in cuius territorio habitant; & an cuiuſpiam Eccleſiaſtici Præſulis auctoritate ſint confirmata.

1 Secundo reſpondetur, quòd altera quæſtio contenta ſub hac eſt, utrũ Imperator,

Imperator, aut ullus alius Rex, aut Princeps Chriſtianus non recognoſcens ſuperiorem in temporalibus poſſit abſque licentia Papæ permittere Iudæis, ut in terris ſuis exerceant uſuras. Ad quam Reſpondeo primo, illam eſſe quotidianam, grandem, & à nemine, quod ſciam, pro dignitate ſua tractatam, nec nobis eſſe otium, nec ualetudinem ſic tractandi eam. ſed quia iubemur reſponderi priori quęſtioni ab eo, qui iure ſuo id facere poteſt, dicam hæc pauca infraſcripta, quæ forſan iubenti ſatisfacient.

Primo quidem, quòd Petrus ab Ancharano conſ. 243. incipiẽte, Chriſtiane, & Illuſtriſsime Princeps, tenet quod nõ, & eum refert Alex. Imol. conſ. 1. uolum. 2. & latiſſi. ſequitur Ioannes ab Anania in cap. poſt miſerabilem. de uſuris. nu. 5. pro quibus eſt fudamentum neruoſum in d. cap. poſt miſerabilem, quo præcipitur, ut Principes Chriſtiani cogant Iudęos ad reſtituendas uſuras. Quod uidetur facere non poſſe, ſi Reges haberent poteſtatem permittendi eis illarum exercitium.

Secundo, quòd quamuis præfati grauiſsimi auctores dicant ſe non audere tenere contrarium; ipſe tamen non poſſum mihi perſuadere hanc
2 ſententiam. Tum quia Reges poſſunt permittere in ſuis Regnis, & de facto permittunt ex aliquibus cauſis iuſtis, exercitia nonnullorum peccatorum mortiferorum etiam notoriorum, puta fornicationes, quæ fiunt in lupanaribus, arg. cap. meretrices. 32. q. 4. cap. inter opera. de ſponſalibus. & Reges Francorum permittunt in ſuis Regnis publicas detractiones, & infamias, quas Carniualia uocant; quod benè fieri ait Io. Faber in §. in Summa. Inſtit. de iniurijs. permittunt etiam comœdias, quibus publicè tradunt inſignia errata uirorum inſignium, ut alij à ſimilibus abſtineant. Quod rarò fit abſque peccato mortifero, ut à ſimilibus alij arceantur. Fertur etiam Auinioni Notarios certo die, & loco publicare impunè errata, quæ ipſis fuerint per circulum anni nuntiata. quod etiam rarò fit abſque detractione mortifera; & non eſt maior ratio, qua plus poſſint permittere illorum exercitium impunè aliqua iuſta de cauſa, quam exercitium uſurarum Iudæorum, immò nec tanta, quoniam de fide neceſſarium eſt fornicationes eſſe peccata mortifera, clement. ad noſtrum. de hęret. & quod tam fornicarius, quàm fornicaria credunt illas eſſe peccata, cum tamen Iudęus exercens uſuram non credat id eſſe peccatum; & Chriſtianus accipiens ſaltem cum neceſſitate ſub ea, & eam ſoluens nullatenus peccat, iux. cap. debitores. de iur. iur. & cap. ſuper eo. de uſuris. Tum quia
3 Papa notoriè permittit illas in ſuis terris exerceri à Iudęis etiam in urbe, ut conſtat ex bulla quadam S. D. N. Greg. XIII. confirmatoria capitulorũ reformationis bancheriorum Hebręorum, quę traducta fuit ad rationẽ. 18. pro quolibet centenario, quę data fuit in Camera Apoſtolica die prima Februarij 1577. & non uidetur poſſe reddi ulla ratio firma, quare non poſsint permittere Reges idem in ſuis: non enim poteſt Papa plus facere,

cere,quod uſura ſit licita,quam Rex,quia iure naturali,& diuino utriuſque teſtamenti eſt prohibita ut poſt alios tradimus in cap.1.14.q.3.notab.5.& in tract.de uſuris nu.44.&49. tantum immò magis obligatur Papa ad reſiſtendum peccatis,& exercitio illorum, quam Reges temporales,arg.cap.ſunt quidam.25.q.1. quod habet, ſummos Pontifices teneri uſque ad ſanguinem ſeruare doctrinam Euangelicam. Tum quia prædictum cap.poſt miſerabilem.ſolum probat, quod atteſtato ſolo iure communi Iudæi tenentur quidem reſtituere uſuras extortas Chriſtianis, quod concedimus,ſed non probat,quod iure particulari non poſsit contrarium ſtatui;immò contrarium ſtatutum eſt,& ſeruatur in toto ſtatu Eccleſiaſtico,& Romæ,in quo minus deberent tolerari,vt prædictum eſt.in quo videmus Chriſtianos compelli ad ſoluendas vſuras Iudæis, & Iudæos non compelli ad ſoluendas eas Chriſtianis; & quidem miror nemi nem aduertiſſe,quod hoc modo reſpondetur aptiſsimè illi cap. poſt miſerabilem. Tum quia ratio quare communiter Reges Chriſtiani non per
4 mittunt Iudęis exercere uſuras,videtur eſſe illa, quod non permittunt illos habitare in Regnis ſuis: in nullo. n. Regnorum Hiſpanię permittuntur,nec ullo ſubiecto Regi Francię,& contra in Vrbibus Imperij,vbi permittuntur habitare Iudęi,etiam permittuntur exercere vſuras,& certum eſt,quod ſi poteſt id permittere Imperator, poterunt etiam permittere Reges liberi, & non recognoſcentes ſuperiorem. Quin etiam audio in quibuſdam terris Sereniſsimi Ducis Sabaudię non recognoſcentis ſuperiores, quod quidam Iudęi licet pauciſsimi de permiſsione eiuſdem in
5 eis habitantes,exercent vſuras. Cum ergo negari non poſſit poſſe Reges Chriſtianos permittere Iudęis vt morentur in ſuis Regnis, poterunt etiã permittere,vt exerceant vſuras. Tum quia audio Carolum V.Imperatorum Chriſtianiſſimum,& filium eius Philippum II.catholiciſſimum permittere aliquot Iudæis, immò quod eſt peius aliquot Chriſtianos habere
6 publicum officium fenerandi in Flandriæ ſtatu. Arbitror tamen nullã communitatem ſæcularem,nec vllam Eccleſiaſticam poteſtatem,quæ recognoſcit ſuperiorem,poſſe permittere iuſtè,vt Iudæus aliquis in ſuo territorio exerceat impunè vſuras.Secundo quod poteſtas ſuprema Eccleſiaſtica ſiue ſolus Papa poteſt permittere Iudæis exercere vſuras ſine vllo alius conſenſu.Tertio,quod conſulendum eſſet Principi,vel communitati ſæculari volenti compromittere,vt de conſenſu Papæ id facerent.Quarto,quod ipſe non auderem aſſerere Principem, vel communitatem non recognoſcentem ſuperiorem peccare mortifere,aut vllas cenſuras incurrere ob id ſolum, quod huiuſmodi permiſſiones iuſta de cauſa faceret, cum capitulis conuenientibus Chriſtianis,qualis fuit vna,ſuper qua ante aliquot annos fuimus conſulti facta cam capitulis conuenientibus Chriſtianis, in quibus erat vnum, vt Iudæus teneretur fenerari ad rationem quinque pro centum:dummodo talis Princeps nihil de lucro participet;

quoniam

quoniam in ea ſum opinione, quod nullus Princeps nec ſecularis nec Eccleſiaſticus poteſt iuſtè permittere aliquot peccantes, vel crimina committentes, percipiendo aliquod lucrum ob illam permiſſionē, per ea quæ poſt Caietanum dixi in Man. cap. 17. nu. 195.

7 Ex prædictis, quæ reſponſa ſunt ad prædictam quæſtionem contentā tacitè ſub queſtione nobis nunc propoſita, colligitur primum, quod ſi prędictus Princeps cum authoritate, & licentia propria iuſta de cauſa, & ſine participatione lucri uſurarum permittit exercitiū earum in terris ſuis cum capitulis, & conditionibus honeſtis, poterit iuſte abſque peccato compellere Chriſtianos ad obſeruanda pacta, & conuenta inter Principem, & Iudæos, & conſequenter ad ſoluendas uſuras permiſſas, & promiſſas per illa Iudæis. Secundo, quod ſi prædictus Princeps recognoſcit ſuperiorem non poteſt iuſtè permittere exercitium uſurarium in terris ſuis ſine authoritate Papæ, uel alicuius Regis non recognoſcentis ſuperiorem, in cuius territorio uiuit; nec conſequenter cogere Chriſtianos
8 ad ſoluendas uſuras illis promiſſas. Tertio, quod quicquid Petrus ab Ancharano & Alex. Imoleñ. & Ioannes ab Anania, & alij, qui ſequuti ſunt illos, dixerint, credo firmiter, quod prædictus Princeps, ſiue ſit Imperator, ſiue Rex, ſiue alius qui non recognoſcit ſuperiorem, poteſt iuſta dicta in ſuis terris permittere auctoritate ſua, ſine alia Eccleſiaſtica, uſurarium exercitium Iudęis, factis capitulis honeſtis cum eis, & non accipiendo lucrum ſibi de illo exercitio, quamuis modeſtius & Chriſtianius faceret ſi permitteret illud conſulto ſummo Pontifice cum capitulis ab eius Sanctitate probatis. Salua Sanctiſſimi D. N. cenſura, & cuiuſuis alius melius ſentientis, in gloriam Dei qui nos omnes ſaluet.

SVMMARIVM.

1 *Mutuans pecunias pro ſuo intereſſe lucrum recipere poteſt.*
2 *Vſuras exercendi licentia cōceſſa à Papa non ſe extendit extra terras eccleſiæ intemporalibus ſubiectas.*
3 *Princeps ſuperiorem non recognoſcens in ſuis terris licentiam exercendi cum certa limitatione vſuras concedere valet.*

CONSILIVM IIII.

AN Iudæi, habentes licentiam à Papa in terris Eccleſiæ vſuras exercendi, poſſint abſque alia licentia, eas extra territorium Eccleſiæ exercere, vel ſaltem pecunias pro ſuo intereſſe mutuare.

Secundo, vtrum Princeps ſuperiorem non habens poſſit ſub honeſti capi-

capitulis prædictam licentiam in ſuis terris concedere, ſeu Iudæis permittere.

AD PRIMAM quæſtionem reſpondeo, primo non videri eam ſatis clare propoſitam, quoniam loquitur de intereſſe, & videtur voluiſſe proponere de vſura; quod ſi intelligatur de intereſſe vero, de quo loquitur l. 3. §. de eo quod certo loco, & l. 1. C. de ſent. quæ prò eo quod intereſt profer. videtur eſſe ſuperflua quoniam licitum eſt mutuare ad intereſſe, verũ tam lucri ceſſantis, quã damni emergentis ſeruatis ſeruandis, vt late poſt alios nos tradimus in Manu. Confeſſ. cap. 17. num. 211. & latius in comment. de vſuris notab. 15. num. 40. & ſequen. & ita ſine alia permiſſione ſpeciali Principis ſpiritualis, & temporalis iure communi, licet tam Iudæo, quam Chriſtiano mutuare ad intereſſe, verum ſeruatis ſeruandis.

2 Tertio, quòd ſi intelligatur de vſura vera, reſpondendum eſt negatiue, quòd ſummus Princeps Eccleſiaſticus non cenſetur permittere Iudæis exercere vſuram in regnis, & dominijs non ſubiectis ei quoad temporalem iuriſdictionem, eo ſolo quod id permittat in terris ſubiectis ſibi quoad vtramque iuriſdictionem ſpiritualem, & temporalem: Tum quod priuilegia ſunt reſtringenda, cap. porro, & cap. ſane cum innumeris alijs de priuil. Tum quia præſuppſito quod ſine licentia Papæ non poſſunt Iudæi exercere vſuras, & cum ipſius ſic, extendere licentiam exercendi vſuram in Regno ad exercitium vſuræ in alio eſſet contrauenire innumeris iuribus; quæ vetant extenſionem legum, & diſpoſitionem exorbitantium, corrigentium, & alterius iuri præiudicantium ad ea quę ſub verbis eatum non includuntur. Tum quia, præſuppoſito, quòd ſine Papæ licentia cum ſummi Principis ſęcularis facultate Iudęi poſſint exercere vſuras in Regnis, quæ inhabitant, poſſent quidem exercere ſine Papę licentia ſpeciali, non extendendo ad illa licentiam Papę datam quoad ſuũ regnum temporale; & ita quæſtio etiam hoc caſu eſſet ſuperflua.

3 AD SECVNDAM reſpõdeo, meminiſſe me reſpondere ante aliquot annos cuidam magno Principi nõ recognoſcenti ſuperiorem, ad quandã quæſtionem ex cuius deciſione facile poteſt colligi harum determinatio, & ideo me remitto ad illã, cuius tenor habetur in prędcedente conſilio, ex quo palam colligitur, Regem Catholicum in Dominio, Mediolani, a quo appellatur, poſſe nõ iuſte Iudęis in eo morantibus facere facultatem mutuandi ſub vſuris mediocribus ſine vlla licentia Principis Eccleſiaſtici ſummi, neque inferioris; & conſequenter non debere ſe retrahere, vel abſtinere à danda præfata licentia, eſto quod nullam Papa etiam in ſuis terris quoad iuriſdictionem temporalem ſubiectis daret, nec dediſſet illam. quia tamen extra caſus propoſitionem monſtratur conſilium cuiuſdam viri eruditiſſimi impreſſum, in quo affirmat multas facultates huiuſmodi fuiſſe datas ante hac, quæ etiam nunc durant, à Principibus eccleſiaſticis, indubie tenendum eſt, quod nunc reſpondemus, &c.

DE

DE HAERETICIS.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitor hæreſis ſuper inceſtu procedere non tenetur.*
2 *Inceſtus etiam ſpiritualis non eſt hæreſis, nec ei annexus.*
2 *Hæreſis fidei Catholicæ, inceſtus pudicitiæ aduerſatur.*
3 *Inquiſitor de ſuperſtitionibus, vel alio crimine, niſi ſapiat manifeſte hæreſim, non cognoſcit, & ſeq.*
3 *Hæreticus non eſt faciens iure diuino prohibita, niſi credat illa licere.*
5 *Hæreſis Inquiſitor de inceſtu iure communi cognoſcere nequit.*
6 *Confeſſor inceſtum cum filia ſpirituali admittens deponendus, & ſeq.*
7 *Inquiſitores hæreſis de neſarijs Monachi, vel Sacrati, vel etiam Laici gemi natis nuptijs cognoſcunt.*
8 *Iudicia leuia ad inquirendum contra aliquem de hæreſi non ſufficiant.*
8 *Suſpicio vna in vnum alicuius momenti, in alium nullius.*
9 *Iudicium ex ſacrilegis confeſſorum teſtimonijs fundari nequit.*
9 *Confeſſionis reuelator deponendus, ne inde mala ſequantur.*

CONSILIVM I.

VTrum Inquiſitores Hæreticę prauitatis poſſint, & debeant cognoſcere de crimine inceſtus, qui dicitur admiſſus à quodam Religioſo cum duabus filijs ſuis ſpiritualibus, quas in confeſſione ſacramentali audiuit.

Secundo, an poſſit fundari iudicium ſuper depoſitione confeſſarijs aſſerentis id audiuiſſe in ſacra confeſſione.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo primo, quod attento ſolo iure communi non tenentur ſub pœna peccati mortalis præfati Inquiſitores cognoſcere de eiuſmodi prætenſo inceſtu. Tum quia non poſsũt ipſi cognoſcere, niſi de crimine hæreſeos, & aliquibus alijs illi acceſſorijs, vt probatur per cap. accuſatus. §. de quæſtionibus. de Hæretic. lib. 6. & tradit Directorium Inquiſitorum in 3. p. q. 45. cap. excommunicamus §. credentes, & §. adijcimus. de hæret. & cap. vt officium,
2 eod. tit. lib. 6. & inceſtus prætenſus non eſt crimen hæreſeos, nec de acceſſorijs ei, quæ a Directorio exprimuntur. Tum quia crimen hæreſeos eſt crimen contra virtutem fidei Catholicæ Theologalem, per definitionem eius relatam a nobis poſt alios in Manual. noſtro Confeſſ. cap. 11. num.

nu. 22. ſcilicet, quod eſt crimen fidei Catholicæ contrarium, cap. arrecta & cap. hæc eſt fides. 23. q. 1. Crimen autem inceſtus eſt contrarium virtuti caſtitatis, & pudicitiæ, vt tradit Sanctus Thom. recep. 2. 2. q. 154. art. 9. Tum quia, ſi id, quod magis videtur ineſſe non ineſt, id quod minus videtur ineſſe non inerit, & contra, ca. cum in cunctis, de electio. & vt multo magis C. de ſacros. Eccleſ. & tradit Bal. in l. conuenticula. C. de ſacroſ. eccl. At peccatum ſuperſtitionis, & diuinationis proximius eſt peccato hęreſeos, quam inceſtus: quoniam eſt contra virtutem religionis, quę eſt longe propior fidei Catholicę, quam caſtitas, vt colligitur ex Sancto Thom. 2. 2. q. 81. ar. 5. in quo definit eam non eſſe quidem virtutē Theologalem, eſſe tamen illi proximam, & art. 6. vbi definit eam eſſe moraliū
3 maximam. Attamen de ſuperſtitionibus, & diuinationibus non poſſunt cognoſcere prędicti D. Inquiſitores, niſi manifeſte ſapiant hęreſim, d. ca. accuſatus. §. ſane. ergo minus in prędicto inceſtu, cum manifeſte non ſapiat hęreſim. Tum quia non ſufficit ad hoc, vt Inquiſitores cognoſcant de aliquo crimine, vt illud ſit prohibitum iure naturali, vel diuino: quia etiam vſura eſt prohibita vtroque illorum. Attamē de quęſtionibus eius non cognoſcunt Inquiſitores, d. cap. accuſatus. §. de inceſtu. niſi contra illos, qui dicant illam eſſe licitam; quia vſuram exercere non eſt hęreſim
4 admittere, licet credere vſuram licere ſit tale, clem. 1. de vſuris. Tū quia etiam de blaſphemia, quę non ſapit manifeſte hæreſim, non poſſunt cognoſcere, vt tradit idem Direct. recep. ab omnibus in 2. p. q. 41. niſi cum implicat contradictionem alicuius articuli fidei. Et conſtat blaſphemiā, & iniuriam Deo, & Diuis factam eſſe proximiorem hęreſi, quam eiuſmodi peccatum inceſtus. Tum quia concluſio receptiſſima eſt de nullo crimine, quod non ſit hęreſis vel manifeſte, non ſapiat hęreſim, non poſſe cognoſcere Inquiſitorem, vt tradit Old. conſ. 210. adeo quidem, vt gloſſ. recep. per Ioann. Andr. Domin. Franc. & alios, habet in prędicto §. ſane; quod ad hoc vt inquiſitores cognoſcant de tali crimine non ſufficit, vt dubitetur an ſapiat hęreſim, ſed requiritur, vt manifeſte ſapiat; ita quod licet regulariter Iudex' cognoſcat an ſua ſit iuriſdictio, cum dubitatur de illo; Inquiſitor tamen non poteſt cognoſcere, an pertineat ad ipſum iuriſdictio, cum ſolum dubitatur; ſed oportet quod manifeſte ſapiat hęreſim.

4 Secundo, reſpondeo, quòd attento ſolo iure communi peccarunt mortaliter mea ſententia aſſumendo illam; quia vſurpant alienam iuriſdictionem, quod mortale peccatum eſt, iuxta l. fin. ff. iuriſd. omnium iudicum, & tradit S. Thom. recep. in 2. 2. q. 60. ar. 6.

Tertio, quod ideo dixi ſupra, attento ſolo iure communi; quoniam attento aliquo priuilegio, vel conſuetudine aliqua legitime approbata, poſſent cognoſcere; quia ſummus Pontifex pro ſua ſumma poteſtate poteſt eis addere iuriſdictionem quam non habent, & imminuere habitam, cap.

cuncta,

cuncta.per mundum.9.q.3.& cap.propoſuit.de conceſſ. pręben.

6 Quarto,quòd non obſtat id quod innuit Epiſcopus Pacenſis in lib. de Cathol.Inſtit.tit.40.de matrim.nu. 15. Inquiſitores poſſe cognoſcere de inceſtu,quem admittit ſacerdos confeſſarius cum pœnitente ſibi confeſſa:quia non eſt verum quod ille hoc ait; ſed tantum incidenter ait huiuſ modi ſacerdotem debere deponi; & magna pœna puniri per cap.omnis. & cap.ſi ſacerdos.30.q.1.quod eſt intelligendum per ordinarium,& non per Inquiſitores.Tum quia prædicta cap. quæ allegat non loquuntur de Inquiſitoribus; ſed de ordinario. Tum quia illud parergon induxit ad diſputandum latiſſimè, alterum parergō de nullitate matr. inter Chriſtianum & Hæreticum contracti; vbi tenuit contra communem ſententiam omnium,ſed nullibi hactenus eſt receptus.

7 Quinto, quòd etiam non obſtat quod ipſemet Pacenſis tenuit in Enchyridio violatæ Religionis titu. de nefariis nuptiis. dum ait Inquiſitores cognoſcere poſſe de nefariis nuptiis monachi, & clerici ſacro ordine inſigniti; quia loquitur de crimine inceſtus matrimonij contracti per monachum, vel aliquem ſacro ordine inſignitum, & non de monacho, vel ſacerdote committente ſolum inceſtum, ſine matrimonio, quod longe maius & ſcandalizantius crimen eſt,quàm ſimplex inceſtus,admiſſus ſine matrimonio, & proximius ad implicandam manifeſtam hæreſim propter irreuerentiam,quæ fit Sacramento Ordinis, & ſacro Monachatui,&Sacramento Matrimonij,quæ interuenit in eiuſmodi nuptijs,quam illa quæ interuenit in inceſtu ſimplici abſque matrimonio admiſſo.

8 Sexto,quòd non obſtat etiam id quod Domini,poſt Iapum aſſerit in d. cap.accuſatus.§.ſanè.& Francus.in princ.eiuſdem.cap.ſcilicet contra eũ, qui ducit uxorem ſecundum uiuente priore poſſe procedere Inquiſitores,quod etiam aſſerit Io.Lupus in repet.cap. per noſtras.§.18.de donatio.ut vir,& vxor.& Couarru.2.p.cap.7.§.3.nu.6.quia loquuntur de contrahente bis matrimonium, vtraque viuente,per quod præſumitur male ſentire de Sacramento ſacri matrimonij de quo,tanquam de præſumpta hęreſi contra Sacramentum admiſſa cognoſcunt Inquiſitores per cap.ad abolendum.de hęret.quod non contingit in crimine ſimplicis inceſtus ſine matrimonio admiſſi. Vnde eruditiſſimus, idemque Chriſtianiſſimus Epiſcopus Bernar.Diez in Praxi criminali can.cap.76. aſſerit,quod ſacerdos, qui cum filia ſpirituali fornicatur, debet deponi, & alias pœnas ſubire per cap.omnes.& cap.ſi quis ſacerdos.30. q. 1. non tamen ait Inquiſitores poſſe cognoſcere de illo crimine, ſed punitionem relinquit ordinarijs,de quibus ſunt intelligenda iura per eum citata.

8 Septimo,quòd DD.Inquiſitores ponderare debebant,id quod in Hiſpania uidimus ponderatum,& eſt relatum à prædicto Pacenſi in prędicto Enchir.tit.de ſuſpicio.non eſſe audiendos Iuriſperitos,qui docent exleuibus indicijs, & ſignis plenè probatis poſſe quemcunque iuſtè uocari

ab Inquisitoribus ad interrogandum eum super hæresi, de qua est suspicio, quia ex tali uocatione magnum, & acerbum prejudicium fit uiro graui sic vocato: sed quod circumstantiæ personę, qualitatis, finis, & aliarū sunt multum ponderandę; cum frequenter contingat unam suspicionem quę contra unum alicuius momenti esset, contra alium esse nullius &c. Quare cum persona, cuius nomine (vt suspicor) tacitè interrogor, sit tam primaria nobilitate generis, & religionis, & tanta prudentia, modestia, iustitia, & bono vitæ odore, ac exemplo, vt audio, insignis, non solum essent flocci pendendæ eiusmodi leues suspiciones, si non essent satis probatæ, sed etiam minuendę, & leniendę: quamuis aliqualiter dici possent probatæ. Salua prędictorum DD. meorum, qui totius orbis Christi sunt censores, sententia. Cui me omniaque mea libenter subijcio.

9 AD SECVNDAM, Respondeo id quod alias interrogatus respondi, non posse iustè vllos iudices fundare suum iudicium principaliter, nec incidenter in sacrilegis, & scandalosissimis testimonijs sacerdotū confessariorum præstitis super eis, quę solum norunt per confessiones sacramentales, & tanto minus, quanto maiores sunt Iudices id fundaturi, sed potius debere illos sacrilegos deponere, & acerbissimè punire; ne populus incipiat sibi persuaderi, quod maleuolorum machinationibus, & superiorum dispensationibus, uel relaxationibus, aperiatur aliqua uia, qua confessa secreta contra diuinum, & indispensabile Domini Nostri Iesu Christi præceptum reuelentur, & sibi dissuadeat necessitatem confitendi, quam maledictus Lutherus suis miseris discipulis dissuasit. Quem adeò alicubi vt audio pertinaciter sequuntur noue ad fidem conuersi, vt pauci sint, qui grauia crimina sacerdoti confiteantur; ita, ut aliquot parochi eruditi dixerint nullos in suis parochijs peccare grauia mortaliter: quia nulli parochiani eis confitebantur talia: quod ne infinita Dei bonitate contingat, suppliciſſimè omnes oremus. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Abiuratio hæresis propria, & impropria, & earum diuersi effectus.*
2 *Fautor hæreticorum duplex, vnus est hæreticus, & alter de hæresi suspectus.*
3 *Sententia declarans honoribus, & gradibus priuatum, habet duplicem sensum. Priuans & priuatum declarans.*
3 *Renuntiatio beneficij ante priuationem facta est valida. Secus, si ante declarationem.*
4 *Bulla Pij V. lata in fautores hæreticorum, an extendatur ad adiuuantes, an vero ad credentes.*

CON-

CONSILIVM II.

A Inquisitus beneficium suum in fauorem certæ personæ renuntiauit, & postea tanquam fautor hæreticorum per sententiam condemnatus abiurauit, & Inquisitores eum declararunt priuatum honoribus, dignitatibus, & beneficiis, & de illis insuper eum priuarunt. Quæritur, an renuntiatio beneficij sit valida?

1 Quæ sit in hac re mea sententia, dico primo, quod abiuratio propriè dicta, per quam quis recedit ab hæresi, & accedit ad Sanctam fidem Catholicam, à qua recesserat, probat abiurantem verum fuisse hæreticum, & est maioris virtutis, quam abiuratio impropriè dicta, qua negat quis se fuisse hæreticum, sed purgat se præsumptione qua laborauit, de qua in c. accusatus in princ. de hæret. lib. 6.

2 Secundo, quod magna differentia est inter fautorem credendo, & inter fautorem alio modo cibando, potando, & aliis modis, qui fieri possunt & quotidie fiunt ab hæreticis nunc in Gallijs, Flādria, & alibi. Ille. n. est uerè hæreticus, hic autem regulariter solum suspectus, ita vt purgatione mundetur; licet alius sit leuiter suspectus, & alius vehementer suspectus: quamuis enim sit vehementer, & vehementissimè suspectus, non tamen est iudicandus hæreticus, iuxta cap. literas de præsumptione, & d. c. accusatus.

3 Tertio, quod nunc ostenditur sententia Iudicum, qua fuit prædictus A. condemnatus cum abiuratione quam fecit ipse, quæ dant magnam lucem decisioni huius causæ, siquidem constat per eas non fuisse declaratum hæreticum, neque credentem hæreticis, neque fautorem eorum credendi: adeo quod in forma suæ purgationis acceptatæ ab Inquisitoribus negat se vnquam credidisse contraria fidei catholicæ, neque credere, & promittit nunquam se crediturum. Tenor autem sententiæ habet, quòd per eam declarauerunt Inquisitores prædictum Alexandrum esse priuatum honoribus, gradibus, dignitatibus, officijs, & beneficijs, insuper & de illis eum priuant. quę clausula potest habere duos intellectus. Alter est, quod declaratur, ob prædicta, per quæ in uehementem suspicionem hæresēs incidit, fuisse priuatum ipso iure ante suam sentētiam; quia declaratio nihil noui inducit, sed solum palam facit quod erat obscurum l. hęredes palam. post prin. ff. de testamē. & secundum hunc intellectum prædicta sententia multum læderet prædictum A. nisi opponatur exceptio rei inter alios actæ. Alter intellectus est, quod per illam sententiā priuatur beneficijs, & declaratur priuatus, & secundum hunc intellectū parum nocet ei: quia renuntiatio beneficij pręcessit illam sententiam, à qua incepit prædicta priuatio. sed quia non satis noui stylum suspiciendissimum Inquisitionis vniuersalis, eiusdemque Illustrissimorum Cardi-

nalium, & præfectorum eorum Dominationibus interpretationem remitto, iuxta illud l. fin. C. de legibus, eius est interpretari, cuius est condere, admoneo tamen quod bulla Pij V. de re hac edita videtur extendere iura puniendia fautores, credendo ad aliquos fautores expressos in ea impedientes directè, vel inditectè officium Inquisitionis, vel eius exequutio prædicta Illustrissimorum Cardinalium non uidetur exprimi satrem clare aliquis modus in illa bulla contentorum, & ita sententia prædicta, licet aliquibus uideri possit extendi ad aliquot fautores aliter quam credendo alijs tamen videri posset non extendi. Quare interpretationem illorum sententiæ remitto etiam quoad hoc, vt antea remisi, quo ad aliorum eorum emunctissimæ & canissimæ intelligentiæ, eo quod non sim in eorum stylo discernendo satis versatus. 4

SVMMARIVM.

1. *Libros damnatos sine licentia tenens, & legens Bulla Cœnæ excommunicatur.*
2. *Hæreticum se publice simulans in utroque foro fit irregularis. & 3.*

CONSILIVM III.

QVæritur primo, an Scholares, alijque Catholici in uniuersitatibus, aut alijs in locis in Anglia cũ hæreticis degentes, qui propter hæresim grassantem per multos annos ibidem hæreticorum profana Sacramenta frequentarunt, libros damnatos legerunt, conciones blasphemas audierunt, &c. Ac insuper cum essent ad aliquam dignitatem, aut artium gradus promouendi publice in vniuersitate coram Vicecancellario, alijsque de more facultatis artium magistris, semel, atque iterũ, licet non ex animo, falso tamen, & simulatorie iurarunt Reginam illam esse illius Regni, & omnium ditionum sibi subiectorum summum caput, & gubernatricem in omni causa, & iurisdictione non tantum ciuili, sed etiam Ecclesiastica, per quod graue periurium assertorium admiserunt.

An inquam tales iuuenes, vel quicunque alij per hunc publicum actũ, vel hæc publica, & notoria crimina redderentur irregulares, aut quouismodo inhabiles ad ordines sine dispensatione suscipiendos, etiam post pœnitentiam?

Secundo quæritur de iisdem corde Catholicis, qui propter mandatũ impij cuiusdam pseudoepiscopi Commissarij Regij, aut hæretici cum tyrannica authoritate constituti frangunt calices, patenas, cruces, aliaq; vasa, & ornamenta sacra, quæ in ecclesijs suis habuerunt, sed tamẽ absq; animo

animo hæreſi deprauato,ſed partim timore, partim ignorantia criminis, & rerum,ac exemplo ætate prouectiorum inducti.Hoc autem faciunt coram multis publice,& ſatis notorie, cum uerbis forte quaſi conteſtantibus ſe illud ex animo facere,quod ritus,& vſus uaſorum ornamentorum que exiſtimarent,vel ſuperſtitioſos, vel alios malos,& contra Dei honorem,uel ſine talibus uerbis? Ratio iſtorum dubiorum eſt,quia Dominatio tua in Manuali confeſ.cap.25.num.73.& 77.& 148.dicit eum eſſe irregularem,qui notorio aliquo crimine enormi,& depoſitione digno,notatur.Cuius generis videntur eſſe ſupradicta crimina,niſi fortè à tam graui cenſura,atque pœna aliquouſque excuſare poſſet metus legum,iuuenilis ætas,& quod talia eo loco,& in illis regionibus non habeantur pro criminibus infamibus, ubi conſtringuntur per magiſtratus, pſeudoEpiſcopos,Commiſſarios,vel viſitatores,qui volunt ipſos coram ſe talia facere,vt de ipſis aliquam coniecturam faciant,quales futuri ſunt, aut etiam nunc ſint,ſuæ ne partis, an catholicorum.Ideoque nec multum ibi notantur,aut diffamantur,qui hęc faciunt:quia commune iugum ſeruitutis eſt adigi per ipſos tyrannos ad aliquod inconueniens extrinſecus committendum.

1 Reſponſurus ad primam quęſtionem admoneo primum, quòd aliqui horum de quibus illa quęrit,ſunt vere & quo ad vtrumque forum excõmunicati;illi nempe qui libros damnatos legerunt, & tenuerunt ſine facultate Papę,quia §.1.Bullę Cœnę excommunicat eos, qui tales libros legunt,& tenent,& aliqui de quibus quętitur verè coram Deo,& hominibus legerunt,& renuerunt eos; & ita hi in utroque foro indigent abſolutione.

2 Secundo reſpondeo,quod alij,qui ficte,& non ex animo dixerunt,vel fecerunt aliqua,vt haberentur pro hęreticis, licet uere non eſſent,indigent abſolutione,& diſpenſatione, & facultate retinendi beneficia, quo ad forum exterius,& contentioſum:quia quo ad illud iudicandi ſunt hęretici, excommunicati, irregulares, & ad beneficia inhabiles eo modo, quo alias,ad aliam quęſtionem nobis propoſitam reſpondimus.

Tertio,quod alij,qui prędicto ficto animo pdicta grauia fecerunt,procul dubio indigent quo ad forum exterius prędictis abſolutione,& diſpẽſatione,& facultate,ac ſi vero animo illa egiſſent: Quia quo ad illud forum pro talibus habebuntur.

Quarto,quod etiam indigent diſpenſatione ab irregularitate, quę ex notorio crimine naſcitur eo modo,quo dicam ad ſecundam quęſtionẽ.

3 AD SECVNDAM, reſpondeo primo,prędictos corde Catholicos,ſed verbis,& operibus prędictis ſe ſimulantes notorios hęreticos,uel Schiſmaticos incurrere illam irregularitatem, quę naſcitur ex crimine notorio depoſitione digno quo ad forum contentioſum: quia quo ad illud diiudicandi ſunt hęretici notorij ar.l.Labeo.§.id tulero.ff.de ſup.leg.

c.humanę aures. 22.q.5.Secũdo, quod etiam quo ad forum interius incurrunt prædictam irregularitatem; quia licèt vere, & quo ad illud ferũ non fuerint hęretici,admiſerunt tamen grauiſsima peccata notoria,profi tendo ſe hęreticos,cum tenerentur confiteri ſe Catholicos, etiam ſi opportuiſſet eos ob id mori,iuxta tradit.per utrumque Thomam 2. 2. q. 3. art. 2.Salua quę iuſtior fuerit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Sepeliens ſcienter hæreticum excommunicationem non reſeruatam incurrit.& 5.*
1 *Scientia ex fama ſufficit, vt quis abſtineat a prohibitis.*
2 *Scire eſt veritatem aliquo ſenſu perceptam mente retinere.*
3 *Denuntiare non tenetur quis,quod probare nequit.*
4 *Fama non ex quolibet rumore, ſed ex eo quod maior pars populi ſcit producitur.*
5 *Præſumptio dolum,& malitiam præſupponit.*
5 *Lex excommunicans facientes regulariter conſulentes non ineludit.*

CONSILIVM IIII.

AN ſepeliens aliquem ſuſpectum de hæreſi per famam in loco ſacro,ſit excommunicatus.

1 Reſpondeo primo, quòd ad hoc, vt ſepeliens hæreticum ſit excommunicatus,oportet quod ſciat illum eſſe hæreticum,c. quicumque de hæret.lib.6.facit clem.1. de ſepult.

Secundo,quod deciſio huius quæſtionis pendet à deciſione illius, an fama ſufficiat ad hoc,vt quis dicatur ſcire id,de quo eſt fama? & videtur textus pro parte affirmatiua ſingulariſſ. c. illud de cler. excommun. miniſt.quatenus habet,debere ſe pro excommunicato reputare, qui per famam nouit illud:& pro eadem parte eſt textus in c. cum deſideres, de ſententia excom.quatenus habet,debere quem abſtinere a communicatione illius,quem fama publicat eſſe. excommunicatum faciunt & quædam alia,quæ allegat quædam additio Panor.in c. cum contingat. de reſcript.ad probandũ, ſufficere famam ad hoc, vt quis teneatur abſtinere ab aliqua re prohibita.

2 Pro parte autem negante facit primo, quod proprie non dicitur quis ſcire,quod per ſolam famam nouit: quia ſcire eſt veritatem viſu perceptam in mente retinere, gloſſ. mihi ſing. in l.2. §. ante penul. ff. de aqua pluuia arcend.per viſum autem in hoc propoſito intelligendus omnis ſen

ſus,

ſus,quod ſenſit Bart.allegando illam gloſ.in l.2.col.2.ff.de interro.action. ab omnib.recep.& tradimus nos latius in c.ſi quis autem num.14.de pœnitent.diſt.7.

3 Secundo,quod non dicitur quis ſcire,quod nõ poteſt probare ad hoc, quod teneatur denuntiare illud propter edictum ſuperioris iubentis denuntiare,neque teſtificari de illo,quod non audiuit a perſona, quæ dicere ſe ſcire:ſed ſolum audiuit dici illud leuiter, vel a leuibus perſonis, & paucis,vt nos latius tradimus in repetitione c.inter verba concluſio.6.nu. 190.& ſeq.& præfatus D.Conſulens forte audiuit leuiter, vel a leuibus, & non certo ſcientibus præfatum eſſe hæreticum.

4 Tertio,quod non quilibet rumor ſuſpicantiũ, vel dicentium aliquem eſſe hæreticum,producit famam:ſed requiritur, quod maior pars populi,vel vniuerſitatis,vbi dicitur eſſe fama,ſciat illud, vt docet Bart.communiter recep.in l. de minore. §.tormenta. ff. de quæſtio.q.3.& ex propoſitione huius quæſtionis non colligitur, quod erat fama ſufficiens ad credendum illum eſſe hæreticum:ſed ſolum ad concipiendã aliquam ſuſpicionem,propter quam non poſſet quis dici ſcire illum eſſe hæreticum ad negandum illi ſepulturam.

5 Quarto etiam ponderari poteſt,quòd c. prefa. quicumque excommunicans ſepelientem non excommunicat ſimpliciter illud facientem, ſed preſumentem ſepelire:& ita preſupponit dolum, & malitiam per dictũ ſingul.Car.communiter recep. in Clem. 1. q. 39. de priuileg.& præfatus Dominus D. Conſulens non videtur feciſſe hoc dolo, ſed propter aliam cauſam : quia non erat certus, quod eſſet hæreticus. Addo quod præd.c.loquitur de ſepeliẽre,& quod conſulens non ſepeliuit, ſed ſolum permiſit,id eſt nõ obuiauit: & ita nõ videtur incurriſſe excõicationem,eo quod conſtitutio excommunicans,facientem non videtur excommunicare conſulentem,nec mandantem, iuxta gloſſ.clem. 1.de conſang.& dicimus nos poſt Caiet.in Manu. Confeſſ.c.27.n.51. Per quę omnia multum inclino in opinionem,quod præfatus D. Conſulens non eſt excommunicatus.& veritas colligi poteſt ex his, quę dicta ſunt, & ex alijs circunſtantiis facti,quę in quęſtione non exprimuntur.

Quinto dico, quod excommunicatio hæc non eſt reſeruata Papę per Bullam Cænę,neque per alia iura:ſicut excommunicatio incurſa propter hæreſim:quia præfa.c.quicunque nec aliud ius reſeruat.

SVMMARIVM.

1 *Abiurare eſt recedere ab aliqua re cum iuramento de non redeundo ad illam.*

2 *Confessus, vel conuictus de hæresi fit inhabilis, & perdit omnia sua.*
3 *Purgatio canonica est de obiecto crimine innocentiæ ostensio.*
3 *Abiuratio etiam de vehementi est quædam purgatio canonica.*
4 *Absolutus de hæresi per abiurationem habetur pro innocente.*
5 *Absolutus per abiurationem etiam de vehementi non manet inhabilis.*
6 *Abiuratio duplex, altera qua quis pœnitet hæreseos incursæ, altera qua se purgat.*

CONSILIVM V.

TItius religiosus vixit per multos annos in sua religione, & fuit semper habitus apud omnes vir probatissimæ vitæ, vnde fuit multoties Abbas, & Visitator, & tandem Generalis suæ religionis. Annis elapsis fuit denuntiatus apud Sanctum Officium, quod in iuuentute sua legerit quendam librum suspectum. Post multa obiurauit de leui suspicione. Nunc quæritur, an de iure communi hæc abiuratio de leui reddat eum inhabilem ad gradus, & dignitates suæ religionis?

1 Pro parte negante huius quæstionis, nempe quod non possit eligi, facit primo, quod quidquid dicat turba scribentium de abiuratione, veritas est, quod proprie abiurare, secundum significationem, qua canones ea vtuntur, est recedere ab aliqua re cum iuramento de non redeundo ad illam, & sic sumitur in cap. accepta, & in cap. audita. de rest. spoliator. & cap. super hoc. de renun. & in cap. ad abolendam. de hæretic. & in c. inter. de purgat. canon. Nec arbitror esse vllum textum in volumine Decretalium, in quo verbum hoc aliter accipiatur: quamuis in cap. accusatus. de hæretic. lib 6. videatur accipi pro negante cum iuramento, & detestante hæresim. & consequenter abiuratio hæreseum proprie est recessio ab hæresi cum iuramento de non redeundo ad illam. Nec obstat cap. litteras. de præsumpt. quia ibi non fuit iustum, vt is, contra quem habebatur vehemens suspicio de hæresi, abiuraret hæresim, sed tantum, vt se purgaret de illa. Neque etiam obstat dict. cap. inter. de purgat. canonic. in cuius casu videtur præceptum fuisse illi, qui erat tantum suspectus de hæresi, & non confessus, neque conuictus abiurare illam, quia non fuit iussus abiurare hæresim, sed conuersationem hæreticorum,
2 quam prius habuerat, & ob quam erat suspectus. At D. Consulens abiurauit hæresim: ergo confessus fuit illam, vel conuictus de illa. Igitur non potest obtinere vllum beneficium, nec publicum officium, ca. 2. § hæretici. de hæretic. lib. 6. neque habere aliqua bona, immo perdit ipso iure omnia iura, & bona, cap. vergentis. de hæretic. & cap. cum secundum. eod. tit. per quæ id affirmat Fel. in cap. cum non liceat. Secundo, quod non prodest dicere D. Consulenti, quod abiurauit: quoniam licet per abiurationem excusetur, ne tradetur potestati sæculari puniendus, non tamen

tamen mundatur ab inhabilitate, qua factus fuit inhabilis ad beneficia, & officia per hæresim abiuratam: quia illa non tollitur per pœnitentiam per iura supra citata. & scribit latius Fel. in cap. eam te. de rescript. nu. 1. vers. infidelitas. Vbi regulam illam, quòd infidelitas præcedens non nocet conuersò ad obtinenda beneficia, limitat non procedere in hæresi, seu hæretico conuersò. Tertio, quòd etiam abiurans de leui dicitur abiurare hæresim, cap. accusatus in principio de hæretic. lib. 6. ergo etiam abiuratio de leui præsupponit incursam fuisse hæresim. Quarto, quod abiuranti hæresim solet frequenter impoui pœna suspensionis, vt probat præfatum, cap. inter. de purgat. canonic. Et fieri potest, vt præfato D. Consulenti fuerit imposita pœna suspensionis, cum abiurauit de leui.

3 His tamen non obstantibus, quæ vere non obstant contrarium est dicendum. Primo quidem quod purgatio canonica, per quam quis de hæresi, vel alio crimine se purgat, est secundum Raymond. & Gofredum, & alios communiter de obiecto crimine innocentiæ ostensio, & probatur ex cap. ex tuarum. & cap. inter. de purgat. cano. & cap. ad abolendam §. qui vero. de hæretic. Itaque purgare se de crimine est per iuramentũ, vel per aliquid a iudice decretum ostendere innocentem. Et qui se canonice purgauit, iuxta formam sibi præscriptam absoluitur, & habetur pro innocente, & pro tali, qui non commisit crimen, cuius fuit accusatus.

Secundo, quod abiuratio de leui, immo & de vehementi, est quædam purgatio canonica, vt colligitur ex cap. accusatus, in principio de hæretic. lib. 6. Et per consequens absolutus per abiurationem de leui est habẽdus pro tali, qui non commisit crimen, cuius fuit accusatus, & consequenter pro tali, cui non nocet crimen sibi impositum, nec per consequẽs vlla inhabilitas, quæ ex eo nasci possit.

4 Tertio, quod purgãri se per abiurationem, etiam ob tam grandem suspicionem, propter quam fuit indicta ei purgatio cum decimaquarta manu sui ordinis debet restitui beneficium, & est casus singularis in præcitato cap. inter de purgat. cano. & non alia ratione, quam quia absolutus de crimine sibi obiecto, & per abiurationem habetur pro innocente, & digno beneficio, quo erat dignus antequam accusaretur.

5 Quarto, quod nullus est textus, neque glossa, neque doctor, qui dicat, quod absolutus per abiurationem de leui, immo neque per abiurationẽ de vehementi, maneat inhabilis ad aliquid, ad quod ante accusationem fuit habilis, nisi iudex, qui indixit abiurationem, vel purgationem, impo suisset illi aliquam pœnam pœnitentialem propter ea, quæ fecit, vel dixit, ex quibus orta fuit contra illum suspicio, quod sola illa ratione dicere omiserunt, quia contrarium erat clarum, cum absolutus a crimine habeatur pro innocente, argu. cap. in his. de accusationib. cum ei adnotatis. At. D. Consulenti non fuit adiecta vna pœnitentia pœnalis, per quã remaneret inhabilis. Ergo potest eligi, perinde, ac si nunquã fuisset accusatus.

6 Quinto

6 Quinto, quod duplex eſt abiuratio, ſecundum omnes. Altera, quam cogitur facere hæreticus pœnitens hæreſeos a ſe admiſſę iam confeſſæ, vel probatæ, vt miſericordiam conſequatur, & ne ad mortem tradatur, iuxta cap. prim. 1. quæſt. 7. & cap. Ego Berengarius, de conſecrat. diſt. 2. & cap. ad abolendam. §. præſenti. de hęret. Altera, qua ſuſpectus de hęreſi ſe purgat, & monſtrat innocentem, iuxta formam a iudice decretam, de qua in dict. c. ad abolendã. §. qui vero, & c. accuſatus, in prin. eod. tit. lib. 6. Per quam non receditur ab hęreſi incurſa, nec ponitur vlla pœnitentia de hęreſi, quę non fuit confeſſa, neque probata: ſed ſolum fit oſtenſio innocentię contra ſuſpicionem aliquo modo ortam. Eſt qua pœna pœnitentialis imponitur, & non infligitur ob hęreſim, quę non fuit probata, neque confeſſa, ſed ob ea, quę minus bene fecit, vel dixit, ex quibus illa ſuſpicio proceſſit. Et, vt certum eſt, quod priore modo abiurans remanet inhabilis ad beneficia, & officia, donec fiat habilis, per adducta in oppoſitum, quia conſtat fuiſſe hęreticum: ita certiſſimum eſt, quod per hunc poſteriorem nulla talis inhabilitas incurritur, cum nulla hęreſis ſit confeſſa, vel probata, immo per abiurationem eſt omnis ſuſpicio ſublata, & declaratur eſſe fidelis, & catholicus.

Non obſtant ſupra in oppoſitum adducta: quia ſolum ſibi vindicant locum in hæretico confeſſo, vel conuicto de hęreſi, qui abiurãt, vt pœnitens recedendo ab hęreſi iam incurſa confeſſa, vel probata; noſtra vero reſponſio habet locum in eo, qui abiurat purgando ſe a ſuſpicione hæreſeos contra eum aliquo modo ſuborta; qui nullatenus confitetur illam incurriſſe, nec de ea conuincitur: immo id omnino negat, & ad innocentiam ſuam probandam pręſtat purgationem canonicam per abiurationẽ, iuxta formam a iudice decretam. Salua, quæ iuſtior fuerit, ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Abiuratio hæreſis quid propria, & quid impropria, illa inhabilitat, hæc non.*

2 *Bulla Pij V. beneficiorum ob hæreſim vacantium reſignationes annullans.*

CONSILIVM VI.

AN bulla Pij V. quæ annullat reſignationes beneficiorum vacantiũ ob hęreſim, habeat locum in beneficio eius, qui abiurauit hæreſim.

1 Reſpondeo primo, quod nimis generaliter quęritur ad hoc, vt hypothetice poſſit ei reſponderi. abiuratio enim, vt in proxime prędeden-

ti re-

ti reſponſo dicimus, quicquid turba Doctorum inuoluat, propria, de qua iura omnia loquuntur in Decreto, & Decretali lib. eſt receſſio ab hęreſi cum iuramento de non redeundo ad eam. per quam qui abiurat confitetur ſe in eam incidiſſe: quamus in cap. accuſatus, de hęret. lib. 6. in principio. ponatur pro negatione, qua inquiſitus cum iuramento ſe purgat, negando ſe in illam incidiſſe, & deteſtatur eam, & promittit ſe nunquam illam incurſurum: & ita per hanc abiurationem non probatur inquiſitum vnquam fuiſſe hęreticum, nec fautorem eorundem credentem: per priorem autem propriam ſic.

Secundo, quod qui abiurauit ſecundum poſteriorem acceptionem, non deſinit eſſe idoneus beneficio, & poteſt eligi, vt nos vbi ſupra reſpondimus. qui autem abiurauit priore modo, quia confitetur ſe fuiſſe hęreticum, eſt inhabilis beneficio habendo, & priuatus ipſo iure habito, per cap. 2. de hęret. lib. & cap. cum ſecundum eod. tit.

Tertio, credere me præfatam bullam fel. recor. Pij V. non eſſe intelligendam, ita vt comprehendat beneficia eius, qui abiurauit hæreſim per viam purgationis, de quo loquitur præfatum ca. accuſatus. quin etiã puto, eum, qui poſſidet beneficium, poſſe allegare ſe non teneri ad ſtandum confeſſioni, & abiurationi, nec ſententiæ contra eum latæ, quia res inter alios acta, &c. tit. C. res inter alios &c.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus ante baptiſmum nemo eſſe poteſt, nec excommunicari.*
1 *Iudæi, & Pagani in quibus Eccleſiæ ſubijciuntur. & 4.*
2 *Iudæus, qui cum conuerſis conuerſatur, publice cædendus.*
2 *Iudex ad vnum contra impedientem proceſſum eius procedit.*
3 *Iudex eccleſiaſticus quando infidelem punire poteſt, & quando laicus.*
3 *Inquiſitor hæreſeos punire poteſt Iudęos conuerſorum peruerſionem procurantes.*
4 *Iudæi non vt hæreticorum complices, ſed vt eorum fautores puniri poſſunt.*

CONSILIVM VII.

QVidam hæreticus rediens ad cor petijt abſolutionem ab excommunicatione Bullæ Cœnæ. Quæritur an debeat abſolui non manifeſtatis Iudęis, qui ei Iudaiſmum perſuaſerunt.

1 Pro parte affirmante facit primo, quod Iudęi non poſſunt eſſe complices hæreſeos, quia non ſunt baptizati, & nemo ante baptiſmum poteſt eſſe hæreticus, vt poſt alios tradimus in Manuali noſtro Confeſſ. c. 27. nu.

27. nu. 13. Secundo, q̃ Iudęi, Mahometani, & Pagani non ſubijciuntur Eccleſiæ, iuxta illud Apoſtoli, *De his qui foris ſunt nihil ad nos*, relatum in cap. gaudemus. de diuort. & conſequenter videntur non poſſe puniri ab Eccleſia. Tertio, quod Decretales, quibus ſtatuitur punitio Iudæorum non excommunicant eos directe, ſed ſolum indirecte, prohibendo Chriſtianis communicare illis, cap. poſt miſerabilem. de vſur. & cap. ad hęc cap. poſtulaſti. & cap. etſi Iudæos. de Iudę.

2 Pro parte vero affirmante facit primo cap. ſæpe. 28. q. 1. quo iubetur publice cędi Iudæus, qui cum conuerſis ex eis, & baptizatis conuerſatur. Secundo, quod qui Iudex eſt ad vnum poteſt procedere contra impedientem proceſſum eius quoad illud, cap. 1. de offic. delegat. ergo Eccleſia, quæ habet iuriſdictionem ad defendendam fidem, poterit proce-
3 dere contra turbantes illam. Tertio, quod quæſtio illa, an Iudex eccleſiaſticus poſſit punire Iudæum, & infidelem? ſolet ſic reſolui, quod ſolus poteſt in criminibus mere eccleſiaſticis, in mere vero laicis non. in criminibus autem miſti fori poteſt per præuentionem, vt reſoluitur in c. cum ſit generale, de foro compet. & per Fel. in cap. poſtulaſti de Iudæ. Quarto, quod Oldrad. conſ. 36. infraſcripti articuli. reſpondit, quod Inquiſitor hæreticæ prauitatis poteſt caſtigare Iudæos procurantes peruerſionem conuerſorum ad fidem, pro quo eſt caſus in cap. contra Chriſtianos de hæreticis, lib. 6. quod habet, Inquiſitorem non ſolum poſſe procedere contra Chriſtianos, qui cum eſſent infantes, vel pueri baptizati fuerunt, & poſtea redeunt ad infidelitatem parentum, ſed etiam contra fautores, & receptores eorum. Per quæ pars hęc poſterior videatur verior, & conſequenter manifeſtationem Iudęorum, qui peruerterunt prę fatum, videri neceſſariam quo abſoluatur, quia puniri poſſunt ab Inquiſitore.

4 Non obſtant oppoſita: ad primum enim reſpondetur, concedendo quidem non poſſe Iudęos eſſe complices hęreticos, ad hoc, vt dicantur hæretici, ſed ſic quoad hoc, vt dicantur fautores hæreticorum contra leges eccleſię Chriſtianæ. quod ſufficit ad hoc, vt puniri poſſint ab ea per prædicta. Ad ſecundum concedendo quidem Iudęos, & Paganos non ſubijci eccleſię quoad obſeruantiam legum eius contrariarum ſuę legis veteris, negando tamen quod non ſint ſubiecti ei, quoad alias leges, e quibus vna eſt, ne rettahant hanc Chriſtianos ab obſeruãtia legũ ſuarum per prædicta. Ad tertium, concedendo quidem eccleſiam non poſſe excommunicare Iudæos directe: negando tamen quod non poſſit eos alijs pœnis punire, cum peccant peccata fori eccleſiaſtici, vel miſti, prę ueniendo iudicium ſęculare per eadem prædicta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Libros hæreticorum tenens, & legens excommunicatus, non vt hæreticus.*
2 *Confessio, & absolutio excommunicati se talem ignorantis valent.*
3 *Prodere se ipsum, etiam in causa hæresis, nemo tenetur.*
3 *Denuntiare hæreticum seipsum prodendo obligatur nemo.*
4 *Inquisitorum edicta ad omnes denuntiandum obligant.*
4 *Confiteri crimen proprium tenetur interrogatus legitime a suo iudice.*
4 *Denuntiare hæreticos se non prodendo sic potest, qui ab eis libros emit.*
5 *Denuntiatio, quam nullus sequeretur effectus, non est expectanda.*

CONSILIVM VIII.

EST pœnitens, qui ab anno Domini 1548. vsque ad annum 1554. à sua discedens patria multas Italiæ Prouincias (iustorum tamen occasione negotiorum) lustrauit, & accidit sæpius cum hæreticis conuersari, & verba blasphemiasque hæreticales audire; perseuerans tamen in perfecta fide, sed eorum libros quadam ductus curiositate, & sciendi auiditate libenter legit. Primo ab vno librum Considerationũ Valdesij emit, & non longi temporis interuallo ipse vendens ab Inquisitore illius ciuitatis detẽtus publice abiurare est coactus, sed post condemnationem in sua falsa perseuerabat opinione: non enim reuelauit, quibus vendiderat libros, & pœnitebat eum abiurasse: Ab alio autem, qui & cum hoc condemnatus fuerat, (erant enim ij socij erroris) & deinde etiam relapsus emit postea librum Prædicationum sub nomine fratris Thomæ de Senis, dicebatur autem esse Occhini. Insuper ab alio in alia prouincia vltro offerente aliũ Occhini librũ mutuo accepit, legit, restituitque. Deinde aliàs discessurus quidam ab vna ciuitate ad aliquot dies dimisit eidem exponenti librum fratris Iulij de Mediolano conseruandum, & alius simili de causa alias dimisit post illas Martini Lutheri, conseruauit, legit, demum requirẽtibus restituit, nihil inde mali hauriens, sed potius eorum doctrinam detestãs; non enim tanti facienda esse, quanti ab illis prædicabatur, iudicauit. Anno deinde 1554. vel circa, propriam domum reuersus negotijs expletis vera pœnitentia ductus libros, quos emerat, igni tradidit comburendos, & cuiusdam Iubilæi, atque Bullarum diuersarum Summi Pontificis authoritate sæpius generalem suorum peccatorum confessionem faciens absolutionis beneficium est consequutus, & licet eisdem litteris contineretur expresse, ne absoluerentur legentes & tenentes libros prohibitos, ipse absoluebatur; quia confessarijs persuadebat debere absolui, ex eo, quia

non

non legebat,neque detinebat, licet legerit,& detinuerit. Et quia eius in patria excõmunicatio singulis fere annis innouatur contra hæreticos nõ reuelantes, iugi conscientię stimulo premebatur, cogitans, forte illas absolutiones fuisse inefficaces,si ad reuelandum teneretur, & certe reuelasset nisi animaduerreret se non posse plene,quæ sciebat,reuelare,nisi semet ipsum reum constitueret,& in foro iudiciali diffamaret,quod non debet. Demum occasione Sanctissimi Iubilei Romam venit, & à Pœnitẽtiario absolutionem consecutus ecclesias uisitauit. At quia audiuit Pœnitentiarios in huiusmodi plenissimam authoritatem non habere, pro suæ conscientiæ securitate accessit ad summum Pœnitentiarium, humiliter obsecrans Illustrissimam Dominationem suam, vt, causa cognita, absoluendi & secum dispensandi tantum facultatem alicui minori Pœnitentiario faceret in foro conscientiæ. Primo, quia alios plene reuelare non potest, nisi semetipsum in foro exteriore diffamet (ad quod nullus de iure tenetur)non enim potest assignare causam,qua scit hos detinuisse libros,& illos vendidisse,nisi quia ab his ipse emit, & ab illis conseruandos mutuo accepit. Secundo,quia in his viginti, & vno annis, quibus post librorum combustionem in Dei & Sanctæ Ecclesiæ obedientia ab hæreticis segregatus sine querela, & suspicione iuxit, illorum quidam vita functi migrarunt a sæculo,& qui libros custodiendos reliquerunt,& ipsi ad eorum reuersi patriam ab alijs denuntiati,si de his, aut similibus,aut diuersis alijs articulis ignorat, ab Inquisitoribus tamen condemnati modo impositam sustinent pœnam. De relapsis autem, a quibus libros emit a currente anno. 1554. ad præsensusque etiam interrogans, nec verbum quidem amplius audire potuit,& an mortui,an viui sint, an conuersi,vel obstinati,& relapsi perseuerẽt,quoue modo degant, ignorat, immo vnius nec nomen reminiscitur,alterius nomen sed non cognomen,& amborum patriam & artes,& si reuelare cogeretur non posset nisi circumloquendo significare,scilicet,qui tunc temporis condemnati fuerunt talis artis, & patriæ,sed nescit an inter tot illo spectaculo condemnatos (fuerunt enim plurimi)alij extiterint eiusdem patriæ & artis. Vnus,a quo verba contra Deum & Ecclesiam alias audiuit,fuit in illa ciuitate prosequutus,sed fugã arripuit,quo autem iuerit,aut vbi modo maneat,penitus nescit, & huius tantum fictum nomen agnoscit, & personam, apud quam tunc morabatur, quæ si modo viuat,etiam ignorat, dixit enim ipsi exponenti quidam quod iste fuerat religiosus,& e Sicilia inquisitorum metu fugiens dimisso habitu,vt sæcularis sub ficto nomine perdite uiuebat. Qua propter non posset nisi circumloquutiue, & satis imperfecte,huiusmodi hęreticos inquisitoribus significare. Vndè ipsi inquisitores ex eius reuelatione parum aut nihil proficerent: ipse autem tam fide in tali foro seipsum diffamando macularet, cum nemo sit,qui de eo talia suspicetur. His sic stantibus quæritur quid iuris.

1 Respon-

1 Reſpondeo primum, oratorem non incidiſſe in excommunicationem illam bullæ Cænæ Domini, quatenus excommunicat hæreticos; quia nec eſt, nec fuit vere & coram Deo hæreticus, licet in foro exteriori, & corã hominibus iudicetur talis, iuxta ea quę diximus in Manu. Confeſſorum cap. 27. num. 56. & melius cap. 11. num. 24. & 25. incidiſſe tamen in eam, quatenus excommunicat tenentes & legentes libros hæreticorum ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.

2 Secundo, quod confeſſiones eius ſacramentales, & abſolutiones, quas domum reuerſus egit, & accepit, fuerunt validæ; licet confeſſarij non haberent poteſtatem eum abſoluendi ab excommunicatione; quia confeſſio & abſolutio excommunicati valent, niſi cum pœnitens ſciens ſe excõmunicatũ, & aduertens quod excommunicatus peccat accipiendo abſolutionem, eam accipit, non confitendo illud peccatum, quod tũc peccat; non quidem ea ratione, quod excommunicatus abſoluitur: ſed quia non confitetur omnia peccata, quæ nouit, iuxta ea quæ diximus in d. Manua. Confeſſ. c. 9. num. 3. & is non aduertebat ſe peccare abſolutiones illas accipiendo, immo perſuadebat confeſſarijs poſſe eum abſoluere, eo quòd iam deſtitit a peccato detinendi, & legendi libros, cum iam omnes combuſſiſſet, vel ſuis Dominis reſtituiſſet.

3 Tertio, quòd magnæ difficultatis eſt, an inciderit in excommunicationem latam per edicta Inquiſitorum contra eos, qui moniti non denuntiant hæreticos intra tempus præſtitutum; pro parte enim negante facit, quod nemo tenetur prodere ſe Iudici ſaltem exteriori, c. quis aliquando. §. his authoritatibus: ibi, non tibi dico, vt te prodas. de pœnit. diſtinct. 1. quod procedit etiam in caſu hæreſeos: cum nullibi excipiatur ille ab hac regula, & ſtandum eſt regulæ, donec probetur exceptio, gloſſ. recepta in l. omnis definitio. de regul. iuris. & in rubrica eod. titulo lib. 6. At orator ait ſe non potuiſſe denuntiare illos, quos ſciebat eſſe hæreticos, & vti libris hæreticorum, non prodendo ſe: pręſupponit enim, quod Inquiſitores interrogant de cauſa, & ratione ſcientiæ, & non poterat ille vllam rationabilem reddere, niſi quod ab eis emiſſet, vel commodato accepiſſet libros vetitos, & conſequenter ſeipſum prodidiſſet, ad quod non videbatur teneri.

4 Pro parte vero affirmante facit. Primo, quòd omnes, ad quos diriguntur prædicta inquiſitorum edicta, tenentur denuntiare omnes, & amicos, & cognatos & fratres, immo & patres, & filios, quos nouerint in eam incidiſſe, vt nos late concludimus in repetitione cap. inter verba. 11. quæſt. 3. concluſione 6. coroll. 62. num. 816. Secundo, quod quilibet tenetur confiteri de ſe crimen, ſuper quo a competente Iudice interrogatur; & Inquiſitores, de quibus in argumento, erant competentes Iudices, & competenter interrogabant. argum. l. cognouit. ff. de officio præſidis, cap. 1. de offic. ordin. & cap. excommunicatus. §. fin. de hęreticis.

Ter-

Tertio quod poterat orator eos, quos sciebat, denuntiare sufficienter, nō prodendo seipsum, dicendo quod audiuit eos asserentes aliquas hæreses, & vtentes libris aliquot hęreticorum; tacendo quod emisset, vel commodato accepisset ab eis; & si interrogatus fuisset de modo, quo illi vtebantur eis, potuisset respondere, quod vtebantur legendo, laudando, vel alias approbando: & si pressius fuisset interrogatus, vnde illos habuissent aut quibus vendidissent, vel commodassent, potuisset respondere se nescire subintelligendo intra se coram Deo eo modo, quo teneretur pro palare, iuxta posita in Manu. cap. 18. num. 59. & latius in prædicta repetitione c. Inter verba. 11. q. 3. per quod tollitur oppositum pro parte negante formatum.

5 Quarto, quòd licet orator obligatus fuisset tempore prædictorum edictorum denuntiare, quos sciebat hæreticos, & ob id incurrisset excommunicationem, nec debuisset absolui antequam denuntiaret, nunc tamē arbitror, quod non sit obligatus ad id faciendum, & quod potest absolui absque prædicta denuntiatione, quia frustra expectatur euentus, cuius sequitur effectus. c. cum contingat. de officio deleg. & l. ad probationem, C. de probation. At nullus, aut certe minime notabilis effectus eius denuntiationem sequeretur, vt ex facto colligitur. Quinto, quod Illustrissimus Dominus petitis annuere debet, adeo humiliter & sancte oratus, & gaudete, quod tanta sit oratori de suę animæ salute cura, in gloriam D. N. Iesu Christi, qui nos omnes seruet, Amen.

SVMMARIVM.

1 *Denuntiari an debeat, qui dubitatur hæreticus, sed probari nequit.*
2 *Denuntiare hæreticos alibi, quam in Italia, vel Hispania non tenemur.*

CONSILIVM IX.

DVbito aliquem hic Romæ, vbi viget Inquisitio, esse hæreticum, vel signis credo eum talem; sed non possum probare, an teneat denuntiare quoquomodo officio inquisitionis; & quid faciet confessarius cum pœnitente, qui facit sibi scrupulum, quod sit conuersatus cum hætetico, sed non facit sibi scrupulum, quod non denuntiet; & de quo pœnitēte credit confessarius, quod admonitus potius omittet confiteri, quam denuntiare, cum vltramontanus sit, qui ignorat obligationem denuntiandi, & abhorret ab hac actione?

1 Respondeo primo, quod huius quęstionis decisio colligi potest ex his, quæ nos diximus in repet. cap. inter verba. 11. q. 3. concl. 6. vbi dicitur, quod

quod edicta, quibus iubemur denuntiare aliqua quæ ſcimus, non ligant eos, qui quoquo modo audierunt, vel ſuſpicantur; ſed tantum eos, qui ſciunt illud per viſum, vel alium ſenſum corporeum; vel per confeſſionẽ eius, qui fecit illud; vel quod habetur pro indubitato, ſecundum Innoc. in cap. cum cauſa. nu. 1. de iuramen. cal. vel ſaltem audiuit ab aliquo fide digno, qui ſciebat illud, iuxta gloſſ. ſingul. in l. Titio fundus. ff. de conditio. & demonſtra. Quare non puto recte facturum, qui ob leuem ſuſpicionem, & ob ſigna, quæ facile fallere poſſunt, denuntiaret aliquem tanti criminis reum.

1 Secundo, quod vltramontanus, ſi ſolum eſt conuerſatus cum hęreticis vltra montes, non tenetur denuntiare illos; Si autem eſt conuerſatus cum hæreticis in Italia, vel Hiſpania, tenetur denuntiare illos, neque debet abſolui niſi denuntiet, vel ſaltem omnino proponat denuntiare; quia non videtur conuictus, & hoc obſeruat ſacra Pęnitentiaria, per multa quæ poſſent allegari.

SVMMARIVM.

1 *Iudicum ad aliquid deputatio iuriſdictionem præſupponit.*
2 *Prælati regulares iurisdictionem habent in ſubditos quoad regulã ſpectantia, quo ad alia conſuetudine, vel priuilegio.*
3 *Inquiſitores tantum cum diœceſanis de hæreſi cognoſcunt, nec vni ſine alio procedere licet.*
4 *Inquiſitionem in hæreticos quoquo modo impedire prohibitum.*
5 *Congregatio Lateranenſis de hæreſi cognoſcere non poteſt.*
6 *Pœna poteſt augeri ab eo, qui de crimine cognoſcere poteſt.*
6 *Laica poteſtas poteſt addere pœnam à canonib. ſtatutam.*
7 *Conſtitutio, ne ignorantia hæreſis excuſet, iuri contraria.*

CONSILIVM X.

AD determinandum quæſtionem à Reuerendiſſimis Dominis meis propoſitam ſuper quibuſdam capitulis conſtitutis à ſua Congregatione Lateranenſi ad ſeruandum ſuum ordinem liberum ad hæreſibus, vi
1 detur pręmittenda illa quęſtio, An ſua congregatio habeat iuriſdictionẽ ad cognoſcendum de hęreſi, & ſuper illa ſtatuendum. Et quidem pro parte affirmatiua facit primo, quod prædicta capitula præſupponunt illam, quatenus deſignant Iudices ad cognoſcendum de illa, & ad puniendum pro ea. quod abſque iuriſdictione fierit nequit, argum. l. 1. 2. & l. de qua re. ff. de iudic. & cap. 1. cap. præterea, cap. ex literis. & toto tit. de of-

2 fic.deleg. Facit ſecundo,quòd iure communi prælati habent iuriſdictionem in ſuos ſubditos quoad ea,quæ pertinent ad regulam,iux.l.fin.C. de iuris.omn.iud.& gloſſ.c.cum ab eccleſiarum,de offic.ordin. immo & conſuetudine,vel priuilegio quoad alia crimina,vt tradidimus nuper in Cõment.2.de regul.ſuper cap. non dicatis. 12. q.1. à num.63. etiam ad imponendam pœnam triremium,vt vbi ſup. comment. 3. traditur in cap. nullam.18.q.2.à num. 52.

3 Pro negatiua vero facit,primo,quod ſoli Inquiſitores hæreticæ prauitatis, & Diœceſani videntur habere poteſtatem cognoſcendi de hæreſi, & puniendi pro ea,cap. vt officium, & cap. vt Inquiſitionis, & cap. per hoc,de hæret.lib. 6. & clem. 1.& 2.eod.titu.Facit ſecundo, quòd etiam Diœceſani epiſcopi non poſſunt procedere ad tradendum hæreticum duro carceri;neque ad torquendum eum, neque ad ſentẽtiam definitiuã ferendam,niſi communicata re cum Inquiſitoribus; neque contra Inquiſitores niſi communicata re cum Diœceſanis,d. cap. per hoc. de hæreti. lib. 6. & d.clem. 1. §. verum,eo. tit. Ergo à fortiori non poterunt ad hęc procedere Iudices à prędicta congregatione deſignati. Tertio, q neque Inquiſitores poſſunt examinare teſtes,niſi duobus viris religioſis præſentibus;cuius contrarium fieri poſſe à prædictis Iudicibus deſignatis ſatis videntur ſignificare capitula prædictæ congregationis. Quarto, quod

4 iure prohibetur,ne quis Inquiſitioni contra hæreticos faciendæ impedimentum directe,vel indirecte,apponat,cap. ſtatutum, & cap. vt Inquiſitionis.§.prohibemus.de hęret.lib.6.At per cognitionem datam Iudicibus deſignatis à prædicta congregatione,& obſeruantiam conſtitutionum ab ea latarum,videtur directe vel indirecte impediri officium Inquiſitorũ. Tum quia indirecte impeditur denuntiatio hæreſum religioſorum prædicti ordinis facienda Inquiſitoribus. Tum quia datur occaſio non parendi eorum edictis,quibus præcipiunt aliquibus temporibus,vt eis denuntientur hęreſes.Tum denique,quod impediunt etiam iuſtam punitionem ab illis faciendam,argum.cap.de ijs.de accuſat. & eo quod ſi à prędictis Iudicibus deſignatis abſoluerentur,iniuſte manerent impuniti, & ſtatuta Eccleſię vniuerſalis ſuo effectu fraudari poſſent;quod fieri nõ de-

5 bet, cap. commiſſa.de elect.lib.6.& l.fin.C.commun.delegat.Per quæ, & alia,quæ in hoc adduci poſſent,arbitror prædictam congregationem non habere iure communi iuriſdictionem cognoſcendi de cauſis hęreſum canonicorum ſui ordinis,& eas definiendi, nec conſequenter ea de re ſtatuendi abſque conſenſu,vel priuilegio S.Sedis Apoſto. Non obſtant oppoſita.Non primum:quod per prędicta negari poteſt valor capitulorũ in eo citatorum.Nõ etiam ſecundum:tum quia iure communi antiquo prælati Religioſorum non habent tantam iuriſdictionem ſuper criminibus ſuorum ſubditorum,vt vbi ſupra,ſcilicet in prædicto cap.non dicatis.nu. 63.& in d.cap.nullam nu.52. probamus. Tum quia nulla conſuetudine,

nec

nec vllo priuilegio videtur eis addita cognitio, & poteſtas prædicta cognoſcendi de hæreſi, & pro ea puniendi. Tum quia per prædictum cap. per hoc, & clem. 1. de hæret. & per conſuetudinem longiſſimi temporis videtur reſeruata epiſcopis, & Inquiſitoribus prædicta poteſtas. Quare arbitror, vt prædixi, prædictam congregationem non poſſe cognoſcere & definire de hæreſi: niſi priuilegium ad id à Sancta Sede Apoſtolica habeat.

6 Ad quęſtionem vero propoſitam, ſcilicet an prædicta congregatio augere poſſit pœnam appoſitam pro illis criminibus, de quibus ipſa cognoſcere poteſt, & pro quibus primum poteſt: reſpondeo quod ſic: non tamen pro hæreſi, ſi de illa cognoſcere nequit, iuxta prædictam præſuppoſitæ quæſtionis determinationem: ſed debet eſſe contenta pœnis ab Inquiſitoribus, & Epiſcopis imponen. niſi eo modo quod laica poteſtas dicitur poſſe addere pœnam pœnis ſtatutis à canonibus circa ſpiritualia, vt apud Hiſpanos l. 49. Tauri. contra filios contrahentes clandeſtina materia, vt poſſint à patribus exheredari, iuxta tradita à Panor. & Fel. in ca. 1. de ſponſal. & à Fel. & citatis ab eo in cap. Eccleſia. col. 20. de conſtit. & a Ioanne ſup. in repet. cap. per veſtras. de donat. fol. mihi 137. nu. 9.

7 Addo his, quod conſtitutio quæ habet non poſſe quem per ignorantiam excuſari, videtur contraria iuri, quod probabiliter ignorantem excuſat, cap. Apoſtolicæ, de cler. excom. miniſt. cum ſuis concord. & ratio illa, qua id fundatur, ſcilicet quod dogmata Lutherana omnibus ſunt nota, non eſt apta: tum quia conſtitutio loquitur de omni hæreſi, & non ſolum de Lutherana: tum quia multa ſunt dogmata Lutherana, quæ etiam multi eruditi neſciunt eſſe dogmata eiusmodi, præſertim quod multa ſunt ſibi mutuo contraria, vt Doctores, qui in ea ſcripſerũt, late demonſtrant, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationem non reſeruatam incurrit Iudex, qui requiſitus ſuſpectum de hæreſi capere, & tradere differt.*
2 *Hæretici fautor cenſetur Iudex, qui illum auſugere permittit.*
3 *Excommunicatus non eſt, qui alia de cauſa quam fauendi hæreticum auſugere permittit.*

CONSILIVM XI.

QVidam Gubernator, requiſitus ab Epiſcopo, vt caperet quendam, qui manſit excommunicatus per annum, tanquam ſuſpectum de hæreſi, diſtulit eum capere, ne præiudicium iuriſdictioni Regiæ fa-

ceret: & poſtea captum diſtulit illum tradere epiſcopo eadem de cauſa, donec a Iurisconſulto conſilium acciperet: & rurſus conſilio accepto declarauit extra iudicialiter ſe paratum ad tradendum, ſed nõ tradidit, nec illum animum Curiæ epiſcopali notificauit. Qui captus poſtea ſine alia culpa eius de conſenſu tamen Carcerarij aufugit. Quæritur an Gubernator & Carcerarius præfati ſint excommunicati, & caſu quo ſint, quali, excommunicatione.

Quia illa propter quæ maneo incluſus domi & quaſi aqua & igni interdictus, non permittunt in alia vagari, nihil profecto ad hoc quęſitum reſpondiſſem: niſi me tanta iubentis auctoritas coegiſſet, cuius in id adactus paucis & breuibus, Reſpondeo. Primo, præfatos ambo imperio Gubernatorem & Carcerariũ cenſendos eſſe in foro exteriori excõmunicatos per cap. vt inquiſitionis. §. prohibemus. de hæreti. lib. 6. Gubernatorem quidem: quia iudicandus eſt non fuiſſe vſus officio ſuo diligenter ac prõpte, vt debuit: Carcerarius autem quia fugæ ipſius contra officij ſui debitum conſenſit. Secundo, quod excommunicatio præfati cap. vt Inquiſitionis, non eſt reſeruata Papam; & ideo ratione illius non eſſent ipſi pro abſolutione remittendi ad Papam. Tertio, quod etiam ambo videntur iudicandi in eodem foro exteriori excommunicati per cap. 1. Bullæ Cęnę Domini; quia præſumendum de iure in illo foro videtur prędicta omiſiſſe, & feciſſe vt fauerent præfato capto ſuſpecto de hęreſi, ne ob eam puniretur: & conſtat per præfatum ca. 1. prędictę Bullę Cęnę fautores hęreticorum excommunicati, quę excommunicatio reſeruata eſt Papę, vt alię illius Bullę: & conſequenter remittendi ſunt in illo foro quoad eam, Papę. Quarto, quòd ſi vere coram Deo prędictus Gubernator omiſit implere mandata tam diligenter, & prompte, ac debuit, propter cauſas, quas exprimit, & non animo faciendi prędicto capto, quatenus erat de hęreſi ſuſpectus; & ſi nec carcerarius eius fugæ conſenſit, ne puniretur de hęreſi; ſed ob aliam cauſam miſerationis, paupertatis, cognationis, vel amicitiæ, neuter eorum videtur in foro conſcientię incurriſſe excommunicationem prędictæ Bullę, per ea quę nos poſt Caiet. adnotauimus in Manua. Confeſſ. cap. 27. num. 55. ſuper cap. 7. prędictæ Bullæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bona hæreticorum, niſi prius declarentur, apprehendi nequeunt.*
1 *Iuris ordo in notorijs non ſeruatur.*
2 *Notorius, fornicarius, vel excommunicatus, & declaratus æquantur.*

3 Cita-

3 *Citatio, & ſententia etiam in notorijs requiruntur.*
4 *Hæreticorum declaratorum bona cui cedant.*

CONSILIVM XII.

VTrum bona hæreticorum poſſint apprehendi, & occupari ſtante confiſcatione ipſo iure propter hæreſim incurſa ſine alia declaratione.

1 Reſpondeo, quod ſententia declaratoria debet præcedere apprehenſionem, & occupationem ſecundum omnes ſaltem extra caſus notorios per cap. cum ſecundum, de hæreticis lib. 6. quod id expreſſit & tenetur ab omnibus.

An autem ſufficiat crimen eſſe notoriũm ad hoc, vt ſine alia ſententia, & declaratione ſuper illo lata bona eorum occupari poſſint, Reſpondetur primo, quod pro parte affirmante facit, quod in notorijs ordo iuris non eſt ſeruandus, cap. ad noſtram. il 3. de iure iuran. & quod euidentia patrati ſceleris non indiget clamore accuſatoris, cap. euidentia, de accuſat. & quod perinde eſt abſtinendum ab audiendo Miſſam Sacerdo
2 tis fornicarij notorij, ac declarati per ſententiam pro tali, cap. fin. de cohabita clerico. & mulie. & quod in confeſſo nullæ ſunt partes iudicis l. pro inde, ff. ad l. Aquil. quia per confeſſionem res fit notoria dict. c. fin. & cap. vlt. de tempor. ordinan. & quod extrauag. ad euitanda. Martini V. & poſtea ſæpe renouata per Concilium Lateranenſe ſeſſio. 11. & in ſtatutis Gallicanis, & concordatis inter Leonem X. & Regem Franciſcum de excommu. non vitandis æquiparat notorium excommunicatum non declaratum, excommunicato declarato: & denique quod Fel. in cap. Rodulphus num. 37. de reſcript. dicit in ſpecie, declarationem, quam requirit, cap. cum ſecundum. non eſſe neceſſariam in notorijs, allegando in id duo pulchra dicta Panor. vltra quod allegari poteſt concluſio communis, quæ habet non eſſe neceſſariam citationem quando conſtat nullã defenſionem competere citando, iuxta cap. cum olim. de re iudic. & alia citata ibi per Panor. & Fel. & in cap. cum cauſam. de reſcriptis.

3 Secundo dico, quod pro parte negante facit primo, quod etiam in notorijs requiritur citatio, iuxta gloſſ. in cap. ad noſtram il. 3. de iureiurand. quæ ad id allegat, cap. Deus omnipotens 2. q. 1 citatio enim pertinet ad defenſionem, & defenſio debetur iure naturali, quæ a nullo Principe tolli poteſt, vt habet expreſſe clem. paſtoralis §. cæterum. de re iudic. quæ annihilauit quandam ſententiam Federici Imperatoris propter defectum citationis, & conceſſionis facultatis ad ſe defendendum, dicẽs eam iure naturali fuiſſe debitam, nec potuiſſe per Imperatorem ſuppleri: Quin etiam & gloſſ. Ioan. Monachi ſingulariter, & copioſe probat non poſſe Papam procedere ſine citatione in extrauag. 1. de dolo, & contum.

Secundo, quod etiam in notorijs requiritur ſententia, ſecundum eandē gloſſ. & gloſſ. in cap. euidentia. de accuſa. & eſt melior in dict. extrauag. quæ habet neceſſariam eſſe ſententiam Iudicis, vel præceptum, quod illi æquipolleat, & in caſu propoſito nulla ſententia eſt data, nec præceptum quod illi æquipolleat. Tertio, quod eſt caſus irrefragabiliter probans hanc partem in dict. cap. cum ſecundum. de hæretic. libr. 6. quatenus vniuerſaliter ſtatuit, ne fiat apprehenſio bonorum, donec per iudicem eccleſiaſticum declaretur hæreticus. per quod omnes dicunt declarationem eſſe neceſſariam. Per quę pars hæc negans videtur verior.

4 Cui vero cedant bona huiuſmodi hæreticorum confiſcata, habetur expreſſe in cap. vergentis de hæretic. & dict. cap. cum ſecundum eodem tit. lib. 6. ſcilicet quod cedunt Fiſco Eccleſiæ, ſi bona ſunt in territorio eccleſiæ ſita, aut Fiſco temporali, ſi in territorio ſęculari ſita ſunt: nam cap. præfa. habet non poſſe capi a poteſtate ſęculari, donec eorum domini declarentur eſſe hæretici per ſententiam poteſtatis Eccleſiæ, ſignificans a contrario ſenſu illa pertinere ad eam poſt declarationem, & hoc tenet gloſſ. in clem. 2. de hęreticis in verbo eccleſię, & Panor. Anania & communis in dict. cap. vergentis, vbi Fel. reſpondet Mariano contrarium ſignificanti; preſertim cum is cuius bona confiſcantur eſt laicus, argum. cap. nouit. de iudi. & cap. quum ad verum 96. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis mendacium per hyperbolem dicens non peccat.*
2 *Teſtis ad pęnam ignis ſe obligans, non eſt ea puniendus.*

CONSILIVM XIIII.

VTrum teſtis, qui iuratus, & interrogatus de coniecto in carcerem pro hęreſi, ab Inquiſitore, quid ſentiebat de ipſius fidelitate? Reſpondit, adeo credo eum eſſe fidelem, quod ſum contentus comburi, ſi ipſe inueniatur hęreticus, quod dicit per modum exaggerationis, vtrum inquam peccauerit, & poſſit puniri ab inquiſitore, ſi coniectus in carcerem probetur hęreticus.

1 Reſpondeo primo, quod dici poteſt Conſulentē nullatenus peccaſſe, quia dicere aliquod falſum per hyperbolem, vel aliam figuratiuam locutionem, non eſt mendacium, nec peccatum, vt tradit S. Thom. poſt D. Auguſt. in 22. q. 111. art. 1. & probatur per illud Danidis 2. reg. c. 10. *Ionathas, & Saul Aquilis velociores, & Leonibus fortiores*, & per alia multa ſacrę ſcripturę loca. Secundo, quod eſto peccaſſet, non tamen peccaſſet

eſſet peccatum hæreſeos, quia non eſt contra Sacram Scripturam, nec
2 contra determinationem Eccleſiæ Sanctæ Romanæ, vt palam eſt. Tertio, quod non poſſet puniri ab Inquiſitore, propterea quod ſe obligauit ad pœnam ignis, caſu quo ille vinctus probaretur hæreticus. Tum quia non ſe obligauit ex animo vero, ſed hyperbolico, & figuratiuo. Tum quia nemo poteſt ſe obligare ad pœnam ignis, & combuſtionis, vel mortis, nec mutilationis membri, iuxta gloſſ. in cap. cum homo. in verbo ſupplicium 23. q. 5. quia non eſt dominus membrorum ſuorum l. liber homo. ff. ad legem Aquil. cap. contingit de ſentet. excommunic.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio ob ſolum exteriorem hæreſis actum non incurritur.*
2 *Excommunicatos non denuntiatos, licet hæretici notorij ſint, & presbyteri, euitare non tenemur.*
3 *Excommunicatus in omnibus hoc verſu contentis vitandus.*
3 *Communicare excommunicato in diuinis mortale, in alijs veniale.*
4 *Eccleſia, per infidelis, vel excommunicati ſepulturam profanata, orationem publicam non admittit, priuatam ſic.*
5 *Fides catholica non ſolum tenenda, ſed etiam quandoque confitenda.*
6 *Catholicus ſic in hæreticorum terris habitare poteſt.*

CONSILIVM XV.

SAcerdotes ſunt plures in Anglia, & Hibernia rite ordinati, qui publice peruerſa dogmata docent, & notorij Lutherani, ſeu Caluiniſtæ ſunt, & cogunt alios ad confitendum, Angliæ Reginam, caput eſſe Eccleſiæ.

Quæritur primo; An tranſeuntes ad hæreticos timore inducti exterius Reginam Eccleſiæ caput confitentes, cum interius ſint Catholici, centeãtur excommunicati?

Secundo, An à parochis, & epiſcopis hæreticis liceat Sacramenta recipere?

Tertio, An liceat hæretico miſſanti intereſſe, & ante, vel poſt prandiũ gratias agenti reſpondere?

Quarto, miſſas audire, vel orare, an liceat in templo, in quo hæretici notorij ſepulti ſunt?

Quinto; An Catholicis liceat etiam cum iuramento negare Iudici hæretico, vel ab hæreticis conſtituto interroganti, ſi ſacrum fecerint, vel eidem interfuerint? intendendo intra ſe quod non ita vt dicere teneantur.

Sexto, An Catholicus inter hæreticos habitare valeat, cum periculo ſi ſe Catholicum confiteatur amittendi uitam, vel peccandi, fidem non confitendo, ſeu negando?

1 AD PRIMAM reſpondeo, quod huiuſmodi Catholici non incidunt in cenſuras ob illos actus exteriores, quia non ſunt vere Schiſmatici, nec uere hæretici, & excommunicatio non contrahitur propter ſolum actum exteriorem hæreſeos, vel ſchiſmatis, vt tradimus in Man. cap. 27. num. 55. & c. 11. num. 22.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, quod hæc quæſtio videtur pendere ab illa generaliori, an teneamur vitare hæreticos, & ſchiſmaticos notorios? qui per conſequentiam notorij iuris cenſentur excommunicati notorie? ad quam reſpondeo primo eam eſſe grandem quæſtionem, & à nemine, quod ſciam, ante nos tractatam: Secundo, quod illam trepide tetigi olim in Man. cap. 27. Et nuper paulo firmius cum illud latinitate donauimus in eod. cap. num. 35. & firmiter decidimus hoc anno in lib. de oratione, & horis canonicis, cap. 71. vbi tenemus non eſſe uitandos per rationem, quam in dicto num. 35. reddimus. Tertio, quod qua ratione non tenemur vitare laicos hæreticos notorios, eadem non tenebimur vitare presbyteros, & alijs ordinibus initiatos; & conſequenter ijsdem caſibus, & modis poſſumus communicare in ſacris cum ordinatis, de quibus eſt quæſtio, in quibus cum Catholicis, quos ſcimus eſſe excommunicatos, ſi non ſunt denuntiati.

3 AD TERTIAM reſpondeo primo; quod non licet facere contenta in quæſtione, quia vetamur communicare excommunicatis non ſolum in diuinis officijs, ſed in alijs omnibus humanis, quæ continentur in illo uerſiculo, *Os, orare, vale, communio, menſa negatur.* Cuius partes declaramus poſt alios in Man. cap. 27. num. 20. Secundo, quod qui prædicta facit, peccat quidem: quia facit, quod ei non licet, & incurrit minorem excommunicationem, cap. nuper. de ſent. excom. Sed non peccat mortaliter. quia regulariter communicans cum excommunicato, venialiter tantum peccat, vt poſt alios tradimus in d. cap. 27. num. 28. Quamuis communicans in diuinis cum excommunicato audiendo miſſam, & celebrando coram eo, uel orando cum eo oratione publica, ſiue officio diuino publico, peccaret mortaliter, vt tradimus ibidem num. 36.

4 AD QVARTAM reſpondeo primo, quod Sacris canonibus non ſtatuitur expreſſe, ne oretur in Eccleſia, in qua ſepelitur excommunicatus, ſed ne talis Eccleſia conſecretur, vel ne in ea miſſa dicatur, & corpus extimuletur, ſi à corporibus fidelium ſeparari poſſit, vt in cap. Eccleſiam. 1. cap. Eccleſiam 2. de conſec. diſt. 1. & cap. Sacris. de ſepultur. & cap. conſuluiſti. de conſecra. Eccleſiæ, & cap. ad hæc de priuil. & clem. 1. de ſepultu. per quæ iura probatur execrari Eccleſiam per illationem in eam, ſiue ſepulturam pagani, infidelis, uel excommunicati mortui, & ita non poſſe

iuſtè

iustè in ea dici missa: quia illa non est dicenda in locis profanis, neque sacris execratis, siue profanatis, sed nullis talibus canonibus vetatur oratio priuata in tali Ecclesia facienda? Secundo, quod ex hoc sequitur responsio ad illam partem quæstionis, qua quæritur de oratione priuata, videlicet, quod fieri potest in huiusmodi Ecclesia. Tertio, quod maioris difficultatis est illa pars eiusdem quæstionis, quæ habet, An profanetur, vel execretur Ecclesia per sepulturam hæretici, qui est excommunicatus, sicut per sepulturam Christiani excommunicati; ad quam tamen videtur negatiuè respondendum, tenendo quod supra dictum est, scilicet, hæreticum notorium non esse vitandum, donec denuntietur excommunicatus. Ratio enim quare per excommunicati sepulturam Ecclesia execretur, & missa, ac alia officia diuina publica ibi non debeant fieri, est illa, quod cui non communicamus viuo, non debemus communicare mortuo, vt habet prædictum cap. Sacris. & d. cap. ad hæc. quæ ratio cum non habeat locum hodie per extrauagãtem. Ad euitanda, Martini V. nisi in excommunicatis denuntiatis, vel notorio percussore clerici, vt tradimus in prædicto Man. cap. 27. num. 35. non habebit etiam locum in sepultura hęretici non denuntiati pro excommunicato.

AD QVINTAM respondeo primo, quod interrogatus, vt in quæstione dicitur, si respondet simpliciter se nescire, peccat; quia peierat, & mendacium iuratum profert? Secundo, quod qui non iurat simpliciter, sed cum additione mentali interiori, quam tangit quæstio, non peccat; imo bene meretur, per ea, quæ latius tradimus in d. Man. c. 18. num. 60. & 61. & in cap. 25. num. 43. & nuper in cap. humanæ aures. 22. q. 5.

5 AD SEXTAM respondeo primo, illam esse magnam in Theorica, & maximam in praxi. Secundo, quod eius resolutio videtur colligẽda ex his, quę vterque Thom. dixit in 2. 2. q. 3. ar. 2. vbi definiunt non solum fidem Catholicam esse ad salutem necessariam; sed etiam confessionem illius, ita quod nunquam licet alicui negare se esse Christianum, & aliquando esse de necessitate salutis confiteri se Christianum per illud Pauli ad Rom. 10. *Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem*; quando scilicet pro loco, & tempore illa confessio est necessaria ad gloriam, & honorem Dei, vel ad utilitatem proximi. Tertio, quod licet ipsi non dicant expresse, ex eorum tamen dictis eadem ratione videtur inferri, quod nunquam licet Catholico negare se Catholicum. Et quod necesse est ei aliquando confiteri se Catholicum, puta cum interrogatur, an sit Catholicus, vel Lutheranus, aut Caluinista? Vel cum eius cõfessio est necessaria ad confirmandos alios Catholicos, ne putantes illum
6 defeciſſe à fide Catholica, ipsi quoque deficiant ab ea. Quarto, quod qui degit inter hæreticos, tenetur habere propositum nunquam negandi se esse Catholicum, & confitendi aliquando, puta cum id est necessarium ad gloriam Dei, vel ad utilitatem proximi, confiteri se esse Catholicum.

Ex quo

Ex quo videtur colligi reſponſio ad quęſtionem propoſitam,nẽpe,quod, qui degens in terra hæreticorum habet propoſitum ſeruandi tantam cõ ſtantiam,vt ope diuina nunquam negabit ſe eſſe Catholicum,nec deſinet confiteri ſe talem,quoties id fuerit neceſſe ad gloriam Dei, & vtilitatem proximi,non tenebitur inde exire,& alias ſic. Quinto,quod arbitror non teneri ad credendum firmiter , quod nunquam negabit, & quod ſemper cum fuerit neceſſarium confitebitur,ſed ſufficit,quod habeat propoſitũ, quod ope diuina nunquam negabit,& ſemper confitebitur, cum neceſſe fuerit;ſicut qui confitetur peccata ſua,non tenetur ad credendum, quod nunquam amplius peccabit mortaliter,ſed ſufficit, quod habeat propoſitum nunquam amplius ope diuina ita peccandi, vt dicit Innocẽ. receptus in cap.omnis.de pœnit.& remiſſ. quem in hoc citamus in Manuali, cap.1.num.9.& 13. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum funus ducere vbi liceat Catholico.*
1 *Communicare proximis omni iure licet,ſi alias iuſtè non ſit vetitum.*
2 *Communio Catholicorum cum hæreticis in Germania,& Gallia licita.*
3 *Homo vt homo, licet peccator extreme egens quando iuuandus. & numero* 10.
4 *Communicare excommunicatis prohibitum,niſi &c.nu.*11.
4 *Excommunicatis communicare metus etiam iuſtus non excuſat.*
5 *Sepeliens ſcienter hæreticum, vel excommunicatum eſt excommunicatus.*
5 *Hæreſim admittere,vel committenti fauere in hoc paria.*
6 *Catholicus inuitatus vbi vigeat hæreſes comitando hæreticum ad ſepulturam profanam non peccat,ſed ſic ad ſacram.nu.*8.
7 *Hæretico vt tali fauere,non autem alio reſpectu prohibitum.nu.*11.
9 *Metus diſplicendi hæreticis imperantibus, an Catholicos excuſet à peccato.*
9 *Metus etiam iuſtus licet excuſare poſſit à legis humanę violatione,non tamen à naturæ,vel diuinæ.nu.*11.
10 *Excommunicatis non denuntiatis communicare vbique licitum.*
12 *Catholici ſuperiori infideli indifferentia iubenti iuſte parent.*

CONSILIVM XVI.

QVæſitum eſt primo, An liceat Catholicis in partibus, vbi palam vigent hæreſes,ſi à propinquis defunctorum hæreticorũ rogati ſint, eorum

eorum funus comitari, quando ipsi hæretici defuncti ad sepulturam hęreticorum more deducuntur?

Secundo, An parere possint magistratibus hæreticis iubentibus, vt certis diebus, quos ipsi obseruant, nec tamen sunt festi, ipsi Catholici claudant suas officinas, seu tabernas?

1 AD PRIOREM QVÆSTIONEM respondeo, quod pro eius parte affirmante facit primo, quod lege naturali, diuina, & humana licet hominibus communicare cum suis proximis propter cognationem, quam natura inter omnes homines induxit. l. vt vim. coniuncta gloss. ff. de iust. & iure, & iuxta illud Matthæi 22. *Dilige proximum tuum sicut te ipsum.* cap. qualitas. el 2. §. proximus. de pœnit. dist. 2. & iuxta illud principij De creti. *Quod tibi nō vis fieri, ne feceris alij.* & contra, *Quod tibi iis fieri, facito alij:* & quilibet homo vult, & videtur debere velle, vt proximi adiuuent eum ad sepeliendum mortuos sibi cognatos, & amicos: ergo quilibet de-
2 bet adiuuare alios id ipsum volentes sibi fieri. Secundo, quod pro re licita, & honesta reputatur communiter in Germania, & Gallia etiam à viris pijs, & eruditis, vt Catholici communicent hæreticis, contrahendo, & conuersando; licet sciant eos esse excommunicatos, vt nos tetigimus in Man. confess. c. 27. num. 35. & latius in Miscel. 47. de otatione. non obstãte, quod multis canonibus vetetur nobis communicare excommunicatis; & certum est, hæreticos excommunicatos esse. cap. excommunica-
3 mus. de hæret. Tertio facit cap. duo ista nomina 23. q. 4. quatenus habet, omnem hominem peccatorem esse iuuandum ab homine, quatenus est homo: licet castigandus sit, quatenus est peccator; & quod licet hæreticum extremæ agentem pascere, secundum omnes. c. pasce, morientem si non pauisti, occidisti. 86. dist.

4 Pro parte autem negatiua facit primo, quod non licet communicare cum excommunicatis. c. excommunicato 2. q. 3. cum multis alijs, nisi in certis casibus, cap. quoniam. eadem caus. & q. at omnes hæretici sunt excommunicati. cap. excommunicamus. de hęret. etiam per c. 1. Bullæ Cœnæ Domini. Secundo facit, quod etiam metuo etiam iustus non uidetur excusare à peccato saltem ueniali communicantem cum excommunica-
5 to, c. sacris de ijs, quæ vi. Tertio facit, quod sepeliens hæreticum est excommunicatus cap. 2. 1. resp. de hæret. lib. 6. & etiam sepeliens excommunicatum scienter, clem. 1. de sepult. & hæretici sunt excommunicati, vt prædictum est. Quarto, quod non solum est peccatum hæresim admittere, sed etiam eam admittenti fauere, cap. excommunicamus. §. credentes. de hæret. & præfat. c. 1. Bullæ Cœnæ: & quod non solum hæretici sunt excommunicati, sed etiam fauentes eis per præfata iura. At qui iuuant sepelire, vel comitantur sepelientes, uel deducentes funus, ad sepeliendum hęreticum, videntur eis fauere. Ergo id facientes non solum peccant, sed etiam sunt excommunicati.

His

6 His pro utraque parte conſideratis, videtur dicendum primo; quod Catholici deducentes funus hæretici ad ſepulturam, triplici ratione poſſunt videri alicui peccare, & incurrere excõicationẽ, ſ. quod communicant hæreticis excõicatis, & quia videntur ſepelire hæreticũ, & quia vidẽtur hęreticis fauere: ſed prima ratio non videtur concludere, niſi quando hæretici eſſent denuntiati excommunicati, etiam ſi eſſent manifeſti, & notorij hęretici, per ea, quę nos tangimus vbi ſupra in Man. Conf. c. 27. nu. 45. & latius quam alij in dicto Miſcel. 47. & cum nulli hęretici denuntientur in Germania excommunicati, non videntur hac ratione peccare Catholici deducentes in ea funus hæretici ad ſepeliendum. Neque ſecunda ratio concludit, quia deducentes, non dicuntur vere ſepelire, ſi alias ipſimet non ſepeliant, iuxta doctrinam Card. in clem. 1. q. 25. de ſepul. licet gloſſ. & Ioã. Imol. uideantur contradicere. quæ Card. opinio efficaciter probatur per regulam, quam nos probamus in dicto Man. confeſ. c. 27. nu. 51. ſcil. quod excommunicatio contra facientem aliquid ſimpliciter, non includit mandantem, neque conſulentem, uel alias fictè facientem. & ita clem. 1. ſupradicta, & alia iura lata contra ſepelientes, non includunt ſolum deducentes, uti pœnalia, & reſtringenda. c. pœnæ. de pœnit. diſt. 1. Tertia uero ratio concludit, quod non ſolum iure humano, ſed etiam naturali, & diuino, prohibemur fauere hæreticis: quia illud eſt fauere peccato, & conſentire in eo, contra. cap. 1. ad Rom. & alia innumera iura.

7 Secundo dicendum, quod ille ſolus dicitur contrauenire canonibus vetantibus fauere hæreticis, qui fauet eis eo reſpectu, & ratione quod sũt hęretici, & non alij, qui fauent eis, alijs reſpectibus, per ea quæ nos adducimus in dicto Man. c. 27. num. 52.

Tertio, quod ex his infertur non videri peccare deducentes funus hæretici non denuntiati pro excommunicato ad ſepulturam profanam ſolo affectu humanitatis, ſine intentione fauendi hæreticis, quatenus ſunt hęretici. Tum quia non communicant excommunicato denuntiato, neq; ſepeliunt eum in loco ſacro; ſed faciunt actum per ſe licitum, qui poteſt licitè fieri alio reſpectu humanitatis, naturalis, vel cognationis, uel locationis operę: & ita non cenſentur fautores hæreſeωs, vel hæreticorum per prædicta. Tum quia ſicut licite poſſunt eum comitari, vel deducere viuum ad alia opera per ſe licita, & communicare ipſi edendo, bibendo, & contrahendo ſine intentione fauendi ei ob hæreſim, ſic poſſent etiam cõmunicare illi mortuo, deducendo eum ad ſepulturam profanam, quod eſt per ſe licitum.

8 Quarto, quod etiam infertur ex prædictis, Catholicos deducentes, & comitantes funus hæretici ad ſepeliendum eum in loco ſacro peccare: non quidem eo quod communicant excommunicatis, neque quia ſepeliunt hæreticum: ſed quia conſentiunt peccato hæreticorum, quod peccant eum ſepeliendo, & volendo ſepelire in loco ſacro, iuxta cap. Eccleſiam

fiam.de conſecr.diſt.1.& c.2.primo reſpon.de hære.lib. 6. & qui conſentit peccato,peccat.cap.1.ad Rom.& cap. 1. de officio deleg. præſertim, cum conſentit cooperando iuxta gloſ. & communem opinionem recept. in eodē cap. 1.quamuis non videtur incurrere excommunicationem ſi ip ſi non ſepeliunt,iuxta opinionem ſupradictam Card.q.25.

Quinto inferri ex eiſdem,quod etiam peccant prædicti Catholici deducentes funus prædictum, etſi deducant illud in ſepulturam profanam animo fauendi hæreticis,quatenus ſunt hæretici: non quidem eo, quod communicent excommunicatis, neque eo quod comitentur ad ſepeliendum in loco ſacro:peccant tamen,& incurrunt excommunicationem, eo quod fauent hæreticis, quatenus ſunt hæretici, contra canones excommunicantes eorum fautores, de quibus eſt cap. excommunicamus.§.credentes.de hæret.

9 Sexto, quod ſolus timor diſplicendi hæreticis, alioquin cognatis, vel amicis, vel vicinis, vel dominis, vel ſubditis,non excuſat a peccato mortali, ſi deducant, vel comitentur animo fauendi hæreticis viuis,vel mortuis. Tum per cap.ſacris. de his quæ vi. Tum quia propter nullum timorem, etiam iuſtum,licet violare legem naturalem, vel diuinam, cap.quo iure. 8. diſt. & cap. ita ne, & cap. tolerabilius eſt. 32. q. 5. quæ probant toleranda eſſe potius omnia mala, quam peccato conſentire. Tum quia timor ſi non eſt iuſtus non excuſat. l. metum. ff. quod met. cauſ. & ſi eſt iuſtus, licet quandoque excuſet a peccato violationis legis humanæ, nunquam tamen excuſat a violatione legis naturalis,& diuinæ,per præfata iura, & per cap. fin. cum ei adnot.de conſuet. & fauere hæreticis, quatenus ſunt tales, omni iure vetitum eſt, vt prædiximus: & ita quamuis timor iuſtus excuſare poſſet a peccato communicandi excommunicatis, & etiam comitandi deducentes ad ſepeliendum etiam denuntiatum hæreticum, & forte in loco ſacro: quia iure tantum humano prohiberi videtur; non tamen poteſt excuſare a peccato, quod incurritur fauendo hæreticis, quatenus tales ſunt, quia id iure naturali,& diuino eſt peccatū.

10 Septimo, quod ad oppoſita pro vtraque parte, quatenus contra prædicta faciunt,reſponderi poteſt,ad primum quidem pro parte affirmante formatum,concedendo,quod quilibet catholicus poteſt regulariter communicare proximo ſuo, immo & frequenter obligatur id facere: ſed fallit hoc,quando iuſta lege id ei prohibetur, quale eſt excommunicato denuntiato communicare, & hæreticum ſepelire in loco ſacro,& fauere verbis, vel factis hæretico, quatenus eſt hæreticus per ſupra citata. Ad ſecundum etiam pro eadem parte adductum reſpondetur, concedendo, quod licitum eſt non ſolum in Germania,& Gallia,ſed etiam vbique gentium communicare excommunicatis non denuntiatis pro excommunicatis poſt extrauag.ad euitanda,fideliter relatam a nobis in præfato Manu. Confeſſ. cap. 57. num. 35.& quia fere nulli hæretici denunciantur excō-

municati

municati in Germania, & Gallia, ideo licet eis communicare, vt nouiſſime monſtrauimus in dicto Miſc. 47. de orat. Ad tertium vero reſpondetur, cõcedendo omnem hominem iuuandum eſſe ab homine regulariter; ſed id fallere, quando iuſta lege vetatur, vt cum iuſſu iuſti Iudicis trahitur ad ſupplicium, arg. cap. non eſt crudelis. 23 q. 5.

11 Ad primum autem pro parte negante adductum conceditur non licere communicare excommunicato iure antiquo, ſed ſic nouo extrauag. præfatæ, ſi non dum eſt denuntiatus. Ad ſecundum pro eadem parte adductum reſpondetur, concedendo timorem vanum non excuſare à peccato, neque iuſtum regulariter a peccato contraueniendi legi naturali, vel diuinæ, ſed ſic communiter a peccato contraueniendi legi humanæ, vt dicitur in 6. dicto. Ad tertium reſpondetur, negando, deducentes funus hæretici ad ſepeliendum dici ſepultores, niſi ſepeliant ipſimet, vt probatur in primo dicto. Ad quartum autem pro eadem parte adductum reſpondetur, concedendo non licere fauere hæretico, quatenus eſt talis, ſed ſic alio reſpectu, quatenus eſt ægrotus morti proximus, vel indiget extreme cibo, aut veſtitu, vt dictum eſt in primo dicto, & nos in noſtro reſponſo negamus quidem licere deducere funus hæretici animo fauendi ei quatenus eſt hæreticus; ſed confitemur licere fauere ipſi alio reſpectu; & ita nihil obſtat argumentum.

12 AD POSTERIOREM QVÆSTIONEM reſpondeo affirmatiue, ſcilicet, quod catholici terrarum, in quibus hæretici, & alij perfidi imperant, & iuriſdictionem exercent, poſſunt claudere officinas ſuas, in quibus operantur, iubente id Principe, vel Magiſtratu hæretico, vel alio infidele, qui eam exercet diebus feſtis ab hæreticis, vel infidelibus, inſtitutis; modo id non faciant animo fauendi hæreticis, vel alijs infidelium ritibus ab Eccleſia Chriſtiana damnatis. Tum quia claudere præfatas officinas per ſe nõ eſt illicitum, ſed opus indifferens, quod fine bono bene fieri poteſt, & fine malo male, iuxta late notata per S. Thom. 1 2. q. 18. Tum quia iuſte parere poſſunt catholici Præpoſitis, & Magiſtratibus infidelibus huiuſmodi opera indifferentia iubentibus, ca. ad Rom. & cap. non ſemper, & cap. qui reſiſtit. 11. q. 3. Tum quia in toto orbe a nato Chriſto ad hunc vſque diem hoc fecerunt catholici, etiã eruditiſſimi, & pientiſſimi, iux. d. cap. 13. ad Rom. Tum quia vetitum eſt Chriſtianis ne præbeant ſcandala, quando ea poſſunt abſque peccato vitare, iuxta cap. 18. Matt. & cap. nihil de præſcript. & cap. 2. de operis noui nuntiat. & tradit S. Thom. recep. 2. 2 quæſt. 43. & conſtat poſſe Catholicos vitare ſcãdala, quæ orirentur ex reſiſtentia, & inobediẽtia, non claudendo officinas ſine incurſione peccati, modo eas claudant hoc bono fine non conſentiendi ritibus infidelium damnatis, ſine animo eius fauendi, & fauendi erroribus eorum qui ea iubent, vt in caſu propoſito præſupponitur eas claudere.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Laicus diſputans de fide excommunicandus, ſi ſcit non licere. 3.*
1 *Verba futuri temporis ſententiam ipſo iure non inducunt.*
2 *Gallicum vulgus literatos omnes appellat clericos.*
3 *Clericis propria eſt ſpiritualia tractare.*

CONSILIVM XVII.

QVęſitum eſt, an laici ſtudio theologiæ dediti peccent mortaliter diſputando de fide, & an ſint ipſo iure excommunicati?

1 Reſpondeo primo, quod non ſunt ipſo iure excommunicati, quia cap. quicunque §. inhibemus. de hæret. lib. 6. non excommunicat eos, ſed per verbum futuri temporis ſtatuit, vt excommunicentur, & conſtat ex gloſſ. recep. in cap. In pœnis de reg. iur. lib. 6. per verba futuri temporis non induci ſententiam ipſo iure, niſi aliquid aliud eis addatur, quod etiam adnotauit gloſſ. eius cap. quicunque.

Secundo, quod non demiror ſententiam illam noſtram, ſcilicet laicũ diſputantem de fide peccare mortaliter, poſitam in Manua. noſtro Confeſſ. c. no. 27. ſubduram videri aliquibus. Tum quia ſubdura quoque viſa fuit gloſſę narratio eiuſdem cap. Tum quia, vt illa ait, videbatur potius facienda facultas diſputandi theologo docto, laico, quam clerico
2 rurali, & indocto: & quod verba ſunt intelligenda ſecundum vulgarem modum loquendi, cap. ex literis. de ſponſal. & l. Labeo. ff. de ſupel. leg. & vulgus Gallicum omnes literatos, & doctos appellat clericos, quod etiam ipſamet gloſſ. monuit.

Tertio dico, determinationem prædictam, licet dura ſit, eſſe tamen tenendam, iuxta l. proſpexit ff. qui, & a quibus manumiſſ. & cap. in memoriam. 19. diſt. Tum quia vt docet Aug. relatus in cap. in iſtis 4. diſt. leges, cum inſtituuntur debere iudicare, poſtquam autem ſunt inſtitutę, iudicandum eſſe ſecundum eas. Tum quia gloſſ. Archid. Dom. & Franciſ. qui eandem ſenſerunt duritiem, renuerunt eam. Tum quia proprie eccleſiaſtica, & laica perſona differunt, cap. duo ſunt. 12. q. 1. & laicus quamlibet doctus proprie non dicitur clericus, nec licet ei prædicare, c. ſicut. de hęret. Tum quia non eſt recedendum a propria ſignificatione verborum, l. non aliter. ff. de leg. 3. Tum denique, quod cõſtitutio illa facta fuit ab Alexandro IIII. in Italia, in qua nec in Hiſpania laici, quamuis ſint docti, vocantur clerici: & ita verba illius dicuntur interpretari magis ſecundũ morẽ loquendi terræ, vbi facta fuit, & eorum qui eam tulerunt,

runt, quam ſecundum morem Galliæ, vel alicuius alius prouinciæ.

3 Quarto reſpondeo, quod noue vltra omnes ego molliui illam ſententiam, reſtringendo eam ad eum, qui ſcit id eſſe prohibitum, ſub pœna excommunicationis, & quod poſſunt addi aliquæ rationes, quibus iuſtius laici etiam docti prohibentur a diſputando de fide catholica, quam clerici, cum his proprius conueniat tractare ſpiritualia quam laicis, cap. bene quidem 96. diſt. & cap. eccleſia de conſtit.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura priuata manu aliena etiam Religioſi, alij non nocet.*
1 *Scriptura manu Notarij ſcripta, & non ſubſcripta non probat.*
3 *Scriptori, donec ſcripta ſua ediderit, ea licet corrigere.*
4 *Scripta in memorialibus ſicut in rationibus non probant.*
5 *Scripta indigeſta in chartulis, & alijs reperta ad inquirendum non ſufficiunt.*
6 *Oratio dubia ab proferentis ſenſum, & vtilitatem interpretanda.*
7 *Verba in dubio ita accipienda, vt vitio careant.*
8 *Statuta omnia iurans non videtur illicita iurare.*
8 *Teſtis vnius dictum in dubio cum alio ad concordiam reducendum.*
9 *Orationis dubiæ ſenſum præcedentia, & ſequentia aperiunt.*
10 *Scripturæ vna pars per aliam, etiam ſeparatam, interpretanda. & ſeq.*
12 *Verba ex fine, ad quem proferuntur, intelligi debent.*
13 *Doctorem non omnia, quæ priuatim ſcripſit, publice docuiſſe ſequitur.*
14 *Proteſtatio ſubmittentis ſcripta ſua Eccleſiæ iudicio excuſat.*
15 *Proteſtatio animi declaratoria, etiam facto contraria viuat.*

CONSILIVM XVIII.

HYpotheſes, & ſuppoſitiones decẽ pro defenſione quorundam ſcriptorum N. magni, & excellenti Theologi, qui aliquot annis Conſultoris S. Inquiſitionis officio functus, in pleriſque regionibus publicum munus habuit examinandi dogmata; & dicta ſcripta adhuc in chartulis, commentariolis, & alijs memorialibus imperfectis, indigeſtis, & inemendatis inueniuntur, quibuſque manus extrema nondum appoſita fuit, & partim propria, partim aliena manu ſcripta reperiuntur: In quibus quædam ſunt minime intelligibilia, ambigua quædam, diuerſoque ordine, & ſtylo tradita, & quædam proteſtatione illa munita, Omnia Sacroſanctæ Eccleſiæ Catholicæ iudicio, & cenſuræ ſubmitto.

1 PRIMA igitur Hypotheſis, & ſuppoſitio fuerit, nemini nocere ſcripturam

pturã priuatam aliena manu ſcriptam, niſi teſtibus fuerit munita, vel propria manu ei ſe ſubſcripſerit, cap. 1. & 2. cum gloſſ. & Innoc. & alijs præſertim Felino, de fide inſtrum. etiam ſi fuerit ſcripta a presbytero, Dec. conſil. 120. vel ab aliquo religioſo, etiam priore alicuius conuentus, idē conſ. 612. C. de conueniendis fiſci debito. etiam ſi tota fuerit ipſius manu ſcripta, Paulus, Alexand. etiam Iaſ. in l. cum antiquitas. C. de teſta. necnon conſilium Sapientis eius propria manu ſcriptum ſine ſua ſubſcriptione prodeſt, ſecundum Paulum ſub fi. d. l. cum antiquitas, nec nuda ratio facit quem debitorem, l. nuda ff. de donation. Quo fit, vt nil eorũ, quæ aliena manu ſcripta inueniuntur in ſcriptis prædicti N. illi nocere poſſit quia illius manu non eſt ſubſcriptum.

2 SECVNDA HYPOTHESIS, quod nemo eſt accuſandus, nec arguendus, eo, quod hoc, vel illud ſcripſerit etiam ſua manu in chartulis, commentariolis, & alijs memorialibus imperfectis, indigeſtis, & inemendatis, quibus manus extrema non ſit adhibita, neque ſunt adeo edita. Primum quidem, quia illa pro non ſcriptis habentur, iuxta illud Iuſtiniani in l. ad Sillanianum, C. de his, quibus, vt indignis, *Nihil videtur actum, donec aliquid reſtat addendum*. vnde nec ſcriptura, quæ parabatur ad teſtamentum, prodeſt, aut nocet, niſi perfecta fuerit, l. ex ea ſcriptura. ff. de teſtam. & nec Imperator capit aliquid ex teſtamento imperfecto, l. ex imperfecto, C. de teſtam. & l. ex imperfectis, ff. de legat. 3. nec inſtrumentum imperfectum probat, c. 2. cum gloſſ. & eis annotatis, & gloſſ. in l. generali. C. de tabul. lib. 10.

3 Secundo facit, quod licet ſcriptori ſcripta ſua corrigere, & negare ſe ita ſenſiſſe, ac in eis continetur, donec ediderit perfecta. Quod nuper cum omnium Iudicum, & Doctorum laude fecit in Hiſpania vir pius iuxta, ac doctus frater Dominicus Sotus in calce ſuorum commentariorum in 4. lib. ſentent. in hæc verba: *Multa quidem alia in Matthæum, & alias ſcripſi, quæ à quibuſdam circunferuntur, quibus poſtremam manum non adhibui, & ideo, ſi quis ea euulgauerit, proteſtor non fore mea: quoniam nec collimata ſunt, nec polita, & multis ſcaturiunt mendis, multaque continent, examine, cenſura, & caſtigatione digna.*

Tertio, quia multa ſcribimus omnes, non quod ita penitus ſententiamus, ac in eis continetur, ſed ne fugiant memoriam, vel vt poſtea otium nacti trutinemus, & minuamus, augeamus, vel omnino deleamus, ſi altius conſiderata in totum, vel ex parte diſpliceant. quod ſe feciſſe etiam grauiſſimus, idemque Sanctiſs. author Auguſtinus in principio quæſtionum ſuper Geneſim teſtatus eſt in hæc verba, *Placuit eas quæſtiones, quæ in mentem venirent, ſtylo alligare, ne de memoria fugerent, non vt ea ſatis explicaremus, ſed cum opus eſſet, poſſemus inſpicere, & admoneremur, quid adhuc eſſet requirendum, & eſſemus ad cogitandum inſtructi, & ad reſpondendum parati.*

Quarto, quod ea eſt fragilitas humana, quod nemo, etiam ſi maxime velit, & conetur, poteſt prima vice adeo circunſpecte ſcribere aliqua, quę nulla lima, & cenſura egeant. quod ſatis teſtatur prologus, cap. 15. lib. 2. retractationum eiuſdem B. Auguſtini, & experientia, quæ veriſſima rerum magiſtra eſt, cap. quam ſit. de electio, lib. 6. palam conſtat, omnes graues ſcriptores adeo nonnunquam illa, quæ in prima ſcriptione compoſuerunt, mutare, antequam vltimam manum apponant, vt longe alia videantur eſſe poſt illam adhibitam; immo & poſt eam adhibitam frequenter cū iam ſub prelio eſt opus, multa etiā in contrariā ſententiā cōmutare. Hinc illud Horatij conſilium in arte poetica. *Nihil edatur antequam nonum prematur in annum*. Hinc illud Iuſtiniani in l. 1. C. de veteri iur. enucl. *Qui ſubtiliter factum emendat, laudabilior eſt eo, qui primus inuenit.* Et illud Ouidij lib. 1. de Pont. *Nec tamen emendo: labor hic quam ſcribere maior*. Hieronymus item in apologia contra Rufinum pagina 2. ſentit ea, quæ nondum ſunt edita emendari ab authore poſſe, neque antea ob illa reprehendi debere authorem, per illa verba: *Cum editi fuerint, & de tenebris in lucem proceſſerint*. & in epiſtola ad Pammachium pro libris ſuis contra Iouinianum. ſed longe clariſſime expreſſit in epiſtola ad eundem Pāmachium, quæ incipit Paulus Apoſtolus. dum plurimum conqueſtus de quibuſdam carpentibus verſionē cuiuſdam epiſtolæ Græcæ a ſe factam, nondum tamen editam, quam furtim ei ſubripuerant, ſubdit hæc verba. *Volo in chartulis meis quaslibet ineptias ſcribere, cōmentari de ſcriptura, remordere lædentes, digerere ſtomachum, in locis me exercere omnibus, & quaſi armatus ad expugnandum ſagittas reponere; quandiu non profero, nec edo, cogitata non ſunt crimina, nec maledicta quædam, quæ aures publice*
4 *neſciant*. Addo quod ſcripta in memorialibus non probant perinde, ac ſcripta in rationibus, ſecundum Bald. cui nemo contradicit in Rubr. de conſtit pecuni. ad finem. Cum igitur nihil eorum, quæ in ſcriptis prædicti N. carpuntur, ſit politum, & collimatum, aut extrema manu donatū, vt verbis prædicti Soti vtar, neque ſit editum, vt D. Hieronymus loquitur, conſequitur profecto nihil eorum illi opponi poſſe adempta facultate emendandi, declarandi, augendi, minuendi, vel mutandi. & ita contra ea omnia, & ſingula, quæ illi obijci poſſent, defenſio ſit, ea nondum fuiſſe correcta, non extrema manu donata, non edita, non alio quopiam modo, ita ante approbata, vt teneatur ea defendere in ea forma, qua exhibentur, ſed ſolum in ea, qua ille editurus erat, & vulgaturus, ſi id facere contigiſſet.

5 TERTIA HYPOTHESIS, quod ea quæ ſic ſcripta ſunt, vt intelligi nequeāt, pro non ſcriptis habentur, l. 2. ff. de his quæ pro non ſcript. hab. cuius verba ſunt. *Quæ in teſtamentis ſcripta eſſent, & non intelligerentur, quid ſignificarent, ea perinde ſunt, ac ſi ſcripta non eſſent.* ex qua lege Bart. & alij colligunt paria eſſe aliquid non eſſe ſcriptum, & ita ſcriptum, vt

tum, vt intelligi non poſſit. Quod ipſum eſt dicendum de illo, quod æque bene multipliciter intelligi poteſt, vt Bart. Cumanus, & Aretinus notant in d. l. 2. cui conſentaneum eſt illud Bald. in l. ſcire ff. de legib. *Eius, quod multipliciter intelligitur, veritas ignoratur.* & illud Bar. in d. l. 2. *Inutilis eſt, quæ plures intellectus æque patitur.*

6 QVARTA HYPOTHESIS, quod oratio dubia, & ambigua intelligenda eſt in eo ſenſu, quam ei dat, qui eam protulit, l. in ambiguis. 2. ff. de reg. iur. Cuius verba ſunt, *In ambiguis orationibus maxime ſententia eius ſpectanda eſt, qui eas protuliſſet.* Quod maxime habet locum in his, quæ pendent a ſolius proferentis voluntate, quales ſunt leges, quas interpretantur, qui eas condidit, l. fin. C. de leg. cum notatis ibidem: qualia priuilegia, l. ex facto ff. de vulgari. & cap. cum veniſſet, cum ei adnotatis de iudic. Qualia teſtamenta, l. in ambiguis. ff. de reb. dubijs. Qualia item eadem ratione, alia omnia, quæ pendent ab vnius proferentis voluntate, & accipi debent in eo ſenſu, qui magis prodeſt proferenti, vt Vlpianus docet in l. ſi quis ff. de iudic. per illa verba, *Si quis intentione, vel oratione ambigua vſus ſit, id quod ei vtilius fuerit accipiendum eſt.* Nec obſtat l. veteribus, ff. de pactis cum ei ſimilibus, quoniam loquuntur in contractibus, qui a duorum conſenſu pendent. Quare ea quæ in prædictis ſcriptis inueniuntur dubia, aut ambigua in eo ſenſu, qui præfato N. vtilior ſit, ſunt intelligenda: cum ea omnia ab vnius illius proferentis voluntate pendeant.

7 QVINTA HYPOTHESIS, quod verba, quæ in vno ſenſu denotant delictum, & in alio non, intelligenda ſunt in eo ſenſu, per quẽ non dicatur proferens deliquiſſe; quoniam dubia interpretanda ſunt in meliorem partem, cap. 2. de reg. iur. l. merito. ff. pro ſocio, & ſemper in dubijs benigniora præferenda ſunt, quæ ſunt verba l. ſemper ff. de reg. iur. & Marcellus in l. proxime ff. de his, quæ in teſta. delen. ſic ait. *In re dubia benigniorem interpretationem ſequi non minus iuſtum, quam tutum eſt.* Quod etiam in legibus fit, l. benignius leges interpretandæ ſunt. ff. de leg. & in ambigua voce potius eſt accipienda ſignificatio, quæ vitio caret, l. in ambiguis. ff. de legib. quam legem ait ibi gloſſ. recepta habere locum, tam cum eſt vox obſcura, vel ambigua, quam cum æquiuoca ſiue multiplicis ſignificationis, tam cum aliqua pars orationis eſt obſcura, vel ambigua, quam cum ipſa tota oratio. & in mandato generali non cenſetur mandatum delictum, etiam ſi verba mandati ſint generalia, & apta
8 comprehendere delictum, l. ſi procurator. ff. de cond. indeb. per quod ibi quamplurꝫ recentiores deciderunt. Et qui iurat omnia ſtatuta, non videtur iurare illicita, c. 1. de iureiur. lib. 6. Et generaliter prolatum in ſenſu, qui vtilior eſt proferenti, accipiendum eſt, d. l. ſi quis intentione. Nec verba ſunt intelligenda captioſe contra proferentem, l. inſula. ff. de præſcript. verb. l. Proculus ff. de vſufruct. Bald. conſil. 28. & 254. neq;

ita, vt proferens ſibi contradicere videatur, & incidat in pœnam, atgum. cap. cum tu. de teſtib. per quod ibi Anton. & Panor. aiunt etiam teſtis vnius dictum reducendum eſſe ad concordiã cum altero a ſe ipſo dicto, non ſolum ad hoc, vt non incidat in pœnam, & periurium, ſed etiam ad hoc vt probet, quod eleganter ibi Aret. & Fel. docent, & tradit Hieronymus Gratus conſil. 37. num. 19. lib. 2. Quamobrem ſcripta prædicti N. quatenus in parte, vel in totum ſunt dubia, vel ambigua æquiuoca, vel multipliciter intelligibilia, vel generalia, aliquem ſanum, & catholicum ſenſum, & proferenti vtilem habere poſſunt, vel in eo, quo ea alibi ab ipſo N. clare prolata ſunt, ita debent accipi, ne ipſe videatur deliquiſſe, nec in pœnam incidiſſe, nec illi contradixiſſe.

9 SEXTA HYPOTHESIS, quod cum aliqua oratio eſt ambigua, & dubia, & multipliciter intelligibilis, ille ſenſus eſt probandus, cui antecedentia, & conſequentia verba magis conſonant: quoniam ſuperior, & inferior ſcriptura efficiunt perſpicuum. quod alioquin eſſet dubium, vt ait Cicero lib. 2. de inuentione, vbi tractat de controuerſia, quæ in ſcripto verſatur. Et quia vt ipſemet ibidem ait, ſi ipſa ſeparatim ex ſe verba conſiderentur, omnia, aut pleraque videbuntur ambigua, cui conſentit grauiſſimus auctor Auguſtinus lib. 3. cap. 2. de doctrina Chriſtiana in hæc verba. *Cum ambiguitas occurrit, contextus ipſe ſermonis a præcedentibus, & conſequentibus partibus, quæ ambiguitatem illam in medio poſuerunt, eſſe conſulendum, vt videamus cuinam ſententiæ de pluribus, quæ ſe oſtendunt, ferat ſuffragium.* Nam etiam Vlpianus alteram partem alternariuæ per alteram interpretatur in l. 1. ff. de reb. dubijs. ſed & Iulianus in l. ſi ſeruus poſt limin. §. final. ait ad ſummam nummorum legatorum conijciendam eorũ, quæ præcedunt, vel quæ ſequuntur ſcripta eſſe attendenda, & Vlpianus in l. verum ff. de petit. hæred. agens de interpretanda prima clauſula inſerta ſenatuſconſulto poſito in l. item veniunt. §. præter. ff. eod. titu. quod multas clauſulas continet, eam interpretatur per tertiam clauſulam in eodem Senatusconſulto ſatis longe poſitam. Et idem Vlpianus in l. qui filiabus. in principio. ff. de legat. 1. ſic ait, *Qui filiabus legauit, ſi mentionem in aliqua parte teſtamenti poſthumæ fe*
10 *cit, videtur in filiarum legato de poſthuma ſenſiſſe:* per dictum textum ibi adnotauit Bartholus, quem ibi, & vbique ſequuntur alij, vnam partem teſtamenti per aliam declarari. per quam adnotationem multa pulchra, vt alios omittamus, determinat Decius conſ. 15. num. 3. & conſilio 270. num. 2. & 416. num. 4. & conſ. 480. num. 2. & 495. nu. 10. & conſ. 515. nu. 6. & alijs duobus conſilijs. Vnde recte dixit Io. Groperus Archidiaconus Colonienſis in libro de veritate corporis, & ſanguinis Chriſti. pag. 103. in hæc verba. *Nulla alia ratione ad eorum, quæ a quopiam obſcure dicta ſunt certiorem, magisque propriam, & germanam poteſt intelligentiam, & notitiam præueniri, quam, vt ea, quæ antecedunt, & ſequuntur verba expendantur.*

Et vt

Et vt omittamus alia, Celestinus in c. secundo requiris. de appellation. dixit, vtriusque iuris argumenta nos docere ea, quę in principio ad mediū, & ad finem, illa vero quę in medio ad finem, & principium referuntur. id quod ijs verbis sic summat Bald. ibidē, *Per media declarantur extrema, & per vnum extremum declaratur alterum*. Cum igitur bona pars eorum quæ ipsi N. opponi possunt in prædictis suis scriptis per antecedentia, vel consequentia declarentur, habere sensum catholicum, non debent oppo ni ei, vt sapiant hæresim.

11 SEPTIMA HYPOTHESIS: quod non solum pars vnius scripturæ per aliam partem eiusdem declaratur, vt prædictum est: sed etiam per alias omnino ab ea separatas; quod grauissimus author Augustinus lib. 3. de doctrina Christiana c. 16. in hæc verba docet, Cum docet, *Cum verba scripturæ in vno loco appetitus ponuntur, ibi discendum est, quomodo in locis intelligantur obscuris*. & super primo Geneseos ad literam c. vlt. ait, *Cum scripturas legimus, id eligamus, quod certum apparuerit eum sensisse, quē legimus: si autem dubitatur, id certe, quod circunstantiā scripturæ non impedit, & cum sana fide concordat*. Et Vlpianus in l. Hęredes palam. §. si quid ff. de testam. sub finem ait. *Interpretationem verborum, quæ in testamentis reperiuntur obscura, fieri posse, ex vicinis scripturis, ex verbis enim prælatis in vna scriptura sumitur interpretatio, quid senserit quis in alia*. quod Scæuola sētit, in l. vxori. §. fi. ff. de leg. 3. quatenus significat, per verba testamēti alicuius declarari posse, quod ipse in instrumento donationis sensisset. quod ibidem adnotauit Bartho. quem sequitur Alexan. cons. 69. vol. 6. col. 1. Idem significat Papinianus, in l. 3. ff. de fundo instru. quatenus habet, verba codicilli testatoris declarari per verba testamenti. per quem Curtius senior consil. 49. col. 21. dixit, quòd voluntas declaratur non tantum ex eadem, sed etiam ex alia scriptura. Cum igitur quidquid dubij, & ambigui esse potest in scriptis præfati. N. ex alijs illius scriptis declarari possit, con sequens est, ita declarandum.

12 OCTAVA HYPOTHESIS, quod verba intelligi debēt secun dum id, ad quod principaliter proferuntur, & scribuntur, l. 1. §. nō autem, ff. de flumi. vbi Vlpianus ait, illa verba prætoris in principio legis posita, *Ne quid in flumine, ripave fiat, quo statio, iterue nauigio deterius fiat*, de flumine nauigabili esse intelligenda, quoniam ad id principaliter proferun tur: & verbum positum ad vnum finem secundum illum est interpretandum, c. fin. de verborum signifi. & intelligentia verborum ex causis est as sumenda dicendi, Hilarius in cap. intelligentia, eod. titu. & actus agentiū non operantur vltra intentionem eorum, l. non omnis. ff. de reb. cred. l. in agris. ff. de acquiren. rerum domini. vnde qui aliqua dicit, aut scribit recitando, vel adnotando tamquam ab alio dicta, non videtur ea approbare, c. literas. de restitu. spoli. c. super literis. de re script. & glossa in l. Gallus. §. ideo credendum, verbo pro nepos. ff. de liber.

& poſt hu. recepta ibi, & ad multa applicata per omnes recentiores, per quam Bald. in §. quidam recte eiuſdem l. dixit, eum qui recitat, non pone re id, quod pro libellis notandum eſſe cenſuit. Et in hanc ipſam materiam hæreſeos pulchre aſſerit D. doctor Iacob. Septimanicenſis in lib. Inſti. catholi. tit. de exceptio. num. 12. Et merito, quoniam non ad hoc, vt approbet ea dicit, aut ſcribit: ſed vt examiner, vel referat. Qui idem in eod. libro cap. 34. num. 12. æquiſſime de more ſuo definit, quod cũ libri hæreticorum inueniuntur apud eos, qui illos examinare debent, vel apud alios, qui licentiam habent, vt illos legere poſſint, tunc omnis ſiniſtra ſuſpicio ceſſat: quia nihil mali faciunt: immo cum reperiuntur apud virum doctũ, ſincerum, ac minime ſuſpectum, quiduis potius quam hæreſim preſumẽdã putat: licet interrogari poſſit, quo fine libros illos prohibitos habeat. Quod ſatis confirmant S. Ambro. in cap. legimus. 37. diſt. & Hieronym. in c. qui de menſa, eadẽ diſtinct. & Auguſt. in c. fin. 24. q. 3. Cum igitur præfatus N. ſæpiſſime iuſſus fuerit examinare libros nondum probatos, cum licentiam habuerit legendi, & tenendi libros improbatos a Sancta Sede Apoſtolica, cum adeo longe a ſuſpicione hæreſis fuerit, ita vt multis in locis munus publicum habuetit examinandi dogmata, & vt ſuper eis approbandis, aut reprobandis diceret ſententiam, cum vbique cum omniũ publica laude eam tulerit: cum libros integros hæreticorum tenere potuerit: quid obſecro preſumendum eſt aduerſum illum, eo quod in aliquot ſchedulis, chartis, cariolis, & memorialibus, & ſcriptis imperfectis inuentę fuerint in libris illius aliquot propoſitiones hinc inde excerptę, vt examinaret eas: quod & fecit bis, & ſperabat ſe idem tertio facturum, ſi quando id tertio contingeret. Quod autem multę in prefatis ſcriptis recitatiue, ac materialiter fuerint poſita, vt poſtea diſputarentur, & examinarentur, clare patebit conſideranti circunſtantias loci, temporis, materię, finis, perſonę, conſuetudinis, & neceſſitatis ſcriptionis eorum. Qui enim has circunſtantias conſiderauerit, & animaduerterit, quòd verba ſcripta, imino & facta interpretationem recipiunt ex prædictis circunſtantijs, c. quisquis. 41. diſt. vbi de loco, tempore, & perſona, l. ſi vno. ff. locati, vbi de materia. §. paronum. Inſt. de rerum diuiſ. vbi de conſuetudine, c. diſcipulos. de conſecrat. diſt. 5. vbi de neceſſitate c. 1. 15. q. 6. vbi de fine & animo, c. aut facta, de pœniten. diſt. 1. vbi de omnibus, & apud Ciceronem ad Herennium lib. 2. & de Inuentione lib. 2. Qui inquam hæc conſideraverit, & animaduerterit, facile iudicabit aliqua de prędictis capitulis recitatiue, & pro materia examinandi, diſputandi, & conſulendi ſcripta fuiſſe, & nullatenus animo probandi.

13 NONA HYPOTHESIS, quod eadẽ, quæ prædicta eſt experientia, palam eſt, complures gymnaſtas, prælectores, & concionatores longe alia, & alio ordine ſuis ſcholaſticis, & auditoribus tradere e cathedra, vel ſuggeſto, quam paulo ante etiam eodem ipſo die in ſuis cameris & muſæis

ſæis cogitarunt, & in memorialibus ſcripſerunt, adeo quidem, vt pauciſſima ſint, quæ ita omnino pronuntiatur, ac ſcripta ſunt. & ita non bene ſequitur, hæc aut illa Titius ſcripſit ad prælegendum ſcholaſticis, vel concionandum concioni; ergo eadem prælegit, aut concionatus eſt: quia non probatur hoc eſſe, id quod ab hoc contingit abeſſe; l. neque natalis. C. de probat. C. in pœnitentia, eodem tit. cui conſequens eſt non probari prefatum N. docuiſſe, aut cõcionatum fuiſſe aliqua, quæ in prædictis ſcriptis continentur, eo quod illa ſcripſiſſet pro ſilua, & materia prælectionis, aut concionis. Adiuuantur hæc, eo quod nulli procuratores, oratores, & alij quam multi faciunt commentarios, quas vulgus vocat memorias, vel memorialia earum rerum, quæ in curia, iudicio, cõcione, vel prælectione dicendæ ſunt, vel faciendæ, quæ poſtea longe aliter dicuntur, aut fiunt, vt colligere eſt ex multis, quæ Budæus congerit in annot. ad Pandectas l. ab eſſe, ff. de minorib.

14 DECIMA HYPOTHESIS, quòd excuſandus eſt cuiuslibet operis ſcriptor, ſi in eius editione proteſtatus eſt, ſe illud ſacroſanctæ Eccleſiæ iudicio, & cenſuræ, ſubmittere, etiam ſi opus ſit editũ, & manu extrema donatum. caſus clariſſimus, ſingulariſſimusque in c. damnamus. §. in nullo tamen. de ſumma trinit. quatenus loquitur de Abbate Ioachimo, & eius libro iam edito. Quod ipſum antea ſenſit D. Hieronymus relatus in c. Hæc eſt fides. 25. q. 1. ibi, *Siquid minus perite, aut parum caute poſitum eſt, emendari cupimus*, quem conſtat loqui de ſuis libris iam editis. cui ſatis conſenſit Auguſtinus in c. dixit Apoſtolus. 24. q. 2. cuius ratio ea eſt, quòd in his, quæ pendent a voluntate vnius proteſtatio animi declaratoria, etiam ſi ſit contraria facto, iuuat, iuxta reſolutionem Panor. communiter recepti in c. cum ita de conſtit. num. 19. qui ponit exemplum in eo, qui proteſtatur ſe non intendere dicere hæreſim, quam tamen poſtea dicit, cui conſequens eſt prefatum N. excuſatum iri ab his, quæ illi opponi poſſent ex ſuo libro, ſi eſſet munitus prædicta proteſtatione. At quamuis expreſſe forſan non ſit munitus, tacite tamen munitus eſſe præſumi debet, eo quòd alia opera quę edidit omnia expreſſe illa muniuit, & quod veriſimile eſt, iſtum ſi ediditſet eadem illum muniturum; quoniam ex præteritis præſumitur circa futura, quę ſunt eiuſdem generis, c. mandata, & c. ſcribam, de præſumpt. At tacita, & expreſſa regulariter idem operantur, c. 2. de reſcriptis. l. cum quid. ff. de rebus cred. Et ita decima defenſio ſit, ea omnia quę ſcripta inueniuntur in prędictis ſcriptis, ſcripta eſſe ſub proteſtatione, ſaltem tacita, quòd ea ſubmittebat debitę cenſurę Eccleſię.

Hoc autem limitandum vt procedat iuxta regulas poſitas in directorio Inquiſitorum part. prima quæſt. 12. vbi copioſiſſime per Reuerendiſſimum D. Franciſcum Pegnam Sacræ Theologiæ & Iuris vtriuſque Doctorem, & nunc ſacræ Rotæ Auditorem.

DE APOSTASIA.

SVMMARIVM.

1 *Propoſitioni generali vix cathegorice reſponderi poteſt.*
2 *Sermones generales morales particularib. minus vtiles.*
3 *Apoſtaſia triplex à fide, obedientia, & ordine.*
4 *Apoſtaſia generaliter deſertionem muneris ſignificat.*
4 *Apoſtata à religione quis proprie dicatur. & 14.*
5 *Apoſtata non eſt ſine licentia ab una religione recedens, & aliam etiam laxiorem intrans.*
6 *Habitum religionis deſerens cito reſumpturus non eſt apoſtata, licet ſic excommunicatus.*
6 *Mendicantes ad non mendicantes tranſeuntes excommunicantur.*
7 *Apoſtata non eſt fugitiuus, & vagus animum redeundi habens.*
7 *Delatio habitus deſertorem religionis ab apoſtaſia non excuſat.*
8 *Apoſtata eſt, qui profeſſus religionem animo non redeundi eam deſerit, nec aliam intrat: non autem cum diſpenſatione translatus, vel petita licentia ſtrictiorem intrans, vel cum licentia foris manens.*
9 *Intellectus Bullę Pauli IIII. & Pij V. contra apoſtatas.*
10 *Lex aliam interpretans iuxta terminos interpretatæ intelligenda.*
11 *Legis vna pars dubia per aliam declaratur.*
12 *Intellectus, ex quo ſequitur abſurdum, euitandus.*
13 *Reductio alicuius conſtitutionis ad viam iuris quid operetur.*

CONSILIVM I.

AN dici poſſint apoſtatæ omnes infraſcripti indifferenter, ſcilicet. Primo, qui ex quauis cauſa exierunt è Congregatione eorum, & ſteterunt foris cum habitu, vel ſine habitu, & an in hoc ſit differentia inter eos, qui diu extra commorati ſunt, & qui breui temporis ſpatio?

Secundo, an qui vigore Breuium Pœnitentiariæ, ſeu alias à ſummis Pō tificibus impetratorum foris ſteterunt?

Tertio, an qui ex licentia ſuorum ſuperiorum, ſeu alias quouiſmodo extra clauſtra vixerunt?

Quarto, an comprehendantur etiam illi, qui profeſſionem emiſerunt in monaſteriis obſeruantiæ congregationis, poſtea obtinuerunt beneficia

cia ordinis in titulum, seu ad vitam? & postmodum vigore Bullarum fel. re. Pauli IIII. & Pij V. ad claustra reuocati fuerunt.

Quinto, si aliqui prædictorum ante publicationem dictarum Bullarũ ad claustra redierint, an nihilominus censeantur in eisdem Bullis, & earum determinationibus comprehensi?

1 Respondeo primum, has quęstiones esse nimis generaliter propositas, quam vt specialiter, & cathegorice ad eas ita responderi possit, vt casibus sub eis contentis plene satisfiat, nisi iusto in id libello composito, & non studio tumultuario, sed serio, & maturo adhibito, cuius adhibendi otium nobis adeo deest, tum quia quod certè ægro animo, tam grandi quęstioni, tam leuiter propositæ etiam breuem, & leuem responsionem
2 præbeamus, S. Thom. in prin. 2. 2. dixit sermones morales, uniuersales minus esse vtiles, eo quod actiones in particularibus sunt; ante quem Iurisconsultus dixit, omnem definitionem generalem esse in iure periculosam, l omnis definitio. ff. de reg. iur. adeo quod, vix vlla regula absque aliqua exceptione inueniatur, iuxta l. 1. ff. de regulis iuris. etiam si verbis vniuersalibus affirmatiuis, vel negatiuis concipiantur, excepta illa, de qua in cap. licet. sub fine, de regularib. vna enim circumstantiola addita, vel adempta facto frequenter variat ius, quod oritur ex eo, l. si ex plagis. §. inclino. ff. ad legem Aquiliam, & ob id Imperator Valerianus, & Galienus cuidam petenti nimis generale responsum responderunt, in l. vt responsum. C. de transact. vt responsum congruum accipere possis, in se relati exemplum, vnde necesse est prius dicere, quis sit apostata à Religio
3 ne, quam respondeatur, an infrascripti sint apostatæ ab ea. Tum quia cũ triplex sit apostasia iuxta glos. solemnem, & receptam cap. 1. de apostat. scilicet à fide, ab obedientia, & ordine, vel religione, cuius dictum tertium declarat S. Thom. in 2. 2. q. 12. art. 1. & omnes nostri in ea commentantes: in prædicta tamen quæstione petitur, an infrascripti sint apostatæ, perinde ac si sola vna species apostasiæ inueniretur, cum tamen etiam tertia diuidatur in apostasiam ab ordine clericali, & in apostasiam à Religione, vt prædicta glos. insinuat, & probant sex cap. posita in dicto tit. de apostatis, quorum aliqua de apostatis ab ordine clericali, & aliqua de apostatis à regula monachali agunt.

Secundo, quod ex consulentium personis, & quæstionum sequentium materia, videtur intelligenda prima, tantum de apostata à religione, & regula Monachali, ideoque necessum est de illa tantum loqui.

4 Tertio, quod licet omnis apostata, ab obedientia, seu præceptis obediẽdi dicatur apostasia sumpta generaliter illa voce, vt prædicta glos. 1. S. Thom. & communis declarant: quia generaliter, vel retrosumpta significat omnem retrocessionem, & retractationem, siue desertionem muneris vt Goffredo in summa num. 1. Latinius videtur dictum, per l. desertorem ff. de re milit. non tamen dicitur apostasia à religione, accipiendo verbũ

hoc

hoc ſtrictè in ea ſignificatione, in qua accipitur in titulo de apoſtatis, & in alijs iuribus punientibus apoſtatas. Requiritur enim primò, quod ſit criminoſa, & mortifere mala, vt eruditè dixit Caietan. in d. art. 1. inferens ex hoc, quod retroceſſio à clericatu, & minoribus ordinibus non eſt apoſtaſia ab ordine, de qua in prædicto tit. agitur: immo nec ſufficit, quod ſit criminoſa, & mortifere mala, qualis eſt inobedientia, quam monachus intra monaſterium exiſtens continuè renuit obedire iuſtis prælati præceptis, etiam ſi uiolaret votum ſubſtantiale caſtitatis: licet enim tanquam inobediens, & impudicus poſſit caſtigari, non tamen tanquam apoſtata, ſecundum omnium mentem, quam vbi ſupra Caietan. declarat. Immo nec ſufficit, quod exeat monaſterium ſine licentia prælati, abſque tamen
5 animo deſerendi religionem. Vnde receſſio ab aliquo monaſterio alicuius religionis ſine licentia prælati, cum animo tamen intrandi aliam religionem, etiam laxiorem, ſi intret illam, non dicitur apoſtaſia, quia licet ſit receſſio ab illo, aut illo monaſterio, & ab illo ordine, non tamen eſt receſſio à religione, & ita non incidit in pœnas apoſtatarum, iuxta determinationem Innoc. in cap. fin. de renuntiat. in cap. intelleximus. de ætat. & qualit. vbi clarius loquitur, & communiter recipitur, & etiam à prædicto Caieta. declaratur. Immo nec omnis retroceſſio, per quam nõ ſolum peccatur mortaliter, ſed etiam incurritur excommunicatio maior, ſufficit ad conſtituendam illam apoſtaſiam, de qua loquimur. per deſertionẽ enim
6 temeratiam habitus religionis fit retroceſſio mortifera, & excommunicatione ipſo iure punita, cap. 2. ne cler. vel monach. lib. 6. non tamen eſt apoſtaſia omnis illa, de qua loquimur: quia non illa, quę fit cum animo eum cito reſumendi, ſine animo religionem deſerendi, nec vnquam id vllus eruditus dixit: etiam ſi dimiſſio habitus fieret ad liberius fornicandum, cum animo tamen ſtatim reſumendi eum, pro quo facit extrauagans Nicolai V. per quam, vbi ſupra, dixit Caietan. quod mendicantes tranſeuntes ad non mendicantes ſunt excommunicati ob tranſitum, non tamen dicuntur apoſtatę. Cuius extrauagantis initium eſt, Viam. & ponitur in ti-
7 tulo de regular. inter communes. Addo, quod non ſufficit exitus à monaſterio inconſulto prælato, etiam cauſa vagandi, & ſine intentione intrãdi aliam religionem: modo non habeat intentionem deſerendi eam, vt prędictus Caietan. ſingulariter determinat in hęc uerba. *Religioſum cum habitu ſine licentia, & alterius obedientia manere dupliciter contingit eo animo, & intentione, vt religioſus amplius non ſit, & talis eſt verus apoſtata, nec excuſatur ab apoſtaſia, & cenſuris annexis ex hoc, quod defert habitum, ſed tenetur ad omnia, ad quæ tenentur apoſtatæ ſine habitu. Secundo contingit, quod non recedat, nec vagetur extra animo retrocedendi à religione, ſed propter prælatorum forte rigorem, aut propter libidinem vagandi, aut aliquid huiuſmodi; & talis non eſt apoſtata, ſed fugitiuus, & vagus. Et quod hoc ſit verum, patet ex hoc, quòd apoſtata conſiſtit in retroceſſione à religione: ac per*

hoc

hoc, qui retrocessioni à religione nunquam consensit, nunquam apostasiam incurrit, quamuis incurrat peccatũ inobedientiæ, & rebellionis contra præceptum prælati exeũdo: sicut etiam stans in claustro, & nolens pertinaciter obedire prælato aliquid iuste præcipienti, rebellis est, non apostata. Hæc ille.

8 Quarto principaliter dico, ex prędictis colligi, quod apostata à religione dicitur religiosus expresse, uel tacite professus, qui deserit religionem, quam professus est, sine transitu ad aliam, cum animo non reuertendi ad suam. cui consequens est, non omnem religiosum fugitiuum esse apostatam: omnis enim, qui exit monasterium sine licentia superioris, & siue omisso, siue retento habitu vagatur, vel se celat, ne inueniatur, est fugitiuus, vt Ioannes And. quem Panor. & communis sequitur in cap. fi. de regular. determinat, & probatur per l. quis sit fugitiuus. ff. de ædil. edict. attamen non omnis talis est apostata per prædicta. Consequens est, nullum religiosum, qui transit ad artiorem religionem, petita, licet non obtenta licentia superioris, esse apostatam: quia eius transitio non est retrocessio criminalis, siue mortifera per d. cap. licet. de regular. Consequitur item eadem ratione, nullum translatum ad aliam religionem, uel alium locũ, mediante dispensatione legitima, esse apostatam, vt prædicta extrauagans viam, de regula. sub finem probat. nec consequenter, qui est trãslatus ad episcopatum, iuxta clem. 1. de elect. & cap. statutum. 18. q. 1. & cap. cum olim 2. de priuileg. cap. ne pro cuius. 16. q. 1. & cap. si quis iam translatus, 21. q. 2. nec institutus perpetuo in aliqua Ecclesia, qui desinit esse claustralis, iuxta gloss. singu. & memorab. clemẽ. 1. §. ad hęc. de statu monachor. neque qui auctoritate sui generalis, vel prouincialis exijt, & degit extra monasterium, subueniendo necessitati parentum, in quam post eius professionem inciderunt, iuxta doctrinam D. Thom. 2. 2. q. 101 art. 4. relatam à nobis in commen. 3. de regul. super cap. nullam. 18. q. 2. num. 48. & in Manua. confes. cap. 14. num. 14. & minus si ante professionem eius erant tanta necessitate oppressi, quia tunc etiam nolente superiore tenetur exire, & subuenire, si potest, secundum eundem S. Doctorem, vt ibidem diximus. Neque illum, qui per aliquot paucos passus sine licentia Prælati egreditur monasterium statim reuersurus: quia non videtur egressus ille mortifer, cum exiguitas in omni materia excusset à mortali culpa, iuxta S. Thom. in 2. 2. q. 59. art. 4. & alijs locis, quem nos citamus in Manua. confess. c. 11. nu. 4.

9 Quinto, quod ex prædictis præsuppositis infertur solutio primę quæstionis adeo generaliter propositę, & etiam (salua saniori sententia) intellectus iuridicus Bullę Pauli IIII. & Pij V. Infertur enim, quod nullus fit apostata per aliquem actum, qui non sit peccatum mortiferum, neque per omnem, qui sit mortifer, sed solum per illum, per quem fit apostata à religione, & consequenter, quod pœnę bullarum non fuerunt incursæ, saltem quo ad Deum, & forum conscientiæ, nisi per eos, qui exierunt monasteria,

naſteria,& religiones per exitũ mortiferũ,neque per omnes,qui per omnem,qui ſit mortifer,ſed ſolũ per illum,per quẽ ſit apoſtata a religione, & conſequenter,quod pœnę bullarum non fuerunt incurſę, ſaltem quo ad Deum,& forum conſcientię,niſi per eos,qui exierunt monaſteria, & religiones per exitum mortiferum,neque per omnes, qui per talem exitum mortiferum exierunt: quia prędictę bullę non induxerunt pœnas, niſi contra apoſtatas a religione, vt colligitur ex earum prœmijs, & verbis,apoſtata,& apoſtaſia,decies repetitis in Bulla Pauli, & aliquoties in Bulla Pij.V.quę ſolum eſt intelligenda de his,quos comprehendit Bul
10 la Pauli,quippe quę interpretatur illam,& lex interpretans aliam, intelligenda eſt de comprehenſis in ea,Auth.hęc conſtitutio.§. vnde collat.3. & gloſ. ſing. ſecundum Cardinalem ibi opp. 3. in clem. ſtatutum,verb. conſuet.de elect.

Non obſtat, quod Paulus includit in ſua bulla omnes, & ſingulos,qui poſt profeſſionem per eos in ætate legitima conſtitutos in aliquo approbato,etiam militari ordine,pure,& libere emiſerint, qui temeritate propria,aut quouis prætextu,aut cauſa, extra clauſtra ſuorum regularium
11 locorum degunt, aut in poſterum degent. Tum quia debet intelligi de prætextu,& cauſa illicitis,quoniam vna pars copulatiue dubia declaratur per alteram partem,l.1.ff.de reb.dubijs,& ita cum verbum,prætextu, & uerbum,cauſa,ſint generalia,& dubia ad licita,& illicita,debent intelligi per illam aliam partem copulatiuæ,temeritate propria,de iniuſtis,& temerarijs: Tum quia per verba illa,apoſtaſia,& apoſtata:decies repetita, intelligenda ſunt prædicta verba de illis, qui per apoſtaſiam degebant extra clauſtra: repetitio enim eiuſdem verbi in eadem lege, uel canone grande myſterium indicat,iuxta gloſſam ſolemnem,clem.1.de iure patr. Tum quia niſi illa verba reſtringerentur ad apoſtatas, dicenda eſſet illius bulla iniqua.quod non eſt dicendum de lege a Papa illo Paulo IIII. Sanctiſſimo lata,cum vti theologus doctiſſimus noſſet, de legis eſſentiali qualitate eſſe iuſtitiam,& honeſtatem,iuxta illud Iſidori in c.erit autẽ lex iuſta,honeſta,& c.4.diſt.& pulchre declaratũ a S.Tho.recept.1.2.q.95.
12 art.3.Tum quia alioqui comprehenderet omnes religioſos de licentia ſuperiorum viſitantes infirmos in ſcholis,& ſepelientes mortuos extra ciuitates ſuorum clauſtrorum, & de mandato eorum venientes ad Sedem apoſtolicam,euntes, & proficiſcentes pro negotijs ſuorum monaſteriorũ ad reges,& Principes,& ad prætoria ſuprema,& alia multa loca, vbi degere aliquo tempore oportet.quæ omnia ſunt abſurda, & ita non dicenda.l.nam quòd abſurdum,ff. de bonis libertor. cap. dudum, de præben. lib.6.ſequeretur item,quod omnes, qui per diſpenſationes legitimas Sedis Apoſtolicæ, & per ſtatuta ſacrorũ canonum iuſte ad Epiſcopatus, & ad alia munera perpetua vel temporalia miſſi ſunt,eſſent apoſtatæ.
13 Non obſtat etiam, quod prædictus Pius voluit illam reducere ad formam

mam iuris. tum quia illud intelligitur, quo ad formam procedendi, & p ri uandi aliquos, vel declarandi eos esse priuatos, quod sine citatione fieri non debet, iuxta gloss. sollemnem, & receptam clem. 1. de censib. & clem. pastoralis. §. cæterum, de re iudi. Non autem voluit significare, quod Paulus voluit reprobare translationes, & mansiones iuste factas, quas Sedes Apostolica semper in hunc diem approbauit, & approbat.

Nō obstat etiam, quod Pius iussit, vt omnes extra claustra degentes intra certum tempus coram Iudicibus à se nominatis, ostenderent iustas causas manendi extra illa, quia id non fuit reprobare vllam iustam translationem, vel mansionem extra claustra, saltem quo ad forum conscientiæ, sed prouidere, ne male translati maleque degentes extra claustra suum malum statum continuarent.

Non obstat etiam declaratio Cardinalis Alexandrini, qua declarauit, etiam Monachos ordinis Camaldulen. includi sub prædicta Bulla Pauli III. quia non exprimit quod includuntur iuste, & sancte translati: & ita etiam eius declaratio intelligenda est de iniuste translatis, sicut & Bul la Pauli per eum declarata; quoniam, vt prędictum est, lex declarans intelligenda est iuxta terminos legis declaratæ.

14 Ex præmissis potest facile dèduci responsio ad quæstiones propositas, ad primam quidem, quod illi soli de contentis in quęstionibus dicuntur apostatæ a religione, quibus definitio apostatæ posita supra in quarto dicto conuenit, & non alij. Ad secundā, quod qui foris steterūt vigore Breuium Papæ, vel Pœnitentiariæ, qui sciebant, vel scire debebant ea inualida esse, & subreptitia, fuerunt apostatæ, non autem, qui sciebant, vel iuste credebant ea esse legitima. quod quidem est dicendum de degētibus foris vigore licentiarum aliorum superiorum, quod dictum est de breuibus Papæ, & Pœnitentiariæ. Ad quartam, quod non sunt apostatæ, qui cū dispensatione legitima obtinuerunt beneficia. Ad quintam, quod non, quia iam desierant essent apostatæ per suas reuersiones legitimas. Quæ omnes responsiones intelligendæ sunt quo ad Deum, & conscientiæ forum, in quo sola veritas attenditur, cap. tua de sponsalib. In foro enim exteriori, quod sæpe præsumptione veritati contraria deducitur, cap. is qui fidem, eod. titulo, multi vere apostatæ iudicabuntur non esse tales, & contra multi, qui nullatenus sunt apostatæ, iudicabuntur tales: quoniā Deus nunquam fallit, nec fallitur, Ecclesia vero sæpe & fallitur, & fallit, cap. a nobis, l. 2. de sent. excommunic. Salua &c.

DE

DE HOMICIDIO.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſandi facultas ſuper irregularitate generaliter conceſſa ad bigamiã, & homicidium voluntarium non extenditur.*
2 *Veriſimilia, quæ non ſunt, credi non debent.*
3 *Inſolita in generali conceſſione non veniunt.*
3 *Inſolita diligentia fraudis ſuſpicionem inducit.*
4 *Clauſulæ apponi ſolitæ pro appoſitis habentur.*
5 *Priuilegia, ſeu reſcripta contra ſtylum poſſunt de falſitate argui.*
5 *Bulla contra ſtylum Curiæ expedita ad Cancellariam remittenda.*
6 *Facta ad vnum finem contrarium operari non debent.*

CONSILIVM I.

AN per Bullam Pauli III. fiat facultas ſuperioribus ordinis Pręmonſtraten. diſpenſandi cum ſuis ſubditis ſuper homicidio voluntario.

Reſpondeo primo, negari non poſſe, quod verba præfatæ Bullæ multum vrgeant ad dicendum præfatos Reuerendiſſimos Patres prædicti ordinis Illuſtriſſimi Præmonſtratenſis poſſe diſpenſare ſuper irregularitate ex homicidio voluntario contracto, & ideo diſputando ſatis poſſe id defendi.

Secundo, quòd non auderem ego conſulendo id affirmare. Tum quia non ſunt credenda, quæ non ſunt veriſimilia, cap. quia non eſt veriſimile, cum ſimilibus. de præſumptio. & non eſt veriſimile fel. recor. Paulum III. virum prudentiſs. voluiſſe concedere ordini prędicto facultatem prædictam, quæ maxima eſt, quamque nulli alij ordini conceſſit, neque Illuſtriſſimo ſummo Pœnitentiario Cardinali, neque toti ſacræ Pœnitentiariæ Prætorio concedit: & ita non diſpenſat eius D. Illuſtriſſima, niſi conſulto prius Sãctiſsimo D.N. & de mandato ipſius ſpeciali. Tum quia per eadem verba præfatæ Bullæ probaretur poſſe prędictos Reuerendiſsimos prælatos diſpenſare ſuper irregularitate bigamiæ. quod tamen non eſt dicendum: quia nec ipſe Papa ſolet diſpenſare in ea; niſi ob aliquam maximam cauſam. Tum quia inſolita non ueniunt in conceſsione generali, cap. fin. de off. Vica. lib. 6. Tum quia inſolita diligentia fraudis ſuſpicionem

nem inducit,l.ſi quis ſub condicione. adiuncta gloſ.quam Bal. ad hoc ibi notat,deeſt tit.quem cum alijs refert Decius conſilio 448.num. 23.& Felin.in cap.2.de reſcrip.Et ita inſolita negligentia excipiendi irregularitatem ex homicidio voluntario,& bigamia viderur arguere voluntatē fraudandi legem. 4 Tum quia clauſulæ ſolitæ apponi habentur pro appoſitis, l.fin.C.fideiuſſo.cap.cum M.de conſtitu. cap.2. de reſcrip.& ita exceptio irregularitatis,ex homicidio voluntario, & bigamia ſolita interſeri facultatibus ad diſpenſandum ſuper irregularitatibus conceſsis, cenſenda videtur 5 tacitè inſerta præfato priuilegio.Tum quia reſcripta, & priuilegia contra ſtylum Curiæ ſcripta poſſunt argui falſitatis per innumera, quæ congeſsit Fel.in d.cap.2.de reſcrip.à num.16.Tum quia bulla contra ſtylum Curię expedita remitti poteſt ad inſtātiam eorum,quorum intereſt, ad Cancellariam,vt in ea ſuppleatur,vel reſtringatur ſecundum eius ſtylum,iuxta regulam 25.Cancel.Tum quod præfatus Paulus III.excipiendo irregularitatem prouenientē ex iniuſta fructuum perceptione à poteſtate diſpenſandi,viſus fuit habuiſſe animum reſtringendi poteſtatem diſpenſandi conceſſam aliis religionibus,illa non excepta. Ergo non videtur habuiſſe animum ampliandi eam, cum facta ad reſtringendum non operentur ampliationem,neque è contrario,cap.fin.de verb.ſig. & l. rem legatam.ff.de adimen.leg.Tum denique,quòd videtur abſurdum dicere, Papam, qui voluit negare poteſtatem diſpenſandi ſuper irregularitate nata ex iniuſta fructuum perceptione, voluiſſe ampliare conceſsiones eiuſmodi ſolitas dari ad irregularitatem, ex homicidio,& bigamia natam. Cum fuerint qui dixerunt Papam non poſſe diſpenſare ſuper eis, iuxta cap.miror. 50.diſt.& notat.in cap.debitum de bigam.Cumque non concedat Papa eam ſuis nūtijs,& legatis etiam à latere,vt palam eſt his, qui viderunt facultates eis conceſſas: & ita nullatenus videtur conſulendum, l.nam quod abſurdum. ff. de bonis liber. Quamuis profecto in gratiam præfatorum Patrum Reuerendiſsimorum, quos ego multiplici ratione colo,contrarium libenter reſpondiſſem,ſi per conſcientiam licuiſſet. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium poſt irregularitatem obtentum, vt ſuum retinere nemo poteſt.*

1 *Præcepta negatiua obligant ſemper,& ad ſemper.*

2 *Præceptum de reſtituendo aliqua ex parte affirmatiuum obligat ſemper, ſed non ad ſemper.*

CON-

CONSILIVM II.

VTrum homicida, vel alius irregularis retinere ſine peccato poſſit beneficium quæſitum poſt irregularitatem ante diſpenſationem obtentam; & quid interea debet facere.

Reſpondeo, quod non poteſt retinere vllo tempore ante diſpenſationem illud beneficium tanquam ſuum, argu. c. 1. de reg. iuris libr. 6. ſicut, nec fur poteſt vllo tempore retinere rem furto ſubtractam tanquam ſuã,
1 cap. ſæpe. de reſti. ſpol. quia præcepta negatiua obligant ſemper, ſecundum Archid. c. ſi peccauerit. 2. quæſ. 1. & in ſumma. de pœnit. diſtin. 5. & præceptum de non furando quatenus continet præceptum de non retinendo alienum pro ſuo eſt negatiuum: & ita obligat ſemper, & ad ſemper ſeruandum. Poſſet autem retinere prædictum beneficium aliquo tempore boni viri arbitrio moderando, tanquam non ſuum, cum voluntate
2 relinquendi quam cito commode, & honeſte poteſt: quia præceptum de reſtituendo, & relinquendo rem alienam eſt ſaltem ex aliqua parte præceptum affirmatiuum; & quatenus eſt tale, obligat quidem ſemper, ſed non ad ſemper, per prædictum dictum Archidia. vbi ſupra deſumptum ex S. Tho. 2. 2. q. 43. art. 2. qui pulchram diuerſitatis rationem inter præceptum negatiuum & affirmatiuum reddit &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium per ſuperuenientem irregularitatem non vacat.*
2 *Gratia ad beneficia victui neceſſaria tacito quæſito non vitiatur.*
3 *Expreſſio eius quod faciliorem principem ad concedendum reddit vitiat gratiam.*
4 *Irregularis in choro canere, & alia officia facere, quæ laicus, poteſt.*

CONSILIVM III.

QVidam homicida iam diaconatu legitimè inſignitus habens, & poſſidens vnam canonicam eccleſiæ cuiuſdam Collegiatæ impetrauit à Papa diſpenſationem obtinendi beneficia ſimplicia non requirentia ordinem, quæ ſuo victui ſufficerent, quæque ſine altaris miniſterio poſſet tenere, non facta mentione quod haberet prædictam canonicam. Quæritur primo, an prædicta diſpenſatio valuerit.

Secundo, an eſto valuerit, vel non ualuerit, poſſit deſeruire prædictæ Canonicæ.

Pro

1 Pro parte affirmatiua primæ quęſtionis facit primo, quod præfatus conſulens non perdidit ipſo iure illum Canonicatum, quem ante homicidium legitime quæſiuit, cap. clericis. verbo priuetur. ne cler. vel monac. Innocen. & communis noſtris, cap. cum de conceſſ. præbend. Felin. c. Inquiſitioni. de accuſa. & alij alibi ſæpe, & ita non indigebat diſpenſatione ad retinendum, ſed tantum ſublatione irregularitatis ad ſe ordinandum, & ad alia beneficia obtinēda. Secundo, quod nō obſtat, quod in impetratione beneficij quærendiuit facienda mentio de beneficio iā quæſito, c. ſi proponente. de reſcrip. c. ſi motu. de præben. lib. 6. quia in caſu propoſito non loquimur de impetratione beneficij, ſed de rehabilitatione ad illud,
2 vt palam eſt. Tertio, quod etiam non obſtat, quod in impetranda diſpenſatione ad beneficia debet fieri mentio de beneficio quæſito, c. non poteſt. de pręb. li. 6. qa illud c. non agit de impetratione habilitatis, vel rehabilitatis ad beneficia; ſed de impetranda diſpenſatione ad ſecundam pluralitatem beneficiorum: & ita de alio genere diſpenſationis, ex quo non poteſt inferri ad aliud, l. Papinianus. ff. de mino. Quarto, quod non obſtat dicere, quod Papa difficilius conceſſiſſet prædictam diſpenſationem, ſi expreſſiſſet, quod habebat canoniam. Tum quia non videtur id eſſe verū: quoniā veriſimilius eſt, quod potius conceſsiſſet retentionem illius quā obtētionem nouam aliorum, arg. c. quemadmodum, de iureiurando. Nec obſtat quod non conceſſiſſet habilitatem ad noui quærenda: quia denegari poteſt, eo quod ſolum conceſsit ad quærenda vnum, vel plura ſimplicia, quæ ſufficerent ei ad honeſtè viuendum; quod conceſsiſſet etiam ſi expreſsiſſet, quod habebat canoniam: quia ſi illa ei ſufficiebat, nihil concedebat; & ſi illa non ſufficiebat, tantominus concedebat quantominus
3 egebat habendo illam canoniam. Tum quia licet omnis expreſsio, quæ mouet Principem ad facilius concedendam gratiam, efficiat eam ipſo iure nullam l. & ſi legibus. C. ſi contra ius, vel c. ſuper literis. de reſcrip. non tamen omnis taciturnitas veri, de quo iure cautum eſt, vt non expreſſo illo gratia ſit nulla, vt reſoluit Rota in nouis. deciſ. 31. de reſcrip. & Felinus cap. poſtulaſti. colum. 4. eodem titu. quos ſequitur in Manua. conſeſſ. numero 86.

AD SECVNDAM reſpondetur, quod, vt prædictum eſt, per homicidium, & irregularitatem ſuperuenientem non vacauit canonica; &
4 quod irregularitas per ſe ſola ſeparata ab excommunicatione interdicto, & ſuſpenſione, non videtur impedire actum canendi, & pſallēdi, nec per alios qui non ſunt peculiares, & appropriari actui ordinum, ſecundum mentem Innoc. c. fin. de exceſs. præla. nullo enim iure videtur probari, quod irregulari non liceat cauere, & pſallere in choro, & pronuntiare per ſe, & cum aliis officia diuina; modo abſtineat ſe ab actibus propriis ipſorum ordinum. tum per definitionem eius à nobis traditā in d. Manu. conſeſſ. cap. 27. num. 191. conſtat, irregularitatem eſſe idem impedimē-

tum ad accipiendum ordines, & ad utendum vſu acceptorum quatenus ſunt ordines; non tamen ab uſu eorum officiorum, quo laici vti poſſunt: at laici licitè poſſunt canere, & pſalere in choro, & extra illã officia diuina. Ergo & irregularis idem facere poſſet. Tum quod nemo dicet illegitimum cæcum, monoculum, manu, pede, aut aliquo alio membro mutilarum, peccare canendo, vel pſallẽdo in choro, vel extra illum: nec vſus cõmunis vrbis, & orbis contrarium ſeruat &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio presbytericida dicentis ſimpliciter ſe hominem occidiſſe, eſt nulla.*

CONSILIVM IIII.

QVI occidit voluntarie vnum presbyterum, abſolutus poſtea à peccato per Iubileum, impetrauit diſpenſationem ſuper irregularitate, dicens ſe occidiſſe quendam hominem, non facta mentione,) quod occiſus eſſet presbyter. Quæritur, an diſpenſatio ſit valida?

1 Reſpondeo, quod non, quia tacuit non exprimendo, quod de iure exprimendum erat, quod expreſſum retraxiſſet Principem à concedenda diſpenſatione, quod facit gratiam ſubreptitiam, cap. poſtulaſti, & cap. ſuper literis, de reſcript. Tacuit enim rerum, non exprimendo ſaris ſpecialiter Padæ delictum, quod commiſerat, quia expreſsit, quod occidit hominẽ, & ipſe occidit hominem presbyterum, quod eſt longe grauius. Non obſtat, quod ipſe dixi ſuper extrauag. de dat. & recept. num. 48. & in Man. cap. 22. numero 86. quod non omnis taciturnitas veri, quod expreſſum difficiliorem redderet Principem ad concedendum, reddit gratiam ſubreptitiam, ſed ſolum taciturnitas veri, quod iure mandatur exprimi, non inquam hoc obſtat, quia iura iubent exprimi delictum, ex quo naſcitur irregularitas. Super qua petitur diſpenſatio, quod non fuit factum hoc caſu, cum ſolum fuerit expreſſum homicidium in genere, quod verificari poteſt etiam in homicidio laici, & in caſu erat presbytericidium, & ita homicidium ſpecialiter, & grauiſsimè qualificatiuum, & conſequenter fuit admiſſa taciturnitas veri, quod iure debebat exprimi, & ita non ſolum non eſt contra hoc, quod ipſe, vt ſupra dixi, immo pro eo. Salua &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Irregularis eſt, qui dicit, vel facit aliquid, quo quis occiditur.*
2 *Diſpenſatus generaliter, eo quod interfuit bello iuſto, ſi aliquem ſcienter occidit, non dicitur diſpenſatus.*

CONSILIVM V.

VNus Lutheranus mortifere percuſſus venit ad exercitum Catholicum, dicens ſe eſſe Catholicum. Vnus ex Catholicis dixit compatiens ei, melius eſſet, vt omnino occideretur, cum ſanari nequeat, & cum dixiſſet, abijt, & quidam ex ijſdem, qui audierant, occiderunt eum.

Dubitatur primo, ſi ſit irregularis, qui dixit illa verba ex compaſsione.

Secundo, An diſpenſatus generaliter à Papa, eo quod interfuit illi bello iuſto, in quo multi fuerunt occiſi, ſe iuuante occiſores, cenſeatur diſpenſatus etiam in hac irregularitate, ſi quæ eſt?

1 AD PRIMVM, reſpondetur, videri eſſe irregularem, ſi ob eius dictum fuit in cauſa, q̃ fuit occiſus, ſaltē prius quam alias occideretur: quia licet nemo fiat irregularis, eo quod in bello iuſto interueniat, generaliter adhortando ſocios, cap. igitur. cum gloſſa cap. hortatu. 23. q. 8. car. penult. de homic. qui tamen ſpecialiter adhortatur aliquem ad occidendum, tunc incurrit irregularitatem, vt diximus in Manuali cap. 17. n. 215. cum ſequentibus.

2 AD SECVNDVM reſpondetur, quòd non videtur ſufficere prædicta diſpenſatio; quia in narratione petitionis non expreſsit aliquid, ex quo dici poſsit irregularis, vt ex prædictis colligitur: quia ſolum dicitur interfuiſſe armis, & iuuiſſe, non tamen iuuiſſe ad occidendum hunc, vel illum ſpecialiter.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis auſtilium generaliter ad vindictam hortans, ſi ſequatur homicidium.*
2 *Irregularis non eſt hortans alium ad vindictam, alias erat omnino occiſurus.*
3 *Priuilegium diſpenſandi ſuper homicidio voluntarium non includit.*

CONSILIVM VI.

AN Regularis, qui intellectis quibuſdam facinoroſis delictis a banitis in patriam, & amicum perpetratis litteras, ad eundem amicũ conſolatorias,& ad vindictam hortatorias ſcripſit, ignorat tamen, an ad eundem peruenerint, ſi deinde dicti banniti ab illo amico occiſi fuerint, debeat ipſe regularis reputare ſe irregularem,ita vt per extenſionem priuilegij Eugenij IIII. poſſit a ſuis ſuperioribus ſecum diſpenſari.

1 Reſpondetur primo, quod D. Conſulens non incurit vllam irregularitatem ſi prædictæ literæ conſolatoriæ, & hortatoriæ ob vindictam non comprehendebant ſpecialiter vindictam iniurioſam auctoritate priuata faciendam,qualem prçfatæ literę non includebant,ſi generaliter tantum ad vltionem hortabantur: quia mandatum generale, vel alia diſpoſitio generalis, quæ de natura verborum poteſt intelligi de re bona, & licita, & de mala & illicita, ſeu delicto, debet intelligi de re bona, & licita,l. ſi procurator. de condictio indebiti. ff. & cap. 1. de iure iur. lib. 6. cum ſimilib. & verbum vltio, ſiue vindicta intelligi poteſt de vltione iuſta, & vltione iniuſta,intelligendum eſt in dubio de iuſta, & qui hortatur alium ad vltionem,vel vindictam,intelligendus eſt hortatus ad vltionem iuſtam iuridice faciendam.

2 Secundo, quod etiam non incurrit D. Conſulens irregularitatem, ſi literę illæ non peruenerunt in manus eius, ad quem ſcribebantur,vel ipſe, aut illi qui fecerunt eam iniurioſe occidendo raptores, animo delibe rato ad faciendam vindictam iniuſtam,eſſent ita, quod feciſſent eam,etiã ſi literæ ad eos non peruenisſent, de iuxta gloſſ. ſing. receptam in ca. felicis §. illud pœnis lib. 6.

3 Tertio, quod D.Conſulens poteſt credere, id quod notatur feciſſe Eugenium ad extendendum priuilegium ſupradictum diſpenſandi extenſum, prout in nota continetur, ſed quod in effectu extenſio illa non extenditur ad irregularitatem, quæ naſcitur ex homicidio voluntario.tum. quia verba ipſius extẽſionis ſignificant, nõ extendi illud ad homicidas voluntarios. Tum quia etiam Legatis a latere, nec Summo Pœnitentiario Romæ datur poteſtas abſoluendi ab illa. Tum quia in priuilegijs religioſorum, quibus poſt Eugenium data ſunt huiuſmodi priuilegia, reſtringuntur, vt non comprehendant irregularitatem ex homicidio voluntario contractam: & cum negari non poteſt homicidia præfata fuiſſe iniuſta,& voluntaria, notumque ſit æqualem irregularitatem contrahere conſulentem, & mandantem atque occidentem, non poſſet D. Conſulens abſolui a præfata irregularitate virtute ſui priuilegij, ſi contraxit illam propter illas literas; quia conſilium tulit per illas ad homicidium voluntarium facitarendum.

Quarto,

Quarto, arbitrari me non teneri D. Conſulentem ad credendum in caſu propoſito contraxiſſe talē irregularitatem propter duo priora dicta, & ideo debere deponere ſcrupulum, donec ſciat literas peruenisſe ad eū, cui deſcribebantur, & fuiſſe cauſam, vt committerentur homicidia, quę non fuiſſent commiſſa ſi occiſorum animos nō auxiſſent illæ literæ ad ea facienda, & quod ſi noluerit deponere illud debere petere diſpenſationem ſecretam a Papa, vel ſua ſacra Pœnitentiaria &c.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium caſuale ex ludo licito ſecutum non facit irregularem.*
2 *Index condemnans, & miles in bello iuſto occidens fiunt irregulares.*
3 *Delictum ex ludo ſecutum in eo foro, in quo non eſt illicitur, punitus.*

CONSILIVM VII.

CErtabant aliquot pueri ludo lapidum, in quo alter alterum occidit. Quæſitum fuit, an ſic occidens ſit irregularis?

1 Dicendum videtur, quod huiuſmodi puer non ſit irregularis, ſi ludus, quo ludebat, erat licitus, vt eſt haſtiludium, & aliqua progymnaſinata; vel præexercitamenta militaria; quia homicidium caſuale non parit irregularitatem, quando prouenit ex ludo licito, cap. Ioannes, de homici. &
2 tradimus late in Manu. cap. 27. num. 211. Nec obſtat, quod Iudex condemnans alium, & miles in bello iuſto occidens manibus ſuis, eſt irregularis: quia id habet locum in homicidio ex propoſito, nos loquimur de caſuali. quod ſi ludus, quo ludebat puer, erat illicitus, quoad eccleſiam puer eſt irregularis; quia homicidium etiam caſuale ex opere illicito parit irregularitatem, c. continebatur. & cap. presbyterum, de homicid.
3 Non obſtat doctrina Ancharani in conſ. 283. & in cap. cum venerabilis. de conſuetud. quem ſequuntur plures, quod refert Hippolytus, in l. 1. nu. 101. ff. ad l. Cor. de ſic. quod occidens aliquem in ludo conſueto non tenetur pœna legis Corneliæ de ſicar. quia illa procedit quoad pœnam temporalem impoſitam a lege temporali: nos autem loquimur de pœna eccleſiaſtica impoſita a lege eccleſiaſtica, volo dicere, quod pœna impoſita a lege temporali, excuſat a pœna impoſita per legem, in cuius foro conſuetudo ludendi eſt licita, non tamen excuſat a pœna legis, in cuius foro illa conſuetudo ludendi non eſt licita, & ita licet ludus lapidum a pueris conſuetus fuiſſet licitus ſecundum leges ſeculares, & puer non incideret in pœnas legum ſecularium: incideret tamen in pœnas eccleſiaſticas in foro eccleſiaſtico, in quo ludus ille eſſet illicitus, & per con-

ſequens licet occidens caſualiter in haſtiludio, quod eſt licitum ſecundum leges eccleſiaſticas, non fieret irregularis, occidens tamen in torneamentis, quæ ſunt illicita ſecundum leges Eccleſiæ, licet ſint ſecundum leges ſęculi, incideret in irregularitatem inflictam per leges eccleſiaſticas. Puto tamen, quòd ſi ludus ille puerorum, quod certant lapidibus, fieret tanta cautela ſcutorum, clypeorum, vel peltarum, quo raro continerent homicidia, vel vulnera, eſſet ludus licitus; etiam ſecundum leges eccleſiaſticas, ſicut haſtiludia, per extrauag. 1. de torneament. Salua, quæ iuſtior, &c.

SVMMARIVM.

1 *Occidens citra modum inculpatæ tutelæ irregularis, ſed non ex homicidio voluntario.*

CONSILIVM VIII.

AN occidens alium pro ſua defenſione, ſed nõ ob ineuitabilem neceſſitatem, & ob id incurrens irregularitatem, cenſeatur irregularis ex homicidio voluntario indiſpenſabili?

Reſpondetur, quod non, per cap. 7. ſeſſione 14. Conc. Trident. quatenus habet, quod cum homicida voluntario, qui occidit ex propoſito, nullatenus eſt diſpenſandum; cum eo vero, qui non ex propoſito, ſed pro defenſione occidit, poteſt diſpenſari etiam ad miniſtrandum in ſacris ordinibus. per quod apparet, quod Concilium agit de eo homicida, qui eget diſpenſatione: & per conſequens de eo qui non occidit ob ineuitabilem defendendi vitam neceſſitatem, quia talis nullatenus eſt irregularis, clem. 1. de homicid. & ita qui occidit hominem non ex propoſito, ſed pro defenſione, excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, fit quidem irregularis, ſed non ea irregularitate, quæ deſcendit ex homicida voluntario indiſpenſabili. pro quo faciunt illa, quæ dicit Abb. in cap. olim il 1. de reſtitu. ſpoliat. num. 15. & ſeq. & optime in ca. ſignificauit, de pœnit. & remiſſion. quatenus probat pœnam ordinariam non eſſe imponendam ei, qui ſe defendendo iuſtum defendendi modum excedit, ſicut nec ille qui iuſto dolore motus occidit, iuxta tradita in l. ſi adulterium. §. Imperatores, ff. ad l. Iuliam de adulterijs. &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non eſt, membrum pro corporis ſanitate licite ſcindens.*
2 *Clericus non poleſt licite agere chirurgum, ſed ſic iuuare.*
3 *Clerici cum proteſtatione poſſunt in malefactores ſuos agere.*
4 *Clericus etiam proteſtando non poteſt ante ſententiam agere ad capturam in furem rerum ſuarum, niſi ſit fugitiuus. num 5.*

CONSILIVM IX.

QVæritur primo, vtrum monachus adiuuans chirurgum volentem abſcindere brachium putridum alterius monachi tenendo manum eius, abſciſo brachio fiat irregularis.

Secundo vtrum ſit irregularis Prælatus monaſterij, qui conqueſtus coram Iudice laico de fure cum proteſtatione, de qua in cap. prælatis. de hom. lib. 6. poſtea indicauit locum, vbi comprehendi poſſet fur qui fuit ibi comprehenſus, & poſtea fuit ſuſpenſus.

1 AD PRIOREM quæſtionē reſpondeo primo, q̃ non eſt irregularis ille qui licite tale brachium ad ſalutem totius corporis abſciderit, vt determinat Panor. in cap. ſententiam num. 23. cleric. vel monachi ſęcular. negot. & ideo laicus exercens illam artem non incurrit irregularitatem
2 ob alicuius membri obtruncationem iuſtam. Secundo, quod chirurgus exercens illicite illam artem incurrit irregularitatem, obtruncando tale brachium ſecundum eundem ibidem, inferens ex hoc quod clericus cui vetita eſt illa ars, iuxta notata in cap. tua de homic. incurrit irregularitatem per talem obtruncationem. Tertio, quod nemo (quod ſciam) ante nos tangit in ſpecie quid ſit dicendum de adiuuante chirurgum in abſciſſione talis membri in Manual. Confeſſ. cap. 27. num. 217. vbi noue reſolu imus huiuſmodi adiuuantem non fieri irregularem. quod etiā infra eod. conſ. 18. deciditur.

3 AD SECVNDAM reſpondeo primo, facile videri poſſe alicui partem negatiuam eſſe veram. Tum quia videtur caſus expreſſus pro illa in dict. cap. prælatis de homicid. lib. 6. quatenus habet, prælatos, & omnes alios clericos poſſe conqueri de malefactoribus ſuis coram Iudicibus ſęcularibus, ſine metu irregularitatis incurrendæ, propterea q̃ illi eos occidant, vel membris mutilent, modo expreſſe proteſtentur nolle ſe vt aliqua pœna ſanguinis eos puniant, ſed tantum cogant ad reſtituendum damnum illatum, & faciendum iniuriarum emendam. Tum quia prædictis prælatis, & clericis non ſolum licet conqueri, & petere prædicta, ſed

cta, ſed etiam conqueſtionem proſequi, præſentare teſtes, & facere omnia illa quę pertinent ad obtinendam victoriam ſuper ſua conqueſtione, & petitione, ſecundum omnium mentem. At indicare locum vbi malefactor eſt, & captura eius, pertinere videntur ad prædictam victoriam obtinendam, propter poſitiones quæ ipſi fieri poſſunt, & reſponſiones quas cogitur facere ſi capiatur. Tum quia ſecundum Petrum ab Anchar. quem ſatis ſequitur Francus in dict. cap. prælatis, poſſent prędicti prælati poſt ſententiam latam petere executionem eius, & vt malefactores condemnati capiantur, qui licet reſiſtendo familiæ iudicis occidantur, non ob id prædicti prælati erunt irregulares.

4 Pro parte autem affirmante, ſcilicet, quod prædictus prælatus ſit factus irregularis, vrget fortiter, primo quod cap. prædictum prędictis probat quidem quod eccleſiaſtici poſſunt agere contra ſuos malefactores ciuiliter cum proteſtatione prædicta ſine metu irregularitatis, & conſequenter vt argumentum primum pro parte negante factum probat, poſſunt proſequi litem, & facere articulos, poſitiones, probationes, & alia ad victoriam ciuilem neceſſaria. At captura malefactoris non eſt neceſſaria ad obtinendam ciuilem victoriam, iuxta notata in l. conſentaneum, & authent. qui ſemel C. quomodo, & quand. Iudex & cap. fin. vt lit. non conteſt. Secundo, quod non videtur licere clerico ſine metu irregularitatis, etiam præmiſſa proteſtatione, petere a Iudice ſęculari, vt capiat malefactorem ſuum, ad hoc vt cogat eum ſoluere ſibi damnum, quod fecit, ſaltem antequam condemnetur, ergo nec iuuare eum ad capiendum, nec conſequenter indicare locum, vbi capi poſſet, arg. authen. multo magis C. de ſacroſanct. Eccl.

5 Per quę omnia coniuncta videtur hęc quæſtio difficilioris reſolutionis eſſe quam a principio apparebat, & videtur in præſentia reſoluenda cum hac diſtinctione, quod, ſi fur erat fugitiua perſona, ita quod probabiliter crederetur, quod ſententia contra eum lata parum profuiſſet, niſi perſona detineretur, licuiſſet prælato indicare locum, vbi erat, ſicut capere, & petere, vt caperetur, alioquin non, ea ratione diuerſitatis quod priore caſu eſſet neceſſaria captura ad effectum ſententiæ etiam ciuiliter latæ, in poſteriore vero non. Pro qua diſtinctione facit quod debitor fugitiuus capi poteſt auctoritate priuata l. ait prætor §. ſi debitorem ff. quę fraudem creditorum, non autem qui non eſt fugitiuus. &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non eſt percuſſus percuſſorem detegens, licet ipſe poſtea occidatur num. 3.*

1 *Homi*

1 *Homicidij causa propinqua, & non remota parit irregularitatem.*
3 *Damnandus non est, qui nocentem etiam extra iudicium infamat.*
4 *Dictum satis directum in alicuius mortem, ea secuta facit irregularem.*
4 *Argumen. a remotione generis ad remotione m speciei validum.*
5 *Irregularem facit mors non intenta ex opere illicito in illam directo.*

CONSILIVM X.

SAcerdos quidam reperit in sua possessio ne latronem quendam bannitum, a quo fuit minis, terrore, & gladio gutturi applicato pessime affectus, & ob id cum in domum esset reuersus minutus sanguine, & à multis interrogatus noluit dicere causam donec elapsis septem vel octo horis cuidam compatri suo id eum flagitanti dixit nomen eius, a quo passus fuit: addens, quasi per iocum, & tamquam non verisimile, ite, & eius caudam apprehendite, significans eum iam non inuentum iri: quippe cui tanto temporis fuisset aufugiēdi, cuius compatris indicio fuit inuentus latro a iudice, & occisus ab vno comite ipsius. Quæritur, an prædictus sacerdos sit irregularis.

1 Respondetur, non esse, primo quidem quia ipse non occidit, non iussit, nec consuluit, immo multo tempore tacuit, cum conqueri posset apud Iudicem iuste protestatione facta ne procederetur ad sanguinis effusionē, iuxta cap. prælatis, de homicid. lib. 6.

2 Secundo, quod etiam nullatenus fuit causa propinqua illius homicidij, quia esto eius dictū fuisset causa sine qua non fuisset secuta tam cito illa mors, non tamē fuit causa propinqua, sed longe remota: & ad irregularitatem incurrendam non sufficit, quod quis sit causa homicidij remota, sed oportet, quod sit propinqua, cap. de occidendis. 23. q. 5. & iuxta glos. sing. & recept. in cap. de cætero. de homic. causa vero propinqua homicidij illiciti definitur a nobis in Manua. confess. cap. 27. num. 220. esse dictum aut factum illicitum sufficienter in deformationem idest homici-
3 dium, uel mutilationem directum, quale non fuit dictum D. Consulentis. Tum quod non fuit illicitum: nullo enim iure tenebatur illud quod dixit tacere: cum tam naturali, diuino, quàm humano, liceret ei ob illam in curiosam affectionem illum accusare, & etiam extra iudicium prodere, iuxta illud Pauli Iurisconsi. in l. eum qui. ff. de iniurijs. *Eum qui nocentem infamat, non esse condemnandum: peccata enim nocentium inulta non esse, & oportere, & ea expedire.* Vbi glossa recep. in verbo infami addit esse verum id, siue faciat id in iudicio, siue extra, per multa iura, quæ ibi allegantur, & traduntur in Man. conf. cap. 18. n. 31. & is cuius violentiam amico detexit sacerdos, erat vir iniquus, & similibus, & maioribus violentijs in
4 famatus, & damnatus, & exbannitus, vt ponitur in facto. Tum quod illud dictum non erat sufficienter ordinatum ad mortem: quia illud dictū

dicitur

dicitur ſufficienter directum in mortem alicuius, quod ſuapte natura, vel intentione dicentis dirigitur in illam, vt in d.cap.27.nu.211.definitur: & prædictum dictum ſacerdotis, nec ſuapte natura, nec intentione proferentis, dirigebatur in mortẽ: alioquin quodcumq; dictũ alteri crimen alterius morte dignũ propalaret, diceretur eſſe dictũ ſufficiẽter directũ in illam, quod valde abſurdum eſt, & ita non dicendum, l.nam quod abſurdum. ff.de bonis liber. Nec poteſt dici directum in mortem citius inferendam, arg.a remotione generis ad remotionem ſpeciei, quod eſt validum, iuxta gloſſ.iunct.& textum in l.ſi cauſa cognita. ff.C.de tranſact.& Bal.in l.conuentiuncula.C.de epiſc.& cleri.vt, ſi non eſt animal, non eſt homo.

5 Tertio facit, quod tunc demum mors non intenta ſecuta ex opere facit quem irregularem, quando opus illud illicitum eo reſpectu eſt tale, quod dirigitur in illam, vt in d. num. 220. dicitur, qui mittit aliquem aliqua intentione mala, puta furandi aliquid, & illo in via ictu fulminis occiſo non eſt irregularis: quia licet miſſio illa in ſe eſſet illicita, & ex ea ſit ſecuta mors, quatenus tamen erat illicita, non dirigebatur ſufficienter in illam, & ita eſto dictum prædicti ſacerdotis eſſet illicitum quatenus illum diffamabat, quod tamen non eſt verum, vt dictum eſt, non tamẽ erat illicitum per directionem in mortem latronis, ſed alio reſpectu, videlicet publicati ſecreti. Cum igitur eius dictum non fuerit illicitũ, nec cauſa propinqua, licet forte fuerit cauſa remota ſine qua non, conſequens eſt eum qui dicit illud non eſſe irregularem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iudici, ſeu eius miniſtris reſiſtens iuſte occiditur.*
2 *Irregularitas etiam ex homicidio iuſto contrahitur.*
3 *Irregularis nemo in foro fori, niſi probetur, iudicandus.*
3 *Pugnans in bello iuſto, licet multi ab alijs occidantur, non fit irregularis.*
4 *Occidens ne occidatur non eſt irregularis.*
5 *Occidens ſe defendendo, cui fuga fuiſſet dedecori, non peccat.*
6 *Irregularis non eſt, qui tute nequiens fugere inuaſorem occidit.*

CONSILIVM XI.

PRæfectus vigilum miſit tres ex ſuis ſatellitibus ad detinendum, & cõprehendendum fures quoſdam fructuum hortorum, & vinearum; & obuiauerunt quinque armatis bombardis, qualibus etiam erant armati illi tres, & pugnauerunt omnes: appropinquante tamen prefecto cum

alijs

alijs ſuis fugerunt latrones, vno tamen eorum manente mortuo. Quæritur, an N. qui erat vnus ex tribus præfatis, ſit irregularis.

Reſpondetur primo, tria poſſe allegari ad excuſandum præfatum N. ab irregularitate. Primum, quod iuſte fuit occiſus ille, qui fuit inuentus mortuus, quoniam iuſſu Iudicis Præfectus Vigilum pugnauit contra iniuſte reſiſtentem, quem damnaret, C. vt uim & l. vt patriæ. ff. de iuſt. & iure. Secundum, quod non poteſt probari occiſum fuiſſe iuſte N. Tertium, occiſum fuiſſe illum ad defenſionem neceſſariam præfati N. & aliorum trium.

2 Secundo, reſpondeo horum primum non ſufficere ad excuſandum ab irregularitate: quia etiam ex homicidio iuſto naſcitur Irregularitas, per cap. ſententiam ne cle. vel monach. per quod probatur iudicem iuſte occidentem, vel iubentem occidere, eſſe irregularem vna cum omnibus, qui adiuuant eum ad ferendam ſententiam, inde etiam in bello iuſto occidit ſuis manibus aliquem, etiam infidelem, fit irregularis, cap. penul. de homicid. a contrario ſenſu, quod ad hoc allegauimus in rubr. de iudicijs num. 107.

3 Tertio, quòd per ſecundum prædictorum poſſet excuſari quoad forũ exterius ab irregularitate prædictus N. Tum quia nemo debet iudicari eſſe irregularis, niſi probetur c. ad audientiam, & ibi Innoc. communiter de homic. Tum quia qui pugnat in bello iuſto pro iuſto bellante, & non occidit, nec mutilat manibus ſuis, non fit irregularis; etiam ſi multi occidantur ab vtraque parte, & etiam ſi percutias aliquos, modo nõ occidat, nec mutilet, vt eſt caſus ſing. in d. c. penul. & quod ad hoc dixit eſſe ſingulare Panor. in cap. 2. de immuni. Eccleſiarum num. 17. & nos retulimus in dict. rub. de Iudicijs num. prædicto.

4 Quarto, quòd tertium prædictorum excuſaret præfatum N. ab irregularitate, ſi ipſe etiam ſuis manibus occidiſſet aduerſarium ad euitandam mortem, quæ aliter quam per occiſionem non poſſet euitari, per clem. 1. de homicid. ſed dubium eſt an prefatus N. occidiſſet ad ſe liberandum à morte alias ineuitabili: quoniam videtur potuiſſe euitari illa per fugam.

5 Quinto, quòd ad excuſandum occidentem à peccato ſufficeret quòd non teneretur fugere propter iniuriam, & dedecus quæ inde ſibi reſultarent; nõ autem ad liberandum ab irregularitate: quia irregularitas ſine peccato poteſt contrahi, & contrahitur quotidie, vt prædictum eſt, quam reſolutionem tradit Panor. in c. olim. 1. de reſtit. ſpoliat. quem nos citamus, & ſequimur in Manua. noſtro confeſſ. cap. 27. num. 211. & cap. 15. num. 4.

Sexto, quòd licet potentia fugiendi mortem per fugam excuſet à peccato eum qui non poteſt fugere ſine iniuria & dedecore, non tamen ab
6 irregularitate vt prædictum eſt: videtur tamen hoc limitandum de fuga,

per

per quam ſine periculo mortis poſſet fugere: quia ſi fuga eſſet periculoſa ob caſum, vel velocitatem inſequentis hoſtis, vel ob viarum, & alia impedimenta, tunc excuſabitur etiam ab irregularitate: quia cẽſeretur mors ineuitabilis, cum ſine periculo probabilis mortis non poſſit vitari, vt ait pulchre Zenzelinus, quem ſequitur Bonifacius in d. clem. 1. num. 75. de homicidio, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pugnans in bello iuſto ſi per ſe non occidit, licet viuerit, non eſt irregul.*
2 *Irregularis in dubio foro fori nemo iudicandus, ſecus in foro poli.*
3 *Occidens alium alias occidendus quando nec peccat, nec ſit irregularis.*

CONSILIVM XII.

TRes miſſi à Iudice ad quærendum latrones obuiauerunt quinque latronibus & bannitis, vtriſque erant arma ſclopetica, & vtrinq; pugnatum eſt, ſuperuenientibus iudice & alijs fauentibus ei, fugerunt latrones, ex quibus vnus inuentus fuit mortuus. Quæritur, an N. qui fuit vnus de tribus primis, qui fauerunt Iudici, ſit irregularis.

1 Præſupponendo primo, quod qui pugnat in iuſto bello non efficitur irregularis, ſi non occidit ſuis manibus, quamuis iuuet alios ſocios occidentes per tex. in cap. penul. de homicid. quem ad hoc putat ſing. Panor. cap. 2. de immu. eccle. n. 7. & nos eum ad hoc citauimus in rubr. de iudi. nu. ex quo ſequitur quod N. non eſſet irregularis, ſi ſciretur quod ille mortuus non fuit occiſus ictu N. quia pugnas erat iuſta ex parte Iudicis, &
2 ſuorum ſociorum: & conſequenter non eſſet iudicandus in foro exteriori irregularis; quia non probatur quod eius ictu fuit mortuus; & nemo debet iudicari irregularis in dubio à Iudice, ſecundum Innoc. recep. in c. ad audientiam, de homicidio.

Secundo, præſuppono, quòd licet Iudex non debeat iudicare quem irregularem in dubio quoad forum exterius: ipſe tamen, de quo quæritur an ſit irregularis, debet in dubio iudicare ſeipſum irregularem, argu. cap. iuuenis de ſponſal. & etiam prædicti cap. audientiam.

3 Tertio, quòd qui occidit alium pro defenſione ſua, & ad euitandam mortem alias ineuitabilem, non eſt irregularis, clem. 1. de homic. ex quo ſequitur quod ſi præd. N. & alij ſocij eius pugnauerunt ad defendendas vitas ſuas, quas aliter probabiliter non potuerint defendere, non eſſent irregulares. An autem qui euitare poteſt mortem fuga, dicatur occidere ad euitandam ineuitabilem mortem, quæſtionis eſt, quam tractãt Panor. & ad-

& additio eius in cap.olim 1. de reſtitut. ſpolia. & Panor. quidem videtur tenere quod non peccat,ſed eſt irregularis: additio autem eius videtur tenere,quod peccat, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa remota homicidij non facit quem irregularem.*
2 *Cauſa homicidij propinqua eſt dictum, vel factum illud ſufficienter directum,& quod ſit tale.*

CONSILIVM XIII.

QVidam religioſus dixit quibuſdam colloquentibus de quadam muliere interfecta ſine vlla mala intentione, Eſt ne forte illa mulier vna,quam ego vidi nudius tertius euntem cum ſuo marito extra vrbem?per quod dictum Auditores deferunt ad Iudicem, qui per illud inquiſiuit contra interfectorem. Quæritur,præfatus Religioſus an ſit irregularis.

1 Reſpondeo primo, quod opportunum fuiſſet declarare an præfatus interfector fuit Prætoris iuſſu occiſus,nec ne: quoniam certum eſt præfatum Religioſum non fuiſſe factum irregularem, niſi poſt mortem ſeu mutilationem membri conſequutam, vt & nos poſt alios tradidimus in Manu.confeſſ.cap.27. num.219.

Secũdo,quòd non videtur præfatus Religioſus factus irregularis, etiãſi Prætoris iuſſu fuerit occiſus interfector.Tum quia non occidit eum, neque dedit conſilium,nec auxilium,nec fauorem interfectori. Tum quod non obſtat,quod dederit cauſam mortis per ſuum dictum, eo quod dixit illud ſine intẽtione mouendi Auditores, vel Prætorem ad inquirendũ contra interfectorem: & illud dictum,nec ſuapte natura, neque intentione proferentis dirigebatur ad præfatam interfectionem; & non omnis cauſa,ſine qua non ſequeretur mors, nec mutilatio,ſufficit ad irregularitatem incurrendam:quia oportet vt ſit propinqua,iuxta gloſſ.ſing.& communiter recep.cap.de cætero de homicid.cauſa vero propinqua, vt ſatis diligenter nos definiuimus in dicto Manua.cap.27.num. 210.& nu.219.

2 eſt dictum, vel factum ſufficienter directum in mortem, vel mutilationem:dicitur autem ſufficienter directum, quando ad illum finem dirigitur intentione dicentis, vel facientis, vel ſuapte natura.at præfatum dictum nec ſuapte natura,vt palam eſt,nec intentione dicentis ad mortem interfectoris directum fuit.Salua,&c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Irregulares ſunt omnes rixæ iniuſte aſtantes ſecuto homicidio.*

CONSILIVM XIIII.

DVo Sacerdotes cum alijs laicis,& cum armis adierunt carcerem ad liberandum Philippum in eum coniectum: & cum extraxiſſent eũ ſuperuenerunt apparitores Iudicis,qui eum conabantur reducere in carcerem:in qua rixa occiſus fuit vnus ex parte appatitorum. Quæritur an prædicti ſacerdotes effecti fuerint irregulares, etiam ſi non occiderint, nec percuſſerint.

1 Reſpõdetur primo,quod prędicti ſacerdotes effecti ſunt irregulares; quoniam ex parte volentium liberare Philippum fuit rixa ſeu bellum iniuſtum:Et quoties aliquis in bello iniuſto occiditur,vel mutilatur,omnes, qui ſtant à parte iniuſte bellantẽ,fiunt irregulares, per ea quæ nos tradimus in Manua.noſtro Confeſſ.cap.27.nu.220.221.& 222.

Secundo,quod non ſufficit eis diſpenſatio, quæ à ſacra Pęnitentiaria poſſet haberi:quia illa non prodeſt, niſi quoad forum interius:& prædicti Sacerdotes indigent diſpẽſatione etiam quoad exterius,& ideo oportet eam obtinere per officium Datariæ quoad vtrumque forum, &c.

SVMMARIVM.

1 *Occidentes etiam iuſte adiuuans eſt irregularis.*
2 *Irregulares ſunt comitantes executorem mortis ſententiæ.*
3 *Irregulares iuſte occidentes,vel ad id adiuuantes.*

CONSILIVM XV.

QVæritur,an ſit irregularis Horatius, qui ex facinoribus bannitorũ commotus,cum armis comitatus eſt eos iuſte inſequentes, vt eorum fugam impediret,ſi poſtmodum ab eiſdem occiſi fuerint,licet ipſe nullum percuſſerit,nec occiderit.

Videtur dicendum primo, prędictum Horatium oratorem eſſe laude
1 dignum ob multa,quæ dixit,& fecit,& procurauit. Secundo,quod occaſio prædicta poteſt dici iuſta,ſaltem quoad forum exterius; præſertim ſæcula-

ſæculare: quia occiſus erat ita bannitus, vt liceret alijs impune occidere illum: ita quod non incurrerent pœnam aliquam occidentis aliquem, a qua iudex banniens poſſet occidentem liberare. Tertio, quod prædictus orator Horatius incidit in irregularitatẽ. Tũ quia licet nõ occiderit, nec voluerit occidere, nec conſuluerit, nec mandauerit, nec rogauerit occiſionem; non poteſt tamen negare, quod non fuit cooperatus alijs tribus, qui voluerunt occidere illum & occiderunt. Tum exeundo è domo cum illis ad occidendum eum: Tum ferendo arma cum illis ad id faciendum: Tum ad impediendam fugam banniti occiſi: Tum quod omnes qui comitantur Iudicem docentem aliquem ad exequendam ſententiam mortis; etiamſi nihil aliud agant, efficiuntur irregulares ſecundũ omnes. Ergo fortiori erit orator talis comitando, & aſſociando priuatos homines ſententiam banni exequentes, & cooperantes mortem, & adiuuando eo modo, quo dicendum eſt. Tum quia Non obſtat dicere, quod mors fuit iuſta: quia omnis qui mortem infert etiam iuſte, fit irregularis, non quidem irregularitate tam malignantis naturæ, quam eſt illa, quæ naſcitur ex homicidio iniuſto, ſed alia alterius ſpeciei non tam malæ, nec tam difficilis diſpenſationis: & ita Sanctiſſimus D. N. de natura & more pius, & ad miſerandum facilis benigne diſpenſabit ſuper ea cum oratore adeo pio, & pro iuſta, qua eſſe debemus in huiuſmodi pios bannitos animaduerſione. Ad gloriam Dei miſericordiſioſſimi, eiuſdemque iuſtiſſimi, qui nos tandem ad cæleſtia regna perducat. &c.

1 2 3

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non eſt clericus bellans in bello iuſto, in quo multi periere.*
2 *Bellum iniuſtum non facit iniuſtitia generalis, ſed ſpecialis.*

CONSILIVM. XVI.

AN clericus pugnans in bello alioqui iuſto incurrat irregularitatẽ, ſi ſocij eius occidant aliquos, licet ipſe non occiderit, eſto percuſſerit.

1 Reſpondeo negatiue per cap. penul. de homic. quod expreſſe loquitur de Clerico. Nec obſtat, quod licet clerico pugnare etiam in bello iuſto, cap. ex multa. §. fin. de voto. cap. conuenior. 23. q. 8. & quod conſulens forte erat clericus ordine ſacro inſignitus: & conſequẽter ex parte ipſius iniuſtum bellum erat. Tum quia prædictum cap. penul. de homicid. loquitur de Clericis, quibus nõ licebat pugnare, vt expreſſe adnotat ibi Pano. in 1. not. quos tamen non incurrere irregularitatem ex ſola percuſſione: niſi

ne;niſi occidiſſent,declaratur ibi. Tum quia non ſufficit bellum eſſe iniuſtum in iuſtitia generali eo quod ſit contra leges charitatis, vel aliarum virtutum:qualia ſunt bella iniuſta malo animo, vel alia circumſtantia perſonæ bellantis, ad hoc vt incurratur huiuſmodi irregularitas ſed oportet vt ſit iniuſtum iniuſtitia contraria iuſtitiæ ſpeciali, quæ conſiſtit in his, quæ ſunt ad alterum, & ponit æqualitatem in rebus exterioribus, iuxta Ariſt.5.Eth.& S. Thom. 2.2.q. 58.art.2.7.& 8. Vnde nec miles, qui malo animo militando capit ſpolia hoſtis, non tenetur ad reſtitutionem,ſi bellum legibus iuſtitiæ ſpecialis alioqui eſt iuſtum:neque lictor malo animo occidens damnatum à Iudice tenetur reſtituere veſtes illius, quas lucratur occidendo,vt poſt Caiet.ſecunda ſecundæ q.40.ar. 1.tradimus in repet.c.inter verba.11.q.3.concluſ.6.coroll.70. num. 874. &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis ex homicidio voluntaeio fit, qui ſine mandato Iudicis banniti occiſores iuuat.*
2 *Irregularis beneficia quærere nequit ſed quæſita retinere ſic.*
3 *Epiſcopus ſuper irregularitate ex homicidio voluntario.*

CONSILIVM XVIII.

QVidam Clericus in ſacris conſtitutus ſcienter, & appoſtato modo aſſociatus eſt quendam occidere volentem bannitum,eo quod iſte clericus vna cum cæteris alijs armatis cum ſcloppis contulit ſe in locum vbi iſte bannitus exiſtebat, cum eum vidiſſet,hi,verbis exclamauit, qua, qua,qua:ecce ego inueni eum,propter quod vna cum cæteris iſte principalis intendens bannitum occidere contulit ſe ibi, & omnes ſimul cum eorum ſcloppis eum interfecerunt, inter quos clericus prædictus exiſtebat eundem eodem modo feriendo.Mortuo bannito amputarunt eius caput,& abierunt.

Quæritur primo, nunc an iſte Clericus ſit irregularis.

Secundo,an poſſit habere beneficia Eccleſiaſtica.

Tertio, an habita ſaltem ſimplicia licite poſſit retinere.

Quarto, an poſſit ad ceteros ordines promoueri ſine diſpenſatione.

Quinto,an epiſcopus poſſet diſpenſare cum eo in beneficio ſimplici.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo quod is clericus proculdubio eſt irregularis, & non qualis qualis, ſed ex homicidio voluntario;præſuppoſito quod abſque auctoritate publica ipſe & alij illū occide-

occiderunt, tamquam priuati non facti executores iuſtitiæ particulariter, vel generaliter: quia inuaſio iniuſta fuit ex parte illorum: & adeo quidem, quod licet non fuiſſet occiſus per ictum prædicti clerici, ipſe tamen eſſet irregularis, tamquam cooperator & auxiliator, iuxta cap. ſicut dignum. §. fi. de homicid. & tradita à nobis in Manual. cap. 27. num. 224.

2 AD SECVNDAM, quod ante diſpenſationem non poteſt noue acquirere beneficia eccleſiaſtica, iuxta dictum Panor. in c. cum noſtris. de conceſſ. præb.

AD TERTIAM reſpondeo, quod beneficia iam quæſita non vacant per irregularitatem, & poteſt ea retinere, donec illis per iudicē priuetur, iuxta Innocibidem communiter recep. cuius dictum non arbitror corrigi per Concilium Trident. infra allegandum.

AD QVARTAM, quod nullatenus poteſt iuſte promoueri ad ſuperiores ordines, iuxta diffinitionem irregularitatis poſitam à nobis in Manual. cap. 27. & ei addita num. 191. & per Concilium Trident. infra citandum.

3 AD QVINTAM, quod non poteſt epiſcopus diſpenſare cum eo, etiā ad hoc, vt beneficiū ſimplex obtineat: quia hoc homicidiū fuit voluntariū, in quo non poteſt diſpenſare epiſcopus ad vllū ordinem, nec ad vllum beneficium etiam ſimplex, vt ſtatuitur in c. 7. de refor. ſeſſ. 14. Concil. Triden. tranſcripto à nobis in d. Monual. c. 27. & num. 140. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non ſit clericus iuuans chirurgum ſcindentem membrum.*

CONSILIVM. XVIII.

AN clericus iuuans chirurgum ad ſcindendum aliquod membrum, quod arte chirurga ſcindi debet, fiat irregularis?

1 Reſpondetur, quod non. tum quia nullo canone id exprimitur: & irregularitas non contrahitur, niſi in caſibus expreſſis à iure, c. is cui. §. fin. de ſententia excommunicationis lib. 6. Tum quia per mutilationem mēbri ſanitatis cauſa factam non incurritur irregularitas, c. ſi quis à medicis 55. diſt. etiam ſi à ſemetipſo, ſi eſſet chirurgus, ſibi amputaſſet membrum putridum, non incurreret irregularitatem per prædictum c. à contrario ſenſu, quatenus habet eum, qui cum ſanus eſſet ſeſe abſciderit irregularē fieri. Tum per alia multa, quæ ad hoc propoſitum noue adduximus in Manua. Confeſ. cap. 27. num. 217.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non fit percutiens, niſi occidat, vel mutilet.*
2 *Irregularis non eſt, qui non impedit, cum poſſet, homicidium.*
3 *Percuſſionem clerici alieno nomine factam ratificans non excommunicatur.*

CONSILIVM. XIX.

N dixit aliquas iniurias contra L. & proſequebatur eas: & quidã presbyter frater L. impediebat fratris ſuo exitũ à domo, ne mala cõſequerentur, monẽdo N. vt ceſſaret ab iniurijs, & inde recederet; ille vero noluit recedere, nec ceſſare ab iniuriando: immo retaliando vnam iniuriam, quam ei L. dixit, clamando addidit illa verba apud homines valore iniurioſa, mentiris, mentitis, multis etiã nobilibus præſentibus; cum tñ N. eſſet abiectus, & origine ſaracenus, prædictus presbyter turbatus magnitudine iniuriæ in fratrem ſuum illatæ, non detinuit fratrem, nec impediuit ei exitum: & ita exiuit, & N. enſe euaginato confodit. Quæritur an dictus presbyter ſit irregularis?

1 Reſpondetur primo, quod ſi ex illa percuſſione non fuit ſecuta mors, non eſt irregularis: quia percuſſio, per quam nõ fit mutilatio, nec occiſio,
2 non efficit quem irregularem. Secundo, quod magnæ quæſtionis eſt an ſit factus irregularis, ſi ex præfata percuſſione ſecuta fuit mors, vel mutilitatio membri: & mihi videtur quod nõ, ſi prædictus presbyter nõ iuuit fratrem aliquo modo cooperando, ſed ſolum ſe habuit negatiue non impediendo: ſicut nec furti tenetur, qui videt aljũ furari, vel velle furari, ſed non iuuat illum, nec admonet dominum rei, vt caueat ſibi, argumẽto eorum, quæ dixit Hadrianus in 4. ſentent. in titulo de reſtitutione. q. 1. col. 7. fol. 100. quem nos fuimus ſecuti in Manu. confeſſariorum in cap. 14. num. 7. quamuis etiam forte conſentiendo in peccato, nõ tamen incurrerit pœnam excommunicationis, & irregularitatis, ſicut nec onus reſtitutionis damni dati: pro quo eſt argumentum optimum in cap. cum quis,
3 de ſent. excomm. lib. 6. quatenus probat eum, cui placet, vel conſenſit ſimpliciter, vt alius percutiat iniuſte clericum ſuo proprio nomine, & ſine mandato ipſius, etiam ſi poſtea ratificet, non eſſe excommunicatũ; quia nemo poteſt ratificare quod ſuo nomine non eſt geſtum. Salua &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non fit percutiens alium in facie; etsi perpetuo macula maneat.*
2 *Irregularis non omnis alium faciens irregularem.*
2 *Irregularitas non contrahitur ex eo, quod percussio est publica, & percussus clericus.*

CONSILIVM XX.

QVidam percussit alium vulnere graui, & deformi, quo totam faciē eius adeo deformauit, vt ob hoc adierit Iudices, idque publice fecit. Quæsitum est an sit irregularis, ita vt beneficia non possit habere absque dispensatione Papæ.

1 Respondeo, q̄ non. Tū quia nullo iure id cauetur: & nulla irregularitas contrahitur in aliquo casu, in quo id iure non exprimitur, cap. is qui cum glos. recept. de sententia excommunicationis lib. 6. Tum quia licet mutilans alium membro fiat irregularis, debilitans tamen alterius membrum, etiam adeo, vt eo vti non possit, non est irregularis, vt nos contra quosdam alios probamus in nostro Manu. confes. ca. 27. num. 207. Tum quia non est uerum id, quod aliqui, quos ibidem referimus, dixerunt,
2 eum, qui alium efficit irregularem, fieri irregularem, quia id nullo iure cauetur: & qui generat filium extra matrimonium, qui est irregularis, non propterea ipse fit talis: & Iudex damnans aliquem furti, facit eum irregularem, non tamen ob id ipse fit talis, & ob alia quæ ibidem tradimus. Tum quia quoad hoc nō refert, quod percussio fuerit facta publice, an occulte, & an percutiens, & percussus sint clerici vel laici; quia differentia illa quoad hoc nullo iure traditur. Tum denique, quod non obstat, id quod supra diximus, eum, qui deformat alium, esse irregularem: quia, vt ibidem admonuimus, per verbum deformare intelleximus occidere, vel aliquo membro principali mutilare gratia breuitatis, ne frequenter cogeremur dicere occidere, vel mutilare, quæ sunt verba clem. 1. de homicid. quæ non habet, vt quidam imponunt ei, mutilare, & truncare, sed tantum mutilare, quod multum facit ad dicendum, quod non quæcumque deformatio, etiam grauis, facit quem irregularem, sed solum illa, quę tollit formā rationalem, qua tollitur vita humana, vel tollit formam accidentalem, qua inducitur dedecus humanæ vitæ, quod efficit membri principalis defectus, qualis non fuit factus per prædictam percussionem, &c.

SVMMARIVM.

1. *Dubitans partem tutiorem eligere tenetur, non qui ignorat.*
2. *Filius non tenetur credere matri asserenti eum ex adulterio natum.*

CONSILIVM. XXI.

QVæsitum est, an indigeant dispensatione ab irregularitate illi, qui interfuerunt bello iusto, in quo fuerunt occisi, & mutilati ex parte occidentium mittendo tela, & exonerando bombardulas.

1 Respondeo, quod non: quia pugnantes in bello iusto non incurrunt irregularitatem propterea solum, quod hortantur, vel animant socios iuste bellantes ad vincendum, & ad habendum victoriam, nec etiam si adiuuent eos, & percutiant inimicos, nisi manibus suis occidant, per citata in consil. sup. eod. Non obstat, quod qui dubitat, an occiderit aliquem, nec ne, tenetur eligere partem tutiorem, vt post alios tradimus in Manu. Confess. cap. 27. num. 193. quoniam illud non est verum de omni eo, qui nescit, sed tantum de illo qui vere dubitat, vel iusta ratione te-
2 netur dubitare, qualis est ille cui mater affirmat non esse genitum à patre putatiuo, sed ab adultero, & nescit vtrum sit verius, & non dubitat, sed credit quod est filius patris putatiui, nam non tenetur credere matri, eo quod tutius sit suæ conscientiæ id credere, quam contrarium, ne lædat in succedendo alios fratres filios legitimos, vt ait Bart. communiter recep. in l. filius. ff. de his, qui sunt. quia licet ipse nesciat vtrum illorum sit verum, tamen non tenetur dubitare de illo, quia sufficit ei sequi ius commune, quod præsumit eum esse filium genitum à marito coniuge legitimo suæ matris: sic etiam ei, qui in bello iusto partes iustitiæ fouet, sufficit quod nesciat, nec scire possit, an quempiam occiderit, vel mutilauerit per se, & quod credat, quod adiuuans occidentes ad iustam victoriam consequendam non est irregularis, & quod ipse non iuuit ad occidendum illum, aut illum specialiter, sed generaliter ad occidendum, vel mutilandum eos, quos victoria exigebat. Quod si hortatus est, & iuuit ad occidendum illum, aut illum specialiter, magis est videri eum esse irregularem, si ob eius dictum fuit occisus, saltem prius quam alius occideretur. Tum quia dictum ipsius videtur fuisse illicitum, cum non liceat occidere in bello iam captum, si alias potest seruari, & detineri post prælium finitum; quia id non esset occidere in bello, sed post illud finitum quoad illum articulum. Tum quia licet nemo fiat irregularis ex eo quod in bello iusto adhortetur socios, & iuuet ad vincendum, cap. igitur. cum glo ff. & cap. hortatu. 23. q. 8. & cap. penult. de homicid. qui tamen adhortatur

hortatur ſpecialiter aliquem ad occidẽdum, præſertim ſpecialiter hunc, aut illum, incurrit illam per ea, quæ nos reſoluimus in Manua. Confeſſ. cap. 27. num 215. cum ſequ. &c.

SVMMARIVM.

1 *Abortum deſiderans, ſeu conſulens peccat mortaliter.*
1 *Abortus procuratus, niſi fœtus ſit animatus, non facit irregularem, & quã do ſit animatus nu. 2.*
2 *Irregularis iudicari debet quis in dubio iure poli, non iure fori.*
3 *Irregularis ob abortum procuratum vt ſibi conſulet.*

CONSILIVM XXII.

QVidam ſacerdos, poſtquam ſubolfecit quandam mulierem ex ſe cõcepiſſe, eidem multoties conſuluit, vt daret operam abortiendi, qui licet certo neſciat an d. mulier eius conſilio abortierit, dubitat tamen, cũ ſecutus ille fuerit, an ſit irregularis.

1 Reſpondetur primo, quod plus d. Conſulens presbyter peccauit mortifere toties, quoties deſiderauit, & rogauit prædictam mulierem, vt abortiret, & quoties placuit ei abortus iam factus, & magis quoties conſuluit ei, vt abortiret. Secundo, quod ſi fœtus nondum erat animatus anima ra
2 tionali, quando fuit factus abortus, non incurrit irregularitatem. Tertio, quòd communis opinio, quam ſequitur ſacra Pœnitentiaria, tenet, id quod gloſ. dixit in prin. 5. diſt. ſcilicet fœtum maſculum informari anima rationali lapſis 40. diebus, fœtum autem fœmineum 80. Et ſi dubitatur an ſit maſculus, an fœmineus, præſumendum eſſe animatum poſt 40. dies; quia pars ſecurior eſt eligenda, iuxta cap. iuuenis. de ſponſal. & ſentit prędicta gl. pro quo videtur caſus in c. ad audientiam. de homic. vbi communis reſolutio habet eum, qui dubitat an contraxerit irregularitatem, debere iudicare ſe irregularem: licet Iudex, coram quo accuſaretur, debeat in dubio eum abſoluere, iuxta cap. cum ſunt iura partium obſcura. de reg. iur. lib. 6. Quarto, quod ex prædictis ſequitur id, quod dolenter reſpondeo, prædictum d. Conſulentem debere iudicare ſe irregularem. Tum quia certum eſt, eum qui facit, vel iuber, vel mandat, vel rogat, vel conſulit abortum, ſi ſequatur ille, eſſe irregularem ſecundum omnes. Et prædictus Conſulens eſt certus, quod conſuluit abortum; & ſatis certus quod fuit conſequutus ille; & licet non ſit certus omnino, quod ille fuit ſequutus, neque quod prędicta mulier abortiuit propter conſilium eius, neque an fœtus eſſet animatus, quia neſcit an eſſet maſculus, vel fœmi-

neus, probabiliter tamen dubitat, an prædicta mulier abortierit ob consilium eius, an non, & an fœtus fuerit animatus an non. Ergo iudicare
3 se debet irregularem. Quinto, quod etiam ex prędictis sequitur, d. Consulentem consulere sibi debere per dispensationem Papæ, ad quem solum pertinet huiusmodi irregularitatis dispensatio, & petere illam in sacra Pœnitentiaria. Sexto, quod non videtur obstare, quod dicitur responsum esse pœnitentem non indigere illa absolutione; quia videtur intelligendum de absolutione sacramentali à peccatis illis grauissimis, quæ fuerunt commissa desiderando, consulendo, siue rogando abortũ, & congaudendo eo iam facto; cum absolutio illa, & dispensatio super irregularitate sint diuersę, & passim fiat altera sine altera; & à diuersis nõ fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Abortum consulens ei, quam dubitat esse prægnantem, an sit irregularis.*

CONSILIVM XXIII.

AN qui consuluit ei, cum qua rem habuit, & quę dixit post quadraginta dies putare se prægnantem factam, vt minueret se sanguine, quo abortiret, quam sciuit se minuisse sanguine, sed nihil penitus de effectu talis minutionis, nec de abortu sciuit; & post multos annos ordines suscepit, an inquam irregularitatem contraxerit.

1 Respondetur, quod D. Consulens potest probabiliter credere se non incurrisse irregularitatem; attento quod nescivit an prædicta N. fuisset prægnans; sed tantũ suspicatus fuit, eo quod illa se suspicari dixit. Tum quia licet periculosum sit grauidas minuere sanguine, non tñ est certum eas minutas sanguine abortire, nec mori. Tum quod, quando aliquis huiusmodi effectus sequitur, solet amico sic consulenti aliquo modo significari; & nullus rumor de his ad se in tanto tempore aduenit. Tum quod filius natus in adulterio potest credere probabiliter se non esse filium adulteri, sed mariti; licet mater dixerit ei illum fuisse ex adultero conceptum, secundum etiam omnes, vt diximus in proximo prędecedenti consil. & sic D. Consulens, salua quæ iustior fuerit sententia, potest scrupulum suum deponere, & credere se non fuisse irregularem. &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Irregularis an dicendus ſaltans cum prægnante, abortu ſecuto.*

CONSILIVM XXIV.

CLericus primæ tonſuræ in choreis cum muliere quadam prægnante ſaltauit, quę poſtea etiam cum alijs hominibus ſaltauit, quam audiuit poſtea abortum feciſſe. Præterea cum ipſe quadam die neſcioquid in manibus haberet, vxor ſui fratris, quæ paucis antea diebus marito erat tradita, voluit illud è manibus eius ſurripere, quod vt faceret, menſam quandam illius cubiculi, eum inſequendo, circuiuit aliquoties, ex quo motu, vt credit, deteſſa facta abortiuit; licet non ſit ita certum, cum paulo ante eſſet matrimonio coniuncta. dubitat an ex prædictis ſit irregularis?

1 Reſpondeo primo, quod prędictus, qui ſaltauit cum prædicta muliere prægnante, non debet ſe iudicare irregularem propter prędictum abortum, ſi neſcit: nec obligatur credere, quod abortiuit, eo quod à quouis dicatur, iuxta illud eccleſ. 19. *Qui cito credit, leuis eſt corde.* & cap. non ſolum. il primo. 11.q. 3. nec etiam ſi nondum fœtus erat animatus anima rationali, hoc eſt, ſi abortuit ante quadraginta dies à conceptione, argum. cap. ad eius. 5. diſtin. neque ſi adeo modeſte ſaltauit, quod non eſt veriſimile, quod ſaltatio fecerit abortire, argum. cap. quia non eſt veriſimile. de præſumpt. Neque ſi ſaltatio fuit licita, & honeſta, per ea quæ in noſtro Manuali tradimus c. 27. num. 210. & 220. Secundo reſpondeo, quod ſi credit, vel debet credere eam abortiſſe poſt quadraginta dies à conceptione, & quod ſaltatio illa non fuit ita leuis, quod non potuerit eſſe cauſa illius abortionis, vel ſaltatio fuit illicita, debet ſe iudicare irregularem, per ea quæ tradimus in duobus locis ſupra citatis, concludendo. quod omnis, qui facit aliquod actum illicitum ordinatum, & directum ſuapte natura, vel intentione agentis ad mortem, fit irregularis conſequuta illa; & ſaltatio prædicta cum muliere prægnante eſt actus ſuapte natura ordinatus, & directus aliquo modo ad abortum, & mortem, vt palam eſt. Idemque dicendum arbitror de ſecundo abortu.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis an ſit, ſecuto homicidio, ſuadens rumpere tractatum concordiæ.*

CONSILIVM XXV.

IN Regno, in quo conſueuerunt homines vnius cognationis ſuum honorem, & bona vindicare, ſeu recuperare auctoritate propria, quidã presbyter conſuluit ſuæ cognationis viris, ne ſuſciperent ſatisfactionem alterius cognationis, quam offerebat, dicens, non conuenit cognationi veſtræ talem ſatisfactionẽ acceptare. Quare potius rumpite tractatum, quẽ habetis amicitiæ, quam vos ſitis tali ſatisfactione contenti: & hoc dixit frequenter: poſtea cognati ſui inſcio presbytero inuaſerunt aduerſarios, in quo cõflictu mortui fuerunt aliqui. Quęritur an præfatus presbyter ſit irregularis?

1 Reſpondeo, quod pro vtraque parte quæſtionis facit gloſſ. ſingularis cap. de cætero. de homicid. communiter recepta, quatenus habet irregularitatem non contrahere illum, qui ſolum cauſam remotam homicidio iniuſto præſtat; ſed ſic eum, qui dat cauſam propinquam: & quod cuipiã videbitur præfatus D. Conſulens dediſſe cauſam propinquam, & cuipiã non, niſi tantum remotam: nobis autem videtur, quod, ſi præfatus Conſulens per verbum, rumpite, potius intellexit de ruptione, vel fractione pacis per viam armorum, & violentię, cenſendus ſit conſuluiſſe cauſam propinquam homicidiorum: ſi autem intellexit ruptionem, & fractionem per arma iuſtitiæ mouendo litem, & petendo iuſtitiam coram competenti Iudice, cenſendus ſit dediſſe cauſam remotam, & quod non eſt irregularis. &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis fit, qui eſt cauſa rixæ, ex qua ſequitur homicidium.*

CONSILIVM XXVI.

TItius audiuit Sempronium dixiſſe quædam verba ſignificantia odiũ graue in ipſum Titium, qui mox iuit ad quęrendum Sempronium, & di-

& dicendum ei non esse odium simile sibi in ipsum Sempronium, sed quia dicit illa verba, respondebat, quod si uolebat odium suum exequi, ac ciperet vnum ensem sui familiaris, & ipse acciperet alium, cum quibus se possent occidere. Et cum N. amicus Sempronij segregasset paululum Titium, S. rinxit cum amico T. & illum manu impulit, & seruus impulsi percussit S. ense vaginato in capite, qui mortuus est intra 28. dies. Quæritur an Titius sit irregularis; & si absoluatur in foro exteriori, possit in interiori absolui secrete?

1 Respondetur primo, quod est distinguendum, an rixa secunda fuerit dependens, & accessoria rixę priori, an non. Si enim fuit accessoria, videtur primo Titium in foro interiori esse irregularem: quia culpa tam Titij, quam Sempronij etiam illicita, orta fuit rixa accessoria inter ipsos S. & socium T. qui rixabantur, ex qua secuta est mors: & consequenter ex illicito facto T. fuit secuta mors, & durante rixa priori: cui consequens videtur, eum factum esse irregularem, per ea, quę diximus in Manu. confes. c. 27. nu. 219. & sequenti. Si autem rixa secunda non fuit accessoria rixæ priori, sed separata, non est censendus irregularis per ibidem dicta.

Secundo, irregularitatem prædictam non esse ortam ex homicidio uoluntario indispensabili, sed ex casuali dispensabili, & mixto. quod si T. absoluatur in foro exteriori, dispensabitur cum illo in interiori secreto à sacra Pœnitentiaria, vt sæpe vidimus factum in ea. &c.

SVMMARIVM.

1 *Mandans aliquem percuti baculo citra mortem, illa secuta, sit irregularis, sed dispensabilis.*

CONSILIVM XXVII.

1 QVI mandauit alicui, vt percutiat aliquē baculo citra mortē, ea secuta est quidem irregularis ex homicidio, non tamen illa irregularitate indispensabili, de qua loquitur cap. 7. cum iam in principio. de reformar. Concil. Triden. sess. 14. & probatur in nostro Man. confess. cap. 27. num. 240.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens ense in capite etiam citra intentionem occidendi, secuta morte, sit irregularis indispensabilis.*

CON-

CONSILIVM XXVIII.

LAceſſitus leui iniuria ab amico, illum quæſiuit animo leuiter percutiendi,& inuentum eum enſe in capite abſque intentione occidendi percuſſit:& altera die amicus mortuus eſt.Quæritur an ſit irregularis?

Mihi videtur prædictum homicidium iudicandum eſſe uoluntarium quo ad forum exterius,& quod vix poſſet iudicari non eſſe voluntarium etiam quo ad forum interius per dicta a nobis in Man.cap.17.num.240.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis eſt qui ad occidendum quouis modo adiuuat, cauſa, vel teſtis eſt.*

2 *Peccat non ſolum qui falſum crimen imponit, ſed etiam qui occultum detegit.*

3 *Irregularis eſt qui illicita, vnde mors ſequitur, agit attenta lege natura, vel conſuetudine.*

4 *Cauſa non omnis ſufficit, vt eam danti imputetur delictum.*

5 *Denuntiare delictum, & dicere hunc ſolitum cum tali ex delicto damnato incedere, diuerſa.*

6 *Irregularis eſt, qui cum peccato mortali aliquid dicit, vnde præter intentionem ſequitur mors.*

6 *Irregularis in foro exteriori cenſetur, qui dixit N. cum reis ex delicto damnatis ſolitum incedere.*

CONSILIVM XXVIIII.

QVidam clericus ordinibus ſacris inſignitus exiſtens in quodam caſtro coram militibus cuſtodibus eius dixit ſuis ſocijs, quod vnus trium fratrum qui intrauerant illud, erat de ſocietate quorundam, qui ob peccatum nefandum fuerunt combuſti; & cum id peruenisſet ad præfectū, interrogatus ab eo, an verum eſſet quod dixerat, reſpondit quod ſic. Quæritur, an fiat irregularis,ſi ille captus condemnetur ad mortem, & occidatur?

1 Reſpondeo, quod pro parte affirmante facit primo, quod non ſolum qui occidit, vel mutilat, ſed etiam qui aliquo modo adiuuat ad occidendum, eſt irregularis, cap. ſicut dignum, §. 1. cum ſeq. de homicid. Secundo, quod etiam eſt irregularis, qui dat cauſam, vnde ſequatur homicidium, c. tua. de homicid. At Conſulens videbitur cauſam dediſſe

mortis

mortis, si ille occidatur, quia captus est propter illa verba, quibus ipse significauit illius fratris malitiam, & peccatum, ob quod est captus. Tertio, quod testis, qui testificatur in causa, sanguinis, si mors inde sequatur, vt Panor. post alios definit in cap. sententiam sanguinis. ne cler. vel
2 monac. incurrit irregularitatem. Quarto, quod D. Consulens illicite videtur publicasse peccatum illius, infamando eum, etiam si verum fuisset: quia non solum peccat contra octauum præceptum Decalogi, qui falsum crimen imponit proximo, sed etiam qui publicat peccatum eius secretũ,
3 vt nos late probamus in Manu. Confess. cap. 18. nu. 31. Quinto faciunt cap. presbyterum. de homicid. & alia iura, per quæ nos in præfato Manu. cap. 27. num. 219. concludimus, quod qui agit rem illicitam, vnde sequatur mors, si res illa illicita intentione agentis, vel natura sua, vel lege, aut consuetudine terræ, in qua id fit actualiter, vel virtute dirigitur in illam mortem, fit irregularis, illa secuta. At consulens videtur illicite publicasse illud delictum, & illa publicatio intentione infamantis, vel suapte natura, vel lege consueta obseruati, dirigitur in mortem accusati, vel accusandi. Ergo.

4 Pro contraria tamen parte facit primo, quod non est irregularis. Tum quia non dicetur ille à consulente occisus, nec iussus occidi. Tum quia causa remota homicidij non est sufficiens ad inducendam irregularitatẽ, iuxta gloss. singul. in cap. de cætero de homic. saltem si non daretur dando operam rei illicitæ, quæ actu, siue actualiter, vel virtute, seu virtualiter dirigeretur in illud homicidium: & præfatus Consulens non dixit præfata verba in finem, vt ille frater caperetur, & occideretur, & licite potuit ea dicere ad monendum socios, vt cauerent ab eo, l. eum, qui nocentem. ff. de iniur. & l. sic non conuitij. C. eod. quas ad hoc citamus in Manua. Confess. cap. 18. num. 31. pro qua est te[illegible] in cap. exhibita. eod. tit. Secundo, quod non omnis dato causæ mo[illegible]is est sufficiens, vt danti eam imputentur delicta, quæ sequuntur ex e[illegible], ca. de occidendis. 23. q. 5.
5 Tertio, quod præfatus Consulens non dixit præfatum fratrem peccasse peccatum nefandum, sed tantum consueuisse ambulare, cum his, qui ob tale fuerunt combusti, quod longe aliud est: & à separatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minoribus.

6 Quibus pro vtraque parte pensatis, videtur resoluendum primo, quod si Consulens in publicando illud peccauit, & ob eius dictum fuit comprehensus, & occisus, fiet irregularis, non autem si non peccauit.

Secundò, quod si publicauit illud mala intentione, quæ quoad forum exterius talis præsumetur d. l. si non conuitij, & ille ob illud dictum fuerit captus, & occidatur, erit irregularis, sed facile dispensabitur sed facile dispensabitur cum eo secundum morem prætorij Pœnitentiariæ, donec autem occidatur, non erit irregularis. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas ex omni actu illicito, vnde sequitur homicidium, contrahitur.*
2 *Irregularis est is, cuius culpa cognatus alium occidit.*

CONSILIVM XXX.

QVidam sacerdos in crepusculo noctis post signum campanæ ad orationem vespertinam, quam appellant Aue Maria, vocauit ad Ecclesiam quandam mulierem ad alloquendum eam super quodam matrimonio, qua ingressa clausit portam Ecclesiæ, cum qua sola mansit solus; quidam autē consanguinei male suspicati expectauerunt egressum mulieris, cum qua rinxerunt, & eam pugionibus ferierunt, & inter quatriduum obijt mortem. Quin & præfati eius consanguinei porta Ecclesiæ vi recluſa extraxerunt sacerdotem, vt foris eum occiderent, eo vociferante, & auxilium petente, quidam eius cognati succurrerunt ei, & vnus eorum percussit vnum ex cognatis mulieris, qui etiam ob illud vulnus mortuus fuit. Quæritur, an præfatus sacerdos irregularitatem incurrerit?

Conijcientibus nobis præfatū Sacerdotem esse parochum vicariū, vel custodem præfatæ Ecclesiæ, & ipsum, & mulierem satis iuuenes ad inducendum suspicionem peccati carnis, videtur primo dicendum, præfatum
1 Sacerdotem esse irregularem propter occisionem præfatæ mulieris. Tum quia irregularitas contrahitur ex omni homicidio illicito, quod sequitur ex actu illicito suapte natura, lege, vel consuetudine expresse, vel virtualiter ad illud directo, vt nos tradimus post alios in Manua. Confess. cap. 27. num. 214. adiunctis eis, quæ prædiximus in eod. cap. num. 210. & in cap. 15. num. 6. & seq. & in casu proposito homicidium præfatæ mulieris fuit illicitum, & consecutum ex actu illo malo, & malam speciem habenti, vocandi mulierem tali hora ad ecclesiam, & post eam ingressam claudendi portam, & manendi solitarie cum illa, cum essent ambo ætatis suspectæ, & actus ille malæ speciei, & malus suapte natura, lege, vel consuetudine communi hominum, maxime Italię, dirigitur expresse, vel tacite in homicidium, vel percussionem, vt palam colligitur ex petitionibus, quæ in sacra Pœnitētiaria offeruntur super vendicatione iniuriarum, quę fiunt cognatis ex impudicitia cognatarum. Tum quia fel. rec. Pius V. approbauit opinionem nostram, quam tenuimus in re controuersa, quod irregularis est clericus, qui repertus in domo adulteræ, & inuasus à marito, etiam se defendendo occidit maritum: immo, & qui adulteratus est

cum

cum vxore alicuius, & poſtea ob id occidit eam maritus: quia huiuſmodi adulterium ſuapte natura, lege, vel conſuetudine dirigitur in homicidium. quam approbationem etiam vbi ſupra referimus.

2 Secundo etiam videtur dicendum, quod licet non moueat tanta ratio ad iudicandum præfatum Sacerdotem eſſe irregularem propter homicidium ſecundum cognati mulieris, ſicut propter homicidium ipſiuſmet mulieris: probabiliter tamen dici poſſet eſſe irregularem propter vtrumque homicidium: quia vtrumque fuit illicitum, & vtrumque proceſſit ex actu illicito malo, vel malę ſpeciei, licet alterum proprius fuerit quam alterum, & neutrum immediate natum fuerit ex illo: quia licet requiratur ad irregularitatem contrahendam, quod quis dederit cauſam homicidij propinquam, iuxta gloſſam memorabilem, cap. de cętero. de homicid. non tamen requiritur, quod dederit cauſam immediatam, ſed ſufficit quod ſit propinqua, & ſatis directa in homicidium, vt colligitur ex multis corollarijs, quæ nos referimus in præfato cap. 27. nu. 121. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem diſpenſabilem incurrit promittens defendere eum, qui ſe baculo vindicare intendens iniuriantem occidit.*

CONSILIVM XXX.

AN A. qui promiſit adiuuare aliquem, ſi videret ope ſua illum egentem, quoniam baculo vindicaret iniuriam acceptam à C. colaphi percuſſione, ſit irregularis mortuo per ictum pugionis B. in quem irruit incaute.

Reſpondetur, quod ſic, non quidem illa irregularitate, quæ naſcitur ex homicidio voluntario indiſpenſabili, ſed alia minori, quę caſualis dici poteſt, per ea quę nos diximus in Manu. Confeſſ. cap. 27. num. 219. & melius num. 239. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non eſt enſem euaginatum bono animo tenens, dum frater eius alium occidit.*

SVM-

CONSILIVM XXXI.

AN ſit irregularis, qui bono animo enſem tenebat in manu euaginatum ſine læſione vlla alia, ſi alius in rixa percuſſus à fratre ſuo grauiter poſtea ex percuſſione illa obierit mortem?

1 Reſpondeo primo, quod non eſt irregularis in foro conſcientiæ per ea quæ nos ſcribimus in Manu. noſtro Confeſſ. cap. 27. num. 220. quia ipſe non occidit illum, nec iuuit fratrem percuſſorem, nec dedit occaſionem propinquam occidendi eum, neque conſuluit, neque mandauit, vt occideretur, vel percuteretur. Quod requiritur ad hoc, vt irregularitas incurratur ex morte illicite illata. Secundo, quod non iudicabitur irregularis etiam in foro exteriori, niſi probaretur præſumptiue, quod præfatus D. Conſulens iuuit fratrem ſuum percuſſorem accedendo feſtinanter ad rixam, eo quod ſuo ad illam acceſſu auxit animum fratris ad percutiendum. Tertio, quod expediret ad impediendas lites fori exterioris, quod dictus D. Conſulens impetraret diſpenſationem ad cautelã. &c.

SVMMARIVM.

1 *Occidens inuaſorem etiam cum moderamine ſit irregularis, ſi ſua culpa ſit inuaſus.*

CONSILIVM XXXII.

QVidam intulit iniuriam alteri, dicendo eum mẽtiri, quem affectus iniuria percuſſit alapa, & percuſſus poſtea obuiam factus voluit occidere percuſſorem, qui ſe defendendo occidit percuſſum, nulla intentione occidendi concepta, cum fuit inuaſus. Quæritur, an ſit irregularis?

1 Reſpondeo, quod facile videri poteſt cupiam D. Conſulentem non fuiſſe factum ex tali homicidio irregularem, quoniam illud commiſit ad defenſionẽ vitæ neceſſariam, quo caſu occidens non fit irregularis, clem. 1. de homic. *ſi occidat eum cum moderamine inculpatæ tutelæ*, vt nos poſt alios diximus in Manua. Confeſſ. cap. 15. num. 3.

Sed contrarium videtur verius: quia vt in additione quadam cap. 15. num. 7. præfati Manua. Confeſſ. reſpondebimus in noua eius editione, non ſufficit ad vitandam irregularitatem, quod occidens ſeruet moderamen inculpatæ tutelæ eo tempore, quo inuaſus occidit, ſed oportet ne inuaſio eius procedat ex actu illicito ipſius præcedẽte. Cũ igitur D. Cõſulens

lens illicite dediſſet alapam commilitoni ſuo vendicando iniuriam auctoritate propria, & illa fuit cauſa cur inuaderetur, non ſufficit ad excuſandũ eum ab irregularitate, quod quando occidit ſeruauit tantum moderamen inculpatæ tutelæ, quantũ ſuffeciſſet ad excuſandum eum ab illo, ſi abſque ſuo actu illicito præcedente fuiſſet inuaſus, & proculdubio videtur nobis fuiſſe factus irregularis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſandi facultas generaliter conceſſa, excepta homicidio voluntario, & bigamia, non extenditur ad irregularitatem prouenientem ex iuſto homicidio, ſeu mutilatione.*

2 *Epiſcopi diſpenſare non poſſunt ſuper bigamia, nec irregularitate, quæ ex delicto non prouenit.*

CONSILIVM XXXIII.

AN habens poteſtatem diſpenſandi ſuper omni irregularitate, excepta illa, quæ naſcitur ex bigamia, vel homicidio voluntario, poſſit diſpenſare ſuper irregularitate contracta ex homicidio iuſto voluntarie facto in bello iuſto, cum armis, vel in pace condemnando iuſte aliquem ad mortem, vel condemnationem iuſtam exequendo, vel defendendo proximum, vel quouis alio iuſto modo?

1 Reſpondeo, quod nos docuimus in Manu. Confeſſ. cap. 27. nu. 217. quod Epiſcopus non poteſt; ſed non probauimus id vlla ratione, remittentes ad numerum 240. pro quo tamen facit conſuetudo totius orbis petendi illam à Papa: & quod nullo canone illa poteſtas ſit Epiſcopo, & quod non ſit illa etiam in cap. liceat. de refor. 24. ſeſſ. Concil. Trident. quia per illud datur poteſtas diſpenſandi ſuper irregularitate deſcendente ex delicto; hæc autem non deſcendit ex delicto; & quod non obſtat, quod poteſt Epiſcopus diſpenſare ſuper irregularitate illicite contracta; ergo à fortiori in contracta licite: quia irregularitas bigamiæ ſine peccato contrahitur, & tamen certum eſt, Epiſcopum non poſſe ſuper ea diſpenſare. Tum per ſtylum Curiæ. Tum quia nec Papa diſpenſat, niſi rariſ-
2 ſime, & maxima cum difficultate, & dilatione. Tum quia (quæ noua ponderatio eſt) cap. illud liceant. excipit irregularitatem ex homicidio voluntario, nulla facta mentione de irregularitate ex bigamia, & non alia ratione, quam quia hæc non naſcitur ex delicto; & conſequenter habuit eam pro excepta, eo quod non naſcitur ex delicto, & conſequenter irregularitatem, quæ non naſcitur ex delicto, Epiſcopus tollere nequit. Tum quia

quia Epiſcopus eam tollere nequit, ſecũdum Speculatorem de diſpenſat. §. Nunc breuiter. num. 3. & probatur irrefragabiliter in cap. aliquant. 51. diſt. quatenus punit eorum etiam ordinatores, quos non puniret, ſi diſpenſare poſſent; quoniam diſpenſando poterant ordinare. Tum quia legatus licet poſſit diſpenſare in omnibus, in quibus poſſunt ordinarij, non tamen poteſt in alijs, niſi ſpecialem habeat ad id facultatem, vel aliquo Canone ei ſpecialiter concedatur, qualis non eſt cap. præfatum liceat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Paria ſunt aduertere, & aduertere debere, ſicut ſcire, & ſcire debere.*
1 *Inaduertentia cauſa actus excuſat à peccato.*
2 *Peccator non tenetur conteri, nec confiteri, vſque ad tempus.*
2 *Diſpenſationem quærat in irregularitate tonſuratus, vt priuilegio gaudeat.*
3 *Irregularis tonſuram ſumens nullam cenſuram, nec irregularitatem incurrit.*
3 *Irregularis, ſicut ad beneficia, ad penſiones eſt inhabilis.*

CONSILIVM XXXIIII.

DE Iudice, qui poſt quam damnauit quendam ad mortem, & poſt executionem ſententię non aduertens ſe eſſe irregularem, primam tonſuram accepit.

1 Reſpondeo primo, prædictum Iudicem conſulentem videri peccaſſe; quia tenebatur aduertere, & paria videntur eſſe aduertere, vel debere aduertere, ſicut ſcire, & debere ſcire, l. quod te. ff. de reb. cred. Secundo, quod talis poſſet eſſe inaduertentia, vel incogitantia, quod excuſaret à mortali: ſi enim certus eſt, quod non ſuſcepiſſet tonſuram, ſi aduertiſſet, & ſi erat purus legiſta, & non audierat ſaltem valde ſerio, quod per iuſtum iudicium ſanguinis incurritur irregularitas, vt fere communiter laici putant, non videretur peccaſſe mortaliter. Tertio, quod non erat obligatus ſub pœna peccati noui petere diſpenſationem, immo neq;
2 ad habendum contritionem illius peccati, neque ad illud confitendum, vſque ad tempus, quo ea tenetur habere, & facere, per ea quæ nos in principio de pœnit. diſt. 5. & in Manual. confeſſ. cap. 1. & 2. tradimus. Quarto, quod tenetur impetrare diſpenſationem, ſi vult prædicti ordinis priuilegijs gaudere aſcendendo ad alios ordines; quia eſt irregularis ob prædictam ſententiam, & eius executionem, cap. ſententiam, ne clerici, vel mona. Quinto, quod per prædictam ordinis aſſumptionem

non

non videtur incurriſſe, ſolo iure communi attento, excommunicationem, neque ſuſpenſionem, neq; irregularitatem, arg. cap. vel non eſt comp. de tẽp. ordin. Sexto, quod de ſtylo Curiæ non poteſt irregularis obtinere penſionem eccleſiaſticam, plus quam beneficium ſimplex; & ita tenetur relinquere penſionem, vel obtinere à Papa diſpenſationem ſuper irregularitate cum retentione penſionis ei conſtitutæ, attenta prędicta ignorantia, & inaduertentia, & quod qui conſentit permanet in illo conſenſu; quam, vt puto, facile dabit Sanctiſſimus D.N. pius, & magnificus: per quã diſpenſationem excuſabitur etiam, vt puto, à reſtituendo quod percepit. Intelligo hæc, ſi penſio fuit quæſita poſt irregularitatem, quia quæſita antea non perditur per illam, ſicut neque beneficium per dictum ſolenne Innoc. in cap. cum noſtris. de conceſſ. præb. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis qui eſt cauſa propinqua mortis alterius.*
2 *Irregularem facit omnis actus illicitus ſua natura, lege, vel conſuetudine in mortem, ex quo illa ſequitur, directus.*
3 *Irregularis eſt, qui procurat, vt quis per ſententiam moriatur.*
4 *Occidere, vel adigere quem, vt occidatur non ſunt paria. nu.* 11. *&* 12.
4 *Irregulares ſunt, qui damnatos ad perpetuos carceres inedia necant. num.* 13.
5 *Irregularis ex homicidio eſt is, & ſolus, qui &c.*
6 *Irregularis non eſt inſequens furem, licet ab alijs occidatur.*
7 *Irregularitas niſi in caſib. expreſſis non contrahitur.*
7 *Suſpenſio Chriſti proditoris nil alijs nocere potuit.*
8 *Sanguis inſidiatorum nil indicanti nocet.*
9 *Cauſa homicidij remota non parit irregularitatem.*
10 *Sacerdos poteſt inſequi malefactorem ſuum, & procurare, vt capiatur, ſed non agere criminaliter.*

CONSILIVM XXXV.

PYrrhus presbyter cupiens, vt Octauius, qui ſibi, & alijs plurimis multa mala intulerat, & iniurijs varijs affecerat, caperetur, non ſolum illum multo tempore inſecutus fuit cum fratribus, verum etiam apparitores ad eum inſequendum, & cuſtodiendum, & ne eorum manus euaderet è domo, in quam confugerat, hortatus eſt, & rogauit. Octauius in iis anguſtiis conſtitutus, ne in apparitorum poteſtatem veniret, mortẽ ipſe ſibi conſciuit. Quæritur an propterea Pyrrhus effectus ſit irregularis.

1 Quæſtio hæc ſatis noua,& difficilis reſolutionis videtur: nam pro pat
te affirmatiua,ſcilicet,quod prædictus Pyrrhus per prædicta factus ſit ir-
regularis,facit primo,quod ipſe videtur fuiſſe cauſa totalis, vel pars prin
cipalis eius mortis Octauii. Tum quia perquiſiuit eum cum fratribus.
Tum quia exhortatus fuit eos contra ipſum Octauium iam inuentum.
Tum quia inſequutus fuit fugientem, donec ſe includeret domi, & etiã
procurauit ne exiret domo,ad quã fugerat,ſaluus. Tum quia rogauit ap-
paritores, vt cuſtodirent, & caperent eũ, ſi poſſent,propter quod Octa-
2 uius deſperauit de fuga, & ſe præcipitauit in apertam mortem. Secun-
do vrget, quod omnis actus illicitus, & ſuapte natura, lege, vel conſue-
tudine ordinatus in mortem, ex quo illa ſequitur, efficit agentem ir-
regularem.vt nos poſt alios probauimus in Man. cap.27. nu. 219. Et Pyr-
rhus videtur illicite feciſſe actus prædictos, eo quod erat presbyter,cui
ſicut non licet arma deferre, cap.clericus,de vita,& hon.cler.ita non po-
teſt iuſte iniuriam aliorum criminaliter perſequi,neque ſuam ſine prote-
ſtatione,de qua in ca.prælat.de hom. lib.6. & prædictus Pyrrhus eſt pre-
sbyter,& perſequutus eſt iniuriam aliorum, inuocando iudices, vel ap-
3 paritores ſeculares, vel ſuam ſine proteſtatione;ergo. Tertio,quod pro-
culdubio prædictus Pyrrhus fuiſſet irregularis factus,ſi gubernatoris ſen
tentia fuiſſet mortus Octauius, cap. ſententiam ſanguinis, cum notat. in
eo.Ne cler.vel monach.& latius à nobis d.cap. 27. num. 209. At paria
videntur eſſe,quod iuſſu gubernatoris fuiſſet occiſus,vel quod metu eius
perſequentis ſeipſum occiderit; ergo.Quarto facit cap.ſignificaſti,il 2.de
homic.quatenus probat,quod quidam presbyter, qui inſequutus fuit la-
tronem exportantem ab eccleſia euchariſtiam,& alia ornamenta, fuiſſet
irregularis, ſi alij ſuperuenientes ſtudio, vel conſilio dicti presbyteri
occidiſſent eum, & in caſu iſto prædicti apparitores ſtudio, & conſilio
4 Pyrrhi adegerunt Octauiũ ad mortem;ergo.Quinto, quod paria ſunt effe
ctu occidere,vel lędere corpore ſuo aliquem inſecutione per exagitatio
nem, incluſionem, vel alium modũ,& perducere illum in aliquem locum
anguſtum, aut periculoſum, vnde ſe præcipitet; quia ita datur per hoc
actio vtilis legis aquiliæ,ac per illud datur directa,l.ſi boues alienos. ff.ad
l.aquil.& clarius in §.fin.Inſtit.de leg.aquil. Sexto,quod Panor. in c. cum
non ab homine num.31.de iudicijs. communiter receptus, & à nobis re-
latus,& dilatatus in Commen.4.de regular.ſuper cap.ſtatuimus num.63.
air Iudices,& cuſtodes reorum damnatorum ad carceres perpetuos in-
currere irregularitatem,ſi eos in tanta victus anguſtia præſſerint, vt mo-
riantur; quod videtur in caſu propoſito contigiſſe.

His tamen non obſtantibus tenenda eſt negatiua pars, videlicet, quod
prædictus Pyrrhus non ſit factus irregularis: tum,quia ipſe non occidit
Octauium,nec conſuluit,nec mandauit,nec attulit opem alteri, qui occi-
5 deret eum; & irregularitas propter homicidium non videtur contrahi,

niſi ab

niſi ab eo,qui aliquid horum fecerit,cap.ſententiam, ne cleric. vel mona ch. adeo quod non ſufficit,vt placeat ei occiſio illa,neque ratihabitio, ſi non eſt ſuo nomine facta, cap. cum quis ,de ſentent. excommun. lib.6. Et mors Octauij non eſt illata à prædicto Pyrrho,nec conſulta,nec manda ta,nec ſuo nomine facta,ſed ab ipſomet Octauio ſumpta. Tum quia vide
6 tur caſus pro eo in terminis in d. cap. ſignificaſti, el 2. de homic. in quo quidam presbyter regularis inſecutus fuit furem exportantem ornamenta,&c. Ecce,quod in illo caſu erat presbyter, immo & religioſus, & inſecutus fuit malefactorem,ſicut in hoc;immo percuſſit eum ligone,& in illo ſuperuenientes occiderunt illum,& in hoc nemo occidit malefactorẽ; & conſtat,quod non fuit occiſus ex aliqua percuſſione Pyrrhi,ergo à fortiori non debet irregularis cenſeri. Tum quia in hoc caſu nemo videtur incurriſſe irregularitatem,quia nemo occidit Octauium, neq: conſuluit, neque mandauit illi,vt ſeſe occideret,nec opem tulit ei,immo nec potuit ratificari eius occiſio,quia non fuit facta nomine alius,& non poteſt ratificari ab aliquo,quod non eſt nomine eius factum,cap.ratum de reg.iur. lib.6.& d.cap.cum quis,de ſententia excõmunic. lib.6. ergo nec Pyrrhus
7 illam incurrit. Tum quia irregularitas non contrahitur, niſi in caſibus à iure expreſſis,cap.is qui,de ſententia excommunic. lib.6. at nullus eſt canon,nec vlla lex,qua exprimatur,vt quis incurrat irregularitatem,propterea quod alius ſine ſuo conſilio,mandato, vel ope, ſe ſua malitia ſuſpen-
8 dat,vel alias ſibi mortem conſciſcat;ergo in hoc caſu Pyrrhus nõ incurrit irregularitatem. Tum quia videtur expreſſum in iure contrarium;nam,vt ſignificat cap.ſi non licet. 23.q. 5. nihil potuiſſet nocere alijs Iudæ traditoris Chriſti ſuſpenſio,& in cap.de occidendis, ead. cauſa, & quæſtione ſic ait,*Nec reus eſt mortis alienæ,qui cum ſe &c.* vſque ad *occidat*,& paulo inferius ait, quod Paulo, qui Actorum 23. indicauit præſidi inſidias ſibi poſitas,nihil nocuiſſet ſanguinis inſidiatorum effuſio,quæ à militibus ſuę cuſtodiæ facta fuiſſet,ſi incidiſſent in manus eorum; quod ipſum repetit in cap.Maximianus.23.q.3.& in tit.de his qui ſibi mortem conſ. & ff.eodem iudicantur quidem malefactores inferentes ſibi mortem, non autẽ alij puniuntur pro eorum delicto,præſertim ſi antequam capiãtur, & rei poſtulati fiant,eam ſibi conſciſcant,vt in caſu propoſito.

9 Ad primum oppoſitorum reſpondetur, negando, quod Pyrrhus fuerit cauſa mortis Octauij ſufficiens ad incurrendam irregularitatem. Tum quia cauſa mortis remota non eſt ad id ſufficiens,iuxta glo.ſing.recept.in cap.de cætero de homic.& Pyrrhus non fuit cauſa proxima,ſed valde remota. Tum quia nullus alius fuit cauſa mortis Octauij,quã ipſemet Octauius,nec vllus alius voluit eum occidere eo modo, quo fuit occiſus, quã ipſemet: & non ſufficit ad incurrendam irregularitatem, vt quis ſit qualis qualis occaſio mortis,per Auguſtinum ſupra relatum.

10 Ad ſecundum reſpõdeo primo,quod actus,quos fecit Pyrrhus,fuerũt

liciti: quia non eſt illicitum presbytero inſequi malefactorem ſuum, vt probat d.cap.ſignificaſti,il 2.de homic.nec procurare vt capiatur, vt idē cap.probat,immo nec indicare iudici eſſe ſibi paratas inſidias, per cap. de occidendis.23.q.5.& cap. Maximianus.23.q. 3 quamuis illicitum ſit petere,vt puniatur reus criminaliter,quod non fecit Pyrrhus:ſolum enim procurauit,ne fugeret,& detineretur,vel caperetur, periturus poſtea iuſtitiam eo modo,quo liceret ei per d.cap.prælatis, ne cleric.vel monach. lib.6. Secundo reſpondetur, quod ex actibus eius non fuit ſecuta mors Octauij: quia non intulerunt illā miniſtri iuſtitiæ,quos Pyrrhus incitauit ad cuſtodiendum,nec ipſi fuerunt illum iniuſte inſecuti,ſed iuſtiſſime,& mors ex malitia eius ſecuta fuit ſine vllo peccato inſequentium, & quærentium.

11 Ad tertium reſpondeo negando, paria eſſe, quod reus occidatur per ſententiam Iudicis,vel quod ipſe occidat ſeipſum; partim quod id ſatis colligitur per titulos prædictos, de his qui ſibi mortem conſciuerunt,partim quod Iudex ſit irregularis, ſi occidat per ſuam ſententiam etiam iuſtam, non autem ſi ipſe ſibi mortem conſciſcat: partim quod in altero caſu Iudex eſt cauſa mortis,in altero vero non,ſed malitia conſciſcentis.

Ad quartum reſpondetur concedendo, quod presbyter,de quo in d. cap.ſignificaſti.il 2.de homic.fuiſſet irregularis,ſi illi,qui ſuperuenerunt, & occiderunt fugientem,conſilio, vel mandato eius eum occidiſſent; & conſequenter quod etiam fuiſſet irregularis, ſi miniſtri iuſtitiæ occidiſſent Octauium conſilio,rogatu,vel mandato eius; ſed nec ille conſuluit, nec rogauit eos,vt id facerent,neque ipſi fecerunt:& ita caſus noſter differt à caſu illo quo ad hoc, vt palam eſt, licet quo ad alia conueniat, vt dictum eſt.

12 Ad quintum reſpondetur primo, negando paria eſſe lędere alium corpore ſuo,& adigere illum ad aliquem locum,ita vt lædatur,cum ipſæmet leges in argumento citatę in altero caſu dent actionē directā,in altero vti lē:Secundo concedendo,qđ paria ſunt,quo ad aliquid,quando vtrumq; fit illicite, ſecus tamen quando alterū fit licite, vt in caſu noſtro, in quo licite facta fuit inſecutio,& cuſtodia,& malum non fuit ſecutum ex illis, ſed ex malitia grauiſſima inſecuti,& cuſtoditi:cuius diuerſitatis ratio eſt, quod non debet quis reportare commodum ex ſua malitia,neque incommodum ex probitate,l,itaque fullo. ff. de furt.& cap.bonæ,il 1.de poſtul. prælatorum.

13 Ad ſextum reſpondetur,concedendo illam determinationē Panorm. ſed negando,quod conueniat caſui noſtro: quia qui male denegat victū neceſſarium ad vitam,dat cauſam proximam illicitæ mortis,l. necare. ff. de lib.agnos.& cap. paſce.86. diſt.qui autem iuſte inſequitur, vel quærit aliquem malefactorem,nihil mali facit, & non dat cauſam mortis fugiēti, ſi ſe occidat,vt palam eſt.Salua,&c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non eſt teſtis, cuius dictum non fuit cauſa ſententiæ mortis.*

CONSILIVM XXXVI.

POſtquam R. qui percuſſit alium, fuit captus, & confeſſus percuſſionē, & poſtquam percuſſus fuit mortuus, Tarquinius præſentatus teſtis teſtatus fuit illum eſſe mortuum, & quod dicebatur R. percuſſiſſe illum: & poſtea fuit ſuſpenſus R. Quæritur an Tarquinius ſit irregularis.

1 Reſpondetur primo, quod non, ſi Iudex non fuit motus ad ferendam pœnam ſuſpenſionis ex eius dictis, nec ad citius ſuſpendendum, quam ſuſpendiſſet ſine ſuo dicto, per ea quæ nos tradimus in manu. Conſeſſ. ca. 27. num. 211. & ſequen. Alias ſic per ibidem tradita.

Secundo, conſulo D. Conſulēti, vt adeat Iudicem, vel notarium, & interroget eum, an ex ſola confeſſione R. & alijs probationibus contra ipſum factis, fuiſſet R. tam cito ſuſpenſus, ac ſine teſtimonio Tarquinij, & ſi reſponderit quod ſic, non curet amplius de eiuſmodi irregularitate.

Tertio, quod ſi Iudex, ſeu notarius certiorem faciant eum, quod propter eius teſtimonium fuit ſuſpenſus, vel ſaltem citius, quam alias fuiſſet, debet ſe irregularem cenſere, & ſupplicare in ſacra Pœnitentiaria, vt eum abſoluat ab ea, & ſtatim abſoluetur ſine vlla impenſa. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non eſt clericus, iuriſdictionem criminalem delegans.*
2 *Irregularis eſt qui, ſibi commiſſa criminali iuriſdictione, alteri criminalem cauſam committit.*
2 *Clerici hortari poſſunt milites ad pugnam, ſed non vt hunc, vel illum vulnerent.*

CONSILIVM. XXXVII.

VIcelegatus iuſſit ſecretario ſuo, vt deferret quaſdam literas, quas ipſe ſcripſerat ad quendam commiſſarium, in quibus iubebatur ipſi commiſſario, vt ſententiam mortis, quam contra quendam tulerat, mane ſequentis diei exequeretur, quod factum fuit. Quæritur, An tam

Vicelegatus,quam Secretarius prædicti ſint irregulares?

1 Quęſtio hæc ſubtilis eſt:& pro parte negante videtur caſus in cap. Epiſcopus,ne cleri.vel monac.lib.6.quatenus habet,habentem iuriſdictionem criminalem poſſe illam committere alteri ſine metu irregularitatis incurrendæ per iuſtitias ab illo faciendas.eſt & pro eadem vrgens ratio, ſcilicet,quod prędictus Vicelegatus non habetur,vt fertur,pro irregulari, & non videtur plus licuiſſe illi mandare illud per familiarem ſuum, quã familiari deferre mandatum,arg.cap.qui per alium,de reg.iur. lib. 6.

2 Pro parte autem affirmante facit,quod Ioan. And. communiter receptus tenuit in dicto cap. Epiſcopus. quod incurreret irregularitatem is, qui ex commiſſione habentis iuriſdictionem criminalem, eligeret aliquem, cui committeret poteſtatem illam criminalem. facit & ratio vrgẽs,quod aliud eſt committere generaliter iuriſdictionem criminalem, aliud dicere commiſſario, qui condemnauit iam reum malefactorem ad mortem,vt expediat mane illum:nam licet clerico hortari milites prælia turos generaliter ad victoriam conſequendam,cap.igitur. 3.q.8.ſed non licet hortari vnum,vel plures milites ſpecialiter ad occidendum, & maxime illum,vel illum particularem,vt ait Innoc. comm. recep. quem etiã ſequimur nos in Manu.confeſſ.cap.27.nu.215.

Per hæc poſteriora arbitror, quod non ſolum ſupradictus orator, ſed etiam Vicelegatus, qui miſit eum,indiget diſpenſatione. Salua. &c.

DE ADVLTERIIS, & ſtup.

SVMMARIVM.

1 *Adulter ius petendi debitum amittit, & innocens ius illud negandi acquirit.*
2 *Ordinari poteſt cuius vxor ab eo clam ducta alij nupſit.*
3 *Adulteratus clam, & eius vxor palam, quia clam ducta alij nupſit, an poſtea ordinatus peccarit, & ad quid teneatur.nu.5.*
4 *Matrimonium aſſerentibus in præiudicium ordinis ſacri non creditur.*

CONSILIVM I.

CVm certum ſit,coniugem adulterantem ipſo iure perdere ius petendi debitum à coniuge innocẽte, cui etiam ipſo iure quæritur ius negand

gandi illud delinquenti, vt tradimus in Manua. Confeſſ. cap. 22. nu. 23. cumque item certum ſit coniugem innocentem, qui, vel quæ quæſiuit ius negandi debitum coniugi adulteranti, perdere illud adulterando iuxta
2 cap. intelleximus. de adult. cumque verum ſit eum qui clandeſtine contraxit, & conſummauit matrimonium cum aliqua, quę poſtea publice contraxit cum alio, ex quo ſuſcepit filios, & negante illa non poteſt probari matrimonium, poſſe ordines etiam ſacros ſuſcipere, iuxta cap. Agathoſa. 27. q. 2.

3 Quæritur de quodam Innocente, qui fuit adulteratus clam, antequam ordines ſuſciperet, & poſtquam matrimonium clam contraxit, ſua coniux publice nupſit, an recte fecerit, vel teneatur redire ad illam eum repetentem.

Reſpondeo primo multa poſſe pro vtraque parte adduci per eum, cui vacaret id facere. Secundo, quod in foro exteriori cenſendus eſt recte
4 feciſſe, nec poſſe redire ad illam; quia non poteſt probari matrimoniũ, nec credi debet eis confitentibus illud; quia id credi non poteſt in præiudiciũ ſacri ordinis publice accepti, iuxta cap. ſuper eo. de condition. appoſit. & ei per gloſſ. & alios adnot. Tertio, quod videtur male feciſſe: Tum quia per illud adulterium perdidit ius diſcedendi ab ea in foro
5 conſcientiæ, per cap. intelleximus. de adulter. Quarto, quod teneretur in foro conſcientiæ accipere illam, ſi mortuo marito vellet redire ad eũ. Quinto, quod non videtur poſſe iuſte vti ſacerdotio ſine Papæ diſpenſatione, quam opinor poſſe S. Sanctitatem facere pro tempore, quo illa viueret nupta: attento quod illa non petit eum, nec eum vendicaret, etiam ſi peteret, propter probationis defectum: & quod non videtur contra ius naturale, neque diuinum, quod in huiuſmodi caſu occultiſſimo ordine ſuo utatur ſacerdos. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Adulter ad recipiendam coniugem adulteram cogi poteſt.*
1 *Iudex ex officio cogere poteſt coniuges adulteros, vt ſimul cohabitent.*
2 *Iudex ex officio poteſt reuocare maritum religionem ingreſſum ad euitandum incontinentiæ peccatum.*

CONSILIVM II.

VIr, & vxor adulterabant; tandem vxor ſponte receſſit, & adhæſit adulteto; vir admiſit concubinã, qua eiecta petit abſolui; & quia non poteſt induci, vt vxorem repetat, vel vt ei indicet ſe paratum eandem reuertentem recipere; licet dicat confeſſario, quod eandem reuertentem recipiet; Dubitatur an debeat abſolui?

1 Respondeo primo, certum esse, quod tam ille, quam illa potest cogi ad recipiendum coniugem, non obstante adulterio: quia cum vterque admiserit illud, mutua compensatione sublata est exceptio inde nata, cap. intelleximus. de adulter. Secundo, quod iudex ex officio potest ipsos compellere fauore animarum suarum, vt vitent periculum fornicationis, vel adulterij, quo iam fuerunt maculati. Tum quia iudex potest vti officio suo nobili in vtilitatem publicam, & in vtilitatem miserabilium personarum, & alia pia; qualis est salus animarum, iuxta doctrinã Bart. ab omnibus recept. in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infe.

2 Tum per ea, quę in specie citat Panor. in cap. consanguinei. num. 7. de sent. & re iud. Tum per id, quod ipsemet ait in cap. 1. de conuers. coniug. num. 8. scilicet, quod iudex potest ex officio suo reuocare maritum religionem ingressum, neque emittit votum continentiæ ad vitandum peccatum. Tertio, remedium huic proposito casui aptissimum esse videtur impetrare ab ordinario, vt ex officio faciat eos, vt iure tenentur, cohabitare.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ecclesiasticus in concubinarios, & peccatores vt procedet.*
2 *Lex noua remedium adducens non censetur tollere aliud per alias leges inductum.*

CONSILIVM III.

AN contra concubinarios possit procedi alia via, & ad alias pœnas, quam quę statuuntur in Concil. Triden. cap. 8. sess. 24. de refor. matrimonij?

1 Respondetur, quod iudex ecclesiasticus potest procedere contra concubinarios, & concubinas alijs vijs, & ad alias pœnas, quam quæ constituuntur in d. cap. 8. Tum quia iudex ecclesiasticus potest procedere contra prædictos per viam accusationis, & denuntiationis, iuxta cap. super his. de accusatio. & prædictum cap. 8. solum videtur agere de via inquisitionis; quamuis insinuet à contrario sensu per illa verba, *Etiam nullo requirente*, posse illum procedere etiam alia via; quia illud verbum implicat casum minus dubium, arg. l. etiã. ff. de minorib. Tum quia finis illius cap.

2 habet non tolli per illud alias pœnas contra eos statutas. Tum quia lex noua remedium adducens non censetur tollere aliud per alias leges iam inductum, l. quoties. ff. de actio. & obligatio. & renuntians vni ex duobus remediis competentibus sibi, non videtur alteri renuntiare, l. quoties duplici

plici.ff.de reg.iur.arg.l.ſi domus.vbi Bart.ff.de ſeruit. vrba. præd. & cap. ex tuarum.de auct. & vſu palij. Tum quia in hac ipſa materia punitionis clericorum fornicariorum late reſoluit Panor.in cap.at ſi clerici. nu. 36. de iudic.& cap.ſi autem.de cohabi.cleri.& mulie.quod variæ pœnæ ſunt inſtitutę contra huiuſmodi clericos fornicarios; & ideo poteſt Iudex arbitrari ſuper pœna imponenda, declinando præſertim ad imponendam mitiorem.

SVMMARIVM.

1 *Cap.14.de refor.ſeſſ.25.an in ſimplici incontinentia obtineat.*
1 *Conſuetus,& ſolitus non dicitur,niſi qui ſaltem bis fecerit.*
2 *Pœnæ præſertim in fornicatione caſtiganda reſtringendæ.*
3 *Conuerſatus dicitur,qui ſemel eſt conuerſatus.*
4 *Vniuerſale verbum diſpenſationem ampliat.*
4 *Verbum,alius,regulariter ſolum ſimilia comprehendit.*
5 *Clericus ob vnicam fornicationem iure antiquo deponendus.*
6 *Clericis omnis conuerſatio cum ſuſpectis mulieribus prohibita.*

CONSILIVM IIII.

AN cap.14.de refor.ſeſs.25.Concilij Trident.habeat locum in ſimplici incontinentia abſque qualitate concubinatus?& quid ſi clericus modo cum una,modo cum alia muliere deprehendatur?

1 Reſpondetur,quod pro parte negante facit primo, quod prędictum cap.14.videtur loqui de clerico habente conſuetudinem cum aliqua muliere; & quod qui ſemel fornicatur cum aliqua, non videtur per hoc habere conſuetudinem cum illa: quia ad hoc, vt aliquis dicatur conſuetus facere aliquid, requiritur quod ſaltem bis fecerit illud,leg.3.C.de epiſc. audien.& cap.ita nos.25.quæſt.2.& expreſſe notat Bartol.in l.mela.ff. de alimen.& ciba. lega. quod ad hoc, vt aliquis dicatur conſuetus facere aliquid,requiritur,quod ſaltem bis fecerit illud; licet ad hoc,vt quis dicatur ſolitus facere aliquid,ſufficit, quod ſemel fecerit illud, per prædictam leg. mela. verſi. ſed ſi. & Decius in rubric. de conſuetud. numero 9.efficaciter per multos textus probat, quod etiam ad hoc,vt quis dicatur ſolitus facere aliquid, requiritur quod ſaltem bis fecerit illud.

2 Secundo facit,quod pœnæ ſunt reſtringendæ,l. interpretatione. ff. de pœnis,& cap.pœnæ de pœniten.diſtin.1. præſertim cum agitur de caſtigando peccata fornicationis, iuxta capitu. fraternitatis.34. diſtinctione.

& quæ

& quæ ait Panorm.in capitulo at ſi clerici.in princ.numero 35. de iudic.

Tertio, quod cum lex apte poteſt intelligi duobus modis, benignior interpretatio eſt ſumenda, l.benignius.ff.de legibus. At cap.illud 14. videtur apte poſſe intelligi de habente ſaltem bis conuerſationem,& acceſſum,& eſt benignius ſic intelligere;ergo &c.

5 Pro affirmante autem facit primo, quod verbum illud in d. cap. 14. poſitum videtur ſignificare conuerſationem, iuxta illud Plauti in Milet. *Hoc adeo fieri credo conſuetudine, vel familiaritate*,& iuxta illud Terentij in Andria,*Neque me conſuetudo, neque amor*. & etiam per vnum actum dicitur quis conuerſatus fuiſſe, vel familiariter ſe habuiſſe cum aliquo.

Secundo,quod verbum illud, *conſuetudinem*, videtur deſumptum ex cap.2.de cohabitatio.clerico.& mulierum ex illis verbis, *Fabulari, & ali quo modo conuerſari.*

4 Tertio,quod hæc expoſitio videtur germanior intentioni Cõcilij,qua tenus prohibet per dictionem vniuerſalem, vt nullam conſuetudinem habeant,etiam citra fornicationis actum: Verbum enim vniuerſale ampliat diſpoſitionem,iuxta gloſſam recep. in clemen.1. verb. quauis de re iudic.quæ probat verbum *alius*, quod regulariter ſolum ſimilia comprehendit,iuxta gloſſ.cap.ſedes. de reſcript. adiuncto ſigno vniuerſali *quiuis*, comprehendere etiam maiora expreſſis, in quo cõmendat eam pro ſingul. Panormit. in conſilio vltim. 1. volum. numero 5. & Barbat. in cap. tertio loco. de probatio. & alij alibi, quamuis habeat alias ſimiles.

Quarto,quod ſi Concilium fuiſſet interrogatum,an intenderet prohibere vnam acceſſionem cum reali fornicatione,reſpondiſſet, quod magis,quam binam ſine actu fornicandi.Ergo id habendum eſt pro ſtatuto, arg.l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pactis.

5 Quinto,quod concilium, quod voluit punire priuatione tertiæ partis fructuum eum,qui monitus, ne accedat,acceſſerit, à fortiore videtur voluiſſe priuare eum, qui acceſſit,etiam tantum ſemel realiter fornicando; cum propter vnam ſolam fornicationem etiam ſimpliciter antiqua iura conſtituerint clericum eſſe deponendum, cap.presbyter. 81.diſt.& non propter ſolam confabulationem,vel conuerſationem,non ſecuta fornicatione,ſaltem præſumpta.

6 Sexto denique,quod cap. illud 14. noluit minus prohibere, quam iura antiqua,quod patet ex pœna maiori,quam noue addit. At iure antiquo prohibitum erat non ſolum habere concubinas, aut alias mulieres, de quibus poſſit haberi ſuſpicio in domo,vel extra,cap.ſicut,& cap.ſi autem. de cohab.cleric.& muli. ſed etiam accedere ad illas,vel habere aliquam conſuetudinẽ,cap.in omnibus,& cap.fœminas.81.diſt.& cap.clerici. ead.prohibet,ne clerici accedant ad virgines, vel viduas, niſi iuſſu

Epi-

Epiſcopi. Ergo Concilium intendit prohibere, etiam vnam acceſſionem, & conuerſationem.

DE RAPTORIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Raptor non eſt, quem virgo vltro ſequitur, licet eam ſtupret.*
1 *Virginem etiam per vim ſtuprans, ſi illam ad alium locum non adduxit, pœnam raptus non incurrit.*

CONSILIVM I.

QVædam virgo capta amore cuiuſdam iuuenis, cum illum tranſeuntem per callem & viam de feneſtra vidiſſet, exiuit de domo, & abijt poſt eum ad domum ipſius, vbi carnaliter eſt ab eo cognita, & virgo abijt voluntarie. Dubitatur an iuuenis inciderit in pœnas cap. 6. Cõcilij Trid. ſeſſ. 24.

1 Reſpondetur, quod præfatus iuuenis non incidit in pœnas d. cap. 6. eo quod non poteſt dici raptor. quia rapina, vel raptus, vt capitur in illo c. 6. ſignificat ablationem violentã, qua fœmina ab vno loco ad alium trahitur, vt ſentit D. Thom. 2. 2. q. 66. arg. 9. & clarius q. 154. art. 7. in corpore, & cap. de raptoribus 36. q. 1. l. ſed eximendi. ff. ne quis eum, qui in ius voc. Tum quia per illam l. dixit Paul. Caſtr. in l. raptores. C. de Epiſcop. & cler. quod ſtatutum puniens morte rapientem virginem, non habet locum in eo, qui etiam per vim ſtuprauit virginem in aliquo loco, ſi eam non transferret ad alium locum; quem refert, & ſequitur allegans in hoc multos Hyppolitus in l. vnica C. de rap. virg. num. 12. quorum vterque citat Gandinum atteſtantem, ita fuiſſe iudicatum Bononiæ. Tum quia aliud eſt ſtuprum, aliud raptus ex D. Thom. dicto art. 7. & efficacius §. item eadem lege Iulia, & §. ſin autem. inſtit. de publi. iudi. per quę receptum eſt ab omnibus, quod qui virginem conſentientem ſolum ſtuprat, non adducendo eam ad alium locum, non cenſetur committere raptum, nec debet puniri pęna raptus, ſed pœna ſtupri, quæ longe alia eſt, & minor, vt colligitur ex d. l. vnica, & ex dict. §. item eadem lege. Cum ergo iſte iuuenis eam non abſtraxerit, & in actu conſenſerit ipſa virgo, poteſt quidem dici ſtuprum commiſiſſe, non autem raptum. & ideo pœna d. cap. 6. non eſt extendenda ad iſtum iuuenem ſtuprantem, cum pœna non debeat extendi, l. ſi præſes ff. de pœnis. cap. pœnæ. de pœna diſt. 1. &

1. & ſecundum D. Thomam, & Theologos, & Iuriſtas, ſtuprum eſt ſpecies luxuriæ, diuerſa ab alia ſpecie luxuriæ, quæ dicitur raptus, & ſuo genere minus peccatum, quam raptus.

Nota quod raptus non admittitur ſine violentia, arg. cap. de raptoribus 36. q. 1. & l. 1. C. de raptu vir. quia verbum rapere ſonat violentiam, vt ſentit l. ſi eximendi. ff. ne quis eum qui ius vocat. vbi Angel. id expreſſe notat, quem refert, & ſequitur Ioan. ab Anania in rubr. de raptorib. dicens eum, qui vult probare raptum, debere ita articulare, vt violentiam factam concludat; quamuis videatur ſufficere perſuaſio exeundi à domo patris, ipſa volente, per munera data, ſeu promiſſa, ex mente Angeli in authent. de lenonib. §. fin. colla. 9. quatenus ait eum, qui allexit vxorem alterius ad adulterandum muneribus, vel promiſſis, dici poſſe adulteratum fuiſſe illam inuitam.

DE FVRTIS.

SVMMARIVM.

1 *Surripientes à propinquis, vel amicis, quæ credunt gratis daturos, licet non proponant abſtinere, poſſunt abſolui.*

CONSILIVM I.

PAuperes mulieres debiles ſibi ipſis victum quærere non valentes, & mendicare erubeſcentes, cum ſint honeſtæ conditionis, viſitant propinquas ſuas etiam pauperes, ſed non æque, vt ipſæ ſunt, & auferunt eis buccellam panis, vel aliquid ſimile. Quæritur, an id eis liceat?

1 Reſpondeo id non licere, niſi credenti probabiliter, quod amica, vel propinqua illa, cui ſubtrahit, eſſet contenta, ſi ſubtractationem noſſet, iuxta l. inter omnes. §. recte. ff. de furtis. & qui crederet eum, cui ſurripit contentum iri, vt acciperet, non peccaret mortaliter accipiendo, etiam ſi crederet, quod nollet, quod acciperetur ei clam, vt poſt Adrianum, & Caieta. diximus in Manual. Confeſſ. cap. 17. num. 139. Quod ſequitur mulierem, quę acciperet illa panis fruſtula, credens quod dominà eorum gratis daret, ſi peterentur ab ea, poſſe abſolui ſine propoſito omnino abſtinendi; quia non oportet pœnitentem habere propoſitum omnino abſtinendi à venialibus, ſicut à mortalib. vt diximus in dict. Manu. cap. 1. num. 24. poſt. S. Thom. 3. parte q. 87. art. 1. & 4.

CON-

SVMMARIVM.

1 *Ancillæ erogantes pauperibus minuta aliqua ex tacito dominorum conſenſu, vel ſine animo perueniendi ad notabilem ſummam, reſtituere non tenentur.*

CONSILIVM II.

ANcillæ per multos annos inuitis dominis clam ſingulis diebus modica quædam dederunt pauperibus, credentes hoc minime prohibitum: quorum omnium minimorum ſumma ſimul collecta accedit ad notabilem quantitatem. Dubitatur, an teneantur reſtituere de ſuo.

1 Reſpondeo primo, quod non tenentur reſtituere, ſi domini earum eſſent talis conditionis, & habitus, vt probabiliter credere poſſent, quod ipſi conſenſiſſent eis, ſi petijſſent licentiam dandi parua illa pauperibus, vel dediſſent ea, ſi fuiſſent petita ab eis, etiam ſi noluiſſent, vt clam eis illa darentur per reſponſum ad præcedentem quæſtionem.

Secundo, quod tenerentur reſtituere, ſi domini eſſent talis conditionis, quod non dediſſent licentiam prædictam, neque illa per ſe dediſſent pauperibus petentibus ea, ſecundum communem opinionem, quã nos quoque ſecuti fuimus in Manual. Confeſſ. cap. 17. num. 139. cum quadam limitatione notabili, quæ ibi videri poteſt.

Tertio, quod ſecundum noſtram particularem opinionem putamus probabile, quod nunquam teneantur reſtituere illa parua ſub pœna peccati mortalis, etiam poſtquam peruenerint ad notabilem quantitatem, ſi nunquam, percipiendo illa parua, intendunt peruenire ad illam, ratione illa firma, quod magis peccat, cæteris paribus, qui capit, quam qui retinet, cap. ſæpe. de reſtitut. ſpolia. & quod qui capit illa parua ſine intẽtione perueniendi ad illam quantitatem notabilem, nõ peccat plus, quam venialiter.

SVMMARIVM.

1 *Reſtituere tenetur, qui ad uitandam mendicitatem furatur.*

CON-

CONSILIVM III.

REgularis quidam peregrinus, cum nihil haberet in via, nata occasione, furto quædam sustulit, ad hoc, vt in patriam sibi redeunti prouideret, vitaretque erubescentiam mendicandi, ac alia incommoda, quæ patiuntur facientes iter. Quæritur, an teneatur restituere?

1 Respondeo, quod dubio procul tenetur restituere per tradita in Manu. Conf. cap. 17. num 61. quæ facile videri possunt.

SVMMARIVM.

1 *Ministri ministros furari videntes, quos non corrigunt, nec impediunt, peccant mortaliter, non tamen tenentur restituere, quando eorum custodiæ res non est commissa.*

CONSILIVM IV.

IN domibus magnatum adsunt ministri, & seruientes, qui habent officia distincta: euenit quod præpositus cellæ vinariæ architiclinus furatur vinum secrete, & vidente eo, qui præpositus est custodiæ vestiũ, ac cubiculario: & quia ad istos cura cellæ vinariæ specialiter non spectat, non curant hoc indicare ei, qui posset occurrere, asserentes, nobis sufficit, furto nec consilium, nec auxilium dare, de cętero nolumus nobis parare maleuolos in domo. Dubitatur, an isti tacendo peccent, & teneantur ad restitutionem.

1 Respondeo primo, prædictos ministros, de quibus quæstio proponitur, videri peccare, siue quod non vtũtur correctione fraterna, siue quod non obuiant peccatis committendis, siue quod non impediunt damnũ, & detrimentum proximi, quod possunt impedire, & non impediunt, credentes quod nemo alius impedier, per ea multa, quæ nos adduximus in comenta. cap. non in inferenda 23. q. 5. & in locis ibi citatis, quorum summã inseruimus Manual. Confess. cap. 24. num. 22. & in locis ibi citatis. Nec obstat, quod res cellæ vinariæ, vel panariæ non sint eis specialiter deputatæ, & commendatæ: quia quoad effectum peccandi non est necessarium, quod custodia rerum proximi sit commissa officio negligentis seruare indemnitatem eius: licet sic quoad effectum restituendi, vt in locis supradictis traditur, & facilius ibi videri possunt.

Secundo respondeo, quod non tenentur ad restitutionem: quoniam qui non obstat, cum possit, damno proximi faciendo, nisi ex officio teneatur ad cu-

ad cuſtodiendum illud, non tenetur ad reſtitutionem damni ſecuti: quia non peccat contra leges iuſtitiæ ſpecialis, ſed contra leges tantum charitatis, quarum tranſgreſſio non obligat ad reſtitutionem, vt traditur in d. Man. cap. 17. num. 11. & cap. 24. num. 17.

Tertio, quod prudenter perpendenda eſt in huiuſmodi caſibus grauitas, ſiue magnitudo, vel paruitas damni ſalutis, honoris, vel rei pecuniariæ, quæ poſſet conſequi denuntiationem, vel indicationem huiuſmodi furum; quoniam interdum illa excuſare poſſet à peccato, & interdum non; quamuis arbitrer raro contigere poſſe, quod non ſe offerat aliquis modus indicandi ſine notabili damno ei, qui ob ſanã charitatem, & obſequium Dei, & amorem virtutis, voluerit indicare.

SVMMARIVM.

1 *Pueri præfecti coquinæ de mandato eius amicis deferenda, niſi deſiſtant, non ſunt abſoluendi.*

CONSILIVM V.

PRæfectus coquinæ habet ſub ſe pueros, quibus dat aliqua comeſtibilia, alicuius tamen valoris, clam deferenda aliquibus amicis ſuis; creditúrque quod, ſi dominus ſciret, prohiberet. Pueri obiurgati à confeſſarijs reſpondent, nos huic præfecto cogimur parere, & niſi pareamus, vel ſi hoc reuelabimus, malo noſtro de domo eijciemur. Dubitatur quid agendum cum dictis pueris.

1 Reſpondeo, quod prædicti pueri, qui credunt, vel credere debent peccare ſuum præfectum mortifere, mittendo prædicta donaria ſuis amicis, peccant etiam ipſi deferendo illa: & ita debet eis præcipi, ne deferant propter obedientiam, quam Dei legi debent, ſperantes ab eo, qui dives eſt in omnibus, compenſationem tam in bonis animæ, quàm in cæteris, arg. eorum, quæ de miniſtris peccatorum diximus in dict. cap. 17. num. 19. & cap. 24. num. 31.

SVMMARIVM.

1 *Oeconomus an licite poſſit conuenire cum piſtore, & lanio, quod res ab illis emet, ſi quid lucri ſibi dederint, & an illud reſtituere teneatur.*

CON-

CONSILIVM. VI.

PRocurator magnatum conuentionem facit cum piſtore, & lanio, quod ipſe accipiet pretio currenti omnem panem, & carnes neceſſarias pro domo domini ſui, ſi piſtor, & lanius dederint ei tot aureos ſingulis menſibus. Quæritur, an conuentio ſit iuſta, & an retinere poſſit ſibi quod mutuando pecuniam argenteam in minutam lucratur.

1 Reſpondeo primo, videri iniuſtum. Tum quia videtur præſtare materiam delinquendi piſtori, vt det peiorem panem. Tum quia videtur fraudare dominum treſeno, vt vocant, panis. Tum quia nihil induſtriæ, vel laboris in hoc ponit. Tum denique quod domino aliqua via peribit tantum, quantum piſtor œconomo præſtat. Secundo, quod ſatis poteſt teneri poſſe œconomum per prædictum cambium lucrari ſibi. Tum quia id nullatenus domino nocet. Tum quia multum laboris, & tædij deuorat œconomus ſoluendo illa, quæ emit, pecunijs minutis. Tum quia non nihil induſtriæ ſuæ addit.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitui cui debeant res furto ſubtractæ.*

CONSILIVM. VII.

MVlio bona fide portabat quaſdam res de loco ad locum; in via cognouit dictas res furto ſublatas, & tamen perfecit iter. Dubitatur, an teneatur de ſuo reſtituere.

1 Reſpondeo, quod præfatus mulio tenetur res illas reſtituere illi, qui eas ſibi commendauit, vt nos tradimus in Manual. cap. 17. num. 29. Et ita ſi ipſe portauit illas ad locum, ad quem portare promiſit, & reddidit perſonæ, cui reddere promiſerat, ſatisfecit, ſaltem quo ad forum conſcientiæ, arg. l. bona fides. ff. depoſiti. niſi probabiliter crederet, quod qui eas ei commendauit, numquam reſtitueret domino; nam tunc, ſi abſque magno detrimento ſuo id facere poſſet, debet reſtituere domino. Et ſi reſtituerit ipſi, qui eas ei commendauit, debet monere dominum, locum, & perſonam, vbi, & penes quem ſunt; et ſi reſtituerit domino, debet monere eum, qui eas ſibi tradidit, quod reſtituit domino; & ſi reddiderit furi, cum deberet reddere domino, vel detinere penes ſe ſine detrimento ſuo, tenebitur reſtituere de ſuo domino; ſed ad prçcipiendum hoc ei, diligenter ſunt circunſtantiæ rei, & perſonarum perpendendæ, vt ex prædicto loco Manual. & ex Dominico Soto lib. 4. q. 7. art. 1. de iuſtitia & iur. colligi poteſt.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Furtum ad ſeminandus diſcordias committens, bis peccat.*
2 *Monitorio de reuelando in termino non parentes excommunicantur.*
2 *Reuelatio ita facienda eſt, vt dominus rem ſuam recuperet.*
3 *Fur licet curauerit vt ablatum ad dominum rediret, ſi non rediit, iterum reſtituat.*
4 *Fur actione furti, & conditione furtiua conueniri poteſt.*
4 *Depoſitarius rei furtiuæ quando furi, vel domino tenetur.*
5 *Reuelans ita, vt probari nequeat monitorio, non ſatisfacit.*

CONSILIVM VIII.

QVidam, animo ſeminandi diſcordiam inter maritum, & vxorem, & ſocrum, bona quædam furati ſunt, quæ poſtea archipresbytero dederunt, vt ea reſtitueret; is vero intra domum prædictorũ ſecreto poſuit; neſcitur tamen, an ad manus dominorum peruenerint. Dominus excommunicationem à Papa contra bonorum detentores, & ſcientes, & non detegentes obtinuit; archipresbyter occulte præmiſſa manifeſtauit epiſcopo.

Quæritur primo, an peccatum commiſerint?

Secundo, an in excommunicationem inciderint?

Tertio, an, depoſitione prædicta non obſtante, teneatur reſtituere?

Quarto, an fures condictione furtiua teneantur ad reſtitutionem?

Quinto, an furibus, ſeu parti archipresbyter teneatur reſtituere?

Sexto, an ſcientes, reuelando epiſcopo, ſatisfaciant?

Quæſtiones præfatę iuſtum libellum, ad iuſtam earum reſolutionem, requirere videntur: quod ipſe occupatiſſimus præſtare nequeo, ſed breuiter, & ſimpliciter abſque ampliori diſputatione reſpondebo.

1 AD PRIMAM QVIDEM, proculdubio eos mortaliter bis peccaſſe, primum materialiter peccatum furti: quia contrectauerunt rẽ alienam inuito domino. Secundo, peccauerunt formaliter peccatum diſcordiæ notabilis ex circunſtantia finis: quia in finem ſeminandi grandẽ diſcordiam inter maritum, & vxorem, & ſocrum, inter quos magna concordia procuranda erat, furari curauerunt.

2 AD SECVNDAM, imitando Scęuolam, qui ſecundum ea ſola, quæ proponebantur, reſpondere ſolebat, reſpondeo, eos incidiſſe in excommunicationem Papalem, ſi ante lapſum terminum monitioni præfixum, nihil vltra id, quod in caſu proponitur, fecerunt: quoniam excommunicatio papalis, quam appellant ſignificauit, habet Papam iubere, vel

committere iussionem ordinario, vt infra certum terminum restituant, qui rem detinent, & qui non detinent, sed sciunt, id manifestent coram Iudice, vel persona in literis Papæ, vel commissarij expressa, vel nominata: ita vt per eius dictum iuuari possit, qui excommunicationem impetrauit; & præfati fures nec restituerunt, nec confessi fuerũt se habere, nec accepisse furto subtracta intra terminum præfixum.

3 AD TERTIAM respondetur, eo modo esse illa restituenda, ac si non fuissent in domum præfatam proiecta; nisi probetur ea peruenisse ad dominum rerum subtractarum: quia restitutio requirit, vt res in pristinum statum reponantur; & furtum non censetur repositum, in quo erat, donec perueniat ad suum dominum: & per præfatam proiectionem non constat res proiectas in potestatem earum domini venisse, vt palam est.

4 AD QVARTAM respondetur, fures teneri ad restituendum domino in vtroque foro: in foro quidem exteriori actione furti, & condictione furtiua: in interiori autem, quia non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.

AD QVINTAM respondetur, quod archipresbyter tenetur restituere furibus iure stricto actionẽ depositi; quia deposuerunt illa apud eum: & præfati fures non erant tales, & suspecti de fuga, vel de voluntate non restituendi verisimili; quo casu interdum satisfaceret, immo melius faceret, restituendo domino, quam furi.

5 AD SEXTAM respondetur, quod aut sacerdos, qui manifestauit episcopo, non satisfecit excommunicationi papali, aut episcopus sancte potuit reuelare illud socrui, cuius intererat illud scire: quia Papa, vt supra insinuaui, iubet, aut committit iussionem reuelãdi huiusmodi furta male ablata, ad hoc, vt hi, quorum interest, eiusmodi reuelatione vti possint: & ita si sacerdos ille non reuelauit episcopo eo modo, quo posset ille reuelare his, quorum intererat, non satisfecit excõmunicationi papali: & si reuelauit eo modo, quo satisfecit illi, poterat optimo iure, immo tenebatur episcopus reuelare. Salua &c.

DE VSVRIS.

SVMMARIVM.

1 *Cambium de vno ad eundem locum cum auctario illicitum.*
2 *Procurator constituentis personam representat.*
3 *Creditor, & debitor eiusdem rei, & eadem ratione nemo fit. num. 8.*
4 *Vsuram ex sola spe principali lucrandi ex mutuo committi. num. 10.*

5 *Contra-*

5 *Contractus de se licitus, factus in fraudem vsurarum, sit illicitus num.* 10.
6 *Cambium per literas, quatuor concurrentibus, valet.*
7 *Cambium siccum, vel vltra primas nundinas, vel via depositi bulla Pij V. damnatur.*
8 *Actor, & reus quis agendo personas diuersas esse potest.*
9 *Officio multiplici sibi non repugnanti vnus, & idem fungitur.*
10 *Campsores passim creditores, & debitores fieri diuerso respectu.*
10 *Bonus quilibet præsumitur, donec probetur contrarium.*

CONSILIVM I.

CAmpsores Romæ, seu Florentiæ dant pecunias Lugduni soluendas illis, qui Lugduni non habent agentem, nec numismata, sed rogant campsorem, vt ipsemet ad suum correspondentem scribat, vt nomine cāpsarij cambium soluat, & traijciat: atque ita fit, vt correspondens, præter propriam personam, gerens duarum personarum vicem, dantis, & accipientis cambium, respectu accipientis pecunias soluit Lugduni, & traijcit, & respectu campsoris dantis pecunias remittit, & pro maiore parte in eodem loco campsarius soluit. Quæritur, an huiusmodi cambia sint licita, & sit licitus cambiendi modus?

Respondeo primo contra huiusmodi cambiendi modum facere multum primo extrauag. fe. re. Pij V. quæ incipit in eam, relatam ad verbum
1 in Manu. nostro confess. cap. 17. num. 300. Secundo, quod non est licitum cambium de vno loco ad eundem locum post aliquod tempus cum aliquo auctario, vt nos tradimus in eodem Manu. vbi supra, num. 290. per ea quæ adducuntur n. 295. & irrefragabiliter probatur per præfatam extrauagantem: & præfatus modus cambiendi videtur fieri de Florentia in Florentiam, cum ibi verbi gratia dentur 500. scuta ab Antonio Petro, &
2 in eadem soluantur cum cambio ipsi Antonio à Petro. Tertio, quod procurator representat personam principalis constituentis eum suum procuratorem, l. 1. ff. de procurato. & in prędicto modo cambiendi Franciscus est procurator Antonij ad dandum Lugduni Petro 500. scuta, quæ postea soluit eidem Francisco, tanquam procurator eiusdem Antonij: & ita videtur, quod eadem persona sibimet cambit, & sibimet soluit, & recipit cambium: & ita gerit duas personas, creditoris cambientis, & debito-
3 ris soluentis cambium cum sorte principali; quod videtur absurdum, cū vnus & idem non possit esse creditor, & debitor eiusdem rei, nec sibimet mutuare, emere, vel vendere, nec sibimet se obligare, arg. l. si frater à fratre. ff. de rebus credit. sicut neque potest sibimet imperare, & iubere, vel secogere, l. penu. ff. de recep. arb. & l. ille à quo. §. tēpestiuū. ff. ad Trebell.
4 Quarto, quod vsura committitur etiam sola spe principali lucrandi ali-

quid ex mutuo,c.conſuluit,de vſuris.& efficaciter probamus in d. ca. 17. nu.209.At Antonius præfatus mutuat in caſu propoſito Petro,intentione principali aliquid vltra ſortem mutuandi, & accipiendi ſolutionem in
5 eodem loco.Quinto,quod omnis contractus etiam,alioquin nominatus, & iuſtus,ſi fiat in fraudem vſurarum, eſt illicitus, vt probatur in cap. ad noſtram,de emptio.&in cap.illo.de pignoribus,& in cap. in ciuitate. de vſur. & cambitio cum prędicto circuitu videtur facta in fraudem vſurarum:ita ſcilicet,vt lucretur campſor per circuitionem cambij id, quod non poteſt directe per mutuum.

Secundo reſpondeo, quod,his non obſtantibus, videtur iuſtus prædictus cambiendi modus de rigore iuris coram Deo, & in foro conſcien-
6 tiæ,ſi intentio contrahentium non eſt corrupta. Primo quidem ea firma ratione,quod cambium per literas eſt iuſtum, quatuor concurrentibus, vt probamus in eod. Man. d. cap.17. nu. 289. ſcilicet, quod ſeruetur æqualitas valoris inter pecuniam datam, & accipiendam: & quod campſor non accipiat plus iuſta mercede pro cambio: & quod campſor,qui dat pecunias ſoluendas,ſciat vel probabiliter credat,quod perſona,cui eas dat, habeat pecunias, vel fidem, ſeu creditum, & voluntatē ſatisfaciendi literis,quas de ſoluendis illis ſibi tradit, in locis, vbi ſunt ſoluendæ: & quod locus,in quo ſunt ſoluendæ pecuniæ,longe diſtet à loco,in quo dantur literę. Et in prędicto modo cambiendi videntur concurrere illa quatuor; præſupponitur enim primo æqualitas valoris pecuniæ inter pecuniam datam per literas eaſdem, excepto ſalario iuſto campſoris, & quod ipſe non recipit pro ſalario, niſi quod iuſtum eſt, attenta diſtantia locorum,à quo,& in quem cambitur,& alijs circumſtantijs ad id neceſſarijs: de defectu enim horum duorum non quæritur: quia,ſi aliquid eorum deeſſet,certum eſſet prædictum modum cambiendi eſſe illicitum. Non deeſt autem & tertium:quia Antonius dans literas, & Petrus accipiens eas,ſciunt, aut certe probabiliter credunt, quod Franciſcus volet ſoluere illa 500. Petro, vel pro Petro Antonio,acceptis literis eius. neque deeſt quartum:quia Lugdunum à Florentia longe diſtat. Secundo alia ratione, quod, ſi Antonius ſcripſiſſet ad alium, quam ſuum reſponſalem Franciſcum, vt ſolueret prædicto Petro illa 500. & ſibi de conſenſu Petri ea remitteret Florentiam, cambium eſſet iuſtum: & non refert quoad hoc propoſitum, an ipſe det Petro literas, vt pro eo ſoluat prædicta 500. Lugduni, an ſcribat ad ipſum Franciſcum ſuum reſponſalem; cum vtrumque poſſit ad hoc iuſte conſtituere procuratorē, & cum non referat quid de ęquipollentibus fiat, l. fin. ff. mandati. & ca. licet ex quadam.de teſtib.

Ad oppoſitum primū,ſcilicet Extrauag. Pij V. reſpondetur quod ni-
7 hil continet oppoſitum huic reſponſo. Tum quod hoc cambium non eſt ſiccum,quod ipſe damnat: quia,vt diximus in Manua. d.c.17.num. 286.

Pius

Pius per cambium ſiccum intelligit cambium fictum, quale non eſt contentum in prædicto modo: quia eſt cambium reale per literas; per quas realiter datur pecunia, & etiã realiter ſoluitur. Tum quod literæ non referuntur inanes, neque remittuntur ad campſorem, immo complentur per prædictum Franciſcum, quia ſoluit illa Petro, cui erant ſoluenda, vel de cõſenſu eius procuratori Antonij, quod eiuſdẽ effectus eſt, arg. l. 1. & toto tit. ff. de procurat. Tum quia nõ ſoluũtur prædicta ſcuta vbi literæ dantur, ſed in alio loco ab eo longinquo, & per quam ſolutionẽ tollitur obligatio, qua Frãciſcus tenebatur illa ſoluere Petro. Tum quod prædictus modus cambiendi nõ extenditur vltra primas nundinas. Tum quia non fit per viam depoſiti, quos duos modos Pius damnat, neque cum intentione, vt pecuniæ ſoluendæ in loco, ad quem fit cambium, ſoluantur in loco vbi fit: quia debet ſolui, & ſoluitur in loco, ad quem fit.

Ad ſecundum patet reſponſum ex reſponſo primi: quia nec formaliter, neque æquiualenter pecunia cambita ſoluitur in eodem loco: non quidem formaliter, quia ſoluitur Lugduni, & cambitur Florentiæ: non etiam æquiualenter; quoniam obligatio, qua ſe obligauit Antonius ad dandum Petro per literas, omnino tollitur per ſolutionem pecuniæ cambitæ factæ Petro, vel de conſenſu eius Antonio, vel Franciſco procuratori eius Lugduni; & longe antea, quam literæ Franciſci perueniant ad Antonium, inuenitur Antonius abſolutus à ſua obligatione, & Petrus noue obligatus Antonio per literas Franciſci, vt palam eſt.

8 Ad tertium reſpondetur concedendo, neminem poſſe cogere ſe, neque imperare ſibi, neque reſtituere, agendo vnam & eandem perſonam, vna & eadem ratione, & modo conſideratam, de quo iura in eo allegata loquuntur; ſed negando, quod vnus & idem, agendo perſonas diuerſorum diuerſa ratione, & modo, non poſſit eſſe creditor & debitor, & emere, & vendere ſibi ipſi, & alia multa facere induendo, & repreſentando varias perſonas, per l. in tribus. ff. de iudic. & per cap. ex literis. de probatio. quæ habent eundem eſſe actorem, & reum in iudicio finium regundorum familiæ hercif. & communi diuidun. & gloſſæ vtrobique
9 allegant alia iura, quibus vnus & idem multiplici officio fungi poteſt, & gloſſ. prædicti cap. ex literis. reſoluit in exercenda voluntaria iuriſdictione poſſe quem multiplici officio fungi, per l. ſi conſul. ff. de adoptio. quæ habet conſulem, vel præſulem, ſi eſt filiusfam. ſe apud ſemetipſum emancipare, vel in adoptionem dare: & nos tractamus de re extraiudiciali, & voluntaria. & Panor. à Decio, & alijs probatus in d. cap. ex literis. ponit pro regula, poſſe quem diuerſis officijs ſibi ipſis non repugnantibus vti; & palam eſt, non repugnare actum dandi 500. ſcuta Petro nomine Antonij, & actum recipiendi alia 500. ſcuta à Petro nomine eiuſdem Antonij: & paſſim campſores fiunt creditores vnius ratione aliqua, & debitores eiuſdem ratione alia. Et Papa vna ratione dici-

tur ſummus Pontifex, & alia ſummus Rex, vt in cap. nouit.de iudic.poſt alios late diximus.

10 Ad quartum reſpondetur,concedendo, committi vſuram per ſolam ſpem principalem recipiendi aliquid vltra ſortem mutuo datam; negando tamen prædictum Antonium principaliter aliquid accipere vltra ſortem,ſi non accipit quidquam vltra ſalarium iuſtum cambiendi: propterea quod per literas Franciſci, vel alterius recipiat 500. ſcuta, quæ Petrus ab eo per literas accepit; negando item,quod referat an ipſe Franciſcus,vel alius conſtituatur procurator ad dandum Petro 500. ad ſoluendum ea ſibi,per ſecundam rationem pro hac parte factam.

Ad quintum reſpondetur concedendo non licere prædictum modum cambiendi,ſi fieret in fraudem vſurarum,ideſt,intendendo accipere pro vſuris aliquid vltra ſortem,fingendo ſe facere contractum iuſtum ſimilatum: negando autem quod per narrata in caſu concludatur, Antonium habuiſſe talem intentionem, cum quilibet præſumatur bonus,niſi conſtet de contrario,l.merito.ff.de pro ſocio.c.1. reg. iuris. cumque omnia, quæ facit Antonius, poſſint fieri licite,ac bona intentione: caueat autem ipſe,& contempletur, *quod aſtat Deus deſuper, qui nos diebus,ac noctibus, actusque noſtros proſpicit à luce prima in veſperum*. caueat item, vt non deſit vllum illorum duorum primorum, quæ requiruntur ad iuſtitiam cambij liciti per literas, vt prædictum eſt. Quæ omnia eo magis melius ſentienti ſubijcio, quo magis occupatus, & tumultuario ſtudio hæc ſcribo.

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe ex lite proueniens ob debitum non ſolutum iuſte petitur.*
2 *Intereſſe eſt illud, quod quis ex re debita veriſimiliter lucrifeciſſet.*
3 *Intereſſe quod verum, vel veriſimile non eſt, etiam poſt moram peti non poteſt.*
3 *Intereſſe per ſententiam adiudicatum arbitrio boni viri penſandum.*

CONSILIVM II.

SEmpronius Titio adoleſcenti literis in quadam Academia incumbēti propter amicitiam, quam gerebat erga eius patrem, legauit verbo coram hærede, & teſtibus trecentas libras in adiutorium ſtudij; quod legatum,mortuo Sempronio, frater eius hæres promiſi ſoluere, intra tres annos, ſingulis annis centum libras: ſed effluxerunt anni decem, & ipſe nihil ſoluit. Redijt Titius ab exteriſis Academijs in patriam factus vir,

&

& creatus Doctor, petijt debitam pecuniam ab hærede ſimul cum intereſſe: quam cum ipſe nollet ſoluere, poſt agitatam aliquot annos litem per ſententiam Iudicis, tandem condemnatus eſt hæres ad ſoluendum trecentas libras ſimul cum intereſſe, computando à die promiſſæ ſolutionis vſque ad realem, ſeu veram ſolutionem. Vertitur nunc in dubium, an Titius poſſit tuta conſcientia recipere totum intereſſe, quod ſolet in hac patria ſolui ad rationē octo per centum, vt & iam ſolēt emi cenſus annui?

Pro vtraque parte ſe offerunt rationes, quæ rem dubiam faciunt, pro altera quidem, quod ex Theologorum ſententia intereſſe recipi non poteſt, niſi verum, aut veriſimile, ſiue lucri ceſſantis, ſiue damni emergentis. In hoc autem caſu Titius dubius eſt, an ſi pecunia accepta eſſet per eius patrem, ſub cuius poteſtate erat tempore ſolutionis, conſumpta fuiſſet in expenſis pro ſtudio, an vero conuerſa in emptionem cenſus: probabiliter tamen credit, quod ſi ab initio ſingulas centum libras accepiſſet pater, eas in expenſas pro ſtudio filij cōſumpſiſſet; ſi vero poſt tres, aut quatuor, aut plures annos omnes ſimul trecentas libras accepiſſet, eas in emptionem huiuſmodi reditus pro filio conuertiſſet. Atque hoc pacto intereſſe ab initio non eſt in dubium.

Pro altera vero parte eſt, quod iudices in litibus iudicant, legata facta minoribus, eſſe ſoluenda ſimul cum intereſſe: & à litigantibus victores intereſſe accipiunt ad rationem octo per centum, nec curant, an intereſſe ſit verum, aut veriſimile, nec ne, ac tuti ſibi videntur, quia id faciunt iudicis authoritate.

1 Reſpondeo primo, prędictum dubium ceſſare quo ad quantitatem, & ſummam eorum, quæ impedit litigando tanto tempore: quia illa eſt intereſſe damni emergentis ob non factam ſolutionem, quod accipi poteſt vltra principalem debitum, vt traditur per gloſſ. Anchar, Panor. Anani. & omnes in cap. conqueſt. de vſuris, & nos quoque diximus in Manu. Confeſſ. cap. 17. à num. 211. Secundo, quod certum eſt, dubium eſſe affirmatiue reſoluendum quo ad omnia contenta in ſententijs in foro exteriori, argumēto l. res iudicata pro veritate habetur. ff. de reg. Iuris.

2 Tertio, quod etiam eſt reſoluendum affirmatiue quo ad vtrumque forū quo ad intereſſe lucri ceſſantis, quod veriſimiliter lucrifeciſſet Titius, vel pater, vel tutor, vel curator eius, iuxta doctrinam Innocen. in cap. ſacro, de ſenten. excommun. communiter receptam, quicquid Dom. Sotus contradicere voluit, vt nos tradimus vbi ſupra, & latius in alio loco ibi citato. Quarto quod reſoluendum eſt negatiue quo ad illam quantitatem, quam continet ſententia vltra intereſſe probabile, & veriſimile: ita quod prædictus Titius poterit accipere virtute prædictæ ſententiæ ius tantum principale, & intereſſe damni, quod paſſus eſt in litigando, & lucrum, quod probabiliter credit facturū fuiſſe patrem ſuum, ſi principale tempore debito fuiſſet ſolutum, nam nunquam iure diuino, neque humano

canonico peti, vel accipi poteſt intereſſe lucri ceſſantis, etiam poſt moram, niſi cum probabiliter, & veriſimiliter coram Deo creditur illud lucrum faciendum fuiſſe, ſi conuenta præſtita fuiſſent, ſecundum omnes tam Iuriſtas, quam Theologos. Quinto, quod prudentis viri arbitrio iudicandum eſt, quantum, & quanto tempore lucrifactũ fuiſſet veriſimiliter corã Deo, perpenſis circunſtantijs perſonarum, loci, temporis, & opportunitatũ lucrandi, quæ ſeſe obtulerunt, ſi ſumma principalis opportuno tempore fuiſſet ſoluta, argu. l. 1. ff. de Iur. delib. cap. de cauſis, de offic. deleg. &c. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Mutuatarius vltra ſortem nil ſoluere tenetur.*
2 *Intereſſe non debetur, niſi à moroſo, vel creditor ſit mercator.*
3 *Debitor, niſi interpellatus, non eſt in mora, nec ad intereſſe tenetur, niſi creditor ſit mercator.*
4 *Promiſſio vſuras ſoluendi non obligat, niſi ſit iurata.*

CONSILIVM III.

QVidam miles S. Ioannis Hieroſolymitani, nullam commendam, nec aliam adminiſtrationem bonorum ordinis habens, accepit mutuo ab alio 700. ſcuta, & obligauit ſe ad ſoluendũ ei mille per quoddam inſtrumentum publicum, confitendo ſe illa debere, nulla mentione facta, quod 700. realiter mutuo accepit, & 300. promittebat pro intereſſe creditoris, & dilatauit ſolutionem, & reſtitutionem 15. annis: quia non fuit interpellatus à creditore, eo quod eſſet amicus eius, & aliqua bona opera accipiebat à mutuatario. Mortuo creditore, hæres petit à præfato milite habente iam commẽdam, non ſolum omnia illa mille, ſed etiam intereſſe lucri ceſſantis, quod ex illis potuit facere creditor. Quæritur an vltra 700. mutuatarius teneatur ad illa 300. & ad aliquod intereſſe, ratione præfatorum 700.

1 Reſpondeo, quod non: primo quidem, quod mutuatarius non tenetur ſoluere vſuras pro mutuo promiſſas, cap. debitores, de iure iur. iure naturali, diuino, neque canonico, quod in vſurarum materia neceſſario ſoluendum eſt, cap. quæ in omnibus, & toto titulo de vſuris ſexti, & clem. & ca. quid dicam. 14. q. 4. & quicquid accedit ſorti, vſura eſt, cap. 1. 2. & 3. 14. q. 3. cum ſimil. At 300. prædicta ſunt vltra ſortem principalem promiſſa. Ergo prædictus conſulens mutuatarius non tenetur illa ſoluere.

2 Secundo, quod non poſſunt ab eo illa peti ratione intereſſe lucri ceſſantis.

ſantis. Tum quia non debetur illud ab eo, qui non eſt in mora ſoluendi, ſecundum Innoc. in cap. fin. de vſur. & debitor non fuit in mora ſoluẽdi, quia non fuit interpellatus; niſi creditor eſſet mercator, qui à mercando ceſſaret, propterea quod non eſſet ſibi ſolutum tempore debito, argu. l. 3. ff. de eo quod certo loco, & eorum quæ latius alijs nos notauimus in Cõ-
3 men. de vſur. ſuper cap. 1. 14. q. 3. notab. 15. At præfatus D. Conſulens nõ fuit in mora ſoluendi, quia non fuit interpellatus, quod requiritur ad mo ram, iuxta gloſ. ſolen. in cap. mora. de reg. iur. lib. 6. neque creditor erat mercator, qui à mercando ceſſaſſet propter illud mutuum. ergo non tene tur ad ſoluendum intereſſe.

4 Animaduertat autem D. Conſulens, quod ſi promiſſio de ſoluendo mil le fuit iurata in inſtrumento, tenetur ſoluere præfata 300. quia licet pro-miſſio ſimplex de ſoluendo vſuras non valeat iure diuino, & canonico, iurata tamen obligat ad ſoluendum, & reddendum Deo iuramentum ſuum d. cap. debitores, de iureiur. Sed habet remedium contra hoc, quia poteſt petere ab epiſcopo ſuo, vel à Pontifice Maxim. vt relaxet ſibi iura-mentum illud, ex eo, quod cõtractus, per quem ſe obligauit ad ſoluendũ, eſt vſurarius, vt habet cap. 1. vbi late de hoc tractatur, de iureiur. &c.

SVMMARIVM.

1 *Pœna aliquid ſoluendi in contractu mutui poni poteſt.*
1 *Contractus mutui eſt, ſi optio detur petendi certum pretium.*
2 *Contractus mutui, cum clauſula, teneatur ad aliquid propter morã, licitus.*
2 *In mutuo granum æque bonum, etſi non promittatur, eſt reſtituendum.*

CONSILIVM IIII.

QVidam vir recepit in ſolutum à quodam ſuo debitore certam ſum-mam frumenti ad rationem trium ſcutorum pro quolibet rubio; poſtea vero, cum illud vellet vendere, non inuenit emptores, qui pro tanto pretio illud emerent, cum iam fuerit pretium diminutum. Quare ne in damno remaneret, noluit illud minori pretio vendere, quam ipſe recepit à ſuo debitore, & ſic mutuo dedit quibuſdam Marinenſibus (vt vulgo dicitur) *à renouare*. Qui Marinenſes promiſerunt illud reſtitue re per totum feſtum Sanctæ Mariæ de menſe Auguſti proximi futuri 1553. conductum in Vrbẽ, vbi ipſi mutuanti placuerit, ſumptibus dicto-rum Marinenſium, bonum, nitidum, & mercantile; & in euentum, quod aliter eſſet, quod poſſet refutari, & id facere ſoluere ad rationem trium ſcutorum pro quolibet rubio, prout omnes de Marino promiſerunt, & ſe obligarunt

obligarunt in forma Cameræ. Adueniente tempore, cum dicti Marinenſes defeciſſent in reſtitututione grani, prout obligati erant, conuenti fuerunt in iudicio, & condemnati ad rationem quanti plurimi granum tunc creuerat in eſtimatione, videlicet ad ſcut. quinque pro quolibet rubio, prout tunc granum valebat.

Quæritur primo, vtrum ſupradictus contractus ſit licitus in foro conſcientiæ, nec ne, an ſit vſurarius; &, ſi ſit vſurarius, ad quid tenetur dictus mutuans.

Secũdo. Quæritur, poſito, quod ſit licitus, An dictus mutuans potuerit recipere ſcuta quinque pro quolibet rubio in foro conſcientię, prout recepit, An ſolũ potuerit recipere ſcuta tria pro quolibet rubio grani, prout conuentum fuit in ſupradicto contractu, modo, & forma ſupradicta. Super quibus petitur conſilium.

Ad hæc dubia reſponſurus, dico primo, quod contractus hic difficilis
1 eſt iudicatu, qualis ſit. Nam ab vna parte videtur eſſe emptio, & venditio, eo quod videtur interueniſſe pretium trium ſcutorum pro rubio, ſi pro tempore pręſtituto non redderetur, & quod obligatio ſoluendi eſſet alternatiua, ſcilicet, ſoluendi triticum, vel pretium trium ſcutorum pro rubio: Ab alia parte videri poteſt contractus mutui pœnalis, eo quod erat reddendum, quod accipiebatur in genere ſuo æque bonum ſub pœna ſoluendi tria ſcuta pro rubio: quæ pœna poni poteſt in mutuo, iuxta gloſſ. cap. conqueſtus, de vſur. per cap. confraternitatis. 12. q. 2. Ab alia vero parte videtur iudicandus eſſe mutui abſoluti, eo quod ſic appellatur in inſtrumento, & quod per eos tradita fuit res mutuabilis reddenda in genere ſuo æque bona. Nec obſtant præfata. Quia re vera non dabatur mutuatarijs optio ſoluendi triticum, vel tria ſcuta: immo mutuatarij obligabãtur ſimpliciter ad ſoluendũ triticum bonum, & mercantile; & caſu quo ſoluerent aliud, quod non eſſet tale, dabatur optio mutuanti, vt poſſet illud refutare, & petere ſcuta tria pro rubio; quæ conditio, & facultas non mutat naturam contractus mutui, vt palam eſt. Nec, ſi res ſubtiliter perpendatur, fuit impoſita pœna trium ſcutorum pro rubio, caſu quo non ſolueretur triticum, ſed ſolum caſu quo ſolueretur illud, ſed non eſſet tale, quale ſoluẽdum erat. Vnde de rigore iuris non poterant cogi mutuatarij ad ſoluendum tria ſcuta pro rubio, cum non euenisſet caſus, quo ipſi poterant cogi ad ea ſoluenda. Nec poterant cogi conſulentes, vt eſſent contenti tribus ſcutis. Tum quia non euenit caſus, quo ipſi exigere poſſunt. Tum quia, eſto quod euenisſet caſus, non habet contractus, vt illi eſſent contenti illis tribus ſcutis, ſed poſſent, ſi vellent, facere, vt mutuatarij ſoluerent illa; ita quod ipſi poterant petere triticum nullatenus, nec bonũ, nec malum, illis ſolutum.

2 Secundo dico, quod per præfata videtur iudicandus præfatus contractus mutui abſolutus, cum quadam clauſula poſita in fauorem mutuantis,

tis, propter moram mutuatarij in ſoluendo, caſit, quo ſolueret triticum minus bonũ, quam quod accepit, videlicet, ꝙ poſſet petere tria ſcuta pro ſingulis rubijs: quæ clauſula fundata in mora, vt ſupra, mutuatariorum potuit apponi, perinde, ac alia pœna; & conſequenter mutuantes poterant petere triticum æque bonum, quale iure erat ſoluendum, etiam ſi expreſse non fuiſſet promiſſum, l. cum quid. ff. de reb. cred. cum intereſſe maioris valoris eius, l. vinum. eod. tit. Qua ratione iuſtificatur ſententia iudicis lata, & executa in fauorem Conſulentis. Nec obſtant ea, quæ poſſent ſcrupulum ingerere; quoniam tolluntur per prędictam conſiderationem veram prædicti contractus, & quod damnũ, quod euenit mutuatarijs, prouenit ex eorum culpa, & mora, quę moroſo debet eſſe nociua, cap. mora. cum ibi annot. de reg. iur. lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vſura palliata eſt, ob ſolutionem expectatam aliquid accipere, non autem ob æquitatem. num. 5.*
2 *Venditor lucrum ceſſans ſine mora proueniens nequit capere.*
2 *Mora regulariter, dilatione contractu data durante, non interuenit. & nu. 6*
3 *Fructus ſoluere, & alleuamentum oneris fideiuſſorem præſtandi, diſparia.*
4 *Fructus rei venditæ pro pretio non ſoluto ex conuentione recipi poſſunt.*
4 *Vſura in ſolo contractu mutui veri, ſeu palliati committitur.*
4 *Venditor rei venditæ fructus, ob pretium integre non ſolutum, percipere quare poſſit. nu. 4. cum ſeq.*
4 *Vſura æquipollenter non continetur in apocha, qua pretio non ſoluto cenſus promittitur.*
5 *Emptor fructus pro rata pretij non ſoluti venditori ſoluere tenetur. & num. 9.*
5 *Vſura, ob æquitatem de iure ciuili debita, debita eſt etiam de iure Canonico.*
6 *Mora duplex, & irregularis, re ipſa ſine vlla interpellatione committitur.*
6 *Emptor in mora regulari eſt poſt alleuamentum fideiuſſorem præſtandi.*
7 *Venditor fructus accipere intra tempus ſolutioni præſtitutum non valet.*
8 *Dilatio ad ſoluendum duplex, prior velut pretij alleuamentum datur, alia ad impediendam coactionem.*
10 *Donationem non inducit intentio ex ignorantia iuris proueniens.*
10 *Solutum indebite per iuris ignorantiam repeti poteſt.*

11 *Inten*

11 *Intentio duplex, alia, vt emptor dominium acquirat, alia, vt dominium, & fructus.*

11 *Intentio generalis, quæ multipliciter poteſt intelligi, ad donationem non trahenda.*

11 *Donatio non præſumitur, vbi alia etiam leuis cadit coniectura.*

CONSILIVM V.

VEndidit D.N. quoddam caſale pro pretio ſcut. 6000. de quibus tempore venditionis emptor ſoluit ſcuta 3000. reliquos vero 3000. ſoluere promiſit illinc ad vnum annum, cum pacto, quòd tempore ſolutionis dicti reſidui venditor teneatur præſtare vnum certum fideiuſſorem de euictione caſalis vltra alios tunc præſtitos; & vlterius in euentum non ſolutionis dicti reſidui, vt ſupra, emptor dedit poteſtatem dicto venditori dictum caſale capiendi propria auctoritate, & illud retinendi, & fructus in ſuos vſus conuertendi, abſque eo, quod in ſortem compenſentur pro concurrenti quantitate, vſq; ad effectualē ſolutionē dicti reſidui. & ſic celebratum fuit inſtrumentū, & tradita poſſeſſio caſalis emptori. Deinde, adueniente tempore, & termino anni, quo debebat ſolui reſiduum pretij, quia venditor nō poterat præſtare fideiuſſorem de euictione, fuit per dictas partes prorogatum tempus ſoluendi ad alium annum, cum hoc, quod interim emptor teneatur præſtare fructus venditori pro rata dicti reſidui, prout latius in apocha inter eos confecta apparet, cuius copia datur; & ita emptor, tam in dicto anno temporis prorogati, quam ſucceſſiue per plures annos, dictos fructus pro rata reſidui ſoluit venditori; qui demum præſtitit fideiuſſorem de euictione.

Quæritur primo, an venditor dictos fructus licite, & ſalua conſcientia, perceperit, & retinere poſſit.

Secundo, an licite, & ſalua conſcientia, poſſit petere fructus non ſolutos ab emptore, & ante fideiuſſorem præſtitum, & poſt fideiuſſorem præſtitum.

Quod præfatus venditor non potuerit, ſalua conſcientia, percipere fructus, aut valorem eorum veriſimilem, nec retinere, nec nondum ſolu-
1 tos ab emptore petere, facit primo, quod vſura palliata eſt, accipere aliquid vltra ſortem ratione dilationis debitori datæ ad ſoluendum debitum, ſecundum receptam ſententiam, quam nos quoque in noſtro Manuali confeſſariorum, cap. 17. n. 214. & de pœnitentia in comment. cap. 1. 14. q. 3. num. 26. probamus. & eſt caſus in c. conſuluit. de vſur. Deinde
2 facit, quod hic non interuenit intereſſe damni emergentis, & quod recipere aliquid vltra ſortem ratione intereſſe lucri ceſſantis, ſine mora interueniente ante illud, non licet ſecundum multos, de quibus eſt Innocentius in c. fin. de vſur. quem late defendit Dominic. Sotus in lib. 6. q. 1.

quæſt. 1. art. 3. de iuſt. & iur. Et in caſu noſtro non interuenit mora, ſaltē vſque ad finem ſecundi anni ab emptione contracta, cum primi anni dilatio fuerit data in ipſo contractu, ſecundi vero per pactum expreſſum in apocha menſe Februario ſecundi anni: immo etiam per ipſum contractum videtur data dilatio, quatenus nō cogebatur emptrix ad ſoluendū, donec daretur fideiuſſor de euictione; & ita videtur non potuiſſe hoc ca-
3 ſu accipi præfata octo pro centum ratione intereſſe lucri ceſſantis. Tertio, quod emptrix videtur compenſaſſe fructus per alleuamentum oneris fideiuſſorem dandi, quod venditori præſtabat, cum pro fideiuſſione poſſit recipi pecunia.

4 Sed, his non obſtantibus, quæ vere non obſtant, potuit venditor licite prędictos fructus, vel valorem eorum veriſimilem, ſalua conſcientia, accipere, & retinere; immo & petere eos, qui nondum ei fuerunt ſoluti. Primo quidem, quia is contractus non fuit mutui, in quo ſolo contrahitur vſura, vt ſatis colligitur ex cap. in ciuitate. de vſur. & ex cap. 14. q. 3. in cuius commentario num. 2. nos id annotauimus. Nec obſtat, ſi dicatur, quod conuentio contenta in apocha continet mutuum inuolutum, ſiue palliatum, licet non contineat expreſſum, & clarum, & quod ita committitur vſura palliata in contractibus mutui palliati, ſicut vſura clara in contractibus mutui clari, vt in d. nu. 3. & latius in dicto commentario num. 29. nos ipſi tradidimus, & quod contractus contentus in illa apocha æqui pollet contractui, per quem præfatus venditor dediſſet præfatæ emptrici duo mille ſcuta, ea lege, vt vltra ſortem ſolueret ei octo pro centum; non inquam hoc obſtat, quoniam non eſt verum, interueniſſe in illa apocha vllum contractum mutui palliati, nec contractum in ea factum æqui polluiſſe præfato contractui mutui in argum. allegato. quia illa octo pro centum non accipiuntur principaliter propter dilationem, ſed propter fructus, quos percipere poterat venditor non ſoluto pretio toto rei venditæ, quos iuſte percipi poſſe probat optime l. curabit. C. de actio. empt. nec obſtat illa opinio Innoc. & Dominici Soti, & quorundam aliorum dicentium, non poſſe capi licite intereſſe lucri ceſſantis. Tum quia, licet primo aſpectu videatur aliquid ad hoc facere, vere tamen nō facit, quia prædictus venditor non recipit illa octo pro centum ratione alicuius intereſſe lucri ceſſantis, ſed alia ratione, quam mox annectam. Tum quia falſa eſt ea opinio, vt probamus efficaciter contra eos pro communi per multa argumenta in comment. prædicti. cap. 1. 14. q. 3. nu. 50. & ſeq.

5 Non obſtant citata pro contraria parte: pro quorum reſolutione, & clara noſtræ ſententiæ confirmatione, dico, quod illa octo pro centum non accepit venditor principaliter propter dilationem, neque propter aliquod intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis, nec propter pœnam, vel vllam moram, ſaltem regularem, ſed tantum ob illam æquitatē, quæ habet, vt nemo cum aliena iactura locupletetur, l. iure naturæ, ff. de

reg.

reg.iur. & c. locupletari,eo.tit.lib.6. per quam æquitatem,quando venditor rei,accepta parte pretij,retinet illam cum ſuis fructibus, donec totum pretium ſoluatur,iuxta l.Iulianus.§. offerri.ff. de actio. empt.emptor debet habere partem fructuum pro rata partis pretij ſolûti, iux.l.memorabilem,quæ vltima eſt tit.de fund.dat.cuius.§. fin. habet, maritum, qui tenetur reſtituere prædium,accepta eius æſtimatione, & retinet illud accepta æſtimationis parte,donec tota ſoluatur, debere reſtituere fructus pro portione partis æſtimationis acceptæ. In quo illum. §. commendauit. Bart. in d.§. offerri. & Bal.in l. ſi traditio. q.11.C. de actio. empt. & Salic.in d.l. curabit eo. tit. & cum in hoc æquentur emptor, & venditor,pari ratione,ſi prædium venditum traditum eſt emptori,ſoluta ſolum parte pretij, & recipit omnes fructus, tenebitur ſoluere venditori partẽ fructuum pro portione pretij non ſoluti. Pro his duabus deciſionibus pondero prædictum.§.offerri,quatenus habet,quod venditor rei,accepta parte pretij, retinet eam quaſi pignus, donec totum ſoluatur,ſignificans, quod non tenet eam, tamquam dominus perfectus quo ad partem ſolutam,ſed tamquam creditor,qui fructus,quos percipit, quo ad illam,debet reſtituere;& ita præfata emptrix retinebat prædium,& partem pretij, quaſi pignus eorum, quæ tenebatur venditor facere,antequam ei ſoluere tur totum,& per conſequutionem fructus illius partis debebat reſtituere; c.conqueſtus. de vſur. & l. 1. C. de pignorat. act. vnde notanter Bald. & Salic. vbi ſupra dixerunt, vſuras, quæ iure ciuili debentur ex illa æquitate, ne quis locupletetur cum aliena iactura, deberi etiam iure canonico; quia vere non ſunt vſuræ, ſed recompenſatio æquiſſima
6 iacturæ.Et ad id,quod allegatur,quod mora non interuenit,reſpondetur, verum eſſe de mora regulari,non autem de irregulari, quæ re ipſa ſine vlla interpellatione committitur,vt notauit Bald. communiter receptus in d.l.curabit. Ad id autem, quod allegatur de compenſatione fructuum, cum alleuamento non dandi fideiuſſorem, reſpondetur, quod nihil obſtat. Tum quia longe diſparioris vtilitatis ſunt alleuamentum illud, & perceptio fructuum,quam quod vlla compẽſatio eorum intelligi debeat, iuxta l.fin.C. de compenſat. Tum quia ſatis compenſationis illius alleuamenti præſtabat venditor emptrici,dando dilationem.Tum quia per præſtationem illius alleuamenti ſe conſtituebat emptrix in mora ſoluendi regulari,quæ ex interpellatione lapſus diei ſolutioni præfixæ oriebatur,iuxta l.mora.ff.de vſur.cum annot.ibi per gloſſ.& in c.mora.de reg.iur.lib.6. & ita hoc fundamentum plus facit contra illam, quam pro illa, ſi ſatis ponderetur.

7 Ex quibus infertur,idem dicendum eſſe de parte fructuum receptor ũ ante illam apocham, & poſt lapſum anni præfixi ad ſoluendum, & poſt præfatam apocham intra annum, intra quem durabat præfata conuentio,& poſt illum annum,vſque ad expletionem eorum,quæ venditor promiſit

miſit, immo & poſt expletionem: quia in his omnibus temporibus habet locum ratio ſupradicta, ne quis cum aliena iactura locupletetur; & vbi eadem ratio, &c. l. illud. ff. ad l. Aquil. nō tamen quo ad fructus perceptos intra annum præſtitutum in contractu ad ſoluendam reliquam medietatem: quia intra illum annum nulla locupletatio cum aliena iactura conſiderari poteſt, cum partium conuentione rei pretium fuerint mille ſoluen
8 da intra vnum annum, dimidium ſtatim, & dimidium in fine anni. Neque obſtat, ſi dicatur, quod pari ratione idem dicendum erit de receptis ante datam de euictione fideiuſſionem, & ante complementum à venditore promiſſorum, cum antea non poſſet cogi ad ſoluendum per ſeriem ipſius inſtrumenti. Non inquam id obſtat. nam dilatio illa prior vſque ad annum fuit appoſita, tanquam pars pretij, & tanquam alleuamentum eius, & diminuens illud; alia vero dilatio ſolum ad impediēdam coactionem ad ſoluendum, & dandam ſecuritatem per modum cuiuſdam pignoris, iuxta prædictum §. offerri. per quod ius pignoris non lucrifiunt fructus, c. conqueſtus de vſur. vt ſupra eſt dictum.

SECVNDA QVAESTIO. D. Petrus vendidit d. Ioanni certum prædium pro pretio ſcutorum mille, de quibus tempore uenditionis emptor ſoluit medietatem pretij, reliquam vero medietatem ſoluere promiſit infra tres menſes proximos, cum pacto tamen, quod ante ſolutionem dicti reſidui, dictum prædium menſurari debeat per duos peritos communiter eligendos.

Item quod prędium liberari debeat per venditorem à certo onere cēſus ſuper eo impoſito.

Item quod venditor teneatur dare certum fideiuſſorem ad omnem ipſius emptoris requiſitionem.

Item quod venditor debeat facere expedire Motum proprium S. D. N. ſuper confirmatione venditionis, & quod alias interim ipſe emptor reſiduum pretij ſoluere non teneatur, niſi prædictis omnibus adimpletis. & ita fuit celebratum inſtrumentum inter ipſas partes, & tradita fuit poſſeſſio ipſius prædij emptori, de quo ſemper ipſe emptor fructus percepit. Venditor autem per aliquot annos non potuit prędicta omnia adimplere.

Quęritur nunc, cum omnia ſint adimpleta, an emptor teneatur ſoluere interuſurium, ſeu fructus pro rata pretij non ſoluti, etiam pro tempore, quo venditor non potuit adimplere pro parte ſua, & etiam pro tempore decurſo poſt adimpletionem, quouſque dicta reliqua medietas pretij fuit per emptorem ſoluta; attento, quod ipſe emptor percepit omnes fructus dicti caſalis, & ſic gauiſus fuit re, & pretio; & an venditor dictos fructus, ſeu interuſurium, licite in foro conſcientiæ percipere poſſit; &, ſi percepit, an licite illud retinere poſſit; attento quod partes ipſæ remiſerunt dictam differentiam in duos viros legiſperitos, qui iudicarūt, quod

de iure

de iure emptor teneatur ad ſoluendos fructus prędictos, & ita ſoluti fuerunt. Nunc igitur quęritur in foro conſcientiæ, an venditor illos licite retinere poſſit, cum tempore celebrationis inſtrumenti venditionis ipſe intellexerit, quod emptor retineret rem, & pretiũ, quouſque ipſe venditor non adimpleret ſupradicta omnia pacta.

9 Ad ſecundam quæſtionem, quæ ex hoc facto ſecundo reſultat, reſpondeo, quod emptor tenetur ſoluere partem fructuũ receptorum poſt tres menſes ante ſolutionem totius pretij, etiam pro tempore, quo venditor non potuit adimplere quæ promiſit, & à fortiori pro tempore decurſo poſt adimpletionem eorum, quouſque dicta reliqua medietas pretij fuit per emptorem ſoluta, per eadem fundamenta, quibus fundata eſt reſponſio data ad dubium reſultans ex priore facto. Nam, ſicut ibi nullus fuit contractus mutui dati, ſiue formalis, nec velati, ſiue palliati, ita neq; hic. Et, ſicut ibi non percepit venditor principaliter propter dilationem ſolutionis, ſed propter fructuum perceptionem, non ſoluto pretio toto, ita neque hic. Et, ſicut in illo caſu interuenit æquitas illa, ne quis locupletetur cum aliena iactura, ita & hic. Et, ſicut irrefragabiliter probatũ eſt ibi per l. fin. §. fin. ff. de fund. dot. quod præfata æquitas habet locum, cum venditor, ſoluta parte pretij prædij, retinet totum, omnes eius fructus percipiendo; quod Bart. Bal. & Salic. ibi citati commendant: ſic eadem ratione habet locum in emptore, qui, parte pretij prædij ſoluta, poſſidet totum locum fructibus, vt in hoc caſu. Et ita ſine vllo ſcrupulo conſcientiæ poteſt venditor accipere partem fructuum pro rata pretij nõ ſoluti. Nec obſtat, quod venditoris intentio tempore contractus fuit, vt emptor retineret prædium, & fructus eius, donec ipſe ſolueret reliquum pretij, & impleret quædam alia, quæ promiſit. Tum quia id potuit intendere per ignorantiã iuris, & æquitatis præfatæ, quę non ab omnibus etiã doctis ſcitur; & ita non induxit donationem, arg. l. ſi non ſortem. §. indebitum, & l. ſub conditione, & l. 1. ibi ſi ſciens ſe non debere, ff. de cond. indebit, & per reſolutionem gloſſ. receptæ in l. cum quis, C. de iur. & fact. ignorantia, quæ habet, ſoluentẽ per ignorantiã iuris id, quod eſt indebitum vtroq; iure, naturali videlicet, & ciuili, ſicut in noſtro caſu erat, repetere poſſe. Tũ quia forte is venditor, intendens, vt emptor haberet prædiũ, & fructus, donec totum pretium ſolueretur, intendebat, quod dominium omnium illorũ illi quæreretur, quod iure quærendum erat ei, nõ tamẽ quod emptor nõ ſolueret ex eis aliquid, ſiquid inde deberetur. Tum quia emptor peccaſſet, volẽdo priuare proximum, nolentem id ſciẽter donare, magna, & notabili parte fructuũ pretij, & volẽdo percipere veluti quaſdã vſuras ſoluti pretij, quoaduſq; complerentur ei quædam promiſſa, quod non intendit vẽditor; & ita præfata intentio generalis, quæ multipliciter intelligi poteſt, ita vt nõ comprehendat animum donandi, non debet trahi ad donationem, l. cum de indebito. ff. de probat. & c. ſuper hoc. de renuntiat. Nunquam enim præſu-

præsumitur donatio, vbi alia coniectura etiam leuis cadit, secundum Bald. in l. 1. C. ad Tebell. quem sequuntur plerique omnes, & in his Decius in l. cuius per errorem. ff. de reg. iur. Salua, quæ iustior fuerit, sententia.

SVMMARIVM.

1 *Vsura vera tantum in mutuo, palliata in omni contractu vim mutui habente committi potest.*
2 *Depositum cum facultate vtendi eo fit mutuum.*

CONSILIVM VI.

EMptor cuiusdam fundi sibi iam traditi, & eo fruens, dedit fideiussorem ad soluendum venditori pretium post certum tempus, & dedit fideiussori 1500. scuta pro parte pretij, eo pacto, vt solueret partem pensionis fundi empti, quæ responderet parti prædicti pretij 1500. id est pro fructibus, quos percipiebat venditor ante venditionem, & adueniente termino soluendi pretium, teneretur soluere præfata 1500. scuta eidem venditori. Quæritur, an is contractus sit vsurarius.

1 Respondeo primo, facile videri posse cuipiam nullam in hoc casu proposito vsuram committi, ea ratione forte, quod non potest interuenire vsura, nisi in contractu mutui, vt nos post alios tradimus in comment. de vsuris, super cap. si fœneraueris 14. quæst. 3. & quod in hoc casu nulla mentio fit de contractu mutui. Sed cuilibet attentius casum perpendenti videbitur contrarium. Tum quia, licet vsura aperta non inueniatur, nisi in contractu mutui aperto, vsura tamen, quam vocant palliatam, inueniri potest in omni contractu tam nominato, quam innominato, qui expresse, vel æquipollenter continet contractum mutui, vt nos vbi supra declaramus. Et in casu proposito inuenitur contractus mutui palliatus nomine fideiussoris, & alijs circunstantijs, quę contractum mutui æquiua-
2 lenter efficiunt. Tum quia contractus depositi, in quo deponens facit facultatem depositario vtendi pecunia deposita, videtur mutuo dare, vt est text. solennis in l. certi condictio. §. fin. ff. de reb. cred. quod ibi omnes asserunt. & in casu proposito emptor in effectu deponit pecuniam penes fideiussorē cum facultate, vt illa possit vti; & consequenter efficit contractum mutui. Tum quia prędictus emptor accipit aliquid, immo multum vltra sortem principalem; accipit enim quotannis id, quod fideiussor soluit, vel soluturus est pro parte pensionis fundi empti, quę respōdet parti pretij 1500. scutorum; & ita fideiussor obligatur ad soluenda

prędicta 1500. ſcuta, quę ſunt ſors principalis, venditori, & vltra hanc principalem ſortem debet ſoluere partem penſionis illis reſpondentē, & ſic emptor recipit aliquid, immo multum, vltra ſortem principalem, ratione mutui, ſiue depoſiti, quod habet vim mutui: & conſequenter eſt vſura clara, vel palliata, per dicta in prędictis locis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vſuras exercere ad facienda opera pia non licet.*
2 *Mutuare poteſt quis nummos alienos, volente domino, vt ſuos.*
3 *Mutuare nulli licet, vt aliquid det tali, vel tali operi pio.*
4 *Mutuans ſponte, licet ex eo patiatur damnum, non quærit actionem.*
5 *Intereſſe lucri ceſſantis, vel damni emergentis peti poteſt.*
6 *Fideiuſſor licite recipit vſuras, quas creditori ſoluit.*

CONSILIVM VII.

QVędam reſpub. vt egenis ſubueniret, conſtituit cenſum mille ducatorum ſuper bonis ſuis; ex hoc accepit vigintimillia ad rationem quinque annuorū pro centum, quę mutuando illa indigentibus ſtipulatur à mutuatarijs indemnitatē, vt ſcilicet ipſi ſoluerent illos quinque annuos pro centum. Quęritur, an hoc ſit licitum?

1 Reſpondetur, quod pro parte negante facit primo, quod non licet vſuram exercere, nec per eam quęrere aliquid, ad opera pia exercenda, etiam pro redemptione captiuorum, cap. ſuper eo. de vſur. & quod in caſu propoſito videtur exerceri vſura ad opera pietatis facienda: quia ipſa reſpublica conſtituit per venditionem bonorum ſuorum cenſus mille florenorum annuorum ad mutuandum egenis, ita ut ſoluerent mutuatarij ad rationem quinque pro centum.

Secundo, quod paria videntur eſſe mutuare mille florenos ſuos egenis, ea lege, vt reddantur ei quinque annui pro cētum, aut mutuare mille florenos alienos acceptos ab alio ad mutuandum egenis eadem lege red-
2 dendi quinque annuos pro centum; quandoquidem mutuare poteſt quis alienos nummos de voluntate domini eorum, ac ſuos, l. certi condictio. §. ſi nummos. ff. de reb. credit.

Tertio, quod approbans huiuſmodi contractum, videtur approbare viam, qua quilibet habens bona immobilia, impune poſſit exercere vſuram: quilibet enim habens talia bona, poteſt vendere cenſum ſuper illis, & pecuniam numeratam, quam pro pretio cenſus accepit, mutuare alteri ea lege, vt cenſum, quem ip ſe ſoluere debet, ſoluat mutuatarius; quod tamen

3 men non videtur iuſte fieri poſſe: illicitum enim eſt mutuare alteri ea lege, vt vltra ſortem ſibi reddendam detur aliquid illi, aut illi pauperi, aut illi, vel illi operi pio, dict. cap. ſuper eo. & tradimus clare in Manual. Confeſſ. cap. 17. num. 237. & probatur per ea, quæ ſuperius num. 211. tradimus, & in cõment. de vſuris not. 15. per totum, & præſertim nu. 52.

4 Quarto, quod mutuans pecuniam non videtur licite poſſe accipere aliquid vltra ſortem, quando ſponte ſine vlla vi, & coactione patitur aliquod damnum, vel ceſſat quærere aliquod lucrum amore Dei, vel proximi, ad hoc, vt ex eo quærat aliquam actionem, vel exceptionem, vel aliquod ius agendi contra illum, cuius gratia, & amore id patitur, ſed ſolum quærit debitum quoddam antidorale, quod non parit actionem, nec ius agendi, vt l. ſed etſi. §. conſuluit. ff. de petitio. hæred. & traditur in l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iure. Ergo cum ipſa reſp. ſponte mutuet, & ſine vlla vi ſuis mutuatarijs, & ſponte, & ſine vi relinquat ius exigendi, & lucrandi prædictos cenſus, non videtur quęrere ſibi per debitum legale, vel iuſtitiæ exactionem, & ius ſtipulandi à ſuis mutuatarijs indemnitatem ab aliquo damno, & intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis.

5 Pro parte autem affirmante facit primo, quod, qui mutuat aliquid, licite poteſt capere à mutuatario, vltra id, quod mutuat, tam intereſſe lucri ceſſantis, quam damni emergentis, vt nos late probamus in d. Man. Confeſſ. cap. 17. num. 212. & latius in dict. comment. de vſuris notab. 15. num. 42. & tenet gloſs. ſing. recept. in cap. conqueſtus, de vſuris. pro qua eſt text. irrefragabilis in l. 3. ff. de eo quod certo loco. At præfata reſpub. in caſu propoſito nihil vltra ſortem recipit, aut non niſi intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis: ſolum enim recipit à ſuis mutuatarijs indemnitatem, qua ſe indemnem ſeruat à damno, quod paſſura eſſet, ſi non ſtipularetur ab eis, vt ſoluant ea, quę ipſa teneretur ſoluere illis, quibus vendit ſuos cenſus, vel à damno ceſſationis lucri; quod non faceret, ſi mutuatarij ea non ſoluerent, quæ ipſa ſoluere debet; quod vno reſpectu poteſt dici damnum emergens reip. & alio damnum lucri ceſſantis; eo enim reſpectu, quo teneretur ſoluere pretia cenſuum, ſi non ſtipularetur indemnitatem, poſſet dici damnum emergens; eo vero, quo deſinit lucrari pretia cenſuum, quos vendidit, poteſt dici damnũ ceſſationis lucri.

6 Secundo facit, quod licet fideiuſsori accipere vltra ſortem vſuram, quam ſoluit creditori; quia non eſt ibi lucrum, ſed intereſſe, ſecundum Innoc. recept. in capit. 2. de vſur. quem commendat Iaſon in l. nummis. num. 3. ff. de in litem iuran. & addit Innocent. vbi ſup. quod debitor, qui non ſoluit certo die, quo tenebatur ſuo creditori, ſi ob hoc creditor accepit ad vſuras, vt ſolueret ſuo creditori, cui etiam certa die tenebatur ſoluere, debet reſtituere illud damnum, arg. ca. peruenit, & cap. conſtitutus. de fideiuſsor. at prædicta Reſp. eſt debitrix cenſuum, quos uendidit ſuper bonis ſuis, & mutuatarij eius debent ipſi

quotannis, uel pro tempore, quo fruuntur pecunia ſibi mutuata.

Ad oppoſita pro parte negante reſponderi poteſt: ad primum quidem primo, concedendo, quod prædicta Reſp. vere mutuat; ſed negando, quod accipit aliquid vltra ſortem mutuo datam, & vltra intereſſe damni emergentis, & lucri ceſſantis, quod licet, vt probat primum argumentum pro parte affirmante formatum, in quo probatur id eſſe licitum. Secundo concedendo, quod prædicta Reſpub. accipit quidem aliquid vltra ſortem mutuo datam, ſed non vi mutui, ſed ratione intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis, quod licet, vt prædictum eſt.

Ad ſecundum concedimus paria eſſe mutuare pecunias proprias, vel alienas de conſenſu domini; ſed negamus quod non poſſit mutuans accipere ratione intereſſe, ſiue mutuet proprias, ſiue mutuet alienas, per prædicta.

Ad tertium negamus per partem hanc affirmantem aperiri viam exercendi vſuras veras, & illicitas, ſed ſic viam mutuandi eo modo, vt mutuatarius ſoluat aliquid vltra rem mutuatam pro intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis.

Ad quartum reſpondeo, quod licet habeat quandam ſimilitudinem cum vera & illicita vſura, quia non mutuatur vi, ſed ſponte, non eſt tamē talis per ea, quæ tradimus in d. comment. de vſuris. num. 52. ſcilicet quod dupliciter poteſt quis mutuare ſponte, vno modo ſimpliciter ſine vlla expectatione recompenſationis iuſtæ, vel iniuſtæ: alio modo cum expectatione iuſtæ recompenſationis intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis. & concedimus, quod qui primo modo ſponte mutuat, nihil poteſt exigere vltra rem mutuo datam; negando tamen quod qui ſecundo modo mutuat, non poſſit exigere intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis: vt in d. numero 52. declaramus, concludendo, quod qui ſponte, charitate paterna, & chriſtiana motus, mutuat proximo egenti aliquid ad leuandam indigentiam eius, cum damno ſuorum bonorum quæſitorum, vel ceſſando lucrari, ſanctum animæ exercet, & gratam rem Deo facit, etiamſi ea lege mutuet, vt mutuatarius ſoluat ei id, quod ipſe amore eius perdit, vel ceſſat lucrari.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo vim legis habet, & hæc illi conuenire debet.*

2 *Societas iuſta vinculum pacis, & Reipublic. vtilis, iniuſta mala, & leonina.*

3 *Societas lucrum, & damnum æqualiter non ſentiens iuri naturæ contraria.*

3 *Socie-*

3 *Societas licita vt ſit, tria requiri.*
4 *Societas per tres contractus pro lucro certo fieri poteſt.*
5 *Conſuetudo iuri humano, ſed non diuino derogat.*

CONSILIVM VIII.

HOratius, & Dominicus inierunt ſocietatem, iuxta conſuetudinem vrbis, ſic, vt Horatius conferens pecuniam accipiat octo pro centũ, ſaluo manente capitali. Quæritur, an ſit iuſta.

1 Reſpondeo primo ad quęſtionem ſuper facto prædicto propoſitam, contractus eſſe, vt fertur, frequentes, & conſuetos in vrbe, & ob id multis videri licitos, & iuſtos: quia conſuetudo vim legis habet, cap. conſuetudo. 1. diſtin. & cap. fin. de conſuetud. Ita quod dixit Iſidorus relatus in c. erit autem lex. 4. diſt. legem debere conuenire conſuetudini, & Iuriſconſultus in l. minime. ff. de legibus, minime eſſe mutanda ea, quæ interpretationem certam ſemper habuerunt; præſertim, quando id contingit in omnium vrbium ſanctiſſima, quæ eſt Roma, cap. fundamenta. de electio. lib. 6. de cuius ciuium admiranda deuotione iam inde à tempore B. Hieronymi in hunc diem continuata nos quoque aliquid diximus in lib. centum Miſcel. miſcel. 68.

2 Secundo, quod vt ſocietas licita eſt laudabilis plurimum, & Reip. vtilis, & vinculum quoddam charitatis, & perfectionis, vt innuit Apoſtolus ad Col. 3. at illicita eſt mala, & uocatur leonina à Iuriſconſulto in l. ſi non fuerint. ff. pro ſocio, illa, ex qua alter ſocius capit lucrum non ſentiens dãnum; quia lege naturali, qui ſentit onus, debet ſentire commodum, & cõtra, cap. qui ſentit. de reg. iur. lib. 6. cum concord. ibi per gloſſ. & alios adductis.

3 Tertio, quod omnes Doctores conueniunt in eo, quod nos ſcripſimus in Manu. confeſſ. cap. 17. num. 251. & ſequentibus, ſcilicet, quod ad hoc, vt ſocietas iuſta ſit, tria requirũtur, ſcilicet, vt negotiatio ſit licita, ſecũdo, vt pecunia ſubiaceat periculo eam conferentis, hoc eſt, vt ſi pereat, tota illi pereat; tertio, vt in omnibus iudicio prudentis æqualitas ſeruetur, & pro quantitate partium collatarum lucrum diuidatur. Et in propoſita ſocietate Horatius nil damni ſentit; immo, vt ex ea colligitur, Dominicus, qui pecuniam accepit debet reddere totam ſortem principalem diſſoluta ſocietate; quod omnes damnant, dicentes *ſocietates non poſſe fieri iuſtas*, manente ſalua tota pecunia eam conferenti.

4 Quarto, quod nos prę aliis, & poſt alios, quos ibi referimus, cum magna cura ſuccurrendo, aſſeruimus per tres contractus formaliter, vel virtualiter factos poſſe fieri licitas ſocietates, in quibus ſaluum maneret capitale, ſeu ſors, ſiue pecunia collata in ſocietatem: quæ ibi fuſius poſſunt videri, & ob hoc non tranſcribuntur hic.

Quinto, quod propoſita ſocietas non poteſt dici iuſta; eo quòd licet in ea interueniant duo illorum, ſcilicet negotiatio licita, & reductio lucri incerti ad certum moderatum; deeſt tamen tertium, ſcilicet datio, vel remiſsio tanti pretij, quantum oporteret eum dare tertio pro ſimili aſſecuratione.

5 Sexto, ex prędictis inferri reformandam eſſe huiuſmodi ſocietatem, ad hoc, quod ſit licita, per ſupplementum illius tertij, quod deeſt, non obſtante conſuetudine quamlibet longa in contrarium ſeruata, eo quod ea, quæ in contrarium in primo dicto adducuntur, habent locum in conſuetudine contra legem humanam inducta, quæ legitime præſcripta vim legis habet, non tamen in conſuetudine contra legem naturalem, vel diuinam inducta; quia illa corruptela vocatur, & nullatenus vſucapibilis, aut præſcriptibilis, cap. quę contra mores. 8. diſt. cum ei concord. ad laudem Sanctiſsimæ Trinitatis, cuius feſta hodie celebrat Eccleſia Chriſtiana, quæ infinita ſua benignitate nos ſaluet, &c.

SVMMARIVM.

1 *Societas, vt viduæ certum lucrum accipere valeant, vt contrahi poſſit.*

CONSILIVM IX.

QVæritur, quomodo poſsit ſtatui, vt viduis, & orphanis dentur quatuor, vel quinque pro centum ab eis acceptis?

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo, quod modus licitus, quo viduis, & orphanis, immo & quibuslibet aliis dentur quatuor pro centum quotannis, eſt ille, quem nos pingimus & declaramus in Manu. confeſſ. cap. 17. num. 252. & ſeq. qui fit per viam contractus ſocietatis, cū aſſecuratione ſortis principalis, & capitalis pro pretio iuſto, & cum aſsignatione certi lucri pro incerto facta etiam pro pretio iuſto; quod non fundo hic latius, quia ibi poteſt videri ſatis late fundatum. &c.

SVMMARIVM.

1 *Contractus vſurarius vt contra naturæ legem nullus eſt, & nullam parit actionem.*

2 *Mutuans ſub vſuris nulla lege amittit quod mutuat.*

3 *Vſurarius*

3 *Vſurarius exigere ſine vſuris mutuum non vetatur.*

4 *Vſurarius, etiam manifeſtus, petita cautione, contrahere, & teſtari poteſt.*

CONSILIVM X.

FRanciſcus mutuauit mille Paulo cum pacto, vt infra biennium teneretur reſtituere mille, & ducenta; deinde ceſſit hanc actionem, precio conuentio, procuratori Pauli, qui eam admiſit. Quæritur primo, an procurator in hoc peccauerit?

Secundo an prædicta ceſſio fuerit nulla?

1 Pro harum quæſtionum reſolutione præſuppono primo, certum eſſe, quod contractus ſupradictus fuit vſurarius, ſi, vt narratur, fuit factus; & conſequenter fuit nullus contra legē naturalem, diuinam, & humanam, l. iurisgentium. §. pacta, quæ turpem. ff. de pactis, & l. generaliter. ff. de verbor. oblig. quibus conſequens eſt, non fuiſſe natā ex eo actionē, nec poſſe ex eo agi, qua parte eſt vſurarius, & continet vt aliquid vltra ſortē ſoluatur cap. 1. 14. q. 3. cum multis ſimilibus.

2 Secundo, præſuppono nulla lege, neque canone, ſaltem in corpore iuris clauſo, caueri, quod mutuans ad vſuram perdat ipſo iure pecuniam, quam mutuo dat. Quinnimo contrarium ſentit Feder. in conſ. 63. & expreſſe determinat in conſ. 221. quod vſurarius, qui extorſit vſuras à mutuatario, eſt creditor, & debitor eius: creditor quidē in eo, quod mutuauit ei, debitor autem in eo, quod pro vſuris recepit ab illo; & ſi non recepit pro vſuris tantum, quātum mutuauit, poteſt recipere à mutuatario illud plus, quod mutuauit; ſi vero recepit plus, debet reſtituere mutuatario illud plus, quod recepit.

3 Tertio, præſuppono, quod ex his videtur ſequi vnū nouiſſimū, quod nō memini vnquam ab alio notatum, ſcilicet, quod licet præfatus Franciſcus peccaſſet in mutuando ſub vſuris prædicto modo, & non poſſit agere ex illo contractu, quatenus erat vſurarius ad exigēdam vſuram: poteſt tamen petere à Paulo, vel hæredibus eius illud, quod mutuauerit, quatenus continebat mutuum, reiecto onere ſoluendi vſuras, & exigere illud per certi condictionē, vel condictionē ſine cauſa: quia res eius peruenerat ad Paulum, & æquum erat, vt illa rediret ad eum, l. ſi & me, & Titium. ff. de reb. cred.

4 Quarto, quod Vſurarius non perdit poteſtatem contrahēdi cum alijs, nec poteſtatem teſtandi, ſi non eſt manifeſtus; neque ſi eſt manifeſtus, ſi dederit cautionem ad id requiſitam per cap. quamquam de vſuris lib. 6. quia nullo iure id ei vetatur, & regulariter quilibet liber homo contrahere, & teſtari poteſt, l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ.

His præſuppoſitis, reſpondeo ad primam quæſtionem, quod præfatus

procurator peccauit accettando illam ceſſionem : quia approbauit illum contractum,& propoſuit exigere virtute illius 1200.

Ad ſecundam videtur reſpondendum, quod prædicta ceſſio non fuit nulla,eo quod Franciſcus non haberet poteſtatem cedendi, contrahendi,& teſtandi per quartum præſuppoſitum: neque ideo,quod non competeret ei contra Paulum ius petendi aliquid per tertium præſuppoſitum: potuit tamen eſſe nulla propter defectum animi cedendi ius petendi mille tantum,quod habebat per præfatum tertiũ præſuppoſitum, ſuper quo magna diſputatio texi poſſet,quod nobis in præſentia propter multa facere non licet,nec decet; quia valde ſeculare eſt, & eſſet impedimento ſpiritualibus,quibus obruimur.

SVMMARIVM.

1 *Mandatarius impendens ſuas pecunias pro mandante, an cambium capere poſſit.*
1 *Mandatarius de ſuo cambium dans mutuare pecunias videtur.*
1 *Vſura eſt quidquid vltra ſortem ratione mutui accipitur.*
2 *Vſura in ſolo mutui contractu committitur.*
3 *Mandatarius impendens ſuas pecunias pro mandante qua ratione poteſt plus capere.per totum.*
4 *Pecunia abſens minus,quam præſens,æſtimatur.*
4 *Pecunia plus valet Romæ, quam in Hiſpania.*
5 *Inte reſſe damni emergentis licite petitur.*
6 *Debitor ex æquo tenetur ad omnia acceſſoria rei debitæ.*
7 *Benefacienti vt benefaciamus omnia iura volunt.*
8 *Pecunia abſens, an,vt minoris valet,quam preſens,ita minoris emi poſſit.*

CONSILIVM. XI.

QVidam ſolicitator,ſiue actor negotiorum,quę de Hiſpania mittuntur ei Romam, cum mandato accipiendi pecunias ad expedienda neceſſaria ab aliquo campſore, accipit illas à ſemetipſo, vt liberetur ab onere quærendi fideiuſſores dandos campſoribus, & etiam animo lucrandi ſibi id,quod campſor lucrifacturus erat, & poſtea mittit literas ad Hiſpaniam,vt ſuus reſponſalis recipiat illas cum cambio paulo minore illo,cum quo ſoluendæ eſſent, ſi acciperentur à campſore,& data dilatione paulo maiore, quam dat campſor ad ſoluendum ibi. Quæritur an liceat ei hoc facere ?

1 Reſpondeo,quod quæſtio hæc grauior eſt,quam primo aſpectu appa-

ret:

ret: nam pro parte negante facit primo, quod conſulens in effectu videtur mutuare, data dilatione ad ſoluendum aliquid vltra ſortem, quod eſt vſura cap. 1. 14. q. 3. Secundo quod licet contractus præfatus non ſit mutui, ſed mandati, tamen etiam hic debet eſſe gratuitus, ſicut ille, l. 1. §. fin. ff. mandati, & §. final. inſtit. de mandato. & ita, quod accipitur vltra datũ, iudicandum eſt vſura, aut lucrum iniuſtum.

2 Pro parte autem affirmante, quod liceat, facit primo, quod hic contractus non eſt mutui, ſed mandati; & vſura in ſolo contractu mutui admittitur, vt conſtat per definitionem eius, quam etiam nos poſt alios tradidimus in Manu. Confeſſ. cap. 17. num. 206. Secundo, quod non refert quid de æquipollentibus fiat. l. fin. ff. manda. cap. licet ex quadam de teſtib. At paria ſunt, quod conſulens capiat pecuniam à mercatore, & à ſemetipſo. ergo nec capiendo à ſemetipſo, quidquam peccat. Tertio, quod nihil intereſt eius, cuius negotia geruntur, an expeditionem literarum ſoluat de pecunijs campſoris, an de ſuis: immo is cuius negotiũ geritur gaudebit plus, quod illius geſtor, qui eſt amicus eius, lucretur, quam quod campſor, quem forte non cognoſcit.

3 Pro reſolutione dico primo, quod conſulens non poteſt accipere illud plus, ratione intereſſe lucri ceſſantis; quoniam poteſt ſolum capere illud de pecunijs ſuis, quas habet paratas ad negotiandum cum eis emendo, & vendendo merces, aut ad emenda prædia, vel cenſus, ex quibus caperet reditus: ſed ipſe habet illam pecuniam quaſi mortuam, quo caſu non licet capere aliquid vltra ſortem, vt reſolute diximus in d. Man. cap. 17. num. 296. & ſeq.

Secundo, quod neque poteſt quicquã accipere ratione maioris temporis dati ad ſoluendum, argumento cap. in ciuit. de vſur. & traditur in Manu. cap. 17. num. 280. & num. 283.

4 Tertio, quod conſulens poteſt accipere aliquid plus per viam contractus emptionis, per quam pecunia præſenti minoris poteſt emi pecunia abſens, quanto maior eſt diſtantia; quod iuſte fieri poteſt, vt probatur in d. Manu. vbi ſupra num. 295. Poteſt etiam accipere aliquid plus, eo quod eadem pecunia pluris valet Romæ, quam in Hiſpania, vt etiam ibidem probo: quibus duobus modis quilibet Hiſpanus ſine vllo negotio poteſt mutuare, vel alias dare ſuam pecuniam Romæ, vt detur ſibi ſimilis pecunia in Hiſpania cum aliquo augmento, vt dixi vbi ſupra.

5 Quarto, quod præfatus conſulens poſſet accipere aliquod auctarium pecuniæ à ſe impenſæ, ſi eam attulit ab eadem Hiſpania, vel aliunde Romam, ſoluendo cambium; quia ſuſcipit illud ratione intereſſe damni emergentis, quod licet iuxta l. 1. cum glo. & omni turba commentantium C. de ſent. pro eo quod intereſt. & tradimus nos in manu. Confeſſ. cap. 17. num. 211.

6 Quin-

6 Quinto, quod etiam poteſt accipere aliquod auctarium, licet expoſuerit pecuniã necunde importatã Romã ſoluto cambio, ſed quęſitam in ea ſua induſtria, vel alio iuſto pretio, præſuppoſito quod is, cuius negotium geritur, expreſſe, vel tacite promiſit ſoluere Romæ, quod pro negotio impenderetur: quoniam cum aliquid ſoluitur in alio loco, quam in quo debeat fieri ſolutio, debet Iudex ex officio ſuo in actionibus bonæ fidei ſecundum naturam contractus ex æquo & bono cogere debitorem ad ſoluendum omnia acceſſoria rei debitæ; quod perdit ex eo, quod alibi fiat ſolutio iuxta §. in bonæ fidei. Inſti. de actio. ſicut & in actionibus ſtricti iuris, per actionem arbitrariam iuxta §. præterea. Inſti. de actio. & dicta & citata à Iaſone ibidem, præſertim col. 1. & 2. At conſtat, quod intereſt exiſtentis Romæ, & impendentis in ea centum pro exiſtente in Hiſpania, qui promiſit illa ſoluere Romæ, vt ſi ſoluãtur in Hiſpania, ſoluatur æſtimatio, qua illa poſſunt Romam tranſportari. Quod autẽ in caſu propoſito is, cuius negotiũ eſt, geſtũ promiſit conſulenti ſoluere Romę, conſtare poteſt, ſi tacite, vel expreſſe id promiſit: quod autem tacite promiſeſerit, videtur conſtare. tum quia mandauit vt conſulens acciperet pecuniam à campſore, & remitteret ſoluendam in Hiſpaniam cum cambio, quo remiſſio cõſtaret; id enim effectu eſt promittere ſoluere Romæ trãſmittendo pecuniam per campſorem, ſiue bancarium, ſoluto iuſto cambio: nec quicquam refert quo ad propoſitum noſtrũ, vtrum eorum fiat; quia
7 alterum alteri æquipollet, & non refert quid de æquipollentibus fiat l. fin. ff. mãda. & ratio naturalis, diuina, & humana præcipiunt, ne benefactoribus malefaciamus, immo quod benefaciamus, l. ſi non ſortẽ. §. libertus. ff. de condi. indeb. cap. cum in officijs. de teſtam. ergo reſidenti Romæ benefacienti non debet ſuſcipiens beneficium in Hiſpania velle malefacere, vt qui nollet ſoluere Romano impendenti Romę decem ſcuta, niſi totidiem in Hiſpania redderet, vtique malum pro beneficio inferret; ergo pręſumendum eſt quod voluit ſoluere Romæ, ubi pecunia fuit impenſa, cum quilibet pręſumatur bonus, l. merito. ff. pro ſocio, cap. fin. de pręſump. unde ſequitur, quod præfatus Conſulens poteſt iuſte accipere tantum augmentum, quantum campſor ſiue bancarius poteſt iuſte exigere, ea ratione, quod fuerit promiſſum ſoluere cum cambio, quo tranſmiſſio conſtaret. Quãtum autẽ campſores huius temporis iuſte poſſunt recipere, magnæ quæſtionis eſt, cuius deciſio hauriri poteſt ex dictis in noſtro Manu. confeſſ. cap. 17. num. 284.

8 Septimo, quod quæſtionis nouæ, & maximæ uidetur eſſe, an ſicut pecunia abſens minoris ualet, cęteris paribus, quã pręſens, & iuſte poteſt minoris emi, quã præſens, ita & præſtatio eius pręſens ualeat pluris, quam præſtatio ab hinc anno, aut maiori, uel minori tempore; ſi enim pluris valeret, poſſent campſores non ſolum recipere pluſquam dant, ratione emptionis pecuniç abſentis dãdo pręſentem, & ratione ualoris maioris,

quèm

quem habet pecunia Romę, quam in Hiſpania, ſed etiam ratione maioris ualoris, quem habet prętatio pecunię præſens, quã præſtatio facienda poſt aliquod tempus: & pro parte quidem affirmante faciunt illa, quibus defendimus in Manu. cap. 17. num. 230. quod actio recuperandi pecuniam debitam poſt aliquod tempus, poteſt pecunia emi minore illa debita; quod tamen nunc non definio.

9 Octauo reſolutiue ad quæſtionem reſpondeo, quod Conſulens poteſt accipere tantum ſuę pecuniæ augmentum, quantum poteſt iuſte accipere campſor alia ratione. ſ. lucri ceſſantis, ex eo quod propter artem campſoriam non utatur mercatura. quantum uero is iuſte accipere poſſit, quæſtionis eſt non paruæ, ut ex ſupradictis, & latius traditis in dicto Manu. cap. 17. nu. 284. colligi poteſt, & ex eo, quod non ſatis ſcitur qui campſores dicuntur relinquere artem mercaturæ propter artem campſoriam, neque quo fine, & qua ratione, vel qua neceſſitate, publica vel particulari vtilitate proximi id faciunt, vt cenſeantur mereri intereſſe lucri ceſſantis.

Nono, quod ob prædicta videtur, poſſe conſulentem accipere tantum augmentum, quantum darent ei campſores, vel bancarij, ſi eis daret pecuniam reddendam ſibi in Hiſpania. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Deponens ſcuta aurea, & poſtea illa minutatim repetens, triplici ratione aliquid plus capere poteſt. num. 3.*
1 *Mutuans aliquid vltra ſortem capiens committit vſuram.*
2 *Deponere pecuniam cum facultate vtendi ea, eſt mutare.*
4 *Oeconomus aliquid plus pro ſcutis aureis accipiens, an faciat ſuum. numero 7.*
4 *Oppoſitum in oppoſito operatur quod propoſitum in propoſito,*
5 *Monetæ pretium conſtituit, qui eam cudit.*
6 *Monetæ augmentum, vel diminutio modici temporis non attenditur.*

CONSILIVM. XII.

QVæſtiones duæ confeſſariis frequentiſsime occurrunt. Prima, an qui tradunt multa ſcuta aurea mercatoribus, & poſtea minutatim capiunt valorem illorum in nummis argenteis, vel æreis, poſsint iuſte accipere aliquos quatrinos, vel bologninos, quos frequenter adijciunt mercatores, cum ſoluunt pro illis nummos argenteos, vel æreos.

Secunda, an œconomus, obſonator, uel quiuis alius officiarius alicuius prædi-

prædictorum accipiens valorem prędictorum ſcutorum in nũmis argenteis, vel æreis à mercatoribus prædictis vna cum auctario prædictorum quatrinorum, vel bologninorum, teneatur ſcutorum valori inſtituto adijcere illos, et an teneatur ad reſtitutionem illorum, ſi eos ſibi accipiat?

1 Ad primam reſpondeo, quod pro parte negatiua facit neruoſiſsime, quod nullo titulo iuſto tradentes illa ſcuta videntur eos poſſe accipere, non primo titulo mutui: quia, qui mutuat, non poteſt aliquid vltra ſortem accipere, quia eſſet vſura, cap. 1. & 2. 14. q. 3. immo eſſet peccatum mortale, cum ſpe talis lucri ea tradere, cap. 1. & cap. conſuluit. de vſur.
2 nec ſecundo titulo depoſiti: quia deponere pecuniam cum facultate vtẽdi illa, eſt mutare, l. certi condictio. §. fin. cum l. ſequen. ff. de reb. cred. & l. quintus. ff. depoſiti, vt latius traditur in Man. cap. 17. num. 180. & numero 283. Neque tertio titulo locationis; quia pecunia non eſt res locabilis, cum traditur ad vſum ſuum naturalem impendenda: cum in effectu, ſic locare, ſit mutuare, & vſuram palliare, vt palam eſt. Neque quarto titulo ſocietatis: alioquin oporteret participare de damno mercatoris, quod incurrerer negociando, l. ſi non fuerit. ff. pro ſocio, & traditur in d. Manu. cap. 17. num. 251. quod non intendunt facere ipſi. Neque quinto ratione cambij. Tum quia cambium eſt contractus non gratuitus, quo vna pecunia datur pro altera, vt probatur in Man. cap. 17. num. 283. & traditio prędicta ſit gratuito, & non pro altera pecunia, quia etiam ipſamet, vel alia ei ſimilis ſine vllo auctario reddi, & ſolui poteſt.

3 Sed in contrarium facit, quod multi viri pij, & eruditi huiuſmodi auctaria paſſim ſine ſcrupulo accipiunt. Quare dicẽdum videtur primo, quod duo contractus in hac re inueniuntur, alter depoſiti, quo traduntur cum facultate eis vtendi expreſſe, vel tacite facta depoſitario, quod effectu eſt mutuum, iuxta d. l. certi condictio. §. fin. & l. ſeq. alter eſt, quo capitur pecunia argentea, vel ærea pro ſcutis ſupradicto modo traditis, & hic eſt contractus cambij. Secundo, quod ratione prioris contractus, nihil amplius, quam ob mutuum, poteſt recipi tanquam debitum; & quod taliter reciperetur eſſet vſura reſtituenda per iura citata. Dixi *tanquam debitum*, quia tanquã gratuito, & ſponte donatum, in ſignũ gratitudinis, accipi poteſt; ſicut & ita donatum ob mutuũ, iuxta dicta in Man. cap. 17. nu. 209. Tertio, quod ratione alterius contractus cambij poteſt recipi aliquid ratione cambij, quod appellatur per minutũ iuxta dicta in Man. cap. 17. nu. 283. & 288. & etiam ratione valoris ſcuti, quod forte illo die, quo pecunia argentea, vel ærea in cambium traditur, pluris valet ſcutum aureum, quam principis inſtitutione æſtimatur.

Concludo igitur primo, quod prædicti tradentes ſcuta in auro, & poſtea recipientes valorem eorum in argento, vel ære, poſſunt iuſte accipere prædictos quadrinos, vel bologninos, tanquam ſponte donatos in gratiam depoſiti, uel mutui penes illos donantes facti, ſecundo tanquam debi-

debitos ratione cambij per minutum facti, tertio ratione valoris maioris, quem, quando dantur nummi argentei, vel ærei, habet scutum aureum.

4 AD SECVNDAM respondeo, quod pro parte affirmatiua facit, quod id, quod operatur propositũ in proposito, operatur oppositum in opposito, l. & si contra tabulas. ff. de vulg. & cap. sciendum. 8. q. 1. At si diminueretur pretium illorum scutorum, non teneretur officiarius supplere illud in vtilitatem heri; ergo, si fuerit auctum, debet illud auctarium vertere in eius vtilitatem. Secundo, quod nihil alienum sine iusto titulo queri, vel retineri potest, cap. si res aliena. 14. q. 6. & cap. peccatum, de reg. iur. lib. 6 Tertio, quod scuta prædicta vere valent apud mercatores plusquam pretium à principe eis impositum, quando sic soluunt, & illud plus secundum valorem currentem in foro mercatorum accipiunt nomine heri sui; ergo tenentur reddere rationem illorum secundum verum valorem.

5 Pro contraria vero parte negante facit primo, quod accipiens aliquã pecuniam satisfacit reddendo valorem eius institutũ à Principe; nam illud est verum pretium monetæ excussæ, quod à Principe reipub. præstituitur; illius enim, vel habentis iura eius est cudere monetam, & ponere illi pretium, arg. cap. quanto. de iureiur. vbi hoc notat Panor. cõmuniter recept. num. 6. Et prædicti officiarij accipiunt prædicta soluenda in alijs rebus impendendis, ergo satisfaciunt soluendo illa secundum pre-
6 tium statutum à Principe absq; prædicto pluri. Secundo, quod Barth. communiter recept. in l. Paulus. 1. ff. de solut. num. 9. ait, quod augmentum, vel diminutio æstimationis monetæ, quæ modico tempore durat, vt vno, duobus, vel pluribus diebus, vel quandoq; non est attendenda, arg. l. pretia. sub fin. ff. ad leg. falcid. cui concordat Panorm. cõmuniter recept. in d. cap. quanto. sub fin. Tertio, quod non obstat prędicta lex Paulus, quatenus habet, creditorem non esse cogendum in aliam formam nummos accipere, si ex ea re damnum aliquod passurus sit. Tum quia l. illa intelligitur de illo creditore, qui dat pecuniam mutuo, vel in depositum pacto expresso, uel tacito, ut restituatur ei ea, uel alia pecunia æque bona, iuxta l. cum quid. ff. dé reb. cred. Quæstio uero proposita est de creditore dante pecuniam ad impendendum in emendis rebus ipsi necessarijs, & non ad reddendam illam, uel aliam æque bonam, quo casu non est locus illi legi, ut ex Bart. & alijs ibi colligitur, & ex nostris in d. cap. quanto. Quarto, quod illud plus possit iuste recipi rationibus prędictis, est tamen incertum, & passim variatur, & uoluntarie datur: quia mercator nolens illud adijcere, nulla lege iustitiæ cogi potest; ergo neq; officiarius ad reddendum illud domino lege iustitiæ tenebitur.

7 Pro concordia horum adductorum considerandum est, quod aliquando ipsemet dominus, & herus tradit periculo suo scuta mercatori in cu-

stodiam

ſtodiam cum facultate vtendi eis ea lege, vt reddat ea ei in auro, uel argento, aut ære pro libito ſuo; & poſtea ipſemet dominus, uel officiarius nomine domini accipit cum illo pluri à mercatore, quantum oportuerit ad impendendũ in rebus ſibi neceſſarijs; aliquando dominus tradit officiario ſuo ſcuta in auro, ut ſuo periculo teneat, & impendat in opportunis, ſiue in auro, ſiue in argento, & ere; & officiarius tradit illa ſuo periculo cuſtodienda mercatori, à quo poſtea in argento, uel ære in dies, hebdomadas, uel menſes recipit impendenda; uel non tradit ei cuſtodienda, ſed cambit ea pro argenteis, uel æteis cum prędicto pluri ſibi tradendis. Et dicendum, quod primo caſu illud plus eſt domini. Tum quia ſibi, uel officiario nomine ſuo, quod perinde eſt, datur. Tum quia periculum ſcutorũ, ſi mercator decoqueret, uel alias perirent, perirent ad eum, & non ad officiarium. Secundo uero caſu pertinebit ad officiarium. Tum quia periculum ſcutorum ſibi traditorum pertinet ad eum, ſiue tradat mercatori cuſtodienda, ſiue non. Tum quia illud plus nõ datur domino, neq; officiario domini nomine domini, ſed ipſi officiario, qui iam factus eſt dominus illorum ſcutorum, & periculo ſuo ſtant, uel pereunt nomine ſuo. Per hanc diſtinctionem facile cõciliantur omnia in utramq; partem adducta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Societas, in qua induſtriam ponens dimidium quoque periculi pecuniæ ſubit, & dimidium lucri percipit, eſt iniuſta, & vt iuſtificatur. num. 6.*
2 *Conſuetudo legi diuinæ non præiudicat, licet à pœna humana excuſet.*
3 *Circunſtantia boni finis ad actum bonum requiritur, ſed non ſufficit.*
4 *Lucrum mutuo accipientis mutuantem vltra ſortem capientem non excuſat.*
5 *Remiſſio, vel donatio debiti ſponte facta liberat debitorem.*

CONSILIVM XIII.

QVidam contulit mille in ſocietatem ei, qui conferret induſtriam, & laborem in exercenda mercatura lanæ, eo pacto, quod dimidium lucri cederet huic, & dimidium alteri, & quod, ſi eueniret, vt nihil lucrifieret, immo perderent prædicta millia, dimidium eorum redderet, qui ea ſuſcepit. exercita ſocietate, nil perijt de capitali, & lucrum diuiſum eſt iuxta formam contractus.

Quæritur primo, an qui contulit pecuniam teneatur ad reſtitutionem illius partis lucri, quæ ſibi ceſſit, in foro conſcientiæ.

Secundo,

Secundo, an, esto teneretur restituere, liberaretur per remissionem partis.

Tertio, quomodo hic contractus iustificari possit.

1 Ad primum respondeo, quod pro parte negatiua facit primo, quod in illa regione habetur pro licito is contrahendi modus. Secundo, quod intentio conferentis fuit contrahendi iuste; adeo quod nullatenus cõtuliſſet, nec sic contraxiſſet, si putaſſet talem modum contrahendi fuiſſe cuiquam l. diuinæ, vel canonicæ vel in minimo contrarium. Tertio, quod qui recipit, nihil perdit. Quarto, quod in illo genere mercandi capitale nunquam fere perditur. Quinto, quod lucra sunt parua.

Pro parte autem affirmatiua faciunt illa, quæ nos firma ac solida ratione, & auctoritate fundata scripsimus in Manu. Confeſſ. cap. 17. à num. 251. quibus infertur, contractum, de quo in casu proposito quæritur, esse illicitum & iudicandum vsurarium, saltem quo ad dimidium pecuniæ collatæ, quod manet saluum eam conferenti, & contrahentem teneri ad restituendũ lucrũ illi dimidio respondẽs: cum enim non possit iustificari, nisi reducendo eum ad contractũ societatis; cumque contractus societatis nequeat esse licitus, si ita ineatur, vt conferenti pecunia saluũ sit capitale, siue sors principalis, vel aliqua pars eius notabilis; consequitur eum esse illicitũ quo ad illam partẽ: & eam ratio suæ iniustitiæ cõsistat in hoc, quod collatio illa pecuniæ censeatur esse mutuum, & ratione mutui nihil vltra sortem iuste capi possit, & per hunc contractum vltra sortem capiatur lucrum, necessario iudicandus est vsurius quo ad prędictum dimidiũ: cui rursus consequens, vt lucrum acceptum restitui debeat iuxta cap. quoniam, cap. consuluit. cap. in ciuitate. cap. post miserabilem, & per totũ titulum de vsuris. & ita hæc pars affirmatiua videtur tenenda, quod is contractus est partim licitus, & partim illicitus: licitus quidẽ quo ad dimidium pecuniæ manens periculo eam conferentis: illicitus autem quo ad alterum dimidium, & quod lucrum receptum pro dimidio pecuniæ non manentis periculo conferentis est restituendum.

2 Ad primum oppositorum respondeo, quod consuetudo non potest præiudicare legi diuinæ, cap. quo iure 8. dist. sub finem, nec consequenter vsurarium contractum approbari, cum lege diuina in vtraque pagina vetur, cap. quia in omnibus. de vsur. per quod etiam damnatur generalis vsus eius; & qui dixerit eum licere, censendus est hæreticus, Clem. 1. eod. tit. Nec obstat dictum solenne Barth. in l. quis sit fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de ędil. edict. cum allegatis ab eius additione: quia Barth. noluit dicere, quod consuetudo liberet à peccato vsurę, sed quod, qui secundum eam contrahit, non est censendus vsurarius in foro exteriori, ad hoc vt pœna vsurariorum puniatur: eo quod consuetudo excusat à pœna temporali, sed non ab ęterna secundum gloss. in cap. denique. 4. dist. cap. cum venerabilis. de consuet. immo nec videtur excusare à restitutione

tutione per talem contractum quæsiti; & quia restitutio non est pœna, & ideo debetur in foro conscientiæ, licet pœna non debeatur in eo, iuxta gloss. solennem cap. fraternitas. 12. quæst. 2. & Sanctum Thom. 2. 2. q. 62. ar. 4.

3 Ad secundum, quòd licet bonitas intentionis, siue circumstantia boni finis requiratur ad actum bonum, non tamen sufficit illa: nam vt late declaramus in cap. cum minister. 23. q. 5. licet semper, cuius finis malus est, ipsum quoque est malum; non tamen semper, cuius finis bonus est, ipsum quoque bonum est: nam & Iudæi in bonum finem Dominum nostrum crucifigi curarunt.

4 Ad tertium, quod nec indemnitas, nec lucrum etiam magnum accipientis mutuum excusat acceptionem etiam pœnæ rei vltra sortem mutuantis cap. 1. vbi late scripsimus 14. q. 3.

Ad quartum respondetur, quod etiam in mutuo regulariter nil perditur ab accipiente illud; sed id non iustificat dantem, si vltra illud aliquid accipiat.

Ad quintum respondent omnia quatuor capitula 14. q. 3. clamantia etiam parua munera, etiam in poculentis, & esculetis consistentia, vsuram inducere.

5 AD SECVNDAM QVÆSTIONEM Respondeo affirmatiue, quod remissio, siue donatio sponte facta ab eo, cui restituenda sunt lucra præterita, perinde liberabit consulentem, ac si restitueret, per gloss. celebrem c. peccatum, de regul. iur. lib. 6. quæ verbo *restituatur*, addit *vel remittatur*, per quam regula generalis ab vtriusque iuris interpretibus assumitur, quod remissio debiti exequatur solutioni, exceptis aliquot casibus, quorum de numero non est is propositus.

6 Ad tertiam respondeo, propositum contrahendi modum non posse saluari, nisi ali quid addatur, vel dematur: posse autem saluari diminuendo lucrum, quod pecuniam conferens sibi reseruat per tres contractus, vt diximus in d. Man. c. 17. num. 254. potest ita iustificari, relinquendo tantum de lucro accipienti pecuniã pro assecuratione dimidij sortis principalis, quanto tertius assecuraret illorum capitale: sed si raro vel nunquam perdatur capitale, vel pars eius notabilis, quæstuosior contrahendi modus esset conferre simpliciter pecuniã, ita vt perditio tota pertineat ad conferentem eam, sicut tota perditio laboris, & industriæ accipientis eam, & mercaturam exercentis pertinere debet ad eum iuxta superius citata ex manu. &c.

SVMMARIVM.

1 *Societas centum ouium, vt eas dans intra biennii scuta 18. capiat, iniusta.*
2 *Certificatio lucri pro incerto illud diminuit.*

CON-

CONSILIVM XIIII.

PEdit 100.pecudes in ſocietatem Q. ea lege,vt Q. redderet pro fructu,& lucro tantũ lanæ,& caſei,quod valeret 18.ſcutis, & dimidiato,ad duos annos,& poſtea,pro vtriuſque partis voluntate. Quæritur, an id facere licuerit.

1 Reſpondeo,quod non:quia centũ pecudes vix valẽt 100.ſcutis,& cõſequẽter lucraretur ad rationem fere decem & nouẽ.Tum quia certificatio promiſſi lucri certi pro incerto diminuere debet lucrum ſoluendum. Tum quia non dicitur in contractu, quod diminuatur lucrum,ſi aliquot pecudes moriantur intrà illud biennium:tum quia ſi reficiendus eſt numeris pecudum ex agnus naſcituris, ex eis etiam diminuendum eſt lucrum.Saluo ſaniori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Vtilitas publica iuuanda,& priuatæ præferenda.*
2 *Lex,qua ſolutio cambij ſex menſes differtur,eſt iniqua.*
3 *Delinquendi,ſeu decipiendi materia non danda.*
4 *Vſuræ exercendi occaſio per hoc ſtatutum daretur.*
5 *Lex prohibens præſenti pecunia vendi,iuri naturæ contraria.*

CONSILIVM XV.

AN liceat Ciuitati Barchinonen. cum conſenſu Cæſarauguſtæ, & Valentiæ ſtatuere,quod omnia cambia,quæ fiunt in ea ad ciuitates Cæſarauguſtæ,& Valẽtiæ,vel ab illis ad Barchinonenſem,cenſeantur facta cum terminis ſoluendi infra ſex menſes à die præſentationis literarum currentes.

1 Reſpondeo primo,quod pro parte affirmante facit,quod dicitur à rerum peritis hoc eſſe valde vtile futurum prefatæ Barchinonæ,& toti principatui Cathaloniæ;& vtilitas publica reip.iuuanda eſt,immo & præferenda priuatæ,c.3.de poſtulat.præla.& cap.licet.de regula.

Pro parte tamen negante facit primo,quod eſt iniquum, ut ei,qui dedit pecunias Cæſarauguſtæ campſori pro literis cambij Barchinonam, non poſſit in ea petere pecunias in eis contentas uſque ad ſex menſes: &
2 quod peregrinũ uenientem Romã, uel ad alias terras, qui Cæſarauguſtæ dedit pecunias pro literis cambij, oporret manere ſex menſibus Barchinonæ ad recuperandum ſuum uiaticum,& perdere opportunitatem ſuo-

rum negotiorum Romæ,uel alibi gerendorum, contra cap. 1. de emptio. quatenus probat peregrinos,& iter facientes iuuandos esse, & non mole
3 standos.Secundo,quod non est danda materia delinquendi,& decipiendi alium,l.conueniri.ff.de pact.dota.cap.ex parte. de consuet. & per huiusmodi statutum datur campsoribus materia delinquendi, & decipiendi eos,qui tradunt pecunias suas in aliqua prædictarum trium ciuitatum pro literis cambij ad aliquam earundem ciuitatum directis, accipiẽdo pecunias,& dando literas,per quas is,cui dantur,putat,statim intra pau-
4 cos dies eas soluendas, & differtur ei solutio per sex menses. Tertio, quod per uiam indirectam datur occasio usuram exercendi,uendendo merces carius propter solutionem dilatam, & emendo vilius propter eã anticipatam.Cæsaraugustanus enim,vel Valentinus importat merces Barchinonam,& sciens quod pretium earum non potest extrahere à Principatu Cathaloniæ,nisi per literas cambij , & quod per huiusmodi literas non poterit Cæsaraugustæ, vel Valentiæ habere pecunias, nisi post sex menses à præsentatione literarum,longe carius vendit,quam si intra octo dies à præsentatione literarum solueretur ei pretium in sua ciuitate,& cõtra Barchinonam,si vilius poterit emere soluendo statim venditori, vel dando literas de statim, vel intra octo dies ei soluendo in sua ciuitate.
5 Quarto,quod videtur contra ius naturale,& gentium prohibere, ne quid Barchinonæ præsenti pecunia vendi possit arg. totius tit. de contrahe. emp.& vend. ff. & C. & per prædictum statutum videtur indirecte quadamtenus id fieri,cum non possit,vt dixi,habere literas cambij, per quas differtur solutio ad sex menses. Per quæ non auderem affirmare partem affirmatiuam,neque dicere, quod præfatum statutum sit vtile Barchinonæ,& principatui prędicto Cathaloniæ : quoniam inducit maiorem victus,& vestitus caritatem,& omnium mercium particulariter pauperibus & tenuibus vendendarum : & arbitror magis me Deo,& præfato Principatui obsequi respondendo hoc,quam contrarium,quod magis voluisset D.Consulens,qui magis videtur id desiderare.

SVMMARIVM.

1 *Societas,vt conferenti pecunias dentur quinque pro centum,non licet.*

CONSILIVM. XVI.

QVidam contulit mille in societatem mercaturæ pannorum, quam inijt cũ N.cũ pacto, vt ipse assecuret ptincipale, & insuper det illi pro sua parte lucri ad rationem quinque pro centum.Quæritur an huiusmodi

iuſmodi contractus ſit iuſtus, & quomodo poſſit talis fieri.

ETSI FORTE defendi poſſet cõtractus prædictus ſocietatis factus in forma ſupra poſita cum aſſecuratione capitalis,& certi lucri ei adiecta:mi 1 hi tamen videtur confuſionem quandã, & palliationem præſeferre: quia licet poſſit contrahi ſocietas,cum capitali,& lucro ſaluis,per tres contractus, vt nos dicimus in Manua. Confeſſa. cap. 17. num.254. non tamen poteſt contrahi ſocietas iuſta, ita vt ſocius obligetur ad prædictas aſſecurationes, quod ſatis inuenitur fieri in prædicta forma contractus. Vt ergo palam ſit iuſtus, fiat ad formam contractus ſocietatis ſimpliciter ad damnum,& lucrum ſic,vel ſic iuſte diuidendum;& perfecto ſuper illo inſtrumento,fiat in eadem,vel alia charta,vel alio capitulo contractus alius ſeparatus,quo accipiens pecuniam aſſecuret conferenti capitale pro pretio expreſſo, & iuſto, ac ſi eſſet tertia perſona, quæ aſſecuraret:& perfecto inſtrumento ſuper aſſecuratione capitalis,fiat in eadem,vel alia charta, vel alio capitulo aliud Inſtrumentum, in quo dicatur, quod tantum lucrum veriſimiliter iuſte poſſet dari conferenti pecuniam in tali terra,& tali mercatura, & tali tempore: & quod accipiens pecuniam, ad excuſandas moleſtias computationum, &c. aſſecurat tantam partem lucri veriſimilis pro remiſſione iuſta certæ partis lucri ſibi remittendi.

Quoniam autem ipſe non ſum mercator,nec ſcio quantum veriſimiliter lucri fiat in illa terra per mille exercita in tali mercatura, non poſſum reſpõdere an ſatis pretij detur,vel remittatur pro aſſecuratione capitalis, vel lucri;nec conſequenter an ſeruetur Iuſtitia in ſuprapoſita forma contractus.&c.

SVMMARIVM.

1 *Deponens pecunias in monte pietatis,an quid plus capere poſſit.*
1 *Depoſitum,ſicut commodatum,debet eſſe gratuitum.*
2 *Depoſitum pecuniæ cum facultate ea vtendi,& obligatione reſtituendi,cum illa petetur,fit mutuum.*
3 *Deponentes in monte pietatis,quatuor concurrentib.quatuor pro centum capere poſſunt, nec alias iuuant tres contractus. num. 4.*
5 *Mons pietatis Veronæ vt iuſtificari poteſt.*
6 *Montis pietatis miniſtri aliquid à mutuatarijs capientes excuſantur.*

CONSILIVM XVII.

AN ſit licitum,vt mons pietatis det quatuor pro centenario deponẽtibus pecuniam apud ipſum, cum circunſtantijs, de quibus in bulla

Iulij III. præſuppoſito quod hoc eſt vtile ipſi monti?

1 Reſpondetur primo, quod, ſi inter montem pietatis, & deponentem pecunias apud eundem, verus, & ſolus contractus depoſiti fieret, non poſſet deponens iuſte quidquam lucri à monte depoſitario accipere. Tũ quia verus contractus depoſiti eſt gratuitus, l. 1. §. ſi veſtimenta, & §. ſeq. ff. depo. ſicut & contractus commodati, iuxta gloſſ. 1. cap. 1. de commod. nam ſi quid daretur pro cuſtodia, eſſet contractus locati, vel conductionis, vt per prædicta iura probatur. Tum quia potius deberet accipere depoſitarius à deponente, propter onus cuſtodiendi, quod ſubit, quam è contrario, vt palam eſt, adeo quod nos in Manual. Confeſſ. cap. 17. num. 293. probamus vere deponentem cum pacto, vt pro cuſtodia nihil depoſitario daretur, ſed vſus pecuniæ eſſet pro ſalario, committere vſuram.

2 Secundo, quod huiuſmodi deponentes apud montes non dicuntur vere deponentes, ſed mutuantes: quoniam qui deponit pecuniam numeratam apud alium, ea lege, vt depoſitarius ea vti poſſit cum obligatione reddendi eam quandocunque repetatur, cẽſetur mutuare, l. certi condictio. §. fin. cum l. ſeq. ff. de reb. cred. & huiuſmodi deponentes hac lege deponunt ſuas pecunias apud montes.

Tertio, quod ex hoc ſequitur, huiuſmodi deponentes non poſſe iuſte capere quatuor, nec quidquam aliud pro centum, ſola ratione eiuſmodi depoſiti; quia id eſſet capere vi, & ratione mutui, & conſequenter vſurã committere, iuxta cap. 1. & per totam 14. q. 3. & veram definitionem vſuræ, quam nos poſt alios tradimus in d. cap. 17. num. 206. nec poſſent excuſari ratione vtilitatis, & pietatis montis, cum neque pro redemptione captiuorum poſſit vſura exerceri, cap. ſuper eo. de vſu. quod habet etiam, ſuper hoc non poſſe per Papam diſpenſari.

3 Quarto, quod prædicti deponentes iuſte poſſunt percipere prædicta quatuor pro centum, modo concurrant illa, quæ fel. rec. Iulius III. voluit, vt concurrerent in depoſitionibus faciendis apud montem ciuitatis Vicentinæ, videlicet, quod intentio, & finis principalis ſit iuuare montẽ, & pauperes ab eo mutuantes, & non fœnerandi, & quod ad finem deponendi, ſiue mutuandi monti, merces paratas venditioni, quas alioqui emiſſent, cum ſint ſoliti mercari, aut ſi non ſint ſoliti mercari, emiſſent tamen, huiuſmodi deponentes non recipiunt illa quatuor vi, & ratione talis depoſiti, ſeu mutui, ſed ratione lucri ceſſantis, quod veriſimiliter lucrarentur tantundem, vel amplius: & conſtat mutuantem ratione veri intereſſe poſſe capere aliquid mediocre vltra ſortem, iuxta gloſſ. ab omnibus receptam in cap. conqueſtus I. de vſuris.

Ex hoc reſponſo poteſt deſumi reſolutio illius dubij, quod à Verona nobis in hanc formam miſſum eſt, vbi erectus fuit quidam mons pietatis in ſubuentionem pauperum, ne impijs hebræorum vſuris plane exhauri-

rentur

rentur, in hunc, qui ſequitur, modum. Multi pecunias habentes, eas deponebant in monte pietatis ad erogandum pauperibus indigentibus, eo pacto, quod dictus mons daret quatuor pro centenario ijs, qui ſuas pecunias ibi depoſuerant in fauorem dictorum pauperum, & quod accipiẽtes eaſdem tenerentur ſoluere ſex pro centum, quorum quatuor dabantur ijs, qui ſuas pecunias, vt prædictum eſt, tribuerant, & reliqua duo ſuſtinendis oneribus miniſtrorum d. montis; &, ſi quid ex illis duobus ſupererat non expenſum, applicabatur ad pios vſus. Iam quæritur, an tam deponens, vt prædictum eſt, ſuas pecunias in monte, quam etiam ij, qui ibidem depoſitas, captis pignoribus, ex officio indigentibus, & petentibus erogant, accipiendo ſex pro centum, committant vſuram?

4 Circa quod dico primum, quod reſpondendum eſt affirmatiue per ſupradicta, niſi ſeruent ea, quæ prædictus Iulius III. ſeruanda eſſe reſpondit, & declarauit.

Secundo, quod non prodeſt eis, non ſeruantibus illa, modus ille contrahendi ſocietatem per tres contractus, quo capitale, ſiue ſors principalis remaneat ſalua, iuxta tradita à nobis in Manu. cap. 17. nu. 255. quia nos loquimur de vero contractu ſocietatis expreſſe, vel tacite facto; factum autem propoſitum agit de mutuo, vel depoſito cum facultate, vt depoſitarius ea vti poſſit, quod effectu eſt mutuum per dicta in ſupradicto reſponſo.

5 Tertio, quod difficile fuerit inducere in illo monte Veronæ per prædictos tres contractus modum, quo, qui poneret pecuniam, poſſet lucrari quatuor, capitali ſaluo; quia non ſatis intelligo, quomodo mons deputatus ſolum ad mutuandum, poſſit contrahere iuſtam ſocietatem ad lucrandum tantum, quod vna pars lucri relinquatur ſocio pro aſſecuratione ſortis, & pars pro lucro incerto certificando, & pars ſibi reſeruanda, cum modus lucrandi per mutuum, acceptis pignoribus, non ſit iuſtus, nec modus negotiandi ad lucrandum tantum, quamuis ſit iuſtus ad lucrandum aliquid paruum pro ſuſtentando onere miniſtrorum.

Quarto, quod aptiſſime poſſet induci modus, quo ciues Veronenſes ſeruarent capitale, ſiue ſortem principalem ſaluam, contrahendo ſocietatem cum mercatoribus Veronẽſibus per prædictos tres contractus, qui cum illis licite fieri poſſent; ſed hoc nihil prodeſſet monti, neque pauperibus, ad quos iuuandos is eſt inſtitutus.

6 Quinto, quod miniſtri montis, & depoſitarij, qui pecunias prædicto modo depoſitas mutuant pauperibus ad rationem ſex pro centum, etiam uideri poſſunt uſurarij primo aſpectu, licet ad pia opera mutuent; quia non licet etiam pro redimendis captiuis fœnerari, ut in prædicto reſponſo habetur; ſed ſaluari poſſunt quo ad illa duo, quæ ſibi lucrantur, per illam concluſionem noſtram in dicto Man. c. 17. num. 288. quæ habet poſſe à Repub. inſtitui officium ad mutuandum pauperibus, ſalario miniſtris

ſtris de publico conſtituto,uel aliquo paruo à pauperibus mutuatarijs eis ſoluendo. Quo ad autem alia quatuor pro centum deponentibus, ſiue mutuantibus eis pecuniam danda, quæ lucrantur per illam,accipiendo depoſitum, uel mutuatam pecuniam, cum obligatione reddendi ultra ſortem quatuor pro centum, non peccant, ſi depenentes deponunt, ſeruatis ſeruandis per bullam Iulij III. neque ſi deponunt, non ſeruando illa; quia accipiunt pro neceſſitate,non quidem ſuarum perſonarum, ſed proximorum, & etiam pro neceſſitate ſui officij mutuandi pauperibus: quod licet eo modo, quo docet S. Thom. 2. 2. q. 78. art. 4.

Sexto, quod ex his infertur, quod ſi deponentes licite deponant ſeruatis ſeruandis per prædictam bullam Iulij III. nec deponentes, nec depoſitarij peccant; ſi autem deponentes male deponant,ipſi ſoli peccant, & tenentur ad reſtitutionem, depoſitarij autem,ſiue miniſtri montis, nec peccant, nec tenentur reſtituere.

SVMMARIVM.

1 *Actio ad centum poſt biennium ſoluenda minoris emi poteſt.*
2 *Fideiuſſor precipue rogatus obligationes ſuas in certo tempore minoris præſenti pecunia redimere poteſt.*
3 *Remiſſio actionis ob anticipatã ſolutionem vſuram ſapit,ſecus alio reſpectu.*

CONSILIVM XVIII.

CVm quidam eques Iulius Cæſar Cerdi à diuerſis perſonis multas pecuniarum ſummas ad ſocietatem ceperit,ſoluendo fructus ad rationem 12. pro centenario, vt moris eſt, non habens modum,viuente domino Hieronymo eius patre,cum interuẽtu Illuſtriſſimi Cardinalis Sfortię, cui hoc onus à Sanctiſſimo fuit demandatum, fuit facta conuentio cum dictis creditoribus, vt eis intra annum ſolueretur ſors principalis, & fructus decurſi ad rationem ſex ſcutorum pro centenario tantum,& per ſpatium dicti anni pecuniæ creditoribus nihil lucrarentur,prout omnes cõtenti remanſerunt.

Pro effectuanda dicta concordia, D. Mutius Cerdi frater dicti Equitis obligauit ſe in forma Cameræ de ſoluendo creditoribus infra annum modo ſupradicto, ita tamen, quod omnes actiones ipſi D. Mutio cedant pro ſummis ab ipſo ſoluendis. Nunc vero aliquibus ex creditoribus, & forſan omnibus, eſſet proficuum, & commodum, ſi ad præſens eorum credita ſoluantur, & pro remiſſione temporis contenti eſſent, quod aliquid

quid aliud ad rationem 5. vel 6. ſcutorum pro centenario etiam ex fructibus, vel ex ſorte principali retineretur eis in ſolutione, quod gratioſe, & titulo donationis ipſi Equiti remittunr, & remittere vellent.

Et ſtante commodo, & vtilitate creditorum, & gratioſa eorum donatione, quæritur an licite, & impune fieri poſſit ex parte Equitis Cerdi, & abſque aliquo ſcrupulo conſcientiæ?

1 Reſpondeo primo, quod reſolutio huius dubij pendere videtur à reſolutione illius, quo quæritur, an actio ad centum ſoluenda poſt annum, vel biennium, vel triennium, iuſte poſſit emi minoris, quam centum, quod ipſe affirmatiue reſolui in Manual. Confeſſ. cap. 17. num. 230. & ſeq. tum auctoritate Innocen. cui nemo ibi contradicit in cap. in ciuitate. de vſur. Tum quia minus valet actio ad rem aliquam, quam ipſa res præſens. Tum quia minoris valet id, quod non eſt futurum vtile intra vnum annum, alio eiuſdem qualitatis, quod eſt futurum ſtatim vtile, vt palam eſt.

2 Secundo reſpondeo, quod prædictus frater prædicti Iulij poteſt iuſte emere præſenti pecunia à ſingulis creditoribus ſingulas actiones, quas ipſi habent contra Iulium, aliquanto minore pretio, quam ſit illud, quod per eas peti, & recipi poteſt per reſolutionem prædictam.

Tertio, quod hoc facere poteſt, etiam non rogantibus creditoribus, ſed iuſtius rogantibus illis, vt eas ipſe ab eis ſic emat, & iuſtius, ſi ob earum emptionem oporteret eum pecuniam alijs negotiationibus deſtinatam in hanc emptionem vertere, vt ſupra diximus.

3 Quarto non obſtat dicere, quod remiſſio actionis ob anticipatam ſolutionem videtur vſuraria, vt nos vbi ſupra poſt alios ibi citatos inſinuauimus. Tum quia illud eſt verum, quando remiſſio illa fieret ob ſolam ſolutionis anticipationem, non autem cum fieret ob alium iuſtum reſpectum, puta quia minus valet, quam ipſa res preſens, vt ibidem inſinuauimus. Tum quia aliud eſt donare actionem ob minus pretium anticipatum, & aliud emere actionem, quæ minoris valet, quam res ipſa præſens, ad quam illa datur: & ita infertur ex vno ad aliud, arg. l. Papinianus. ff. de minoribus, cap. ad audientiam. de decimis. &c.

SVMMARIVM.

1 *Venditio maiori pretio ob dilatã ſolutionem, ſi non eſt vſuraria, erit iniuſta.*
2 *Merx pluris, quam valet, vendi non debet.*
3 *Intereſſe lucri ceſſantis quando iuſte peti poteſt.*
4 *Venditor per duos contractus, & etiam vnum æquipollentẽ, capere poteſt intereſſe pretij non ſoluti. num. 7.*

5 Occasio peccandi, & vsuras exercendi vitanda.

6 Onus impositum emptori præter naturam contractus diminuit pretium.

CONSILIVM. XIX.

NVendidit villam valoris quindecim millium M.& quia ipse M.non soluit, nisi tria millia præsenti pecunia, dilata solutione aliorum duodecim millium in decennium,conuenerunt, vt ipse M. teneatur soluere decem & octo mille. Quæritur, an huiusmodi contractus sit iustus, & possit recipi illud plus ratione lucri cessantis.

AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo primo, præfatam venditionem, & emptionem factam simpliciter eo modo, quo nar
1 ratur, esse iniustam, ea ratione firma, quod omnis venditio cuiuslibet mercis,facta maiore pretio iusto ob dilatam solutionem, est iniusta; nisi venditor volebat illam seruare sibi in tempus, in quod solutio differtur, & dubium esset, an tunc pluris,vel minoris esset valitura, c.in ciuitate,c. consuluit, & c. fin. de vsuris,& latius tradimus in Comm.de vsuris super cap. 2. 14. q. 3. not. 3. & 12. & breuius in Manu. Confess. c. 17.nu.210. Non obstat,quod non videtur habere formam contractus vsurarij; cum ille fiat in contractu mutui, cum pacto,vel intentione principali, vt ali-
2 quid amplius, quam acceptum est,reddatur. Tum quia licet non esset vsuraria, esset tamen iniusta; quia merx pluris venditur, quam valet, quod est iniustum secundum Arist. 5.ethico. & S. Tho. recep. 2. 2.q.77. ar.1. Tum quia licet non interueniat mutuū formaliter, siue expressum, interuenit tamen tacitum, & æquipollens, ratione illa clara, quam post alios tradimus in d.comment. notab. 3.& in d. Manu. c.17.nu.206.Non obstat etiam,quod videtur præfatus venditor accipere illud plus ratione lucri cessantis, quod iuste potest accipi secundum communem sententiam,l.3.ff.de eo quod certo loco. Tum quia non proponitur illud in ca-
3 sus narratione,licet tangatur in quæstionis propositione. Tum quia interesse lucri cessantis non habet locum antequam emptor sit in mora soluendi, vel nisi venditor esset exercitaturus mercaturam, & empturus census annuos, vel aliqua prædia frugifera ex iusto pretio statim sibi soluendo. At non narratur in casu,quod præfatus venditor volebat mercari, vel emere frugifera pretio iusto sibi statim soluendo.

4 Secundo respondetur,quod per duos contractus diuersos, vnum emptionis, & alterum,mutui,potuisset peruenire ad bonam partem finis,ad quem præfatum vnum contractum peruenire volebat, puta quod primo præfatus venditor dedisset villam pretio 15. millium statim soluendorū; secundum,quod cōueniisset cum eo,vt daret ei decennalem dilationem, & quod ipse soluetet ei interesse lucri cessantis, quod verisimiliter faceret mercando, vel emendo,vt prædictum est: nam potest venditor accipere illud,si res coram Deo ita se haberet. Tum quia illo casu pretium

non

non exceſſiſſet iuſtum propter dilatam ſolutionem, nec quidquam reciperetur vltra iuſtum pretium ratione primi contractus venditionis, ſed ratione ſecundi contractus mutui, ob intereſſe lucri ceſſantis, quod vere conatus fuiſſet facere, & veriſimiliter feciſſet, ſi fuiſſet ſtatim ei facta ſolutio. Tum quia liceret venditori, ſi ei ſoluerentur ſtatim omnia 15. millia, retinere ſibi tria millia, & reliqua 12. millia mutuare emptori egenti eis, & roganti, vt mutuaret illa ei, ſoluendo intereſſe lucri ceſſantis, quod vere intendebat facere venditor exercendo mercaturam, vel emendo cenſus annuos, vel prædia frugifera, ſi ea illi non mutuaſſet; quia in hoc caſu concurrunt omnia, quæ ſunt neceſſaria ad quærendum iuſte intereſſe lucri ceſſantis, iuxta ea quę latius tradimus in d. Manu. conſil. vbi ſupra num. 211. & ſeq.

5 Tertio reſpondetur, quod ijs ſuccedit illa magna difficultas, an quemadmodum per duos contractus ſupradictos potuit præfatus venditor peruenire ad bonam partem finis per eum prætenſi, ita potuiſſet peruenire per vnum, qui æquipolleret duobus; puta quod vendidiſſet villam pretio 15. millium, cum pacto, quod ſtatim ſoluerentur ei tria millia, & reliqua ſoluerentur ei in fine decennij, & interim ſolueretur ei intereſſe lucri ceſſantis, quod vere intendebat facere, & ueriſimiliter feciſſet, ſi ſtatim ſolutio illorum facta fuiſſet. Et pro parte quidem negante facit primo, quod non eſt danda occaſio peccandi, & vſuras exercendi, l. conueniri. ff. de pactis dota. & cap. ex parte. de conſuet. & uidetur per hoc dari occaſio peccandi, & palliandi uſuras. Deinde, quod in primo reſponſo reprobatus eſt contractus propoſitus, & quod is uidetur per om-
6 nia ſimilis illi. Tertio, quod pactum illud, de ſoluendo intereſſe præfatum intra decennium, uidetur diminuere de pretio iuſto; quia onus impoſitum emptori præter naturam cõtractus diminuit de pretio cap. cum Ioannes. de fide inſtru. & l. fundi partem. ff. de contrah. empt. & conſequenter uenditor recepiſſet pretium maius iuſto, quod eſt peccatum, ut prædictum eſt.

7 Pro parte autẽ affirmante facit primo, quod nihil refert quid ex æquipollentibus fiat, l. fin. ff. mand. cap. licet ex quadam. de teſtibus. At is unus contractus, & duo, de quibus in præcedenti dicto, uidentur æquipollere; ergo ita approbandus eſt is, ac illi. Deinde, quod in Manu. conſ. c. 17. nu. 254. tenuimus, quod ſicut per tres contractus, ſcilicet, ſocietatis, & aſſecurationis capitalis, & certi lucri cum tribus temporibus initis, poteſt quis accipere aliquid certum lucrum, ſaluo capitali, ita poteſt quis idem facere, ineundo illos tres contractus cum uno eodem tempore propter identitatem rationis. Tertio, quod nulla occurrit ratio, quia non poſſit fieri hoc vno contractu, perinde ac duobus. Quarto, quod per illud pactum uiſum fuiſſet 12. millia uenditori ſoluta, & ab eo mutuata emptori breui manu, ut in l. licet. §. quoties. ff. de iure dot. & l.

ſin-

ſingularia. ff.de rebus cred. ſicut enim ibi is,cui debentur decem ex mandato,volendo vt debeantur ex mutuo,videtur accipere illa,& breui manu credere; ita is venditor,volendo vt illa duodecim millia quæ debentur ei ex venditione,debeantur ex mutuo ſiue credito, videtur accipere illa, & breui manu credere; & conſequenter videtur duos contractus præfatos ſine vllius iniuria efficere.

Non obſtant oppoſita: ad primum enim reſpondetur, negando, quod per hoc detur occaſio peccandi; quia immo ſternitur uia illud euitandi. Ad ſecundum,negando, quod is contractus ſit ſimilis propoſito; cum in propoſito augeatur pretium ob dilatam ſolutionem, & ſine ulla ratione iuſta ſoluatur plus debito;in hoc autẽ nihil tale inuenitur, vt palam eſt. Ad tertium,concedendo quidem diminui pretium rei ob onus impoſitũ emptori præter naturam emptionis, negando tamen hic poni tale onus; quia immo additur leuamen,cum tollatur ei obligatio ſoluendi ſtatim,& non tollatur facultas liberandi ſe,ſi uoluerit; quia liberabitur ab onere ſoluendi intereſſe,ſimul ac ſoluerit pretiũ,cum per id ceſſet intereſſe.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia iuris,niſi ſit obſcuri,dubij,&c.non excuſat.num.8.*
2 *Ignorantia etiam iuris naturæ,& diuini excuſat.num.9.*
2 *Conſuetudo,licet ius naturæ,vel diuinum non tollat,minuit tamen, auget, & diſtinguit.num.6.*
3 *Contractus aliquos ab aliis licitos, & ab alijs illicitos cenſeri.*
4 *Auctoritas viri pij,& eruditi à fractione legis excuſat.*
4 *Conſuetudo excuſat à pœna humanitus impoſita.*
5 *Licitum quod publice putatur faciens,non cenſetur male facere.*
6 *Iudex errans in apicibus,& ſubtilitatib.iuris non peccat.*
7 *Ignorantia iuris non frequentati dicitur probabilis.*
7 *Sententia lata contra ius, ſcilicet clarum,non valet.*
8 *Contractus exercitos,qui putantur liciti,bona fide faciens non peccat.*
10 *Reſtituere obligatur quis etiam ob actum ſine ſua culpa geſtum.*
10 *Emens rem à non domino bona fide,non peccat,ſed reſtituere debet.*
11 *Reſtitutionis cauſa,ſi ſit peccatum, eo ceſſante,ceſſat illa.*
11 *Contractus vſurarios bona fide exercens quid faciet.*

CONSILIVM XX.

QVæritur primo,an qui bona fide facit aliquem contractum, quem credit eſſe iuſtum,licet vere ſit vſurarius,conſuetus tamen impune fieri ea in regione, in qua factus eſt, peccet? Secundo, an,

esto non peccet, teneatur tamen restituere quæsita per illum?

1 AD PRIMAM quæstionẽ respondeo sequẽtia. Primum, quod pro parte affirmãte, scilicet quod peccet, facit primo, quod ignorantia iuris non excusat, c. Ignorantia facti non iuris excusat. de reg. iur. lib. 6. Secundo, quod licet ignorantia iuris humani plerumque excusei; ignorantia tamẽ iuris naturalis, & diuini neminem videtur excusare. 1. q. 4. §. notandum, adiuncta gloss. quæ hoc explicat. At vsura iure diuino est prohibita, clem. 1. de vsuris, ibi, *Contra iura diuina, & humana*. iure item naturali, vt de se malum; quod probat Sanctus Thomas post Arist. 1. Politicorum secunda secundæ, quæst. 78. ar. 1. adeo quod, qui eam licere dixerit, cen-
2 sendus est hæreticus, prædicta Clem. 1. §. fin. de Hæretic. Tertio, quod consuetudo non potest tollere ius naturale, vel diuinum, c. quæ contra. 8. dist. c. fin. de consuetud.

Secundum, quod pro parte negante, quod non peccet, facit primo quod licet regulariter iuris ignorantia non excuset per citata pro parte affirmante, fallit tamen in ignorantia probabili, vt notat gloss. recepta in d. §. notandum.

3 Secundo, quod multi sunt contractus, qui, licet vere sint vsurarij, multis tamen doctoribus etiam eruditissimis videntur esse iusti; & contra multi, qui sunt vere liciti, putantur aliquibus doctis illiciti; quales sunt contractus, quibus emuntur census redimibiles, qui licent, seruatis seruãdis per extrauag. Pij V. quę incipit, In eam, relatam à nobis ad literam in Manua. Confess. c. 17. nu. 300. licet ab aliquibus fuerint improbati, vt habetur
4 in extrauag. 1. & 2. de emptione inter communes. Tertio, quod auctoritas vnius viri valde pij, & eruditi excusat à peccato transgressionis legis, c. capellanus. de feriis. adiuncta glo. ex quibus hoc colligunt ibi Panor. Alexand. & Immol. & tradit S. Anton. 1. par. tit. 3. c. 10. §. 1. col. 6. At consuetudo tantæ, vel maioris auctoritatis videtur, quam vnus, vel alter doctor, arg. l. 2. C. quæ sit longa consue. vnde & consuetudo excusat à pœna secundum duas glossas à multis reputatas singulares, quarum altera est in cap. cum venerabilis. de consuetud. altera in c. denique.
5 4. dist. Quarto, quod rex. in l. quis sit fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de ędilit. edict. ait, eum, qui facit aliquid, quod publice putatur licitum, nõ censeri male facere. ex quo dicto Barthol. recepius ab his, quos postilla eius citat, & à multis alijs alibi, determinat non esse dicendum vsurariũ illum, qui facit actum, qui cõmuniter æstimatur licitus, quamuis in ueri-
6 tate vsurariã prauitatẽ contineat. Quinto, qui facit aliquid, eo quod nõ intelligit iura canonica, non peccat mortaliter secundum Inno. c. per tuas 2. de simonia. ob quod dixit Baldus in l. ab eo. C. quomodo & quãdo iudex. quod etiã iudex errans in subtilitatibus iuris nõ peccat. & idẽ Inno. ait. in c. firmiter. n. 7. de summa Trin. quod qui ratione naturali ductus credit patrem maiorem esse filio in diuinis personis, non peccat, modo habeat

habeat fidem implicitam, qua firmiter credat omnia, quę Catholica credit Ecclesia. & idem Inno. in cap. fui. de consuetud. receptus à Panor. & & Rocho, & alijs, ait, quod consuetudo, licet non possit abrogare ius naturale, vel diuinum, potest tamē illud minuere, augere, & distinguere: nec errans circa ius dubium peccat secundum Ioannem Andr. communiter receptum in c. 1. de postulat. pręlat. lib. 6. quod ipsum sensit Cardinalis de errante circa contractum, de quo inter Doctores dubitatur an sit vsurarius in clem. 1. §. fin. oppos. 3. de vsuris. & Ioan. Monachus dixit in d. c.

7 ignorantia. de reg. iur. lib. 6. quod ignorantia iuris non frequentati est probabilis. & denique texius in l. si fideiussor. §. quædam. ff. mandati. ait, errantē bona fide in apicibus iuris excusari. ex quo id colligit Bartholus ibi receptus à multis citatis in eius additione, & cōmunis opinio habet in c. 1. de re iudic. quod illud cap. quatenus habet sententiam latam contra ius non valere, est restringendum ad sententias latas contra ius clarum, ita vt non comprehendat latas contra ius obscurum, vel dubium. At cum aliquis contractus in aliqua regione vsitatur, & habetur pro licito, necessarium est dicere, quod ius, quo ille probatur esse illicitus, est obscurum, vel infrequentatum, vel subtile, vel de apicibus iuris. ergo faciens illum non peccat, nec ob id pœnam meretur.

8 Tertium dictum sit, quod, omnibus præfatis pro vtraque parte perpensis, videtur resoluendum, quod qui hactenus fecerunt aliquos cōtractus, qui communiter putabantur licitii, & consueuerunt impune fieri, credentes eos bona fide iustos esse, non sunt arguendi peccati, saltem mortalis.

Quartum, quod ad opposita facile responderi potest per adducta pro parte negante: ad primū quidem, concedendo, quod ignorantia iuris non excusat regulariter; sed fallit in ignorātia iuris obscuri, vel dubij, vel infrequentati, vel quæ fouetur auctoritate alicuius doctoris digni, cui creda-

9 tur. Ad secundū respondetur, negando, quod nulla ignorātia iuris naturalis, vel diuini excusat: nam præfatum dictum Innoc. in dict. cap. firmiter. de summa Trinit. de ignorantia iuris diuinissimi loquitur, & ait etiam excusare à peccato: & multi sancti dubitarunt de aliquibus articulis, quos postea declarauit Ecclesia esse de fide; immo & tenuerunt ante declarationem Ecclesiæ contrarium; non tamen ob id peccauerunt, vt colligitur ex notatis cap. damnamus. de summa Trinit. & c. 1. eodem tit. lib. 6. & clem. 1. eod. tit. §. porro ibi, deinceps, &c. Concedendo item vsuram iure naturali, & diuino esse prohibitam, & consequenter eius ignorantia paucos excusari posse; sed negando, quod cum hac scientia iuris non possit concurrere ignorantia, an ille, aut ille contractus sit vsurarius: quia scientia in genere, quod vsura non licet, compatitur ignorantiam an hic, vel ille contractus sit vsurarius. Ad tertium respondetur concedendo, quod consuetudo non potest abrogare vllum ius naturale,

rale,vel diuinum;ſed negando,quod non poſſit dare cauſam probabilem credendi hoc,vel illud non eſſe contra ius naturale,vel diuinũ,per quod excuſetur à peccato per ſupra adducta.

10 AD SECVNDAM QVÆSTIONEM reſpondeo, quod pro parte affirmante, quod teneatur reſtituere, facit, quod quis poteſt eſſe obligatus ad reſtituendum aliquid propter aliquem actum ſine vlla culpa ſua geſtum. tum quia qui rem aliquam bona fide ab eo, cuius non erat,emit,is non peccat emendo, ſed tenetur reſtituere illam domino, etiam non ſoluto pretio, l. mater, & l. ſi mancipium. C. de rei vend.ſimul ac ſciuerit eam eſſe illius,vt diximus in Manual. cap. 17.n.7. Tum quia qui aliquid alicui commodauit, & poſtea recipit aliquid in prerium vſus,bona fide credens id ei locaſſe,non quidem peccat, ſed reſtituere debet id quod accepit,tanquam acceptum,& retentum ſine iuſta cauſa,argum.l.1.ff.de cond.ſine cauſa.Tum quia qui capit indebitum bona fide putans ſibi eſſe debitum ab eo, qui errore putabat debere, non peccar accipiendo;& tamẽ reſtituere tenetur, ſimul ac ſciuerit fuiſſe indebitũ,toto titulo de condictione indebiti.Ergo & qui accepit per contractum,quem putabar iuſtum, ſed erat vere vſurarius, aliquid vltra ſortem, tenebitur reſtituere illud,tanquam indebitum; licet non peccaſſet accipiendo illud, quod bona fide credebat eſse debitum.

11 Pro parte autem negante, quod non teneatur reſtituere, facit primo, quod ceſſante cauſa ceſsar effectus,cap.cum ceſſante, de appellat. cum ſuis concordantijs.At cauſa,quare lucrans per contractum vſurę, tenetur reſtituere lucrum,videtur eſse, quod peccat id faciendo.ergo ceſſante peccato,ceſsabit etiam obligatio reſtituendi lucrum. Secundo, quod qui per ignorantiam iuſtam fecit contractum uſurarium,potuit per pecuniam,quam ob illum dedit,emere aliqua frugifera,vel aliquẽ cenſum, vel aliquas merces,ita quod plus fortaſſis lucri feciſset, quam per præfatum contractum; & res, quæ culpa caret, non debet in damnum uocari,c.2.de conſtitut. Tertio, quod etiam mutuans pecuniam, licét non poſſit accipere aliquid vltra ſortem pro uſura, ſiue uſu ipſius,uel alterius rei mutuatæ, poteſt tamen accipere pro intereſse damni emergentis,uel lucri ceſſantis,l.1.cum gloſ.& ei adnotat. C. de ſententia, quæ pro eo quod intereſt. ut & nos poſt alios tradimus in Manual. Cõfeſſariorum c.17.nu.211. & ſequenti.

12 Quibus omnibus pro utraque parte penſatis,uidetur dicendum,quod licet,qui lucratur aliquid ultra ſortem per contractum,quem ſcit,uel debet ſcire eſse uſurariũ,peccet, & teneatur reſtituere torũ lucrũ;qui tamẽ lucratur per contractũ quẽ(licet eſset uere uſurarius) bona fide probabiliter credit eſse licitũ,nec tenetur ſcire,neq;credere cõtrariũ,ſicut nõ peccat,ita nõ tenetur reſtituere totũ lucrũ:ſed põt retinere illud,uel tãtã partẽ ex eo,quãtã ueriſimiliter per aliquos cõtractus licitos ſibi quæſiuiſſet

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Argumentum à contractu mutui ad innominatum non procedit.*
2 *Vsura non est capere aliquid vltra id, quod sub periculo datur.*
3 *Vsura ex eo, quod alter contrahens rem gratis vellet habere, non causatur.*
4 *Fideiussor aliquid pro sua fideiussione capere potest.*

CONSILIVM XXI.

REspondimus cuidam, non admisisse vsuram, eo quod dedit centum volenti ducere nauem mercibus onustam in Syriam, ea lege quod perderet illa, si nauis periret, & si rediret salua, redderentur ei centum, & vigintiquinque. Contra quod nunc replicatur, me sentire contrarium in Manu. Confess. cap. 17. num. 284.

1 Ad hanc replicationem respondetur, eam nihil obstare: tum quia arguit à dispositio super contractu mutui, qui debet esse omnino gratuitus, sicut commodatum, iuxta gloss. 1. cap. 1. de commod. per omnes receptam, ad dispositum super contractu, per quem datur aliquid alteri per contractum innominatum ob periculum subeundum, vt expresse dicimus
2 in d. cap. 17. num. 222. Tum quia dans aliquid alteri, & accipiens aliquid vltra id, quod dat ad periculum subeundum, non contrahit vsurã, vt post alios respondit Decius in cons. 123. quem nos quoque secuti fuimus in comment. de vsur. num. 128. quæst. 45. super extrauag. Pij V. de censibus, illa firma ratione, quod nihil accipit is vi mutui expressi, nec taciti, sed vi alterius contractus innominati donantis sub modo, vel recipientis aliquid ob periculum subeundum: quod licite potest capi per l. 1. & 2. C. de nautico fœn. & per tradita à nobis latius in cap. nauiganti.
3 de vsur. & in Manu. cap. 17. num. 285. Tum quia nihil obstat illud friuolum, scilicet, quod maluisset mercator, qui accepit centum sub conditione, vt redderet centum vigintiquinque, si nauis rediret ex Syria salua: quia etiam omnes fere alij contrahentes mallent accipere ab his, cũ quibus contrahunt, pecuniam, vel valorem suæ rei, quam tradunt gratis per viam donationis simplicis, commodati, vel mutui, quam pretium etiam iustum soluendo, sed non coguntur alij gratis tradere, vel dare sua eis donando, commodando, vel mutuando; sed possunt iuste accipere pretium iustum eorum, vel vsus eorum, quæ dant, vel cedunt per contractus non gratuitos iustos; qualis est datio pecuniæ ad aliquem vsum sub periculo perdendi eam in aliquo casu periculi dubij, si contingat illud, & accipiendi aliquid amplius, eo quod dedit in casu, quo periculum non con-

tingat

4 tingat. Tum quia mallent debitores, vt aliqui fideiuberent pro eis gratis, vt communiter fideiubetur: attamen is, qui fideiubet, potest, si vult, accipere aliquid pro sua fideiussione, l. hoc iure. ff. de donat. & tradimus nos post alios in d. Manu. cap. 17. num. 285. & ita D. Consulens liberalius quidem fecisset, si gratis, & simpliciter mutuasset illa centum, & gratius, si donasset, sed non tenebatur id facere, sed potuit iuste per alium contractum non gratuitum donationis sub modo, vel contractus innominati iusti dare illa, vt dedit, sine vlla culpa, & peccato.

SVMMARIVM.

1 *Contractus illicitos, seu dubios qui diu exercuit, tenetur libros visitare, peritos consulere, & certa certis dominis, & incerta pauperibus restituere. num. 2.*

CONSILIVM XXII.

BErta vidua remanens tutrix suorum filiorum, vt bona paterna non deteriorarentur, sed potius augerentur, eisdem negotijs, quibus suus vir vtebatur, quæ putabat licita, de consilio suorum doctorum confessariorum, exercuit. Demum filijs ad ætatem peruentis bona diuisit, sua sibi dote retenta. Animaduertens interim, difficile esse talia negotia sine peccato exerceri, cepit scrupulis conscientiæ agitari maxime, quia recordatur sæpe sæpius in solutionem à suis debitoribus recepisse, & ab alijs emisse diuersarum specierum animalia, granum, ordeum, legumina, domos, vineas, res, quæ deinde aliis vendebat maiori, quam reciperet, credens tamen intra latitudinem iusti pretii, vt sibi prædicti consultores consulebant; pro securitate autem conscientiæ suæ statuit libros suos reuisioni alicuius theologi submittere, vna cum aliquo mercatore in negotijs, & computis perito, vt si ipsi in aliquo iudicarent eam aliquem grauasse, grauatis satisfaceret ex suis dotibus; quod & fecit, data sibi talium copia, qui librorum partem videre incipientes, aliqua inuenerunt restitutioni obnoxia, quę hilari animo restituit. At quia tales non ibi ita de facili inueniuntur, qui sciant, & velint talem subire laborem licet diuersi reuisionē inceperint, nullus tamen compleuit, & sic non sperat amplius ad complectam dictorum librorum reuisionem posse deuenire. Pro quiete autem suę conscientię recurrit ad sanctam Sedem Apostolicam pro remedio, vt possit eligere confessorem, qui eam absoluat, iniuncta aliqua eleemosyna, vel operibus pijs.

Rogatus

Rogatus à viro admodum Reuerendo, & erudito, an expediret hanc petitionem offerre Sanctiſſ. D. N. aut Pœnitentiario maiori, & qua via id eſſet faciendum, reſpondi ſequentia. Primo, quod prædicta conſulens gratias agere debet Deo, quod eius mentem adeo ſuæ ſalutis memoria admoneat, adeoque propenſam in eam quærendam faciat.

1 Secundo, quod Sanctiſſimus D.N. pro ſua eruditione, & iuſtitia, nihil aliud huic piæ cõſulenti concedet, quam quod ei, & confeſſario eius docto iure communi conceditur, nempe, quod mediocrem diligentiam adhibeat in rememorando cauſam, & cauſas, in quibus ſe offendiſſe diuinam maieſtatem ſuſpicatur; & eas manifeſtet confeſſario docto, qui per ſemetipſum, ſi adeo eſt doctus, alioquin per alios, quos ſatis in id iudicauerit doctos, reſpondeat ei, an, & quando, & cui, & quomodo reſtituere teneatur, vel non; & ipſa conſilium eius ſecuta, poterit manere ſecura.

Tertio, quod non eſt ei neceſſe ſcrupulis angi, & inquietare ſe, eo quod receperit aliqua in ſolutionem debitorum vno pretio, quæ poſtea maiori diſtraxerit, modo neutrum extra latitudinem iuſti pretij currentis, quando accepit, vel quando dedit, id fecerit, vt in caſu factum eſſe proponitur, ſecundum omnium ſententiam.

2 Quarto, quod Papa non poteſt in hac re aliud ei concedere, quam quod ſit ſecura, reſtituendo pauperibus ea, quæ ſibi probabiliter videntur reſtituenda, & non poteſt ſcire, cui ſint reſtituenda; & hoc ipſamet per ſe ipſam, vel ſaltem cum conſilio docti confeſſoris, poteſt facere, per illa, quæ habentur in cap. cum tu. de vſur. & latius traduntur in noſtro Manuali cap. 17. num. 92.

Quinto, quod confeſſarius doctus, & prudens debet iudicare, an prædicta conſulens teneatur facere expleri reuiſionem ſuorum librorum iam inceptam, an non, intellectis prius cauſis, & caſibus, in quibus, & ob quas reuiſores eam ad reſtituendum damnarunt, & interrogata conſulente, an multa alia ſimilia fecerit, & quot veriſimiliter: nam ſi inueniret non eſſe iure damnandam in illis caſibus, & ob eas cauſas, poſſet merito iudicare non eſſe continuandam reuiſionem; ſi autem inueniret eam optimo iure damnatam, deberet iubere, vt reuiſio compleretur, niſi ea veriſimiliter omnia meminiſſet. Nam Papa non concedet prædictæ conſulenti, vt omittat facere diligentiam iuſtam informandi ſe per rationes librorum ſuorum, & per alia, ſecundum quod viro bono, & prudenti videbitur; & faciendo hoc, ſatisfaciet ſine Papæ auctoritate per facultatem ab ipſo Chriſto conceſſam ſecundum omnes. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Solutio debiti vim mutui habet, & pro ea vltra ſortem quid capere, niſi ratione intereſſe, vſura eſt.*

CONSILIVM. XXIII.

A B. C. fratres habebant omnia bona ſua communia, & A. duxit vxorẽ cum dote decem millium ſcutorum, quorum ſex mille impendit in ſolutionẽ debitorum communium trium, & alias utilitates eorundem, & poſtea, diuiſis bonis, pacti fuerunt, vt B. & C. ſinguli ſoluerẽt duo mille, & ſex annua pro centenario pro fructibus, donec perſoluerent præfata miliaria. Quæritur, an pactum ſit uſurarium.

1 Reſpondeo primo, præfatam ſolutionem ſex millium ſcutorũ quo ad quatuor, quæ debebant B. & C. nõ fuiſſe quidem formaliter mutuum ſeu mutuationem, fuiſſe tamen æquipollenter: ſicut depoſitio pecuniæ numeratæ cum facultate, vt depoſitarius poſſit ea vti, formaliter quidem non eſt mutuum, ſed æquippollenter ſic, l. certi condictio. §. fin. ff. de reb. cred. Secundo, quod ex hoc ſequitur, A. nihil poſſe accipere à B. & C. vltra ſortes principales, quas acceperunt pro partibus debitorum ſuorum, & aliarum vtilitatum ex vi, & ratione prædictæ ſolutionis, quæ habuit vim mutuationis ſiue mutui, c. conſuluit. de vſuris. Tertio, capere illa ſex annua pro centenario, nõ computando illa in ſolutione partis ſortis principalis, eſſet vſura, nõ quidem clara, ſed ſic palliata, ratione ſocietatis, donationis, vel dationis ob cauſam. Quarto, quod prædictus A. poſſet accipere abſque vſura prædicta ſex annua pro centenario vltra ſortem principalẽ, ratione intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis, ſiquod illi contigerit, iuxta gloſſ. ſing. cap. conqueſtus. de vſuris, & illa multa, quæ nos poſt alios tradimus in commentario de Vſuris. ſuper cap. 1. 14. q. 3. not. 15. num. 40. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Locatio iniuſta eſt, ſi penſio eſt maior æquo, vel à principio ſoluenda, vel conductor ad quæ non debet obligatur.*

2 *Dominium rei plenum tanti valet, quanti penſio in 20. annis.*

3 *Periculum rei locatæ regulariter ad locatorem ſpectat.*

CONSILIVM XXIIII.

QVidam tradidit 25.pecudes C.ad quinquenniũ cum pacto,vt pro vſufructu ſingularum teneatur C. illi ſoluere in principio anni 20. libras caſei, & finito quinquennio reſtituere eidem totidem pecudes,& eiuſdem bonitatis.Quæritur,an contractus ſit licitus?

Reſpondetur primo, contractum hunc videri eſſe principaliter contractum locationis, & conductionis vſusfructus pecudum prædictarum ad quinque annos, adiecto pacto de reſtituendo totidem pecudes eiuſdem bonitatis poſt quinquennium.

1 Secundo,quod videtur iniuſtus:quoniam, vt nos poſt alios tradimus in Manu.noſtro Confeſſ.c.17. nu. 260. ad hoc,vt huiuſmodi animalium locatio & conductio ſit iuſta,eſt neceſſarium, vt penſio annua, à conductore ſoluenda,non ſit notabiliter iniuſta ; & penſio,quæ iuxta hunc contractum erat ſoluenda,erat ſcutorum 25. & quatuor circiter iuliorum. Tum quia ſoluenda erat penſio in principio anni, antequam quidquam fructus ex eis percipieretur à conductore ; quod minuit aliquid de pretio penſionis,argumento cap.1.de plus petitio. nam etiam intereſſe non debet ſolui in principio anni,vt poſt alios tradimus in comment. de vſuris. num. 54.Tum quia vſusfructus illarum pecudum annuus longe maioris
2 valebat,quam proprietas & dominium plenum ipſarum pecudum:quandoquidem plenum dominium rei,quo ad proprietatem,& vſumfructum, tanti valet,quanti penſio collata in 20.annis iuxta tex.adiuncta gloſs. recep.in ver.iuſta.in authen.perpetua.C.de ſacroſa. Eccl. Tum quia in cuſtodiendis illis pecudibus,paſcendis, conſeruandis, & regendis multus labor,& ſumptus,& magna cura erant aſsumenda, quæ omnia minuunt
3 penſionem iuſtam ſoluendam.Tum quia,ſecundum iuſtam naturam locationis,& conductionis, periculum rei locatæ non pertinet ad conductorem, ſed ad locatorem, qui eſt dominus rei locatæ & conductæ, ut traditur in d.Manu.cap.17.num.179.& probatur per locum à ſpeciali in l.ſed & ſi.in §.quæſitum.ff.ſiquis cautio. & in cap. 1.de commod. & cap. 1.de depoſit.& c.propter ſterilitatem,de locat.& onus impoſitum conductori,quod non eſt de natura conductionis,diminuit de pretio penſionis, c.cum Ioannes,de fide inſtrum.& traditur in d.Manu.cap.17. num. 260. & cap.23.num.78.

Tertio, quod licet is contractus ſecundum ſuam formam formaliter non ſit vſurarius,poteſt tamen dici palliatus,& peior quam formalis, iuxta tradita per nos poſt alios in comment.de uſuris num. 4. Salua, &c. 1

SVMMARIVM.

1 *Societas ſuper officijs quo iure iuſtificatur.*
2 *Periculum perdendi facit contractum, alioquin iniuſtum, iuſtum cenſeri.*
3 *Pactum ſoluendi duplum, ſi hoc, vel illud euenerit, valet.*
4 *Societas ſuper officijs quæ licita, & quæ non.*
4 *Societate finita, ob moram ſolutionis non poteſt quicquam accipi.*
5 *Debitor moroſus iure fori tenetur ad intereſſe conuentum, at iure poli ad omne damnum, quod ſua mora creditor ſentit. nu. 6.*
6 *Intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis vt metiendum.*
7 *Vendere carius dilata ſolutione licet, duobus concurrentib.*
8 *Emere vilius ad vendendum carius, mutatione facta, licet.*
9 *Vendere carius ob dilationem intra pretij latitudinem non vetatur.*
10 *Vendens pecunia abſenti per duos contractus ſibi conſulere poteſt.*
11 *Reſponſio cuiuſdam ſuper ſocietate officiorum refutata.*
11 *Pactum ſoluendi 12. poſt diſdictam ſocietatem non valet.*

CONSILIVM XXV.

QVæſtio prima nunc occurrentium in Curia circa contractus, qui vulgo appellantur à compagnia de, officio, eſt quo iure, vel ratione iuſtificari poſſint qui paſſim fiunt cum habentibus in ea officia vendibilia, vt ſcilicet, qui habet officium, accipiat aliquam pecuniã, & faciat conferentem illam participem redituum ſui officij, ad rationem 12. pro centum ea lege, vt pecunia maneat ſalua, & extra periculum conferenti eam, nulla ratione habita quantitatis reddituum officij, dum conferens pecuniam viuit: & quod poſſit diſcedere ab illo contractu, & repetere pecuniam ſingulis ſemeſtrib. dum viuit: & quod, ſi moriatur, antequam diſcedat, tota pecunia collata quæratur officiali.

1 Reſpondeo primo, quod non poſsunt iuſtificari ratione emptionis, uel uenditionis, quia nulla talis fit; nec ratione mutui; quia mutuans nihil ultra ſortem capere poteſt, cap. 1. 14. q. 3. cap. conſuluit, de uſuris. neque ſola ratione ſocietatis: quia, ut poſt alios diximus in Manu. Conſ. cap. 17. à num. 251. ad iuſtitiam ſocietatis requiritur, ut omnes ſocij participent de lucro, & damno: quod in prædictis contractibus non uidetur fieri: neque ratione cenſus: quia pecunia data pro cenſu non poteſt repeti, niſi

saltem uolente censuario, secundum omnes.

2 Secundo, quod uidetur iustificari posse propter periculum perdendi totam sortem, si moriatur, antequam discedat ab illo contractu. Tũ quod incertitudo, uel dubium perdendi facit aliquem contractum censeri iustum, qui alias non esset talis censendus: ut dubium, an merx sit ualitura pluris tempore solutionis, facit, ut illa uendi possit pluris, quam ualeat, cap. in ciuitate, & ca. fi. de usuris. & incertitudo, an pensio domus maior, uel minor sit futura, facit ut creditor possit accipere fructus pignoris pro usuris. l. si ea lege, & l. si ex pactione. C. de Vsuris. & emens aliquem reditum annuum, uel menstruum ad uitam ementis, efficit, ut emptor, si multum uiuat, iuste percipere possit multo plus, quam sit pretium, quod dedit: quia dubium est quanto tempore uiuet, ut tradit Oltrand. cons. 207. quem sequuntur Corne. in cons. 302. & 423. & Deci. cons. 123.

3 Tertio, quod recepta est pro iusta in Gallia Belgica, ubi est magna copia doctorum, & piorum consuetudo accipiendi centum ab uno cum pactione reddendi 200. si post duos annos, usa Roma, redierit in patriam: & in Gallia dat quis alteri certum quid, cum pacto vt soluat ei duplum, cum duxerit uxorem, vel fiet presbyter propter incertitudinem matrimonij, & presbyterij. Tum quia non obstat cons. Decij 123. quatenus significat non esse iustum mutuum mille reddendum post sex annos, ea conditione, vt singulis annis dentur ei centum, & si moriatur intra illos, perdat omnia mille. Tum quia ipse loquitur de contractu mutui: consuetudo autem præfata romana procedit in contractu societatis. Tum quia Deci. tandem illa potissima ratione definit illum contractum fuisse iniustum: quia non erat apposita conditio, vt perirent illa mutuanti, si intra sex annos moreretur: & ita nullum habuit periculum perdendi ea, immo ui mutui capiebat illa centena annua. Tum quia mutuum datum alicui ea lege, ut si moreretur intra sex annos, nihil ei redderetur, & si uiueret sex annos, redderentur ei illa, & centum pro milliario, uidetur esse iustũ: quia nihil recipit ultra sortem ui mutui, sed tantum ob periculum perdendi sortẽ: & ita poterit licite ratione periculi accipere id quod videbitur iustum, habita ratione ad periculum, quod subit. Cum ergo qui dat pecuniam in societatem secundum præfatam consuetudinem, subeat periculũ perdendi totam sortem, si moriatur, antequam discedat à societate, merito poterit lucrari quod iuste respondeat illi periculo, non quidem ratione societatis, sed ratione periculi, quod subit in vtilitatem sui socij.

SECVNDA QVÆSTIO, vtrum valeat pactum, quod in huiusmodi societatibus solet apponi, vt conferens pecuniam possit desistere, quando vult, à societate, & quod socius teneatur statim, vel infra quindecim dies reddere pecuniam, & quod tantum lucri soluat eam deponenti, donec eam reddat, quantum soluebat durante societate?

Respon-

4 Reſpondeo primo,quod valet, quo ad duo capita priora, videlicet, vt poſſit diſcedere,ſeu diſdicere,quãdo voluerit;& quod teneatur ſtatim pecuniam reſtituere:quoniam nihil videtur obſtare,quominus valeat, & regulariter contractus ex conuentione partium legem accipiunt,l.1.§. ſi conuenerit.ff. depoſiti. & cap. contractus.de reg.iur.lib.6.

Secundo,quod non valet, quo ad tertium caput, videlicet, vt tantum lucri ſoluatur pecuniã conferenti,durante mora ſolutionis,quantum ſoluebat ante diſceſſionẽ, & diſdictã ſocietatis. Tum quia ceſſauit ſocietas, & periculum perdẽdi totam ſortem, ratione cuius tantum lucrum dabatur,vt ſupra dictum eſt;& cauſa ceſſante, debet effectus ceſſare. Nec obſtat,quod debitor propter moram ſoluendi tenetur ad ſoluendum vſuras,& intereſſe in contractibus bonę fidei.l.bonæ fidei.ff.de vſuris.& contractus prędictus dicitur ſocietatis,qui eſt bonęfidei.§.actionum.Inſtit.de actio.quia id non procedit,niſi cum ab initio contractus promitteretur, vel eſſet in via ad lucrandum,& propter amicitiam,vel preces,ab illo lucro abſtraheretur, ſecundum communem, quam poſt alios tradimus in comment.de vſuris ſuper cap.ſi fenerauerit. 14.q.3.notab. 15. & ſeq. & breuiùs in Manua.confeſſ.cap.17.à nu. 211. quod raro contingit in his, qui modo prædicto conferunt pecunias in ſocietatem officiorum.

TERTIA QVAESTIO,an præfatus Officiarius, qui eſt in mora reddendi pecuniam, & foriaſſis litigat, nolendo reddere illam, eſto non teneatur ad ſoluendum tantum lucrum poſt ſolutam ſocietatem,quãtum durante illa, an tamen teneatur ſoluere aliquod lucrum pro intereſſe?

6 Reſpondeo,quod de huiuſmodi debitore,& aliis,qui ſunt,vel fuerunt in mora ſoluendi,idem regulariter iudicandum eſt in foro conſcientiæ, nempe quod tenetur reddere vltra ſortem damnum,quod dedit, eo modo,quo ſingulariter ait S. Thom. recep.in 2.2.q. 62. ar.4. in hęc verba. *Homo tenetur ad reſtitutionem eius,in quo aliquem damnificauit; ſed aliquis damnificatur dupliciter,uno modo, quia aufertur ei quod actu habebat:& tale damnum eſt ſemper reſtituendum,ſecundum recompenſationem æqualis:puta ſi aliquis damnificet aliquem,diruens domum eius,tenetur ad tantum, quantum valet domus.Alio modo,ſi damnificet aliquem,impediendo,ne adipiſcatur quod erat in via habendi; & tale damnum non oportet recompenſare ex æquo;quia minus eſt habere aliquid virtute,quam habere actu. Qui autem eſt in via adipiſcendi aliquid, habet illud ſolum ſecundum virtutem, vel potentiam;& ideo ſi redderetur ei, vt haberet hoc in actu, reſtitueretur ei quod eſt ablatum,non ſimplum, ſed multiplicatum, quod non eſt de neceſſitate reſtitutionis,vt dictum eſt.Tenetur tamen aliquam recompenſationem facere,ſecundum conditionem perſonarum, & negotiorum.*

Per quę ſunt intelligenda, & ad quæ ſunt reducenda, quo ad forum conſcientiæ, omnia,quæ de intereſſe damni emergentis,& lucri ceſſantis

traduntur in l.3.§.fi.ff.de eo,quod certo loco.& in d.§.fi per venditorem. & l.1.C.de ſent.quæ pro eo, quod intereſt.

QVARTA QVAESTIO, an ſit tenenda determinatio illa Dec. in conſ.3.ſcilicet,quod quidam operarius, qui ſolebat de ſtamine ſerico, quod conſtabat centum,in tribus menſibus reducere in fila valentia centum,& quatuor, poſſit iuſte vendere alteri volenti differre ſolutionem vſque ad annum pro centum,& duodecim.

Ad quam reſpondeo primo,quod Dec.de more ſuo ſubtiliſſime, eruditiſſimeque videtur adducere omnia,quæ pro illa poſſent adduci.

Secundo, quod nullum eorum,præter forte vnum,videtur ſatis firmũ fulcrum illius, propter ea quæ in principio conſil. in contrarium neruo-
7 ſiſſime adducit.Primũ enim, quo illã fundat,eſt determinatio illa Salic. in auth.ad hæc.q.9.C.de vſuris.ſcilicet,quod mercator,quando non inuenit qui mercem ſuam præſenti pecunia emat,poteſt illam uendere maioris,quam valet,dilato ad ſoluẽdum termino;quæ tamen nullo iure Põtificio probatur:immo expreſse reprobatur per cap.in ciuitate. & cap. vlt.de vſuris. quę probant debere duo concurrere ad hoc, vt quis ſuam mercem carius vendere poſsit, quam valeat præſenti pecunia. Alterum eſt,quod ſit certum,vel ſaltem dubium,quod merx ſit pluris valitura tempore ſolutionis. Alterum, quod venditor vellet illam ſeruare in uenditã vſque ad illud tempus. At in caſu Decij ille operarius uolebat uendere ſua fila in fine trimeſtris,& non ſeruare in finem anni. Nec obſtat reſponſio,quam ad hoc dat Dec.num. 14. quoniam ipſemet ob frigiditatẽ eius ab ea diſcedit.Secundum deſumptum ex eod.Salic.in ead.q.9.non eſt firmum;nullo enim iure Salic.probare poteſt, quod quando emptores nolunt emere præſenti pecunia,& pro utilitate ſua volunt ſibi differri ſolutionem,quod tunc poſſit mercator ſuas merces vendere illis maiori pretio propter ſolutionem dilatam. Tum quod hoc eſt contra prædicta duo cap. Tum quod illorum deciſiones, & prohibitiones eſſent vanæ, ſi pro voluntate emptoris dicentis ſibi eſſe id utile,poſſet vendi eis maiore pretio, vt palam eſt. Tertium eſt ratione dubij, quanti valitura erant præfata fila tempore ſolutionis:quod omnino confutatur, vt primum; quia non ſufficit illud dubium, niſi quando dominus mercis vult ſeruare illam inuenditã vſque ad illud tempus:& in caſu Decij volebat uendere illa fila tempore,quo vendidit.Nec obſtãt eius replicę, quæ ſunt verbales, & nõ
8 reales. Quartũ, in quo prodegit multa ſuperuacanea Dec.nihil prodeſt, ſed prodeſt ſuo ꝓpoſito:quia omnia tendunt ad probandũ fruſtra,quod licet emere rem vilius ad uendendũ carius mutatione ipſius facta in forma,uel de illa in alium locum,vel tempus diſponere;quod nemo negat: omnes enim fatentur eum, qui animalia recens nata vili emit, poſſe nutrita,& aucta carius vendere, & qui emit merces in loco,uel tempore, quo vili pretio ualent,poſſe eaſdem ſeruatas in aliud tempus, uel in alĩ locum

locum, quo pluris ualuerint, carius uendere. At in caſu ſibi propoſito, qui uendidit fila, nolebat formam illorum mutare, nec in aliud tempus ſeruare, nec in alium locum transferre, ſed ubi ea erant uendere. Quintum, quo fundat, eſt, quod licet mercatori uendere rem carius ob dilationem, quam præſenti pecunia; dummodo nõ excedat iuſtum pretium; in quod allegat Theologos in genere: quod tamen ſecundum omnes illos intelligendum eſt, quando uendit carius, intra tamen latitudinem iuſti pretij. Cum enim pretium iuſtum non ſit in puncto indiuiſibili ſitum, ſed habeat latitudinem, cuius vnum extremum dicitur ſummum, ſiue rigoroſum, aliud infimum, ſiue pium, & aliud medium, poteſt mercator iuſte vendere mercem ſummo pretio, ſcilicet 12. dilata ſolutione, quam præſenti pecunia uenderet infimo, ſcilicet. 10. vel medio, ſcilicet 11. vel circiter, vt nos poſt alios dicimus in Enchiridio confeſſ. cap. 17. num. 228. & cap. 23. num. 78. quod non ſeruit ſuo propoſito: quoniam ille vendebat ſi-
10 la longe carius ob dilationem iuſto pretio ſummo. Sextum autem, ſcilicet, propter intereſſe lucri ceſſantis eius, qui uendit, ſatis poteſt congruere ſuo propoſito; intelligendo tamen, & limitando ad regulas interpretandi iuridice intereſſe, ita ſcilicet, faciendo duos contractus formaliter, vel virtualiter: alterum, quo, qui uendidit illa fila, uendidiſſet iuſto pretio infimo, medio, vel ſummo præſenti pecunia: alterum, quo ad preces, & vtilitatem ementis dediſſet dilationem unius anni ad ſoluẽdum illud pretium pro iuſto, & uero intereſſe, quod probabilius lucratus fuiſſet uenditor intra illum annum: ita quod uendens ſolum, vel ſaltem principaliter accepiſſet illud auctarium pro illo intereſſe, & nullatenus, ſaltem principaliter, pro dilatione; ita quod ceſſaret omnis fraus palliandi vſuras. Videtur enim poſſe defendi, quod venditor mercis poteſt iuſte uendere mercem emptori iuſto pretio, etiam ſummo, ſoluendo præſenti pecunia, & mox, uel ex interuallo ad preces emptoris, & principaliter ad eius vtilitatem dare illi dilationem ad ſoluẽdum illud, promiſſo intereſſe, quod probabiliter lucraretur intra illud tempus. Tum quia id in effectu eſſet capere pretium iuſtum pro merce vendita, & mutuare illud, promiſſo uero, & iuſto intereſſe lucri ceſſantis; quorum vtrunque licet per ea, quæ nos latius diximus in comment. reſolut. de uſuris ſuper cap. 1. 14. q. 3. not. 25. & in Man. confeſſ. cap. 17. num. 210. Tum quia recepta ſententia glo. Panor. & communis habet poſſe haberi rationem lucri ceſſantis per l. 3. § fin. ff. de eo quod certo loco. Tum quia Hoſtien. recep. aſſerit. in cap. ſalubriter. de uſuris. quod mercator uolens ire ad nundinas ad mercandas merces, quas poſtea portatas uenderet in terra ſua, rogatus ab amico poſſet mutuare illas pecunias, quibus mercaturus erat, promiſſo ſibi uero, & probabili intereſſe lucri ceſſantis: quamuis Innoc. in cap. fin. de uſuris. contrarium tenet, quando quis ſponte mutuat: caueat tamen diligenter huiuſmodi uenditor, ut hanc rem gerat candide, ita quod uere coram

Deo, qui corda uidet, non accipiat illud auctarium principaliter pro dilatione, ſed pro intereſſe uero, & probabili, quod probabiliter lucraretur emendo alias merces, ſi pretium ſolueretur ei tempore uenditionis.

11 AD QVINTAM QVÆSTIONEM, qua quæritur, an reſponſio cuiuſdam excellentiſſimi viri, quæ monſtratur, placeat nobis, reſpondeo primo, quod vera eſt eius deciſio quo ad primam partem, qua reſpondet non valere pactum ſoluendi 12. pro centenario poſt ſolutam, ſiue diſdictam ſocietatem, donec ſoluatur principale.

Secundo, quod ad oſtentationem potius, quam ad veritatis confirmationem, videtur allegaſſe tantam doctorum multitudinem. Tum quia non loquitur de hoc caſu in ſpecie. Tum quia quamuis ex eorum dictis poſſit elici aliquod fundamentum, quo ſua deciſio fundaretur, non tamen exprimit illud, & expreſſum eſſet adeo clarum, quod pro eo inueniretur textus, qui firmius fundaſſet illud, quam auctoritas omnium doctorum, quos citat, cum eorum auctoritas non obliget neceſſario, ut textus authenticus.

Quo ad ſecundam autem partem ſuæ deciſionis reſpondetur primo, illam eſſe ueram, quatenus habet, eum, qui contulit pecuniam in præfatam ſocietatem, non poſſe quidquam capere præter ſortem principalem poſt ſolutam, ſeu diſdictam ſocietatem ratione ſocietatis, quia iam deſijt eſſe, neque ratione pacti, quia illud fuit illicitum, ut prædictum eſt. Secundo, quod nō eſt uera, quatenus ſecutus Paulum Caſtrenſem, & Sanct. Thomam male intellectos, negare uidetur, uerum, & probabile intereſſe lucri ceſſantis poſſe peti, quod etiam Innoc. in cap. fin. de uſur. & Sot. quos ipſe non citat, uoluerunt teneri, licet Sot. contrariam, & communem opinionem non reprobet, quam nos contra ipſos late cōfirmauimus in dict. comment. reſolut. notab. 15. à num. 42. ubi declaramus intellectum D. Thomæ in 2. 2. quæſt. 78. art. 2. ad 1. quem præfatus d. Doctor, de cuius reſponſione quæritur, citat ad literam, qui non uidetur legiſſe Caiet. vere, & pulchre declarantem illud in loco proprio, quem ſi legiſſet, aliter, vt arbitror, locutus fuiſſet per rationes per eum ibi traditas, quibus nos alias vbi ſupra annuimus. Tertio, quod non placet etiam reſolutio, quam ponit diſtinguendo, quod diligens lector facile inferat ex d. præcedenti. Quarto, quod licet qui contulit pecunias in præfatam ſocietatem cum præfato pacto, non poſſit petere aliquid vltra ſortem ratione ſocietatis, neque pacti pro tempore, quod intercedit inter diſdictam, & redditionem ſortis; poteſt tamen petere intereſſe verum, & probabile lucri ceſſantis: ita quod ſi vere coram Deo ipſe vſus fuiſſet illa pecunia ſibi reddita emendo merces, vel cenſus annuos, vel aliqua prædia vrbana, vel ruſtica frugifera, & deſinit emere illa, quia non fuit ſibi reddita, certe poterit petere intereſſe illud, quod ob moram debitoris paſſus eſt, per ſupradicta. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Socius capitale reſtituere tenetur, ſi equus punctus, calce ſocium necauit.*

CONSILIVM XXVI.

TItius, qui dederat pecuniam alteri, ea lege, vt quotannis certum quid ſolueretur ei, et ſi durante ſocietate moreretur morte naturali, pecunia eſſet accipientis, & poſtea obijt mortẽ percuſſus calce cuiuſdam equi, ad cuius clunes aſcendere volebat, eo quod is, qui ſellę inſidebat, calcaribus punxit equum. Quæritur, an mortuus fuerit morte naturali.

1 Videtur dicendum non fuiſſe mortuum morte naturali, ſed violenta, & conſequenter hæredem eius poſſe illã pecuniam repetere, vel iam repetitam retinere. Tum quia communiter, & vulgariter non reputatur naturalis. Tum quia inſtrumentum ſocietatis inter exempla mortis violentæ, & ab alio illatæ ponit mortem obuenientem prægnanti ex partu, vel prægnatione, quæ magis videtur accedere ad mortem naturalem, quam mors de qua proponitur quæſtio; & conſequenter poſſe hæredem Titij iuſte in foro Dei repetere pecuniam prædictam, uel repetitam retinere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Societas ex varietate contractuum iudicanda.*
2 *Societas ſuper officijs pro rata pretij, & fructus, eſt licita.*
2 *Societas, vt ſit licita, æqualitatem requirit.*
3 *Societas ſuper officijs ad rationem 10. vel 12. pro centum, an periculo mortis iuſtificari poſſit.*

CONSILIVM XXVII.

SOcietas an ſuper officijs iuſte contrahi poſſit, & quomodo?

1 Ad hanc quęſtionem generaliter propoſitam reſpondeo primo, vario modo contrahi poſſe ſocietatem ſuper officio reddente aliquos reditus; & ita varium eſſe debere iudicium pro varietate contractuum, iuxta l. ſocietas, & alias præcedentes, & ſequentes. ff. pro ſocio, & conſequenter alios iudicandos eſſe licitos, & alios illicitos; & ita non poſſe nec ſatisfacere

2 tisfacere voluntati meæ, quam habeo inſeruiendi domino conſulenti. Secundo, præſuppoſito, quod ſocietas contrahatur eo modo, quo audiui aliquando cõtrahi (ſcilicet quod habens officium valoris mille ducatorum, contrahat ſocietatem cum alio tradenti ſibi quingentos, cum pacto, vt reditus eius inter eos æqualiter diuidantur) videtur iuſta ſocietas, quia in effectu perinde eſt, ac ſingula dimidia illius officij ponere in ſocietate; & tunc æqualiter eſſent diuidendi reditus eius inter eos, ſi nullum aliud pactum apponeretur, arg. l. ſi non fuerit. ff. eod. & in hoc caſu non poſſunt conuenire, vt vnus capiat plus, quam alter; quia neuter ponit plus pecuniæ, vel operæ, quam alter oneris, quo caſu debent habere æquas partes, vt definit illa lex 1. non poſſent tamen conuenire, vt certa pars, libera ab omni periculo damni veniret ad alterum; quia in hoc genere ſocietatis neuter ponit plus pecuniæ, vel operæ, quam alter, propter quam illa inæqualitas iuſtificari poſſet, vt ſignificat l. ſocietatem. ff. eodem. Tertio, quod ſi alter daret officiali ſolum tertiam partem valoris, videlicet, trecentos triginta duos, vel tres, poſſet conuenire, vt officialis
3 caperet duas partes reditus, & alter tertiam, cum neuter ponit plus operæ, quam alter. Quarto, quod ſocietas contracta ſuper officio, in quo alter ponit illud, & alter dimidium valoris eius dato officiali, cum pacto, vt danti dentur 10. vel 12. certi lucri pro centenario pecuniæ, ſaluo ſuo capitali, eſt illicita, per ea, quæ nos tradimus in Manual. cap. 17. num. 251. & ſequenti. Quinto, quod an poſſit iuſtificari propter periculum perdendi ſortem, contingente morte ante diſſolutionem ſocietatis, etiam non poteſt ſatis aperte definiri niſi ſpecificetur contractus, de quo eſt quæſtio, qui perpenſus forte potius iudicandus erit contractus emptionis cenſus, quam ſocietatis. Proinde dominus conſulens ponat in ſpecie formam contractus, quo ei apte reſponderi poſſit. Salua ſaniori ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Emere ſcuta iuſto pretio, ad carius vendendum, non licet.*
2 *Venditio non iuſtificatur ex vilitate emptoris, ſed venditoris.*
3 *Moneta trãsferri poteſt vbi pluris valet, ſed non vendi pluris, quam valet.*
4 *Reſtitutio damnum paſſo facienda, & eo non inuento, pauperibus.*

CONSILIVM XXVIII.

HIc Romæ ſcuta auri non expenduntur communi pretio, niſi ſint iuſtiſſimi ponderis; in alijs autem prouincijs Italiæ etiam quando

ſunt

ſunt leuioris ponderis, niſi leuitas ſit notabilis, æque bene expenduntur, ac ſi eſſent iuſtiſſimi ponderis. Hinc fit, quod quidam hic degentes Romæ huiuſmodi ſcuta leuioris ponderis emunt minoris currentis valoris, & eadem cum lucro vendunt ituris extra Vrbem, quibus tanti valent hæc ſcuta leuioris ponderis, ac ſi eſſent iuſtiſſimi ponderis. Dubitatur modo, an hoc liceat, & ad quid teneatur cõſulens, & cui teneatur in caſu, quod eſſet obligatus reſtituere.

1 Reſpondeo primo, quod præfata negotiatio videtur iniuſta: Tum quia vendit maioris, quam valeant ſcuta: Tum quia, licet non emat ea minoris, quam valeant, ea tamen intentione emit ea, vt vendat maioris, quam valeant. Tum quia non obſtat, quod emptori valebunt illa in alia
2 prouincia tanti, quanti emit, & forte pluris: quia venditio rei non iuſtificatur ex vtilitate, quam emptor percipiet ex illa, ſed ex vtilitate, quę venditori ex ea veniebat, vt docet S. Thom. in 2. 2. q. 77. art. 1. relatus à nobis in Manual Confeſſ. cap. 23. num. 78. Tum quia non obſtat dicere, quod cambium per tranſlationem monetæ liceat, vt tradimus nos
3 poſt alios in dict. Manual. cap. 17. num. 283. quia licet, qui emit hic monetas minoris valoris, poſſit portare, vel mittere ad alium locum, vbi pluris valent; non tamen poſſum illas vendere hic alij pluris, quam valent, per ea quæ in c. 23. nu. 77. dicimus.

4 Secundo, quod tenetur reſtituere eis, quibus vendidit, vel eos contentos facere, iuxta cap. ea te. de iureiur. & ſi neſciuntur, nec ſciri poſſunt mediocri adhibita diligentia, pauperibus, iuxta cap. cum tu. & gloſſ. eius, de vſuris.

SVMMARIVM.

1 *Venditor non poteſt ob ſolutionis dilationem vltra pretium quidquam capere.*
2 *Venditor, non ſoluto pretio, poteſt rem venditam in pignus accipere.*
2 *Opiniones Angeli, & aliorum, an venditor, cui non ſoluitur pretium, poſſit aliquid accipere, conciliantur.*

CONSILIVM XXIX.

AN ille, qui pro ſuis tantum negotijs, & non ad inſtantiam alicuius amici, vendit domum, aut fundum mille aureis, aut huiuſmodi, & non valens recipere in præſenti, niſi quingentos, data dilatione ad triennium

nium,aut eo amplius, conuentionem faciat cum emptore, vt interim ratione fructuum det ſibi tot pro centenario, committat vſuram in foro conſcientiæ, ſi tamen vere tranſeat dominium dictæ domus, aut fundi in emptorem,ita vt,illis interim pereuntibus, pereant tantummodo,& coruant emptori, non autem venditori.

Item,quod idem eſt cum ſuperiori quæſtione, an opinio tantummodo vera in foro tantum conſcientię ea ſit,quam tuetur Sylu.verbo vſura 2.q. 11. & in aurea roſa in q. Imper. caſu 27. Gabr. relect. 4. ſentent. d.15.q. 11. concluſione 4.caſu 3. S. Bernard. in ſuis ſerm. de contract. ſerm.42. cap.1.caſu 4. ſub. fin. Anton. 2. p. tit. 1.cap. 7.§. 20. Plotus in repet. l. ſi quando.C.vnde vi. nu.45. Abb. conſil. 5. & alij theologi, ac doctores, quos refert ac ſequitur Sylu.vbi ſupra?

1 AD PRIMAM reſpondeo,in caſu propoſito vſuram committi, quia ratione dilationis ſolutionis accipit aliquid, quod eſt peccatum vſuræ,cap. in ciuitate,cum concord.de vſur.

AD SECVNDAM reſpondeo primo,quod,vt reſponſio ad primam quæſtionem ſit vera,non oportet quod opinio Angeli ſit falſa; quoniam ille loquitur in caſu,quo emptor à principio conſtituitur in mora, & conſequenter quando non datur dilatio ad ſoluendum; in caſu autem propoſito palam eſt,emptorem non eſſe in mora à principio, quia datur
2 ei dilatio ad ſoluendum. Secundo,quod illæ duæ opiniones poſſunt cõciliari, vt opinio Angeli procedat in caſu,quo res venderetur præſente pecunia,nulla dilatione data,& translatis dominio,& poſſeſſione per clauſulam conſtituti, quo caſu emptor à principio incipit eſſe in mora ſoluendi, ut ait Angelus, opinio autem contraria, quando expreſse faciendo pactum,ut res detineatur à uenditore, donec ſoluatur pretium, tacite datur ei dilatio ad ſoluendum data in pignus uendita re, & fructibus pro ſolutione dilata. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mercator vendens carius pretio rigoroſo peccat,nec excuſatur,illud plus proxenetæ dando.*

2 *Proxeneta plus quam ſibi debetur, ſponte datum, reſtituere non tenetur.*

3 *Metus non iuſtus non attenditur in foro fori,ſecus in foro poli.*

4 *Metus mali,quod iuſte inferri poteſt,non excuſat.*

5 *Proxeneta ne vltra debitum accipiat, aptum remedium.*

CONSILIVM XXX.

MErcatores vendunt merces ſuas aliquanto pluris, etiam vltra pretium rigoroſum, ut eo pluri proxenetæ dato, qui emptores ad eorum tabernas cõducunt, eos ſibi magis officioſos reddant, timẽtes ne emptores ſecus ad alios mercatores diuertant.

Quæritur primo, an mercatores huiuſmodi peccent, & teneantur ad reſtitutionem.

Secundo, an proxeneta teneatur reſtituere.

Tertio quo remedio in id utendum ſit.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM Reſpondeo, quod mercator peccat mortaliter, & tenetur ad reſtituendum emptori tantum, quãtum addiderit iuſto pretio rigoroſo; non ea ratione quod dederit illud proxenetæ, vel artifici prædicto, ſed quia decepit emptorem in eo, lædendo eum iniuſte, per ea quæ diximus in Manua. confeſs. cap. 23. à numero 77.

2 AD SECVNDAM reſpondeo primo, quod in foro exteriori non poteſt condemnari proxeneta nec ad peccatum, nec ad reſtitutionem; quia lex ſolum ſtatuit, quanta merces, & quando debeatur proxenetæ, ſeu artifici ducenti emptorem ad mercatorem, non autem prohibet mercatori, ne quid plus ei det, neq; artifici, ne plus accipiat, ſi ei gratis abſque vi, dolo, vel metu detur: & metus, de quo in quæſtione, non eſt iuſtus, & ita non eſt attendendus in illo foro, l. metum. la 2. ff. quod met. cau.

3 Tertio, quod magis dubitari poteſt quo ad forũ conſcientiæ, in quo non ſolum iuſtus metus inficit actum, ſed etiã iniuſtus, ſi vere coram Deo fuit cauſa illius, vt diximus in Manu. confeſſ. ca. 17. nu. 4. & 29. & quod metus, de quo in puncto, licet non ſit iuſtus, eſt tamen cauſa dandi id, quod vltra mercedem ſtatutam datur, & ſine qua illud non daretur. Sed hoc nõ obſtante, reſpondendũ eſt idem quo ad forũ conſcientiæ. Tum quia nulli legi iuſtitiæ contrauenit prædictus proxeneta, ſeu artifex per
4 prædicta. Tum quia non obſtat argumentum proximum; quia id, quod in prædictis duobus locis Manualis aſſertum eſt, intelligi debet de metu mali iniuſte inferendi, & non de metu mali, quod iuſte inferri poteſt, arg. l. ſi mulier. ff. quod met. cauſ. & metus ille, quo mercator timet, ne factor diuertat ad alterius mercatoris tabernam emptores, ſi illud plus non dederit illi, non eſt timor mali iniuſte ſibi inferendi; quia nulla lege tenetur eos conducere ad eius tabernam, cum liberum ſit ei ducere illos ad alium, vt palam eſt.

5 AD TERTIAM, quod aptum remedium videtur, ſtatuere, ne vllus mercator det eiuſmodi proxenetis quidquam vltra mercedem ſtatutam, neve vllus eiuſmodi proxoneta accipiat aliquid vltra eam; etiãſi

gratis

gratis & ſponte ei à mercatore offeratur, declarando legislatoris intentionem eſſe, vt illa liget etiam in foro conſcientiæ, & quod accipiens teneatur reſtituere acceptum in vtroque foro, & quod in exteriori cogatur reddere quadruplum pauperibus, & executoribus legis, & dans in exteriori foro teneatur reddere tantum, quantum dedit eiſdem pauperibus, & executoribus; & præmonendo, quod ſingulis annis, ſemeſtribus, vel menſibus fiet inquiſitio contra illos. &c.

SVMMARIVM.

1 *Emptio minoris dimidio iuſti pretij iniuſta, & reſciſſibilis.nu.2.*
2 *Læſus vltra dimidium reſciſſionem, vel ſupplementum petere poteſt.*
3 *Venditio maiore pretio dilata ſolutione facta, vſuraria cenſenda.*
4 *Venditio in foro Dei ſecundum eius cauſam iudicanda.*
5 *Venditor rei iure locationis nihil capere poteſt.*

CONSILIVM XXXI.

QVidam P. domũ, centum quotannis reddentem, emit mille quingentis ducatis, qui poſt menſem eam pro tribus millibus, & centum, dilata per quatuor annos ſolutione, vendidit I. Quæritur, an contractus ſit iniuſtus, ſeu vſurarius, vel nullus, & an fructus vſq; ad ſolutionem currentes in pretio computari poſſint?

1 Reſpondeo primo, quod per rationes nobis inſinuatas efficaciter concluditur, contractũ primũ eſſe iniuſtum non ſolum iure naturali, diuino, & canonico, ſed etiam cæſareo, l. 2. C. de reſcind. vendit. & cap. cum dilect. de emptio. quatenus probant emptionem, & venditionem cum deceptione, vltra dimidium iuſti pretij factam, eſſe iniuſtam iure cæſareo.

2 Secundo, quod neuter illorum eſſet iudicandus ipſo iure nullus, & inualidus, ſi dilatio mille ſolutorum facienda eſſet appoſita, & quod aperte alia non poſſet repeti res abſolute, ſed diſiunctiue, vt res redderetur, vel pretium ſuppleretur, vel minueretur, vt declaratum eſt in d. cap. cum dilecti. & d. l. 2.

3 Tertio, quod, ſi de hoc in foro exteriori tractaretur, ſecũdus contractus, quo P. vendidit I. cenſendus eſſet vſurarius, & conſequenter nullus; quia cenſendus eſſet vendidiſſe pretio longe iniuſto maiore propter dilationem ſolutionis, quod eſt vſuram palliatam admittere, cap. in ciuitate, cum eis adnotatis, de vſur. & per reſolut. tradita in Manuali confeſſar. cap. 17. num. 206. & 210.

Quar-

4 Quarto, quod ſi de hoc ageretur in foro conſcientiæ tantum, eſſet etiam iudicandus vſurarius, ſi vere coram Deo præfatus P. auxit pretium propter ſolutionem dilatam; non autem ſi id auxit ob aliam rationem. ergo non concluderet eum tacite mutuum nomine ſimulatæ emptionis contrafeciſſe: quia in foro conſcientiæ res iudicatur vt vere eſt, & non vt ab hominibus præſumitur, cap. humanæ aures, 22. q. 5. & cap. is qui, & cap. tua, cum eis adnota. de ſponſalib.

Sexto, quod hæc conſequitur expedire præfato P. ne de hoc agatur in foro exteriori, & quod tota quæſtio determinaretur extraiudicialiter, ne pœnis contra vſurarios ſtatutis, quæ ſunt ſatis graues, puniatur.

Septimo, quod excuſatio ſupraſcripta nullatenus prodeſt præfato P. quippe quæ eleganter profecto, & ſubtiliter ſupra confutatur; quæ confutatio firmiter fundari poteſt in ijs, quæ nos latius tradimus in dicto Manu. cap. 17. à nu. 211. & latius in comment. cap. 1. 14. q. 3. notab. 15.

5 & ſeq. Palam enim eſt, eum, qui vere vendidit, & tradidit domum alicui, non poſſe ab eo poſtea quidquam accipere iure locationis; quia iam domus effecta eſt aliena, pura emptoris, ad quem, & non ad uenditorem, pertinet ius locandi, per totum titulum de locato in decretali, ff. & C. quamuis ſit uerum, quod poſſit uenditor conducere domum à ſe uenditam, & pro illa ſoluere penſionem, & contra emptor poſſit eam locare, & penſionem ob eam accipere, iuxta cap. cum Ioannes. de fide inſtru. non tamen uenditor poteſt locare, neque emptor cõducere ob naturam, & repugnantiam horum.

SVMMARIVM.

1 *Vendere carius ob dilatam ſolutionem peccatum eſt. nu. 5.*
2 *Emere vilius ob anticipatam ſolutionem, vel carius ob dilatam, vſura, contra Medinam. num. 3.*
4 *Periculum perdendi pretium non facit, quod merx carius vendi poſſit.*

CONSILIVM XXXII.

QVidam N. mercator lanarum exercebat mercimonia colligendo ſetam, & lanam omnis prouinciæ, & eam lauatam, & curatam vendebat per ſuum inſtitorem, cum facultate uendendi eam certo pretio uolentibus emere pecunia præſenti, & uolentibus emere cum dilatione unius anni, cum auctario nouem pro centum. Nunc D. uult totã illam lanam collectam emere pecunia præſenti, & poſtea uendere illam eo modo, quo mercator uendit. Quæritur an id ei liceat?

Re-

Reſpondeo primo, quod in hac quæſtione unum explicite quęritur, & aliud implicite pręſupponitur. Quæritur enim expreſſe, an prædicto D. liceat id, quod quæritur, facere; & pręſupponitur tacite, quod prædicto N. id, quod facere dicitur, liceat.

1 Secundo, quod non recte præſupponitur uenditionem præfatam licere prædicto N. Tum per textum in hoc ſatis expreſſum in cap. in ciuitate. de uſuris. quatenus probat eum, qui uendit piper, uel cynamomum carius propter dilationem ad ſoluendum datam, peccare. ergo eadem ratione, qui lanam uendit carius propter dilationem ſolutionis, dicetur peccare, arg. l. illud ff. ad l. aquil. Tum quia expreſſius hoc definitur in cap. conſuluit. eiuſdem tit. de uſu. quatenus dicit peccare negotiatorem, qui uendit rem pluris, quam ualet, ob dilationem ſolutionis pretij.

Tertio, quod id ipſum probat præfatum cap. conſuluit. quatenus habet, peccare creditorem, qui, ut terminum ſolutionis faciendæ differat, accipit aliquid.

2 Quarto, quod hæc eſt doctrina communiter recepta ab Innocentio, Hoſt. Ioann. Andr. Panor. & alijs pleriſque omnibus in præfatis cap. & in c. fin. eiuſdem tit. & nos ante 35. annos tradidimus in comment. c. 1. 14. quæſt. 3. num. 26. cum ſequent. & in Man. Confeſſ. cap. 17. num. 206. in hæc verba. *Peccatum vſuræ velatum, ſiue palliatum committit quicunque minoris iuſto pretio infimo, ſiue pio quærit aliquid propter anticipatam ſolutionem, & contra quo quis vendit alij maiore pretio iuſto ſupremo propter dilatam ſolutionem, cap. in ciuitate. de vſuris, & cap. ad audientiã. de emptio. & cap. illo vos de pignor. cum eis adnot. qui enim emit 10. rem ad minus pretio infimo valentem, 12. ob anticipatam ſolutionem, in effectu videtur mutuare pretium, accipiendo illud plus iuſto pretio, quo res vendita valet, pro vſuris, vt in prædictis iuribus probatur.* Hæc ibi, & paulo inferius num. 210. in hæc verba. *Qui vendit, permutat, aut locat minoris iuſto pretio ob anticipatam ſolutionem, eſt vſurarius, & è contrario omnis, qui vendit, permutat, aut locat maioris iuſto pretio maximo, ſiue rigoroſo ob dilationem ſolutionis per rationem ſupra poſitam. &c.*

3 Quinto, quod contra concluſionem hanc communiter receptam tenuit Medina in Cod. de rebus reſtituend. quæſt. 39. quod res carius vendi poteſt credità, quam præſenti pecunia, & vilius emi ea anticipata; quia modus vendendi videtur augere, vel minuere pretium propter periculum, quod contingere poteſt; eo quod debitor fieri poteſt inops, & impotens ad ſoluendum pretium, vel tradendam mercem, vel ingratus, & malignus, qui nolit id facere: cuius ſententiam neruoſe confutat Sotus lib. 6. quæſt. 4. art. 1. de iuſt. & iur. & neruoſius confutari poteſt, eo quod eſt noua, & contra omnes alios theologos, & canoniſtas, & quod eccleſia declarauit id eſſe illicitum per cap. in ciuitate. de vſur.

Sexto, quod licet præfatus Sotus, reprobata opinione præfati Medinæ, tenuerit,

tenuerit, quod communis opinio limitari poteſt, quando vtilitas reipub. exigit, vt magna copia mercium ſimul vendatur, vel ematur, & non inueniuntur qui tantam copiam præſenti pecunia emant, vel vendant, vt cum magna copia mercium defertur è longinquo per mare à nautis, quas qui præſenti pecunia emant, non inueniuntur, & nautæ non poſſunt expectare tempus, in quo ille iuſto pretio præſenti pecunia vendi poſſint, & intereſt reipub. vt copia illa mercium veniat è longinquo. ſed illa limitatio opinionis communis, licet vtcumque poſſit recipi, nihil tamen prodeſt præfato mercatori. Tum quia non traducit lanam ex aliqua prouincia longinqua. Tum quia non vendit credito pro pretio, quo valebit tempore ſolutionis, ſed pro dilatione vnius anni capit lucrum ad rationem nouem pro centum. Tum quia ipſemet Sotus expreſſe ait, illam ſuam limitationem non eſſe trahendam ad mercatores, qui in ciuitatibus venduntſuas res credito, & c. vt in eo videri poteſt.

4 Septimo, quod difficultas recipiendi pecuniam ab emente in termino faciendæ ſolutionis, & periculum perdendi eam, ſi emptor fiat pauper, vel decoquat, ſiue fallat, vel fiat fraudulentus, non poſſunt eum ab vſuræ peccato excuſare. Tum quia, vt ſupra tactum eſt referendo verba Manualis ex cap. 17. num. 206. & 210. etiam qui mutuat pecuniam, ſubit eaſdem difficultates, attamen non poteſt capere quidquam ob eas, prohibente id non ſolum iure canonico, ſed etiam naturali, & diuino. Nec etiam ratio lucri ceſſantis, eo quod poſſet pecunia, qua emit lanam, emere prædia, & cenſus, poteſt eum excuſare; quia non rogatur ab emptoribus lanæ, vt ceſſet ab emptione prædiorum, & cenſuum, vt eis pareat lanam, & quod ei reſarcient lucrum ceſſans; ſed neque ille præfatus mercator libenter id faceret.

5 Octauo, quod ſicut per prædicta efficaciter probatur falſum eſſe id, quod in quæſtione propoſita præſupponitur eſſe uerum, nempe, præfatum N. peccatum uſuræ admittere in exercitio uendendi lanas prædictas modo in quæſtione propoſito, ita fortiori ratione probatur præfatum D. peccaturum, ſi emeret lanas pecunia præſenti à præfato N. & poſtea uenderet illas eo modo, quo N. uendit. Tum quod D. longe longius abeſt à conditione mercatoris. Tum quia labores, & impenſas, quæ ſuſcipit, & impendit, maiorem aliquem colorem poſſent tribuere uenditioni N. quã uenditioni D. qui nihil aliud faceret, quam emere lanas præſenti pecunia, & poſtea uendere illas ſine ulla mutatione, dilata ſolutione; quamuis, vt prædixi, nulli labores, nullæque impenſæ poſſint iuſtificare uenditiones præfati N. quippe quæ ſunt contra ius naturale diuinum, & canonicum in præfatis cap. contentum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Societas ouium cum pacto &c. iniusta, & vsuraria censenda.*
2 *Conductor regulariter, nisi de culpa lata, & leui, non tenetur.*

CONSILIVM XXXIII.

QVidam locauit centum oues alteri ad quinque annos pro pensione 100. iuliorum, & 50. caseorum in singulos annos, ea lege, ut finitis quinque annis, redderet conductor totidem æque bonas, exceptis, quę perirent fulgure, uel una quadam infirmitate. Quæritur an is contractus sit usurarius.

1 Respondeo primò præfatum contractum non esse uere usurariũ; quia nera usura in solo contractu mutui requiritur; & is contractus non est contractus mutui, sed locationis, & conductionis, ut palam est.

Secundo, quod non uidetur licitus, & potest præsumi usurarius. Tum propter pactum reddẽdi ęque bonas oues post quinquennium, per quod in effectu redditur sors principalis post quinque annos, & ultra illam
2 quingenti solidi, & quinquaginta casei. Tum quia conductor, qui iure communi non tenetur, nisi de culpa lata, & leui, obligatur in hoc casu, ut teneatur de omni culpa leuissima, & de omni casu fortuito, excepto ictu fulminis, quo ratissime peribit ulla, & casu unius ægritudinis etiam satis raro contingentis. &c.

SVMMARIVM.

1 *Vendentem carius ob dilatam solutionem ab vsura non excusat consuetudo.*
2 *Clausula generalis de non contraire legi an excuset notarium.*

CONSILIVM XXXIV.

VEnetijs quidam mercatores, quo pluris uendant suas lanas, solent illas dilata solutione uendere, allegantes illud esse pretium iustum. Tum quia omnes eodem uendunt suas lanas dilata solutione. Tum ratione lucri cessantis; quamuis pecunia numerata non tanti ualeant; lucrantur enim singulis annis 10. pro centũ. Quæritur an sit licitus contractus. Quæritur etiam, an instrumentum constitutionis census, in quo multa pacta,

pacta,& clauſulæ ponuntur contra bullam Pij V. iuſtificetur per clauſulam generalem,quę in fine eiuſdem inſtrumenti apponitur,ſcilicet, Non intendentes partes contraire bullę Pij V. &, ſi quid contra illius diſpoſitionem appoſitum eſt, uolunt pro non appoſito haberi, & ad illius formam reduci; an etiam excuſetur notarius, & partes quo ad utrumque forum.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo, quod uenditio in ea contenta non poteſt excuſari ab uſuraria prauitate,quidquid inſatiabilis auaritia nitatur comminiſci, per ea quę ſup. eod. conſ. 28. diximus.

2 AD SECVNDAM, quod (ut recte proponens illam inſinuat) non poteſt excuſari notarius à peccato,ponendo clauſulas contrarias præfatę Bullæ Pij V. propter præfatam clauſulam generalem, quam in fine ponit, niſi iuſta ignorantia eum excuſaret, quę ignorantia iuſta poſſet euenire duplici de cauſa. Altera, quod inter doctos dubitatur, an prædicta clauſula ſit contraria alicui parti bullæ præfatæ: ignorantia enim alia, quæ naſcitur ex ſocordia, vel negligentia interrogandi doctos,non videtur probabilis. Altera eſt ex eo, quod dubitant, an in terra, in qua conficiunt inſtrumẽtum,obliger præfata bulla quo ad illud, contra quod clauſula illa adijcitur: vt enim nos in comment. de vſur. ſuper præfata bulla num. 105. profunde diximus, non omnes particulæ præfatæ bullæ videntur in omnibus terris extra ſtatum Apoſto. neceſſario ſeruandę.

Secundo reſpondetur, quod ſi ambæ partes bona fide, abſque fraude ſua, & notarij,conuenirent, vt clauſula præfata generalis apponeretur, & eſſet tantæ virtutis, vt deleret clauſulas contrarias, & excuſaret notarium ab infamia, & ſuſpicione mala faciendi vſuras, vel alia iniquitate, putarem eum excuſatum in foro conſcientiæ, quamuis forte in foro exteriori reprehendi poſſet ob ignorantiam ſupinam,ſocordiam, vel fraudem,quam præfatę bullę ſanctiſſimę faceret. Partes autem in hoc bona fide conuenientes,à peccato excuſarentur, & permitteretur eis in vtroque foro,vt curarent effici aliud inſtrumentum, ſi opus eſſet, abſque vllius partis damno.

SVMMARIVM.

1 *Vendens granum pretio,quo tali mẽſe valebit,medio debet eſſe contentus.*

CONSILIVM XXXV.

QVidam vendidit ordeum pretio, quo valebit menſe Februarij, ad ſuam electionem,ſuper quo accipit apocham, quæ oſtenditur, in

qua emptor promittit illud sic soluendum? Quæritur an censenda sit vsuraria?

Respondetur primo, quod conueniebat exprimere in facto, an præfata venditio fuisset facta Romæ, vel extra illam; quod non exprimitur & an venditor seruasset præfatum ordeum vsque ad Februarium, an non; & si venditurus fuisset tempore, quo vendidit, vel ante Februarium, quod etiam tacetur.

1 Secundo, quod apocha præfata est vsuraria, etiam si mutuans fuisset seruaturus ordeum vsque ad mensem Februarij; ea firma ratione, quod qui vendit in vno mense ordeum, vel aliquid aliud vendibile soluendum in alio mense, pretio quo in illo valebit, non potest iuste accipere pretiũ summũ, quo valebit aliquo die illius mẽsis, nec tenetur accipere minimũ, quo valebit aliquo die eiusdẽ; sed debet esse contentus pretio medio, quo valebit illo mense. Ita quod, si pretium summum, quo valuerit aliquo die illius mensis, fuerit 20. & minimum, quo valuerit alio die, decem, vẽditor debet esse contentus solutione quindecim, vt post Alex. & alios nos tradimus in Manu. Confess. cap. 17. num. 241. & per hanc apocham, per quam datur electio diei creditori, debentur illi viginti, & potest recipere multo plus, quam iure debetur ei, & consequenter lucrari aliquid ratione mutui venditionis dilata solutione, quod est admittere vsuram.

DE CRIMINE FALSI.

SVMMARIVM.

1 *Falsarij literarum beneficialium cur, cui, & vt restituere debent. & seq.*
2 *Literarum Apostolicarum falsarius, veras expediendo satisfacit.*
3 *Impedius à iure pleno in re, & non qui ad rem, restituere debet.*
4 *Debitum collegio inter eos, qui, cum soluitur, sunt de collegio, diuidendum.*

CONSILIVM I.

QVidam impetrarunt pro absente beneficium à Sede Apostolica, & habita signatura confinxerunt literas fallas, per quas absens ignorans accepit possessionem eius, & soluit impensas literarum, perinde ac si iuste per Cancellariam fuissent expeditæ. Quæritur an teneantur restituere pecunias pro falsa literarum expeditione acceptas?

1 Videtur respondendum primo, quod prædicti falsarij tenentur ad restituendas illas pecunias alicui. Tum quia acceperunt eas ad expedien-

das lite

das literas apoſtolicas ſuper obtento beneficio, & eas non expedierunt: & ita tenentur condictione ob cauſam iuxta totum tit. ff. de condict. cauſ. data, & C. de condict. ob cauſam. Tum quia ſine vllo titulo iuſto mala fide illas tenent contra c. fin. de præſcript. & contra præceptum ſeptimum Decalogi, per quod omnis illicita vſurpatio vetatur, c. pœnale 14. q. 5.

Secundo videtur, quod non tenentur ad reſtituendum ei, à quo pecunias receperunt, ea ratione, quod eum dãmnificauerint, vel læſerint: quia tantum profuerunt ei literæ illæ falſæ, quantum profuiſſent veræ, cũ iam per ſignaturam fuiſſet ſibi ius quæſitum ſecundum receptam ſententiam fundatam in clem. dudum. §. fin. de ſepultur. adiũcta gloſſ. in verb. verbo, vel ſcripto, & cap. inſtitutionis. 25. q. 2. quod tamen non eſt verum. Tum quia nihil vel ipſo iure inutile regulariter exęquantur c. ex tenore, iniuncta gloſſ. de reſcript. & c. 2. verſic. ſicut. de tranſlat. Prælato. at ſi nullas literas, nec veras, nec falſas expedijſſent, ei tenerentur reſtituere; ergo etiam ſi falſas, & inutiles expedierint.

Tertio, quod tenentur eas reſtituere ratione acceptionis ob cauſam, ea non ſecuta, iuxta totum tit. ſupra dictum. ff. de condict. cauſa dat. & C. de condictio. ob cauſam. quia non videtur conſecuta cauſa, ob quam datæ fuerunt pecuniæ, cum illæ datæ fuerint ad expediendum literas veras, quæ non fuerunt expeditæ, quod maxime procedit coram eo, cui conſtat cauſam non eſſe ſecutam, cum omnia nuda, & aperta ſint ei.

Quarto, quod prædicti falſarij excuſarentur à reſtituendo ei, ſi veras literas ſuper ſignatura valida nunc expedire facerent: quia cauſa, ob quã acceperunt, diceretur eſſe conſecuta; & quidem hæc via eſſet aptiſſima ad tollendam huius quæſtionis perplexitatem, ſi abſque vllius infamia, & detectione turpitudinis fieri poſſet.

Quinto, quod de rigore iuris non videntur ſatisfacere obligationi ſuę, dando prædictas pecunias officiarijs Cancellariæ, nullis literis per eam expeditis. Tum quia per huiuſmodi dationem non adimplent cauſam, ob quam pecuniæ illæ fuerunt eis datæ, cum datæ fuerunt ad expediendas literas veras, quas certum eſt non expediri ex eo ſolo, quod pecuniæ ad eas expediendas neceſſariæ conferantur miniſtris Cancellariæ. Tum quia ſine iuſta cauſa prædicti miniſtri viderentur prædictas pecunias accipere, quippe qui nullas literas expediant, ob quas illæ dantur eis. Tum quia nullo iure naturali, nec diuino, neque humano probari poſſe videtur, quod falſarius teneatur reſtituere miniſtris Cancellariæ omnes illas pecunias, quę fuiſſent neceſſariæ ad expediendas literas veras, ſuper quibus ille dedit falſas, præſertim in foro Dei, & conſcientiæ: nec vidi, nec audiui vllum falſarium fuiſſe condemnatum ad id; nec canones, qui de condemnatione illorum agunt, vllam de tali reſtitutione mentionem faciunt. Quæ tamen ratio fragilis eſt: non enim omnes, qui quoquo mo-

do impediunt lucrum alterius, tenentur ei recompenſare illud; alioqui mercatores, artifices, & omnes alij, qui lucrantur aliqua, quæ alij lucrati eſſent, ſi illi non lucrarentur, tenerentur ad reſtitutionem; quod ridi
3 culũ eſt. Solum enim illi, qui impediunt eos in iure plene quæſito in re, vel ſaltem in iure quæſito ad rem, ſiue debito ex officio iudicis, ad id tenentur, vt nos reſoluimus in Manu. Confeſſ. cap. 17. à num. 69. vſque ad 74. quale ius non habet Cancellaria contra eos, qui conficiunt falſas literas, vel non expediunt veras ſuper pecunijs, quæ deberent dari eis ob literas, quarum expeditio ad eos pertinet.

Sexto, quod per prædicta ceſſat neceſſitas reſpondendi ad aliam quęſtionem, qua quæritur quomodo prædictæ pecuniæ deberent reſtitui, ſi eſſent reſtituendæ officianjs cancellariæ, cum per ſingulos menſes mutentur: ceſſat inquam neceſſitas reſpondendi ad eam. Tum quia ſupra dictum eſt, non eſſe reſtituendas illis, ſi literæ denuo non expediantur, & ſi, vt tangitur in 4. dicto, expederentur literæ veræ ſuper vera ſignaturá, diſtribuerentur pecuniæ more ſolito.

Septimo, quod miniſtri Cancellariæ, vt ego puto, faciunt collegium, & ita poteſt reſtitui ei tempore aliquorum, qui non erant de ipſo colle-
4 gio, tempore, quo cœpit deberi: quia quod reſtituendum eſt collegio, poteſt reſtitui ei tempore, quo deſunt in eo multi, quorum tempore cœpit illud, quod reſtituendum eſt, deberi, iuxta ea quę citat Calderi. conſ. 21. de pręb. dum concludit, quod debitum capitulo diuidendum inter canonicos ſingulis annis, ſi non diuidatur in aliquo anno, & poſtea diuidatur in alio, in quo ſunt noui canonici, habebunt illi ſuas partes, ſicut & antiqui, cum capitula non mutentur propter mutationem ſingulorum. Pro quo faciunt multa, quę Helin. congerit cap. eam te. à num. 14. de reſcript. & ita ſi prędictę pecunię forent reſtituendę miniſtris Cancellarię, ſatis recte dicerentur eis reſtitui, ſi reſtituerentur collegio eorum prę ſenti, non curando an deſint eſſe in eo aliqui, qui erant tempore, quo cœperunt eſſe debitę illi, cum idem ſit collegium, quod nunc eſt, & quod tunc fuit, arg. l. proponebatur. ff. de iud. & cap. denique, iuncta gloſs. verbo idem. 7. quęſt. 1. &c.

SVMMARIVM.

1 *Mutare ſibi nomen ſine fraude, niſi ſit ſeruus, cuilibet licet.*

CON-

CONSILIVM II.

QVæsitum est, an liceat cuiuis mature sibi nomen.
1 Respõdeo, quod sic per l.1.ad hoc expressã C.de mutatione nomi. quæ habet, mutationẽ nominis, prẽnominis, vel cognominis, sicuti à principio cuique priuato est libera, ita & postea sine fraude, & prẽiudicio alterius fieri licere; nisi esset seruus, vt in eadẽ lege exprimitur, vel nisi ad fraudandũ, aut damnificandũ creditores, vel alios, id faceret, de quo loquitur l.falsi.ff.ad legem Corneliam de fal. vt vtriusque legis gl. recepta declarat. & Bar. in proœmio ff. vete. §. nos uero, vbi expresse ait id posse facere quem propria auctoritate: sed longe melius esset mutare cũ auctoritate Episcopi, vel Regis, vel Gubernatoris, vt nemo decipi possit, & vt ipse euitaret periculum falsi, & præsumptionis fraudis, quæ contra ipsum concipi posset, si inueniretur aliquis contractus, quo ipse constitueretur debitor ante illam mutationem, & post illam non posset inueniri ob illam; & etiam prodesset conscientiæ ad euitandum periculum tentationis negandi ea, quæ fecisset ante illam. &c.

DE SORTILEG.

SVMMARIVM.

1 *Prophetas consulere super temporalib. olim licuit, hodie non æque.*
1 *Scire qui vult futura à quo, & modo quo debet, non peccat. num. 6.*
2 *Cognitio rerum de se, & modo debito quæsita, non est mala. num. 7.*
3 *Cognitio futurorum, quæ non pendet à causa naturali, vel diuina, Deo est reseruata.*
4 *Reuelatio futurorum, nisi necessitas, vel vtilitas vrgeat, non petenda.*
4 *Peti videtur à Dæmone, quod à Deo per verba vana petitur.*
5 *Oratio per verba vana in Deum dirigi non potest.*
8 *Oratione vana ad futura scienda vtens an excommunicatus, vel peccet.*
8 *Nigromanticum, nisi sit hæreticus, bulla Cœnæ non excommunicat.*

CONSILIVM I.

QVidam sacerdos, præmissa protestatione, quod dæmones cõsulere non intendebat, & desiderans per somnia, natiuitate inspecta, futu-

futura ſcire à Deo,ante cubitum cum candela benedicta manu tenendo, orationes aliquas recitabat, vana aliqua interponendo, orando per pulchrum viridarium,per palatium delectabile,per aquam currentem,& ignem vrentem. Dubitatur primo, an incurerit excommunicationem per bullam Cœnæ.Secundo an peccauerit.

1 Quod prædictus ſacerdos non admittat vllam ſuperſtitionem, neque aliud peccatum faciendo ſupradicta,facit primo,quod in veteri teſtamento licebat adire propheras ſuper rebus futuris,etiam contingenter,& nõ neceſſario venturis.1.Reg.cap.9.& 4.Reg.cap.1. Secundo, quod deſiderare ſcire futura non videtur eſſe peccatum;cum Daniel cap.9. uehemen
2 mentiſſime deſideraſſet ſcire tempus aduentus Meſſię. Tertio, quod cognitio rerum,ſiue ſcientia,eſt actus intellectus; & cognitio intellectiua ex ſe non eſt mala,ſecundum Ariſto.2.Ethico.& Aug.in lib.de libe. arbi. dicentẽ,*Quis audeat dicere diſciplinã eſſe malã*,& rurſus,*Nullo modo dixerim atiquã intelligẽtiam eſſe malam*.ergo velle ſcire futura non videtur eſſe peccatum.Quatto, Deus ſolet inſtruere homines per ſomnia,Iob 33. immo & viri ſancti interpretati ſunt ſomnia aliorum ſignificare talia, & talia futura,vt Iacob,Geneſ.37.& Ioſeph, Geneſ. 40.& Daniel 2. & 4.ergo prædictus ſacerdos,volens ſcire non à dæmone, ſed à Deo futura per ſomnia, non peccauit.

3 His tamen non obſtantibus,contrarium videtur dicendum.Primo quidem,quod cognitio futurorũ, quæ non pendet ab aliqua cauſa naturali, vel diuinitus inſtitura,eſt reſeruata Deo,iuxta illud Iſai.cap. 41. *Annuntiate nobis ventura,& dicemus quod Dii eſtis vos*. vitiũ,enim curioſitatis eſt velle ſcire quæ ad ipſum non pertinent,vt declarat Sanctus Thom. 2. 2. q.167.art.1.& 2.Secundo,quod licet Deus propter ſuam infinitam bonitatem reuelauerit multa,etiam in nouo teſtamento,per ſomnia, vt ter in
4 cap.2.Matthæi,tamen non legitur ſanctos viros rogaſſe obnixe Deum,vt eis futura reuelaret,niſi cum inſtaret magna neceſſitas, vel vtilitas id faciendi:qualis non vrget prædictum ſacerdotem ad quærẽda ea,quæ quæ rit ſcire per ſomnia. Tertio,quod licet quis nolit expreſſe ſcire aliquid ignotum à dæmone, ſed ſolum à Deo,ſi tamen illa petit à ſua maieſtate obſeruando aliqua vana,id eſt,quæ non habent naturalem virtutem, nec ab Eccleſia Catholica inſtituta, videntur tacite illa petere à dæmone, vt
5 reſoluit vierque Tho.2.2.q.95.art. 2. Quarto, quod licet omnia fere verba prædictæ orationis huius ſacerdotis ſint bona, & ſancta, & ad Deum ipſum directa, illa tamen,per aquam currentem, & ignem vrentem,non ſunt talia,neque illa,per pulchrum viridarium, vel palatium delectabile, immo videntur continere vanitatem,quoniam non habent vllam virtutẽ naturalem,neque ab Eccleſia inſtitutam ad prænoſcendum futura.Quinto,quod obſeruatio etiam illa, vt prædicta oratio dicatur ante cubitum, & cum candela benedicta,videtur eſſe vana;quia neque ſua natura,neq;

ex

ex Eccleſiæ inſtitutione habent uim impetrandi reuelationem; & prædictus ſacerdos uidetur credere, quod niſi obſeruentur illa, non obtinebitur euentus deſideratus, & obſeruatis illis ſic; quæ uana fides eſt. Sexto, quod etiam urgere uidetur Deum omnipotentem, ut reuelationem faciat in ſomnijs, & noctu, & quod illę literæ, per quas ſcribitur nomen Domini hebraicæ, parum uidentur facere ad rem ad mouendum Deum omni lingua laudandum, & benedicendum.

6 Non obſtāt citata in contrarium. Ad primum enim reſpondetur, quod in ueteri teſtamento permittebatur adire homines prophetas ad ſciendum quædam temporalia ignota, utilia, præſentia, & futura, quia per illud promittebantur terrena temporalia, in nouo autem, quo promittuntur ſpiritualia, nullum medium inſtitutum eſt ad adeundum hōmines ad prænoſcendum talia temporalia; & ideo oportet ab eis abſtinere, vt expreſſe reſpondet S. Thom. in d. q. 95. art. 2. quod etiam ibi tenet Caieta. & antea ſenſit Gratia. cap. forſ. 26. q. 2. quamuis nec illi damnant expreſſe, nec debent damnare illum, qui ſine aliqua vana obſeruantia peteret à Deo reuelari ſibi aliquid valde neceſſarium, vel valde vtile ſibi, vel Eccleſiæ, vel Reipublicæ, iuxta illud Ioan. cap. 16. *Quodcunque petieritis patrem meum in nomine meo, hoc faciam.*

7 Ad ſecundum, concedendo, quod deſiderare ſcire futura non eſt per ſe peccatum, ſed deſiderare illa ſcire ab eo, à quo non debet, puta à Dæmone, vel etiam à Deo modo indebito, peccatum eſt: & prædictus ſacerdos vult illa præſcire à Deo, ſed modo indebito, ſeruando quædam vana, quibus ſtatim ſe immiſcet Dęmon; & ita vult habere ſocietatem cum illo, quod valde vetitum eſt.

Ad tertium, concedendo, quod cognitio rerum præſentium, vel futurarum non eſt de ſe mala, neque velle illam diſcere ab eo, à quo debet, & eo modo quo debet: negando tamen, quod velle diſcere expreſſe à Dæmone, vel tacite obſeruando quædam vana, quæ neque à natura, neque ab Eccleſia ad id inſtituta ſunt, non ſit peccatum per prædicta.

Ad quartum, concedo omnia, quæ aſſumuntur in argumento, & quod probant id, quod iam dictum eſt, nempe, quod non eſt peccatum velle ſcire, nulla vanitate immiſta, à Deo ipſo per modum ſibi placitum; quamuis ipſum reſtringere ad hoc, vt reuelet per ſomnia, aliquid indecedentiæ habet.

An autem is ſacerdos peccauerit mortaliter, vtendo prædicta oratione, & an ſit excommunicatus bulla Cœnæ Domini, an ſolum venialiter
8 peccet, quæſtio maior eſt. Ad quam reſpondeo primo, quod non incidit in bullam Cœnæ S. D. N. Gregorij XIII. quia ipſe in ea non excommunicat nigromanticos, nec alios ſuperſtitioſos, qui non ſunt hæretici, ſiue qui non peruenerunt ad concipiendum hæreſim, vt conſtat in ea. Secundo, quod ſi prædictus ſacerdos vſus eſt prædicta oratione ductus

auctō-

auctoritate ſuperioris,poteſt dici eſſe excuſatus à peccato, vt determinat Caiet.2.2.q.95. art. 2. Si autem vſus eſt illa,putans eſſe vanum quod faciebat,& non ſperabat euentum ſuæ orationis, niſi à caſu ſolum,peccauit venialiter:ſi autem putabat eſſe vanum quod faciebat,ſed vtile,ſperando effectum ſuę orationis,difficile excuſabitur etiam à mortali, niſi per iuſtã ignorantiam:quia ſciebat,vel ſcire curare debebat ab aliquo ſapiente, an liceret id, eo quod ſunt ſcripta multa decreta aggregata per Gratia. 26. q.1.2.3.4.5.& 6. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Puluerem ex cerebro hominis raſo, contra morbum caducum, vel alium, an efficere liceat.*
1 *Carnibus humanis in neceſſitate extrema veſci, vel eis mederi an poſſit.*

CONSILIVM. II.

AN liceat efficere puluerem ex cerebro hominis raſo contra morbũ caducum,vel alium grauiſſimum?

1 Hæc quæſtio præſupponit alteram maiorem, nẽpe an liceat carnibus, & oſſibus humanis vti ad conſeruandum,vel medicandum hominem fame maxime laborantem,vel ægritudine alia incurabili:&,ni fallor,nullus eſt canon,nullumque cap. in toto corpore iuris Pontificij, neque Cæſarei,quod hanc quæſtionem ſatis determinet. Sed neque antiquiores doctores videtur hoc ſatis tractaſſe:quamuis definierint non licere carnibus humanis veſci,& damnarint Antropophagos,qui eis veſcuntur.Sed an in extrema neceſſitate id liceat Chriſtianis,non aperiunt; quamuis 4. Regũ 6.videãtur damnari mulieres, quæ preſſæ extrema neceſſitate pepigerũt, vt filios ſuos comederent.Sed aliud eſt occidere alium, vt eius carnibus ſe, alioquin periturum, ſuſtentet, quod certũ eſt non licere, aliud carnibus à Deo,vel ab hominibus occiſorum veſci ad neceſſariam ſuſtentationem;quod quæſtio hæc continet.Pro cuius parte affirmante facit cap.28. Deuter.& 19.Hiere.quæ uidentur ſignificare licere obſeſſis fame vltima preſſis edere carnes filiorum; quamuis reſponderi poſſit etiam illa loqui de occidentibus filios ad ueſcendum eis:& praxis totius Orbis Chriſtiani habet tradere cadauera hominũ necatorũ medicis,& chirurgis ad anatomias faciendas, licet de hoc ſubdubitauerit Bar. in l.fin.de cadau. puru.Ad quam quęſtionem,quę grauiſſima & rariſſima eſt,decidendam nõ eſt in præſentia nobis otium idoneum. ſed arbitror licere conficere pulueres prędictos, ſi licet veſci carnibus humanis in extrema neceſſitate ad

ſe

ſe ſuſtentandum,& oſſibus,& adipe ad medicandum: quod an priuilegio, vel licentia particulari liceat medicis, & chirurgis, & pharmacopolis, quos audio eis uti, melius ipſi nouerunt,& ad eos recurri poteſt. Sed & prouide uidebitur facturus D. Conſulens, ſi à S.D.N. facultatē humiliter petierit ad faciendos prædictos pulueres ob grauiſſimam, quæ occurrerit ei, neceſſitatem.

DE CLERIC. EXcommu. miniſt.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio ab vna cenſura non extenditur ad alias.*
2 *Diſpenſatus ſuper vna irregularitate non eſt ſuper alijs.*
3 *Diſpenſatio ſuper vno homicidio tacito obtenta ſuper alio an valeat.*
4 *Diſpenſatio cum retentione beneficij ſuper vno impedimento ad aliud non extenditur.*

CONSILIVM. I.

QVidam incidit in cenſuras extrauag. ab ipſo Gregorio XIII. octies,& celebrando incurrit irregularitatem,&manens in ea obtinuit quoddam beneficium,& poſtea obtinuit abſolutionem à cenſuris duabus de cauſis incurſis, cum retentione beneficij. Quæritur an abſolutio eius ualuerit, & an diſpenſatio ſuper irregularitate incurſa ex celebratione contra excommunicationem incurſam duabus de cauſis extendatur ad irregularitatem incurſam ob excommunicationes, in quas alijs de cauſis incidit.

1 Reſpondeo primo, quod abſolutio ab illis duabus excommunicationibus incurſis ob illas duas rationes ualuit, ſed non extenditur ad alias incurſas ob alias rationes ſecundum ueriorem intellectum cap. ex parte, de offic. ordin.& cap. cum pro cauſa, de ſententia excom.& ideo neceſſaria eſt abſolutio excommunicationum incurſarum ob alias rationes.

2 Secūdo, quod diſpenſatio ſuper irregularitate contracta ex una cauſa, ualet quidem quo ad illam, ſed non extenditur quod aliam contractam alia de cauſa. Tum per prædicta cap.& paritatem rationis, quæ in excommunicatione,& irregularitate, quo ad hoc, inueniri uidetur. Tum quod nemo diceret diſpenſationē ſuper irregularitate contractā ex uno homicidio extendi ad irregularitatē contractā ex alio ſimili homicidio; immo

immo non pauci dubitarent, an dispensatio super irregularitate contracta ex uno homicidio, ualeret, non facta mentione de dispensatione irregularitatis contracta ob aliud, per l. 2. C. de episcop. audien. & quod ibi per illam dixerunt Gulielmus de Cuno, & Bal. & alij relati à Feli. in cap. postulasti. col. 4. de rescript.

4 Tertio, quod facultas retinendi beneficium collatum, non obstante irregularitate una, non uidetur extendi ad retentionem eiusdem, non obstante alia irregularitate. Tum per prædicta. Tum quod uoluntas non fertur in incognitum, secundum August. receptum, quod etiam sentit Iurisconsultus in l. de qua re. ff. de iudic. & Papa in cap. super literis, de rescript. ergo voluntas Papæ volentis facere quem habilem, non obstante quadam irregularitate sibi expressa, non videtur uelle facere habilem nō obstante alia, quam ipse non nouit, quæque ipsi non exprimitur.

Quarto, quod ex his est consequens D. consulentem debere sibi prouidere de absolutione aliarum excommunicationum, & dispensatione aliarum irregularitatum, & noua retentione beneficij quæsiti in statu irregularitatis. Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus fructus beneficij legitime obtenti perdit, sed non irregularis.*

CONSILIVM II.

QVidam excommunicatus celebrauit, & ob id incidit in irregularitatem, & non obstante ea percepit fructus, & distributiones quotidianas. Quæritur quid faciendum.

1 Respondetur, quod licet per excommunicationem perdat quis fructus & distributiones beneficij eo modo, quo dicitur in cap. pastoralis. §. verū, adiunct. glos. in verbo subtrahuntur, de appella. is tamen, qui est irregularis non perdit fructus propter irregularitatem, neque distributiones beneficij habiti iuste ante irregularitatem incursam, iuxta sententiam Inno. receptam in cap. cum nobis, de concess. præben. & ita irregularis nullatenus tenetur restituere fructus, nec distributiones beneficij ante iam canonice adepti. Per quod cessat quęstio proposita. &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Monitorium præceptiuum ſine clauſula iuſtificatiua nullum.*
2 *Ignorantia ex dicto aduerſarij prouenies cur non probabilis.*
2 *Declarans nil noui inducit ſed inductum eſſe denuntiat.*
3 *Excommunicari poteſt abſens, & ignorans, ſed celebrando non peccat, nec fit irregularis.*
4 *Irregularitas ſine contemptu non incurritur.*
4 *Collatio beneficij excommunicato non valet.*

CONSILIVM III.

CVidam presbytero fuit notificatum monitorium Vicarij Epiſcopi ſui iudicis, vt ſoluerer quoddam debitum longe à loco iudicis, ſed intra eandem diœceſim: qui ſperans quod intimator impetraret, vt promiſit, à creditore ſuo cognato dilationem, vel quod daret literas debitoris procuratori ſuo, vt compareret coram Vicario, extra diœceſim, quo iter faciebat, cum eſſet monitus: & poſtea credens dilationem habitam fuiſſe, vel ſuum procuratorem comparuiſſe, & ita credens ſe nõ fuiſſe excõmunicatum, celebrauit, & obtinuit beneficium. ſed Vicarius, inſtante parte, declarauit eum excommunicatum contra ſpem, & credulitatem eius. Quæritur, an is fuiſſet excommunicatus, antequam ſciuiſſet declarationem factam, & an ſit irregularis, & an collatio beneficij ei poſtea facta valuerit.

1 Reſpondeo ſequentia. Primum quod, ſi monitorium prædictum præceptoriũ de ſoluẽdo debitum fuit factum ſine clauſula illa iuſtificatiua, *ſi te grauatum ſenſeris, intra talem terminum compareas*, fuit nullum, & excommunicatio per illud facta etiam nulla, per illa multa quæ nos adduximus in relectione c. cum contingat. de reſcrip. poſt Baldum in l. 1. C. de re iudi. n. 14. quia non licet incipere ab executione ante latam ſententiam per illam l. 1. niſi cum prædicta clauſula iuſtificatiua, per quam præceptum executiuũ reſoluitur in citatorium, iuxta glos. ſing. c. ex parte. de verb. ſignif. ſed ſuſpicor prædictum monitorium habuiſſe prædi-
2 ctam clauſulam. Secundo, quod ignorantia prædicti D. Conſulentis non videtur fuiſſe probabilis: quia non debuit confidere, nec credere aduerſario. Tũ quia poterat ſcire an abſolutus eſſet, ſcribendo ad ſuũ procuratorem, & etiam ad parochum ſui oppidi. Tertio reſpondeo, quod præfatus presbyter fuit excommunicatus, antequam notificaretur ei declaratoria: quia declaratio nihil noui inducit, ſed iam inductum eſſe denun-

3 nuntiat, l. hæredes palam. poſt principium.ff. de teſtam. Nec obſtat gloſ. c. apoſtolicæ. de cleri. excomm. miniſtrat. Immo eſt pro hac parte, quatenus ait abſentem, & ignorantem poſſe excommunicari; licet illa ei non noceat ad hoc, vt eam non ſeruando peccet, vel incurrat irregularitatem, ſi ignorantia eſt probabilis. Quarto, quod D. conſulens non videtur incurriſſe irregularitatem, ſaltem quo ad forum conſcientiæ: quia nullum contemptum habuit, & ſine illo non incurritur illa, vt dicit Panor. in d. §. verum. & Dominicus c. ſolet. de ſententia excomm. lib. 6. Quinto, quod collatio prædicti beneficij fuit nulla iuxta glo. communiter recept. c. Apoſtolicæ. de cleri. excom. mi. quam breuiter graui ratione fundauimus nos in Man. confeſſa. c. 27. nu. 271. verſ. 8. Sexto, quod conſulens deberet impetrare quo ad forum conſcientiæ tantum diſpenſationem ad retinendum beneficium, & etiam ad cautelam ſuper irregularitate, ſi & quatenus opus ſit. &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus presbyterio ante legitimam ætatem eſt ſuſpenſus, & irregularis.*

CONSILIVM IIII.

VTtrum accipiens presbyteratum ante legitimam ætatem ſit irregularis, antequam celebret, vel utatur alio ordine ſacro?

1 Reſpondeo, quod ſic; quia aſſumens presbyteratum ante legitimam ætatem, fit ipſo iure ſuſpenſus per extrauag. Pij II. cum ex ſacrorum. citatam à nobis in Manu. confeſſ. cap. 25. num. 70. & fit irregularis, ſi poſt illum aſſumptum vtatur ordine ſacro; & qui ordinatur presbyter conſecrat cum Epiſcopo, & vtitur ordine presbyteratus, poſteaquam aſſumpſit illum; quia Epiſcopus prius ordinat presbyteros, & prius infigit eis characterem illius ordinis, quam cõſecret, & admittat eos ad conſecrandum ſecum; alioquin enim induceret eos ad conſecrandum, antequam haberent poteſtatem id faciendi, quod eſt abſurdum, & ita non dicendũ l. nam quod abſurdum. ff. de bonis liberto. &c.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus, interdictus, vel excommunicatus, collectam in choro dicens, fit irregularis.*

CON-

CONSILIVM V.

QVidam presbyter ſuſpenſus, interdictus, vel excommunicatus, dixit collectam in choro vti hebdomadarius. Quæſitum eſt, an ſit irregularis?

1 Reſpondetur, quod ſic, ſecundum Innocen. in c. final. de exce. prælato. quem ad idem citamus in Manual. confeſſ. cap. 27. num. 144. vbi tangitur firma ratio eius dicti, ſcilicet, quod facit actum certo ordini deputatum: qua eadem concluditur idem de illo, qui ſolenniter baptizat, vel ſolenniter benedicit aquam benedictam; quod etiam Syluester tangit verbo irregularitas. q. 13.

DE CLERI. NON ORDIN. miniſtran.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non eſt aſſiſtens diaconi baptizanti aliter, quam auctorizando.*
2 *Credi debet ſaltem iuranti in his, quæ ab animo pendent.*
2 *Igregularis in dubio non debet quis iudicari, licet ipſe ſe talem debeat iudicare.*

CONSILIVM I.

QVæſitum eſt, an parochus dans licentiam diacono baptizandi ſolenniter, & aſſiſtens eidem baptizanti, ita incurrat irregularitatem, ſicut ipſe diaconus per c. 1. de cler. non ordin. min.

1 Reſpondetur, quod non, eo quod dederit illam: quia irregularitas non incurritur, niſi in caſibus expreſſis à iure. c. is qui. de ſent. excomm. lib. 6. de quibus non eſt hic: neque eo quod aſtiterit, ſi aſtitit vt quilibet alius, vel ut corrigeret eum, ſi erraret, ſecus ſi aſſiſteret auctorizando, aut mandando, per clem. Archiepiſcopo. de priuil. adiuncta gloſſ. uerbo celebrari.

An autem tali parocho accuſato, & dicenti ſe ſolum aſtitiſſe ſola causa corrigendi, & non auctorizandi, debeat in dubio credi, & iudicari
2 non eſſe irregularis? Reſpondetur, quod ſic. tum quia in his, quæ pendent ex animo alicuius, credendum eſt ei, ſaltem id iureiurando affirmanti,

manti, iuxta duas gloſſ. quarum vtraque eſt recepta, & putata ab aliquibus ſingul.in §.aliter(qui alias incipit,ſed iſte.)Inſtit.de actio.& cap.ſignificaſti. de homicid. ubi aptus in hoc textus. Tum quia actus, qui poteſt interpretari commode eſſe delictum,& non delictum, debet interpretari non eſſe delictum.l.merito ff.pro ſoc.& cap. 2.de reg.iur.ubi tex.in hoc aptiſſimus. Tum quia, licet quis ſe debeat in dubio iudicare irregularem quo ad forum conſcientiæ, in exteriori tamen debet iudicari à iudice non eſſe talis,ut nos determinamus in Manuali noſtro confeſſ.cap.27. nu.139. & antea in cap.ſi quis autem.de pœnit.diſt.7.per rationes aptiores,& firmiores eis,quas Panor.reddit in cap. ad audientiam. de homic. communiter recep. ſed à nobis per eaſdem limitatus.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas occulta eſt ex actu publico, ſuper qua diſpenſat epiſcopus, ſe videntes ignorant eum eſſe delictum.*

CONSILIVM. II.

NDiaconus ſolenniter publice coram multis baptizauit quendam, ob quod videtur incurriſſe irregularitatem de clerico non ordinato miniſtrante:cum nequeat Diaconus iure baptizare ſolenniter, quod eſt munus presbyteri.Qui tamen circunſtabant, neſciebāt id muneris eſſe illi prohibitum;& ſi aliquis id ſciebat,neſciebat tamen per id incurri irregularitatem. Quæritur an cum tali diacono poſſit diſpenſare epiſcopus per facultatem à Concil. Triden. traditam ad diſpenſandum in irregularitatibus occultis,cap.liceat.de refor.ſeſſio.24. relato à nobis in Manua.confeſſ.cap.27.num.194.propter ea,quæ nos ipſi addimus in eod.c. num.250.ſub finem.

Quid item dicendum ſit de faciente aliquid, ob quod excommunicationem incurrit,coram aliquibus, qui neſciunt illam in illo caſu incurri, vel tempore abſolutionis non niſi duo,vel tres?

Quid item de excommunicato in alia diœceſi,vel alia vrbe,& celebrāte in alia,vbi neſcitur,an ſit excommunicatus?

Reſponderi poſſe videtur,licere in his caſibus epiſcopo diſpenſare ſuper irregularitatibus prædictis: modo nulla de illis contracta fama orta fuerit.tum per adducta in d.num. 250. Tum quod licet diſpenſatio, ſiue actus diſpenſandi ſtricte debeat intelligi,iuxta cap.1.& 2.de fil.præb.lib. 6.poteſtas tamen diſpenſandi eſt fauorabilis, & amplianda, iuxta gloſ. ling.

sing.in clem. 1.de offic.vica.& tradita latius per Feli. & ab eo citatos in cap.postulasti.de rescript.

DE PRIVILEG.

SVMMARIVM.

1 *Gratia per mortem concedentis non expirat, licet sic mandatum.*
2 *Ignorantia dispensatum excusat, quousque scientia superueniat.*
3 *Absoluere episcopus potest eos, qui in gradibus prohibitis matrimonia contraxerunt.*
3 *Dispensatio seruata forma facienda.*

CONSILIVM I.

PApa quibusdam episcopis facultatem dispensandi cum quibusdam personis, qui matrimonia in gradibus prohibitis contraxerant, concessit, sub forma, vt episcopus primum declaret matrimonia esse, fuisseq; irrita, & postea absoluat, confiteantur peccata sua, communicent, dispensentur, & de nouo contrahant.

Quæritur primo, an facultas prædicta per obitum concedentis expirauerit?

Secundo, casu quo facultas esset inualida, & episcopus validam credēs, dispensauerit, & bona fide sic dispensati contraxerint, an tuta conscientia possint perseuerare in contracto matrimonio?

Tertio, quomodo episcopus absoluere, & dispensare valeat, quando altera persona est implicata peccatis, & restitutioni obnoxia, & an publice, seu occulte matrimonium debeant contrahere?

1 AD PRIMAM respondeo, quod per solā mortē concedentis non expirasset. Quia gratia facta non expirat per mortem eam facientis, c. si super gratia, de offic.delegat.lib.6.licet mandatum de facienda ea expiret, c.relatum, de offi.legat.& quamuis commissio de dispensando cum aliquo expiret per mortem committentis, quia est mandatum de gratia facienda; concessio tamen facultatis ad dispensandum, nomine nominato, est gratia facta illi, cui datur facultas; & ita non expirat morte concedentis, sicut commissio morte committentis.

2 AD SECVNDAM respondeo, quod excusantur quo ad forum conscientiæ per illam ignorantiam, donec superueniat scientia contraria; quia ignorantia probabilis iuris positui excusat, cap.2.de constitut. & no

tat.in cap. ignorantia, de reg. iuris lib. 6. qualis est hæc, de qua quæstio proponitur,cum in dubio credendū sit,& obediendum superiori, c.quid culpatur.11.q.1.sub finem cum allegatis ibi à gloss.in verbo, iniquitas.

3 AD TERTIAM respondeo,quod debent prius absolui ab excommunicatione incursa per episcopum, qui potest absoluere ab ea, cū non sit reseruata Papæ,vt patet per contextum clem.1.de consang.& glo. penult. ipsius; deinde debent confiteri,& cōmunicare. Nec obstat,quod sint peccatis irretiti:quia ad irritanda,& absoluenda ea,instituta est confessio,cap.omnis. de pœn.& remiss. Nec obstat obligatio ad restituendū: quia illa de necessitate est facienda eo modo, quo debet fieri à confitentibus in Quadragesima,vel alijs temporibus,per cap.peccatum.de reg.iuris lib.6.Tertio debent contrahere de nouo publice, si prius matrimoniū fuit clandestine contractum;alioqui sufficit contrahere de nouo secreto, ut nos declaramus in Manual.confess.c.21.num. 70. & 86.

SVMMARIVM.

1 *Gratia Papæ,donec aliud decernat,illius morte non expirat, seeus vsque ad eius beneplacitum,& quare.*

CONSILIVM II.

DEcanus fuit exemptus à iurisdictione Episcopi per Papam,donec aliud decerneret:dubitauit, an morte Papæ resideat,& remaneat eidem episcopo subiectus.

Respondeo quod præfatus D.Decanus non remanebit subiectus episcopo,si ante mortem suā aliud non decreuerit Sanctissimus D.N. immo durabit exemptio,donec per successorem eius reuocetur exemptio à Papa concessa:donec enim aliud decreuerit,non videtur reuocari per solam
1 mortem eius.Tum quia gratia facta à Papa non expirat eius morte,cap.si 2
super gratia,de offi.deleg.clem.dudum. §. fin. de sepult. Tum quia nihil obstat,quod posuerit terminū,donec aliud decernat: quia licet per mortem ipsius cesset gratia facta usque ad beneplacitum eius per cap.si gratiosæ, de rescrip. lib.6.quia per mortem desinit beneplacitum eius; non est tamen idem de clausula,donec aliud decreuerit; quia licet per mortē desinat uelle,l.4.ff. locat: non tamen per mortem suam aliud videtur decernere:quia in illo sufficit cessatio voluntatis, quæ morte cessat; in hoc autem requiritur dispositio,& decretatio, siue statuitio, quæ non fit per mortem;immo per eam tollitur potestas disponendi aliud. Salua,&c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium Minorum Generalis diſpenſandi ſuper multitudine miſſarũ, ad ſucceſſores, & ad miſſas poſt illud acceptas extenditur.nu.2.*
3 *Diſpenſatio, vel abſolutio peccati, antequam fiat, non danda.*
4 *Poteſtas faciendi, arbitrandi, vel diſpenſandi ſubdelegari nequit.*
5 *Miſſarum reductio cum cauſæ cognitione fieri debet.*
6 *Miſſas dicendas Minores ſine magna cauſa, & ſine propoſito eas dicendi acceptare non debent.*

CONSILIVM III.

AD ſeptem quæſtiones Fratrum Minorum ſuper quadam bulla Iulij II. & alia Leonis X. per quas fit facultas Generali eorum ordinis, vt poſſit diſpenſare ſuper multitudine miſſarum, ad quas monaſteria eorum ſunt obligata.

1 AD PRIMAM quidem reſpondeo, quod non ſolum Generali, qui tunc fuit, ſed etiam alijs, qui ei ſucceſſerunt, & poſthac ſuccedent, eſt data præfata facultas: quia id ſatis innuit bulla Iulij, & clare exprimit bulla Leonis. Nec videtur quo ad propoſitum referre, an eleemoſyna, quæ data fuit, vel dabitur ſecundum conſuetudinem patriæ, ſit parua, vel magna, & maior, vel minor. Tum quia non datur, nec dabitur pro pretio eius, & ſponte ac liberaliter offertur, iuxta ea quæ poſt alios nos dicimus in Manu. noſtro confeſſ. cap. 23. num. 102. & 106.

2 AD SECVNDAM, quod poteſt diſpenſare non ſolum ſuper miſſis receptis tempore Generalium, qui præerant tempore datarum bullarũ prædictarum, ſed etiam pro poſtea receptis ante ſuam viſitationem, & tempus, in quo petitur diſpenſatio: ſed non poteſt facere facultatem recipiendi miſſas, ſeu eleemoſynas ad dicẽdas eas, ita quod fratres ſuſcipien
3 tes eas poſſint ſatisfacere ſine diſpenſatione ſubſecuta. Tum quia diſpenſatio, & abſolutio peccati non debent dari, antequam fiat, ne videatur dari occaſio nimis propinqua peccandi contra cap. ex parte. de conſuetud. Tum quia non decet fratres dolo, & fraude, ac deceptione rogantiũ miſſas accipere onus dicendi eas cum propoſito illud tollendi. Tum quia Leo X. licet faciat facultatem recipiendi miſſas cum facultate redimendi onus eis impoſitum modo poſito in ſua bulla in Alemania, & Boemia, non tamen facit illam omnibus monaſterijs ordinis; licet Generalibus faciat facultatem diſpẽſandi ſuper eis, quas inuenerint receptas, per quam diuerſitatem videtur ſentire id, quod dicimus. Tum quia negari non po-

teſt, valde indecens eſſe uiris adeo perfectis accipere doloſe miſſas onuſtas cum propoſito tollendi onera, neſcientibus id ijs, qui rogarunt illas; ſaltē ſine cauſa iuſta, quæ forte inueniebatur in Alemania, & Boemia propter paruitatem eleemoſynæ, quæ dabatur pro eis dicendis. Tum quia negari non poteſt propinquiorem cauſam peccandi dari concedendo, vel diſpenſando pro miſſis committendis, & accipiendis, quam pro iam acceptis. & hanc partem conſulerem, licet vtraque pars de rigore iuris poſſet defendi per ea, quæ adduxi in Comment. de Indulg. ſuper §. in leuit. de pœnit. diſt. 1. nota. 34. num. 4. & retigi in Manua. conſel. cap. 12. nu. 80. ſuper illo dubio ſolenni, an conceſſio indulgentiæ, vel poteſtas diſpenſandi ſuper voto, & alijs huiuſmodi, includat ea, quæ poſt illam contingunt: vbi tamen tenui partem affirmatiuam; eo quod licet per ea detur occaſio aliqua peccandi, non tamen adeo propinqua, nec adeo indecens, ac daretur in caſu præſenti.

AD TERTIAM reſpondetur, quod illa continet duas: Altera eſt, an præfatus Generalis poſſit etiam extra tempus uiſitationis diſpenſationem præfatam facere. & huic reſpondetur quod hoc innuit bulla Iulij, &
4 ſatis clare exprimit bulla Leonis. Altera eſt, an prefatus Generalis poſſit diſpenſare per alium, delegando ipſi poteſtatem ſuam. & reſpondetur æquius uideri, quod nō. Tum quia eſt poteſtas de faciendo, & non de dā do, inter quæ eſt differentia, l. 1. §. ne autem. C. de cod. toll. Tum quia eſt factum, quod communiter non poteſt fieri æque bene per quemlibet. Tū quia in vtraque loquitur de ſolo Generali. Tū quod poteſtas hæc eſt magna, & videtur requirere conſtantiam magnam, & concernit vtilitatem publicam animarum. Tum quia conceſſio huius poteſtatis non eſt principaliter conceſſio tam iuriſdictionis, quam cuiuſdam arbitrij, & auctoritatis, & motus animi, qui non poteſt per alium concedi, iuxta gloſſ. in l. ſicuti. ff. de arb. & ex ſimili poteſtate tutoris, curatoris, & arbitratoris, quæ non exercetur per alium, vt ait Bart. in l. cum magiſtratus, per illum tex. & alia C. quand. prob. non eſt neceſſ. Tum per ea quæ colligi poſſunt ex Innoc. Panor. & Felin. in cap. fi. §. is autem, & §. cæterum, de oſſ. deleg. & per Card. ibidem q. 9. & Rota deciſ. vlt. de officio Vicarij in antiquis tenuit poteſtatem diſpenſandi non poſſe ſubdelegari: per quæ omnia pars hæc videtur verior; quamuis etiam pro cōtraria facit principium præfati cap. vlt. & 1. not. Card. ibidem, & alia multa, quibus videtur reſponderi poſſe per ſuperius inſinuata.

5 AD QVARTAM, ſcilicet quomodo, & quando fieri debeat huiuſmodi diſpēſatio, reſpōdetur, quod debet probari primo, prefatas miſſas fuiſſe receptas cum onere dicendi eas propter neceſſitatem fabricæ, & fratrum. Secundo, cognoſcere quam grandis ſit multitudo earum, & iubere vt celebrentur eæ, quę commode poſſint celebrari, & ſuper alijs diſpenſare. Tertio, quod omnia hæc fiant authentice coram ſecretario,

tario, vel notario Monaſterij, coram quo ſolent fieri acta publica, & cum oportuerit, fiat fides de cognitione præmiſſa de cõtentis in bullis; & quod Generalis communicet, & applicet ijs, qui miſſas inſtituerunt, omnia bona, quæ fient in ordine vſque ad quantitatem, quæ attingat valorem, quẽ haberent ipſæ miſſæ, ſi ſingulariter & integre dicerẽtur pro eis, vel ad intentionem eorum.

AD QVINTAM reſpondetur quod dicendæ ſunt omnes collectæ, quæ iubentur dici per prefatos Romanos Pontifices: quia ſeruanda eſt forma commiſſionis, cap. prudentiam, de officio deleg. & cap. Piſanis, de reſtit. ſpoliator.

AD SEXTAM reſpondetur, quod non poteſt Generalis facere id per Vicarium, per reſponſum ad tertiam.

6 AD VLTIMAM ſatis reſponſum eſt in reſponſione ad ſecundã, ſcilicet quod ſine magna cauſa non debent fratres recipere, & minus quærere præfatas miſſas ſine magna cauſa neceſſitatis fabricæ, vel fratrum cum propoſito decipiendi eos qui eas rogarent, vel rogati darent. tum quia fraus & dolus ſunt peccata ſaltem venialia iuxta l. 1. ff. de dolo, & tradit S. Thom. 2. 2. q. ar. tum quia fraus & dolus nemini debent prodeſſe, cap. ſedis Apoſtolicæ de reſcrip. l. itaque fullo. ff. de furtis. quamuis propter magnam cauſam id citra culpam fieri poſſe videtur aſſerere finis bullæ Leonis, vt tactum eſt in reſponſione ad ſecundam, ſcilicet propter vrgentem neceſſitatem, iux. glo. in cap. ſicut. de conſecrat. diſt. 1.

SVMMARIVM.

1 *Agere pro alio ſine mandato, nec reſcriptum impetrare ad lites nemo poteſt. num. 8.*
2 *Impetrare poteſt ſine mandato coniunctus pro coniuncto ſpiritualiter, vel carnaliter.*
3 *Diſpenſationem ſine mandato impetrari poſſe verius. num. 7.*
3 *Impetratum à quo ſit, modo à principe ſit conceſſum, non referre.*
4 *Beneficij, ſeu priuilegij impetratio ſine mandato valet.*
5 *Coniunctus pro coniuncto reſcriptum etiam ad lites ſine mandato impetrare poteſt.*
6 *Reſcriptum ad reſtituendum ad famam ſine mandato impetratum valet.*
7 *Exceptio, quod reſcriptum ſit ſine mandato impetratum iam non viget.*

CONSILIVM IIII.

REgularis, cum pro ſua religione procuratoris in curia officium ageret, & ſuum monaſterium inquietaretur frequentius pro certa impoſitio-

ſitione, ſeu talea, abſque monaſterij mandato immunitatem, ſeu priuilegium cum certa moderatione à Summo Pontifice impetrauit. Dubitatur an gratia ſic ſine ſpeciali mandato conceſſa teneat.

1 Pro parte negante facit primo, quod regulariter neme agit pro alio ſine mandato eius legitimo, toto titulo ff. & C. de procurator. Secundo, quod reſcriptum impetratum pro alio ſine ipſius mandato non valet, ca. nonnulli. §. ſunt & alij, & cap. ex parte decani, de reſcript. vel ſaltem
2 eſt elidibile per exceptionem d. c. nonnulli. §. ſunt & alij. Tertio, quod prædictus §. ſunt & alij. quatenus habet coniunctam perſonam poſſe impetrare pro alia perſona ſibi coniuncta, ſolum procedit in perſona coniuncta carnali coniunctione, & nõ coniuncta ſpirituali tantum, iuxta glo. notab. in cap. cum M. de conſtit. verbo ſocijs, quam Panor. & communiter omnes ſequuntur ibi, & multi alij alibi, quos congerit Felin. num. 11. & ita, licet prędictus religioſus eſſet coniuncta perſona ſpiritualiter aliorum religioſorum eiuſdem ordinis, non tamen videtur potuiſſe impe
3 trare ea, quæ obtinuit pro illis. Quarto, quod non poteſt quis impetrare pro alio diſpenſationem ſine ipſius mãdato ſpeciali, vt videtur expreſſum in cap. innotuit. de elect. quod ad hoc putat eſſe ſing. Panorm. ibi, & in cap. ſubſtituta. de reſtitut. in integr. & Antonius Corſetus in ſing. verbo mandatum 1.

Quibus non obſtantibus, pars affirmatiua tenenda eſt, nempe quod eſt valida, & firma. Tum per l. vniuerſis. C. de precibus impe. offerend. quatenus habet non refetre à quo ſit impetratum, modo à principe ſit conceſſum, ſecundum Baldum ibi communiter receptum. Tum quia per prædictam l. vniuerſis. determinat Bart. in ea, quod quando reformatio fit in Concilio, non refert, an ille, qui fecit propoſitam, eſſet infamis, necne, poſtquam apparet de conſenſu populi: quem referunt, & ſequũtur Paul. à Caſt. & D. Alex. in l. 1. in princ. ff. ad legem falcid. quod rur
4 ſus probat Iaſ. in d. l. vniuerſis. Tum quia impetratio beneficiorum poteſt fieri pro aliquo ſine mandato eius, vt eſt caſus in cap. ex ore. vbi Panorm. communiter receptus, de his quæ fiunt à maiori parte capituli, & duæ gloſſ. putatę ſingulares in cap. ad aures, & in cap. nonnulli. §. ſunt & alij. de reſcript. quod ipſum eſt dicendum de impetratore priuilegiorum, & immunitatum ſecundum Ludouic. Rom. quem refert, & ſequitur Felin. dict. §. ſunt & alij, num. 95. quinimmo idem dicendum eſt de omnibus literis gratiæ, quæ non dantur ad lites, vt definit Rebuffus in
5 prax. benef. in tit. de differentijs inter reſcript. gratiæ, & iuſtitiæ. Tum quia coniunctus pro coniuncta perſona poteſt impetrare etiam reſcriptum ad lites, vt habetur in dicto §. ſunt & alij. & prædictus religioſus eſt coniuncta perſona ſpirituali coniunctione prædicto monaſterio, ordini, & fratribus eorum. Et quamuis ad hoc reſponderi poſſit, quod ſupra allatum eſt in tertio argumento pro contraria parte, attamen in noſtro

ſtro caſu vltra coniunctionem ſpiritualem interuenit mandatum monaſterij, & multæ literæ multorum fratrum eiuſdem ordinis; & quod agebatur de intereſſe eiuſdem religioſi impetrantis, & de utilitate publica
6 religionis, quæ omnia coniuncta poſſent multum in hoc operari. Tum quia literæ ad reſtituendum aliquem ad famam poſſunt impetrari ſine mandato, ſecundum Baldum recept. in l. 1. C. de prec. impet. offic. quem refert, & ſequitur Felin. in dict. §. ſunt & alij. num. 50. Tum quia reſcriptum etiã ad lites ex certa ſcientia Papæ datum ad petitionem eius, quem nouit non habere mandatum, eſt validum, & firmum, l. idem Vlpianus. ff. de excuſ. tutorum, & l. quidam conſulebat. §. 1. ff. de re iud. & aliorum, quæ tradit poſt alios Felin. in c. cum inter, de except. & in ſpecie de reſcripto impetrato ſine mandato determinat idem Felin. in d. §. ſunt & alij. num. 51. Et in caſu noſtro Sanctiſſimus D. N. nouit prædictum religioſum non habuiſſe aliud mandatum totius ordinis, quam illud, quod tacite colligi poſſet ex ſcripturis plurimis, quas ante ſuam
7 Sanctitatem ipſe præſentauit. Tum quia iam parum curatur de exceptione defectus mandati ad impetrandum reſcripta etiam ad lites, de quo in dicto §. ſunt & alij. adeo quidem, quod prædictus Petrus Rebuffus, vbi ſupra, dixit ſe nunquam vidiſſe illum in regno opponi, nec nos vidimus vnquam in Vrbe obijci poſt impetrationem factam. Tum quia etiam diſpenſatio poteſt ab alio pro alio ſine mandato impetrari per textum in hoc mihi ſing. in cap. innotuit, de elect. quatenus irrefragabiliter probat potuiſſe capitulum Vigorien. petere legitimationem pro illo, quem elegerat: qua ratione iure quis miretur Panorm. commendantẽ ibi illum textum pro contraria parte, & magis Antonium Corſetum commendantem ob hoc Panorm. in ſing. verbo mandatum 1. præſertim cum quotidie videamus in curia innumeras diſpenſationes impetrari pro abſentibus ſine vllis illorum mandatis. Tum denique quod Sanctiſs. D. N. omnia ea, quæ fecit, ordinauit, & conceſſit in vtilitatem, & decorem ſui ordinis, & conceſſit proprio motu, & de certa ſcientia, vt ſuis literis teſtatur: & palam eſt ſuam Sanctitatem potuiſſe omnia illa facere, & concedere ſine vllius inſtantia, & petitione, arg. cap. cuncta per mundum. 9. quæſt. 3. & cap. 1. de conſtitut. & cap. propoſuit, de conceſſ. præbend.

Ad prius oppoſitum reſpondeo primo, concedendo neminem regulariter poſſe litigare in iudicio contra alium, non præſtando ſaltem cautionem de rato; negando tamen, quod non poſſit quis agere alterius negotia ſine mandato eius, vt palam probant toti tituli de negot. geſt. ff. & C. Reſpondeo ſecundo, negando etiam, quod in caſu propoſito agatur de admittendo, vel non admittendo aliquo ad impetrandum aliquid ad litigandum pro alio ſine mandato; quia ſolum agitur de impetratione gratiarum reformationis, & id generis aliorum. Tertio reſpondeo, quod

non tantum agitur de valore impetratorum, quantum de valore factorũ, & conceſſorum à principe motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis, vt patet ex ipſis literis, quæ per ſupradicta valent, non obſtante defectu perſonæ impetrantis. Ad poſterius oppoſitum reſpondeo primo, quod ille §. ſunt & alij. facit primum pro noſtra parte per locum à ſpeciali, quatenus per eum ob aliquas rationes ſpeciales ſtatuitur, ne alius pro alio reſcripta ad lites impetret. ergo regulariter poteſt quis alia pro alio impetrare, cap. præſente. §. loca. adiuncta gloſſ. verbo ſpecialiter, de præb. lib. 6. Secundo, quod ille §. non habet locũ in reſcriptis motu proprio, & certa ſcientia conceſſis, vt prædictum eſt; & de his quæritur in caſu propoſito. Tertio, quod tantum loquitur de reſcripto ad lites exercendas, de quo non agimus. Quarto, quod ille §. non procedit in curia, quæ regulariter non admittit huiuſmodi acceptionem, præſertim in reſcriptis Rotæ Auditoribus directis, vt Felin. qui fuit Auditor Ro ç, ibidem adnotat; & in caſu agitur de actis in curia. quare proculdubio hæc pars eſt tenenda, & fouenda in gloriam Dei, qui nos omnes ſeruet, & foueat. Amen. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iudex iudicare debet ſecundum veritatem, quam nouerit vt Iudex. num.* 10.
1 *Actus valor à poteſtate, & voluntate facientis pendet.*
2 *Contradictoria ſimul verè eſſe non poſſunt, ſed valida quo ad quid, & inualida quo ad aliud non ſunt contradictoria.*
3 *Sacramentum licet à futura approbatione, vel reprobatione Papæ non pendeat, poteſt tamen ab eo ſtatui, vt idem iudicetur validum in vno foro, & non in alio. nu.* 9.
4 *Iudex ſecundum eandem conſcientiam contraria iudicare nequit. nu.* 12.
5 *Literæ pœnitentiariæ quo ad forum contentioſum non ſuffragantur. num.* 12. *&* 13.
6 *Papa efficere poteſt, vt iudex iudicare debeat quid eſſe verum quo ad vnũ forum, & non quo ad aliud. nu.* 13.
7 *Diſpenſatio limitata quo ad forum interius, ad exterius non extenditur.*
8 *Abſolutus quo ad forum interius tantum, non eſt quo ad exterius.*
9 *Contradictoria reſpectu eiuſdem rei, & qualitatis ſunt oppoſita.*

CON

CONSILIVM V.

FAcultas dispensandi cum ijs, qui publice, & bona fide in tertio, & vlteriore gradu matrimonium contraxerunt, in foro tantum conscientiæ cum sit per bullam cruciatæ commissario concessa, & in eo foro commissarius dispensaverit; Quæritur, si de impedimento in foro exteriori constet, & de dispensatione, an iudex debeat secundum conscientiam, & veritatem iudicare matrimonium validum.

1 Respõdeo, quod pro parte affirmatiua huius dubij facit primo, quod iudex debet iudicare secundum rei veritatem, & non secundum falsitatem fucatam, iuxta illud Esaię 11. *secundum iustitiam, supple veram, idest non fucatam, iudicabit.* at vere prædictum matrimonium valuit coram Deo, ergo debet iudicari validum. Secundo, quod potestas, & voluntas concurrentes in aliquẽ actum, faciunt illum validum, cap. cum super. cum ei adnot. de off. deleg. & in casu illæ videntur concurrisse in dispensatione: quippe qui habebat facultatem Papæ ad id faciendum concessam, voluit dispensare, & actu dispensauit; ergo &c. Tertio, duo con-
2 tradictoria non possunt esse, nec iudicari simul vera, l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & cap. si enim. de pœnit. distin. 2. & consequenter matrimonium prædictum non potest dici, nec iudicari validum, & non validum; at dicendum est esse, & vere iudicari validum; quia est validum in foro conscientiæ secundum vtramque partem; ergo validum est, argum. à toto ad partem, quod valet secundum dialecticos, & Bald. in l. conuenticu-
3 la. C. de episcopis, & cler. Quarto, quod sacramentum non potest pendere à futuro euentu, nec futura ratificatione, vel reprobatione etiam Papæ, vt tradit Paludanus, quem nos munimus, & sequimur in cap. placuit. de pœnit. dist. 6. à num. 102. nam licet Papa possit efficere, vt facta virtute suæ legis habeantur pro infectis etiam ex tunc, iuxta clem. 1. adiuncta glos. sing. verbo infectis, de immuni. eccles. non tamen potest efficere, vt id quod vere est, vel fuit sacramentum, habeatur pro non tali, & infecto, arg. cap. degradatio, cum gloss. & eis adnot. de pœnis lib. 6. cum iure diuino subsistat, & Papa illud annihilare nequeat, cap. sunt quidam. 25. q. 1. & consequenter hoc prædictum matrimoniũ, quod à primo ualuit, non potuit desinere ualere ob futurum euentum mortis mariti, nec contradictionis uxoris, nec Papa potuit efficere ne
4 ualuerit, uel ne ualeat. Quinto, quod licet iudex posset iudicare unum secundum conscientiam, quam habet ut priuata persona, & contrarium secundum conscientiam, quam habet ut publica, non tamen potest secundum eandem conscientiam iudicare contraria, secundum omnes. At iudex huius causæ, uisis eius actis, debet iudicare hoc matrimonium esse ualidum quo ad forum conscientiæ, etiam secundum conscientiam, quam

quam habet ut iudex, & publica persona. Ergo non potest iudicare illud esse inualidum, tamquam iudex, secundum eandem conscientiam; nam qua ratione conscientia priuata non potest dictare duo contraria, eadem non poterit etiam publica, arg. l. ubi repugnantia. ff. de reg. iur.

5 Sexto, quod cum sequenti unum est maximum argumentum, quod pro hac parte afferri potest, quod licet remitti possit pœna, & dari absolutio, & fieri dispensatio quo ad forum conscientiæ tantum, ita quod non prosint, nec noceant quo ad contentiosum, donec sciantur in illo; uidetur tamen, quod non possint illæ dari, uel fieri quo ad hoc, ut non operentur effectum in foro contentioso, posteaquam scitæ fuerint in eo. Pro quo facit antiquus stylus Pœnitentiariæ, de quo Sarnensis in regula de non iu dicando iuxta formam supplicationis q. 14. litera B. testatur, secundum quem stylum literæ, in quibus committebatur absolutio, vel dispensatio quo ad forum conscientiæ tantum, dirigebantur confessarijs clausæ, & sigillo munitæ, sicut & nunc diriguntur; & præterea in eis apponebatur clausula, ut id fieret sine testibus, & confecto actu laniarentur, siue rumperentur literę: quod non alia ratione uidetur fieri solitum, quam ne probatione postea facta per illas operarentur etiam effectum in foro exteriori, & contentioso. & cum in casu proposito constet iudici, quatenus iudex est, de dispensatione prædicta in foro conscientię, de-

6 bet iudicare prædictum matrimonium ualuisse. Septimo, quod uidetur non posse fieri etiam à Papa, ut matrimonium, de quo in utroque foro constat esse legitimũ iudici tamquã iudici, non debeat iudicari uerum, & legitimũ quo ad utrumque forũ: quia una, & eadem conscientia, quę per unam, & eandem scientiam publicam ducitur, non uidetur posse contraria dictare, cum una, & eadem res, uno, & eodem iure censenda sit, cap. cognouimus. 12. q. 2. & l. eũ qui. ff. de usucap. At in casu proposito constat iudici ut iudici de prædicto matrimonio quo ad utrumque forum; ergo.

7 Non obstantibus tamen ijs, videtur dubium positum, negatiue esse resoluendum, scilicet, quod non adsit talis dispensatio, quæ ad effectum, de quo agitur, suffragetur ad ualiditatem matrimonij: quia effectus, de quo agitur, pertinet ad forum exterius, & contentiosum, vt palam est; & dispensatio prædicta nullatenus validauit matrimoniũ, de quo agitur, quo ad forũ exterius, & cõtentiosum. Primo quia limitata causa limitatũ producit effectũ, l. in agris. ff. de acquir. rer. domi. & tam facultas dispensandi commissarijs concessa cruciatæ, quam dispensatio facta per illos super impedimento prędicti matrimonij, fuit limitata quo ad effectus fori conscientiæ dumtaxat; ergo non valet quo ad forum contentiosum. Secundo, quia actus agentium nõ operantur vltra intentionẽ eorum, l. non omnis. ff. de reb. cred. At tam Papa faciens facultatem dispensandi, quã commissarij eius dispensantes per facultatem prædictam cruciatæ expref-

se

ſe reſtrinxerunt eam quo ad effectus fori interioris, & conſcientiæ tantum; ergo actus eorum non poſsunt operari, neq; prodeſſe quo ad alios. Tertio, ea quæ ſunt iudicanda valida, quo ad alterum forum dumtaxat,
8 non debent iudicari valida quo ad vtrumque. Tum per cap. de his. iuncta glos. recept. de accuſat. quatenus habet abſolutum quo ad forum conſcientiæ tantum, non eſſe abſolutum quo ad forum exterius: quam communiter receptam ſequitur Io. ab Anania cap. dicto de his, col. 1. Tum quod iudex, qui ſcit reum coram ſe accuſatum feciſſe delictum, de quo accuſatur, ſi de illo coram eo legitime probetur innocens, debet eũ abſoluere quo ad forum contentioſum, & non quo ad forum conſcientiæ; & è cõtrario, ſi ſcit eum non feciſſe, & probetur nocens, &c. iuncta l. illicitas. §. veritas. ff. de off. præſid. cap. iudicet. 1. q. 7. & tradit D. Tho. cõmuniter recep. 2. 2. q. 60. art. 6. & clarius q. 67. art. 2. vbi profunde probat Caiet. ſequutus alios multos DD. claſſicos. Tum quod ſponſi de futuro, ſecuta copula carnali, erãt iudicandi coniuges quo ad forum exterius ante Conc. Trid. cap. 15. qui fidem, de ſponſal. non tamen quo ad forum cõſcientiæ, niſi vxorio affectu eam habuiſſent. Tum quod contrahentes matrimoniũ per verba de præſenti ſiue intentione cõtrahendi, iudicandi ſunt in foro exteriori coniuges, non autẽ in interiori, cap. tua, cum ei annot. de ſponſalib. Cum ergo conſtet diſpenſationem, de qua agitur, eſſe limitatam quo ad forum conſcientiæ tantum, non eſt iudi-
9 cãdum per eam matrimonium eſſe validum in foro contentioſo. Poſtremo, quod Papa poteſt ſtatuere, concedere, vel diſpenſando efficere, quod aliquod matrimonium valeat quo ad forum conſcientiæ, & non quo ad forum contentioſum: quia efficere, quod aliquid valeat quo ad vnum forum, & non quo ad alterum, non eſt efficere, quod vnum, & idem vere valeat, & non vere valeat, ſed quod ſit iudicandum uere ualere quo ad unum forum, & non eſſe iudicandum uere ualere quo ad alterum, quæ nullatenus ſunt contradictoria; quia, vt aliqua ſint talia, oportet, vt ſint oppoſita reſpectu eiuſdẽ rei, vel qualitatis, ſecundum veram dialecticam, qualia non ſunt hæc, vt palam eſt: ſicuti non ſunt contradictoria, hic eſt idoneus ad vnum munus, & non ad aliud: nec illa, hic eſt ſucceſsor patris quo ad vnum, & non eſt quo ad aliud: nec illa, Papa abſoluit hunc ad hunc effectum, & non abſoluit eum ad alium: nec illa, hic iudicat reum condemnandum ſecundum allegata & probata, & non iudicat eum condemnandum ſecundum conſcientiam priuatam.

10 Non obſtant oppoſita. Ad primũ reſpondetur ex mentẽ D. Tho. 2. 2. q. 67. art. 2. cõcedẽdo, quod iudex debet iudicare ſecundũ veritatẽ, ſed non qualemcunq; ſed tantum ſecundũ illam, quę ſufficit ad iudicandum quod iudicare intendit, quã nouerit vt iudex. & in caſu propoſito iudex nõ nouit ſimpliciter veritatẽ prędicti matrimonij, ſicut dicetur in reſponſione ad vltimum, & minus ad iudicãdum illud eſſe verum quo ad for-

con-

contentioſi effectus; quia contrarium ſignificat ei limitatio tam in facultate diſpenſandi, quam in ipſa diſpenſatione expreſſa.

Ad ſecundum concedimus, actus valorem pendere à poteſtate, & voluntate agentis; & Papam quidem poteſtatem habuiſſe concedendi facultatem diſpenſandi quo ad vtrumq; forum; ſed negamus voluiſſe eam facere commiſſarijs cruciatæ: item habuiſſe commiſſarios poteſtatem, & voluntatem id faciendi; quia immo neutra eis fuit, vt ex facultate ſibi conceſſa limitate, & ex diſpenſatione facta ab eiſdem cum eadem limitatione palam conſtat.

11 Ad tertium concedimus, non poſſe duo contradictoria ſimul eſſe; nec iudicari vera, & conſequenter non poſſe dici, nec iudicari ſimpliciter matrimonium prædictum eſſe validum, & non validum. Sed negamus primo prædictum matrimonium poſſe iuſte iudicari à Iudice fori contentioſi validum etiam quo ad forum conſcientiæ: quia in dicta reſponſione ad vltimum monſtrabimus illud ei non probari; & ita ceſſat argumentum allatum de toto ad partem. Negamus ſecundo, illum iudicare contradictoria; quia iudicat aliquid eſſe validum quo ad quid, & quo ad quid non, vt probatum eſt in ultimo argumento pro parte negante formato: & conſequenter Iudicem poſſe iudicare ſine ulla contradictione hoc matrimonium nõ eſſe ualidum quo ad effectum fori contentioſi; licet eſſet ualidum quo ad effectus fori conſcientiæ.

Ad quartum concedimus in eo aſſumpta, & conſequenter, quod matrimonium prędictum ſtatim ab initio ita valuit, aut non valuit, vt Papa non potuit efficere ne valeat, aut ne valuerit: ſed negamus, quod Papa nõ poſſit ſtatuere, vel diſpenſando efficere, vt aliquod matrimonium, vel aliquod Sacramentum, quod vere debet iudicari tale in vno foro, non debeat iudicari eſſe tale in alio foro; quia hoc nulli legi diuinæ repugnat, arg. cap. cuncta per mundum. 4. q. 3. cap. propoſuit. de conceſſ. præb. licet enim Papa non poſſit efficere, vt confeſſio, & abſolutio ſacramẽtalis iam legitime factæ non valeant; poteſt tamen efficere, ne in foro contentioſo iudicentur validæ; immo iam effecit, quod per eadem iura iudicandum eſt, quod illæ iam legitimæ à pœnitente, & parocho factæ, & mortuo parocho, iudicari debeant validæ in foro conſcientiæ, non tamen iudicari debent tales in foro contentioſo; quia non poteſt probari in illo eas fuiſſe factas, mortuo confeſſario, per quem ſolum poterant probari, iuxta gl. & ei annotat. in cap. teſtimonium, de teſtib. Per eius item iura iudicandũ eſt, quod excommunicatus abſolutus in foro conſcientiæ tantum à Papa, licet ſtatim à principio ſit vere abſolutus in illo foro, non iudicetur abſolutus in foro contentioſo.

12 Ad quartum concedimus in eo aſſumptum, videlicet, non poſſe iudicẽ iudicare duo contraria ſecundum eandem conſcientiam, ſiue ea ſit priuata, ſiue publica; negamus tamen primo, iudicem fori cõtentioſi in hoc caſu

lu posse iudicare matrimonium prædictum esse validum quo ad aliquod forum: quia non constat ei, tanquam tali iudici, valere illud quo ad illud forum, vt statim probabitur in d. respõsione ad vltimum. Negamus secũdo esse contraria iudicare hoc matrimonium non esse validum quo ad effectus fori contentiosi, vt supra probatum est, & esse validum quo ad effectus fori conscientiæ.

Ad sextum negamus in eo assumptum, per adducta in postremo argumento pro nostra parte adducto; concedimus autem, quod prædictæ literæ dabantur clausæ, & sigillatę, & quod in multis earum ponebatur clausula de laniandis literis post absolutionem, vel dispensationem per eas factam: sed negamus, quod id fiebat ad finem, ne contenta in eis, posteaquam scirentur, & probarentur, prodessent in foro contentioso. Tum quia hoc nemo vnquam dixit. Tum quia etiam Sarnen. qui de hoc vbi supra testatur, ideo definit hoc fieri solitum, vt euitaretur necessitas componendi, quæ fuisset necessaria ad hoc, vt in foro contentioso iuuaret. Tum quia verius videtur id fuisse vsitatum, ne secreta peccata, & delicta, de quibus occultandis grauissimum iuramentum in Pœnitentiariæ prætorio præstatur, in infamiam eorum, quibus gratiæ fiebant, panderentur: sed quia ex illa literarum laniatione eueniebant aliqua inconuenientia absolutis, & dispensatis per eas, nuper inductum est, vt ratissime ponatur illa clausula, habito pro comperto, quod per illas literas, quibus fit, vel committitur absolutio, vel dispensatio in foro conscientiæ tantum, non probetur quidquam quo ad forum contentiosum ad hoc, quod iudex illius fori teneatur ad aliquid faciendum, vel omittendum in illo foro, ad quod literis illis non vltis non teneretur, quod mox fusius probabitur.

13 Ad septimum respondeo primo, negando assumptum in eo, siue maiorem. Potest enim statuere Papa, immo iam statutũ est, quod iudex per quandam probationem possit credere, & iudicare aliquid quo ad aliquẽ effectum in aliquo foro, & non quo ad alium, & in eodem foro: cuius rei septem exempla quotidiana adduximus pridem in cap. si quis autem, de pœnit. d. 7. à num. 102. quæ ibi videri possunt. Secundo respondeo, negando etiam assumptum, siue minorem, scilicet, quod in casu proposito conster iudici, vt iudici, de hoc matrimonio quo ad vtrumque forum. Tum quia non est propositum Papę, vt literæ prædictæ, quibus dispẽsatio prædicta facta fuit quo ad forum conscientiæ tantum, probent illam quo ad forum contentiosum magis, quam literæ pœnitentiariæ, quibus eiusmodi dispensationes fiunt secreto quo ad forum conscientiæ tantũ, per quas palam est non probari res in eis contentas, vt per literas Cancellariæ. Tũ quia non est etiam propositum Papæ, vt per illas literas probetur quo ad forum contentiosum magis, quam per solam signaturam gratiæ, vel dispẽsationis, per quam illæ non probantur quo ad forum contentiosum, iuxta regulam de non iudicando iuxta formam supplicationis, & regulam 53.

iuxta

iuxta quam diſpenſatio non ſuffragatur, niſi literis expeditis. Tum denique quod ſtylus curiæ, qui facit ius, cap. quam graui, de crim. falſ. omniũ conſenſu habet, intentionem & mentem Papæ eſſe, ne illa, quę per ſuam ſacram Pœnitentiariam, quo ad forum conſcientię tantum, conceduntur, probari poſſint quo ab forum contentioſum, & effectus illius per literas ſecretas, quę ab ea manant. & à fortiori credendum eſt, nolle ſuam Sanctitatem, vt literę commiſſariorum ſuorum concedentium aliqua quo ad forum conſcientię tantum, probent quo ad forum contentioſum pluſquã illę, cum eiuſmodi commiſſarij videantur eſſe quidam ſubrogati loco ſui pœnitentiarij maioris; & ſubrogatus debet ſapere naturam eius, cui ſubrogatur, l. eum qui §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio. & cap. eccleſia, vt lite pendente. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſandi facultate conceſſa, literis non expeditis, cur non vtendum.*

CONSILIVM VI.

PRælatus cuiuſdam religionis ſupplicauit Sanctiſſimo, vt concederet ei, & alijs ſuæ religionis ſuperioribus facultatem diſpenſandi ſuper ir regularitate occulta cum ſuis religioſis, ſicut poſſunt epiſcopi cum ſuis ſubditis vigore Concilij Trid. & in ſupplicatione petebat, vt expediretur per breue, & non per bullam: Papa conceſſit facultatem, ſed deleuit illam clauſulam, in qua petebatur, quod expediretur per breue. Dubitatur, an prædicti prælati poſſint vti dicta gratia ſine alia expeditione literarum, an neceſſe ſit bullas expedire?

1 Reſpondeo, etſi diſputando forte teneri poſſet prædictos prælatos poſſe vti prædicta facultate ante bullarum expeditionem; non tamen auderem conſulere, vt id facerent, attento quod id eſſet contrarium menti Papæ gratiam facientis, cuius in arbitrio conſiſtit ſuæ gratiæ limitatio, & ampliatio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia, ſeu diſpenſatio, niſi fiat ob quod conceditur, non prodeſt.*

2 *Diſpenſatio eius, qui ob febrem, vel alium dolorem non valet recitare horas, ad*

ras, ad cæcum simpliciter non extenditur.

3 *Dispensatio non valenti recitare, vt non teneatur, parum prodest.*

CONSILIVM VII.

AN indulgentia, vel dispensatio, quod obligatus ad dicendas horas canonicas, satisfaciat, dicendo quinquies Pater noster, & quinquies Aue Maria, si teneatur febre, vel tanto alio dolore, quod eas recitare non possit, extendatur ad eum, qui est cęcus, vel dolore oculorum ita laborat, vt non possit recitare sine periculo perdendi visum, licet non teneatur febre.

1 Respondeo primo, quod indulgentia, vel dispensatio non prodest ei, qui non facit illud, propter quod illa fit, vt colligitur ex his quæ nos tradimus in comment. de Iobeleo super §. in leuitico. de pœnit. dist. 1. no-
2 tab. 11. & 19. Secundo, quod prædicta dispensatio non extenditur ad cęcum, qui non laborat præfato dolore; quia sola cęcitas non inducit febrem, nec dolorem impedientem recitationem. Tertio, quod probabiliter dici potest, quod extenditur ad dolorem oculorum, quo impeditur
3 potentia recitandi. Quarto, quod præfata indulgentia parum videtur prodesse: nam sola febris, vel solus dolor impediens potentiam recitandi sufficit, vt excuseiur à recitando sine præfata indulgentia: quamuis quis diceret, quod licet prædicta indulgentia non prosit ad excusandum à peccato omittendi recitationem, potest tamen prodesse ad quærendum meritum recitationis; quod in præsentia non approbo multum. Tum quia id non quæritur. Tum quia non pertinet ad Papam potestas augendi meritum gratiæ, & gloriæ sine opere meritorio: quia gratiam, & gloriam solus Deus conferre potest, iuxta psal. 161.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia pro mortuis concessa ad viuos non extenditur.*

1 *Indulgentia, vt quæratur per alium viuo, raro conceditur.*

CONSILIVM VIII.

AN indulgentia concessa per Papam Capellis N. sicuti concessa fuit Capellæ ad Præsepe, videatur respicere animas viuorum, ita vt qui viuens celebrabit vnam Missam in eis, illam consequatur, sicut eam consequitur anima mortui, si pro ea celebretur.

1 Respondendum videtur non respicere animas viuorum, neque alios viuos

viuos in eis celebrantes. Tum quia rariſſime conceditur cuiquam, vt ſuo ſolo facto quærat indulgentiam animæ alterius adhuc viuentis; & huiuſmodi rara nec lex ipſa reſpicit, l. 3. & 4. ff. de legib. tum quia Pontif. Max. non videtur voluiſſe maiorem gratiam facere celebrantibus in prædictis Capellis, quã celebrãtibus in Capella ad Præſepe Domini: at celebrantes in ea, nõ quærunt indulgentias pro viuis, ſed ſolum pro defunctis. Nec ad hoc prodeſt dicere, quod verbũ *deceſſerint* in cõceſſione prædicta poſitũ reperitur tam in futuro tempore, quam in præterito: & ita videtur comprehendere tam animas deceſſuras, quam eas quæ deceſſerunt. Tum quia phraſis ipſa clauſulæ videtur ſe reſtringere ad eas, quæ deceſſerunt ante celebrationem pro eis faciendam, per clauſulam, quæ ſequitur, de ijs qui celebrant in dicta Capella ad Præſepe, quæ animarum defunctorum tantum meminit: & vna pars diſpenſationis per aliam eiusdem declaratur, l. 1. ff. de reb. dub. Tum quia verba diſpoſitionis remittentis, vel condonantis, debent intelligi de præteritis, & non futuris, l. cum lex. ff. de legib.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia ſtricte eſt interpretanda.*
1 *Indulgentia trium dierum ieiunium requirente, duorum non ſufficit.*
2 *Indulgentia, niſi totum iniunctum fiat, non quæritur.*
3 *Copulatiua vt ſit vera, debent omnes eius partes eſſe veræ.*
4 *Dandum, vel faciendum aliquo tempore, quando poſſit ante fieri.*

CONSILIVM IX.

AN indulgentiam conceſſam ieiunanti, oranti, & eleemoſynam facienti feria quarta, ſexta, & ſabbato vnius hebdomadæ, conſequatur is, qui vna præfatarum feriarum tantam facit eleemoſynam, quantam omnibus tribus erat facturus?

1 Reſpondeo, quod pro parte negatiua facit primo, quod conceſſio indulgentiæ reſtricte eſt intelligenda, arg. cap. porro. de priuileg. quod in ſpecie dixit quædam gloſſ. recep. in regula 56. Innoc. Cancel. quam ad hoc citamus in comment. de indulgentijs. ſuper §. in leuitico. de pœnit. diſt. 1. not. 9. num. 7. Secundo, quod non ſufficeret vna, vel duabus præfatarum feriarum ieiunare, & orare, vt expreſſe determinauimus in dict. comment. de indulgent. notab. 19. num. 1. ergo nec facere eleemoſynam pari ratione, arg. l. illud. ff. ad leg. Aquil. & cap. dudum. el. 2. de
2 elect. Tertio, quod indulgentia non quæritur alicui, niſi faciat totum illud,

lud, quod ad acquirendum illam præstituitur: adeo quod nihil quæritur, etiam si bona pars illius fiat, argum. l. cui fundus. ff. de condict. & demonstrat. & probat in specie contextus extrauag. vnigenitus, de pœnit. & remiss. vt ex ea collegimus in d. notab. 19. à num. 1. Quarto, quod
3 dispositio copulatiua ad sui veritatem requirit, vt omnes eius partes sint veræ, l. si hæredi plures. ff. de cond. insti. & §. plures. insti. de hæred. insti. ergo ad hoc, vt quis vere dicatur largitus esse eleemosynam quarta feria, sexta, & sabbato, non sufficit, vt largiatur vna, vel duabus illarũ.
4 Quinto, quod licet id, quod est dandum, vel faciendum aliquo tempore, posset fieri ante illud, quando tempus est adiectum in fauorem debitoris; nõ tamen potest id fieri, quando adiectum est in fauorem alterius, vt nos tradimus in Enchiridio de oratio. c. 3. à num. 23. asserentes, quod pœnitens iussus recitare Psalmos Pœnitentiales septies septem hebdomadis, non satisfacit dicendo illos septies in vna hebdomada, si tempus non fuit adiectum in fauorem eius, vt leuius eos recitare posset, sed ad hoc, vt maiore tempore deflere et peccata: & in casu proposito videri potest onus, de faciendo eleemosynam tribus diebus, adiectum esse, vt diutius, & pluries bene operaretur. Per quæ omnia videtur verior hæc pars de rigore iuris; quamuis ex quadam æquitate, & tacita concedentis mente dici posset partem affirmatiuam esse veram in eo, qui feria quarta expressa mente largiretur eleemosynam, quam in illa, & in alijs duabus facere intendebat per ea quæ nos tradimus in d. Enchir. c. 3. à nu. 23. &c.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia an peractis requisitis eruat animas à purgatorio.*
2 *Indulgentia mortuo per opus existentis in statu malo quæri potest.*
3 *Peccans spe veniæ obtinendæ per gratiam post, vel ante obtentam absolui potest.*

CONSILIVM. X.

QVæritur an statim atque per viuos factum est quidquid in bulla Papa fieri præcipit pro defunctis, credere possimus, quinimmo teneamur, animas illas, pro quibus talia opera facta sunt, liberas prorsus ab omnibus pœnis euadere.

1 Respondeo me hanc quæstionem valde serio tractasse in Comment. indulg. super §. in leuitico. cap. siquis. de pœnit. dist. 1. not. 15. & breuius in Enchiridio, siue Manu. de Oratio. cap. 19. concl. 13. num. 63. vbi adducuntur, & concliantur, omnia saltem præcipua, quæ pro vtraque

parte afferri possunt; concludendo quid credere possimus, quidque teneamur credere circa effectum magnarum indulgentiarum pro paruis causis concessarum.

2 An per opus existentis in malo statu possit quæri indulgentia mortuo. Respondeo, quod sic, ea ratione, & eis testimoniis, quę tradimus in d. Comment. de indulgen. not. 22. n. 30. & tangimus in not. 17. n. 4. siue opera, ob quæ conceditur indulgentia, sint Missæ, quæ ex opere operato prosunt, siue alia, quę tantum ex opere operantis: quoniam ratio prior, & efficacior ibi allata ad vtraque extenditur.

An peccans spe venię consequendæ per bullam iam concessam, vel
3 postea concedendam, possit absolui per eam? Etiam respõdetur quod sic, nisi concedens bullam, vel indulgentiam, excíperet eum ab illius commodo, vt latius disputando in vtramq; partẽ tradimus in d. Comment. de indulg. not. 34. nu. 6. posteaquam duas quæstiones præcedentes, & vt plurimum contingentes determinauimus. &c.

SVMMARIVM.

1 *Rescripta ad beneficia, & liter, & puri priuilegij vt differunt.*
2 *Indulgentia concessa, vt anima liberetur à pœnis purgatorij, cur reformanda.*

CONSILIVM XI.

AN gratia de altari priuilegiato à Papa facta ecclesiæ N. ad petitionem eius dicentis, quod erant in ea 20. sacerdotes, valeat, si non sint plures, quam 16. sacerdotes.

1 Respondeo videri mihi prędictã gratiã reformandã. Tum propter eorum opinionem, qui referente Felin. in ca. super literis, num. 4. de rescrip. tenent differentiam esse magnam inter literas ad lites & beneficia, & inter literas puri priuilegij: eo quod in illis non obstat subreptio simplex sine dolo facta quoad ea, quæ fuissent cõcessa, etiamsi subreptio non fuisset commissa; in literis autem priuilegij sic. Tum quia concessio
2 indulgentiarum est restringenda, iuxta gloss. regul. Cãcellariæ. Tum quia etiãsi prędicta gratia non esset reformãda ob prædicta, videtur reformãda, eo quod non exprimitur in ea quantitas indulgentiæ, nec quantitas pœnarum, à quibus liberabit illa indulgentia ob missam in prædicto altari dicendam: solum enim conceditur in ea indefinite indulgentia, vt liberetur anima, pro qua dicetur, indefinite à pœnis Purgatorij, & non ab omnibus. Et non omnis indulgentia liberat ab omnibus pœnis Purgatorij, vt

palam

palam eſt, ſed tantũ plena, plenaria, vel pleniſsima: & multæ indulgentiç non plenariæ conceduntur pro liberatione animarum à pœnis Purgatorij indefinite. Quare reformanda videtur, ita vt dicat plene liberetur, vel quod ab omnibus pœnis, quas patitur, liberetur. Nulla enim miſſa, etiam non priuilegiata, eſt, per quam ex opere operato non minuatur aliquo modo pœna Purgatorij. &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſationes circa diuerſa, licet vna de alia non faciat mentionem, non vitiantur.*

CONSILIVM XII.

SVbdiaconus occultus, & male ordinatus impetrauit à Papa diſpenſationem, vt poſſet vxorem ducere; deinde, nulla de huiuſmodi diſpẽſatione mentione facta, impetrauit, vt affinem ducere poſſet. Dubitatum fuit, an poſterior diſpenſatio valeret, tacita priore.

1 Reſpondetur, quod quamuis indulgentia ſecundi homicidij non valeat, non facta mentione de indulgentia prioris, ſecũdum Guil. de Cuno, in l. 2. C. de epiſcop. audien. relatũ per Bal. ibidẽ; & quamuis diſpenſatio 1
ſuper pluralitate conceſſa illegitimo non valeat, non facta mentione de priore diſpenſatione, qua factus eſt habilis ad vnum, ca. 2. de filijs presb. lib. 6. attamen lex illa 2. requirit expreſſionem iterationis, ſiue geminationis delicti, & illud cap. 2. de filijs presb. requirit illo caſu illam mentionẽ ex ratione ſpecialitatis, quod illæ diſpenſationes ſe contingunt, & ſunt quaſi circa idem: & tacitum auget delictum, vel defectum expreſſum, ſuper quo diſpenſatur; vnde ſi ſecunda diſpenſatio non ſit circa idem, videtur non eſſe neceſſaria mentio prioris. & ita gratia facta de pœna adulterij non requirit mentionem de gratia pœnæ periurij, luſus, vel homicidij, nec gratia pluralitatis beneficiorũ facta illegitimo requirit mentionẽ gratiæ factæ ei de non ieiunando certis diebus, vel non ſoluendo pœnam periurij. Ex quo fit, vt ſimiliter gratia ducendi vxorem facta ſubdiacono occulto, & male ordinato, non vitietur eo, quod tacuit, præſertim ſine dolo, quod erat affinis vxoris, nec ſecunda gratia poſtea impetrata ſuper 2
affinitate, non facta mentione de diſpẽſatione ſuper ordine; quia ſunt res ſeparatæ, nec vna auget alteram; ideo nullo iure videtur requiri mentio alterius in altera.

SVMMARIVM.

1 *Papa an priuilegium conferendi ſacros ſacerdoti dare poſſit.*
2 *Ordines ſacros conferre nequit qui non eſt epiſcopus, etiam ex Papæ commiſſione, licet ſic confirmare.*
3 *Ordines minores abbates ſuis regularib. conferre poſſe.*
4 *Ordinare ad ſacros vt epiſcopis reſeruatum. Trident.*
4 *Priuilegium ſacros conferendi Concilio Triden. refragatur.*
5 *Abbas ſuis minores ſine epiſcopi examine conferre poteſt.*

CONSILIVM XIII.

ABbas cuiuſdam monaſterij Germaniæ ordinis Ciſtercien. habet priuilegium conferendi ordinem ſubdiaconatus conceſſum, & confirmatum à multis Maxi. Pontificib. ante concilium Triden. & etiam poſt illud fuerunt confirmata omnia priuilegia generaliter à Sanctiſſimo Domino noſtro Gregorio .XIII. exceptis his, quæ ſunt contraria Concilio Tridentino. Quæritur an d. Abbas poſſit nunc uti præfato priuilegio?

1 Pro parte affirmante facit primo, quod videtur Papam potuiſſe concedere prædictum priuilegium, iuxta gloſſ. ſolen. cap. peruenit. 95. diſtin. quæ habet poſſe Papam concedere poteſtatem conferendi non ſolum ordines minores, ſed etiam maiores illi, qui habet illos; & quod prædicti monaſterij Abbates vſi ſunt ſemper prædicto priuilegio, & quod beneficium principis debet ſeruari, cap. decet. de reg. iuris lib. 6. Secundo, quod prædictum priuilegium non videtur eſſe contrarium vlli cap. Concilij Triden. quia nullo eorum videtur caueri, ne quis conferat ordines ex cõmiſſione Papę.

Pro parte autem negante facit primo, quod multi tenent, & in his Scotus, Durand. & Adrianus, quod is, qui non eſt Epiſcopus, non poteſt confirmare, etiam ex commiſſione Papæ, per cap. manus. de conſecra. diſt. 5. & cap. quanto, de conſuet. ergo à fortiori non poterit ordinem ſacrum conferre.

2 Secundo, quod licet Sanctus Thomas, & communis opinio Theolog. in 4. diſtin. 7. & Canoniſtarum in d. cap. peruenit. 95. diſtin. & in d. cap. quanto de conſuet. teneant presbyteros ex commiſſione Papæ poſſe confirmare, ſiue chriſmare, quos non ſine magno labore defendit Soto in prædicta diſtin. 7. q. unica. art. 11. idem tamen Sanctus Thomas affirmat ibidem, non poſſe presbyterum, etiam ex commiſſione Papæ, conferre vl-

lum

lum ordinem ſacrum,quod etiam prædictus Sotus concedit; & à fortiori omnes alij, qui affirmant non poſſe etiam de commiſſione Papæ confirmare,debent concedere.

3 Tertio,quod licet cap.cum contingat.de ætate & qualit.& communis opinio ibi,& vbique teneat,poſſe Abbates conferre primam tonſuram,& minores ordines ſuis mónachis, nullo tamen iure probatur quod poſſit conferre ſacros,etiam ex commiſſione Papæ:licet gloſſa in d.cap. peruenit.contrarium ſenſerit argu.illius cap.quod ſecundum communem opinionem probat,poſſe illum confirmare ex commiſſione Papæ, vt dictum eſt: ſed eius fundamentum tollitur per pulchram differentiam,quam ponit S.Thomas vbi ſupra inter collationem ordinis ſacri,& cõfirmationis.

4 Quarto,quod Concilium Triden.videtur ſolis Epiſcopis reſeruare ordinationẽ ad ſacros ordines,dũ ſeſſ.23. c. 8.ſtatuit vnũquemq; à proprio Epiſcopo ordinari debere,& cap.10.ne Abbates conferant minores alijs, quam ſuis monachis,ſignificando, quod ſacros non debent conferre etiã illis.& cap.12. ſtatuitur, vt nec regulares ſine diligenti examine Epiſcoporum ordinentur,derogando priuilegijs omnibus contrarijs: per quod cap.videntur duo ſtatui.Alterum eſt,quod regulares debent ordinari ab Epiſcopis ad ordines ſacros.Alterum,quod id debẽt facere præmiſſa diligenti examinatione. Quod videtur eſſe contrarium priuilegio conceſſo alicui Abbati ad ordinandum aliquem ad diaconatum:& quamuis inductionibus horum ca. Concilij aliqua ex parte diſputando reſponderi poſſet,quia tamen arbitror eſſe veram opinionem prædictam S.Thomæ,cui communis aſſentiri videtur;& quia credo Concilium,ſi fuiſſet interrogatum,reſponſurum fuiſſe nolle tollerare tale priuilegium; & quia derogauit expreſſe priuilegijs contrarijs ſuo decreto,quo diſpoſuit,vt regulares ordinarentur ordinibus ſacris ab Epiſcopo, & præmiſſo diligenti examine;non auderem dicere Sanctiſſimum Dominum Noſtrũ per ſuam generalem confirmationem voluiſſe tam exorbitans priuilegium confirmare, præſertim cum expreſſe in ea exceperit priuilegia Concilio contraria.

5 An autem Abbates ordinare poſſint ſuos regulares ad primam tonſuram,& quatuor minores ſine Epiſcoporũ examine,dicitur quod ſic; quia id eis iure communi conceditur in d.cap.cum contingat. de ætat.& qual. cum ad notat.ei.& quia d.cap.12.de refor.ſeſſ.23.non derogat illi;quia,ſi ſatis perpendatur,de ſolis ordinibus ſacris intelligendum eſt; & quia per ſubauditos intellectus non debent antiqua iura corrigi,iuxta gloſſ. ſolen. in cap.cupientes.§.quod ſi per viginti.de electio.lib.6.præſertim quando non eſt tanta ratio in caſu legis corrigendæ, quanta in caſu legis nouæ corrigentis,iuxta notata in auth.quas actiones.C.de ſacroſ.eccleſ.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia pro defunctis per missam, quam missam requirat.*
2 *Valor missæ pro defunctis plus, & minus valet, quam alterius.*

CONSILIVM XIIII.

SAnctissimus concessit priuilegium, vt quoties diceretur missa in tali altari pro defunctis, anima illa per modum suffragij indulgentiam plenariam consequatur. Quæritur de qua missa intelligendum sit priuilegium ad effectum prædictum operandum?

1 Ad quæstionẽ respondeo, quod ad præfatã indulgentiam quærendã, vel impetrandam pro anima defuncti, sufficit quælibet missa, tam de sancto, quam de feria, quam de defunctis. Tum quia beneficium principis late interpretandũ est, l. 1. ff. de const. prin. modo nõ sit ambitiosum, cap. quamuis. de præb. lib. 6. Tum quia bulla Sanctissimi Domini Nostri generaliter sine restrictione concedit præfatam indulgentiam pro qualibet missa sine restrictione ad missam de defunctis, vel de aliquo Sancto, vel feria: & dispositio generaliter loquens, generaliter est intelligenda, l. de pretio. ff. de publ. in rem action. cap. solitæ, sub fin. de maior. & obed. Tum quia omnes missę sunt æqualis valoris quo ad valorem, quẽ ex opere operato operantur, cap. intra. 1. q. 1. Tum quia licet valor missæ pro defunctis valeat aliquid amplius quo ad valorem operis operantis, ea ratione, quod totus fere tenor eius resonet defunctorum, alio tamen respectu valet minus, quia breuior est, & breuius, & minus attente vt plurimum dicitur, quam alia. Illo item, quod frequenter memoria noua Sancti, & notitas officij auget deuotionem missantis, ex qua pendet ualor operis operantis. Tum denique quod frequentissime contingit aliquem mori uespere, uel mane alicuius magni festi, cuius animæ desiderant propinqui opitulari, & non possent ope huiusmodi missæ, quæ esset maximum, & præsens remedium. Quo fit, vt ego, qui habeo priuilegium à S. D. N. datum, eo quod non exeo domo, vt missa, quam domi dixero pro aliquo defuncto, tantum prosit ei, quãtum solebat prodesse illa, quam dicere solebam, cum exibam domo, in altari priuilegiato Sanctissimæ Trinitatis, interdũ soleam dicere missam de defunctis, & frequentius alias, quę occurrunt de sanctis, & aliquot ferijs.

2

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Legere librum vetitum an liceat extra territorium licentiam concedentis.*

CONSILIVM V.

AN habens indultum ſeu licentiam legendi aliquem librum vetitum, poſſit legere illum extra territorium concedentis licentiam.

1 Pro parte negante facit, quod Iudex non poteſt iubere aliquid extra ſuum territorium, l.vlt. ff. de iuriſdict. omnium iud.cap.2. de conſtit.lib. 6.quatenus habet quod excõmunicatio lata ab Epiſcopo cõtra furẽ, non ligat ſuum ſubditum extra ſuam diœceſim furantem, & quod permiſſus prædicare,confirmare,baptizare, & ordinare,non poterit ea facere extra territorium permittentis, & quod ſublato vno impedimento alterum ſeparatum non cenſetur ſublatum,l.ſi domus.ff. de ſeruit. vrba.præd. ca. ex tuarum,de auctor.& vſu pal.&quod limitata cauſa limitatum producit effectum,l.in agris. ff. de acquir. rerum dom. & omnes præter Papam habent iuriſdictionem limitatam ad certa loca; ergo non poſſunt facere, vt quod eſt prohibitum quo ad omnia loca,liceat extra illa,in quibus illi habent iuriſdictionem: & quod interdictio artis non durat ultra tempus interdicentis, l.fin. de pœnis.

Pro parte autem affirmante facit, quod habens licentiam confitendi videtur poſſe confiteri extra diœceſim, & parochiam eam concedentis, argu.c.placuit,adiun cta gloſſ.de pœnit. diſt.6. & quod habens licentiam ſtudendi poteſt ſtudere extra territorium eam concedentis, arg.cap.cum ex eo de electio.lib.6. & quod licentia faciendi aliquid alias prohibitum non expirat morte concedentis eam,per multa quæ adduximus in d.cap. placuit.num.161.& quod diſpenſatus ad non ieiunandum poteſt omittere ieiunium extra territoriũ concedentis: & quod qui habet licentiam comedendi lacticinia diebus piſculentis, videtur poſſe comedere extra territorium eam concedentis.

SVMMARIVM.

1 *Miſſare extra locum ſacrum Romæ ſolis Cardinalibus conceditur.*
1 *Epiſcopus,vbi Concilium eſt receptum, non poteſt extra ſacrum miſſare.*

2 *Episcopus in sua diœcesi ex causa extra locum sacrum posset missare, & facultatem id faciendi dare.*

CONSILIVM XVI.

AN post Concilium Triden. sess. 22. de obseruan. & euitand. in celebrat. missæ liceat episcopis, vbicunq; reperientur, vti priuilegio dicēdi missam extra ecclesiam, vel alium locum sacrum super altare portatili. &c.

Ad hoc quæsitum respondeo primo, respondisse me in Man. conf. cap.
1 25. num. 82. quid circa illud seruatur Romæ, scilicet, quod episcopus non vtitur illo priuilegio episcopali post Concilium Triden. adeo quidem, quod neque Cardinales vtuntur eo, nisi de concessione expressa Papæ, quam Papa concedit quidem illis, sed rarissime vllis episcopis: quam uis mihi concessa fuit in insignem gratiam ob aliquot circunstantias speciales, vt vbi supra testatus fui.

Secundo, quod verius credo episcopum non posse in alieno episcopatu priuilegio illo vti, si episcopus ille recepit Concilium Tridentinum prædictum, ita vt prohiberet, ne quis missaret in suo episcopatu extra loca sacra, vel quæ ad solum missandum specialiter non essent deputata secundum formam Concilij: quia episcopi auctoritate prædicti Concilij possunt statuere, quæ sibi videbuntur iusta & honesta, tanquam delegati Papæ, non obstantibus priuilegijs, vt exprimit ipsum Concilium.

2 Tertio, quod satis æque posset dici posse episcopos in suis episcopatibus vti priuilegio illo ex aliqua iusta causa. Tum quia non vetat directe Concilium missare cum altari portatili, sed solum ne patiantur episcopi id fieri in suis episcopatibus. Tum quia per illam modificationem videtur significare, quod intentio Concilij fuit statuere, ne id fieret pro libito, & sine aliqua iusta causa, sed quod, interueniente illa, posset episcopus missare, & eiusmodi celebrandi facultatē facere, iuxta statutum Tuburcense trāslatum in cap. concedimus. de consec. dist. 1. quod satis nos significauimus vbi supra in duobus exemplis ibi positis. &c.

SVMMARIVM.

1 *Clericus enormibus se immiscens, si monitus non desistit, fori priuilegium amittit. num. 3. & 5.*

2 *Religiosus, etiam Abbas, si clericus non est, minor est omni clerico.*

3 *Pœna nulla incurritur, nisi expresso iure caueatur.*

4 *Iudex*

4 *Iudex laicus clericum, nisi ter monitus sit incorrigibilis, punire nequit. num.6.*

7 *Regularis non clericus priuilegio fori, & canonis gaudet.*

8 *Opinio communis à contraria textu, vel ratione nitente conuincitur.*

CONSILIVM XVII.

AN conuersus religionis approbatæ nullo ordine insignitus, qui relicto habitu se immiscuit rapinis, & latrocinijs, & alijs enormibus criminibus, perdat priuilegium fori, & subijciatur iudici laico?

1 Pro parte affirmatiua facit primo, quod clericus occidens, vel mãdans occidere per assassinos, videtur perdere priuilegium fori, c. 1. de homic. lib. 6. Secundo, quod clerici ioculatores, goliaidi, & buffones, artem illam exercentes per annum, perdunt ipso iure priuilegium clericale, c. 1. de vit. & hon. cler. lib. 6. ergo à fortiori videtur perdere is, de quo loquimur, conuersus latrocinijs, & alijs enormitatibus se immiscens. Tertio, quod c. perpendimus. de sent. excom. & cap. ex parte. 3. de priuileg. probant secundum intellectum frequentius receptum, quod clericus se huiusmodi enormibus immiscens, & in eis inueteratus, ipso iure perdit priuilegium clericale. Quarto, quod cleticus in minoribus constitutus, nisi habeat beneficium, uel seruiat ecclesiæ de mandato Episcopi, non

2 gauder priuilegio fori post Conc. Trid. sess. 23. c. 6. de reform. & conuersus, esto sit religiosus, & ecclesiastica persona, si tamen non est vllo ordine insignitus, non est clericus, immo si sit abbas, est minor quocunq; clerico, c. à subdiacono. adiuncta glos. 92. distinct. Quinto, quod opinio doctorum communis, & frequentior habet huiusmodi clericum perdere omnia priuilegia clericalia, etiam canonis, & fori, vt patet ex Hostiensi communiter recepto in d. c. perpendimus. & hanc opinionem seruari testatur Stephanus Aufrerius in tract. de potest. sæcul. super ecclesiasticas personas, fallent. 19.

3 Non obstantibus tamen his, mihi videtur iure verius, & Christianæ pietati aptius contrarium. Primo quidem, quia nulla pœna ipso iure incurritur, nisi cum id iure exprimitur, iuxta glos. recep. in cap. vlt. de iure patron. & nullibi est textus, quod clericus immiscens se enormibus, etiã habitu, & tonsura clericalibus dimissis, perdat ipso iure priuilegium fori, antequam moneatur desistere; ergo non est dicendum, c. consuluisti. 2. q. 4. c. 2. de translat. prælat.

4 Secundo, quod pro hac parte videtur casus in c. cum non ab homine, de iud. quatenus habet iudicem laicum non posse punire clericum de vllo crimine, nisi consecuta incorrigibilitate post trinam monitionem, & excommunicationem; cui satis addit c. si iudex. de sentcn. excom. lib. 6. hoc esse verum, etiam si habitu clericali, & tonsura dimissis, id faciat.

Ter-

Tertio, quod c. 1. de homicid. lib. 6. & cap. 1. de vit. & hon. cler. eod. lib. non probant communem ſententiam, immo per locum à ſpeciali probant hanc partem: ſi enim ſpeciale eſt in clerico ioculatore, ſiue buffone, & in occidente, vel mandante occidere per aſſaſſinum, in contrarium eſt regula, arg. c. prædicti. §. loca, de præb. lib. 6. cum concord. Tum quia ſunt leges pœnales; & ita non debent excedere proprium caſum, l. ſi de interpretatione, & l. ſi præſes. ff. de pœnis. c. pœnæ, de pœnit. diſt. 1.

5 Quarto, quod c. perpendimus. quod omnium maxime urgere videtur, nihil contra partem hanc probat. Tum quia nihil diſponit de priuilegio fori. Tum quia ad ſummum ſolum probat perdi priuilegium canonis ſi quis ſuadente. 17. q. 4. vnde Card. & Panor. grauiſſimi auctores, ſerio hanc rem expendentes, affirmant illud c. nihil probare de priuilegio fori: quos ſequuntur Clauaſius verbo clericus, §. 1. & Sylueſter in verbo clericus 3. § 9. ſed & Stephanus Aufrerius, qui pro maximo cõmunis opinionis auctore, & defenſore citatur, ubi ſupra hoc uidetur ſentire, licet non fuerit auſus exprimere, quatenus ait, eis, qui hanc partem tenuerunt in quodam caſu criminis læſę maieſtatis, non ſucceſſiſſe bene, ſubdens quod Deus, qui nihil ignorat, ſciuit an bene, uel male feciſſent.

6 Quinto, quod utcumq; res habeat quo ad clericos minoribus tantum ordinibus inſignitos, quorum bonam partem priuilegio fori exuit Conc. Trid. in d. ſeſſ. 23. c. 6. de reform. quo ad tamen ordine ſacro inſignitos conſtanter profecto uidetur tenẽda hæc pars, ne ſine textu dicamus poſſe presbyteros enormiter delinquentes ante ullam monitionem, & degradationem à poteſtate laica in grande Eccleſiæ dedecus ſuſpendi, contra d. c. cũ non ab homine, & c. nouimus. de verborum ſignific. & cap. ad falſariorum. de crim. falſi. quam opinionem contra communem gaudeo placuiſſe D. Dydaco à Leyua, ſiue Couarruia in quæſtione pract. 32.

7 Ad tria argumenta in oppoſitum formata reſpondetur per tertium, & quartum fundamentum huius partis. Ad quartum reſpondeo concedendo religioſum eo ſolo, quod ſit religioſus, non eſſe clericũ, immo eſſe minorem omni clerico; negando tamen quod ex hoc ſequatur aliquid contra illum: quia iura æque concedunt priuilegiũ canonis, & fori monachis, ac clericis ca. ſi quis ſuadẽte 17. q. 4. ibi, *clericum, vel monachum.* c. non dubium, c. de monialibus. de ſententia excommu. & cap. duo ſunt genera. 12. q. 1. Et vt clericus minorum ordinum ſe habet ad clericum ſacri ordinis, quia ille poteſt retrocedere, hic autem non, ita monachus nouitius ſe habet ad profeſſum; quia ille poteſt retrocedere, hic autem non, c. 1. & cap. conſtitutionẽ. de reg. lib. 6. & clem. eos. eo. tit. & ideo idem eſt iudicandum in hoc de monacho profeſſo, & de clerico ſacri ordinis.

8 & in quæſtione propoſita agitur de cõuerſo profeſſo. Ad quintũ reſpondeo, quod cõmunis opinio non eſt tenẽda, quãdo fortiori textu, vel ratione nititur contraria, c. capellanus, de feriis. & l. 2. §. ſed neq; C. de vet. iur.

iur.enucl.& ex prędictis conſtat longe fortiores eſse rationes huius partis, quam communis, quæ profecto nullatenus poteſt ſatisfacere argumentis contra eam ſupra adductis, cum tamen ſuis plene ſit ſatisfactum. Salua.&c.

DE PVRGA. VVLG.

SVMMARIVM.

1 *Purgatione vulgari ſe purgans, vel volens purgare, peccat.*
2 *Duellum etiam priuatum hodie excommunicat, & priuat bonis.*
3 *Voluntas occidendi non parit irregularitatem.*
3 *Iurandi facultas, niſi eam iuſte petenti, non danda.*
4 *Diffamato iniuſte quæ apta remedia.*

CONSILIVM I.

QVidam de crimine iniuſte à quibuſdam diffamatus ſæpe ſępius deliberauit, pro ſuæ famæ recuperatione, duello, & iuramento ſuper brachio S. Antonij ſe purgare, idque à Sanctiſ. D. N. petere. Quæritur an aliquam pœnam incurrerit, & an aliud ſibi aptius remedium ſuperſit.

1 Reſpondeo, D. Conſulentem debere in primis pœnitere earum voluntatum, quas habuit inordinatas, & contra quintum præceptum Decalogi datum exod. 20.& relatum à gloſſ. cap. quid in omnibus 32. quæſt. 7. quoniam purgare ſe, vel velle ſe purgare purgatione vulgari, de qua in tit. de purgat. vulg. qualis eſt purgatio per duellum, cap. 1. & 2. eod.tit. eſt graue, ac mortiferum peccatum, d. toto tit. de purgat. vulg. quamuis legatur permiſſa in aliquot caſibus, iuxta ſacram Scripturam, vt habetur
2 in cap. monomachiam 2. q. 4. immo ſunt hodie tales per Concil. Trid. excommunicati, & alijs pœnis ipſo iure impoſitis grauiter inflicti ſeſſ. 25. cap. 19. de refor. quod ſolum agit de duello ſolenni, ſed extenſum fuit poſtea per fel. rec. Gregorij. XIII. ad omnia duella, etiam priuata, & ſine vlla ſolennitate patrinorum, ſeu patronorum, & aliarum monitionum, & diffidationum habita. Secundo, quod præfatus D. Conſulens non incurrit excommunicationem, neque priuationem bonorum ſuorũ ipſo iure per præfatam voluntatem committendi duellum, incurriſſet tamen, & incurreret, ſi feciſſet, vel faceret illud; quia præfatum Concilium, & extenſio prædicti Gregorij non puniunt mentalia duella, ſed tantum

3 realia

3 realia: pro quo eſt aptus text. in cap. fin. de ſimon. cum ei ſimilibus. ſicut nec voluntas occidendi facit irregularem, licet ſic ipſa realis occiſio, ſecundum gloſſ. communiter receptam contra gloſſ. cap. ſi aliquis. de homicid. Tertio, quod S. D. N. non faciet D. conſulenti facultatem iurandi ſuper brachio S. Antonij, vel alijs ſacris rebus, aut literis, niſi prius iuridice nouerit eum indigere tali purgationis iuramento; quia nõ
4 eſt vane iurandum, cap. animaduertendum. 22. quæſt. 2. Quarto, quod poterit iuſte agere actione iniuriarum contra eos, qui falſo diffamauerũt ipſum proditionis, furti, vel alterius criminis, & per remedium l. diffamari. C. de ingenuis, & manumiſſis. quod conſulerem præfato D. conſulenti, & etiam remedio iniuriarum, iuxta c. vlt. de iniur. & toto eod. tit. ff. & C. Quinto, conſulendum eſſe præfato D. conſilium, ſuper propoſito negotio petenti, ne vllo remedio contra præfatos homines iniurios agat, niſi probabiliter, & efficaciter credat, quod ex taciturnitate notabile ſibi damnum honoris, famæ, vel rei familiaris ſubſequetur. Tum per ea quę habet l. vnica. C. ſi quis imper. mal. Tum quia viri grauiores parui faciunt huiuſmodi verborum leues iniurias, & leuiores reputãtur, qui ſuper eis mouent lites apud Iudices, qui plerumque cũ ſuis notarijs eos irridere ſolent, & frequenter per eas augetur infamia, & diminuitur honor, & auctoritas, & fit notum quamplurimis, quod ſolum ſciebatur à paucis.

SVMMARIVM.

1 *Duella, etiam priuata, hodie excommunicantur. & num. 5.*
2 *Excommunicatio reſeruata in duella publica an ad priuata extendatur.*
3 *Statutum in vno videtur obtinere in alio ei æquiparato.*
4 *Pœnæ etiam ob identitatem rationis non extenduntur.*
5 *Verbum, ſtatuimus, nouæ legis ſignum.*

CONSILIVM. II.

PIus IIII. ſanct. mem. in bulla, quę incipit Ea quæ, publicata de anno 1560. Idibus Nouembris, vltra alias pœnas, quas poſuit in prohibitione duellorum, poſuit pœnam maioris excommunicationis, & ipſius abſolutionem reſeruauit ſibi, & Romano Pontifici pro tempore exiſtenti. Concil. autem Trid. in cap. 19. ſeſſ. 25. excommunicat, ſed nemini reſeruat excommunicationis abſolutionem in caſu deteſtabilis duellorũ vſus. Deinde Sanctiſſimus D. N. Gregorius XIII. ampliauit, declarando dictũ Concilium, vt procedat non ſolum in publicis duellis, ſed etiam in priuatis, vt

tis, vt in bulla, quę incipit ad tollendum. publicata de anno 1582. in qua inter cætera dicitur, *Conſtitutionibus tamen, & alijs ſanctionibus Apoſtolicis hac de re diſponentibus in ſuo robore duraturis*. Modo quæritur an in caſu duelli priuati incurratur pœna in Concilio contenta, an impoſita in d. bulla Pij IIII. emanata ante Concilium.

Reſpondeo primo, quod pie, ſubtiliter, prudenter, & ſalubriter videtur ſenſiſſe, qui mouit hoc dubium, ſuper quo adduci poſſent multa, quæ, vt puto, ſeſe obtulerunt eius eruditioni.

1 Secundo, videri conſiderandum, quod Iulius II. Leo X. Clemens VII. & Pius IIII. videntur damnare duella illa ſolennia, quæ publice fiebant, impetratis campis, & facultatibus, & licentijs duella impune faciendi ab illis, qui poterant ea concedere, & voluiſſe punire, & caſtigare facientes illa, & concedentes præfatos campos, & facultates, & alios certos modos participandi cum eis: Sanctiſs. autem D. N. loquitur de illis, & extendit ea ad duella priuata priuatis modis, eiſdemque diuerſis inſtituta, & executa.

2 Tertio, quod ex hoc ſumi poteſt argumentum pro negatiua parte quæſtionis, ſcilicet quod reſeruatio excommunicationis à Pio IIII. impoſita, non extendatur ad excommunicationem impoſitam à Sanctiſs. D.N. cum pœnæ non debeant extendi extra proprium caſum, etiam ſi in alio inueniatur omnino eadem ratio, vt in cap. pœnæ, de pœniten. diſt. 1. vbi nos poſt alios latiſſime tradimus, & palam ſit duella priuata eſſe alia, & longe diuerſa à duellis publicis & ſolennibus, & non inueniri eandem omnino rationem in his, quæ inuenitur in illis.

Quarto, quod etiam ex eodem ſecundo dicto ſumitur argumentum pro parte affirmatiua quæſtionis, ſcilicet, quod reſeruatio Pij IIII. habet locum in excommunicatione lata circa duella priuata. Tum quia Sanctiſs. D. N. per ſuam extrauagantem noluit derogare conſtitutionibus ſuorum prædeceſſorum, immo expreſſe cauit, vt illæ durarent in ſuis caſibus. Tum quia æquiparare videtur quo ad hoc duella priuata publicis, cum ait per illa verba. *Conſiderantes duellum priuatum non minus cruē*
3 *tum & animæ, & corpori noxium eſſe, quam quod publice perpetratur.* Et ſtatutum in vno videtur habere locum in alio ſibi æquiparato, c. tranſlato. de conſtit. & gloſſa recepta in cap. ſi poſtquam, de elect. lib. 6. quæ habet alias multas ſimiles: & quod etiam lex pœnalis extenditur ad alium caſum, in quo eſt omnino ſimilis ratio, vt ſentit gloſſ. in vna ſui parte in c. 1. de temporibus ordin. lib. 6. in verb. Italiæ à multis commendata.

Quinto, quod certum videtur eſſe nullam pœnam à præfatis Summis Pontificibus, & Concilio Trident. impoſitam habere locum in præfatis duellis priuatis, quatenus ſunt impoſitę ab illis. Tum quia non loquuntur
4 de priuatis. Tum quia lex pœnalis non extenditur de vno caſu ad alium, iuxta præfatum cap. vel §. pœnæ, etiam ſi omnino ſit eadem ratio, quod

nos

nos ibidem late probamus: quod & præfata gloſſ. in verbo Italiæ, idem tenuit in fin. ex quo ſequitur, quod licet conſtitutio Pij IIII. non ſit ſublata per extrauag. Sanctiſs. D. N. immo ſit reſeruata, tamen per illam ſolam non cenſetur reſeruata excommunicatio lata circa duella priuata: quia illa nihil loquitur de illis, iuxta ſecundum dictū, & iuxta hoc quintum non extenditur ad illa per ſimilitudinem, neque per identitatem rationis; quia ſunt valde diuerſa, iuxta ſecundum dictum.

5 Sexto, quod reſtat dubium, an per extrauag. Sanctiſs. D. N. illa reſeruatio repetatur quo ad duella priuata. & credo quod ſic; non quidē ea ratione, quod edicta præfata prædeceſſorum eius extendātur per ſe ad excommunicationem inflictam à D. N. ſed quia eius Sanctitas expreſſe extēdit eaſdem excommunicationes eorum ad excommunicationem circa duella priuata ab ipſomet inflictam: quoniam expreſſe extendit pœnas illarum conſtitutionum ad duella priuata per hæc verba. *Auctoritate Apoſtolica ſtatuimus, & c. vt omnes, qui circa duella priuata peccant modis expreſſis à ſua Sanctitate, eiſdem cenſuris, & pœnis ſubiacerent, quibus per cōſtitutiones prædeceſſorum ſubiacere debebant cenſuris, & pœnis peccantes circa duella publica, & ſolennia.* Per quæ verba conſtituitur noua lex, cum contineant verbum *ſtatuimus*, quod eſt ſignum nouæ legis, iuxta gloſſ. receptam in clem. fin. in verbo ſtatuimus. de reſcript. & palam eſt Sanctitatem ſuam poſſe, ac potuiſſe per ſuam nouam legem punire præfatos delinquentes circa duella priuata, & etiam circa alia delicta, remittendo ſe ad pœnas conſtitutas in præfatis edictis. Cum ergo in conſtitutione Pij IIII. impoſita fuerit excommunicatio reſeruata contra peccantes in duellis publicis, cenſetur illa repetita contra peccantes in priuatis: cum peccantes in eis expreſſe ſubdat illis pœnis, dicens, vt eaſdem pœnas in illis poſitas incurrant. Ad quod facit c. eos de ſententia excommun. lib. 6. quatenus eos, qui abſoluuntur ab excommunicationibus reſeruatis propter iuſtum impedimentum adeundi ſuperiorem, reducit in eaſdem excommunicationes precedentes. Salua, &c.

DE INIVRIIS, ET *damno dato.*

SVMMARIVM.

1. *Teſtis iuſte interrogatus, reum non detegens, damnum fiſco non reſtituit.*
1. *Damni qui cauſa proxima eſt, illud reſtituere tenetur.*
2. *Pœna in foro conſcientiæ ante ſententiam non debetur.*
2. *Reſtituat impediens alium ad conſequendum ius ſuum.*

3 *Actibus*

2 *Actibus in cunctis attenditur, quod principaliter intenditur.*
3 *Custodes, & vigiles delinquentes non deferendo peccant, sed ad pœnam, quam accusati soluerent, non tenentur.*
4 *Leges humanæ maxime in foro poli non plus ligant, quam sunt receptæ.*
5 *Interesse, & damnum intrinsecum non remotum restituendum.*

CONSILIVM I.

POena quando est posita ipso iure, an testis legitime interrogatus reum non detegens teneatur fisco damnum restituere?

1 Respondeo quęstionem hanc esse satis nouam, & multa pro eius vtraque parte adduci posse, & videri tenendam partem negatiuam, videlicet, quod non teneatur restituere in foro conscientiæ. Primo, quia non omnis, qui qualemcumque causam, & occasionem damni præstat, tenetur restituere, sed tantum is, qui causam proximam eius præstat, cap. de occidendis. 23. q. 5. & gloss. sing. cap. de cętero, de homicid. Deinde, quod prædictus testis suo falso testimonio nulla bona abstulit fisco, nec fuit causa, vt ille perderet aliqua; quia nulla ratione ante sententiam quę
2 fuit illa, l. eius, cum seq. de testam. Tertio, quia pœna non debetur in foro conscientiæ ante sententiam, iuxta gloss. sing. communiter recept. ca. fraternitas. 12. q. 2. Quarto, quod siqua ratione prædictus testis tenetur ad restitutionem, maxime eo quod fuit fisco impedimento acquirendi bona: at, vt nos resoluimus in Man. cap. 17. num. 69. non tenetur, nisi qui impedit alium ad quærendum id, in quo iam habebat ius quæsitum in re, vel ad rem per actionem, vel officium iudicis; quale non videtur habere in nostro casu fiscus. Quinto facit, quod in nulla parte iuris videtur exprimi, quod teneatur quis ad restituendum fisco pœnas ei debitas ob aliqua delicta, donec ad eum per sententiam deferantur, vt significant lex 1. & aliæ. ff. de bon. dam. Sexto facit, quod in actibus humanis id, quod principaliter intenditur, est attendendum, & non quod minus principaliter, l. siquis nec causam. cum 16. fundamentis Iason. ibid. ff. de reb. cred. & testimonium prædicti testis non tendit principaliter ad impeditionem acquisitionis bonorum fisco, sed solum ad excusandum crimen rei. ergo &c. Septimo, quod D. Bernardus relatus à Sylu. verbo restitutio 3. q. 5. vers. 7. & à nobis in Manu. c. 25. nu. 34. ait, custodes, & vigiles ciuitatum non accusantes, quos inueniunt euntes post sonum campanæ, licet peccent mortaliter, & sint periuri, si accusare iurauerunt, non tamen tenentur soluere pœnam, quam soluissent, si fuissent accusa-
4 ti. Octauo, plurimum mouet, quod leges omnes humanæ, potissimum pœnales, eatenus videntur ligare, præsertim in foro conscientiæ, quatenus in eo sunt receptæ, & non amplius, vt satis profunde tradimus in prædicto Man. cap. 23. num. 40. & 62. At nullibi receptum est, vt vl-

la lege

la lege iubente damnari aliquem priuatione bonorũ, teneatur quis, præsertim in foro conscientiæ, ante damnationem bona ad fiscum deferre; ergo. Nono, quod alioquin sequeretur omnes custodes confinium regnorum deputatos ad custodiendũm, ne quis aliqua exportet ex illis, vel importet in illa, vel non, saltem nisi soluto vectigali, vel portorio, vel gabella sub pœna priuationis bonorum, tenerentur restituere non solum iura, siue vectigalia debita, sed etiam bona, quæ ob id deberent fisco applicari: quod nullus, vt arbitror, hactenus dixit.

5 1. Non obstat quod non solum teneatur quis restituere proximo bona, quæ ei abstulit, sed etiam interesse damni emergentis, & lucri cessantis, per ea, quæ tradimus in Man. cap. 17. num. 25. Tum quia dicta pœna non est interesse, per definitionem interesse positam in dicto cap. 17. num. 211. Tum quia illud est verum de interesse intrinseco, & intra rem, non autem de interesse adeo extrinseco, & remoto, ac est pœna huiusmodi applicanda fisco, l. si sterilis. §. cum per venditorem. ff. de act. empt. & dictorum à nobis in dicto num. 211. post Bart. & alios in l. 1. cap. de sent. quæ pro eo quod int. Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Res mobiles in bello ab hostibus captæ capientium fiunt.*
2 *Dominium rerum perditarum per naufragium, seu bellum, capienti quando quæratur.*
2 *Bellum publicum sufficit, vt secundum leges, & consuetudinem capta in eo fiant capientium. num. 2. & 3.*
3 *Res in bello publice indicto amissæ prioribus dominis, secundum consuetudinem Lusitanorum, non restituuntur.*
4 *Postliminij ius in armis, & vestibus in bello amissis Romani non habent.*
5 *Res in bello publice indicto amissæ, recuperatae ab exercitu, dominis prioribus non restituuntur, nisi &c.*
5 *Postliminij ius in quibus procedat.*
6 *Res in bello publice indicto amissæ, ex quadam principum conuentione tacita, & belli iustitia, non restituuntur.*
6 *Conuentio tacita inter belligeratores vt colligitur.*
7 *Res aliena in bello iniusto, etiam si publice indicto, capta, domino erit restituenda, nisi vbi lex, & consuetudo inest contraria. n. 2. 5. & vlt.*

CONSILIVM II.

IN bello, & prælio Regis Sebastiani contra Mauros in Africa, cum Christiani victi fuissent, Mauri ceperunt eorũ spolia, & in his lapillos, & gem-

& gemmas, & alia magni pretij, quæ poſtea vendidetunt parui alijs Chriſtianis captis, qui redeuntes ad ſuos, ſua pecunia retulerunt illa in Luſitaniam.

Quæritur, an teneantur reddere illa dominis antiquis, quorũ fuerant ante illud præliũ, in quo illi obierunt, vel uicti ſpoliati fuerunt.

Ad quæſtionẽ propoſitã rñdeo primo, quod pro parte negante, ſcilicet, quod nõ teneãtur reddere illa antiquis dominis, etiã ſoluto pretio, quod
1 pro eis ſoluerunt, facit primo, quod bona mobilia capta in bello ab hoſtibus, fiunr capientium, vt tradit Innoc. in cap. ſicut. 3. de iureiur. quẽ ſequuntur omnes, & merito: quia pro eius dicto eſt tex. in §. itẽ quæ. Inſti. de rerũ diu. & in cap. ius gentiũ. 1. diſt. & in l. ſiquid in bello. & l. hoſtes. de capt. & poſtlim. reuerſ. & ita Mauri, qui ea ceperunt, videntur facti fuiſſe domini eorũ, & conſequenter potuerunt donare, & vendere.
2 Secundo, quod dominium rerum habitarum pro derelictis quæritur eas capienti, l. 1. & 2. ff. pro derelicto, & prædicta capta in prælio præfato videntur fuiſſe derelicta ab his, quorum erant ante prælium. Ergo Mauri, qui ceperunt ea, videntur fuiſſe facti eorum domini. Vnde etiã dominium rerum perditarum per naufragium, vel iactarum è naui pro eius ſalute, animo eas non recuperandi, acquiritur capienti eas, iuxta d. in Manu. confeſſ. cap. 17. num. 98. & 99. & qui adiuerunt prælium illud, eo animo portabant ea, vt crederent futura illa Maurorum, ſi ab eis uicti forent, ſine ſpe recuperandi ea.

Tertio, quod prædictæ leges, & aliæ illis concordantes, quibus ſtatutum eſt, vt mobilia capta in bello fiant capientium, non requirunt iuſtitiam belli, ſed ſolum quod ſit publicum, indictum à populo Romano, vel alio libero non agnoſcente ſuperiorem; & bellum præfatum etiam à parte Maurorum erat publicum, & ſuſceptum à Rege libero. ergo, licet forte diceretur iniuſtum, eo quod defendebant terras, quæ fuerunt, & etiam nunc ſunt Chriſtianorum, non videtur impedire acquiſitionem captorum in eo.

3 Quarto, quod conſuetudo omnium Regum Chriſtianorum bellantiũ habet, vt bona mobilia fiant capientiũ, nõ habita ratione, & diſcretione, an bellum iuſta de cauſa fuerit illatum, vel acceptum, ſed ſolum an fuerit publicum, auctoritate Principis, vel Regis liberi indictum. Ergo pari ratione id uidetur ſeruandum in bello à Chriſtianis Principibus contra infideles geſtum.

Quinto, quod conſuetudo iampridem ſeruata dicitur habere, quod mobilia Luſitanorum capta in prælijs à Mauris ſuis finitimis, ſi tribus diebus continuis ea poſſideantur ab eis, non redeant ad priſtinos dominos Luſitanos; etiamſi empta, uel redempta, uel alias ablata reportentur in ditionem Luſitanam: quæ conſuetudo poteſt eſſe rationabilis; tum ad animandum Chriſtianos ad fortius pugnandum, ne ſua perdant: ſicut

4 & Romani non habebant ius poſtliminij in armis, & ueſtibus perditis, l.2.§. fin. cum l.ſeq.ff.de cap. & poſtliminio. Tum ad tollendas innumeras lites,quæ ex contrario vſu naſcerentur.

5 Sexto,quod mobilia perdita ſemel in bello, & ab hoſtibus capta, licet poſtea recuperentur ab exercitu,non debent reſtitui primis dominis,ſed fiunt recuperantium, niſi ſint res, in quibus habet locum ius poſtlim. vt pulchre decidit Sali.in l. ab hoſtibus.la 2. C.de capt.& poſtlim. nu. 3. & in rebus pretioſis,de quibus loquimur,non eſt locus iuri poſtlim.quia illi ſolum eſt locus in his, quę cauſa belli, & prælij feruntur, vt ſunt naues onerariæ, & currus, & boues portantes & trahentes frumenta, & commeatum,vt colligitur ex l. 2. & 3. ff. de capt. vbi dicitur ſcaphas piſcatorias, & ad voluptatem comparatas, immo nec veſtes pertinere ad poſtlim. & ita multo maior ratio eſt, cur res præfatæ pretioſę non debeant reſtitui,quam aliæ,quæ cauſa belli portabantur.

6 Septimo denique,quod videtur eſſe quædam conuentio communis tacite per conſuetudinem antiquiſſimam inductam inter Principes Chriſtianos, & Principes Turcarum, & Saracenorum occupantes terras ad Principes Chriſtianos, vel Eccleſiam Chriſtianam pertinentes, quod res mobiles captæ in bello cenſeantur eſſe capientium, attenta illa iuſtitia belli, quam habet ex indictione, auctoritate ſuprema temporali facta,quamuis alia uera non concurrat. Quæ conuentio tacita colligi poſſe videtur tum ex eo quod Romani, barbari, & alij pagani iure gentium vſque ad tempus, à quo cœperunt Imperatores, & Reges Chriſtiani rerum ſummas tenere, id ſeruarunt: tum ex eo, quod ſupremi Monarchæ Chriſtiani etiam nunc id ſeruant: non enim in tam longa ætate memini videre, audire, nec legere, quod,facta ſimpliciter inter aliquos Reges pace, nulla conuentione alia inſerta, ſubditi vnius Regis liberi adeant Regem cõtrarium, & petant coram eo mobilia capta tempore belli publici à ſubditis eius, & fuerint iuſſa eis reſtitui: quæ conſuetudo eiſdem rationibus colorari poteſt, quibus colorata fuit illa particularis tacta in quinto argumento.

7 Pro parte vero affirmante facit primo, quod res aliena eſt reſtituenda domino ſuo,cap. ſi res aliena. 24.q. 6.cap. peccatum.de reg.iur. lib.6. & latius tradimus in Manu. confeſſ. cap.17. num. 24.& 25. At capta in præd. bello uidentur manſiſſe in dominio eorum, quorum antea fuerunt; quia non fuerunt facta Maurorũ,qui ea ceperunt,cum bellum illud à Maurorum parte fuiſſet iniuſtum; quia ſuſceptum erat pro defenſione terrarum, quæ non erant ſuæ, ſed Chriſtianorum, qui volebant eas recuperare: & D. Thom.in 2.2.q.66.ar.8.recep.ab omnibus Theologis expreſſe ait,quod ad hoc,vt capta in bello fiant capientium, requiritur, quod bellum ſit iuſtum.

Secundo,quod ad effectum, vt capta fiant capientium, non videtur ſuffi

ſufficere, vt bellum ſit publicum auctoritate temporali ſuprema indictũ; quia alioquin conſequeretur, bella Turcarum, & Saracenorum contra Chriſtianos eſſe iuſta, & capta in eis fieri eorum, & conſequenter Chriſtianos captos ab eis fieri ſeruos eorum; quod videtur durum. Sed ad hæc duo argumẽta pro parte affirmante adducta reſponderi poteſt, niſi lex & cõſuetudo obſtaret, per tacta in quinto & 2. pro parte negante formatis.

Per quæ omnia ego non auderem in præſentia affirmare partem poſteriorem: ſed magis inclino in partem ptiorem, quam certe diſputando defendi poſſe non dubito; nec contra eam conſulam, donec inueniam aliquid firmius, quam nunc inuenire potuerim; eo quod hæc quæſtio, etſi grandis & quotidiana, nondum eſt, vt arbitror, pro dignitate tractata. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pater reſtituat fiſco legitimam filij condemnati ſtatuto debitam.*
1 *Pœna poſt condemnationem etiam iure poli debetur.*
2 *Depoſitum eius, cuius bona poſtea confiſcata fuere, fiſco reſtituendum.*
3 *Pater an computare poſſit filio in legitimam, quæ ipſe ei ſubtraxit, num. 5. vel pro ipſo coacte ſoluit. & nu. 6.*
4 *Pater, & filius poſſunt ſibi inuicem naturaliter obligari.*
4 *Pater non poteſt agere furti contra filium.*
5 *Obligatio naturalis iure canonum naturali, & ciuili æquatur.*
6 *Pater repetere non valet quæ ex charitate pro filijs ſoluit, niſi proteſtatio præcedat, ſeu coactio.*

CONSILIVM III.

STante ſtatuto, vt filiusfamilias propter ſuum delictum condemnari poſſit in legitima, quæ deberetur ei ex bonis patris, ſi tunc ille moreretur; & aliquis filius familias condemnatus fuerit in illa, & pater mendacijs, & periurijs ſuis, & ſuorum amicorum probet ſe non habere vlla bona, ex quibus debeatur legitima filio;

An teneatur pater reſtituere fiſco, vel Iudici, cui debebatur quarta illius legitimæ.

Secundo, eſto quod teneatur, poſſit computare in partem reſtitutionis ea, quæ filius ſubtraxit antea patri ad luſus & alia illicita.

Tertio, an poſſit etiam computare ea, quæ alias ſoluit propter delictũ ab eodem filio perpetratum.

AD PRIMAM QVÆSTIONEM Reſpondeo, quod tenetur

1 reſtituere. Tum quia licet quis pœnam non debeat in foro conſcientiæ, donec condemnetur iuxta gloſſ. celeb. in c. fraternitas. 12. q. 2. poſt condemnationẽ tamen tenetur, iuxta doct. S. Thom. recep. in 2. 2. q. 62. ar. 4. Tum quia non licet vlli defendere ſe, & minus ſua bona per mendacia, & periuria iuxta eund. S. Thom. recep. 2. 2. q. 69. ar. 2. quæ quia ſuapte na-
2 tura mala ſunt, nullatenus fieri deberent. c. itane. 32. q. 5. Tum quia lex bona fides. ff. depoſiti. habet, quod etiã depoſitarius tenetur reddere fiſco depoſitũ, quod penes ipſum depoſuerat is, cuius bona poſtea fuerunt cõfiſcata. Tũ denique quod iuſtitia, & æquitate præcipitur, vt vnicuique reddatur ſuũ, vel ſibi debitũ, l. iuſtitia. ff. de iuſt. & iure. §. 1. Inſt. eod. At in caſu pprio Fiſco, & Iudici per præfatũ ſtatutũ debent parẽtes ſoluere, vel tradere tot bona, quot obuenirẽt filio, ſi tempore cõfiſcationis ipſi morerẽtur; ergo pater prædictus tenetur ſoluere quantũ aſcenderet legitima.

AD SECVNDAM reſpondeo, quod expediſſet dicere, an prædictus filius eſſet in poteſtate patris, vel emancipatus: quia ſtatutum ſolum
3 includit parentes habentes filios in poteſtate. Secundo, præſuppoſito quod prædictus filius erat in poteſtate, reſpondeo, quod hæc quæſtio eſt magna, & pendet multum ab his, quæ leguntur & notantur per gloſſ. Bart. & omnes alios in illa lege, re & fama difficilis, frater à fratre. ff. de condictio. indeb. quæ licet late, & ſubtiliter tradantur ibi per omnes, nõ
4 tamen facilis eſt eorum applicatio ad caſum propoſitũ: nam ibi concluditur ab vna parte, quod filius poteſt obligari naturaliter patri, & contra pater filio, etiam ſi non habeat peculium caſtrenſe, nec quaſi caſtrenſe, nec aduentitium. Et ab altera parte etiam concluditur patrem non poſſe agere furti pro furto, quod fecit filius, cum adhuc ei ſubeſſet, etiam poſt emancipationem per l. ſerui, & filij, & per l. ſiquis vxori. ff. de furtis. Sed omiſſis multis, quæ pro vtraque parte adduci poſſent, verius videtur, ſaltem quo ad forum conſcientiæ, quod iure naturali & diuino, & etiam canonico filiusfamilias, ſicut peccat mortifere furando patri ad vſus in quæſtione nominatos, ita etiam tenetur reſtituere, ſi poteſt. Tum quia lege naturali & diuina videtur contineri illud, non dimittitur peccatũ, niſi reſtituatur male ablatum. c. ſi res aliena. 14. q. 6. c. peccatum. de reg. iuris lib. 6. & ita nulla humana lege tolli poteſt, c. quo iure. 8. diſt. c. fi. de con-
5 fiter. Tum quia etiam lege ciuili, vt dixi, obligari poteſt naturaliter filius patri, d. l. frater à fratre. & obligatio naturalis iure canonico præſertim quo ad forum cõſcientiæ æquatur naturali & ciuili. c. 1. de pactis. cum ei annota. Tum quia Bal. hoc tenet in auth. ex teſtamento. col. penult. C. de collatio. relatus & probatus à Ioanne Lapo in rep. c. per veſtras. de donat. inter virum & vxo. in §. 8. verſ. & hinc eſt. verba Baldi ſunt hæc. *Decimo-ſexto cap. eſt de profuſis ab ipſo filio, vt quia luſit ad azardum: & dic quod ſibi imputat: quia ludere eſt lata culpa, & ideo tenetur, licet poſſidere deſiſtit infr. eod. authen. quod locum, & l. pactum. Idem ſi in meretricãdo conſumpſit:*

quia

quia meretricari eſt dolus.ff.manda.l.ſi vero.§.ſi adoleſcens. idem de his, quæ viuo, vel mortuo patre pro ſuis culpis, & exceſſibus ſoluit: nam ſibi ſoli imputat.ff.pro ſocio.l.cum duobus.§. fin. Hęc ille, cuius dictum procedit etiam in his, quæ filius furatus eſt, ſecundum Diuum Anton. in p. 2. tit. 1. cap. 15.§. 1. Sylu. verb. fur. q. 12.

6 AD TERTIAM reſpondeo, quod etiam ſunt computanda in reſtitutione legitima illa quæ pater virtute prædicti ſtatuti ſoluit pro pœnis, in quibus condemnatus fuit præfatus filius. Nã Bald. id expreſſe vbi ſupra dicit. Tum quia licet ea, quæ parentes ſponte impendunt in perſonas filiorum cauſa pietatis, & charitatis, non poſſint repetere ab eis, niſi prius facta fuerit proteſtatio, quod animo repetendi impenderent: ea tamen, quæ coacte impendunt, poſſunt repetere, & in dubio videntur impendiſſe animo repetendi. Bald. in l. Neſſenius. per illam l. ff. de negot. geſt. & per l. auia. C. eod. Tum quia regulariter nemo præſumitur donare, l. cum de indebito. ff. de probatio.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitens, qui confeſſario quid reſtituendum dedit, ſatisfecit, donec ſciat non fuiſſe reſtitutum.*
2 *Reſtitutio à regulari vt ſine detrimento monaſterij facienda.*
3 *Confeſſarius ad reſtituendum quid accipiens, eamdem, quam pœnitens, curam adhibere debet.*
5 *Confeſſarius, qui, vt promiſit, non reſtituit, pœnitentem moneat.*
4 *Impotentia quæ à reſtitutione excuſat.*
4 *Reſtitutio incertorum pauperibus facienda.*

CONSILIVM IIII.

QVidam confeſſarius accepit à pœnitente certam ſummam pecuniæ, vt ea ſatisfaceret ſuis creditoribus occultis, qui tamen impẽdit eam in ſuos vſus bonos, vel malos, mentitus pœnitenti, quod ſatisfecit creditoribus. Quæritur quid dicendum.

1 Reſpondeo primo, quod pœnitens videtur ſatisfeciſſe, donec innotuerit ei dolus confeſſarij, argu. c. ſignificantur. de pignoribus. & aliorum iurium, quę probant excuſari quem ob fidelitatem nũcij, & ob auctoritatẽ
2 conſultorum. Secundo, quod præfatus D. Confeſſarius tenetur ſatisfacere creditoribus eo modo, quo religioſi poſſunt ſuis, ſine detrimento ſui monaſterij, vel ordinis: quæ tetigimus in tractatu de redit. eccl. quæſt. 3. monit. vltimo, & explicatius quæſti. 2. mon. 20. vbi poteſt videri poſſe etiã

facere de alijs rebus, quas in ſuos honeſtos vſus diſpenderet de licentia legitima ſuorum ſuperiorum, iuxta ea, quæ latius ſcripſimus in commen.
3 2. de regula. ſuper cap. non dicatis. 12. quæſt. 1. Tertio, quod præfatus confeſſarius debet ponere tantam diligentiam in inquirendo prædictos creditores, & eorum hæredes, quantã tenebatur adhibere pœnitens: quia ſubrogatus ſapit naturam eius, cui ſubrogatur, l. eum qui. §. qui iniuriarum ff. ſiquis cautionibus. Quarto, quod iuri propius videtur præfato confeſſario, vt admoneat ſecretiſſime pœnitentem, quod non ſoluit præfata de-
4 bita, ſi pœnitens viuit. Quinto, quod ſi nullo modo prædictorum poteſt ſatisfacere, excuſabitur impotentia, iuxta ca. Odoardus, de ſolutio. & l. nã & is. ff. de dolo. & doli excep. & tradita per S. Thomam. 2. 2. q. 62. ar. fin. & per nos poſt alios in Manu. Conf. cap. 17. num. 75. Sexto, quod ſi creditorum, & debitorum incertitudo non poterit certificari, vel qua parte non poteſt, eſt facienda reſtitutio pauperibus, ſi fieri poteſt, per c. cum tu. iuncta gloſ. de vſuris. & ipſemet confeſs. poteſt eſse vnus de pauperibus, cui tanquam pauperi poteſt fieri reſtitutio, vt nos vtiliter declaramus in Enchiridio de oratio. cap. 7. num. 34.

DE POENIS.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata in religioſum ſolennizantem coniugium non eſt per Concilium Triden. ſublata.*
1 *Lex prior per poſteriorem, niſi expreſſe, non tollitur, vel ſit ei contraria.*
2 *Actionis, vel pœna nouæ inductio veterem non tollit.*
3 *Pœna in regulares coniugia ſolennizantes, in ſeculares non extenditur.*
4 *Statutum nouam pœnam inducens cur antiquam tollere cenſetur.*
5 *Pœna duplici nemo ab homine punitur, ſecus à iure.*

CONSILIVM I.

QVæritur, an pœna excõicationis ipſo iure impoſita religioſo matrimoniũ ſolennizãti ſine licentia Parochi per Clem. 1. de priuile. ſit ſublata per pœnam ſuſpenſionis introductam per Concil. Triden. c. 1. de reformatio. matri. ſeſs. 24. contra ſacerdotem regularem, vel ſeculare, qui alterius parochi ſponſos ſine illorum parochi licentia matrimonio coniungere, aut benedicere auſus ſit.

Quæſtio hæc materiam habet in multis locis tactam, & in rariſ vel forte nullis

1 te nullis ſatis reſolutam; videtur tamen negatiue reſoluenda. Primo quidem, quod à lege antiqua non eſt recedendum, niſi quatenus per nouam reperitur receſsum, l. pręcipimus. C. de appell. cum ſuis concord. & præ-
2 dictum Cõcil. nullatenus recedit à d. Clem. 1. Secundo, quod poſteriores leges non tollunt priores, niſi eas expreſse tollant, vel eis ſint contrarię, c. 1. de conſt. lib. 6. & præd. cap. 1. non eſt contra pręd. Clem. Tertio quod nouæ actionis inductio non tollit veterem, l. quoties. ff. de actio. & oblig. per quam dixit Imoi. relat. à Domin. in c. eos de tempor. ordin. lib. 6. quod pœna à vetere lege impoſita non tollitur regulariter per alteram pœnam à noua lege impoſitam. Quarto, quod ſententia excommunicationis lata per Alex. in c. ita quorundam, de Iudę. non cenſetur fuiſse ſublata, ſed potius duplicata per Clementem in c. quod olim. de Iudę. vt ſenſit glo. ipſius in ver. ſupponimus. quatenus ait, eiuſmodi deferentes arma Saracenis duplici excommunicatione eſse excommunicatos, illa videlicet, quam tulit olim Alex. in d. c. ita quorundam. & Clemens per d. c. quod olim. ex qua gloſ. infert Ioan. ab Ana. eſſe verum, quod ait Bart. in l. 1. ff. de vi bono. rap. videlicet, quod lex noua inducens vnam pœnam, non tollit aliam per veterem impoſitam. Quod etiam Felin. non citato Anania, ibidẽ tenet, & affirmat, limitans hoc non procedere, quando de mente legem nouam ferentis appareat, quod voluit eam tollere, iux. Dom. in d. c. eos. Quinto, quod nulla uerba præd. c. 1. ſignificant expreſſe, nec tacite voluiſſe Concilium tollere pœnam impoſitam à d. Clem. immo ſunt complura,
3 quæ ſignificant contrarium. In primis quidem, quod præd. Clem. contra ſolos religioſos hoc ſtatuit, illud autem c. 1. etiam contra ſacerdotes ſæculares, contra quos non debuit imponi tanta pœna, quanta contra religioſos. Tum quia maior inconuenientia conſequi poſſet excommunicationem Parochorum, & aliquorum magnorum Plebanorum, quam excommunicationem religioſorum, præſertim ſimplicium, vt palam eſt. Tum quia vt plurimum religioſi ſunt exempti, & canones grauius puniunt eos in eiuſmodi rebus excedentes, quam non exemptos, iux. Ioan. Monach. & communem in cap. 1. cum gloſ. verb. ingreſſum. de priuil. lib. 6. quæ habet pœnam ſuſpenſionis illius cap. contra celebrantem coram excommunicato non habere locum, ſi celebrans non eſt exemptus.

4 Non obſtant illa multa, quæ poſt alios adducit Dec. in c. de cauſis, de officio deleg. quibus concludit per ſtatutum Ciuitatis, quo imponitur pro aliquo delicto noua pœna, videri tolli pœnam à iure communi impoſitã, quod etſi multi nõ ſatis aduertant, ratio eſt quia videtur de mente ſtatuẽtiũ eſſe illud. Tum quia Ciuitates, quæ poſſunt recedere per particularia ſtatuta à iure communi quo ad ſe, iux. l. omnes populi. ff. de iuſtit. & iur. facientes talia videntur limitare ius commune quo ad ſe. Tum quia faciunt quod Poteſtates iurent ſeruare ſua ſtatuta, & communiter, quod imponant pœnas ab eis ſtatutas: quia cum poſſint imponere duas diuerſas,

5 cenſentur tollere pœnam iuris communis. Non obſtat etiam dicere, quod tam Barth. quam Panor. & alij fere omnes tenent, quod licet duæ pœnæ ſint ſtatutæ ab vna, vel à duabus legibus, Iudex, qui vna earum reum punierit, non poteſt eum alia punire: quia hoc verum eſt in pœnis, quæ ſunt imponendæ à Iudice, non autem in his, quæ imponuntur à iure: quia vtraque punitur, vt præd. Anan. quem nos iampridem retulimus, & ſecuti ſumus in repeti. d. c. ita quorundam, de Iudæis. ſingulariter colligit ex prædicta gloſ. d. c. quod olim, in hæc fere verba, *Illud Bar. in l. 1. ff. de vi bono. rapto. ſcilicet punitum à Iudice pœna vnius legis prioris vel poſterioris, non poſſe puniri pœna alterius, limitandum eſt quo ad pœnas per ſententiã Iudicis infligendas, non quo ad alias ipſo iure impoſitas.* Cum ergo tam ſuſpenſio prædicti cap. Concil. Triden. quam prædicta excõmunicatio præd. Clem. ipſo iure incurrantur, nihil inconuenit, vt idem regularis incurrat eas ambas. &c.

SVMMARIVM.

1 *Damnatus ad carcerem perpetuum cum victu quatuor vnciarum panis, & totidem aquæ, an cenſeatur ad mortem damnatus.*
2 *Delinquens debita pœna puniendus, non vt citius moriatur.*
2 *Irregularis fit, morte ſecuta, Iudex reum ad durum carcerem, vel inediam nimiam damnans.*
3 *Ignorantia eius, quod quis ſcire debet, non excuſat.*

CONSILIVM II.

AN condemnatio alicuius ad perpetuum carcerem cum aſſignatione quatuor vnciarum panis pro cibo, & totidem aquæ pro potu ſingulis diebus, ſit condemnatio ad vltimum ſupplicium, ita vt, ſi ſic condẽnatus moriatur, cenſendus ſit cõdemnans irregularis. Secundo, an excuſet ignorantia terminorum.

AD HORVM dubiorum primus reſpondeo primo, quod nõ eſt iuriſconſulti, ſed medici, vel alicuius alterius experti iudicare, an poſſit quis viuere diu pane quatuor vnciarum, & aqua totidem, iuxta illud, quod medicorum eſt promittant medici, tractant fabrilia fabri, relatum à Hieronymo in prologo bibliorum.

1 Secundo, quod præſuppoſito, quod poteſt damnatus ad perpetuum carcerem vitam agere longam prædicto ſolo cibo, & potu vtendo, ſaltem attenta conditione ſuæ perſonæ, vt Paulus Eremita, & alij multi Patres referuntur vixiſſe, certum eſt taxationem eius, neque damnationem ad talem vi-

lem vitam agendam, esse vltimum supplicium, nec propriè, nec largè, argum. l. qui vltimo supplicio. ff. de pœn.

Tertio, quod præsuppositio contrario, scilicet huiusmodi victum non esse sufficientē ad sustentandū diu damnatum, dicimus taxationē quidem illius non esse proprie vltimum supplicium; sed damnare aliquem, vt nil plus in die edat, & bibat, esse in effectu damnare illum vltimo supplicio, vel ad vltimum supplicium. Tum quia nil refert quid de æquipollentibus fiat l. fin. ff. mandat. cap. licet ex quadam. de testib. Tum quia Panor. communiter receptus in cap. cum non ab homine, de ludic. num. 31. sic ait. *Aduerte tamen, quia vbi quis facit aliqua delicta, ita quod debita pœnitentia sit imponenda, non tamen per hoc tantum vita debet attennari, quod verisimiliter citius moriatur. Vnde notat Ioan. de Lign. in clem. 1. de pœnit. quod carcer istis deputandus non debet esse nimis arctus, vt certe infra paucos dies verisimiliter moriatur. Vnde tales officiales sic eum includentes efficiuntur irregulares secundum eum, quod bene notat in practica; quia multi decipiuntur. & intellige quod efficiuntur irregulares, secuta morte. & pro hoc vide tex. sing. in cap. nouimus, de verb. signific. vbi dicitur, quod ex pane doloris, & aqua angustiæ sustentandus, &c. & sic not. verb. sustentandus. non ergo illico consumendus est. Item quod dicit ibi, quod mors debet esse solatium, vita tormentum, & sic vult, quod viuant, vel vitam ducant in ingi pœnitentia. Vnde caueant sibi Prælati nostri temporis, qui aliquando ponunt in gabia, & necessaria subtrahunt; adeo quod mors verisimiliter est cito consecuta, siue sub secuta.* Hęc ille, cui concordat Dec. sic scribens. Postremo notandū est, quod Abb. dicit circa pœnitentiam, quæ taliter imponi debet, ne quis verisimiliter breui moriatur, vel quo ad qualitatem carceris, vel quo ad vitæ necessaria; alias, sequuta morte, prælatus erit irregularis. Concordat etiam Alc. in fin. & ante illos Felin. num. 13. in hæc verba. *Circa pœnam eorum qui iniungunt carcerem mortalem ponit sic Abb. Ego vero allego Bald. in l. de pecorib. in fin. C. ad l. Aquil. vbi consuluit, quod siquis moriatur in carcere, Episcopus non fit irregularis; quia eius actus non est immediate causa mortis, nisi posuisset in loco arcto, qui careret sufficienti aere, vel ex paucitate cibi consumptus periret; quia tunc est irregularis. allegat l. necand. ff. de lib. agnos. vbi necare dicitur, qui non aluit, & cap. pasce fame morientem. 86. dist. ibi si non paueris occidisti. & allego Ioan. Andr. in cap. 1. de apost. vbi dicit caueant multum prælati, quia carceratis vita relinquitur, licet cum miseria; & ideo si moriuntur ex nimia miseria, incurritur irregularitas. Et sequitur ibi Anan. & in cap. qualiter in 3. col. de accusat.*

a

AD DVBIVM posterius elicitur responsio ex solutione prioris, hoc addito, quod ignorantia prædictorum terminorum non posset eum excusare; quia est ignorantia eius, quod oportuit per eum sciri; quæ non excusat. 1. q. 4. §. notandum. & cap. ignorantia, de reg. iuris. lib. 6. quāuis excusare posset iudicium medicorum, qui iudicarent præfatum uictum

b

ctum in insula temperata, in qua erat carcer, sufficere ad sustentandum saltem miserrime vitam. Consuetudo item, siqua esset in illa regione, imponendi huiusmodi victus pœnam non damnatis ad mortem, posset excusare à pœna, licet non à peccato, iuxta gloss. mem. & recep. in cap. denique. 4. dist. & cap. cum venerab. de consuet. &c.

SVMMARIVM.

1 *Pœna parochi, cuius culpa parochianus sine pœnitentia moritur, est arbitraria.*

CONSILIVM III.

QVæritur quæ pœna sit sacerdotis, cuius culpa effectum est, vt parochianus decesserit sine sacramento?

1 Respondeo primo, quod pro tali culpa generaliter est nulla, quod meminerim, ipso iure, nisi amissionis gratiæ gratum facientis Dei, si culpa peruenit ad gradum, quo esset mortalis: per sententiam autem imponitur arbitraria iuxta culpæ quantitatem, secundum illud, *Iuxta mensuram delicti sit & plagarum modus*. Deutor. 25. & cap. non afferamus. 24. q. 1. & iuxta iura, quæ ad negligentiam puniendam citat gloss. celebris in cap. ea quæ, de officio Archid.

SVMMARIVM.

1 *Communicans cum suspenso ab oratione nullam incurrit excommunicationem.*
2 *Suspensus ab officio est suspensus ab oratione.*
3 *Suspendi ab oratione potest homo ob peccatum veniale.*
4 *Suspensus à Confessore ministrando non efficitur irregularis.*

CONSILIVM IIII.

1 DVbitatum est à quibusdam eruditis, an sit verum id, quod sentire videtur Ioannes Cassianus lib. 2. cap. 16. de canonic. nocturnarum oratio. & psal. modo. nempe cõmunicantẽ suspenso ab oratione propter delictum incurrere excommunicationem, saltem minorem. ait enim per eiusmodi communionem videri communicare cum tradito Sathanæ, quo nomine

nomine Apoſt. vocat excommunicatum maiore excommunicatione. 2. ad Corinth. 5. & conſtat communicantem excommunicato excommunicatione maiore regulariter incurrere minorē, & frequenter maiorem, cap. nuper, & cap. concubinæ. de ſent. excomm. & cap. cum excommunicato, & cap. quoniam multos. 11. q. 3. Sed contrarium eſt tenendum, quia nemo vllam pœnam incurrit ipſo iure, niſi expreſſo iure id caueatur, iuxta gloſſ. ſolennem receptam in cap. fin. de iur. patronat. & nullo iure talis excommunicatio fertur. Tum quod omnis eccleſiaſticus ſuſpenſus ab officio, eſt ſuſpenſus ab oratione per definitionem ſuſpenſionis à nobis poſt alios traditam in Man. Confeſſ. cap. 27. num. 151. at nemo hactenus dixit communicantem ſuſpenſo ab officio excommunicari. Ergo non eſt dicendum. 2. q. 4. cap. conſuluiſti, & §. conſideremus. de trient. & ſemiſſ. col. 3. Tum denique quod ſuſpendi poteſt quis ab oratione ob peccatum, quod tantum eſt veniale, vt tradimus nos in d. cap. 27. nu. 159. & per tale peccatum veniale non traditur quis Sathanæ, nec perdit charitatem, ſiue gratiam gratum facientem, cap. vnum. §. criminis. 25. diſt. Addo, quod ſuſpenſus ab oratione per confeſſarium non incurrit irregularitatem. Quibus eſt conſequens regulariter communicantem eiuſmodi ſuſpenſo, cum nullo iure id caueatur, non incurrere irregularitatem: & irregularitas non contrahitur, niſi in caſibus à iure expreſſis, cap. is qui, de ſent. excommunic. lib. 6. per cuius textum, & rationem gloſſ. memor. in ver. iure. ait ſuſpenſum ab officio, vel communione à confeſſario, contraueniendo ei, non incurrere irregularitatem.

DE POENIT. & remiſſ.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio rapientium naufragorum res non erat reſeruata.*
2 *Naufragorum res, vt eas dominis reſtituant, vel ignoranter capientes, licet non reſtituant, Bulla Cœnæ non excommunicantur.*
3 *Excommunicatio bullæ in naufragorum res rapientes cur non relaxanda.*
4 *Abſolui magis merentur actu reſtituentes, quam reſtituere promittentes.*

CONSILIVM I.

EPiſcopus cuiuſdam inſulæ miſeratus animabus ſuorum ſubditorum rapientium naufragorum bona, ſupplicabat, aut quod quo ad illam inſulam

insulam excommunicatio prædicta relaxaretur, vel quod in articulo mortis sibi dicta excommunicatio esset reseruata, vel saltem quod sibi daretur facultas absoluendi eos, qui restituere non poterant. Quæritur an prędicta, seu aliquam partem concedere dicto Episcopo expediat?

1 Quod annuendum sit oratori, facit, quod Concil. Lateranen. in cap. excommun. de raptor. quod hanc excommunicationem induxit, nemini reseruauit absolutionẽ: & in tempore Caiet. casus episcopalis erat, ipso testante, verbo excommunicatio, cap. 23. in fine: quinetiam hodie videtur episcopalis, nisi quo ad eos, qui rapuerint, aut scienter ipsi sibi acceperint, aut ab alijs rapta, aut accepta similiter scienter receperint;
2 horum enim solam excommunicationem reseruat bulla; & consequenter, qui acceperunt bono animo seruandi ea quibus oporterer restitui, aut ignorantes ea esse rapta, aut ex naufragio accepta, aut fuisse naufragorũ, licet nolint restituere, & sint in mora restituendi, & ob hoc sint excommunicati per Concil. Lateranense, non tamen excommunicantur per bullam Cœnæ: & fauorabile est rem redire ad suam pristinam naturam, l. si vnus. §. pactus, ne peteret. ff. de pact. cap. ab exordio. 35. dist.

3 Quod autem non sit annuendum, facit primo, quod hæc reseruatio fuit facta ad reprimendam procacitatem, & crudelissimam cupiditatem habendi bona naufragorum valde miserandorum, & ad deterrendum omnes à tanta crudelitate; quæ deterritio, siue timoris incussio magis necessaria est quo ad inhabitantes littora marium, & insulas, quam quo ad inhabitantes continentem, & loca mediterranea, quod hæc frequentius in illis, quam in his contingunt: & ita aut quo ad omnes videretur relaxandus hic rigor, aut non quo ad illos, pro quibus petitur.

Secundo, quod eadem ratione, qua esset relaxanda prædicta bulla Cœnæ quo ad regiones in petitione contentas, esset relaxanda quo ad omnes alias similes terras Italiæ, Germaniæ, Belgię, Galliæ, & Hispaniæ, quod non videtur decere, stante prędicta bulla, quę satis stricte, vt prędictum est, loquitur.

4 Tertio, quod orator non videtur petere potestatem absoluendi, nisi pro ijs, quibus non suppetit facultas restituendi: & non minor, immo maior ratio suadere videtur, vt qui possent soluere, & actu soluerent, absoluerentur, cum penitus tollant culpam, quam qui solum promittunt, arg. l. minus est habere actionem, quam rem. ff. de reg. iur.

Quarto, quod parum videtur decere, vt Sanctitas sua in sua solenni bulla decernat, ne incidentes in eam, absoluantur ab alio, quam ipso, & in articulo mortis, nisi sufficienter cautione prestita; & quod nunc permitteret absolui extra mortis articulum cum sola promissione de restituendo, cum suppeteret facultas, quod raro habebit effectum, saltem in foro exteriori.

Quinto, quod forte longe magis conueniret saluti animarum eorum,

pro

pro quorum fauore petitur hęc indulgentia, quod Sanctitas eius admoneret oratorem, & suos suffraganeos, vt præceptum illud grauissimum de publicanda sua bulla in omnibus ecclesijs, saltem semel in anno, sine vlla negligentia, & cura maiore obirent, & exequerentur, quo ad hanc clausulam, in locis maritimis, quam in alijs, & quod curiones, & curati sępe declararent in suis parochijs vim huius clausulę.

Quare iuste, & ęque responderi posse videtur, vt ordinarius absoluat prędictos in omnibus casibus, in quibus per prędictum Concil. Lateran. incurritur, exceptis his paucis, quas prędicta bulla reseruauit Sedi Apostolicę ob prędictam crudelem, & immanem auaritiam ipsis Anthropophagis horrendam, quod Deo, iuri, auctoritati bullę cęnę, & tam horrendis criminibus arcendis conuenire videtur mea sententia. Sal. &c.

SVMMARIVM.

1 *Papa reuocare potest indulgentias omnes à prædecessoribus concessas.*
2 *Præceptum iustum, & decens differunt, nec de vno ad aliud infertur.*
3 *Papa statim creatus indulgentias, vt putat Viguerius, non reuocat, sed gratias, & indulta ad beneficia.*
4 *Indulgentias tantum plenarias ante annum Iobelæi Papa vt reuocet.*
5 *Facultas absoluendi ab omnibus peccatis non est indulgentia, nec per bullam Iobelæi reuocata.*
6 *Cautela abundans nemini nocere debet.*
7 *Indulgentię quæstuariæ omnes reuocatæ.*

CONSILIVM II.

LEo X. visitantibus ecclesiam Treuerensem, & peccata sua confitentibus concessit, vt ab omnibus peccatis, etiam reseruatis, absolui possent. Clemens VII. dictam ecclesiam deuote visitantibus, & ei aliqua sua bona distribuentibus certorum dierum indulgentiam concessit.

Quæritur an gratiæ prædictæ sint derogatæ, vel ex eo, quod, vt Viguerius de instit. Theologiæ cap. 16. §. 6. dicit, Summus Pontifex à principio suæ creationis reuocat indulgentias per prædecessores concessas; vel ex eo, quod Clemens VII. anno Iobelæi reuocauit indulgentias à prædecessoribus concessas?

1 Ad difficultates præfatas respondeo primo, certum esse, quemlibet Pontificem Maximum pro sua summa, quam habet, potestate, posse reuocare omnes indulgentias concessas à suis prædecessoribus. Tum arg. cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & c. proposuit. de concess. præb. Tum quia

quia nullus præceſſorum ſuorum poteſt imponere ipſi legem, quæ ſuam poteſtatem tollat, vel minuat, cap. innotuit, de elect. l. penult. ff. de recept. arb. Tum quia licet deceat, vt beneficia principum ſint permanſura, cap. decet, cum ſimilibus de reg. lib. 6. non tamen eſt neceſſe, neq; aufert illa decentia poteſtatem reuocandi ea, nec faceret reuocationem
2 iniuſtam, licet nonnunquam faceret indecentem: quia iuſtum præceptũ, & decens differunt, cap. magna, de voto. & notat. in cap. fin. de priuileg. lib. 6. quatenus habet decere Epiſcopum dicere, vel audire quotidie miſſam, quem tamen ad id non teneri diximus poſt alios in Manu. Confeſſ. cap. 21. num. 2. & decet ſeruare omnia conſilia Chriſti, non tamen eſt præceptum, cap. quisquis 14. quæſt. 1. §. fin. 4. diſt. gloſſ. celebr. in ca. quis autem. 20. diſt.

Secundo, quod difficultas primo poſita non tangit ius, nec potentiam reuocandi, ſed tantum factum, an ſcilicet quilibet Papa ab initio ſuæ adminiſtrationis reuocet indulgentias à ſuis prædeceſſoribus conceſsas, quod dixit vir pius, & eruditus, vbi ſupra.

3 Tertio, quod prefatus Viguerius videtur dixiſse id deceptus ab aliquo, qui putauit per regulas Cancellariæ, quas in craſtinum ſuę aſſumptionis reuocat Papa, reuocare omnes gratias, & indulgentias, quas prędeceſſor fecit. quod tamen non eſt verum: nã regula decima, propterea quod habet verbum, *gratias*, & verbum, *indulta*, videri poſſet alicui dormitanti reuocare omnes indulgentias nondum lucrifactas, cum ſint quædam gratię, & quędam indulta; nullatenus tamen id facit: quandoquidem ſolum reuocat gratias expectatiuas, & indulta beneficiaria conceſſa adquærenda beneficia eccleſiaſtica, vel ad nominandum ad ea, vel conferendum illa; ſicut & regula 11. reuocat vniones eorundem beneficiorũ nondum ſortitas effectum; & regula 57. & duę inſequentes, quę tractant de indulgentijs, neque gloſſ. illarum vllam de huiuſmodi reuocatione mentionem faciunt, immo meminerunt indulgentiam perpetuam.

4 Quarto, quod eſt alia reuocatio, ſiue ſuſpenſio indulgentiarum, quam ille non meminit, quęq; fit ante quemlibet annum Iobelæum: & an per illius lapſum reuocet, vel an poſt eum Papa illum reuocet, diſputaui olim ipſe in comment. c. in leuitico. de pœnit. diſt. 1. notab. 28. & poſtea anno Iobelęo proximo in vrbe, vbi typis excuſſus eſt iterum ille commentarius auctus tribus notabilibus, ſcilicet 32. 33. & 34. & in 32. continetur bulla indictionis anni Iobelæi facta à S. D. N. Gregorio xiij. cum gloſſis non omnino pœnitẽdis, & in 33. inſeritur bulla ſuſpenſionis indulgentiarum factæ ob annum Iobelæum, cum gloſſis, in quarum vltima tractamus de reuocatione illius ſuſpenſionis, facta mẽtione de diſputatione facta in d. not. 26. cuius, vt copiam loquendi habeat D. conſulens, idemq; D. meus colendiſſimus, tradam cum hoc reſponſo vnum exemplar compaginatũ, ſed nudum tegumento, ne nimis conſtet portatuo.

5 Quinto,

5 Quinto, quod ſuſpenſiones præfatæ Gregorij xiij. & prædeceſſorum eius factę ob Iobelæum, licet non ſint reuocatæ expreſſe, nec tacite, nihil tamen obſunt votis D. conſulentis: quoniam, vt ego in gloſſ. prædicta monſtro, per illas ſolum fuerunt ſuſpenſæ indulgentiæ plenariæ. & dubium primum patticulare, quod proponitur, non eſt de indulgentia plenaria, nec non plenaria, ſed de facultate abſoluendi à peccatis reſeruatis Papæ alibi, quã in bulla cœnæ domini, quæ longe alia res eſt, quam indulgentia, vt in prædicto commentario not. 20. Et ſecundum proponitur de reuocatione indulgentiæ non plenatiæ, ſed tantum certorum dierum, & annorum, quam non fuiſſe vnquam per præfatas ſuſpenſiones reuocatam in præfata gloſſa, & præfato notab. 28. ſine vllo ſcrupulo concluſimus.

Sexto, quod clauſula, qua Clemens vij. derogauit eis, quæ poterãt ſuæ conceſſioni obeſſe, nihil obeſt dutationi, & perpetuitati præfatarum gratiarum, & indulgentiarum; immo prodeſt: tum quia corroborat illam & poſita ad augendum, non debent operari diuerſimode, neque è con-
6 trario, cap. fin. de verborum ſigni. & l. rem legatam. ff. de optio. leg. Tum quia abundans cautela non nocet, l. teſtamentum. C. de teſtam. ex qua id ibi adnotat Bal. cum ſimil. & conceſſiones prefatæ abſq, illa clauſula valuiſſent, & fuiſſent perpetuę; ergo à fortiori cum illa.

Septimo, quod nihil obſtat votis d. conſulentis cap. vlt. de refor. ſeſſ. 21. Concil. Trid. quatenus prohibet, ne occaſione indulgentiarum detur facultas colligendi eleemoſynas; ſiquidem non ex hoc gratias ante conceſſas derogat.

7 Octauo, quod licet non ſit verum id, quod prefatus vir pius Viguerius dixit ab aliquo deceptus, eſt tamen veriſſimum, quod Pius V. per quandam extrauag. ſuam reuocauit omnes indulgentias, & peccatorum remiſſiones à ſe, & à ſuis prædeceſſoribus, & ſucceſſoribus conceſſas, & in poſterum concedendas quibuſcunq; perſonis, & pijs locis, pro quibus conſequendis manus ſunt porrigendæ adiutrices, & quæ quæſtuandi facultatem quomodolibet continent; per quam arbitror eſſe reuocatam indulgentiam præfatam conceſſam à Clemente vij, viſitantibus prefatam eccleſiã Treuertenſẽ certis diebus, & diſtribuentibus ei aliqua ſua bona ſecundum deuotionem; quoniam indulgentiam concedere diſtribuenti aliqua bona ſua pro indulgentia conſequenda, eſt indulgentiam concedere manus adiutrices porrigenti, & dare facultatem aliquo modo quæſtuandi. Nec obſtat clauſula derogatoria derogatoriarum appoſita conceſſioni præfati Clementis vij. quia per clauſulas derogatorias præfatæ extrauag. Pij V. latiſſime derogatur omnibus clauſulis derogatorijs, quæ alicubi poſſint inueniri, habendo illas pro vt de verbo ad verbum expreſſis, quę ſecundum ſtylum curiæ ſufficit, non obſtante aliquorum doctorum opinione ſcribentium in cap. accedentes, de præſcrip.

& in

& in l. ſiquis. ff. de leg. 3. An autem omnes gratiæ præfati Clementis ſint reuocatæ, an illæ ſolæ, quæ ad indulgentias pertinent, non poteſt ſatis ſecure reſponderi, niſi lecto tenore bullæ, arg. l. inciuile. ff de legib. & quia ponderandum eſt, quæ illarum principaliter, vel æque, aut minus principaliter conceſſæ ſint.

Nono dicendum, gratiam præfatam præfati Leonis X. ſi non continet alias clauſulas, non eſſe reuocatam; quia per eam non conceditur indulgentia, & remiſſio peccatorum, ſed quædam diſpenſatio longe ab ea diſtans, vt palam in præfato notab. 28. traditur.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius erga pœnitentem ruſticum quomodo ſe geret.*

CONSILIVM III.

RVſticus, qui inter confitendum aſſerit ſe à ſuo Parocho non ſolere, nec ſolitum eſſe interrogari de numero peccatorum, nec etiam de ſpeciebus blaſphemiæ, ſed Parochum ipſum contentum eſſe, ſi ipſe Pœnitens dicat, ego blaſphemaui Deum, & ſanctos omnibus, vel pluribus modis, ac pluries,

Quæritur primo, an ſit cogendus ad reiterandas confeſſiones, vel non?

Secundo, an in caſibus prædictis, dato quod non ſint Pœnitentes cogendi ad reiterandas confeſſiones, ſaltem obligatus ſit confeſſarius interrogare dictum Pœnitentem, vt explicet quoties toto tempore vitæ ſuæ ſibi videatur blaſphemaſſe Deum, hoc, & hoc modo, & quoties Sanctos, hoc vel alio modo, & ſic de alijs peccatis, quorum numerum ex prænarrata ignorantia numquam expreſſit? hoc tamen etiam durum admodum eſſet tam ruſtico pœnitenti, quam confeſſario, qui in effectu cogerentur ad repetendas omnes confeſſiones.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo, non eſſe obligatum huiuſmodi ruſticum ad reiterandas huiuſmodi confeſſiones bona fide factas, per ea, quæ tanguntur in propoſitione quæſtionis.

AD SECVNDAM reſpondeo, non ſolum huiuſmodi Pœnitentem obligari ad confitendum numerum veriſimilem peccatorum, quem in aliis confeſſionibus non fuit confeſsus, ſed etiam confeſſarium obligari ad dicendum ei, vt confiteatur veriſimilem numerum peccatorum mortalium à ſe admiſſorum, quem antea non fuit confeſsus: quæ res certe dura eſt & pœnitenti, & confitenti; tamen ita ſcriptum eſt, non ſolum lege humana in c. omnis. de pœniten. & remiſs. ſed etiam diuina euan-

euangelica,ratione naturali cõfirmata à S. Thoma,& aliis,& etiam à nobis in Manual.c.6.num.16.& in c.conſideret.de pœnit. diſtin.5. nu. 5.& 41.& ſatis declaratum in Concil.Triden.ſeſs.14.canone 7.ibi, *Omnia,& ſingula peccata mortalia,quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur etiam occulta.quæ ſunt contra duo ultima Decalogi. præcepta &c.*

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius an pœnitentem ruſticum debis interrogare debeat.*

CONSILIVM IIII.

AN confeſſarij audientes ruſticorum cõfeſſiones teneantur interrogare eos,an de omnibus ſuis peccatis in præcedentibus confeſſionibus accuſauerint ſe ſecundum numerum, etiam ſi credant in alijs ſuis confeſſionibus ſufficienter fuiſſe confeſſos?

Et quid,quando ex probabili coniectura confeſſarius putat, quod ruſticus nec confeſſus, nec interrogatus ſecundũ numerum in pręcedentibus confeſsionibus fuerit?

Et quid, quando pro certo confeſſarius ex diſcurſu confeſsionis tenet, dictum ruſticũ nec interrogatũ, nec confeſſum fuiſſe de numero?

1 Ad has tres quęſtiones reſpondeo,quod mea ſententia confeſsarius non tenetur interrogare confitentem, etiam ſi ſuſpicetur eum non fuiſse confeſsum numerum, modo putet ſe ſatis bene confeſsum fuiſse, niſi cõfitens interrogaret, an debuiſset id facere, vel aliqua de cauſa diceret, ſe id non feciſse: quia id non videtur iure cautũ, nec ulla efficaci ratione probari; & quia qui nimis ęmungit, elicit ſanguinẽ, c. denique. diſt.4. Prouerbiorum cap.30.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriarum actionem de decentia, & non de præcepto remittere tenemur.*
2 *Odium, & rancorem malum,non iniuriarum actionem,quis remittere debet.*
3 *Inimicum generali,non ſpeciali amore diligere debemus.*
4 *Confeſſarij ne facile abſolutionem iniuriam paſſis negent ob hoc.*

4 *Iniuriam passi iniurios salutare non tenentur, nisi ob scandalum.*
5 *Iniuriam post oblatam satisfactionem remittere renuens sic monendus.*
6 *Ieiunare debet, qui alias credit se à tentatione carnis vitium iri.*

CONSILIVM V.

ANtonius noctu occidit filium cuiusdam pauperis mulieris, & cum via iuris ipsa vindictam prosequeretur, certis pactis, & modis remissi accusationem ipsi Antonio, inter quæ illud erat, vt ipse Antonius teneretur exul esse à loco, vbi patrauerat homicidium. Adueniente autem quodam die Paschæ, præfatus A. per internuntios cum omni submissione, & humilitate petijt veniam à præfata matre offensæ à se illi irrogatæ, & quod paratus erat omnem pœnitentiam subire, vt illi arbitrio boni viri satisfaceret; dum tamen licerei ei domum redire, & inter suos agere: quæ assentiri renuit; vnde causa ad Vicariũ Episcopi delata, interdixit ne absolueretur. Quæritur quid iuris.

1 Multa in hoc casu concurrunt, ob quæ præfatam matrem deceret, & perdeceret misereri prædicti Antonij, & mollire cor suum ad uolendũ, & faciendum, quæ ab eo tam submisse, tantaq; cum reuerentia petuntur; quale est illud Matthæi 5. *Diligite inimicos vestros, & benefacite eis.* & quale illud Ioannis 3. *Non diligamus lingua & verbo, sed opere & veritate.* qualia sunt multa, quæ adducit Gratianus per totam 90. dist. præsertim in cap. si quis contristatus. ibi. *Si quis contristatus noluerit reconciliari patri suo, satisfaciente eo, qui contristauit, acerrimis maceretur inedijs, vsque dum grato animo satisfactionem recipiat.* Et super omnia illud orationis dominicæ, quod prædicta mater quotidie dicit Deo, *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.*

2 Quod autem de necessitate salutis, & præcepti, & sub pœna peccati mortiferi non teneatur, & quod possit absolui à confessario, licet nolit facere præfata, quæ ab ipsa petuntur, facit, quod licet iniuriam passus teneatur remittere odium, & rancorem, quem concepit in iniuriantem, non tamen tenetur remittere actionem iniuriarum, uel alia remedia, quę iura ei tribuunt ad quærendam satisfactionem debitam sibi, iuxta glos. 3 sing. & receptam in d. c. si quis contristatus. & quod licet iniuriam passus teneatur diligere iniuriantem in genere, ita quod non eximat ab amore generali, quo prosequitur in communi omnes, nec ab oratione generali, qua orat pro omnibus in communi; non tamen tenetur de necessitate salutis amare illum speciali amore, neque orare pro ipso speciali oratione, neque monstrare illi signa specialis amoris, loquendo, conuersando, & alia similia exhibendo extra casum necessitatis extremæ, vt firma ratione concludit S. Thomas communiter receptus 2.2.q.25.art.8. & 9. 4 vbi Caiet. admonet Confessarios, ne facile denegent absolutionem iniu-

riam

tiam paſſis nolentibus alloqui eos, qui ſibi fuerunt iniurij; niſi ex eo ſcandalum aliquod oriretur, ob quod euitandum huiuſmodi iniuriam paſſus teneretur de neceſſitate ſalutis illa exhibere; quale non videtur occurrere in hoc caſu, in quo nulla neceſſitas extrema id exigit, nec ullũ tale ſcandalum imminere videtur: attento quod prædicta mater remiſit accuſationem, quam habebat aduerſus prædictum Antonium cum certis pactis, & modis, quæ ob ſeruari poſſunt ſine legis diuinæ violatione.

5 Admonenda tamen eſt prædicta mater, difficile ſibi eſſe, & futurum eximere ſe ab omni odio, & rancore prædicti Antonij, nolendo annuere petitioni tam honeſtæ poſt tantam ſatisfactionem, & tantorum malorum paſſionem tam ſubmiſſe & reuerenter factam; & quod, ſi experitur tentati ſe adeo à ſpiritu maligno ad prædictum odium, & rancorem concipiendum, quod probabiliter credit ſe uictum iri à tentatione, niſi huic petitioni, annuat, tenetur ad annuendum: & quod nolentem id facere

6 confeſſarius non debet abſoluere, arg. eorum, quæ S. Thom. receptus ait in 2.2. q. 147. ar. 3. nempe quod iure naturali tenetur ieiunare is, qui probabiliter credit ſe uictum iri à tentatione carnis, niſi ſe ieiunio præmuniat. An autem tanta tentatione prædicta mater agitetur, an non, conſcientiæ ipſius, & confeſſarij eius relinquendum eſt, arg. gloſſ. ſingul. in §. ſed et aliæ. Iuſt. de actionibus, & cap. ſignificaſti. de homicid. Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Locare meretrici operas, ſeu domum, abſque conſenſu in peccatum, licet.*
2 *Peccatrici inſeruiens, non cooperando in peccato, non peccat.*
3 *Peccatori ſeruire, conſentiendo aliquo ex nouem modis, non licet.*
4 *Peccatori ſeruire licet etiam ijs, ſine quibus non peccaret.*
5 *Peccatori obſequium exhibere ob bonum finem licet.*

CONSILIVM VI.

AN quæ, cum meliorem non reperiat conditionem, cogitur, conuenta mercede menſtrua, tanquam ſerua meretrici publicæ inſeruire, poſſit ſine peccato mortali eidem expoſitę peccato præſtare infraſcripta obſequia: ſuppoſito, quod in peccatum dominæ nullo modo conſentiat, nec ei placeat, ſed maxime diſpliceat?

Primo, an Amaſio venienti, quem ſcit ideo venire, vt cum domina peccet, poſſit oſtium domus aperire?

Secundo, an eandem ad vineam, vel domum Amaſij euntem comitari poſſit, ſciens quod ibidem ſolent peccare?

Tertio, an iubente domina posſit lectum ſternere, quem ſcit ideo ſterni, vt in eodem cum Amaſio dormiat?

Quarto an, posſit Amaſio literas deferre, per quas domina eundem Amaſium rogat, vt ad ſe veniat, ſciens ideo vocari, vt ſimul peccent?

Quinto, an iubente domina poſſit dicere Amaſio, domina mea te expectat, vt ſecum hac nocte cœnes, ſciens futurum, vt dormiat cum illa?

Sexto, An idem circa prędicta ſit dicendũ de illa, quæ dictę meretrici non locauit abſolute operas ſuas menſtruas, ſed particulariter rogata præſtat modo unum, modo aliud ex ſupradictis obſequijs?

Septimo, An, quæ inſeruit in illa domo, in qua dominus domus tenet concubinam publice loco vxoris, posſit prędicta ſeruitia præſtare?

1 Reſpondeo primo, quod hi caſus non videntur eſſe minus graues, quã quotidiani, & quod habent quandam cognationem cum quibusdã, quę ipſe tango in Manual. confeſſ. in c. 17. num. 195. in quibus eſt illud, an quis posſit iuſte locare domum ſuam ei, quem credit illa male uſurũ, puta ad exercendas vſuras, ad meretricandum, & ad ſimilia. Vbi tandem concluſi, quod quamuis non liceat cuipiam locare domum ſuam uſurario ad exercendas vſuras, nec meretrici ad meretricandum, nec periuro ad periurandum, neque alicui peccatori ad peccandum; licet tamen locare ipſis ad viuendum, ſine tamen vllo conſenſu in peccato.

2 Secundo, quod huic videtur conſonans, poſſe quem inſeruire peccatori in alium finem, quam peccandi, vt vſurario ſeruit ruſticus in colendis agris, medicus in curando eum à morbo, ſartor in fingendo ei veſtes, coquendo panem, vendendo carnes, & id genus alia faciendo.

3 Tertio, quod nemo poteſt alteri inſeruire conſentiendo peccato, & quia ſunt nouem modi conſentiendi ei, vt diximus in d. Manual. c. 11. num. 13. & cap. 17. num. 17. & 130. ideo oportet ad hoc, vt ſeruiens peccatori non peccet, caueat ne conſentiat vllo illorum nouem modorum contentorum in illis duobus ſenarijs.

Iuſſio, conſilium, conſenſus, palpo, recurſus,
Participans, mutus, non obſtans, non manifeſtans.

In quibus includitur qui iuuat, & fert opem, vt in d. cap. 11. nume. 13. exprimimus. Et ita omnis, qui adiuuat ad peccandum, videtur peccare, etiã ſi pigeat peccati, & diſpliceat, quod peccet is, quẽ iuuat. Quod plurimum vrget ad damnandum peccati omnes, de quibus hic quæritur: quia omnes hi videntur conſentire iuuando.

4 Quarto, quod per ſupradicta de locante domum meretrici, quæ in d. Man. cap. 17. latius traduntur, dicendum videtur, non omnem qui iuuat eũ, qui peccat, iuuare peccantẽ, ita vt peccet, etiam ſi iuuet in eo, ſine quo non peccaret: licet enim meretrix non meretricaretur, ſi non ederet, biberet, vel haberet habitaculum, vel illas, vel illas veſtes, non tamen

per

per ibi dicta peccat, qui locat ei domum, vel vendit carnes, vel vinum, aut fingit veſtes, modo non faciat hæc illi ad finem, vt peccet, ſed ad alium honeſtum finem, puta, vt de re, & opera, & induſtria ſua, quærat ſibi pretium, vel iuſtam mercedem, ex qua uiuat honeſte.

5 Quinto, quod ex his uidetur colligi ratio defendẽdi omnes prædictos à peccato, ſaltẽ mortifero, modo, ut in caſu ꝓponitur, nõ placeat eis peccatum, & faciant obſequia prædicta ob aliquẽ bonũ finẽ, puta, eo quod debent illa cauſa officij ſui, uel ob iuſtam mercedẽ: licet enim hæc officia, & obſequia ſint ualde coniuncta peccato, non tamen ſunt in ſeſe, & ſuapte natura peccata; & ideo ſeiungi poſſunt à peccato per finem diuerſum, & ſeiunctum. Aperire enim oſtium, ſternere lectum, deferre literas inuitatorias ad cœnam, non eſt ſuapte natura peccatum, licet ſcribere illas, ut poſt cœnam peccet, ſit peccatum, ob circunſtantiam mali finis. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Balneatores, qui nudas mulieres lauant, non ſunt abſoluendi.*
2 *Maritus ſodomiticum actum cum vxore tentans abſque animo conſumandi, peccat.*
3 *Peccatum vnum committit pluries poſt fornicationem oſculans.*

CONSILIVM VII.

QVæritur primo. magiſter balnei habet duo hypocauſta ſeu balnea, in quorum altero admittit mulieres, quas tamẽ nudas per iuuenes nudos, opertis tantum membris genitalibus, mandat lauari; dubitatur an ſit abſoluendus. Nam pœnitens adducit per ſe conſuetudinem & permiſſionem. Item & quod dicti iuuenes eius pueri aſſerunt ex uſu non ſolere iam amplius niſi raro eas concupiſcere, uel de tactu luxurioſe delectari. Et quid de illis qui utuntur opera puerorum incipientium, qui in principio ſolent quaſi ſemper mortaliter peccare, dum dictum exercent miniſterium.

Secundo quæritur. uxoratus, dum uult ab uxore debitum exigere, ut magis delectetur, incipit cum uxore actum ſodomiticum citra animum illud perficiendi, prout nec perficit, immo tandem ſeminat in legitimo uaſe; dubitatur an hæc actio ſit peccatum mortale, & an ſufficiat, ſi pœnitens dicat, tetigi meam coniugem tactu illicito, uel teneatur explicare factum clarius.

Tertio quæritur, quidam fornicatur cum amica, & poſtea delectationis cauſa multoties eam deoſculatur cum intentione iterum non fornicandi, an unum dicatur peccatum, uel multiplex.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo quod non videntur absoluendi, & quod non est consuetudo, sed corruptela contra legem naturalem, & diuinam, & quod ea, quæ allegantur contra hoc, sunt excusationes ad excusandas excusationes in peccatis, per ea quæ insinuantur in Manu. conf. c. 4. num. 31. vsque ad 36.

2 AD SECVNDAM quæstionem respondetur, scilicet, quod in casu illius videtur tantum esse peccatum tactus illiciti.

3 AD TERTIAM quæstionem respondetur, quod semel tantum videtur peccare quo ad necessitatem confitendi numerum, qui post vnã fornicationem cum amica habitam, eam vigesies osculatur, non ad iterandam fornicationem, sed ad maiorem delectationem: quia illa omnia oscula videntur consequentia fornicationis iam habitæ, vt in vltima editione nostri Man. confes. cap. 6. num. 18. diximus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Scire quæ quisque teneatur Christianus explicite.*
2 *Ignorantia iuris excusat, nisi sit diuini, vel humani, quod quis scire tenetur.*
3 *Consulens superiores, credens eos habere sufficientem scientiam, etiam si erret, non peccat.*
4 *Consulens virum communiter pro bono, & docto habito, satisfacit.*
5 *Opinionem eligens, quam putat rationi conformem, satisfacit.*
6 *Consulens doctorem, vbi sunt diuersæ opiniones, cogitur sequi, quam doctor diffinit.*
7 *Dubitans, agere nequit, nisi ex aliquibus rationibus in alteram partem inclinet.*
8 *Scrupulus à dubio vt discernatur.*

CONSILIVM VIII.

PRimo quæritur, quid generaliter debeat quilibet Christianus scire sub pœna peccati mortalis, maxime vir nobilis, cui familiam, & vassallos gubernare incumbit?

Secundo quæritur, dato quod scit omnia requisita etiam ad suum statum, an si faciat aliquem actum, qui est peccatum mortale, tamen ille eum fecit ex ignorantia, nesciens esse mortale, excusetur à mortali?

Tertio quæritur, an subditus, qui dubitat aliquem actum esse mortalem, satisfaciat de hoc interrogando aliquem eius superiorem, videlicet episcopum, eius vicariũ, vel parochũ, & an si illi constasset prædictos suos superiores esse ignorantes, & illiteratos, sequendo eorum consilium, eo quod

eo quod sunt sui superiores, satisfaciat, etiam si in illa ciuitate sint alij doctiores, quos posset consulere?

Quarto quæritur, an si nollet in præcedenti casu consulere superiores, si satisfaceret suæ conscientiæ sequendo consilium alicuius Theologi in dicta ciuitate communiter pro docto reputati, & bonæ famæ, sine eo, quod aliam diligentiam, & inquisitionem faciat de sua doctrina, vel bonitate, præter vniuersalem de eo opinionem, & famam?

Quinto quęritur, an, si interrogando duos exprædictis Theologis, in quibus non cognoscitur notabilis excessus in doctrina, vel virtute, & illi essent contrariæ opinionis, si tenetur alium tertium consulere, an poterit vnam illarum opinionum sequi? & an possit sequi illam, quæ minus suo iudicio satisfacit, cuius contraria ei conformior cõmuni videtur, eo quod ei videtur temeraria arrogantia, cum sit laicus, & illiteratus, velle se iudicem constituere inter duas duorum Theologorum literatorũ opiniones?

Sexto quæritur, an, si prædictus Theologus, quem de dubio consulit, dicat ei prædictam opinionem esse cõmunem Theologorum, quamuis alij viri docti contrarium teneant, possit consulens cui maluerit se opinioni conformare? cum Doctori illi graui, & virtuoso permittitur dictam opinionem scribere, tenere, sustentare, & docere.

Septimo quæritur, an qui vult aliquam actionem facere, & tempus illi desit ad consulendum aliquem Theologum de modo, quo debeat illam sine Dei offensa facere, quem nequit consulere sine iactura aliquorum bonorum, vel magna suæ domus incommoditate, &c. si potest tuta conscientia dictam actionem exequutioni mandare secundum dictamẽ suæ rationis post factam orationem, qua Deum deprecetur, ne permittat, vt sua diuina bonitas in ea offendatur, an teneatur prædictam occasionem, in qua suæ familiæ, ac statui maximum commodum euenire potest, relinquere potius, quam sine prædicto consilio aliquid facere, in quo dubitat aliquod peccatum fore posse?

Octauo quęritur super differẽtia inter scrpulũ, & rationabile dubium, nempe, quod scrupulum potest quis, & debet à se abijcere, & contra eum facere, dubium autem tenetur consulere: quæritur in quo cognoscetur aliquid esse scrupulum, vel dubium: nam alias idem esset teneri quem consulere, an talis actus sit ne scrupulus, vel dubium, ac teneri consulere omnes scrupulos, qui se suę conscientiæ obtulerint. & in omnibus prędictis dubijs præsupponitur solum quæri, quid teneatur quilibet facere sub pœna peccati mortalis.

Ad omnes has octo quæstiones in generali respondeo, quod sicut ipsę sunt generales, ita earum responsa generalia erunt, in quorum applicatione ad casus particulares tanta erit difficultas, quod ex responsione nesciet quilibet decisionem dubij colligere in omni casu particulari.

1 AD PRIMAM respondeo, quod quilibet Christianus, vt Christianus, etiam si Papa, vel Rex sit, debet, & sufficit scire 12. vel 14. articulos nostræ fidei, & 10. decalogi præcepta, & sancta generalia ecclesiæ præcepta: quamuis si aliud habeat officium, vel statum, teneatur ea discere, quæ ad suum prędictum vel officium, vel statum necessaria sunt de præcepto sciri, vel secum habere viros doctos, & consiliarios literatos quo ad illas res, in quibus alienum consilium sufficit.

2 AD SECVNDAM dico primo esse vnam ex difficilioribus iuris quęstionibus humani, scripti, & diuini in materia morali; & quod potest super illa bonus aliquis liber componi super eius radicibus, ac ramis non parui valoris, & necessitatis, descendendo ad particularia. Secundo, quod communiter ignorantia, de qua loquitur quęstio, excusat coram Deo, & in foro conscientiæ, nisi fuerit alicuius iuris naturalis, vel humani, quod omnes suę conditionis, artis, & status sciunt, vel scire tenentur.

3 AD TERTIAM dico, quod non satisfacit suæ conscientię, si credit, quod suus ordinarius, parochus, vel confessor sunt ita ignorantes, vt dubio eius nesciant satisfacere; sed si ipse bona fide coram domino crederet, quod ipsi habent sufficientem scientiam, satisfaciet, etsi dubiū suum ab alijs peritioribus non interroget, casu etiam, quod reperiatur; quia nemo tenetur in dubijs suis doctiores consulere, sed sufficit cōsulere idoneos ad ea dissoluenda, maxime, si superiores sint; quia pauci sunt eminentes reperti: & quamuis esset melius istos consulere, sed deus ex præcepto non obligat ad melius bonum, licet circa illud consilium det; quia ipse contentus est bonitatis præceptæ, etiam si alia maior detur ex consilio ipsius.

4 AD QVARTAM respondeo, quod satisfaciet talem virum consulere, si ipse bona fide credit esse talem, quem fama publica indicat; quia sufficienter satisfacit præcepto, quod habet circa dubia sua consulenda; & multę circunstantiæ dari possunt, quibus ei non expediat suum ordinarium, vel parochum in dubijs suis consulere.

5 AD QVINTAM respondeo, quod satisfaciet eligendo vnam ex dictis opinionibus, eam tamen eligendo, non quia gustui suo placet, sed quia ei cōformior rationi videtur, vt in quæstione proponitur, propter rationem ibi allegatam; & quia non tenetur ex præcepto melius consilium mundi inuestigare, nec etiam doctiores illius prouinciæ consulere, sed sufficit consulere idoneum, secundum suum, & communiter aliorum iudicium.

6 AD SEXTAM respondeo, quod dupliciter potest respondere doctor consultus dubio alicui, in quo duæ sunt opiniones contrariæ, quarum vna est communis, & altera grauissimorum doctorum. Primo fatendo, quod vtra illarum potest iuste teneri. Secundo, dicendo, quod iudi-

iudicio ſuo vna earum eſt vera, alia vero non, etiam ſi ſit communis. Si reſpondit primo modo, poteſt conſulens, quam voluerit illarum, ſequi. Si autem reſpondit ſecundo modo, non poteſt ſequi, niſi eam, quam doctor conſultus definit eſſe veram, ſi aliunde ipſi non conſtat contrarium; quia cum conſilium petat ad illud ſequendum, ſi aliud non inuenerit melius, non poterit ſuo iudicio opinionem, quam ipſe iudicat falſam, tenere, & ſequi.

7 AD SEPTIMAM dico, quod ſi reuera dubitat talem actum eſſe mortalem, necne, non debet illum facere, donec ab illo dubio exeat. nam alias, vt ait D. Tho. anteponeret, ac præferret amicitiam creaturæ amicitię creatoris. Dixi *ſi reuera dubitat*, ideſt, ſi non inclinat magis ad credendū vnum, quam aliud: nam ſi ex aliquibus rationibus inclinaret magis ad credendum eſſe bonum, quam eſſe malum, poterit per illas ſcrupulum deponere, & quodlibet aliud dubium, & facere id, quod ſibi bonum videbitur ſine alia conſultatione, defectu cōmoditatis ad conſulendum.

8 AD OCTAVAM dico, quod vni eius parti ſatis reſponſum eſt in quęſtione præcedenti. & ad aliam reſpondeo, quod regula vera ad diſcernendum ſcrupulum à dubio, eſt, quod dubium eſt, quando intellectus non magis in vnam, quam in aliam partem inclinat, & ſcrupulus eſt argumentum vel apparentia, quæ intellectui repreſentatur contra id, quod ſcit, quod latine vocatur, ſcientia; vel contra id, quod firmiter credit ita eſſe, quod latine dicitur fides, aut credulitas; vel contra id, quod ipſe cogitat verum eſſe, etiam ſi id firmiter non credat, quod latine dicitur opinio; vel contra id, quod intellectus nec tenet pro vero, nec pro falſo, quod latine dicitur dubietas, vel dubitatio; ſicut nos clarius, quam alij, in multis locis diximus, in noſtro Man. cap. 27. nu. 279. & in cap. nouit. de iudicijs in rub. nu. 43. & de pœnit. diſt. 7. cap. ſiquis autem. à num. 9. vſque ad 25. inferendo, quod licet nulli horum quatuor, ſcilicet ſcientię, fidei, opinioni, & dubio alię compatiantur, ſcrupulus tamen compatitur omnibus, & ſingulis earum, eo quod non eſt, niſi argumentum vel apparentia, quæ contra illa quatuor poteſt haberi. Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſiones vt iterabit pœnitens, quando confeſſor non habuit facultatem eum abſoluendi.*

CON

CONSILIVM IX.

A Sacerdos audiebat multorum confessiones. B. persuadens sibi illū habere potestatem audiendi confessiones, eidem sæpius confessus est: inde ad plures dies declaratuit A. ipsi B. non habuisse iurisdictionem ad audiendas ipsius confessiones. Quæritur, an, post quam hoc rescium B. teneatur ad reiterandas confessiones factas ipsi A.?

1 Respondeo, quod est obligatus ad reiterandas prædictas confessiones, potest autem facile reiterare illas, si ambo sunt in eadem ciuitate, vel possunt conuenire in eodem loco, procurando, quod prædicto confessario fiat facultas audiendi confessionem prædicti pœnitentis, quod facillime faciet vicarius Papę, vel Pœnitentiarius Maior, vel proprius parochus pœnitentis, & facta ista facultate reconfiteatur ei dicendo, Ego confiteor tibi hac vice omnia peccata, quę confessus sum tibi alijs tribus uicibus, & præterea illa, & illa, quę postea commisi, &c. Et sufficit quod cōfessarius prędictus meminerit illa peccata, vel pœnitentiam, quam pro eis imposuit, vel quod paulo plus, vel minus recordetur statum vitę ipsius, quem ei significauit in prædictis confessionibus, per ea quę habentur in nostro Man. confess. c. 9. num. 16.

SVMMARIVM.

1 *Absoluendus an sit ab omnibus, qui vnum, vel alterum peccatū ob ignorantiam linguæ nouit confiteri.*

2 *Confessor periclitantes in naui audiens, nisi integre confessos, non absoluat.*

CONSILIVM X.

QVæsitū fuit primo, an absoluēdus sit ab omnibus peccatis Aethiops in Brasilica prouincia seruiens, qui solum vnum, vel duo confitetur peccata, ita vt à confessore intelligatur, & omnia vult, & conatur confiteri, licet propter linguę impedimentum non possit?

Secundo, an confessarius, periclitantium confessiones in naui audiens, licite possit eos absoluere, interrogationibus debitis non pręmissis, & forte minus integre confessos.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondetur affirmatiue, quod Aethiops seruiens in prouincia Brasilica potest absolui sacramentaliter ab omnibus peccatis suis, si solum vnum vel alterum tantum confitea-

teatur, ita vt intelligatur à confessario, & omnia velit confiteri, & conetur id facere, licet non possit proferre propter ignorantiam linguę, ita vt confessarius alia intelligere nequeat, per ea quę tradimus de mutis & alijs ignorantibus linguam confessariorum terrarum, in quibus degunt, in Manu. Confess. cap. 21. num. 36.

2 AD SECVNDAM respondetur primo, quod non licet sacerdoti audienti confessiones nautarum & rectorum periclitantium in naui fluctibus iactata confitentes sibi peccata, priusquam perficiant cõfessiones, aut saltem confiteantur omnia peccata mortifera sibi tum occurrentia, absoluere, vt audiant etiam alios periclitantes. Tum quia confessarius est iudex, vt definit Cõcil. Trid. ca. 6. sess. 14. & iudex nõ debet ferre sententiam de rebus, quas minime nouit, l. de qua re. ff. de iudi. Tum quia confessio, quę non est integra omnium peccatorum, non est legitima, cap. omnis. de pœnit. & remiss. & confessio integra est vna trium partium principalium ad Sacramentum pœnitentię requisitarum, sine quibus illud subsistere nequit. Tum quia faceret contra monita illius distichon. *Qui binos lepores vna factabitur hora, Vno quandoque, & quandoque carebit vtroque.* Secundo, quod neque debet omittere interrogationes, quas de precepto tenetur facere, vt breuius possit audire confessionem alterius, per easdem rationes supradictas: quamuis sic eas, ad quas faciendas de consilio tantum tenetur.

SVMMARIVM.

1 *Confessarius vt debet impedire ne peccatum sibi confessum iterum committatur.*

CONSILIVM. XL.

MVlier tacito nomine conuentum, in quem veste virili religiosa introducta ad malos fines fuerat, confessa fuit cuidam confessario, qui admonuit prelatum illius conuentus prefatum modum peccandi, vt illi obuiaret, & ille prefata dixit suo conuentui, confitentis & confessarij nomine tacito. Quęritur an in hoc fuerit peccatum aliquod admissum?

1 Respondetur primo, quod illa mulier diserẽte tacuit conuentum, in quem introducta fuit veste religiosa virili obducta, & indu ta. Secundo, quod prefatus confessarius non peccauit, immo bonum opus fecit, monẽdo prefatum prelatum illum peccandi modum in suo monasterio consuetum, ut obuiaret illi: quia, vt diximus in cap. sacerdos, de pœniten. dist. 6. num.

6.num.124. confeſſarius poteſt,immo debet impedire ne peccatum ſibi confeſſum iterum committatur,ſine reuelatione tamen confitentis:& præfatus confeſſor ita fecit:quia non reuelauit perſonam confitentis,& procurauit ne peccatum ſibi confeſſum iterum, vel pluries in illo monaſterio committeretur.Tertio,quod nec prælatus,qui præfata dixit ſuo conuentui ad impediendã iterationem tam fœdi peccati, ullatenus peccauit,immo bonum opus operatus fuit dicendo illa ſecreto ſine præfatę mulieris, & præfati confeſſarij reuelatione:& ita de bono opere nõ debet lapidari, iuxta illud Ioan.cap.10.Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus approbatum confeſſorem eligat, ſi per Iobelæum abſolui vult.*

2 *Confeſſarius virtute Iobelæi à conſidentia & alijs cenſuris reſeruatis abſoluere poteſt.*

3 *Epiſcopus examen ſibi à Papa commiſſum per alium exequi poteſt.*

CONSILIVM XII.

EPiſcopus poteſt eligere confeſſorem,quem voluerit:eſt quæſtio vtrũ hoc poterit facere,non obſtantibus verbis Iobelęi,quę dicunt, *& eligant confeſſores approbatos*,ſi hęc verba eos comprehendant? Secundo ſi poſſunt confeſſores abſoluere virtute Iobelęi in foro animę ab excommunicationibus incurſis propter ea, quæ continentur in motibus Pij V. de confidentia, & alijs, & in motu Gregorij XIII. de conuentione, & alijs rebus, quę feruntur pro habenda gratia, vel iuſtitia à Papa &c. Tertio,ſi epiſcopus poteſt committere examen à Papa ſibi commiſſum per hęc verba (*oneramus conſcientiam tuam &c.*) ſed non exprimitur nomen proprium?

1 RESPONDEO primæ quæſtioni. Epiſcopus prædictus virtute Iobelęi non poteſt eligere confeſſarium,niſi approbatum, eſto iure communi poſſet quemcunque prouidum, & diſcretum,cap.fin.de pœnit. & remiſ. tamen forma Iobelęi ſeruanda eſt, cap.cum dilecta,de reſer.cum annot. ei max. à Fel.

2 SECVNDAE reſpondeo, quod confeſſarius probatus, & electus poteſt abſoluere virtute huius à cenſuris prædictis, videlicet bullæ confidentiæ,& extrauag.de da.& promiſ.Sanctiſs. D.N.

3 TERTIA, ſuper quã multi multa,variaque,& contraria dixerũt,vt videre eſt,recitata eſt à Fel. cap. fin. §. his autem,de officio deleg. qui viſus

fuit

fuit conciliare opiniones contrarias, ſecundum cuius concordiam uiden tur prædicta uerba poſita in vim monitionis potius, quam in vim formæ delegationis; & conſequenter poterit per alium expedire negotium com miſſum. & ſi in caſu propoſito iure ordinario conueniret prædicto epiſco po, magis aptaretur ei hæc deciſio Rotæ in deciſione 14. de off. dele ga. in nouis, quæ in ordine omnium eſt 368. Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiarius maior occulto presbytericidæ publicam pœnitentiam imponere nequit, nec filijs eius inhabilitatem ad beneficia. num. 2.*

3 *Confeſſor pro occulto crimine publicam pœnitentiam imponens, deponendus.*

3 *Confeſſor de conſenſu iuſto pœnitentis ſicut poteſt confeſſionem reuelare, ſic & pro occulto peccato publicam pœnitentiam imponere.*

CONSILIVM XIII.

1 AN clauſula, qua Pœnitentiarius Maior ſolebat olim abſoluere preſbytericidas, ſit iuri conſona?

Dico primo illam ſecum pugnare, quatenus cõtinet, vt presbytericida ſic abſoluatur, vt crimen eius nõ detegatur, & poſtea vt ipſemet factis, & verbis confiteatur crimen ſuum.

Secundo, quod nullo canone pœnitentiali ponitur huiuſmodi pœnitentia presbytericidę: canon enim pœnitentialis ſuper hoc crimine, qui ponitur in cap. 2. de pœniten. & remiſs. ſolum habet, vt pœniteat 12. annis, & quod non contrahat matrimonium, & à militia deponatur.

Tertio, quod nullo canone imponitur ei pœna ipſo iure perditionis iuriſpat. eccleſiæ, vel feudi, vel aliorum bonorum; & quod licet ſummi Pœnitentiarij poteſtas ſit maxima, tamen eſt ordinaria, & inferior Papali; & ita iure communi non extenditur illa ad imponendam tam grandem pœnam, quæ non poteſt imponi, niſi expreſſo iure caueatur, iuxta gloſſ. ſingu. & recept. quæ penult. eſt, cap. fin. de iure patr.

2 Quarto, quod longe minus poteſt ſummus Pœnitentiarius imponere pœnam inhabilitatis ad beneficia eccleſiaſtica liberis huiuſmodi presbytericidę, cum etiam propter crimen hęreſeos non imponatur illa pœna, niſi filijs vſque ad ſecundam generationem per lineam maſculinam.

3 Quinto, quod qui confeſſarius huiuſmodi pœnitentiam imponeret alicui presbytericidę ſibi confeſſo, dignus eſſet depoſitione, & in carcerem perpe-

perpetuum inclusione per cap.sacerdos. de pœniten. dist. 6.& cap.omnis.de pœniten.& remissio.

Sexto, quod Confessarius, qui huiusmodi pœnitentiam imponeret, deberet legere d.cap.omnis.ibi, *caueat autem:* quamuis de consensu eius iusta de causa præstito, sicut posset reuelare confessionem secundum Sanctum Thomam communiter recep.contra Scotum, Ioan. Maior.& sequaces eorum, posset etiam pœnitentiam prædictam imponere: quam tamen iustam causam in crimine occulto nunquam, aut raro arbitror inuentum iri.

SVMMARIVM.

1 *Absoluere nequeunt mendicãtes à reseruatis episcopis pœnitentium, etiãsi in vrbe confessiones audiant.*

CONSILIVM XIIII.

AN mendicantes Romæ commorantes, vbi à Pontifice, nec eius vicario nulli sunt casus episcopales nec eis, nec alijs reseruati, possint absoluere extraneum venientem ad ipsos à casibus episcopalibus, qui de iure episcopis reseruantur, ac quos extra illos ordinarius dicti pœnitentis sibi reseruauit, tenendo opinionem Dominationis tuæ in Manual. Confess. c.27.num.263?

1 Respondeo, quod mea sententia non possunt. Tum quia secundum communem, quam contra Syluestrum in quæstione citata sequutus fui, non possunt mendicantes præsentati iuxta clem. Dudum. de sepulturis. absoluere à peccatis reseruatis Episcopo, cui sunt præsentati, nisi facultas fiat in id ab eo. Ergo à fortiori non poterunt absoluere à peccatis extero Episcopo reseruatis. Tum quia magno labore ibidem sustineo, quod præfati præsentati habentes casus episcopales Episcoporum, quibus præsentantur, possunt absoluere à casibus episcopalibus, alijs episcopis reseruatis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Absolui plene potest quisque in articulo mortis à quolibet sacerdote, sed consulte à proprio, si haberi potest.num.3.*

2 *Absoluendi in articulo mortis limitationem tollit Concilium.*

3 *Mortis in articulo nulla est reseruatio.*

4 Obe-

4 *Obediendum ſuperiori, poſſidenti, lite ſuper proprietate pendente.*
4 *Interdictus ab epiſcopo poſſeſſore, non poteſt, eo præſente, etiam in mortis articulo ab alio abſolui.*
5 *Interdictus vt vnus de Capitulo cur poteſt in ſacro ſepeliri.*
6 *Interdicto Capitulo non cenſentur ſinguli eius nominatim interdicti.*
7 *Excommunicatus notorie ob clerici percuſſionem, perinde vitandus, ac denunciatus.*
7 *Notorium non eſt, quod aliqua tergiuerſatione celari poteſt.*
8 *Interdictus, niſi prius citetur, denunciari nequit.*

CONSILIVM XV.

VTrum in mortis articulo abſolui quis à quocumque ſacerdote, proprio etiam præſente, poſſit.

1 Communis concluſio eſt, quod exiſtens in mortis articulo poteſt abſolui à peccatis, & à cenſuris, etiam reſeruatis, à quocunque ſacerdote ſimplici, argu. c. quem pœnitet. de pœnit. diſt. 1. c. quod in dubijs, de ſententia excommunic. iuncto c. ſiquis ſuadente. 17. q. 4. & alijs ſimilibus. ſed clarius, quam alibi, nouiſſime tradit Concilium Triden. c. 7. ſeſſ. 14. declaratum à nobis in Manua. c. 27. nu. 272. & melius in c. 26. num. 26. vbi tamen inſinuamus intelligendum eſſe, quando non eſt præſens ſuperior, vel proprius ſacerdos, ſecund. Innocen. in c. 1. de ſententia excomm. prope finē, vbi tenet, quod abſoluendus à Papa ob percuſſionem clerici, poſſit abſolui à quocunque ſacerdote, ſi aliquo impedimento corporali, vel alio impediatur ire ad ipſum, requiſito tamen prius epiſcopo, ſi haberi poteſt. ſequitur Sylueſter verbo confeſſor. 3. q. 6. & Sotus in 4. diſt. 18. q. 4. ar. 4. ceſſat enim eo caſu neceſſitas recurrendi ad alienum, vel ſimplicē ſacerdotē, dum præſens eſt proprius ſacerdos, vel ſuperior. arg. c. cum ceſſante.
2 de appellat. Nunc vero, altius re inſpecta, videntur contra iſtam limitationem facere uerba præfati Concilij Triden. ſcilicet, *in articulo mortis nullā eſſe reſeruationem*, & paulo inferius, *quod omnes*, &c. Moueor etiam, quod nullus claſſicus auctor poſuit hanc limitationem vſque ad Sylueſtrum, qui obſcure loquitur; Innoc. vero non loquitur de articulo mortis, ſed de alijs impedimentis non tam priuilegiatis: & verba Concilij Triden. non ſolum ſunt generalia, ſed etiam vniuerſalia, ibi, *omnes ſacerdotes*, & ibi, *quoſcumque pœnitentes*, & ibi, *quibuſuis peccatis*. & ita generaliter, & vniuerſaliter ſunt intelligenda, l. de pretio. ff. de publici. in rem actio. cum ſimil. Propter quæ puto concluſionem prædictam tenendam eſſe ſine præ
3 fata limitatione poſt Concilium Triden. quod determinat, quod in articulo mortis nulla eſt reſeruatio. quæ cōcluſio fauorabilis eſt animarū ſalutis quamuis crederem conſulte facturum, qui præſente ſuo parocho, vel ſuperiore, faciat ſe potius ab eo abſolui, quam ab alijs.

Quid autem, ſi eſt in articulo mortis interdictus ab epiſcopo, qui prætendi-

tenditur ab eo esse incompetens iudex,& pendet lis super proprietate,& non super possessione.& videtur idem dicẽdum de tali eẽo,ac de illo,qui iurisdictionem habet pacificam:quia obediendum est superiori possidenti,donec lis pendet super proprietate,c.1.vt lite pen.c.cum non liceat,de præscrip.c.nonne.8.q.4.& ideo,si moriatur absolutus à simplici sacerdote,non requisito episcopo,qui prẽsens erat,non est bene absolutus.

An autẽ potuit in sacro sepeliri canonicus sic interdictus tanquã vnus de capitulo ab hęredibus,vel cognatis, vel amicis;arbitror quod sic.Tũ quia,qui non est nominatim interdictus,iuste potest sepeliri,glos.notabilis in clement.1.verbo nominatim,& ibi textus de sepult. Tum quia per extrauagan.ad euitanda scandala.Martini V.nemo tenetur euitare excõmunicatos,nec interdictos,nisi fuerint denunciati.At hic,super quo consultatio vertitur,nec fuerat denunciatus,nec nominatim interdictus:quia aliud est capitulũ,aliud singuli de capitulo,c.eam te,de rescri.vbi late Felin.col.11.vers. aliud capitulum. Vnde licet denunciatum sit capitulum pro interdicto,non tamen sunt denunciati singuli de capitulo.

Non obstat dicere,quod interdicto capitulo,sunt interdicti singuli de capitulo,vt in c.romana. §.vniuersitatẽ,iuxta glos. de sententia excomm. lib.6.& interdicto populo, censentur interdicti singuli de populo,& interdicto clero singuli de clero.c.si sententia, de senten.excom. lib.6.quia non propterea singuli de populo,vel clero,censentur denunciati, vel nominatim interdicti.

Non etiam obstat,quod aliquando tenuerim in c.1.§.laboret.de pœnit. dist.6.nu.27.declarando præfatam extrauag.quod exceptio illius in fine posita,qua excipitur excommunicatus ita notorie,vt nulla tergeuersatione possit celari ob manuum iniectionem in clericum, extenditur ad omnes alios notorie excommunicatos, & etiam ad interdictos, & suspensos notorie,ad hoc, vt ante denunciationem euitari debeant: quoniam iste non erat ita notorie interdictus, etiamsi notorium esset capitulum esse interdictũ: quia potuit esse absolutus particulariter,& potuit esse priuilegiatus,ne interdici posset ab ordinario, vel ne generali personarum, vel capitulorum interdicto comprehenderetur; maxime quia illa qualis qualis absolutio,& illa litis pendentia efficiunt,ne res adeo esset notoria, vt nulla tergiuersatione possit celari,prout requirit finis prædictæ extrauag. & adeo notorietas ista tergiuersatione aliqua celari potest, vt cuilibet prætorio negocium faciat.

Non etiã obstat,quod facile dictus canonicus potest denunciari interdictus,& minime absolutus:quoniam hoc non potest fieri sine partis citatione,glos.in clem.1.verbo constiterit,de cens.& nec cũ illa,nec sine illa facta est facilis denunciatio; quod si fieret,postquam facta esset,posset exhumari sepultus,arg.c.sane.il 1.& c.sane.il 2.24.q.2.& c.sacris,de sepult. sicut illicitum fuisset eum sepelire,si antea denunciatio facta fuisset.

Non

Non etiam obstat dicere, quod præfatus canonicus peccauit coram Deo, iubendo quod in sacro sepeliretur: quia potuit excusari per ignorantiam inductam ex absolutione præfata, iuncta vulgari conclusione, quæ habet posse simplicem sacerdotem absoluere ab omnibus censuris in articulo mortis, glos. in cap. nobis, il. 2. de sententia excommun. quæ dixit etiam laicum id facere posse: & limitatio supradicta, quod intelligatur in absentia superioris, nunquam, vel raro inuenitur per aliquem textum expressa. Denique, licet ille canonicus male iussisset, potuit tamen ab hæredibus, cognatis, & alijs bene sepeliri: quia diuersa est in eis ratio, arg. præfatæ extrauag. quatenus habet, pet eam multum faueri, consuli, & prouideri communicantibus ijs, qui sunt ligati censuris, nihil autem ipsis ligatis. &c.

SVMMARIVM.

1 *Damnatis ad mortem pœnitentiæ sacramenta non neganda, & abusus est contraria consuetudo.*
2 *Sententiæ executio in criminalibus statim facienda, & cur. num. 12.*
3 *Eucharistia damnato statim morituro ob reuerentiam negatur.*
3 *Corpus Christi manere, donec species digerantur, verius.*
4 *Communicare semel in vita iure diuino tenemur, humano semel in anno. num. 8.*
5 *Damnatorum cadauera non sunt necessario ad sepeliendum concedenda.*
6 *Consuetudo negandi Eucharistiam ad mortem damnatis iuri diuino non refragatur.*
7 *Communicare an possit post cibum ægrotus, cuius vita an duratura sit in crastinum dubitatur.*
7 *Præceptis duobus concurrentibus, minus maiori credere debet.*
8 *Confiteri cur tenemur in articulo mortis, & non communicare.*
9 *Lex negatiua fortior affirmatiua cum illa concurrente.*
10 *Infirmus post cibum communicare potest, sed non damnatus ad mortem.*
11 *Damnatis ad mortem ministrari Eucharistiam lege nec vetatur, nec necessario concluditur.*
12 *Eucharistiam post sententiam intimatam, etiam vna tantum hora ante mortem, ministrari licet, nisi consuetudo vigeat contraria.*
13 *Eucharistia damnato inicciuno non ministranda.*

dominus, & cap. Iulianus. 11. q. 3. at fortius videtur præceptum de communicando, quam de non communicando præsumpto cibo; ergo. &c.

8 Pro parte vero negatiua facit primo, quod nulluni præceptum ecclesiæ potissimum videtur religiosius seruari, quam præceptum de non celebrando, & non communicando præsumpto cibo, vt experientia, quæ est rerum magistra, cap. quam sit. de elect. lib. 6. docet. Secundo, quod prædictus Sotus reprehendit vbi supra prædictum Ioannem Maio. qui nõ esset reprehendendus, nisi lex de non celebrando, vel non communicando post cibum, esset fortior lege de communicando in articulo mortis. Tertio, quod esto lex diuina præcipiat semel communicare in vita, & lex ecclesiç cõmunicare semel in anno, neutra tamen videtur obligare eum, qui semel cõmunicauit in illo anno ad communicandum in articulo mortis. Nec obstat, quod præceptum de confitendo obligat in articulo mortis secundum omnes: quia id verum est de habente peccatum mortale non confessum; quia cum obligetur ad confitendum illud semel in vita iure diuino, & semel in anno iure humano, & videat sibi tunc finiri vitã, tenetur illud confiteri; quæ ratio cessat in communione, & consequenter in tali damnato, qui aliquando communicauit: & ita concurrit effectu lex consultiua de communicando cum lege præceptiua de non communicando præsumpto cibo. ergo illa debet huic cedere, cap. quod præcipi-
9 tur. 14. q. 1. §. fin. 4. dist. Quarto, quod lex negatiua fortior est affirmatiua cum ea concurrente, l. 3. §. liberti. ff. de suspect. tut. vnde hoc ibi colligit Bart. & gloss. sing. secundum Cardin. ibi in cap. cum dilectus, verbo suspensus, de consecr. dum ait, plus tollere negatiuam, quam ponat affirmatiua. vnde & præcepta negatiua plus obligant, quia semper, & pro semper, quam affirmatiua, quæ ligant semper, sed non pro semper, secundũ Archid. & vtrumque Card. in cap. si peccauerit. 2. q. 1. quem sequuntur Panor. Felin. Dec. & omnes in cap. nouit. de Iudic. & ante illos omnes D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 3. & lex prohibitiua fortior est, quam permissiua, secundum Panorm. & latius Dec. in cap. nam. de constit. At lex de cõmunicando in articulo mortis, etiam si foret præceptiua, esset affirmatiua, & lex de non communicando præsumpto cibo est negatiua; ergo illa debet huic cedere.

10 Per hęc videtur tenenda hæc pars. Ad primum in contrariũ respondeo primo, quod infirmus excipitur ab illa regula negatiua satis expresse per iura in eo citata, damnatus autem ad mortem nusquã. Secundo, quod non est eadem ratio, quia damnatus ad mortẽ poterat pręuidere se damnandũ, idque sibi sua culpa euenturũ; & ita manere paratus ad damnationẽ subeundã; non autem potest infirmus regulariter id prævidere. Ad secundũ, quod Io. Maior. ibi multa falsa cõgerit, vt recte prædictus Sotus aduerit. Ad tertiũ, quod assumptũ in eo facit pro hac parte; nã, vt supra probatum est, lex de cõmunicando in articulo mortis est lex consultiua; & quãuis es-

set

ſet præceptiua, eſt affirmatiua; lex uero de non communicando eſt præceptiua, & receptiſsima, & negatiua, quæ duplici ratione eſt fortior altera; & ideo illi præferenda, iuxta aſſumptum argumenti, ſcilicet, legem fortiorem præferendam infirmiori.

11 AD SECVNDAM reſpondeo, quod pro parte affirmatiua eius facit primo, quod non eſt diſcedendum à regula, niſi cum expreſſe excipitur caſus ab illa, vel ratio neceſſaria concludit eſſe excipiendum, iuxta gloſſ. ſolennem in l. omnis definitio. ff. de reg. iur. & in rub. eod. tit. lib. 6. quæ probatur in l. 1. ff. eod. in cap. dominus. 32. q. 7. & quod regulariter omni fideli diſcreto poteſt miniſtrari Euchariſtia, cap. omnis vtriuſque. de pœnitentia, & remiſs. & nulla eſt lex, quæ vetet eam damnato ad mortem miniſtrari. Secundo, quod nulla etiam ratio eſt, quæ id neceſſario concludat; ſiqua enim eſſet, maxime foret illa, quod per ſumptionem eius liberaretur à poteſtate iuſtitiæ, quod non eſt verum, iuxta gloſſ. cap. quæſitum. 13. q. 2. & alia ſupra citata; ſed neque illa, quod tam cito morituro non debet miniſtrari: quia etiam id falſum eſt, & contra cap. is cui. 16. q. 6. & cap. quod in te. de pœnitent. & remiſſ. per quę probatur quod non ſolum poteſt licite miniſtrari cito morituris, ſed etiam debet, etiam tempore interdicti. Tertio, quod d. cap. quæſitum. probat eis, qui pro ſuis ſceleribus furca ſuſpenduntur, tradendam eſſe communionem poſt confeſſionem ſuorum peccatorum, eſſeque orandum pro eis, eorumque cadauera ſepelienda: quod & iam intelligendum eſſe uidetur poſt condemnationem eis notificatam.

12 Pro parte autem negatiua facit conſuetudo ſupradicta Hiſpaniarum, & Galliarum de non concedenda communione damnato eadem die occidendo. Iuſtificando vero illam conſuetudinem facit, quod pœna mortis ſtatim eſt exequenda regulariter, iuxta ſupradicta; & lex, & conſuetudo ſtatim exequendi ſententiam mortis, vel aliam valde indecoram iuſtificatur ex eo, quod per moram daretur occaſio damnato conſciſcendi ſibi mortem gladio, vel veneno, & cognatis eius moliendi mortem eius, antequam educatur è carcere, & machinandi alia, per quæ prece, pretio, vi, vel amore ab illa infamia publica liberetur. Quare arbitror licere, iure ſolo ſcripto attento, damnato adhuc ieiuno miniſtrare Cõmunionem eodem mane, quo occidendus eſt, ante tres, vel quatuor horas, immo & ante vnam, ſed non attenta conſuetudine contraria in terris, in quibus illa viget, quia per prædicta nulli iuri diuino eſt contraria, & eſt rationabilis, ac conſequenter ſeruanda, etiam ſi ſit legi humanæ contraria, cap. fin. de conſuetud. l. minime. ff. de leg. & l. 2. C. quæ ſit longa conſuetudo.

13 AD TERTIAM reſpondeo, quod ex deciſione præcedentium colligitur illius reſolutio, videlicet, quod pridie eius diei, quo eſt occidẽdus, non eſt tradenda ei communio, ſi iam pranſus eſt, nec ipſo manè diei, quo eſt occidendus, vbi conſuetudo de non dando legitime viget

præſcripta. vbi vero talis conſuetudo non eſt, crederem licere quidem de rigore iuris dare, licere item denegare ex cauſa reuerentiæ tanto ſacramento debitæ, de qua ſupra. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Scrupuloſus confeſſario ſuo probo, & docto credere debet.*
2 *Pœnitens confeſſario ſuo docto credens à culpa, & pœna excuſatur, licet ipſe erraret. num. 4.*
3 *Excommunicatus per contritionem ſuffragijs generalibus gaudet.*
4 *Scrupuloſus confeſſori probo, & docto non credens peccat, & habitum vitioſum ſe inquietandi facit.*
5 *Pœnitens tam in ijs, quæ ſunt facti, quam iuris, confeſſario probo, & docto ſe ſubmittat.*
6 *Scrupuloſus credendo confeſſario ſatisfacit, & ſibi medetur.*

CONSILIVM XVII.

QVidam ſcrupuloſus iudicat iuxta ſuum iudicium, ſe eſſe excommunicatum, & quampluribus excommunicationibus innodatum, & à iure, & ab homine, &c. & etiam Bulla Cęnę Domini reſeruatis; conſuluit ſuper his ſuum confeſſarium virum habitum pro docto, & probo.

Primo quæritur, an iſte conſulens tuta conſcientia poſſit, & debeat acquieſcere, ac credere reſponſis, & dictis ſui confeſſarij, etiam ſi dictus ſuus confeſſarius circa hęc quęſita erraret, eo quod in rei veritate iſte cõſulens, vt ipſe iudicat, ſit excommunicatus? &c.

Secundo, poſito, quod in rei veritate confeſſarius circa hæc erraret, & eſſet iſte conſulens in rei veritate, vt ipſe iudicat, excommunicatus, &c. quid dicendum ſit?

Tertio, quod ſi ita ſit, vt ſupra narratur, vtrum iſte conſulens ſubijciens ſe prædicto reſponſo ſui confeſſarij, & faciens quod ei confeſſarius dixerit, ſit in ſtatu ſalutis, & ſit particeps omnium bonorum? &c.

1 Reſpondeo, quod ſi confeſſarius eſt vir eruditus egregie, & pius inſigniter, quales ſolent eſſe magiſtri, & doctores, & confeſſarij Illuſtriſſimæ Societatis IESV, proculdubio, & ſine aliquo ſcrupulo poteſt, immo & debet credere; adeo quidem, vt mea ſententia non credendo, & non ſe eius auctoritate tranquillando, peccaret. Ratio eſt, quia, qui vbi, quando, & cur oporteat, nõ acquieſcit conſilijs peritorum, non poteſt eſſe immunis ab aliqua culpa per multa iura naturalia, diuina, & humana, quæ

quæ in hoc facile adduci poſſunt. Vnde ad primam quæſtionem reſpon deo, quod conſulens debet tranquillare conſcientiam ſuam, ſubiiciendo ſe humiliter iudicio prædicti confeſſarij.

2 AD SECVNDAM, quod huiuſmodi pœnitens eſſet omnino ſaluus, & liber ab omni pœna, quam mereretur propter dicta peccata, & cenſuras: licet in veritate eis irretitus eſſet; quia probabiliter credit ſe non eſſe ijs irretitum: non enim obligat nos Deus ad habendam ſciẽtiam, quæ non poteſt haberi à nobis, nec requirit illam in moralibus, ſed eſt contentus, vt operemur bene ſecundum probabilem credulitatem, quam habet eiuſmodi pœnitens credendo ſuo confeſſario, & magiſtro perdocto, perpio, & perbono; nam & qui credit alij viro bono prudenti bona fide, excuſatur ab omni peccato ſecundum omnes regulariter.

AD TERTIAM dico primo, quod huiuſmodi pœnitens eſt in bono ſtatu ſalutis, & gratiæ, & quod participat in omnibus bonis, quæ fiunt in tota eccleſia, perinde ac alij, qui non ſunt excommunicati: quo-
3 niam etiam vere, & iuſte excommunicatus poſt habitam contritionem gaudet ſuffragijs generalibus totius eccleſiæ, & communicat in omnibus bonis ſpiritualibus bonorum, perinde ac ſi non eſſet excommunicatus, vt poſt D. Thom. dixi in Manua. cap. 17. num. 17. & 18. nam ſolum peccatum mortale quem excludit à communicatione illa interna. Nec obſtat, quod ibi additur, id eſſe verum, quando ſatagit quærere abſolutionem: quod hic verum eſt; non enim aliter facit, quam viri doctiſſimi conſulunt, nec tenetur quærere abſolutionem, quam ei conſulunt non eſſe quærendam, etſi coram Deo male conſulerent, eo quod eorum au-
4 ctoritas excuſat ipſum ab omni culpa negligentiæ. Secundo, quod erit immunis ab omni culpa, & pœna in hoc ſęculo, & altero, credendo, & parendo conſilijs prædictorum confeſſariorum, etiam ſi illi errarent. Tertio, quod non tenetur quærere alios: quia ſufficit conſilium vnius confeſſarij talis; immo & mea ſententia peccaret, ſaltem venialiter, quærendo alios. Tum quia eadem ratione teneretur quærere alios, & alios in infinitum, quod eſſet ſtultitia fere mortifera. Tum quia, attenta ſua conditione naturali ſcrupuloſa, faceret habitum vitioſum inquietandi ſe in omnibus, & ſeparandi ſe ab illa tranquillitate, & pace Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, & quietat ſpiritum amantem Deum: & generare talẽ habitum vitioſum, eſt peccatum, ſaltem veniale; & contra procurare tranquillare ſe, ſubdendo ſuum iudicium humiliter iudicio peritorum, & piorum, eſt quærere habitum quietandi animum, per quem pax prædicta paulatim acquiretur. quod mea ſententia is dominus tenetur, ſaltem ſub pœna venialis culpæ, procurare, aſſuefaciendo ſe ad parendum iudicio
5 eorum, quibus ratio recta dictat eſſe parendum. Quarto, quod non ſolum tenemur acquieſcere iudicio eruditorum magiſtrorum, & doctorum confeſſariorum in ijs, quæ ſunt iuris, ſed etiam in ijs, quæ ſunt facti, quã-

do miſcetur aliquid iuris ſuper modo faciendi, vel non faciendi ea: & ideo doctoribus,& confeſſoribus iudicantibus ſatis explicatum eſſe hũc, vel illum caſum, & non eſſe plus temporis, nec diligentiæ adhibendum ſuper eius explicatione, credendum eſt; & male facit, immo ſuperbe, qui non vult humiliare ſe ad credendum medico ſpirituali, præſertim tali, qui non accipit alia ſtipendia, quam dirigere animam conſulentis in viam pacis: & ideo arbitror illum, ſub pœna peccati venialis ſuperbiæ, debere acquieſcere prędictis confeſſarijs conſulentibus ei, ſatis eſſe explicata quæ propoſuit, & non debere proponere ſimilia, terendo tempus in occupando mentem ſiliquis,& quiſquilijs, cum poſſet eam occupare in cogitando de Deo,& diuinis,& diuis in amando eum; & eos ſedato animo, & quieto. quod ſi cęperit facere, facile cognoſcet, quam puerilia ſint,quæ tractat,collata dulcibus alloquijs, quæ cum eis tractare debe-
6 ret. Quinto,quod proculdubio conſulens ſatisfacit conſcientiæ credendo prædicto confeſſario, & ſecundum eius conſilium audiendo miſſas quolibet die, & credendo humiliter, quod ipſe habet animam ægrotam ſcrupulis agitatam, & quod eius curatio, & ſalus dependet ex implemento præceptorum medici ſpiritualis, & non ex implemento ſui appetitus,& credendo,quod ipſe non eſt tam rectus iudex in ſua propria cauſa, quam eſt talis confeſſarius liber à tali ægritudine, credẽdo item, quod fallitur credendo,quod confeſſarius doctus,& pius ſit iudicaturus aliter, quam iudicat, ſi eius ſcrupulos audiret, cum debeat credere, quod nullatenus id diceret condemnando animam ſuam,niſi pro comperto haberet conſulentem decipi, & falli credendo,ſuadente diabolo,& ſua conditione ſcrupuloſa,eſſe aliquid,quod nihil eſt,& eſſe grata Deo, quæ diſpliceant ei,ſaltem venialiter, Equidem ex his propoſitis clare colligo eum laborare nimia curioſitate,& modo quod aiunt, *nodũ in ſcirpo quærit.* Quare conſulo ei amantiſſime, vt diffidat ſuo iudicio,& credulitati,& ſubmittat ſe omnino vt ægrotus medico ſuo ſpirituali, tamquam Vicario Dei, & ipſius præcepta,& conſilia ſeruet, vti præcepta, & conſilia Dei, qui nos ſaluet æternum. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Scrupulum vt quis tute deponere poſſit.*
1 *Mendax non eſt affirmans quod putat eſſe verum.*
2 *Credere poteſt quis quod firmiter opinatur.*

CON-

CONSILIVM XVIII.

QVæritur, an consulens alicui, quod potest scrupulum deponere, eo quod quidam ei dixit, sibi esse dictum posse consulere eidem, quod potest deponere illum, si dicat se non adeo firmiter credere, vt habeat pro certissimo, & indubitato, sed quod putat ita sibi esse dictum, & quod magis inclinat in partem affirmatiuam, quam negatiuã, an possit scrupulum illum deponere?

Respondeo primo, quod subtilis, & ingeniosa est hæc interrogatio, & cui forte non respondissem, nisi me ad id auctoritas interrogantis coegisset.

1 Secundo respondetur affirmatiue, quod potest deponere scrupulum. Tum quia ex parte interrogantis nulla fuit facta surreptio exprimendo aliquod falsum, vel tacendo aliquod verum necessario exprimendum; quia qui dicit simpliciter aliquid esse verum, non censetur dicere, ita credere illud esse verum, quod habet pro indubitato, sed solum quod putat id esse verum, & qui magis putat, & inclinat aliquid esse verum, quam contrarium, videtur dicere se putare id esse verum, & sic nullum falsum exprimit, neque tacet verum necessario exprimendum: nam, vt diximus nos in Manu. nostro Confess. cap. 27. num. 279. aliud est scire, & aliud credere firmiter, aliud opinari, & aliud dubitare: & qui putat verius esse aliquid, quam contrarium eius, licet non sciat, neque firmiter credat, opinatur tamen, & sufficit opinio, qua magis putat aliquid esse verum, quam contrarium, quia, vt traditur in locis prædictis, qui dubitat, non inclinat magis in vnam partem, quam in aliam. Tum quia consulens, qui consulit alicui posse scrupulum deponere, eo quod dixit sibi esse aliquid dictum, non solum videtur consulere in casu, quo firmiter credat ita esse, & proculdubio habeat, sed etiam si opinetur ita esse, siue quod idem est,
2 magis putat esse verum, quam contrarium. Tum quia in lib. post. Arist. tam ipse, quam cõmentatores eius docent, quod fides, & indubia persuasio producitur à motiuo, & libera voluntate; & ita qui habet opinionem ob aliquod motiuum, potest facile, si vult, firmiter illud credere: & ita dominus consulens potest, si vellet, credere firmiter id, quod opinatur. Tum denique, quod dominus consulens potest deponere prædictum scrupulum, etiam si non opinaretur amicum illum sibi dixisse contentum in informatione, propterea ignorat quosdam fecisse aliquid de rogatis ab eo; & quod nihil soluit eis, & tanto tempore remansit in illa bona fide credẽdi nihil per rogatum eius factum fuisse, & quod facile credere potest, quod si aliquid fuisset impensum pro ipso, vel in patiendo labores, fuisset petita solutio. Itaque mea sententia D. Consulens sine scrupulo potest prætatum scrupulum deponere. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio exorbitans à iure communi reſtringenda.*
2 *Priuilegium, dato aliquo, quod operetur, in alijs reſtringendum.*
3 *Facultas per iobelæum eligendi confeſſarium ad regulares extenditur.*
4 *Lex, per quam reditur ad ius antiquum fauorabilis, & amplianda.*
5 *Confitendi facultas alij, quam proprio, aliquoties vtilis.*
6 *Parochus negans licentiam confitendi alteri peccat.*
7 *Lex etiam odioſa includit omnes caſus, quos eius verba.*

CONSILIVM XIX.

AN regulares ex facultate conceſſa inſtar iobelęi omnibus Chriſti fidelibus eligendi idoneos presbyteros ſæculares, vel cuiuſuis ordinis regulares ab ordinario approbatos, quibus peccata ſua confiteãtur, poſſint ſæcularibus ſacerdotibus confiteri?

1 Pro parte negante facit primo, quod diſpoſitio exorbitans à iure communi eſt reſtringenda, cap. quæ à iure cum ſimilib. de regul. iuris lib. 6. & conceſſio prædicta exorbitat ab illo iure communi, cap. placuit, de pœn. diſt. 6. & ca. omnis, de pœnit. & remiſſio. quibus cauetur, vt ſuo quiſq; pro
2 prio parocho ſua peccata confiteatur. Secundo, quod priuilegium licet ita ſit intelligendum, vt aliquid operetur contra ius commune, cap. in his, de priuileg. & l. ſi quando. C. de inofficio. teſta. dato tamẽ aliquo effectu, quem operetur, debet reſtringi quo ad alios, ſecundum Panor. in cap. certificari. col. 3. de ſepult. quem, & alios relatos à ſe ſequitur Decius in cap. 1. col. 5. de reſcript. At conceſſio prædicta eſt priuilegiatiua, & derogatiua iuris communis, & poteſt operari quo ad regulares aliquem effectũ, ſcilicet confitendi quibuſcumque regularibus, ergo non eſt extendenda quo ad alium effectum, ſcilicet, quod poſſint confiteri ſæcularib.

3 Pro affirmante autem facit primo, quod conceſſio prædicta eſt generalis, & conſequenter generaliter intelligenda, l. de pretio. ff. de publi. in rem actio. & cap. ſolite. §. fin. de maiori. & obed. etiamſi aliqua maior ratio inueniatur in vna ſpecie, quam in alia, l. 1. §. quod autem, de aleæ luſu, & alea. & tradit poſt alios Decius in conſil. 669. num. 3. & conceſſio prædicta eſt generalis confitendi ſęcularibus, vel regularibus approbatis, er-
4 go generaliter eſt intelligenda. Secundo, quod lex, per quam reditur ad ius antiquum, eſt fauorabilis, & amplianda: quia res facile reuertitur ad ſuam priſtinam, & antiquam naturam, cap. ab exordio. 35. diſtin. & l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. vbi Iaſon adducit pulchra exem-

pla,

pla,quæ desumere potuit à Felin.in cap.cum accessissent,& cap.cum omnes.num.7.& seq.de constitutio.in quibus est illud Federici Senen. cõsil. 14.scilicet,quod licet exemptus non possit se subdere alteri prælato sine consensu sui proprij regulariter, fallit tamen,quando se subderet prælato,cui secundum ius antiquum subest. Cum ergo secundum iura antiqua quilibet Christianus cuilibet sacerdoti potuisset cõfiteri,arg.§.ecce.16.q.1.& ca.25.Concil.Trid.de refor.sess.23.& tradimus late nos in d.ca.placuit. num. 2. ad quod prędicta concessio facit redire subditos, censenda
5 est fauorabilis,vt nos vbi supra nu.37.dicimus. Tertio,quod vtile est populo Christiano,vt aliquoties detur facultas confitendi alijs, quam ordinarijs confessarijs.vnde Cõcil.Triden.ca.10.sess.25.de regularib.statuit, vt superiores Monialium,quas exhortatur, vt singulis mensibus sacram Eucharistiã assumãt,dent bis,vel ter in anno cõfessarios extraordinarios, quibus possint illæ confiteri. Quarto,quod D. Thomas in 4. lib. senten. dist. 17. q. 3. art.3. quæstiuncula 4. quem referimus post alios vbi supra num.119.communiter receptus sic ait,*Peccaret sacerdos,si non esset facilis ad prębendam licentiam confitendi alteri:quia multi sunt adeo infirmi,qui potius sine confessione morerentur,quam tali sacerdoti confiteri:vnde illi qui sunt nimis soliciti, vt conscientias subditorum per confessionem sciant,multis laqueum damnationis injiciunt, & consequenter sibi ipsis.* Per quæ posteriora opinor hanc partem affirmantem esse iure veriorem.

7 Non obstant oppositaiad quorum prius respondetur primo, quod licet lex à iure communi exorbitans sit restringenda, ita quod ad alios casus non extendatur,includit tamen omnes,ad quos verba eius secundum propriam significationem extenduntur, l. cum lege,adiuncta glos.& doctrina Franc.de Aretini.ff.de testa.quam Decius, Alciatus, & alij multis in locis sequuntur:& verba prædictæ clausulæ secundum propriam significationem comprehendunt hunc casum, vt palam est.Secundo respondetur, quod illud intelligendum est de lege exorbitanti odiosa, non autem de fauorabili:qualis est illa, per quam reuertitur ad pristinum ius; & talis est concessio contenta in prędicta clausula.

Ad posterius respondetur primo, intelligendum esse illud de odioso priuilegio,& prędiudiciali,quale non est hoc.Secundo,quod id procedit, quando verba eius per proprium significatum non extenderentur ad omnes alios effectus,& esset multo maior ratio,quare non deberent extendi ad eos.At concessio prędicta est fauorabilis,nemini prędiudicialis,saltem notabiliter:& eadem ratio suadet,vt extẽdatur ad sęculares approbatos, ac ad regulares approbatos:quia vtrique iure communi sunt alieni sacerdotes,& vtrique sunt approbati, & clausula prędicta utrosque parificat ratione approbationis. Adde quod tempore iobelæorum occurrit magna multitudo confiteri volentium, cui vix potest satisfacere quamlibet magna multitudo confessorum approbatorum: quod Papa concedens iobelæa

læa optime nouit.& ita vel hoc ſolo nomine, quod fauet animarum ſaluti,eſt fauorabilis conceſſio prædicta,iuxta gloſ.memorab.cap.ſciant cuncti.de electio.lib.6.& conſequenter amplianda,& non reſtringenda,cap. odia.de reg.iu.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Facultas edendi carnes in diebus ieiuniorum dicenti ſe nobilẽ,& infirmũ, valet,licet non ſit nobilis.*

CONSILIVM XX.

VTrum diſpenſatio de comedendo carnes diebus ieiuniorum,cum adiectione,extra Quadrageſimam, & de conſilio vtriuſque medici,dicenti ſe nobilem,& infirmum,valeat,eſto quod non ſit nobilis?

1 Reſpondetur primo, quod facile quis poſſet defendere non valere, arg.cap.ſuper literis,de reſcrip. & l. etſi legib. C. ſi contrarius, vel vtilit. publi. Secundo, quod defendi poteſt quod valeat, ſaltem de æquitate. Tum quod S.Sanctitas omnibus petentibus,cuiuſcunq; conditionis ſint, videtur concedere illam cum prædictis conditionibus.Tum quod clauſula illa,de conſilio vtriuſque medici,nõ poteſt verificari per nobilitatem, ſed tantum per ſolam infirmitatem.Tum quod in aliquo libello,commiſſione,vel priuilegio ponuntur multæ cauſę, etiam copulatiue ad operandum aliquem effectum,in quibus ſufficit, vt vna illarum,quæ illum operari poteſt, ſit vera, iuxta gloſſam, & ea, quæ latiſſime adducit Felinus ſuper ea in cap. 2. de reſcrip. à num. 22. At conſtat, quod ſola cauſa infirmitatis in caſu propoſito ſufficiebat ad obtinendum hoc priuilegium.ergo,&c.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſor ſecundus per Cruciatam electus poteſt ex cauſa pœnitentiam à primo poſitam mutare, non auditis peccatis, pro quibus poſita eſt.*

CON-

CONSILIVM. XXI.

VTrum ſecundus confeſſarius per bullam Cruciatæ electus poſſit commutare pœnitentiam impoſitam à primo, non auditis peccatis, pro quibus impoſita fuit.

1 Reſpondetur quod ſic, iuxta gloſſ. iuris optimam in cap. tempora. 26. q. 7. cui aliquas ſimiles allegat Dec. in cap. ac ſi clerici. §. de adulterijs, col. 3. de iudic. & hoc tenet ſimpliciter Ludoui. Roman. per illam gloſſ. & l. ſi hominem. ff. mand. in ſing. 460. cuius apoſtillator allegat multos idem tenentes: Quod tamen videtur limitandum, vt procedat concurrente iuſta cauſa id faciendi, & non alias, vt ſatis retoluit præfatus Dec. vbi ſupra, quem ea ratione ſequor, quod minor non poteſt diſpenſare ſuper lege maioris, niſi iuſta cauſa interueniat; etiamſi Papa conceſſerit poteſtatem diſpenſandi: quia diſpenſatio legis ſuperioris requirit cauſam, iuxta text. adiuncta gloſſ. in §. niſi rigor. 1. q. 7. & addita à nobis in Manu. confeſſ. prælud. 9. num. 15. Non autem arbitror cognitionem peccatorum confeſſorum primo confeſſario eſſe neceſſariam, ſed ſatis eſt cognitio cauſæ, quæ ad pœnitentiam commutandam iuſta videatur, nec requiritur probatio quo ad forum conſcientiæ, licet ſic quo ad forum exterius. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Cruciatam præſentis anni ſuſcipiens gaudet etiam gratijs in præcedentis anni bulla conceſſis, niſi &c.*

2 *Ova, & lacticinia aut piſces edere poſſunt habẽtes Cruciatam, alternis diebus, niſi veniat contra corporis ſalutem.*

3 *Ieiunare qui non tenetur, poteſt per Cruciatam in prandio piſces, & in cœna ova edere, ſed non vtrumque in vno prandio, ſeu cœna.*

CONSILIVM XXII.

AN ſuſcipientes Bullam Cruciatæ in iſto præſenti anno gaudeant indulgentijs, & gratijs per Bullam Cruciatæ in præterito anno conceſſis?

1 Reſpondeo, quod poterit frui priori Bulla quo ad illas clauſulas, quæ non ſunt ſublatæ per bullam poſteriorem. Tum quia gratia ſemel facta durat, donec reuocetur, vel ſuſpendatur, c. ſi ſuper gratia de officio deleg. lib. 6. Tum quia ſi ſuſpendatur, ſublata ſuſpenſione, remanet tam efficax, quam

quam erat ante ſuſpenſionem, arg. c. paſtoralis.de cauſ.poſſe.& proprie. & per poſita in caſu per poſteriorem bullam acceptam tollitur ſuſpenſio priorum bullarum.

BVLLAM prædictam Cruciatæ habentes an licite valeant ſimul piſces,& oua,ac lacticinia comedere?

2 Reſpondeo, quod poterunt interpollatis diebus,ita quod vno die comedant piſces,& alio oua,& lacticinia:quia quis poteſt renunciare fauori,& priuilegio ſuo,quatenus ius humanum tangit,l.quod fauore.C.de legib.cap.quod ob gratiam.de reg.iur.lib.6. & priuilegium, & licentia huiuſmodi datur in fauorem eius. Dixi *quatenus tangit ius humanum:* quia ſi eiuſmodi piſcium eſus eſſet ei mortifer, vel notabile ſalutis damnum,peccaret comedendo, non quidem eo quod tranſgreditur tenorem bullæ cõtinentis humanum præceptum, vel priuilegium, ſed quia contraueniret naturali legi diuinæ, qua prohibemur edere mortifera, vel notabiliter valde lęſura, potentes iuſte edere alia,vt tradimus in Man.confeſſ. ca.15. num.13.poſt Innoc.recep.in c.tua,de homicidio.

Secundo reſpondeo, quod non licet ei comedere piſces cum ouis, vel lacticinijs in eodem prandio,vel in eadem cœna.Quia uel non poteſt veſci piſcibus ſine damno notabili,vel poteſt.ſi non poteſt, peccat illos comedendo;ſi vero poteſt,caret neceſſitate comedendi ea;& conſequenter non poteſt comedere illa licite per tenorem bullæ, ergo nullatenus iuſte poteſt comedere illa ſimul in eodem prandio,vel cœna:quamuis non putarem eſum mortifere peccaturum, ſi comederet oua, vel lacticinia cum neceſſitate ea comedendi, & comederet tam parum piſcium, quod ſolum ei parum noceret, & non ſufficeret ad excuſandam neceſſitatem comedendi oua,& lacticinia:peccaret autem venialiter, eo quod ſuperflue,& cum aliquo damno ſine neceſſitate illos comedendi, immo cũ aliqua neceſſitate nocendi,ob gulam ederet illos.

3 Tertio,quod ſi excuſatur à ieiunio,& licet ei prandere, & cœnare,poſſet aliquando iuſte comedere eodem die in prandio piſces, comedendo in cœna lacticinia,vel contra comedendo lacticinia in prandio,& piſces in cœna: quia contingere poteſt, quod in altera illarum comeſtione habeat neceſſitatem comedendi lacticinia,& non in altera: ſed qua vice nõ haberet neceſſitatem comedendi illa,& commode poſſet veſci piſcibus, non deberet ea comedere: quia ceſſat cauſa edendi in bulla expreſſa. Salua.&c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus generaliter ab homine non denunciatus, ſicut ſi à iure, abſolui poteſt.*

2 Ex-

1 *Excommunicatus ab homine, & denunciatus, parte ſatisfacta, per priuilegium abſolui poteſt.*
2 *Abſolutio per Cruciatam in foro conſcientiæ tantum conſulit, niſi &c.*
3 *Abſolutio ab excommunicatione quo ad forum Dei quid operetur.*
4 *Abſolutus, quo ad Deum ab excommunicatione, etiam in iudicio vitari non debet, niſi id aduerſarius petat.*
5 *Boni viri eſt nulli nocendo alicui prodeſſe, vel certe velle.*

CONSILIVM XXIII.

AN mendicantes Religioſi ex priuilegijs ſuis, vel confeſſarij ordinarij ex priuilegio bullæ cruciatæ, poſſint abſoluere ab excommunicatione impoſita ab homine? Et quid poſſint cum pœnitente, qui eſſet denunciatus, vel notorius percuſſor clerici? Et ſi aliquis dictorum confeſſorum huiuſmodi excommunicatos abſolueret, quid operaretur talis abſolutio, ſaltem in foro conſcientiæ?

Secundo quæritur, cum quis incidit publice in cenſuram aliquam Pontifici reſeruatam, & ſatisfacit etiam publice, an ſufficiat tunc abſolutio confeſſarij, qui alias habet facultatem abſoluendi à tali cenſura, cum declaratione, quod talis pœnitens iam ſatisfecit, & abſolutus eſt?

1 Reſpondeo primo, quod excommunicatus generaliter ab homine, & nondum denunciatus, perinde poteſt abſolui, ac excommunicatus à iu-
2 re, per ea, quæ in hoc ipſe cito in Manu. confeſſ. cap. 27. num. 44. Secundo, quod etiam excommunicatus ſpecialiter ab homine, etiam denunciatus, & percuſſor notorius clerici, poſt iuſtam ſatisfactionem poteſt abſolui per præfata priuilegia, & bullas quo ad forum conſcientiæ tantum; quia per præfatas bullas, & etiam, vt credo, per præfata priuilegia datur poteſtas generalis indefinita abſoluendi excommunicatos à iure, vel ab homine, præuia ſatisfactione, abſque vlla exceptione; & ita æquipollet vniuerſali, iuxta gloſſam ſolemnem c. vt circa. de elect. lib. 6. & ita comprehendit omnes, cap. ſolitæ. ſub fi. de maio. & obed. cum concord. quia & nos credimus ſufficere veram impotentiam ſatisfaciendi, præſtita cautione ſibi poſſibili, ſaltem iuratoria, iuxta ea quæ diximus in præfato cap. 27. nu. 48. quamuis Sotus contrà teneat.

3 AD SECVNDAM reſpondeo, quod abſolutio præfata non videtur prodeſſe, niſi quò ad forum conſcientiæ tantum, niſi cruciata, vel priuilegium expreſſe daret facultatem abſoluendi quo ad vtrumque forum, per ea quæ diximus in dicto Manu. c. 26. nu. 31. & cap. 27. num. 150. Operabitur autem illa abſolutio, vt poſſit diuina recipere Sacramenta, & beneficia ſibi canonice collata; & poterunt omnes, qui ſunt certi de illa ab
4 ſolutione, licite ei communicare quo ad forum conſcientiæ; quin etiam, quod malus eſt, nec ab alio, quod ſciam, ſatis proditum, Epiſcopus, & a-

lij Iudices fori exterioris poſſunt etiam quo ad forum exterius communicare eius factis,dictis,& conuerſationi publicæ,& tractare ipſum qua ſi abſolutum,& diſſimulare eius excommunicationem, niſi aliquis aduerſarius peteret eum arceri,& caſtigari tanquam peccantem in leges prohibentes excommunicatis illos actus exteriores. Tum quia hoc modo abſolutus non eſt vere excommunicatus,nec conſequenter communicatur excommunicato.argum.l.in delictis.§.1.ff.de noxalibus. Tum quia boni viri eſt,nemini nocendo,alicui prodeſſe,vel velle prodeſſe,arg. cap.2. de poſtul. Tum quia hæc faciunt, vt priuatæ perſonæ, & vt tales ſciunt ipſum eſſe abſolutum; & ita nihil contra conſcientiam faciunt, nec conſequenter obuiant.c.fin.de præſcrip.Tum quia non tenentur ad arcendum eum tanquam Iudices, & ex officio Iudicis nobilis,nulla parte petente: quia non intereſt Reip. vt id faciant, cum vere tales abſoluti non delinquant, eo quod iudices non tenentur ad vtilitatem priuatam, niſi parte petente,procedere,l.4.§.hoc autem iudicium.ff.de dam.infec.Tum quia, frequenter ſacra Pœnitentiaria committit abſolutiones, & diſpenſationes in foro conſcientiæ tantum Epiſcopis,vt ipſimet abſoluant, & diſpenſent:& ita ſcientes ſcientia priuata rales eſſe abſolutos, vel diſpenſatos, non inquietent,neq; caſtigent vt Iudices, ignorantes id ſcientia publica, quæ habetur per allegata,& probata,qua debent duci,quatenus ſunt tales,l.illicitas.§.veritas ff.de officio præſid.cap.paſtoralis.§. quia vero. de off.deleg. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Cruciata ſuſpendens priuilegia piorum locorum, an conceſſa in ordine ad proximos ſuſpendat.*
2 *Cruciata priuilegia eorum,qui bullas accipiunt,non ſuſpendit.*
3 *Priuilegium edendi ouá,& lacticinia in ieiunijs,per Cruciatam non tollitur.*

CONSILIVM XXIIII.

QVæritur primo,quia in bulla cruciatæ datur facultas commiſſario, vt poſſit ſuſpendere facultates, & priuilegia conceſſa monaſterijs,& locis piis,&c.an ex hac commiſſione cenſeantur ſuſpenſa priuilegia dictis locis conceſſa in ordine ad proximos?

Secundo, quia dictus commiſſarius bullæ ſuſpenderat dicta priuilegia quo ad illos ſolum, qui non darent eleemoſynam pro dicta bulla,& reſpectu aliorum,qui darent eleemoſynam, illa non ſuſpendebat,quæritur

tur, an sit satis ad dicta priuilegia consequenda, quod religiosus confessarius det dictam eleemosynam pro bulla, an vero sit opus, quod pœnitens eleemosynam dictam faciat?

Tertio, circa dictam bullam Cruciatæ, quæ suspendit omnia priuilegia concessa quibuscunque locis, personis, &c. quo ad illos tantum, qui non dederint eleemosynam pro dicta bulla, dubitatur, an in India, vbi ex antiquo priuilegio omnes etiam Religiosi, & Sacerdotes vtebantur lacticiniis in quadragesima, vigiliis, &c. modo possint post publicationem dictę bullæ Cruciatæ uti eodem priuilegio, dando eleemosynam pro dicta bulla?

1 AD PRIMAM respondeo primo, quod quæstio videtur nimium generalis ad hoc, vt ei categorice responderi possit. Secundo, quod tale potest esse priuilegium Religiosi, quod uti posset eo erga pœnitentẽ, & tale, quod non posset. Si enim Religiosus haberet priuilegium audiẽdi confessionem omnium, qui eum elegissent in confessorem, posset accepta bulla omnes audire, qui eum eligerent; si autem haberet priuilegium audiendi omnes, qui eligerent eum de licentia ordinarij, non posset, nisi habentes illam, vel accipientes bullam, quæ eam saltem eminenter continet; nam tenor priuilegij est seruandus, & non extendendus, c. Abbate. de verb. sign. c. porro. de priuil.

2 AD SECVNDAM respondeo, quod omnia priuilegia religiosorum, & aliorum, ad quæ potestas suspendẽdi extenditur, erunt suspensa, facta suspensione à commissario, & desinent esse suspensa priuilegia eorum, qui bullas acceperunt; quia id sonant verba bullæ, à quibus non est recedendum, l. non aliter. ff. de legat. 3.

3 AD TERTIAM respondeo affirmatiue, & quod recte intellecta est bulla ab illis, qui dixerunt posse clericos, & religiosos virtute priuilegij antiqui, & generalis, adiuncta reualidatione reualidationis, comedere oua, & lacticinia diebus ieiuniorum. Quia meo iudicio non fuit intentio concedentis Cruciatam noue præcipere, ne clerici, & religiosi comedant ea, sed tantum quod non comedant virtute priuilegij huius Cruciatæ, etiam si accipiant bullam: & mens disponentis est attendenda, c. fi. de præb. l. in conditionibus. ff. de cond. & demonst.

SVMMARIVM.

1 *Gratiæ quæ per Cruciatam suspendantur, declarandum à Papa. numero 2.*

1 *Priuilegium, dato aliquo, quod operetur in alijs, restringendum.*

2 *Cruciatæ commissarius suspendit tantum gratias, quæ Bullæ acceptionem aliquo respectu impedire possunt.*

CONSILIVM XXV.

AN per bullam Cruciatę ſuſpendantur gratiæ,& facultates conceſſę hoſpitali N.etiam ſi ſint aliarum rerum, quam indulgentiarũ, & remiſsionum peccatorum.

1 Pro parte neganie facit primo, quod per prædictam bullam non videntur ſuſpendi omnes facultates conceſſæ à Sede Apoſt. in vniuerſum, ſed tãtum illæ,quæ uidentur eſſe ſimiles gratiis per eam conceſſis; licet aliquantulum differant ab eis. Tum quia priuilegium, licet ita ſit interpretandum,vt operetur aliquid contra ius commune,cap.in his.de priui leg.& l.1.ff.ad municipa.dato tamen aliquo,in quo id operetur, reſtringendum eſt,ne operetur alia,in quibus ſaltem non eſſet eadem ratio, ſecundum Panor.cap.cerificari.num.10.de ſepultu. & reſoluit Deci. poſt alios cap 2. de reſcript. Secundo, quod ex affirmante ſequeretur, quod facultas habendi altare portatile conceſſa epiſcopis in c. 1. de priuileg. lib. 6. & miſſam ante auroram, uel paulo poſt meridiem Dominicanis, cap.in his.eodem tit.& alię facultates conceſſæ epiſcopis per c.quia periculoſum.de ſententia excom.lib.6.& alia cap.citata per glo.d.c.vlt. eſſent ſuſpenſæ: facultates item mutandi officium diuinum alicuius diei in aliud alterius diei: facultas item audiendi leges facto monacho, vel perſonæ dignitatem habẽti: & facultas faciendi mane in die ieiunij ientaculum ſiue collationem, quam licet facere differendo cœnam in noctem:facultas item conceſſa Legatis Apoſtolicis, & Comitibus Palatinis conferendi gradus,& faciendi notarios; & omnis facultas diſpenſandi, immo & conferendi beneficia, portatilia, & lucri faciendi indulgentias conceſſas recitantibus roſarium,vel tertiam partem eius; & facultas conceſsa Academijs conferendi gradus: & facultates prædicandi,& audiendi confeſſiones factę multis religioſis,& aliquot clericis ſęcularibus eruditis,& dignitate ornatis: & facultas ne poſſit excommunicari, nec iudicari ab ordinario ſuo, & exemptionis: & denique omnia fere Apoſtolica priuilegia; cum omnia illa ſint gratiæ indulgentiæ,vel facultates ſimiles,vel differentes à gratijs,quæ per cruciatam conceduntur.quod videtur abſurdum,& ita non dicendum,l. nam quod abſurdum.ff. de bon. liberto.

Pro parte vero affirmante facit,quod cõtextus bullę Cruciatæ habet, quod Commiſsarius eius generalis poſſit ſuſpendere gratias, indulgentias, & facultates à Sancta Sede Apoſtolica,& à quibuſcumque maximis Pontificibus, vel eorum auctoritate conceſsas alijs, ſiue ſint ſimiles eis, quæ conferuntur per Cruciatam, ſine differentes ab eis. Et conſtat prædictum Commiſsarium ſuſpendiſſe omnes illas, iuxta formam facultatis ſibi factæ. At omnes indulgentiæ, & facultates conceſſæ à Sede Apoſtolica

lica prædicto hoſpitali N. ſunt ſimiles, vel differentes eis, quæ concedun tur per Cruciatam; ergo omnes illæ ſunt ſuſpenſæ.

2 His pro vtraque parte perpenſis, & multis aliis, quæ in utranque par tem perpendi poſſunt omiſsis, arbitror omnino huius reſolutionem ſpectare ad S.D.N. qui Cruciatam conceſſit: quem tamen arbitror non reſoluturum eam facile, niſi audita Maieſtate Regia, ad cuius petitionem illa conceſſa eſt. Secundo, quod eius reſolutio non pertinet ad ſummum Pœnitentiarium, neque ad eius prætorium, niſi ſpecialiter ei à Sua Sanctitate committatur. Tum quia id ex priori dicto ſequitur. Tum quia facultates eius nullatenus ad hoc ſe extendunt. Tertio, quod interim colorate poſſet teneri, quod non omnes facultates à Sede Apoſtolica quibuſcunque conceſſæ ſuſpenduntur, ſed ſolum illę, quæ ſunt ſimiles eis, quas Bullæ Cruciatæ concedit, & aliæ, quæ licet non ſint ſimiles, & aliqua ex parte ſint differentes, non tamen adeo ſunt ſeparatæ, vt aliquo reſpectu propinquo non poſsint impedire bullæ Cruciatæ acceptionem. Quarto, ex his inferri, quod ad reſpondendum certius huic quęſtioni, oporteret exprimere priuilegia, & facultates conceſſas hoſpitali prædicto, de quibus dubitatur, an per Cruciatam ſuſpendantur, vt reſponſurus poſſet arbitrari, quæ illorum comprehendantur ſub clauſula ſuſpenſionis, & quæ non. &c.

SVMMARIVM.

1 *Puniendus pro culpa alterius regulariter nemo. & num. 9.*
2 *Mereri, ſeu demereri poſt mortem, nemo poteſt. & num. 10.*
3 *Negligentia hæredis cauſare poteſt, vt anima teſtatoris in purgatorio detineatur num. 3. 4. & vlt.*
5 *Intellectus cap. in literis. de raptoribus. num 5. & 6.*
7 *Mortuus detrimentum ſentire poteſt ex eo, quod eleemoſynæ, quas mandauit, non ſoluuntur.*
8 *Puniri, & impediri, diuerſa.*

CONSILIVM XXVI.

QVæſtio eſt, an, qui teſtatus, vt centum, vel mille miſſæ celebrarentur pro liberatione animæ ſuæ à pœnis Purgatorij poſt mortem ſuam, tardius ab eis liberetur propter negligentiam executorum tarde celebrari facere procurantium dictas miſſas, quam ſi maturius ſtatim poſt mortem fierent.

1 Reſpondeo, pro parte affirmante facere primo, quod pro culpa vnius

alter non eſt puniendus,cap.quæſiuit,de his,quæ fiunt à mai.par.& l.ſancimus.C.de pœnis. Ergo pro culpa, & negligentia executorum non eſt retardanda relaxatio pœnæ, quam anima teſtatoris patitur in Purgato-
2 rio. Secundo,quod licet remiſſio aliquorum peccatorum fiat poſt mortem,meritum tamen,nec pœna non creſcit poſt illam, iuxta cap.qualis, 25.diſt.ibi, *Qualis hinc quiſque egreditur,talis in iudicio apparebit.* & iuxta illud Eccleſ.2.*Si ceciderit lignum ad auſtrum,aut ad aquilonem,in quocunq; loco ceciderit,ibi erit*. Ergo teſtator prædictus ante mortem ſuam meruit, quidquid iubendo celebrationem prædictarum miſſarum meruit; & per diligentiam,vel negligentiam hæredis non creſcit,nec decreſcit meritum eius:& cõſequenter remiſſio pœnę, quam meruit per prædictum iuſſum, non debet retardari per negligentiam hęredis poſt ipſius mortem admiſſam.

His tamẽ nõ obſtantibus,dico partem affirmatiuam eſſe veram.Primo quidem per ca.in literis,de raptorib.in illis verbis, *vt à peccato ſuo valeat liberari*. per illa enim ibi Papa iuſſit, vt hæredes cuiuſdam mortui cogerentur reſtituere quædam ab eo erepta, vt à peccatis ſuis ipſe valeret li-
3 berari,non obſcure ſignificans,quod negligentia hæredis in reſtituendo debita defuncti poteſt eſſe cauſa longioris detentionis animæ eius in pur-
4 gatorio. Secundo,quod per d.c.in literis. videtur confirmari id, quod vulgus ſuſpicatur,& affirmauit Angelus,ſcilicet, animas debentium aliqua non ſolui à pœnis Purgatorij,donec illorum debita ſoluantur; & conſequenter,quod negligentia hæredum,vel executorum pręmortui poteſt
5 retardare exitum animę luentis pœnas à Purgatorio. Tertio,quod non videtur obſtare huic argumento ſecundo id, quod alias reſpondiſſe me refero Salmanticæ in Manua.c.17.num.68. videlicet loco verbi, *valeat*, quod refertur ad defunctum,debet legi, *valeant*, quod referatur ad hæredes.Ita quod ſignificat per reſtitutionem debitorum defuncti hæredes liberari à peccato ſuę negligentię.Non inquam hoc videtur obſtare:quia, licet illa emendatio ſatis arriſerit, & veriſſimum ſenſum faciat,non tamẽ ſatis germanum videtur præbere intellectũ,vt ibidem refero, & eſt noua; non enim memini legiſſe aliquẽ, qui ante me illum locum ſic emendarit:
6 & ideo aliud reſponſum inſinuaui ad illum locum. Quarto,quod ex illa reſponſione, quam ego ibi ad confirmandum communem intellectum inſinuo,colligitur,quod negligentia hæredum,vel executorum, licet non poſſit officere defuncto,diminuendo meritum gratię,vel pœnę,quod ipſe meruit iubendo aliqua opera pia,poteſt tamen officere illi minuendo, vel tardando opem,quæ ei ſuperuentura eſt ex illorum operum executione,quam miſſantes, & alias preces per eum ordinatas facientes, eſſent la-
7 turi. Quinto,quod Angelicus Doctor D.Thom. determinat in quolib. 6.artic.13.expreſſe,quod mortuus aliquod detrimentum ſentire poteſt ex eo,quod eleemoſynę,quas mandauit dari, retardantur, ea ratione,quod

pro-

propter huiuſmodi tardationes retardantur orationes, & ſacrificia, quę fierent pro anima defuncti, ex quibus plurimum iuuaretur.

8 Ad primum autem eorum, quę ſunt adducta in contrarium, reſponſurus, prę mitto, quod aliud eſt puniri quem pro alterius culpa, & aliud impediri per culpam alterius, ne veniat alteri bonum, quod euenisſet ei, ſi culpa alterius non interceſſiſſet: filius enim innocens non punitur pœna criminis læſę maieſtatis diuinę, vel humanę à parentibus ſuis cõmiſſi, attamen impeditur euentus bonorum eorum, quę propter illud fuerunt publicata, vel confiſcata, iux. l. quiſquis. C. ad l. Iul. Maieſt. & cap. cũ ſecundũ leges, de hęred. lib. 6. filius item aleatoris non punitur ob culpam patris alea ludentis; ſed, ſi pater ſua bona ſic ludendo perdat, impedietur euen-
9 tus eorum in filium, qui eius erat futurus hęres. Hoc prę miſſo, reſpondeo, concedendo, quod nemo eſt puniendus pro culpa alterius vera pœna: ſed nego, quod frequenter non impediatur euentus aliquorum bonorum in aliquẽ innocentem propter alterius culpam: & ita concedo, quod pœna animę luentis in Purgatorio non poſſit angeri ob culpam hęredis, vel executorum: ſed nego, quod bonum liberationis eius non poſſit impediri per culpam illorum.

10 Ad Secundum vero reſpondetur, concedendo quidem, quod nemo poſt mortem bene, vel male mereri poſſit: & conſequenter, quod prędicti teſtatoris anima nõ poteſt mereri augmentũ, vel diminutionẽ meriti, vel pœnę: ſed nego, quod ex hoc ſequatur, quod non poſſit applicari, vel impediri remedium ſuæ liberationis, quod alia via, quam meriti ſui, ipſi euenire poterat per ſacrificia, preces, vel indulgẽtias, quas alij ei tenebantur, vel poterant applicare. Ex quibus infertur, quod licet verum ſit quod nos dicimus in d. c. 12. num. 68. videlicet, quod defunctus non detineatur in Purgatorio, donec eius debita ſoluantur; quia fieri poteſt, vt moriatur martyr, vel ſtatim poſt baptiſmum, quẽ recta ire in cœlum docet fides Catholica, c. baptiſmi rei com. de cõſe. diſt. 4. c. cum marthæ. de celeb. miſſarũ, & cap. debitũ de baptiſ. vel cum contritione ad omnẽ pœnã delendã ſufficiẽti iuxt. c. menſuram, ad iunct. glo. de pœn. diſt. 1. vel abſolutus virtute iobelęi ad id efficacis, extraua. 1. de pœn. & remiſ. poteſt tamen eius liberatio tardari ex eo, quod hæredes eorum debita, præſertim pia, non ſoluant: quoniam fieri poteſt, vt creditores, quibus ſoluerẽtur debita, orarent, vel alia pia opera pro eo facerent, quæ liberationẽ eius maturarent.

11 Sequitur, quod negligẽtia hæredis, vel executoris in ſolnẽdo debita, vel exequẽdo pia opera, nocet quidẽ defuncto, impediẽdo remedia prędicta accidẽtalia, ſed multo magis ſibimet, incurrẽdo peccata mortifera: ex quo ſubinfertur, riſu, aut potius cõmiſeratione dignos eſſe filios, & alios hæredes, qui miſerẽtes plurimũ defũctis, qđpp debita tenerẽtur in purgatorio, nõ miſerẽtur ſibi, qđ tenẽtur in ſtatu infernali, notabiliter eorũ ſolutiones differẽtes, aut negligẽtes: qđ plus ſatis contingit, vt vbi ſupra memini. &c.

DE SENT. EXCOMM.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari à solo notario, etiam ecclesiastico, quamuis ex pacto processerit, nemo potest.*
2 *Laici coram Iudice ecclesiastico competente conueniri possunt, vbi per legem non prohibentur renunciare suo foro. num. 2. & 3.*
4 *Hispani laici non possunt suo foro renunciare, nec iurare contractus, qui ad suum valorem iuramentum non requirunt.*
5 *Lex prohibens laicos foro suo renunciare est iusta, & libertati ecclesiasticæ non contraria.*
6 *Reges iuste laicos defendent, ne per tales contractus excõmunicari possint.*

CONSILIVM I.

QVæritur, an laici in regnis Lusitaniæ, Castellæ, Nauarræ, præsertim in Ciuitate Dolæ, possint suos contractus inire, adiecta clausula, vt, nisi couenta intra constitutum diem adimpleuerint, excommunicari possint.

1 Respondetur primo, quod non, etiam inter clericos coram solo tabellione, siue notario etiam ecclesiastico: quia excommunicatio ferri non potest in aliquem sine iurisdictione ecclesiastica secundum omnes, cap. L. & G. de officio delegati. & notarius etiam ecclesiasticus, quatenus est talis, non est iudex, nec vllam habet iurisdictionem, argumento legis priuatorum. C. de iurisdictione omnium iud. & ita nec absolute, nec sub cõditione, si vsque ad talem diem non soluerit, potest debitorem excommunicare. quo fit, vt obligatio in forma Cameræ cum huiusmodi excommunicatione conditionali, etiam in vrbe fieri non possit coram solo notario, vt Ant. Mass. Gallesius in libello formulæ cameralis oblig. 2. p. ad 3. particulam. q. 3. tradit.

2 Secundo, quod fieri potest etiam inter laicos coram iudice ecclesiastico competenti iure communi, vel per iustam renunciationem proprij fori, & iustam submissionem, qua se debitores submittunt illi, quod passim fit in vrbe, partibus renunciantibus suis foris, & submittentibus se quibuscũque iudicibus ecclesiasticis, & confitentibus debitum, & obligantibus se ad soluendum in certum diem, suscipiendo sponte præceptum iudicis iubentis, vt impleant promissionem sub pœna excommunicationis latæ sententiæ

ſententiæ, vt concludit Panor. contra communem in cap. P. & G. num. 6. de officio deleg.

3 Tertio, quod hoc fieri non poteſt inter laicos in regnis, in quibus non permittuntur laici renunciare foro ſæculari, nec ſubmittere ſe eccleſiaſtico. Quoniam non poteſt fieri niſi coram iudice eccleſiaſtico competenti, vt dictum eſt in 2. dicto: & iudex eccleſiaſticus non eſt competens ſuper contractibus eorum iure communi, & in illis regnis non poteſt fieri per renunciationem fori ſæcularis, nec per ſubmiſſionem, qua ſe debitores ſubmittunt eccleſiaſtico, cum nullatenus illa in præfatis regnis permittantur laicis.

4 Quarto huic eſſe conſequens, non poſſe hoc fieri in Regnis Caſtellæ, Luſitaniæ, & Nauarrę à 60. circiter annis: quoniam lege Regia cautum eſt, ne quis laicus poſſit renunciare foro ſuo ſæculari, nec ſubmittere ſe eccleſiaſtico, immo nec iurare contractum, qui ad ſui valorem vtroque iure non requirit iuramentum. quæ lex, vt puto, deſtinata fuit primum in Caſtella, deinde in Luſitania ex aliqua lege, vel conſuetudine, quæ viſa eſt in eis iuſtificari à neceſſitate tollendi fraudem, qua iuriſdictio ſæcularis fraudabatur ex eo, quod ratione renunciationis, & ſubmiſſionis, omnes fere cauſę contractuum laicorum deferebantur ad curias eccleſiaſticas, quibus renunciato foro ſuo debitores ſe ſubmittebant, immo & iurabant, vt ratione iuramenti, de quo vti de re ſpirituali iudex eccleſiaſticus debet cognoſcere, iuxta cap. cum C. de foro compet. conueniren tur coram eccleſiaſtico, vt conueniebantur, adeo quidem, quod abhinc 70. annis frequentior erat litigatoribus curia Epiſcopalis Pampilonen. quam tota curia regia. nunc autem, prohibitis renunciatione, & ſubmiſſione prædictis, & iuramenti adiectione, cum vix vlla cauſa laicorum ad eam deferatur, quod adeo rigide ſeruatur, vt nullum inſtrumentum à no tario eccleſiaſtico inter laicos factum, quidquam fidei faciat in foro ſæcu lari, & qui notarius regius addiderit contractui laicorum iuramentum, vel ſubmiſſionem partium ad forum eccleſiaſticum, caſtigetur, & depo natur ab officio: quamuis in Regnis Aragoniæ, & Valentiæ mos ille an tiquus etiam nunc, vt audio, ſeruetur, & ita in illis poſſint fieri contra ctus propoſiti: quin, vt audio, fiunt aliqui fere ſimiles illis, per quos eccle ſiaſtici iudices laicos non ſoluentes ad ſtatutum diem, excommunicant, monitione tamen pręmiſſa.

5 Quinto, quod ſi lege regia ſtatutum eſt in Comitatu Burgundiæ, in quo videtur eſſe Dola, quod laici non poſſint renunciare ſuo foro ſæculari, & ſe ſubmittere eccleſiaſtico; quod eſſe ſtatutum ſuſpicor, eo quod ſubiacet Regi Catholico, in cuius Regnorum bona parte, vt dictum eſt, id ſeruatur; ſi inquam id ſtatutum eſt, non poterunt huiuſmodi contractus fieri inter laicos; quia non poterunt ſe ſubmittere eccleſiaſtico, ſine qua ſubmiſſione huiuſmodi excommunicatio fieri non poteſt, vt prædictum eſt.

Sexto, quod maioris quęstionis est, an iustæ sint huiusmodi leges sæculares vetantes huiusmodi renunciationes, submissiones, & iuramenti adiectiones. Ad quod respondetur, eas videri iustas in prædictis Regnis Castellæ, Lusitanię, & Nauarrę, ratione fraudis præfatæ vitandæ regibus, & consilijs regijs eorum, & difficile eas sublatum iri: quin, licet pro contraria parte faciat, quod libertati ecclesiasticę videantur obuiare, pro eis tamen facit, quod ecclesia est cultrix iustitiæ, & non debet aliena iactura locupletari, nec velle, vt iurisdictio sæcularis defraudetur, arg. cap. licet. cum gloss. de foro compet. & quod Papa non intendit iurisdictioni Regum præiudicare, cap. nouit. de iudicijs. & quod fraus sua nemini debet prodesse, cap. sedis. de rescript. cum alijs similibus.

6 Septimo, quod qui reges, vel populi tenuerint præfatas leges esse iustas, à fortiori defendent non posse laicos in suis terris contractus præfatos excommunicationis vallo munitos efficere: & quod Concilium Tridentinum, de quo in cap. 3. de reformat. sess. 25. & ratio eius neruose in suam partem induci posset; sed quia non proponitur in quæstione de huiusmodi legibus, an sint, vel non sint, neque si sint, quales sint, sufficiat præfata dixisse latius, quam putaram, sed tumultuario studio. Salua domini mei iubentis censura.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis est celebrans missam in altari interdicto, sicut si in ecclesia interdicta.*

CONSILIVM II.

AN celebrans in altari interdicto sit irregularis, sicut celebrans in ecclesia interdicta?

1 Respondeo, quod sic: quia contextus cap. is qui, de sentent. excomm. lib. 6. expresse ait, esse irregularem, qui celebrat in loco interdicto, non se restringendo ad ecclesiã: & altare est locus, immo locus, vbi celebratur.

SVMMARIVM.

1 *Monitorium, aut sub pœna excommunicationis simpliciter, aut latæ sententiæ.*

2 *Munitus*

2 *Monitus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ eſt excommunicatus, non tamen eſt euitandus, antequam audiatur.*

3 *Pœnitentiarius excommunicatos per monitorium, abſoluere poteſt in foro conſcientiæ.*

CONSILIVM III.

REgulares per edictum ſub excommunicationis pœna certum peccatũ cõmittere prohibiti, illud publice perpetrarũt. Dubitatur primo vtrum ſint excõmunicati. Secũdo, an ſi Epiſcopus eos mandet euitare ante aliam declarationem, ſeu nunciationem, teneamur euitare. Tertio, an pœnitentiarius poſſit eos in foro conſcientię abſoluere.

1 Subijciam aliqua, ex quibus quæſtionis ſolutio colligi poſſit. Primum, quod certum eſt, non incurri excommunicationem ipſo iure contraueniendo mandato, vel legi iubenti, vel prohibenti aliquid ſub pœna excõmunicationis, ſi non addantur verba illa *latæ ſententię*, vel illa *ipſo iure incurrendæ*, vel alia ſimilia, quæ declarent intentionem mandantis, vel legẽ ferentis fuiſſe, vt ipſo iure, ſiue ipſo facto incurratur, per gloſſ. celebrem, & ab omnibus receptam cap. 1. de ſagitt. & conſequenter certum eſt prę fatos Patres non incurriſſe excommunicationem per præfatam bullam Alex. VI. ſi eſt verum quod proponitur in caſu.

2 Secundo, quod eſto præfati patres incurriſſent excommunicationem, non tamen poſſunt, nec debent euitari ab Epiſcopo, nec ab alio, donec citati, & auditi denuncientur eſſe excommunicati per ſuum iudicem competentem, iuxta extrauag. ad euitanda. quam etiam nos poſt alios referimus, & declaramus in Manu. Confeſſ. cap. 27. num. 35. & manifeſtũ eſt, Epiſcopum præfatum non eſſe iudicem competentem ad denunciandos præfatos fratres eſſe excommunicatos: quia non eſt iudex eorum, cum ſint notorie exempti ab huiuſmodi iuriſdictione.

3 Tertio, quod Illuſtriſſimus Pœnitentiarius poteſt eos abſoluere quo ad forum conſcientiæ tantum, quo ad quod ipſi non indigent tali abſolutione, ſi vera ſunt, quæ proponuntur.

Quarto, quod eius D. Illuſtriſſima poterit abſoluere, vel mandare abſoluere eos, ſi & quatenus opus eſt, quo ad forum conſcientiæ tantum, nõ obſtante, quod factum ſit publicum: quia id in prima, vel ſecunda clauſula ſuarum facultatum continetur. Salua quæ fuerit. &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio maior pro præterita culpa ſine monitione non ferenda.*

2 Excom-

2 *Excommunicatio ſine monitione lata eſt iniuſta, ſed valida, niſi in caſibus à iure expreſſis. num 2. & ſi.*

3 *Condemnatio ſine monitione lata eſt nulla, & conſequenter acceſſoria excommunicatio, & illius declaratio.*

CONSILIVM IIII.

VIcarius generalis Epiſcopi excommunicauit quendam ſibi ſubditũ ſine vlla monitione præmiſſa, eo quod non ſoluit id, quod vere debebat, & terminus ſoluendi lapſus erat. Quæſitum eſt, an prædicta excommunicatio non ſolum eſſet iniuſta, ſed etiam nulla, & inualida.

1 Pro reſponſione dico primo, quod in Manuali noſtro Confeſſ. ca. 27. verſ. 4. num. 2. diximus, excommunicationem, ſaltem maiorem, non eſſe ferendam pro culpa præterita ſine monitione, & prius num. 9. non debere ferri, niſi propter contumaciam eius, qui eſt excommunicandus, & conſequenter niſi cum monitus non paret monenti.

Vnde infertur primo, quod Caietan. 2. 2. q. 69. art. 2. incaute certe loquitur, dum diſerte ait, quod abſolute, ſicut ante factum poteſt excommunicari quicunque furtum, vel incendium commiſerit, & huiuſmodi, ita poſt factum poteſt excommunicari quicunque fecit: id enim non ſolum eſt contra Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 3. ſed etiam contra cap. omnes. 16. q. 7. & cap. ſacro. de ſent. excom. c. Romana. §. caueant. de ſent. excom. lib. 6.

Secundo infertur, quod D. Sotus in lib. 4. ſent. diſt. 22. q. 1. art. 2. proculdubio iuſte loquitur, quatenus ait, excommunicationem non debere ferri pro culpa præterita ſine monitione.

Tertio, quod falsũ eſt regulariter id, quod ſubijcit Sotus, ſcilicet, excõicationem latam ob culpam præteritã ſine monitione eſſe ipſo iure nullã;

2 quoniã contrarium tenet gl. 2. d. cap. ſacro, & gl. in ſum. 2. q. 1. & in ſumma 11. q. 3. & in ca. 1. de exceſſ. prælat. & gl. 2. in c. reprehenſibilis. de appellat. quam allegando alia ſequitur ibi Panor. & longe latius Dec. amplians eam ad ſententiam excommunicationis etiam à delegato datam, niſi ſpecialis forma excommunicandi in delegatione eſſet poſita, & illa omitteretur, concilians per hoc duas deciſiones Rotæ à ſe ibi citatas, & proculdubio hoc videtur tenendum non tantum propter auctoritates prædictas, quantum per contextum cap. ſi Epiſcopus. 11. q. 3. & cap. ſacro. de ſent. excomm. in quibus ita excommunicatus iubetur abſolui: & abſolutio præſupponit valorem eius, quod ſoluit, argum. cap. ad diſſoluendum. de deſponſ. impub. & l. manumiſſiones. ff. de iuſtitia, & iur. & per cap. ſtatuimus de ſentent. excomm. lib. 6. quod in id efficaciter inducit Panor. ſuper prædicta gloſſ. 2. cap. reprehenſibilis, de appell. Et mirum, quod doctiſſimus Sotus hæc non aduerterit, cùm pro contraria opinione

opinione duas pulchras rationes vltra alios adduxerit; cuius tamen opinio poteſt procedere in illis quatuor caſibus, in quibus gloſſ. prædicti c. reprehenſibilis. ait, excommunicationem latam ſine monitione eſſe nullam. quibus quintum addimus in d. Manuali vbi ſupra. num. 11. ſcilicet, cum iudex fert excommunicationem in eum, cui ſine cauſæ cognitione præcepit, vt ſolueret, vel condemnauit, non præmiſſa citatione, vel clauſula iuſtificatiua, dando terminum ad allegandum iuſtas cauſas, ſi quas habuerit, per quam præceptum, vel condemnatio reſoluitur in vim ſimplicis citationis, vel monitionis, iuxta gloſſ. ſolen. & ab aliquibus putatã ſing. in c. ex parte. 1. de verb. ſignific. & l. de pupillo. §. meminiſſe.
3 ff. de nou. oper. nun. & ſicut illa condemnatio eſt nulla, ita etiam excommunicatio, tanquam ei acceſſoria, eſt nulla, vt tradunt Innoc. & alij ibi citati. Procedit etiam eius opinio in declaratione, qua quis declaratur incidiſſe in excommunicationem ipſo iure, vel alias ſine citatione illius, qui eſt declarandus; quia etiam illa eſt ipſo iure nulla, iuxta gloſſ. ſolennem in clem. præſenti, verb. conſtiterit, de cenſ. & gloſſ. in cle. 2. in eod. verbo. de pœn. & alia, quæ Dec. in hoc citat ſup. d. gloſſ. d. c. reprehenſibilis. & Felin. in cap. Rodulphus. num. 41. de reſcript.

Quarto dico, ex prædictis inferri ſolutionem quæſtionis, ſcilicet, excõmunicationem prædictam valuiſſe, niſi lata fuiſſet in aliquo prædictorum caſuum, in quibus lata ſine monitione eſt nulla, & conſequenter quod excommunicatus ſub prædicta culpa ſine monitione regulariter indiget abſolutione, &, ſi antequam abſolueretur, celebraret, eſſet irregularis.

SVMMARIVM.

1 *In ius vocare, vel excommunicare animalia irrationalia, vanum. & nu. 2. & 3.*
3 *Excommunicatio in ſolos fertur Chriſtianos. & nu. 5.*
4 *In veteri teſtamento per anathema non intelligitur excommunicatio.*
5 *Anathema duo ſignificat, actum, ſcilicet faciendi, & rem iam factam.*
6 *Maledici, & anathematizare an differant.*
7 *Sententiæ latæ à quibuſdam contra animalia irrationalia principia habuerunt laude digna, fines tamen ſuperſtitioſos.*
8 *Superſtitionis ſpecies quatuor, & quæ illæ ſint.*
9 *Adiurare Deum, Diabolum vt inimicum, homines vt amicos, licet, non tamen irrationalem creaturam.*
10 *Adiuratio, vel incantatio irrationalis creaturæ, cui admiſcetur aliquid falſum, eſt tacita dæmonis inuocatio.*

11 *Modus*

11 *Modus exercendi exorciſmos contra irrationalem creaturam qualis. & num.* 13.
12 *Sententiæ contra animalia liberant potius virtute malorum Angelorum, quam bonorum.*
14 *Sacerdos adiuraturus animalia irrationalia, quid faciet. & numero* 15. *&* 16.
15 *Orationis magna vis, & quatuor cum comitibus ſæpe impetrat. & numero* 16.

CONSILIVM V.

QVid iure fieri poteſt aduerſus piſces grandes, quos Terones uocant Surrentini,& à paucis annis in eorum maris Hadriatici diſtrictu inferentes multa damna reubus,& aliis rebus piſcatorũ,&, vt aiunt,in perſonis eorum.

Ad quæſtiones ex hoc facto reſultantes dico primo,legiſſe me,vel certe audiuiſſe alio legente omnia,quę Bartholomæus Caſſaneus, vir quidẽ
1 eruditus,ſcripſit in quindecim folijs magni marginis in conſ. 1.quo integrius,& aptius parerem iubenti mihi iure ſuo reſpondere.

Secundo,inueniſſe me in eis multa laboriose quidem,& prolixe exarata,ſed parũ mea ſententia rei,quæ quærebatur,neceſſaria,ſed digna,quę confutarentur,ne male decipiant, & in ſuperſtitiones ducant ea legentes. Primo enim diſputat de nomine,quo vocabantur animalia illa nocentia,contra quæ remedium petebatur. Secundo,an deberent in ius vocari,ſiue citari. Tertio, an ſufficeret citare procuratores eorum, & poſſent
2 procuratores comparere.Quarto,quis eſſet Iudex ad id competens. Quę omnia potuerant omitti,conſiderando uanum eſſe in ius vocare vel citare, excommunicare, uel anathematizare animalia irrationalia propter propriũ actũ. Tum quod,vt ait S. Thom.2. 2.q.90. ar.3.praua res eſt etiã adiurare creaturam irrationalem ad agendum proprium actum: quia, cum illa non moueatur à ſe ipſa,ſed à Deo, uel permiſſu eius à diabolo ad nocendum homini, adiurandus eſt diabolus, iuxta illud Lucæ 10. *Ecce dedi uobis poteſtatẽ calcandi ſupra ſerpentes,& ſcorpiones,& ſupra omnem virtutem inimici,& nihil vobis nocebit.* Tum quod,vt nos poſt alios reſoluimus paucis in Manu. noſtro Confeſ.cap.27.nu.13,nemo excommunicari poteſt,niſi homo baptizatus,mortalis,habens ſuperiorem. Itaque vanum erat quærere, quo nomine vocarentur animalia prędata, de quibus rogatus fuit Caſſaneus, & an citari poterant, & tenerentur perſonaliter citari,vel comparere, & quis eſſet Iudex competens,vel incompetens:quia quocunq; nomine uocarentur,& ſiue citarentur, vel non citarentur,ſiue perſonaliter,ſiue verbaliter,ſiue à Iudice competente, ſiue ab
3 incompetente,nullatenus poterant excommunicari,uel anathematizari,

vt præ-

vt prędictum eſt;& probatur irrefragabiliter, eo quod ſolus Chriſtianus eſt capax excommunicationis paſſiuæ,cap.omnis Chriſtianus.11.q.3.omiſſis,quod excommunicatio in hac materia eſt eiectio alicuius ab eccleſia Chriſtiana,& eius communione, vt patet ex definitione excommunicationis data ab omnibus lib.4.ſent. diſt. 18. & à noſtris in rubr. de ſent.
4 excom.& quod nulla irrationabilia animalia,nec rationalia,præter baptizata,ſunt intra eccleſiam Chriſti, nec participant communionem illius, pręſertim ſacramentalem. Nec obſtat,quod Ioſue cap.6.multa irrationabilia fuerunt anathemata,ſiue anathematizata: quia non eſt intelligendum illud de anathemate,prout accipitur à viribus canonicis, & ab eorum peritis, ſed pro rebus ſeparatis à communi conſortio aliarum ſimilium,vt palam dicit S.Thom.recept.in cap.2.ad Galat.vt etiam accipitur in omnibus locis veteris Teſtamenti,in cuius tempore nondum erant inuentę tres illæ cenſuræ,de quibus in cap.quęrenti. de verborum ſignific. quarum maxima eſt excommunicatio,pręſertim maior, quæ vocatur anathematizatio,de qua in hac quæſtione agitur.Et ita nullatenus eſt dicendum montes Gelboe à Dauid fuiſſe excommunicatos:licet potuiſſent dici ſeparati à dono diuino alijs montibus coniuncti.

5 Tertio principaliter dico,quod etiam illa,quę ad probandum irrationabilia nō poſſe anathematizari late adducit,ſatius fuiſſet omittere: quoniam etiam ipſe cum communi præſupponit, anathematizationem eſſe excommunicationem:&, cum nemo poſſit excommunicari,niſi homo baptizatus,&c.vt prædictum eſt, conſequenter palam erat non poſſe irrationabilia anathematizari,cum non poſſint excommunicari, iuxta ſupradicta,& alia,quæ nos partitius, & reſolutius ſcripſimus in commen. extrauag.ab ipſo S.D.N.not.4.num.10.ſcilicet,quod verbum,*Anathema*, Canonum peritis duo ſignificat. Alterum eſt actus faciendi, ſiue ſeparandi Chriſtianum à Chriſtianorum communione, vt probatur efficaciter in cap.nemo.11.q.3.ibi,*Anathema eſt mortis æternæ damnatio.&c.* Alterum, quod ſignificat, eſt Chriſtianus ſic ſeparatus: quod efficaciter probatur per ſexdecim cap.Concilij Gangrenſis poſita in diſt.30.qua parte habet, vt,qui illud,aut illud fecerit,ſit anathema;in qua ſignificatione etiam accipitur Ioſue 6.ad Roma.9.ad Galat.1.& alibi ſæpe.

6 Quarto,quod etiam poterat Caſſaneus omittere illa, quæ multiplicauit de dictione Maledicere:quia ipſe aſſerit in ſua materia, & quæſtione, Maledicere,accipi pro anathematizare;&, cum ipſe magis concludat irrationabilia non poſſe anathematizari,quam quod poſſint, licet aliquot rationes adducat in contrariam partem parum neruoſas, abſque alia ſtranea probatione poterat concludere, Ergo neque maledici,& anathematizari, adducendo in hoc textus, & iura Bibliorum,& aliorum librorum, quæ non loquuntur de anathemate,de quo iura Pontificia loquuntur,ſed de rebus ſeparatis à quibuſdam commerciis,honoribus, & priuilegijs,

legijs,quibus communiter alia ſimilia gaudent, vt dictum eſt.

7 Quinto, quod quatuor exempla, quæ Caſſaneus refert,ſententiarum latarum ſolenniter à Vicarijs, & prouiſoribus quarundam diœceſum Gallicanarum contra quædam animalia irrationalia,licet habeant exordia laude digna,fines tamen habent ſuperſtitioſos, quibus excommunicant,& anathematizant ea.Quarum ſimiles audiuimus fuiſſe latas etiam in Hiſpanijs contra mures,ſorices, & locuſtas, & quædam alia animalia deſtruentia ſegetes,& alia virentia; præſertim illam, quam tulit quidam epiſcopus ex quodam ſummo promontorio,per quam iuſſit muribus exire terras, quas habitabant, intra tres horas, intra quas maximus eorum numerus exiuit natando per mare Oceanum in quandam inſulam ſterilem,quo per excommunicationem, & anathematizationem iuſſi fuerant exire.Cum etiam omnes prædicti intenderent uere excommunicare, & anathematizare animalia irrationalia,quę incapacia erant talium pœnarum,certum eſt eos ad expulſionem eorum accepiſſe media, & remedia, quæ nec naturaliter,ſiue naturali ratione,nec ſupernaturaliter,ſiue ſuper naturali reuelatione,neque vlla Eccleſiæ Chriſtianæ Romanæ inſtitutio-
8 ne habebant virtutem expellendi ea eo modo:& ita cenſenda ſunt ſuperſtitioſa aliqua ſpecie ſuperſtitionis illarum quatuor, quas poſt alios referimus nos in noſtro Manu.confeſ.cap.11.num.23.vel inuocationis tacitæ Dæmonum:quæ,vt referimus ibidem num.25. toties fiunt, quoties aliquis enititur efficere aliquid per cauſas,quæ nec virtute ſua naturali,nec ex diuina,aut eccleſiaſtica diſpoſitione poſſunt illud efficere,aut ſunt ad illud ordinatæ,vel quando huiuſmodi cauſæ tanquam neceſſarię adiunguntur alijs,quæ poſſunt talem effectum producere,iuxta mentem S.Th. 2.2.q.96.art.1.& in multis ar. q. 95. cuius definitionis exempla poſſunt eſſe quidam rami,quos poſuit Caiet. in ſumma verb. incantatio. prçſertim vſus cauſæ naturalis ad effectum ſupernaturalem, uel miſcere falſa veris,ueluti dicendo Chriſtum habuiſſe febres: in prædictis enim exemplis aſſumuntur excommunicatio,& anathematizatio,quæ nulla diſpoſitione ſupernaturali,nec Eccleſiaſtica Chriſtiana Romana poſſunt operari effectus illos ſupernaturales expellendi,uel occidendi ſubito prædicta irrationalia,& miſcent veris,& ſanctis inſtitutis eccleſię exorciſmis, adiu rõnibus,& cõiurationib.aliqua falſa,& uana.ſ. citationes,reſpõſiones,& allegationes eorum fictas, & monitiones,excõicationes,& anathematizationes factas contra ea illarum incapacia. Quæ infirmantur ex eo, quod
9 S.Thom.poſteaquam in 2.2.q.90. art.1. concludit licere adiurare Deũ, & hominem,& amicos, & in 2. ar. licet etiam Dæmonem adiurare tanquam hoſtem ad compellendum, uel expellendum, iuxta illud iam dictum Lucæ 10.*Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes,& ſcorpiones,& ſupra omnem virtutem inimici,& nihil vobis nocebit.* non tamen vt amicum,vel ſocium ad habendum ab eo aliquod adiutorium, uel bonum:

num.poſtea in ar.3.determinat vanũ eſſe adiurare irrationalẽ creaturam ad aliquẽ actũ,tanquã procedentẽ ab ipſa:quia non eſt eius domina, ſed eius,qui mouet eam,ſ.Dei,cuius diſpoſitione omnia reguntur, & mouẽtur,vel Dæmonis, quatenus permiſſu eius utitur ea ad nocendum nobis.

10 Et cum omnis adiuratio & incantatio irrationalis creaturæ,cui miſcetur aliquid vanum,falſum,vel apocryphum, cenſeatur tacita inuocatio Dæmonis, vti amici & ſocij;conſequitur,omnem adiurationem, vel coniuratione,per quam adiuratur,vel coniuratur creatura irrationalis, eſſe ſuperſtitionem,& uanitatem, & conſequenter peccatum etiam mortale,ſi fiat ſcienter:quod vitandum eſt omnino ab exorciſmis,adiurationibus,& coniurationibus Chriſtianorum.

11 Sexto,quod ex prædictis infertur, S. D. N. nec vllum alium Pontificem,uel ſacerdotem debere conſulere, vel mandare, uel vti proceſſibus, & finibus ſententiarum relatarum à præfato Caſſaneo, nec aliarum ſimilium latarum in Hiſpanijs,ſed ſic coniurationibus, & adiurationibus, & alijs remedijs eccleſiaſticis ab omni ſorde ſuperſtitionis,& inuocationis Dæmonum,& falſitate mundis,& alienis,iuxta S. Thomam in d.ar. 3. in corp.dicentem,coniurationem, uel adiurationem huiuſmodi non eſſe faciendam;referendo illam ad irrationalia nocentia,ſed ad ipſum Deũ, qui ea mouet, humillimè obſecrando eum,vt dignetur ea compeſcere aliquo modo ſuæ diuinæ Maieſtati grato, vel referendo ad diabolum, & præcipiendo ei poteſtate præfata à Deo tradita eccleſiæ, vt ceſſet à mouendo, & ducendo,& dirigendo illa contra nos:nihil tamen amice, vel ſocialiter petendo,vel accipiendo ab eo,etiam ſi ipſe, uel alius ſpiritu eius aſſla
12 tus promitteret certo liberationem,quæ percupitur. Nec obſtat, quod præfatę ſententiæ operatę fuerint liberationẽ à vexatione prædictorum animalium: quia illa non prouenit ex bonitate, & virtute ſententiarum, ſed ex poteſtate Diaboli, qui abſtulit illa animalia de terris, quibus nocebant,vel occidit ea etiã ſubito in eis,ad perſuadendum cupientibus illã liberationem prouenire ex bonitate præfatorum proceſſuum,& ſententiarum,& ſic continere & manu tenere confidentes in eis in peruerſis ſuperſtitionibus,& inuocationibus,& amicitia Dæmonum, qui plurimum cupiunt haberi,& adorari pro dijs,& benefactoribus, cum tamen ſint malefactores maximi.pro quo facit,quod plures incantationes ſuperſtitioſæ ſortiuntur effectum,quam bonæ,procurante Diabolo magis vt malæ ſortiantur effectum ad nos decipiendum, quam Angelo bono ad nos adiuuandum,eo quod aliqua de cauſa occulta non conuenit nobis earum effectus.

13 Septimo,quod ſancta,& bona coniuratio contra præfatos piſces poſſet fieri.Primo quidem conſulendo, & iubendo, vt fiat aliquod ieiunium vnius,vel pluriũ dierum à prædicto populo Surrentino,& vicis ſeu pagis eius.Deinde conſulendo,vt pœniteat eos vere peccatorum omnium ſuorum

rum, saltem mortalium, & confiteantur illa sacerdotibus idoneis, & approbatis. Tertio etiam consulendo, vt satagant precibus, & supplicationibus humillimis augere suam fidem Catholicam, & spem sanctam perueniendi ad gloriam æternam, & caritatem in Deum, & proximos necessariam.

14 Quarto, quod coniurator, vel adiurator, qui coniuraturus est præfatos pisces, siue cacodæmones eis in nocumentum præfatæ ciuitatis, & pagorum eius venires, faciat id vestitus sacris; & præ cæteris munder fidem suam ab omni sorde superstitionum, credendo actu, & recitando firmiter, & deuote symbolum Athanasij, & præmissa oratione Dominica, & salutatione Angelica, obtecret ex animo Deum omnipotentem, vt propter semetipsum, & infinitam bonitatẽ suam, & per sanctissimã incarnationẽ, natiuitatem, passionem, mortem, & resurrectionem suam dignetur concedere sibi, & præfatis populis id, quod postulant; & iuuet eum ad præcipiendum, vt præcipit, dure, aq; rigide, virtute potestatis præfatæ à D. N. Iesv Christo accepta, præfatis cacodæmonibus piscibus prædictis in præfatum nocumentum vtentibus, vt abstineant à tali vsu damnoso, & permittant pisces illos redire in loca, vnde venerunt, & fugiant à facie sacrosanctæ Crucis, quæ ostendatur eis, & uirtute eius iubeantur fugere, & relinquere sua maleficia ad gloriam eiusdem D. N. Iesv Christi, &c. quæ desumi possunt ex præfatarum sententiarum exordijs, & alijs partibus earum, omissa tamen mentione excommunicationis, & anathematizationis, quarum nec pisces, nec ipsi Dæmones capaces sunt, vt præ-

15 dictum est in secundo principali dicto. Quinto, quod, si primæ coniurationi non paruerint, repetatur, donec paruerint, cum firma fide, quod oratio est magnæ virtutis, magnarumq; virium, ut probauimus in Enchir. de oratio. cap. 1. num. 5. vbi citamus B. Hieronymum asserentem, Deum ipsum per eam quadamtenus cogi, & vinci, & D. Bernard. affirmantem ex duobus vnum orantem indubitanter sperare debere, scilicet quod obtinebit quod petit, aut quod ei fuerit vtilius. Quin etiam in cap. 19. eiusdem Enchir. num. 162. dicimus post S. Thom. 2. 2. q. 83. ar. 15. ad 2. ora-

16 tionem etiam peccatoris semper impetrare, quoties eam quatuor comitantur, scilicet ut orans petat pro se bono fine necessaria ad suam salutem, & cum perseuerantia debita, ponendo fiduciam in illo Euangelij Ioan. 18. *quæcumq; petieritis patrem in nomine meo, hoc faciam.* & illo 14. *Quodcumq; petieritis patrem.* Quæ omnia, & singula supradicta, quæ multis prolixa videri possunt, sed reuera pro dignitate materiæ sunt pauca, subijcimus in primis emunctiss. S. D. N. censuræ, & deinde cuiuslibet alius melius sentientis iudicio. In gloriam D. N. Iesv Christi, qui nos omnes saluet. Amen.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Responsum certum sine certa informatione dari non potest.*
2 *Excommunicationem vt citatus per monitorium incurrat.*
3 *Excommunicatus ab homine nominatim per cruciatam, parte nõ satisfacta, non potest absolui.*
4 *Excommunicatus beneficium, antequam absoluatur, acceptare non debet.*
5 *Excommunicatus ab homine à quo absolui possit.*
6 *Absolui à Legato Papæ vt possit excommunicatus, quãdo longe à Iudice competente distat.*
7 *Beneficium impetrare valet ab excommunicatione ad reincidentiam absolutus, saltem antequam reincidat.*

CONSILIVM VI.

QVidam in loco longissimo ab eo, in quo moratur, citatus à scholastico iudice competenti non comparuit,& fuit excommunicatus, & absolutus à confessario virtute bullæ Cruciatæ, absque solutione debiti, & comparitione coram iudice.

Quæritur primo, an præfata excommunicatio teneat.

Secundo, an absolutio fuerit iuridica,& valida.

1 Respondetur primo, quod ad certam determinationem eorum, quæ quæruntur,oportebat scire formam citationis, & etiam excommunicationis latæ ob contumaciam, & etiam clausulam bullæ Cruciatæ huc pertinentem.

2 Secundo, quod præfatus Magister scholasticus solet frequentissime incipere iudicium ab executione cum dicta iustificatiua, præcipiendo citato, vt soluat sub excommunicatione latæ sententiæ,aut intra certum tẽpus compareat allegaturus causam, quare non debeat id facere; & interdum citat sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, vel ferendę, vt compareat responsurus petenti eum citari; & postea contumacem declarat incurrisse excommunicationem, vel excommunicat, prout requirit citatio præcedens: & quocunque horum modorum citatus fuerit D. Consulens,iuste fuit excommunicatus,quia non soluit,nec comparuit intra terminum ei præfixum.

3 Tertio,quod clausula bullæ Cruciatę,de qua nos alibi meminimus, & etiam Sotus meminit, facit confessario facultatem absoluendi, præmissa satisfactione. & ideo præfatus D. Consulens non potuit absolui virtute illius bullæ, quia non satisfecit parti aduersæ, nec soluendo debitum,nec

comparendo coram iudice; cui consequens est eum indigere noua absolutione. Quandoquidem excommunicatio non tollitur, nisi per absolutionem à potente absoluere factam.

4 Quarto, quod pie, prudenterque facit D. Consulens, differendo acceptationem beneficij, donec absoluatur.

5 Quinto, quod cum ab excommunicatione specialiter ab homine lata non possit absoluere, nisi lator eius, vel successor, vel superior, neque illi possunt id facere, nisi satisfacta, vel consentiente parte aduersa: nam neque Papa id facit, neque est facile illam habere, siue impetrare ab alio, satisfactione non præmissa.

6 Sexto, quod remedium facilius mihi nunc occurrens est, quod D. Consulens longissime absens à loco, in quo fuit excommunicatus, adeat Episcopum, vel Legatum, & ob absentiam, & impedimentum adeundi excommunicatorem, vel successorem eius, petat absolutionem, ne moriatur in excommunicatione, iuxta c. quatenus fronte. de appellat. promittendo se, quam cito commode poterit per se, vel per alium petiturum ab excómunicatore absolutionem, & eius mandatis pariturum, iuxta ea, quæ nos scribimus in Manu. Confess. cap. 27. num. 46. & accepta absolutione huiusmodi illico, quam optimo modo poterit, mittat, vel scribat Salmanticam, vt pareat iudici, & impetret absolutionem, vel ratificet eam, quam obtinuit in Italia ob impedimentum comparendi coram illo; & hoc facto potest optime acceptare beneficium, antequam nuncius, vel epistola perueniat Salmanticam; sed diligenter procurare debet, vt pareatur Iudici Salmanticensi: quia, nisi faciat id, quam cito commode poterit, re-
7 incidet in eandem excommunicationem, iuxta cap. eos. de sent. excóm. lib. 6 & ea quæ diximus vbi supra: quamuis collatio beneficij, & acceptio facta post prædictam absolutionem, antequam reincidat, non desinent esse validę propter reincidentiam subsequentem.

AD SECVNDAM quæstionem respondetur, confessarium illum male absoluisse præfatum D. Consulentem, ideoque debere ipsum curare, vt absoluatur ab ordinario, vel delegato modo supradicto, & adhibere diligentiam supradictam, ne reincidat in illam.

SVMMARIVM.

1. *Excommunicatus non est per monitorium, qui non reuelat, quando scit petentem non habere ius.*
2. *Fructus beneficij non debentur ei, qui ius non habet.*
3. *Excommunicatio non obligat ad soluendum non domino, nec solutio ei facta liberat.*

4. *Scire.*

4 *Scire, & probabiliter credere, paria sunt.*
5 *Scientia sicut excusat, ita & iusta credulitas, & secus si ex leui causa dubitat. num. 6.*
7 *Absolui virtute cruciatæ potest excommunicatus, quando res est dubia, etiam parte non satisfacta.*
8 *Absolutio ab excommunicatione, etiam si sit iniusta, tenet.*
9 *Excommunicatus, collectam in choro, vel hebdomadarius cantans efficitur irregularis, non alias.*
10 *Excommunicatus, vbi absolutio non tenuit, fructus beneficiorum non facit suos.*
11 *Excommunicatus, qui ob inaduertentiam non petit absolutionem, sicut suspensus, & depositus, de victu prouidetur.*

CONSILIVM VII.

AN si alter ex collitigantibus super beneficio possideat, & alter sciat, vel credat eum non habere ius, & non reddat, vel non reuelet fructus ad illud beneficium pertinentes, sciens ad instantiam possessoris publicatas esse literas monitorias, vt sub pœna excommunicationis latæ sententiæ reddat, vel reuelet quicumque tenet, vel scit res ad illud beneficium pertinentes intra certum terminum, incurrat excommunicationem?

Quæstio hæc rem quotidianam, sed parum explicatam, & explicatu difficilem continet. Respondeo tamen ad eam primo, quod videtur consulentem non incidisse in excommunicationem, licet habuisset notitiam sufficientem prædictatum literarum monitorialium, si sciebat aduer-
1 sarium non habere canonicum titulum: quia nemo tenetur reuelare ob literas eiusmodi monitorias ea, quæ iuste credit esse sua, vel pertinere ad se, vel ad alterum, & non ad eum, ad cuius instantiam illæ sunt datæ: quod in repetit. cap. inter verba. 11. q. 3. concluſ. 6. coroll. 6 5. neruose probauimus post Franciscum de Ripa, & alios, quos ipse citat, licet debiliter probando in tracta. de peste, fol. 81. maioris formæ 4. col. in princip.
2 §. insuper. At ei, qui caret titulo canonico beneficij ecclesiastici, non debetur fructus eius. Tum argu. cap. 1. de reg. iur. lib. 6. & cap. grauis. de restit. spoliat. cum eis adnota. ergo neque qui tenet eos, reddere tenetur illi, neque qui nouit illos ab alio teneri, reuelare ei. Tum quod D. Anton. in 3. parte titulo 15. cap. 1. §. 2. quem sequitur Syluest. verb. beneficium. 3. ait, quod, qui scit possessorem Ecclesiæ, vel dignitatis non esse verum prælatum, eo quod aliquem defectum tituli patitur, licet subijciatur illi ecclesiæ, vel dignitati, tamen in foro conscientiæ non tenetur ei obedire, nec ei
3 soluere debet, quod ecclesiæ, vel dignitati debet, nec soluendo liberatur, arg. cap. inquisitioni. de sentent. excommunicationis, quatenus loquitur de sciente impedimentum. Secundo, quod idem videtur dicendum, si consulens firmiter credebat probabili ratione, vel auctoritate, quod ad-

4 rius non habebat ius: quia quo ad hoc paria videntur eſſe, ſcire aliquem non habere ius in beneficio, quod poſſidet, vel credere probabiliter ratione probabili, eum illud non habere, arg. l. illud: ff. de petit. hæred. quatenus probat eum, qui credit ius aliquod eſſe ſuum, non debere illud relinquere indiſcuſſum. ſed quia illa lex habet locum etiam in dubitante, melius facit, quod nos declarando quædam dicta Sancti Thomę, & Caiet. diximus nuper in rubr. de iudic. num. 47. parificando iudicium conceptum per ſcientiam, & conceptum per iuſtam cauſam credendi. Secundo, quod ſicut ſciens, quod res eſt ſua, ita credens iuſte, quod eſt ſua, excuſatur à reſtituendo per ea, quæ tradimus in Manual. confeſſ. cap. 17. nu. 82. cum duobus ſeq. Tertio, quod poſt præfatum Ripam in dicta repetitione cap. inter verba. vbi ſupra diximus, eum, qui ſcit aliqua bona eius, ad cuius inſtantiam talis monitio eſt publicata, eſſe penes aliquem, qui tamen monſtrat apocham, per quam ille donauit ei, non teneri ad reuelandum ea, qui tamen vere neſcit ea fuiſſe ſibi donata, ſed ſolum credit: & ita ſicut ſcientia, quod res non eſt impetrantis talem monitionem excuſat, ita fides, & credulitas probabiliter, & iuſte concepta, argu. gloſſ. ſingularis, quæ ſecunda eſt, cap. capellanus, de ferijs. adiuncta doctr. Panor. allegantis ibidem alias, & S. Antonin. 1. p. titulo 3. cap. 10. §. 10. titu. 6.

4 Quarto, quod ſicut paria ſunt ſcire, & debere ſcire ad obligandum, l. quod te. ff. de rebus cred. ſic paria dicuntur eſſe ad excuſandum, ignorare, & non debere ſcire, argumento cap. ſciendum. 8. q. 1. & l. & ſi contra tabulas. ff. de vulg. & qui iuſte credit aliquid, non debet contrarium ſcire.

5 Quinto, quod ſicut ſcientia mortis coniugis excuſat ſecundo nubentem, ita etiam fides, ſiue credulitas iuſta, qua creditur mors illa, excuſat, cap. in præſentia, de ſponſal. & cap. dominus. de ſecundi. nup. cum eis adnot.

6 Sexto, quod fides, & credulitas iuſtitiæ cauſæ appellationis excuſat ab excommunicatione, ſicut ſcientia iuſtitiæ, cap. ſolet. iuncta gloſ. penul. de ſent. excom. lib. 6.

Tertio, principaliter dico, quod ſi conſulens non credebat principaliter ex auctoritate alicuius doctoris iuſta ſcientia, & conſcientia prædita, ſed leui ratione, vel auctoritate, aut dubitabat, an ſibi, vel alij eſſet ius, incidit in excommunicationem: quia in dubio credendum eſt fructus pertinere ad poſſeſſorem bonæ fidei, arg. tex. ſingularis in d. l. illud.

Quarto, quod perpenſis his tribus dictis, conſulat ſeipſum conſulens, an tempore prædictæ monitionis ſciret, vel probabili ratione, uel auctoritate firmiter crederet non fuiſſe ius aduerſario, an dubitaret, vel leuiter crederet deeſſe id ius: primis duobus caſibus credat ſe non fuiſſe excommunicatum, & communiter non eſſe locum quæſtionibus ſequentibus; in tertio vero caſu credat ſe fuiſſe excommunicatum, & conſequenter eſſe locum quæſtionibus ſequentibus.

AD SECVNDAM, quæ habet locum præſuppoſito, quod incurriſſet

riſſet excommunicationẽ,an ſcilicet potuit abſolui à Pœnitentiarijs iobe-
7 leį,Reſpondeo,quod ſic,pręmiſſa ſatisfactione,& etiam non præmiſſa,at-
tento,quod erat dubia, & non manifeſta offenſa, per cap.venerabilibus.
8 §.porro de ſentent. excommun. lib. 6.facit, quod etiam abſolutio iniuſta excommunicati, facta ab habente poteſtatem abſoluendi, valet, §. ſane. eiuſdem ca.& ita conſulens non fuit abſolutus à Pœnitentiario cum propoſito faciendi,quę debebat;fuiſſet vero abſolutus,etiã ſi de hoc expreſſe non fuiſſet confeſſus,iuxta ea,quæ nos tradimus in Manu.cap.26.num. 12. & ſeq.

9 AD TERTIAM Reſpondeo primo,quod non incurrit irregularitatem,propterea quod ſe ingeſſerit diuinis,etiam pſalleudo in choro, ſi tanquam presbyter hebdomadarius non dixit capitulum, & collectam. Secundo,quod ſi non valuit abſolutio, non quæſiuit fructus aliorum be-
10 neficiorum,ſecundum gloſ.celeb.quam Panor.d.c.& communis ſequuntur in c.paſtoralis. §. verum, de appell. niſi forte quo ad ſuſtentationem ſuam, ſecundum vnam opinionem,quam tetigit gloſ. ibidem, quę communiter reprobatur: ſed procedere poſſe videtur pro tempore, quo excommunicatus non poſſet habere abſolutionem,ſecundum Card.in Cle. vt hi qui.§.1.q.20.de ætat.& qualitat.quem ſequitur Decius in d.§.verũ.
11 & merito; quia ratio, quare ſecundum omnes non debeat prouideri de victu excommunicato per prædictam gloſſ. & depoſito, & ſuſpenſio ſic per eandem glo.& meliorem in cap.ſtudeat. 50.diſtinct.illa eſt, quod excommunicatus poteſt petere abſolutionem,depoſitus autem,& ſuſpenſus ob crimen, non.At excommunicatus, qui ignorat, vel non aduertit ſe excommunicatum,non poteſt moraliter petere abſolutionem;& licet forte peccet ignorando,vel non aduertendo, non tamen peccat non petendo abſolutionem,arg.gloſſ.notabilis in ca.quia diuerſitatem.de conceſſ.prę-ben.verb.ſuſpenſionis,adiuncto textu ibi,*à qua & ſi ſua culpa fuerit ſuſpenſus.& c.*Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Denunciandi ſunt complices ex vi verborum extrauag. Greg.XIII. principaliores vero tantum ex mente legislatoris.*
2 *Denunciandi tantum complices in culpa exiſtentes, obligatio remiſſiue.*
5 *Denunciandi non ſunt complices abſque fraterna correptione.*
3 *Principales raro,vel nunquam alios tenentur denunciare.*

4 *Complices dantes pro gratia, non denunciantes, pœnam non incurrunt, quia non eſt extrauag. quo ad hoc recepta.*

4 *Lex noua per deſuetudinem minorem decem annorum derogatur, quando legislator ſcit, & tolerat.*

CONSILIVM VIII.

QVidam petijt abſolutionem à ſummo Pœnitentiario ab excommunicatione incurſa ob tranſgreſſionem extrauag. bo. me. Gregorij xiij. quæ incipit, ab ipſo. & fit ei difficultas, eo quod non reuelat complices.

Primo quęritur, an teneatur reuelare illos.

Secundo, an eſto ipſe teneatur reuelare, etiam omnes ſcientes id facere teneantur.

Tertio, an, qui tenetur id facere, teneatur ſtatim, atque interrogabitur, reuelare.

1 Pro parte negante primæ quęſtionis facit primo, quod regulariter nemo eſt interrogandus de crimine aliorum, nec interrogato, & confeſſo eſt credendum, exceptis crimine læſę maieſtatis, & quibuſdam alijs, cap. 1. de confeſ. & cap. nemini. 15. q. 3. Secundo, quod pœnæ ſunt reſtringendę, cap. pœnæ. de pœniten. diſt. 1. ergo & prædicta extrauagans eſt reſtringenda, quæ non continet qualem qualem, ſed maximam pœnam: at illa non videtur præcipere, vt quis denunciet complices; quia ibi ſolum ſtatuitur impunitas reuelanti; ergo per illam nemo tenetur ad denunciandos illos. Tertio, quod non obſtat finis eius, quatenus loquitur de denunciante complices: quia ibi ſolum ſtatuitur impunitas reuelanti complices, & non imponitur neceſſitas reuelandi eos, quod longe eſt diuerſum, & à diuerſis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minorib.

2 Pro parte vero affirmante facit primo, quod contextus extrauagantis præfatæ obligat ad denunciandum omnes, qui ſciunt aliquem eſſe in culpa tranſgreſſionis illius. At petens præfatam abſolutionem ſcit complices ſuos eſſe in culpa. ergo, &c. Secundo, quod prædicta extrauag. obligat innocentes ad denunciandos illos, qui peccauerunt: & qui peccauit, non debet eſſe melioris conditionis, quam innocens, cap. 1. de poſtul. prælato. ergo qui petit abſolutionem, eo quod peccauerit, tenetur ad denunciandos participes ſui peccati. Tertio, quod ad oppoſita reſponderi poteſt, concedendo quidem, quod regulariter non eſt interrogandus de ſe confeſſus, ſed quod fallit in caſibus expreſsis, de quibus vnus eſt in prędicta extrauag. concedendo item, quod illa nullam de complicibus formaliter facit quo ad hoc mentionem, ſed ſatis eſſe, quod faciat virtualiter, quatenus generaliter obligat ad denunciandum eum, qui ſcit aliquę eſſe in culpa tranſgreſsionis eius.

Per

Per quæ omnia perpensa arbitror primo, partem affirmatiuam esse de rigore iuris verbis extrauag. conformiorem. Secundo, partem negatiuam videri conformiorem intentioni, & menti auctoris, quatenus videtur voluisse esse contentus notitia principalis transgressoris, eo quod non est vsus verbis obligantibus expresse ad denunciandum omnes, qui aliquo modo essent culpæ participes, sed solum indefinite, & in singulari numero eum, quem in culpa esse scirent, significando se contentum iri notitia principalis auctoris: & quoniam mens, & intentio auctoris magis est attendenda, quam verba, cap. Marchion. 1. q. 1. ibi, *Nec putemus Euangelium esse in verbis scripturarum, sed in sensu, non in superficie, sed in medulla, non in sermonum foliis, sed in radice rationis*. & quia, cum lex dupliciter apte intelligi potest, benignior tensus est amplectendus, l. benignitas. ff. de legib. & quia præfata extrauag. est maxime pœnalis, & ideo maxime restringenda; pars negatiua videtur magis amplectenda, scilicet, quod præfatus petens absolutionem, si est principalis auctor transgressionis, eo quod promisit, dedit, uel accepit pecuniam, vel donum, non tenetur omnes participes, & scientes denunciare, sed ad summum solos alios, qui fuerunt principales actores in dando, uel accipiendo.

AD SECVNDVM dubium respondeo id, quod scripsi in Commentario prædictæ extrauag. nu. 37. in illa verba, Addo primo, quæ ibi possunt videri.

3 AD TERTIVM dubium respondeo, quod non tenetur indicare ante fraternam correptionem, vt vbi supra scripsimus in illa verba. Secundo quod dubitari potest, usque in finem illius numeri. Ex qua responsione inferri potest, rato, vel nunquam illum, qui fuerit principalis transgressor, obligatum iri ad denunciandos complices: rato enim, vel nunquã contingit, quod principales, & adiutores transgressoris principalis non pœniteat adiuuisse illum, si moniti fuerint tam graue peccatum, & tam graues pœnas incurrisse, & quod oportet eos denunciari Papę, si non pœnituerit tanti peccati, quando saltem sola contritione, & confessione, nulla facta restitutione, deleri posset eorum peccatum, & nulla ex eo vtilitas eis proueniet, quod fere semper contingit in alijs omnibus, qui nihil ex participatione eius criminis acceperant.

Addi posset & quarta quæstio, an præfata extrauag. desiuerit iam obligare quemquam ad denunciandum: & videtur, quod sic. Tum quia lex non recepta moribus desinit obligare. §. lege. 4. distin. & glos. recept. per omnes in cap. 1. de treug. & pace. Tum quia nullibi, vt puto, legitur, quod extrauag. Bonifacij VIII. per hanc innouata fuerit vnquam recepta quo ad hoc, vt scientes denunciarent. Tum quia etiam iam sextus annus agitur, posteaquam illa edita fuit, & nemo hactenus videtur fuisse, qui denunciauerit vllum trãsgressorem eius. Tum quia extrauag. 2. de simo. qua parte visum fuit, vt scientes aliquem admisisse simoniam in ordine, vel be-

neficio,denunciarent illum, & antea non poſſent abſolui, nuſquam fuit quo ad hoc recepta, neque hodie ligat, vt nos diximus in Manua. Conſ. cap.27.nu.106. poſt D. Anto.Caiet. & Sylueſt.ibidem citatos.Tum quia præceptum huiuſmodi denũciandi peccatum iam præteritum,quod nõ vergit in læſionem diuinæ,vel humanæ maieſtatis,vel Reipub. vel proximi,videtur durum,& parui effectus.Durum quidem,quia nouum, & patum iure naturali,diuino,vel humano antiquo fulcitum,& quia eſt grande ſeminarium inimicitiarum inter huiuſmodi denunciantes, & denunciatos.parui effectus autem:quia cum,vt prædictum eſt, per illud præceptum humanum non poſsit tolli præceptum diuinum de correptione fraterna,& habente illa effectum hoc non poteſt proſequi;quia,cum ſit humanum, cedit diuino maiori. Tum quia hoc certum eſſet, ſi iam eſſent elapſi decem anni ab eius editione, ſecundum Anton. Card. & Imol. in cap.1.de treug.& pace, quos firma ratione corroborat Fel. ibidem nume.13.conſiderando, quod aliud eſt dicendum de ſublatione legis iam receptæ conſuetudinis,quæ requirit 40. annos,iuxta cap.fina.de conſuetud.& aliud de impeditione obligationis legis nouæ nondum receptę, iuxta §.leges.diſt.4.qui tria requirit ad hoc,vt lex noua obliget, ſcilicet, quod ſit conſtituta,promulgata,& recepta. Tum quia deſuetudo minoris temporis, quam decem annorũ,ſufficit ad impediendam obligationem nouæ legis,ſi legislator ſcit eam non ſeruari,& tolerat, vt clare colligitur ex citatis ibidem per Felinum,& arbitror ſcire S.D.N. quod prędicta extrauag.non eſt quo ad hanc denunciationem ſeruata poſt eius editionem in his ſex annis. Tum quia aut negandus eſt textus receptus ab omnibus Canoniſtis in d.§.leges.4.diſtin.aut concedendum, quod lex, quę à principio à nullis eſt recepta,non ligat, etiam ſi legiſlator id ignoret,quomodo §.ille expreſſe habet,non ligare legem, etiam conſtitutam, & publicatam, niſi fuerit recepta. Vnde Domin. ſingulariter dicit ibi, quod omnis lex noua videtur quo ad effectum obligandi lata ſub conditione,ſi moribus vtentium approbata fuerit:& compertum eſt,diſpoſitionem conditionalem non ſorturi effectum,deficiente conditione,§. omnis, & §.ex conditionali,Inſtit.de verb.oblig.& cap.ſi pro te,de reſcript.lib.6. Salua.&c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata à delegato,qui copiam ſuæ commiſſionis petenti non dedit, eſt nulla.*

CON-

CONSILIVM IX.

1 EXcommunicatio lata à delegato, qui copiam commiſſionis ſuæ petenti noluit dare, non ſolum eſt iniuſta, ſed etiam nulla, ſecundum Innocentium in cap. venerabilis. num. 5. de cenſib. quem refert, & ſequitur Felin. in cap. cum in iure peritus. num. 3. de offi. deleg. & in cap. ſacro. de ſent. excom. & idem tenet Panor. in d. cap. cum in iure peritus, col. 2. nemine ad hoc citato. Et idem ſentit, dubitando tamen, per verbum forte, Rota deciſio. 15. de dolo, & contum. nouæ impreſſ. & merito dubitauit: quoniam nullus tex. neque gloſſ. hoc exprimit, nec is caſus ponitur inter eos, in quibus excommunicatio eſt ipſo iure nulla, quos retulit gloſſ. in cap. præſenti. verbo ad cautelam. de ſentent. excomm. lib. 6. nec Ioann. And. nec Ioann. Monach. nec Probus in additionibus ad eum, ponunt hunc caſum. Et regula eſt in contrarium, videlicet, quod ſententia excomm. ſiue iuſte, ſiue iniuſte lata, tenet, cap. 1. 11. q. 3. & à regula non diſceditur, niſi expreſſe id excipiatur, gloſſ. in l. omnis definitio. de reg. iur. & in rubr. eod. tit. lib. 6. & ipſemet Innocent. fatetur in d. cap. venerabilis. excommunicationem non præcedente monitione latam, licet ſit iniuſta, valere. & Panor. in. cap. fin. de præb. num. 5. firma ratione tenet, non eſſe nulla omnia, quæ facit iniuſte delegatus, licet ſint facta contra intentionem delegantis: ſed ſolum illa, quo ad quæ non extenditur eius poteſtas. æqua tamen videtur determinatio Innocentij, quæ potius auctoritate eius, & vſu, quam iure, defendi poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Declaratoria excommunicationis eam non continet, ſed quod factum eſt declarat.*
2 *Iudex citatum ſub excommunicationis pœna declarans excommunicatum, prius tacite excommunicare cenſetur.*
3 *Error, ſeu ignorantia iuris ſubtilis excuſat.*
4 *Monitus ſub pœna excommunicationis credere potuit ante declarationem non fuiſſe excommunicatum.*

CONSILIVM. X.

QVidam iudices monent debitores ad ſoluendum ſub pœna excommunicationis, & poſtea non ſoluentes, neque comparentes, nec allegantes, cur nõ debeant ſoluere, iubent decerni declaratoriam, qua

qua iubeantur denunciari,& declarari excommunicati, nullo alio modo ſententia excommunicationis lata. Quæritur,an declaratus debeat ſe reputare excommunicatum?

1 Reſpondeo primo, pro parte negante vrgere multum, quod primum monitorium non continet excommunicationem, ſed comminationẽ eius, iuxta gloſſ. cap. 1. de ſagittar. neque mandatum declaratorium,quia declarans nil noue facit, ſed quod factum eſt, denunciat,l. hæredes palam. §. 1. ff. de teſtam.

Pro parte autem affirmante facit,quod libellus, quo petitur à Iudice, vt cogat debitorem ad ſoluendum,dicitur actus, eo quod videtur peti tacite, vt reus prius condemnetur,& poſtea reſtituere cogatur: & quod Iu-
2 dex iubens expreſſe alicui per ſuam ſententiam, vt aliquid reddat, videtur tacite prius condemnare ipſum; & conſequenter Iudex, qui declarat excommunicatum aliquem à ſe vocatum ſub pœna excommunicationis, videtur prius eum tacite excommunicare.

3 Reſpondeo ſecundo,quod qui partem negantem crederet eſſe vetam, non peccaret,ſaltem mortifere, per theoriam Innoc. in cap. per tuas. 2. de ſimonia. dum ſenſit, quod error, & ignorantia iuris humani ſubtilis excuſat à culpa mortali: quem in hoc ſequitur Bald. in l.ab eo. C. quomodo,& quando iudex. & vtrumque Felin. in cap. 1. limitat. 7. de re iud. vbi ad hoc cumulat alia.

4 Reſpondeo tertio, quod quis, etiam tenendo partem affirmantem, ſatis iuſte poſſet credere ſe nõ eſſe excommunicatum: eo quod certum eſt, eum non fuiſſe excommunicatum ante declarationem, per ea, quæ ipſe ex Felino, & alijs adduco in Manual. Confeſſ. cap. 23. num. 104. quæ ibi poſſunt videri.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio virtute Cruciatæ iuuat in foro interiori, non in exteriori.*
2 *Abſolui nominatim excommunicatus virtute Cruciatæ ſine præcedente ſatisfactione non poteſt.*

CONSILIVM XI.

LAta ſententia prima in Rotę Auditorio in fauorem B. & odium A. ſuper quodam beneficio litigantium, fuit appoſitum ſequeſtrum ſuper poſſeſſione,& fructibus illius, quod per quoſdam annos ſępius violauit A. & percepit fructus; vnde incurrit excommunicationem,à qua nulla facta reſtitutione, fuit virtute bullæ Cruciatæ abſolutus. Quæritur, an ab-

an absolutio valeat, & quid ei faciendum sit.

Respondeo primo, quod circa quæstionem hanc multa dicere posset is, cui satis temporis ad id faciendum esset. Secundo, quod præfatus D. Consulens non est censendus absolutus quo ad forum exterius: quoniam absolutio, quam habuit per bullam Cruciatæ sacramentalem, non potest probari, nec facit fidem quo ad forum exterius: cum etiam absolutio data in foro sacræ Pœnitentiariæ non prosit quo ad forum exterius.
1 Tertio, quod non est absolutus etiam quo ad forum interius. Tum quia non præcessit satisfactio, quam bulla Cruciatæ requirit. Tum quia excommunicatio præfata non potest dici tam posita à iure, quam ab homine, cum sit posita, & declarata ab Auditore Rotæ, à quo debebat absolui. Tum quia insorduit in excommunicatione, & quotannis incurrebat illam, etiam si absolutus fuisset absolutione valida semel. Quarto, quod qui absoluendus est bene ab excõmunicatione, debet absolui prius à peccato mortali, propter quod est excommunicatus; quamuis frequenter ipso iure valeat absolutio ab excõmunicatione, licet absolutio à peccato nõ valeat. Quinto, quod D. Consulens (quod dolenter dico) multa debet facere, vt sit tutus quo ad vtrumque forum. Primo quidem, quod eum pœniteat tot transgressionum sequestri, & tot retentionum fructuum se-
2 questratorum. Deinde, quod restituat fructus male perceptos, qui sunt restituendi, vel obtineat remissionem, siue condonationem, aut legitimam compositionem, aut concordiam cum eo, quem res tangit. Tertio, quod impetret absolutionem à præfato D. Auditore, aut ab eius successore. Quarto, quod obtineat dispensationem ab irregularitate, si manens in excommunicatione celebrauit, dolens plurimum de suo malo statu tanto tempore continuato. &c.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis Episcopi excommunicati non est excommunicatus, nec euitandus.*
2 *Appellatio suspendit declarationem excommunicationis.*
3 *Excommunicatus super declaratione, durante lite, non est euitandus.*

CONSILIVM XII.

EPiscopus ob prætensam innouationem excommunicatus, & nominatim declaratus fuerat, & à tali declaratione appellauerat, & Vicarius illius, & alij ministri cum eo communicabant. Quæritur, an Vicarius Epi

scopi

ſcopi ab alijs vitari debeat,& an alios communicantes cum Epiſcopo eui tare Vicarius teneatur.

Reſpondeo, prefatum D.Conſulentem,licet ſit Vicarius prefati D. Epi ſcopi,& vt talis exerceat vices eius,& communicauerit Epiſcopo in actis,
1 quæ Dominus eius dicitur innouando feciſſe, non debere vitari ab alijs, nec teneri ad vitandum alios propter excõmunicationem,quam præfatus Epiſcopus dicitur, & declaratus eſt incurriſſe. Tum quia, excõmunicato Epiſcopo,non cenſetur excommunicatus Vicarius eius, c. 1. de offic. vicar. lib. 6. Tum quia Epiſcopus negat innouaſſe quidquam contra inhibi tionem Rotæ, allegans, quod non pendebat lis ſuper his, quæ dicuntur eſſe ab ipſo innouata: quoniam ſolum continuauit poſſeſſionem, quam habebat ante litem inchoatam, quod ei licebat cap. 1. & 2. vt lite pendent. Tum quia præfatus Epiſcopus appellauit à declaratione, qua fuit
2 declaratus excommunicatus: & ita declaratio fuit ſuſpenſa:quia licet excommunicatio non ſuſpendatur per appellationem, cap. paſtoralis. §. vo cum. de appell. declaratio tamen, qua declaratur aliquis incidiſſe in excommunicationem, ſuſpenditur per appellationem, iuxta gloſſ. ſingularem, & recept. in cap. cupientes. §. quod ſi per viginti. in verb. priua
3 tus.de elect. lib. 6.Et ita præfatus Epiſcopus non debet vitari, nec tenetur vitare,durante lite ſuper declaratione, vt poſt alios, quos ipſe copioſe citat,tenet Decius in cap. peruenit, de appellatio.& colligitur late ex Fel. in cap. Rodulphus.de reſcript. num. 43. & Archiepiſcopus non tenetur alios vitare, nec alij eum, durante lite ſuper appellatione;fortiori ratione non tenetur vitare, nec debet ab alijs vitari Vicarius eius propter ipſius excommunicationẽ,cap. cum in cunctis. de electio. & auth. multo magis. C. de ſacroſanct. eccleſ.

SVMMARIVM.

1 *Communicans cum excommunicato non denunciato nullam cenſuram incurrit.*

2 *Excommunicatos ante denunciationem,etiã notorios,euitare non tenemur, niſi ob notoriam clerici percuſſionem.*

3 *Communicans cum excommunicato denunciato in ijs,quæ ad ſalutem pertinent, non eſt excommunicatus.*

4 *Aduocatus pro conſilio ab hæretico pecunias accipiens non eſt excommunicatus.*

5 *Iudices ab hæreticis pecunias pretium officij recipientes excommunicati ſunt, ſecus,ſi alio reſpectu.*

CON-

CONSILIVM XIII.

IVris peritus, qui & Vicarius Epiſcopi erat, pro conſtituta in carcere hæreſis cauſa accepto pretio informationem ſcripſit. Quæritur, an mittens copiam informationis, vel ſcribens ad eam epiſtolam, in qua monita ſalutis, & alia ad vrbanitatem pertinentia continebantur, vel etiam propter pecunias vltro oblatas, & acceptas, cenſeatur præfatus conſultor & Vicarius excommunicatus.

Reſpõdeo primo, præfatũ conſultorẽ nullas incurriſſe cenſuras, eo quod prędictam epiſtolam ſcripſerit ad prędictam nobilem in carcere detentã.

1 Primo quidem, quod nemo tenetur hodie ad vitandum excommunicatum à iure, vel ab homine generaliter, antequam denuncietur, per extrauag. ad euitanda, quã nos quoque poſt alios referimus in cap. 1. §. labo ret. de pœnit. diſt. 6. & in Manu. Confeſſ. cap. 27. num. 35. & prædicta nobilis vel nullatenus eſt excommunicata, vel non ſaltem niſi generaliter à iure.

2 Secundo, quod non obſtat dicere, quod finis prædictæ extrauag. habet non iuuare ad vitandos excõmunicatos notorie. Tum quia id reſtringendum eſt ad excommunicationem cap. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. vt vbi ſupra probamus. Tum quia adeo prædicta nobilis non eſt excommunicata propter hęreſim notoriam, quod eſt dubium adhuc an inciderit in illam, vt ex facto proponitur.

3 Tertio, quod non incurrit quis vllam excommunicationem, etiam minorem, communicando excommunicato etiam denunciato in eis, quæ pertinẽt ad ſalutem animæ, & ad aliqua alia incidenter, quæ vt magis proficiat intentio fuerit, cap. cum voluntate. de ſent. excomm. At præfatus conſultor in prædicta epiſtola prædictam nobilem principaliter alloquitur in pertinentibus ad ſuæ animæ ſalutem, licet etiam quædam alia de vrbanitate adiecerit; ergo nullam cenſuram etiam minoris excommunicationis incurrit.

4 Quarto, quod prædictus Conſultor non incurrit etiam vllam cenſuram ob prædictas pecunias acceptas, ſi non erat Iudex cauſæ; quia licitum eſt iuriſperito pro conſilio ab ſe dato accipere pecuniam, cap. non liceat. 11. q. 3. præſertim vltro abſque vlla exactione oblationis, & cum reuolutione librorum reddito, vt colligitur ex gloſſ. & ſcribentibus in d. cap. non liceat. immo nec ſi erat iudex: quia clem. 2. §. 1. de hæret. quæ

5 excommunicat Inquiſitores, & Iudices hæreticorum accipientes pecuniam, ſolum excommunicat eos, qui accipiunt eam tamquam pretium officij, non autem eos, qui accipiunt alio reſpectu, etiam ſi accipiant illicite, vt contextus illius habet expreſſe, & declarat gloſſ. in verb. pretium, & Card. notab. 1. at præfatus conſultor non accipit illud prætextu

textu officij, & eo quod eſſet Vicarius, & Iudex, ſed prætextu conſilij à ſe redditi, & tamquam conſultor; & ideo, licet forte peccauerit accipiendo pecuniam, vel quia quod debet Iudex communiter non debet vt eſt conſultor, vel alia ratione, quam prætextu ſui officij, vt in facto proponitur, non incurrit illam excommunicationem.

SVMMARIVM.

1 *Abſoluere ab excommunicatione Papæ reſeruata poteſt Epiſcopus pauperes mendicare non aſſuetos. & nu. 2.*

3 *Abſolui qui propter impedimentum veniendi Romam poteſt à percuſſione clerici, poterit à quacunque alia excommunicatione reſeruata.*

4 *Abſolutus ab Epiſcopo propter impedimentũ veniendi Romam, non manet obligatus ad veniendum Romam.*

CONSILIVM XIIII.

QVædam mulier actu cuiuſdam monachi introducta fuit in cellam eius: vterque incurrit in excommunicationem extrauag. Pij V. & illa eſt caſtigata per Epiſcopum, & eſt pauper; quæritur, an poſſit abſolui ab Epiſcopo?

1 Pro parte affirmante facit, quod mulieres percutientes clericum per cap. ſi quis ſuadente. 16. quæſt. 4. poſſunt abſolui ab hac excommunicatione, quæ eſt reſeruata Papæ, ab Epiſcopo propter fragilitatem: eadem autem ratio videtur ſuadere abſolutionem etiam in hoc caſu, quia mulier eſt, argum. l. illud. ff. de ad l. Aqu. & cap. dudum. 2. de elect. quod nullę mulieres cogi videntur per Sedem Apoſtolicam ad ueniendum perſonaliter ad eam, nempe ad abſolutionem quærendam, licet viros percuſſores clericorum quotidie ad id cogat.

2 Pro negante facit, quod conceſſa affirmatiua parte, conſequeretur, nullam excommunicationem Papæ eſſe reſeruatam quo ad mulieres, quod apud neminem legi; deinde, quod quotidie videmus eas mitti Romam pro abſolutione excommunicationum Papæ reſeruatarum, etiam in caſu propoſito.

3 Rationibus vtriuſque partis perpenſis, reſpondeo primo, prædictas mulieres poſſe abſolui ab Epiſcopo propter impedimentum paupertatis, quo impediuntur venire ad vrbẽ, arg. quod de his, & cap. quãuis de ſentẽtia excom. & cap. eos. eod. tit. lib. 6. Nec obſtat c. ea noſcitur. eod. tit. quia illud habet locũ in paupere mẽdicare aſſueto, qui poteſt prouidere ſibi mẽdicãdo alibi per viã, ſicut vbi degit, & nõ de paupere qui viuit ex ſuo artificio,

ficio, vel opera ſine mendicatione, qualis hæc eſt. Secundo, quod longe maior eſt difficultas, an, ſicut mulier percutiens clericũ propter ſexus fragilitatem poteſt abſolui ab excommunicatione cap. ſi quis ſuadente, non impoſito ei onere veniendi ad Sedem Apoſtolicam, poſſit abſolui ab excommunicatione ita ſimpliciter, vt non teneatur venire per ſe, vel ſaltem per alium ad Sedem Apoſtolicam pro mandato eius ſuſcipiendo. Nã pro negante facit, quod alioqui nulla erit excommunicatio Papalis mulieribus, quod videtur iuxta cap. mulieres. de ſentent. excomm. & ſicut impubes percutiens clericum ſimili modo poteſt abſolui, iuxta ca. 1. eod. tit. & cap. vlt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Facultas epiſcopis per Concil. Triden. c. 6. ſeſſ. 24. conceſſa, per bullam Cœnæ an ſit derogata.*
2 *Abſolutus in foro tantum conſcientiæ in exteriore pro non abſoluto declarandus.*
2 *Epiſcopi per c. 6. ſeſſ. 24. extra confeſſionem abſoluere poſſunt.*
3 *Vicarius Epiſcopi vt talis c. 6. ſeſſ. 24. facultate vti non poteſt.*
4 *Facultas ex delegatione propter induſtriam competens eſt indelegabilis; ſecus, ſi ex priuilegio dignitati conceſſo.*
5 *Epiſcopi per alios d. c. 6. facultate vti poſſunt.*

CONSILIVM XV.

PRimo quæritur, vtrum facultas conceſſa Epiſcopis abſoluendi ab hæreſi in foro conſcientię tantum in Concilio Tridentino ſeſſ. 24. ca. 6. ſit abrogata per Bullam Cœnæ Domini ibi, *ac cuiusuis concilij decreta*, maxime in remotioribus partibus, vbi acceſſus eſt difficilis ad Summum Pontificem?

Secundo quæritur circa dictum cap. 6. Concilij, An illa verba, *in foro conſcientiæ tantum*, intelligantur ſolum in foro ſacramenti Pœnitentiæ, an vero poſſint intelligi in foro ſecreto, ita vt poſſit Epiſcopus à ſola cenſura abſoluere, & alteri remittere pœnitentem, vt illi confiteatur, & hoc maxime, quando eſt Epiſcopus abſens?

Tertio quæritur, an illa verba prędicti cap. 6. ſcilicet, *eis tantum, non eorum vicarijs, ſit permiſſum*, intelligantur ſolum de ordinario Epiſcopi vicario, an vero debeant intelligi de quocunque alio, cui Epiſcopus in caſu aliquo particulari occurrenti committeret vices ſuas?

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo, quod quidam Illuſtriſſimus fecit me certiorem, quod in quibuſdam Illuſtriſſimorum Car-

Cardinalium Congregationibus fuit concluſa pars affirmatiua, ſcilicet, quod per prædictam Bullam abrogata ſit prædicta poteſtas Epiſcopis, cui tamen in hanc, quę ſequitur, formam ſcripſimus.

Illuſtriſſime & Reuerendiſſime Domine, Gratias ago D. V. Illuſtriſſime, quod tam benigne, ac large dignatus fuerit facere me certiorem de concluſione, quam ait fuiſſe à Congregatione Illuſtriſſima receptam ſuper non permittenda Epiſcopis facultate abſoluendi ab hæreſi in foro conſcientiæ, quam eis Concilium Triden. fecerat, eamque vulgo eſſe receptam. Et quamuis ad perſuadendum illam mihi ſufficiat, quod illa concluſit, iuxta illud, ipſe dixit; interrogatus tamen multas quæſtiones à quibuſdam eruditiſſimis orbis noui confeſsarijs, quorum quidam prę ſupponunt habere illos hanc poteſtatem, vix audebo eis reſpondere. Tum quia difficile credetur ab eis, quod multis, & validiſſimis rationibus concluſum fuerit, non conuenire, vt relinquatur Epiſcopis facultas præfata, cum nuper Concilio vniuerſali apparuerit id conuenientiſſimum. Tum quia, vt audio, Epiſcopi cœperunt ea vti, & non facile à ſuo vſu tanti Concilij auctoritate nitente retrahentur. Tum quia vident apparuiſſe in vrbe conueniens, vt confeſsarij per Cruciatam electi abſoluant ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, quorum vnus eſt hęreſis, quando in Cruciata non excipitur. Tum quia moleſte ferent omnes epiſcopi omnium regnorum Caſtellæ, & ei annexorum, qui ſunt plurimi, vt eis auferatur præfata poteſtas, & eadem concedatur omnibus confeſsarijs ſubditis eorum per Cruciatam electis, qui ſunt innumeri. Tum quia, licet Epiſcopi Italię, qui proximi ſunt vrbi, ſatis æquo animo ob præſentiam Sanctiſſimi Domini Noſtri illam ſint laturi, Epiſcopi tamen Germanię, Belgij, Galliæ, & Hiſpanię, & orbis noui, qui longius à ſua Sanctitate, abſunt non videntur tam facile laturi. Tum quia audio quoſdam in Hiſpania in libris auctoritate Concilij ſupremi Regis typis excuſſis præſupponere illam facultatem Epiſcopis ineſſe. Tum quia, vt audio, ſunt, qui dicant per Bullam Cœnę non derogari ei, eo quod videant non derogari poteſtati Inquiſitorum, qui, non obſtan. illa, paſſim abſoluunt ab hæreſi, & non excipiuntur in prę fata Bulla pluſquam Epiſcopis & conſtat poteſtatem illam non fuiſſe datam eis à maiore, quam epiſcopis: cum fuerit data à ſolo Papa, & epiſcopis à Papa, & toto Concilio. Tum quia, ſicut non omnes deciſiones Rotę, quæ placent vrbi, placent toti orbi, ita forte non omnes rationes, quæ videntur validiſſimæ aliquot Congregationibus Vrbis, videbuntur tales omnibus Academijs, & Regum prętorijs, quæ parlamenta, vel Cancellarias vocant. Quę omnia tumultuarie ſcripta non in hoc mitto V. D. Illuſtriſſimæ, vt velim mihi reſponderi, ſed tantum vt aliquando, ſi ei videbitur, & occurrerit opportunitas, aliquid horum inſinuetur Sanctiſſimo D. N. cuius Sanctitatem ampliſſimam, & V. D. Illuſtriſſimam Dominus Ieſus quam diutiſſime ſeruet incolumes. Amen.

Ex hac

Ex hac reſponſione facile colligi poteſt id, quod ego reſpondere debuerim ad præfatam quæſtionem.

AD SECVNDAM reſpondeo primo, quod verba illa, *abſoluere quo ad forum conſcientiæ tantum*, & illa, *dare poteſtatem abſoluendi quo ad forum conſcientiæ*, ſignificant, quod abſolutio data, vel facta nihil profit quo ad forum exterius, in quo perinde iudicabitur de illo, ac ſi non eſſet abſolutus, ſecundum rigorem iuris, iuxta omnium mentem. Secundo, quod Epiſcopus, habens poteſtatem abſoluẽdi ab excommunicatione ob hęreſim incurſa, potetit abſoluere etiam extra confeſſionem ſacramentalem. Tum quia abſolutio ab excommunicatione non eſt abſolutio ſacramentalis ſecundum omnes. Tum quia ſtylus ſacrę Pœnitentiariæ habet, vt aliqui eorum, qui interſunt ei, abſoluant ſine literis pręſentes à cenſuris extra confeſſionem per facultatem eis factam à ſummo Pœnitentiario, & ſuis officiarijs ad abſoluendũ eos in foro conſcientiæ. Tum quia vicarius Epiſcopi minorum ordinum tantum poteſt excommunicare, & abſoluere, ſecundum S. Tho. lib. 4. ſentent. diſt. 18. q. 2. ar. 2. & eſt glo. recepta c. canonica. verb. presbyter. de ſente. excom. licet non poſſet abſoluere à culpa, propter quam illa incurritur, niſi fuerit ſacerdos, & id faciat audita confeſſione ſacramentali, vt paulo latius diximus in Manu. confeſſ. ca. 27. num. 41. & ſequen. Tertio, quod hęc conſequitur poſſe Epiſcopum extra confeſſionem abſoluere in caſibus particularibus occurrentibus.

3 AD TERTIAM, quod verba illa Concilij, *Non eorum vicarijs*, intelliguntur de Vicarijs generalibus, ita quod ſit ſenſus, quod ſicut Vicarius Epiſcopi generali ratione ſolum vicariatus non habet poteſtatem conferendi beneficia, c. fin. de offi. vic. lib. 6. ita non habet poteſtatem vtẽdi hac facultate. An autem Epiſcopi poſſint committere hanc poteſtatem abſoluendi alijs, maior quęſtio eſt. Tum quia videtur ei commiſſa huiuſmodi poteſtas propter ſuam induſtriam, quale commiſſum eſt indelegabile, cap. fin. §. cęterum. de offic. deleg. & cap. is cui. eodem titulo, lib. 6. Tum quia pro hac parte videtur caſus expreſſus in d. cap. fin. de offi. deleg. qua parte habet, eum, cui commiſſa eſt poteſtas abſoluendi etiam à Papa, non poſſe illam alteri ſubdelegare.

Pro parte tamen affirmatiua videtur etiam caſus expreſſus cap. fin. de offic. ordin. qua parte habet, eum, cui competit ex officio abſoluere, poſſe id per alium facere; & idem, ſi illud ex priuilegio ſuæ dignitatis ei competit, ſecundum glo. illius receptam: at Epiſcopis ex officio, & priuilegio ſuæ dignitatis competit abſoluere ab hæreſi virtute canonum Concilij Trid. tenendo, quod non derogetur illi per Bullam Cœnæ, quod eſt maius, quam ſi competeret ex priuilegio perſonę: & mihi quidem videtur indubie hæc pars verior, intelligendo de poteſtate abſoluendi nuda, ita quod Epiſcopus informatus recte de caſu arbitretur modum, pœnitentiã, & onus imponendum ei, qui abſoluendus eſt, & committat nudam pote-

ſtatem abſoluendi cum illo modo, nullo arbitrio poſtea remiſſo ei, qui eſt abſoluturus. Satis etiam videtur vera, intelligendo de commiſſione abſolutionis cum facultate arbitrandi pœnitentiam, modum, & onus imponendum à confeſſario abſoluturo: quoniam reſponderi poteſt præf. §. cæterum. quod ille procedit in eo, qui ex delegatione & commiſſione habet poteſtatem abſoluendi, & non in eo, qui habet illam ex officio, & priuilegio ſuæ dignitatis: de quo loquitur præf. cap. fin. de offic. ordin. Ex qua ſolenni, & recepta concordia ſequitur, quod valde perpendendum eſt. an Epiſcopus poſſit, & velit abſoluere ex officio ſuo, & priuilegio conceſſo ſuę dignitati à Conc. Triden. an ex noua commiſſione Papæ, ita quod fiat delegatus: nam priore caſu poterit committere abſolutionem vtroque modo prædicto, poſteriore vero non poterit, niſi ad ſummum priore, ſcilicet nudum miniſterium ad abſoluendum ſine aliquo arbitrio.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus excommunicatis declaratis, quando excommunicatio eſt reſeruata, facultatem diuinis intereſſendi dare nulla via poteſt.*

CONSILIVM XVI.

VTrum Epiſcopus, vel Vicarius generalis, qui declarauit aliquas mulieres incurriſſe excommunicationem latam à Pio V. ob ingreſſum monaſteriorum regularium, poſſit facere illis facultatem audiendi miſſas & alia diuina officia, & communicandi cum alijs.

1 Reſpondetur partem negantem eſſe veram. Tum quia abſolutio excommunicationis prędictæ eſt reſeruata ſoli Papæ, vt habet præfata extrauagans Pij V. quæ incipit regularium. ſub finem, cuius tenorem referimus nos in commentar. 4. de regul. ſuper cap. ſtatuimus. 19. q. 3. num. 62. & ita non poteſt ordinarius facere illis facultatem prędictam per viam abſolutionis. Tum quia non poteſt etiam facere per viam ſuſpenſionis: quia licet aliæ cenſuræ, ſcilicet ſuſpenſionis, & interdicti, ſuſpendi poſſint, etiã ſine abſolutione formali, excommunicatio tamen nõ poteſt ſuſpendi; ſed oportet, vt abſolutio interueniat, iux. cap. ad hæc quoniam. de appell. vt Ioann. And. Panor. & alij, quos refert, & ſequitur Decius, tenent. Tum quia ſunt, qui dubitauerint, an etiam ipſemet Papa poſſit diſpenſare cũ excommunicato, vt manens excommunicatus licite communicare poſſit: tantum abeſt, vt ordinario id concedatur. Tum quia ratio ſupra pro contraria parte adducta nihil valet; quoniam extrauag. ad euitanda. Martini V. confirmata à Concil. Lateranen. ſub Leone X. finito, cuius tenorem referimus

ferimus in cap.27.num.35.Manu. confeſſ. per quam conceditur facultas communicandi excommunicato, donec denuncietur, nihil prodeſt ipſi excommunicato: quia ille tenetur euitare communionem aliorum, etiam ante denunciationem, iux. cap. illud. de cleri. excomm. miniſtr. per quod declaratur maius peccatum committere excommunicatum non vitando alios, quam alios non vitando eum. Tum quia non obſtat, ordinarios aliquos contrarium feciſſe; quia id fecerunt per ignorantiam craſſam veri intellectus prædictæ extrauag. quę habet expreſſe illam nihil prodeſſe excommunicatis.

VMMARIVM.

1 *Diſpoſitio conditionalis ante impletam conditionem inefficax eſt.*
2 *Abſolutus ab excommunicatione ſub forma, ſi prius cauerit, & cum citatione, & monitione, cenſetur abſolutus ſub conditione ſi ante tempus cauerit.*
2 *Monitio, & citatio ex interuallo datæ, perinde ac ſi ſimul datæ fuiſſent, operantur.*
2 *Clauſula vltimo loco poſita ad omnia ſuperiora refertur.*
2 *Cautionis præſtatio re non integra non prodeſt.*
3 *Fraus, & dolus nemini commodare debet.*
4 *Irregularis efficitur excommunicatus, coram ſe auctoritatiue celebrare faciens.*
5 *Excommunicatus notorius irregularis efficitur, non tamen abſoluitur ab excommunicatione, antequam pro notoria offenſa caueat.*

CONSILIVM XVII.

QVidam parochus excõmunicatus obtinuit abſolui, data prius cautione de parendo iuri; qui, antequam illam pręſtaret, geſſit ſe pro abſoluto; & poſt moram in cauendo factam, monitus, vt intra certum terminum pręſentaret cautionem, non præſentauit eam intra illum: & accuſata contumacia, iudex reintruſit illum in excommunicationẽ, qui poſtea dedit cautionem. Quæritur, an cenſeatur abſolutus.

1 Videtur dicendum, quod non. Primo quidem, quod diſpoſitio conconditionalis non eſt efficax, donec adimpleatur conditio. §. omnis, &. §. ex conditionali. Inſti. de verbo. oblig. cap. ſi pro te. de reſcrip. lib. 6. cum iuribus ibi per glos. citatis: & cautio non fuit pręſtita intra terminum, intra quem erat præſtanda. Non obſtat dicere, quod paruit conditioni: quia eo prius cauit, quam abſolueretur: quoniam non cauit intra termi-

2 num ad cauendum præfixum: nam per abſolutionem datam ſub conditione, ſi prius cauerit, adiuncta monitione, & citatione, vt intra certum terminum præſentaret cautionem, videtur Iudex abſolutionem dediſſe, ſi intra terminum ad præſentandum cautionem præfixum eam daret: alioquin enim eluſoria fuiſſet huiuſmodi conditio, cuius implementum poterat differri in infinitum. Tum quia prędicta monitio, & citatio tantum operabantur ex interuallo datæ, quantum operatæ fuiſſent, ſi ſimul cum abſolutione factæ fuiſſent; nihil enim mediauit inter illas, quod debilitaret earum virtutem, vt palam eſt: & regulariter paria ſunt duo fieri eadem die, vel duabus interpollatis per viam adiectionis, & acceſſionis, arg. cap. acceſſoriũ. de regul. lib. 6. & cap. de multa. ſub finem. de præben. Tum quia, quod vltimo loco fit, ad omnia ſuperiora refertur, cum eadem ratio idem iuris ſuadet in omnibus. cap. ſecundo requiris. de appella. vbi glos. & doctores, maxime Panor. & Decius reſoluunt. At abſolutio prędicta conditionalis, & præfixio termini ad prędentãdum cautionem, ſunt duo poſita in duabus papyris per uiam adiectionis, & acceſſionis, in quibus eadem ratio militat; immo ſecundũ eſt declaratio, & limitatio abſolutionis, quę ſine termino expreſſo lata fuit.

Secundo, quod iudex poſt terminum præfixum ad præſentandum cautionem, & accuſata contumacia, non putans, eum in illam reintruſit; & ita, cum res non ſit integra, non profuit ei prędtatio cautionis poſt illã reintruſionem. Tum quia illa reintruſio fuit interlocutoria, quę trãſiuit in rem iudicatam non appellando ab ea intra decendium, iuxta cap. 1. de appella. lib. 6. quod habere locum in ſententia excommunicationis ſimpliciter prolata, licet non ſit definitiua, ait Archidia. in cap. venerabilibus. nu. 4. de ſenten. excom. lib. 6. & ibi Panor. nu. 1. Tum quia per illã reintruſionẽ additum fuit nouum vinculum prioti excommunicationi, & concedendo, vt abſolueretur ab illa, data prius cautione, non poterat intelligi à reintruſione, quę nondum erat facta, vt palam eſt.

3 Tertio, quod nemini debent ſua fraus, & turpitudo commodare, c. Sedes Apoſtolica. de reſcrip. l. itaque fullo. ff. de furt. At per fraudem, & turpitudinẽ prędictus iuſſus abſolui, intendens nunquã parere mandatis Eccleſię, ante quam daret cautionem, ſe geſſit pro abſoluto, ut patet ex actis, & non ſolum geſſit ſe publice pro abſoluto, ſed etiam auctorizando tanquam Prior, & rector eccleſiæ parochialis inſignis, interfuit diuinis officijs, & fecit ea celebrare coram ſe; per quod factus eſt irregularis, iuxta glo. ſingul. clem. Archiepiſcopo. de priuileg. verb. celebrari. & cap.
4 illud, de cler. excommun. quatenus probat, epiſcopum excõmunicatum, facientem celebrare auctoritatiue coram ſe, fieri irregularem, vt annotauit Panor. communiter recep. ibi, & Bonifa. Rotæ auditor clariſſimus generaliter colligit in prædicta glos. quod excõmunicatus faciens celebrare coră ſe fit irregularis: & Cardinalis ibidem nu. 6. & q. 9. dicit

tria:

tria: distincta esse excommunicatum celebrare, & facere celebrare quasi auctorizando, & simpliciter audire diuina officia: & quod faciens duo priora est irregularis. idem tenet Archid. in cap. 1. de senten. excom. lib. 6. ibi nu. 5. Ioannes Alexa. videtur exæquare quoad hoc Rectores ecclesiarũ parochialiũ alijs prælatis, dicens, eos esse iudices in foro animæ.

Quarto, quod non debet quis ex eo commodum consequi, quod nisus extitit impugnare, regula ex eo. de regul. iuris, lib. 6. cum cõcord. & frustra legis implorat auxilium, qui committit in legem. At prædictus commisit in decretum.

5 Quinto, quod licet excommunicatus absolui possit ab excommunicatione, manente ipso in irregularitate prius contracta, cum sint diuersa; si tamen offensa, ob quam incurrit irregularitatem, est manifesta, vt in hoc casu, non posset absolui regulariter ab excõmunicatione, etiam data cautione de parẽdo iuri, antequã satisfaceret pro illa offensa notoria, vel manifesta, iuxta cap. ex parte. 1. de verb. sign. & cap. venerabilibus. §. porro. de senten. excom. lib. 6. & tradit Decius cum alijs in cap. qua fronte. de appell.

SVMMARIVM.

1 *Legatorum apostolicorum facultas excommunicatos absoluendi qualis, de qua est eis credendum.*

2 *Episcopus iuste impeditos absoluere potest ab excommunicatione à iure, vel ab homine reseruata.*

3 *Celebratio excommunicati, nisi sit mortifera, non inducit irregularitatem, quæ sine dolo, & contemptu non incurritur.*

CONSILIVM XVIII.

QVidam ab Auditore Rotæ declaratus excommunicatus de consensu procuratoris aduersarij fuit absolutus à Nuncio Sedis Apostolicæ ad quatuor menses, deposita pecunia debita apud bancarium, eo quod creditor erat Romæ, ne tamdiu maneret excommunicatus, faciendo quod in ipso erat, & soluit intra tempus à Nuncio præfixum, & Nuncius testatus fuit se habere potestatem ad illum absoluendum auctoritate Apostolica, & absolutus celebrauit.

Quæritur, an inciderit in irregularitatem, & fecerit fructus beneficij suos?

1 Respondeo, quod non. Tum quia legati solent habere potestatem absoluendi, saltem ad tempus, in huiusmodi casibus, propter absentiam

eius, ad quem pertinet absolutio, vt colligitur ex cap. eos. §. idem statuimus. de sent. excom. lib. 6. quem etiam nos referimus in Manu. confess. c. 17. nu. 46. Tum quia legatus præfatus asseruit in literis, se habere facultatem id faciendi, cui quo ad id credendum est; quoniam communiter habent ad id specialem facultatem ad ponendam illam clausulã, ne cogantur inferere facultates suas; & ideo creditur eis, donec contrarium probetur, iuxta notata c. sicut. de sent. excomm. & cap. nobilissimus 97. dist. Tum quia etiam Episcopi possunt absoluere excommunicatum à iure, vel ab homine alij reseruata, propter morbum, vel impedimentum eundi ad quarendam absolutionem, vt colligitur ex principio d. cap. eos, & existens in Hispania habet impedimentum satis iustum maximi, & periculosi itineris ad eundum Romam ad hoc, vt faciendo quod potest ad parendum, absoluatur ad tempus, quo eget tanto itinere faciendo, ne moriatur excommunicatus, quod iura horrent, c. qua fronte. de appella. Tum quia auctoritas Legati dicentis se habere illam potestatem, & facientis facultatem celebrandi per tempus ab eo præfixum, dedit iustam causam credendi se bene absolutum, & vt bona fide celebraret, & excusauit ab omni malo dolo, & contemptu, sine quo non incurritur irregularitas, vt definit Panor. à quo ibi nemo recedit, c. pastoralis. §. vetum. de appella. & Domi. in cap. solet. de sententia excomm. lib. 6. pro quibus est ibi gloss. memorabilis penult. Facit quod contrauenies canoni, & legi dubiæ, & errans circa iuris subtilitates non peccat mortifere, secundum Innoc. cap. per tuas il 2. de simo. & alia multa, quæ adducit Felin. cap. 1. de re iudi. fallentia septima. & celebratio excommunicati, nisi sit mortifera, non inducit irregularitatem, sicut nec absque mortifero peccato non incurritur excommunicatio maior, cap. nemo, c. nullus. 11. q. 3. nec consequenter consulens incurrit illam; quandoquidem non peccasset mortifere, credendo id sibi licere, etiam si Legatus errasset, qui tamen non errauit, immo pie, & erudite in absoluendo se gessit. &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi procedere non possunt contra officiales, vel Nuncios Papæ.*
1 *Officiales Papæ appellantur rectores ciuitatum in terris Ecclesiæ, sed non sunt. num. 2. & 9.*
3 *Officialis vnde dicitur, & quid significet.*
4 *Officialis verbum generale, & restringitur per adiectionem genitiuorum, & aliorum æquipollentium.*
5 *Officialis est, qui immediate alicui in officio seruit.*

Offi-

6 *Officialis Papæ non eſt inſtitutus ab eo Poteſtas, ſeu Gubernator, etiam ſi ſit perpetuo inſtitutus.*

8 *Officiales Papæ non ſunt legati, ſeu ſubdelegati ad cognoſcendum de cauſis inſtituti.*

9 *Rectores ſeu Poteſtates à ciuitatibus dicti, & à Papa confirmati, non ſunt Officiales Papæ.*

10 *Officialis Papæ eſt, qui ei immediate ſeruit, non qui à Papa inſtituitur, vt alijs præſit.*

11 *Officiales Papæ non ſunt, qui à Papa in miniſterio Cardinalis, vel Principis ponuntur.*

CONSILIVM XIX.

AN Epiſcopus poſſit ferre ſententiam excommunicationis aliqua iuſta de cauſa, ſeruatis ſeruandis, in Poteſtatem, ſiue Rectorem poſitum in ſua ciuitate à Sede Apoſtolica.

1 Pro parte negante facit extrauag. cum Matthæus. de hæret. inter cõmunes, qua vetatur omnibus ordinarijs, ne procedant contra officiales, & nuncios Sedis Apoſto. ſine illius licentia, nec vllam in eos ferant cenſuram: & huiuſmodi Poteſtates videntur eſſe officiales Sedis Apoſtolicę.

2 Secundo facit extrauag. ad regimen. de præben. inter communes, quæ inter officiales Sedis Apoſtolicę connumerat Rectores ciuitatum, & locorum: & Poteſtates prædicti appellantur Rectores in l. 1. C. ſi rector prouinciæ. & multis alijs locis. Tertio, quod verbum, Officialis, eſt latum, deſcendens à verbo Officium, & ſignificat omnes, qui ſeruiunt alicui in aliquo officio tanquam iudices, vel executores, vel miniſtri alius generis miniſterij, argumento clem. 2. de reſcrip. & cap. 2. de off. vicarij. c. 3. de ſent. excommunicationis. & cap. cum parati. de appell.

4 Pro parte veto affirmante facit primo, quod verbum Officialis, quamuis late pateat, vt prędictum eſt, & ſit genus habens ſub ſe multas ſpecies, reſtringitur tamen per additionem genitiuorum, vel aliorum nominum æquipollentium, vt cum dicimus Officialis Papæ, Cardinalis, Cancellarij, vel Vicecancellarij, Datarij, Magiſtri; vel cum dicimus Of-

5 ficialis Regis, Ducis, Comitis, Prætoris. Et videtur definiri poſſe, quod officialis alicuius dicatur eſſe qui ſeruit ei immediate in aliquo officio; & quod Poteſtates prædicti non videntur ſeruire immediate Papæ, ſed

6 ciuitatibus, vel locis, vel Reipub. quibus præficiuntur. Secundo, quod hi Poteſtates habent iuriſdictionem ordinariam à lege, iuxta l. fin. de iuriſd. omnium iudicum. cap. cum ad eccleſiam. de off. ord. Tertio, quod ad hoc, vt dicatur officialis Papæ, non videtur ſufficere, quod inſtituatur ab ipſo; alioquin omnes Epiſcopi, & Archiepiſcopi appellarentur eius officiales, immo & omnes, quibus ipſe confert beneficia Eccleſia-

ſtica; quod videtur abſurdum, & ita non dicendum, l. nam quod abſurdum. ff. de bonis liber. quin etiam omnes confeſſarij, & prædicatores, quibus ille facit facultatem audiendi confeſſiones, & prædicãdi ubique
7 terrarũ, vel in illo, aut illo Epiſcopatu; quod videtur abſurdum. Quarto, quod delegati, & ſubdelegati Papæ dati ad cognoſcendum de cauſis, non dicuntur officiales eius: nam omnia beneficia illorum eſſent reſeruata ei per d. extrauag. ad regimen. quod tamen non eſt verum, nec ſeruatur. At non poteſt negari, eos ſeruire Papæ in aliquo officio; quia dicuntur habere officium, per rubr. de off. deleg. & ff. de off. eius, cui mandata eſt iuriſd. Sed quia non ſeruiunt immediate ſuæ Sanctitati, ſed cauſis partium, quibus dantur iudices, non dicuntur officiales
8 Papę. Ergo neque Poteſtates terrarum, qui non ſeruiunt iimmediate Papæ, ſed rebuspub. ad quarum gubernationem præficiuntur, non videntur dici officiales eius.

His pro vtraque parte conſideratis, videtur dicendum primo, quod ſi Poteſtates eligerentur ab ipſis ciuitatibus, & confirmarentur à Papa, non cenſerentur officiales eius; & minus ſi per ſolam electionem ſine alia confirmatione poſſent adminiſtrare. Secundo, quod etiam Poteſtates, qui inſtituuntur perpetui, quemadmodum regulariter inſtituuntur beneficiarij eccleſiaſticorum beneficiorum, non viderentur
9 dici officiales. Tertio, quod etiam qui à ſolo Papa ponuntur, & reuocantur pro ſua ſola voluntate, & arbitrio, ea ratione videri poſſunt non eſſe officiales Papæ, quod non videntur ei ſeruire immediate, & quod non facit eos Poteſtates principaliter propter ſeruitium ſuum, ſed propter ſeruitium, quod præſtaturi ſunt illis Rebuspublicis, quibus eos præfecit; & finis principalis & primarius eſt attendendus, l. etſi non ſint. §. perueniamus. ff. de auro, & arg. leg. & quod hac ratione delegati Papæ non videntur dici officiales eius, vt ſupra dictum eſt: &
10 quod is, quem Papa daret alicui Cardinali, vel alteri nobili ſæculari, vel eccleſiaſtico, vt ſeruiret ei, non diceretur officialis Papæ, ſi alias non ſeruiret ipſi, quamuis aliquod ſeruitium per quandam rei conſequentiam ad S. Sanctitatem inde perueniret. &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio generalis niſi ob mortale non incurritur.*
2 *Excommunicari non poteſt Capitulum, ſeu vniuerſitas.*
3 *Excommunicatio in Capitulum, & culpabiles, culpabiles culpa mortali ligat.*

De-

4 *Declarari excommunicatus nemo poteſt, niſi citatus audiatur.*
5 *Appellatio declarationem, ſed non excommunicationem ſuſpendit.*
5 *Appellari non poteſt in notorijs, ſetus ab eorum declaratoria.*
6 *Debitum à Capitulo non eſt à ſingulis de Capitulo.*
6 *Fructus Capitulo obuenientes etiam ante capitularium promotionem inter eos diſtribuendi.*
7 *Declarato nulliter excommunicato remedia optima.*
8 *Executio pœnæ fieri nequit, niſi iuſta declaratione præmia.*
9 *Acta, & producta in iudicio ſunt parti edenda.*
9 *Iura vnde emanant, iniuria prodire non debet.*

CONSILIVM XX.

NHabens dignitatem, & canonicatum cum præbenda in quadam ecclesia cathedrali venit ad vrbem ad proſequendas quaſdam lites eccleſiæ ſuæ cum mandato ad id generali à Capitulo dato, & inuenit præfatum Capitulum excommunicatum, id eſt, denunciatum in loco ſolito pro excommunicato à iudice, vel ſubcollectore quindeniorum, qui rogatus ab ipſo reſpondit id fuiſſe factum eo, quod præfatum Capitulū debebat ratione quindeniorum certam quantitatem ſcutorum: & illico ſcripſit id Capitulo, quod reſpondit, nolle ſe vt quidquam innouaret ſuper hoc, donec mandatum ſpeciale acciperet ſuper eo quod ordinaret eſſe agendum. Intra quod tempus ipſe N. miſſauit, & interfuit diuinis ſine vllo ſcrupulo, putans ſe ob hoc nullam cenſuram incurriſſe, nec incurrere. Iudex autem prædictus proceſſit ad vlteriora, eo quod non ſoluebatur præfata quantitas ſcutorum, & tandem relaxauit literas, ſiue ſchedulas, & cedulones contra præfatos canonicos generaliter, & nominando præfatum N. ſpecialiter, cui ſimile nunquam videtur fuiſſe factum: quia prębenda ſuæ dignitatis non eſt prima poſt pontificalem; idque fecit nulla citatione, nec monitione facta ſpecialiter ipſi N. vt vni de Capitulo, nec tamquam procuratori eius, nec ipſi Capitulo. Poſt quæ præfatus N. interfuit diuinis, non tamen miſſauit, neque ordine ſacro alio vſus eſt.

Quæritur quid oporteat præfatum N. facere, ne peccet, præſuppoſito, quod non habet mandatum ſui capituli ad ſoluendum, & quod non fuit citatus, & quod nulla monitio eſt facta prębfato capitulo, vt ſolueret præfata quindenia: & quod omnem curam, & diligentiam adhibuit, vt præfatum capitulum ſoluat quæ debet: & quod obtulit ſe ſoluturus pro rata eam partem, quæ pro ſua prębenda ei contingit, quod paratus eſt facere: & quod non apparet vlla obligatio, qua prębfatum capitulum teneatur ſoluere vlla quindenia, præterquam acceptatio an-

tio annexionis quorundam beneficiorum: & quod præfatus ſubcollector prima vice excommunicauit ob minorem quantitatem, & vltima vice pro maiori, quo videtur non ſatis conſtare de debito: & quod magna pars quãtitatis expreſſæ in ſecunda vice dicitur cępiſſe deberi ante 12o. annos.

Huic quæſtioni ægro animo reſpondeo, vt cuidam alij ſimili reſpondit Oldra conſ. 20. nec vllatenus reſpondiſſem, niſi obligatio magna, qua teneor inſeruire mittenti illam mihi, ad id me adigeret. Tum quia agimus Romæ, vbi ſunt multi harum rerum expertiſſimi, & ipſe non ſatis noui leges, nec mores Romanos, ex quibus eius deciſio eſt haurienda, ſicut & ille legum Cæſarearum peritiſſimus in materia cenſurarum fulminatarum à Papa vix fuit auſus reſpondere. Attamen ſubmittens omnia cenſuræ Sanctiſſ. D. N. & me peritioris dicam ſequentia.

1 Primum videri neceſſarium certa reſponſuto legiſſe, aut certe intellexiſſe primo tenorem ſcripturę continentem vnionem, vel annexionem bonorum, ratione quorum huiuſmodi quindenia debentur; ſecundo ſcripturam, qua procurator capituli obligauit ipſum ad ſoluenda quindenia; tertio tenorẽ mandatorũ, quibus procuratores, qui præfatas vniones, vel annexiones impetrarunt, poterant obligationes facere ad ſoluenda quindenia; quarto proceſſum, quẽ fecit iudex, aut ſubcollector in procedendo ad declarationẽ, & denunciationẽ contentorũ in ea, præſertim ad declarationẽ prædicti N. quorum nullius copia, vel ſummarium datur.

Secundo, certum eſſe neminem incurrere excommunicationem generaliter latam, niſi ob peccatũ mortiferum, c. nemo, & cap. nullus. 11. q. 3. & cõſequenter cum excõmunicatio, de qua agitur, ſit generaliter lata, nõ incurrit eam præfatus N. niſi peccauerit mortaliter circa præfatæ ſolutionis omiſſionem.

2 Tertio, quod ſi per bullas præfatarum vnionum fuit lata excommunicatio in capitulum ſimpliciter, & abſolute, nihil valuit, & non obligauit capitulum, per cap. Romana. §. in vniuerſitatem. de ſentent. excomm. lib. 6. immo neque vllum canonicum: quia quidquid ibi gloſſ. dicat, & inter doct. controuertatur verior concluſio eſt, quod talis excommunicatio eſt ipſo iure nulla propter verbum, penitus, in ipſo appoſitum.

3 Quarto, quod ſi excommunicatio non fuit lata in vniuerſum capitulũ ſimpliciter, & abſolute, ſed cum additione, & in ſingulos eius canonicos, qui forent culpabiles, ideſt, quorum culpa omitteretur ſolutio quindeniorum, iudicandi eſſent excom. illi quorum culpa ſolutio fuiſſet omiſſa: quia licet excommunicatio non poſſit in vniuerſitatem ferri propter rationes, quas diuerſi in diuerſis locis tradunt, vt in his Fel. in cap. eam te, de reſcript. poteſt tamen ferri in ſingulos vniuerſitatis, qui culpabiles forent per ipſum præfatum §. in vniuerſitatem. in verbo culpabiles. & argum. cap. propoſuit. de clerico excomm. miniſt. quod in hoc ante omnes citauit Hoſt. in ſumma de contumacia. §. fin. qui fuit diſcipulus, &

Card.

Card. ipſiuſmet Innoc. IIII. conditoris præfati cap. romana, & præfati ſui §. in vniuerſitatem. quæ ſententia verior nobis videtur, quam contraria, ſaltem ad conſulendum: quamquã diſputando illa defendi poſſet limitando tamen vt procedat in illis ſingularibus canonicis, qui non quali quali culpa, ſed mortifera forent culpabiles: quandoquidem, vt dictum eſt, nulla excommunicatio maior generaliter lata includit, & ligat aliquem, niſi mortifere peccantem.

4 Quinto, quod nemo debet declarari excommunicatus per excommunicationem generaliter latam, niſi res eſſet notoria, antequam citetur, & audiatur, iuxta gloſſ. celeb. adiuncto text. in clem. præſenti. verbo conſtiterit. de cenſib. cui ſimilis in clem. 2. eodem verb. de pœnis. quæ ſunt receptæ communiter, & late tradit Felin. in ca. rodulph. de reſcript. à nu. 41. ita quod declaratio facta ſine citatione eſt nulla; ſicut aliæ ſententiæ latæ ſine citatione legitima ſunt nullæ, quando illa requiritur. clem. paſtoralis. §. cęterum. de re iud. quia contra inauditam partem etiam Papa non poteſt quidquam definire, vt ipſemet teſtatur in cap. 1. de cauſa poſſeſſ. & concordat cap. nos in quemquam. 2. q. 1.

5 Sexto, quod licet à ſententia excommunicationis non poſſit appellari ad effectum ſuſpendendi eam, cap. is qui. §. fin. de ſentent. excommunicationis, lib. 6. à declaratione tamen, qua quis declaratur eam incurriſſe, poteſt appellare, etiã ad effectũ ſuſpendendi eam: ita quod appellatione pendente nihil ei obſit, iuxta gloſſ. recep. in cap. cupientes. §. quod ſi per viginti. ver. priuatos. de elect. lib. 6. vt latius tradit Felin. in d. cap. rodulphus. num. 45. vbi adducit illud Panor. in conſ. 100. quod quamuis in facto vero notorio non poſſit appellari, vt in cap. cum ſit romana. de appell. tamen à ſententia iudicis declarantis factũ eſſe notorium poſſet appellari, cum iudex poſſet iniuſte declaraſſe, ſicut in ſimili dicit gloſſ. in d. §. quod ſi per viginti. de elect. lib. 6. quod licet à ſententia iuris non appelletur, vt in cap. quia nos. de appella. à ſententia tamen iudicis declarantis quem incidiſſe in pœnam legis bene poteſt appellari.

6 Septimo, quod debitum à capitulo non cenſetur debitum à ſingulis capituli: quia aliud eſt vniuerſitas, ſiue collegium, & aliud ſinguli vniuerſitatis, ſiue collegij. l. ſed ſi hæc. §. qui manumittitur. ff. de in ius. vocan. §. qui manumittitur. 12. q. 2. & aliud capitulum, & aliud ſinguli de capitulo, cap. eam te. de reſcript. vbi late Fel. num. 13. ex quo, & alijs determinat Cald. in tit. de præb. conſ. 21. quod fructus obuenientes capitulo debent diſtribui canonicis viuentibus nouis tempore diſtributionis faciendæ, licet obueniſſent capitulo, antequam ipſi fierent canonici; & ſi eſſet facienda ſolutio debiti à capitulo, deberent contribuere noui canonici, etiam ſi debitum fuiſſet contractum à capitulo, antequam illi noui fuiſſent facti canonici. & ita præfatus N. non videtur debere quidquã ex quindenijs præfatis, ſed ſuum capitulum; & conſequenter illud eſt

cogendum

cogendum ad ſoluendum, & non prefatus N. etiam pro parte ad quam ſoluendam poſſet cogi à capitulo ratione ſuæ præbendæ. quod confirmari poteſt per alia multa quæ citat Fel. in d. cap. eam te.

7 Octauo, quod ex præd. infertur primo ſolutio quæſtionis, ſcilicet quid poſſit, vel debeat facere præfatus N. quo vitet offenſam humanam, vel diuinam, & Sanctitatis Sanct. D. N. & capituli ſui. Infertur enim primo, quod quia nemo debet alterius cauſa adeo pregrauari, nec regulariter cogi ad ſoluendum altrius debita, cap. non debet. de reg. iur. lib. 6. probabiliter poteſt allegare nihil ſe debere ob prefata quindenia, quippe quæ licet debeantur à ſuo capitulo, non tamen ob id debentur ab ipſo: quamuis cogi poſſit à ſuo capitulo ad contribuendum partem, quæ ſuam præbendam contingeret, ſi capitulum deberet illa ſoluere, per proxime dicta. Secundo, quod etiam iuſte poſſet allegare, ſe non eſſe excommunicatum, ſi excommunicatio lata fuit in capitulum abſolute, per tertium dictum; immo nec ſi fuit lata in capitulum cum additione, & in omnes capitulares culpabiles, ſi ipſe non fuit culpabilis culpa mortifera, per 4. dictum. Tertio infertur, quod etiam poteſt iuſte allegare declaratione, qua eſt declaratus excommunicatus, non fuiſſe iuridicam, immo fuiſſe nullam, ſi non fuit citatus ad videndum ſe declarari, per quintum dictum,

8 & Oldr. conſ. 20. num. 58. vbi concludit exequutionem pœnæ incurſæ ipſo iure non poſſe fieri antequam præcedat declaratio valida facta citata parte: pro quo eſt text. in cap. cum ſecundus. de hæret. lib. 6. quod habet quod quamuis bona hæreticorum ipſo facto fiſco acquirantur, non tamen fit executio, & occupatio ante ſententiam declaratoriam. Quarto, quod præfatus N. non poteſt agere de nullitate præfatæ excommunicationis, & præfatæ declarationis ob cauſas ſup. tactas in præf. 2. 3. & 4. dict. Quinto quod præfatus N. poteſt appellare à præfata declaratione ob cauſas etiam prædictas. Sexto, quod poteſt implorare officium iudicis competentis ad cognoſcendum de cauſis quindeniorum, & à quibus factæ ſunt declarationes prædictæ, iux. cap. 2. de offic. iudicis, & alia plurima, quæ poſt Panormitanum, & Imolenſem affert, & citat Felin. ibidem, & ſupplicare humiliter, vt iubeat ſibi copiam fieri illorum quatuor, quę in primo dicto deſiderantur. Tum quia neceſſaria ſunt ad hoc, vt ipſe noſcat an teneatur ſoluere, nec ne. Tum quia ipſe eſt reus, & Reuer. Camera, ſiue fiſcus tenet vicem actoris, ſiue accuſatoris; & actore nõ probante, reus abſoluitur. l. qui. accuſat. C. de edendo. cum ſimil. Tum quia

9 acta in iudicio, tam ciuilia, quã criminalia, ſunt edẽda parti, & omnia alia inſtrumenta, ſaltẽ cauſa cognita d. c. 2. de offic. iud. l. 1. & 2. C. de edẽdo. Tum quia vnde iura emanant, iniuria non debet prodire. l. meminerint, C. vnde vi. & iniuſtum eſſet damnare prefatum N. non facta ſibi copia eorum, in quibus præfata Reuer. Camera ſe fundat ad videndum ſi ſint vera ea, quæ apud ipſam contra eum per ſubreptionem forte male allegan-

allegantur. Septimo, quod consulendum videtur præfato N. vt adeat aliquem causidicum satis peritum styli curiæ, & roget eum, vt primo componat ei libellum, siue petitionem secundum formam quam illa seruat in implorando officio iudicis: quod non proponitur pro actione, sed humiliter potest peti ante litem contestatam, ad hoc vt concedatur ei copia præfatorum quatuor, quæ diximus in primo dicto esse necessaria ad respondendum cum debita reuerentia. Secundo, vt componat ei alium libellum, vel aliud capitulum eiusdem libelli, in quo reuerenter dicat præfatam excommunicationem, & declarationem, qua ipse declaratur excommunicatus, esse inualidas, & nullas, & ideo reuocandas, vel certe declarandas esse tales ob causas sup. dictas. Tertio, quod componat alium libellum, vel aliud capitulum eiusdem, quo appellet à declaratione præfata, allegando eam esse nullam, & petendo eam declarari talem ob defectum citationis, & alia supradicta. Quarto, quod componat alium libellum, vel aliud capitulum eiusdem libelli, quo reuerenter petat absolutionem ad cautelam ab excommunicatione præfata, quam allegat esse nullam ex causis prædictis offerendo cautionem, quam in huiusmodi casibus mandat offerri Papa in cap. solet. de sententia excommunicationis, lib. 6. licet enim etiam absque tali absolutione deberet audiri, vt præfatus Oldra in præt. cons. 20, & 105. post alios consuluit; modestius tamen fuerit illam petere: & si stylus curiæ patitur, præfatus causidicus posset addere præfato suo libello, vel libellis appellationem à præfatorum positorum negatione.

Cæterum præfatus d. N. non debet se ob ea, quæ fecit, putare irregularem, neque abstinere necessario à diuinis in foro conscientiæ, neque in foro exteriore, durante lite super præfatis causis nullitatis appositionis, & iniustitiæ per ea quæ poterunt postea scribi. Salua saniori sententia.

SVMMARIVM.

1 *Intimatio facta Canonicis capitulariter non congregatis non est legitima, nec pro tali habenda, nisi apposita clausula, si non patet accessus. et num. 2.*

3 *Intimatio propriæ personæ facienda est, vt ei pariat præiudicium.*

4 *Actus consistens in mero facto, & ad Capitulum spectans, per canonicos singulariter expediri potest, & tenet. nu. 4. & 5.*

6 *Actus tradendi possessionem fieri vtiliter, & capitulariter debet.*

6 *Intimatio extra capitulum facta non sufficit ad pœnas incurrendas.*

CON-

CONSILIVM XXI.

FVit relaxatum monitorium ab A.C.contra Capitulum eccleſiæ N. vt ſub cenſuris, & alijs pœnis deberet immittere A. in poſſeſſionem Archidiaconatus eiuſdem eccleſiæ. Quod monitorium fuit intimatum Priori,& aliquibus Canonicis,non capitulariter tamen repertis.Quæritur an intimatio huiuſmodi valeat.

1 Reſpondeo primo prefatam intimationem non videri vere legitime factam Capitulo:quia vere Prior,& canonici,quibus facta fuit intimatio, non erant congregati in capitulo,neque in alio loco legitime vocati,vt requirirur ad hoc,vt faciãt capitulum:quia non erant vocati abſentes, nec erant ibi duæ partes vocandorum,neque erat locus, ad quem ſolent vocari ad agenda negotia capituli, licet ſic ad officia diuina facienda,& ad reficienda corpora,& ad eundum à choro in refectorium, quod non eſt ſatis ad conſtituendum capitulum legitime congregatum,vt colligitur ex multis,quæ adducit Fel.in cap.eam te.de reſcrip.& in cap.cum omnes.de conſtit.& Franc.Pauin.in tracta.de offic.Capituli ſede vacante, & alij in alijs locis ab eis allegati.

2 Secũdo,quod nec poteſt dici,quod habenda ſit ficte pro legitima prefata intimatio,eo quod ad capitulum non eſſet tutus acceſſus, vel quod ipſum impediebat intimationẽ.Tum quia in ſnĩa declaratoria dicitur breue,virtute cuius fuit declaratio facta, fuiſſe legitime intimatum capitulo canonicis,& aduerſario. Tum quia præfata declaratoria non continebat clauſulam,vt haberetur pro ſatis intimata,ſi non eſſet tutus acceſſus, vel ſi capitulum & canonici impedirent intimationem, quod requiritur iux. clem. 1.de iudic.& iuxta multa alia,quæ ſcripſit Fel.in cap. quoniam frequenter.§.porro.col.3.& ſequen.vt lite nõ conteſt.Tum quia nec notarius ipſe,qui notificauit in loco incompetenti,dicit non fuiſſe tutum ei acceſſum ad capitulum, neque quod illud impediebat intimationem. Tum quia Prior,& hi, qui eum comitabantur, nihil dure reſponderunt: quia ſolum in ſumma dixerunt, eos non conſtituere ibi capitulum ad negotia facienda,& quod reſponderent cum in loco competenti eis intimaretur.

3 Tertio,quod certum eſt etiam non eſſe factam legitime intimationem certis,qui non aderant cum Priore,cum ei intimatio facta fuit: quia intimatio,quæ fit alicui ad inferendum ei præiudicium aliquod, ſi non obediat contentis in inſinuatione,facienda eſt perſonæ propriæ,vel procuratori eius ad id ſufficienti mandato munito,clem.cauſam quæ.de electio. & ipſi nõ erãt præſentes,nec qui erant præſentes erãt procuratores eorũ.

4 Quarto,quod magis poteſt dubitari de ipſo Priore, & alijs canonicis prẽſentibus,qui eum comitabantur. Pro parte enim affirmãte facit,quod actus conſiſtens circa merum factum, & pertinens ad capitulum,poteſt

expediri

expediri per canonicos ſingulariter ſine capituli congregatione: quę communis eſt ſententia Innocen. Compoſt. Ioann. And. Butr. & Imol. quos refert Fel. in cap. eam te. num. 13. de reſcrip. & tandem ſequitur eos, dicens, non eſſe tutum ab ea recedere. & in propoſito agitur de actu continente merum factum, ſcilicet receptionem A. cui iam eſt quęſitum ius per prouiſionem Papę.

5 Pro parte autem negante faciunt quædam Dominici dicta, quæ ipſe ibi citat, & alia fortiora, quæ poſſunt eã confirmare, ſi adeo expediret noſtro propoſito, & ſententiæ, in qua fui olim in illo cap. limitandam eſſe illam communem ſententiam, vt tantum procedat in actu facti, quem canonici poſſint ſingulariter ſine capitulo facere, vt ſi iuberentur ſoluere aliquam ſummam pecuniæ, ad quam quilibet pro rata eſſet condemnarus ſoluere, non autem in actu, qui nequiret fieri vtiliter ab aliquo, vel aliqui
6 bus eorum, niſi maiorem partem capituli conſtituerẽt. & in caſu propoſito, in quo agitur do tradenda poſſeſſione ſeſſionis in capitulo, & choro, & iurium ad Archidiaconatum, pertinentium, occurrit actus, qui vtiliter à ſingularibus canonicis fieri non poteſt, niſi ſaltem conueniret maior pars eorum: & quia non conſtat, quod intimatio fuerit facta niſi Priori, & paucis canonicis, arbitror eos excuſatum iri à cenſuris, ſaltem ſi non contradixerunt, quos non conſtat contradixiſſe: & ita inutilis videtur labor, qui aſſumeretur ad moleſtandos illos paucos. Salua ſaniore ſententia, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio in capitulum ſimpliciter lata eſt nulla.*
2 *Excommunicatio lata in capitulum, & ſingulos culpabiles, culpabiles mortaliter tantum ligat. num. 3. & 4.*
5 *Suſpenſo capitulo, non cenſentur ſuſpenſi ſinguli de capitulo, etiã ſi ſuſpenſio ſit ab ingreſſu eccleſiæ & num. vlt.*

CONSILIVM XXII.

QVidam canonicus cuiuſdam eccleſiæ collegiatæ, quæ tenebatur ſoluere duo quindennia propter duo beneficia ſibi ab Alexandro V. I. vnita ante ſex annos, accepit poſſeſſionem eius per Apoſtolicam prouiſionem, & uix tribus annis manſit in dicta eccleſia, & venit Romam quandam litem proſequuturus, & nũ quam ſciuit hactenus illud debitũ, nec cẽſuras, ſub quibus iubebatur ſolui ab octo diebus citra, & nouit Commiſſarium Cameræ declaraſſe canonicos illius eccleſiæ excommunicatos ob cenſuras, ſub quibus literæ vnionum iubebant illa quinden

nia

nia ſolui. Quæritur, an præfatus canonicus debeat abſtinere à diuinis, tanquam excommunicatus, vel ſuſpenſus?

Reſpondeo primo, quod plurimum expediret legere tenorem vnionum, propter quas ſoluuntur quindennia relata, qui non oſtenditur; cum de cenſuris ei adiectis ſit reſpondendum, & inciuile ſit iudicare de lege, niſi ea tota perſpecta, l. inciuile. ff. de legibus.

1 Secundo, quod ſi per bullas præfatarum vnionum fuit lata excommunicatio in capitulum ſimpliciter, & abſolute, nihil valuit, & non obligauit capitulum, per cap. romana. §. in vniuerſitate, de ſent. excomm. lib. 6. immo neque vllum negotiorum geſtorem, neque vllum canonicum: quia quidquid ibi gloſſa dicat, & inter doctores controuertatur, verior concluſio eſt quod talis excommunicatio eſt ipſo iure nulla propter verbum, penitus, in ipſo appoſitum.

2 Tertio, quod ſi excommunicatio non fuit lata in vniuerſum capitulum ſimpliciter, & abſolute, ſed cum additione, & in ſingulos eius canonicos, qui forent culpabiles, id eſt, quorum culpa omitteretur ſolutio quindenniorum, iudicandi eſſent excommunicati illi, quorum culpa fuiſſet omiſſa: quia, licet excommunicatio non poſſit in vniuerſitatem ferri propter diuerſas rationes, quas diuerſi in diuerſis locis tradunt, & in his Felin. in cap. eã te. de reſcrip. poteſt tamen ferri in ſingulos vniuerſitatis, qui culpabiles forent, per ipſum prefatum §. vniuerſitatem, in verbo culpabiles,

3 & arg. cap. propoſuit, de clerico excomm. miniſtr. quod in hoc ante omnes citauit Hoſtien. in ſumma de contumacia. §. fin. qui fuit diſcipulus, & Card. ipſiusmet Innoc. III. conditoris prefati cap. romana, & præfati ſui §. vniuerſitatem. quæ ſententia veriot nobis videtur, quam contraria, ſaltem ad conſulendum: quanquam diſputando illa defendi poſſet, limitando tamen, vt procedat in illis ſingularibus canonicis, qui non qua-

4 li quali culpa, ſed mortifera forent culpabiles: quandoquidem nulla excommunicatio maior generaliter lata includit, & ligat aliquem, niſi mortifere peccantem, vt dictum eſt, cap. nullus, & cap. nemo. 11. q. 3.

Quarto, quod præfata tria dicta neceſſario conſequitur, præfatum dominum conſulentem nullatenus eſſe excommunicatum, ſiue excommunicatio fuiſſet lata ſimpliciter, & abſolute ſolum in capitulum, ſiue cum additione, & in canonicos, qui forent culpabiles, cum ipſe non fuerit culpabilis, præſertim culpa mortifera, quo ad omiſſionem præfatæ ſolutionis, cum nec reſtiterit illis, nec ſciuerit illam fuiſſe debitam, & probabiliter id potuit ignorare propter ea, quæ in caſu narrantur.

Quinto, quod maius dubium eſt de ſuſpenſione ab ingreſſu eccleſiæ,

5 quia illa poteſt ferri in vniuerſitatem, capitula, & conuentum, vt probatur in cap. quia ſæpe, de elect. lib. 6. & dicimus nos in Man. confeſſ. cap. 27. nu. 165. nihilominus tamen idem videtur dicendum de illa: quoniam, vt nos diximus poſt Caiet. & alios in d. cap. 27. num. 152. non poteſt illa ferri,

niſi

niſi ob culpam eius,in quem fertur;& conſequenter ſuſpenſo capitulo,nõ cenſentur ſuſpenſi ſingulares eius,niſi ſint culpabiles:at conſulens in nulla culpa fuit propter ea,quæ narrantur in caſu propoſito; ergo neque ſuſpenſus. quę concluſio iuſta, æqua, & ſancta videtur nobis per ſupradicta,omiſſis alijs,quæ pro,& contra adduci poſſent, quæ tamen non vacat adducere.

SVMMARIVM.

1 *Collationes beneficiorum factæ à capitulo ſuſpenſo,& non declarato,validæ ſunt.*
2 *Declaratio legitima requiritur ad incurrendum pœnas ipſo iure poſitas.*
3 *Citatio ante declarationem eſt parti legitime intimanda.*
4 *Geſta à capitulo ſuſpenſo vt à perſona publica valent.*

CONSILIVM XXIII.

AN, ſtante ſuſpenſione, Capitulum poſſit conferre beneficia ſuæ præbendę in tali Eccleſia?

1 Quęſtio hæc eſt nimis generaliter propoſita, vt categorica reſponſio 1
2 aptetur:ſed credo,quod collationes beneficiorum factæ à capitulo non iudicabuntur inualidæ ſiue nullæ:attento quod requiritur legitima declaratio ad incurrendas pœnas,etiam ipſo iure incurſas, iux. gloſſ.ſingu. & recep.clem.1.de cenſib.quam, & alia plurima citat in hoc Felinus in c. 2
3 Rodulphus, nu. 41.de reſcrip. Attento item,quod citatio debet legitime intimari parti,& quod contra hanc declarationem poterunt allegari aliqua notata in clem.1.de iudi.& clem.cauſam §.verum de elect.& adducta per Felin.c.quoniam.§.porro. num. 13. vt lit.non conteſt.& per eundem in cap.ad probandum.num.6.de re iud. Attento item,cum ſit vniuer 4
ſitas,& non ſingularis perſona;vna, vel alia de cauſa excuſabitur collatio ab eo facta,eo quod illã fecit vt publica perſona,cuius geſta valẽt, donec toleratur,l.Barbarius.ff.de officio præſid. & cap.ad probandũ.de re iudi. & difficile prętorium celebertimum Rotæ iudicabit illud capitulum non eſſe tolerandum propter hanc ſolam intimationem ſuſpenſionis,ſi eruditiſſimi cauſarum Patroni Romanæ curię ſuſcipiant defenſionem eius, & illius,cui beneficium fuit collatum.Quare conſulo,ne quis facile moueat litem aduerſus eum,qui poſſederit beneficium collatum à prædicto capitulo,fundando ſe ſolum ſuper præfata ſuſpenſione.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio contra Capitulum, vel Collegium lata, nil addito de ſingularibus, eſt nulla.*

2 *Excommunicatio lata contra Capitulum, & ſingulos culpabiles, non extenditur ad culpabiles venialiter.*

2 *Excommunicatus non eſt coram Deo, qui præſumptiue tantum inuenitur culpabilis.*

3 *Sepeliri in ſacro Canonicus culpabilis poteſt, ſi non erat denunciatus.*

4 *Communicare cum excommunicato non denunciato licet, ſiue viuus ſit, ſiue mortuus.*

5 *Aliter ſentiendum de Capitulo excommunicato denunciato, & de eodem ſuſpenſo denunciato.*

CONSILIVM. XXIV.

QVæritur primo, an capitulo, vel collegio aliquo excommunicato, & denunciato pro tali, canonicus, vel collega illius capituli, vel collegij mortuus poſſit iuſte in loco ſacro ſepeliri.

1 Ad quod reſpondetur primo, quod ſic, ſi excõmunicatio fuit abſolute lata contra capitulum, vel collegium, nihil addito de ſingularibus eorũ: quia excommunicatio fuit nulla, ſecundum omnes, per cap. Romana. §. in vniuerſitatem, de ſententia excomm. lib. 6. iuncta gloſſ. in verbo penitus. & late probatur ibi per Io. And. Domin. & communem. Secundo, quod
2 idem eſt dicendum, ſi excommunicatio lata fuiſſet contra vniuerſitatem, & quoslibet ſingulares eius, qui fuerunt culpabiles in eo, pro quo excommunicatio fertur, & ipſe mortuus non inuenitur culpabilis; quia non extenditur ad non culpabiles ſecundum omnes. Quibus addo primo, quod non extenditur etiam ad culpabiles venialiter tantum: quia nemo incurrit excommunicationem generaliter latam, niſi propter culpam mortalem, cap. nemo, cap. nullus, 11. q. 3. & ita excommunicatio lata contra vniuerſitatem, & ſingulares eius culpabiles, debet intelligi de culpabilibus mortaliter. Addo eildem ſecundo, quod licet inuenirentur culpabiles mortaliter præſumptiue quo ad forum exterius, non tamen includerentur quo ad forum Dei & conſcientiæ ſub tali excommunicatione: quia lex fundata ſuper præſumptione non ligat eum, qui vere non facit coram Deo id, quod præſumitur feciſſe, arg. cap. humanæ aures. 22. q. 5. & cap. is qui, & cap. tua. de ſponſ. cum eis adnotatis; quod eſt quotidianum & memorabi-

3 morabile. Tertio, respondetur, quod præfatus mortuus iuste posset sepeliri, etiam si excommunicatio lata fuisset ita, vt comprehenderet singulares, qui essent mortaliter culpabiles, si non fuit denunciatus talis: quia per dicta nemo hodie prohibetur communicare excommunicato viuo, nec mortuo, si non fuerit denunciatus talis, per extrauag. ad euitanda, rela
4 tam à nobis in nostro Man. confess. cap. 27. num. 35. Quarto, quod idem, quod dictum est de Canonico excommunicato sepeliendo, est dicendũ de eodem viuo non vitando propter easdem rationes; quamuis ipse vitare seipsum debet à communione aliorum, si excommunicatio lata fuit cõtra capitulum, & singulares eius culpabiles, & ipse fuit mortaliter culpabilis: quoniam extrauag. prędicta licet multum prosit communicantibus excommunicato non denunciato, nihil tamen prodest ipsimet excommunicato; & ita licet alij non teneantur eum vitare, ipse tamen tenetur vitare alios, arg. cap. illud. de clerico excommunicato minist. quia præfata extrauag. id expresse habet. Qua ratione respõdemus, huiusmodi canonicũ capituli denunciati excommunicati cum singularibus culpabilibus debuisse abstinere à celebrando, alioquin futuros esse irregulares quo ad forum conscientiæ, iuxta cap. clerici, & ca. latores, & cap. si celebrat, iuncta gloss. de clerico excomm. minist.

QVAERITVR SECVNDO de canonico existẽte Romæ post denunciationem suspensionis sui capituli ob non solutionem quindennio rum soluendorum ab eo propter vnionem alicuius beneficij ei vniti.

5 AD SECVNDAM respondeo, quod nõ videtur idem omnino dicendum quo ad hoc de canonico capituli suspẽsi denunciati, quod dictũ est in precedenti quæstione de canonico capituli excommunicati, & denunciati: quia licet excommunicatio lata in capitulum absolute non valeat, per cap. Romana. §. in vniuersitatem. de sententia excommu. suspensio tamen contra illud absolute valet per cap. si sententia excommunicationis, lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Francisci primi Galliæ Regis dictum celebre.*
1 *Edictum, ne bulla Cœnæ in Gallia publicetur, & reuocandum, & ne iterũ fiat, serio cauendum.*
2 *Ius dicere sine iurisdictione nemo potest, nullumque ius in ecclesiasticis habet Auditorium regium.*
2 *Imperator quæ religionem tangunt discere, & non docere debet.*
3 *Potestas ecclesiastica, & laica à Deo datæ vt differunt.*

4 *Reges quo ad ea, quæ ad veram religionem, & animarum ſalutem ſpectãt, Papæ ſubditi ſunt, nihilque de his ſtatuere poſſunt.*

5 *Edictum ne bulla Cœnæ publicetur, quia ſuper ſpirituali, iniuſtum; & quid ſpirituale.*

6 *Spiritualia ſunt omnia ſacramentalia, & ſacramentis annexa.*

7 *Spiritualia omnia ſtatuta ab eccleſia ad paranda, conficienda, conſeruanda, & adminiſtranda ſacramenta. num.8.13. & 14.*

9 *Poteſtas laica ratione naturali tantum nititur.*

9 *Bulla Cœnæ, & omnia contenta in ea ſpiritualia.*

10 *Eccleſiæ poteſtas, aſſiſtente laica à 1500 annis, omnia ſpiritualia inſtituit, deſtituit, auxit, & minuit.*

10 *Poteſtas laica nec huius edicti iuſtitiam probare, nec abſque priuilegio Sedis Apoſtolicæ defendere poteſt facultatem cognoſcendi de titulo poſſidendi ſpiritualia.*

11 *Rationes quinque, quibus coloratur hoc edictum.*

12 *Poteſtas laica, licet prius data ſit, eccleſiaſticam non continet.*

14 *Annexum non eſt idem cum eo, cui annectitur, nec nil ſimile idem identitate numerali, ſeu ſpecifica, ſed generica ſic.*

15 *Bulla Cœnæ fertur in laicos ratione peccati, cuius cenſura ad Papam pertinet.*

16 *Citatio iure naturæ neceſſaria; niſi &c.*

17 *Papa in bulla Cœnæ non pro ſe, ſed pro bono publico, & eccleſiæ, ſententiam fert.*

17 *Papa, ſicut Imperator, poteſt eſſe iudex in cauſa propria.*

CONSILIVM XXV.

SVmmum Auditorium Regis Chriſtianiſſimi edixit, ne bulla Cœnę in Francia publicaretur, ſtatutis pœnis contrarium facientibus. Quæritur quid iuris?

1 Viſo, & intellecto pro tenuitate mea hoc edicto Auditorij Regis Chriſtianiſſimi in uocationum tempus inſtituti, primum demiratus dolui, & fleui, perpendens eius tenorem adeo à chriſtiana erga ſummum totius Chriſtianæ Eccleſię Principem habenda obſeruantia, & obedientia alienum. Deinde oraui, quamuis indignus, Ieſum Chriſtum totius Eccleſiæ caput vnicum, vt ſuum Vicarium ſummum, Eccleſiamque ſanctam, cui præeſt, aduerſus portas inferi protegeret, & Angeli, atque Archangeli Regis Chriſtianiſſimi, eiusque iudicij, præſertim Prætorij Parlamenti præfectorum tutelares eis perſuaderent id, quod aliquando legimus Franciſcũ illum fortiſſimum, atque glorioſiſſimum Regum Francorum huius nominis primum dixiſſe, Regnum Francorum Chriſtianiſſimum tamdiu poſſe durare, quamdiu in eo Chriſtianiſmus catholice, iuxta formam à

Pont.

Pont. Max. Ecclesiæ Sanctæ Romanę summo pręside datam coleretur. Ideoque Lutheranos, & omnes alios hęreticos, qui suis hęresibus illud inficere conarentur, censendos esse perduelles, & suæ, suique Regni Maiestatis violatores, eo quod in Regno suo machinarentur interitum. Tertio, quod non solum Sanctissimi D. N. sed etiam totius populi Christiani, & maxime Regis, qui nunc regnat, Christianissimi Henrici III. quamplurimum interest prędictum edictum nullius roboris esse iudicari, & ne vnquam aliud simile edicatur grauissime constitui: quod studio quidem tumultuario breuiter, sed efficaciter monstrabitur per hęc quę sequuntur fundamenta.

2 Primum est, quod iuris naturalis per se noti est, non posse quem iuste sine iurisdictione ius dicere, l. vlt. ff. de iurisd. omnium iudicum. cum similibus: & prędictum Auditorium nullam habet iurisdictionē in Episcopos, & alios Prælatos, & ecclesiasticos, in quos per illud ius dictū est, per illud Ioannis Papæ in cap. nunquam. 96. dist. ibi. *Nunquam de pontificibus, nisi ecclesiam, iudicare debere, non esse humanarum legum de talibus ferre sententiam*. & illud eiusdem in cap. si Imperator. eadem dist. *Si Imperator Christianus est, quod pace illius dicimus, filius est, non præsul Ecclesiæ: quod ad religionem competit discere ei, conuenit non docere*. & illud Nicolai, cap. cum ad verum. ead. *Cum ad verum ventum est, vltra sibi nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorum vsurpauit: quoniam idem mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus ædibus propriis, & dignitatibus distinctis, officia potestatis vtriusque discreuit*. cum aliis sexcentis, quæ id ipsum probant: at prædictum Auditorium non est maius suo Rege, qui in suo Regno imperator est; ergo non potuit Episcopos, Archiepiscopos, & alios ecclesiasticos in eo contentos iuste iudicare.

3 Secundum fundamentum sit, quod efficaci ratione probatur id, quod prædicti Summi Pontifices, & alij multi dixerunt, pręsupponendo ea, quę post longam de hac re disputationem efficaciter concludimus in repetitio. cap. nouit. de iud. notab. 3. præsertim num. 81. & 86. nempe quod potestas laica fuit immediate data à Deo mortalium communitati iam inde ab exordio eius ad sese gubernandum in rebus naturalibus, vt bene beateque viuat secundum naturalem rationem; potestas autem ecclesiastica est potestas institùta à Christo immediate, & supernaturaliter ad gubernandum fideles secundū legem Euangelicam in supernaturalibus, & quatenus ad id est opus, etiam in naturalibus: & quod hæ duæ potestates à se mutuo differunt penes causam materialem, formalem, finalem, & etiam quodammodo efficientem: Penes efficientem quidem, quia potestas laica data fuit humano generi à Deo puro nondum homine facto ab exordio mundi, potestas vero ecclesiastica à Deo facto homine: penes autem materialem, quia laica data est ad gubernandum naturalia, ecclesiastica vero directo ad gubernandum supernaturalia: penes autem

finalem, quia eccleſiaſticæ finis eſt ſtatus ſupernaturalis in hoc ſæculo per gratiam, in altero per gloriam: finis autem laicæ naturalis vita, nempe bona, ſeu virtuoſa, quam faciunt virtutes morales ſecundum naturalem rationem, etiam ſine gratia gratum faciente quæſibiles: penes formalem, quia eccleſiaſtica principaliter dirigit ſecundum legem ſupernaturalem in ſacris literis contentam, laica vero ſecundum legem, & rationem naturalem, & leges per eam conditas. Prę ſupponendo, quod vbi ſupra efficaciter probamus ex his colligi, quod omnes Reges noſtri ſeculi, qua parte ſunt ſolum tales, habent eandem, & non maiorem, nec minorem poteſtatem, & iuriſdictionem, quam habuerunt Reges prædeceſſores eorum, qui etiam ante Chriſtum paſſum regnarunt: quia poteſtas, ſiue iuriſdictio laica ad humani generis gubernationem neceſſaria naturaliter æqualis fuit data populis ab eorum exordio, & per eos tranſlata, aut certe in vſum conceſſa Regibus, & Principibus, qui genus humanum gubernarent, & regerent circa res naturales, ad bene, ſeu virtuoſe viuendum per virtutes morales etiam per ſolam rectam rationem naturalem quæſibiles: & quod ex his ſequitur, quod cum Reges, qui ante paſſum Chriſtum fuerunt, non habuerunt eccleſiaſticam iuriſdictionem, quam nunc habent Papa, & Eccleſia, quia illa (vt ſupra dictum eſt) à paſſo Chriſto cępit, neque Reges, qui modo ſunt, habent illam. & conſequenter cõcluditur neceſſario, fremãt licet Lutherani, verum eſſe id, quod Ioannes, & Nicolaus Pontifices Max. ſupra relati, & alij ſexcenti Pontifices, & Do-
4 ctores orthodoxi dixerunt, nempe Reges ſubeſſe Pontif. Max. quo ad ea, quæ attinent ad veram religionem, & ſuarum, ſuorumque ſubditorum animarum ſalutem, nec quicquam poſſe abſque ipſorum priuilegio iudicare, neque ſtatuere de illis: eſto quod eorum regia poteſtas ſit antiquior pontificia. Tum quia lex Moſaica fuit antiquior Chriſtiana, ſed hæc dignior illa. Tum quia antiquitas tum demum adijcit dignitatem, quando cętera ſunt paria; qualia non ſunt inter poteſtatem eccleſiaſticam cæleſtia tractantem, & regiam tantum terrena reſpicientem.

5 Tertium fundamentum ſit, quod prædictum edictum non ſolum eſt iniuſtum ea ratione, quod per illud eſt dictum ius in perſonas, in quas qui decreuerunt illud, non habebant iuriſdictionem; ſed etiam illa, quod decreuerunt ſuper rebus à iuriſdictione laica omnino exemptis. Quod monſtratur præſupponendo primo, quod circa rerum ſpiritualium definitionem, de quibus loquimur, errauerunt multi catholici, eam nimium ampliando, & multi hæretici, eam nimium anguſtando: quod prouenit ex eo, quod, vt quidam recentiores aiunt in 4. lib. ſenten. diſt. 25. non eſt facile definire quid ſit ſpirituale in hac materia: cuius dicti rationem licet ipſi non reddiderint, nos tamen pridem reddidimus in rub. de iudic. num. 23. & in Manua. confeſſ. cap. 23. nu. 99. nempe quod ſpirituale, ſiue ſpiritale dicitur omne, quod pertinet ad ſpiritum: ſpiritus autem

dicitur

dicitur proprie halitus, iuxta illud Iob 17. *Spiritus meus attenuabitur:* & per trãslationem, methonymiam, vel metaphoram, nunc anima, Ioan. 19. *Tradidit ſpiritum:* nunc ventus, Act. 1. *Tamquam aduenientis ſpiritus vehementis:* nunc omne incorporeum, iuxta illud Ioan. 4. *Spiritus eſt Deus:* nunc alia, vt ait D. Thomas 1. par. q. 41. art. 8. ad 4. neceſſe eſt, vt ſpirituale quoque multipliciter dicatur. & ita hæretici appellarunt ſpiritualia ſola illa dona ſupernaturalia ſupernaturaliter data generi humano à Deo Opt. Max. ad ſuam ſaluiem ęternam, quæ Spiritui ſancto attribuitur; quamuis æque à Patre & Filio darentur, cum omnia opera Trinitatis ab extra ſint indiuiſa. Panor. autem, Cardin. & multi alij noſtri appellauerunt ſpiritualia omnia ad ſpiritum, quatenus ſonat animam, pertinentia, & conſequenter omnem ſapientiam, ſcientiam, doctrinam, & id genus alia. Quorum vtraque via, quæ profecto inuia eſt, relicta, ſequuti viam regiam ſacræ ſcripturæ, ſacrorumque canonum, & doctorum, præſertim S. Thomæ in 4. diſt. 75. clarius alijs definiuimus, ſpirituale eſſe, vt huc pertinet, donũ ſupernaturale à Deo immediate datum ad animarum ſaluiem, vel inſtitutum ſupernaturaliter ab eodem ad eam efficiendam, vel ab Eccleſia, poteſtate ſupernaturali ſibi data ad conficiendũ, vel conſeruandum illud, quod dicitur annexum ei. Quæ ſatis colliguntur ex cap. gratia, & cap. qui ſtudet. 1. q. 1. & cap. quam pro. 1. q. 2. & ex doctor. præſertim Durando in 4. diſt. 25. q. 1. & S. Tho. 2. 2. q. 100. art. 1. 2. & 3. & Ioan. And. & Panor. in cap. conſulere. de ſimon. Dixi, donum ſupernaturale: ad includendum ſpiritualia per eſſentiam, & excludendum dona naturalia. Dixi, ad ſaluiem animarum: ad excludẽda inſignia ſeu arma, dotes, & victorias regibus & principibus aliquot, vel alijs in alium finem, quam ſaluiem animarum, ſupernaturaliter conceſſa. Dixi, vel aliquid inſtituium ſupernaturaliter ab eodem ad eam efficiendam: ad includendum ſpirituale per cauſam; qualia ſunt ſacramenta, quæ ipſe ſolus inſtituit, & ſola efficiunt inſtrumentaliter gratiã, ut diximus, & probauimus in d. Manua. cap. 22. nu. 1. & 2. Dixi, vel ab Eccleſia, poteſtate ſupernaturali ſibi data: ad includenda ſpiritualia, quæ quidam appellant ſpiritualia ſtatuta, vt Ioan. And. & Panor in d. cap. conſulere. & communiter appellantur ſpiritualibus annexa, non quidem eo quod non ſint ſpiritualia, ſed quia non ſunt tam ſpiritualia, quam inſtituta, & data ſupernaturaliter, & immediate ab ipſomet Deo: & quod ſunt inſtituta ob illa paranda, conficienda, conſeruanda, & miniſtranda per poteſtatem ſupernaturalem ſupernaturaliter Eccleſię traditam, vt vbi ſupra declarámus. Nec recte infertur hæc non eſſe ſpiritualia, eo quod dicantur eis annexa, vt infra monſtrabitur.

6

7 Præſupponendo ſecundo, eſſe conſequens prædictis, quod ſunt ſpiritualia omnia ſacramentalia, & alia ſacramentis annexa ab Eccleſia per prędictam poteſtatem ſupernaturalem ſupernaturaliter ſibi collatam ad

paranda, conficienda, conſeruanda, & adminiſtranda ſacramenta, nempe conſecratio, & benedictio eccleſię, vel altaris, vaſorum, ornamentorum, aquæ baptiſmalis, vel benedictæ, exorciſmus, catechiſmus, excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, ius patronatus, beneficia, & eorum electiones, collationes, pręſentationes, renunciationes, & id genus alia: & conſequenter quædam eſſe ſpiritualia à ſolo Deo immediate creata, vel inſtituta, vt ſunt gratia gratum faciens, ſeptem dona Spiritus ſancti, virtutes infuſæ, & gratię, quas gratis datas appellant, & iuriſdictio eccleſiaſtica ſupernaturaliter primum à Chriſto data, vt diximus in d. cap. nouit, de iudic. notab. 3. alia vero ab Eccleſia inſtituta, qualia ſunt reliqua prædicta.

8 Præſupponendo tertio, quod prædicta omnia ſacramentalia, & quæcunque ſunt ſtatuta ab Eccleſia ad paranda, conficienda, conſeruanda, & adminiſtranda ſacramenta, per quæ virtus paſſionis Chriſti ad ſalutem æternam nobis communicatur, ſunt & dici debent ſpiritualia. Tum quia, vt habetur Ioan. 9. *Quod natum eſt ex ſpiritu, ſpiritus eſt:* & hæc omnia nata ſunt, & effecta ab Eccleſia ſpiritualiſſima, & à ſummo miniſtro eius ſpiritualiſſimo per poteſtatem ſpiritualiſſimam, & ſupernaturaliter datam. Tum quia de annexis idem eſt iudicium iuxta illud Pauli ad Heb. 7. *Translato ſacerdotio, neceſſe eſt, vt translatio legis fiat,* relatum in cap. translato. de conſtitu. & alia ſexcenta, quæ probant acceſſorium ſequi naturam ſui principalis. Tum quia omnia iura vel ſunt ſpiritualia ſummæ poteſtati ſpirituali ſubdita, vel laica, ſiue temporalia, ſummæ poteſtati laicæ ſubiecta: & non poteſt dici illa eſſe laica & temporalia; ergo dicendum eſt eſſe ſpiritualia, arg. à diſiunctiua duarum partium ad alteram altera negata. cap. ſi enim. de pœniten. diſt. 2. Tum quia omnia iura, quæ ſubijciuntur poteſtati ſummæ laicæ, poſſunt per eam conſtrui & deſtrui, arg. cap. 1. de reg. iuris. At prædicta ſacramentalia, & ad ſacramenta pertinentia non poſſunt conſtrui, nec deſtrui per poteſtatem laicam, vt omnes catholici fatentur; ergo non ſubijciuntur ei, nec ſunt laica; & conſequenter ſunt ſpiritualia. Tum quia nullus vnquam catholicus dixit, nec ſomniauit, vllum regem, qua parte ſolum eſt rex temporarius, & laicus, poſſe ordines conferre, excommunicare, eccleſias, & altaria conſecrare, aquam benedicere, catechizare, exorcizare: & non alia ratione, quam quia ſunt inſtituta per poteſtatem ſupernaturalẽ ſupernaturaliter B. Petro, & Eccleſię daram; ergo nec potuit inſtituere, deſtituere, nec diſponere beneficia eccleſiaſtica, nec electiones, collationes, nec renunciationes eorum, neque alia ab Eccleſia per eandem poteſtatem ſupernaturalem inſtituta, arg. l. illud. ff. ad l. aquil. Tum quia Regia poteſtas, vt dictum eſt, non extenditur vltra ea, quę cognitio, & ratio naturalis attingit, & dictat. At nulla cognitio, & ratio naturalis, etiam tanta, quanta fuit Platoni, & Ariſtoteli, potuit, nec poteſt cognoſcere

ſcere poteſtatem illam mirabilem ſupernaturalem, & omnem rationem naturalem excedentem datam ab omnipotenti Deo, eodemque ſummo Redemptore Ieſu Chriſto B. Petro, & Eccleſiæ ad ſalutē æternam populi Chriſtiani, neque officia, & effecta illius poteſtatis; ergo neque reges, quatenus ſolum ſunt tales, neque eorum poteſtas, quæ rationem naturaliter non excedit, poteſt illa conſtituere, nec deſtruere, nec de illis iuridice cognoſcere, nec iudicare, nec ſtatuere. Tum quia ſimonia tantum committitur circa venditionem & emptionem ſpiritualium, iuxta glos. recep. 1. q. 1. in ſumma. At in emptione & venditione omnium prædictorum cōmittitur ſimonia, ſecundum omnes, & probatur in cap. de iure. de iurepat. & per totum titulum de ſimonia. ergo omnia prædicta ſunt ſpiritualia. Nec obſtat, quod ſimonia committitur etiam in annexis ſpiritualibus: quia infra monſtrabitur. Non dixi ea ſpiritualib. annexa, eo quod non ſint ſpiritualia, ſed quia non ſunt tam ſpiritualia, quam alia, ob quæ ſunt inſtituta. Tum denique, quod laica poteſtas nō poteſt cognoſcere, neque iudicare de iurepatro. cap. quanto. de iudic. nec eadem ratione de alijs prædictis, nec alia de cauſa, quam ſpiritualitatis. ergo ſunt ſpiritualia à laica iuriſdictione exempta.

Tertiū igitur fundamētum in prædictis tribus præſuppoſitis fundatū inſolubiliter concludit prædictum edictum iniuſtum & nullius roboris eſſe hoc modo: Nulla poteſtas laica poteſt iudicare, vel ſtatuere ſuper vlla ſpiritualia; at prædicta bulla cœnæ Domini, & omnia contenta in ea ſunt ſpiritualia; ergo prædictum Auditorium, quod ſolum laicam poteſtatem habuit, non potuit prædictum edictum cōtra ea edere. Quod autē prædicta bulla, & omnia contenta in ea ſint ſpiritualia primi, vel ſecundi generis, infra in ſolutione argumentorum pro edicto formandorum monſtrabitur.

10 Quartum fundamentum ſit; à mille circiter quingentis annis ſola eccleſiaſtica poteſtas hæc inſtituit, & deſtituit, conſtruxit, & deſtruxit, auxit, diminuit, & mutauit, nulla laica, & catholica poteſtate reclamāte, immo conſentiente, aſſiſtente, &, vt iuſtum erat, protegente illam, & fauente; ergo ad eandem pertinet etiam nunc ea facere; niſi quis adeo deſipiens reſponderet, poſſeſſionem, quæ tot nominibus eſt immemorabilis, non debere prodeſſe ſummo Pontifici, & Principi; cum quælibet ſimplex immemorialis cuiuis infimati proſit, iuxta l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æſti. & cap. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verb. ſignifi. Tum quia, quicquid voluant, reuoluant, & inuoluant aliquot iuriſperiti latine & græce callentiſſimi, & in humanis literis præſertim ethnicis verſatiſſimi, qui forſitan huiuſmodi edicta procurant, plus intenti laicæ potentiæ armis, quam piæ obedientiæ mentis, non ſolum non probabunt iuſtitiam talium edictorum, ſed nec ſatis defendere poterūt, quod abſque priuilegio ſacro ſanctæ Sedis Apoſtolicæ poſſit vlla poteſtas laica

aica cognoſcere, & iudicare de iure, & iuſtitia colorandi titulos poſſi dẽdi prædicta ſpiritualia, cum illa, & iuſtitia colorandi eos ſint eis annexa, & ita ſpiritualia, de quibus laica poteſtas abſque Sedis Apoſtolicæ priuilegio nec iudicare, nec cognoſcere poteſt. Quare prædicti Auditorij potius erat gratias Sacroſanctæ Sedi Apoſtolicæ agere, quod patiatur Regiam Francicam vti poſſeſſione priuilegiorum Sedis Apoſtolicæ, quæ illa ei conceſſit, quam expellere à poſſeſſione ferendi prædictam bullã tam iure diuino, quam humano fundata, & vſu longiſſimo confirmata.

11 Quintum fundamentum ſit, quod rationes, quibus prędictum edictum colorari poteſt, facile tolluntur: maxima enim illarum, & prima videtur eſſe, quod ſicut ſumma poteſtas eccleſiaſtica immediate à Deo Eccleſiæ eſt data, & Pontificibus Maximis, ita ſumma poteſtas laica eſt data immediate Regibus ab eodem Deo optimo maximo, & longe prius, & antiquius, quam eccleſiaſtica Papæ; quoniam hæc, vt ſupra dictum eſt, multis & inſolubilibus argumentis probatur in prædicta repetitione cap. nouit. notab. 3. de iudi. data fuiſſe à Deo Chriſto homine facto; illa vero iam inde ab exordio populorum cœpit.

Secunda, quæ quadamtenus lutheraniſmum ſapit, quod contenta in prædicta bulla non ſunt circa ſupernaturalia diuinitus, & ſupernaturaliter à Deo optimo maximo data, neque inſtituta, & conſequenter nec ſpiritualia, quo ad quę ſolum laici, pręſertim Reges Pontifici maximo ſubijciuntur.

Tertia, quod contenta in prædicta bulla, contra cuius executionem prædictum edictum eſt latum, feruntur in laicos regni quo ad temporalia Papæ minime ſubiectos.

Quarta, quod continet proceſſum factum, non præmiſſa partium citatione, quæ eſt pars defenſionis, quam iure naturali deberi declarat clem. paſtoralis. §. cæterum. de re iudic.

Quinta, quod Sanct. D. N. videtur in ea in propria cauſa ius dicere cõtra legem naturalẽ, quę id videtur vetare, l. 1. C. nequis in ſua cauſa iudicet.

12 Ad quas rationes per dicta fundamenta facile reſponderi poteſt. Ad primam quidem concedendo ſummam poteſtatem laicam ſiue regiam datam eſſe generi humano regendo longe prius, quam ſumma poteſtas eccleſiaſtica Eccleſiæ Chriſtianæ; ſed negando ex hoc inferri, quod eam habebant Reges, immo contrarium, ſcilicet quod alia eſt poteſtas Regũ laica, alia poteſtas pontificia ſpiritualis; & conſequenter ex facultate vtẽdi illa non inferri facultatem viendi hac, cum à diuerſis non fiat illatio, l. Papinianus. ff. de minorib.

13 Ad ſecundam reſpondeo, negando ſolum illa dici, & eſſe ſpiritualia, quæ à ſolo Deo immediate induntur, vel inſtituuntur, vt late probatum eſt in 3. fundamento pro noſtra parte adducto, quo irrefragabiliter probatur omnia ſacramentalia, & inſtituta ad ſacramenta paranda, conficien-

ficienda, conſeruanda, & adminiſtranda, eſſe ſpiritualia, & ſpiritualibus annexa: de quibus idem eſt dicendum, quod de maxime ſpiritualibus, id eſt, à ſolo Deo inditis & collatis: quod quia non ſatis perpẽdunt aliqui hæretici, grauiſſime circa Eccleſiæ poteſtatem, & maieſtatem errauerunt, nec unquam reſipient, donec hanc, quæ veriſſima, & de ſacris Chriſti fontibus haſtua eſt, doctrinam receperint. Nec obſtat, quod nullum annexum eſt idem cum eo, cui annexũ eſt, ſicut nihil ſimile eſt idẽ, l. quod
14 Nerua. iuncta gloſſa. ff. depoſiti. quia, vt pridem diximus in d. rubrica, illud verũ eſt de identitate numerali, & indiuidua, vt Theologi loquuntur, ſiue ſpecifica, ſed non de identitate generica, vt Iuriſperiti dicunt, nec ſpecifica ſpecie ſpecialiſſima, vt Theologi, quam Iuriſperiti genus appellant. nam Petrus poteſt eſſe ſimilis Ioanni, & eſt idem genere, ſiue ſpecie ſpecialiſſima, quia eſt homo; licet non ſit idem numero, & indiuiduo. & virtutes infuſæ à Deo ſunt ſimiles in genere donis Spiritus Sãcti, & ſunt ſpiritualia à Deo immediate collata, ſicut illa; non tamẽ ſunt eadẽ numero, & indiuiduo ſecundum doctrinam S. Thomæ 1.2.q.68.art.1. ab omnibus catholicis recep. & ita omnia inſtituta ab Eccleſia per poteſtatem ſupernaturalẽ à Deo ſibi ſupernaturaliter, & immediate traditã, ſunt ſpiritualia, & in genere eadem his, quæ ſunt ſpiritualia, propter quę ſunt inſtituta, & quibus connectuntur; licet non ſint eadem numero, nec ſint tam ſpiritualia, quam illa, quibus annectuntur: quia illa ſunt data, vel inſtituta immediate à ſolo Deo, hæc autem ab Eccleſia per poteſtatẽ ſupernauralem ab eodem immediate illi traditam.

15 Ad tertiam reſpondeo cõcedendo, nec Regem Franciæ, nec ſubditos eius eſſe quo ad temporalia ſubditos Papæ, negando tamen, quod non ſint ſubiecti quo ad contenta in prędicta bulla, cuius executio impeditur: quoniam omnes Chriſtiani, cuiuſcunque ordinis ſint, ſubijciuntur poteſtati & iuriſdictioni Pontificis Max. cap. nouit. de iudic. in cuius nota. 6. ponderamus illud ad hoc, primo ibi, *Intendimus decernere de peccato, cuius ad nos pertinet ſine dubitatione cenſura, quam in quemlibet exercere poſſumus, & debemus*. ſecundo ibi, *nullus, qui ſit ſanæ mentis, ignorat, quin ad officium noſtrum ſpectet de quocunque peccato mortali corripere quẽlibet Chriſtianum, & ſi correptionẽ contempſerit, per diſtrictionem eccleſiaſticã coercere*. Per quæ palam fit poſſe Papam corripere de peccato mortali quoſcunque Chriſtianos, etiam Reges, de quibus illud cap. agit, & ſi nõ ſe correxerint, cenſura eccleſiaſtica ad id cogere. At omnia contenta in prædicta bulla ſunt edicta ad vitanda, impedienda, & corrigẽda peccata mortalia grauiſſima per fulminationem excõmunicationis, quæ eſt medicinalis, cap. 1. de ſenten. excom. lib. 6. qua tanquam pius pater intẽdit conſeruare ſalutem ſubditorum, & perditam reſtaurare; ergo quo ad illa ſubditi ſunt ei laici, eſto non ſint ſubditi quo ad temporalia.

16 Ad quartam reſpondeo concedendo citationem partis regulari ter

in

in proceſſu eſſe neceſſariam; fallere tamen, quando certum eſt nullam competere defenſionem citando, vel cum certum eſt talem eſſe actum, quem non poſſet impedire citandus, ſi præſens eſſet, vt latiſſime per innumera probat Felin. poſt Panor. in cap. cum olim. nu. 11. de ſenten. & re iudic. & cap. cauſam quæ. de reſcript. pro quibus omnibus facit, licet ipſe non alleget, quod fruſtra expectatur euentus, cuius nullus ſequitur effectus, cap. cum contingat. de offic. deleg. & omnia contenta in prædicta bulla ſunt talia, contra quæ nulli vlla defenſio competit; & talia, quæ nemo iure poſſet impedire, etiam ſi inueniretur præſens. fallit etiam in ſententijs excõmunicationis, quæ generaliter feruntur pro culpis futuris impediendis, & præteritis emendandis, vel occultis indicandis, vel alia de cauſa rationabili contra eos qui ignorantur, cap. 2. de conſtitu. lib. 6. vbi Ioan. Monach. id annotat, allegando ſtylum curiæ, & cap. ad noſtram, il 3. de iureiuran. & cap. ſi ſacerdos. de offic. ordin. & vtrobique Panor. & communis. & omnes ſententiæ contentę in bulla generaliter feruntur in eos, qui ignorantur, ad impediendas futuras culpas, vel emẽdandas præteritas. ergo ſine vlla citatione poterunt illa edici.

17 Ad quintam reſpondeo primo, negando quod Sanctiſſimus D.N. in prædicta bulla tulerit ſententias pro ſe: quia immo eas tulit pro ſalute animarum, pro Republica Chriſtiana, pro liberrate eccleſiaſtica, & pro conſeruatione auctoritatis Apoſtolicæ, & vnitatis à Deo ſibi cõmendatę, quæ ſunt bona Sedis Apoſtolicę; & ita de illis poteſt iudicare, ſicut epiſcopus de cauſa eccleſiæ ſuæ, iuxta gloſſ. iuncto textu in cap. ſi erga. 2. q. 7. & gloſſ. iuncto text. in cap. cum veniſſent. de iudic. Secundo, quod Papa poteſt eſſe iudex in cauſa propria, ſecundũ prædictas gloſſas recep. ſicut Imperator in cauſa ſui fiſci, l. proxime. ff. de his quæ in teſtam. delen. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato expedit, fidem abſolutionis obtentæ in foro conſcientiæ habere, & quomodo illam poſſit habere.*

CONSILIVM XXVI.

AN abſoluto ab excommunicatione, vel ab irregularitate quo ad forum conſcientiæ tantum, expediat habere literas eiuſmodi abſolutionis, & quales poſſit habere ſine violatione ſecreti?

1 Reſpondeo, expedire multum ad euitandam pœnam, quę poſſet ei imponi in exteriori foro propter contemptum excommunicationis, vel legis; poſſe autem ſibi parare curando, vt confeſſarius, qui virtute literarũ Pœnitentiariæ in foro tantum conſcientię abſoluit, coram notario, & teſtibus;

ſtibus tradat abſoluto ſchedulam clauſam,& ſignatam,dicendo,quod ipſe abſoluit illum confeſſum eo modo,& de eo,quod continetur in ea;notarius autem in dorſo eius ſcribat, quod tali anno,menſe, & die rogatus fuit coram talibus teſtibus à tali confeſsario, & abſoluto, vt eiuſdem rei fidem faceret,& poneret ibi ſuum ſignum publicum eo modo, quo in teſtamento in ſcriptis facto iure fieri debet,& fieri conſueuit: quod longe cautius videtur,quam id,quod ſcio conſultum fuiſse à viro quodam perdocto,videlicet,vt notarius duceretur ad confeſsarium,qui coram eo, & teſtibus abſolueret:quia id cum periculo publicandi ſecreta fieret: cautius item,quam id,nempe quod confeſsarius faciat fidem per ſuam ſchedulam tantum:quoniam,licet vtrumque ſuſtentari poſſet id ſufficere,per cap. teſtimonium, iuncta gloſs. de teſtib. quia tamen opponi poſſet, vel ſubſcriptionē ipſius nō eſse illius confeſſarij,maxime ſi eſſet mortuus,vel quod illa non fuit data quo tempore in ea dicitur, ideo ſecurius videtur eſse quod diximus.Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius monere tenetur beneficiarum excommunicatum occulte,quod reſtituat diſtributiones.*

2 *Fructus ex beneficio in excommunicatione occulta perceptos beneficiarius abſolutus reſtituere non tenetur,*

CONSILIVM XXVII.

AD quæſtionem, quod ſcilicet confeſsarius debet monere beneficiarium excommunicatum occulte, qui ob excommunicationem
1 non quęſiuit ſibi diſtributiones quotidianas, vt reſtituat eas eis, quibus accreuerunt. Tum quia certum eſt,eas acquiri alijs intereſsentibus,dū ipſi excommunicati negligunt petere abſolutionem,vt Cardin.& Decius determinant in cap.paſtoralis. §. verum.de appella. ſuper gloſsa,quæ ibi determinat beneficiarium excommunicatum non quęrere ſibi etiā alios fructus beneficij. Tum quia confeſsarius debet admonere confitentem ea,quæ ſunt neceſsaria ad remiſſionem peccati ſibi confeſſi, arg.cap.penul.§.ſacerdos de pœniten.diſt.6.& eorum, quæ ibi alias ſcripta ſunt: & obligatio reſtituendi,quam ſcire debet pœnitens, eſt de his, quę ſunt ad ſalutem ei neceſsaria,vt palam eſt.

2 Quod autem excommunicatus ſatis iuſte poſſit retinere fructus alios à diſtributionibus quotidianis ſui beneficii receptos tempore excommunicationis,poſtquam fuerit abſolutus ab ea,ſatis patet, argu.eorum, quę præ omnibus aliis adducuntur à nobis in cap.non liceat Papæ.12. q. 2.§. 10.

10.num.12.tractando intellectum cap.quia ſæpe.de elect.lib.6.& ca.præſenti,de officio ordi.eodem lib.& cap.cum vos.eod.tit.

SVMMARIVM.

1 *Licentia ſuſcipiendi ordines per ſubſecutam excommunicationem non ceſſat.*
2 *Licentia excommunicato ab ordinario conceſſa, valida eſt.num. 2. cum ſeq.*
5 *Surreptio vitiat gratiam conceſſam à Papa,non vero ab ordinario.*
6 *Reſcripti appellatione regulariter venit reſcriptum à Principe conceſſum.*
7 *Reſcripta principum etiam quo ad alios faciunt ius,ſecus inferiorum.*
9 *Intellectus c.1.de reſcrip.in 6.num. 2. vſque ad 9.*
10 *Interdictus ab officio,ſuſpenſus,& excommunicatus,minores ordines exercendo,an ſit irregularis.num.10. cum ſeq.*
13 *Pœna poſita in aſſumente, ſeu vtente ordine ſacro, non ſemper ad minores ordines aſſumentem extenditur.num.12.cum ſeq.*
14 *Ordines minores ſacramentalia,& non ſacramenta ſunt.*
15 *Minores ordines ante ætatem aſſumentes non ſunt ſuſpenſi.num.15.& 17.*
16 *Excommunicatus ingerens ſe diuinis eſt irregularis, ſed non oĩbus diuinis.*
16 *Excommunicatus minores ordines ſuſcipiens non efficitur irregularis. num.2.& vſque ad 16.*
18 *Collatio beneficij à Papa facta ei,qui in excommunicatione primam tonſuram accepit,valida eſt.*
19 *Confeſſarius à cenſuris extra confeſſionis Sacramentum abſoluere non valet.*
20 *Abſolutio ad cautelam à vicario Vrbis facta ei, qui domicilium non habet,valida.*
21 *Clauſula,Teque abſoluentes ad effectũ,&c. tollit tantum impedimenta ex cenſuris eccleſiaſticis prouenientia.*

CONSILIVM XXVIII.

NDum Romæ moraretur,nec tamen domicilium ibidem conſtituiſſet,innodatus cenſura ob clerici percuſſionem in patria contracta,à ſuo ordinario obtinuit licentiam, primam tonſuram, & ordines à quocunque antiſtite recipiendi, ſicque innodatus Romæ primam accepit tonſuram,& à Pontifice beneficium obtinuit cum clauſula, *Teque abſoluentes*.Poſtea in patria ingreſſus confraternitatem Sanctiſſimi nominis Ieſu,

ſeſu, cuius priuilegijs confratres poſſunt à confeſſarijs certis diebus abſolui ab omnibus cenſuris, fuit à quodam Sacerdote, cui confeſsus eſt ſolummodo dictam percuſſionem, abſolutus à dicta cenſura, & Romam rediens ab Epiſcopo ad id à Cardinali Sabello deputato accepit minores ordines, in quibus aſsumēdis hoc accidit, videlicet, quia ordinandi prius fuerunt moniti, ne excommunicati accederent ad illorum aſsumptionē. Poſtea vero idem Epiſcopus ordinans ad cautelam de more abſoluit omnes ordinādos ab omni vinculo excommunicationis. Dictus vero N. hæc audiens, credens ſe adhuc excommunicatum, ex quo inclinabat dictam abſolutionem ei non prodeſſe, libenter receſſiſſet, ſed verecundia ductus perſtitit in ſuo loco, & ordines minores accepit, & demum aliud beneficium à Pontifice obtinuit cum dicta clauſula, Abſoluentes, &c.

Dubitatur primo, an dicta excommunicatio vitiet dictam licentiam obtentam ab Epiſcopo, vt poſſit à quocunque ordinari, & tonſuram accipere.

Dubitatur ſecundo, an excommunicatus accipiens primam tonſuram contrahat aliquam irregularitatem, vel ſaltem aliquam inhabilitatem ad obtinenda beneficia, quæ ei obſtet etiam poſt obtentam abſolutionem à dicta excommunicatione.

Tertio, an impetratio à Pontifice de primo beneficio, vt præmittitur, obtenta, ſit valida.

Quarto, an dicta abſolutio obtenta virtute priuilegiorum dictæ confraternitatis ſit valida, ex quo licet bona fide, & ſciente ipſo confeſsario, integram non fecit confeſsionem.

Quinto, an dictus Epiſcopus pro Cardinali Sabello hic Romæ ordines conferens valide abſoluerit ipſum N. qui licet Romæ commoraretur, tamen domicilium ibi non contraxerat, à dicta excommunicatione, maxime cum dicta abſolutio non fuerit in ſacramentali pœnitentiæ foro facta, ſed extra Sacramentum.

Sexto, an d. N. accipiendo minores ordines in excommunicatione excuſetur ab irregularitate, ex eo quod, quando acceſſit ad accipiendos minores ordines, nullam fecit reflexionem ſuper dicta excommunicatione, niſi poſtquam ante ordinantem cum cæteris ordinandis conſtitutus, fuit, vt præmittitur, monitus.

Septimo, an dicta clauſula Pontificis, *Teque abſoluentes, &c.* licet non remoueat impedimentum procedentem ab irregularitate, remouet tamen aliud impedimentum procedentem ex eo, quod quis male ordinatus reperitur.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo primo, quod licentia aſsumendi ordines à quocunque voluerit, ab Epiſcopo conceſsa ante excommunicationem, non permittur, nec perit per ſolam excommunicationem ſuperuenientem ipſo iure. Tum per ca. pia. de exceptio. lib. 6.

& per

& per gloſsam eius,& per gloſsam cap.1.de reſcrip. lib.6. Tum quod nulla pœna ipſo iure incurritur,niſi aliquo iure id ſtatuatur, iuxta gloſsã ſolennem,& receptam in cap. fin. de iure patronatus. pro qua eſt aptus textus in cap.conſuluiſti.2.q.4.vel 5.Cui conſequens eſt, eum poſse, abſolutione ab excommunicatione obtenta, vti licentia præfata Epiſcopi, licet non poſset antea iuſte id facere: quia,quamuis licentia præfata non pereat per excommunicationem,tamen vſus eius impeditur, ſicut & vſus alius cuiuſque communicationis,cap.cũ excõmunicato. 11. q.3. cũ ſimil.

2 Secundo, quod non memini vllam quæſtionem fuiſſe mihi propoſitam tota ætate mea,neque quo ad ſcholas, neque quo ad palatia, quæ præſupponeret quæſtionem illam à paucis vel nullis tractatam, an prædictũ cap.1.de reſcript.lib.6.habeat locum in reſcriptis & gratijs ab Epiſcopis, & alijs ordinarijs conceſſis:à qua pendet deciſio huius quæſtionis. Si.n. cap.illud non habet locum in eis,reſpondendum eſſet idem,quod reſpõſum eſt de conceſſione præueniente excommunicationem ſuperuenientem.Si autem dixerimus illud cap. 1. habere locum in gratijs ordinariorum,ſicut habet in gratijs Pontificum,& Imperatorum, videri poteſt reſpondendum affirmatiue,ſcilicet præfatam licentiam impetratam per excommunicatum ab Epiſcopo, tempore quo erat excommunicatus, non valuiſſe ipſo iure.Pro qua parte primo faciunt verba ipſius cap. quæ ge-

3 neraliter diſponunt de reſcriptis,nulla diſtinctione facta inter reſcripta Principum,& inferiorum:& verbum reſcriptum videtur genus ad vtrumque,vt ſentit Felin. in rubr. de reſcrip.quatenus diſtinguit reſcripta inferiorum à reſcriptis Principum. Facit etiam gloſſa eiuſd. c. 1. de reſcrip. lib. 6. in verbo proceſsus. quatenus ait, proceſſum excommunicati coram ordinario valere, & coram delegato ab eo non valere, ſentiens delegatum impetratum per excommunicatum ab ordinario ipſo iure non

4 valere.In contrariam autem partem inclino,ſcilicet, prædictum ca.1.nunquam habuiſſe locum in reſcriptis ordinariorum,vel certe deſijſſet habere locum in illis per deſuetudinem. Tum per clem. 2. de offi.ordin. qua-

5 tenus habet, impetrationem beneficij factam à Papa, vel legato eius,ſine mentione beneficij prius obtenti, eſſe ſubreptitiam, & ipſo iure nullam, non autem collationem ab ordinario factam. Tum quia non videtur eadem ratio de impetratione reſcripti à Papa facta, & de impetratione facta ab ordinario:quia facilius ſubripitur Papæ,& principi plurimis intentis,quam ordinario paucioribus occupato, arg. cap. quod dicitis.16.diſt. & cap.quoſdam,de præſumptio.Cardinalis in clemen.2.de offic.ordin.q. 17.Tum quia nec Ioannes Monachus,neque alij commentantes illud ca. 1.de reſcrip. lib. 6. faciunt mentionem vllam de nullitate gratiæ, vel reſcripti impetrati ab ordinario propter excommunicationem. Tum quia de ſtylo Curiæ inſeritur literis Apoſtolicis clauſula illa,per quam abſoluitur impetrans ab omnibus cenſuris ad effectum præſentium aſſequendũ,

per

per quam tollitur is effectus excommunicationis; & adeo quidem, quod si non ponatur illa clausula, est subintelligenda, aut certe reformari possunt literæ cum illa inserta, vt tradit Petrus Rebuffus in praxi benef. 1. parte,
6 de declarat. bullæ nouæ prouisionis, §. teque absoluentes. Tum quod appellatione verbi rescripti generaliter in iure prolati solum Apostolicum, imperiale, siue regium includitur, vt colligere est ex tit. de rescrip. tam decretalium, quam Sexti, & Clement. & ex l. rescripta, & l. quoties, & l. vlt. C. de precib. Imp. offer. & l. fin. C. si contra ius, vel vtil. pub. cum alijs multis eorumdem titulorũ, & aliorum multorum, præsertim cap. nec dam
7 nosa, & cap. rescripta. 25. q. 2. Tum quia rescripta Principum faciunt ius, etiam quo ad alios, quam nominatos in rescriptis pro similibus casibus, non autem rescripta inferiorum, vt post Ioan. And. tradit Felin. in rub. de rescrip. num. 1. Tum quia saltem quo ad forum conscientiæ defendi potest prædictum cap. fin. non obstare. Tum per prædicta. Tum quia est pœnale; & lex pœnalis, etiam si ipso iure inducat pœnam, non tamen regulariter ligat quo ad forũ conscientiæ, vt sæpe diximus, præsertim in Man. confess. cap. 23. num. 66. secuti glosam solennem in cap. fraternitas. 12. q. 2. & Sanct. Thom. 2. 2. q. 62. art. 3. & alios recentiores, quos ibidem ci-
8 tamus. Tum denique, quod Archidiac. in cap. 1. tenet valde serio, quod illud cap. non comprehendit excommunicatum occultum, sed solum publicum: quamuis contrarium ibidem teneat communis. Sed grandis eius auctoritas super lib. 6. adiunctis prędictis rationibus, multum me mouet in contrariam partem; præsertim quod prædictis addi potest id, quod addi-
9 dimus in Manu. confess. cap. 23. num. 59. & seq. posse vnam legem obligare quo ad vnam suam partem, & non quo ad aliam: eo quod sit recepta quo ad vnam, & non quo ad alteram; & quod prædictum cap. 1. etiam si à principio includisset rescripta, & gratias inferiorum, postea tamen desiuit includere rescripta, & gratias inferiorum, de quibus nulli fere auctores meminerunt in illo cap. neque in alijs: & consequenter quod illud ca. non annihilat nunc gratias inferiorum, saltem quo ad forum conscientiæ, & quo ad pœnæ executionem, saltem si excommunicatio est occulta.

10 AD SECVNDAM respondetur, quod pro parte illius affirmante, scilicet, quod excommunicatus suscipiens ordines minores fiat irregularis, facit, quod suspensus, & interdictus simpliciter ab officio, non solum celebrando missam, sed etiam vtendo alijs minoribus ordinibus quo ad actus eis proprie deputatos, incurrit irregularitatem, vt notat Panor. per illum textum in cap. 2. de cler. excomm. minist. num. 3. & latius in cap. fin. de excess. prælat. num. 5. & Archid. in cap. si quis presbyter. 11. q. 3. quod communiter teneri ait Angel. à Clauasio in verbo irregularitas. §. 13. Syluester, & Tab. in eod. verbo, & multi alij, quos refert, & sequitur Francus in cap. 1. §. cantant. num. 3. vsque ad finem, de sentent. excomm. lib. 6. & constat excommunicationem esse tam grandem, immo fortiorem, quã

ſit interdictum, vel ſuſpenſio; ergo & excommunicatus vtens ordine minore ad actum proprie illi deputatum incurrit irregularitatem.

In partem vero contrariam cogunt me inclinare ſequentia. Primum, quod in nullo corporis iuris loco inuenitur pœna irregularitatis huiuſmodi culpæ impoſita: & pœna irregularitatis in ſolis caſibus expreſſis à iure imponitur, cap. is qui. de ſentent. excomm. lib. 6.

11 Secundo, quod iura, quibus mouetur communis opinio, id non probant efficaciter: nam cap. 2. de cleri. excommu. miniſt. ex quo Panorm. ſequutus alios, & receptus communiter colligit omnem interdictum, qui celebrat, vel vtitur alijs ordinibus, etiam minoribus quo ad actus proprie deputatos eis, eſſe irregularem: quod ipſum latius annotauit in cap. vlt. de exceſſ. prælat. num. 5. non probat: quia contextus illius cap. nullam mentionem facit de aſſumptione minorũ ordinum, neque de vſu eorum. Neque etiam cap. vlt. de exceſſ. prælat. ſupra citatum eadem ratione id probat: quia nullam de aſſumptione, aut vſu minorum ordinum mentionem facit: licet Innocent. aliquantulam faciat. Nec capitulo primo de re iudic. libro ſexto nec capitulo primo de ſententia excomm. eodem lib. eadem ratione id probant: quia de aſſumptione, vel vſu ordinum minorũ nulla in eis fit mentio. Nec cap. 1. de clerico per ſaltum prom. neque tria capitula de eo, qui ordin. fur. ſuſc. id probant: quia loquuntur de male promotis ad ordines ſacros, & non de male promotis ad ordines minores. Et iura punientia illos non ſunt extendenda ad hos. Tum quia longe minus peccant. Tum quia ſunt longe alia ab ordinibus ſacris, eo quod non ſunt vere ſacramenta, vt mox dicam, ſed ſacramentalia. & pœnæ non ſunt extendæ ad alium caſum, præſertim in quo eſt minor ratio puniendi, arg. c. pœnæ. de pœnitent. diſt. 1.

12 Tertio facit, quod non omnis pœna, etiam cenſuræ, poſita in male aſſumentem, vel vtentem ordine ſacro, extenditur ad male aſſumentem, & vtentem minoribus: quia, licet ſuſcipiens ordines ſacros ante legitimam ætatem, vel ſine literis dimiſſorijs, vel extra tempora iuris, incurrat ſuſpenſionem, &, ſi vtatur ordine, irregularitatem per extrauag. Pij II. quam referimus nos in Manu. Confeſs. cap. 25. num. 70. non tamen eas pœnas incurrit, qui minores ordines ſic male ſuſcipit, ſecundum communem ſententiam, quam ſequimur vbi ſupra, & cap. 27. num. 155.

13 Quarto, quod communis opinio ſupradicta loquitur de vtente ordine minore, & non de aſſumente illum; & ideo non videtur extendenda quo ad aſſumentem: quia aliud eſt aſſumere ordinem, & aliud eſt male vti ordine aſſumpto. ergo opinio loquens de male vtente nõ debet extendi ad male aſſumentem, arg. cap. pœnæ de pœnit. diſt. 1.

14 Quinto, quod nobis ſemper viſa eſt verior opinio Theologorum, quam Canoniſtarum, quæ habet, quatuor minores ordines non eſſe vere ſacramenta, ſed tantum ſacramentalia, vt tradimus in Manu. confeſs. cap. 22.

num

num. 18. & ita non est tanta ratio, cur incurrat suspensionem, vel irregularitatem excommunicatus assumens ordines minores, ac assumens ordines sacros; & consequenter iura, quæ faciunt irregularem assumentem, vel vtentem ordine sacro male, extẽduntur ad assumentem ordines minores.

15 Sexto, quod assumpens ordines minores ante legitimam ætatem, nõ est ipso iure suspensus, sed suspendendus per sniam, cap. vel non est compos. de tempor. ord. per quod communis opinio Doctorum obtinuit in tota Hispania, & Gallia, ordinatos ante legitimam ætatem, etiam ad sacros ordines, non esse ipso iure suspensos, antequam nos Salmanticæ ante sexaginta annos publicaremus extrauag. Pij II. supradictam: quę tamen non includit assumentes minores, vt tradimus in dict. nostro Manuali, cap. 27. num. 155.

16 Septimo, quod non obstant prædicta capitula prima de sent. & re iud. & sententia excomm. quatenus generaliter disponunt suspensum incurre re irregularitatem, si diuinis se ingerat. At constat ordines minores esse res diuinas, & spirituales potestate diuinitus data constitutas, vt in definitione rei spiritualis data in nostro Manu. confes. cap. 23. num. 99. Non, inquam, hoc obstat: quia communis, & recepta omnium fere sententia fatetur, non esse intelligenda de ingerẽte se oibus diuinis: nam oĩum fere vna est opinio, quod non habent locum in ingerentibus se diuinis extra diuina officia; qualis est benedictio mensæ, auditio missæ, concionis factæ, & communicatio in orationibus priuatis: immo neque in ingerentibus se diuinis officijs, etiam in choro, cantando Psalmos, vel faciendo alia, quæ etiam laici solent facere. Vnde illa eadem ratione, qua communis opinio eximit ab irregularitate suspensos, qui ingerunt se canendis Psalmis, etiã in choro & diuinis officiis, quod videtur esse officium primę tonsuræ, possunt etiam saluari qui primam tonsuram assumunt, vel ea vtuntur.

17 Octauo, quod qui contrariam sententiam tenuerint, obligantur ad fatenduin innumeros esse irregulares in Ecclesia Christiana, etiam Romana: nã innumeri sunt, qui in pueritia, & adolescentia accipiunt ordines minores, præsertim primam tonsuram, cum parua cura faciendi confessionẽ sacramentalem cum legitima contritione, & omnium peccatorum ad memoriam reuocatione, ad hoc, vt absoluti ab excommunicationibus, suspẽsionibus, & interdictis, assumant primam tonsuram, & ordines minores & ideo credendum est, Pontifices max. & Concilia, præsertim œcumenica ideo nusquam expresisse, vt excommunicati, suspensi, & interdicti incurrerent ipso iure irregularitatem assumendo primam tonsuram; & alios ordines minores; & consequenter noluisse illos eam incurrere, cum expressum sit in d. cap. is qui de sentent. excomm. lib. 6. quod per nullum crimen incurratur irregularitas ipso iure, nisi per aliquod ius id fuerit expressum.

18 AD TERTIAM respondeo primo, collationem priorem, de qua

loquitur, à Papa factam valuisse, etiam si facta fuisset absque illa clausula, *Teque absoluentes, & c. ad effectum præsentium assequendum.* tenendo opinionem, in qua me inclinare supradixi contra communem sententiã, scilicet, excommunicatũ, accipiendo primam tonsuram, vel quatuor minores ordines, non fieri irregularem, neque inhabilem ipso iure ad assumendum beneficium. Secundo, quod etiam tenendo communem opinionem est respondendum, collationem prędictam cum prædicta clausula factam iudicandam validam, per ea, quæ tradit Rebuff. in praxi benefic. 1. parte in tub. de declar. bullæ nou. prou. §. teque absoluentes. per totum. ita quod absolutus postea licite poterit illa vti, & beneficio per eam obtento potiri tanquam suo.

19 AD QVARTAM respondeo, absolutionem prædictam à Cõfessario electo virtute prędictę bullæ nihil profuisse D. Consulenti. Tum quia non fuit facta ei virtute confessionis sacramentalis: quia, vt prę-supponitur in facto, non fuit confessus sacramentaliter: & per prædictã, & similes bullas datur potestas absoluendi ei, qui electus audit bona fide sacramentaliter, vt alias respondimus.

20 AD QVINTAM respondetur, absolutionem illam à Vicario Sabelli datam ad cautelam æque valuisse D. consulenti, ac alijs coordinatis: quia per habitationem, quam habuit & habebat Romæ, licet in ea domicilium non contraxisset, tamen submissionem, qua se iurisdictioni romanæ subiiceret, quęsuit: attento quod non habebat domicilium propinquum, cuius iudici commode subijceretur, & quod consuetudo generalis orbis Christiani seruat, vt, qui causa studiorum, vel aliorum negotiorum, habitat in aliqua ciuitate à suo domicilio distante, possit agere, & conueniri sub iudice illius loci, tam circa spiritualia, quam temporalia, iuxta ea multa, quæ nos collegimus in cap. placuit. num. 96. & seq. de pœnit. dist. 6. quæ ibi possunt videri.

AD SEXTAM colligitur responsio ex responso ad secundam.

21 AD SEPTIMAM quæstionem respondetur, quod prædicta clausula, *Teque absoluentes*, nullum aliud impedimentum, quod obstet collationi, aufert, nisi solum id, quod producunt solæ censuræ, scilicet excommunicatio, suspensio, & interdictum, vt satis colligitur ex eodem Rebuffo vbi supra, num. 15. & probatur irrefragabiliter per illa verba, *ad effectum præsentium tantum.*

SVMMARIVM.

1 *Vicarius foraneus approbatum audire ex causa confessiones prohibens non peccat.*

1 *Vicarius*

1 *Vicarius foraneus animarum periculis occurrere tenetur.*
1 *Procurator generalis contrauenire mandato Domini ſpeciali ex iuſta cauſa poteſt.*
2 *Excommunicantur impedientes executionem literarum Apoſtolicarum, nõ quoquo modo contrauenientes.*
2 *Literis Apoſtolicis contrauenire, & earum executionem impedire, diuerſa; & qui non dicuntur impedire.*
3 *Executionem literarum Apoſtolicarum auctoritatiue impedientes excommunicantur, & qui ſic impediant.*

CONSILIVM XXIX.

CVm in plebe de Viui eſſet quidam presbyter Caius ab ordinario per modum prouiſionis in adminiſtratione curæ animarum loci N. iolle ratus, ſed omnino ignarus, abſoluens quouis tempore omnes ad ſe veniẽ tes, quantumuis ſcandaloſos, grauibus delictis obſtrictos, ad pia legata obligatos, & qualibet cenſura innodatos, nulla eis pro modo culpæ impoſita ſatisfactione, vt publice conſtat, multi ex loco de Viui, prædictis peccatis, & ſcandalis implicati, ad eum pro facili abſolutione, quam à præpoſito de Viui iure obtinere non poterant, recurrerebant: quod cum præfato propoſito, qui etiam illius plebis eſt Vicarius foraneus, fuiſſet renunciatum, præcepit præfato Caio, ne in poſterum confeſſionem alicuius horum de Viui audiret. Accidit, quod anno 1578. fuerunt publicatæ literæ Sanctiſſ. D. N. Gregorij XIII. inſtar Iobelei, quo ampla facultas dabatur confeſſario ab ordinario approbato abſoluendi quoſcunque à quibuſcunque caſibus, cenſuris, & pijs legatis obnoxijs. Propter quod multi loci de Viui facinoroſi publice delinquẽtes ad præfatum Caiũ pro facili, & impuni abſolutione properabant. Quare idem præpoſitus non intendens perſtringere auctoritatem Summi Pontificis, neque impedire dictarum literarum Apoſtolicarum executionem, ſed potius, attenta eiuſdẽ presbyteri notabili, atque manifeſta ignorantia, prouidere ſaluti animarum ſuarum, ſcripſit eidem presbytero literas huis tenoris. *Non confeſſarete niuno delle mie anime de Deuuione, etiam in virtù del giubileo di nuouo publicato.* quibus habitis, nullos de Vuij in confeſſione audiuit.

Quæritur, an prępoſitus, pro eo quod literas ſupraſcripti tenoris ſcripſerit, iubendo, ne virtute Iobelei audiret cõfeſſiones hominum de Viui, executionem in Bulla Cœnæ Domini poſitam quo ad vtrumque forum incurrerit?

1 Reſpondeo quod non. Primo, quod nulla excommunicatio maior generaliter à iure, vel ab homine lata incurritur ſine peccato mortifero, c. nemo. c. nullus. 11. q. 3. At præfatus Præpoſitus non peccauit mortifere, faciendo, quod fecit. Tum per illam regulam topicam: Cuius finis bonus

eſt, ipſum quoque bonum eſt: declaratam poſt alios etiam à nobis in cõmenta. cap. cum miniſter. 23. q. 5. & illud Aug. Linguam ream non facit, niſi rea mens. Tum quia etiam opus, quod operatus fuit, erat bonum: cum impedire proximum, ne peccet, ſit bonum, & aliquando præceptũ, cap. qui poteſt. 23. q. 3. c. quantę. de ſentent. excommunic. Et qui exercet officium, quod neſcit exercere, in probabile damnum proximi peccat, l. idem iuris. ff. ad l. Aquil. cap. non eſt putandum. 1. q. 1. iuncta gloſſ. in verb. vires. quę citat illud Horatij, *Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis, æquam Viribus*. & prefatus Caius erat ignarus, & ineptus ad ſacras confeſſiones audiendas, vt prę ſupponitur in facto. Tum quia gloſſ. cap. placuit. de pœnitent. diſt. 6. tenuit per illud cap. poſſe parochianum parochi neſcij, & ignari, confiteri alieno parocho ob ignorantiam parochi proprij: quod quemadmodum ſit intelligendum, ibidem tradimus. Tum quia non ſolum licite potuit, ſed etiam debuit, eo quod erat Vicarius foraneus, occurrere periculis animarum, præſertim ſibi ſubiectorum, argumento cap. irrefragabili. de offic. ord. & §. 1. 83. diſt. & cap. ipſa pietas. 23. q. 4. Tum quia procurator generalis poteſt contrauenire mandato ſpeciali domini ex iuſta cauſa, per text. ſing. in l. ſi hominem. ff. mandati. & propterea præfatus præpoſitus Vicarius foraneus, licet eſſet quidam generalis procurator, vel delegatus ordinarij, potuit ex cauſis ſupra narratis prohibere Caio ſacras confeſſiones, ſaltem pro aliquo loco, & tempore, ſaltem paruo, licet eſſet approbatus ad audiendas ſpecialiter ab ipſo.

2 Secundo ſpecialiter facit, quod licet præfatus Præpoſitus peccaſſet mortaliter, prohibendo, vt prohibuit, qui tamen profecto, nec venialiter peccauit, immo de Deo, deque ſuo Archiepiſcopo, ac omnibus fuit benemeritus, non tamen incurriſſet præfatam excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini. Tum quia illa nõ infertur contra omnes, qui quoquomodo non parent, vel contraueniunt literis vel mandatis Papæ, &c. ſed ſolũ contra illos, qui impediunt executionem earum. At præfatus Præpoſitus, eſto quod contraueniſſet literis Iobelei, non tamen impediuit executionem eius, puta publicationem eius: ergo non incidit in illam: quia aliud eſt non parere, vel contrauenire literis, aut mandatis Papæ, vel aliorum; & aliud impedire executionem earum non permittendo intimare, vel vetando dare fidem de intimatione: & à diuerſis, & ſeparatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minoribus. Tum quia poſſeſſor beneficij non obediens literis Papę, vel eorum, quibus iubetur relinquere poſſeſſionem illius, non incurrit illam, etiam ſi incurrat aliam, ſub cuius pœna iubetur relinquere illam, dummodo non impediat executionem earum. Tum quia non incurreret illam, qui contenderet non poſſe per Iobeleum abſolui ab aliquo peccato, voto, vel irregularitate: cum id non ſit impedire executionẽ, ſed ſolũ impedire vnum intelligendi modum per aliud; quod

quod non vetat præfata Bulla Cœnæ Domini. Alioquin omnes, tam Procuratores, & Aduocati. quam principales partes, qui literas Papæ, & suorum legatorum, vel delegatorum aliter intelligunt, quam vero iure intelligi debeant, incidérent in illam excommunicationem, quod est absurdū, & à nemine dictum, & ita nullatenus dicendum, l. nam quod absurdum. ff. de bonis libert. Tum quia appellantes à iudicibus Sed. Apost. & supplicantes à prouisionibus ipsiusmet Papæ, non incidunt in eam, modo supplicationes legitimæ persequantur, si bona fide putant legitime appellasse, & supplicasse, iuxta gloss. celeb. & recept. quæ penult. est in c. solet. de sentent. excomm. lib. 6. Tum quia etiam literis Papæ munitis clausula illa solenni, contrad. eccles. censura compes. potest iuste contradici de iure, iuxt. gloss. solenn. in cap. pro illorum. de præbend. in verb. contradictores. recep. ibi per omnes, & Felin. & alios citatos ab eo in cap. causam. num. 10. de rescript. Immo & qui contradiceret iniuste, licet malefaceret, & incurrerer forte aliam excommunicationem, non incurreret illam bullæ Cœnæ, si non impediret executionem literarum.

3 Tertio principaliter facit, quod clausula præfatę bullæ Cœnæ, non excommunicat omnes impedientes quomodocunque executionem, sed solū eos, qui auctoritatiue impediunt, vsurpare volentes auctoritatē contra Sanctam Apostolicam auctoritatem: quia fertur per illa verba, *eos qui simpliciter, vel sine eorum beneplacito, consensu, vel examine, & forte asserto pretio soluto executionem demandare inhibent, &c.* Per quæ verba significantur hi, qui auctoritatiue id faciunt volentes quærere, vel conseruare aliquam auctoritatem super literis Apostol. & earum executione. At præfatus Præpositus non prohibuit præfato Caio, intendendo quærere, vel conseruare aliquam auctoritatem super literis præfatis Iobelei, sed solum intendendo declarare, quod mens Papę non erat, vt presbyter adeo ignarus, & adeo male vtens officio confessarij, vteretur potestate illa grandi, quę per illud Iobeleum dabatur confessatijs: quod certe fuit actio sancta, vt probatum est in primo argumento, & quando non fuisset omnino sancta, probabiliter, aut bona fide credebatur ea esse talis; & satis est, quod non prohibuit cum intentione quærendi, vel conseruandi auctoritatem super publicatione, prædicatione, & alijs, quæ diminuebant auctoritatem Papæ, vt palam est. Quare proculdubio prędictus Præpositus non incurrisse vllam censuram bullæ Cœnæ Domini, neque impediuisse vllam literarum Sedis Apost. executionem vetitam in illa quo ad forum conscientiæ, neque quo ad forum exterius, concludendum est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus eſt, per ſe, vel alium literarum executionum impedies, ſeu ratam habens.*
2 *Præſumptio ex delicto fratris non oritur contra fratrem.*
3 *Declaratio excommunicationis parte citata facta, eſt valida, niſi per viam attentatorum annihiletur.*

CONSILIVM XXX.

FVerunt relaxatæ literæ executoriales contra Titium, quarum executionē per iudices ſęculares impediuit ipſius Titij frater Sempronius, promittens de rato. Quæritur ab Excell. veſtra, cum non conſtet de mandato Titij id factum fuiſſe, an ipſe Titius dici poſſit incurriſſe excommunicationem, videlicet bullæ Cœnæ, quo ad vtrumque forum: an vero illa verba, per ſe, vel alium, ſeu alios, poſita in principio dict. excommunicationis habeant tantum locum in foro interiori, ſi non probetur mandatum, ita vt etiam ſi contraueniant illi coniunctæ perſonæ, pręcipue frater, non præſumatur id mandato, conſilio, & inſtigatione principalis fieri, ad hoc vt caſtigari poſſit ipſe principalis, contra quem facienda erat executio literarum Apoſtolicarum; & an ipſe, & alij impedientes poſſint ab ordinario declarari.

1 Reſpondetur primo, non eſſe neceſſarium mandatum fratris Titij ad hoc, vt incurreret excommunicationem præfatam ob præfatum factum Sempronij: quia ſufficit, quod nomine ipſius factum fuerit, & poſtea ipſe ratificauerit, ſeu ratum habuerit, arg. cap. cum quis. de ſentent. excom. lib. 6. & reg. rati habitationē. de reg. iur. lib. 6. & præfatus Sempronius promiſit fratrem ſuum ratum habiturum. Quare ſi ratum habuit, certum eſt eum cenſuram præfatam incurriſſe.

Secundo, quod illa verba (per ſe, vel per alium) in vtroque foro habent locum, ſi mandatum, vel ratificatio prędicta interuenerit, & interueniſſe probatum fuerit: ſi autem non fuerit probatum mandatum, nec ratificatio, non habebunt locum in foro exteriori: habebunt tamen locum in interiori, ſi verum eſt, interueniſſe mandatum, vel ſaltem ratificationem eius.

Tertio, quod non pręſumetur interueniſſe mandatum, neque ratificationem eius ex eo ſolo, quod fuerit frater is, qui contrauenerit præfatæ
2 bullæ: quia nemo pręſumitur delinquere in dubio, neque approbare delictum alterius propter ſolam cognationem, l. merito. ff. pro ſocio. cap. 2. de reg.

de reg. iur. niſi. approbauerit ſaltem tacite id quod fecerit cognatus, vtẽdo facto eius, vel defendendo illud, licet expreſſe non dicat ſe id approbare.

3 Quarto, quod crederem, me colligere poſſe ex tenore executorialium, vel ex titulo, & materia tituli, vt lite pendente, vel ex reſeruatione abſolutionis, quam ſolent aliquando ſaltem D. Auditores facere, vel ex aliquo alio capite, exceptione declinatoriam fori contra ordinarium citantem, vt compareat coram ipſo ad videndum ſe declarari. Sed, ſi ordinarius, nulla exceptione contra eum propoſita, declarauerit legitima citatione præmiſſa, arbitror valituram declarationem, niſi per viam aliquo modo attentatorum annihiletur, quod tamen remitto ad tenorem executorialium, quas non vidi.

VMMARIVM.

1 *Triremes fabricans pro Turcis coactus excuſatur à peccato mortali, & excommunicatione, ſi non impendat plus operis, quam requirat conſeruatio vitæ.*

CONSILIVM XXXI.

CAptiuus coactus timore mortis triremes fabricans, quibus ſolent piratæ cõtra Chriſtianos venire, an peccet mortaliter, & quomodo abſoluendus eſt?

1 Reſpõdeo, quod pro parte affirmatiua facit, nam qui, vt inquit Saluator, peccando mortaliter animã ſuam in hoc mundo vult ſaluã facere, in æternum perdet eam: ſed ſic eſt, quod iſte videtur mortaliter peccare; ergo in ſtatu damnationis, niſi ceſſet, peribit, nec poteſt ei abſolutionis beneficium, niſi corrigatur, impendi, cap. peccati venia. de reg. iur. in 6. Quod autem peccet mortaliter, ſuppoſito pro indubitato, quod dicti piratæ pecc ent mortaliter, ſecundum ſeptimum Decalogi præceptum, deducitur ex Paul. ad Rom. 1. in fine, *digni ſunt morte non ſolum qui faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus.* quo axiomate canones vbique vtuntur, cap. omnes eccleſiæ. 13. q. 4. & alibi ſæpe, iuncta glos. in cap. votum. 2. q. 1. cap. 1. de offi. deleg. quæ declarando prædictum axioma inquit, peccato alterius conſentire in materia noſtra, & cooperando, ſeu auxilium ferendo: à qua cooperatione, ſeu auxilio non poteſt dictus conſulens excuſari, per tex. in l. in furti. ff. de fur. ibi, *opem fert, qui miniſterium, atque adiutorium ad furripiendas res præbet*, puta, vt inquit tex. in l. ſi pignore. ff. eod. qui ferramẽtum ad effringendum oſtium, vel ſcalas

ad

ad aſcendendum furi prębet: per quem tex. ait glos. in cap. qui aliorum. 24. q. 3. vt fur peccat, qui ſcalam, ferrum, vel aliud auxilium furi prębet. vnde Dominatio tua in ſimili materia in cap. 27. Man. num. 63. poſtquã remigantes in triremibus piratarum excuſaſſet ab excõmunicatione, nõ eſt tamen auſus, etſi valde cuperet, eoſdem à peccato mortali excuſare; immo ſubdit nec poſſe abſolui, niſi firmiter proponant à ſimilibus abſtinere. & in materia noſtra videtur tex. in cap. ita quorundam. de Iudæis. vbi, qui Sarracenis ſubminiſtrant arma, & galeas, quibus Chriſtianos impugnant, Sarracenis ipſis deteriores, & magis culpabiles reputantur, per quem tex. Abb. in cap. ſignificaſti. num. 2. ad fin. de iudæ. inquit peccare eum, qui ſimilia Sarracenis tranſmittit, & ad redemptionem captiuorum: cui opinioni etiam videtur adhęrere Cardinalis ibidem. Accedit etiam aliud. nam licet ego per opus indifferens, vt eſt conſtructio galearum, poſſim cooperari ei, qui eſt omnino peccaturus, vt dare cibum nolenti omnino ieiunare, Caiet. in opuſcul. tom. 1. cap. 31. reſ. 13. in 4. dub. & 2. 2. q. 147. & alibi ſępe; non tamen hoc licet, quando tendit in damnum tertij, Adrian. quolibeto 3. in 2. q. litera R. Contrariam opinionẽ cupio veriorem eſſe; & quidem ratione: nam cum dicta ars ſit de ſe bona, & vſui hominum vtilis, earum magiſtri poſſunt eam tuto exercere, etiam quod homines poſſint dictis rebus bene, & male vti, D. Tho. 2. 2. q. 169. art. 2. ad 4. niſi, vt inquit Adria. vbi ſupra litera I. ex cauſa aliqua dicta actio prohibeatur, & reddatur mala; quę cauſa, ſeu circunſtantia ſi ceſſet, ceſſabit & peccatum. ſed ſic eſt quod nulla alia adeſt cauſa, quę poſſit dictam actionem inficere, niſi quia vel peccatum tertij, cui cooperamur, nobis placet (quæ ratio ceſſat in hoc conſulente, cui multum diſplicẽt dicta) vel quia cooperando facimus contra id, ad quod tenemur, vt colligitur ex eodem Adrian. litera O. adducente glos. in exceptione d. axiomatis Paul. ad Rom. 1. in fin. ſed ſic eſt, quod nullibi reperitur mihi præceptum, vt cum periculo vitę meę propter proximi damnum euitandum abſtineam ab eo, quod mihi alias licet; ergo nec triremea cooperatio mihi ad peccatum imputanda eſt.

Facit pro hac opinione D. Tho. 4. d. 32. q. 2. qui quæſtiuncula tertia ex dicto axiomate Pauli primũ arguit mihi non licere reddere furioſo gladiũ, ne ſe, vel aliũ occidat; & poſtea reſpondit, immo & hoc mihi licere, ſi ex denegatione timetur maius malum. & Adria. vbi ſupra ad fin. litera B. inquit, quod tunc furioſo poteſt reddi gladius, quando ex non redditione immminerent maiora crimina ſibi vel alij, vt eſt in caſu noſtro, in quo ipſi artifici imminet mors præſens, quę prępõderat futuro timori. Dominatio tua in Man. cap. 17. nu. 63. poſt D. Ant. idem etiã affirmat. Hanc opinionem, & in fortioribus terminis tenet Inno. Io. And. Hoſt. Anchar. c. ſignificauit. de Iud. qui omnes admittunt, quod, ſi aliter non poſſum redimere captiuos, poſſum redimere eos transmittendo Sarracenis

arma,

arma, quibus possunt Christianos impugnare; ergo multo magis huic captiuo licebit prædictum opus indifferens præstare dominis suis ad redimendam vitam propriam, & hoc, vt ibi inquit Anchar. citra culpam. Tertio, si hic faber peccat, hoc est, vel quia facit contra iustitiam, vel cõtra charitatem, vel contra præceptum superioris. Non tertium; quia, vt in simili ait Dominatio tua vbi supra, non est credendum, principem præcipere homini tam dura, vt esset hoc: Nõ contra iustitiam; quia nullo iure prohibetur, ne quis iure suo vtatur, licet inde tertius damnum patiatur, reg. l. *nemo damnum facit, nisi qui id facit, quod facere ius non habet.* ff. de reg. iur. immo & qui reipsa damnum dat, cum aliter se tueri non posset, non dicitur damnum dedisse, l. scientiam. §. qui cum aliter. ff. ad leg. Aquil. Non secundum: nam qui præcepit, vt diligamus proximos sicut nos ipsos, non dixit, vt eos, & eorum bona præferamus uitæ nostrę.

Ad contraria potest responderi. Et primo ad primum, de consensu procedente ex cooperatione, respondeo, vt videtur, posse colligi, ex gl. super dictis verbis Pauli, quod tunc quis cooperando consentit, quando omittit aliquid, ad quod tenetur, vel facit quod ei non licet: quod non est in casu nostro, in quo consulens facit id, quod ei licitum est, nec ex circunstantijs reprobatur. Ad simile, quod deducitur ex glos. in cap. qui aliorum, & ex l. in furtis. & l. si pignori. & dicto Dom. tuæ respondeo distinguendo, vt post Innoc. distinguit Io. And. in d. cap. significauit. nam aut istæ actiones cooperatiuæ sunt immediate directæ in oppugnationẽ Christianorum, seu damnum tertij; quod potest contingere dupliciter, scilicet, vel intentione cooperantis, qui cooperatur delinquenti ad hunc finem, vt loquitur tex. in d. l. in furtis. & hic talis non excusatur: vel ex ipsomet opere insurgit, vt opus ipsum sit immediate directum in delictum, quod perpetratur; vt quia in actu delinquendi opem præstat delinquenti, vt dando scalas, vel ferramenta furi, qui est in actu furãdi: & tũc nec hic excusatur. & hoc modo procedit exemplum Dominationis tuæ de captiuo actu remigante in triremibus: aut actio cooperatiua non est immediate directa in perniciem Christianorũ, vt est actio portantis, seu transmittentis arma, & triremes Turcis, licet eisdẽ Turcæ vti possint contra Christianos; & tunc hęc talis cooperatio non est tam mala, quia ex prædicta circũstantia euitandæ mortis excusatur ex Innoc. & Io. And. Ad tex. in cap. ita quorundam. respondeo, procedere in eo, qui sine prędicta excusante causa Turcis contra Christianos fert opem; vel procedit in eo, qui immediate prædictis modis Turcis contra Christianos cooperatur. Ad auctoritatem Abb. & Card. respondeo, quod nõ obstat: nam Abb. & Card. supponunt, eos, de quibus ipsi loquuntur, ideo peccare, non quia actio sit de se intrinsece mala, sed quia erat contra præceptum Pontificis, cui ex D. Paulo tenemur omnes obedire: sed sic est, quod nullibi reperitur prohibitum, ne captiui in tali necessitate cõstituti

 possint

possint prædictas artes exercere; ergo nec Abb. nec Car. conuincunt hunc consulentem peccare. Ad auctoritatem Adrian. respondeo, eius doctrinam procedere sub distinctione proximæ dicta ex doct. Innoc. & Io. And. ad alias auctoritates, ex quibus cupio in prædicto casu admitti legem naturalem, cuius meminit Iob. *pellem cuiuscunque, & omnia quę habet, homo dabit pro pelle, & vita sua conseruanda.*

IN CONFIRMATIONEM supra dictorum, quæ ad me transmissa fuerunt, respondeo primo, eum, qui prędicta scripsit, quisquis ille sit, claro iudicio, & egregia eruditione, ac pietate, dotatum videri. Secũdo quod nos quoque proculdubio desideramus eius opinionẽ esse verã. Tertio, quod sua conclusio plurimũ iuuari potest ex illa, glos. sing. recepta in cap. de cætero de homicid. quæ affirmat, quod qui remotam causam præbet homicidio, non est irregularis, & quod prædictus faber, fingendo triremes, causam valde remotam pugnandi contra Christianos videtur prębere, modo nõ fingat illas ea mente, immo nolit eas contra eos dirigi. Quarto, quod videtur tenenda prædicta conclusio, cum ea saltem moderatione, quod prædictus faber non impendat plus operæ nauibus fabricandis, quã vitæ suæ conseruatio requirat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictionem laicus in dignitate ecclesiastica vsurpans, in Bullam Cœnæ incidit.*

2 *Iurisdictionem temporalem pertinentem ad personam ecclesiasticam ratione patrimonij, vsurpans non est excommunicatus.*

3 *Patronatus laicus censetur clericus, quando ratione patrimonij ius habet præsentandi.*

4 *Ecclesiasticis personis onus insolitum imponens incidit in bullam Cœnæ.*

5 *Onus impositum laicis subditis eidem censetur Abbati impositum, si onus compellitur subire.*

6 *Literarum Apostolicarum executor, seu defensor, iurisdictionem habet ad monendum sub excommunicationis pœna.*

7 *Ignorantia extrauagantis, & ignorantia iuris humani dubij excusat à peccato mortali.*

8 *Iurisdictionem ordinariam, & delegatam habent, videtur procedere illa, qua magis firmatur processus.*

CONSILIVM XXXII.

PRætor, & magistratus incolas castri Turris Seuerini ad suum tribunal traxerunt, & eis imposuerunt onus soluendi singulis annis ce-

reum

reum in recognitionem dominij. Et, cum iurisdictio dicti castri pertineat ratione Abbatiæ ad Abbatem monasterij Sancti Seuerini, & cum indirecte onus Abbas, & monasterium soluere cogatur; quæritur, an prætor, & homines de magistratu in bullam Cœnæ inciderint.

Dubium prædictum videtur resoluendum affirmatiue, videlicet, prædictum prætorem, & prædictum magistratum incurrisse excommunicationem Bullæ Cœnæ domini duplici capite: vnum est, quod qui vsurpat iurisdictionem pertinentem ad personas ecclesiasticas, incidit in illam; & prædicti, vt præsupponitur in dubio, vsurparunt iurisdictionem pertinentem ad Abbatem Sancti Seuerini, qui est persona ecclesiastica: nam decreuerunt, & relaxarunt mandatum executorium contra subditos prędicti Abbatis, quos sciebant illi esse subiectos, & à iurisdictione sua exemptos. nec prodest illis dicere, quod non vsurparunt iurisdictionem ecclesiasticam, sed sæcularem tantum: quia ad incurrendam illam sufficit vsurpare iurisdictionem pertinentē ad personam ecclesiasticam, modo pertineat ratione dignitatis ecclesiasticæ, vt nos declaramus in septima declaratione decimæquartæ excommunicationis in Man. cap. 17. num. 69. vbi dicimus dictum Caiet. ibi citatum intelligendum de vsurpante iurisdictionem sæcularem pertinentem ad personam ecclesiasticam ratione sui patrimonij separati à bonis ecclesiasticis, & non de pertinente ad personam ecclesiasticam ratione dignitatis, vel bonorum, quæ antea erant sæcularia, & per donationem, vel alias facta sunt ecclesiæ, quibus est annexa iurisdictio temporalis, vt in casu nostro: sicut in simili patronus clericus habet semestre ad præsentandum, cap. cum autem. de iur. patr. & laicus quadrimestre, cap. cum propter. eod. tit. & licet clericus, qui est patronus ratione patrimonij sui separati à bonis ecclesiasticis, censeatur patronus laicus, cap. cum dilectus, adiuncta glos. & doctrina communi, de iure patr. qui tamen habet præsentationem ratione dignitatis suæ, censetur ecclesiasticus, etiã si eam habeat ratione bonorum sęcularium donatorum ecclesiæ suæ, vel beneficio, arg. cap. 1. §. verum, de iur. patr. in 6. Alterum caput est, quod, qui imponit onus insolitum ecclesiasticis personis, incidunt in excommunicationem decimamquartam prædictæ Bullæ, vt ex ea patet. & licet prædicti prætor, & magistratus solis laicis directe, & immediate imposuerint onus insolitum recognoscendi in superiorem castri Turris Sancti Seuerini Vrbemetanam, mediate tamen & indirecte imposuerunt illud Abbati, Monasterio, & monachis, qui sunt ecclesiasticæ personæ, etiam si non essent clerici, cap. non dubium. cap. de monialibus. de sententia excommunicationis. cum, si prædictum castrum deberet subire onus soluendi prædictum cereum in recognitionem dominij, Abbas, & monachi prædicti deberent recognoscere prædictam superioritatem quo ad prædictum castrum; & qui vult antecedens, vult etiam consequens, quod illud necessa-

1 2 3 4 5

necessario consequitur, l. illud. ff. de acqui. hæred. l. 2. ff. de iurisdict. om. iud. cum allatis ibi per Iasonem, & cap. præterea. de officio deleg. cũ citatis ibi per Dec. & qui vassallo, & domestico facit iniuriam, videtur eam domino facere, clem. 1. de excess. prælat. in princ. vbi Car. not. 3.

VICARIVS episcopi Vrbeuetanensis, tanquã executor, & defensor immunitatis, Abbati, & subditis concessę monuit d. prętorem, & homines de magistratu sub excõmunicationis pœna deberent innouata deponere, & ne dictum Abbatem in sua iurisdictione inquietaret. Dubitatur, an vicarius iuste sub dicta censura potuit prætorem monere?

6 Addo, quod pro exoneratione prædicti vicarij, quæ tangitur in arg. facit multum, quod Episcopus Vrbeuetanus est executor, & defensor immunitatis, exemptionis, libertatis concessæ prædictis Abbati, & subditis suis, vt patet per literas Innoc. viij. & ita sine culpa, saltem graui, potuit credere sibi esse iurisdictionem ad faciendam illam, quam dicitur fecisse, monitionẽ prædicto gubernatori. Tum quia potius fuit vrbana, & quædã fraterna, christianaque, quam iudiciaria fundata in opinione, qua eum vere excommunicatum putabat. Tum quia extrauagans cum Matthæus. de hæret. quæ sola videtur ei obstare in hoc, est posita extra
7 corpus iuris, & quamplurimis etiã doctis ignorata: & ignorantia iuris humani dubij excusat à peccato mortali, secundum Innoc. in cap. per tuas. 2. num. 4. de simonia. relatum à Baldo in l. ab eo. C. quomodo, & quando iud. & probatur à Felin. in cap. nam. de constit. & à nobis in comment. cap. nullam. 18. quæst. 2. nu. 32. Nec obstat, quod forsan nõ fuit
8 protestatus se procedere auctoritate delegata. Tum quia habens iurisdictionem delegatam, & ordinariam, videtur in dubio procedere delegata, aut certe illa, qua magis firmatur processus, per resolutionẽ Innoc. in cap. cum ex officij. de præscript. quo cum alijs multis relato, sic resoluit Felin. ibi num. 31. & quia licet delegatio facta Episcopo non transit in omnem Vicarium eius à se constitutum, secundum communem, quam alias defendit Dec. in cap. quoniam Abbas. de officio deleg. num. 15. sunt tamen qui contra putent. & poterat procedere saltem vt delegatus Episcopi, qualem se tacite datum ab eo forte præsenti credere corã Deo poterat; & consequenter per bonam fidem in prædictis fundatam excusari potest, et si non à tota culpa, certe à maxima eius parte.

SVMMARIVM.

1 *Factum legitime pœnam non meretur.*

1 *Prælatus religiosum fugientem, vel sine licentia recedentem, etiam extra territorium capere potest.*

Regu-

2 *Regularis curiam ſæcularem animo nocendi adiens excommunicatur.*
3 *Literas ad Papam legitime directas aperiens non eſt excommunicatus.*
3 *Regulares ſimplices nec dare, nec accipere poſſunt literas ſine licentia.*
4 *Literæ à regulari ſimplici ſcriptæ ſpectant ad monaſterium.*
4 *Regulares vt ſine licentia agere, petere, dare, & accipere literas poſſunt.*

CONSILIVM XXXIII.

CAnonicus Regularis ſine licentia Prælati ad curiam quandam ſæculæ rem proficiſcens literas ſcriptas ab alijs concanonicis ad Papam ſecum deferebat. Prælatus autem eum capere, & carceribus mancipare fecit, literas que præfatas acceptas aperuit, & legit.

Quæritur primo an incarcerando, & ad præfatam curiam ire impediendo aliquam cenſuram, vel pœnam incurrerit.

Secundo, quid dicendum ſit, eo quod aperuit, & legit literas miſſas ad Papam.

AD HORVM dubiorum primũ reſpondeo, quod nullam eccleſiaſticã
1 cenſuram, nec vllam pœnam temporalem incurrit. Primo quidem quia quod legitime factum eſt, pœnam non meretur, l. Gracchus. C. ad legem Iul. de adult. l. ſancimus. C. de pœn. cap. 2. de conſtit. At prædicta captura iuſte fieri potuit; quoniam prælatus, & ſuperior religioſi poteſt ipſum fugientem, vel ſine licentia eius, & obedientia recedentem capere vbicunque, etiam extra territorium eius, & reducere ad monaſterium, cui ſubiectus eſt, arg. l. 1. C. vbi curialis, vel cohortalis. quatenus habet curialem, vel cohortalem, hoc eſt, curiæ, vel cohorti obligatum, fugientem capi poſſe auctoritate curiæ, vel cohortis, cui obnoxius eſt, arg. item l. 1. C. vbi cauſa ſtatus. quatenus habet ancillam fugientem, & inuentam etiã extra prouinciam capi poſſe à domino, vel eius auctoritate.

Secundo, has leges habere locum in vxore fugiente maritum, & monacho, & canonico regulari fugiente Prælatum, & monaſterium, affirmant ibi Bart. Bald. Salicet. & communis, & præſertim Bald. qui ſingulariter ad propoſitum noſtrum in d. l. 1. C. vbi cauſa ſtatus. determinat de quodam canonico regulari fugiente, quem ait potuiſſe capi à prælato, etiam antequam monuiſſet eum redire ſub pœna excommunicationis, & ob contumaciam excommunicaſſet, & antequam brachium ſæculare imploraſſet.

2 Tertio, quod clem. 1. §. quia vero. de ſtat. monach. excommunicat monachum, & canonicum regularem, qui ad curias principum accedit animo nocendi monaſterio. & Concil. Tridentinum in cap. 4. de regul. ſeſſ. 25. ſtatuit ne quis regularis accedat ad ſuperiores ſine licentia ſuperioris. Cum igitur is canonicus, de quo loquimur, ſine licentia ſuperioris portaret ad curiam literas ab alijs ſimplicibus canonicis temerarie conſcriptas,

iuſte

iuſte poterat eum capere, tanquam fugientem, delinquentem, & magis delinquere volentem,& adeuntem ad curiam Principis in damnum, de decus,& diſcordiam monaſterij.

3 AD DVBIVM poſterius reſpondeo idem, quod reſponſum eſt ad prius. Tum quia nullo iure pontificio cenſura vlla innodatur ipſo iure aperiens literas,etiam legitime ſcriptas ad Papam,arg. cap. cum olim. il 2. de offic. deleg. & eorum,quæ ibi gloſſ.& alij,quos Felin. referi,ſcribūt. Tum quia prædictæ literæ non fuerunt legitime ad Papam ſcriptæ,nec ab eo qui poterat eas dare; quia fuerunt confectæ à canonico regulari ſimplici,qui non poteſt accipere,nec dare literas ſine conſenſu prælati, vt habetur in regula eorum,& tranſumptiue in cap. non dicatis. 12. q. 1. vbi
4 nos late id in 4. notab. tractamus. Tum quia literæ prædictæ erant ſui monaſterij, & ſuæ: quoniam omnia,quæ habent, & faciunt canonici regulares ſimplices,pertinent ad monaſterium, cap. non dicatis. 12. q. 1. & cap. cum ad. de ſtat.monach.& ad adminiſtrationem prælati,c. nullā. 18. q. 2. vt in commentarijs vtriuſque ca. late diximus.Nec obſtat,quod canonici, & monachi poſſunt agere,petere, & ſcribere, & dare, & accipere literas ſuper accuſatione ſuperioris,& alijs,ſuper quibus poſſunt agere,& defendere ſine ſuperioris conſenſu,cap. ex parte.de accuſat. cap. cū dilecta.de reſcript. & tradita per Innoc. & alios in cap. cum te,& A. de re iudic. quod & nos defendimus in d. not. 4. Non inquam hoc obſtat; quia hæc procedunt in his, quæ iuridice fiunt in neceſſitatem,& vtilitatē monaſterij, non autem in alijs, quales fuerunt præfatę literę confectæ, datę,& acceptę contra ius,& eius ordinem,& contra vtilitatem,& auctoritatem monaſterij. &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationem bullæ Cœnæ non incurrit, qui fructus clerici debitoris ſui ſtantes penes laicum per iudicem laicum ſequeſtrari facit.*
1 *Bulla Cœnæ, diſpoſitio pœnalis, non extendenda.*
2 *Excommunicatio contra facientem non includit mandantem; niſi, &c.*

CONSILIVM. XXXIV.

AN incidat in bullam Cœnæ Domini,& cap. eius 17. qui laicus facit per laicum Iudicem ſequeſtrare fructus clerici debitoris ſui exiſtentes apud laicum,ſed pertinentes ad clericum ratione ſui beneficij.

1 Reſpondeo, quod non.Tum quia bulla præfata eſt diſpoſitio pœnalis, & non debet extendi ad alium caſum,cap. pœnę. de pœnit. diſt. 1. & ſolum

lum excommunicat vſurpantem, & ſequeſtrantem fructus eccleſiaſticos ſine licentia Papę, vel alius, ad quem pertinet dare talem licentiam. & D.
2 Conſulens non vſurpauit eos, neque ſequeſtrauit. Tum quia in Manual. Confeſſ. cap. 27. num. 51. poſuimus pro regula bene probata, quod excommunicatio, lata contra facientes aliquid, non includit conſentientes in illo, nec procurantes illud, immo nec conſulentes, & mandantes; niſi per alia iura id declaretur, quod non ſit in hoc caſu. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficij tamquam creditor capiens non eſt excommunicatus.*
2 *Fructus beneficiorum capientes vt ſint excommunicati, quinque requiruntur.*
3 *Excommunicationis declaratio ſine citatione eſt nulla.*

CONSILIVM XXXV.

QVidam Epiſcopus cuidam nepoti ſuo ex fratre debebat 80. ſcuta, quæ multis vicibus rogatus noluit ſoluere. Nepos eius, qui extra ſuum Epiſcopatum degebat cum quibuſdam alijs, adiuit quoddam oppidum Epiſcopatus prędicti ſui patrui nocte, & accepit ex granario Epiſcopi granum pro ſcutis ſibi debitis: quod cum reſciſſet Epiſcopus, declarauit nepotem incidiſſe in bullam Cœnę Domini, & denunciauit eum excommunicatum. Quęritur, quid iuris?

1 Reſpondeo primo, quod prędictus nepos videtur male feciſſe, accipiendo illud granum auctoritate propria, contra l. extat. ff. quod met. cauſa, & l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. Secundo, quod tamen non incidit in excõmunicationem bullæ Cœnę contentã in 14. cap. eius, vt annotauimus ſuper ead. inſerta in Manual. cap. 27. nu. 69. poſt Caieta. in ſumma verb. 1
2 excõmunicatio. c. 27. de quinque requiſitis ad hoc, vt capiens fructus Epiſcopatuum, vel aliorum beneficiorum, incurrat illam excommunicationem. Tum quod vnum de quinque illis requiſitis eſt, vt capiat eos auctoritatiue, vſurpando auctoritatem capiendi eos tamquam dominus, vel publica perſona. At prędictus nepos non cepit illud vſurpando ſibi vllam auctoritatem publicam ordinariam, vel delegatam capiendi illud, ſed tamquam creditor, qui putabat ſibi licere capere de bonis ſui debitoris tantum, quantum ſibi debebatur, vt multi putant, & aliquando licet, cõcurrentibus circunſtantijs, quas nos ponimus in d. Manual. Confeſſ. ca. 17. num. 114. Alterum, vt capiat eos vt fructus, & reditus eccleſiaſticos. At prędictus non cepit illud tamquam res eccleſiaſticas, ſed tamquam

particulares sui debitoris, qui nullatenus illi soluere volebat. Tum quia, etiam si cepisset eos fructus tamquam fur, & latro, non incurrisset illam
3 excommunicationem, vt Caietanus vbi supra recte determinat. Tertio, quod declaratio, qua prefatus Episcopus declarauit excommunicatum prefatum suum nepotem, fuit iniusta, & ipso iure nulla: quia fuit lata sine citatione legitima. Nam licet excommunicatio lata sine monitione regulariter valeat, iuxta cap. sacro. de sentent. excomm. & appellatio non suspendat eam, cap. is qui. de sent. excommunicationis. lib. 6. declaratio tamen, quod quis est excommunicatus, non valet sine citatione, iux. glos. clem. 1. de censib. in verb. si constiterit. & appellari potest ab ea, & suspendit eam, iuxta gloss. solen. in c. cupientes. in §. quod si per. il secondo. de elect. lib. 6. verb. priuatos. & declarat latius Felin. in cap. Rodulphus. de rescript. num. 41.

SVMMARIVM.

1 *Promittens, & promissionem acceptans pro gratia temporaria à Papa obtinenda sunt excommunicati.*

CONSILIVM XXXVI.

PEtrus notam fecit Ioanni quandam gratiam cuiusdam rei temporalis, eo pacto, vt dimidium vtilitatis illius perueniret ad Petrum: quam gratiam Ioannes obtinuit, & dimidium vtilitatis dedit Petro. Quæritur, an inciderit in pœnas extrauag. Gregorianæ, per quam Greg. innouauit extrauag. Bonif. VIII. quæ est 1. de sentent. excommunicationis inter communes, & quam nos iusto commentario donauimus sub tit. de reb. datis, & promissis.

1 Respondemus, præfatos Pet. & Ioannem ambos incurrisse in pœnas præfatæ extrauag. vt latius colligi potest ex commentario, quo nos illam ornauimus sub tit. de datis, & promiss.

SVMMARIVM.

1 *Episcopo verba iniuriosa dicens, & conatus percutere, non incurrit excommunicationem.*

2 *Conatus debet puniri, etiam non secuto effectu. fallit in censuris.*

3 *Excommunicationem, qui hostiliter insequitur Episcopum, modo incurrit.*

4 *Insequi-*

4 *Insequitur, quando vnus priuatus post alium animo eum iniuriandi vadit. & num. vltimo.*

5 *Excommunicationem non incidit Episcopi domum adiens, postquam ille iam non fugit.*

6 *Excommunicationem non incurrit vadens ad domum Cardinalis ad dandum domui insultum.*

CONSILIVM XXXVII.

QVidam homines transeuntem episcopum per ciuitatis plateam offendere volebant, quos cum episcopus ita animatos vidisset, per aliam viam declinare cœpit. Tunc homines illi, & cum eis turba de vniuersitate multa, cum armis, clamoribus iniuriosis, varijsq; contumelijs insecuti sunt ipsum Episcopum; alij, dum fugeret; alij, postquam se in locũ receperat munitũ, & quidem animo offendẽdi, ac per insultum locum munitum, & ipsum episcopum capiendi. Dubitatur, an omnes illi de vniuersitate homines excommunicationem incurrerint.

1 Respondeo, primo certum esse, neminem prædictæ vniuersitatis incidisse in excommunicationem ca. si quis suadente. 17. q. 4. propter iniurias, quas in Episcopum dixit, vel fecit: quia nemo eum percussit; & ad incurrendam illam non sufficit voluntas percutiendi, neq; conatus ad percutiendum, quamtumlibet fuerit percussioni proximus, secundum omnes, quos etiam nos sequimur in Manual. capite 27. numero 50.
2 & 51. Tum quia licet regulariter conatus ad delinquendum debeat puniri, iuxta cap. si forte. & alia multa. de pœnit. dist. 1. & alia, quę tradit Felin. in tract. an conatus debeat puniri, non sequuto effectu, in principio; fallit tamen quo ad censuras: nam impositas contra facientem, non incurrit qui tantum conatur facere, per ea, quæ ipse Felin. citat ibidem fallentia 6. Secundo, quod iuxta sola iura decretalium, sexti, & clementinarum, & extrauag. impressarum, nemo prædictæ vniuersitatis incurrit excommunicationem propter insecutionem Episcopi: quia licet per illa iura incurrat excommunicationem, qui hostiliter insequitur Cardinalem, vt habet cap. felicis. de pœnis. lib. 6. non tamen incurrit eam per solam insequutionem Episcopi, nisi percutiat, capiat, vel banniat eum, iuxta cle-
3 ment. si quis suadente. de pœnis. Tertio, quod per Bullas Cœnæ Domini quas protulerunt Sanctiss. Dom. N. & Pius V. prædictum cap. felicis. fuit extensum ad omnes Episcopos: ita quod, vt nos in d. cap. 27. nu. 67. & 97. declarauimus, Episcopi quo ad hoc sunt effecti pares Cardinalibus; eo quod, vt qui Cardinalem hostiliter insequitur, incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ita etiam qui sic insequitur Episcopum quemlibet.
4 Quarto, quod duo videntur debere concurrere ad hoc, vt per insequutionem incurratur prædicta excommunicatio. Vnum, quod sit exequutio, si-

ne ſequutio,qua vnus poſt alium priuatim vadit: verbum enim, inſequi, componitur ab in,& ſequi,vt Archidiac.relatus ab Ancharano,& Dominico ait in d.cap.ſelicis.& ita non dicetur inſequi,niſi qui ſequitur. vnde Frachus ait,illum dici inſequi,qui ſequitur alterum,& qui hoſtili, & malo animo iniuriandi ſequitur.Quinto,quod ex præcedenti dicto ſequitur, quod illi ſoli prędictę vniuerſitatis videntur incidiſſe in excommunicationem,qui Epiſcopum præeuntem, & fugientem in domum ſuam,vel in partem tutiorem eius,vel in domum protectoris,à dorſo ſequuti fuerint, animo iniuriam ei inferendi; & conſequenter non illi, qui adierunt domum Epiſcopi,poſteaquam ille non fugiebat,ſed poſtquam ſe recepit ad eam,& in ea manebat,ad defenſionem forte ſe præparans: neque qui adiuerunt domum protectoris, poſteaquam ſe in eam recepit Epiſcopus. 6 Nam & ſecundum Ancharanum,& Dominicũ,non videtur inſequi Cardinalem ille, qui vadit etiam malo animo ad dandum inſultum domui Cardinalis.quamuis meo iudicio Archidiaconus non loquitur ibi de excommunicatione, quę incurritur per inſequutionem, ſed per capturam; quia fundat ſe ſuper dicto Innocentij in cap. nuper.de ſententia excommunicationis. qui non loquitur, nec potuit loqui de inſequutione illius decretalis longe poſt eum factę;attamen ipſi videntur ſic ſenſiſſe, & quidem recte:quandoquidem pœnæ ſunt reſtringendæ, & nullatenus vltra propriam ſignificationem verborum ampliandæ, cap.pœnæ.de pęn. diſt. 1.& verbum inſequi,ſecundum originariam & primam ſignificationem, vt dictum eſt, ſequutionem, & motum vnius poſt alium ſignificat, licet per translationem,& alias figuras,aliquando aliud ſignificet.Saluo, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non eſt tangens Epiſcopum abſque intentione mala.*
2 *Excommunicatio non incurritur ſine peccato mortali,nec ſine dolo.*
3 *Clericum retrahere & impedire poteſt laicus,vt futurum ſcandalum,ſeu peccatum impediat.*
4 *Excommunicatus qui eum non eſſet, fuit abſolutus cum iuramento Romã veniendi,declarationem petet prudenter.*

CONSILIVM XXXVIII.

QVidam miles Hieroſolym.bono zelo volens vitare ſcandalũ, quod videbatur conſequuturum verba cuiuſdam Epiſcopi alloquentis arroganter Magiſtrum magnum ordinis,comprehendit eũ iuxta extremitatem almuci partis poſterioris, vt conuerteret faciem retro, & ſuade-

ſuadere ſilentium, & diſceſſum. Quæritur, an inciderit in excommunicationem.

1 Arbitror, prædictum militem non incidiſſe in pœnam canonis ſi quis ſuadente. 17.q.4.Tũ quia illa non incurritur, niſi manus iniectio ſit peccatum mortale, per ea, quæ nos citamus in Manu. Conſeſſar. cap.27.num. 78.& prædicta apprehenſio, & tractio non fuit peccatum mortale, immo 2 neque veniale, ſed potius meritum. Tum quia prædicta pœna non incurritur ſine dolo, vt tradunt Panor.& Decius in cap.cum non ab homine.de iudi.& probatur per illa verba prædicti canonis, *Suadente Diabolo.*& prædictus miles nihil fecit dolo, ſed bono fine: & à dolo excuſat quælibet alia cauſa etiam iniuſta, vt in hac ipſa ſpecie dixit Decius ubi ſupra, nu. 3 10. per iura ibi citata. Tum quia poteſt etiam laicus retrahere, capere, & retinere clericum ad impediendum delictum, & ſcandalum futurum, ut ibidem Panor.& Decius cum communi affirmant per multa ibi per ipſos citata.& prędictus miles prehenſionem prædictæ alamuciæ fecit ad impediendum delictum, & ſcandalum, quod ex prædicta alloquutione parum modeſta probabiliter timebatur oriendum, & conſequendum. At quoniam præfatus miles fuit ad cautelam abſolutus propter impedimenta ueniendi ad Papam, & iurauit uenire ad ipſum, ceſſantibus impedimẽtis, prudentiæ fuerit petere à ſua Sanctitate abſolutionem ad cautelam, vel declarationem, quod non inciderit in prędicti can. pœnam; quod facile ſua Sanctitas faciet, attentis prædictis, & quod prædicta prehenſio, etiam ſi fuiſſet iniurioſa, erat leuis, & conſequenter excommunicatio non erat reſeruata Papæ, per textum ſingularem cap. peruenit. de ſententia excommunicationis: quod nos declaramus in dicto Manua. cap.27.num.89.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus eſt percutiens clericum aliter, quam pro defenſione propria, vel proximi, & cum moderamine. & c.*

2 *Clerici percuſſio cum lapide, & magna ſanguinis effuſione, eſt enormis, & Papæ reſeruata.*

3 *Impeditus venire Romam, vt ab ordinario abſolui poſſit, quando ſit minor ætas, patria poteſtas, vel paupertas.*

CONSILIVM XXXIX.

SVb patria poteſtate conſtitutus, & ætatis ſexdecim annorum, & pauper, proximum ſuum defendere cupiens, clericum cum armis venientem lapide in capite percuſſit, & ex percuſſione magna ſanguinis copia

exiuit. Quæritur primo,an excoïcationem reſeruatam inciderit.Secundo,an minor ætas,patria poteſtas,ſeu paupertas ſit impedimentum iuſtũ, vt poſſit ab ordinario in vtroque foro abſolui.

1 Ad multa, quæ hic cumulate quæruntur ex parte A. clerici,qui alterum clericum percuſſit lapide cum magna ſanguinis effuſione,reſpondetur primo, quod, ſi præfatus A. percuſſit aliter, quam pro defenſione propria,vel proximi,cum moderamine inculpatæ tutelæ, incidit in excommunicationem ca. ſi quis ſuadente. 17.q.4.

2 Secundo,quod videtur percuſſio prædicta grauis,& enormis: ita quod non pertinet abſolutio excommunicationis inde exortę ad Epiſcopũ,per cap.peruenit de ſent.excommunicationis, & per extrauag. quę Pio II. ab aliquibus tribuitur,quam nos citamus in Manu. conſeſſ. cap.27.num.90. propter magnam effuſionem ſanguinis, & propter liuorem & maculam, quæ illa effecit.

3 Tertio,quod præfatus A.non excuſatur à veniendo ad Papam pro abſolutione propter ætatem:quia licet non ſit maior 25.annis,eſt tamen maior impubere,qui ſolus videtur excuſari per cap.vlt.de ſent.excommunicationis.

Quarto,quod ratione paupertatis videtur poſſe excuſari:quia nihil videtur habere,quod ſufficiat ei ad accedendum ad Sedem Apoſtolicam, & non tenetur mendicare:quia non eſt ſolitus id facere,vt diximus vbi ſupra,num.88.poſt Panorm.in cap.ea noſcitur.de ſentent.excommunicationis.Sed,ſi abſoluatur ab epiſcopo propter hoc impedimentum temporarium,tenebitur præſentare ſe illi,ceſſante impedimento,per cap. quãuis. de ſent.excomm.& cap.eos.eod.tit.lib.6.

Quinto,quod etiam excuſari poſſet ratione patriæ poteſtatis, ſi abſque pręiudicio patris venire non poſſet:quod an facere poſſit,nec ne,quæſtio eſt facti,quæ per narrata decidi non poteſt;& ceſſante præiudicio,oportebit eum venire,niſi aliud eum excuſet per prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus publicus cenſendus eſt,qui coram maiori parte conuentus clericum à ſede expulit,vel brachio violenter traxit.*

CONSILIVM XXXX.

QVęſitum eſt,an monachus ante legitimam ætatem ordinatus presbyter,& ſolitus ſedere vltimus presbyterorum, donec celebraret, & adeptus legitimam ætatem iuſſus celebrare, vel vltimus presbyterorum ſedere, & parens alteri parti præcepti diſiuncti ſedendo in vltimo loco, cum poſt aliquot dies gratiæ agerentur in menſa, ſurrexit,

xit,& vt caperet locum inter ſacerdotes ſibi competentem iuxta tempus ſuæ profeſſionis, manus intulit violentas in duos presbyteros ſuperius ſedentes,alterum brachio trahens,alterum à pectore excutiens, inciderit in canonem ſi quis ſuadente.

1 Reſpondeo primo,multis modis ipſum letaliter peccaſſe.Primum,volendo auctoritate priuata proximum à loco, quem poſſidebat, expellere in præſentia iudicis ſuperioris vtriuſque,à quo poterat petere reſtitui ſibi eum,ſi ad ſe pertineret. Secundo, contraueniendo præcepto ſuperioris à ſe acceptato. Tertio, gratias,quæ Deo pacifice agi cœperant, interturbando. Quarto, totum conuentum ſcandalizando. Quinto, manus iniurioſas in duos presbyteros inijciendo: & proculdubio ipſum incurriſſe,& grauiſſime præfatum canonem. Tum quia iniecit manus iniurioſas in presbyteros auctoritate priuata.Tũ quia voluit poſſeſſionem ſui loci contra ſuperioris præceptum.

Secundo,quod non ſolũ peccauit mortaliter omnibus modis ſupradictis,ſed etiam incurrit excommunicationem maiorem per præfatum canonem fulminatam: & adeo quidem, quod ſine alia iudicis auctoritate debuit ab omnibus euitari: quia licet excommunicatus à iure regulariter non debeat vitari,donec denuncietur,per extrauag. ad euitanda. Marti. V.cuius tenorem referimus nos in Manu. confeſs. cap. 27.num.35.fallit tamen in inijciente manus violẽtas notorie in clericũ,vt ipſe iniecit, cum id maior pars conuentus viderit; præſertim quod clerici, in quos iniecit, erant presbyteri; quod plurimum auget peccatum: quod vtinam ei, & mea mihi condonet Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui peccantium miſeretur. &c.

SVMMARIVM.

1 *Clericum caſu cum vxore inuentum occidens non eſt excommunicatus; ſecus,ſi ex præcedente maturo iudicio id faciat.*

CONSILIVM XLI.

AN cap.ſi vero,il 1.de ſent.excomm.habeat locum in eo, qui occidit presbyterum inuentum cum vxore ſua?

1 Reſpondeo,quod ſic, ſi caſu inueniſſet, & excontinenti occideret illum, non autem qui poſtea, & remiſſo dolore,id facit, ſecundum Ang. verb. excommunicatio 5. §. 9. Sed quid de marito,qui ſe abſcondit domi,vt presbyter id ignorans veniret ad domum, & inuentum cum vxore occideret eum?Et videtur idem,cum contextus illius c.generaliter loquatur,arg.l.de pretio.ff.de publica.in rem act.& quia intento Papę videtur

fuiſſe, quod maritus non incideret in excommunicationem ob percuſſionem clerici in caſibus, in quibus liceret lege ſæculari eum percutere. Quicquid ſentiat Fortunius in tractatu de vltimo fine, illatione 11. verſ. 4. infero ſi in caſu propoſito, non occidit impetu ſubito doloris, ſed præcedente maturo iudicio, tutius dicitur, quod ſic, ſecundum mentem Angeli, verbo excommunicatio. §. 19.

SVMMARIVM.

1 *Prælati correctionis cauſa verberare ſubditos poſſunt per ſe, vel alios, etiam laicos ex conſuetudine. nu. 4. & 6.*

2 *Ignorantia facti, & non iuris excuſat, niſi ſit obſcurum, ſeu parum frequentatum. num. 2. 5. & 7.*

3 *Error male intelligendi priuilegia, ſeu leges, excuſat. num. 7. & vlt.*

8 *Ignorantia iuris probabilis æquiparatur ignorantiæ facti, & excuſat à culpa & à pœna pro ea poſita. num. 8. & 9.*

9 *Ignorantia iuris excuſat religioſos, qui illud ſcire non tenentur.*

10 *Conſuetudo à culpa & à pœna excuſat, & humanæ legi derogat. num. 10. & 11.*

11 *Conſuetudo eſt rationabilis, quando non eſt contra ius diuinum, & decentia fauet.*

12 *Conſuetudo etiam irrationabilis ab excommunicationis pœna excuſat, licet non à peccato.*

CONSILIVM XLII.

QVidam Prælatus ordinis Minorum, bona fide credens id ſibi licere, fecit cauſa iuſtæ correctionis verberare quendam religioſum ſibi ſubditum per laicum familiarem monaſterij deferentem habitum tertij ordinis Minorum. Quæritur, an ſit excommunicatus.

Reſpondeo primo, pro parte negante facere duo priuilegia Alexan-
1 dri vj. & Leonis X. quibus facta eſt Prælatis fratrũ Minorum facultas caſtigandi ſubditos ſuos per alios, non obſtante c. vniuerſitatis. de ſenten.
2 excommunicationis. Secundo, quod ignorantia excuſat quem à pœna, etiam in hac ipſa materia, c. ſi vera. de ſenten. excom. & aliquando etiam à culpa, cap. 2. de conſt. & ſpecialius quo ad materiam noſtram in cap. 2.
3 eodem titulo lib. 6. Tertio, quod nemo incurrit excommunicationem ipſo iure ob aliquam diſpoſitionẽ generaliter excõmunicãtem, niſi propter peccatum mortale, c. nemo. & c. nullus. 11. q. 3. At præfatus Prælatus non videtur peccaſſe mortaliter.

Pro

4 Pro parte autẽ affirmante facit primo præfatum cap. vniuerſitatis. quod habet in ſumma Abbates, & alios Prælatos inferiores Epiſcopis, poſſe quidẽ cauſa correctionis verberare ſuos ſubditos per alium, modo ille ſit clericus, vel monachus: & in caſu noſtro verberatio fuit facta per
5 alium, qui non erat clericus, nec monachus. Secundo, quod ignorantia iuris regulariter non excuſat, cap. ignorantia facti, non iuris, excuſat: de reg. iur. lib. 6. & conſtat, hanc, quæ prætenditur, ignorantiam eſſe iuris, & non facti.

6 Quibus præmiſſis, reſpondeo primo præfata priuilegia Alexandri, & Leonis nihil prodeſſe præfato D. Conſulenti; quoniam intentio eorum ſolum fuit ſtatuere, quod correctio poſſet fieri à Prælatis per alium abſolute, etiam ſi non vrgeret aliqua neceſſitas id faciendi per alium; modo ipſe eſſet frater ſibi ſubditus, vt exprimit Leo, cuius priuilegium videtur aliqua ex parte maius priuilegio Alexandri, ita quod ſolum ampliet illud cap. ad hoc, vt corrigere poſſit per alium, etiamſi neceſſitas non urgeat; non tamen ampliauit ad hoc, vt poſſent id facere per laicum, etiam
7 ſi neceſſitas vrgeret. Secundo quod error male intelligendi priuilegia illa poſſet excuſare D. Conſulentem, ſi ex illorum malo intellectu bona fide credidiſſet præfatum cap. ampliatum eſſe per illa, etiam ad id, quod proxime diximus non eſſe ampliatum ſecundum verum intellectũ; quia transgrediens legem humanam, bona fide errãdo in intelligendo illam, non peccat mortaliter, vt ſingulariter dicit Innoc. cap. per tuas. 2. de ſimon. cõmend. à Bal. in l. ab eo. C. quomodo, & quando Iudex. dicens per illud, iudicem errantem in ſubtilitatibus iuris nõ peccare mortaliter; quos ſequitur alia multa congerens Felin. in c. 1. num. 25. de re iudic. & quod Ioannes Monach. recept. in reg. iuris ignorantia. de reg. iur. lib. 6. dicit, quod ignorantia iuris parum frequentati excuſabiliter toleratur.

8 Tertio, quod etiam ignorantia præfati cap. vniuerſitatis. excuſauit eum, ſi fuit probabilis, & cauſa illius modi verberandi, id eſt, quod non verberaſſet ſic, ſi ſciuiſſet contrariam legem. Tum quia ignorantia probabilis iuris æquiparatur ignorantiæ facti, iuxt. gloſſ. recept. in c. vnico, de poſtul. præla. lib. 6. verb. de cętero. ex qua id colligũt Ioannes And. Dom. & Franc. Tum quia igorantia præfata non eſt contra ius naturale, neque diuinũ; cum per ſola illa non teneatur Prælatus ad corrigendũ, & verberandum per ſe, neque per clericum, vel monachum, quando iuſte poteſt verberare per aliũ, vt palam eſt. Tum quia ignorantia ſtatuti, immo & legis communis, imponentis aliquam pœnam facienti aliquid, etiam de ſe malum, & iure naturali, vel diuino prohibitum, excuſat ab illa pœna, per ea, quæ latius dicimus in Manu. confeſſ. cap. 27. nu. 274.

9 Quarto, quod dubitari poteſt, an ignorantia præfati D. Conſulentis ſit craſſa, vel ſupina: nam ab vna parte videtur, quod ſic: quia eſt ignorantia.

rantia iuris cõmunis, quod omnes ſcire tenẽtur, l. leges. C. de legibus. Sed contrarium videtur verum. Tum quia prędicta lex continet ius humanum, vt ſupra inſinuatum eſt: quod facilius ignoratur, quam ius naturale & diuinum, §. notandum. adiunct. gloſſ. nota. 1. q. 4. Tum quia hoc ius eſt ſatis remotum à iure naturali, & diuino; cum per illa parum referat an reus verberetur per laicum, vel clericum: eodem enim modo eſt verberandus per vnum, atque per alium, vt palam eſt. Tum quia religioſi, immo nec clerici, non tenentur ſcire iura huiuſmodi humana: adeo quod opprobrium eſt illis, oſtendere ſe peritos diſceptationum forenſium, l. conſulta. C. de teſta. & l. repetita. C. de epiſc. & cler. Tum per prędictum dictum Innoc. & alia in 2. dicto ſupra poſita.

10 Quinto, quod in tota Gallia ſeruatur contrarium huius iuris per cõſuetudinem generalem, teſte Siepha. Aufrerio in repet. clem. 1. de offi. ordi. in reg. 3. fall. 2. quæ ſub nomine tractatus de poteſt. ſęcula. ſuper eccleſ. eſt ſita in volumine nono tractat. ita quod in curijs epiſcopalibus paſſim torquentur, & cauſa correctionis verberantur, ſiue fuſtigantur clerici per laicos. quæ conſuetudo, ſi eſt rationabilis, excuſat à culpa, & pœna. arg. cap. fin. de conſuet. & mea ſententia eſt rationabilis, quidquid ſentiant Anton. Panor. & Felin. in d. cap. vniuerſitatis. & Panor. & Felin. in cap. vt famæ. de ſent. excommunicationis. Tum quia non eſt contra ius naturale, neque diuinum; & quia decens eſt & honeſtum, ne clerici, & monachi vtantur officio adeo vili, cuius exercitium etiam monachi, qui omnibus honoribus, ſaltem ſæcularibus, renunciarunt, vile putant, & infame. quam conſuetudinem etiam in Italiam penetraſſe ſatis teſtatur Panor. in d. cap. vt famæ. dicens, Anton. conſuluiſſe non debere id fieri: & tamen eius conſilium non fuiſſe ſeruatum. immo, vt audio, in ipſamet vrbe laici executores, birri, & manigoldi, de licentia Illuſtriſſimi Vicarij Papæ, torquent, & fuſtigant æque ipſos clericos, ac laicos.

11 Sexto, quod ſi hęc conſuetudo eſt rationabilis, præfatus D. Conſulens nec eſt excommunicatus, nec quidquam peccauit; quidquid Ant. Panor. Felin. & aliquot alij ſentiant; illa firma ratione, quod conſuetudo rationabilis tempore legitimo continuata derogat legi humanæ, cap. final. de conſuet. cum ſibi concord. & quod lex prędicta de verberando clericum per clericum & monachum, & non laicum, eſt humana, vt prædictum eſt. Quod autẽ conſuetudo præfata ſit rationabilis, concludunt neceſſario duo, ſcilicet, quod non eſt contra ius naturale, neque diuinum: & quod decens eſt & honeſtum, ne clerici, &c. & illud eſt decens, & honeſtum, quod non eſt contra ius naturale, neque diuinũ: & viris prudentibus, & bene moratis videtur tale, arg. cap. quo iure. 8. diſt. & cap. quiſquis. 41. diſt. quod poſſet muniri multis, quæ traduntur per omnes, & pręſertim Roch. in d. c. fin.

Septi-

12 Septimo, quod consuetudo prædicta, etiamsi esset irrationabilis, excusasset D. Consulentem ab excõmunicatione, licet non à peccato; quoniam consuetudo, etiam irrationabilis, & quæ est contra ius naturale diuinum, excusat transgressorem legis à pœna humanitus posita, licet non ab æterna diuinitus constituta, iuxta gloss. celebrem, & recep. cap. denique. 4. dist. cui est satis similis à multis putata sing. in cap. cum venerabilis. de consue. ver. migrasse.

13 Itaque resoluendo respondetur primo, quod, licet præfatus D. Consulens non fuisset excusatus per præfata priuilegia Alex. & Leonis recte intellecta, tamen potuisset excusari per errorem intelligendi ea male, bona tamen fide. Secundo, quod ignorantia prefati cap. vniuersitatis. si sincera fuit, & causa præfati modi verberandi, excusauit eum, etiamsi nulla esset consuetudo illi contraria. Tertio, quod excusauit eum consuetudo contraria, siqua est in Italia similis illi, quæ est in Gallia, qualem credimus esse, siue dicatur rationabilis, qualẽ arbitror esse, siue irrationabilis. Et quia per hęc dicta colligitur responsio clara oppositorum, non respondetur ad ea.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi à casibus, & censuris, ante, & post Concilium Papæ reseruatis, absoluere in foro conscientiæ possunt.*

2 *Absolui pœnitentes possunt virtute Iobelei à reseruatis Papæ, etiam post Iobeleum concessum commissis.*

3 *Absoluere Episcopi possunt per Concilium Trid. etiam à casibus in bulla Cœnæ reseruatis.*

4 *Bannitos receptantes, seu adiuuantes, Episcopi absoluere possunt, in foro saltem conscientiæ.*

CONSILIVM XXXXIII.

AN Episcopus possit vti facultate sibi data à Concil. Trid. sess. 24. c. liceat Episcopis. in absoluendo suos subditos in casibus Summo Pontif. & Sedi Aposto. reseruatis in Motibus proprijs, & alijs constitutionibus promulgatis etiam post ipsum Concil. & specialiter in constitutione contra receptatores bannitorum promulgata anno 1580. & an in casibus bullæ Cœnæ Domini, excepta hæresi.

1 AD PRIMAM trium quæstionum, quæ in hoc dubio tanguntur, respondeo, quod sic, præterquam in casibus reseruatis cum clausula derogatoria, per quam sufficienter derogatur prefato Concil. Trid. Tum quia

quia præfatum Concil. Trid. dat præfatam licentiam generaliter, non diſtinguendo inter reſeruationes præteritas, & futuras; & ita generaliter eſt
2 intelligendum, l. de pretio. ff. de publi. in rem actio. cap. ſolitæ. §. fin. de maiorit. & obed. Tum quia indulgentia, & facultas abſoluendi, quæ datur in lobeleis, extenditur ad peccata futura, vt nos concludimus contra quoſdam in tracta. de indulgentijs ſuper §. in leuitico. not. 34. num. 4. vbi reſpondetur ad ea, quæ poterant contra hoc reſponſum obijci.

3 AD SECVNDAM, quæ etiam hic tangitur, reſpondetur, quod facultas facta Epiſcopis in prædicto ca. liceat. extenditur ad caſus per bullam Cœnę reſeruatos. Tum quia limitat illam quo ad hęreſim, quę eſt vnus caſus bullæ Cœnæ: quod non conueniebat facere, niſi ad caſus prę fatæ bullæ extenderetur præfata facultas; quamuis propter bullam Cœnæ, quæ à paucis annis publicatur, videatur derogatum præfato cap. liceat. in totum quo ad hęreſim; ſed id nihil obſtat huic reſponſo.

4 AD TERTIAM, quæ hic tangitur, reſpondetur, quod prędata facultas extenditur ad prędatam extrauag. latam contra iuuantes, & receptantes bannitos, & alios in ea contentos. Tum per ea, quibus reſponſio prima munitur. Tum quia prędata extrauag. nullam habet clauſulam, quę prędato cap. liceat. deroget.

SVMMARIVM.

1 *Clericum arma portantem in Gallia iudex ſæcularis punire virtute conſuetudinis poteſt.*
2 *Clerici noctu arma portantes capi ſolent.*
2 *Clericos arma portantes in Hiſpania ſæcularis iudex non punit.*
3 *Clericos arma portantes ſi apparitores capiant, non peccant, nec incurrunt excommunicationem. & ſeq.*
4 *Clericos arma portantes velle delinquere præſumitur.*
5 *Apparitores clericos capientes, vt eos armis ſpolient, peccant.*
5 *Apparitores arma à clericis capta ante condemnationem reſtituere non tenentur.*
6 *Prator eſt Iudex competens ad armorum reſtitutionem clericis faciẽdam, & an ſit Epiſcopus dubium.*

CONSILIVM XXXXIV.

PRæfectus vigilum Sęcularis, agens noctu excubias, inuenit clericum ordine ſacro inſigniũ armatum, quẽ iuſte potuiſſet capere, & deducere ad Epiſcopum, vel Proepiſcopum. clericus autem tradidit ei ſponte arma,

arma,ne duceretur ad Epiſcopum. Quæritur primo, an præfatus Præfectus vigilum inciderit in excommunicationem ca. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. Secundo,an ſaltem male fecerit, & peccauerit. Tertio, an puniri poſſit ab Epiſcopo?

1 Ad ſupradicta reſpondeo primo, quod in Gallia crimen, quod appellatur in ea portus armorum vetitus, iudex ſecularis poteſt punire clericum arma indebite portantem pœna ciuili,virtute conſuetudinis immemorabilis, quę habet vim priuilegij,iuxta l. hoc iure.§. aqueductus, ff. de aqua quotidiana,& æſtiua. & cap. ſuper quibuſdam §. præterea. de verb. ſignific. vt late refert Steph. Aufre. in repetiti. clem. 1. de officio ordinarij,regul. 1.fallentia 10.& conſequenter poſſet in illo regno Præfectus vigilũ,vel is, ad quem ea dere notio pertinet,punire eum pœna perditionis armorum, vel alia maiori, pro exceſſus qualitate.

2 Secundo,quod certum eſt apparitores, ſiue Algoziles iudicum ſæcularium Hiſpanię frequenter capere clericos, etiam ordinum ſacrorum, & ſcholaſticos à iuriſdictione ſęculari omnino exemptos, portãtes arma noctu;& quod rogati ab eis,ne ducant eos ad manus Epiſcopi,vel ad magiſtros ſcholarum, dimittunt illos, armis tamen ſibi ſponte dimiſſis, quod in vtrorumque vtilitatem cedit. Nam clerici,& ſcholaſtici non deducuntur ad iudices ſuos,& ſequenti die pauca pecunia redimunt arma,& mox etiam aliquando nocte ſequenti deferunt illa, & inuenti cum eis, iterum traditis illis apparitoribus, ſoluuntur,& ſequenti mane iterum redimunt ea; ita, quod illa geſtatio armorum ſit quędam vindemia,& meſſis apparitorum.

Tertio,quod nuſquam legi,nec audiui,quod iudices ſęculares,nec apparitores Hiſpanię allegarent pro ſe conſuetudinem ſimilem illi gallicanę immemorabili,quę priuilegium generaret in Hiſpania ſęcularibus caſtigandi clericos ſuper crimine portus armorum.

4 Quarto,quod credo,apparitores huiuſmodi non incidere in excommunicationem præfati canonis ſi quis ſuadente. non quidem eo quod capiunt eos portantes arma; quia licet eis id facere ob rationem infra in §. fund. ſcriptã:& ita non peccant in eo mortifere,quod requiritur ad incurrendam excommunicationem maiorem, cap. nemo,& cap. nullus. 11. q. 3. non etiam eo quod capiunt arma:quia non tollunt illa violenter,quod canon requirit,ſed ſponte data recipiunt. Nec obſtat quod metu deductionis ad competentes iudices illa tradunt. Tum quia ad incurrendam excõmunicationem illius canonis non ſufficit metum inijcere, neque metu iniecto bona capere, ſed requiritur,vt violentia fiat perſonę gaudenti priuilegio illius canonis: verba enim eius ſic habent, *Si quis ſuadente Diabolo manus violentas,& c.* Tum quia apparitores non inferunt illum metum iniuſte, ſed iuſtiſſime: quia iuſte poſſunt eos ducere ad ſuos iudices, & huiuſmodi metus non inducit violentiam, immo neque metum,

ex quo

ex quo naſcatur actio quod metus cauſa, vt eſt caſus ſingularis in l.ſi mulier.ff. quod metus.cauſa,iuncta ſua gloſſ. in hoc apta.

Quinto,quod prefati apparitores non peccant eos capiendo: quia licet neque iudex ſecularis, neque apparitores eius poſſint regulariter auctoritate propria clericos capere, fallit tamen quando id faciunt ad obuiandum delicto committendo, ſiue conſtet, quod volunt committere delictum, ſiue preſumatur,iuxta gloſſ. adiuncto text. in cap.2. de hereticis, quam in hoc commendat Dec. in ca. cum non ab homine.de iudicijs. nu. 10. vbi,& in cap. vt famæ, de ſententia excommunicat. dicit Panormit. quod familia poteſtatis ſecularis poteſt capere clericum incedentem noctu cum armis, quia præſumitur ire ad delinquendum.

4 Sexto, quod arbitror prefatos apparitores peccare grauiter coram Deo, capiendo eos principaliter, vt querant arma eorum, & eis acceptis eos dimittant. Tum quod ſine iuſto titulo videntur ea capere, cum non deducant eos ad iudices competentes; quia non faciunt id, ob quod accipiunt illam poteſtatem capiendi, quæ eſt cauſa capturę, ſcilicet, deductionem ad iudices competentes. Hoc tamen peccatum, quia non eſt peccatū violentię illatę perſonę clerici, vel ſcholaſtici,non videtur ſufficiens ad incurrendam prefati canonis cenſuram per prædicta.

Septimo, quod præfati apparitores poſſunt per iudices competentes ob hoc peccatum,vel delictum puniri: quia intereſt reipub.l. ita vulnera
5 tus.ff.ad l. Aquil. cap.vt famæ.de ſententia excom. Arbitror tamen non teneri eos ad reſtitutionem de præcepto in foro animæ,donec condemnentur: quia arma prædicta videntur dari ob turpem cauſam, ne ſcilicet iuſte capti deducantur ad iudces competentes, & ob turpem cauſam ſunt accepta,nempe ne deferant captos ad præfatos iudices, ob quam deductionem data eſt illis poteſtas illa capiendi: & nos probamus efficaciter in Manuali confeſſariorum,cap. 17. num. 30. turpiter datum,& turpiter acceptum non eſſe de præcepto reſtituendum.

Octauo,quod puto prefatos clericos non poſſe arma illa repetere,etiã in foro exteriori,per l. vbi.& ſeq. ff. de condiction. ob tur. cau. quæ habent expreſſe non poſſe repetere eum, qui turpiter dat, ab eo qui turpiter accipit.

6 Nono,quod certum eſt iudicem ſæcularem, cuius eſt apparitor,eſſe iudicem in hoc competentem. An autem idem dici poſſit de Epiſcopo,vtrũ ſit iudex cõpetens, videtur dubium. Nam pro parte affirmante facit, quod capiendo arma clericorum videntur capere res eccleſiaſticas,& ita ſacrilegium committere, argumento cap. qui prædia.12.q.2. ratione cuius poſſunt conueniri coram vtroque iudice,tam eccleſiaſtico,quam ſeculari,cap. cum ſit. de foro compet. Sed pars negans videtur verior. Tum quod nec Rex Hiſpaniæ,nec iudices eius id paterentur. Tum quod,licet clerici ſint eccleſiaſtici, arma tamen eorum non ſunt res eccleſię, niſi eſſent

ſent monachi,quorum omnia bona ſunt eccleſiaſtica,cap. non dicatis.12. q.1. quo caſu de rigore iuris poſſet pars affirmans teneri. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconum incarcerans,& tamquam teſtem,& principalem examinans, in excommunicationem bullæ Cœnæ incidit.*

CONSILIVM XXXXV.

PRætor ad ſe accerſiri fecit N. notorie ſubdiaconum, illique præcepit, vt ex quadam parte ſuperiori palatij dicti Prætoris,ſub pœna pecuniaria,non diſcederet,aſſignando illam partem pro carcere. Præterea prætor etiam dictum ſubdiaconum examinauit tamquam principalem quo ad ſe, & teſtem quo ad alios; & ſic illum conſtituit tamquam reum:& facto dicto conſtituto,vlterius ſtetit in decretis,& illum retinuit per triduum, poſt quod tempus dictus ſubdiaconus ordinario eccleſiaſtico repetenti, ad cuius notitiam prius dicta detentio non venit,fuit,licet inuite, reſtitutus. Dubitatur, an dictus prætor ob prædicta,vltra excommunicationem ca. ſi quis ſuadente,in quam illum incurriſſe dubium non eſt, etiam in bullam Cœnæ inciderit.

1 Reſpondeo,quod videtur is prętor incidiſſe in cenſuram bullæ Cœnę, per xj. vel xij.. vel vtramque clauſulam, vel excommunicationem illius: quamuis ego nullam videar declarationem ſpecialem facere ſuper hoc in illa bulla. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Dantes,ſeu promittentes miniſtris, vt pro gratia concedenda preces interponant, pœnas incurrunt; ſecus, ſi vt ſolicitent,& reducant ad memoriam.*

CONSILIVM XXXXVI.

VOlens Titius de aliquo beneficio,vel beneficijs prouideri,dedit cuidam famulo cuiuſdam miniſtri Papę duo,vel forſan quatuor ſcuta, ad hoc,vt intercederet pro ipſo Titio;& ſimiliter alia munuſcula,quæ forſan ad valorem duorum ſcutorum non aſcendebant, ſubſtituto prædicti miniſtr

miniſtri dedit;& finaliter ipſe Titius de beneficio quodam fuit prouiſus valoris 16. ſcutorum. Quæritur an incurrerit pœnas extrauag. de datis, & promiſſis.

1 Reſpondeo,q; ſi orator dedit prædicta ſcuta,& munuſcula prędicto familio,vt intercederet,ita vt eſſet mediator ad concedendum beneficium, ſimoniam realem admiſit; ſi autem dedit, vt dictum miniſtrum faceret memorem mandati facti, quo illud adimpleret, non addendo preces, quibus moneretur ad concedendum,poſſet dici non eſſe ſimoniam, vt videntur intellexiſſe, qui ſuper fuerunt conſulti. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Promittens extra curiam pro protonotariatu in ea obtinendo excommunicationem incurrit.*
2 *Ignorantia extrauagantis excuſat exiſtentes extra curiam à pœnis grauibus, & excedentibus delicti naturam.*
3 *Ignorantia excuſat à pœnis per Bonif. VIII. poſitas, non tamen à pœna nullitatis.*

CONSILIVM XLVII.

M. Promiſit 20. ſcuta cuidam familiari cuiuſdam magnatis, ſi ei protonotariatum impetratum traderet: ille impetrauit, & tradidit; & M. ſoluit illa, & aliquid amplius, ignorando penitus extrauagan. Gregorij XIII. de datis, & promiſſis. Quæritur an inciderit in pœnas illius extrauagant.

1 Reſpondetur primo, quod D. Orator, & conſulens non poteſt excuſari,eo quod præfata conſecutio gratię protonotariatus nō ſit facta apud Sedem Apoſtolicam,propter ea,quæ nos ſcripſimus in comment. prędictæ extrauag. notab. 17. quoniam aſſequutio præfatæ gratiæ fuit facta in ipſamet curia, & illa eſt gratia pertinens ad Sedem Apoſtolicam, ſiue Papam ratione Papatus, & poteſtatis eccleſiaſticæ; quæ duo ſufficiunt ad hoc,vt iuſtitia,vel gratia dicatur facta apud Sedem Apoſtolicam, per iura,& rationes late adductas ibidem.

2 Secundo, quod probabiliter reſponderi poteſt, prędictum D. conſulentem excuſari poſſe,ſaltem quo ad forum conſcientiæ, ſaltem à pœnis extrauag. præfatæ Gregorij XIII. quas ipſe addidit pœnis impoſitis à Bonifacio VIII. in extrauag. 2. de ſentent. excomm. inter communes,per rationes, quas nos adducimus in d.commentatio eiuſdem extrauagantis, notab. 23. & neruoſius per iura, & rationes adductas innoſtro Manuali confeſſ.

confeſſ. cap. 27. num. 274. quoniam præſupponitur in caſu propoſito conſulentem ignoraſſe penitus extrauagan. prędict. & in præfatis locis probatur, quod ignorantia talis excuſat, ſaltem quo ad forum conſcientię, à pœnis valde grauibus, & extraordinarijs, excedentibus naturam delicti; quales ſunt profecto pœnæ, quas præfatus Sanctiſſimus Gregorius addidit extrauagan. prędicti Bonifacij VIII. inductæ ad fugandam venalitatem gratiarum, & iuſtitiæ, quę non ſolum in curia, ſed etiam in toto orbe Chriſtiano graſſabatur. Pro quo vltra ibi ſcripta facit, quod extrauag. Bonif. VIII. fuerat olim reuocata, & non ligabat, donec fuiſſet à Gregorio innouata, vt in d. commentario prænotab. 2. num. 1. dicimus; & ideo facilius potuit ignorari.

3 Tertio, quod etiam probabiliter dici poſſet, præfatum D. conſulentem excuſari à pœnis contentis in prædicta extrauag. Gregorij XIII. quas impoſuerat Bonifacius VIII. excepta pœna excommunicationis, & annullationis gratię protonotariatus. An autem etiam ab ipſis excuſetur, in præſentia nec affirmo, neque nego.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia excommunicationis ab ea excuſat.*

2 *Pœnas quatuor poſteriores, dans, ſeu promittēs pro gratia, eas ignorans, non incurrit in foro conſcientiæ.*

3 *Gratiæ reualidationem, & remiſſionem petere debet, qui pro ea obtinenda promiſit, ſeu aliquid dedit.*

CONSILIVM. XLVIII.

QVidam N. reſidens in Hiſpania, & ignorans extrauag. ab ipſo. Gregorij XIII. de rebus datis, & promiſſis, ſcripſit Romam ad Cæſarē, rogans, vt expediret quandam prouiſionem cuiuſdam beneficij, ad quod erat nominatus à Rege, promiſſis 40. vel 20. pro ſtrena, vel mācia bonæ expeditionis; qui Cæſar expediuit bene literas, & ex pecunijs, quas per literas cambij miſit, accepit ſibi pro ſtrena 25.

Quæritur, vter eorum, an vterque, an neuter incurrerit pœnas extrauag. præfatæ.

1 Reſpondeo primo, præfatum N. ſatis excuſari poſſe à pœnis præfatæ extrauag. ſaltem quo ad forum conſcientiæ, ob ignorantiam, donec ſciuerit prędictam extrauag. & quod contra eius prohibitionem promiſſi, & accepti illi 25. ducati fuerunt, per quædam, quæ de ignorantia ſcripſimus ipſi in cap. 27. Manu. Confeſſ. num. 274.

2 Secundo, quod non ſunt mihi vires, quas multum deſiderabã adeſſe ad defendendum Cæſarem, & liberandum ab incurſione trium pœnarum de octo, quas ipſe colligo in commentario prædictæ extrauag. notab. 31. quamuis quo ad primã & alias 4. poſtremas arbitror ipſum liberum eſſe quo ad forum conſcientiæ, ad finem, vt non teneatur ipſe illas per ſe abſq; iudicis ſententia ſubire.

3 Tertio, quod D. Conſulens conſulte facit ſeruãdo hanc rem ſecretam, & petendo in ſacra Pœnitentiaria condonationem harum pœnarum, & reualidationem præfatæ prouiſionis, nullius expreſſo nomine. & quatenus licuerit, nos quoque fauebimus ei, ad gloriam Dei, qui nos omnes ſaluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Promittens per verba generalia talia, quæ ad licita non inducerent obligationem, peccat mortaliter, non tamen incurrit pœnas.*

CONSILIVM XLIX.

AN promiſſio facta ab aliquo pro iuſtitia, vel gratia per verba generalia, per quæ in foro exteriori non obligaretur ad licita, ſit mortalis, & incurrat pœnas impoſitas à Greg. XIII. & Bonifacio VIII. in extrauag. Ab ipſo. de rebus dat. & promiſſ.

Quæ quæſtio videtur omiſſa in noſtro commentario ſuper eadem ex-
1 trauag. num. 21. & duobus ſequentibus. Pro parte negante facit, quod, vt vbi ſupra determinatur, promiſſio, quæ ſola intentione eſt illicita, non includitur ſub illa extrauag. & quod ad incurrendam pœnam illicitam non ſufficit intentio, ſiue voluntas dandi, paciſcendi, vel promittendi, etiã illicite; ſed oportet, quod ſequatur datio, & actio, vel promiſſio illicita; qualis non videtur eſſe illa, quæ ſola voluntate, & intentione eſt illicita.

Pro parte vero affirmante facit, quod ibidem determinatur, promiſſionẽ, & pactionem non ſolum expreſſam, ſed etiam tacitam contineri ſub eadem, & quod voluntatem faciendi id quod eſt peccatum mortiferum, ſi eſt mortale, cap. ſi cui. de pœnit. diſt. 1. facit etiam, quod ſimonia mentalis, licet ſit mortifera, non tamen ſufficit ad incurreadas pœnas impoſitas, cap. fin. de ſimonia. & quod voluntas pro facto reputatur, cap. dixi, & cap. magnam. ead. diſt.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Promittentes in curia pro gratia, etiam ea non obtenta, excommunicantur*
2 *Auxilium dantes ad promittendum pro gratia, ea non obtenta, pœnas non incurrunt. & 4.*
1 *Promiſſio non eſt dicere, ille, vel ille tibi ſiue alij dabit, ſi facias hoc.*
2 *Promittens ſe ipſum non obligat proxenata, nec tenetur mandati.*
3 *Promiſſiones ipſo iure nullæ in materia lata, non includuntur in extrauag. Greg. XIII.*
4 *Ignorantia excommunicationis excuſat ab ea, licet non à peccato.*

CONSILIVM L.

TItius dixit Sempronio, ego donarem centum ei, qui mihi impetraret diſpenſationem matrimonialem, quam habeo in hac ſupplicatione expreſſam. Sempronius accepit dictam ſupplicationem, & adiuit Seiũ, dicens ei: eſt data mihi hęc ſupplicatio; ſi amicus tuus obtinebit hanc gratiam, lucrabitur 100. ſcuta. Seius tradidit illam ſupplicationem Meuio, cui dixit eadem verba. Meuius tandem, accepta d. ſupplicatione, allocutus eſt ſeruitorem alicuius Illuſtriſſimi pro dicta obtentione, à quo accepit reſponſum, quod ipſe alias habuit pro manibus dictã ſupplicationẽ, & quod ſummus Pontifex nolebat gratiam facere. Quæritur, an dicti mediatores incurrerint cenſuras extrauag. S. D. N. ab ipſo. Attento maxime, quod ipſi mediatores, licet diu Romæ permãſerint, & olim audiuerint in generali, exiſtere quandam bullam de datis & acceptis pro gratia, & iuſtitia; ignorabant tamen contenta ſpecialiter in ea, & etiam pœnas.

1 Ad hanc quæſtionẽ reſpondeo primo, multa poſſe pro vtraque parte adduci. Quandoquidem pro parte affirmante facit, quod ad incurrendas cenſuras præfatę extrauag. nõ requiritur, quod obtineatur gratia, vel iuſtitia: ſed ſufficit promittere, pacifci, vel dare aliquid pro ea obtinenda, vt nos probamus in comment. eius, notab. 8. nu. 11. Neque requiritur, quod promiſſio fiat pro iuſtitia, vel gratia obtinẽda in vtilitatem promittentis; ſed ſufficit, quod fiat in vtilitatẽ tertij, vt adnotamus in d. com. not. 12. nu. 27. Facit etiam pro hac parte, quod ad incurrendas cenſuras præfatas ſufficit dare auxilium, conſilium, vel fauorem.

2 His tamen non obſtantibus, pars negans eſt verior. Primo quidem, quod nullus horum quidquam promiſit: aliud enim eſt promittere aliquid alicui, & aliud eſt dicere illi, ille vel ille daret tibi centum, ſi faceres illud, aut illud: qui enim promittit, obligat ſeipſum, vel habet animum ſe

obligandi ſaltem naturali obligatione, iuxta l. primam, ff. de pollicita. & §. ſi ſcriptum, inſti. de inutil. ſtipula. & proprius in l. 2. ff. de proxenet. quę haber, proxenetam, & mediatorem, ſiue conſiliatorem, non teneri mandato, vel obligatione deſcendenti ex illo contractu, qui fit inter alias partes, eo
3 mediante, vel conſulente. Secundo, quod præfata extrauagans non includit promiſſiones, quæ ſunt ipſo iure nullę; licet in materia minime vetita fierent, qualis eſt promiſſio iocoſa, vel ab infante, vel furioſo facta; & talis videtur eſſe illa, qua quis dixerit alicui, Petrus mihi ſcripſit, quod daret
4 100. ei, qui ſibi impetraret illam, vel illam gratiam. Tertio, quod ignorantia præfatorum mediatorum videtur excuſare illos à pœnis præfatæ extrauag. per ea, quæ breuiter tradimus in Manu. confeſſ. cap. 23. nu. 47. vbi poſt alia, quæ in numero 45. ſcribuntur, tradimus, quod, licet ignorantia, etiam quæ eſt cauſa peccati, non excuſet à peccato tranſgreſſionis legis naturalis vel diuinæ, excuſat tamen à pœna excommunicationis latæ contra tranſgreſſores eius, & etiam ab alia valde extraordinaria, ſecundum Anton. cap. à nobis, il primo. de ſentent. excomm. & D. Antoninũ, & alios citatos, pro quibus eſt rextus in cap. 2. de conſtit. lib. 6. ſi illa ignorantia fuit cauſa peccandi, ita quod ſi ſciuiſſent tales pœnas fuiſſe impoſitas, nõ fuiſſent tranſgreſſi illam; & ex his quę illis addimus in eod. Manu. ca. 27. num. 172. vbi paulo altius tanguntur ſeminaria rationum huius concluſionis. Et ita, licet prędicti non excuſentur à peccato tranſgreſſionis legis naturalis diuinæ, qua prohibetur talis promiſſio, excuſantur tamen à pœna excommunicationis, & alijs pœnis valde extraordinarijs præfatæ extrauag. adiectis.

Ad primum oppoſitum reſpondetur, concedendo aſſumptum; negando tamen, quod prædicti mediatores fecerint vllam promiſſionem, præſertim talẽ, quæ obligaſſet eos, etiam ſi fuiſſet facta in materia debita, & iuſta.

Ad ſecundum reſpondetur, concedendo aſſumptum, quando peruentum eſt ad obtentionem gratiæ; ſecus autem eſt, quãdo non eſt ad id peruentum, propter rationem neruoſam, quam poſuimus in dicto comm. not. 3. Salua. &c.

SVMMARIVM.

1. *Ignorantia pœnæ ab ea excuſat in foro conſcientię.*
2. *Promiſſio ad incurrendas pœnas per extrauag. Greg. XIII. poſitas non requiritur valida, nec pura, ſed ſufficit inualida, vel conditionata. & ſeq*

4 *Promiſſionis acceptatio cauſa eſt impetrandi gratiam, eamque facit ſubreptitiam.*

5 *Promiſſio conditionata, etſi ante euentum conditionis non obliget, mala eſſe poteſt.*

6 *Promiſſio, quæ deficiente conditione eſt nulla, poteſt eſſe delictum.*

CONSILIVM LI.

GErmanus ignorans ext rauag. Gregorij XIII. cuidam curiali, & ſecretario cuiuſdam magnatis promiſit 500. aureos, ſi infra annũ 1580. à ſummo Pontifice impetraret diſpenſationem. is à mercatore creditum, ſeu literas obtinuit, & miſit, vt ille poſſet dictam ſummã accipere, ſecretarius ſolicitauit dictam gratiam, & poſt annum 1581. eam tandem obtinuit, & literas expediuit. Dubitatur, an promittens incurrerit pœnas per Greg. XIII. poſitas.

1 Perpenſis reſponſis ad quæſtiones prædictas redditis à viro pio, eodẽque erudito, vt ipſa indicant, videtur prima, ſcilicet quod præfatus A. nõ incurrit excommunicationem inflictam per extrauag. ab ipſo in foro conſcientiæ, ſi vere coram Deo eius pœnas ignorabat, per ea, quę ipſe citat, & per ea, quæ nos addimus in Manu. confeſſ. cap. 27. num. 174. Secunda vero reſponſio, quia concludit prędictam diſpoſitionem valere ea ratione,
2 quod non videtur impetrata per ſordes, quia non fuit impetrata per promiſſionẽ validam, eo quod promiſſio fuit cõditionalis, ſi intra annũ 1580. impetraret, & non fuit impetrata intra illum, ſed poſtea, vt in facto proponitur, non videtur firma. Tum quia præfata extrauag. non requirit promiſſionem validam, ad incurrendas pœnas eius, immo prędſupponit ſufficere inualidam. præſupponit enim pacta, promiſſiones, & alia, quæ vetat, eſſe quidem actiones malas, & ipſo iure nullas, attamen eas ſufficere ad
3 incurrendas pœnas prædictas. Tum quia præfata extrauagans non requirit promiſſionem, vel pactionem puram, vel conditionalẽ, ſed ſolum in genere pactionem vel promiſſionem, quæ in caſu propoſito contigit. Tũ quod ex prædicta reſponſione ſequeretur, quod valeret omnis iuſtitia, vel gratia impetrata per promiſſionem conditionalem, ſi poſt lapſum tẽporis ad impetrandum præſtituti impetraretur: quod videtur inconueniens: quoniam aperiretur via fraudandi prędictam extrauagantem: ſi quidem omnis, qui vellet impetrare huiuſmodi iuſtitias, vel gratias, poſſet promittere magnam ſummam alicui, ſi intra 20. dies impetraret eas illi, & ille impetraret poſt 20. dies, intra 30. vel 40. quia valeret impetratio, & non eſſet locus pęnis illius. Tum quod in caſu propoſito concurrunt omnia neceſſaria ad hoc, vt habeant locum pęnæ præfatæ extrauag. quoniam interuenit in eo pactum, & promiſſio dandæ pecuniæ, immo & datio, & receptio illius, quin etiam obtentio gratiæ. ergo etiam ceuſendę

4 sunt pœnæ incurſæ, per ea quæ nos in d. extrauag. not. 20. diximus. Tum denique quod prędicta pactio, promiſſio, pecunię miſſio, & eius receptio fuerunt cauſa, ſine qua diſpoſitio non fuiſſet obtenta: & cauſa obtentionis fuit illicita, ſaltem ex parte ſecretarij, qui ſciens non licere impetrationem gratiæ, vel iuſtitiæ factam ob pactum, vel promiſſionem, dationem, vel receptionem pecuniæ, eam fecit: & quod dici poteſt ſurreptitia, eo quod non expreſſit præfata interceſſiſſe: quia clarum eſt, difficilius Papã conceſſurum fuiſſe, ſi ea ipſi expreſſa fuiſſent, argu. c. poſtulaſti. & c. ſuper literis. de reſcrip.

5 Non obſtat, quod promiſſio conditionalis neminem obligat ante conditionis aduentum. quia ex hoc non ſequitur, quod promiſſio conditionalis ante impletam conditionem non poſſit eſſe mala, & delictum dignum pęna & caſtigatione: ſi quis enim promitteret alteri centum, ſi intra annum occideret aliquem, promiſſio quidem eſſet nulla ante, & poſt impletam conditionem, & non poſſet agi ex illa, l. generaliter. ff. de verb. oblig. & l. iuris gentium. §. generaliter. ff. de pactis. & cap. 1. de homic. lib. 6. attamen ante & poſt impletam conditionem eſſet promiſſio mala, & digna pœna, vt palam eſt.

6 Non obſtant etiam ea, quę citantur ex Panorm. in c. per tuas, de conditionibus appoſ. quoniam nec illud cap. nec aliud ex eo elicitum ab eo, & à Prapo. & alijs probat, non poſſe dari promiſſionem ipſo iure nullam, quæ ſit delictum, & dignum pœna, & caſtigatione: nec conſequenter promiſſionem vllam, quæ nulla ſit, dignam pęna & caſtigatione. Tertia reſpõſio videtur firma per ea, quæ nos copioſe adduximus in commentario pręf. extra. num. 28. not. 21.

SVMMARIVM.

1 *Promittens aliquid pro gratia in curia impetranda, licet promiſſio non fuerit acceptata, hæc conſideret. & num. ſeq.*

2 *Ignorantia licet non excuſet à tota culpa, excuſat tamen ab excommunicationis pœna. & num. 3.*

3 *Ignorantia licet excuſet à tanto, non tamen à toto.*

4 *Ignorantia pœnæ non excuſat à pœna, intelligitur de ordinaria, non de extraordinaria. & num. 5.*

6 *Extrauag. contra dantes & promittentes, non obligat non denunciantes. num. 9.*

7 *Ignorantia extrauag. in foro tantum conſcientię quo ad pœnas excuſat.*

CON-

CONSILIVM LII.

PRo gratia apud Sedem Apoſtolicam obtinenda quidam, conſtitutionis Greg. xiij. ignarus, curiali promittebat ducaros duodecim dare, ſi gratiam impetraſſet: curialis noluit, niſi dictos deponeret ducatos, acceptare, nec promittens voluit depoſitum facere. Quæritur, an pœnas n currerit?

1 Reſpondeo primo, quod pro parte affirmante, quod prædictus dominus cõſulẽs incurrerit prædictas cẽſuras, facit primo, quod videtur feciſſe pactũ de dandis duodecim ſcutis. Secundo, quod promiſit dare illa. Tertio quod non denunciauit intra triduum eos, quos nouit pactos fuiſſe de dando certo pretio.

Secundo reſpondeo, quod prædictus dominus conſulens non incurrit prædictas cenſuras Bullæ, eo quod fecerit pactum de dando aliquid pro gratia obtinenda: quia non fuit pactum, licet voluiſſet illud facere: is enim, cum quo voluit paciſci, noluit facere, quod ipſe petebat, niſi depoſitis in primis duodecim ſcutis; & illa non fuerunt depoſita.

Tertio, quod maius dubium eſt, an incurrerit propter promiſſionem: quia, licet non peruenerit ad pactum, eo quod promiſſarius non conſentijt abſolute, nec acceptauit illam, ſed ſolum ſub conditione, quæ non fuit adimpleta, tamen facta fuit promiſſo: & ad incurrendas pœnas illius extrauagantis ſufficit promiſſio etiam ſine pactione, vt colligitur ex prædicta extrauagante, vt diximus in eius commentario, not. 8. num. 11.

2 Quarto, quod non eſt minus dubium, an prædictus dominus conſulens poſſit excuſari per ignorantiam. Nam pro parte negãte facit primo, quod, licet ille probabiliter ignoraſſet prædictam, extrauagantem, & eius pœnas, non tamen probabiliter ignorabat eſſe peccatum obtinere huiuſmodi gratiam per pecunias, vel per pactum, vel promiſſionem dãdi eas: quia hoc iure naturali, diuino, & humano antiquiore, & præcedenti illam extrauagantem erat peccatum. probatur enim in prędicto cõmentario, not. 3. num. 5. quod omnia illa, quæ prohibẽtur in hac extrauagante, ſunt prohibita iure naturali, diuino, & humano antiquiore
3 illa. Secundo, quod, licet, qui facit aliquid, quod omnino probabiliter ignorat eſſe peccatum, excuſetur omnino à pœna peccati, vt tenet D. Thomas receptus 1. 2. q. 76. art. 3. qui tamen ſcit, vel ſcire debet aliquid eſſe peccatũ, ſed ignorat aliquam circũſtantiã, propter quã eſt maius peccarũ, quam ipſe putat, licet excuſetur à tanto, non tamen à toto, id eſt, licet nõ peccet tantum, quantũ peccaret, ſi non ignoraſſet illam circunſtantiam, peccat tamen tantum, ad quantum ſufficit ſcientia, quam habebat, vel debebat habere: verbi gratia, putans quis probabiliter ho-

minem dormientem ſub rupe alicuius montis eſſe ceruum vel hinnulum eius, occideret ſagitta, nullatenus peccaret; quia ignorat omnino id eſſe peccatum; ſi tamen ſciret, vel deberet ſcire eum eſſe hominẽ, ignoraret tamen probabiliter, & inuincibiliter eum eſſe ſuum patrem, excuſaretur quidẽ à peccato parricidij, quod eſt maius, quã homicidiũ ſimplex, non tamen à peccato homicidij ſimplicis: & ita, licet excuſaretur à tãto, non tamen à toto, vt ex eodem D. Thoma recepto in dicto art. 3. & eadẽ quæſtione colligitur. At prædictus dominus conſulens ſciebat, vel debebat ſcire, vt prædictum eſt, promiſſionem illam eſſe peccatum, licet neſciret eſſe adeo graue, adeoque Apoſtolicæ Sedi exoſum, & adeo grauiter ab ea puniendum. ergo, licet non peccauerit tantum, quantum peccaſſet, ſi ſciuiſſet eam eſſe tam grande peccatum, peccauit tamen tan-
4 tum, ad quantum ſcientia ſua ſufficiebat. Tertio, quod non requiritur, ad hoc vt aliquis incurrat pœnam alicuius legis, vt ſciat talem pœnam ab ea lege impoſitã, alioqui ruſtici, mulieres, monachi, præſertim incluſi, iniuſte caſtigarentur pœnis canonũ, & legum, quas neſciunt eſſe per illas ſtatutas; cuius contrarium ſeruat totus mundus, & tota Eccleſia Chriſtiana, & probatur per regulam iuris, *ignorantia facti, non iuris excuſat*, lib. 6. cum ſimilibus.

Contrarium tamen arbitror eſſe verũ, per ea, quæ breuiter tradimus in Manuali Confeſſariorum, cap. 23. num. 47. vbi poſt alia, quę à num. 45. ſcribuntur, tradimus, quod, licet ignorantia etiam, quæ eſt cauſa peccati, non excuſet à peccato transgreſſionis legis naturalis, vel diuinæ, exſcuſat tamen à pœna excõmunicationis latę contra tranſgreſſores eius, & etiam ab alia extraordinaria, ſecundum Antonium cap. à nobis. 1. de ſent. excom. & Diuũ Anton. & alios ibidem citatos, pro quibus eſt textus in ca. 2. de conſti. lib. 6. & ex his, quæ illis addimus in d. Man. cap. 27. num. 174. vbi tangũtur paulo altius rationes huius concluſionis. Et ita, licet prædictus dominus conſulens non excuſetur à peccato trãsgreſſionis legis naturalis diuinæ, qua prohibetur talis promiſſio, excuſatur tamen à pœna excommunicationis, & alijs pœnis valde extraordinarijs præfatæ extrauaganti adiectis.

5 Non obſtant oppoſita. quia reſpondetur, concedendo quidem prædictum dominum conſulentem non excuſari omnino à toto peccato, ſed ſic à tanto, id eſt, quod peccauit promittendo, ſed non tantũ, quantum peccaſſet, ſi ſciuiſſet promiſſionem illam adeo eſſe grauem, & ſub tam grauibus pœnis vetitam: & quod, licet ſciret, vel debuiſſet ſcire promiſſionem illam eſſe peccatum, quia iure naturali, diuino, & humano antiquiore illa extrauagante vetabatur, non tamen ſciebat, nec tenebatur ſcire coram Deo, ſaltem quo ad forum conſcientię, tam grandes, & extraordinarias pœnas eſſe adiectas contra illam promiſſionem: quoniam illæ iure humano tantum infliguntur; & ideo, licet incurrerit peccatum,

& poſſit

& poſſit ob id iuſte puniri, non tamen eſt puniẽdus illis pœnis grauibus, & extraordinarijs, & adiectis illi extrauaganti, quas in foro Dei, & cõſcientiæ iuſte potuit ignorare, vt bona pars hominum ignorat, licet in foro exteriori præſumeretur ſcire, quia fuit ſolenniter publicata in locis ad id deputatis.

6 Quinto, quod prædicta extrauagans poſt innouationem ſuam non videtur eſſe recepta quo ad obligationem denunciandi tranſgreſſores eius, ſicut etiam condita à Bon. viij. non videtur fuiſſe vnquam recepta; cuius rei rationes alias in ſacro Pœnitẽtiariæ prætorio reddidimus; & ita quo ad illam partem iam non obligat, iuxta notata in c. leges. 4. diſtin. & gloſ. celebrem, & recept. in cap. 1. de treug. & pace. & ea, quæ latius adducimus in Man. Confeſſ. cap. 23. num. 62. & mis. 47. num. 1.

Itaque, reſoluendo dubium, dicimus, præfatum dominum conſulentẽ peccaſſe quidem, volendo paciſci, & promittendo, ſed non indiciſſe in pœnas extrauagantis. Tum quia, licet voluiſſet paciſci, non tamen fuit pactus. Tum quia, licet promiſiſſet, & debuiſſet ſcire promiſſionem illam eſſe peccatum, neſciebat tamen, nec tenebatur ſcire in foro conſci-
7 entiæ tam graues pœnas contra eam facientes eſſe impoſitas; & ita quo ad forum Dei, & conſcientię, non incurrit illas, licet quo ad forum exterius præſumeretur ſcientia, & conſequenter incurſio pœnarum. Salua, quæ iuſtior fuerit. &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus eſt res eccleſiæ alienans, & deportato æquiparatur.*
2 *Excommunicatus non denunciatus adminiſtrare non impeditur, & licet repelli poſſit à petitione debiti, ſolutio tamen ei facta tenet.*
3 *Excommunicatus contrahere, & teſtamentum facere poteſt, niſi ſit hæreticus. & num. 4.*
5 *Prælatus res ſeu fructus eccleſię male alienans repetere poteſt. & nu. 6.*
6 *Prælato diſſipatori eſt reſtitutio facienda, licet ſit impediendus miniſtrare. num. 7.*

CONSILIVM LIII.

QVidam Archiepiſcopus ante duodecim annos alienauit bona eccleſię ſuę; deinde fecit remiſſionem & liberationem quorundã fructuum ſui Archiepiſcopatus à quibuſdã perceptorũ. Quæritur an huiuſmodi liberatio valeat, ita vt non poſſit ab eodem Archiepiſcopo reuocari.

Reſpon-

1 Reſpondendum videtur negatiue, per ſequentia fundamenta. Primum eſt, quod Archiepiſcopus erat excommunicatus ob illam iniuſtam alienationé, per extrauag. 2. de reb. eccleſ. non alienan. & prælato excõmunicato videtur prohibita adminiſtratio, cap. veritatis, de dol. & contum. cap. ad probandum, de re iudic. quia æquiparatur deportato, iuxta gloſ. ſing. §. minor. Inſtit. de cap. dimin. Sed hoc fundamentum non videtur ſatis firmũ. Tum quia prædictus Archiepiſcopus erat excommunicatus toleratus, & non denunciatus: & poſt extrauag. ad euitanda. Martini V. de qua in
2 Manu. confeſſ. cap. 27. num. 35. non impeditur excom. nunicatus adminiſtrare, & petere etiam in iudicio, donec denuncietur excommunicatus Tum quod licet eſſet denunciatus, & per exceptionem obiectam repelli poſſet à petitione debiti, valet tamen petitio, & iudicium, donec obijciatur exceptio, per cap. pia. de excep. lib. 6. Tum quia, licet excõmunicatus repelli poſſit à petendo debito in iudicio, cap. decernimus. de ſentent. excomm. lib. 6. ſolutio tamen ipſi facta ſponte liberat debitorem, & poteſt ab obligatione liberari, & quietari nam licet ipſe peccet, non euitan-
3 do alios, cap. illud. de cler. excomm. miniſtr. contractus tamen, & diſtractus ab eo facti tenent, immo etiam teſtamentum, vt diximus in Manua. confeſſ. cap. 27. num. 36. & ſatis colligitur ex notat. in d. cap. veritatis. de dol. & contu. & ex Philipp. Franc. & relat. ab illo in rubr. de teſtam. n. 32. quidquid inuoluat gloſs. in d. cap. decernimus. & ita non obſtante excommunicatione, potuit accipere & petere omnes fructus ſibi debitos, & dare liberationem, ſiue quietationem debitori; niſi inſimularemus eum hę-
4 reſeos, eo quod octo annis manſerit excommunicatus ante liberationem, & cum fecit liberationem, habuit volũtatem permanendi in illa, eo quod approbabat alienationem illam iniuſtam, & permanſit in illa voluntate circiter 12. annos vſque ad mortem: & per annalem excommunicationé quis incidit in ſuſpenſionem hæreſeos, vt diximus in d. cap. 27. num. 72. citando in id Concil. Tridentin. ſeſſ. 25. cap. 3. de reform. & excommunicatus ob hæreſim non poteſt contrahere, nec teſtari, cap. excommunicamus. §. credentes, de hęret. vt idem Philipp. Franc. vbi ſupra adnotauit; licet reſponderi poſſit, quod Concil. non loquitur de quolibet excommunicato annali, ſed tantum de legitime monito non reſipiſcente, vt ibi patet. Et quamuis hoc fundamentum non concludat omnino intentionem Illuſtriſſimi, concludit tamen prædictam liberationem fuiſſe abominabilem, & dignam, cui qua parte poſſit contradicatur, & quę qua parte poſſit eneruetur.

Secundum fundamentum eſt, quod, vt quidam dicunt, prælatus, qui
5 male alienat bona, non poteſt petere, nec accepto ferre fructus eorum. Pro quibus facit, quod prælato diſſipatori non eſt facienda reſtitutio bonorum, vt ait Caiet. in ſumm. verb. reſtitutio, ca. 4. pro quo faciunt omnia, quę poſt Alexan. & Aret. allegat Iaſ. in l. is cui. de verb. oblig. pro opinione

eorum

eorum,qui aſseuerant prodigo notorio ipſo iure interdictam eſse admini ſtrationem etiam ante iudicis decretum;& quod alienatio prædicta noto rie videtur fuiſse mala,cum circiter 20. annos fuiſset Archiepiſcopus,& legatus; & ſic diſſipator bonorum eccleſiæ potuit haberi.Hoc tamen fundamentum non videtur eſse ſatis firmum.Tum quia dictũ Caiet.nullo iure probatur efficaciter.Tum quia prælatus male alienans bona,poteſt,im mo tenetur,recuperare illa bona,& reddere rationem Deo de illis, cap. ſi
6 quis presbyterorum,de rebus eccleſ.non alien. & etiam de fructibus eorum:quia vtraque ſunt eccleſiaſtica, & deſtinata in ſuſtentationem prælati,& pauperum,quorum ſuſtentationi & iuri publico ea percipiendi non poteſt renunciare Prælatus,l.ius publicum.ff.de pactis.cap.ſi diligenti.de foro compet.Tum quia tam recuperatio fructuum,quam bonorum male alienatorum,pertinet ad Epiſcopum male alienantem,dum ipſe viuit,& ipſi debent reſtitui, vt diximus in Manu.confeſs. cap.17. num.29.
7 Tum quia receptior opinio habet, prodigo, & diſſipatori bonorum non eſse ipſo iure interdictam adminiſtrationem,ſed tantum interdicendam, vt probat prædictum cap.veritatis,de dol.& contum.& prędicta l.is cui. ff.de verb. oblig. cum multis alijs adductis ibi per Iaſ. à qua communi opinione non eſse recedendum in conſulendo tenent etiam ipſi,qui contrarium probabiliter defendi poſse aſserunt. Hoc tamen fundamentum, licet omnino non concludat intentionem Illuſtriſſimi, concludit tamen, vt & primum, prędictam liberationem quocumque modo iuſto èlse impediendam.

S V M M A R I V M.

1 *Conſentiens alterius peccato peccat,eandem tamẽ non incurrit pœnam.& num.5.*
2 *Conſenſus tripliciter præſtatur; ſed pœna non toties, quoties conſentitur, incurritur. & num.5.*
3 *Cadauera exenterantes,vel inhumaniter tractantes,ſeu mandantes,excommunicantur,non tamen conſentientes.*
4 *Excommunicatio in facientes poſita non ligat conſentientes.*
5 *Ignorantia iuris poſitiui præſumitur, vbi non probatur ſcientia & datur cum iuris diuini ſcientia & voluntate peccandi.*
5 *Præſumentes lex puniens non ligat ſimpliciter facientes.*
5 *Ignorantia ſtatuti,ſeu legis,ab excommunicatione excuſat.*
5 *Ignorantia iuris excuſat à pœna extraordinaria.*
6 *Ignorantia extrauagantis excuſat.*
6 *Cadauera à ſepultura non eccleſiaſtica extrahere,& deportare licet.*

7 *Cadauera*

7 *Cadauera bona extrahentes fide non peccant, nec pœnam incurrunt.*
8 *Cadauera de licentia ſæcularis principis, ad alios, quam ſepeliendi fines, ſcindere licet.*
9 *Ignorantia iuris dubij, quantumuis diuini & naturalis, excuſat.*

CONSILIVM LIIII.

QVidam nobilis Hiſpanus mortuus eſt, cuius corpus à ſuis conſanguineis poſitum eſt in Eccleſia cuiuſdam Monaſterij ſub nomine depoſiti, quo tempore congruo in Hiſpaniam transferre poſſent: cumque hoc facere voluiſſent, compertum eſt, corpus non eſſe bene conſumptum, ſed male olere, quoniam adhuc caro oſſibus hærebat. Verum conſanguinei, volentes oſſa commode transfetre, decreuerunt carnem ab oſſibus ſeparare, & petierunt locum à Priore conuentus, vbi hoc commode facere poſſent. Tandem Prior, ipſis morem gerere volens, extra clauſtra conuentus præbuit illis ſtabulum, in quo in feruẽti aqua, igne ſuppoſito, fuit corpus poſitum: & caro (aliquantulum temporis Priore præſente, ſed ob fœtorẽ poſtmodũ receſſit) fuit cõſumpta, & ab oſſibus ſeparata. Modo dubitatur, an Prior ſit excõmunicatus, cum ex dictis videatur operibus illorum conſenſiſſe.

Reſpondeo primo, quoniam extra narrata in caſu propoſito relatum eſt nobis, aliquos viros eruditiſſimos, & gymnaſtas in Academijs exercitatos reſpondiſſe, præfatũ Priorẽ non incurriſſe excoïcationem, petij eorũ reſponſa, quæ profecto magnopere voluiſsem legere, vt eorundem ſententiam lætiſſime ſequerer; ſed reſponſum eſt, non haberi copiam eorum.

1 Secundo reſpondeo, quod contra Priorem facit primo illud Pauli, *Facientes, & conſentientes digni ſunt morte.* ad Rom. 1. & cap. notum. 2. q. 1. cap. 1. de offic. deleg. & quod Prior prædictus conſenſit illi maleficio. Nam ex narratione caſus colligitur ipſum fuiſse ſuperiorem ſtabuli, in quo delictum factum fuit, & aſſignauit illud ad opportune illud faciẽdũ: & quod præſens fuit actui, etſi non toti, ſaltem parti eius: & quod, ſi voluiſset, poterat illum impedire, & prohibere, vti ſuperior Monaſterij.

2 Secundo, quod delinquenti videtur cõſentire quis tribus modis, ad hoc, vt puniatur ſicut delinquens, vt ait gloſ. prædicti ca. notum. verbo conſentientem. Primo, cooperando, cap. ſi quis epiſcopus. 2. q. 1. Secundo, non corrigendo, cum ex officio tenetur, & poteſt, cap. error. 83. diſt. ibi, *Error cui non reſiſtitur approbatur. Negligere quippe cum poſſis peruerſos nihil eſt aliud, quam fouere. Nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.* Tertio, cum ſit eius auctoritate, ca. qui aliorum. 24. q. 3. Et prædictus Prior videtur cooperatus fuiſse, aſſignando locum, & ſtabulum, & non corrigendo, & impediendo delinquentes, cum poſſet, immo & auctoritatem delinquendi præſtando. Tertio facit, quod extrauag.

Boniſa-

3 Bonifacij de ſepulturis, inter communes, non ſolum excommunicat facientem prædictum delictum, ſed etiam attentantem, & pertractantem corpora humana tam inhumaniter, & facientem pertractare, & conſequenter conſentiendo per cooperationem vel auctorizationem. & difficile iuſte negari poteſt, quod prædictus D. Prior non attentauerit, vel non fecerit aliquid ad pertractandum ſic inhumaniter corpus humanum, vel quod non auctorizauerit, ſeu poteſtatem præſtauerit illi actui.

Pro Priore tamen facit primo, quod lex excommunicans facientem aliquod delictum non videtur includere ſolum conſentientem in illo, & deſiderantem vt fiat, ſi aliud non cõcurrat, vt colligitur ex cap. cum quis. de ſentent. excommun. lib. 6. adiuncto cap. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. & cl. 1. de conſang. & affin. cum gloſ. Secundo, quod lex excommunicans facientem aliquod non includit conſulentem, nec mandantem, niſi eadẽ lex, vel alia ſimilis, cuius auctor id facere poſſit, illud exprimat, vt nos tradidimus in Manua. confeſs. cap. 27. num. 51. poſt Caiet. & alios. Tertio, quod non probatur ipſum ſciuiſſe tam exorbitantem pœnam eſſe à iure impoſitam facienti huiuſmodi delictum: & præſumitur ignorantia, vbi non probatur ſcientia, cap. præſumitur. de reg. iuris, lib. 6. & ignorantia legis excommunicantis videtur excuſare ab excõmunicatione, ca. 2. de conſtituti. lib. 6. & quod religioſi non tenentur ſcire huiuſmodi leges de rebus ordini ſuo adeo extrarijs diſponentes, cap. non magno ne cler. vel monachi. & cap. 2. adiuncta gloſ. de poſtula. Quarto, quod lex puniens præſumentem aliquid facere non videtur includere facientem illud ſimplici animo & bona fide abſque dolo malo, iuxta doctrinam ſingul. Card. in clem. 1. de priuile. q. 39. quam poſt alios nos quoque applicauimus defenſioni eorum, qui ordinantur bona fide ſimplici animo ante legitimam ætatem ordine ſacro, in repetitione cap. accepta. de reſtitu. ſpoli. oppoſ. 8. Et prædictus Prior non conſenſit prædicto delicto dolo malo, ſed bona fide putans id eſſe licitum. Quinto, quod excuſat ab excommunicatione ignorantia ſtatuti imponentis pœnam illius, etiam pro facto de ſe illicito, per cap. 2. de conſtit. lib. 6. & quod idem dicendum eſt de excommunicatione impoſita per legem Papæ, præſertim quo ad forum conſcientiæ, vt nos dicimus in d. Manual. cap. 27. num. 16. Sexto quod licet ignorantia communiter nequeat eſſe iuſta circa legẽ naturalem, vel diuinam quo ad eius diſpoſitionem, & quatenus eſt talis, poteſt tamen eſſe iuſta quo ad pœnam humanitus ſtatutam, ſi illa eſt excommunicationis, ſecundum Anton. in cap. à nobis. 1. de ſentent. excommu. pro quo eſt caſus in cap. 2. de conſtitutio. lib. 6. Immo etiam ſi ſit alia quælibet communiter non ſtatuta, eadem ratione, vt efficaciter defendimus in cap. 2. de conſtit. poſt Sanctum Antoninum. 3. par. tit. 24. cap. 33. ſub finem, cui conſenſit Angel. verbo ignorantia. §. 4. & Sylu. verbo ignorantia, quæſt. 8. & Caiet. 2. 2. q. 76. art. 3. col. 2. Quod maxime procedit in foro conſcientiæ. Septimo facit

ratio

§ ratio noua, per quam proximum præcedens fundamentum defendimus neruosissime in d. Manu. cap. 27. num. 274. scilicet, quod excusatur quis per ignorantiam iuris ab omni pœna valde extraordinaria, & exorbitante, & præsertim ab excommunicatione per statutum, & legem generalem Papę lata, etiam pro facto de se illicito, quod scit esse illicitum, sed ignorat illam pœnam extraordinariam & exorbitantem esse impositam, vt ibidem videri potest, ad multorum seruorum Domini consolationem.

Octauo facit, quod ad opposita respondeti potest. Ad primum quidē concedendo, omnes, qui consentiunt alicui facto, quod est peccatum, & sciunt illud esse tale, peccare venialiter quidem, si est veniale, & mortaliter, si est mortale; & consequenter prædictum Priorem, si sciebat præfatum factum esse peccatum mortale, mortaliter peccasse: negando tamen ex hoc inferri omnes, qui consentiūt peccato mortali, quod sciunt esse mortale, incurrere excommunicationem pro tali mortale latam, vt est casus adiuncta doctrina doctorum communi in cap. cum quis. de senten. excommun. lib. 6. quod habet, eum, cui placet percussio clerici, peccare quidem mortaliter, sicut & percussorem, sed non incurrere excommunicationem, nisi percussio fuerit facta eius mandato, vel eius nomine, secuta ratificatione ipsius: & est exemplum clarius in d. clem. 1. de consangui ni. adiuncta glos. quæ habet, contrahentes matrimonium intra gradum consanguinitatis prohibitum, vel contra uotum solenne ordinis, vel religionis, peccare mortaliter, incurrereque excommunicationem, sed non eos, quibus placent illa matrimonia, immo neque consulentes illa, & approbantes. Exemplum est etiam quotidianius in cap. si uero. de sentent. excommun. cum suis similibus, quæ habent, percutientem iniuste clericum, quem iuste putabat esse laicum, peccare quidem mortaliter, sed nō incurrere excommunicationem propter ignorantiam, quæ excusat ab illa pœna, sed non à peccato.

Ad secundum respondetur eodem modo, quo ad primum, nempe concedendo tribus modis posse quem consentire peccato, ut puniatur sicut faciens; negando tamen, quod quoties consentiat peccato, toties incurrat pœnam impositam pro illo, vt per exempla prędicta patet; & consequenter negando, quod prædictus Prior, eo solo, quod consensisset ad effectum incurrendi peccatum, censendus sit excommunicatus, per responsionem ad primum, & alias rationes supradictas, per quas, etiamsi non excusarerur à peccato, excusatur tamen à sententia excommunicationis, quæ est omnium pœnarum spiritualium maxima, cap. corripiatur. 24. q. 3.

Ad tertium autem respondetur primo, non probari, quod prædictus Prior sciebat illud factum fuisse peccatū mortale. Nec obstat, quod extra uagans prædicta significat illud esse peccatum contra ius naturale, quod nemini licet ignorare, arg. §. notandum. 1. q. 7. cum ei adnotatis: & quod ignorantia iuris non excusat, cap. ignorantia. de regul. iuris. lib. 6. Non in-

quam

quam hoc obſtat: quia multa concurrebant, propter quæ prędictus Prior
6 probabiliter potuiſſet illud ignorare. Tum quia prędicta extrauagans non eſt poſita intra corpus iuris communis, & multis etiam doctoribus vtriuſ que iuris eſt incognita. Tum quia non eſt directe contra illud præceptum Decalogi: quoniam non fuit occiſio, neque mutilatio, neque percuſſio hominis, quæ directe vetantur per quintum prędceptum Decalogi, ſed quædam diuiſio, & partitio cadaueris, quod palam eſt non eſſe hominem. Tũ quia quotidie videmus cadauera mortuorum iudice mandante diuidi in quatuor, & multo plures partes, nõ ſolum ad ſepeliendum, quod eſt actus religionis, ſed etiam ad ſuſpendendum in compitis, & quadriuijs, & ad comburendum, & ad faciendum anatomias, & aliquot medicamẽta, quę medici, & pharmacopolæ frequenter componunt, & de licentia ſaltem
7 Papæ miniſtrant. Immo & chirurgi frequenter abſcindunt membra hominum viuentium, vt viuant vitam corporalem. & poterat homini adeo ſpirituali videri, quod iuſtius poterant membra mortui diuidi quo ad ſuam vitam ſpiritualem melius in alio loco conſequendam. Tum quia prædicta extrauagans innuit illud factum per ſe, & intrinſece non eſſe malum, & quod fieri poteſt licite ſine vlla licentia in terris, in quibus non ſunt ſepulturę Chriſtianæ ſacræ: quoniam, vt & nos poſt alios adnotauimus in extrauag. prædicta relata in d. Manua. confeſs. cap. 27. num. 105. non ha-
8 bet illa locum in terris infidelium, vbi non ſunt ſacræ ſepulturæ, neque in eo, qui facit illud alio fine, præſertim bono, neque ſi faceret de licentia Papæ; immo forte id fieret de licentia Regis ſæcularis quo ad alium finem, quam ad ſepeliendum in alio loco: & quod miniſtri illius facti erant catholici timentes Deum: & quod, vt fertur, Prouincialis religionis id ſciuit, & ordinauit, cuius ordinationi, vti ſuperioris, parere tenebatur Prior in dubio, capite quid culpatur. 23. quæſt. 5. & quod factum fuit publice: & quod iudices neque ſæculares, neque eccleſiaſtici punierunt eos ob illud factum: & quod Prior erat vir religioſiſſimus, & lucrum principale ipſius fuit facere quod in decreto depoſitionis iubebatur, & facere voluntatem expreſſam, vel tacitã Prouincialis, & ſui conuentus: & quod etiam alij monachi dici poterant communicaſſe, vel conſenſiſſe illi facto.
9 Per quæ omnia, immo & maiorem partem eorum, profecto prædicto Priori iuranti ſe putaſſe id fuiſſe licitum, credendum videtur: & palam eſt apud omnes iuriſconſultos, quos breuitatis gratia non citamus, ignorantiam non ſolum facti excuſare, vt habet prędicta regula ignorantia, ſed etiam ignorantiã iuris dubij, etiam naturalis, & diuini, quales ſunt multæ leges naturales, & diuinæ, quæ non ſunt principia illorum, neque concluſiones proxime ex illis deductæ, quales ſunt leges Decalogi, ſed longe remotiores per doctorum diſcurſus deriuatę, qualis eſt prædicta extrauagans vetans prædictam exenterationem. Secundo reſpondemus ad prædictum argumentum tertium, quod præſuppoſito id, quod non putamus

eſſe ve-

esse verum, scilicet præfatum Priorem peccasse, vt supra dictum est, consentiendo: negandum tamen est, eum incurrisse prædictam excommunicationem, neque ob eius incursionem vnquam punitum iri à D. N. Iesu Christo, qui nos omnes saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Monasterium ingredi cogens, ingressu non secuto, non est excommunicatus.*
2 *Consulens, fauens, & auxilians, subsecuto effectu, accessorie videntur excommunicari.*
3 *Consulentes appellare ad futurum concilium, etiam non secuta appellatione, excommunicantur.*

CONSILIVM LV.

CVm sacrum Conc. Trid. cap. 18. sess. 25. anathematizet cogentes mulierem ad ingrediendum Monasterium, atque præstantes consiliũ, auxilium, &c. Dubitatur, an cogens, & consilians sit excõmunicatus, effectu non subsecuto.

1 Respondeo primo, quod quæstio, quo ad cogentem, nullum videtur habere dubium: quia nemo potest dici cogens ingredi, siue quod coegerit ingredi, nisi secuto ingressu. Aliud enim est conari cogere ingredi, quod non potest constare sine ingressu, vt palam est. & ita certum est, conãtem cogere ingredi non excommunicari, eo quod coegerit ingredi. Secundo, quod neque etiam consulens videtur excommunicari, nisi subsecuto effectu, & ingressu. Tum quia consulens, fauens, & auxilians videntur accessorie in d. cano. excommunicari. Tum per regulam, *In pœnis benignior interpretatio est facienda*, de reg. iur. lib. 6. cum suis concord. & cum ille canon 18. non exprimat expresse, nec tacite, an accessorie, an æque principaliter excommunicet consulentem, interpretandum est, quod excommunicet accessorie; quia illud est mitius, per resolut. positam in Manual. cap.
2 27. num. 51. per quam accessorie excommunicatus nõ incurrit excommunicationem, nisi consecuto effectu principalis excommunicationis. Tum quia Caiet. in sum. verbo excommunicatio, cap. 25. dixit, quod per constit. Pij II. qua excommunicauit appellantes ad futurum Concilium à Papa, cum consulentibus, auxiliantibus, &c. non fuit visus excommunicare consulentes & auxiliantes, nisi appellatione subsecuta. Tum etiam dicitur in Manu. cap. 27. num. 58. quod per Bullam Cœnæ, qua S. D. N. excõmunicauit appellantes huiusmodi, & consulentes, non videtur excommuni-

municatione, quãuis nec nos ibi, nec alius aliquis alibi reddiderit rationẽ fundamentalem, quam nos ſupra in prædicto fundamento reddimus.

3 Tum quia Iulius Secundus extendit prædictam excommunicationem Pij Secundi ad eos, qui decreuerint eſſe appellandum, vel conſuluerint licite poſſe appellari à Papa ad Concilium, vel conſuluerint appellare, etiam non ſecuta appellatione; & ita clare ſignificauit non comprehendi eos, niſi eam extenſionem ipſe feciſſet. Tum quia S. D. N. Iuris callentiſſimus, excommunicans appellantes, & conſulentes, vt excommunicauit Pius Secundus, non addidit ſe excommunicare decernentes, & conſulentes licere appellare, &c. vt Iulius, ſignificans ſe pro ſua benignitate velle ab excommunicatione Bullæ Cœnæ eximere conſulentes, & auxiliantes, non ſecuta appellatione, licet includantur in extrauag. Iulij Secundi, ſed non quo ad hoc, vt cenſeantur excommunicati bulla Cœnæ. Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationem incurrunt quoquo modo cogentes puellas intrare monaſterium. & ſeq.*
1 *Error iuris dubij & à culpa, & à pœna excuſat.*
1 *Ingreſſus appellatione intelligitur ad habitum, & profeſſionem.*
2 *Verba ſunt proprie intelligenda, niſi de contraria loquentis mente conſtet.*
3 *Repetitio verbi in eadem diſpoſitione myſterium denotat.*

CONSILIVM LVI.

REligioſus quidam, habens neptem, ac timens, ne in aliquem errorẽ incideret (patre enim carebat) procurauit, vt monaſterium ingrederetur, donec ad nubendi ætatem perueniret: quod totum effectum eſt, etiam ipſa, & matre nolẽtibus. Quæritur, an ſit excommunicatus vigore Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 1 & vbi ait, *Anathemati ſubijcit prædicta Synodus, &c.* Deinde quæritur, an, ſi incidit in excommunicationem, id ignorans, celebrando inciderit in irregularitatem?

1 Reſpondeo, quod D. cõſulens in foro exteriori iudicabitur excommunicatus, &, ſi celebrauerit, irregularis: quamuis nos credimus eum nõ eſſe iudicandum irregularem in foro conſcientiæ: quia, qui errat ob legem difficilem intellectu male intellectam, non peccat mortifere, ſecundum Innoc. in cap. per quas. num. 2. col. 2. de ſimo. probatum, & roboratum à Felin. in cap. 1. de re iudicat. col. 7. Et nemo cadit in excommu-

nicationem legis, vel canonis generaliter latam per actum, qui vere non eſt peccatum mortale, cap.nemo.& cap. nullus. 11. q. 3. quod in multis locis nos aſſeruimus, & nuper in Manual. cap. 27. num. 157. & 241. & negari non poteſt prædictum cap. 18. quo ad hoc eſſe difficile intellectu.

AN COGENS aliquam puellam minorẽ 12. ingredi monaſteriũ, non cauſa accipiendi habitum, nec faciendi profeſſionem, ſed vt maneret ibi honeſte vſque ad ætatem nubendi, incidat in excommunicationem cap. 18. de regular. ſeſſ. 25. Conc. Trid.

Reſpondeo, quod pro parte negatiua facit primo, quod in hac materia iuxta authent. ingreſſi. & ei annotata. C. de ſacroſanctis eccleſijs. appellatione ingreſſus venit tantum ingreſſus ad ſuſcipiendum habitum, quem appellant primum ingreſſum, & ad faciendam profeſſionem, quem appellant ſecundum ingreſſum; ad quorum nullum prædicta puella eſt coacta in caſu propoſito. Secundo, quod, ſi de quolibet ingreſſu eſſet intelligendum illud cap. Concilij, ſequeretur, quod etiam haberet locum in cogente ingredi ad audiendam miſſam, vel ad viſendam quampiam cognatam: quod non eſt dicendum, quia abſurdum, l. nam quod abſurdum. ff. de bonis liber.

2 Pro parte affirmatiua vrget primo, quod verba proprie ſunt intelligenda, niſi de contraria mente loquentis appareat, l. non aliter. ff. de legatis tertio. & verba illa diſiunctim poſita, *ad ingrediendum, vel ad habitum ſuſcipiendum. &c.* proprie intellecta comprehendunt cogentem tantum ad ingrediendum; cum in alternatiuis ſufficiat vnam partem earum eſſe veram, cap. in alternatiuis. de reg. iur. lib. 6. Secundo, quod bis repetit, illa tria verba, *ad ingrediendum, vel ad habitum ſuſcipiendum, vel ad profeſſionem faciendam.* & repetitio dictionis in ead. diſpoſitione facta ſignificat id eſſe cum myſterio factum, iuxta gloſ. memorabilem in clem. 1. de iure patron. verbo diœceſanis. Tertio, quod Conc. non abs re potuit conſiderare, quod, qui cogit intrare aliquam in aliquod monaſterium, vt ibi educetur, indirecte videtur cogere, vt, cum tempus fuerit, accipiat habitum, & faciat profeſſionem precibus, aut blanditijs monialium, aut minis eiuſdem, qui coegit intrare, aut verecundia, & timore maledicorum; & ideo voluerit hanc viam indirectam cogẽdi precludere. & legislatorum eſt, non ſolum vias directas, ſed etiam indirectas prohibere, cap. cum quid vna via prohibetur, non debet altera concedi. de reg. iur. lib. 6.

Per quæ videtur hæc pars literæ, & menti illius cap. et vſui intromittendi puellas ad educandum eas in monaſterio germanior, & tutior, atque ideo tenenda. Salua, quæ melior. &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Bannitos receptantes, ſeu quomodolibet adiuuantes, excommunicati, ſi vt tales adiuuent.*
2 *Communicantes ſcienter cum excommunicatis generaliter incurrebant olim excommunicationem. & num. 13.*
3 *Excommunicatio maior non fertur niſi contra peccantes mortaliter.*
4 *Lex intendens vitare peccatum non intendit eius contrarium, quod eſſet vitare hominem, quando, & quomodo non debet.*
5 *Vitantes occultum peccatorem in aliorum præſentia, etiam ante extrauagantem ad euitanda. peccabant.*
6 *Legis intentio eſt bannitorum delicta arcere, qua ceſſante ceſſat lex.*
7 *Bannitos ad delicta perpetranda adiuuantes excommunicati.*
8 *Auxilium dantes hæreticis ſeu bănitis, intellige tanquã talibus. & nu. 11.*
9 *Verba ſunt iuridice ſecundum intentionem intelligenda, & non ſecundum rigorem verborum. & num. 12.*
10 *Bannitos, & hæreticos in extrema neceſſitate adiuuare tenemur, & etiam extra eam.*

CONSILIVM LVII.

QVidam ob homicidium, & alia delicta, fuit bannitus cum omnibus complicibus ſuis; quorum tamen nullus fuit nominatus in ſententia, neque proceſſu.

Quæritur, an bulla Sanctiſſ. D. N. excommunicans receptatores bannitorum, & illis conſilium, auxilium, & fauorem quomodolibet præſtantes, includat eos, qui ſciunt aliquos ſibi notos fuiſſe complices illius, ſed manent, & manſerunt in ſuis domibus cum ſua familia, & non fugerunt, ſed communicant cum ſuis vicinis perinde, ac ſi non fuiſſent banniti.

1 Reſpondetur, quod pro parte affirmante facit primo, quod bulla excommunicat omnes receptantes bannitos, & quomodolibet eos iuuãtes: & D. conſulentes aliquo modo iuuant præfatos generaliter bannitos, qui vere ſunt banniti, licet vulgus neſciat eos eſſe tales.

2 Secundo, quod ante extrauag. ad euitanda. Martini V. cuius verum tenorem nos tradimus in Manua. confeſſ. cap. 27. num. 35. excommunicãtes participantes cum excommunicatis, includebant participantes ſcienter cum excommunicatis generaliter, licet non eſſent nominati, neque denunciati, cap. quoniam. 11. q. 3. cap. cum deſideres. de ſentent. excomm. cum eis adnot. ergo & hæc bulla excommunicans generaliter

iuuantes bannitos, includet iuuantes bannitos generaliter, etiam si non sint nominatim banniti.

3 Pro parte autem negante facit primo, quod excommunicatio maior non debet ferri, nisi contra peccantem mortaliter, cap. nemo, & cap. nullus. 11. q. 3. & quod dicti consulentes non videntur etiam venialiter peccasse cõmunicando cum eis, non mutando post illud bannum generale communicationem, quam ante illud habebant ad illos, qui nullam mutationem ob illud bannum fecerunt.

4 Secundo, quod S. D. N. qui intendit per bullam præfatam vitare peccata, non intendit inducere illa; cum intendens aliquid, non intendat contrarium eius, l. rem legatam. ff. de adimen. lega. ca. fin. de verb. signific. At si includeret dictos consulentes sua bulla, videretur inducere ad peccandum peccatum detractionis: quia, qui detegit peccatum alterius præter ordinem iuris, peccat infamando, cap. inter verba. 11. q. 3. & ca. quis aliquando. §. secreta. de pœnitent. dist. 1. cum eis adnot. & si præfati consulentes non communicarent, vt antea, præfatis bannitis, etsi non verbis, saltem factis detegerent peccatum illorum, & infamarent. ergo non est intentio Sanctiss. vt se à consueta communione innominatorum, & secretorum, siue ignotorum separent.

5 Tertio, quod qui vitabat in præsentia aliorum occultum excommunicatum, etiam ante præfatam extrauag. ad euitanda. peccabat: quia faciebat iniuriam ei, vt post Ioan. Maior. in 4. dist. 18. q. 2. col. 8. dicimus nos in Manual. Confess. cap. 27. num. 27. ergo à fortiori peccarent consulentes, significantes eos esse bannitos, separando se à communicatione illorum: quod sua Sanctitas nullatenus videtur intendisse.

6 Quarto, quod cessante ratione legis, & mente legislatoris, cessat dispositio legis, l. fin. ff. de hæred. instit. & l. quod dictum. ff. de pact. argum. cap. Marchion. 1. q. 1. cap. fin. de reg. iuris. lib. 6. At in casu proposito ratio, & mens præfatæ bullæ videtur cessare: quia ratio, & mens fuit necessitas arcendi homines in delinquendo contumaces; quales non fuerunt, nec sunt præfati banniti, cum non exerceant sic contumaciter delicta, nec à tempore banni reliquerunt suas domos, & familias, nec habitationem pristinam.

7 Quinto, quod probabiliter dici potest, quod illa verba bullæ, *Receptatores, & quomodolibet auxilium, consilium, vel fauorem præstantes*, sunt intelligenda de his, qui receptant, vel iuuant directe, vel indirecte bannitos, quo ad delicta, quæ exercent, & non de alijs, qui neque directe, neque indirecte iuuant ad exercendum ea. Tum quia quadamtenus impium esset dicere, per præfatam bullam excommunicari confessariũ, qui pie audiret bannitum pœnitentem, præsertim in articulo mortis, & qui cibaret, potaret, & hospitio susciperet eum egentem extreme, & qui oraret, immo & missaret pro eo, vt conuerteretur, & qui consuleret ei, vt cessaret

ceſſaret à graſſatura,& alijs malis: eo quod nec directe, nec indirecte iuuaret eum ad id,à quo intendit bulla arcere. Tum quia, vt ait Caietanus in ſumma verb. excommunicato, cap. 1. quem ſequuti fuimus in d. Manual. cap. 27. num. 55. proprie loquendo, fautor hæretici ſolus eſt, qui fauet hæretico vt hæretico;& ſimiliter defenſor hæretici ſolus eſt, qui defendit hæreticum, quatenus hæreticum. ſimiliter receptator hæretici ſolus eſt,qui recipit hæreticum,quatenus hęreticum; quoniam ex intentione, & propoſito maleficia diſtinguuntur, iuxta cap. cum voluntate. de ſententia excomm. quod ipſe non citat: & quod, vt ipſe ait, termini formaliter ſunt intelligendi apud ſapientes in qualibet facultate; pro quo aptus textus in l. in delictis. §. 1. ff. de noxal. & vltra ipſum facit, quod tenetur quis hæretico extreme egenti ſubuenire, argum. cap. poſſe. 86. diſtinct. & quod poteſt quis, licet non teneatur,eidem etiam non extreme egenti ſubuenire,quatenus eſt homo,arg. cap.duo iſta nomina. 23. quęſt. 4. ibi, *Quia peccator eſt,corripe; quia homo,miſerere*. & ibi: *Nulli homini claudenda eſt miſericordia,ſicut nulli peccatori impunitas relaxanda eſt.* Tum quia alioquin omnes fere Catholici, etiam religioſi Germaniæ, Angliæ, Scotiæ, & bonæ partis Galliarum inciderent in cenſuras bullæ cœnæ: quippe qui habẽt commercium cum hæreticis, quatenus ſunt homines, quod ſine aliquo fauore,vel auxilio eis præſtando, haberi nequit. Quare videtur concludendum, prędictos conſulentes non incidiſſe in præfatam bullam quo ad forum conſcientiæ,& verum Dei iudicium,neque quo ad forum hominum exterius, ſi probauerint ea, quæ proponunt.

11 Ad primum oppoſitum reſponderi poteſt primo,negando, quod verba præfatæ bullæ includant conſulentes; quia licet communicent, & iuuent aliquo modo, non tamen communicant, nec opitulantur eis, tamquam bannitis, ſed tamquam Chriſtianis vicinis in ſuis domibus manentibus,vt i non bannitis: & ita non dicuntur adiutores bannitorum, cum non iuuent eos tamquã bannitos per præfatã determinationem Caiet.vbi

12 ſup. multis confirmatã.Secundo,quod verba bullę accepta ſecundum rigorem logicum includerent conſulentes: quia communicant eis, qui vere ſunt banniti; ſed non tamen, quod includant intellecta ſecundum rationem bullæ,& mentem eam ferentis,per prædicta, ſecundum quas intelligenda ſunt iuridice.cap. *intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi: quia non ſermoni res, ſed ſermo rei debet eſſe ſubiectus*. de verbor. ſignific.

13 Ad ſecundum reſponderi poteſt primo,quod nimium rigoroſi viſi fuerunt canones illi antiqui, iubẽtes vitare excõmunicatos generaliter,Martino V. & Concil. Conſtantienſi: & ideo per præfatã extrauag.ad euitanda. fuerunt temperati. & credendum eſt Sanctiſs. D. N. qui temperantiam,& mediocritatem maxime colit,maluiſſe ſequi mediocritatem Martini V. quam extremitatem, & rigorem canonum antiquorum. Secundo

reſponderi poteſt, multo maiorem rationem dictare, vt vitetur excommunicatus generaliter, quam vt vitetur bannitus generaliter: ſiquidem excommunicatio iure diuino dictat, & habet executionem ſuo iure innatã: ita quod nec appellatio iuſta eam ſuſpendit, cap. paſtoralis. §. verum. de appellat. bannitio autem iudicis humano iure dictat, & non habet executionem innatam, vt palam eſt.

SVMMARIVM.

1 *Legiſlatoris mentem nemo melius, quam ipſe, poteſt declarare.*
2 *Excommunicatio contra aliquid facientes, tantum includit peccantes mortaliter.*
3 *Edictum euitandi excommunicatos, non includit communicantes ſine peccato.*
4 *Excommunicatio continens errorem intolerabilem non ligat.*
5 *Receptantes bannitos, ſeu adiuuantes ad delinquendum, excommunicati.*
6 *Banniti vxor cum eo communicare poteſt.*
7 *Conſanguinei receptantes ſecundum leges minori pœna puniuntur, & nulla, vbi de innocentia conſtat.*
8 *Bannitos adiuuantes ſine ſcandalo, & violentia, vt facilius conuertantur, non excommunicantur.*

CONSILIVM LVIII.

AN excommunicatio bullæ Sanctiſſ. D. N. Greg. XIII. contra bannitos, afficiat patres, filios, vxores, fratres, & huiuſmodi alios conſanguineos, qui occultauerint bannitos, aut eis conſilium, auxilium, ſeu etiam pecunias dederint ad aufugiendum, & diſcendendum è territorio.

An vxores, aut alij propinqui debeant denegare cibaria, & alia, quæ petuntur ab illis bannitis ingredientibus domos eorum.

Quid in euentu, quod iſti banniti laborarẽt morbo, & eſſet periculum de vita illorum, & peterent ab vxoribus, aut propinquis auxilium, & alimenta.

An parochi debeant tunc eos viſitare, ſiue requiſiti, ſiue non requiſiti, quando ſciunt eos ægrotare.

Quid, an qui inueniunt bannitos in via, & ſalutantur ab illis, & interrogantur de aliquibus rebus, debeant illos reſalutare, & reſpondere ad eorum interrogata; & an literæ, quæ mittuntur à bannitis, poſſint acceptari à propinquis, ſiue etiam ab extraneis, & aperiri, & legi, & illis reſponſum dari.

Quia

Quia morbo caſtronico affectus firmiter deliberaui non reſpondere ad alia dubia, quam quæ D. N. & ſummus eius Pœnitentiarius iuberent, donec operum meorum recognitionem, & impreſſionem, quas frequenter promiſi, Deo dante, finitem, eo quod vitæ meæ finem iam appropinquare, præfato morbo ſum præmonitus, non decet, nec poſſum ſatis ad hæc dubia in præſentia reſpondere. Sed quia maxime cupio inſeruire mittenti ea, dico ſequentia.

1 Primum, quod cum interpretatio mentis legiſlatoris à nemine poſſit tam apte fieri, ac ab ipſomet, ſi eſt præſens, vt eſt Sanctiſſ. D. N. qui præfatam bullam tulit, videtur eorum declaratio ab eodem petenda.

2 Secundo, quod cuperem, vt Sua Sanctitas declararet ſolum fuiſſe ſibi mentem, quo ad forum conſcientiæ includere illos tantum, qui edicto ſuo circumſcripto, & ſublato, mortifere peccarent, faciendo ea erga bãnitos, quæ ſub pœna excõmunicationis latæ ſententiæ prohibet. Tum quia excõmunicatio generaliter lata contra facientes aliquid, nõ videtur includere, niſi peccantes mortaliter, faciendo illud, vt habet communis opinio per
3 cap. nemo, & cap. nullus. 11. q. 3. Tum quia olim alius Pontifex Max. qui (vt Sanctiſſ. D. N.) appellabatur Gregorius, declarauit edictum de vitandis excommunicatis non includere multos, qui pie ſine peccato eis cõmunicant, in cap. quoniam multos. 11. q. 3. & Innoc. III. declarauit in cap. inter alia. de ſentent. excomm. quod, non obſtante præfato edicto de vitandis excommunicatis, poſſunt communicare illis alij, faciendo eis ea,
4 quæ debent per obligationem contractam antequam excommunicarentur. Tum quia excommunicatio, quæ continet errorem intolerabilem, non valet, cap. venerabilibus. §. poteſt. de ſentent. excomm. lib. 6. & illa dicitur talem errorem continere, quę fertur contra facientem eleemoſynam, vel aliud opus genere ſuo bonum, vt ſingulariter ibi dicitur. Tum quia ex proœmio bullæ præfatæ videtur colligi, quod ſolos illos voluit ex
5 communicare, qui vel præſumptiue receptarent, vel iuuarent bannitos ad malefaciendum, vel in maleficio perſeuerandum; & non eos, qui iuuarent ad ſaluandum eorum animas, vel vitas extrema neceſſitate preſſas, ad finem ſe ſalubrius conuertendi, & pœnitendi, arg. cap. cum voluntate. de ſentent. excommunicationis, & cap. paſce. 86. diſt. & alia iura, quæ allegat Specul. in tit. de dote poſt diuort. reſtitu. §. formatis. verſic. quid
6 ſi ad aſſerendum, quod vxor banniti poteſt ei communicare. Tum quia legum Cæſarearum latores, decernendo, minori pœna eſſe afficiendos cõſanguineos receptantes, quam extraneos, eo quod præſumitur minus pec
7 care, ſignificant, eos, qui abſque vllo peccato receptarent illos, nulla pœna puniendos, ſi eorum innocentia nota eſſet coram Deo; & conſequenter, qui in foro cõſcientiæ, in quo nota ſunt omnia, nihil peccauerũt, nihil pœnæ mereri. Tum quia particula illa bullæ, quę excommunicat eos, qui cibis, commeatu, auxilio, conſilio, vel fauore, vel quocumque alio modo,

8 etiam vt euadant, &c. posset quo ad forum conscientiæ restringi ad eos, qui iuuarent bannitos ad euadendum manus iustitiæ sine scandalo,& violentia, ad finem se melius conuertendi,& pœnitendi. Tum quia, vt alibi post Caietanum diximus, licet in foro conscientię capto fugere de carcere sine violentia,& fractione.

Tertio,quod si sua Sanctitas declararet præfatam mentem sibi fuisse, omnia supradicta dubia remanerent soluta in magnã tam pœnitentium, quam confessatiorum consolationem. Salua,quæ iustior fuerit,sententia.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non est receptans,quem dubitat esse bannitum famosum, & seq.*

2 *Banniti tantum famosi per bullam Greg. XIII. vitandi.*

CONSILIVM LIX.

QVidam iuuenis explosit archibusium in quendam inimicum suum, quem tamen non percussit, & post aliquot dies adiuit quoddam monasterium, cui erat maxime amicus, & rogauit Prælatum, vt eum hospitio susciperet;qui respondit,videri sibi non posse id facere propter bullam Gregorij XIII.contra bannitos,sed à quodam presbytero sæculari persuasus contrarium,suscepit eum. Quæritur, an inciderit in censuras bullæ.

1 Respondeo,verba quidem facere pro parte affirmante, quatenus lata est contra recipientes bannitos, & capitali crimine diffamatos. Sed contrarium videtur tenendum. Tum quia præfatus iuuenis non fecit id notorie. Tum quia præfatus D. Consulens,licet audiuisset eum id feciſſe,ne sciebat tamen, an esset manifestum per famam: quia non quælibet auditio, & informatio facit aliquid esse famosum, sed illa tantum, quæ nascitur ex dicto alicuius,qui vidit rem fieri,& creditur à toto populo,vel collegio, vel maiore parte illius. Tum quia,licet rumor ille esset comitatus omnibus, quæ requiruntur ad conficiendam infamiam,vel diffamationẽ; D. tamen consulens nesciebat illud;& ita ignorabat illum esse diffamatũ

3 ea infamia, quæ iure ad id requiritur. Tum quia mens conditoris extrauagan. non fuit includendi omnes capitaliter delinquentes palam, vel occulte, sed eos tantum, qui ex professo exercent huiusmodi delicta. Tum quia vsus, & consuetudo intelligendi eam id habet; alioquin sequeretur, quod nullus delinquens Romæ publice, vel occulte crimen capitale, contra quem esset fama, posset recipi ab aliquo

quo in domum ſuam . cuius contrarium notorie ſeruatur in ea , in qua quotidie parentes , cognati , chirurgi , & nobiles recipiunt , & adiunt, donec à iudice iubeantur comprehendi; immo & publice manent in aſylis , ſine franchiſiis Cardinalium , & Legatorum , licet non ſolum diffamati ſint de illo delicto, ſed etiam ſciatur ipſos id feciſſe . Tum quia alioquin ſequeretur, quod includeret omnes delinquentes capitaliter in toto ſtatu Eccleſiæ: quod eſt abſurdum . Itaque D. Conſ. ſecurus poteſt agere diuina;eo quod neſciebat crimen eius eſſe iure famoſum, licet aliquam de illo informationem haberet;& quod crimen inuenis non includebatur in præfata bulla ſecundum mentem eius , & vſum intelligendi eam . &c.

SVMMARIVM.

1 *Verba ſunt intelligenda cum effectu extrinſeco, quem intendit diſponens .*
2 *Excommunicationem non incurrit ,qui rem tentauit, non ſecuto effectu .*

CONSILIVM LX.

PRohibuit Gregorius XIII. ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne cuiuſdam ordinis fratres ſcriberent ad aliquas moniales ſui ordinis. quidam frater eius ſcripſit ad quandam , ſed epiſtola non peruenit ad illam. Quæritur, an ſit excommunicatus .

1 Pro parte negante facit, quod verba cum effectu ſunt intelligenda, l. 1. §. hæc autem verba. ff. quod quiſque iuris . tranſlatus in cap. hæc verba. de pœnit. diſt. 1.

Pro parte autem affirmante facit primo , quod verba Gregorij prohibent ſcripta mittere : & præfatus frater ſcripta miſit . Secundo , quod illud elogium , *verba cum effectu ſunt intelligenda* , non debet intelligi de quocunque effectu extrinſeco , ſed ſolum de illo, quem verba proprie ſignificant, vt nos nuper probauimus per multa in d. cap. hæc verba. num. 10.& verba præfatę prohibitionis habent, vt nullus frater ſcripta mittat; & ita ſolum requirit miſſionem ſcripturæ , quæ eſt effectus intrinſecus , quem ſignificant illa verba.

2 Nihilominus prior pars negatiua videtur verior, non per illam rationem ſolam, quod verba ſunt intelligenda cum effectu, ſed per illam, quod verba ſunt intelligenda cum effectu etiam extrinſeco , quem intendit legiſlator, vel alius diſponeus, de cuius mente, vel intentione conſtat expreſſe, vel tacite. quod etiam vbi ſupra probamus per l. ſi. Balſatoram. C. de fideiuſſo. quæ habet, promittentem inuenire latronem, non ſatisfacere , niſi

niſi eum capiat, & iudici exhibeat; & per duo dicta Bart. de inueniente bannitos, & de inueniente aliquem cum armis, qui non dicuntur ſatisfacere, niſi capiant: licet enim verbum, inuenire, proprie non ſignificet capere inuentum; ex mente tamen, & intentione ſtatuentium præſumitur id voluiſſe ſignificare. Licet ergo illa verba Gregorij, *nemo fratrum ſcripta mittere audeat*, proprie non requirant, vt ſcriptum perueniat; præſumitur tamen id voluiſſe: quia non noceret miſſio ſcripturæ, niſi perueniret ad quam mitteretur. Itaque arbitror præfatum fratrem peccaſſe quidem, ſed in excommunicationem non incidiſſe, niſi præfata ſcripta peruenilſent ad quam mittebantur, ſaltem per relationem fide dignarum perſonarum. &c.

SVMMARIVM.

1 *Miſſam ſimoniaci non denunciati audiens non peccat.*
1 *Communicans cum excommunicato, ſpecialiter, ſeu nominatim non denunciato, non peccat.*
2 *Accuſatus de ſimonia, ac de excommunicatione diffamatus olim erat vitandus, modo non.*
3 *Fama excommunicationis cum denunciatione ſufficit ad hoc, quod denunciatos excommunicatos euitare teneamur.*

CONSILIVM LXI.

AN peccet mortaliter audiens miſſam eius, quem ſcit eſſe ſimoniacũ, & per conſequens excommunicatum per extrauag. 2. de ſimon.

1 Reſpondetur, quod non, ſi nondum erat denunciatus excommunicatus. nam, licet iure antiquo ſciens aliquem eſſe excommunicatum tenebatur illum vitare etiam ante denunciationem, c. cum non ab homine. de ſententia excommunic. etiam ſi ſciret excommunicatum per ſolam famam, c. illud. de cleric. excommunicat. miniſt. iure tamen nouo per extrauag. ad euitanda ſcandala. Martini V. renouatam in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. nemo tenetur vitare excommunicatum generaliter ante denunciationem, nec etiam excommunicatum ſpecialiter ab homine nondum denunciatum: quod nos confirmamus in cap. 1. §. laborat. de pœnitent. diſt. 6. num. 12. vbi inſerimus tenorem illius extrauag. quem Butrius, & Felin. non habuerunt, vt etiam retulimus in Manual. cap. 27. num. 35.

2 Non obſtat cap. accuſatum. de ſimon. vbi habetur, accuſatum de ſimonia prohibendum eſſe à celebrando; quia procedit ſecundum iura antiqua, ſecundum quæ etiam infamatus de excommunicatione erat vitan-
3 dus, vt prædictum eſt. Addo tamen, quod, ſicut olim fama ſufficiebat de

iure

iure antiquo ad euitandum excommunicatum, d. c. illud. de clerico excommunic. item nunc de iure nouo videtur ſufficere fama de excommunicatione cum denunciatione: quia eadem ratio, & æquitas in vtroque caſu mouere videtur, & ideo idem ius. l. illud. ff. ad l. Aquiliam. cap. dudum. il 2. de electione. &c.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſio non requirit certam verborum formam.*
2 *Suſpendens verbo ſine ſcriptura peccat.*
3 *Suſpendere cenſetur prælatus, quando ſubditum in ſcriptis in ordinibus miniſtrare prohibet, & non quando tantum verbo.*

CONSILIVM LXII.

AN prohibitus à prælato ne celebret, videatur ſuſpenſus?

1 Pro parte affirmante facit primo, quod nulla forma verborum eſt preſcripta ad ferendam, nec ad tollendam ſuſpenſionem: ſed ſufficiunt quęcumque id ſignificantia, vt dicimus in Manual. confeſſ. cap. 27. num. 161. Secundo, quod tota definitio ſuſpenſionis in d. Manu. ſerio cõcepta, & declarata vbi ſupra num. 151. videtur ei conuenire.

2 Pro parte vero negante facit primo, quod ſuſpendens verbo ſine ſcriptura, delinquit, & punitur ſuſpenſione. c. 1. de ſentent. excom. lib. 6. Secundo, quod magna cum prouidentia debet imponi, vt habetur in d. cap. 1. & per prohibitiones huiuſmodi, cum prohibens non vtitur verbo ſuſpenſionis, videri poteſt nolle ſuſpendere: & quod prohibitio de non communicando, vel non celebrando à confeſſario facta, non cenſetur ſuſpenſio, vt vbi ſupra dicitur, reddendo rationem cuiuſdam dicti gloſſę cap. is qui. de ſentent. excomm. lib. 6.

3 Pro concordia horum in præſentia occurrit dicendum, quod, ſi prælatus in ſcriptis faciat huiuſmodi prohibitionem, cenſetur ſuſpẽdere: quod probant argumenta pro parte affirmante adducta. prohibens autem verbo tantum præſumitur ſolam ſimplicem prohibitionem facere, argum. l. ſi procurator. ff. de conditio. indeb. cum ſuis concord. quatenus probant, in dubio neminem pęſumi facere actum eo modo, quo ſit delictum. At, qui prohibet celebrare ſine ſcriptura, facit actum, qui poteſt iudicari delictum, & non delictum: nam, ſi facit animo ſuſpendendi, delinquit, adeo quod ipſo iure incurrat ſuſpenſionem: ſi vero facit animo non ſuſpendendi, ſed ſimpliciter prohibendi, non videtur delinquere; ergo præſumendus eſt nolle ſuſpendere.

SVM

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſio ab officio generalior eſt, quam ſuſpenſio à diuinis.*

CONSILIVM LXIII.

AN ſuſpenſio à diuinis æquipolleat ſuſpenſioni ob officio?

1 Reſpondeo primo, de ſuſpenſione à diuinis agere textum cap. 1. de ſententia excommun. lib. 6. Secundo, quod Innocentius, gloſſa, & alij omnes ſenſerunt hanc difficultatem, quæ certe non eſt parua: & communiter videtur recepta opinio Innocentij in cap. final. de exceſſi. prælatorum. vt late refert Franchus in dict. ca. 1. §. caueat. num. 3. & ſequimur nos in Manual. Conf. cap. 27. num. 163. Tertio, quod omnibus his perpenſis, poteſt categorice huic quæſtioni reſponderi, quod ſuſpenſio ab officio eſt generalior, quam ſuſpenſio à diuinis; & conſequenter quod ſuſpenſus à diuinis, intereſſendo diuinis, non incurrit irregularitatẽ plus quam ſuſpenſus ab officio.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus à diuinis epiſcopus diuina exercere prohibetur ex officio ea miniſtrando, ſeu auctorizando, non vero audiendo. & vlt.*
2 *Suſpenſus à diuinis, ſicut prius poteſt confiteri, & communicare.*
3 *Suſpenſus à diuinis, ordinis actus exercendo, efficitur irregularis.*
4 *Suſpenſio à diuinis eſt cenſura eccleſiaſtica prohibens officij actus.*

CONSILIVM LXIV.

AN Epiſcopus ſuſpenſus à diuinis poſſit confiteri, & communicare corpori Domini, & audire miſſam?

1 Pro parte negatiua facit, quod ſuſpenſus à diuinis non poteſt diuina exercere, cap. 1. de re iud. lib. 6. & cap. 1. & cap. is cui. de ſentent. excommunicationis. eod. lib.

2 Sed pars affirmatiua eſt tenenda. Tum quia ſuſpenſus à diuinis ſolum prohibetur in officio ſuo agere ſicut prius, vel officium ſuum exercere ſicut prius, vt eſt text. in cap. 1. §. fin. de re iudic. lib. 6. & ibi gloſſ. expreſſa, quæ id notat. verb. ſicut prius. & confirmat per cap. ſi quis epiſcopus in concilio.

concilio.1 1.q.3.Tum quia tum demum ſuſpenſus à diuinis incurrit irregularitatem,quando exercet aliquem actum ordini ſuo ſpecialiter deputatum,& ſibi per ſuſpenſionem prohibitum,ſecundum Innocent.in cap. fin.de exceſſ.prælat.communiter receptum ibi,& in cap.1.§.fin.de re iud. lib.6.& in cap.1.§.fin.de ſentent.excommunicat.eod.lib. vbi late reſoluit

3 Phi.Franc. Tum quia ſuſpenſio,prout ſpecialiter capitur, ſicut in caſu propoſito pro cenſura eccleſiaſtica, definitur eſſe cenſura eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ eccleſiaſticę prohibetur exercitium ſui officij,vel beneficij eccleſiaſtici in totum, vel in partem, vt poſt alios tradimus nos in Manu.confeſſ.cap. 27. num. 151. & ita non prohibetur illi quidquam, quod poteſt vt laicus exercere.Cum ergo confiteri,communicare, & audire miſſam, ſaltem non auctoritatiue eam coram ſe iubendo celebrari, poſſit facere vt laicus,non cenſentur illa ipſi prohibita; & conſequenter faciendo illa non peccat, nec quidquam contra ſuſpenſionem à diuinis

4 facit.Tum denique quod ſuſpenſio à diuinis intelligitur ab eis ex officio exercendis,& non ab eis audiendis,nec ſuſcipiendis, nec aliter,quam ex officio exercendis per prædicta:quo ſoluitur argumentum pro parte negatiua formatum.Ex quibus infertur, quod prædictus Epiſcopus poteſt audire diuina officia, non ſolum extra ſuam diœceſim, ſed etiam intra eam, & etiam intra Eccleſiam cathedralem, vt alius dominus laicus poteſt ſimpliciter audire, quãuis non auctoritatiue eam faciendo celebrari,iuxta gloſſ.ſing.in clem.2.verb.celebrari. de priuilegijs.&c.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſio vt valida,vel inualida declaretur,quæ explicanda.*
2 *Sententia excommunicationis,vel ſuſpenſionis iniuſta, lata à iudice competente,valida eſt.*
3 *Suſpenſio ſine præcedente correctione lata,eſt valida, niſi procedatur per viam denunciationis.*
4 *Excommunicati,ſuſpenſi, vel interdicti, ante denunciationem non ſunt euitandi, & geſta per eos valida ſunt.*
5 *Appellatio,licet non ſuſpendat excommunicationem latam,ſuſpendit tamen declarationem.*

CONSILIVM LXV.

IN quodam ordine regulari eſt conſtitutio, vt, ſi Prælatus deliquerit, poſſit,correctione fraterna præuia,ſuſpendi; fuit ſuſpenſus Prælatus.

Quæ-

Quæritur primo, an huiuſmodi ſuſpenſio teneat.

Secundo, an acta per Prælatum ſic ſuſpenſum valeant.

1 AD QVAESTIONEM primam vix reſponderi poteſt, niſi declaretur, qui ſuſpendit, qua auctoritate fungebatur, & quomodo ſciebat defectus, ob quos ſuſpendit, an cognitione priuata, an publica, & an notorietate, vel infamia, vel denunciatione, & an procederet per uiam accuſationis, denunciationis, vel inquiſitionis: & qualis eſt tenor conſtitutionis, quæ iubet ſuſpendere Prælatum poſt correctionem, an habeat clauſulam irritantem.

2 Secundo, quod iure communi excommunicatio, & ſuſpenſio à iudice competente lata, etiamſi ſit iniuſta, regulariter valet, & eſt ſeruanda ſaltem in foro exteriori; niſi in quinq; , vel ſex caſibus, quos nos ſummatim referimus in Manu. confeſſ. cap. 27. num. 4. Et in propoſitione caſus præſentis non narratur aliquid, ob quod ſuſpenſio prædicta debeat iudicari ipſo iure nulla, quamuis eſſet iniuſta: & ita habet locum cap. primum 11. q. 3. quod iuncta gloſſ. probat cenſuram timendam eſſe, ac ſeruandam,

3 etiamſi ſit iniuſta, modo non ſit nulla, ſed valida: & nullo iure cauetur, quod cenſura lata à iudice ſit nulla ipſo iure propter omiſſam correctionem fraternam, niſi cum proceditur per viam denunciationis Euangelicæ, iux. cap. ſuper his. de accuſatio. &, vt prædictum eſt, non narratur in caſu, qualis eſſet iudex ſuſpendens, nec quali via procederet, neque quis defectus fuit factus in proceſſu, neque quales clauſulæ irritantes habeantur in conſtitutione ordinis, quæ hac de re diſponit.

4 AD SECVNDAM reſpondetur, quod non ſolum ſuſpenſus, ſed etiam excommunicatus, & interdictus poteſt exercere iuriſdictionē, quam habet publicam; & valent ea, quæ facit vt iudex, donec denuncietur, & declaretur excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus: & non poteſt nec debet euitari, donec fuerit declaratus, & denunciatus per extrauag. cuius initium eſt, ad euitanda, relatam à nobis plenius, quam ab alijs, dicto cap. 27. num. 35. per quam limitantur omnia iura antiqua, tam decreti, quam decretalium, Sexti, & Clem. & omnium extrauag. impreſſarū, & nou impreſſarum: adeo quod Illuſtriſſimum Prætorium Rotæ ita hoc ſeruat, quod numquam pronunciat acta, quæ fiunt per epiſcopos, & alios Prælatos, & iudices, eſſe inualida, & nulla, propterea quod fuerunt facta ab excommunicato etiam per Auditorem Rotę, ſi fuerint facta, ante quam per Rotam fuiſſet declaratus excommunicatus, vel ſuſpenſus, vt etiam Felin. qui fuit Auditor Rotæ, expreſſit in cap. ad probandum, de re iudica. num. 6. cuius verba aptiſſima huic negotio non transferimus hic ob feſtinantiam interrogantis, & quia videri poſſunt apud eum ibi. Cui addo id, quod propoſito plurimum ſeruit, quod licet excommunicatio, & alię cenſuræ latę ſine monitione valeant ipſo iure ſecundum receptio-

5 rem opinionem, & appellatio, & quæ ab eis fit, non ſuſpendat eas, nec

earum

earum effectum, licet deuoluat iurisdictionem ad superiorẽ, per ea, quæ habentur in cap. pastoralis. §. verum. de appellatio. & in cap. ad reprimendum. de off. ord. declaratio tamen, quod aliquis incurrit in illas, non potest fieri absque citatione eius, & antequam audiatur, vel contumax iudicetur: et, si fiat declaratio absque illa citatione, & auditione, est ipso iure nulla, & nullum impedimentum facit, quo minus facta per ligatum censuris valeant, per gloss. in cap. cupientes. §. quod si per. de electio. lib. 6. & multa, quæ ipsemet Felin. cumulat, & congerit in cap. Rodulphus. num. 9. de rescrip. &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas non tollitur per clausulam, Absoluentes te à censuris. &c.*
2 *Suspensio ex notorio concubinatu tollitur per pœnitentiam, sed non irregularitas.*
3 *Papa motu proprio conferens beneficium non dispensat.*

CONSILIVM LXVI.

DE eo, qui factus irregularis impetrauit à Papa beneficium.

Vnde quæsitum fuit primum, an per clausulam bullis inseri solitam, *teque à quibusuis, &c.* censeatur secum dispensatum super irregularitate.

Secundo, an per pœnitentiam illa tollatur.

Tertio, an per illa verba, *Animum suum mouentibus, &c.* videatur Papa dispensare.

1 AD PRIOREM quæstionem, scilicet, an collatio facta irregulari ob notoriam fornicationẽ, tollatur per illam clausulam solitã apponi in bullis, *Teque à quibusuis excommunicationibus*, respondetur quod non. Quia numquam videtur Papa absoluere ab irregularitate, vel facere facultatẽ absoluendi ab ea, nisi id exprimat, vt diximus in Manu. cap. 27. nu. 254.

2 AD SECVNDAM, quod licet suspensio, quæ incurritur per notorium cõcubinatum, ipso iure tollatur per pœnitentiã, vt nos diximus in Manu. cap. 27. num. 154. irregularitas tamen orta ex celebratione publici fornicarij non tollitur ipso iure per pœnitentiam, vt nos satis exprimimus in d. Manu. cap. 25. nu. 77. immo nec irregularitas nata ex publico concubinatu, vt habet gloss. Pragmatiæ sanctionis Gallicanæ tit. de concubinarijs. §. & nihil. verbo inhabiles. pro qua ibi bonus tex.

3 AD TERTIAM, quod non satis intelligo, quo modo illa clausula possit prodesse impetranti, si verbum *animum* referatur ad Papã, & minus

si

ſi referatur ad impetrantem: & quod certum eſt, Papam, etiam ſi motu proprio ſcribat, non inducere diſpenſationem circa ea, quę iure communi obſtant, vt poſt alios ſcribit Philippus Fran. in cap. ſi motu proprio. de pręben. lib. 6. num. 5. & ad recte iudicandum oporteret videre verba prouiſionis. Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non eſt clericus in minoribus, qui digitos pedum, exceptis pollicibus, in infirmitate amiſit.*

2 *Irregularem non facit defectus partis membri, niſi cauſet deformitatem, aut impediat vſum ordinis.*

CONSILIVM LXVII.

AN clericus minorum ordinum, qui per infirmitatem, & ægritudiné perdidit omnes digitos vtriuſque pedis, exceptis pollicibus, ſit irregularis, & poſſit ordinari maioribus?

1 Reſpondeo, quod non eſt irregularis, & poteſt aſcendere ad maiores ordines, & beneficium aſſecutum retinere. Tum per cap. qui partem, & cap. ſi quis à medicis, & cap. ſi quis in ægritudine. 55. diſt. quatenus probant, eum, qui partē alicuius membri perdidit per languorem, vel cui à medicis pro ægritudine ſecta eſt pars membri, immo & virilia, quæ cōſtituunt membrum, non eſſe irregularem. Tum per cap. 2. de corpo. vitiat. quatenus probat, vt ibi annotat Panor. ab omnibus receptus, quod

2 defectus partis membri non facit quem irregularem, niſi induceret magnam deformitatem, aut redderet impotentem ad vtendum ordinibus: & prædictus defectus nec inducit talem deformitatem, nec impotentiā, vt palam eſt. Tum per ea, quæ latius tradimus in Man. cap. 27. nu. 198. & ſequenti, adiunctis eis, quæ tradimus in eodem cap. nu. 206. probando efficaciter, quod digitus non eſt membrum, ſed pars membri. Salua meliori. &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem diſpenſabilem incurrit, qui archibuſium, vota non ſicut, ſuper ſcamno dimiſit, & mors eſt ſecuta.*

2 *Homicidium caſuale cauſa ad diſpenſandum.*

Irre-

2 *Irregularis diuinis horis, etiam canendo, intereſſe licite poteſt.*
3 *Suſpenſus ab officio ſeu irregularis fructus beneficij, ſeu præbendæ percipere poteſt.*

CONSILIVM LXVIII.

IOannes Menaut presbyter, & Patochus Eccleſiæ Sancti Iacobi loci de Natuga Vrgellen. diœceſis, ex eo, quod de anno 1583. Hugonoti ingreſſi fuerunt per montes Pyrenæos Comitatum Roſilionis, & Ceritaniæ Vrgellen. diœceſis in numero octingentorum, vel mille, occidendo, captiuando, eccleſias, ſeu templa diruendo, imagines Sanctorum abolendo, Sacramentum Euchariſtiæ eijciendo, multaque alia facinora perpetrando, coactus fuit ipſe, & alij ſacerdotes, cæterique homines arma deferre ad patriæ defenſionem; & inde euenit, quod quadam die, cum dictus Ioannes iret confeſſum, & domus illius per aliquod itineris ſpatium diſtaret, & ſegetes ante oſtium permagnæ adeſſent, & redeundo ſecum tormentum manuale, ſiue archibuſium attulit, & , cum domum peruenisſet, ſuper quodam ſcamno poſuit galito non flexo; & quidam puer, neſcitur quo ſpiritu ductus, fibulam rotæ tetigit. Vnde alius puer occiſus fuit, inſcio omnino, & nolente dicto oratore. Super quo ſententiam reportauit à ſuo ordinario; à quo, donec abſolutionem à Sede Apoſtolica obtineret, ab altaris miniſterio ſuſpenſus, & ad Eccleſiam Beatæ Mariæ Virginis Montis Serrati pedeſter proficiſci, ac ab officialatu Ceritaniæ per annum exulare, eleemoſynasque largiri, & patri pueri defuncti triginta aureos dare iuſſus fuit, vt in ſententia prædicti officialis continetur. Quæ omnia prædictus orator adimpleuit, & per biennium, & quatuor menſes ſuſpenſus ab altaris miniſterio extitit. Quibus præmiſſis, à D. V. R. quæritur.

Primum, vtrum orator ſit irregularis, & in quas pœnas incurrerit.

Secundum, caſu quo ſit irregularis, & in pœnas incurrerit, quibus rationibus orator poſſit facilius à Sanctiſſimo abſolutionem obtinere; et ſi ſuſpenſus ab altaris miniſterio, horis canonicis, & miſſæ canendę intereſſe poſſit.

Tertium, vtrum ſuſpenſus ab altaris miniſterio, nulla mentione de fructuum receptione facta in ſentẽtia à ſuo ordinario, poſſit fructus percipere ex præbenda.

Quartum, vtrum ſuſcipiens ſuſpenſus de licentia ſui ordinarij fructus præbendæ, indebite percipiat, præcipue cum aliud non habeat, vnde ſe alere poſsit.

1 AD PRIMAM quæſtionem videtur dicendum D. Conſulentem incurriſſe irregularitatem, eo quod ſecuta fuit mors hominis ex facto

eius illicito propter culpam, quam viderut incurriſſe ob negligentiam commiſſam in non flectendo rotã, quando depoſuit ſuper ſcamno bombardulam prædictã, per ea, quæ nos tradimus poſt alios in Manu. Conſ. cap. 27. num. 219. Sed non incurrit irregularitatem fluentem ex homicidio indiſpenſabili, de quo in eod. cap. nu. 239. ſed fluentem ex homicidio caſuali, de quo in eod. cap. nu. ſuper quo paſſim diſpenſatur.

2 AD SECVNDAM reſpondetur, quod ratio, quæ maxime mouere poteſt Sanctiſſimum D. N. ad diſpenſandum, eſt, quod præfata irregularitas orta ex homicidio valde caſuali, & ex opere, quod non videtur illicitum ex commiſſione delicti admiſſi in committendo, ſed in omittendo, quod eſt longe leuius, quam quod admittitur in cõmittendo, iuxta glo. ſolen. recep. in l. ſi mora. verb. facto. ff. ſoluto matr. non enim admiſit dolum, ſed culpam ſatis leuem, & quæ alicui iudici videri potuiſſet nõ ſufficere ad inducendam tantam irregularitatem, attenta neceſſitate, quæ tunc erat, vtendi armis; de quo non diſputo: quia ſententia tranſiuit in rem iudicatam. Altera ratio, quæ mouere poteſt ad diſpenſandum, eſt, quod D. Conſulens eſt Rector Eccleſiæ parochialis, & fuit valde obediens in adimplendo ſententiam ſatis duram.

3 AD TERTIAM reſpondetur, quod ſic: quia variæ, & diuerſæ ſunt ſuſpenſio ab altaris miniſterio, & ſuſpenſio à beneficio, vel fructibus beneficij, iuxta gloſſam ſolen. quæ magna eſt, clem. cupientes. de pœnis. quæ probat, non eſſe extendendam ſuſpenſionem ad diuerſa, qualia ſunt miniſterium altaris, & fructus beneficij: & à diuerſis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minotibus. præſertim ad ampliandam pœnam, cap. pœnç. de pœnit. diſt. 1.

AD QVARTAM reſpondetur, quod ſic, præſertim in caſu propoſito, in quo agitur de fructibus beneficij ante irregularitatem quæſiti, cuius nec titulum, nec adminiſtrationem fructuũ tollit irregularitas ſuperueniens, iuxta dictum Innoc. communiter recep. in cap. cum noſtros. de conceſſio. præbendę. Salua ſaniori ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus in aliena diœceſi ſine licentia corporalia benedicens, ſuſpenſus.*
2 *Epiſcopus bona fide in aliena diœceſi pontificalia exercens qualiter abſoluendus, & diſpenſandus.*

CONSILIVM LXIX.

QVidam Epiſcopus abhinc aliquibus annis in aliena diœceſi exiſtens pontificalia exercuit ſine licẽtia illius Epiſcopi, in cuius diœceſi morabatur: & hoc fuit conſecrando calicem, vel corporalia, fuit vnum, vel alterum, ſed non recordatur quale: id quod bona fide fecit, nec

nec habuit animum decretis Concil. Trid. aut sacrorum canonum contrauenire, nec considerauit, id sibi non licere : post id temporis missas celebrauit, & omnia alia munera episcopalia administrauit, nihil ad hoc respiciens, sicut nec antea à principio aduerterat. Quæritur nunc, an Episcopus prædictus fecerit contra cap. 5. sess. 6. Conc. Trident. & inciderit in pœnam in eo contentam, seu in alias pœnas à iure statutas; & si forte inciderit, quomodo se in hoc casu gerere debeat?

1 Ad hoc dico primo, videri prædictum Episcopum incurrisse suspensionem, quam prædictum cap. 5. Concil. Trident. inducit, & consequenter incidisse per vsum pontificalium postea subsequutum in irregularitatem. Secundo, data mihi facultate respondendi ad hunc casum à Sum-
2 mo Pœnitentiario, & à toto suo prætorio simul, & faciendi omnia, quæ Reuerendissimo Episcopo consulenti sunt necessaria; ego, potestate mihi in hoc facta, absoluerem prædictum Episcopum à prædicta suspensione, & dispensarem super irregularitate ob eam contracta, eam omnino abolendo, attento quod consecrationem prędictam non fecit in prædicti capit. 5. contemptum, nec intendens illud transgredi, immo credens bene facere; & quod humili, & deuota mente se prædictę Sedi Apostolicæ censuræ subijcit; imposita tamen pro incogitantia, & inaduertentia huiusmodi suspensione decem dierum ab exercitio pontificalium, non tamen presbyteralium; & quod inter illos coronam Virginis decies diceret, & decies largiretur eleemosynam, quæ sibi placuerit, & duobus alijs diebus non præceptis ante Natalem Domini ieiunaret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non est diaconus, solenniter puerum baptizans tamquam diaconus.*

2 *Diaconus, qui vt talis, præsente & annuente parocho, pro pace inter parentes firmanda, baptizauit, irregularis non est.*

CONSILIVM LXX.

BAptizauit diaconus infantem solenniter, parocho suo præsente, & annuente, & sibi tamquam diacono licere existimans, & pro vinculo pacis, & reconciliationis inter diaconi, & pueri parentes, & consanguineos; & postea ad presbyteratus ordinem ascendit bona fide, & in ordinibus ministrauit. Dubitatur, an sit irregularis. Nam pro affirmatiua facit conclusio communis, quod ministrans solenniter in ordine, quo quis non est insignitus, irregularitatem incurrit, vt post alios scribit Dominatio tua

in Man. cap. 27. num. 242. & in tractatu de oratione, cap. 6. nu. 42. affirmat ſolennem baptiſmum eſſe actum proprium presbyterij ratione conſecrationis: & de hoc eſt text. in cap. 1. de cleric. non ordin. miniſtr. Secundo, nam prędictus diaconus, exercendo actum presbyterij, nedum efficitur irregularis quo ad ſacerdotium obtinendum, ſed etiam ipſo iure ſuſpenſus eſt ab ordine diaconatus, vt probatur in cap. 2. eod. titulo iuncta maxime doctrina Abbat. antiqui ibidem aſſerentis hunc ad hoc, vt poſſit in ante ſuſceptis miniſtrare, egere miſericordia Epiſcopi, quam faciet Epiſcopus, vt inquit ibi textus, poſtquã ſteterit arbitrio Epiſcopi biennio, vel triennio ſuſpenſus, tunc ſic ſuſpenſus celebrans efficitur irregularis ex doctrina D. tuę in d. c. 27. nu. 163. & alibi ſæpe, adducendo c. primum de re iud. & de ſententia excommunic. in 6. ergo & iſte irregularis eſt. Tertio, ſi ſuſpenſus ab aliquo actu ordinis miniſtrans in eodem efficitur irregularis, vt ſupra dictum fuit, multo magis efficietur talis, ſi miniſtret in eodem, cum illo omnino careat. quo argumento poſt alios vtitur Abb. in d. cap. 2. de cleric. non ordin. miniſtr.

A d ſecundam, contra conſulentem facit, quod qui alieno negotio ſponte ſe ingerit, ſcire tenetur omnia, quæ ad illum actum exercendum legitime ſunt neceſſaria, ex D. Tho. 1. 2. q. 76. art. 2. in corpore; quę ſi ignoret, non excuſatur. Dominatio tua in ſuo Man. cap. 25. num. 47. argum. ca. innotuit, vbi gloſſ. verbo ignorantia. de elect. cum concor. Nec dictum prædicti ſacerdotis, vel prædicti Archipresbyteri aſſiſtentia præbet iuſtã excuſationem: nam tunc opinio doctoris excuſat conſulentem, quando conſultus reputatur doctus, Alex. l. iuris ingnorantia. C. qui admitti. qui num. 3. inquit poſt Angelum in l. Plagij. C. ad l. Flauiam de Plagijs. qui conſulit non peritum, excuſatur quidem à dolo, ſed non à temeritate: qualis non fuit dictus ſacerdos; Archipresbyter autem nihil dixit, ſed rogatus, vt hoc permitteret, permiſit: quia actio non videtur præbere ſufficiẽtem excuſationem, maxime in hac materia, quæ videtur potius referenda ad lucrum non faciendum, quam ad damnum euitandum; cum, vt Alex. vbi ſupra dixit in ſimili, hoc damnum non celebrandi habeat originem à lucro, ſcilicet à dono eccleſiæ, quę donauit, ſeu donat per ordines facultatem miniſtrandi.

Contrariam autem partem tenere non omnino improbabile videtur, ex hoc vno argumento: Nec irregularitas, nec ſuſpenſio ipſo iure eſt inducenda, niſi in caſibus in iure expreſſis. De primo eſt text. in ca. is qui. de ſententia excommunic. in 6. De ſecundo, cum ſit priuatio iuris, quod quis habet, ſeu impedimentum, eſt gloſſ. in cap. fin. gloſſ. penult. de iur. patron. Roma. conſil. 325. nu. 3. ſed ſic eſt, quod in caſu noſtro nullibi à iure hęc pœna imponitur; ergo nec imponenda eſt à nobis. Et ad contraria videtur poſſe reſponderi. Ad primum reſpondetur, quod procederet, ſi dictus conſulens ſolenniter tamquam ſacerdos baptizaſſet.

ad hoc

ad hoc enim, vt incurratur irregularitas, non ſufficit, vt quis ſolenniter baptizet, ſed oportet, vt faciat ſub nomine, ſeu ſub perſona presbyteri, fingens ſe, ſeu reputans ſe ſacerdotem. hoc mihi probat Abb. antiquus, qui in d. cap. 1. de cleric. non ordin. miniſt. inquit, Per totum iſtum titulum dicitur, quod non ordinatus celebrans vt ordinatus, deponitur. & gloſſ. text. in verbo, *baptizauit*, inquit, baptizauerit, ſupple, vt ſacerdos. ſed ſic eſt, quod dictus conſulens baptizauit quidem ſolenniter, ſed non baptizauit vt ſacerdos, ſed vt diaconus, ad cuius ordinem credebat ſpe-
1 ctare dictum actum exercere. Hoc idem mihi probat, & clarius Hoſtienſis ibidem, qui ſequendo prędictum doctorem inter cętera exemplificat dicendo, Vt, ſi diaconus vſurpet officium presbyteri, ac ſi talis eſſet, cũ non ſit. & paulo inferius exponendo verbum, *propter temeritatem*, inquit, Quin immo & falſitatem: nam gerit ſe pro milite, cum non ſit. Eadem etiã expoſitio deducitur ex Panormit. in dict. cap. 1. qui in petitione caſus loquitur de eo, qui, cum non eſſet ordinatus, miniſtrat, tamquam ſi eſſet ordinatus, & num. 1. inquit, quod tenetur pœna falſi, ſicut non habens dignitatem, qui ſimulat ſe eam habere, & vtitur illius inſignibus, ſubdens, Quod nota contra eos, qui ex remotis partibus venientes dicunt ſe eſſe doctores, cum non ſint. Et hoc etiam innuit Dominatio tua dicto cap. 17. num. 242. qui duo in hoc caſu requirit. Primum, vt exercuerit actũ ordinis. Secundo, vt exercuerit illum tamquam dicto ordine inſignitus. Sed ſic eſt, quod dictus conſulens exercuerit quidem actum ordinis ſacerdotalis, ſed tamen illum non exercuit vt ſacerdos, nec geſſit ſe pro ſacerdote, ſed exercuit illum vt diaconus, gerens ſe pro diacono; vnde non dicitur comprehenſus ſub dicta cenſura. Nec dicamus ſufficere dictũ diaconum baptizaſſe eo modo, & ſub illa ſolennitate, ſub qua baptizat presbyter, vt videtur poſſe colligi ex dictis aliquorum doctorum in dicto c. 1. Nam, cum verba ſint formaliter accipienda, & non materialiter, de hoc diacono non eſt verum dicere, quod baptizauerit ſub perſona, & nomine ſacerdotis, licet vſus fuerit eiſdem cęremonijs, quibus vti ſolent ſacerdotes: quod non ſufficit, vt etiam colligitur ex Lapo alleg. 28. an diſpenſet. Ad ſecundum reſpondeo, procedere, ſi miniſtraſſet tamquam ſacerdos, vt probat Abbas antiquus, qui, vt dixi, prædictam eius gloſſam applicat ad omnia contenta ſub dicto titulo. Item videtur poſſe dici, hunc non eſſe ſuſpenſum, ſed ſuſpendendum, vt videtur colligi ex Abb. Panor. & alijs ibi, qui dicunt, quod hic talis ſuſpenditur. Hoc etiam confirmatur ex textu, ibi, *triennio, vel biennio arbitrio Epiſcopi*. ergo non eſt talis, antequam Epiſcopus dictum tempus arbitretur, vel ſtatuat: item & verba textus in d. cap. 1. hoc innuunt, ibi, *abijciatur de Eccleſia*. & ſic innuit à iudice ſuſpendendum. Ad tertium: procederet, ſi miniſtraſſet tamquam talis, & fingens ſe talem, quod non fecit. Quod autem ad ignorantiam ſpectat, videtur admittenda. Nam dicta pœna irregularitatis, & ſuſpenſio-

nis non imponitur ſimpliciter dicta facienti, ſed eadem temerarie facienti, vt patet ex tex. in dicto cap. 1. ibi, *propter temeritatem*, quod verbum indicat illum, qui ſcienter, & ex propoſito, & ſine cauſa rationabili aliquid de prohibitis facit, Car. clem. 1. §. ſi quis. not. 1. de ſtatu Monach. qualis non videtur iſte, qui potuit credere veriſimiliter dicto ſacerdori in prædictis ad eius officium ſpectantibus, ac etiam ſuo prælato, à quo in ef
a fectu petijt nedum licentiam, ſed etiam conſilium; maxime cum hæc materia non videretur admodum difficilis ſcitu, quo caſu non videtur neceſſarium peritiores adhibere, ex notatis per Abb. in cap. propoſuiſti, de probation. num. 6. cum antecedent. & conſeq. Item hic ſumus potius in materia damni vitandi (ſcilicet, ne qui habet charitatem, perdat vſum) quam in materia lucri non faciendi, quo caſu ignorantia iuris excuſat, etiam quod peritiores non adhibuerit, gloſſ. in l. reg. verbo, raro. ff. de iur. & fact. ign. ſaltem vt euitet pœnam, ex Bart. l. quod verum. ff. depoſiti. Ad doctrinam Angeli, & Alex. reſpondeo hunc conſuluiſſe tales, de quibus probabiliter poterat credere, quod eſſent periti, ſaltem in pertinentibus ad dictum negotium: nec enim aliter quis ad curam animarum debuit ab Epiſcopo admitti, maxime conferendo Archipresbyteratum, niſi ſciret, quomodo, & per quos debeat conferri ſacramentum baptiſmi. Item doctrina prædicta Alex. & Ang. procedit, quando hæc excuſatio cedit in damnum aduerſarij, qui ſumptus, & damna non poſſet recuperare; in caſu autem noſtro facilius admittitur excuſatio, quæ in nullius damnum tendit. Ex quibus cupio hunc pauperem ſacerdotem non egere aliqua diſpenſatione, quam non poteſt obtinere, niſi in foro exteriori cum diſpendio temporis, & pecuniarum, quibus adeo caret, vt exercitio ordinum cogatur victum quærere. Requirimus modo Dominationis tuæ ſententiam.

PER EA, QVÆ SVBTILITER, & erudite ſupra citantur, videtur iudicandum, quod dictus diaconus vere quo ad forum Dei, & conſcientiæ non eſt irregularis, ſed quod in foro exteriori iudicaretur talis: quia præſumeretur baptizaſſe tamquam presbyter vſurpãdo officium presbyteri, vt nos in Man. cap. 27. num. 242. ſupra citato diximus de conſtituto in minoribus cantante epiſtolam cum manipulo, vbi non eſt conſuetudo id faciendi; qui tamen locus errore typographi eſt vitiatus, & debet ſic legi; Quin pridem reſpondi, quod quamuis clericus primæ tonſuræ, qui ſolenniter cantauit epiſtolam cum manipulo tamquam ſubdiaconus, vbi non erat conſuetudo cantandi eam cum illo, niſi ſubdiacono, ſit irregularis, in foro tamen animæ non eſt talis, ſi noluit id facere tamquam ſubdiaconus. Hæc ibi. Arbitror autem, quod ſi probarentur omnia, quæ narrantur in caſu de aſſiſtentia Archipresbyteri, & quod à quodam ſacerdote audiuit id ei licere, & quod tam bona de cauſa illuc adiuit, &c. & in foro exteriori iudicaretur mundus ab irregularitate: quo-

niam

niam conſtaret non feciſſe id illum dolo, neque cupiditate, neque contemptu, ſed bona fide; quæ cum non concurrant, non incurritur irregularitas, vt definit Panorm. in cap. paſtoralis. §. verum, de appell. & Dominicus in cap. ſolet, ſub fin. per. gloſſ. penult. eiuſdem, de ſententia excommunicationis, lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis ſine culpa factus exercere ea munera poteſt, quæ mutilatio non impedit.*

1 *Irregularis, miniſtrando, nouam non incurrit irregularitatem.*

2 *Irregularis eſt, ad ſacerdotium ante ætatem promotus, & ſicut interdictus inhabilis ad omnes actus ordinibus deputatos.*

CONSILIVM LXXI.

SAcerdos ante legitimam ętatem creatus, an licet non poſſit ſacrificare, alia tamen valeat exercere munera, quæ alius ſacerdos non irregularis poteſt?

1 Reſpondeo ſequentia. Primum, eum, qui factus eſt irregularis ſine culpa ſua, & quia abſciſſum ei eſt aliquod membrũ violenter ab alio ſine culpa ſua, poſſe gerere omnia munera, quorum exercitio non repugnat abſciſſio illa, per cap. 2. de cleric. ægrot. vbi Panorm. communiter receptus id adnotauit. Secundum, quod nullus irregularis, celebrando contra iura, incurrit nouam irregularitatem: quæ eſt doctrina Innoc. recep. in c. ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſtra. quem poſt alios etiam
2 nos ſequimur in Manual. Confeſſ. cap. 27. num. 194. Tertium, quod irregularis, de quo in caſu propoſito, ex culpa ſua eſt irregularis; & ideo nõ ſolum arcetur à miſſa facienda, ſed etiam ab omnibus illis actibus, qui ſunt ordinibus ſpecialiter deputati, à quibus etiam eſt alienus, ſicut interdictus, ſecundum theoricam Imol. in cap. fin. de exceſſ. prælat. Quartum, quod prædictus conſulens non poteſt abſque peccato dicere in officijs defunctorum illa verba, *Dominus vobiſcum*, neque dicere orationem, quam ſoli presbyteri in talibus officijs ſolent dicere tamquam ſacerdotes: quia illi actus peculiares ſunt presbyterorum. Salua, quæ iuſtior fuerit, ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus, & interdictus ministrans, duas incurrit irregularitates, quarum vna sine altera tolli potest.*

CONSILIVM LXXII.

AN qui est excommunicatus, & interdictus, celebrando, incurrat duas irregularitates?

1 Respondeo, duas irregularitates incurri, aut vnam ex duplici causa, arg. notatorum in cap. cum pro causa. de sentent. excommun. & cap. ex parte. de offic. ord. Tum quia qui contra duo, tria, vel quatuor præcepta vno actu peccat, totidem peccata committit, quot præcepta transgreditur, aut vnum peccatum cum tot circunstantijs necessario confitendis, quot præcepta est transgressus, vt diximus in Manua. Confess. prælu. 9. num. 20. Tum quia nulla ratio reddi potest, cur magis incurratur ex vna causa, quam alia; & non potest dici ex neutra incurri. & ita indigebit huiusmodi irregularis duplici dispensatione, aut vna ex duplici causa. Mihi autem iuri consonantius videtur, duplicem irregularitatem incurri, & alteram sine altera tolli posse; sed donec altera tollatur, sublatione alterius vti non posse, sicut de excommunicato dicitur duplici ex causa in d. cap. ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina excommunicare non valet, licet possit iurisdictionem ecclesiasticam habere.*

CONSILIVM LXXIII.

AN fœmina possit excommunicare?

1 Respondetur, Philippum Decium in reg. 1. de reg. iur. num. 41. dixisse, fœminam posse quidem habere iurisdictionem ecclesiasticam, iuxta cap. dilecta. de maiori. & obedient. & capit. dilectæ. de excess. prælato. non tamen posse excommunicare, argum. cap. noua. & eorum, quæ ibi annotantur à Panorm. & alijs. de pœnitent. & remission. idque ipsum videtur sensisse, licet non adeo expresse, Didacus Couarru. in cap. Alma mater

mater.in 1. parte.§. 11. de teſtam. quæ ſententia vera eſt, attento iure,& vſu communi: non tamen videtur nobis in præſentia ſatis tuta. Tũ quod fundamentum eorum eſt,quod poteſtas excõmunicandi pertinet ad claues eccleſiæ, quæ per presbyterium conferuntur. At omnis,qui habet iuriſdictionem eccleſiaſticam, etiam ſi non habeat claues, poteſt excõmunicare,vt colligitur ex S. Thom. in 4. lib. ſentent. diſt. 18. q. 2. artic. 2.quæſtiun.2.Tum quia etiam laicus ex priuilegio poteſt excõmunicare, iuxta gloſs. celeb. & recept. in cap. præter. 32. diſt. in verb. Ducibus. Tũ quia Sanct. Thomas vbi ſupra dicit, excommunicationem non pertinere directe ad claues. Quare in præſentia raptim,& tumultuarie hanc partem perpendenti videtur iure verius poſſe fœminam ex priuilegio Papæ excommunicare, ſicut & prædicare, vt & laicus, non tamen iure communi.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationem non incurrit, qui legendo ſchedulam, iratus, clericum,qui eam legere volebat,tangendo repulit.*

CONSILIVM LXXIV.

AN canonicus,qui ſubiratus ob quædam contenta in quadam ſchedula,quam legebat,concanonicum petentem,vt ſibi faceret copiam eam legendi, repulit à ſe, tangendo eum manu,qui non accepit illud in iniuriam,incidat in canonem ſi quis ſuadente?

1 Reſpondetur,quod non: quoniam nemo incurrit excommunicationem maiorem generaliter latam, niſi ob peccatum mortiferum, cap. nullus, & cap. nemo. 11. q. 3. & prædicta repulſio facta inter amicos concanonicos, & familiariter conuerſare ſolentes, non videtur culpa mortifera; quia in omni materia paruitas rei excuſat à culpa mortifera, per ea, quæ tradimus in Manua. confeſſ. prælud. 9. num. 12. poſt S. Thomam, & alios in multis locis: & magis excuſat inter amicos, & ſocios, & inter ſe conuerſare ſolentes, quam inter alios, argum. cap. quoniam. de vita, & honeſt. clerico.

SVMMARIVM.

1 *Cartilagine auris carens quomodo ſit irregularis.*

CON-

CONSILIVM LXXV.

QVæritur, an carens particula cartilaginis auris sit irregularis, ita ut ad celebrandum indigeat dispensatione.

1 Respondetur D. Consulentem posse iuste celebrare, per ea quę tradimus in nostro Manu. confess. cap. 27. num. 199. Nec obstat id, quod dicimus ibidem num. 223. de carente cartilagine: quia D. Consulens non caret tota, nec dimidiata, nec tota tertia parte, sed tantula, quę potest tegi, vel ita dissimulari, quod non inducat scandalum, utendo capillo coronæ demissiore, saltem in illa parte.

DE VERBORVM significatione.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio ab ingressu Ecclesiæ, interdictum, & suspensio diuersis respectibus appellatur.*
2 *Res eadem diuersis nominibus ex diuerso respectu appellatur.*
3 *Censuræ ecclesiasticæ in multis conueniunt, & in multis differunt.*
3 *Suspensio vt irregularitas dicitur. & 5.*
4 *Ordines duos sacros vna die suscipiens, vt suspensus, & irregularis dicitur.*
5 *Suspensi, seu interdicti in prohibitis actionibus vitandi sunt, si sint denunciati.*
6 *Prædicare possunt suspensi, & interdicti.*
6 *Suspensi, & interdicti simpliciter, non sunt prohibiti prædicare.*
6 *Missam audientes à suspenso vel interdicto denunciato peccant.*

CONSILIVM I.

AN casus, in quibus quis in iure suspenditur ab ingressu ecclesiæ, potius reducendi sint ad interdictum personale speciale, vt significat Manual. conf. cap. 27. nu 170. quam ad propriam suspensionem, ad quam tamen ess: reducendos significat cap. 27. num. 156. & seq.

Secundo, an is, qui eodem die duos sacros ordines suscipit, sit suspensus posteriori dicendus, vt habet cap. 25. num. 71. an potius censendus irregularis, vt habet cap. 27. num. 241.

Tertio

Tertio, cum teneamur vitar eſuſpenſum nominatim denunciatum, & pariter interdictum perſonaliter, dubium occurrit, in quibus tales ſint euitandi; & in particulari eſt quæſtio, an peccatum ſit intereſſe cõcioni illius, qui cum ſuſpenſus ſit à prædicando, cõcionatur, & ita an præciſe ex vi intereſſentiæ peccatum detur, quod ſcilicet talis ſuſpenſus non vitetur; & pariter an peccatum ſit audire ſacrũ eius, qui poſt quam perſonaliter interdictus ac nominatim denunciatus eſt, illud facit.

1 AD PRIMAM Antinomiam rñdetur primo, quod prohibitio ab ingreſſu eccleſiæ dicitur interdictum in cap. ſacro. de ſentent. excommu. ibi, *ingreſſum eccleſiæ per menſem vnum nouerit ſibi interdictum*, & in cap. 1. eodem tit. lib. 6. cap. ſi quis autem. appellatur ſuſpenſio ibi, *Per menſem vnum ab ingreſſu eccleſiæ, & diuinis officijs nouerit ſe ſuſpenſum.* & vtrobique. Secũdo, quod ex hoc infertur, eandem prohibitionem ab ingreſſu eccleſiæ poſſe appellari ſuſpenſionem, & interdictum, cum Summus Pontifex eam in vno loco appellet interdictum, & in alio ſuſpenſionem. cui conſequens eſt, eodem modo poſſe defendi noſtrum Manuale, quatenus in vno loco ſignificat prohibitionem ab ingreſſu Eccleſię appellari poſſe interdictum, & in altero appellat ſuſpenſionem, allegando in id textus ex
2 preſſos ſummi Pontificis. Tertio, ex his reſultare dubium notabile, ſcilicet, qua ratione poteſt defendi Papa, appellando in vno interdictum, & in altero ſuſpenſionem, vt eadem ratione defendi poſſit etiã Manuale. Ad quod reſpondetur, quod eadem res vno reſpectu proprie poteſt appellari vno modo, & alio reſpectu altero. exemplum eſt in l. ſi quando. C. de appellati. per quam ibi Bart. recep. ab omnibus dicit, poſſe appellari à Rege, quatenus eſt Dux, ad ſuperiorem, licet non quatenus eſt Rex; & quotidie appellatur ab Epiſcopo, quatenus eſt Epiſcopus, ad Archiepiſcopũ, & quatenus eſt delegatus Papæ, ad Papam; & ab vno & eodem iudice, quatenus eſt ordinarius eccleſiaſticus, appellatur ad Papam, & quatenus eſt iudex ſæcularis, appellatur ad Regem, cap. ſi duobus. §. denique. de appellatio. Et ita eadem cenſura poteſt vna ratione appellari ſuſpenſio, &
3 altera interdictum ſpeciale: eo quod omnes cenſuræ cõueniunt in multis, & differunt in multis, quæ ponuntur in prædicto Man. cap. 27. nu. 164. Ex quo ſequitur, quod nulla prohibitio ab ingreſſu eccleſiæ poteſt appellari ſuſpenſio, ſi ob culpam alienam fiat, interdictum autem ſic, ſiue fiat ob culpam propriam, ſiue alienam.

AD ALTERAM Antinomiam, quæ videtur eſſe in eodem Manu. cap. 25. num. 71. vbi aſſumens duos ordines ſacros eodem die appellatur irregularis, & in cap. 27. num. 241. appellatur ſuſpenſus.

Reſpondetur primo, quod ibi nulla eſt Antinomia. Tum quia in d. ca. 25. nu. 71. non negatur, quod non ſit irregularis, ſed ſolum dicitur, quod eſt ſuſpenſus: quod eſt verum intelligendo de ſuſpẽſione generaliter ſumpta, vt accipitur in cap. literas, & cap. dilectus de tempo. ord. ibi allegatis:

& fre-

& frequenter ſic in iure canonico accipitur: quia verbum *irregularitas* non eſt antiquum latinum, vt dicitur in d.Manu.cap.27. nu. 191.& ideo raro inuenitur in antiquis canonibus, vſque ad Innocentium III. in cap. niſi. de renunciatio.Propterea, licet contextus aliquis dicat aliquem eſſe ſuſpenſum,non eſt intelligendus de ſuſpenſione ſtricte dicta, ſed de generaliter accepta,vt in d.cap.literas.& in d.cap. dilectus. ſi aliunde apparet quod eſt irregularis.& ſatis apparet ex eodem loco Manualis, quod eſt
4 irregularis:quia ibidem dicitur plus peccare eum,qui capit duos ordines ſacros eodem die,quam qui aſſumit quatuor minores, & vnum ſacrum; & quod is ſit irregularis,dicitur in d.Man.cap.27.num.241. Tum quia ideo Manuale appellat ſuſpenſum,quia ſic appellauit eum Papa in prædictis capp. & non ſine cauſa: quia irregularitas nata ex ſuſceptione duplicis ordinis eodem die aſſumpti eſt duplex. Altera, quę accipitur contra excommunicationem latam ne furtim acciperetur: & altera ex eo, quod accipitur furtim tantum,quæ eſt longe minor priore, vt colligitur ex tribus capp.& ſuis gloſſis,& Panorm.in d.cap.literas.Et ita potuit Papa vti verbo ſuſpenſionis ad ſignificandum, debiliorem eſſe irregularitatem, quæ oritur ex ſola furtim acceptione, de qua loquebatur, quam irregularitatē, quæ naſcitur ex furtim aſſumptione, & contra excōmunicationem ſimul: & affectata breuitas effecit, vt in re rariſſime contingente non ſe magis extenderet.

5 AD TERTIAM quęſtionem reſpondetur primo,quod interdicti & ſuſpenſi ſunt vitandi in illis actionibus,à quibus eis interdicitur, vel à quibus ſuſpenduntur,& non in alijs: quia pœnæ non debent extendi extra caſus proprios, cap. pœnę de pœnitent. diſtin. 1. & reg. odia.de reg. iuris lib.6.Secundo,quod nō ſunt vitandi, niſi fuerint nominatim denunciati pro interdictis,& ſuſpenſis ab illis actionibus eis interdictis, vel ab eis ſuſpenſis,ſed ſic ſi ſunt denunciati, vt habet extrauagans ad euitanda. relata à nobis poſt alios in noſtro Manu.cap.29.num.35. Tertio, quod
6 interdicti,& ſuſpenſi ſimpliciter non ſunt prohibiti prædicare,vt nos tradidimus in d.Manu.cap.27.num.176.& ſeq.ſaltem ſi expreſſe non interdicantur, vel ſuſpendantur ab officio prędicandi: & ideo poſſunt audiri prædicantes; quia prędicatio non eſt de numero officiorum diuinorum,quæ interdicuntur interdicto perſonali,vel ſuſpenſo ab officio diuino,vt nos tradimus in d.cap.27. num.176. & ſeq. Quarto quod, quæ dicantur officia diuina,à quibus interdicti ſimpliciter debent abſtinere, & quæ illa,à quibus ſuſpenſus à diuinis debet abſtinere, declaratur in prædicto Manu.cap.27.num.172. & num.151. per eorum definitiones. Quinto quod non poteſt quis audire miſſam interdicti denunciati pluſquam denunciati,& ſuſpenſi à miſſando,vel diuinis officijs excommunicati, per prædictam extrauag.ad euitanda.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Præceptum Papæ in dubio, vt verba ſonant, interpretandum.*
2 *Fortunam pinguiorem ſortitur, qui deducto ne egeat, ſoluere poteſt.*
2 *Fortunam ad pinguiorem veniſſe, & poſſe ſoluere, deducto ne egeat, paria.*
3 *Sustentatio honeſta ex perſonæ qualitate conſideranda.*

CONSILIVM II.

PApa ſub pœna ſuſpenſionis præcepit quibuſdam fratribus, vt cum peruenirent ad pinguioꝝ fortunam, tenerentur dimidium redituũ, ſiue fructuum conuertere in ędificationem, vel immobilium emptionem.

Quæritur, ad quid obligentur.

Secundo, quando ipſi fratres iudicandi ſint peruenisse ad pinguiorem fortunam.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM reſpondeo, quod cenſura ſiue præceptum illud Papę ponit prædictis fratribus obligationem illam, quam verba ſonant, nempe, quod cum venerint ad pinguiorem fortunam, dimidium fructuum impendant ædificationi, vel immobilium emptioni: quia in dubio non eſt recedendum à verbis diſpoſitionis, l. non aliter. ff. de leg. 3. cap. tua. de ſponſal.

AD POSTERIOREM quęſtionem reſpondeo, tunc prędictos fratres iudicandos eſſe pęrueniſſe ad pinguiorem fortunam, quando peruenient ad eum ſtatum, in quo poterunt ſe honeſte ſuſtentare de bonis
2 ſuis: quia debitorem peruenire ad pinguiorem fortunam idem eſt, quod peruenire ad ſtatum, in quo, deducto eo quo indiget ad ſe decenter ſuſtentandum, poteſt ſoluere, vt colligitur ex l. inter eos, & l. miles. ff. de re iudic. in l. diuus, & l. in condemnatione. ff. de reg. iur. §. ſed et ſi quis. Inſtit. de act. vbi Iaſon bis, vel ter æquiparat, venire quẽ ad pingiorem fortunã, & poſſe ſoluere, deducto ne egeat. Tunc autem dicitur quis habere tantum, vt poſſit ſoluere deducto ne egeat, quando habet tantum, quod poſſit ſoluere, retento eo, quod ſufficiat ei ad commode, & honeſte viuendũ, vt dicit gloſſ. memorabilis in d.l. in condemnatione, quam ſequitur Phi-
3 lippus Decius in d.l. diuus. num. 7. Honeſta vero & commoda ſuſtentatio debet conſiderari ſecundum qualitatem perſonæ, ſecundum Bal. in l. 2. in princ. quod met. cauſ. & tradit Alexander in l. ſi maritus in fin. ff. ſol. mat. Porro non ſunt hęc intelligenda, vt quidam dicebat, vt qui peruenit ad pinguiorem fortunam, debeat ſoluere debitum de omnibus, quæ habet

bet, sed tantum de his, quæ supersunt ei, retenta sibi commoda, & honesta sustentatione, vt ex prædictis ll. & eis adnotat. facile colligas. &c.

SVMMARIVM.

1 *Insigne dicitur, quod præ alijs sui ordinis aliquid habet præcipuum.*
2 *Locus insignis dicitur, qui in ordine locorum quiddam habet præcipuum.*
3 *Locus insignis etiam dicitur locus non mutatus.*
4 *Locus insignis dicitur, quando vulgo pro tali habetur.*

CONSILIVM III

VTrum Fonseca diœcesis Toletanæ possit appellari locus insignis, ad hoc, vt non vitietur dispensatio matrimonialis, in qua sic appellata fuit.

1 Respondeo, quod sic. Tum quia insigne dicitur id, quod præ alijs sui ordinis habet aliquid præcipuum, iux. illud Virg. 4. Aeneid. *Ostroque insignis & auro stat sonipes*, & alia multa, quæ in hoc citant eruditi latini. & Fonseca, licet non sit locus cinctus muris, habet tamen 800. municipes, quod est quiddam præcipuum in ordine locorum Hispaniæ nõ muratorũ siue muris non cinctorum. Tum quia habet iurisdictionem magnam,
2 etiam mero & mixto imperio insignitam. Tum quia non requiritur, quod sit muris cinctus, vel muratus locus, ad hoc, vt dicatur insignis, vt probatur in c. statutum, ad iuncta gloss. in verbo ciuitas. de rescrip. lib. 6. Nam textus habet, delegatum Sed. Aposto. posse cognoscere de causa sibi delegata in ciuitate, vel loco insigni: & gloss. recepta intelligit per ciui-
3 tatem locum muris cinctum, & consequenter probat, locum insignem posse esse etiam non muratum, & muris cinctum. Tum quia is, cui committebatur potestas dispensandi, accepit informationem de contentis in commissione; & consequenter de loco illo, an esset insignis; & testes, qui, vt par est credere, fuerunt Hispani, & potuerunt testari verbis Hispanis, dicendo, *que era lugar signalado*: quod Hispanis significat idem, quod Latinis verbum insignis, vt palam est. Tum denique, quod, vt ait Ioan.
4 Monach. in d. cap. statutum. in prin. locus insignis dicitur, qui vulgo habetur pro tali, argum. l. Labeo. ff. de supel. leg. & C. ex literis. de sponsalib. & constat prefatum locum de Fonseca haberi à vulgo pro signalado, & consequenter pro insigni, cum idem significent insignis, & signalado. &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Concilium Prouinciale qui congregare possit.*
2 *Concilium Prouinciale quando congregari possit.*
3 *Concilium Prouinciale est conuentus Episcoporum coactus ab habente potestatem congregandi, uocatis vocandis.*

CONSILIVM IIII.

AN conuentus, vel congregatio Episcoporum Prouinciæ, facta per visitatorum auctoritatem, dicatur Concilium prouinciale?

Respondeo primo, quod ad soluendam clare hanc quęstionem expediebat declarare, cuius est, vel à quo missus visitator præfatus: & an esset missus ad casum particularem, vel aliquos casus particulares tractandos cum episcopis, an vt faceret Concilium Prouinciale cum eis.

1 Secundo, quod Concilium Prouinciale congregari potest à Papa, & Patriarcha, qui superior esset Archiepiscopi totius Prouinciæ, vel ab ipsomet Archiepiscopo, & Metropolitano, vt docet Card. in clemen. prima. §. quod & interdictis, de sentent. excomm. & est tex. Isido. in can. reg. §. porro. 3. distin.

2 Tertio, quod si visitator non est missus ab aliquo prædictorum trium, conuentus Episcoporum coadunatus ab illo visitatore non est Concilium prouinciale: neque si ab eis, vel aliquo illorum sit missus absque speciali facultate congregandi Concilium Prouinciale: neque si est tantum missus ad aliquem, vel aliquos actus particulares: quia, vt aliquis conuentus Episcoporum sit Concilium prouinciale, oportet, ut congregetur ab eo, qui habet auctoritatem congregandi illud, argumento ca. quoniam quidem, & cap. placuit. 18. dist. Quamuis Concilium Prouinciale congregari possit ad aliquas particulares causas in congregatione ipsius expressas, ex mente Innoc. in cap. graue. num. 7. de præben.

3 Quarto, quod conuentus Episcoporum prouinciæ coactus à uisitatore, uocatis uocandis de iure, uel consuetudine habente potestatem cogendi Concilium prouinciale ad celebrandum Concilium, edit Concilium Prouinciale: quia omnia, quę sunt necessaria ad substantiam Concilij Prouincialis, habebat in numero uocandorum, porro etiam ipsummet Metropolitanum, qui per se, uel per alium debet interesse ipsi Concilio per iura præcitata, etiãsi uisitator esset deputatus à Papa, esto quod uisitator primũ locum teneret propter repræsentationem Papæ: quia in dubio Papa nemi ni præ

ni præiudicat, cap. ſuper eo. de officio deleg. l. 2. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco pub.

SVMMARIVM.

1 *Verbum, non ſuffragetur, poſitum in Concil. Trid. cap. 12. ſeſſ. 24. cum ſit negatiuum, & deſtruat quidquid poſt ſe inuenit, recipit exceptionem.*
2 *Beneficiatus, fidem profiteri recuſans, an præſumatur hæreticus, & vt talis p riuandus.*
2 *Concil. non præſumit hæreticos profeſſionem fidei non emittentes, ſed punit pœna debita inobedientiæ.*
3 *Pœnæ ſunt reſtringendæ, & legum correctio vitanda.*
3 *Verbum, non ſuffragetur, ſi extendatur ad titulum, corrigitur regula de trien. poſeſſ. & num. 4.*
4 *Verbum, non ſuffragetur, intelligendum de adiutorio, quod dat poſſeſſio ad quærendos, vel non perdendos fructus, & non quo ad titulum.*
5 *Pœnæ canonum, præſertim Conciliorum, ſolent eſſe moderatæ, ita quod non excedant pœnam delicti.*

CONSILIVM V.

AN illa verba in capite 12. ſeſſio. 24. Concilij Triden. *Nec illis poſſeſſio ſufragetur*, excludant prouiſum, etiam quo ad titulum, ita quod neque quo ad fructuum perceptionem, neque quo ad proprietatem ſuffragetur.

1 Pro parte affirmante facit, quod negatio totum, quod poſt ſe inuenit, deſtruit, & contrarium eius ponit, vt ait gloſſ. ſing. & recepta in cap. cum dilectus. de conſuetud. ad quod facit illud Dialecticorum, Nullus eſt aptior modus contradicendi, quam præponendo negatiuam. at clauſulæ prædictæ præponitur negatiua verbo ſuffragetur, ergo tollit omne ſuffragium, & conſequenter tam illud, quod eſt datum ad legitimandum, ſiue canonizandum titulum, quam ad quærendos fructus.

2 Secundo, quod hæreticus perdit omnia iura ſibi competentia, cap. cum ſecundum leges, cum ſimilib. de hæretic. lib. 6. At qui prouiſus de beneficio reſpuit profiteri fidem, videtur hæreticus: ergo perdit omnia iura, & conſequenter ipſammet poſſeſſionem, iuxta gloſſam ſingul. in cap. quo iure. 8. diſtinct. & ita ad nihilum poteſt illa ſibi prodeſſe.

3 Pro parte autem negante facit primo, quod pœnæ ſunt reſtringen-

gen-

gendæ, cap. pœnæ. de pœnitentia, distinct. 1. cum similib. Secundo, quod correctio iurium vitanda est, cap. cum expediat. de electio. lib. 6. & l. 1. C. de inofficio. testam. At intelligendo prædicta verba de suffragio quo ad titulum, corrigitur lex illa vtilissima de triennali possess. & intelligendo de suffragio quo ad fructus, conciliantur cum illa; ergo sunt intelligenda quo ad fructus tantum. Tertio, quod intelligentia dictorum ex causis est sumenda dicendi, cap. intelligentia. de verborum signifi. & verba secundum materiam subiectam sunt intelligenda; etiam impropriando ea, l. si vna. ff. locati. at materia, in qua proferuntur prædicta verba, est materia acquisitionis, vel amissionis fructuum beneficij, & non tituli eius; ergo intelligenda sunt de suffragio, & adiutorio, quod dat pos-
4 sessio ad quærendum, vel ad non perdendum fructus, & non quod conuenit ad quærendum, vel non perdendum titulum. Quarto, quod pœna priuationis alicuius iuris non est dicenda cuipiam imposita, nisi eam lex expresse ponat, iuxta gloss. solen. & recep. quæ vltima est, cap. vltim. de iure patron. At prouisus, simul ac possessionem cum titulo colorato accepit, quæsiuit ius fruendi fructu prædictæ regulę de trien. ergo non debet censeri priuatus illo, nisi per legem, quæ id exprimat, vel nisi aliter non posset esse fructuosa. at prædicta verba prędicti canonis possunt esse valde fructuosa, intelligendo ea quo ad perditionem fructuum tan-
5 tum; ergo quo ad eam tantum sunt intelligenda. Quinto, quod pœnæ canonum, prędictorū œcumenicorum, solent esse temperatæ, & moderatæ, ita quod non excedant mēsuram delicti, iuxta illud Deutero. 16. iuxta mensuram delicti sit & plagarum modus. cap. non offeramus. 4. q. 1. At culpa non faciendi prædictam professionem vtplurimum prouenit ex ignorantia, inaduertētia, & negligentia, & est quædā omissio facile supplebilis; ergo pro ea nō est imponenda eā omittenti pęna perditionis beneficij, vel iuris, quo illud sibi defendere potest: immo satis superq; fuit priuare eum iure quęrēdi fructus. & ita credendum est, sacrum Concilū voluisse quidem illū priuare iure fructuum, non autē iure tangente titulū.

Non obstant oppositā: ad prius. n. respondetur, quod tum demum negatiua vniuersalis est vniuersaliter intelligenda, quando nulla lege speciali, vel efficaci ratione esset limitanda in aliqua specie: nulla enim est regula tam generalis, quæ aliquam non patiatur exceptionem, præter illam, quę ponitur, cap. licet. de regul. at plurimę sunt regulę vtriusque iuris vniuersaliter, & negatiue conceptæ, per verba *nullus, nemo, non præstat, nihil*, & id genus alia, quæ tamen multas habent limitationes. & ita regula illa negatiua, quæ tacite colligitur ex prędictis verbis, scilicet, *non suffragetur possessio prouiso, qui intra duos menses non fecerit professionem fidei*, iure limitatur, vt solum procedat quo ad suffragium acquirendorum fructuum, & non quo ad id, quod pertinet ad titulum, de quo per dict. regulam de triennali statuitur contrarium.

Ad poſterius reſpondetur,concedendo,hæreticum priuari omnibus iu ribus ipſo iure,negando tamen, quod ex eo ſolo, quod prouiſus omittat profiteri fidem intra duos menſes, preſumatur hæreticus, nec ſuſpectus de hæreſi,& quod Concilium non intendebat ponere pœnam debitam hæreſi,ſed debitam inobedientiæ:ſi enim id intendiſſet, appoſuiſſet pœnam priuationis beneficij,vt palam eſt.

SVMMARIVM.

1 *Concubinarij non ſolum tertia parte fructuum, ſed etiam diſtributionum per c.14.ſeſſ.24.priuantur.*

CONSILIVM VI.

AN ſub illis verbis Decreti cap.14.ibi, *fructuum,obuentionum,ac prouentuum,&c.* comprehendantur diſtributiones quotidianæ?

1 Reſpondetur, quod pro parte negante facit primo, quod appellatione fructuũ non veniunt diſtributiones quotidianæ quo ad augendum vel minuendum valorem, ſecund.oldram cons. 118. Ioan. And. in rub. de conceſſione præben. Secundo, quod diſtributiones ſolis intereſſentibus debentur, fructus autem etiam alijs præſentibus,& interdum abſentibus, cap.1.de cleri.non reſidentib.lib.6.

Pro parte vero affirmante facit cap.vlt. de reſcrip.lib.6. quatenus Papa frequenter concedit fructus beneficij, excipiendo expreſſe diſtributiones quotidianas; & certum eſt, exceptionem fieri de regula,cap.quoniam frequenter.vt lite non conteſta.cum additis ei à Felino.Ad idem facit cap. finale. §.in illis vero.de conceſſio. præben. lib.6. quatenus habet reuocationem expectatiuarum cœmprehendere canonicos expectantes præbendas, licet iam coperint accipere diſtributiones quotidianas. Et quia ſuper hoc multa ſcribunt Felinus,& alij ab eo citati in cap.ad aures. nu.54. ſufficiat hæc inſinuaſſe.

BENE-

BENEVOLE LECTOR,

Dum præcedentia conſilia, ſiue reſponſa imprimerentur, nonnulla alia ad manus noſtras peruenerunt, quæ per modum appendicis ſub ſuis tamen titulis collocata, ad confeſſariorum commoditatem, edere decreuimus.

LIB. I.

DE CONSTIT.

SVMMARIVM.

1 *Extrauagantis Pij V. de electione ſuperiorum Minorum pœna.*
1 *Lex puniens procurantem fauorem an includat impetrantem, ad id literas, ſi eis non ſit vſus.*
2 *Lex non ligat vltra finem à legiſlatore intentum.*
3 *Legis verba cum effectu ſunt intelligenda.*
4 *Lex valde pœnalis valde reſtringenda eſt. num. 9.*
5 *Lex non includit, quem eius ratio, & cauſa finalis non includit.*
6 *Subornare eſt clam ornare, & inſtruere.*
6 *Lex generaliter loquens per ſpecialem limitatur.*
7 *Subornatio, ſicut confidentia, duplex, bona, & mala; hæc vetatur, illa non.*
8 *Subornatio eſt ſuaſio qua ſuadetur falſum, vel verum.*
9 *Eligantur vt digniores ad publica officia, rei eſt publicæ.*
10 *Concupiſcentia rei alienæ inordinata, & non ordinata prohibita.*

CONSILIVM VII.

EXtrauagans Pij V. de electione ſuperiorum ordinis Minorum ſic habet; *Qui autem ad officium obtinendum, quorumuis fauorem extra religionem procurauerit, vltra pœnas excommunicationis, & ſuſpenſionis, per menſem carceri mancipetur.* Quidam frater Minor impetrauit literas cuiuſdam domini ad quoſdam electores, vt ei fauerent; & poſtea ductus pœnitentia non eſt vſus literis. Quæritur, an inciderit in prædictas cenſuras?

1 Pro parte affirmante, ſcilicet incurriſſe prædictum D. conſulentem cenſuras prædictas, facit, quod verba prædictæ extrauag. videntur eum includere, & quod non videtur obſtare reſolutio, quam poſuimus in ca. ſi quis non dicam. de pœniten. diſt. 1. ſcilicet, quod lex puniens facientem aliquid non includat conantem facere illud: quia lex hæc nõ punit vtentem fauore, nec ſubornantem, ſed procurantem fauorẽ; & negari non poteſt prædictum D. conſulentem procuraſſe fauorem.

2 Sed contrarium videtur verius. Tum quia legiſlator non intendit ligare per ſuam legem aliquem vltra finem, quem intendit: quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, l. in agris. ff. de acquirend. rerum domin. & cap. fin. de præb. At intentio, & finis, in quem Pius V. prædictam legem tulit, fuit, ne electores, & prouiſores officiorum corrumperentur, & propter fauores indignus digno, vel minus dignus digniori præferretur. At finis hic, ſeu cauſa finalis, ob quam lata fuit prædicta lex, ceſſat penitus in noſtro caſu. ergo lex quo ad illum ceſſabit, cum ceſſante cauſa ceſſet effectus, l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patronat. Tum quia, vt habetur in cap. Marchion. 1. q. 1. euangelium non eſt in verbis ſcripturarum, ſed in ſenſu, non in ſuperficie, ſed in medulla, non in ſermonum folijs, ſed in radice rationis. & cap. penult. de reg. iur. lib. 6. habet, certum eſſe illum committere in legem, qui verba eius amplexus, contra illius nititur voluntatem. At voluntas, vt ibi capitur, ſignificat actum voluntatis, & non potentiam volendi; & ſic accepta eſt finis, vt declarat S. Thomas 1. 2. q. 8. art. 2. in corp. q. ergo verba legis ſecundum
3 finem illius ſunt interpretanda, & temperanda. Tum quia verba cum effectu ſunt intelligenda, l. 1. §. hæc verba. ff. quod quiſque iuris. qui tranſfertur in cap. hæc verba, de pœnit. diſt. 1. & ita verba, *procurauerit fauorem*, intelligenda videntur de procurante fauorem cum effectu: quod nõ fecit prædictus D. conſulens, qui non fuit vſus literis in ſui fauorem obtentis. Tum quia videtur eſſe caſus de hoc in d. §. hæc verba. ibi, *Qui voluit ſtatuere, & ſtatuit, ſed ſtatutum non habuit effectum, non incidit in pœnam edicti*. Ergo nec D. conſulens volens ſibi fauere, & impetrans literas, quę ſibi fauerent, ſi nullum effectum illæ habuerunt, non incidit in pœnam legis; quia pœna legis humanæ poſita contra facientem aliquid, non habet locum, niſi perficiatur illud, vt irrefragabiliter probat cap. cum in
4 cunctis. §. fin. de elect. adiuncto cap. perpetuo. eod. tit. lib. 6. Tum quia prædicta lex eſt valde pœnalis, & ideo valde reſtringenda, cap. pœnæ, cum ſibi concordan. de pœnit. diſt. 1. At de ſtricta ſignificatione non dicitur quis fauiſſe, nec fauorem dediſſe, eo ſolo quod voluerit fauere, neque eo quod procurauerit, vt alius faueret, ſi ille non fauit, nec fauet; ſicut non dicitur percutere clericum, qui procurauit, vt alius percuteret, ſi ille non percuſſit, iuxta gloſſ. & ea, quæ ei adiecimus in cap. ſi quis tam maſculum. de pœnitent. diſt. 1. Tum quia promittens inuenire latronem, nõ

ſatisfa-

fatisfacit, nisi eum inuentum capiat, l. si Barsatoram. C. de fideiuss. per quam Bart. in l. 1. ff. de acquirend. poss. ait, quod stante statuto, vt inuentus cum armis puniatur certa pœna, non punitur, si non fuerit captus: quia mens coniecta, siue coniecturata, & præsumpta statuti est, vt inuentio habeat effectum. & ita coniecturata, & præsumpta mens Pij V. videtur solum comprehendere illum, qui fauore vsus est, qualis non fuit dominus consulens.

5 Non obstat oppositum; quia respondetur primo negando, quod verba prædictæ extrauag. includant consulentem; quia licet procurasset literas, non tamen procurauit fauorem: quia literæ non fuerunt factæ fauori. Secundo, quod etiam si verba legis includerent eum, mens tamen, & ratio, & causa finalis legis non includit eum, & consequenter nec ipsa lex per supradicta. Tum quia negari potest D. consulentem procurasse fauorem: quia licet procurasset literas, non tamen tales, quæ fuerint ei fauor, quia non fauerunt. Tum quia intentio legislatoris non fuit imponere pœnam solum roganti aliquem, vt fauerer, nisi rogatus fauorem daret: & qui dat illum per literas, vult quidem fauere, sed non fauet, donec literæ peruenerint ad eum, ad quem dantur. Tum denique quod cessante causa finali, cessat effectus, cap. cum cessante. de appella. & l. adigere. §. quamuis. de iure patr. At finis principalis huius legis est, ne iudicium electoris corrumpatur per preces alterius: & hæc causa cessat in precibus, quæ non perueniunt ad eum, qui desideratur vt maneat incorruptus, vt palam est. Per quæ puto prædictum D. consulentem non incidisse in vllas pœnas prædictæ extrauag. præsertim quo ad forum conscientiæ.

6 An vetita subornatione per dictam extrauag. vetetur instructio vera, & iusta, & vtilis rei, quam prætendit prædictus Pius V. Et pro parte affirmante facit, quod subornare est clam orare, & instruere; & ita comprendere videtur bonum, & malum ornatum, & instructionem; & ita, qui vetat subornationem, videtur vetare tam bonam, quam malam: quia lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, l. de pretio. ff. de public. in rem acti. & cap. solite. de maiori. & obedien.

7 Sed contrarium videtur tenendum. Tum quia, sicut in Manua. Conſ. cap. 23. num. 109. diximus, quod duplex est confidentia, bona, & mala, & quod extrauag. Pij V. puniens confidentiam debet intelligi de mala, & illicita tantum, & non de bona, & virtuosa: ita subornatio est duplex, licita, & illicita, vt mox dicemus. ergo hæc extrauag. puniens subornationē in genere, debet intelligi de mala, & non de bona: quia de similibus idem est iudicium, l. illud. ff. ad l. Aquil. & cap. dudum. 2. de electio. & non potest negari has leges in hoc esse similes, cum vtraque sit prohibitiua, & pœnalis, & vtraque puniat aliquid in genere, illa quidem confidentiam, hæc subornationem, quæ sunt duo genera continentia sub se duas species, malam, & bonam. De confidentia quidem vbi supra probatur, de

8 ſubornatione autem ſic probari poteſt, quod ſubornatio eſt ſuaſio, qua ſuadetur verum, vel falſum in bonum, vel malum finem, vt colligitur ex Card. in clem. 2. de teſtib. not. 2. & ex propria ſignificatione verbi, & ea firma ratione, quod illa, qua ſuadetur verum in bonum finem, eſt bona, illa vero, qua ſuadetur falſum, vel verum in malum finem, mala: ſiquidē admonere teſtes, vt reminiſcantur quid, & quomodo illa, aut illa facta, vel dicta fuerunt, vt vera teſtentur, & falſa taceant, vel dicant eſſe falſa, bonum eſt, & quotidie à viris iuſtis iuſte litigantibus fieri conſueuit; admonere autem contrarium, eſt malum, cap. 1. & cap. homines. & per totam cauſam 22. & omnes quæſti. eius. ſuadere item electoribus virtutes veras, quibus eligendi ornantur, & vitia vera, & nota, quibus notantur, vt dignus indigno, & dignior minus digno præferatur, eſt ſanctum; & contra ſuadere virtutes falſas, & diſſuadere vitia nota, quo indignus digno, & minus dignus digniori præferatur, eſt malum. arg. cap. nihil. de
9 electio. cum multis ſimilibus. Tum quia intereſt reipub. vt digniores ad publica munera eligantur, d. cap. nihil. & cap. fin. eod. tit. lib. 6. cum ſimilibus, & conſequenter, vt electores, & prouiſores nouerint virtutes veras, & vitia vera, & nota eligendorum, vt poſſint deligere dignos, & omittere indignos. Tum quia non obſtat oppoſitum, quia poteſt ei reſponderi, concedendo legem generalē regulariter intelligendam eſſe generaliter quo ad omnes ſpecies ſignificatas proprie per eius verba generalia, ſed limitandam eſſe per leges ſpeciales diſponentes contrarium de aliqua ſpecie ipſius: vt lex de non occidendo, quæ eſt generalis ad omne animal, intelligenda eſt tantum de animali rationali, & non de irrationali, vt ait Aug. lib. 1. cap. 20. de ciuita. Dei, & S. Thomas 2. 2. q. 64. art. 1. & lex ſtricta de non occidendo homine, iterum reſtringenda eſt ad occiſionem hominis auctoritate priuata ſine neceſſitate iuſta, vel iuſto mandato id faciendi, cap. cum miniſter. 23. q. 5. & cap. 1. de homicid. lib.
10 6. & clem. 1. eod. tit. Tum quia decimum præceptum generaliter prohibens concupiſcentiam rei alienæ per illam negatiuam, *non concupiſces rem alienam*, quę in effectu eſt prohibitio non ſolum generalis, ſed vniuerſalis, qualem facit negatio præpoſita verbo affirmandi, arg. gloſſ. Ang. cap. cum dilectus. de conſuetud. intelligendum eſt de concupiſcentia inordinata, & mala, & non de ordinata, & bona, vt & nos poſt alios declaramus in Manu. Conf. cap. 19.

DE RESCRIPTIS.

SVMMARIVM.

1 *Subreptio per falſi expreſſionem gratiam annullat.*

2 *Exem*

2 *Exemptio per quasi possessionem 40. annorum præscribitur.*
3 *Subreptio vitiat gratiam quo ad illud cuius causa fuit.*
4 *Exemptio per accidens religionib. conuenit.*
5 *Professio non desinit valere ex eo, quod religio non sit exempta.*

CONSILIVM II.

AN gratia Pij V. qua congregationem sæcularem clericorum, & laicorum, ad educandos, & regendos orphanos institutam, fecit regularem sub regula sancti Augustini, sit subreptitia, & nulla; ita quod professiones factæ sint nullæ, propterea quod in bulla dictæ gratiæ narratur prædictam congregationem exemptam fuisse à Paulo III. à iurisdictione ordinariorum; quod tamen non inuenitur in eius bulla.

1 Et pro parte quidem affirmante facit, quod subreptio, præsertim illa, quæ fit per expressionem falsi, vitiat gratiam in totum, cap. super literis. de rescript. *quia mendax precator debet carere impetratione, immo & puniri.* cap. & si legib. 25. q. 2. At Pius V. in sua bulla, quam non motu proprio, sed ad supplicationem præfatæ congregationis concessit, habet Paulum III. exemisse eam à iurisdictione, & auctoritate ordinarij; quod tamen videtur falsum; quoniam Paulus III. non exemit eam à tali iurisdictione, vt patet ex contextu bullæ ipsius.

2 Pro parte autem negante facit primo, quod non concluditur prædictam congregationem non fuisse exemptam à Paulo III. eo quod in prædicta bulla eius non contineatur; quia potuisset exemisse per aliam: & non probatur non esse, quod contingit abesse. l. neq; natales. C. de probat, &
3 cap. in præsentia eodem tit. Secundo, quod prædicta congregatio videtur mansisse in quasi possessione exemptionis per quadraginta, & amplius annos, & sic eam quæsiuisse, cap. de quarta. cum ei annotatis, de præscription. Tertio, quod subreptio non vitiat gratiam, nisi quo ad illud, cuius causa fuit, & potest esse gratia subreptitia quo ad aliquid, sed & valida quo ad aliud. ca. si eo tempore, & cap. susceptum. de rescript. lib. 6. Tradit Nicolaus Millis in ver. gratia. sub finem, Panor. & omnes in ca. super literis. de rescript. At prædicta expressio falsa exemptionis nõ vi-
4 detur fuisse causa, vt Pius V. faceret eam de sæculari regularem; quoniam communi iure antiquo, & ordinario tam monachi religiosi, quã abbates eorum subiacebant episcopis, ca. 1. 18. q. 2. & per totam quæstionem; licet non possent ab ordinarijs inquietari super quibusdam, de quibus ibi late, præsertim ca. quam sit necessarium. & ita posset dici, quod prædicta congregatio est quidem religiosa, & regularis sub regula sancti Augustini, quæ à Sede Apostolica approbata est; & clerici, & aliæ personæ professæ in ea, religiosi, & regulares ipsius congregationis religiosæ, siue illa, vel
5 illi sint exempti, siue non. Quarto dutum videtur concedere prædi-

ctos presbyteros, qui expreſſe etiam tria ſubſtantialia vota religionis emiſerunt ſub regula tam approbata in congregatione adeo graui, magna, vtili, & ſancta, poſſe ad ſtatum ſecularem redire abſque Sedis Apoſtolicæ facultate, ea ſola occaſione, quod non ſint exempti: & dictum fuerat in Bulla Pij, quod erant exempti ſine dolo, & malitia ipſius, quibus non eſt credendus vſus eſſe Pius ille, neque congregatio prædicta ab huiuſmodi vitijs aliena; maxime cum, vt prædixi, exemptio per accidens conueniat religioni, immo à principio, quando illa magis nitebat, non erat exempta. Quinto, quod omnes rationes, quibus prædictus Pius motus fuit ad faciendam prædictam congregationem regularem, & ad conſtituendum, vt eius perſonæ profiterentur expreſſe, & non eſſet locus profeſsioni tacitæ, ita perſuadent illa ſine exemptione, ac cum exemptione. ergo exemptio non fuit cauſa, vt prædicta inſtitueret, cum ex zelo, & moribus eius, & rationibus ab eo expreſſis ſatis colligatur, quod æque facile inſtituiſſet, & conſtituiſſet eadem in vno caſu, ac altero. Per quæ omnia credo non facile perſuaſum iri S. D. N. vt prædictis presbyteris, quã prætendunt, libertatem permittat; cuius tamen ſummæ auctoritati cum ſumma eruditione, ſummaque iuſtitia, & religione coniunctæ prædicta, & alia omnia, meque ipſum humillime ſubmitto. Salua, &c.

DE ELECTIONE.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta, non vocatis habentibus ius ſuffragandi, non valet.*
1 *Conuentus in ijs, quæ ad eum ſeparatim pertinent, ſine conſenſu prælati procuratorem conſtituere poteſt.*
2 *Prælatus, & conuentus diuerſa, adeo quod proprie prælatus non eſt de conuentu.*
2 *Conuentus, mortuo Priore, vel Abbate, procuratorem etiam reditus monaſterij obligando conſtituere poteſt.*
3 *Conceſſo vno, & illud conceditur, ſine quo id fieri etiam commode nequit.*
4 *Prouincialis procuratorem à conuentu legitime conſtitutum reuocare nequit.*
5 *Procuratoris reuocatio ad eum pertinet, ad quem conſtitutio, & contrarium eſt iuribus exoſum.*
6 *Procurator à conuentu conſtitutus agere cauſas poteſt.*

CONSILIVM XII.

CVm mortuus eſſet Prior conuentus, & electio ad conuentum ſpectaret, conuentus ad electionem promouendam cum facultate ſuffragandi

gandi procuratores N.& M.dicti conuentus profeſſos conſtituit, & quen dam Petrum ad lites & alia negotia conuentus cum facultate obligandi res, ſeu reditus monaſterij,quatenus opus eſſet,procuratorem creauit & conſtituit: Prouincialis vero electionem non vocatis conſtitutis procuratoribus fecit,& procuratorem ad lites,ſeu res monaſterij procurandas,& defendendas reuocauit.

1 Quæritur primo, an electio,procuratoribus prædictis non vocatis, teneat?

Secundo, an conuentus ſine prælato pro conſeruatione rerum monaſterij procuratorem ad obligandum monaſterij reditus cõſtituere valeat?

Tertio, an prælatus conſtitutionem procuratoris à conuentu factam poſsit reuocare?

Quarto, an prælatus,reuocando procuratorem à conuentu creatum, peccet?

Quinto, an procurator à ſolo conuentu creatus agere valeat?

1 AD QVINQVE quæſtiones ex ordine reſpondeo. Ad primam videlicet, quod non eſt electio canonica: quia veri procuratores conuentuum,quibus erat ius vocis dandæ,ſiue ſuffragandi,non interfuerunt, per ea quæ infra dicuntur.

AD SECVNDAM reſpondeo primo, quod conuentus in his, quæ ſeparatim pertinent ad illum,poteſt conſtituere procuratorem ſine conſenſu prælati,vt determinat Innocen.in cap.edoceri.num.6.de reſcrip.receptus ab omnibus. quin & quælibet pars capituli in his, quæ ipſam ſolam attingunt,poteſt conſtituere procuratorem, ſecundum Innocen.ibidem,nu.3.immo & quilibet monachus in his quę pertinent ad ſe ſolũ,vt quia eſt ſpoliatus, vel alimenta ſibi denegantur, poteſt agere per ſe, & conſtituere procuratorem, ſecundum Innoc. & omnes alios in cap. cum I.& A.de re iudic.& tradimus in Commen. cap.non dicatis.12.q.2.

2 Secundo, quod conuentus eſt aliud à prælato, adeo quod prælatus non eſt proprie de capitulo,neque de conuentu,ſecundũ gloſ.cõmuniter receptam in clem.vt ij qui.de ætat.& qualit.ver.in eiſd.per tex.quos ipſa in hoc cirat aptiſſimos.

Tertio, quod conuentus cum Vicario, qui ſolet appellari ſuperior in monaſterijs quæ reguntur per Priores, & Prior clauſtralis in monaſterijs quæ reguntur per Abbates, cap. cum ad monaſterium. §. prior. de ſtatu monach.cuius officium non vacat per mortem Abbatis, vel Prioris,iuxta clem. ne in agro.§. abbate. de ſtatu monach. legitime poteſt conſtituere procuratorem in his quæ pertinent ad ipſum conuentum, vt probatur in d. §. abbate. Nec obſtat, quod mortuo,vel excommunicato principali prælato,Vicarius eius etiam quo ad officium moritur, vel ſuſpenditur,ca. 1. de offic.Vicar. lib. 6. quia illud eſt verum de Vicario generali prælati, qui à ſolo eo recipit iuriſdictionem, non autem de prædicto Priore ſuperiore,

periore, vel vicario clauſtrali, qui non à prælato, ſed à iure recipit ſuam poteſtatem.

3 Quarto, quod illi, cui conceditur aliquid, conceſſum videtur id, quod ſine illo fieri nequit, l.2.ff.de iuriſd.om.iud.& cap.præterea.de off.deleg. immo & quod fieri poteſt ſine illo, ſed non commode, l.penul.ff.de vſufr. & l.quicunque.§.ſi ei quem ad vendendum.ff.de inſtit.act. per quos hoc tenet Aret. in cap. de teſtibus. colum.3.de teſtib. cog.& d.cap.præterea quicquid gloſſ.ſenſerit in cap.ſolet.de ſent.excomm.ver.per ſuperiorem. Cum ergo conuentui in his, quæ pertinent ad eum, concedatur facultas conſtituendi procuratorem ſiue ſindicum, & hoc non poſſit facere ſaltem commode, quia non admitteretur à iudicibus ſine obligatione bonorum ſuorum, conſequitur poſſe obligare ſe & ſua bona, vel quatenus pertinent ad illum in conſtitutione ſui procuratoris.

4 AD TERTIAM reſpondetur non poſſe Prouincialem reuocare procuratorem à conuentu aliquo legitime conſtitutum, argu.cap.1.de regul. iur. *omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem etiam diſſoluitur*. & ad omnem actum faciendum eſt neceſſarium, vt poteſtas concurrat cum voluntate, cap.cum ſuper.de offi.deleg. & nullo iure nec communi, neque particulari regulæ habet Prouincialis poteſtatem conſtituendi, neque reuocandi procuratorem conuentuum.& ſicut lege cautum eſt, vt quilibet regulariter poſſit conſtituere, & reuocare procuratorem ſuum, l.1.ff.de procuratoribus. ita nulla lege conceditur regulariter vni poteſtas reuocandi procuratorem conſtitutum ab alio.& cum regulæ ſit ſtandum, donec monſtretur & probetur exceptio, iuxta gloſſ. ſolen.in l.omnis definitio.ff.de reg.iur.& in rubr. eodem titu.lib. 6. & non monſtratur prædictam regulam limitari in hoc caſu, ſtandum eſt illi in eo.

5 AD QVARTAM reſpondetur prædictam reuocationemeſſe tyrannicam,& omni iure reſpuendam multis nominibus iuri naturali, diuino, & humano nitentibus: quandoquidem tollitur libertas à iure communi, & particulari regulæ conceſſa; incutitur timor contra omnes leges contra metum iniuſtũ incutientes latas; vſurpatur & aufertur ius proximo competens contra iura vetantia ius ſuum tolli vlli ſine ſuo conſenſu: quin & ſine culpa puniuntur inſontes, immo & ſine cauſæ cognitione contra omnia iura vetantia iudicibus ne ſine illa procedant,& cum magno ſcandalo ordinis,& cleri vel populi totius regni, in quo talia fiunt contra Euangelium & iura ſtatuentia ne quicquam cum ſcandalo fiat.

6 AD QVINTAM reſpondetur affirmatiue: quia nihil iuri dicum poteſt contra id afferri; cum regula iuris ſit omnem procuratorem legitime conſtitutum poſſe agere illa, ad quæ eſt conſtitutus: regula, inquam, ſuper qua fundantur,& quam præſupponunt omnes tituli de procuratoribus. ff.C.decretal.lexti,& clem. & tota praxis iudiciorum, & negotiorum.

SVM-

DE ELECTIONE.

SVMMARIVM.

1 *Generales, & definitores cum maiore parte; capituli modum eligendi iuri cõmuni conformem, nec in toto, nec in parte tollere possunt absq; expressa Papæ facultate.*

2 *Facultas condendi leges contra ius commune specialis requiritur.*

3 *Electio prælati pertinet ad Conuentum, & melius est, quam si à capitulo generali eligatur triennalis.*

CONSILIVM XIII.

ORdo Eremitarum sancti Augustini in 35. prouincias diuisus est, quarum omnes, quæ in Italia sunt (sunt autem vigintiduæ) eam ab antiquo consuetudinem obseruant, vt præsidens, prouincialis, & definitores in capitulo facultatem habeant ad condendas, & reformandas sui ordinis leges.

Dubiatur primo, an in toto seu parte modum eligendi conformem iuri communi tollere absq; expressa Papæ facultate valeant.

Secundo, an eligendi prælatos modus aptior Italorum sit, quo à monasterio prælatus perpetuus eligitur, an Hispanorum, quo triennales capitulo generali.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo, quod certum est prædictum Reuer. Generalem cum prædictis definitoribus non posse cum maiori parte sui ordinis tollere toti ordini, nec parti eius modum eligendi, quem iuri communi conformem habent, sine facultate expressa in id à Pontifice Maximo facta; quia nulli ei inferiori licet edere legem contrariam iuri communi, cap. quod super his. de maio. & obedien. c. inferior. 21. dist. Clem. ne Romani. de electio. Secundo, quod Celsus iureconsultus ait in l. inciuile. ff. de ll. inciuile esse de lege, nisi ea tota perspecta, iudicare; ideoq; oportere ad recte respondendum huic quæstioni, videre facultatem, quam Pont. Maximus fecit prædicto ordini ad condendas, & reformandas leges sui ordinis; & etiam scire, si aliquæ prædictarum prouinciarum habeant aliqua priuilegia particu-
2 laria super suo modo eligendi. Tertio, quod etiam si facultas à Pont. Maximo concessa Generali, & definitoribus prædictis de rigore iuris se extenderet ad faciendam prædictam legem, qua omnes in uno modo eligendi conuenirent; vtile tamen multum esset, vt ab eius Sanctitate. quando tam propinqua est, impetrarent gratiam specialem eam condendi; quia, vt ait Imperator in authen. de monachis. coll. 1. §. 1. *difficilis, & ingrata*

grata eſt vitæ mutatio. & qui iam habent ſua retia de more tenſa in conuentibus particularibus, quo fiant Priores, vel alius generis officiarij, nihil non agent, vt contra talem legem appelletur, ſupplicetur, vel aliquo alio remedio iuris, vel non iuris iuuetur.

3 AD SECVNDAM quæſtionem reſpondeo primo, quod iuri cõmuni conformior eſt modus eligendi prædictus Hiſpaniæ, quam modus eligendi prædictus Italiæ; quia iure communi ad quemcumq; conuentum cuiuslibet monaſterij pertinet electio prælati illius, cap. 1. cap. quia propter. & toto tit. de elect. Secundo, quod, vt res humanæ nunc ſe habent, creſcente nimium honoris appetitu, & decreſcente humilitatis amore, refrigeſcente charitate, longe aptior, & commodior eſt ambitioni reprimendæ, factionibus ſedandis, extirpandis odijs, detractionibus minuendis, & paci Chriſtianæ conſeruandæ, & augendæ, Deoq; gratior eſt modus prædictus, quẽ prudentiſſima, eademq; modeſtiſſima Italia ſeruat, quam ille, quem Hiſpania propenſa vtplurimum in xenodochiam, & honorem vanum, ſeruare dicitur, per ea multa, quæ ipſe nuper ſcripſi in Cõment. 3. de regula. ſuper cap. nulla. 18. q. 2. à num. 3. ad probandum, quod nemo debet procurare, vt de Abbatibus perpetuis fiant triennales, ſi à ſuis monaſterijs fuerint eligendi. Salua, &c.

DE RENVNCIATIONE.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio beneficij virtute mandati reuocati, ſed non intimati procuratori, facta valida eſt.*

CONSILIVM VI.

TItius reſignauit in fauorem Sempronij ſuum beneficium, Sempronius diſceſſit, vt veniret Romam cum literis procurationis dicti Titij, & in via accepit epiſtolam à ſuo patre, in qua ei commendabat diligentiam: quia Titius iam reuocauerat literas prędictas procurationis, & quod reuocationem iſtam Romam iam miſerat ad ſuum procuratorẽ, & ſimul epiſtolam aliam dicti Titij, in qua conſtabat, ipſum dictas procurationis literas reuocaſſe; Sempronius Romam acceſſit, & quæſiuit diligenter à procuratore dicti Titij, an literas quaſdam ipſius Titij recepiſſet, cui procurator reſpondit nondum accepiſſe. Quapropter dictus Sempronius nihil dixit dicto procuratori, ſed præſentauit ſuas literas procurationis, & ſupplica ſignata fuit à Papa, & procurator præſtitit conſenſum. Poſtea vero, ſex, vel octo diebus tranſactis, literæ reuocatoriæ procurationis dicti Titij ad manus ſui prędicti procuratoris peruenerunt,

runt, & procurator dixit intempestiue venisse, cum iam consensum præstitisset virtute priorum literarum. Titius habuit notitiam huius facti, & scripsit Sempronio, quod tuto poterit prædicti beneficij possessionem accipere, & facti sunt amici. Quæritur quid iuris?

Respondeo, quod renunciatio illa satis iuridice fuit facta, & valuit; quia reuocatio procuratoris ad renunciandum non fuit intimata illi, neq; ei, in cuius manibus erat facienda renunciatio; quod requirebatur ad hoc, vt illa fuisset nulla: nec sufficiebat illius notitiam venisse ad eum, in cuius fauorem renunciatio erat facienda, per clem. 1. de renunciat. iuncta glos. ibidem recepta. Salua, &c.

DE TEMPOR. ORDIN.

SVMMARIVM.

1 *Licentia assumendi ordines morte concedentis non expirat.*

CONSILIVM XLVIIII.

NObtinuit à suo Episcopo dimissorias, vt posset à quocumq; Catholico antistite ad quoscumq; etiam sacros, & presbyterij ordines promoueri. Deinde, ante quam ordinaretur, prædictus suus Episcopus vita functus est. Quæritur an virtute illarum dimissoriarum ordinari possit.

1 Ad hanc quæstionem respondeo affirmatiue, quod sic; quia huiusmodi dimissoria concessa ab Episcopo non moritur nec desinit valere, mortuo, vel semoto siue translato Episcopo eam cõcedente, vt tradit Cardinalis in clem. fin. de elect. q. 5. cuius dictum multis fundamentis confirmauimus nos in cap. placuit. de pœnit. d. 6. secundum quod etiam alias sæpe respondimus.

SVMMARIVM.

1 *Suspensus non est ante iustam ætatem bona fide ordinatus.*
1 *Lex puniens præsumentem, non includit bona fide facientem.*

CONSILIVM L.

QVæsitum est, an N. ante legitimam ætatem sacris bona fide ordinatus, parentum testimonio credendo eam habere, pœnam suspensionis incurrerit?

1 Respon-

1 Reſpondeo, quod taliter ordinatus nullam incurrit ſuſpenſionem, & ſancte, ac recte celebrare poteſt, & celebrauit, per ea quæ nos in hac ſpecie diximus in commentario cap. accepta. de reſtit. ſpoliat. oppoſit. 8. ea ratione firma, quod lex, quæ imponit pœnam præſumenti facere aliquid, non videtur imponere illam ei, qui bona fide credens probabiliter ſe bene agere, facit illud, iuxta doctrinam Cardinalis receptam in clem. 1. de priuileg. q. 38. & conſtitut. Pij II. quæ ponit pœnam ſuſpenſionis ei, qui ordinatur ante legitimam ætatem, loquitur per verbum præſumpſerit, ponendo pœnam ei, qui præſumpſerit aſſumere ordines ſacros ante legitimam ætatem. Cum ergo conſulens animo ſimplici, & bona fide credens illis, quibus iuſtum erat credere, id fecerit, non incurrit illam pœnam, neque eſt cur ſcrupulis ob id angatur.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus eſt, qui ſine legitimis dimiſſorijs ordinem ſacrum ab alieno ſuſcipit.*
2 *Suſpenſus ordinibus vtens, vel accipiens, fit irregularis.*
3 *Epiſcopus diſpenſat ſuper irregularitatibus ex occultis delictis natis.*
3 *Irregularitas ex mala ordinatione non poteſt dici ex occulto delicto nata.*
6 *Ordinatus abſque validis dimiſſorijs publica diſpenſatione eget.*

CONSILIVM LI.

QVidam clericus dimiſſorias, vt à quocumque antiſtite ad omnes ſacros ordines promoueri poſſet, à quodam pro Legato conſtituto Vicario obtinuit: & poſtea à diuerſis Epiſcopis ſacros ordines cũ dictis dimiſſorijs accepit. Dubitatur, an pœnas incurrerit, & an per Epiſcopum, ſeu Pœnitentiariam diſpenſationem ſufficiat impetrare.

1 Magis eſt, vt D. conſulens incurrerit ſuſpenſionem, eo quod ſuſcepit ordines ſacros abſque literis dimiſſorijs legitimis per extrauag. Pij II. quæ incipit cum ex ſacrorum. non enim fuerunt legitimæ literæ illę dimiſſorię, quas dedit ei Vicarius præfatus Anconitanus, cum non eſſet Epiſcopus, nec Vicarius Epiſcopi Ongeris, nec beneficij, nec domicilij, nec prælati, in cuius manibus conſulens regularem feciſſet profeſſionem,

2 prout requiritur c. cũ nullus. de tempo. ord. lib. 6. Secundo reſpondeo, quod etiam eſt irregularis: quoniam vſus eſt ordinibus ſacris, durante ſuſpenſione, per eandem extrauag. & cap. 1. de reiudi. lib. 6. cap. 1. de ſententia excom. eod. lib. cum eis adnotatis. Tertio, quod etiam eſt irregularis, ex eo quod poſteaquam fuit ſuſpenſus ex aſſumptione mala primi or-

mi ordinis ſacri, ſiue ſubdiaconatus, ante abſolutionem aſſumpſit alios duos ordines ſacros, diaconatum ſcilicet, & presbyteratum; pręſertim quod in ſuſceptione presbyteratus, etiam cum epiſcopo conſecrauit.

3 Quarto, quod Epiſcopus bene poſſet ſuper his irregularitatibus diſpenſare, ſi ex occulto delicto eſſent natæ, per Concil. Trid. cap. 6. quod incipit *liceat*. de reform. ſeſſ. 25. Quinto, quod difficile eſt aſſerere præfatas irregularitates ex occulto delicto eſſe natas. Tum quia ordinationes fuerunt publice in publicam formam relatæ. Tum quia vſus ille, quo vſus fuit ordine ſubdiaconatus, videtur fuiſſe publicus. Tum quia per literas ipſas trium ordinum, quæ ſunt tria publica inſtrumenta, coniungendo cum literis dimiſſorijs illegitimis, probatur Conſulentem ſuſcepiſſe duos ordines ſacros poſteriores poſteaquam fuit ſuſpenſus per aſſumptionem primi ſacri. Sexto, hæc conſequi quod D. Conſulens debet impetrare diſpenſationem Romę, antequam redeat in patriã, & quod non videtur ſufficere ſibi diſpenſatio ſacræ Pœnitentiariæ, quæ non prodeſt niſi quo ad forum conſcientiæ; ſed oportet eum impetrare per Datariũ, vt proſit quo ad vtrumque forum; porrecta idonea petitione, quam ego polliceor dictare, ſi non fuerit pręſto alius, qui eam aptius agat. Salua, &c.

DE SERVIS NON ORD.

SVMMARIVM.

1 *Seruus fugitiuus tenetur redire ad dominum, niſi probabilis timor perdendi vitam excuſet, & tunc ſemper tenetur habere intentionem domino ſatisfaciendi.*

2 *Bonorum reſtituendorum tres gradus, famæ, vitæ, & fortunæ.*

CONSILIVM I.

QVidam ſeruus fugitiuus perpetrauit grauia delicta, ob quæ iure occidi deberet, vel ad triremes perpetuo damnari; & confeſſus peccata ſua paratum ſe præſtat ad parendum confeſſario: qui interrogat, an teneatur ei iubere, vt ſe reſtituat domino, qui iam bis conatus eſt eum capere per lictores, quo iudex eum puniat.

1 Reſpondeo primo, quod tenetur in foro conſcientiæ redire ad dominum ſuum, aut eum contentum facere, quod non redeat, niſi aliqua iuſta cauſa eum excuſet à reditu. Secundo, quod probabilis timor perdendi

dendi vitam, ſi ad dominum redeat, videtur iuſta cauſa non redeundi, nec ſe illi reſtituendi per vnum præſuppoſitum, & vnam regulam, quæ
2 nos poſuimus in Man. cap. 17. num. 87. præſuppoſitum eſt, quod bona ſubiacentia reſtitutioni ſint trium ordinum, videlicet, famæ, vitæ, & fortunarum, & quod bona vitæ ſunt maioris ordinis, quam bona famæ, & famæ, quam fortunarum. Regula vero eſt, quod nemo tenetur ad reſtituendum bona minoris ordinis, cum iactura bonorum maioris, arg. cap. officia de pœnit. & remiſſ. & aliorū, quæ ibi citantur. Cum ergo hic ſeruus fugitiuus ſit de bonis fortunæ illius hæredis, & non poteſt ſe illi reſtituere ſine iactura bonorum altioris ordinis, ſcilicet vitę, excuſatur profecto à redeundo, & ſe illi reſtituendo. Tertio, quod tenetur tamen habere propoſitum ſatisfaciendi illi, ſeu faciendi illum contentum quam optimo modo, & quam citiſſime poterit, ſoluendo ei per ſe, vel per alium iuſtum pretium, vel precibus aliquorum piorum amicorum, magnatum, religioſorum, vel alijs modis honeſtis, & agnoſcere ſe ſeruum eius coram Deo, donec ſibi ſit ſatisfactum; & quod quicquid quærit, & lucratur, quærit ſuo domino, & cum poterit, ſe, & illa reſtituet ei ad ſalutem animæ ſuæ, & gloriam Chriſti, qui nos ſua gratia donet, ac perſeuerantia ad mortem incluſiue confirmet. Amen.

DE OFFIC. VICAR.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius epiſcopi an poſſit eſſe ignarus linguæ latinæ.*
2 *Vicarius generalis à capitulo ſede vacante conſtituendus debet eſſe doctor, vel licentiatus in iure, vel quantum fieri poteſt idoneus.*
2 *Vicarius Epiſcopi debet eſſe idoneus ad id, in quo vices gerit.*
3 *Vicarius canonicus in capitulo, & choro tenet locum canonici.*

CONSILIVM II.

PRima quæſtio, an ille, qui non ſolum non eſt doctor, ſed nec linguam latinam intelligit, poſſit eſſe Vicarius generalis Epiſcopi. ad quod facit cap. fin. de ſtat. & qualit. cum ibi notat. Secunda quæſtio, an licet ſit Vicarius, tamen cum etiam ſit canonicus in eadem eccleſia, in choro, & in capitulo debeat ſedere in loco canonici: de quo Gemini. cap. cum à collatione, de appellat. in 6. ait quod ſic.

Quoniam is dominus conſulens, qui querit iſta, ait ea eſſe definienda ab il-

ab Illuſtriſſima Congregatione interpretationi Concilij Trid. deputata; & quia non vacat tractare latius illa; remitto me ſimul, & ſubmitto determinationi eius. Quamuis forte ad primam reſponderi poſſit primo, Vicarium generalem conſtituendum à capitulo ſede vacante debere eſſe doctorem, vel licentiatum iuris canonici, vel alias quantum fieri poterit idoneum, per cap. 16. de reform. Concil Trid. ſeſſ. 24. Secundo, quod non videtur ſatisfacere ſuo muneri Epiſcopus, qui conſtituit ſibi Vicarium generalem aliquem, qui non calleat latine apud Latinos, vel græce apud
2 Græcos. Tum quia Vicarius Epiſcopi debet eſſe idoneus ad id, in quo vices eius eſt geſturus, cap. quoniam in plerisque. & cap. inter cętera. de officio ordinar. Et quia Vicarius generalis cõſtituitur fere ad omnia, quę geſturus eſt Epiſcopus, oporter profecto eum eſſe valde idoneum. Facit etiam ratio, qua Panorm. per aptos in hoc canones concludit Epiſcopũ quemlibet teneri ad conſtituendum ſibi Vicarium idoneum, d. cap. quoniam in plerisque. Tertio, quod forte teneri poſſet, quod licet Vicarius idoneus debeat conſtitui, & quod licet peccet conſtituens Vicarium indignum tali munere, & etiam qui illum ſuſcipit, niſi ſit idoneus, arg. l. idẽ iuris. ff. ad l. Aquil. cap. non eſt putanda. 1. q. 1. conſtitutio tamen Vicarij teneret ipſo iure, modo eſſet clericus ſaltem in minoribus conſtitutus; & quod facta ab eo, vel coram eo, tamquam coram vero Vicario, valerent per multa, quæ poſſunt, ſed non expedit nunc congerere.

3 AD SECVNDAM quæſtionem reſpondeo, ſemper mihi placuiſſe opinionem Dominici ſupra citatam, ſcilicet Vicariũ, qui eſt canonicus, in choro, & capitulo debere tenere locum canonici, niſi conſuetudine contrarium eſſet inductum: qua ratione in quadam eccleſia audiuimus contrarium eſſe ſeruatum, & ſecuari. Salua, &c.

DE OFFIC. IVD. ORDIN.

1 *Diſpenſat Epiſcopus cum homicida voluntario quo ad beneficium ſimplex, licet non quo ad ordines, nec curatum, niſi iam obtentum.*
2 *Diſpenſatio inferioris Papæ iuſtam cauſam, & cognitionem requirit.*
3 *Diſpenſandi poteſtas fauorabilis eſt, licet diſpenſatio ſit odioſa.*

CONSILIVM XIII.

AN Epiſcopus poſſit diſpenſare cum canonico, qui commiſit homicidiũ voluntariũ, vt poſſit ſtare in choro, & lucrari ea quæ alij lucrãtur in eo, & intereſſe capitulo, & habere vocem actiuam, & paſſiuã in eo?

1 Reſpondeo primo, mihi certum eſſe, quod Epiſcopus poteſt diſpenſare cum homicida, etiam voluntario, quo ad beneficium, ſaltem ſimplex, cap. 2. de cleric. pugn. in duell. quod in hoc eſt iuris optimum, ſecundum Anan. ibi, licet non poſſet diſpenſare quo ad ordines, ſaltem ſacros, ca. 1. eiuſdem tit. adiuncto prædicto cap. 2. Secundo, quod etiam poteſt diſpenſare quo ad beneficium curatum iam antea habitum, licet non ad noue habendum, vt concordando opiniones contrarias dixit Philippus Decius in cap. at ſi clerici. §. 1. num. 16. de iudic. quem ſequuti fuimus in Man. cap. 27. num. 239. Tertio, quod in caſu propoſito non agitur de diſpenſatione Epiſcopi, vel Archiepiſcopi facta quo ad ordines, præſertim ſacros, ſed tantum de poteſtate Archiepiſcopi diſpenſandi quo ad beneficium ante irregularitatem obtentum; & conſequenter, quod Ar-
2 chiepiſcopus potuit illam facere iuſta de cauſa. Dico, iuſta de cauſa; quia omnis diſpenſatio permiſſa inferiori Papæ contra canonem eſt facienda cum cauſæ cognitione, & iuſta de cauſa, iuxta gloſſ. ſoleon. recept. in cap. requiſitis. §. niſi rigor. 1. q. 7. & latius notata in cap. at ſi. §. 1. de iudic. & ante omnes Innoc. in cap. dudum. 2. num. 16. de elect. & ex cõcordia duorum dictorum eiuſdem Innoc. quorum alterum dixit in cap. veniens. de filijs presbyt. & alterum in cap. diuerſis fallacijs. de cleric. con-
3 iug. quæ ibidem conciliat Panorm. Quinto, quod poteſtas Epiſcoporum diſpenſandi cum homicida quo ad beneficium, non eſt reſtringenda quo ad beneficium ſimplex: quia prædictum cap. 2. de cle. pug. in duell. generaliter loquitur de beneficio, vt Anan. & Decius prę alijs notauerunt, & non eſt reſtringendum, vt ibi voluerunt reſtringere Hoſt. Card. & Panorm. eo quod diſpenſatio ſit odioſa: quia textus non agit de diſpenſatione, vt pulchre dixit ibi Anan. ſed de poteſtate diſpenſandi, quæ eſt fauorabilis, & ampliandа, vt probatur in cap. fin. de ſimonia. vbi vtiliter de hoc ſcribit Felin. & ita ſatis ſuperque eſt reſtringere illud quo ad beneficium curatum habendum, vt reſtringit Decius. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ex officio cogere poteſt beneficiarium ad exhibendum titulum.*
1 *Poſſeſſio decennalis non ſufficit ſine titulo ad beneficium repetendum, ſed ſic ad titulum præſumendum. nn. 6. & 10.*
2 *Beneficium ſine inſtitutione canonica non poteſt obtineri.*
2 *Animarum ſalus omni alij commodo preferenda.*
2 *Beneficium ſine titulo retinens, etiam poſt longum tempus peccare videtur.*
3 *Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale validum.*
4 *Poſſeſſio triennalis quærit titulum poſſidenti.*
4 *Titulus ex antiqua beneficij poſſeſſione præſumitur. nu. 6. & 10.*

5 Solen-

5 *Solennitas extrinſeca præſumitur ob lapſum longi temporis.*
5 *Subdiaconus præſumitur, qui diu vſus eſt ſubdiaconatu.*
7 *Poſſeſsio antiqua defendit beneficiarium etiam contra prælatum.*
8 *Inſolita fraudem quandam præſeferre videntur.*
9 *Regula de triennali iuuat execrabilem diſpenſationem allegantem.*
10 *Argumentum à contrario in narratiuis parum valet.*
11 *Cap. ordinarij. de off. ordin. lib. 6. in quibus non habet locum.*
12 *Epiſcopus cogere poteſt decennalem, vel execrabilem ad iurandum ſe canonice, & diſpenſationem obtinuiſſe.*

CONSILIVM XIIII.

QVæſitum eſt primo, an Epiſcopus noue creatus cogere poſſit beneficiarium ſuum ſubditum ad oſtendendum titulum ſui beneficij, quod pacifice vltrà 20. & 30. annos poſſedit.

Secundo, an cogere poſſit poſsidentem incompatibilia beneficia pacifice vltra prædictos 20. vel 30. annos ad exhibendum diſpenſationem, qua ea iuſte retinere potuit.

AD PRIOREM QVÆSTIONEM reſpondeo, quod pro parte affirmatiua facere videtur primo gl. vlt. c. 1. de reg. iur. lib. 6. quatenus aſſerit
1 poſſe Epiſcopum ex officio cogere ſubditum ad exhibendum titulum ſui beneficij. Secundo, gloſſ. vlt. in cap. contingit. de dol. & contum. quatenus habet, petentem beneficium in titulum non ſe poſſe iuuare præſcriptione. Tertio, iura multa, quibus prędictæ glo. nituntur. Quarto, quod Innocen. licet aliqua ex parte variare videatur, tandem tamen concludit ſaltem per relationem ad tex. in cap. illud. de præſump. quod volenti repetere beneficium, non ſufficit, quod poſſederit illud pacifice etiam per decem annos, etiam cum fama tituli canonici. Quinto, quod eſt regula firma tam in cap. 1. de reg. iur. lib. 6. quam in cap. 1. de eo qui mit. in poſſ.
2 eod. lib. quam etiam in cap. ex frequentibus. de inſtitu. quod beneficium à nemine poteſt ſine canonica inſtitutione licite obtineri. Sexto, quod animarum ſalus præferenda eſt omni alij commodo. 1. q. 7. cap. ſancimus. & cap. ille. 22. q. 5. cap. ſi habes. 24. q. 3. At beneficiatius tenens beneficium ſine canonica inſtitutione, etiam poſt 10. annos, & quodcumque aliud tempus, peccare videtur per d. cap. 1. de reg. iur. lib. 6. quia licet contra alium quærat exceptionem, ſibi tamen non quærit dominium beneficij, vt late affirmat Panor. communiter receptus in cap. contingit. à num. 10. de dol. & contum. & communiter videtur Epiſcopus habere poteſtatem eum ex officio ſuo expellendi à beneficio, quod tenendo peccat, arg. cap. 1. de off. ordin. & l. congruit. ff. de off. præſid.

3 Pro parte autem negatiua facit primo cap. illud. de prę ſump. quatenus habet, eum, qui fuit in poſſeſſione matrimonij cum fama de matrimonio

per 10.annos,posse repetere illam, quam pro coniuge per tantum tempus possedit:& cum argumentum à matrimonio carnali ad spirituale valeat, iuxta gloss.celeb. cap.bonæ.il 2. de electio. pro qua est cap.licet .de transl.prælat.consequens est,quod etiam beneficiarius,qui possedit beneficium pacifice per 10.annos, saltem cum fama tituli, debet præsumi
4 beneficiarius. Secundo, facit regula Cancellariæ 53. siue de trien. poss. quæ statuit ne possessor huiusmodi triennalis molestetur. & gloss. illius antiqua pag. 4. tenuit per huiusmodi triennalem possessionem quæri titulum possidenti. Tertio, quod quamplurimi citati à Felino in cap.licet heli.num.10.de simon. & in d.cap.illud. de præsumpt. & cap. Albericus. de test.& in cap.sicut.à num.26.de re iud.& quos sequitur ipse,tenent ex antiqua possessione pacifica beneficij præsumi titulum beneficij,ea ratione, quia licet solennitas extrinseca non præsumatur regulariter interue-
5 nisse,l.quicumque.§.fin.de public.in rem act. fallit tamen ob lapsum longi temporis,iuxta gloss.& omnes in cap.peruenit.de empt.& vendit.vnde & Innoc.in cap.super his.sub fine,de accusat. dicit, eum qui subdiaconatu vsus est longo tempore sine literis, esse præsumendum subdiaconum. & ita non videtur esse mirandum, quod præsumatur titulus beneficij in longi temporis possessore: pro quo apte facit l.si filius. iunct. gloss. C. de petitio.hered.& l.quæ in aliena.§.1.de acquiren. hered. & illa quæ eis adijciuntur ibi,& alibi sepe. Quarto, quod Rota nostra ætate pro hac parte sententiam dixit,vt testatur Cassad.in decis.8. super reg. Canc. ibi. *Voluerunt Domini in vna causa Bononien. de mense Martij 1519. coram*
6 *D.Petro de Capizucchis inter Aemilium de Blanchis & quendam alium, quod regula Canc.de trien. etiã locum haberet in eo qui decẽnio possederat, & nullum titulum producebat,ex eo quod ius præsumit titulum ex sola possessione antiqua: nam si quis vt Rector beneficium tanto tempore possidet, in eo ius habet,& præsumitur titulus,vt dicunt Innoc.& Host.in cap.illud. de præsumpt.& in cap.licet heli.de simon.& Dom.consi.87.apparet.3.colum.Ratio, quia cum Episcopi visitando inquirant de titulo,cap. ordinarij.de offic.ordina. in 6.non est præsumendum,quod ipsimet subditi quo ad curata permissent tali cursu temporis retineri ecclesiam absque canonico titulo*. hæc ille. Et ne cui videatur, Cassiodorum sentire huiusmodi triennalem possessorem posse defendi quo ad aduersarium petentẽ beneficium,non autẽ quo ad Episcopum volentem ex officio cogere ad ostendendum titulum, perpen
7 dat hæc verba, quæ subdit. *Verum est, quod prælatus,licet ex quo tollerauit diu in possessione subditum, non possit eum compellere ad ostendendum titulum beneficij, tamen potest in se suscipere onus probandi defectum tituli, vt cap. dilecto.& ibi Abb.de præb.& in d.cap.licet heli.& Dom.in d.cons.& in d.cap.ordinarij*. Quinto,quod communis opinio secuta Hostien. in d. cap. licet heli. tenet non posse Episcopum cogere huiusmodi beneficiarium ad aliud,quam ad iurandum se habere titulum, neque ad hoc,si ex-

presse,

preſſe, vel tacite conſenſerit in illo, ſecundum Coſmam in tit. de pacif. poſſ. §. ordinarij. in verb. inquirant. ea ratione, quod prælatus, qui tacite vel expreſſe approbauit beneficiarij titulum, non poteſt cogere ipſum ad oſtendendum illum, argum. cap. dilecto. de probatio. & cap. ex ore. de his quæ fiunt à maior. part. capitu. cum eis adnot. & addit quod accipiens procurationē de viſitando, videtur tacite approbare: quamuis Inno. quem ad hoc citat in c. veniens. de fil. preſb. id non videatur aſſerere. Sexto
8 facit, quod inſueta videntur præ ſe ferre aliquid fraudis, iuxta l. ſi quis ſub conditione. adiuncta glo. quam ad hoc ponderat Bald. ibi, ff. de cond. inſtit. & inſuetum, & inſolitum videtur, quod aliquis poſt poſſeſsionem 20. aut 30. vel 40. annorum pacificam compellatur edere titulum ſui beneficij. Et ita, quamuis forte incomparabilis prædicti Epiſcopi virtus ſplendore ſuo omnem dolum & fraudem auertat apud eos, qui eum nouerunt, apud tamen iudices, qui non adeo reſpiciunt perſonā, forte non omnino dilueret. Per quę arbitror Reuerendiſsimos Summi Auditorij Rotæ Patres in hanc partem negatiuam inclinaturos, & reſponſuros ad contraria quod procedunt in beneficiario, qui non oſtendit titulum verum, nec longi temporis poſſeſsione pręſumptum.

AD SECVNDAN QVÆSTIONEM reſpondeo, quod pro parte affirmante videtur canon expreſſus in c. ordinarij. de offic. ordi. lib. 6. innouatus per Concil. Trid. ſeſſ. 7. c. 5. Secundo faciunt illa multa, quæ tradit Gomez. in reg. de trien. q. 10. in fauorem opinionis eorum, qui tenuerunt in Rota, quod regula de trien. poſſeſsione non iuuat execrabilem, ſiue illum, qui tenet duo incompatibilia contra extrauag. execrabilis. Ioan. XXII. ſi non monſtretur diſpenſatio legitima.

9 Pro parte vero negante faciunt alia plura, quæ citat ibidē pro opinione contraria, quam tenuiſſe Rotam in tribus, vel quatuor cauſis aſſerit, videlicet quod triennalis poſſeſsio pacifica defendit etiam execrabilem, etiam non monſtrata diſpenſatione, modo allegetur. At idem, quod facit triennalis poſſeſsio contra aduerſarium agentem, videtur facere decennalis ſiue longi temporis poſſeſsio contra Epiſcopum volentem cogere beneficiarium ex officio ad oſtendendum titulum, vel diſpēſationem, per citata in reſponſione præcedentis dubij. Secundo, quod non obſtat id, quod ait ibidem Gomez. alium, quam ordinarium, non poſſe cogere triennalem poſſeſſorem ad oſtendendum diſpenſationem incompatibilium, innuendo à contrario ſenſu, quod ordinarius poteſt cogere. Non,
10 inquam, hoc obſtat. Tum quia argumentum à contrario in verbis narratiuis eius, qui non diſponit, parum virtutis habet, vt poſt Ant. in c. cum apoſtolica. de his quę fiunt à maiori parte cap. tradit Fel. in c. ſignificaſti. de for. compet. num. 13. Tum quia loquitur tantum de triennali poſſeſſore, & non de decennali, vel antiquiore, quem titulus præſumptus defendit etiam aduerſus ſuperiorem inquirentem, vt dictum eſt. Tum quia

11 Domin.& Franc.ſuper eod. c.ordinarij. communiter recep. dicunt illum textum non habere locum contra antiquum decennalem, vel longioris temporis poſſeſſorem. Tum quia eadem ratio videtur ſuadere, ne teneatur oſtendere diſpenſationem,quæ ſuadet vt non teneatur oſtendere titulum: quia tam contra ius eſt tenere beneficium ſine titulo, quam tenere duo beneficia cum titulis alias canonicis ſine diſpenſatione: immo forte magis, ſi res ſatis expendatur. Tum denique quod ratio illa præſumendi interuentum ſolennitatis extrinſecæ, qua ſupra diximus niti Fel. poſt alios in ſupradictis locis, & ratio præſumptionis, quod tanto tempore non ſuſtinuiſſet ordinarius poſsidentem ſine titulo,qua nititur Coſmas vbi ſupra, immo & ratio Inno.quam tangit in d.c.illud.de præſump. videlicet quod tanto tempore non eſt facile ſeruare titulos, & ſcripturas, videntur ita excuſare ab oſtendenda diſpenſatione, ſicut ab oſtendendo titulo. Omitto, quod poſſet alicui videri ſatis probabiliter prędicto c.ordinarij. eſſe quidem locum in beneficijs, quę tenentur in titulum, vel commendam. non autem in ijs, quę obtinentur per vnionem, & annexionem ad aliud beneficium, vel religionem,& ordinem. argum. c.ſuper eo.de præb.lib.6. Omitto (inquam) hoc: quia licet in recuperanda quadam commenda Roncæuallis, quam quidam Commendator Sancti Iacobi per viam vnionis detinebat, multum negotij mihi olim fecerit, non tamen arbitror ſatis firmum ad hoc, vt cenſeatur prędicta eccleſia iſta ratione excluſa à prędicto c.ordinarij.ſicut etiam prędicta vnio, quę non eſt perpetua, ſed ſolum ad vitam eius,cuius commendæ, vel ordini annexa eſt,non poteſt cadere ſub cap.6.ſeſſ.7. de refor.nec ſub c.13.ſeſſ.
12 24.Concil.Trid.Itaque arbitror DD.Rotæ,ſi de hac cauſa iudicauerint, iudicaturos ad ſummũ,quod Epiſcopus poterit prędictum beneficiarium execrabilem cogere ad iurandum, quod credit bona fide ſe obtinuiſſe canonice prędicta beneficia, & quod ſi Epiſcopus voluerit probare defectum tituli,ſiue quod beneficiarius non habuit illa canonice modis,quibus id legitime probare poterit, eſt admittendus.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Epiſcopi facultatem abſoluendi à reſeruatis,alijs ſubdelegare poteſt.*

CONSILIVM XV.

EPiſcopus dedit inter alia auctoritatem vicario ſuo generali abſoluendi à caſibus reſeruatis. Et quia ipſe vicarius non poteſt abſoluere, cum

cum non sit sacerdos, dubitatur, an alij possit eandem delegare.

Respondetur, quod dicta facultas, siue auctoritas in hoc resoluitur, vt liceat vicario auferre, siue remittere dictas reseruationes: quæ facultas, siue reducatur ad similitudinem aliarum facultatum, quę vicarijs conceduntur, cum eorum iurisdictio sit ordinaria, c. romana. in princ. & ibi glos. in verbo generaliter. de senten. excommu. lib. 6. siue reducatur ad delegatam, cum sit facta ad vniuersitatem causarum, non est dubium, quod potest subdelegari, iuxta l. more. & ibi glos. de iurisdict. omniũ iudicũ. & glos. quę prima est, l. à iudice. C. de iudic. & ita sępe seruatũ scio.

DE MAIORI. ET OBED.

SVMMARIVM.

1 *Exorcismus dicitur omnis adiuratio, & mere passio dęmonum.*
2 *Exorcismos omnes nec inferior à Papa, nec Papa prohibere potest.*
3 *Exorcismus præcedens baptisma reseruatus est per consuetudinem sacerdotibus.*
4 *Exorcismos arreptitiorum inferior à Papa prohibere non potest.*
5 *Deputati ad exorcismos restringi possunt ad aliqua obseruanda.*
5 *Episcopus statuere potest ne quid in exorcismis inordinate vel immodeste fiat.*

CONSILIVM V.

AN sacerdoti vel clerico sæculari, aut regulari interdici possit, ne exorcismum energumenis adhibere possit, nisi is exorcizandi facultatem scripto exaratam ab episcopo impetrarit? Et an recte prohibeatur, ne in ædibus laicalibus, locisue priuatis, sed in ecclesiæ loco aperto, & conspicuo, neq; in omni, & quauis ecclesiæ, sed in ijs solum, quas certas episcopus statuerit, fiat exorcismus? Item ne ante ortum, nec post occasum solis quisquam exorcizetur? Et an recte statuatur, vt si qui exorcizat sacerdos sit, antequam exorcismum inchoet, missæ sacrum faciat?

Secundo, An clericos, qui dominicis, festisq; diebus, qua hora in choro diuinis officijs celebrandis astricti non sunt, parochus, intra cuius parochiæ fines habitãt, in doctrinæ christianæ scholis vbicumq; loci intra fines parochiæ constitutis, vt sibi in hoc munere opem ferant, cohortari debeat, idq; in vrbe in diœcesi ad præscriptum eorum, quibus id curæ ab episcopo datum erit?

AD QVATVOR in priori quæstione proposita respondetur primo,

2 mo, quod cum omnis adiuratio, & increpatio Dęmonis poſſit dici exorciſmus energumenorum, vt ſignific. c. clericos. §. exorciſtæ. 21. diſt. & S. Tho. in. 4. diſt. 6. q. 2. art. 3. dum ait exorciſmum catecumenorum, qui præponitur baptiſmo, recte dici poſſe exorciſmum energumenorum; cumq; omnis Chriſtianus habeat poteſtatem exorcizandi, & adiurandi dæmones increpando, iuxta illud Mar. vlt. *In nomine meo dæmonia eijcient*, vt tradit S. Tho. 2. 2. q. 90. art. 2. titulus huius quæſtionis videtur generalis ad omnem exorciſmum & adiurationem increpatoriam dęmonum.

2 Secundo, quod accipiendo verbum illud tam late, vt dixi, reſpondendum videtur, quod non poteſt id facere inferior Papa, immo nec forte ipſe Papa: quoniam Chriſtiani omnes accipimus poteſtatem adiurandi dæmonem increpatorie nocte, dieq;, idq; frequenter facimus aſpergentes nos aqua benedicta, & dicentes, *Ecce crucem Domini, fugite partes aduerſæ. & c.* ſignantesq; nos ſigno crucis, dicentes, *In nomine Patris. & c.*

3 Tertio, quod ſi titulus quæſtionis reſtringatur ad exorciſmum, qui præmittitur baptiſmo, reſpondendum videtur, non poſſe id facere inferiorem Papa, nec decere ipſum Papam id facere, cum conſuetudine videatur reſtricta poteſtas illius exorciſmi ad ſacerdotes baptizantes, vt ſignificauit D. Thomas in d. diſt. 6. q. 2. art. 3. q. 3. & omnino deceret, vt omnibus ſacerdotibus baptizaturis imponeretur neceſſitas faciendi ea, quæ in quæſtionibus continentur.

4 Quarto, ſi tituli quęſtionum reſtringantur ad ſolum exorciſmum arreptitiorum, ſiue à dęmonijs obſeſſorum, non videtur etiam poſſe reſtringi, ſaltem ab inferiore Papa, quo ad poteſtatem generalem, quam omnes Chriſtiani habent iure diuino eijciendi dæmonia, & adiurandi ea increpatorie: quia tale ſtatutum videretur contra ordinationem ab ipſomet Chriſto factam Mar. vlt. quam non poteſt tollere inferior Papa, argumento cap. 2. de maiorit. immo nec ipſe Papa in totum, ſaltem ſine iuſta cauſa, cap. ſunt quidam. 25. q. 1. adiunctis his, quæ notantur late per Innoc. & alios in cap. cum in eccleſia. de conſtitution.

5 Quantum autem ad particularem poteſtatem, quam habent quidam in aliquibus terris particulariter deputati ab epiſcopis ad officium huiuſmodi exorcizãdi arreptitios cũ ſuperpellicio, & ſtola, & quibuſdam alijs cęremonijs, videtur quod, qui deputauit eos, poſſet aſtringere ad aliqua ſeruanda, quæ non tenerentur ſeruare alij, qui volunt vti ſola poteſtate à Chriſto tradita, qualiter multi ſancti ſine aliquo apparatu ſolo verbo vexatos à dęmonijs liberauerunt. Poſſet item epiſcopus ſtatuere, ne quis inordinate, ac immodeſte vteretur huiuſmodi poteſtate: quia id non eſſet legem nouam facere, ſed confirmare legem naturalem, qua tenemur bene, ac modeſte facere quæ facimus. Reſtrictiones autem tantæ, quantas continẽt quæſtiones prædictæ, non videntur eſſe facultatis epiſcopalis per prędicta.

AD VL-

AD VLTIMAM quæſtionem reſpondetur, quod prędictis rectoribus licet rogare, & hortari vrbane prædictos clericos, vt eos adiuuent: quia hoc nullo iure vetitum eſt, & de ſe bonum eſt: hortari autem eos, vt ad id obligatos, non liceret: quia ipſi ad id nullo iure ſunt obligati; & ita iniuriam facerent eis imponentes obligationem contra l. iuſtitia. ff. de iuſt. iure. & §. 1. Inſt. eodem tit.

DE PACTIS.

SVMMARIVM.

1 *Creditorum maior pars debita in præiudicium minoris remittere valet.*
1 *Debitor, ſi perueniat ad pinguiorem fortunam, minori parti, quæ recuſauit debita ſua remittere, reſtituere non tenetur.*
2 *Remiſſio debiti ob inopiam debitoris eum in vtroq; foro liberat.*

CONSILIVM VI.

AN debitor, qui decoxit, cui vt cognati eius ſoluerẽt aliquam partem debitorum, maior pars creditorum remiſit duas partes ſibi debitorum, & fecit pactum de non petendo remiſſa, ſi per poſtea quæſita veniret ad pinguiorem fortunam, teneatur in foro conſcientię reſtituere creditoribus ſuis, ſaltem minori parti, quæ noluit conſentire remiſſioni, illa quæ ſibi fuerunt remiſſa?

1 Reſpondeo, multa poſſe pro vtraq; parte adduci, & quod pars affirmatiua videtur elici ex Sylueſtro, verbo reſtitutio 6. §. 3. dum ponit differentiam inter conceſſionem dilationis quinquẽnalis iuxta l. final. C. qui bon. ced. poſ. & inter remiſſionem partis, iuxta l. & ſuum. & l. maiorem. ff. de pactis. Sed pars negatiua videtur iure verior. Primo quidem, quia non concludit ratio, quam inſinuat Sylue. videlicet quod in ijs, quæ ſunt communia pluribus vt ſingulis, maior pars non poteſt minori præiudicare, l. per fundum. ff. de ſeruit. ruſt. præd. quia illa regula fallit in multis caſibus, & in ijs fauore liberationis partis debitorum faciendæ illi, qui non eſt ſoluendo, l. iuriſgentium. §. fin. & l. & ſuum. & l. maiorem. & l. reſcriptum. ff. de pact. vt annotatur per Iaſo. num. 3. poſt alios, & glos. mag. & Soc. in dict. l. reſcriptum. Secundo, quod non obſtat dicere, quod illæ leges procedunt quo ad forum exterius tantum. Tum quia id nec unde conſtat. Tum quia leges illę non fundantur ſuper præſumptione, ſed ſuper veritate, & æquitate, quam ſuadet charitas, & miſeri-

cordia

cordia ſubueniendi indigentibus cum vtilitate omnium creditorum, vt
2 ſentit gloſſa prædicta recepta per omnes. Tertio, quod non obſtat dicere, quod remiſſio partis debiti facta debitori ob timorem perdendi totũ, eo quod deliberauit nihil ſoluere, niſi pars illa ei remitteretur, obligatus eſt in foro conſcientiæ ſoluere, quod ſibi remiſſum eſt, vt poſt Caiet. & Sylueſt. diximus in Manual. confeſ. c. 17. num. 75. & quod creditores, qui remiſerunt in caſu propoſito, videntur remiſiſſe ob timorem perdendi totum. Tum quia illud procedit, quando debitor habet vnde ſoluat, vel de ſua malitia naſcitur ille timor, non autem cum naſcitur ex alijs cauſis, vt ex vera inopia, vt ibidem inſinuauimus; & in caſu propoſito timor nihil recuperandi naſcebatur ex inopia. Tum quia illud procedit, quando ſine iuſta cauſa, & vtilitate creditorum fit remiſſio; in noſtro autem caſu ex iuſta cauſa, ſcilicet inopiæ, & pro vtilitate creditorum omniũ facta fuit, vt dictum eſt.

DE PROCVRATORIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum alicui ratione qualitatis, ſeu dignitatis, magis reſpicit dignitatem, quam perſonam.*
1 *Relictum Epiſcopo ab extraneo cenſetur relictum ratione dignitatis.*
2 *Viam tutiorem quilibet in dubio videtur eligere.*
2 *Procurator contemplatione ſocietatis conſtitutus ſocietatem obligat.*
3 *Mercatorum libris ſaltem contra illos creditur.*
3 *Mercator accipiens aliquid ad mercaturam præſumitur id vertiſſe in eam.*
4 *Debita contracta durante ſocietate ſunt ab ipſa ſoluenda.*
4 *Præpoſitus alicui officio obligat præponentem etiam accipiendo pecunias ad commodius illud exercendum.*
5 *Societate inita ad mercaturam, ſeu artem campſoriam, quicquid vnus tamquam ſocius facit, alium obligat.*
6 *Finis recipiendi aliquid in dubio ex effectu conijcitur.*

CONSILIVM III.

QVidam Illuſtriſſimus Cardinalis conſtituit in his partibus tres procuratores, Iacobum, Perrum, & Ioannẽ mercatores, & ſocios vnius officij campſorij, & eorum quemlibet in ſolidum ad per eos recipiendum quaſdam penſiones prædicto Cardinali debitas. virtute illius conſti-

constitutionis Iacobus vnus dictorum sociorum ed nsiones recepit, & pro summa pecuniaria recepta Cardinalem in libro societatis creditorē scripsit; fuerunt autem sex semestrium pensiones ad vrbem nomine societatis transmisse, sed nunc remanet pensio vnius anni non soluta; tandem vero societas defecit. petit Cardinalis restantem pensionem sibi solui de pecunijs dictæ societatis, attento quod Iacobus erat socius. Ex aduerso Petrus, & Ioannes prætendunt societatem non teneri pro facto dicti Iacobi socij; quia ipse dictas pensiones exegit iure proprio tamquam procurator in solidum prædicti Cardinalis, non autem nomine societatis; attento quod ipsi non acceperunt mandatum, neque se immiscuerūt in exigendo dictas pensiones.

De sola subscriptione rogatus respondeo iuridicam mihi videri conclusionem à viro doctissimo fundatam: considerando primo, quod prædictus Illustrissimus in dando mandatum prædictis tribus socijs potius respexit societatem, quam personas eorum. Tum quia solis ijs tribus, ijsdemque socijs dedit illud. Tum quia nulla ratione alia, quam illorum societate, cognoscebat eos, & quod quidam bancarius eorum responsalis
1 in vrbe degens eorum societatem fidam esse ei persuasit. & qui mandat, & relinquit aliquid alicui personæ qualificatæ, quam cognoscit ratione qualitatis, & non personę, videtur magis respicere illā ratione qualitatis, & dignitatis, quam personæ, l. penult. ff. de reb. dubijs. per quam definit ibi Bart. quod an nomen appellatiuum, vel proprium sit magis consideratum, ex qualitate notitiæ est considerandum. facit cap. requisisti. de testam. quatenus probat relictum Episcopo ab extraneo, censeri relictum ratione dignitatis, qua est notior: vbi multis comprobat Couarr. non esse curandum, an primum exprimatur nomen appellatiuum, vel propriū, vel è contra, quando ex alijs coniecturis apparet, an persona, siue qualitas, siue dignitas sit magis considerata: quod etiam ante illum tradit Decius post alios citatos ab eo in cap. qui abbas. de offic. deleg. Cum ergo præ dictus Cardinalis constituerit prædictos tres procuratores nominando personas, & societatem eorum, & cum non cognoscat ratione personarum, sed tantum ratione societatis, & persuasionis de fide habenda eis factę per relationem responsalis societatis eorum, & cum nullis alijs dedisset mandatum, consequens est dedisse illis principaliter, eo quod erant socij illius societatis. Confirmatur, eo quod Cardinalis erat vir prudentissimus, & ideo præsumendus est in dubio præuidisse tutius fuisse credere plus eis, & singulis eorum, & tamquam socijs, quam tamquam sin-
2 gularibus, & diuisis personis: & in dubio quilibet viam sibi tutiorem videtur eligere, l. 3. ff. de milit. testam. cum simil. & ita cum tutius esset præ dicto Cardinali dare mandatum eis tamquam socijs, quam tamquam diuisis, interpretandum est dedisse tamquam socijs. & ita Iacobus præsumitur constitutus procurator, qua constitutus erat socius aliorum, & non

tamquam

tamquam diuiſus, & ſeparatus ab eis. Secundo repeto prædictam concluſionem iuridicam, conſiderando, quod prædictus Iacobus recuperauit penſionem prædictam tamquam procurator conſtitutus contemplatione ſocietatis, & quod obligauit eam. Primo quidem, quia præſumitur eam vertiſſe, & poſuiſſe in rem, & vtilitatem ſocietatis: quia, qui fungitur officio, vel exercitio aliquo, & accipit aliquid pro exequendo eo, vel ſequellis eius, prę ſumitur vetere illud in rem, & vtilitatem eius. caſus eſt in l. fin. §. fin. ff. ad Maced. quatenus habet, quod miles qui accipit aliquid ad exercitium militiæ, præſumitur vertiſſe id in illud, per quem definit ibi Bart. ſcholaſticum, cui mutuatur aliquid ad ſuum ſtudium exercendum, præſumi vertiſse in illud: per quem §. & prædictum dictum Bart. definit
3 Bald. in l. antepenult. eod. tit. mercatorem, qui accipit aliqua ad mercaturam exercendam, præſumi vertiſse in eam. Cum ergo prædictus Iacobus acceperit prædictam penſionem vt ſocius, prę ſumitur vertiſse in rem, & vtilitatem ſocietatis. Deinde, quod non ſolum prę ſumitur, ſed conſtat ex libris eius, quod verterit eam in rem, & vtilitatem ſuæ ſocietatis, ſiquidem fecit prædictum Illuſtriſſimum creditorem ſocietatis quo ad illam. Quod autem credatur libris mercatorum, ſaltem contra illos, communis concluſio eſt Bart. Iaſon. & aliorum in l. 1. C. de eden. & l. admo-
4 nendi. ff. de iureiur. Tertio quod omne æs alienum, quod manente ſocietate contractum eſt, de communi ſoluendum eſt, quæ ſunt verba l. omne aurum ęs. ff. pro ſocio. cuius gloſs. verb. contractum, declarat eam, dicens procedere, etiam ſi ab vno ſociorum contractũ eſt. Quarto, quod accipiens pecuniam ratione officij, cui præponitur, obligat eum, qui prę poſuit illum l. fin. ff. de inſtit. act. ex qua hoc ibi colligit Bart. Et prædictus Iacobus, & quilibet aliorum ſociorum erat præpoſitus negotiationi ſocietatis ab ipſa ſocietate; ergo &c. Quinto, quod prępoſitus alicui officio non ſolum obligat eos à quibus præponitur accipiendo ea, ſine quibus id exerceri non poteſt, ſed etiam accipiendo ea, cum quibus commodius poteſt, vt irrefragabiliter probant l. quicumque. §. ſi ei quem. ff. de inſtit. act. & l. penult. ff. de vſufruct. per quas hoc affirmat Aret. in cap. de teſtibus. col. 3. de teſtib. & Dec. in c. præterea. col. 5. de offic. deleg. & in cap. vt debitus honor. de appellat. col. 8. vt vtrobique alias docuimus. At prædictus Iacobus, & quilibet aliorũ ſociorum habebat officium exercendi ſocietatem initam, vt proxime dictum eſt. ergo quilibet eorum poterat recipiendo penſionem prædictam obligare ſocietatem, cum ali-
5 qua ex parte eius receptio commodaret officij exercitio. Sexto, quod ſocietas prædicta fuit inita ad negotiandum arte mercatoria, & campſoria; & quicquid vnus ſocius capit pertinens ad ſocietatem, obligat illam. caſus eſt in l. quicumque. §. non tamen omne. ff. de inſtit. act. At receptio penſionis pecuniariæ ſuapte natura pertinet ad exercitium negotiationis artis campſoriæ, & mercaturæ; ergo recipiendo illam ad reponendam in

dam in ſocietatem, vt repoſuit, obligauit ſocietatem. Septimo, quod qualis fuerit finis recipiẽdi aliquid, in dubio conijcitur ex effectu ſubſequuto, l. ſed Iulianus. §. proinde. ff. ad Maced. quatenus habet filiumfam. qui accipit mutuam pecuniam, præſumi accipere animo vertendi eam in rem patris, ſi in illam poſtea verterit; per quem DD. dicunt ibi de ſcholaſtico mutuante pecuniam, & poſtea vertente illam in exercitium ſtudij, quod præſumitur eo fine mutuatus fuiſſe. Vltimo, quod ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur, cap. ratihabitionem. de reg. iur. lib. 6. cum concordat. etiam in ijs, quæ à principio male capiuntur. At receptiones prædictæ penſionis factas à Iacobo ſocietas ratas habuit; quia multas earum remiſit ſoluendas ad vrbem per literas nomine ſocietatis confectas; ergo proculdubio vel hoc ſolo argumento vera eſt concluſio. Saluo ſaniori iudicio.

DE HIS QVAE VI, metuſue cauſa.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio metu facta eſt nulla, nec tempore conualeſcit.*
1 *Impedito iuſte aut non currit tempus, aut reſtituitur.*
2 *Profeſſio nulla per actus profeſſorum non validatur.*

CONSILIVM VII.

ANte Concilium. Triden. N. per vim & metum Religionem ingreſſus, eadem vi & metu durantibus, expleto probationis anno in manibus ſui prælati profeſſionem emiſit, & in eadem perſiſtendo ordines ſacros & gradum baccalaureatus ſuſcepit. Poſt Concilium vero reclamare volens, tribulationibus oppreſſus non potuit; à quibus tandem liberatus reclamare intendit. Quæritur an id facere poſſit, & an per ſuſceptionem ordinis præſumatur conſenſiſſe ſuę inualidæ profeſſioni.

1 Reſpondeo primo, votum, quod ab initio ob metum aliquem eſt nullum, ſiue inualidum, tractu temporis vere non conualeſcere coram Deo, neq; præſumptiue coram hominibus, cap. non firmatur. de reg. iuris, lib. 6. & l. quod ab initio. ff. eod. neq; concurrente geſtatione habitus, & permanſione in monaſterio, durante illo metu. cap. 1. cum ei annot. de his quæ vi.

Secundo, quod ſi poſt ceſſationem metus fuit iuſte impeditus à reclamando

mando, etiam poterit ceſsante impedimento reclamare, ſi fuit impedimẽ tum iuris; quia taliter impedito non currit tempus, l. 4. C. de ann. excep. & ſi erat impedimentum facti, debet auditi per reſtitutionem. l. & Attilicinus. ff. de ſeruit. ruſt. præd. vt tradit Panorm. in c. ex tranſmiſſa. num. 13. de præſcript.

2 Tertio, quod per ſuſceptionem ordinum, durante cauſa iuſti metus, nõ præſumitur ſatis ratificare profeſſionem. Tum quia hoc nullo iure ſpeciali cauetur. Tum quia à ſeparatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. Tum quia, ſi quod magis videtur ineſſe, non ineſt, nec quod minus videtur ineſſe inerit. arg. cap. cum in cunctis. de elect. & auth. multo magis. C. de Sacroſan Eccl. & nec per geſtationem habitus profeſſorum, nec per præſtationem ſuffragij in capitulo, nec faciendo alia, quæ ſolis profeſſis competunt, profeſſio valida fieri præſumitur, iuxta not. in d. cap. de his quæ vi. & tamen maior ratio ſuadet, vt per talia præſumeretur profiteri quam per ſuſceptionem ordinis, quæ eſt res ſeparatior à profeſſione; ergo per ſuſceptionem ordinis non præſumetur conſenſus ad profeſſionem. per quæ ſatisfit ſupra quæſitis. Salua, quæ iuſtior fuerit, ſententia.

LIB. II.

DE IVDICIIS.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus cum verbaliter à ſe depoſitis an diſpenſare valeat.*

CONSILIVM II.

REſolutio eſt, Epiſcopum poſſe diſpenſare cum verbaliter à ſe depoſito etiam poſt depoſitionem verbalẽ. Panorm. Felin. & Decius, & cõmunis in cap. at ſi clerici. §. de adult. de iudicijs. maxime ſi in ſententia ſua, vel Vicarij ſui hoc faciendi poteſtas fuerit ſibi reſeruata: quod certiſſimum eſt, cum depoſitio facta fuit ob adulteriũ, vel alia crimina eo minora, vel ſaltem non maiora: ſi autem depoſitio fuiſſet facta ob hæreſim vel alia crimina, videtur non poſſe.

VT

VT LITE PEND.

SVMMARIVM.

1 *Decreta Cap. Minimorum Auenioni facta, an ſint contraria priuilegio Monaſterij eiuſdem ordinis vrbis. & ſeq.*
2 *Iura iuribus concordanda ſunt.*
2 *Lex generalis per ſpecialem illam limitantem limitanda.*
3 *Voluntas diſponentis in omni diſpoſitione attendenda.*
3 *Mens S. Franciſci de Paula gratiſſima.*
4 *Legis verba contra auctoris mentem non ſunt interpretanda.*
5 *Declaratio Cap. Minimorum Auenioni facta, ſi derogat priuilegio monaſterij vrbis, eſt nulla. nu. 9.*
6 *Monaſterium S. Trinitatis vrbis Chriſtifidelium magnum refugium.*
7 *Monaſterium S. Trinitatis Minimorum contra ſuum priuilegium Generali obedire non tenetur.*
7 *Obedire oportet magis Deo, quam hominibus.*
7 *Regularis contra maioris præcepta prælato obedire non debet.*
7 *Monachus prælato ſecundum ſuam regulam præcipienti pareat.*
8 *Regularis à ſuperiore grauatus appellare poteſt.*
10 *Profeſſus in vno monaſterio non poteſt vt talis in alio recipi.*
11 *Generalis ex cauſa poteſt ſubditos de vno loco ad alium transferre. num. 15.*
12 *Monachorum creatio ad prælatum, & Conuentum ſimul pertinet.*
12 *Epiſcopus, etiam vt ſuperior, monialem creare non poteſt.*
13 *Conſilium alicuius ſequi debet, qui illud requirit vt collega.*
14 *Creatio monachorum in ordine Minimorum à Vigili, Prouinciali, & Generali fieri poteſt.*
14 *Statuta, & conſuetudines iuxta commune ius intelligenda.*
15 *Generalis ſolus non poteſt profeſſos in vno monaſterio vt talis in alio recipere.*

CONSILIVM I.

REuerendiſſime domine Doctor, in comitijs generalis capituli Auinioni celebrati 1578. à fratribus Minimis trium nationum, Italiæ, Hiſpanię, & Galliæ, quæ ſequuntur fuerunt ordinata hac forma.

Memores patres pace & vnione minima maxima fieri, maxima vero odio,

odio, & ſeditione decreſcere, placuit tam Italis, quam Hiſpanis, quo ad officium correctoriatus iura prętenſa cedere, cum ex Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Protectore coram patribus declaratum extitit, voluntatem D. Franciſci fuiſſe, quod conuentus Romanus quo ad correctoriatum regatur à fratribus gallicæ nationis: quod fuit cõfirmatum eo præſente, totoq; Cardinalium ſenatu; volunt tamen, quod ad alia omnia ſit communis, & fratres mixtim ex omnibus nationibus ſint in illo conuentu, induantur nouitij indifferenter, quarumcumque regionum fuerint.

Priuilegium conuentus S. Trinitatis ſequitur, quod perpetuo uſu fuit receptum à tota Religione, quæ etiam poſtulauit ipſius confirmationem, quæ fuit facta à Iulio III. ad inſtantiam Regis Chriſtianiſſimi. Henrici.

VNiuerſis præſentes has litteras inſpecturis frater Franciſcus de Paula ordinis fratrum Minimorũ humilis inſtitutor, ac ſanctæ Sedis Apoſtolicæ gratia, & conceſſione omnium eremitorum, & locorum, oratoriorum, & ſororũ eiuſdem ordinis vbicumq; conſtitutorũ, necnon congregationũ fratrũ religioſorum, & perſonarum aliarum ſub regulari obſeruantia in eiſdem degentium ſuperior, licet immeritus, ac generalis corrector ſalutem in Domino: Nos pie conſiderantes regiam maieſtatem Franciæ nobis, & ordini noſtro præfato comparaſſe locum Conuentus noſtri Sanct. Trinitatis in monte Pincio in vrbe Romana, & ea propter ad ipſius beneficij per nos accepti memoriam, & vt fratres noſtri Ordinis in dicto Conuentu reſidentes in diuini cultus perſolutione reddantur in futurum ſalutis animarum dictorum benefactorum memoriores, volumus, & ordinamus, quod à modo, & in poſterum dictus conuentus in Monte Pincio in vrbe Romana regatur per fratres Gallicæ nationis, quandiu inueniantur, qui inibi reſidere, & cultui diuino inſiſtere voluerint; ſin autem vbi nulli reperiantur qui inibi reſidere voluerint, quia omnes in Chriſto vnanimes eſſe debemus, illud per alios regi, & inhabitari volumus; partiterq; ſi locus ſupportare poterit, vltra quam reperiantur habitantium Gallicæ nationis, alios ſecum aliarum nationum mixtim reſidere volumus. Datum. &c.

Quæritur vtrũ pendente lite, quam nobis mouerant patres Zeloſi Hiſpaniç, & Italiæ ad annullandũ priuilegium coram Sanctiſſimo Domino 1576. nec dum lite deciſa potuerint talia ſtatuere in illo capitulo Auiomonenſi, quod videtur cõtra priuilegiũ; præſertim cum cõuentus Romanus per procuratorẽ non comparuerit, nec vocatus, nec auditus fuerit in re tam graui, & ad illum ſpectante, in qua ſtatutum, & voluntas S. patris noſtri Franciſci de Paula lædatur, maieſtati regiæ iniuria grauis ſit, &

toti

toti nationi, immo & toti religioni, quæ confirmationem priuilegij poſtulauit à S. Sede, & obtinuit, graue damnum infertur.

Secundo, Vtrum fratres huius conuentus teneantur Generali obedire prȩcipienti, & facienti ad formã ſtatuti Auinionenſis, prȩſertim cum à Bercinonenſi capitulo ſequente fuerit concluſum nulla ſtatuta ante nouem annos non probata ſortiri vim ſtatuti permanentis; prȩterea cum ſemper fuerit ab hoc conuentu reclamatum pro grauamine.

Tertio, Vtrum non relinqueretur huic conuẽtui ſua actio in caſu, quod probaretur huiuſmodi conſtitutio in ſequenti capitulo, vel per appellationem, vel oppoſitionem.

Quarto, Vtrum iuxta formam priuilegij, ſi aliqui noſtræ nationis voluerint hic Romę morari, & compatiatur locus, petita licẽtia, & non obtenta à Generali, poſſint à correctore recipi pro conuentualibus.

Quinto, Vtrum nouitij etiam poſſint indui eiuſdem nationis, modo habeantur ſufficientes, petita licentia, & non obtenta ab ipſo Generali.

Sexto, Vtrum fratres extranei, qui obtruduntur ab ipſo Generali, ut occupent noſtrorum ſedes, poſſint recuſari ad inhabitandum, & uotandum in electionibus.

Septimo, Vtrum ipſe Generalis poſſit fratres Gallicæ nationis amouere, ut alios extraneos inducat.

Octauo, Vtrum ipſi Galli teneantur obedire prȩcipienti contra formã priuilegij, quod habet quandiu uoluerint inhabitare, non accerſitis alijs ad petitionem conuentus.

1 AD PRIMAM quæſtionem reſpondeo primo quod declaratio facta Auinioni, præſente Illuſtriſſimo protectore, non eſt contraria priuilegio, nec intentioni Gallicæ gentis, quatenus continet Italos, & Hiſpanos ceſſiſſe iura prætenſa contra priuilegium Sancti Franciſci; immo eſt eis conſona, & commodiſſima, vt palam eſt. Secundo, quod non eſt etiam contraria, quatenus ſtatutum fuit, vt illud per correctores gentis Gallicæ regatur, per ea multa, quæ nos pridem pro illo allegauimus in lite contra prædictum monaſterium, & monachos Gallos mota.

Tertio, quod etiam dici poteſt, prædictam declarationem non eſſe cõtrariam prædicto priuilegio, & intentioni Gallicæ gentis, quatenus continet, quod ex qualibet alia gente poſſint in prædicto monaſterio indifferenter recipi fratres, ſi intelligatur eo modo, quo debet intelligi ſecundum limitationem, & modificationem ipſiuſmet priuilegij Sancti Franciſci, ſcilicet, quãdo locus ſupportare poteſt, & non reperiantur alij Gallicæ nationis. Non enim ſunt contraria dicere: homines cuiuslibet gentis habitare poſſunt in hoc oppido, & homines cuiuslibet alterius gentis poſſunt habitare in hoc oppido, quando defuerint homines Galli; vtrumq; enim poteſt eſſe ſimul verum, quando ſcilicet defuerint Galli, qui poſſint, & velint habitare in eo, vt palam eſt.

2 Secundo principaliter dico, quod prædicta declaratio eſt intelligenda modo prædicto, ita vt non contradicat priuilegio. Tum quia expedit iura iuribus concordare, cap. cum expediat. de electio. lib. 6. cum ei concord. Tum quia lex generaliter loquens, ſiue præcedat, ſiue ſequatur, debet limitari per aliam legem illam ſpecialiter limitantem. l. in toto. ff. de reg. iur. & cap. generi per ſpeciem derogatur. eodem tit. lib. 6. & late tradit Decius poſt alios in d. reg. in toto. & probatur efficaciſſime per duas gloſſas ſolennes receptas, quarum altera eſt in l. ſciendum. ff. qui ſatiſd. cogan. & altera in authen. offeratur. C. de litis conteſt. quæ receptæ ab omnibus aiunt, prædictam authen. quæ generaliter diſponit debere actorem præſtare fideiuſſores reo, licet ſit poſterior, debere limitari per d. l. ſciendum. quæ habet eum, qui bona immobilia habet, non teneri ad dandũ illos fideiuſſores. Cum ergo prædicta declaratio generaliter dicat, poſſe in prędicto monaſterio aſſumi indifferenter perſonas ex omni natione, limitanda eſt per prędictum priuilegium diſponẽs, tum id fieri debere, cum locus ſupportare poſſit, & deſint Galli, qui poſſint, & velint ad ſeruiendum prædicto monaſterio aſſumi.

3 Tertio principaliter dico, quod prædicta declaratio limitanda eſſet, vt modo dixi, etiam ſi prædictum priuilegium non ſic limitaſſet. Tum quia in omni diſpoſitione recte intelligenda mens, & voluntas diſponentis debet habere primum locum, & illa eam regere debet. l. in conditionibus. ff. de cond. & demonſt. cum ei concor. Cum ergo palam ſit mentem, & voluntatem Sancti Franciſci viri gratiſſimi concedentis illud priuilegium prædicto monaſterio ad ſignificandam, & demonſtrandam gratiã, quam ipſe, & ordo ſuus debebant Regi Galliarum, & toti eius Regno ob magna beneficia in eo recepta, & ob emptionẽ amiciſſime, & gratioſiſſime factã à Rege ipſo loci ad ædificandum monaſterium prædictũ in prædicto Mõte Pincio, & acceptatio priuilegij ab eodem Rege, & toto ſuo Regno facta, & executa tẽpore longiſſimo, & confirmata à fel. recor. Iulio. III. & adeo ſolenniter declarata per prędictũ capitulũ generale, præſidẽte principe illo præcellenti, & Illuſtriſſimo Cardinali Armeniaco primariæ, ac regum regiæ nobilitatis ornamento, & protectore. Cũ ergo inquam palã ſit mentem, & voluntatẽ omnium prædictorũ fuiſſe, vt prædictum monaſteriũ regeretur, & gubernaretur ſẽper, quatenus fieri poſſet, per Gallicæ nationis rectores, & correctores, conſequens eſt eorum mentem, & voluntatẽ fuiſſe, vt Gallicæ gentis monachi, & perſonę fauorabiliter, & amore prędipuo aſſumerentur, & tractarentur in eo, vt nunquam, quoad fieri poſſet, deeſſent, qui poſſent, & vellent recte regere illud ad gloriã Dei, & ſui ordinis, & gentis Gallicæ; & conſequenter, vt in eo inuenirentur tales, qui libentiſſime eligerent correctores, & ſuperiores prudentiſſimos gentis Gallicæ, cum veriſimile ſit (id quod experientia clare poſtea docuit) fore, vt alienarum gentium monachi ægre, & fere coacte eligerent correctores

rectores Gallicos; cum ob peccata fragilitatis humanæ etiam in ſocietatibus eorum, qui religioni addicti ſunt, non deſint aliquot ſimulantes odia, & inuidiam inter diuerſarum, immo & earundem gentium perſonas. Tum quia prædicta declaratio, quatenus habet, aſſumi poſſe monachos in prædicto monaſterio ex alijs gentibus, intelligenda eſt, quando commode, & ſalua dignitate fieri poteſt. l. nepos Proculo. ff. de verb. ſign. & cap. vt faciat. 22.q.2.cum ei concord. At non poſt commode, & & ſalua dignitate monaſterij prædicti, & priuilegij, & omnium prædictorum, qui confirmauerunt, & declarauerunt illud, fieri, vt omni tempore poſſint aſſumi in eo monaſterio alienarum gentium perſonæ: quoniam alioquin paruo tempore contingeret quod nulli Galli eſſent ibi; quod eſt contra mentem, & voluntatem Sancti Franciſci, & aliorum prædictorum omnium, qui conceſſerunt, fouerunt, & declarauerunt prædictum priuilegium. Ergo dicendum eſt id fieri poſſe, niſi quando locus ſupportauerit, & non inuenientur Galli, qui velint, & poſſint ibi ſeruire Deo. Tum quia puerile profecto, & paruæ prudentiæ virorum fuiſſet, velle vt aliquod monaſterium per vnius ſolius gentis, & nationis viros gubernaretur, & non cauere, & prouidere, quod conceſſa facultate aſſumendi monachos ex omni gente, omni tempore non poſſet obſeruari, quod ipſi volunt. Quare aut dicendũ eſt prędictum Sanctũ Franciſcum, omnium conſenſu prudentiſſimũ virum, & omnes, qui prædicto priuilegio fauerunt, fuiſſe paruæ prudentiæ, & puerilis iudicii, quod eſt abſurdũ, & ita nõ dicendũ, l. nã quod abſurdum. ff. de bonis libert. Aut certe dicendũ eſt prædictã declarationẽ, quatenus habet, ex omni gente indifferenter aſſumi poſſe monachos in prædicto monaſterio, intelligẽdam eſſe, quando locus ſupportaret, & deeſſent ex gente Gallica, qui
4 aſſumi vellent, & poſſent. Tum quia ita debent interpretari verba legis, & diſpoſitio illius, vt eorum interpretatio non nitatur contra mentem eius, & auctoris ipſius, iuxta illam regulam penult. de re. iur. lib. 6. *Certum eſt, quod is committit in legem, qui uerba legis complectens, contra legis nititur voluntatem.* quæ regula decerpta fuit ex l. non dubium. C. de legib. & palam eſt quod qui declarationem prędictam Capituli Auionen. ita intelligeret, vt omni tempore poſſent indeferenter aſſumi de omni natione monachi, interpretaretur verba declarationis contra mentem, & voluntatem prędicti priuilegij, & auctoris eius, & omnium, qui illud confirmauerunt, approbauerunt, & fouerunt. Quod etiam eſſet contra cap. Marchion. 1.q. 1. in illis verbis. *nõ eſt putandum in uerbis ſcripturarum eſſe euangelium, ſed in ſenſu, non in ſuperficie, ſed in medulla, non in ſermonum foliis, ſed in radice rationis.*

5 Quarto principaliter dico, quod prædicta declaratio praue intellecta, vt dicitur ab aliquibus intelligi, ſic vt omni caſu, & tempore poſſint, & debeãt ex omni natione aſſumi monachi, ſicut ex natione Gallica, & eos

qui assumpti sunt in illud, posse dimitti ad alios conuentus, & loco illorũ assumi ex alijs nationibus, perinde ac in alijs conuentibus eiusdem ordinis, est contrarijssima priuilegio S. Francisci, & omnibus præcitatis, immo & ipsi capitulo Auinionen. etiam, quatenus Itali, & Hispani cesserũt iuribus ab eis male antea prætensis contra prædicta, & contra ea, quæ olim pro monasterio citauimus in lite mota per ipsos: quoniam palam est eos eadẽ ipsa iura, quæ nunc intendũt, tunc prætendisse, & ita iudicãdum esse iam cessa esse illa, & sublata in prædicto capitulo, & eos ab eis iam discessisse ibidem, & vereri debere ea iterum nunc non sine pudore repli care. cui consequens est prædictam declarationem, in hoc reprobo sensu acceptam, esse ipso iure nullam. Tum quia lite pendente facta esset contra rubricam vt lite pendente nihil innouetur. Tum quia esset facta contra partem inauditam, cum ad id non fuisset vocatum monasterium; quod fieri non potuit. cap. 1. de causa possess. & propr. ibi, *contra partem inauditam nihil possumus definire*. Tum quia Regis Franciæ, & totius regni, & maiestatis eorum plurimum interest, vt prædictum priuilegium, & prædicta declaratio intelligantur recte, & sancte eo modo, quo intelligenda esse supra diximus; & consequenter non posset prædicta declaratio praue intellecta eis prejudicare: quia res inter alios acta alijs non præiudicat. l. 2. C. quibus res iud. non nocet. Quare non solum vera sunt quæ diximus, sed etiam demirari licet, esse aliquos præsertim eiusdem ordinis colentes ex animo, & diligentes prędictum S. Franciscum, & honorem eius, totiusque sui ordinis, quibus videri possit verba priuilegij eius, & confirmationis, & declarationis eiusdem contra illa, quę diximus, intelligenda esse, adeo ea contra suam mentem, & voluntatem omnium prædictorum distorquendo.

6 Quinto, quod, vt nos in prædicta, eademque lata informatione diximus, non solum ordini prędicto, sed etiam sanctę Sedi Apost. Romanæ, & Regi, & toti Regno Franciæ, & gloriosæ Ciuitati Romanæ, & deuotioni omnium Christi fidelium magnum refugiũ, & asylum est, vt prædictũ monasterium in dies magis, ac magis augeatur, & decoretur gallicanis muneribus, & fauoribus, vti quotidie decoratur; quo religio Christiana Italorum, & Gallorum Romæ coniunctiore, & fortiore fœdere vnita totum orbem Christianum inuitet, & contineat, ac quadantenus cogat ad perseuerandum in eadem verissima, eademq; firmissima fide Catholica.

7 AD SECVNDAM colligitur responsio ex responsione ad primã, scilicet prędictum monasterium, & correctorem, ac conuentum eius non teneri ad obediendum Generali, qui aliquid contra prædicta præceperit. Tum quia oportet magis obedire Deo, quam hominibus. Act. 5. & cap. Iulianus. & cap. resistit. 11. q. 3. Tum quia S. Thom. recept. ab omnibus concludit in 2. 2. q. 104. art. 5. non esse à monachis obediendum Prælato in omnibus, sed solum in ijs, quorum contrarium non præcipit qui

maior

maior eſt eo,ſcilicet Deus,& iuſtitia eius,& in eis, in quibus habet poteſtatem præcipiendi ſecundum ſuam regulam. at Generalis præcipiens cõtra prædicta, præcipit contra ea, quæ præcipit Deus, & iuſtitia eius, &
8 extra ea, quæ ſibi non ſunt ſubiecta; & ideo non eſt obediendum ei, ſed modeſte appellandum, & eo modo, quo religioſi grauati poſſunt, & debent appellare, & adire ſuperiorem,vt ab eo degrauentur; per quam appellationem,& per iuridicam ſuperioris additionem ſuſpendentur ſententiæ, & cenſuræ Generalis, quas auſus fuerit contra ius proferre, vt nos tradimus in comm. de reg. cap. non dicatis. num. 62.& latius in capit. nullum. num. 51. vbi efficaciter probamus religioſos appellare poſſe ab omni ſententia iniuſta ſuperioris, etiam à lata ſuper correctione, ſi modũ excedat;& ſuperiorem, qui non admittit appellationem, eſſe caſtigandum, & alia id genus multa de appellatione religioſorum.

9 AD TERTIAM reſpondetur id, quod reſponſum eſt ad ſecundam, ſcilicet, quod per prædictam declarationem bene intellectam nihil detrahitur priuilegio, & quatenus per eam male intellectam detraheretur aliquid,poſſet annihilari,& annulari per vias nullitatum ſupradictarum reſultantium ex eo,quod facta fuit lite pendente, & monaſterio inaudito, & rege,ac regno,quorum multum intereſt,nullatenus vocatis.

10 AD QVARTAM reſpondeo,quod hoc monaſterium non poteſt recipere monachos eiuſdem ordinis in alijs monaſterijs profeſſos, & filios eorum factos pro conuentualibus filijs huius monaſterij ſine auctoritate legitimi ſuperioris. Tum per notata in c.fin.de regula. Tum quia,ſicut iure communi antiquo monachus profeſſus in vno monaſterio, & filius eius per profeſſionem factus non poteſt cogi,vt contra voluntatem ſuam tranſeat ad aliud monaſterium etiam eiuſdem ordinis, ſine culpa, & cauſæ cognitione,vt tradimus late in comm. de regul. ſuper c.ſtatuimus. nu.22.ita eadem ratione non poterit recipi etiam volens pro filio,& conuentuali alterius monaſterij eiuſdem ordinis ſine auctoritate legitima: quia correlatiuorum eadem eſt ratio. c.ſciendum. 6.q. 1. Dixi, ſolo iure
11 communi attento; quia iure ſpeciali Dominicanorum, vt puto, recepto ab alijs religioſis,poteſt Generalis, vel Prouincialis religioſorum facientium vnum corpus,transferre ſuum ſubditũ ad aliud monaſterium eiuſdem corporis ſine culpa,ſubſiſtente tamen rationabili cauſa, vt late tradimus nos in prædicto comm.de reg. ſuper c.ſtatuimus.num.22.& conſequenter in hoc ordine Minimorum,qui omnes, vt aiunt, faciunt vnum corpus,poſſet Generalis ſine culpa ex aliqua magna iuſta cauſa transferre vnum monachum ſibi ſubditum ad aliud monaſterium eiuſdem ordinis,etiam contra voluntatem ſuam,& ſui monaſterij,ſicuti Generalis Dominicanorum;ſed ſi abſque rationabili cauſa id faceret, poſſet appellari. Ex quo infertur, quod ſi Generalis huius ordinis Minimorum vellet aliquos Gallos transferre ex hoc monaſterio in aliud etiam eiuſ-

dem ordinis ſine iuſta culpa, & legitima cauſæ cognitione, poſsent contradicere, & etiam corrector, & conuentus eorum, ne id faceret, & ſi ad faciendum pergeret, appellare, adiecta cauſa appellandi, quod id faceret ad minuendam auctoritatem correctoris, & conuentus, & ad hoc, vt non inuenirentur idonei correctores, & fratres ex natione Gallicana ad defendendum priuilegium prædictum, & vnitatem, & honorem huius monaſterij, & regis, ac regni Galliarum, & totius Gallicæ nationis.

11 AD QVINTAM reſpondeo, quod communis obſeruantia omnium religionum, quas ego ætate mea tractaui, habet, vt prælati immediati conuentuum particularium cum maiore parte eorum recipiant monachos nouitios, & induant eos habitum religionis, iuxta gloſſam c. fina. de regul. lib. 6. verbo *pertineat*. quam ibi ſequuntur Arch. & Ioan. And. Lap. Anch. & Domi. & Phil. Franc. ante quos omnes dicit ibi Ioan. Mona. quod iure communi creatio monachorum pertinet ad Abbatem, & conuentum: quem etiam ibi ſequitur Phil. Prob. & etiam prędictus Lap. alleg. 32. dicens per hoc, quod creatio monialium pertinet ad Abbatiſſam, & conuẽtum monialium, adeo quod Epiſcopus, etiam ſi ſit ſuperior earum, non poteſt creare, neque præcipere Abbatiſſæ, & conuentui, vt recipiant aliquam monialem, in tantum quod poſſent appellare ab illo iuſte, ſi id eis præciperet. & idem tenet Calder. conſil. 16. titu. de regul. allegando in id prædictum Ioan. Monac. & etiam in conſil. 3. de ſent. excommu. Idem tenet Arch. Card. à Tur. crem. in c. fin. 16. q. 7. Pro qua concluſione optime facit c. cum Eccleſia Vulterana. de electio. quatenus ibi Papa declarat nullam iniuriam feciſſe canonicos Epiſcopo, eo quod noluerunt recipere canonicos ab eo ſolo creatos, ea ratione, quod, qui iure ſuo vtitur, nulli facit iniuriam. facit etiam c. 1. de elect. quatenus probat, in eccleſia collegiata electionem prælati ad ſolum capitulum pertinere, & ca. 1. de his quę fiunt à prælatis. quatenus habet, alienationem rei eccleſiæ ſine collatione capituli eſſe irritam; immo & ca. ea noſcitur. eodem tit. quatenus habet, præſentationem beneficiorum ad monaſterium pertinentem faciendam eſſe à prælato, & conuentu ipſius. omnium tamen firmamentorum neruoſiſſimum eſt prædictum c. vlt. 16. q. 7. quod expreſſe habet non poſſe Abbatem creare fratres monachos ſine conſenſu fratrum. Non obſtat quod Panor. in d. c. cum Eccleſia Vulterana. ſentiat contrarium. Tum quia ait conſuetudinem, & priuilegium, ſiqua ſunt, eſſe in primis obſeruanda: & prędictum monaſterium Romanum eſt in poſſeſſione ſeruandi communem opinionem. Tum quia ipſemet Panorm. tenet, quod hanc creationem debet facere cum conſilio conuentus: & quando datur alicui poteſtas à lege limitando eam à principio, eam exercere debet cum illa
13 limitatione, vt tenet ipſemet Panor. quem ſequitur ibi Feli. in c. ex parte. de conſtitu. num. 5. Tum quia Bart. communiter recep. tenet in l. 1. §. ſi plures. num. 7. de exercito actio. quod non ſolum eſt requirendum conſilium,

silium, sed etiam sequendum illud, quando est requirēdum ab alio tamquam à collega, & à participe officij: vt in casu proposito lex dat potestatem creandi prælato cum consilio conuentus, tamquā cum collega, & participe officij, qualis est in expediendis omnibus præcipuis secundū omnes. & cōsequenter etiam Panorm. tenetur confiteri creationem monachorum iure communi spectare ad prælatum, & conuentum, & quod non potest alter sine alterius consensu creare, saltem ad effectum obligandi monasterium ad illum retinendum, & alendum. Non obstat etiam
14 constitutio quædam prædicti ordinis Minimorum, quæ videtur prædictam creationem concedere Vigili, Prouinciali, vel Generali. Tum quia est contraria iuri communi, intelligendo, quod soli præfati sine consensu & consilio conuentuum possint eligere: & non potuit collector capitulorum regulæ constituere aliquid contra ius commune, iuxta c. quod super his. de maior. & obed. Tum quia potest intelligi, & verificari in conuentibus alijs ab hoc Romano, ea ratione, quod hoc non subest vlli Prouinciali, vt in facto proponitur. Tum quia statuta etiam confirmata à Papa, & consuetudines etiam præscriptæ, sunt intelligenda, vt sint conformia iuri cōmuni, vel quam minime distent ab eo, c. cum dilectus. de consuetu. & prædicta constitutio potest recte ac plane intelligi, & seruari sine vlla violatione iuris communis, intelligendo, quod prædicti Vigil, Prouincialis, & Generalis possint interesse creationi monachorum cum correctore, & conuentu; hoc enim modo intellecta parum contrariatur iuri communi, vt palam est. Tum quia absurdum est, & ideo non dicendum. l. nam quod absurdum. ff. de bonis libert. immo & indecorum ordini adeo Illustrissimo, vt soli Vigiles, vel soli Prouinciales forte iuuenes, & nō adeo forte moribus, & prudentia probati, creent quos, & quot volent monachos in monasterijs, refragantibus correctoribus, & conuentibus eorum, in quibus multi senes, & graues, & multi eruditi, sapientes, prudentes, & experti inueniuntur, qui longe melius nouerunt quid cōueniat suis conuentibus augendis, honorandis, decorandis, & Deo, & populo placidiora faciendis.

15 AD SEXTAM respondetur, quod non potest Generalis solus recipere pro conuentualibus, & filijs huius monasterij alios monachos etiam eiusdem ordinis in alijs monasterijs professos, nolentibus correctore, & maiore parte conuentus huius monasterij, vt ex responsione ad quintam quæstionem colligitur; quia nec iure communi, nec speciali præfatæ constitutionis recte intellectæ id facere potest, vt ibidem dictum est.

AD SEPTIMAM colligitur responsio ex responsis ad duas præcedentes, scilicet, quod non potest Generalis amouere, nec transferre monachos Gallicæ nationis in alia monasteria sine iusta culpa, vel maxima causa contra voluntatē eorum, vel correctoris, & conuentus; & volenti id facere cōtradicere possent, & appellare, vt diximus supra in responso ad

quartam quæſtionem.

AD OCTAVAM etiam colligitur reſponſio ex reſponſione ad quartam quæſtionem.

DE PRÆSCRIPT.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij onera in fundatione poſita implenda ſunt, niſi ſint legitime ſublata.nu.7.*
1 *Peccatum tanto grauius, quanto diuturnius.*
2 *Cauſa à potentiori maior producitur effectus.*
2 *Lex beneficio in fundatione impoſita, niſi recepta, non ligat.*
2 *Facta non præſumi, niſi probentur.*
3 *Conſuetudinis longæuæ magna auctoritas.*
4 *Præſcriptio longiſſima bonam fidem, & non titulum requirit.*
5 *Poſſeſſor in dubio præſumitur habere bonam fidem.*
6 *Titulus lapſu 30. vel 40. annorum etiam in valde præiudicialibus præſumitur.*
6 *Præſcriptioni ſucceſſoris nolentis vti poſſeſſione præceſſoris mala illius fides non nocet.*
7 *Conſuetudo iuri humano, & non diuino derogat.*

CONSILIVM I.

ANno 1401. fuerunt erectæ duæ capellaniæ in cathedrali quadam, reſeruato iure præſentandi pro hæredibus fundatoris, qui hæredes poſtea anno 1487. donauerunt ius ſuum præſentandi quibuſdam N. N. cum conſenſu Epiſcopi. bona, quæ fuerunt aſſignata pro donatione, fuerunt in quibuſdam poſſeſſionibus, quarum vix tertiam partem iſtæ capellaniæ reperiuntur poſſidere. Fuerunt in fundatione appoſitæ multæ conditiones, videlicet, quod præſentandus ſit ſacerdos, quod non habeat alium vicarium, quod perſonaliter cum vno clerico domi retinendo inſeruiat noctu, & die diuinis officijs in cathedrali, quod quotidie duæ miſſæ celebrentur, & ſpecialis commemoratio de fundatore, & cum pœna, ſi ceſſauerit, quod ſoluat certam pecuniam pro qualibet vice conuertendam in alias miſſas, & quod non poſsit ſuper his impetrare diſpenſationem, niſi ab Epiſcopo, & de conſenſu patronorum. Nunc reperitur quod rector præſens iſtarum capellaniarum eas poſsidet iam fere per viginti

ginti annos, & nunquam habuit notitiam istorum onerum; quoniam prouisio olim sibi facta fuit in curia per resignationē sui antecessoris, qui nihil istorum narrauit; vnde præsens rector fecit tantum celebrare vnam missam singulis diebus, prout antecessor suus faciebat. Reperitur etiam, quod per spatium sexaginta annorum, & vltra numquam aliquis rector adimpleuit dicta onera; quia fuerunt dispensati, aut aliter: de alijs autem ante sexaginta annos, quid fecerint, nescitur: quia non reperiuntur scripturæ. Modo quæritur, an ex quo præsens rector habet aliud curatum, quod non potest dimittere, & numquam impleuit alia onera, in foro conscientiæ teneatur ad satisfactionem, & qualem, & ad quid pro tempore futuro obligetur. Aduertatur autem, quod bona istarum capellaniarum, quæ ad præsens possidentur, vix sunt pro tertia parte antiquæ dotationis, immo quod non sunt de terris specificatis in dotatione, & nescitur, quomodo, aut quo iure possideantur, & valor istorum bonorum, quæ hodie possidentur, potest ascendere singulis annis ad summam scutorum centum. Aduertatur etiam, quod patroni parati sunt consentire dispensationi, & remittere onera omnia, quæ non fuerunt seruata, tam præterita, quam futura, in quantum de iure possunt.

1 Contra præsentem capellanum præfatum facit primo, quod statuta, & onera posita in fundatione beneficij sunt seruanda, c. Eleutherius. 18. q. 2. c. cum dilectus. de consti. c. super eo. de iurepar. cum eis adnot. Secundo, quod consuetudo non excusat peccantem: quia tanto grauius est peccatum, quanto diutius infelicem animam detinet alligatam, c. fin. de consuet. Tertio, quod Concil. Trid. sess. 23. cap. 5. de reform. statuit, vt qualitates, quas requirit beneficium, in beneficiario concurrant, & onera iuncta in fundatione impleantur.

2 Pro consulente vero facit primo, quod lex posita à patrono in fundatione beneficij non est firmior, quam lex posita à Papa in gubernatione Ecclesiæ; quia à potentiori causa maior producitur effectus secundum philosophum, l. cū multa. C. de bon. quæ lib. & l. pen. C. de donat. inter vir. at lex siue Papæ, siue Regis à principio non recepta, nec seruata, non ligat. c. in istis. §. leges. 4. dist. & ibi Doctores, & latius Felin. c. 1. de treu. & pac. ergo nec lex patroni posita in fundatione est seruāda, si non fuit à principio recepta, & seruata, vt in nostro casu, cum non monstretur esse à principio seruata, nec præsumatur; quia facta non præsumuntur, nisi probentur, c. cum in iure. de officio deleg. & l. 1. C. de mand. princ. Secundo, quod
3 consuetudinis longæuæ magna est auctoritas. l. 2. C. quæ sit long. consue. & l. de quibus. ff. de legib. & in casu nostro videtur consulenti fauere consuetudo viginti annorum, quæ dicitur longa etiam inter absentes, toto titulo de præscript. long. temp. decem vel viginti annorum. Tertio, quod non obstat dicere quod in bonis, & iuribus ecclesiasticis non currit præscriptio decem vel viginti annorum, quia currit præscriptio 40. annorum,

c. de

c.de quarta,& ca.ad aures,& ca.illud autẽ.de præſcrip. auth.quas actiones. C. de ſacroſan. eccle. & quod licet conſulens non poſſederit dictam capellaniam liberam à prædictis oneribus 40. annis per ſe, poſſedit tamen per ſe,& per anteceſſores ſuos 60. & amplius annis, vt in facto proponitur: & poſſeſsio prædeceſſoris accedit ad poſſeſsionẽ præſentis poſſeſſoris,ita quod ſufficit, vt ambæ coniunctæ conficiant tempus ad præſcribendum legitimum.l.de acceſsionibus. cum leg. ſequen.ff.de diuer.& temp.& in facto proponitur, quod à ſexaginta annis capellania prædicta eſt poſſeſſa libera ab oneribus iniunctis in fundatione;ergo &c. Quarto non obſtat dicere, quod conſulens non nititur aliquo titulo liberationis
4 ab oneribus prædictis. Tum quia licet in præſcriptione longi temporis, id eſt decem, vel viginti annorum, requiratur titulus,iuxta l.ſi quis emptionis.in principio cum concord.C.de præſcrip.30.vel 40.annorum. in præſcriptione tamen longiſsima triginta, vel quadraginta annorum non requiritur vllus titulus per eandem legem.§. 1.& l.ſi quid in rem.& l.cum nouiſsimi.C.eodem. quæ omnium fere eſt vna ſententia, vt colligitur ex citatis per Baldum in tract.de præſcrip.in 4.par. Nec in hoc eſt vlla differentia inter ius canonicum & ciuile,inter præſcriptionem cõtra eccleſiam,vel alium;ſufficit enim tempus 40.annorum ſine vllo titulo cum bona fide,ſecundum Panor.in c.de quarta.colum.4.de prçſcript.communiter receptum,& late tradit Bald. vbi ſupra 2.par.3.partis. Non obſtat dicere, quod iure canonico non prodeſt vlla præſcriptio, etiam longiſsimi temporis,etiam 40.annorum cum mala fide,c.fi.de præſcrip. c. poſſeſſor. de reg.iur.lib.6.cũ annot.eis fere ab omnibus,& quod conſulens videtur mala fide hanc libertatem poſſediſſe, quippe qui ſucceſsit malę fidei poſſeſſoribus; primi enim poſſeſſores prædictæ libertatis non poterant non eſſe malę fidei poſſeſſores; cum nota eſſet eis obligatio habendi qualitates,& ſubeundi onera prædicta.Non inquam hoc obſtat. Tum quia non
5 conſtat vllum præceſſorem eius mala fide poſſediſſe: & in dubio præſumitur bona fide poſſediſſe ſecundum gloſſ.recep.in c.ſanctorum. verſiculo, *ſincere*, & in cap.ſi diligenti.verb.bona fide.de præſcrip.Tum quia præſumi poteſt per poſſeſſionẽ centũ,& amplius annorum,& diminutionem bonorum à principio capellaniæ aſsignatorum aliqua compoſitio, vel diminutio qualitatis, & onerum, per quam primi poſſeſſores bona fide libertatem prędictam poſsidere potuerunt, arg.tex.iuncta gloſſ. fing. in c.peruenit. de empt. quę communiter receepta habet, ſolennitatem etiam extrinſecam præſumi per ſpatium triginta annorum. Tum quia
6 ibi per illam tenet Imol. colum. 3. quod etiam per lapſum triginta, vel quadraginta annorum iuſte pręſumitur titulus, etiam quo ad ea, quæ ſunt magni præiudicij: quod multis confirmat prædictus Bald. 1.par.3. partis,q.10.num.27.Tum quia mala fides præceſſoris non nocet prçſcriptioni ſucceſſoris nolentis vti acceſsione poſſeſsionis illius, ſed tantum

volentis

volentis incipere.l.cum poſt.C.de præſcrip. long.temp. c.cura. cum gloſ. ſing.verb.legitima.recepta communiter ibi,& vbique.de iure patron. At conſulens non indiget acceſsione poſſeſsionis primi capellani, qui fuit ante annos 160.

7 Non obſtant adducta in contrarium. Ad primum enim reſpondetur concedendo, qualitates, & onera in fundatione beneficij ſtatuta eſſe ſeruanda,niſi legitime fuerint ſublata, primo per compoſitionem, vel auctoritatem Epiſcopi,quæ iuſte præſumi poteſt per tanti temporis lapſum iuxta ſuperius citata: ſecundo etiam clarius, quod ſunt ſublata præſcriptione legitima per prędicta.Ad ſecundum,concedendo,quod conſuetudo contra diuinam diſpoſitionem non excuſat;quia eam non poteſt tollere; ſed contra diſpoſitionem humanam excuſat, poſtea quam per obſeruantiam contrariam legitimo tempore continuatam ſublata fuerit per iura in argumento allegata cum annot. eis ab omnibus. Ad tertium,quod Conc.Trid.loquitur de oneribus, & qualitatibus beneficiorum non ſublatis legitime,nos autem de legitime ſublatis per prędicta. Salua,&c.

LIB. III.

DE PRAEBENDIS.

SVMMARIVM.

1 *An capitulum,in quod perueniunt omnes fructus canonicatus conſiſtentes in diſtributionibus, & groſſa,teneatur ſoluere penſionem alicui ſuper eiſdem renouatam.*

2 *Diuidere etſi non poſſit iudex canonicatum ſine iuſta cauſa, concordia tamen iudicialis eſt ſeruanda.*

3 *Optans ſecundum canonicatum liber eſt ab obligatione contracta per iudicialem concordiam initam occaſione primi dimiſſi.*

CONSILIVM LXVIII.

ROgatus, vt perpenderem reſponſa duorum doctorum ſuper his, & dicerem quid de illis ſentirem, reſpondeo primo, hæc dubia maiora eſſe, quam quæ pro eorum æquitate poſſem ego in præſentia ob occupationes varias reſoluere.

Secundo, quod ad reſoluendum primum oportebat ſcire an hic canonicatus apud Sedem Apoſtolicam vacaſſet, an non,& aliqua alia.

1 Tertio, quod niſi prædicti doctores eruditiſſimi defendiſſent penſionem prædictam deberi à capitulo prædictas diſtributiones lucranti,forte de-

te decidiſſem contrarium. Tum quia penſio prædicta Ioan. videtur poſita ſuper groſſa & diſtributionibus quærendis à canonice penſioni conſentiente, & non ſuper quærendis à tertio. Tum quia capitulum non quęrit diſtributiones intereſſentium, ſed ſinguli de capitulo nunc plures, nunc pauciores pro numero intereſſentium, iuxta c. 1. de cler. non reſid. lib. 6. Tum quia illi ſinguli non videntur eadem quærere illo iure vero accreſcendi, de quo agitur in l. re coniuncti. de leg. 3. & ca. 1. de cler. non reſid. lib. 6. habet quod diſtributiones tribuantur intereſſentibus. Tum quia nec capitulum vniuerſum, nec ſinguli canonici tenerentur ſoluere penſionem conſtitutam alicui ſuper fructibus, & diſtributionibus alicuius canonici, ſi ille poſſideret illos, & non inſetuiret ei intereſſendo diuinis, neque illo mortuo, vel non poſſidenti. argumento à ſimili, vel eadem ratione cap. dudum. 2. de elect. Sed quia prædictorum præcellentium doctorum auctoritas multum apud me valet, malo hærere, quam tumultuarie iudicare.

2 Quarto, quod iam conſonum videtur id quod alter prædictorum dominorum ait, ſcilicet vicarium non potuiſſe canonicatum vacantem diuidere ſine iuſta cauſa per citata ab eodem. Sed arbitror compoſitionem illam auctoritate vicarij factam inter litigantes debuiſſe ſeruari inter eos ſine vlla diuiſione canonicatus, vel præbendæ, iuxta c. niſi. & ei adnota. de præbend.

3 Quinto, quod niſi verba inſtrumenti continentis compoſitionem prędictam aliud exprimant, videtur præfatum Gabrielem, ſimul ac reliquit priorem canonicatum, & accepit optatum, liberatum fuiſſe ab obligatione contenta in prædicta compoſitione: quia illa reſtringebantur ad illud tempus, quo eſſet canonicus illius canonicatus, & per prædictam optionem deſinit eſſe talis, & quo ad illum habetur pro mortuo, iuxta §. ecce. 7. q. 1. & gloſſ. memorab. verb. morte, in cap. ſuſcepta. de reſcrip. lib. 6.

DE CONCESS. PRAEBEN.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus, licet perdat beneficia habita, non ſit inhabilis ad alia habenda, præcipue titularis.*

1 *Cardinalis non eſt inhabilis ad beneficia ſaltem ſimplicia.*

CON-

CONSILIVM III.

QVæsitum est, an Episcopo consecrato possit conferri beneficium etiam simplex.

1 Respondeo, quod partem negatiuã tenet Panor. in ca. ecclesia vestra. num. 2. de elect. eo quod per consecrationem perdit beneficia quæ habebat; ergo minus poterit in futurum habere. argum. c. quemadmodu m. de iureiur. & Car. in c. ad supplicationem. de renunciat. num. 1. ait ei qui renunciauit episcopatum, non posse sine causa, & dispensatione conferri beneficium. Sed non videtur inueniri ius satis expressum, quo Episcopus præsertim titularis tantum fiat inhabilis ad habenda beneficia futura, etiam si debeat perdere præterita, argu. c. licet canon. & ca. commissa. de elect. lib. 6. & notatorum in c. de multa. de præben. & quod Cardinalis non est inhabilis ad beneficia saltem simplicia, vt tenet Panor. in d. cap. ecclesia vestra. num. 2.

DE REBVS ECCLESIAE non alienand.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei cathedralis facta ab Episcopo de consensu capituli valet.*
2 *Alienatio rei ecclesiæ facta ab Abbate etiã exẽpto de consensu capituli, sine Papæ, vel alius superioris auctoritate, inualida.*
3 *Alienatio inualida ratificari potest per superiorem, vel eum in cuius ditione res alienata sita est.*

CONSILIVM X.

ABbas quidam cum suo conuentu exemptus à iurisdictione ordinaria Episcopi alienauit in casu à iure permisso quasdam res immobiles existentes extra Episcopatum, vbi erat Abbatia sita, sine vllius superioris auctoritate. Quæritur an valeat alienatio.

1 Pro parte affirmante facit, quod alienatio rei pertinentis ad ecclesiam cathedralem facta ab Episcopo cum consensu sui capituli valet, vt tradit Panor. recep. in cap. 1. de his quæ fiunt à præla. & probatur per ca. fine exceptione. 12. q. 2. At Abbas exemptus habet iurisdictionem quasi episco-

epiſcopalem, iuxta glo.ſingul.& recep.in clem.1. verb. proprij. de rebus eccleſ. non alienan.

2 Pro parte vero negante facit,quod Cardinalis in d.clem.1. quæſt. 34. & ſeq.tenet,quod licet in alienatione rei eccleſiaſticæ facienda per Abbatem exemptum non requiratur auctoritas Epiſcopi, requiritur tamen auctoritas Papæ,aut prælati ſuperioris, cui immediate ſubijcitur. & in q. 7.videtur requirere conſenſum Epiſcopi,cui res alienanda ſubijcitur.

3 Reſoluendo autem dico,multa ſuper hac quæſtione pro vtraque parte poſſe adduci ſed conſulendum eſſe præfato D.conſulenti,vt procuret præfatam alienationem ratificari per ſuperiorem immediate præfati Abbatis, qui facile id faciet,rogante & informante præfato Abbate, & conuentu, qui alienationem præfatam fecerunt: & quod etiam faciet eam ratificari per Epiſcopum,in cuius Epiſcopatu ſunt ſita præfata bona ad informationem prædictorum.arg.eorum, quæ determinantur in c.1. de his quæ fiũt à prẽlat.à Panor.& alijs,& à Card.in d.clem.1.q.35.&37. de reb. eccl.non alienan. & ab alijs ibidẽ.& in c.nulli eod.titu.& in c.ſine exceptione.12. q. 2. poterit etiam impetrare D. conſulens ſuo nomine confirmationem à Sede Apoſtolica,quę ſi fuerit in forma communi,parum proderit;ſi autem per commiſsionem cum cauſæ cognitione,nonnihil tędij & ſumptus afferet.

SVMMARIVM.

1 *Conciliatio quatuor locorum operum Auctoris. & num 3.*
1 *Alienans rem eccleſiæ in caſibus permiſſis,bullam Pauli II. non incurrit.*
1 *Iuramentum de non alienando res eccleſię quid operatur.*
2 *Papæ licentia requiritur in alienatione rei eccleſię vetita.*
3 *Miniſtrans,vel dans aliquid ei, quem credit peccaturum, an peccet.*

CONSILIVM XI.

1 AD priorem quæſtionem, qua quæritur concordia inter concluſionem poſitam in Manual. noſtro cap. 27. num. 149. ſcilicet extrauag. Pauli II. excommunicantem ipſo iure alienantem rem eccleſiæ, non includere alienantem rem eccleſiæ in caſibus à iure permiſſis, & inter cõ cluſionem poſitam in comment. de alienat. rerum eccleſiæ ſuper gloſſa ſummæ 12. q. 2. num. 17. ſcilicet, quod in alienatione rerum eccleſiæ eſt neceſſarius conſenſus, vel licentia Papæ, Reſpondetur primo, quod in præfato cap.27. num. 149. loquitur de alienante rem eccleſię, quam non iurauit non alienare, ſaltem iuſſu ſuperioris ſupremi, ſcilicet Papæ, facit

facto ei in ipſamet collatione, quam ei fecit, vel mandauit fieri, ad hoc, vt cautius, & conſultius illud gubernaret, modificando ſuam collationem, & addendo expreſſe, vel virtualiter decretum irritationis alienationis cõtrariæ: in prędicto autem commentario loquitur de alienante contra iuramentum prædicto modo factum.

2 Secundo, quod in præfato cap. 27. loquitur de alienante in caſibus à iure permiſſis: in dicto autem comment. de alienante in caſu prohibito non ſolum à canone, ſed etiam ab homine, & non ſolum ſimpliciter, ſed exacto iuramento, & addito decreto irritante alienationem; & ita illę concluſiones ponuntur de diuerſis alienantibus, quorum alter pluribus modis prohibetur alienare, quam alter. Per quæ reſponderi poteſt cap. vi ſuper. de rebus eccl. non alien. & cap. 2. de feud. & ei annotaris, quatenus loquuntur de illo, qui iurauit non alienare, ſcilicet, quod non loquuntur de iurante iuramentum adeo qualificatum, ac eſt illud, de quo loquitur præfatus commentarius.

3 AD ALIAM QVÆSTIONEM reſpondeo, quod ego in locis allegatis in ea, ſcilicet in dicto Man. cap. 23. num. 90. & in cap. 20. num. 16. vbi cito cap. 17. num. 195. & 18. ſentio differentiam inter eum, qui ſeruit, miniſtrat, dat, aut tradit aliquid ob aliquem finem bonum alicui, quem credit eſſe peccaturum, non conſentiendo directe, vel indirecte, expreſſe, vel tacite in peccato, quod opinatur, vel credit illum commiſſurum, de quo loquitur cap. 23. num 90. & inter eum, qui expreſſe, vel tacite, directe, vel indirecte id facit, de quo loquuntur alia loca ſupra citata, & alia multa, in quibus damnatur id quod per ſe vel directe, vel principaliter fit ob aliquod malum culpæ, & non id ex quo per accidens, & per quandam conſequentiam, & minus principaliter ſine vllo fine malo, nec voluntate auctoris euenit, per l. ſi quis nec cauſam. ff. de reb. cred. vbi Iaſon id confirmat 18. exemplis, & deciſio. quæ tamen indigerent aliqua dolabra, vt ſatis conuenirent huic noſtræ reſolutioni, quę altius reſtringit id quod dicitur in dicto cap. 23. num. 90. quo ad culpam peccati, de qua illud, & alia citata ibi loquuntur.

DE SOLVT.

SVMMARIVM.

1 *Famulus, qui acceptis mille a domino, illa permutando lucratur, an teneatur reſtituere.*

1 Res

1 *Res aliena ſine iuſto titulo retineri non poteſt.*
2 *Monetæ pretium eſt, quod à principe præſtituitur.*
3 *Monetæ augmentum vel diminutio parum durans non attenditur.*
3 *Lex iuſtitiæ non plus cæteris parib. ligat in foro poli, quam foro fori.*
4 *Famulus, qui fideliter pecuniam heri pretio iuſto impendit, ſatisfacit, nec tenetur auctarium reſtituere.*

CONSILIVM III.

QVæſtio eſt cõfeſſarijs frequentiſſima, An qui œconomus, vel diſpenſator, vel quiuis alius officiarius alicuius magnatis, vel cuiuſuis alterius accipit ab hero ſuo, vel eius nomine mille ſcuta auri in auro, quorum ſingulorum pretium à principe taxatum eſt vndecim iul. & dimidij, teneatur eorum acceptioni adijcere quatrinos, vel bologninos, quos aliquando, vel frequenter, & quaſi ſemper poteſt habere à mercatore, cui cuſtodienda illa mille commendat, vltra illos vndecim tulios cum dimidio, accipiendo illorum valorem in tulijs, & plus accipiendo in quatrinis, & an teneatur ad reſtitutionem illorum, ſi eos ſibi accipiat.

1 Pro parte quidem affirmãte facit primo, quod id, quod operatur propoſitũ in propoſito, operatur oppoſitũ in oppoſito, l. etſi contra tabulas. ff. de vulg. & cap. ſciendum. 8. q. 1. At ſi diminueretur pretium illorũ ſcutorum, teneretur officiarius ſupplere illud in vtilitatem heri; ergo, ſi fuerit auctum, debet illud auctariũ vertere in eiuſdem heri ſeu domini vtilitatem. Secundo, quod nullo iuſto titulo videtur poſſe illud auctariũ ſibi retinere; & res alienæ ſine iuſto titulo neq; quęri, nec retineri poſſunt, cap. ſi res aliena. 14. q. 6. & cap. peccatum. de reg. iur. lib. 6. Tertio, quod ſcuta prædicta vere valent vndecim tulios cum dimidio; & illud auctarium ſecundum valorem currẽtem in foro mercatorum, & illa accipiunt nomine heri ſui, ergo tenentur reddere rationem illorum ſecundum verum valorem.

2 Pro contraria vero parte negante facit primum, quod pretium verum, & conſtitutum à Principe ſingulorum ſcutorum eſt ſolum 11. iul. & dimidij, & non plus, vt in quæſtione ſupponitur: & illud eſt verum pretium monetæ excuſſæ, quod à principe reipub. præſtituitur: illius enim, vel habentis iura eius eſt cudere monetam, & ponere illi pretium. arg. cap. quanto. de iureiur. vbi hoc notat Panorm. communiter recep. num. 6. ergo prædicti officiarij, impendentes pro hero tanti quanti valent ſcuta ſe-
3 cundum inſtitutionem Principis, ſatisfaciunt illi. Secundo, quod Bart. in l. Paulus. 1. §. 1. ff. de ſolut. nu. 9. ait quod augmentum, vel diminutio æſtimationis monetę, quæ modico tẽpore durat, vel vno, duobus, vel pluribus diebus, vel quandoque, non eſt attendenda. arg. l. pretium. ſub fin. ff. ad l. falc. cui concordat Panorm. communiter recep. in d. cap. quanto, ſub

to. ſub fin. Tertio, quod nemo iuſtitiæ lege tenetur in foro conſcientiç, niſi ad tantum, ad quantum poteſt cogi in foro exteriori, patefacta omnino veritate, arg. d. cap. ſi res aliena. & d. cap. peccatum. cum ei adnotat. at nemo poteſt cogi in foro exteriori dare, vel accipere pro ſcuto auri in auro maius pretium, quam 11. iulios cum dimidio, vt palam eſt; ergo nemo te-
4 netur ſoluere plus in foro conſcientiæ; & conſequenter officiarius, qui reddit illud pretium in rebus fideliter emptis, vel aliter, ſatis facit id, ad quod iuſtitiç lege tenetur. Quarto, quod non obſtat prædicta l. Paulus. quatenus habet creditorem non eſſe cogendum in aliam formam nummos accipere, ſi ex ea re damnum aliquod paſſurus ſit. Tum quia l. illa intelligitur de illo creditore, qui dat pecuniam mutuo, vel in depoſitum pacto expreſſo, vel tacito, vt reſtituatur ei illa, vel alia pecunia æque bona, iuxta l. cum quid. ff. de reb. cred. Quæſtio vero propoſita eſt de creditore dante pecuniam ad impendendam in emendis rebus ipſi neceſſarijs, & non ad reddendum illammet, vel aliã pecuniam æque bonam; quo caſu non eſt locus ipſi legi, vt ex Bart. & alijs colligitur in d. l. Paulus. & ex noſtris in d. cap. quanto. Quinto, quod illud auctarium vt minus duorum, vel plurium quatrinorum, eſt incertum, & paſſim variatur, immo eſt voluntarium; quia mercator nolens illud adijcere nulla lege iuſtitiæ poſſet cogi, ſatisfaceret enim reddendo ſimilia ſcuta in auro, vel valorem illorum à Principe inſtitutum, ſi repetens velit ea ſibi reddi in argento, vel ære, ſiue mercator ſuſcipiat illa mutuo, ſiue in depoſito, per adducta in primo dicto: immo dici poſſet illicitum, niſi voluntarie ſolueretur, vt in primo dicto probatum eſt. Sexto, quod alioqui conſequeretur, quod teneretur officiarius aliquando reddere plusquam accepit, & aliquando minus quam accepit: ſi enim accipit 100. ſcuta die, qua ſcutum mercatorum non valet plus, quam à Principe eſt ſtatutum, & poſtea diebus quibus minutatim illa accipit valeret pluris, teneretur reſtituere pluſquam accipit; & contra, ſi die qua illa accipit multo pluris valeret ſcutũ mercatorũ, & diebus quibus minutatim acciperet nõ valeret pluris, teneretur ad reſtituendum minus, quam accepit: quæ plane ſunt abſurda. ergo, &c. Per hæc videtur ſatisfactum oppoſitis, & pars hæc negans amplectenda eſſe.

DE DONATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Donatio omniũ fructuũ Epiſcopatus à ſolo ſeparatorũ quid includat. nu. 3.*

1 *Beneficiarius in fructibus percipiendis vſufructuario ſimilis.*
2 *Fructus vſufructuarij nomine à ſolo ſeparati illius ſunt.*
2 *Fructus decimandi cauſa à ſolo ſeparati beneficiarius debentur.*
3 *Donatio omnium fructuum partem Eccleſiæ debitam non comprehendit.*
3 *Fructus ſunt, qui deductis expenſis ſuperſunt.*

CONSILIVM IX.

EPiſcopus Imolenſis iam iam moriturus 21. menſis Auguſti donauit cuidam nepoti ſuo ex fratre præſenti, & acceptanti omnes & ſingulos fructus collectos, & à ſolo ſeparatos ſpectãtes quomodolibet ad ſuũ epiſcopatum. Quæritur qui fructus illius anni cenſeantur donati.

1 Reſpondendum eſt donatos cenſeri omnes fructus illius anni pertinentes ad epiſcopatum, in quibus iam erat donatori ius quęſitum actu die 21. Auguſti, excepta parte, quæ tunc de illis debebatur eccleſię de iure vel conſuetudine; & continentur non ſolum decimæ, & alij fructus, qui tunc erant collecti, & in horrea reconditi, ſed etiam qui erant iam meſſi, & ab arboribus, vel terra ſeparati, etiam ſi non dum eſſent triturati, & grana ex ſpicis excuſſa: quia mea opinione, cui me antehac ſubſcripſi, beneficiarius in hoc caſu exæquatur vſufructuario, licet quo ad quædam alia differat ab eo, iuxta gloſ. cap. ſi propter. verbo primi anni. 2 de elect. lib. 6. nam ad vſufructuarium pertinent omnes fructus ſeparati à ſolo ſuo nomine, iuxta l. ſi eius. ff. de rei vendi. & ſecundum ueriorem intellectum l. arboribus. §. Iulianus. alias eſt l. ſi fur. ff. de vſufructu. & l. ſi vſufructuarius. ff. quibus modis vſusfructus amitti. quamuis prædicta gloſ. videri poſſit requirere reconditionem in horrea: arbitror enim quod licet beneficiarij vt plurimum non ſeparent per ſe, nec per alios fructus, quos coloni colligunt, & ex quibus poſtea decimas ſoluunt, tamẽ ipſi coloni, qui ea mente meſſem vel vindemiã faciunt, vt ex eis decimas ſoluant, ſatis videntur nomine beneficiariorum, quo ad partem illis debitam metere, vindemiare, ac fructus colligere.

3 Non tamen cenſentur donati fructus etiam alij à decimis, qui nondum erant à ſolo ſeparati; etiam ſi per ipſum Epiſcopum eius impenſis, vel per eius colonos partiarios, aut pẽſionarios ſata fuiſſent ſemina, ex quibus illi orti fuerunt: quamuis eo caſu deducere poſſent impẽſas, quas Epiſcopus eorum ſerendorum gratia fecit: quia fructus dicuntur, qui reſidui ſunt, impenſis deductis. l. fructus. ff. ſolut. matri.

Nec etiam cenſetur donata pars illa fructuum, quæ iure, vel conſuetudine debebatur eccleſiæ: quæ quota, vel quanta ſit, arbitror iudicandum eſſe per conſuetudinem, vel conſtitutiones ſynodales, vel eis deficientibus per cap. quatuor, & cap. reditibus. 12. q. 2.

DE

DE SVCCESS. AB INTEST.

SVMMARIVM.

1 *Extrauag. Iulij III. quod debita beneficiarij non ſoluantur de fructibus non exactis, ſubdura multis.*
2 *Redditio rei ad priſtinam naturam fauorabilis.*
2 *Extrauagans Iulij III. quæ limitat alias eiuſdem in terris, vbi collectoes poni non conſueuerunt, fauorabilis.*
3 *Lex exorbitans à iure communi reſtringenda.*
2 *Conſuetum, vel ſolitum dicitur, quod ſaltem bis eſt factum.*

CONSILIVM IIII.

BEneficiarius quidam in terris, vbi tantum ſemel collector Apoſtolicus poſitus fuit, obiens mortem, reliquit multa debita, & multos fructus ſui beneficij inexactos. Quæritur an ex eis poſſit creditoribus ſatisfieri.

1 Extrauagans fe. re. Iulij III. publicata anno 1550. menſe Iunio perdura viſa fuit multis iaminde à principio promulgationis eius, vt dixi in tractatu de redit. q. 2. mon. 26. num. 4. ita quod arbitror non fuiſſe receptam in Gallijs, nec etiam in Hiſpanijs, & minus extenſionem eius, quam publicauit anno 1550. menſe Auguſto, qua ſtatuit ne ſoluerentur debita beneficiarij contracta, neque legata pia tempore infirmitatis facta ex reditibus nondum exactis.

2 Ex hoc ſequitur conſtitutionem, quę illas tolleret, vel limitaret, dignam fore fauore, quia per eam fieret reuerſio rei ſaltem ex parte ad ſuam priſtinam naturam, quod eſt fauorabile, cap. ab exordio. 35. diſt. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. & conſequęter tertiam præfati Iulij extrauagantem publicatam anno 1551. menſe Iunio, quæ limitat illas ne habeant locum in terris vbi non conſueuerunt à ſancta Sede Apoſtolica poni collectores, videtur eſſe fauorabiliter interpretandam

3 Quo fit vt videatur reſoluendum quod in caſu præſenti non habeant locum præfatæ duæ conſtitutiones. Tum quia tamquam exorbitantes à iure communi debent reſtringi. reg. quæ à iure. lib. 6. Tum quia per hoc res in ſua priſtina natura conſeruatur, quod eſt fauore dignum, vt prædictum eſt. Tum quia non fuit in loco præfato niſi ſemel poſitus collector: & ita non poteſt dici quod ibi conſueuerunt poni collectores: quia ad hoc vt

aliquid dicatur consuetum, est necessarium quod saltem bis sit factum, secundum omnes per l. 5. C. de episcop. audien. immo etiam ad hoc vt dicatur solitum, vt efficaciter probat Philipp. Decius in rubr. de consuet. contra Bart. in l. item mala. ff. de alim. & cib. & leg. Tũ quia verba præfatæ tertiæ extrauagantis concipiuntur in numero plurali ibi, *In quibus collectores prædicti deputari, seu esse non consueuerant*. & pluralis locutio saltem duo requirit, cap. pluralis. de reg. iur. lib. 6. cum concordant. Tum denique quod licet vnus actus sortitus effectum, habens causam successiuam, multo tempore cõtinuatus faciat dici rem consuetam, iuxta textum singularem in cap. cum de beneficio. de prębend. lib. 6. constitutio tamen collectoris, de qua in casu proposito, non fuit sortita effectum, neque continuata, vt in facto proponitur. &c.

DE SEPVLTVRIS.

SVMMARIVM.

1 *Gabellæ vt debitæ sint, sciendum à quo, & quo modo positæ sint.*
2 *Cadauer vt licite transferatur, consilium.*
3 *Pœnam in casu ignoto incursam aliena negotia agens soluere non tenetur.*

CONSILIVM VII.

QVoniam cadauer, habita licentia, vt solet, superiorum, Roma Mediolanum sine pompa transferendum est; quæritur an si sub specie mercium deferatur, & gabellæ vel in statu Ecclesię, vel etiam extra eiusdem statum defraudentur, peccatum sit, & præterea maneat obligatio ad restitutionem, non obstantibus aut immemorata consuetudine, aut forte alicubi statutis de solutione in transuectione cadauerum.

An peccet is, qui quoquo modo procurat, aut cooperatur in cadauere clam transuehendo, sciens certo fore, vt vector defrauder gabellas, acceptis solum 40. aureis; cum alicubi, si non merces, sed cadauer deportari intelligeretur, vix centum aureis satisfieret, licet in scriptis Romæ concessa licentia transferendi ostenderetur. Vtrum peccet, & restituere teneatur curator, vel exequutor testamentarius, eo quod dederit 40. aureos ad cadauer clam deferendum, & præterea arcam ad fallendum aptissimam coemerit, qua ossa ad patrium tumulum deportentur. Quid demum

fieri.

fieri possit commode,& tuta conscientia, sine solutione gabellarum, aut portuum, cum non videatur cadauer subijci his solutionibus.

1 Nō miror, quod vir vndequaque doctissimus dignetur super ijs quæstionibus interrogare hominem vulgarē,& à sua eruditione longe alienū arbitratus fieri, vt quandoque abscondantur sapientibus, quæ reuelantur paruulis. Quod hac in re non contigit; cum, vt in cęteris, ita in ea nihil certi habeam, quod respondeā, præterquam quod didicerim à Iurisconsulto esse inciuile iudicare de lege, nisi tota ea perspecta: & quod non proponuntur videnda statuta terrarū, per quas præfatum corpus est trāsferendum, & an sint papalia, an Ordinariorum, & an approbata à Papa, vel simplicia, & an contineant excommunicationem ipso iure latam, & an superiores, quorum licentia deferendum est, possint ea tollere, & an substulerint.

Secundo, quod in iure Pontificio nihil habemus super huiusmodi quæstionibus, præter extrauagantem primam de sepulturis inter communes; quę tamen de sola exenteratione, & non de translatione cadaueris loquitur: neque glossa etuditiss. Ioannis Monachi quidquam huc pertinens habet.

2 Tertio, quod cum simus Romæ, & Sanctissimus Dominus Noster facile possit consuli, & peti ab eius Sanctitate, vt vel solo verbo, & secreto deroget omnibus statutis, si qua sunt, quæ hanc translationem impedire possint, petendum est ab ea. Quo habito, certum est præfatum cadauer posse transferri licite coram Deo, & cōsequenter coram ipso quo ad forum interius cessaturum omne peccatum transferentium, consulentiū, & iuuantium.

3 Quarto, si prędicto remedio petito, ij, quibus est onus transferendi illud, aliquo casu probabiliter ignorato, & non præuiso, inciderint in aliquas pęnas, non cogentur de suo soluere illas tamquam qui prudenter negotia ipsius egerunt, licet casu, qui prudentiam mediocrem excesserit, improuiso non cesserit eis res ex sententia, quæ apud prudentes erat probabilis per multa, quæ in hoc adduci possunt. Salua, &c.

DE REGVLARIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonia clandestina ante Concilium Triden. valebant.*
1 *Matrimonium ratum non consummatum professio religionis soluit.*
2 *Professio ante nouitiatum, seu metu facta, est nulla.*

2 *Profeſſionem non facit veli aſſumptio, etiam poſt annum nouitiatus.*
3 *Annus nouitiatus ab vltimo ingreſſu continuus requiritur.*
4 *Metu reuerentiali facta profeſsio eſt nulla.*
4 *Metus minor iuſto, ſi eſt cauſa actus, in foro poli excuſat.*
5 *Pœnitenti pro ſe, & contra ſe creditur.*
6 *Scandalum vt vitetur, diſsimulandum cum ijs, qui in matrimonio putatiuo bona fide viuunt.*

CONSILIVM LXXXIV.

CONtraxerunt duo ante Concilium Tridenti. matrimonium de præſenti clandeſtine, ante quod conſummatum fœmina aui ſui timore intrauit monaſterium, vbi intra triduum habitum ſumpſit, & profeſſionem fecit: & poſt ſex menſes, mortuo auo, reliquit habitum, & perſuaſione ſuæ matris reſumpſit illum, & in finem anni accepit velum, nulla profeſſione noue facta: & poſt ſex menſes caſu exiuit cum Abbatiſſa è monaſterio, & confugit ad ſuum ſponſum, & conſummauit matrimonium, & coram Iudice litis iurauerunt falſo ſe conſummaſſe matrimonium: ante religionis ingreſſum: & manſerunt ſine ſcrupulo in eo decem & ſeptem annos, & habuerunt filios. Quæritur quid iuris quo ad forum conſcientiæ.

1 Reſpondeo primum, certum eſſe, quod matrimonium valuit, cap. 1. de ſponſa. duorum. & cap. 1. de reformat. matrim. ſeſſ. 24. Concil. Trid.

Secundo, certum eſſe item, quod matrimonium illud fuit diſſolutum per profeſſionem præfatam, ſi fuiſſet valida. cap. commiſſum. de ſponſa. hb. quia matrimonium ratum non cõſummatum ſoluitur per profeſſionem legitimam regularem, cap. ex publico. de conuerſi. coniug.

2 Tertio, quod profeſſio illa prima non valuit; quia profeſſio ante finẽ anni nouitiatus facta non valet cap. 15. de regular. ſeſſ. 25. & quia metu & terrore aui facta fuit talis, non valet, cap. 1. de his quæ vi. Quarto, quod illa veli aſſumptio non habuit vim profeſſionis validæ. Tum quia nulla profeſſio tunc facta fuit; & quæ prius facta fuerat palam fuit nulla; & fundamento nullo exiſtente, vel omnino corruente, corruit etiam
3 fundatum, cap. cum Paulus. 1. q. 1. Tum quia annus nouitiatus debet eſſe continuus, ſecundum communem ſententiam per cap. 1. de regula. lib. 6. quod late tenet Lapus Abb. in allega. 47. quem refert Francus in cap. 1. de regula. lib. 6. in princip. referens alios ei concordantes in d. cap. 1. & ita non potuit in fine præfati anni fieri profeſſio; quia computandus erat annus incipiendo illum à ſecunda receptione habitus. Tum quia receptio illa ſecunda videtur fuiſſe facta ob metum reuerentialem matris; eo quod fuit facta perſuaſione ipſius, vt narratur in caſu: & quod veriſimile eſt matrem allegaſſe illi voluntatem illam terribilem aui, qua nullatenus

nullatenus voluit reſtituere illam marito ſuo, etiam poſt excommunicationem, & anathematizationem; imo detruſit eam in monaſterio: & eſt etiam veriſimile, quod propoſuit ei futuras ſibi multas moleſtias, & ex eo quod ante annum finitum poſt ſecundam receptionem confugit ad maritum, opportunitate oblata: & ex eo quod veriſimile eſt confugituram fuiſſe, ſi antea ſe obtuliſſet opportunitas; & ex eo quod ſtatim vt confu-
4 git conſummauit matrimonium. & conſtat profeſſionem factam ob metum reuerentialem parentum non valere, vt tenet gloſſ. cap. præſens. 2. q. 3. quam etiam poſt alios nos ſecuti fuimus in manu. confeſſar. cap. 22. nu. 51. poſt Hadrianum, & alios. Item addidimus in d. mar. cap. 17. nu. 5. & 30. quod omnis metus, etiam minor iuſto, excuſat in foro conſcientiæ tantum, quantum iuſtus, ſi metus ille fuit cauſa ſaltem ſine qua non, ſi abſq; illo non fuiſſet factus actus. & quæſtio propoſita tangit forum conſcientiæ tantum, ergo quo ad illum forum iudicandus eſt actus irritus per metum reuerentialem.

5 Quinto, quod partibus tam pro ſe, quam contra ſe creditur quo ad forum conſcientiæ ſecundum omnes, & quod quæſtionis huius deciſio petitur quo ad forum conſcientiæ tantum, & partes adeo putant matrimonium præfatum eſſe validum, & profeſſionem, quæ conſecuta eſt illud, adeo nullam, quod decem & ſeptem annos perſeuerauerunt in illo ſuſcipiendo liberos ſine ſcrupulo conſcientiæ.

Sexto, quod tractata lite in foro exteriori, iudicati fuerunt veri coniuges, & non fuerunt iudicandi tales ob id ſolum, quod iurauerunt ſe conſummaſſe matrimonium ante profeſsionem ſolennem, quę eſt quoddam matrimonium ſpirituale in foro interiori. argumento eorum quæ habentur in cap. ſuper eo, de eo qui cogno. conſang. & quod Panor. notat in cap. iurauit. de probar. ab alijs receptus. Ergo præſumendum eſt iudicem, qui iudicauit eos eſſe veros cõiuges, inueniſſe per proceſſum quem fecit, profeſſionem præfatam per veli ſuſceptionem non fuiſſe firmatam, & ambas fuiſſe ipſo iure nullas aliqua ratione ſupradictarum.

6 Septimo, quod diſſimulari poſſet cum his, qui bona fide putant legitimum eſſe inter ſe matrimonium, ſi ex ſeparatione graue timeretur ſcandalum, per tex. in cap. quia circa. de conſang. & affin. & intellectum pulchrum eius Goffredi, quem rationibus irrefragabilibus defendimus in cap. ſi quis autem. de pœnit. diſt. 7. à nu. 67. vſque ad 75. contra Hoſtien. qui receſsit ab eo, & per errorem ſecuti fuerunt illi, quos nos in d. cap. ſi quis autem. referimus.

Octauo, quod per prædicta poteſt reſponderi prædictis oratoribus, vt remaneant in ſua bona fide, in qua per tot annos remanſerunt. Immo etiam poteſt declarari matrimonium valere quo ad forum conſcientiæ tantum, ſicut iam pridem declaratum fuit in foro exteriori. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Habitum religionis ad aliud monaſterium iuſta de cauſa translatus portare tenetur, non tamen eiectus.*
2 *Regularis deſtructo monaſterio nec ſponte, nec de licentia ſuperioris, habitum dimittere poteſt.*
3 *Habitum propriæ religionis ſine cauſa dimittens eſt excommunicatus. & num. 3.*
4 *Regularis habitum alterius religionis deferens, ſi non poteſt in ſuo monaſterio morari, poteſt non peccare.*
5 *Habitum religionis qui intendit non portare, à Papa licentiam petat.*

CONSILIVM LXXXV.

VOlens Pontifex, vt monaſterium Sanctæ Marię deſolatum per moniales inhabitaretur, ad illud tranſtulit Abbatiſſam cum D. C. & nonnullis alijs monialibus cum poteſtate accipiendi nouitias: ſed intra biennium omnibus alijs ob aeris intemperiem mortuis, dicta C. ad mortem ægrota, recepta à primo monaſterio parte ſuę dotis, ad propinquos ſe recepit, & recuperata ſanitate, iuſſu ordinarij tamquam gubernatrix acceſſit ad duo alia monaſteria, quibus deſtructis, cum ad primum omnino derelictum, & peſtilens redire non auderet, petijt ſe in primo recipi, & reiecta à Vicario vrbis hoc ore tenus accepit reſponſum, vt ſtaret extra eo meliori modo, quo poſſet; vnde ipſa ad euitandum ſcandalum, à ſe ipſa dimiſſo habitu proprij ordinis, accepit habitum religioſum in genere. Dubitatum fuit, an eſſet tuta in conſcientia.

1 Pro parte affirmante facit, quod eiectus ab ordine non videtur teneri ad deferendum illum. Pro parte vero negante facit, quod alia ratio videtur de eiecto, qui non habet ius petendi, vt recipiatur in monaſteriũ; alia de exeunte cum licentia, & habente ius petendi, vt recipiatur: & prędicta conſulens non eſt eiecta, ſed honeſta de cauſa, & de iuſta ſuperioris licentia in alium locum ad pium opus miſſa.

Conſiderandum videtur quod in caſu propoſito quo ad geſtationem habitus parum videtur referre, an præfata conſulens ſit obedientiaria monaſterij Sancti Ambroſij Ord. Sancti Benedicti, vel aliorum monaſteriorum eiuſdem ordinis, cum idem ſit omnium habitus.

Secundo, quod præfatus Dominus conſulens erudite allegat omnia ſubſtantialia, quæ pro præfata Domina allegari poſſe videntur merito, licet pro ſua modeſtia noluit aſſerere omnino partem quam fulſit eſſe veram.

2 ram. Tum quia regula generalis habet religiosum habitum suum relinquentem esse ipso iure excommunicatum, cap. 2. ne cler. vel monach. lib. 6. Tum quia licet eiectus ab ordine non teneatur deferre habitum illius, immo iuste non possit, non tamen vllibi reperio scriptum quod destructo monasterio, vel nolente monachum suum recipere, ipse possit suũ habitum relinquere auctoritate propria, neque (vt puto) auctoritate superioris sui, inferioris tamen Papa.

3 Tertio, quod non videtur excusanda saltem in foro exteriori à gestatione habitus Ordinis Sancti Benedicti, eo quod deferat alium, per quem significatur quod sit religiosa: quia religiosus tenetur deferre specialem habitum suæ religionis, & patentem, nisi iusta quæpiam causa eum excuset per ea, quæ D. consultor citat.

Quarto quod dubitari possit, an iusta causa id faciendi conflari possit, partim eo quod noluerit recipere illam præfatum monasterium D. Ambrosij, partim quod Illustriss. Vicarius super hoc ei non prouidit, partim quod tanto tempore ita incessit, partim quod nullum ex hoc generatur scandalum, & ex contrario aliquod nascereiur: & quidem certum est ex his conflari iustam causam dispensandi, & forte etiam quo ad hoc vt ip-

4 sa non peccet, saltem mortifere, bona fide gestando illum per illud Innoc. in cap. per tuas 2. de simon. quod transgrediens ius humanum bona fide per errorem eius non bene intellecti non peccat mortifere; quod commendauit Bald. in l. ab eo. C. quomodo, & quando iud. & Felin. in cap. 1. fall. 7. de re iudic. quibus soleo addere D. Thomam, & expressius Caietan. in 2. 2. q. 47. art. 3. vt est videre in Manual. confess. prælud. 9. num. 8. & melius cap. 23. num. 42.

5 Quinto, quod cum ipsa degat Romæ, vbi est præsentia Summi Christi Vicarij, deberet ad plenam sui animi tranquillitatem impetrare à Papa vel verbalem dispensationem, quam S. Sanctitas facile concedet. &c.

DE CENSIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Census cum pacto, vt sit liber ab omni onere, &c. an iustus. num. 2.*
1 *Pacta, quæ census venditorem plus obligant, quam obligaretur, vetita.*
2 *Census venditio sub obligatione camerali non valet remissiue.*
3 *Delictum in dubio non præsumitur.*
3 *Mandatum generale ad illicita non debet extendi.*

CON-

CONSILIVM XIIII.

AN census constitutus super aliquo prædio certo,& finibns recte designato cum conditione,vt soluatur liber ab omni onere, impositione,gabella,& vectigali,sit contra formam extrauag. Pij V.

1 Respondeo primo, quod si contrahentes intellexerunt de libertate ab onere soluendi impositionem,& gabellas,seu vectigalia,quę iure communi deberent adimpleri, est contra formam extrauagantis Pij V. Tum quia per prædictam extrauag. vetantur pacta, per quæ venditor census obligatur ad aliquid, ad quod iure communi non tenetur, præterquam ad solutionem census: & per prædictam constitutionem obligatur venditor ad soluendam impositionem, gabellas, & vectigalia, quæ soluere de-
2 beret emptor. Tum quia venditio census cum obligatione ad soluendum illum in forma Cameræ non valet, vt tradimus nos in comm.de vsuris.q. 21. super prædictam extrauag. num. 116.

Secundo,quod si contrahentes intellexerunt de libertate in soluendis oneribus, quæ deberet venditor census propter prædium,super quo vendebat illum,vel ob aliquid aliud,non est contra formam, neque mentem extrauagantis prędictæ: quia per illud pactum, non obligatur ipse ad aliud, quam ad id quod iure tenetur.

3 Tertio,quod in dubio videtur præsumendum eos intellexisse secundo modo: quia in dubio non est præsumendum delictum, cap. 1. de regul. iur. & l. merito. ff. pro socio. Tum quia mandatum generale ad aliquid faciendum est intelligendum de eo, quod potest fieri licite, & non est extendendum ad id quod potest illicite fieri, l. si procurator. ff. de cond. indeb. cap. 1. de iure iur. lib. 6. cum similib.

DE CELEBRATIONE Missarum.

SVMMARIVM.

1 *Missam audire an teneatur,qui nisi ritu Grecorum eam audire nequit.*
2 *Breuiarium antiquum habens an nouo Romano vti possit.*

CONSILIVM XIX.

AN Italus habitans in terris Grecorum in die festi missam ritu Grecorum audire possit? an vero excusetur à præcepto Ecclesię audiendi sacrum,

crum, quando ritu tantum Græcorum audire poteſt?

An breuiarium priuatum ante 200. annos habens, Romano breuiario horas recitare valeat?

1 AD QVÆSTIONEM primam reſpondeo primo, illam eſſe maximã & dignam ſophocleo cothurno, quali non licet in præſentia mihi vacare. Secundo, quod reſponſurus ad illam informandus eſſet prius de modo celebrando miſſas illarũ terrarum, an ſit contrarius ritui Catholicorũ neceſſario iure diuino in eis celebrandis ſeruãdo, an nõ licet ſit cõtrarius in aliquo iuri canonico conſuetudine antiqua abrogabili: nam ſi priore modo eſſet contrarius, non liceret catholico eam audire; quia iure diuino eius auditio videretur prohibita, ſicut & ipſa celebratio, cum eſſet conſenſus in peccatum iure diuino prohibitum, & ita damnabile iuxta illud Pauli ad Roma. 1. & cap. 1. de officio deleg. cum ei ſimil. ſi autem poſteriore modo eſſet contrarius, ceſſaret hæc excuſatio, cum ſine peccato poſſet audiri; quia Græci non obligantur in terris ſuis celebrare ſecundum modum catholicorum abrogabilem, ſi iam eſt abrogatus argum. cap. fin. de conſuet. Informandus etiam eſſet de conſuetudine, quam obſeruant, vel obſeruarunt præfati catholici circa eam audiendam; quoniam ſi eſſet legitime præſcripta, poſſet excuſare ab audiẽda illa; quia præceptũ de audienda illa feſtis diebus humanum eſt, vt colligitur ex c. miſſas. de cõſecrat. d. 1. & alijs multis locis. In formãdus eſset etiam de aliquibus alijs, de quibus nulla informatio datur, & ita nulla reſpõſio certa reddi poteſt.

AD SECVNDAM quæſtionẽ reſpondetur, videri eã duplicẽ ſenſum habere. Alter eſt, An clerico habenti aliquod breuiarium priuatum ante ducentos annos ſcriptum, liceat vti nouo Romano. Ad quam in hoc ſenſu acceptam reſpondendum videtur affirmatiue; quia breuiarium illud priuatum, ſiue auctoritate priuata ſcriptum non excipitur à generali præcepto dicendi horas iuxta formulam huius noui Romani. Alter ſenſus eſt, An liceat clerico habenti breuiarium publicum auctoritate publica Epiſcopi, vel alia legitima compoſitum ante ducentos annos, priuſquam inſtitueretur hoc nouum Romanum, per cuius formam obligatur dicere
2 horas, poſſit dicere illas ſecundum formam huius noui. Et ad hanc quæſtionem in hunc ſenſum acceptam reſpondendum videtur negatiue, quod non, niſi de communi conſenſu Epiſcopi, & Capituli ſuſciperetur pro breuiario, per cuius formulam omnes recitarent, argu. à contrario ſenſu præfatæ bullæ, quę habet, quod obligatus ad pronunciandas horas ſecundum formulam breuiarij ante præfatos ducentos annos compoſiti poſſit relinquere illam, & dicere ſecundum hanc nouam, conſentiente prælato, & maiori parte prædicti capituli, vel conuentus, ſignificans à cõtrario ſenſu, quod non poteſt id facere ſuo ſolo conſenſu priuato: quod argumentum à contrario ſenſu eſt firmũ in iure. l. 1. ff. de officio eius cui mand. & cap. à notis. 1. de ſententia excommunicationis. &c.

LIB.

LIB. IIII.

QVI FILII SINT LEGIT.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatio Imperatoris ad ſpiritualia non extenditur.*
2 *Legitimatus à Nuncio ad quæcumque beneficia, non eſt ad regularia.*
2 *Verbum diuerſas qualitates denotans in literis beneficialibus intelligitur de qualitate impetranti congruente.*
3 *Religio habilitat illegitimum ad ordines, non ad dignitates.*
4 *Papa ſcienter conferendo inhabili beneficium ſecum diſpenſare videtur, alij non item.*
5 *Mandatum ne illegitimi diſpenſentur, diſpenſatos non comprehendit.*
5 *Forma data teſtamentis faciendis non comprehendit iam facta.*
6 *Acta præterita, licet à futuro euentu pendeant, per nouam diſpoſitionem non tolluntur.*

CONSILIVM II.

REgularis quidam, cum laicus eſſet, ab Imperatore fuit legitimatus, & ab Apoſtolico Nuncio ad ordines ſacros, & quæcũque beneficia eccleſiaſtica fuit diſpenſatus; poſtea religionem approbatam ingreſſus, & & profeſſus eſt, & beneficia, & dignitates ordinis eſt adeptus. Quæritur primo, an tuta conſcientia illa retinere valeat virtute talis diſpenſationis.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo primo, legitimationem Imperatoris nihil profuiſſe prædicto conſulenti religioſo quo ad habendum dignitates eccleſiaſticas regulares, immo neque ſeculares: quia nec Imperator, nec Rex poſſunt legitimare, nec habilitare quem quam ad ſpiritualia beneficia, & dignitates, &c. cap. lege. 10. diſt. vbi expreſſe gloſſ. recepta ab Archidiacono, & vtroque Cardinali ibi, & ab
2 omnibus in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi. Secundo, quod diſpenſatio facta à Nuncio non monſtratur; & ideo non poteſt ſatis certo reſponderi, an illa diſpenſatio extenderetur ad prædictas dignitates, & adminiſtrationes regulares, nec ne, arg. l. inciuile. ff. de legib. ſed veriſimilius videtur, quod non prodeſt ei quo ad beneficia, dignitates, & adminiſtrationes regulares, arg. cap. cum de beneficio. ſub finem, de prębend.

bend. lib. 6. ex quo Dominicus, & Francus in vltimo notat. colligunt, quod verbum qualificatiuum additum in literis beneficialibus, quod poteſt denotare qualitates diuerſas, intelligitur de qualitate cõgruente perſonæ impetranti: & quia conſulens adhuc erat laicus ſęcularis, quando obtinuit diſpenſationem à Nuncio ad beneficia, videtur illa intelligenda
3 de beneficijs ſęcularibus, & non de regularibus. Tertio, quod ex his ſequitur, eum indigere alia diſpenſatione maiori, qua poſſit habere beneficia regularia, vel dignitates, & adminiſtrationes regulares. Nec obſtat quod defectus natalium, & irregularitas ex eo procedens tollatur per profeſſionem legitimam in religione factam, per cap. 1. de fil. presbyt. quia id intelligitur, vt in eodem cap. exprimitur, quo ad ordines ſacros, non tamen quo ad dignitates, & prælationes.

SECVNDA QVÆSTIONE quæritur, cum religioſi facultatem, ſeu priuilegium habeant, vt poſſint cum illegitimis ad beneficia, & officia ordinis obtinenda diſpenſare, an ſaltem eligendo, conferendo, ſeu prouidendo cenſeantur diſpenſare.

4 Reſpondeo primo, quod prælati prædicti conſulentis non potuerunt eum admittere ad prælationes, & dignitates ſui ordinis, niſi prævia diſpenſatione, etiam ſi prædicti prælati habuiſſent poteſtatem diſpenſandi, & ſciuiſſent eius defectum: quia licet Max. Pont. conferendo aliquam dignitatem ei, quem nouit eſſe inhabilem ad eam, videatur diſpenſare tacite conferendo eam ei, inferior tamen habens poteſtatem diſpenſandi non videtur ob hoc diſpenſare, niſi expreſſe diſpenſet, iuxta duo dicta ſing. Innoc. quorum alterum poſuit in cap. veniens. de fil. presbyt. & alterum in cap. diuerſis fallacijs. de cleric. coniug. quæ in ſpecie contraria ſecundum hanc diſtinctionem conciliantur à Panor. in prædictis locis, quem etiam poſt alios nos ſequimur in Man. cap. 25. num. 74.

Secundo reſpondeo prędictum conſulentem eſſe ſatis, ſuperque diſpẽſatum, & habilem factum ad omnes dignitates, & præfecturas ſui ordinis: quia diſpenſatus, & habilis factus fuit non ſolum à prædictis Imperatore, & Nuncio, ſed etiam à Commiſſario generali ſui ordinis, & poſtea iterum à Miniſtro generali: de quibus fidem faciunt quædam literæ, quas vidi, vbi propter iuſtiſſimas cauſas fuit ſibi diſpenſatũ, quæ ſatis ſuperq; ſufficiebant adhabilem eum faciendum etiam ad epiſcopatum, & archiepiſcopatum; quas omnes, & ſingulas, præſertim tertiam (non enim vidi alias dũas relatas) eſſe ſufficientes, & legitimas, ex eo palam eſt, quod factæ ſunt virtute poteſtatis eis à Sede Apoſtolica factæ, vt patet ex quadam bulla in prędicta tertia diſpenſatione, quam vidi, relata, in qua expreſſe dicitur, quod Generalis, & Prouincialis, & aliquot alij Prælati poſſint diſpenſare cum irregularibus ſui ordinis, exceptis paucis, & cum omnibus defectum natalium patientibus, poſtquam fuerint ordinem prędictum profeſſi, vt poſſint eligi, & aſſumi ad quæcumque officia, & adminiſtratio-

miniſtrationes, &c. Generali, & Prouincialibus, &c. & actus factus à potente, & volente, validus eſt. cap. cum cauſa. de offic. deleg. cum ſimi lib.

TERTIA QVÆSTIO, ſi Papa motu proprio, & viuæ vocis oraculo mandet Generali ordinis ne admittat illegitimos ad dignitates, an per huiuſmodi decretum diſpenſatio antea obtenta ſit reuocata.

5 Reſpondeo primo, facile videri poſſe cuipiam, quod huiuſmodi viuę vocis oraculum factum Reuerendiſſimo Generali, nec breue idem continens directum toti ordini, præiudicat prędicto conſulenti. Tum quia lex non trahitur ad præterita, cap. fin. de conſtit. & l. leges. C. de legib. Tum quia cap. ſtatuimus. de maior. quod diſponit, quod canonicus maior in ordine præferatur minori, non præiudicat antea receptis, qui iam quę-
[ſierunt præcedentiam, iuxta cap. 1. eod. tit. Tum quia forma data teſta mentis faciendis non comptehendit teſtamenta iam facta, etiam ſi teſtatores eorum viuant, & nondum ſint ſortita effectum, l. iubemus. C. de teſtam. cum ei annot. & eadem ratione habilitatio illegitimi ad dignitatę iam facta, licet nondum ſit ſortita effectum, non videtur tolli propter
[ſtatutum, & minus propter mandatum de non admittendis illegitimis
6 ad dignitates. Tum quod videtur caſus in ſpecie in cap. ex tua. de fil. presbyt. quatenus probat, quod literæ Apoſtolicæ præcipientes, vt filijs presbyterorum tollantur eccleſiæ, quas patres eorum immediate tenuerunt, non præiudicant filijs presbyterorum, qui diſpenſatione Apoſtolica facti habiles tenent eas. Tum ob alia multa, per quæ concluditur, quod prędicta perfecte acta non tolluntur per diſpoſitionem ſequentem, etiam ſi effectus eorum pendeat à futuro euentu, vt Panor. Imol. Felin. & omnes concludunt in d. cap. fin. & colligitur ex Bart. & alijs in l. omnes populi. q. 5. de iuſtitia, & iure. Secundo reſpondeo, quod quia tenor prædicti oraculi viuæ vocis facti, vel breuis idem continentus, poteſt eſſe varius, & talis, quod præiudicaret prędicto conſulenti, & talis quod nō præiudicaret illi, non poſſum ipſe reſpondere quidquam certum, niſi mon ſtretur illud, vel eius copia, quod nō ſit in quæſtione propoſita. Salua, &c.

LIB. V.

DE SIMONIA.

SVMMARIVM.

1 *Confidentia ſine pacto explicito vel implicito non contrahitur.*

2 *Promiſsio longe poſt habitam poſſeſſionem facta, opus charitatis, non confidentia, iudicanda eſt.*

3 *Accuſa-*

3 *Accuſatio de bono opere eſt iniqua.*
4 *Confidentia dicto vnius non probatur.*
4 *Dictum in iudicio & cum iuramento attenditur, non extra illud, & ſine iuramento.*
4 *Fama ſeu infamia à maleuolis orta nocere nemini debet.*
5 *Confidentiarum conſtitutiones opera non prohibent charitatis.*
5 *Confidentiaria cenſetur retroceſsio beneficij intra breue tempus ſecuta, & non alias.*
6 *Confidentia cenſetur retroceſsio ex promiſsione reſignandi beneficium ſecuta, & non ex promiſsione dandi fructus.*
6 *Simonia, non confidentia, committitur dando ſeu promittendo fructus.*
7 *Diſpoſitio cenſetur bona, vbi in bonam vel malam partem intelligi poteſt.*

CONSILIVM LXVI.

R. Domine, F. reſignauit parochialem eccleſiam in manibus Sanctiſsimi ad fauorem P. cum ea pēſione, quę Sāctiſsimo videretur, quæ fuit ei reſeruata centum ducatorū tantum, & fuerūt bullæ expeditę, & capta per d. P. poſſeſsio. Deinde d. F. qui ſperabat quod maior penſio fuiſſet ei reſeruata, cępit cōtriſtari, & tentauit varijs modis quod dicta penſio 100. ducatorū extingueretur per d. P. pro 1500. ducat. Dictus P. noluit d. F. complacere, niſi ea quæ fierent fuiſſent licita & honeſta, & cum licentia Sedis Apoſtolicæ. Et hinc intrauit in tam magnam iracundiam, quod cępit publicare, quod in dictis tractatibus ſuper reſignatione interuenerunt illicita pacta & ſimoniaca, eo quia reſignauerat d. beneficium in confidentiam hoc modo, quod conuenerant, vt ea penſio, quæ reſeruaretur, ſiue parua, ſiue magna, extingueretur dimidia hora poſt captam poſſeſsionem pro 1500. ducat. & quod, quia cum eo non obſeruabatur hoc pactum, erat facturus, quod dictus P. amitteret beneficium, etiam ſi eius propriam animam immitteret in infernum, & quod erat eum cum pugione occiſurus: & hoc furore percitus ſcripſit certas literas miſsiuas Romā, in quibus rogabat quendam curialem, vt obtineat ei abſolutionem ab huiuſmodi ſimonia, & confidentia, & dedit alio curiali Curiæ Regis alias ſimiles relationes ad eundem effectum obtinendi abſolutionem, & inter plures perſonas d. oppidi ſparſit huiuſmodi rumorem, quod dictum ſuum beneficium dederat ſimoniace, & in confidentiam in præſentia duorum vel trium mediatorum, quos nominabat modo præmiſſo. Deinde quia dictus F. cępit egere, & male ſe habere, quidam communes amici fere per tres annos poſt captam poſſeſsionem rogarunt dictum P. quod in eleemoſynam, & amore Dei, & vti opus charitatis daret dicto F. vltra dictam penſionem certum quid ſingulis annis, & ipſe ſponte, & propter dictas cauſas fecit obligationem infra ſcriptam.

Dico

Dico ego P. Rector parochialis oppidi de N. quod pro quanto ego tribuo dicto F. centum ducatorum penſionem annis ſingulis per Bullas S. Sanctitatis, & multæ perſonæ me informant, quod non ſufficiunt pro ſuſtentatione ſua congrua, & alimentis, quod ſimiliter ego intellexi; propter quod, & ad faciendum ſeruitium, & quia eſt mea voluntas, vltra dictam penſionem quam eidem debeo ſoluere dando tres regales qualibet die, eidem dabo, & ſoluam decem & octo mille morapetinos per anni tertios, qui decem octo mille morapetini currere incipiant à die S. Ioannis Iunij proxime futuri, & amplius dimidiã fanecã tritici qualibet hebdomada à d. die & pãnum pro veſte, & mantello, dummodo pretium cuiuſuis menſuræ non deſcendat à triginta regalibus, nec aſcendat ad quinquaginta; & huiuſmodi veſtimentum ipſi ſum daturus pro die S. Ioannis Iunij anni ſupraſcripti; & pro iſtorum complemento obligo meam perſonam, & bona: & intelligitur quod omnis pecunia, quam ſum daturus de penſione, & incremento, eſſe debeat quinquaginta mille morapetini vltra pannum, & frumentum. Factum in oppido de Chinchon die 20. Aprilis anni 1573. Et veſtimentum dabitur in principio menſis Septembris, & cætera adimplebo totum tempus quo fuero Rector eccleſiæ huiuſmodi oppidi. ſum teſtis. N. N.

Hinc factum fuit quod quidam A. impetrauit dictam parochialem certo modo tamquam vacantem per ſimoniam, & confidentiam, & expediuit literas, & illas præſentauit ordinario Toletano, coram quo fuerunt hinc inde factæ amplæ probationes; & dictus F. varijs vicibus examinatus in iudicio cum iuramento depoſuit pro exoneratione ſuæ conſciẽtiæ, quod dicti eius clamores, & relationes, & verba turpia contra dictũ P. per eum prolata fuerunt falſa & pura mendacia, & machinata cum illo furore, vt illum perderet, & quod non habet culpam vllam, ſicuti vnus Angelus: & ſimiliter mediatores examinati partim pro P. partim pro F. deponunt nulla omnino pacta illicita interueniſſe, ſed potius dictum P. ordinaſſe vt omnia fierent cum omni ſecuritate conſcientiæ; & dictus ordinarius dictum P. abſoluit ab huiuſmodi imputatione per ſuam diffinitiuam ſententiam; à qua ſententia appellauit A. & commiſit cauſam in ſacra Rota R. P. D. Lancellotto, & cępta coram eo diſputatione, videlicet dato dubio, ſupplantauit tribunal Rotæ, & auocauit cauſam ad tribunal confidẽtiarum. Et per R. P. D. Iudicem confidentiarum datur dubium, an probetur huiuſmodi confidentia ex dictis literis miſsiuis F. & ex relationibus datis curiali: & ſimiliter adducitur pro parte fiſci ſupradicta cedula obligationis factę per dictum P. per duos annos poſt captam poſſeſsionem.

Pro parte Domini P. ad literas miſsiuas, & relationes reſpondetur primo, nequaquam eſſe veras, ſed confictas per dictum F. illo tempore quo erat in tam ardentiſsimo furore & ira contra dictum P. & quod fuerunt actus extraiudiciales, & quod ſtandum eſt dicti F. depoſitionibus in

iudicio

iudicio iuratis, & pluries geminatis, in quibus reuocat & se retractat ab omnibus quæ publicauerat contra dictũ P. Secũdo principaliter respõdetur, quod dictæ prętensæ cõuentiones licet essent veræ, prout nullo modo sunt, nullam penitus continent confidentiã: namq; illud pactũ de extinguendo pensionem dimidia hora post captam possessiònem non est confidentiale de contentis in constitutionibus, quas supplicamus reuideri, & præsertim in definitione seu descriptione confidentiæ; sed potius fuisset simoniacum. & ideo lis huiusmodi deberet finem accipere in sacra Rota.

Ad secundum fundamẽtum fisci de cedula facta per duos annos post captam possessionem de dando dicto F. certum quid vltra dictam pensionem cẽtum ducatorum, respondetur quod ista cedula probatur quod fuit facta ad preces quorundam amicorum, qui miserebantur de dicto F. & non virtute alicuius pacti præcedentis. Et dictus P. examinatus super dicta cedula respondit vt infra.

Ad duodecimum interrogatorium dixit, quod iste deponens nunquã habuit differentiam nec litem super cõtenta in d. interrogatorio, & illud quod transit est, quod duobus annis cum dimidio, postquam iste deponens possidebat d. beneficium curatum, succedit præfatus F. esse valde grauatus, cuius causa erat valde pauper, & egenus, & quamplurimæ personæ honoratæ illius oppidi charitate motæ, in quibus fuerunt nonnulli amici, qui deprecati sunt hunc deponentem quod amore Dei inter eleemosynas quas faciebat memineret de dicto F. qui erat valde pauper, & egenus, & infirmus, & quod iste declarans visa magna necessitate dicti F. illi promisit, fecitq; promissas vel scripturas, quod non recordaretur illi porrigere singulis annis vnam vestem (sortana vulgariter nuncupatam) & vnum togamentum, & 26. fanecas tritici, & nescio quot morapetinos, & nummos, quibus non recordatur, istud plus & citra dictos centum ducatos, quos illi dat annuatim pẽsionis, & quod istud illi dabat propria, & spontanea voluntate amore Dei, & quia illum videbat in illa necessitate, non autem vt ille fuisset obligatus alicuius rei, & quod postea fuit sanus, & plus reparatus dictus F. & quod iste deponens abstinuit se plus illi dare dictam eleemosynam. Quare dictus F. posuit petitionem huic confessanti, & in effectu Administrator, & Gubernator Archiepiscopi Toletani, coram quibus causam posuit, illum condemnauerunt, vt sibi daret annuatim quindecim mille morapetinos, & 26. fanecas tritici plus, & vltra dictos centum ducatos pensionis, quos ita soluit, vt solitus est, annuatim dicto F. quia iustitia ad hoc illum compellit, & quod hoc est verum de contentis in d. interrogatorio. & reliqua negat.

Supplicatur D. V. Reuerẽdissimæ, pro sua innata charitate, & præsertim in subleuandis oppressis dignetur in huiusmodi casu pro domino P.

reo approbato de bona vita & fama per egregias perſonas, vt eius bonũ ius luceat apud Sereniſs. mediante lucerna ſuarum vigiliarum.

Aegerrime adducor ad reſpondendum pro diuinis quæſtionibus in maximo Rotæ prætorio, vel in alijs vrbis diſputandis, & decidendis. Tum quod occupatus alijs nequeo pro dignitate tantorum Iudicum reſpondere. Tum quod videor mihi noctuas Athenas portare, dũ maxima eruditione redundantibus uiris parum erudita offero. Sed quia in hac cauſa id nequeo negare, dicam paucis, quod mea ſententia, ſalua prafatorum cenſura, præfatus P. non debet cenſeri admiſiſſe confidentiam vllam à fel. record. Pio iiij. & Pio V. puniri iuſſam.

1 Primo quidem, quod non probatur vere, vel præſumptiue ullum pactum expreſſum vel tacitum, quo ipſe quicquam promiſerit F. vt præfatum beneficium curatum in eius fauorem reſignaret, præter penſionem annuam centum ducatorum de conſenſu, & mandato S.D.N. ſoluenda: ſine quali pacto expreſſo vel tacito non poteſt conſiſtere confidentia præfata, vt colligitur ex præfatorum Piorum extrauagantibus relatis à nobis in Man. confeſſ. cap. 13. n. 110.

2 Secundo, quod promiſſio illa, quam poſt tres circiter annos habita poſſeſſione prædicti beneficij præfato F. feci, per quam ex aduerſo contenditur admiſſam fuiſſe prefatam confidentiam, non ſolum non arguit ſimoniacam confidentiam, ſed cõtra ſpirat, & odorat maximam charitatem, & miſericodiam erga ſuum proximum, & benefactorem, & executionẽ illius præcepti, *frange eſurienti panem tuum, & ſi viderit nudum, cooperi eum.* Eſai. cap. 58. & illius legis naturalis *benefacientibus benefac.* in l. ſi non ſortem. §. libertus adiuncta glo. verb. natura. ff. de cond. indeb.

3 Tertio, quod ipſe probat ſe poſt biennium ad habita poſſeſſione fuiſſe rogatum à multis, vt iuuaret fructibus ſui beneficij prefatum, F. virum nobilem, & pro ſua charitate pauperem, & de numero eorum quibus ſuperflua benefitiorum ſunt elargienda iux. cap. vlt. 16. q. 1. & certe accuſare illum de opere tam pio eſt cõtra euang. Io. 10. de bono opere lapidare.

4 Quarto, quod nullatenus probantur fuiſſe vera illa, quæ præfatus, F. ira commotus ſcripſit Romam, & ſparſit in vulgus falſo de confidentia prædicta. Tum quod nemo alius, quam ipſe, teſtatur de illis: & vni non creditur, cap. à nobis. de teſtib. Tum quod inimico non creditur. cap. cum P. de accuſat. etiam in crimine ſimoniæ, cap. per tuas il grãde. vers. hæc omnia. de ſimonia. & prefatus F. dicebat ſe eſſe participem prafatæ falſo aſſertæ confidentiæ. Tum quod illa ſcripſit, & ſparſit extra iudicium, & contrarium poſtea iuratus ſolenniter teſtatus eſt in iudicio, dicens ea fuiſſe falſa, & malo iuracundoq; animo prolata, eo quod minor penſio, quam ipſe putabat, fuiſſet ſibi à S.D.N. cõſtituta, ſine vlla tamen culpa præfati P. qui ingenue deberat mandatũ ad conſentiendum pẽſioni quæ S.D.N. videretur cõſtituenda. Cum ergo illa quæ cõtra

P. di-

P. dixit F. dixerit irato animo, & extra iuditium, & omnino contraria eis in iudicio cum iuramento, nihil debent præfato P. nocere: partim per regulam illam ſolennem. ff. quicquid calore iracundiæ vel fit, vel dicitur, &c. adiuncto commento, quod in illam facit Ludoui. Rom. in ſing. 508. Tum quod cum quis dicit aliquid extra iudicium, & poſtea contrarium eius iuratus in iudicio, ſtandum eſt ei per gloſ. not. vlt. cap. cùm cauſam. de teſtib. quæ probat hoc procedere, etiam ſi primum dixit in iudicio nullo. & hæc eſt communis opinio, & verior, vt late tradunt Felin. in cap. cum in tua. de teſtib. num. 7. & citati ab eo contra Bart. & quoſdam alios. Tum deniq; quod dicta aliorum teſtium de rumore vel fama deponentium nihil debent nocere præfato P. quoniam fama, vel infamia, quę naſcitur, & habet originem à maleuolis, & inimicis, nullius eſt efficaciæ, cap. qualiter & quando. il 2. de accuſat. in prin. vbi gl. 1. recepta communiter habet, iudicem nihil facere debere rumorem vel famam ortam ex male vobis & inimicis. quod ipſum probat cap. in cunctis. 11. q. 3. cap. cum in iuuente. de purgatio. canon. Et conſtat præfatum rumorem, famam, vel infamiam ortam fuiſſe à præfato F. maleuolo, inimico, & iracundiæ minarumq; redundanti, & ita nullius debet eſſe efficaciæ.

5 Quinto, quod prædictæ Piorum conſtitutiones non intendunt prohibere beneficiarijs nequid vnquam donent eis, per quorũ collationem vel renunciationem, electionem, vel preſentationem obtinuerunt beneficia eccleſiaſtica. Tum quod id fuiſſet ſtatuere contra legem naturalem, quod non poterant, cap. ſunt quidã. 25. q. 1. Tum quia obligatur prius benefacere illis quã alijs, à quibus talia beneficia nõ acceperũt, iux. illa verba ca. cũ in officijs. de teſtam. cũ in officijs charitatis primo loco illis teneamur obnoxij, à quibus beneficiũ nos cognoſcimus accepiſſe. Tũ quod in dicta extrauag. Pij V. eſt caſus pro hoc à cõtrario ſenſu, quatenus probat quod rẽtroceſſio eius qui gratis expediuit, arguit confidentiã, quando illa intra breue tempus fit, & nõ alias. Cum ergo opus præfatũ piũ, & miſericordiæ fuerit factũ à P. F. poſt circiter tres annos, nullatenus vllã arguit confidentiã illicitã. Tum quod alioquin vix vnquã vlla renunciatio liberalis, & ſimplex alicuius beneficij pinguis reperiretur facta ab vno amico ad aliũ ſaltem in eadẽ ciuitate vel oppido degentẽ, quæ non debeat iudicari confidentiaria, ſi aliquot annis in eodẽ conuixerint: quandoquidem vix reperietur vllus adeo ingratus, vt nulla munera, nulla obſequia, & officia, vel opera bona retribuat ei intra tãtum tempus. quin auſim dicere quod vix vllus Cardinalis, Archiepiſcopus, vel Epiſcopus habens ius conferendi beneficia pinguia inuenietur hodie in Vrbe, nec in orbe, qui non deberet præſumi confidentiarius, ſi retributio facta poſt collationem etiã poſt duos, vel tres annos argueret huiuſmodi confidentiam: quod eſt abſurdum, & ita nullatenus dicendum, l. nam quod abſurdum. ff. de bonis liber. Tum quod intelligere præfatas extrauagantes pias quidem, ſed

pœnaliſſimas, & odioſas, eſt nimis emungere, & elicere ſanguinem contra Salomonem Prouerb. 30. relatum in cap. denique. 4. diſt.

6 Sexto, quod illa extrauagans Pij V. habet argui quidem confidentiam, eo quod reſignatarius promittat expreſſe vel tacite retroceſſionem in cedentem, vel in aliũ, & etiam ex promiſſione dandi fructus beneficij alij, vel alijs; non tamen habet quod ex promiſſione dandi fructus ipſi cedenti arguatur cõfidentia: quod maxime aduertendum eſt quo ad hunc caſum, in quo prefatus P. nihil promiſit alij, vel alijs cognatis, vel amicis F. ſed ipſi ſoli. Nec obſtat huic argumento, quod ſi datio fructuũ alij, vel alijs cognatis, vel amicis arguit confidentiam, à fortiori arguit datio fructuum eidem. Tum quod ſatis eſt, quod illa extrauagas non iudicat hoc eſſe confidentiam, & non eſt amplianda vt pœnalis, & odioſa. Tum quod dare vel promittere eidẽ fructus, ſimoniã quidem arguit, ſed non confidentiam, ſicut dare, vel promittere fructus alij vel alijs: quia hoc arguit, quod reſignans confidit reſignatario, & conuenit cum eo vt daret illis.

7 Septimo, quod in dubio nihil eſt cenſendum malum, c. 1. de regul. iuris. & l. merito. ff. pro ſocio. & quod diſpoſitio, quæ poteſt apte intelligi in bonam, & malam partem, debet intelligi in bonam. l. ſi procurator. ff. de condit. indeb. & l. benignus. ff. de legibus. At non ſolum non conſtat quod promiſſio illa facta F. à P. fuit mala, immo probatur quod fuit pia, ſancta, & Deo grata, & multis amicis, & piis hominibus rogantibus amore Dei miſericorditer facta; ergo nullatenus eſt intelligenda facta in complementum confidentiæ male, ingrate, & odioſe Deo, & eius Eccleſiæ ſanctæ, quę nunquam probatur interueniſſe. Salua. &c.

DE IVDAEIS.

SVMMARIVM.

1 *Vſuras Iudæis Camerarius permittere nequit ſine Papæ licentia.*
1 *Iudęi ad vſuras reſtituendas compelli debent.*
1 *Princeps etiam de ordinarij licentia Iudæis permittens vſuras, peccat.*
2 *Papa Iudæis permittere poteſt vſurarum exercitium.*
3 *Peccatum permitti ad maius vitandum poteſt ſine lucri participatione.* & 10.
4 *Reformatio Gregorij XIII. de vſuris à Iudæis exercendis quos comprehendat.*

Pa-

4 *Pactum personale ad alios non extenditur.*
5 *Dispositio aliam declarans secundum terminos declaratæ intelligenda.*
6 *Onus personæ impositum eam non egreditur.*
7 *Dispositum quo ad vnam personam censetur quo ad alias, si illud sit de iure.*
8 *Dispositio generalis est generaliter intelligenda, etsi ad alicuius instantiam concessa.*
9 *Iudæis permittere, vt sub maioribus vsuris extraneis quam indigenis mutuent, non est tutum.*
10 *Princeps laudabiliter Hebræorum vsuras restringit.*

CONSILIVM V.

ANte reformationem super Hebræorum banchis à Gregorio XIII. factam Illustrissimus Dominus P. Hebræis in sua Sancti Martini terra habitantibus, de Illustrissimi, ac Reuerendissimi D. Camerarij licentia, & sub honestis statutis, & moderationibus, fœnus exercendi facultatem concessit. Modo dubitatur.

Primo, an Iudæi in dicta sua terra habitantes dictam reformationem seruare teneantur.

Secundo, an dictus Dominus permittere possit, vt Iudæi cum alienigenis vndecumque ad dictam suam terram venientibus vsuras exercere valeant.

Tertio, an dictus Dominus moderare Hebræorum vsuras ita valeat, vt fœnus carius cum alienigenis, quam cum indigenis, & incolis, Iudæi exerceant.

Quarto, an dictus Dominus Hebræorum banchos, eorumque statuta reformare, & restringere in dicta sua terra valeat.

Pro intelligentia prædictarū quæstionum resoluenda sunt duo dubia. Primum est, an Camerarius Papæ possit concedere licentiam Iudæis habitantibus extra statum Papę exercendi vsuras. Secundum, an Papa iuste possit permittere Iudæis, vt exerceant vsuras.

1 Ad primum dubium pro parte negante faciunt ea, quæ Sylvest. adducit in summa, verb. Iudæi, q. 4. & q. 5. dicens quod Iudæi cogendi sunt ad restituendas vsuras, & in verb. vsura 9. §. fin. dicit quod Princeps permittens Iudæis exercitium vsurarum cum licentia Ordinarij peccat mortaliter per clem. 1. de vsuris, & cap. 1. eod. tit. lib. 6. cum additis ei à Domin. & Franc. & cap. post miserabilem, & cap. postulasti. eod. tit. in antiq. Pro parte affirmante facit quod Camerarius prædictus ex commissione Papæ dat illam licentiam: & iura prædicta, quatenus sunt humana non ligant Papam. cap. proposuit. de concess. præb.

2 Ad secundum dubium pro parte negante facit, quod Reges, ac Principes id facere non possunt, vt concludit Sylvest. Sed pro parte affirmante facit primo, quod videmus Papam permittere Iudæis in Vrbe, & Auinioni,

nioni,& etiam in tertis Ducis Mantuę,& alijs multis locis; & quod aliud videtur dicendum de Regibus, & Principibus, qui ſubſunt præfatis ca-
3 nonibus, quibus non ſubeſt Papa. Secundo facit, quod Papa poteſt permittere,& tollerare aliquod malum,vt aliquod peius impediatur, ca.denique.4. diſtinct. & cap. non poteſt.23. q. 4. & quod ſecundum Auguſt. in lib. de ord. relatum à S.Thom.2.2. q. 10. art. 11.lupanaria permittuntur in plerisque locis, ne caſta matrimonia ſolicitentur, & vt alia peiora impediantur; idque fit etiam à Principibus ſæcularibus, nulla licentia à Papa petita. Præſuppoſito quod Illuſtriſſimus Dominus P. cum facultate Illuſtriſſimi Camerarij Sanctiſſ. D. N. iuſte poſſit Iudæis terræ Sancti Martini permittere exercitium vſuratum moderatum, vt in prima quę ſtione propoſita præſupponitur.

4 AD PRIMAM QVÆSTIONEM propoſitam,ſcilicet an re formatio Sanctiſſimi D. N. Gregorij XIII. in vſuris exercendis includat Iudæos prædictos ciuitatis Sancti Martini, reſpondeo, quod non. Tum quia illa reformatio ſolum tangit, & includit Iudæos Romanæ vrbis, vt colligitur ex ea. Tum quia à ſeparatis non fit illatio. l. Papinianus. ff. de minoribus.nec pactum perſonale extenditur ad alios. l. iurisgentium. §. pactum. ff. de pactis.& cap. de cætero.de tranſactio. At literæ confirmationis, reformationis, ſiue reductionis quantitatis vſuræ Sanctiſſ. D. N. de ſolis tangentibus Hebræos bancharios vrbis Romæ loquuntur: quod colligitur ex relatione eorum,quam facit Illuſt.Camerarius Aſcanius,qui ſolum de tangentibus illos loquitur, & ex relatione illorum, quam fecit Illuſtriſſimus Cardinal. Vitellotius, qui etiam de ſolis illis egit, vt patet ex illis verbis eius,*dictis Hebræis banchariis*,bis repetitis. At Hebręi bancharij Sancti Martini non ſunt Hebræi,& bancharij Romę; ergo ex con-
5 tentis in d. literis non debet inferri ad eos. Tum quia diſpoſitio declarans,interpretans,& confirmans aliam, debet intelligi ſecundum terminos diſpoſitionis declaratæ, interpretatæ, & confirmatę, iuxta gloſſ. quæ habetur pro ſingul. ibi à Cardinali in clem. penult. in ver. conſuetudine.de elect. Tum quia præfata confirmatio loquitur de Iudæis commorantibus Romæ,& intra ſtatum Eccleſiaſticum; & Ciuitas Sancti Martini eſt ſita extra illum: & multa poſſunt occurrere, vt prædicta reformatio debuerit potius fieri in bancharijs Romæ, quam in bancharijs Sancti Martini;& ideo non eſt ad illos extendenda, argumento cap. ad audientiam.de decim. Tum quia præfata reformatio non videtur ligare Iudęos Auinioni commorantes, & fœnus ibi exercentes, etiam ſi Comitatus Auinionis ſit Papæ immediate ſubiectus: ergo à fortiori non ligabit Iudęos Ciuitatis Sancti Martini, quæ non eſt ei ſubiecta immediate, nec mediate. Tum quia non obſtat quod verba Greg. generaliter loquuntur de Hebræis,& bancharijs: quia ſimul ponuntur verba confirmationis,& reductionis;& confirmatio expreſſe refertur ad capitula recollectionis

Vitellotij,

Vitellotij, quæ ſolum tangunt Hebræos bancharios Romæ; & ita etiam reductio debet ad eoſdem referri: vna enim pars diſpoſitionis declaratur per alteram. l. 1. ff. de reb. dub. Tum quia ſicut priuilegium conceſſum perſonæ non egreditur illam, cap. priuilegium. de reg. iur. lib. 6. & l.
6 in omnibus cauſis. ff. eodem, ſic maiore ratione onus impoſitum perſonæ non egreditur perſonam, arg. cap. odia. de reg. iur. lib. 6. & l. 1. in fin. ff. de conſtit. princip. habet conſtitutionem, qua Princeps irrogat pœnam vni, non extendi ad alium. Ergo reductio præfata Hebræis bancharijs Romæ, quæ oneroſa eſt, non extenditur ad bancharios Sancti Martí-
7 ni. Tum denique, quòd non obſtat cap. miramur. cum ſimilibus, 61. diſt. cap. in cauſis. de re iudic. quæ habent, diſpoſitum quo ad aliquos, cenſeri diſpoſitum quo ad alios: quia illud eſt verum in diſpoſitione iuris communis, & vbi eadem ratio inuenitur, non autem in diſpoſitione priuilegij, vel oneris perſonalis, vt annotauit gloſſ. præfati cap. priuilegium. & præfata reductio eſt quædam diſpoſitio præter ius commune grauans certas perſonas particulares.

8 AD SECVNDAM quæſtionem, an ſcilicet per licentiam Illuſtriſſ. Camerarij poſſit bancharius Hebræus Sancti Martini mutuare omnibus Chriſtianis, etiam alienigenis, reſpondetur, quod ſic. Tum quia præfatus Illuſtriſſimus Camerarius non ſolum generali, & indefinito verbo, ſed vniuerſali concedit facultatem mutuandi, dicendo, *quibuſuis perſonis ad vos recurrentibus*. & vniuerſalia verba vniuerſaliter ſunt intelligenda, cap. ſolitę. verſ. quodcunque. de maior. & obed. & latius quam tantum generaliter dicta, iuxt. gloſſ. celeb. in clem. 1. verb. quauis. de re iud. Tũ quia nihil obſtat dicere quod videtur facta cõceſſio contemplatione indigenarum Sãcti Martini; quinimmo facta fuit ad petitionem Hebræorum Sancti Martini, & commodum Chriſtianorum generaliter ſine vlla reſtitutione; & ita eſt intelligenda generaliter. arg. l. de pretio. ff. de publi. in rem actio.

9 AD TERTIAM quæſtionem, ſcilicet, an præfatus Illuſtriſſimus P. poſſit conuenire cum præfatis Hebræis, vt carius mutuent extraneis, quam indigenis, reſpondetur, quod licet de rigore iuris videatur id poſſe defendi, non tamen videtur conſulendum eius Illuſtriſſimæ Dominationi, vt id faciat. Tum quia hæc facultas tollerandi Iudęos exercentes vſuras, & per eas prementes Chriſtianos, eſt ſatis extranea Chriſtianis dogmatibus, & moribus, & merito deberet reſtringi, argum. cap. quæ à iure. de reg. iur. libr. 6. Tum quod ex facultate mutuandi ſub maioribus vſuris extraneis poſſet dari occaſio, vt difficilius, & ægrius mutuarent indigenis ſub minoribus, quod nocere poſſet indigenis; ideoq; cauendũ, cum ipſi ſint, cęteris paribus, magis diligendi. arg. l. vt patriæ. ff. de iuſt. & iur. & in hac materia magis fauendi, arg. c. 1. de vſur. lib. 6. Tum quia daretur occaſio multis ſuſpicandi quod ipſe concedit eis facultatem ca-

rius mutuandi alienigenis, vt aliqua munera, vel seruitia vtilia faciant ei
1 ode more suo, quod haberet magnam speciem mali. Nam licet tollerantia exercitij vsurarij, quod est contra legem naturalem, & diuinam, tam veterem, quam nouam, vtrumque ad euitanda maiora mala tollerari potest absque peccato non participando in lucro; non tamen potest id fieri participando in illo, vt post Caiet. tradimus etiam nos in Manu. confess. cap. 17. num. 195.

AD QVARTAM quæstionem satis respondet solutio tertiæ quæstionis. & rem christianam, seque valde dignam faceret eius Dominatio illustrissima aliquo modo reducendo vsuras suorum Hebræorum, ad quas Sanctiss. Dom. N. reduxit vsuras Hebræorum Romanorum, iuxta illud Bald. in cap. in causis. de re iud. *A boue maiore discat arare minor.*

Nota, id quod ait Auctor in num. 3. de tollerantia, seu permissione, intelligendum de simplici, quæ consistit in non puniendo.

FINIS CONSILIORVM.

COM-

COMMENTARII DE LEGE POENALI FRAGMENTVM

In cap. Fraternitas. 12. q. 2. Martino ab Azpilqueta Doctore Nauarro Auctore.

Gregor. Augustl. Anglorum Episcopo.

FRaternitas tua ex persona furis pensare potest, qualiter valeat corrigi: sunt enim quidã, qui habentes subsidia furtum perpetrant, & sunt alij, qui in hac re ex inopia delinquunt: vnde necesse est, vt quidã damnis, quidã vero verberibus corrigantur; & cum paulo districtius agitur, ex charitate agendum est, & non ex furore, quia ipsi hoc præstatur, qui corrigitur, ne gehennæ ignibus tradatur. Addis etiam, quo augmento ea, quæ furto de Ecclesijs abstulerunt, reddere debeant: sed absit, vt Ecclesia cum augmento recipiat quod de terrenis rebus videtur amittere, & lucra damnis quærere.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiam decet ſuum recuperare ſine augmento pœnæ, licet mero iure iuſte etiam regularis poſſit meram pœnam iuſte à iure, ſtatuto, vel conuentione decretam exigere.*

1 *Oportet verbum non ſemper neceſſitatem, ſed quandoque honeſtatem & conuenientiam denotat.*

2 *Ex legibus aliquæ ſunt pœnales, ex quibus oriuntur innumerabiles pœnales actiones.*

3 *Pœnam legalem ac conuentionalem etſi eccleſia iuſte petere poſſit, decentius tamen eſt vt abſtineat.*

4 *Decentius omittere non eſt peccatum, ſecus ſi fiat quod penitus decet, quamuis ſtricto liceat iure.*

4 *Decet pœnam legalem, & conuentionalem petere.*

5 *Bono melius datur.*

5 *Lex rationis, & intellectus actus eſt, concurrente etiam voluntate. nu. 8.*

6 *Lex item illa eſt, quam populus ſtatuit.*

6 *Conſuetudo lex quædam eſt humana.*

6 *Argumentum à partium ſufficienti enumeratione validum.*

7 *Conſultoria lex, lex & ipſa dicitur, licet non adeo proprie, nec obligat, ſed dirigit.*

8 *Legis deſcriptio in genere, & quid ſit lex humana. num. 9.*

9 *Promulgatio legis non ſolum fit verbo, aut ſcripto, ſed & facto per legitimi temporis continuationem, ac etiam per naturale inſtinctum.*

9 *Lex diuina poſitiua per Moyſem, euangelica per Chriſtum, & eius Apoſtolos promulgata fuit, naturæ per inſtitutum naturale.*

10 *Pœna, vt communiter accipitur apud theologos, & iuriſtas, non poteſt iuſte imponi, niſi ob culpam præteritam: ſecus de pœna latius ſumpta pro defectu boni. num. 12.*

10 *Malum proprie ſumptum in culpam, & pœnam ſcinditur, & ſumptum in genere comprehendit etiam carentiam boni. & ſeq.*

11 *Pœna frequenter etiam accipitur pro defectu boni, quod quis eſt aptus habere.*

12 *Pœna latius ſumpta, prout importat damnum, quandoque ſine culpa, licet non ſine cauſa, imponitur, vt in interdicto, ſuſpenſione, & irregularitate. num. 13.*

13 *Amiſſio lucri etiam & ipſa ab aliquibus damnum, ſed male dicitur.*

14 *Pœna latius ſumpta eſt priuatio boni, quod quis eſt aptus habere.*

14 *Pœnalis lex latius ſumpta eſt nedum quæ imponit pœnam propter culpam,*

pam,ſed quæ priuat bonis ob aliquam cauſam.

15 *Lex naturalis vere & proprie dicitur diuina.*

16 *Lex naturalis poteſt obligare ad peccatum mortale.*

17 *Lex pure humana poteſt obligare ſubditum ad peccatum mortale.*

17 *Noui teſtamenti ſacerdotis poteſtas maior eſt poteſtate ſacerdotis antiqui teſtamenti,& poteſt obligare ad peccatum mortale.nu.18.*

18 *Transgreſſio præcepti, ob quam lex vetus imponebat pœnam mortis, vel modo euangelica imponit, eſt, & erat peccatum mortale.num.20.*

18 *Mortis pœna cum in veteri, ſiue euangelica lege imponitur tranſgreſſori,ibi adeſt obligatio ad peccatum mortale.num.20.*

18 *Patris præceptum iuſtum circa œconomicam obligat filium ad peccatum mortale.*

19 *Maior poteſtas eſt reipub. in ſubditum in pertinentibus ad bonum publ cum ,quam patris in filium in ſpectantibus ad œconomicam.*

19 *Patrem iuſte occidere poteſt filius pro defendenda repub.*

20 *Excommunicat quandoque Eccleſia transgreſſores canonis pure humani.*

21 *Auctoritate aliena aliqua facimus,quæ noſtra non poſſumus.*

22 *Poteſtas omnis à Deo eſt, à quo naturalem populi immediate, Reges autem mediate,at ſupernaturalem Papa immediate,cæteri Prælati eccleſiaſtici mediate accipiunt.*

22 *Culpæ, & pœnæ ſubditos à legiſlatoribus ſimul obligari poſſe indubium eſt.*

23 *Pœnalis lex,quatenus pure pœnalis,non obligat ad culpam.*

23 *Lex pure moralis tantum eſt quæ ſine adiectione pœnę quid præcipit,vel prohibet.*

23 *Lex pure pœnalis eſt, quæ nihil iubet, vel vetat, ſed ſolum pœnam imponit.*

23 *Lex mixta eſt,quæ iubet, vel prohibet, adiecta pœna.*

24 *Pœnalis lex,vel etiam mixta,ex ea parte qua pœnalis eſt,nihil prohibet, aut iubet.*

25 *Mendicare pauperi,etiam ſano,etiam ex cauſa ocioſitatis,vel cupiditatis, donec manet intra latitudinem paupertatis,non eſt peccatum mortale.*

26 *Lex alia moralis tantum quæ dictat quid faciendum non adiecta pœna,alia pœnalis tantum, quæ imponit pœnam, ſed expreſſe nec prohibet,nec iubet, & mixta quæ habet vtrumque.*

27 *Lex obligatoria fere omnis videtur mixta,quæ continet culpam, & pœnã ſaltem tacitam.*

27 *Dominicanorum leges aliquot ita ſtatutæ ſunt,ne ad vllam obligent culpam.*

28 *Expreſſi & taciti non modica differentia..*

28 *Pœnam dũ adijcit lex actioni prohibitæ, non tollit culpã, immo confirmat..*

29 *Re-*

29 *Remedia poſteriora non tollunt priora.*

29 *Manet quod expreſſe non mutatur.*

29 *Diminutionem non afferunt inducta ad augendum, nec è contra.*

30 *Paſcentes in pratis,& ſecantes ligna in montibus non ſuis euitant culpam ob pœnam impoſitam,tu vero diſtingue.*

30 *Reſtituere damnum,& alienum ablatum obligat lex naturalis,& diuina, cui nemo poteſt derogare, niſi ſubſit rationabilis cauſa. num. 36.*

31 *Inferior legem ſuperioris nequaquã poteſt tollere,maxime autem diuinã.*

32 *Abſolui poteſt in articulo dubiæ reſtitutionis pœnitens vere proponens facere quod tenetur ſecundum peritorum ſententiam.*

32 *Conſuetudo optima legũ interpres,à qua homines vix diuelli patiuntur,vnde nec mutanda, niſi ſit intollerabilis. num. 45.*

33 *Prædiorum ruſticorum duæ ſunt ſpecies,quarum vna hominum cultura fructus, altera vero ex ſe profert ligna,& herbas,ſiue paſcua:quo ad primam ſpeciem difficile eſt ſuſtinere per legem pœnalem tolli culpam damnificantium; non ita quo ad ſecundam,ſiue ſint vniuerſitatis,ſiue priuatorum.*

33 *Sponte naſcentia in locis iure primæuo erant occupantium; & in ijs, licet cœperint ad aliquos poſtea, facta rerum diuiſione,pertinere,conſuetudine poteſt introduci,vt quiſque ſine culpa eis vtatur, ſoluta ſi deprehendatur pœna. num. 35.& 37.*

34 *Res de facili redit ad ſuam priorem naturam.*

34 *Conſuetudine legitima præſcripta poteſt facilius introduci, vt vtentes alienis fructibus ſponte naſcentibus ſint immunes à culpa,ſoluta ſi deprehendantur pœna.*

35 *Conſuetudine introduci non poteſt,vt is, cui ad id non competit, alienis ſine culpa inuito domino vti poſſit: at vt ſic mediante aliquo iure liceat, poterit. num. 36.& 38.*

38 *Septa cum ſufficienter non ſunt prædia, conſuetudine introduci poteſt, vt domini animalium ea depaſcentium ſint extra pœnam, & culpam, modo abſit dolus.*

39 *Iure ſibi conceſſo qui vtitur,non peccat,etiã quod inde alteri damnum eueniat, modo abſit animus nocendi.*

40 *Furtum licere, etſi humana lege, vel conſuetudine introduci non poſſit, poteſt tamen introduci, ne certis in caſibus rei alienæ vſus ſit nec furtũ, nec illicitus.*

41 *Vectigal non ſoluens non eſt immunis à culpa ob legem pœnalem contra tales editam.*

42 *Vectigal Regi debitum eſt magis,quam quod eidem ex priuato contractu debetur.*

42 *Conſuetudinem diu obſeruatam de peccato mortali damnare durum eſt.*

42 *Lex humana modificari, & tolli conſuetudine poteſt.*

42 *Suſten-*

42 *Sustentatio Regi à subditis iure naturali debita etsi non possit tolli, potest tamen moderari quantitas.*

43 *Confessariorum vniuersalis consuetudo circa aliquid obseruata indicat id licere.*

44 *Pœnam conuentionalem non iussus non soluens non peccat.*

46 *Tributum in genere quid sit.*

47 *Vectigalis vocabulum modo strictius, modo latius patet, quam tributi.*

48 *Tributorum, quæ principibus debentur, multa genera.*

48 *Vectigalium, quæ principi pendantur, tria genera.*

49 *Vectigalia, seu tributa personalia, vel mista extraordinario modo inducta fuerint, & obligant eo modo, quo populus ea soluenda de consensu principis expresso vel tacito suscepit.*

49 *Ordinaria onera, extraordinario tamen modo inducta, non sunt æque fauorabilia, nec naturaliter debita, vt ordinario imposita modo.*

TRactaturus de lege pœnali, præsertim quoad forum interius vocatum conscientiam, profundius ni fallor, & vtilius, quam hactenus tractatum sit, delegi cap. hoc celebre, cuius initium est Fraternitas. 12. q. 2. desumptũ ex epistola beatissimi Patris, & vnius ex quatuor Eccl. doctoribus Gregorij Papæ, cuius, & glorioſissimæ Virginis Matris, ipsius, & omniũ diuorũ Reginę, Marię meritis, & precibus spero me sic adiutum iri, vt Dominus noster Iesus Christus huius, & æterni patris filius, & illius Doctor immensi Spiritus Sancti cœuus Diriget incœptos præsenti numine cursus, Et reget vndantem iam per vada cærula puppim In sua, eorumq; quorum est vna eademq; sempiterna in trinitate indiuidua maiestas.

IN PRIMIS ergo colligam, & notabo ex prædicto c. decerpto ex epistola præfata prædicti glorioſissimi doctoris, beatissimique Papæ Gregorij aliqua nostro proposito conuenientia. Deinde perpendam, & contraham præcipua eorum, quæ Alfonsus Castren. vir apprime doctus, & magnum Franciscani ordinis ornamentum in duobus libris de lege pœnali scripsit; simul adijciam quæ videbuntur ex eis tenenda, applicando ea vtiliter decisioni quæstionum quotidie in vtroque foro, præsertim conscientiæ, occurrentium.

Primo igitur noto id, quod ipse Gratianus huius aurei volumnis auctor pro summario ei præfixit, nempe *sine augmento sibi ablata Ecclesiam recipere oportet.* Cui consequens videtur Ecclesiam non debere recipere pœnam à lege contra furem vel raptorem impositam, neq; aliam: contextus enim agit de fure, qui si est manifestus tenetur reddere quadruplum vltra rem furto sublatam, & duplum, si non est manifestus. §. pœnæ. inst. de oblig. quæ ex delict. nasc. & §. in duplum, & §. quadrupli. Inst. de action.

& idem

& idem contextus habet Eccleſiam non debere petere pœnam. Idem videtur probare §.1.23.q.3.ſub finem, quatenus habet primos credentes rapinam ſuorũ bonorum cum gaudio tuliſſe. Act. cap. 5. & Apoſtolus qui 1. ad Corint. 6. conſulens Corinthiis vt iniuriam, & fraudem paterentur, & non per contentionem cum ſcandalo ſua repeterent, quanto magis conſuluiſſet, ne vltra ſua pœnas repoſcerent. faciunt & alia multa, quæ Gratianus in d. §. 1. congerit ad probandum Chriſtianum hominem non debere in ſui defenſionem armorum auxilia quærere. contra tamen hanc adnotationem opponit neruoſe glos. huiusmet cap. ſuper verb. cum augmento de c. decenter. 89. diſt. quatenus habet ablata cum duplo eſſe reſtituenda, & de c. in antiquis. 5. ead. q. 2. quatenus habet etiam eccleſijs reſtituenda eſſe ablata cum multiplicatione, & de c. in legibus. 5. ead. q. quod refert legem ſæculi iubentem reddere vndecuplum pro ablato, gloſſa ponit multas ſolutiones. Prima eſt, quod hoc capitulum intelligatur de augmento innaturali, & illegitimo, contraria vero de legitimo. Secunda, quod intelligatur de fure qui antequam conueniatur rem ablatam reſtituit; quam merito reprobat: quia fur, & raptor non excuſantur à Pœna propter ſpontaneam reſtitutionem. l. non prodeſt. ff. vi bon. rap. Tertia, quod hoc capitulum intelligatur de eccleſia, quæ non debet petere pœnam, & contraria de iudice, qui ex officio furi rei eccleſiæ pœnam intliget, & dabit eccleſiæ. Quarta, quod hoc c. intelligatur de pura pœna, contraria vero de intereſſe, quod non eſt pœna reſpectu eccleſiæ, quæ petit ſuum damnum reſarciri, licet forte ſit pœna reſpectu damnum dantis, ad quem nihil forſan de damno peruenit. Quinta, quod hoc c. intelligatur etiam de intereſſe, quod eſt extra rem, contraria vero de intereſſe, quod eſt intra rem. Sexta, quod hoc c. intelligatur quo ad forum conſcientiæ contraria veroquo ad forum exterius: quarum ſolutionum prima vera quidem eſt in ſe, ſed inepta huic textui, qui loquitur de pœna iuris, quam conſtat eſſe legitimam per prædictum §. pœnæ. Secunda vero ſolutio falſa eſt in ſe, vt ipſamet gloſ. reprobat. & inepta textui, qui nihil meminit de ſponte reſtituente. Tertia vero falſa eſt in ſe; quia male præſupponit Eccleſiam non poſſe petere pœnam furti per prædictum c. in antiquis. & per prædictum cap. decenter, eſt etiam inepta, quia contextus huius c. ſimpliciter loquitur de eccleſię petitione, & nihil de iudice vel eius officio. Quarta eſt etiam in ſe falſa: quia, vt circa tertiam dictum eſt, Eccleſia poteſt petere purã pœnam. Quinta etiam eſt falſa, & inepta; falſa quidem, quatenus ſignificat Eccleſiam non poſſe petere omne intereſſe, quod poteſt laicus, quod nullo iure probatur; inepta vero, quia textus loquitur de pura pœna furis, & de nullo intereſſe. Sexta etiam eſt ſatis inepta, quoniam textus nihil meminit de foro conſcientiæ, neq; de confeſſione ſacramentali furis, ſolum enim habet, Eccleſiam non oportere repetere rem ſibi ablatam à fure cum augmento; eſt

tamen

tamen ipſa vera in ſe, & memoriæ maxime mandanda, & à quamplurimis commendata, & pro ſingulari habita, vt infra dicemus, quatenus habet neminem teneri ad ſoluendum pœnam in foro conſcientiæ, ſed ſatisfacere quo ad illud ſoluendo ſimplum, quod alias debetur, in quo approbatur ab omnibus hic. Et certe qui ſatis perpenderit, quod Gregorius loquitur hic de fure, & de pœna contra eum legibus conſtituta, & quod illa eſt legitima, & quod non eſt intereſſe, & quod textus per hæc verba (Abſit vt Eccleſia cum augmento recipiat, quod de terrenis rebus videtur amittere) clare ſignificat, quod de hac loquitur pœna, qui inquam hæc perpenderit, & quod non ſolum ait, quod Eccleſia non debet petere, ſed etiam quod non debet recipere, clare iudicabit nullam præfatarũ ſolutionum eſſe aptam. Et iure quis miretur quod nemo hic, nec alibi, quod ſciam, ſatis apte intellexerit eum ad hoc, vt non contradicat
1 concluſioni communiter receptæ, quæ habet eccleſiam, & perſonas eccleſiaſticas poſſe iuſte petere à fure, & ab alio quocumq; ſuo malefactore non ſolum rem ſibi ablatam vel damni illati refectionem, ſed etiam pœnam à iure uel ſtatuto iuſto, vel cõuentione partiũ ſtatutam: quæ concluſio non ſolum eſt cõmuniter recepta, & in praxi communiter ſeruata, ſed etiam irrefragabiliter probatur per prædictum c. in antiquis. ſupra ead. q. & in d. c. dicetur. 89. diſt. & per c. dilecti. de arbit. & alia iura citata ibi per glos. ſuper verb. pœnam. quæ notabiliter colligit ex textu etiam religioſos eam petere poſſe. Quare dicendum videtur oppoſita capitula intelligenda eſſe de veræ iuſtitiæ rigore, hoc autẽ de honeſtate, & decentia, & dicere verbum *oportet* in hoc textu poſitum non inducere neceſſitatem, ſed quandam honeſtatem, & conuenientiam, & poni pro decet, vt in l. 1. ff. de iuſt. & iure. adiuncta gloſ. ſecunda, quæ citat alia iura, quibus addunt alia Iaſon ibi, & citati per eum; ita quod ſit ſenſus, decere eccleſiam vt ſit contenta ſuis rebus reſtituiis ſine augmento pœnæ, quod frequenter ſeruant etiam nobiles, & alij virtute liberalitatis contra auaritiam muniti: & hunc intelligendi modum dici poſſet ſenſiſſe Gratia. in §. verum. ſub hoc cap. poſito, dicens contrarium eſſe intelligendum de legum ſeueritate, at hoc eſſe intelligendum de manſuetudine eccleſiaſtica, ſi per manſuetudinem ſenſit decentiam ſupradictam.

2 Secundo noto ex toto cap. & prædictis, eſſe aliquas leges pœnales, ex quibus, & ex ijs ob quæ feruntur, dicuntur naſci actiones pœnales, quas dixit eſſe innumerabiles tex. in §. pœnales, inſtit. de act. vbi gloſ. ſolennis multas ponit differentias inter eas & rei perſecutorias. Quid autem ſit pœna, & quotuplex, quidque lex pœnalis, infra dicetur.

3 Tertio noto ex textu, & prędictis, quod quamuis liceat etiam eccleſiæ petere rem ſuam cum pœna legali, vel conuentionali, licentius tamen & decentius eſſet id non facere; non tamen penitus dedecet: quia facere
4 quod ita dedecet, quamuis ſtricto iure liceat, peccatum eſt, vt probat cap.

magnæ

magnæ.de vot.Ex quo ſequitur quod non ſolum licet,ſed etiam decet petere pœnam;quamuis magis deceat non petere illam ; ſunt enim gradus decentiæ , ſicut & liberalitatis, & pietatis,& aliarum virtutum,intra quarũ extrema alia ſunt alijs à vitijs remotiora:quia bono datur melius,l. vbi autem non apparet.ff. de verb. oblig. & in cap.integritas.32. q. 1. & cap. ſciendum.8.q. 1.

Expedita per hæc pauca prima parte intentionis noſtræ propoſitæ, tractaturus ſecundam , qua dixi me perpenſurum , contracturum , & praxi vtiliter applicaturum præcipua eorum , quæ prædictus Alfonſ. tradidit in prædictis duobus libris de lege pœnali , diſcernẽdo recipiẽda ab ijs quæ videntur reijcienda , admoneo in primis lectorem , nolle me agere cenſorem eius, quem à 60. & amplius annis, ex quo Compluti fueramus condiſcipuli, dilexi, ſuſpexi, colui, & tandem ob raram eruditionem concionandi,& ſcribendi facundiam , & pietatem egregiam ſum admiratus, ſed vt eius altiori theoria theologa fuſius ab eo ſcripta per canonum doctrinam decurtata , & ad vſum demiſſa,fiat vtilior , id quod faciam per monita ſequentia .

Primo igitur omnium admoneo, ipſum dignum eſſe laude ob facundiam eius , qua ſe in prologo athletam ,& propugnatorem veritatis fortiſſimum vnum contra quamplurimos in arenam deſcendere proponit, partimq; ex hoc loco , & clarius ex multis alijs vtriuſque libri per verbũ illud *plurimos* plures iuriſperitorum,quam theologorũ, intellexiſſe ; quorum tamen opinionẽ in multis eſſe iuſtiorẽ,infra monſtrabimus vtentes illo Ariſtotelico, *Amicus Plato, amicus Socrates, ſed magis amica veritas.*

Secundo moneo quod in cap. 1. & 2. lib. 1. proteſtatus ſe nolle agere generaliter de lege, ſed ſolum de lege humana eademq; pœnali , ſic legẽ humanam,omnium aliorum ad illum vſque definitiones datas eſſe mancas aſſerẽs,totis 29.paginis definit & declarat, *Lex*(inquit)*eſt recta voluntas eius,qui vicem populi gerit, voce aut ſcripto promulgata cum intentione obligandi ſubditos ad parendum illi* . quodq; hæc definitio circumſpecta quidem eſt , ſed quod deſiderare poſſet curioſus primum , quod pro definito accepiſſet verbum , *lex humana* , & non ſimpliciter verbum , *lex*, cum ſolum humanam definire intenderet. Secundum quod non fuiſſet vſus verbis adeo nouis,& parum apud canonum peritos , immo & apud
6 Theologos in hac re vſitatis . Tertium quod legem facit actum voluntatis , & non monet lectorem quod S. Thomas communiter receptus in 1.2.q.90.art.1. profunda ratione dixit eſſe actum rationis & intellectus: quod eſſe patentiſſimum non erubuit dicere Sotus in q.1. art. 1. de iuſt. & iur. neruoſe id probans per . l. legis virtus . & alias leges, ff.de legib. validis rationibus fultas. Quartum quod non videtur legem à populo latam includere , cum tamen Iſidor. in cap. lex. 2. diſt. legem eſſe conſtitutionem populi definiat . Quintum quod non comprehendit legem

conſuetu-

consuetudinariam, quæ cum sit lex quædam, cap. consuetudo. 1. dist. & non sit naturalis, neque diuina, necessario est dicenda humana, arg. à sufficienti partium enumeratione, quod esse validum probatur in princ. instit. de oblig. quæ ex quasi cont. nasc. & in prin. de oblig. quæ ex quasi del.
7 & ibi glo. & Bald. in l. conuenticula. C. de epis. & cler. Sextum, quod non comprehendit legem consultoriam, quæ licet non sit adeo proprie lex, iura tamẽ & iurisperiti appellãt legem, immo & Theologi appellantes cõsilia Christi leges euangelicas, quas certum est non ferri cum intentione obligãdi, sed ad meliora dirigendi. §. quod præcipitur. sub cap. quisquis. 14. quæst. 1. & tradunt glos. Panor. Fel. & omnes in cap. 1. de constit. & ali
8 bi sæpe. Quare planius, breuius, & antiquitati proximius videtur id quod nos alias legem in genere definientes tradidimus in cap. erit autem lex, 4. dist. sequuti S. Thom. communiter receptum definientem vbi supra ar. fin. videlicet, quod *lex est ordinatio rationis ad bonum cõmune, ab eo, qui curam communitatis habet, promulgata.* intelligendo quod cum ratione ordinante concurrit voluntas, vt ea tamquam præceptum, vel consilium seruetur, & per illam particulam, *per eum, cui est cura communitatis*, etiam ipsam communitatem, quæ sui curam habet, vt exprimit S. Thom. vbi supra art. 3. immo & ipsum Deum, qui omnia gubernat. c. firmiter. §. hæc Sancta Trinitas. de sum. Trinit. iuxta illud Boetij lib. 1. de consol. Philos. *omnia certo fine gubernas.* Nam etiam legem Dei voluisse S. Thomam cõprehendere sua definitione constat ex prædicta q. ar. 4. ad primum, dum
9 legem naturalem sub ea comprehendit, intelligendo etiam per promulgationem, nõ solum eam quæ fit verbo, vel scripto, sed etiam eam, quę fit per facta legitimo tempore continuata, vt comprehendat consuetudinẽ legitimam, iuxta cap. fin. de consue. vel per instinctum naturale Dei, sicut lex naturalis, vt declarat ipse S. Thom. in d. art. 4. ad 1. lex enim diuina positiua vetus promulgata fuit per Mosem. cap. Moses. 7. dist. & euangelica per ipsum Christum D. N. & Apostolos eius, per quam definitionem facile declarari, & suppleri possunt omnes aliæ datæ per Platonem, Aristotelem, Ciceronẽ, Chrysippum, Demosthenem, citatos per iurisconsultos in tit. ff. de leg. & per sacros doct. in locis citatis à Theologis in 3. sent. dist. 37. & S. Thom. & Sot. vbi supra, & ipsummet Alfons. qui totum cap. 2. huic rei applicuit; quod tamen tamquam parum necessarium, & vtile, trã seo. Definita vero sic lege in genere, facile, ac breuiter definiri potest lex humana in specie, quod sit lex ab homine lata. Constat enim ex genere, quod est lex, & differentia sufficiente, quæ est, ab homine lata; & per cõsequens est bona, iuxta doct. Arist. & Boetij in Topic. & l. 1. vbi Bart. communiter receptus, ff. de testam. & latius nos tradimus in rubr. de pręben. post Dec. in rub. de probat.

10 Tertio admoneo, quod prædictus Alfonsus in cap. 3. eiusdem primi libri contendit nihil posse iuste dici pęnam, nisi quod imponitur ob culpã

præteritam propriam, iuxta illud Augustini lib. 1. retractat. cap. 9. *Omnis pœna, si iusta est, peccati pœna est, & supplicium nominatur*. & iuxta resolutionem S. Thomæ quæst. de malo, art. 4. qua late resoluit malum diuidi in culpam & pœnam, quæ conclusio certe vera est, accepto verbo *pœna*, vt communiter accipitur à Theologis, & etiam à Iurisperitis in titulis ff. & C. de pœnis. & eodem titulo in decretalibus, sexto, & clement. sed quia frequenter accipitur in iure pro defectu boni quod quis aptus natus est habere, vt fatetur ipsemet S. Thom. vbi supra in responsione ad decimũ, quando alta mente concipit malum generalissime sumptum, quod defi-
11 nitur priuatio boni apti nati haberi, non satis sufficienter diuidi in pœnã & culpam, sed solum cum accipitur strictius pro malo creaturæ rationalis, quatenus est talis, & quia multæ leges appellant pœnam etiam malum, & nocumentum hominis absque culpa eius proueniens; interdictum enim est pœna, quatenus interdicti tenentur ciues ciuitatis interdictæ absque illorum culpa, cap. si ciuitas. & cap. si sentẽtia. de sententia ex-
12 com. lib. 6. canonici etiam aliqui alicuius capituli suspensi absque illorum culpa tenentur pœna suspensionis, iuxta notata in cap. romana. §. in vniuersitate. de sent. excom. lib. 6. & qui sancte contrahit matrimonium cum vidua, etiam ignoranter, pœnam bigamiæ patitur, cap. si cuius. 24. distin. Et licet text. in cap. 2. de constit. habeat, *rem quæ caret in damnum voca-*
13 *ri non conuenit*, intelligendo per illud verbum *damnum* ipsam pœnã, glos. tamen ibi recepta ab omnibus, cui similis in cap. fine culpa. de regul. iur. lib. 6. & in cap. renouantes. 22. dist. numerat multos casus, in quibus pœna contrahitur sine culpa, sed non sine causa: nam & peremptio rei legatæ damnum, & pœna dicitur legatarij à text. & glos. & Docto. in l. non amplius §. 1. verb. legatarij. ff. de leg. 1. immo & amissio lucri à præfata gl. & alijs multis, qui tamẽ in hoc falluntur, vt alibi monstramus, vocatur
14 damnum. Quare planius fuerit hoc in loco definire pœnam esse priuationem boni, quod quis aptus natus est habere, & legem pœnalem non solum illam quæ imponit pœnam propter propriam culpam, sed etiam eam quæ imponit priuationem alicuius boni sine vlla ratione culpæ propriæ, immo nec alienę, ob aliquã tamen causam, quæ legislatori visa est in id iusta. Quam resolutionem satis confirmat id quod ipse Alfons. fatetur sub finem prædicti cap. dum ait legem, quæ irrogat infamiam filijs pro parentum culpa, recte dici pœnalem, quicquid volenti magis de nomine quam de re disputare, & legenti magnum eius in hoc apparatum eruditione, & facundia plenum, videri possit.

15 Quarto admoneo, quod prædictus Castren. in cap. 4. præd icti 1. lib. erudite, neruose, ac copiose concludit in primis contra Ioan. Gerson. virum alioqui eruditum valde, ac pium, in lib. 2. de spirit. vita animæ, cap. 5. legẽ naturalem esse vere, ac proprie diuinam: & merito. Tum quia lex naturalis à Deo naturaliter nobis inditur. ff. de iustitia & iure. l. 1. §. ius naturale.

ibi.

ibi. *Ius naturale eſt quod natura omnia animalia docuit.* adiuncta gloſ. verbo *ius naturale*, quæ per naturam intelligit Deum, & cap. ius naturale. 1. diſt. ibi, *inſtinctu naturæ*, ſcilicet naturantis, hoc eſt Dei, iuxta gloſ. l. reſpiciendum. ff. ſi cert. pet. & l. ſed ſi reſtituatur. ff. de iud. ergo eſt lex Dei, & diuina. Tum quia Paul. ad Rom. 1. legem naturalem iuſtitiam Dei appellat, iuſtitiam quidem non ſuam, qua ille iuſtus eſt, ſed eam cuius obſeruantia iuſtificari poterant gentiles, vt Chryſoſtom. Ambroſ. & Theoph. ibidem ſignificant. Tum quia lex naturalis hominis eſt lata ei ab aliquo, & non ab angelis, neque ab vllo homine, ergo à Deo, & ſic eſt diuina. Se-
16 cundo concludit, quod illa poteſt obligare ad mortale peccatum, & recte quidem. Tum quia ex prędicto cap. 1. & ex poſitionibus prædictorũ ſacrorum doctorum colligitur gentiles noſcere potuiſſe per legem naturalem dignos eſſe morte, qui talia, id eſt prædicta contra legem naturalẽ nobis inditam, perpetrabant; & non poterant hoc ſcire, niſi illa obligaret ad mortale; ergo, &c. Tum quia omnium, etiam Gerſonis conſenſu lex diuina poteſt obligare ad mortale, & lex naturalis eſt (vt diximus) diuina; ergo. Tertio concludit non ſolũ contra Lutherum, & eius in hoc ſequaces, ſed etiam contra prædictum Ioan. Gerſon. in lect. 4. de vita
17 ſpirit. animæ, quod non ſolum lex diuina & naturalis, ſed etiam pure humana poteſt obligare ſubditum ad eius obſeruantiam ſub pęna peccati mortalis: & ſanctę quidem. Primo namque poteſtas ſacerdotalis noui teſtamenti maior eſt, quam erat poteſtas ſacerdotalis veteris, iuxta Paul. ad Hebr. 7. & notat. in cap. translato, de conſtit. At Sacerdos veteris teſtamenti poterat per præceptum ſuum obligare ſubditum illius tranſgreſſorem ad mortem corporalem per text. clarum cap. 17. Deuter. &
18 omnis tranſgreſsio prędepti, ob quam iuxta vetus teſtamentum imponebatur mors corporalis, erat peccatum mortale ſecundum omnes Theologos; ergo poteſtas eccleſiaſtica nouæ legis poterit ferre præceptum ſub pœna peccati mortalis. Secũdo, quod patris prędeptum iuſtum circa gubernationem œconomicam obligat filium ad ſui obſeruantiam ſub pœna peccati mortalis; Paulus enim ſub finem prædicti cap. 1. præſupponit
19 parentibus non obedientes peccare mortaliter: at maior eſt poteſtas Reip. in ſubditum in his quæ pertinent ad bonum publicum, quam patri in filium, etiam in his quę pertinent ad rem œconomicam, arg. l. minime. ff. de relig. & ſumpt. fun. quæ habet poſſe filium iuſte occidere patrẽ pro defendenda rep. Tertio quod Paulus clare præſupponit quod gentiles peccabãt mortaliter in multis: At illi nulla alia lege, quam naturali, vel humana ligabantur; ergo illę poſſunt ad mortale obligare. Quarto
20 quod nemo poteſt excõmunicari, niſi ob peccatum mortale, cap. nemo. & cap. nullus. 11. q. 3. At Eccleſia trangreſſorem legis pure humanæ excommunicat, cap. ſuper ſpecula. ne cler. vel mon. & cap. 1. eod. tit. lib. 6. quatenus excommunicant presbyteros leges ſęculares, vel medicinã au-

dientes, quos constat in eo non peccare cõtra vllam legem diuinã, immo neque naturalem, sed solum contra pure humanam. ad idem clem. 1. de sepult. quatenus excommunicat sepelientem interdictum in loco sacro, & in sess. 10. Concil. Latera. sub Leone X. coacti, & confirmata sess. 4. §. fi. Concil. Trid. excommunicantur imprimentes libros sacros sine præuia examinatione, & approbatione legitima, quod nulla lege diuina aut naturali vetatur; ergo lex pure humana potest obligare ad mortale. Quinto est cap. 2. de maior. in illis verbis, *qui non obedierit Principi, morte moriatur.* id est, excommunicetur, secũdum omnes: quod sine peccato mortali fieri nequit per prædicta. Sexto, quod præcepto 4. Decalogi tenemur honorare parentes, quorum appellatione non solum veniunt genitores carnales, sed etiam spirituales, & omnes alij superiores. At sub illo verbo, honorare, continetur etiam obedire nam Paulus ad Ephes. 6. per illud 4. præceptum probat filios debere obedire parentibus. Postremo, quod nihil obstat fundamentum illud potissimum, quo Gerson innititur, videlicet, quod non potest quis suæ dispositioni addere pœnam, quã nõ potest inferre, & quod nulla potestas humana potest infligere pœnam æternam
21 peccato mortali debitam. Nihil inquam id obstat. Tum quia nullo iure id probat. Tum quia illud ad summum est verum de illo, qui potestate ab alio non accepta disponit; cuiusmodi est testator. l. 1. C. de sacros. eccles. capit. vltima voluntas. 13. quæst. 2. non autem est verum de illo, qui auctoritate ab alio accepta disponit, vt passim multi apparitores, & meri executores apostolici iubent alijs sub pœna excommunicationis, quam ipsi ferre non possunt, cum excommunicare sit iurisdictionis, quam ipsi nullatenus habent, iuxta cap. pastoralis. §. quia vero. adiuncta glos. de offic. deleg. & clemen. 1. adiuncta glos. eod. tit. & Inno. in cap. dudum. de præsumpt. & omnis iurisdictio
22 & potestas superiorum humanorum est accepta à Deo ipso immediate vel mediate; naturalem quidem accipiũt reges mediate, at populi immediate, l. ex hoc iure. cum ei nota. ff. de iustit. & iur. adiuncta l. 1. ff. de constit. princ. supernaturalem autem Papa immediate, at alij Prælati ecclesiastici mediate, cap. in nouo. 21. dist. & cap. sacrosancta. 22. dist. vnde confessarius auctoritate Dei sibi collata absoluit confessum à pœna æterna, quam infligere nequit, cap. quẽ pœnitet. de pœnit. dist. 1. circa medium. sic passim parochus simplex Episcopi, vel Papæ auctoritate ab excommunicatione, quam inferre nõ potest, absoluit. cap. fin. §. 1. de offic. deleg. sic Iudex condemnat aliquem, vt deportetur in insulam, in quam solus Princeps deportare potest. l. biduum. ff. quando appel. sit. relatum à Gratia. c. biduum. 2. q. 6. & nihil repugnat quod rex faciat alicui facultatem disponendi cum pœna, cuius irrogationem solus habebat. Ita Deus optimus maximus fecit legislatoribus facultatem ferẽdi leges sub pœna peccati mortalis, quam ipsi non possent infligere.

Quino

Quinto admoneo, quod in cap. 5. eiuſdem libri tractat quæ lex obliget ad mortale, & quæ non; quod ego minore verborum, ſed maiore rerum copia vtilius, ni fallor, & praxi aptius trado in cap. 23. Manualis confeſſariorum; & ideo hic non repeto. Submoneo item, quod in cap. ſexto concludit vtile, ac neceſſariũ eſſe ſtatuere aliquot leges pœnales: quod quia indubitatum eſt apud catholicos, non tracto. Submoneo inſuper, quod in 7. c. eiuſdem libri addit tria documenta ad interpretandas leges pœnales, etudite quidem, ſed prolixe; quorum ſummam, additis aliquot alijs quotidianis infra monitis, breuiter tangam.

Sexto moneo, quod in cap. 8. eiuſdem libri longo, & parum neceſſario apparatu probat legislatorem poſſe obligare ad culpam & pœnã ſimul; quod etiam tanquam indubitatum relinquo: nam licet ſignificet ipſe plurimos (intelligendo, vt ſuſpicor, iuriſperitos) tenuiſſe contrarium; ego tamen neminem id tenentem legi; quamuis ſint qui aſſerant legis humanæ latorem apponendo pœnam temporariam, in dubio præſumi excludere æternam: de quibus eſt Matthæ. Mat. notab. 74. & alij, quos poſtea referã; quod longe aliud eſt, quam dicere, quod non poteſt obligando ad pœnã obligare ad culpam: nam dicere illud, eſt dicere quod non vult obligare ad culpam; dicere autem hoc, eſt dicere quod non poteſt: & ita tantum differt hoc ab illo, quantum poteſtas à volũtate, quæ longiſſime diſtant, cap. cum ſuper. de re iud. cum allegatis ibi per gloſ. & alios.

23 Septimo admoneo, quod prædictus Alfonſ. concludit in c. 9. eiuſdem libri, legem pure pœnalẽ, quatenus eſt pœnalis, nou obligare ad culpam; cuius doctrina profuſiſſime ibi tractata cõtrahi poteſt diuidẽdo primo legẽ in moralẽ tãtũ, & pœnalẽ tantũ, & mixtã. Secũdo, definiẽdo illa tria membra ſic, Lex moralis tantum eſt, quæ præcipit, vel prohibet aliquid ſine adiectione pœnæ; cuiuſmodi ſunt decem præcepta decalogi, de quo Exod. 20. & in gloſ. cap. quid in omnibus. 32. quæſt. 7. Lex autem pure pœnalis, quæ nihil præcipit aut prohibet, ſed ſolum pœnam imponit; qualis eſt lex prima C. de mendicantibus valid. lib. 10. quæ ponit pœnam mendicantibus validis, non prohibendo eis mendicare. Lex autem mixta eſt quæ prohibet aliquid cum adiectione pœnæ; qualis eſt illa, de qua in cap. cum in cunctis. §. cum vero, & §. inferiora. de elect. quibus imperatur epiſcopis conſecrationis ſuſceptio, & parochis, & archidiaconis ad ordines promotio, pœna negligẽti cõſtituta. Tertio affirmãdo quod lex pure pœnalis, quatenus eſt pœnalis, nõ obligat. Quod breuiſsime probatur, primo per l. legis virtus. ff. de leg. cuius tenor eſt, legis virtus hęc eſt, imperare, vetare, permittere, punire; ex qua facile colligi poteſt ferri poſſe leges ſuper ſingulis cõtentis in ea, nõ ferendo ſuper alijs, & conſequenter ferri legem punientem, quæ non præcipiat, nec prohibeat aliquid. Secũdo, quod lex
24 pœnalis, quatenus eſt talis, ſolũ imponit pœnã, & cũ in pœnis nõ debeat fieri extẽſio, l. ſi de interpretatione. ff. de pœn. & ca. pœnæ de pœnit. diſt. 1.

& aliud ſit prohibitio, & præceptio, quam pœna, cõſequitur quod quatenus eſt pœnalis non prohibet, nec præcipit. per quam ipſam rationem infero contra id quod ipſe ſignificat, quod nec lex mixta, quatenus eſt pœnalis, prohibet quicquam aut præcipit, quoniam hoc facit, quatenus eſt moralis, & non quatenus eſt pœnalis, vt palam eſt. Memoriæ tamẽ tenenda eſt illa concluſio quotidiana, quam deſumit ex Caiet. in 2. 2. quæſt. 187. art. 5. ad 5. ad declarationem prædictæ legis primæ de mend. valid.

25 ſcilicet, quod qui vere eſt pauper, etiam ſi ſit validus, non peccat mortaliter mendicando etiam cauſa otioſitatis vel cupiditatis, donec manet intra latitudinem paupertatis: & quod prædicta lex non obſtat, quia non inducit culpam, ſed ob prius inductam per leges contra otioſos, & cupidos latas addit tantum pœnam, & ita eſt lex tantum pœnalis. quare cum per leges prius latas nõ peccet mortaliter mẽdicãs propter cupiditatẽ vel otioſitatem, quæ ſuapte natura non attingit culpam mortalem, conſequitur non peccare vtplurimum vere pauperes ob otioſitatem vel cupiditatem mendicantes.

26 Octauo admoneo, quod prædictus Alfonſus definiturus in 26. paginis cap. 10. an lex pure pœnalis tollat obligationem ad culpam, quæ per priorem legem moralem fuerat impoſita, præſupponit quandam legis diuiſionem nouam, diuidendo illam in moralem tantum, pœnalem tantum, & mixtam, ſiue moralem & pœnalem ſimul, quas in ſumma recte definit. Moralis tantum eſt, quæ dictat aliquid eſſe faciendum, vel non faciendum, nulla tranſgreſſori adiecta pœna: qualia dici poſſunt omnia præcepta decalogi Exod. 20. relata in glo. cap. quid in omnibus. 32. quæſt. 7. quæq; præcepta generalia Eccleſiæ de audienda miſſa in feſtis, cap. miſſas. de conſc. diſt. 1. de ſoluendis decimis, cap. cum non ſit. & per titulum de decimis. de ieiunando certis temporibus. 76. q. de conſ. diſt. 5. & toto titulo de obſerua. ieiun. de communicando, cap. peracta. de conſ. diſtin. 2. & tangitur in titulo de celeb. miſſ. de confitendo peccata, cap. quem pœnitet. de pœnit. d. 1. Lex tantũ pœnalis eſt, quę nihil dictat eſſe faciendũ, vel non faciendum, ſed ſolum imponit pœnam non facienti aliquid, vel facienti: quales dici poſſunt 17. canones 30. diſ. & multi canones ſeſſ. 6. 7. 14. & aliarum Concil. Trid. nuperrimi, quibus non iubetur quis hoc vel illud credere, vel affirmare, vel negare, ſed tantum anathematizatur is qui hoc vel illud affirmat vel negat: talis eſt etiam cap. ſi quis ex clericis comam relaxauerit, excõmunicetur. de vita & honeſt. cleri. & cap. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. Mixta vero, ſiue moralis & pœnalis ſimul, eſt quæ vtrumque facit, nempe quę dictat hoc vel illud faciendum, vel non faciendum, tranſgreſſori pœnam adijciendo, cap. cum in cunctis. §. cum vero. & §. inferiora. & §. fin. de elect. cap. Ad reprimendam, & cap. irrefragabile. de offic. ordin. cap. de multa. de præben. & extrauag. execrabilis Io. xxii. & cap. omnis. de pœnit. & remiſſ. & aliæ innumeræ.

27 metæ. Contra quam tamen diuiſionem facit quod omnis fere lex obligatoria videtur eſſe mixta: quia expreſſe, vel tacite continet culpam, & pœnam: omnis enim lex, quam ipſe appellat moralem tãtum, videtur obligare ad culpam venialem, vel mortalem, arg. §. fin. 4. diſt. & §. quod præcipitur. ſub cap. pen. 14. quæſt. 1. & conſequenter continet pœnam æternam, vel temporariam, futuri ſæculi, vel præſentis; & omnis lex, quam ipſe appellat tantum pœnalem, tacite obligare videtur ad culpam venialẽ, vel mortalem, propter quã imponitur pœna. Dixi ſupra, fere: vt excluderem aliquot leges Dominicanorum, quibus cauetur expreſſe ne ad vllam culpam obligent, vt ait S. Tho. 2. 2. q. 189. art. 9. quod puto fuiſſe in cauſa, quare nullus auctorum, quorum meminerim, ante ipſum hanc diuiſionẽ tradiderit; quam tamen defendi poſſe puto reſpondendo quod eius diuiſio reſpectu expreſſæ pœnæ, oppoſitio vero procedit quo ad pœnam
28 etiam tacite adiectam; inter quæ non parum refert. Secũdo id quod præfata diuiſione præſuppoſita per multa concludit, legem, videlicet tantum pœnalem, quatenus eſt pœnalis, nõ tollere obligationem ad culpam per priorem legem inductam, etiam non præmiſſa præfata diuiſione, potuit loquendo vt plures docere; ſed nec ad id probandum erat opus multis quæ ipſe adducit. Tum quia neminem puto eſſe qui cõtradicat. Tũ quia vix habet vllam rationem dubitandi; & diſputatio debet eſſe de re dubia, in l. ancillæ. C. de furt. Tum quia id probant cap. ſi quis ex clericis comam relaxauerit, excommunicetur. de vit. & honeſt. cler. quod eſt lex pure pœnalis contra clericos alia priori lege vetitos relaxare comas, & nemo vnquam dixit nec ſomniauit per illud relaxari culpam, ad quod obligabat prior. Idem probat prædictum cap. ſi quis ſuadente. & præfati 17. canones 30. diſtin. & lex ſi quis in tantam. C. vnde vi. & alij canones Concil. Trid. Tum quia actus agentium non operantur vltra intentionẽ eorum, l. non omnis. ff. de reb. cred. & cap. fin. de præb. & ferens legem nouam pœnalem, quatenus id facit, non intẽdit tollere culpam, propter quam pœnã inducit; immo tacite, niſi aliud exprimat, videtur eam cõfirmare, vt ſentiunt omnes ſcribentes in d. cap. ſi quis ex clericis. & alijs præ
29 citatis. Tum quia remedia poſteriora in dubio nõ tollunt priora, ſaltem quatenus non ſunt eis contraria. l. non eſt nouum. & l. ſed & poſteriores. ff. de legib. & noua defenſio, ſeu nouum ius nõ tollit in dubio antiquam, cap. veniens. de præſcript. quia quod expreſſe non mutatur manet. l. ſancimus. C. de teſtam. & l. præcipimus. C. de appell. Tum quod inducta ad augmentum non operantur diminutionem, neque è contrario. cap. fin. de verb. ſig. & l. legata inutiliter. ff. de adim. leg. At lex pure pœnalis, contra tranſgredientem legem priorem ad culpam obligantem lata, fertur ad augendam cuſtodiam legis prioris, ergo non operabitur diminutionem eius; quod faceret, ſi tolleret obligationem ad culpã, quam palam eſt multum ſuadere illius cuſtodiam, cum timor offenſionis diuinæ multum nos

reuocet à malo, cap. irrefragabili. de officio ordina. cum multis ſimilibus.

30 Tertio principaliter prædictus Caſtrenſ. in prædicto cap. 10. ex ſupradicta concluſione infert, omnes qui ſecant, vel aſportant ligna de alienis ſyluis, vel paſcunt pecora in pratis, & montibus alienis, peccare mortaliter, & teneri ad reſtitutionem ablatorum, & damnorum, non obſtantibus legibus pœnalibus Regnorum, vel ciuitatum, quibus certa pœna ſtatuitur imponenda ijs, qui ea faciunt; idque ait irrefragabiliter ex prædicta concluſione ſic deduci: Lex naturalis, & diuina, quæ leges omnes præceſſit, obligat furantem, rapientem, & damnificantem ad culpam mortalem, & ad rei ablatæ & damni facti reſtitutionem, Exod. 20. l. 1. de furt. adiuncto cap. ſi res. 14. quæſt. 6. & cap. peccatum. de regul. iur. lib. 6. & cap. ſæpe. de reſtitut. ſpoliat. At leges poſteriores adijcientes pœnas legem naturalem tranſgredientibus, in quãtum huiuſmodi, ſunt pure pœnales factæ ad maiorem cuſtodiam illius, ergo non tollunt obligationem ad culpam per eam inductam. Quod ipſum etiam
31 alia ratione ait euidenter probari, nempe quod inferior non poteſt, etiam ſi maxime velit, legem ſuperioris tollere; in quod, licet ipſe non alleget, eſt tex. in clem. ne Romani. de elect. cap. ex inſinuatione. de appellat. cum alijs ſimilibus. quod maxime procedit in diuina, quam vſque ad ſanguinem tenemur omnes defendere, c. ſunt quidam. 25. q. 1. & cap. ita ne. 32. q. 5. At lex diuina naturalis obligat huiuſmodi malefactorem ad culpam mortalem, cap. 1. ad Roman. ergo nulla humana, ſiue ſit pœnalis tantum, ſiue moralis tantum, ſiue mixta, poteſt illam tollere. Et grauiſſime arguit ium imperitię, tum impietatis eos, qui contra prædictã illationem conſuluerunt, quales multos ſe vidiſſe teſtatur, quorum fortaſſis de numero ſum etiam ipſe, cuius ſcripta in hanc concluſionem inclinantia forte viderat.

Contra tamen prædictam illationem eſt conſuetudo vbique fere gentium à ſubditis ſeruata, & à ſuperioribus tollerata, & à confeſſarijs, qui prædictam reſtitutionem non præcipiunt, approbata, à quorum aliquibus iuterrogatus ipſe ante annos circiter 50. memini me ſemel ſcripto reſpondere, & deinde reſponſo recuperato ſuſpendiſſe ſententiam, donec otio competenti ſuppeditato inuenirem rationem formalẽ, qua dubietatem animi expellerem, quam per xx. annos, & amplius non inueni; ideoque eo tempore ſolebam reſpondere confeſſarijs, qui me ſuper hoc tum verbo, tum literis interrogabant, vt abſolueren t confeſſos, qui vere proponerent facere quicquid in hoc tenerentur ſecundum iuris diuini & humani peritorum ſententiam: eo quod primo videbam periculoſam eſſe de peccato mortali definitionem, vt dixit S. Thom. ab omnibus receptus in quolibet. 9. quæſt. 7. artic. 15. in hæc verba. *Omnis quæſtio, in qua de mortali peccato quæritur, niſi expreſſe veritas habeatur*

habeatur, periculoſe determinatur: quia error, quo non creditur eſſe peccatum mortale quod eſt peccatum mortale, conſcientiam non excuſat à toto, licet forte à tanto. Error vero, quo creditur eſſe mortale, quod non eſt mortale, ex conſcientia ligat ad peccatum mortale. Præcipue autem periculoſum eſt, vbi veritas ambigua eſt, quod in hac quæſtione accidit.

Secundo quod conſiderabam quam difficilis ſit vitæ, & conſuetudinis mutatio, iuxta auth. de monachis. §. nouè & quod conſuetæ minime ſunt mutanda, l. minime. ff. de leg. niſi clare conſtet conſuetudinem eſſe intollerabilem, cum legis varie intelligibilis conſuetudo ſit optima interpres, cap. cum dilectus. de conſuet. & quod conſuetudo fere vbique gentium ſeruet prædictæ concluſionis contrarium ita mordicus, vt fere impoſſibile fuerit eam abrogare. Quare poſt longam meditationem viſa ſunt firma quæ ſequuntur dicta.

33 Primũ, eſſe diſtinguendum inter ſyluas, quas veluti vineas plãtant, & fodiunt homines priuati, vel publici, ſiue reſpub. in terris ſuis priuatis, vel publicis; & herbas ſatas, vt ſeritur frumentum ab eiſdem in ſimilibus terris, quaſque quotannis ſecant; & recondunt in fœnarijs ex vna parte, & inter ſylvas antiquas ſponte in vallibus, & montibus natas, & auctas, & herbas ſponte natas in terris priuatis, vel publicis; ſecundum quod in paucis terris eſt conſuetudo, qua liceat, ſoluta pœna, primi generis arbores cædere, & herbas depaſcere; in multis autem, & fere vbique eſt conſuetudo, qua liceat id facere in arboribus, & herbis ſecundi generis: & merito; quia facilius, & rationabilius potuit induci conſuetudo hæc, quam illa, eo quod illa ſecundi generis longe magis communia ſunt, quam hæc primi generis. Illa enim omnia ſponte naſcentia, ſicut à principio erant communia, & occupantis fiebant, iuxta l. 1. ff. de acquiren. rer. domi. licet poſtea fuerint facta publica certorum populorum, vel priuata certorum particularium quo ad dominium, & proprietatem, ſic facilius potuerunt remanere communia quantum ad eum vſum, quo liceret vti eis impune, ſi non deprehenderentur, vel ſoluta pœna ſi eſſent
34 deprehenſi. quia in ſymbolizantibus, hoc eſt ſimiles qualitates habentibus, faciliot eſt tranſitus ſecundum philoſophos in 2. de generat. & facile res ad ſuam priſtinam naturam reuertitur, cap. ab exordio. 35. diſtinct. & l. ſi vnus. §. pactus ne peterer. ff. de pact. vbi multa in hoc adiecit Iaſon, & Feli. in cap. cum omnes de conſtitut. & ita facilius potuit continuari conſuetudo antiqua, quæ continuata tempore legitimo ſuffecit ad inducendam illam ſeruitutem; & ſuſtinendum onus patiendi damnum, de quo agitur. Hæc autem primi generis ſunt multo magis propria, quippe quæ nunquam fuerunt ita communia, vt fierent occupantis neque quo ad dominium, neque quo ad vſum.

Tertium

35 Tertium, quod consuetudo, quæ haberet ut liceret alijs capere alienum, vel vti re aliena inuito domino sine iure id faciendi, nihil valeret, nec consequenter excusaret à peccato, & à restitutione damni; quia illa esset contra legem diuinam, & etiam naturalem, præsupposita rerum diuisione, & consequenter nulla per ca. mala, & cap. frustra. de consuet. 8. dist. 9. etiam si mille annis esset continuata, ca. fin. de consuet. & ca. fin. de prescript.

36 Quartum, quod consuetudo, quę haberet vt quis capere posset alienũ, vel vti eo inuito domino, mediante iure aliquo legitimo, valida est, & excusat à peccato, & à restitutione damni: excusantur enim omnes, qui vtuntur vsufructu, vel vsu, & habitatione rerum alienarum legitime constitutis, etiam inuitis dominis earum. ff. & C. & instit. de vsufruct. & de vs. & hab. per totum. & qui vtuntur seruitutibus verbanorum, vel rusticorum prædiorum legitime costitutis. ff. & C. de seruit. & seruit. vrb. & rust. præd.

37 Quintum, quod consuetudo potuit inducere ius cedendi, & asportandi ligna, & depascendi herbas supradicti secundi generis impune, si non deprehenderetur, & soluta certa pœna, si deprehenderetur. Tum quia hoc nulli iuri diuino, aut naturali repugnat. Tum quia hoc ius, & seruitus potest constitui consensu dominorum, iuxta l. 1. & 3. ff. de vsufruct. & l. via. & seq. ff. de seruit. vel lege publica ex iusta causa in id edita. argu. l. item si verberatum. ff. de rei vend. & l. Lucius. ff. de euict. & late notatorum per Innoc. & omnes cap. quæ in ecclesiarum. de constit. Tum quia id in specie probatur per l. venditor. §. si constat. ff. commi. præd. quæ habet posse libere per consuetudinem ex lapidicina aliena cædi lapides certo pretio soluto, etiam inuito domino. & ita vbique fere gentium præfata consuetudo irrepsit.

38 Sextum, quod sunt quædam regiones montanæ in Regno Nauarræ, in quibus vsque in hodiernum diem est consuetudo, duratura, vt credo, perpetuo, vt liceat etiam omnino impune depascere non solum herbas sponte natas, vel satas, sed etiam segetes triticeas, siligineas, & quascumque alias satas in terris non septis, & etiam in septis, si sepimenta non fuerunt ad resistendum pecorũ ingressui satis munita, ea ratione introducta, quod alioqui oporteret incolas omnes multos custodes habere paucarũ ouium, paucorum porcorũ, & paucarum vaccarum, & aliorum pecorum, quæ nutriuntur herbis sponte nascentibus, quos non possent habere. Quare cõsensu publico, & consuetudine iam pridem prescripta introductum est, vt quicumque aliquid seruerit, vel plantauerit, sepiat, vel custodiat illud, ita vt pecora non possint illud depascere, vel patienter ferat damnum quod ei à pecoribus sine custode errantibus, sine tamen dominorum eorũ dolo, fuerit illatum: quæ consuetudo licita est, quoniam non dictat, vt liceat furari, vel damnificare iniuste sine iure legitimo id faciẽdi, sed quod

facere

facere id mediante iure eiuſmodi ſeruituris, vel permiſſionis publico con ſenſu, & publica lege introductæ non ſit furari, neque damnificare iniuſte. Per quod ſoluuntur argumenta in contrarium formata, & conſuetudine tolerabili ab intolerabili ſeparata.

Ad argumenta contraria reſpondetur. Ad primum, concedo quidem nulla pœnali lege, quatenus eſt talis, tolli obligationem ad culpam per aliam legem ptiorem inductam, immo nulla lege humana, aut conſuetudine qualibet generali, vel ſpeciali tolli obligationem ad culpam inductam lege diuina, vel naturali illam præcedente; negando tamen quod extante prefata conſuetudine, is, qui cędit ligna, vel depaſcit herbas, com mittat furtum, rapinam, vel aliud damnum iniuſtum inferat: quoniam
39 non cędit, nec damnificat iniuſte, ſed vtitur iure ſuo; & qui vtitur iure ſuo nemini facit iniuriam, ca. cum eccleſia vulterana. de elect. & l. iniuriarum. §. 1. ff. de iniur. etiam ſi nocumentum inde alteri eueniat. l. ſi in meo. ff. de aqua plu. arc. & l. Proculus. ff. de dam. infect. niſi nocendi animo id faciat. l. fluminum. §. fin. ff. de dam. infect. quæ eſt Bart. & alio-
40 rum communis reſolutio. Ad ſecundum vero reſpondetur, concedendo quidem non poſſe inferiorem tollere legem ſuperioris, concedendo item legem de nō furando eſſe legem ſuperioris, immo omnium ſupremi, nempe Dei Opt. Max. & conſequenter nulla lege humana, neque pœnali, neque morali poſſe tolli obligationem ad culpam inductam ab ea; negando tamen quod non poſſit fieri conſenſu humano, vel lege, & conſuetudine humana, ne aliquis rei alienæ vſus ſit furtum, qui alias non extante tali conſenſu, lege, vel conſuetudine, eſſet furtum. nam ſupra probatum eſt non eſſe furtum, nec rapinam, vel damnificationem iniuſtam illum vſum, quo vſufructuarius, vel vſuarius, vel alius habens aliam ſeruitutem, vel aliud ius, vtitur eo in re aliena inuito domino; quod tamen eſſet furtum, vel rapina, vel damnificatio iniuſta, ſi abſque tali iure id faciendi ea vteretur. & in caſu propoſito conſuetudo prefata preſtat ius vtendi certo modo re aliena; & ita nihil obſtat prædictum argumentum. Ad tertiū, quod tacite inuoluitur in prædictis duobus, reſpondeo concedendo quidem quod nulla lex pœnalis, quatenus eſt talis, tollit obligationem per precedentem legem inductam; ſed negando quod nos, qui hanc concluſionem tenemus, dicamus quod ratio, quare qui ſupradicto modo cędit ligna, vel depaſcit herbas, non peccat, nec tenetur ad reſtitutionem, ſit quia lex humana pœnalis apponendo pœnam ſic ſecanti, vel depaſcenti, tollat culpam, quam per legem diuinam incurrit; ſed ea ratione nitimur, quod præfata conſuetudo inducta conſenſu publico, vel lege publica, efficit ne illa cęſio, vel depaſtus ſit illicitus, introducendo ius nouum, vel conſeruando antiquum, quo id facere liceat.

41 Quarto principaliter prædictus Alfonſus vbi ſupra infert, illos, qui iuſta tributa principibus debita per fraudem, aut ſimulationem, reddere omittunt,

mittunt,non liberari à peccato, nec à reſtitutione ob legem pœnalem cõtra tales editam:in quod confirmandum late ſpatiatur, cuius argumentorum nerui ſunt in ſumma ij.Primus,quod quicumque iuſte debet aliquid, tenetur id ſoluere ſub pœna peccati,& reſtitutionis,toto titulo ff.& C. de ſolut. & Inſt. quibus modis tol. oblig.& in c. ea te. de iure iur. ca. ſæpe.de reſtitutione ſpoliatorum.At tributa iuſte debẽtur Regibus,&Principibus: ipſemet enim Chriſtus D. N.Math. 17.pro ſe,& Petro ſoluit,& iuſſit quę ſunt Cæſaris Cæſari reddi Math. 22. Mar. 12. & Paulus expreſſe id præcipit ad Romanos 13. Secundus eſt, quod dignus eſt operarius mercede ſua,Luc.10.& cap. 1. 13.quęſt.2. & Reges, ac Principes ſunt operarij Reipublicæ circa tuendam iuſtitiam, & pacem ſubditorum, ut probat cap. ſi tributum.& cap. magnum.11. q. 1. cap. tributum.23. q. 8.& declarat S. Thom. cum alijs in d. cap. 13. & in tract. de regim. princip. lib. 3. c. 5. nec eſt catholicus qui hæc neget;ob quod poterat ipſe leuare ſe onere tam late probandi. ergo ſicuti negans mercedem operario peccat mortaliter ſecundum omnes, adeo quod vulgo dicatur, vnum de tribus peccatis clamantibus in cœlum eſt merces retenta laborum;ita qui negat Regi tributum, quia videtur negare mercedem illi debitam, peccat mortaliter. Cuius rationibus addo primo quod tributum tam debetur Regi,quam quod ipſe mutuo,vel commodato dediſſet,vel quod ex vendi tione ſibi deberetur,vt probant cap. tributum, & alia proxime citata. At nemo vnquam dixit non peccare qui renuit ſoluere Regi mutuum, commodatum,vel pretium rei ab eo emptæ;ergo nemo debet dicere non peccare illum qui Regi tributa ſoluere renuit:quia æquiparatorum æquiparata eſt ratio,cap. tranſlato.de conſtit. & cap. ſi poſtquam.de præb. lib. 6. l. 1. ff. de leg. 1. vbi doct. Addo ſecundo, quod nemo dicet non peccare qui fraudat Regem cenſu,quem debet de prædio conducto,vel in emphyteuſim accepto; ergo nec debet dicere fraudantem tributa regia non peccare.arg. l. illud.ff. ad legem aquiliam.& cap. 2. de tranſlat. prælat. Tertio,quod qui fraudat proximum cenſu ei debito ob cauſam priuatam,peccat cum onere reſtituendi,ergo à fortiori qui debet Regi ob cauſam publicam, arg. cap. cum in cunctis. de elect. & authen.multo magis. C. de ſacroſanct. eccl. cum bonum publicum præferatur priuato, cap. licet.de regul.

42 Contra tamen eius concluſionem facit primo quod durum videtur dãnare culpæ mortalis omnes qui contrarium eius faciunt, cum vbique fere gentium qui exportant merces, ex quibus debetur Regi pars decima, vel alia,conentur occultare aliqua,ne de illis cogantur ſoluere quicquam: & eiuſmodi onera grauia, & dura tollenda eſſe ſignificauit Dominus per illud Matth. 23. alligant onera grauia,& importabilia. relat in cap. alligant. 26.q.7.Secundo,quod conſuetudo poteſt tollere,& modificare omnem legem humanam,cap. fin. de conſuet. l. 2. C. quæ ſit longa conſuetudo.

tudo. At licet ſuſtentatio neceſſaria Regi decenter ſuſtentando debeatur iure naturali iubente mercenario mercedem ſoluere, iure tamen humano eſt inſtituta quantitas ſuſtentationis regiæ; & ita poteſt illam conſuetudo augere, vel modificare. At conſuetudo dictans nequis ſine mendacio, & periurio occultans aliquas merces ad aliud non teneatur, niſi vt deprehenſus ſoluat ſolitũ vectigal cum auctario dupli, vel quadrupli, non tollit ſuſtentationem regiam, ſed moderat eam tantum, ergo poteſt vale-
43 re, & excuſare. Tertio, quod nullibi gentium confeſſarij cogunt confitentes huiuſmodi fraudes ad reſtituendum; & bona pars eruditorum ſunt cõfeſſarij; ergo bona pars eruditorum videtur probare conſuetudinem præ-
44 fatam. Quarto, quod pœna conuentionalis debetur, l. ſtipulatio iſta. §. alteri, & l. ſi inſulam. de verb. obl. At non eſt dicendum quem peccare nõ ſoluendo illam, niſi ſoluere iubeatur, ergo neque non ſoluendo tributum.
45 Quinto, quod difficile valde fuerit, ne dicam impoſſibile, mercatores, & alios ab hac conſuetudine ſemoueri; & quod, qua parte fieri poteſt, ſeruanda eſt conſuetudo. cap. quæ contra mores. 8. diſtinct. cap. erit autem lex. 4. diſt.

46 Pro reſolutione huius tanti dubij præmitto primo, quod tributum generaliter ſumptum poteſt dici quicquid tribuitur, vt dicit gloſſ. notabilis in rubr. C. de annonis, & tributis, lib. 10. cui adſtipulatur vulgus, quod appellat tributum id quod quis quotannis debet etiam alicui priuato, & tributarium eum qui illud debet: adſtipulatur etiã quod penſio emphyteutica appellatur canon in l. fin. C. de iur. emphy. & canonem eſſe tributi ſpeciẽ infra dicetur. Vnde uidetur quod ſicut penſio verbum deſcendens à verbo, pendo, comprehendit penſionem publicam, quæ debetur Regi, & priuatam, quæ debetur priuato, vt recte ait Syluester in verbo gabella 1. ita etiam tributum poteſt appellari publicum, & priuatum, licet ipſe aliter dicat; quamuis parum referat an ſic, vel ſic, vel hoc, aut illud teneantur. Secundo, quod verbum tributum ſtrictius captum ſignificat tantũ id quod debetur Reip. ſiue dicatur à tribubus, vt ait Varro, quod ea pecunia, quæ populo imperata erat, tributim à ſingulis pro portione cenſus ſoluebatur, ſiue (vt ait Feſtus) à tribuendo deriuetur, eo quod ex priuato in publicum tribuatur; ex quo infertur quod licet verbũ vectigal ſecundum originalẽ ſignificationem ſtrictius ſit, quam tributum
47 etiam ſtricte ſumptum, nam à principio ſolum ſignificabat portorium, quod ex rerum vectione debebatur; nunc tamen latius patet, quam verbũ tributum ſtricte ſumptum; quoniam tam ad publicos reditus, quam ad priuatos extenditur, iux. l. vectigalia, & alias multas, ff. de publicanis, & vectigal. quæ de vectigalibus Reip. diſponunt, & iuxta illud Ciceronis in paradox. *ex meo tenui vectigali capio ego ducenta*. cui conſonat l. quæro. ff. de vſufr. leg. & l. cędere. ff. arbor. furt. cæſarum. & rubr. & l. 1. ff. ſrager.
48 vectigalis, vel emph. pet. Tertio præmitto, etiam ſumpto ſtricte verbo

tribu-

tributum, varia eſſe genera tributorum, quæ Regi, & Principibus debentur: quod teſtatur Budeus de aſſe lib. 4. in hæc verba, *Aerarium Romanũ ex vectigalibus, & tributis olim conſtitutum fuit, quomodo & hodie noſtrũ.* Vectigalia trium generum fuerũt, ex agrorum cultu, ex mercium traiectu, & ex paſcuis. Primum decimæ, alterum portorium, tertium ſcriptura appellabatur; & præter hæc ſalarium: quod probat ex illo Ciceronis de Imperio Cn. Pompeij. Nam in cęteris rebus, cum venit calamitas, tum detrimentum accipitur. At in vectigalibus non ſolum aduentus mali, ſed etiã metus ipſe affert calamitatem. Nam cum hoſtium copiæ non longe abſint, etiam ſi irruptio nulla facta ſit, tamen pecora relinquuntur, agricultura deſeritur, mercatorum nauigatio conquieſcit. Ita neque ex portu, neque ex decimis, neque ex ſcriptura vectigal conſeruari poteſt. Et idem Budeus eod. lib. ſic ait. Non omittendum etiam prouinciales olim ſtipendiarios tria genera penſitationum agnouiſſe, canonem, oblationem, & indictionem; quæ etiam populares hodie in Gallia agnoſcunt. Hęc tria genera Cicero his verbis complexus eſt in 3. Verrina, auctore Aſcanio: ſic enim inquit de Sicilia loquens. *Quando frumentum, quod deberet, non ad diem dedit? quando id quod opus eſſe putaret non vltro pollicita eſt? quando id quod imperaretur recuſauit?* Quarto, quod tributorum, & vectigalium publicorum, de quibus agimus, alia ſunt realia, alia perſonalia, alia mixta, ſicut & munera, de quibus in l. munerum. ff. de munerib. & honorib. & Panor. & alij in cap. aduerſus, & cap. inter alia. de immu. eccl. Vt enim ex ſuperioribus, & ex l. 3. & 4. ff. de cenſi. colligitur, alia tribuuntur ob res tantum, alia ob perſonas tantum, & alia ob vtraque. Tributa alia ſunt, quę Regi, vel Reipub. debentur ex ſolis rebus immobilibus; qualia ſunt, quæ debentur Regi, vel Reipub. ex prædijs ruſticis, vel vrbanis, & alijs terris, quæ populus à principio deſtinauit ad regiam ſuſtentationem, quæ vidẽtur ſortita appellationem canonis, tanquam canonicum, & regulare tributum; quod ſignificant verba præfata Ciceronis, & l. 1. C. de indict. quatenus diſponit, vt ſuperinductiones ſoluantur veluti canones, & poſt illam legem non ſoluantur vt extraordinaria, ſed vt canonica, & regularia. Illa item, quæ debentur Regi ex rebus immobilibus ei quęſitis per contractus, & vltimas voluntates eo modo, quo alijs priuatis quæruntur; de quibus in l. 1. 2. & fin. & per totum titulum C. de fund. patrimon. lib. 10. Illa item quæ debentur ei ex bonis Regijs, vel publicis, quę ipſius Regis, vel Reip. auctoritate fuerunt conceſſa, vel etiam nunc conceduntur in emphyteuſim, vel feudum ſub aliquo annuo cenſu: quod genus tributorum videtur appellare Cicero, quem in hoc adducit vbi ſupra Budeus, decimarum, ſeu decimas, & leges præfatæ canonem. Perſonalia vero, uel mixta, ſunt quæ debentur ob perſonas tantum, uel ob perſonas, & res ſimul; qualia ſunt, quæ poſtea Reges, & Principes ſuperindicunt ipſi populo, quæ capitationes, cenſus indictiones, & ſuperindictiones, angariæ,

gariæ,& perangariæ, & vectigalia vocantur, vt l. 1.C. de capita ciui.eximen.lib.10. & l.3. ff. de cenſ.& l. iudices.C.de anno. & tribut.lib.10.& l. 3. C. de ſuperindictio. Portoria item, & decimæ à Cicerone, & Budeo, vulgo taliæ, collectæ, gabellæ, guidagia, pedagia, duanæ, & ab Hiſpanis alcaualæ, quarteres,& aliis id genus nominibus.

Secundo cõſidero, quod prædicta primi generis tributa naturalius debentur ipſis regibus,quam tributa ſecundi generis: quia eodem iure naturali, & ordinario ea debentur eis,quo alijs omnibus priuatis cenſus, & reditus ſiue temporarij, ſiue perpetui,debentur ex fundis, vel alijs ſuis rebus locatis,vel in emphyteuſim vel feudo à ſe conceſſis,iuxta leges omnes ff. & C.de locat. & tutulo ſi ager vectig. & ff. ſi ager vect.& C. de iur.
49 emph. & ca.1.de feudis,& cap. potuit. de locat. Alia vero ſecundi generis debentur minus naturaliter, tanquam extraordinario quodam modo inducta; & ita ea videntur eſſe debita eo modo,quo populus ſuſcepit ſoluenda de conſenſu principis,vel reipub. expreſſo,vel tacito:extraordinario enim modo inducta,licet ſint ordinaria,non ſunt adeo naturalia, & fauorabilia, ſicut ordinario modo inducta,iux. gloſ. ſing. in clem. 2. de offi.ord.verb. nolumus.quæ putata ſingularis ibi à Card. & ab omnibus vbique recepta,ait iuriſdictionem legati Sed. Apoſt.quamuis ſit ordinaria,quia tamen extraordinario modo inducta, non eſt adeo naturalis, & fauorabilis, ac iuriſdictio epiſcopalis; quod efficaciter probat prædicta clem.

Tertio conſidero, quod non omnis lex obligat ad peccatum mortale, ſed illa ſola,quæ eſt iuſta,promulgata,recepta,nõ derogata,&c. vt latius declaramus in Manuali c.23. à.nu.39. Quibus addo,quod ſicut lex,quę in nihilo recepta eſt à principio, in nihilum obligat, vt ibi diximus; quia ſicut ſingulariter Dominicus in §.leges.4.diſt.receptus à recẽtioribus ibi, & in c.2.de conſt. & late Fel.in c.1. de treug.& pa.num.12.ita lex aliqua ex parte recepta,& ex aliqua non,licet obliget quo ad id in quo eſt recepta,non tamen ligat quo ad id in quo non eſt recepta. Quia quod iuris eſt de toto ad totum,idem iuris de parte ad partem,quando eadem ratio manet in parte quę in toto. l. quę de toto. ff. de rei vend.& cap. paſtoralis.§.item cum totum.de offi. deleg. Ob quod ante annos Salmanticæ pro tribunali iudicauimus,quidam præſupponunt non fuiſſe regularem filium,eo quod.

Hanc partem, etſi mutilam nimium, iudicauimus tamen imprimendam, ne pereat, ſperantes fore, vt is, ad quem reliqua pars peruenit, conſcientia ſtimulatus, illam ſit redditurus, vt ſic in ſecunda impreſſione reddatur integra.

AD LIBRVM EPIGRAMMA.

CArus ades, cunctisq; omni pretioſior auro,
Rerum Nauarri pars bona, docte liber:
Ecce ſinum pandit cupidus tibi lector amicum,
Ecce auidam extremo tendit ab orbe manum
I felix, ſat te magni tenuere Quirites:
I, ſtrauit facilem fama benigna viam.
Nec moueat, ſi quis lacrymis te ſumat obortis;
Dulciter illa pio è lumine gutta fluet:
Sic gratus patris extincti bona ſuſcipit hæres,
Sic viduas arca dite recludit opes.

INDEX RERVM, AC VERBORVM,

Quæ hac ſecunda parte continentur.

ABbas ſuis minores ſine Epiſcopi examine conferre poteſt.conſil. 15. de priuileg. num. 5. lib.5. pag.533.

Abbas nullius diœceſis habens iura epiſcopalia, eſt ordinarius. conſil.5. de ſponſ nu. 2.lib.4.pag. 14.

Abiurare eſt recedere ab aliqua re cum iuramento de non redeũdo ad illam.conſ. 5. de hæret.num.1.lib.5. pag. 344.

Abiuratio etiam de vehementi eſt quædam purgatio canonica. conſ. 5. de hæret. nu. 3.lib.5.pag 345.

Abiuratio duplex: altera, qua quis pœnitet hæreſeos incurſæ: altera,qua ſe purgat. conſ. 5.de hæret.num.6.lib.5.pag.345.

Abiuratio hæreſis quid propria,& quid impropria;illa inhabilitat,hæc non. conſ.6. de hæret.num.1.lib.5. pag. 346. & conſ. 2.num.1.

Ablatiuus abſolutus inducit formã,qua non ſeruata,corruit actus. conſil.13. de ſponſ num.4.lib.4.pag.35.

Abortum conſulens ei, quam dubitat eſſe prægnantem,an ſit irregularis.conſil.23. de homicidio.num.1.lib.5.pag.406.

Abortum deſiderans,ſeu conſulens, peccat mortaliter.conſil.22.de homicidio.num. 1.lib.5.pag.405.

Abortus procuratus,niſi fœtus ſit animatus, non facit irregularitatem, & quando ſit animatus.conſil.22.de homicidio. num. 1.& 2.lib.5.pag.405.

Abſoluendi in articulo mortis limitationẽ tollit concilium.conſil.15.de pœnit.& remiſſ.num.2.lib.5.pag.575.

Abſoluendus an ſit ab omnibus,qui vnum, vel alterum peccatum ob ignorantiã linguæ nouit confiteri. conſ.10.de pœnit.& remiſs.num.1.lib.5.pag.570.

Abſoluere Epiſcopus poteſt eos,qui in gradibus prohibitis matrimonia contraxerunt.conſ.1.de priui.nu.3.lib.5.pag.514

Abſoluere ab excommunicatione Papæ reſeruata poteſt Epiſcopus pauperes mendicare non aſſuetos. conſil.14.de ſent. exc. num.1.& 2.lib.5.pag. 622.

Abſoluere nequeunt Mendicantes à reſeruatis Epiſcopis pœnitentium, etiam ſi in vrbe confeſſiones audiant.conſ.14.de pœnit.& remiſs.num.1.lib. 5.pag. 574.

Abſoluere Epiſcopi poſſunt per Concilium Trid.etiam à caſibus in Bulla cœnæ reſeruatis. conſ.43.de ſent.excom.num.3.lib. 5.pag 684.

Abſolui magis merentur actu reſtituentes, quam reſtituere promittentes conſ.1.de pœnit.& remiſs.num.4.lib.5.pag.556.

Abſolui poteſt in articulo dubiæ reſtitutionis pœnitens vere proponens facere quod tenetur ſecundum peritorum ſententiam. cap.frater.de lege pen.num.32.pag.824.

Abſolui nequit, quæ nupſit infideli, niſi ab eo ſe ſeparet. conſ.3.de clandeſt.deſponſ. nu. 18. lib.4.pag.113.

Abſolui à legato Papæ vt poſſit excommunicatus,quãdo longe à iudice competente diſtat.conſ.6.de ſent.excom.nu. 6. lib. 5.pag.610.

Abſolui ab excommunicatione, antequam ſatisfaciat, nequit, qui ob manifeſtam offenſam incurrit irregularitatem. conſ. 2. de condit.appoſit.num.5.lib.4.pag.119.

Abſolui qui propter impedimẽtum veniendi Romam poteſt à percuſſione clerici, poterit à quacumque alia excommunicatione reſeruata conſil.14.de ſent.excom. num.3.lib.5.pag.622.

Abſolui plene poteſt quiſq; in articulo mortis à quilibet ſacerdote, ſed conſulte à proprio,ſi haberi poteſt.conſ.15.de pœniten. & remiſs.num.1 & 3.lib.5.pag.575.

Abſolui virtute cruciatæ poteſt excommunicatus, quando res eſt dubia,etiam parte non ſatisfacta.conſ.7. de ſent. excom. num.7.lib.5.pag.613.

Absolui à peccato nemo potest, nisi contritus, & prius ab excommunicatione absoluatur. conf. 21. de simonia. num. 7. lib. 5. pag. 219.

Absolui pœnitentes possunt virtute Iubelei à reseruatis Papę etiam post Iubeleum concessum commissis. conf. 43. de sentē. excom. num. 2. lib. 5. pag. 684.

Absolui nominatim excommunicatus virtute cruciatæ sine præcedente satisfactione non potest. conf. 11. de sent. excom. nu. 2. lib. 5. pag. 619.

Absolutio ab excommunicatione, etiam si sit iniusta, tenet. conf. 7. de sent. excomm. num. 8. lib. 5. pag. 613.

Absolutio, qua presbyter concubinam suam absoluit, valet. conf. 61. de simonia. num. 13. lib. 5. pag. 297.

Absolutio data cautione, ea non præstita, non valet. conf. 2. de cond. appos. num. 1. lib. 4. pag. 118.

Absolutio ad cautelam à Vicario vrbis facta ei, qui domicilium non habet, valida. eos. 28. de sent. exc. num. 20. lib. 5. pag. 660.

Absolutio ab vna censura non excēditur ad alias. conf. 1. de cler. excom. ministr. num. 1. lib. 5. pag. 507.

Absolutio per cruciatam in foro conscientię tantum consulit; nisi, &c. conf. 23. de pœnit. & remiss. num. 3. lib. 5. pag. 591. & de sent. excom. conf. 11. num. 1.

Absolutio ab excommunicatione quo ad forum Dei quid operetur. conf. 23. de pœniten. & remiss. num. 3. lib. 5. pag. 591.

Absolutus ab Episcopo propter impedimentum veniendi Romam, non manet obligatus ad veniendum Romam. con. 14. de sent. excom. num. 4. lib. 5. pag. 623.

Absolutus ab omnibus virtute Iobelei, etiā ab oblitis est absolutus. conf. 18. de simo. num. 2. & seq. lib. 5. pag. 213.

Absolutus quo ad forum interius tantum, non est quo ad exterius. consil. 5. de priui. nu. 8. lib. 5. pag. 523.

Absolutus ab excommunicatione sub forma, si prius canerit, & cum citatione, & monitione, censetur absolutus sub conditione si ante tempus caueric. conf. 17. de sent. exc. num. 2. lib. 5. pag. 628.

Absolutus in foro tūm conscientiæ, in exteriore pro non absoluto declarandus. conf. 15. de sent. exc. nu. 2. lib. 5. pag. 625.

Absolutus de hæresi per abiurationem haberur pro innocente. conf. 5. de hęret. nu. 4. lib. 5. pag. 345.

Absolutus per abiurationem etiam de vehementi non manet inhabilis. conf. 5. de hæret. num. 6. lib. 5. pag. 346.

Absoluti ab omnibus virtute cruciatæ, etiā ab oblitis teseruatis absoluti censentur. conf. 6. de sponf. num. 2. lib. 4. pag. 15.

Absolutus quo ad Deum ab excommunicatione, etiam in iudicio vitari non debet, nisi id aduersarius petat. conf. 23. de pœn. & remiss. num. 4. lib. 5. pag. 591.

Accusatus de crimine, pendēte lite, promoueri potest. conf. 2. de accus. & inquis. num. 1. lib 5. pag. 175.

Accusatus de simonia, ac de excommunicatione diffamatus, olim erat vitandus, modo non. conf. 61. de sent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 714.

Accusati promotio ob infamiam apud bonos secutam impeditur. conf. 3. de accus. & inquis. num. 6. lib. 5. pag. 177.

Accusatus, denunciatus, & inquisitus infamis non promouendus. conf. 3. de accusa. & inquisit. num. 7. lib. 5. pag. 178.

Accusatio, denunciatio, vel inquisitio de graui tantum causa infamat. consil. 3. de accusatio. & inquisit. num. 8. lib. 5. pag. 178.

Accusatio de bono opere est iniqua. consil. 66. de simon. num. 3. lib. 5. pag. 802.

Acta præterita, licet à futuro euentu pendeant, per nouam dispositionem non tolluntur. conf. 2. qui filij sint legit. nu. 6. lib. 4. pag. 798.

Acta, & producta in iudicio sunt parti edenda. conf. 20. de senten. excommu. num. 9. lib. 5. pag. 636.

Actio ad centum post biennium soluendi minoris emi potest. conf. 18. de vsur. nu. 1. lib. 5. pag. 471.

Actionis, vel pœnæ nouę inductio veterem non tollit. conf. 1. de pœnis. num. 2. lib. 5. pag. 551.

Actiones veniales, & non mortales possunt in foro conscientiæ tolerari. conf. 2. de iudæis. num. 13. lib. 5. pag. 329.

Actor, & reus quis agēdo personas diuersas esse potest. conf. 1. de vsuris. nu. 8. lib. 5. pag. 437.

Actus vltra intentionem agentium non operantur.

rantur, & ſecundum principalem eorum intentionem iudicantut.conſ.75.de ſim. nu.8.lib.5.pag.315.
Actibus in eunctis attenditur,quod principaliter intenditur.conſ.1.de iniur.& damno dato.num.3.lib.5. pag. 543.
Actus conſiſtens in mero facto, & ad capitulum ſpectans, per canonicos ſingulariter expediri poteſt,& tenet. conſ.21.de ſent.excom.num.4.& ſeq.lib.5.pag.638.
Actus tradendi poſſeſſionem fieri vtiliter & capitulariter debet.conſ.21. de ſent. exc. num.6.lib.5.pag.639.
Actus valor à poteſtate, & voluntate facientis pendet.conſ.5.de priuil.num.1. lib.5. pag. 521.
Actus factus contra legem quando valet.cõ ſil.4.de cog.ſpirit.nu.1.& 2.lib.4 p. 130.
Adiurare Deum, diabolum vt inimicum, homines vt amicos,licet,non tamen irrationalem creaturam.conſ.5.de ſent. exc. num.9.lib.5.pag.606.
Adiuratio, vel incantatio irrationalis creaturæ,cui admiſcetur aliquid falſum, eſt tacita dæmonis inuocatio. conſ. 5. de ſent. excom.num.10.lib.5. pag. 607.
Adminiſtrator beneficij etiam culpabiliter factus non tenetur fructus reſtituere,quãdo nec beneficiarius tenetur. conſ.30. de ſimon.nu.3.lib.5.pag. 235.
Adulter coniunx nolens adulteram recipere non eſt abſoluendus.conſ.1. de diuortio. num.2.lib.4.pag.162.
Adulter ad recipiendam coniugem adulterã cogi poteſt.conſ.2.de adulter. num.1. lib.5.pag.424.
Adulter correctus adulteram impenitẽtem poteſt dimittere, ſed non religionem ingredi,niſi,&c.conſil.3.de diuort..nu.3.& ſeq.lib.4.pag.167.
Adulter ius petendi debitum amittit,& innocens ius illud negandi acquirit.conſ.1. de adult.num.1.lib.5.pag.422.
Adulteria coniugum vt mutua compenſatione tolluntur,ſine concurrant,ſiue non, ſiue vnum ſit publicũ,& aliud occultum. conſil. 1. de diuortio. num. 1. lib. 4. pagina 162.
Adultera mariti adulteri profeſſionem ſemper reuocare valet.conſ. 3. de diuort. nu. 2.lib.4.pag.167.
Adulteratus clam, & eius vxor palam, quia clam ducta alij nupſit, an poſtea ordinatus peccarit, & ad quid teneatur. conſil. 1.de adulteriis. num.3. & 5.lib. 5. pagina 423.
Aduocatus pro conſilio ab hæretico pecunias accipiens non eſt excommunicatus. conſ.13.de ſent.excomunica.nu.4.lib.5. pag.621.
Aegroti multi ad mortem parce viuendo conualuere.conſ.15. de ſponſ.num.2. lib. 4. pag.38.
Aetatis ad matrimonium determinatio iuris humani,ſuper quo Papa diſpenſat.cõſil.39.de ſponſ.num.9.lib.4.pag.75.
Affines quid proprie,& quid improprie. cõſil.8. de conſang.& affinit. num. 1. lib.4. pag.143.
Affines niſi ex iuſtis nuptiis iure ciuili non dicuntur.conſ.7.de ſponſ. num. 3. lib. 4. pag.16.
Affinitatis impedimentum, & affinitas, ſicut cognatio, & impedimentum cognationis,diuerſa.conſ.8.de conſang.& affin. num.3.lib.4.pag.144.
Affinitas ſuperueniens matrimoniũ ratum non diſſoluit,& adulterius petendi debitum amittit, & innocens illud petere poteſt.conſ.43.de ſponſ.nu.1.lib.4. pag.84. & conſ.44.num.1.& 3.
Affinitatis impedimentum ex illicito coitu tam occulto, quam publico, naſcitur. conſ.9.de conſanguin.& affinit. num. 1. lib.4.pag.146.& de ſponſ.conſ.33.nu. 1.
Affinitas matrimonio ſuperueniens, illud non dirimit,ſed culpabilem exigere debitum impedit.conſ.3.de conſan.& affinit. num.1.lib.4.pag.134.
Affinitas ex illicito coitu in 3.& 4.gradu matrimonio ſuperueniens non impedit exactionem debiti.conſ.3. de conſan. & affinit.num.2.lib.4.pag. 135.
Affinitas naturali ratione inducta cur apud omnes non inuenitur.conſ.7.de ſponſal.num.2.lib.4.pag. 16.
Affinitas per baptiſmum non tollitur, licet tollatur adulterium.conſ.7. de ſponſ.nu. 2.lib.4.pag.16.
Affinitas ex ſolo illicito coitu ante ius canonicũ non contrahebatur.conſ.7.de ſponſ. num.3.lib.4.pag.16.
Affinitatis impedimentum ius ciuile ignorauit.conſ.7.de ſponſ.nu.5.lib.4. pag. 15.

Affinitas non ex baptiſmo, ſed ex copula inter baptizatos naſcitur. conſ. 7. de ſponſ. num. 7. lib. 4 pag. 18.

Affinitas ex illicito coitu inter infideles non oritur. conſ. 7. de ſponſ. num. 8. lib. 4. pagina 18.

Affinitas non niſi ex copula carnali ordinaria producitur. conſ. 8. de conſang. & affi. num. 5. lib 4. pag. 144. & conſ. 9. num. 1. & de ſponſ. conſ 32. num. 1.

Affinitas eſt proximitas perſonarum ex copula carnali proueniens, omni carens parentela. conſ. 8. de conſang. & affi. num. 4. & ſeq. lib. 4. pag. 144.

Agere pro alio ſine mandato, nec reſcriptum impetrare ad lites nemo poteſt. conſil. 4. de priuil. num. 1. & 8. lib. 5. pag. 518.

Alienans res eccleſiæ eſt excommunicatus, & de portato, qui paratur. conſ. 54. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 698.

Alienans rem eccleſiæ in casibus permiſſis bullam Pauli ij. non incurrit. conſil. 11. de rebus eccleſiæ non alien. num. 1. lib. 3 pag 782.

Alienatio rei cathedralis facta ab Epiſcopo de conſenſu Cap. valet. conſ. 10. de rebus eccleſiæ non alienand. num. 1. lib. 3. pagina 781.

Alienatio rei eccleſiæ facta ab Abbate etiã exempto de conſenſu Cap. ſine Papæ, vel alius ſuperioris auctoritate, inualida. conſil. 10. de reb. eccl. non alienan. nu. 2. lib. 3. pag. 782.

Alienatio inualida ratificari poteſt per ſuperiorem, vel eius, in cuius ditione res alienata ſita eſt. conſ. 10. de reb. eccl. non alie. num. 3. lib. 3. pag. 782.

Aliter ſentiendum de Capitulo excommunicato denunciato. & de eodem ſuſpenſo denunciato. conſ. 24. de ſent. excom. nu. 5. lib. 5. pag. 622.

Alternatiuæ vna pars declarat alteram, ſed ſufficit alteram implere. conſ. 30. de ſpõ. num. 1. & 8. lib. 4. pag. 56.

Amens, vel iudicio carens, nec obligari, nec iniuriam facere poteſt, licet ſic patiatur. conſ. 1. de cognat. ſpirit. num. 1. lib. 4. pagina 123.

Amiſſio lucri etiã & ipſa ab aliquibus damnum, ſed male, dicitur. cap. frater. de lege pœn. num. 13. pagina 818.

Annatam ſoluere debet, non renuncians beneficium, ſed renunciatarius. conſ. 5. & 6. ſimon. num. 1. lib. 5. pag. 189.

Anathema duo ſignificat, actum ſcilicet faciendi, & rem iam factam. conſ. 5. de ſen. excom. num. 5. lib. 5. pag. 605.

Anathema in veteri teſtamento non ſignificabat excommunicationem. conſil. 5. de ſent. excom. num. 4. lib. 5. pag. 605.

Ancillæ erogantes pauperibus minuta aliqua ex tacito dominorum conſenſu, vel ſine animo perueniendi ad notabilem ſummam, reſtituere non tenentur. conſil. 2. de furtis. numero 1. lib. 5. pagina 419.

Animalia irrationalia excommunicare, vel in ius vocare, vanum. conſ. 5. de ſentent. excommunica. num. 1. & ſeq. lib. 5. pagina 604.

Animarum ſalus omni alij commodo præferenda. conſil. 14. de off. iudi. ordi. num 2. lib. 1. pag 755.

Annexum non eſt idem cum eo, cui annectitur, nec nihil ſimile idem identitate numerali, ſeu ſpecifica, ſed generica ſic. conſ. 25. de ſent. excom. nu. 14. lib. 5. pag. 651.

Apoſtaſia generaliter deſertionem muneris ſignificat. conſ. 1. de apoſtaſia. num. 4. lib. 5. pag. 367.

Apoſtaſia triplex, à fide, obedientia, & ordine. conſ. 1. de apoſtaſia. num. 3. lib. 5. pagina 367.

Apoſtata eſt, qui profeſſus religionẽ, animo non redeundi, eam deſerit, nec aliam intrat, non autem cũ diſpenſatione translatus, vel petita licentia, ſtrictiorem intrãs, vel cum licentia foris manens. conſ. 1. de apoſtaſia. num. 8. lib. 5. pag. 369.

Apoſtata non eſt fugitiuus, & vagus animũ redeũdi habens. conſ. 1. de apoſt. num. 7. lib. 5. pag. 368.

Apoſtata à religione quis proprie dicatur. conſ. 1. de apoſtaſia. num. 4. & 14. lib. 5. pagina 368.

Apoſtata non eſt ſine licentia ab vna religione recedens, & aliam etiam laxiorem intrans. conſ. 1. de apoſta. nu. 8. lib. 5. pag. 368.

Apparitores clericos capientes, vt eos armis ſpolient, peccant. conſ. 44. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 686.

Apparitores arma clericis capta ante condemnationem reſtituere non tenentur. conſ.

conſ. 44.de ſent.exc.nu.5.lib.5.pag 686.
Appellari non poteſt in notoriis,ſecus ab eorum declaratoria.conſ.20.de ſent.excó. num.5.lib.5.pag.635.
Appellatio declarationem, ſed non excommunicationem ſuſpendit.conſ.20.de ſenten.excom.num.5.lib.5.pag.635.
Appellatio ſuſpendit declarationem excommunicationis.conſ.12.de ſent. exc. num. 2.lib.5.pag.620.
Appellatio licet non ſuſpendat excommunicationem latam, ſuſpendit tamen declarationem.conſ.65. de ſent. excom. num. 2.lib.5 pag.718.
Arbiter in arbitrando iure communi duci debet.conſ.23.de ſponſ.num.1.lib.4. pagina 47.
Argumentũ à remotione generis ad remotionem ſpeciei validum.cõſ.10.de homicidio. num. 4.lib.5.pag.391.
Argumentum à partiũ ſufficienti enumeratione validũ.c.frat. de l.pęn.n.6.pag 817.
Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale validum.conſ.14.de offi. iud.ord. num.3.lib.1 pag.755.
Argumentum à contractu mutui ad innominatum non procedit. conſil. 21. de vſuris. num.1.lib.5. pag.478.
Argumentum à contrario in narratiuis parum valet.conſ.14.de offi. iud.ord. num. 10.lib.1.pag.757.
Arma fabricare,quibus quis vti,& abuti poteſt, ex ſe non peccatum.conſ 3.de clandeſt.deſpon.num.14.lib.4.pag. 112.
Arma deferentes cũ mortali inobedientia, vel ſcandalo,vel ad bella iniuſta,niſi abſtineant,abſolui non poſſunt.conſ.3. de clãdeſt.deſpon.num.12.lib.4.pag.111.
Arma bona fide apud infideles fabricantes abſoluendi.conſ.3. de clandeſt. deſponſ. nu.13.lib.4.pag. 111.
Auctoritas viri pij, & eruditi à fractione legis,& à culpa excuſat.conſ. 20. de vſuris. num.4.lib.5.pag.475.& conſ.75.de ſim. num.3.
Auctoritate aliena aliqua facimus,quæ noſtra nõ poſſumus.cap.frater. de lege pęn. num. 21. pag.820.
Auxilium dantes hæreticis,ſeu bannitis,intellige tamquam talibus.conſ.57.de ſen. excom.num.8.& 11.lib.5 pag.709.
Auxiliũ dantes ad promittẽdum pro gratia, ea nõ obtenta,pœnas non incurrunt.cõſ. 50. de ſent.exc.nu. 1.& 4.lib.5.pag.691.
Azimos panes Iudæorum comedentes,ſi laici,excommunicandi, ſi clerici, puniendi ſunt.conſ. 2.de Iudæis.num.4.lib. 5. pagina 327.

B

BAlneatores,qui nudas mulieres lauant, non ſunt abſoluen di.conſ.7. de pœnit. & remiſſ. num.1.lib.5.pag.566.
Bannitos,& hæreticos in extrema neceſſitate adiuuare tenemur, & etiã extra eam. conſ.57. de ſent. excom. num. 10. lib. 5. pag.709.
Bannitos receptãtes,ſeu quomodolibet adiuuantes excommunicati, ſi vt tales adiuuent. conſ. 57.de ſent.excom.num.3.lib. 5.pag.707.
Bannitos adiuuantes ſine ſcandalo & violentia,vt facilius conuertantur, non excommunicantur.conſ.58.de ſent.excom. nu. 8.lib.5.pag.712.
Bannitos ad delicta perpetranda adiuuantes excommunicati.conſ.57.de ſent.excom. num.7 lib.5.pag.708.
Bannitos receptantes, ſeu adiuuantes, Epiſcopi abſoluere poſſunt in foro ſaltem cõ ſcientiæ.conſ.43.de ſent.excom. num.4. lib 5.pag.684.
Banniti vxor cum eo communicare poteſt. conſ.58.de ſent.exc.num.6.lib.5.pag.711
Banniti tantum famoſi per Bullam Gregor. xiij. vitandi. conſ.59.de ſent. excom. nu. 2.lib.5.pag.712.
Baptiſma ex forma Græcorum,vel etiam ab infideli miniſtratum valet.conſ.3.de clandeſt.deſponſ.num.5.& 10.lib 4.pag.109.
Baptiſmus non eſt,ſi quis,In nomine patris, & filii, & ſpiritus, verbo ſanct: tacito,baptizet. conſ.3.de cland.deſponſ. num. 6. lib.4. pag.109.
Baptiſmus non datur volenti in ſuo mortali perſeuerare.conſ.3.de clandeſt. deſponſ. num.20.lib.4.pag.114.
Baptizandi non ſunt infideles habentes vſum rationis,niſi velint ab infidelitate recedere, & fidei neceſſaria credere, & tũc poſſunt,& debẽt baptizari,licet morbo, & ſalutis deſiderio ad baptiſmum incitẽtur.conſ.3.de clandeſt.deſpon. num. 21. lib.4.pag.114.

Baptizari poſſunt infantes ægroti de conſenſu parentum infidelium, conſil. 3. de clandeſt. deſponſatio. num. 20. lib. 4. pagina 114.

Baptizans in neceſſitate filium ſuum ex vxore nullam contrahit cognationem. conſil. 53. de ſponſalib. num. 1. lib. 4. pagina 98.

Baptizati ex forma à Romana, vel Græca diuerſa, rebaptizandi. conſ. 3. de cland. deſpon. num. 6. lib. 4. pag. 109.

Bellum publicum ſufficit, vt ſecundum leges, & conſuetudinem capta in eo fiant capientium. conſ. 2. de iniur. & damno dato. num. 2. & 3. lib. 5. pag. 545.

Bellum iniuſtum non facit iniuſtitia generalis, ſed ſpecialis. conſ. 16. de homic. nu. 2. lib. 5. pag. 400.

Benefacienti vt benefaciamus, omnia iura volunt. conſil. 11. de vſuris. num. 7. lib. 5. pag. 458.

Beneficiarius dare poteſt aliquid moleſtanti de facto, vt ius ſuum poſſeſſum ſeruet. conſil. 17. de ſimonia. num. 1. lib. 5. pagina 212.

Beneficiarius retinere beneficium nó valet, habita ſcientia de ſimonia pro mediatore in impetratione commiſſa. conſ. 73. de ſimo. num. 1. lib. 5. pag. 311.

Beneficiarius in fructibus percipiendis vſufructuario ſimilis. conſ. 9. de donat. num. 1. lib. 3. pag. 786.

Beneficiatus fidem profiteri recuſans an præſumatur hæreticus, & vt talis priuandus. conſ. 5. de verbor. ſignifi. num. 2. lib. 5. pag. 736.

Beneficium in genere quid, & quid eccleſiaſticum. conſil. 43. de ſimon. num. 12. & 18. lib. 5. pag. 260.

Beneficij collatio facta criminoſo valet, niſi ex eo ſit inhabilis. conſ. 10. de ſimo. num. 3. lib. 5. pag. 197.

Beneficij collatio facta irregulari eſt nulla. conſil. 3. de ſimonia. num. 3. lib. 5. pagina 188.

Beneficij collatio, præter ſcripta, vide verbo Collatio.

Beneficia eccleſiaſtica ſine dote dici nequeunt. conſ. 43. de ſimon. num. 14. lib. 5. pag. 261.

Beneficium ſpirituale duplex, ſæculare, & regulare. conſ. 43. de ſimonia. num. 16. lib. 5. pag. 262.

Beneficij, ſeu priuilegij impetratio ſine mandato valet. conſ. 4. de priuil. num. 4. lib. 5. pag. 518.

Beneficium per ſimoniam adeptum iniuſte retinetur. conſ. 70. de ſimo. num. 2. lib. 5. pag. 307.

Beneficium eccleſiaſticum debet eſſe perpetuum. conſil. 43. de ſimon. num. 8. lib. 5. pag. 259.

Beneficium, quod ſimoniace quis affectus eſt, poſtea renunciatũ quis conferet. conſ. 61. de ſimo. num. 3. lib. 5. pag. 292.

Beneficium eccleſiaſticum eccleſiaſtica auctoritate conſtitui debet. conſ. 43. de ſimo. num. 6. lib. 5. pag. 258.

Beneficium per ſimoniam à ſe ignotam adeptus poteſt illud, niſi ſit dignitas, vel curatum, diſpenſante Epiſcopo, habere. conſil. 35. de ſimonia. num. 4. lib. 5. pagina 243.

Beneficium poſt irregularitatem obtentum vt ſuum retinere nemo poteſt. conſ. 2. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 384.

Beneficium ſine titulo retinens etiam poſt longum tempus peccare videtur. conſil. 14. de offic. iudic. ordin. num. 2. lib. 2. pagina 755.

Beneficiorum permutatio, & non tractatus ſine licentia, prohibita. conſ. 22. de ſimo. num. 1. lib. 5. pag. 220.

Beneficia quæſita, & non quærenda, de Epiſcopi licentia permutari poſſunt. conſil. 22. de ſimo. num. 2. lib. 5. pag. 220.

Beneficia multa pro vno vt permutari poſſunt. conſil. 22. de ſimonia. num. 3. lib. 5. pag. 220.

Beneficium ſine inſtitutione canonica nó poteſt obtineri. conſ. 14. de offi. iud. ord. nu. 2. lib. 2. pag. 755.

Beneficium ante irregularitatẽ adeptus ipſo iure non perdit. conſ. 56. de ſimo. num. 2. lib. 5. pag. 282.

Beneficium per alterius ſimoniam ſcienter capiens, fructus reſtituat. conſ. 60. de ſimo. num. 5. lib. 5. pag. 290.

Beneficia omnia iure communi reſidẽtiam requirunt. conſ. 61. de ſimo. num. 6. lib. 5. pag. 294.

Beneficium per ſimoniam ignoranter adeptus

ptus, fructus an restituet. consf. 61. de sim. num. 7. lib. 5. pag. 294.
Beneficium impetrare valet ab excommunicatione ad reincidentiam absolutus, saltē antequam reincidat. consf. 6. de sent. excom. num. 7. lib. 5. pag. 610.
Beneficium acceptari non potest sine speciali mandato. consf. 51. de sponsf. num. 1. lib. 4. pag. 95.
Beneficium absque titulo capiens peccat: & patronus potest præsentare, non cogere. consf. 37. de simon. num. 1. lib. 5. pagina 246.
Beneficiorum permutatio auctoritate inferiorum Episcopo fieri nequit. consf. 61. de simo. num. 2. lib. 5. pag. 292.
Beneficium qui bona fide suum esse credit, licet non sit, eidem deseruiendo, distributiones, ac fructuum partem, quam alij inseruienti debitet, lucratur. consf. 55. de simo. num. 1. lib. 5. pag. 281.
Beneficium sufficiens post concilium Trid. cum alio incompatibile. consf. 27. de simo. num. 2. lib. 5. pag. 230.
Beneficium dans, vt temporale quid accipiat, simoniacus. consf. 13. de simo. num. 2. & 6. lib. 5. pag. 200.
Beneficium per superuenientem irregularitatem non vacat. consf. 3. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 385.
Beneficij onera in fundatione posita implenda sunt. nisi sint legitime sublata, consil. 1. de præscript. num. 1. & 7. lib. 2, pag. 777.
Beneficium acquirendi spe, prælatis seruire licet. consil. 9. de simonia. num. 4. lib. 5. pagina 196.
Beneficium alicui procurans, vnde sibi, vel alij quid eueniat, simoniacus. consf. 33. de simo. num. 3. lib. 5. pag. 239.
Beneficium per simoniam ignoranter commissam adeptum renūciandum. consf. 61. de simo. num. 1. lib. 5. pag. 292.
Beneficium sine mandato impetrari, & absenti conferri potest. consf. 51. de sponsf. nu. 3. & 5. lib. 4. pag. 95.
Beneficium ius spirituale, vel spiritualibus annexio consequenter. consf. 43. de simonia. num. 7. lib. 5. pag. 259.
Bigamiæ impedimentum vt contrahitur. consf. 2. de frigid. & malef. num. 2. lib. 4. 149.
Bona vincta sine episcopi auctoritate, licet ad ea nominari debeant clerici, non sunt beneficium. consf. 43. de simonia. num. 6. lib. 5. pag. 258.
Bona, constante matrimonio quæsita, sunt mariti, nisi aliud consuetudine, vel statuto caueatur. consf. 2. de diuort. num. 2. & seq. lib. 4. pag. 171.
Bona in fraudem donata ante reuocatoriā apprehendi nequeunt. consf. 1. de diuort. num. 3. lib. 4 pag. 169.
Bona hæreticorum, nisi prius declarentur, apprehendi nequeunt. consf. 12. de hæret. num. 1. lib. 5. pag. 356.
Bona certa, cæteris paribus, sunt incertis meliora. consf. 10. de sponsf. num. 20. lib. 4. pagina 29.
Bona rei crimlnis ab vxore occultata fisco debentur. consf. 1. de diuort. num. 5. lib 4. pag. 170.
Bonorum restituēdorum tres gradus, famæ, vitæ, & fortunæ. consf. 1. de seruis non ord. num. 2. lib. 1. pag. 752.
Bonorum vinctio, vt post aliquorum vitam operi pio cedant, iusta est, & sancta. consil. 43. de simonia. num. 4. & seq. lib. 5. pagina 258.
Bono melius datur. cap. frater. de lege pœn. num. 5. pag. 816.
Bonus quilibet præsumitur, donec probetur contrarium. consf. 1. de vsur. num. 10. lib. 5. pag. 438.
Boni viri est, nulli nocendo, alicui prodesse, vel certe velle. consf. 23. de pœnit. & remiss. num. 5. lib. 5. pag. 592.
Breuiarium antiquum habens an nouo Romano vti possit. consf. 19. de celeb. miss. nu. 2. lib. 3. pag. 795.
Bulla cœnæ, dispositio pœnalis, non extēdenda. consf. 34. de sent. excom. num. 1. lib 5. pag. 672.
Bulla cœnę fertur in laicos ratione peccati, cuius censura ad Papam pertinet. consil. 25. de senten. excommunic. num. 15. lib. 5. pag. 651.
Bulla cœnæ, & omnia contenta in ea spiritualia. consf. 25. de sent. excom. num. 9. lib. 5. pag. 648.
Bulla Pij v. lata in fautores hæreticorum, an extendatur ad adiuuantes, an vero ad credentes. consf. 2. de hæret. num. 4. lib. 5. pag. 340.

Bulla contra ſtylum curiæ expedita ad cancellariam remittenda.conſ.1. de homicidio num.5.lib.5.pag.383.
Bulla Pij v. beneficiorum ob hæreſim vacantium reſignationes annullans.conſ. 6. de hæret.num.1.lib.5.pag. 347.
Bulla Pij v. de publicæ honeſtatis impedimento.conſ.33.de ſponſ.num.4.lib.4 pagina 61.

C

CAdauera exenterãtes.vel inhumaniter tractantes,ſeu mandantes, excommunicantur,non tamen conſentientes. conſ. 54.de ſent.excom.num.3.lib.5.pag.701.
Cadauera à ſepultura non ecclesiaſtica extrahere,& deportare licet.cõſ.54. de ſenten.excom.num.6 lib.5.pag. 703.
Cadauera bona extrahentes fide, non peccant,nec pœnam incurrunt.conſil. 54.de ſent excom.num.7.lib.5.pag.703.
Cadauera de licentia ſæcularis principis ad alios,quam ſepeliendi fines, ſcindere licet. conſ.54.de ſent.excom.num.7 lib. 5. pag.703.
Cadauer vt licite transferatur conſilium. conſ.7.de ſepult.num.2.lib.3. pag.789.
Cadauera damnatorum non ſunt neceſſario ad ſepeliendum concedenda.conſ.16. de pœnit.& remiſſ.num.5.lib.5.pag.579
Cambium de vno ad eundem locum cum auctario illicitum.conſ. 1.de vſuris. num. 1.lib.5. pag.435.
Cambium per literas, quatuor concurrentibus,valet.conſ.1.de vſuris. num.6. lib.5. pag.436.
Cambium ſiccum, vel vltra primas nundinas, vel via depoſiti,Bulla Pij v. damnatur. conſil.1.de vſuris. num 7. lib. 5. pagina 436.
Campſores paſſim creditores, & debitores fieri diuerſo reſpectu.conſ. 1.de vſur.nu. 10.lib.5.pag 438.
Canonicatus, & dignitas in eadem eccleſia ſunt compatibilia.conſ.11.de ſimo.num. 3. lib. 5.pag. 197.
Canonicatus,& beneficiũ ſimplex exæquatur.conſil.61.de ſimon.num.6. lib. 5.pagina 294.
Canonicus ob ſimoniam ſe ignorante admiſſam denuo creatus vltimum locum occupat.conſ.61. de ſimon.num.4.lib. 5. pagina 293.
Cap.14.de reform.ſeſſ.25.an in ſimplici incontinentia obtineat.conſ.4. de adult. num. 1.lib.5.pag.425.
Capitulum ſede vac. de vicariatu paciſcens ſimoniam committit, licet non incurrat excommunicationem.conſ. 2. ne prælati vices ſuas. num.2 lib.5.pag.319.
Capitulum,in quod perueniunt omnes fructus canonicatus conſiſtentes in diſtributionibus & groſſa, an teneatur ſoluere pẽſionem alicui ſuper eiſdem renouatam. conſil.68.de prębend.num.1.lib.3.pagina 779.
Cap.ordinarij.de offi.ordin.lib.6. in quibus non habet locum.conſ. 14.de offi.iud.ordin.num.11.lib.1 pag. 758.
Cardinalis non eſt inhabilis ad beneficia ſaltem ſimplicia.conſ.3.de conceſſ.præb. num.1 lib.3.pag.781.
Carnibus humanis in neceſſitate extrema veſci, vel eis mederi an quis poſſit. conſ. 2.de ſortileg.num.1.lib 5.pag.506.
Cartilagine auris carens quando ſit irregularis.conſ.75.de ſent.excom.num.1.lib.5. pag.730.
Catholicus ſic in hæreticorum terris habitare poteſt. conſ.15.de hæret.num.6. lib. 5. pag. 361.
Catholici ſuperiori infideli indifferentia iubenti iuſte parẽt.conſ.16. de hæret.num. 12.lib.5.pag 366.
Catholicus inuitatus, vbi vigẽt hæreſes, comitando hęreticum ad ſepulturam profanam,non peccat,ſed ſic ad ſacram. conſ. 16.de hæret.num.6.& 8 lib.5.pag. 364.
Cauſa non omnis ſufficit, vt eam danti imputetur delictum.conſ.29.de homicidio. num.4 lib.5.pag.411.
Cauſa iuſta ad diſpenſandum ſuper continentiæ voto non eſt commoditas regendi domum.conſ.18.de ſponſ.num. 4. lib. 4.pag. 41.
Cauſa iuſta eſt ſuſpectio faſcinationis interdicendi,ne parochus nuptiis interſit. conſil.24.de ſponſ.num.5.lib.4.pag.49.
Cauſæ ſeptem, vt in gradibus cognationis diſpenſetur, & quæ ſuper ſecundo ſufficiat.conſ.6.de conſang.& affin. num.1.& & ſeq.lib.4.pag.141.
Cauſa impulſiua eſſe poteſt illa, ſine qua nõ fieret

fieret actus.conſ.23.de ſimon.nu.5.lib.5.pag.224.
Cauſa iuſta ad diſpenſandum ex pluribus colligi poteſt.conſ.44.de ſimon. num.3. lib.5.pag.266.
Cauſa minus principalis, & impulſiua ſimoniam non inducit.conſ.10.de ſimon.nu.8.lib.5.pag.194.
Cauſæ principalis, ſine qua non fieret actus, definitio reproba.conſ.50.de ſimon.nu.5.lib.5.pag.275.
Cauſa, ſine qua non, non ſemper eſt principalis. conſ.9. de ſimon. num.3.lib.5.pagina 195.
Cauſa remota homicidij non facit quem irregularem. conſ. 13.de homicidio num.1.lib.5 pag.397.
Cauſa homicidij propinqua eſt dictum, vel factum ſufficienter directum,& quod ſit tale.conſil.13. de homicidio.num.2. lib.5.pag.397.
Cauſa homicidij remota non parit irregularitatem.conſ.35.de homicidio.nu. 9. lib.5.pag. 419.
Cauſa à potentiori maior producitur effectus.conſ.1.de præſcripr.num.2.lib. 2.pagina 777.
Cautela abundans nemini nocere debet.cõſil 2.de pœnitent. & remiſſ.num.6.lib.5. gina 559.
Cautionis præſtatio, re non integra,nõ prodeſt.conſil.17.de ſent.excom.num.2.lib.5.pag.628.
Celebratio excommunicati, niſi ſit mortifera, non inducit irregularitatem,in quam ſine odio & contemptu non incurritur. conſil. 18.de ſenten excom.num.3.lib.5. pag.630.
Cenſuræ eccleſiaſticæ in multis conueniũt, & in multis differunt.conſ. 1.de verb. ſignif. num.3.lib.5. pag.731.
Cenſus venditio ſub obligatione camerali non valet remiſſiue.conſ.14.de cenſibus. num.2.lib.3.pag.794.
Cenſus cum pacto, vt ſit liber ab omni one re,&c.an iuſtus.conſ.14.de cenſib.num.1. & 2.lib.3.pag.794.
Certificatio lucri p incerto illud diminuit. conſil.14.de vſur.num.2.lib.5. pag.465.
Circunſtãtia boni finis ad actum bonum requiritur,ſed non ſufficit.conſ.13.de vſur. num.3.lib.5. pag.464.
Citatio, & ſententia etiam in notoriis requiruntur.conſ 12.de hæret.num.3.lib.5 pagina 367.
Citatio ante declarationem eſt parti legitime intimanda.conſ. 23. de ſent. excom. num.3.lib.5.pag.641.
Citatio iure naturæ neceſſaria, niſi,&c.conſil.29.de ſenten.excom.num.16.lib.5. pagina 651.
Clauſula in vna parte diſpoſitionis poſita, vbi eſt eadem ratio, ad omnia refertur. conſ.34.de ſimon.num.1.lib.5.pag. 241.
Clauſula, Teque abſoluentes ad effectum &c. tollit tantum impedimenta ex cenſuris eccleſiaſticis prouenientia.conſ.28.de ſent.excom.num.21. lib.5.pag. 660.
Clauſulæ apponi ſolitæ pro appoſitis habentur.conſil.1.de homicidio.num. 4. lib.5. pag.383.
Clauſula generalis de nõ contraire legi,ſan excuſet notarium.conſ.34.de vſur. num. 2.lib.5.pag. 499.
Clauſula vltimo loco poſita,ad omnia ſuperiora refertur.conſ.17.de ſenten.excom. num.2.lib.5.pag.628.
Clericus enormibus ſe immiſcens, ſi monitus non deſiſtit,fori priuilegium amittit. conſil.17.de priuileg.num.13,& 5 lib.5. pag. 537.
Clerici percuſſio cum lapide,& magna ſanguinis effuſione,eſt enormis, & Papæ reſeruata.conſ.39.de ſent. excom. num. 2. lib.5.pag.678.
Clericus non poteſt licite agere chirurgum, ſed ſic iuuare.conſ.9.de homicidio. num. 2.lib.5.pag. 391.
Clerici cum proteſtatione poſſunt in malefactores ſuos agere conſ.9.de homicidio. num.3.lib.5.pag.391.
Clericus etiam proteſtando non poteſt ante ſententiam agere ad capturam in furem rerum ſuarum,niſi ſit fugitiuus.conſil.9.de homicidio.num.4.& ſeq.lib.5.pagina 392.
Clericum arma portantem in Gallia iudex ſecularis punire virtute conſuetudinis poteſt.conſ.44.de ſent.excom. num. 1. lib. 5.pag. 685.
Clerici noctu arma portantes capi ſolent. conſ.44.de ſent.excomm. num. 2. lib. 5. pag. 685.
Clericos arma portantes in Hiſpania ſæcularis

laris iudex non punit. conſ. 44. de ſenten. excom. num. 2. lib. 5. pag. 685.
Clericos arma portantes ſi apparitores capiunt, non peccant, nec incurrunt in excommunicationem. conſ. 44. de ſent. excom. num. 3. & ſeq. lib. 5. pag. 685.
Clericos arma portantes velle deliquere præſumitur. conſ. 44. de ſent. excom. nu. 4. lib. 5. pag. 685.
Clericis proprius eſt ſpiritualia tractare. conſil. 17. de hæret. num. 3. lib. 5. pagina 368.
Clericum caſu cum vxore inuentum occidens non eſt excommunicatus, ſecus ſi ex præcedente maturo iudicio id faciat. conſ. 41. de ſenten. excom. num. 1. lib. 5. pag. 679.
Clerici hortari poſſunt milites ad pugnam, ſed non vt hunc, vel illum vulnerent. conſil. 37. de homicidio. num. 2. lib. 5. pagina 422.
Clericus ob vnicam fornicationem iure antiquo deponendus. conſ. 4. de adult. num. 5. lib. 5. pag. 426.
Clericis omnis conuerſatio cum ſuſpectis mulieribus prohibita. conſ. 4. de adulter. num. 6. lib. 5. pag. 426.
Clericum retrahere & impedire poteſt laicus, vt futurum ſcãdalum, ſeu peccatum impediat. conſ. 38. de ſent. excom. num. 3. lib. 5. pag. 677.
Clerici comedentes azima, ſiue panes azimos Iudæorũ, pœna depoſitionis puniuntur. conſ. 2. de Iud. num. 4. lib. 5. pag. 327.
Coeundi potentiam ineſſe multis ante tempus à iure præfixum. conſ. 39. de ſponſ. nu. 13. lib. 4. pag. 77.
Coeundi potentia ex generatione prolis arguitur. conſ. 3. de frig. & malef. num. 17. lib. 4. pag. 155.
Coeundi potentia dari poteſt quo ad vnam perſonam, & non quo ad aliam, ſed ante triennalẽ habitationem non præſumitur. conſ. 1. de frigid. & malef. num. 2. lib. 4. pag. 148.
Coeundi actualis potentia non eſt de matrimonij eſſentia. conſ. 39. de ſponſ. num. 14. lib. 4. pag. 77.
Cognationis tres ſpecies ſubdiuiduntur, & nulla per aliam contrahitur. conſil. 2. de cognatio. ſpirit. num. 5. & 7. lib. 4. pagina 127.
Cognatio ſpiritualis actum proprium patrini requirit. conſ. 2. de cognat. ſpirit. num. 2. lib. 4. pag. 126.
Cognatio ſpiritualis eſt attinentia ex ſacramenti datione proueniens. conſ. 2. de cognatio. ſpirit. num. 3. lib. 4. pag. 126.
Coitus, qui ante baptiſmum non impedit matrimonium, nec poſt illum impedit. conſil. 7. de ſponſalib. num. 8. lib. 4. pagina 18.
Cognatio impediens & dirimens contrahitur, vbi quis filium ſuum fornicarium baptizat. conſil. 53. de ſponſ. num. 2. lib. 4. pag. 98.
Cognatio ſpiritualis contrahebatur per coniugem ſuſcipientis. conſ. 2. de cognat. ſpirit. num. 1. & 10. lib. 4. pag. 126.
Cognatio tertij & quarti gradus in nuptiis inter infideles non attenditur. conſ. 7. de ſponſ. num. 6. lib. 4. pag. 18.
Cognitio futurorum, quæ non pendet à cauſa naturali, vel diuina, Deo eſt reſeruata. conſil. 1. de ſortileg. num. 3. lib. 5. pagina 504.
Cognitio rerum deſe, & modo debito quæſita, non eſt mala. conſ. 2. de ſort. num. 2. & 7. lib. 5. pag. 504.
Collatio beneficij in fauorem ignorantis ſimoniam cum tertio commiſſam, eſt valida, & fructus, dum ignorat, facit ſuos, ſed ſciens tenetur beneficium ſtatim dimittere. conſ. 30. de ſimonia. num. 3. lib. 5. pag. 235.
Collatio beneficij excommunicato non valet. conſ. 3. de cleric. excommuni. miniſt. num. 4. lib. 5. pag. 510.
Collatio beneficij à Papa facta ei, qui in excommunicatione primam tonſuram accepit, valida eſt. conſ. 28. de ſent. excom. num. 18. lib. 5. pag. 659.
Collatio ſimoniaca in odium peccati ſimoniæ nulla decernitur. conſ. 60. de ſim. nu. 4. lib. 5. pag. 290.
Collationes beneficiorum factæ à capitulo ſuſpenſo, & non declarato, validæ ſunt. conſil. 23. de ſent. excomm. num. 1. lib. 5. pag. 641.
Collatio ſimoniace ignoranti facta reprobanda. conſil. 60. de ſimon. num. 3. lib. 5. pag. 290.
Collatio irregulari, vel inhabili facta, eſt ipſo iure nulla. conſil. 35. de ſimonia. num. 2. lib.

2. lib. 5. pagina 243.
Collatio beneficij indigno facta non valet. consil. 15. de simonia. num. 2. lib. 5. pagina 208.
Collatio beneficij cum pacto, vt dimidium fructuum alij detur, simoniaca. consil. 20. de simonia. num. 1. lib. 5. pag. 216.
Commendatarius abbatiæ potest facere quicquid titularis. cons. 5. de spons. num. 1. lib 4. pag 14.
Communicans cum excommunicato denunciato in iis, quæ ad salutem pertinet, non est excommunicatus. cons. 13. de sententia excom. num. 3. lib. 5. pag. 621.
Communicans cum excommunicato specialiter, seu nominatim non denunciato, non peccat. cons. 61. de sent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 714.
Communicans cum suspenso ab oratione nullam incurrit excommunicationem. consil. 4. de pœnis. num. 1. lib. 5. pagina 554.
Communicantes scienter cum excommunicatis generaliter incurrebāt olim excommunicationem. cons. 57. de sen. exc. num. 2. & 13. lib. 5. pag. 707.
Communicare proximis omni iure licet, si alias iuste non sit vetitum. cons. 16. de hæret. num. 1. lib. 5. pag. 363.
Communicare excommunicato in diuinis mortale, in aliis veniale. cons. 15. de hæret. num. 3. lib. 5. pag. 360.
Communicare semel in vita iure diuino tenemur, humano semel in anno. consil. 16. de pœniten. & remiss. num. 4. & 8. lib. 5. pag. 579.
Communicare an possit post cibum ægrotus, cuius vita an duratura sit in crastinū dubitatur. cons. 16. de pœniten. & remiss. num. 7. lib. 5. pag. 579.
Communicare cum excommunicato non denunciato licet, siue viuus sit, siue mortuus. consil. 24. de sent. excommunica. num. 4. lib. 5. pag. 642. & consil. 23. numero 1.
Communicare excommunicatis prohibitum; nisi, &c. cons. 16. de hæret. num. 4. & 11. lib. 5. pag. 363.
Communio catholicorum cum hæreticis in Germania, & Gallia licita. cons. 16. de hæret. num. 2. lib. 5. pag. 363.
Communio cum in fidelibus in non prohibitis licita. cons. 2. de Iudæis. num. 5. lib. 5. pag. 327.
Compliees dantes pro gratia, non denunciantes, pœnam non incurrunt, quia non est extrauag. quo ad hoc recepta. consil. 8. de senten. excomm. num. 4. lib. 5. pagina 615.
Compliees denunciare. vide verbo Denunciandi.
Componenti se inualide ob fructus male pereeptos remedium. cons. 73. de simo. num. 3. lib. 5 pag. 311.
Compositio pro gratia reformatoria in vtroque foro licita, secus in foro tantum conscientiæ. cons. 50. de spons. num. 1. & 4. lib. 4. pag. 93.
Conatus debet puniri, etiam non secuto effectu; fallit tamen in censuris. cons. 37. de sent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 675.
Conatus facere, pœnam contra facientem positam non incurrit. cons. 12. de simon. num. 2. lib. 5. pag. 198.
Conceſſum in materia permissiua cēsetur, quod non prohibetur. consil. 51. de spon. num. 2. lib. 4. pag. 95.
Conceſſio vno, & illud conceditur, sine quo id fieri etiam commode nequit. cons. 12. de elect. num. 3. lib. 1. pag. 746.
Concilium prouinciale qui, & quando congregare possint. cons. 4. de verb. signif. nu. 1. & seq. lib. 5. pag. 735.
Concilium prouinciale est conuentus episcoporum coactus ab habente potestatem congregandi, vocatis vocandis. consil. 4. de verborum significe. num. 3. lib. 5. pag. 735.
Cone. non præsumit hæreticos professionē fidei non emittentes, sed punit pœna debita inobedientiæ. cons. 5. de verb. signifi. num. 2. lib. 5. pag. 736.
Conciliatio quatuor locorum operum auctoris. cōs. 11. de reb. eccl. non alien. num. 1. lib. 3. pag. 782.
Concordia S. Thomæ de affinitate varie loquentis. cons. 8. de consang. & affin. nu. 6. lib. 4. pag. 145.
Concordia, vt vnus iuri suo renunciet, & alter pecunias det, iure fori simoniaca iudicabitur. consil. 69. de simonia. num. 1. lib. 5. pag. 305.
Concubinarij non solum tertia parte fructuum, sed etiam distributionū per c. 14. sess.

ſeſſ.24. priuantur. conſ.6. de verb. ſignif. num.1.lib.5.pag.738.

Concupiſcentia rei alienæ inordinata, & nõ ordinata,prohibita.conſ.7.de conſtit.nu. 10.lib.1.pag.742.

Condemnatio ſine monitione lata eſt nulla,& conſequenter acceſſoria excommunicatio,& illius declaratio.conſ.4.de ſenten.excom.num.3.lib.5.pag.603.

Condemnatus de crimine inhabilitante,pẽdente appellatione, cur promoueri nequit.conſ.3.de accuſ.& inquiſ.nu. 2. lib. 5.pag.177.

Conditio iuriſdictionis ſpiritualis eſt ipſo iure nulla.conſ.68. de ſimon. num.2.lib. 5.pag.305.

Conditio impoſſibilis, modo non ſit contra eſſentiam matrimonij,vitiatur, & non vitiat.conſ.2. de eo,qui duxit in matrimo. num.2.lib.4 pag.122.

Conductor regulariter, niſi de culpa lata & leui,nõ tenetur.conſ.33.de vſur. num.2. lib.5 pag.498.

Conductor officij ſpiritualis, niſi eo dimiſſo,non abſoluendus.conſ.68.de ſimo.nu. 3.lib.5.pag.305.

Confeſſarius, qui,vt promiſit,non reſtituit, pœnitentem moneat.conſ. 4. de iniur. & damno dato.num.3.lib.5.pag.550.

Confeſſarius à cenſuris extra cõfeſſionis ſacramentum abſoluere nõ valet.conſ. 28. de ſent.excom.num.19. lib. 5. pag. 660.

Confeſſariorum vniuerſalis conſuetudo circa aliquid obſeruata indicat id licere . c. frater.de lege pœn.num.43. pag.229.

Confeſſarius an pœnitentem ruſticum de his interrogare debeat. conſ.4. de pœnit. & remiſſ.num.1.lib.5.pag.561.

Confeſſarius ad reſtituendũ quid accipiẽs, eandem,quam pœnitens, curam adhibere debet.conſ.4. de iniur.& damno dato. num.3.lib 5.pag.550.

Confeſſarius virtute Iobelei à confidentia, & aliis cenſuris reſeruatis abſoluere poteſt.conſ.12.de pœnit.& remiſ.nu.2.lib. 5.pag.572.

Cõfeſſarij ne facile abſolutionem iniuriam paſſis negent ob hoc. conſ.5.de pœnit. & remiſſ.num.4.lib.5.pag.562.

Confeſſarius erga pœnitẽtem ruſticũ quomodo ſe geret.conſ.3. de pœnit.& remiſſ. num.1.lib.5.pag.560.

Confeſſor de conſenſu iuſto pœnitentis, ſicut poteſt confeſſionem reuelare, ſic& pro occulto peccato publicam pœnitentiam imponere.conſ. 13. de pœnit. & remiſs.num.3.lib 5. pag.573.

Confeſſarius monere tenetur beneficiarũ excommunicatum occulte, quod reſtituat diſtributiones.conſ.27.de ſent.excõ. num.1 lib. 5.pag.653.

Confeſſor periclitantes in naui audiens,niſi integre confeſſos,non abſoluat. conſ. 10. de pœnit.& remiſſ.num.2.lib.5.pag 571.

Confeſſarius vt debet impedire ne peccatũ ſibi confeſſum iterum committatur.conſil.11.de pœnit.& remiſſ.num.1.lib.5.pagina 571.

Confeſſor ſecundus per cruciatam electus poteſt ex cauſa pœnitentiam à primo poſitam mutare, non auditis peccatis, pro quibus poſita eſt.conſ.21.de pœnit.& remiſs.num.1.lib.5.pag.589.

Confeſſores regum & principum, non inducendo eos reſtituere ſimoniace accepta, peccant conſ.2.de ſimon.num.1.& 4.lib. 5.pag.185.

Confeſſor pro occulto crimine publicam pœnitentiam imponens, deponendus. conſil.13.de pœniten.& remiſſ.num.3.lib.5. pag. 573.

Confeſſor inceſtum cum filia ſpirituali admittens deponendus. conſil. 2. de hæret. num.6.& ſeq.lib.5.pag.337.

Confeſſio, & abſolutio excommunicati ſe talem ignorantis valent.conſ. 8.de hæret. num.2.lib.5.pag.351.

Confeſſio, niſi in delictis,diuidi non debet. conſil. 10. de ſimonia. num. 6. lib.5.pagina 194.

Confeſſio ſacramentalis facta parocho rurali, ad quem pœnitens ruſticandi animi gratia aliquoties accedit,non valet.conſ. 2.de clandeſt.deſponſ. num.3. lib. 4. pagina 104.

Confeſſiones vt iterabit pœnitens, quando confeſſor nõ habuit facultatem eum abſoluendi.conſ 9. de pœniten.& remiſſ.nu 1.lib.5.pag.570.

Confeſſionis reuelator deponendus,ne inde mala ſequantur.conſ.1.de hæret.num.9. lib.5.pag.338.

Cõfeſſio per errorem alienum,eo probato, reuocari poteſt.conſ.3. de frig. & maleſi.

num

num.19.lib.4.pag.150.
Confeſſus,vel conuictus de hæreſi ſit inhabilis,& perdit omnia ſua.conſil.5. de hæret.num.2.lib.5.pag.344.
Confidentia dicto vnius non probatur. conſil.66.de ſimonia. num.4.lib.5. pag.802.
Confidẽtia ſine peccato explicito,vel implicito non contrahitur. conſ.66. de ſimon. num.1.lib.5.pag.802.
Confidentia cenſetur retroceſſio ex promiſſione reſignandi beneficium ſecuta,& nõ ex promiſſione dandi fructus.conſ.66.de ſimon.num.6.lib.5.pag.804.
Confidentiarum conſtitutiones opera non prohibent charitatis.conſil.66. de ſimon. num.5.lib.5.pag.803.
Confidentiaria cenſetur retroceſſio beneficij intra breue tempus ſecuta , & non aliàs.conſ.66.de ſimo.nu.5.lib.5.pag.803
Confidentia ſuper beneficiis reſignatis omnia inde ſecuta annullat.conſ.16.de ſimonia.num.5.lib.5.pag.211.
Confidentia an alterius tantum partis conſcientia admittatur.conſ 33.de ſimo.nu. 2.& 5.lib.5.pag.238.
Confidentiam illicitam non admittit impetrans alicui beneficiũ,& confidens, quod illud poſtea in ſui fauorem ſit renunciaturus.conſ.33.de ſimonia.num.1. & 5. lib. 5.pag.238.
Confidentia per verba generalia iactatoria non inducitur.conſ.29.de ſimonia. num. 1.lib.5.pag.233.
Confidentia illicita in reſignationibus tantum ſimplicibus committitur.conſ.26.de ſimonia.num.1.lib.5.pag.229.
Confidentia illicita etiam intentione alterius partis à Pio v.prohibita. conſ. 36. de ſimon.num.2.lib.5 pag 245.
Confidentia cẽſetur,ſi reſignans à reſignatario penſionem, vel fructus capiat. conſil. 28.de ſimonia.num.1.lib.5.pag. 231.
Confidentia tantum illicita bullis Pij iiij.& v.damnata.conſ.33.de ſimo.num. 4. lib. 5.pag. 239.
Confidentia ex ſola partium intentione in mente retenta non inducitur.conſ.27.de ſimonia. num.1.lib.5.pag. 230.
Confitendi facultas alij, quam proprio , aliquoties vtilis.conſil.19.de pœniten. & remiſſio.num.5.lib.5. pag. 587.
Confitẽti proprium crimen contra participes non credendum.conſ.1. de accuſ. & inquiſ.num.2.lib.5.pag.174.
Confiteri cur tenemur in articulo mortis , & non communicare.conſ.16. de pœnit. & remiſſ.num.8.lib.5.pag.580.
Confiteri crimen proprium tenetur interrogatus legitime à ſuo iudice. conſ. 8. de hæret.num.4.lib.5.pag.351.
Confitetur rite quis, & ordinatur ab alieno de licentia ſui ordinarij.conſ.47. de ſponſal.num.3.lib.4.pag.89.
Congregatio Lateranenſis de hæreſi cognoſcere non poteſt.conſ.10. de hæret.nu. 5. lib.5.pag.354.
Coniugio regulariter ineptus eſt, qui debitum reddere nequit.cõſ.39.de ſponſ.nu. 1.& 18.lib.4.pag.73.
Coniunctus pro coniũcto reſcriptum etiam ad lites ſine mandato impetrare poteſt. conſil. 4.de priui. num. 5.lib.5.pag. 518.
Coniux,niſi certo ſciat mortuum cõiugem, alij non nubat; &,ſi nupſit,donec ſciat cũ viuere,non ſeparetur.conſ.15. de ſponſal. num.2.lib.4.pag.38.
Coniux , ſi nupſit alij bona fide coniugem mortuum eſſe credens , & adhuc id credit,non eſt monenda.conſ.19.de ſponſal. num.2.lib.4.pag.42.
Coniux pauper partem dotis lucratur,ſi cõiux diues ante copulam obiit.conſ.29. de ſponſ.num.1.lib.4.pag.55.
Coniuges ob impedimentum perpetuum ſeparandi,non vt coniuges,ſed vt frater, & ſoror conuiuere poſſunt. conſ.3. de frigid.& malef.num.5.& 10.lib.4. pag. 151.
Coniugibus fatentibus,vel negãtibus, quod per partium conſenſum nec inducibile, nec remiſſibile ſit, non credendum. conſil.3.de frigid.& malef.num.20 lib 4. pagina 157.& conſ 8.de ſponſ.num. 3.
Conſanguinei receptantes ſecundum leges minori pœna puniuntur , & nulla vbi de innocentia conſtat.conſ.58.de ſent excõ. num.7.lib.5.pag.711.
Cõſenſus verus viri,ac mulieris ſunt de matrimonij eſſentia. conſ. 3. de ſponſ. num. 3.lib.4.pag.8.
Conſenſus defectus ex proteſtatione colligitur.conſ.26.de ſponſal.nu.2.lib.4.pag.52
Conſenſus alicuius interueniſſe per immemorialem præſumitur.conſ.1. de ſimonu.2.lib.5.pag.284.

Conſenſus tripliciter præſtatur; ſed pœna non toties, quoties cõſentitur, incurritur. conſ. 54. de ſent. excom. num. 2. & 5. lib. 5. pag. 700.

Conſenſus ad matrimonium liber, & ſponteneus requiritur. conſ. 1. de cond. appoſi. num. 2. & 8. lib. 4. pag. 115. & de ſponſ. conſil. 36. num. 1. & conſ. 26. num 2.

Conſentiens alterius peccato peccat, eandẽ tamen non incurrit pœnam. conſ. 54. de ſent. excom. num. 1. & 5 lib. 5. pag. 700.

Conſilium alicuius ſequi debet, qui illud requirit vt collega. conſ. 1. vt lite pend. num. 13. lib. 2. pag. 774.

Conſilium petens ſufficienter peritis excuſatur, etiam quod id ſit humana lege vetitum. conſ. 16. de ſimo. nu. 1. lib. 5. pag. 210.

Conſtitutio Pij v. præcipue ad inducendum modos confidentiam probandi tendit. cõ ſil. 26. de ſimo. num. 3. lib. 5. pag. 245.

Conſtitutio, ne ignorantia hæreſis excuſet, iuri contraria. conſ. 10. de hæret. num. 7. lib. 5. pag. 355.

Conſuetudo legi diuinæ non præiudicat, licet à pœna humana excuſet. conſ. 13. de vſur. num. 2. lib. 5. pag. 463.

Conſuetudo optima legum interpres, à qua homines vix diuelli patiuntur, vnde nec mutanda, niſi ſit intolerabilis. cap. frater. de lege pœn. num. 32. & 45. pag. 824.

Conſuetudo à culpa, & à pœna excuſat, & humanæ legi derogat. conſ. 42. de ſent. excom. num. 10. & 11. lib. 5. pag. 682.

Conſuetudo eſt rationabilis, quando nõ eſt contra ius diuinum, & decentia fauet. conſil. 42. de ſent. excom. num. 11. lib. 5. pag. 682.

Conſuetudo etiam irrationabilis ab excommunicationis pœna excuſat, licet non à peccato. conſ. 42. de ſent. excom. nu. 12. lib. 5. pag. 683.

Conſuetudine induci poteſt, vt nati ex matrimonio putatiuo ſint legitimi. conſ. 3. de ſponſ. num. 7. lib. 4 pag. 10.

Conſuetudinem diu obſeruatam de peccato mortali damnare durum eſt. cap. frater. de lege pœn. num. 42. pag. 828.

Conſuetudo iuri humano, ſed non diuino derogat. conſil. 8. de vſuris. nu. 5. lib. 5. pag. 454. & lib. 2. de præſcript. conſil. 1. num. 7. pag. 779.

Conſuetudinis longæuæ magna auctoritas. conſ. 1. de præſcrip. num. 3. lib. 2. pag. 777.

Conſuetudo capiendi vnũ ſcutum pro ſubſcriptione prouiſionis non excuſat ſecretarium. conſ. 7. de ſimo. num. 1. lib. 5. pagina 192.

Conſuetudo immemorialis habet vim primi legis. conſ. 43. de ſimonia. num. 3. lib. 5. pag. 257.

Conſuetudo dandi quid pro ſuſtentatione miniſtrantis ſacramenta ſeruanda. conſil. 66. de ſimonia. num. 2. lib. 5. pagina 303.

Conſuetudo vim legis habet, & hæc illi conuenire debet. conſ. 8. de vſuris. nu. 1. lib. 5. pag. 453.

Conſuetudine introduci poteſt vt quiſque ſine culpa alienis paſcuis & ſimilibus vtatur, ſoluta ſi deprehendatur pœna. cap. frater. de lege pœn. nu. 33. vſq; ad 38. p. 825.

Conſuetudo tolli, & moderari poteſt per legem humanam. cap. frater. de lege pœn. num. 42. pag. 828.

Conſuetudine induci poſſe, vt cognatio ſpiritualis per alium contrahatur, ſed an ſit inductum dubitatur. conſ. 2. de cogn. ſpir. num. 8. lib. 4. pag. 128.

Conſuetudinem aliquam eſſe, niſi probãti, non creditur. conſ. 2. de cogna. ſpirit. nu. 8. lib. 4. pag. 123.

Conſuetudo excuſat à pœna humanitus impoſita. conſil. 20. de vſuris. num. 4. lib. 5. pag. 475.

Conſuetudine introduci nõ poteſt, vt is, cui ad id non competit, alienis ſine culpa inuito domino vti poſſit: at vt ſic, mediante aliquo iure liceat, poterit. cap. frater. de lege pœn. num. 35. 36. & 38. pag. 826.

Conſuetudo negandi Euchariſtiam ad mortem damnatis iuri diuino nõ refragatur. conſil. 16. de pœnit. & remiſſ. num. 6. lib. 5. pag. 579.

Conſuetudo, quod quis renunciet beneficio, vt conferatur nominanti ſe ad perſonatum, an valeat. conſil. 43. de ſimo. num. 1. & ſeq. lib. 5. pag. 257.

Conſuetudine antiquiſsima dimidium fructuum beneficij vacantis fabricæ, vel ſacerdoti, vel alij debetur. conſ. 1. de ſimon. num. 3. lib. 5. pag. 184.

Conſuetudo à lege de teſtibus repetendis, & à pœna temporali excuſat. conſil. 4. de accuſatio. & inquiſitio. num. 5. lib. 5. pag. 180.

Conſuetudo lex quædam eſt humana, cap. frater. de lege pœn. num. 6. pag. 816.
Conſuetudo, licet ius naturæ, vel diuinum non tollat, minuit tamen, auget, & diſtinguit. conſ. 20. de vſuris. num. 2. & 6 lib. 5. pag. 475.
Conſuetudo in iis, de quibus lex non eſt, habet vim legis. conſ. 2. de Iudæis. num. 4. lib. 5. pag. 327.
Conſuetudine legitima præſcripta poteſt facilius introduci, vt vtentes alienis fructibus ſponte naſcentibus ſint immunes à culpa, ſoluta ſi deprehendantur pœna. c. frater. de lege pœn. num. 34. pag. 825.
Conſuetum, vel ſolitum dicitur, quod ſaltē bis eſt factum. conſ. 4. de ſucceſſ. ab inteſt. num. 3. lib. 3. pag. 788.
Conſuetus, & ſolitus non dicitur, niſi qui ſaltem bis fecerit. conſ. 4. de adulteriis. nu. 1. lib. 5. pag. 425 & lib. 3. conſ. 4. de ſucceſſione ab inteſt. num. 3.
Conſulens, fauens, & auxilians, ſubſecuto effectu, acceſſorie videntur excommuuicari. conſ. 55. de ſentent. excommu. num. 2. lib. 5. pag. 704.
Conſulētes appellare ad futurum concilium, etiam non ſecuta appellatione, excommunicantur. conſ. 55. de ſent. excom. num. 3. lib. 5. pag. 705.
Conſulens ſuperiores, credēs eos habere ſufficientem ſcientiam, etiam ſi erret, non peccat. conſ. 8. de pœnit. & remiſſ. num. 3. lib. 5. pag. 568.
Conſulens virū communiter pro bono, & docto habito, ſatisfacit. conſ. 8. de pœnit. & remiſſ. num. 4. lib. 5. pag. 568.
Conſulens doctorem, vbi ſunt diuerſæ opiniones, cogitur ſequi, quam doctor diffinit conſ. 8. de pœnit. & remiſſ. num. 6. lib. 5. pag. 568.
Continentia ordinis ſacri non eſt de eſſentia, nec tam ei annexa, vt auelli nequeat. conſil. 10. de ſponſalib. num. 10. lib. 4. pag. 25.
Continentia eſt bonum, ſed non melius bonum. conſ. 10. de ſponſal. num. 20. lib. 4. pag. 29.
Cōtractus illicitos, ſeu dubios, qui diu exercuit, tenetur libros viſitare, peritos conſulere, & certa certis dominis, & incerta pauperibus reſtituere. conſ. 22. de vſuris. num. 1. & ſeq. lib. 5. pag. 480.
Contractus vſurarius, vt contra naturæ legē, nullus eſt, & nullam parit actionem. conſ. 10. de vſur. num. 1. lib. 5. pag. 455.
Contractus mutui eſt, ſi optio detur petendi certum pretium. conſ. 4. de vſur. nu. 10. lib. 5. pag. 442.
Contractus mutui, cum clauſula, Teneatur ad aliquid propter moram, licitus. conſil. 4. de vſuris. num. 2. lib. 5. pag. 442.
Contractus exercitos, qui putantur liciti, bona fide faciens non peccat. conſ. 20. de vſuris. num. 8. lib. 5. pag. 476.
Contractus de ſe licitus, factus in fraudem vſurarum, fit illicitus. conſil. 1. de vſuris, numero 5. & 10. lib. 5. pagina 436.
Contractus aliquos ab aliis licitos, & ab aliis illicitos cenſeri. conſ. 20. de vſur. num. 3. lib. 5. pag. 475.
Contractus vſurarios bona fidē exercens, quid faciet. conſ. 20. de vſur. num. 11. lib. 5. pag. 477.
Contradictoria ſimul vera eſſe non poſſunt: ſed valida quo ad quid, & inualida quo ad aliud no ſunt contradictoria. conſil. 5. de priuil. num. 2. lib. 5. pag. 521.
Contradictoria reſpectu eiuſdem rei, & qualitatis ſunt oppoſita. conſ. 5. de priuil. num. 9 lib. 5. pag. 525.
Conuentio inter monentem, & aulicum, quæ ſimoniaca, & quæ non. conſ. 45. de ſimon. num. 1. & 2. lib. 5. pag. 267.
Conuentio de faciēdo quid temporale pro ſpirituali, ſimoniaca. conſ. 45. de ſimo. nu. 1. lib. 5. pag. 267.
Conuentio, qua quis ſibi, vel alteri quærit ſpirituale, ſimoniaca. conſ. 21. de ſimo. nu. 4. lib. 5. pag. 218.
Conuentio tacita inter belligeratores vt colligitur. conſ. 2. de iniur. & dam. dato. num. 6. lib. 5. pag. 546.
Conuentio, ſi honeſte vixerit, intelligitur vſque ad certum tempus. conſ. 31. de ſpōſal. num. 4. lib. 4. pag. 59.
Conuentiones ſimoniacæ eodem iure cenſentur. conſ. 43. de ſimonia. num. 21. lib. 5. pag. 264.
Conuentus in iis, quæ ad eum ſeparatim pertinent, ſine conſenſu prælati procuratorem conſtituere poteſt. conſil. 12. de electione. num. 1. lib. 1. pagina 745.

Conuentus, mortuo priore, vel abbate, procuratorem, etiam reditus monasterij obligando, constituere potest. consi. 12. de electio. num. 2. lib. 1. pag. 745.

Conuersatus dicitur, qui semel est conuersatus. consi. 4. de adulter. num. 3. lib. 5. pagina 426.

Copulatiua vt sit vera, debent omnes eius partes esse veræ. consi. 9. de priuileg. num. 3. lib. 5. pag. 529.

Corpus Christi manere, donec species digerantur, verius. consi. 16. de pœnit. & remiss. nu. 3. lib. 5. pag. 578.

Corporum traditio sine actu carnali facit verum matrimonium. consi. 39. de sponsa. num. 19. lib. 4. pag. 79.

Correctioni fraternæ quando in simonia, & aliis peccatis sit locus. consi. 2. de simonia. nu. 4. lib. 5. pag. 186.

Creatio monachorũ in ordine Minimorum à vigili, prouinciali, & generali fieri potest. consi. 1. vt lite pend. num. 14. lib. 2. pagina 775.

Credere potest quis quod firmiter opinatur. consi. 18. de pœnit. & remiss. num. 2. lib. 5. pag. 585.

Credi debet saltem iuranti in his, quæ ab animo pendent. consi. 1. de cler. non ordin. minist. num. 2. lib. 5. pag. 511.

Creditorum maior pars debita in præiudicium minoris remittere valet. consi. 6. de pactis. num. 1. lib. 1. pag. 761.

Creditor & debitor eiusdem rei, & eadem ratione nemo fit. consi. 1. de vsur. num. 3. & 8. lib. 5. pag. 435.

Crimen occultum detegẽs peccat. consi. 29. de homic. num. 2. lib. 5. pag. 411.

Cruciatæ commissarius suspendit tantum gratias, quę bullæ acceptionem aliquo respectu impedire possunt. consi. 25. de pœnit. & remiss. num. 2. lib. 5. pag. 595.

Cruciatam præsentis anni suscipiens gaudet etiam gratiis in præcedentis anni bulla concessis; nisi, &c. consi. 22. de pœnit. & remiss. num. 1. lib. 5. pag. 589.

Cruciata suspendens priuilegia piorum locorum an cõcessa in ordine ad proximos suspendat. consi. 24. de pœniten. & remiss. num. 1. lib. 5. pag. 593.

Cruciata priuilegia eorum, qui bullas accipiunt, non suspendit. consi. 24. de pœnit. & remiss. num. 2. lib. 5. pag. 593.

Culpæ, & pœnæ subditos à legislatoribus simul obligari posse, in dubium est. cap. frater. de lege pœn. num. 22. pag. 821.

Curator vt pater honorari debet. consi. 36. de sponsa. num. 5. lib. 4. pag. 66.

Custodes & vigiles, delinquentes non deferendo, peccant, sed ad pœnam, quam accusati soluerent, non tenentur. consi. 1. de iniur. & damno dato, num. 3. lib. 5. pagina 543.

D

DAmnatis ad mortẽ ministrari Eucharistiam lege nec vetatur, nec necessario concluditur. consi. 16. de pœnit. & remiss. num. 11. lib. 5. pag. 581.

Damnatus ad carcerem perpetuum cum vi ctu quatuor vnciarum panis, & totidem aquæ, an cẽseatur ad mortem damnatus. consi. 2. de pœn. num. 1. lib. 5. pag. 552.

Damnatorum cadauera non sunt necessario ad sepeliendum concedenda. consi. 16. de pœniten. & remissio. num. 5. lib. 5. pagina 579.

Damnatis ad mortem pœnitẽtiæ sacramenta non neganda, & abusus est contraria consuetudo. consi. 16. de pœnit. & remiss. num. 1. lib. 5. pag. 578.

Damnandus non est, qui nocentem etiam extra iudicium infamat. consi. 10. de homic. num. 3. lib. 5. pag. 393.

Dandum, vel faciendum aliquo tempore, quando possit ante fieri. consi. 9. de priuil. num. 4. lib. 5. pag. 526.

Damni qui est causa, illud dedisse videtur. consil. 15. de simo. num. 3. lib. 5. pag. 208.

Damni qui causa proxima est, illud restituere tenetur. consi. 1. de iniur. & damno dato. num. 1. lib. 5. pag. 543.

Dantes, seu promittentes ministris, vt pro gratia concedenda preces interponant, pœnas incurrunt, secus, si vt solicitent, & reducant ad memoriam. consi. 46. de sententia excom. num. 1. lib. 5. pag. 688.

Debita contracta, durante societate, sunt ab ipsa soluenda. consi. 3. de procur. num. 4. lib. 1. pag. 764.

Debitum à Capitulo, non est à singulis de Capitulo. consi. 20. de sent. excom. nu. 6. lib. 5. pag. 635.

Debitum collegio inter eos, qui, cum soluitur,

tur, ſunt de collegio, diuidendum. conſ. 2. de crimine falſi. num. 4. lib. 5. pag. 502.
Debitum, quod non eſt legale, ſed antidorale, non habet vim pretij. conſ. 9. de ſimo. num. 2. lib. 5. pag. 195.
Debitum ſine diſpenſatione petere non poteſt, qui vxoris cognouit cõſanguineam. conſ. 44. de ſponſ. num. 3. lib. 4. pag. 86. & conſ. 45. num. 1.
Debitor moroſus iure fori tenetur ad intereſſe conuentum, at iure poli ad omne damnum, quod ſua mora creditor ſentit. conſ. 25. de vſur. in ſoc. offi. num. 5. & 6. lib. 5. pag. 485.
Debitor ſi perueniat ad pinguiorem fortunam, minori parti, quæ recuſauit debita ſua remittere, reſtituere non tenetur. cõſ. 6. de pactis. num. 1. lib. 1. pag. 761.
Debitor, niſi interpellatus, non eſt in mora, nec ad intereſſe tenetur, niſi creditor ſit mercator. conſ. 3. de vſuris. num. 3. lib. 5. pag. 441.
Debitor ex æquo tenetur ad omnia acceſſoria rei debitæ. conſil. 11. de vſur. num. 6. lib. 5. pag. 458.
Debitor iure poli etiam non exactus tenetur debitori ſoluere. conſ. 2. de diuor. nu. 2. & 4. lib. 4. pag. 164.
Decentius omittere nõ eſt peccatum, ſecus ſi fiat quod penitus dedecet quamuis ſtricto liceat iure. cap. frater. de lege pœn. nu. 4. pag. 815.
Decet pœnam legalem, & conuentionalem petere. c. frater. de lege pœn. nu. 4. p. 816.
Declarans nihil noui inducit, ſed inductum eſſe denunciat. conſ. 3. de cler. excom. miniſt. num. 2. lib. 5. pag. 509.
Declarari excommunicatus nemo poteſt, niſi citatus audiatur. conſ. 20. de ſent. excõ. num. 4. lib. 5. pag. 635.
Declarato nulliter excommunicato remedia optima. conſ. 20. de ſent. excommuni. num. 7. lib. 5. pag. 636.
Declaratio cap. Minimorũ Auinioni facta, ſi derogat priuilegio monaſterij vrbis eſt nulla conſil. 1. vt lite penden. num. 5. & 9. lib. 2. pag. 771.
Declaratio excommunicationis parte citata facta, eſt valida, niſi per viam attentatorum annihiletur. conſ. 30. de ſent. excõ. num. 3. lib. 5. pag. 665.
Declaratio legitimæ requiritur ad incurrendum pœnas ipſo iure poſitas. conſ. 23. de ſent. exc. num. 2. lib. 5. pag. 641.
Declaratoria excommunicationis eam non continet, ſed quod factum eſt declarat. conſil. 10. de pœni ten. & remiſſ. num. 1. lib. 5. pag. 618.
Decreta cap. Minimorum Auenioni facta, an ſint contraria priuilegio monalterij eiuſdem ordinis vrbis. conſil. 1. vt lite pen. num. 1. & ſeq lib. 2. pag. 769.
Deformare ſignificat occidere, vel aliquo membro principali mutilare. conſ. 20. de homic. num. 2. lib. 5. pag. 403.
Defunctus in purgatorio detinetur multoties negligentia hæredis. conſ. 26. de pœnit. & remiſſ. nu. 3. 4. & vlt. lib 5. pag. 596.
Degradatio actus ſpiritualis, ſicut promotio ad ordines, pretio iuſte fieri nequit. conſ. 66. de hærer. num. 1. lib. 5. pag. 303.
Delatio habitus deſertorem religionis ab apoſtaſia non excuſat. conſ. 1. de apoſt. nu. 7. lib. 5. pag. 368.
Delictum in dubio non præſumitur. conſil. 14. de cenſib. num. 3 lib. 3. pag 794.
Delictum ex ludo ſecutũ in eo foro, in quo eſt illicitus, punitur, conſ. 7. de homicid. num. 3. lib. 5. pag. 389.
Delinquens debita pœna puniendus, non vt citius moriatur. conſ. 2. de pœn. num. 2. lib. 5. pag. 553.
Delinquendi, ſeu decipiendi materia non danda. conſ. 15. de vſuris. num. 3. lib. 5. pag. 466.
Denunciandi ſunt complices ex vi verborũ extrauag Greg. xiij. principaliores. vero tantum ex mente legislatoris. conſ. 8. de ſent. excom. num. 1 lib. 5. pag. 614.
Denunciandi tantum complices in culpa exiſtentes obligatio remiſſiue. conſ. 8. de ſent. excom. num 2 lib. 5. pag. 614.
Denunciandi non ſunt complices abſq; fraterna correptione. conſ. 8. de ſent. excom. nu 3. lib. 5. pag. 615.
Denunciare complices dantes pro gratia, &c. quare modo non tenemur. conſ. 8. de ſent. exc. num. 4. lib. 5. pag. 615.
Denunciare hæreticos alibi, quam in Italia, vel Hiſpania non tenemur. conſ. 9 de hæret. num. 2 lib. 5. pag. 553.
Denunciare non tenetur quis, quod probare nequit. conſil. 4. de hæret. num. 3. lib. 5. pag. 343.

Denunciare hæreticos ſe non prodendo ſic poteſt, qui ab eis libros emit. conſ. 8. de hæret. nu. 4. lib. 5. pag. 351.

Denunciare delictum, & dicere hunc ſcelitum cum tali ex delicto damnato incedere, diuerſa. conſ. 29. de homicid. num. 5. lib. 5. pag. 411.

Denunciari an debeat, qui dubitatur hæreticus, ſed probari nequit. conſ. 9. de hæret. num. 1. lib. 5. pag. 352.

Denunciare hæreticum, ſeipſum prodendo, obligatur nemo. conſ. 8. de hæret. num. 3. lib. 5. pag. 351.

Denunciatio, quam nullus ſequeretur effectus, non eſt expectanda. conſ. 8. de hære. num. 5. lib. 5. pag. 351.

Denunciationem fraterna correctio, & accuſationem inſcriptio præcedat. conſilio 3. de accuſatio. & inquiſitio. num. 4. lib. 5. pag. 176.

Denunciationes matrimoniorum omnis ordinarius dimittere poteſt. conſ. 5. de ſponſal. nu. 1. lib. 4. pag. 14.

Denunciatus de crimine, cauſa pendente, nõ promouendus. conſ. 3. de accuſ. & inquiſit. nu. 3. lib. 5. pag. 176.

Deponens pecunias in monte pietatis, an quid plus capere poſſit. conſ. 17. de vſuris. num. 1. lib. 5. pag. 468.

Deponens in monte pietatis, quatuor cõcurrentibus, quatuor pro centum capere poſſunt, nec alias iuuant tres contractus. conſil. 17. de vſuris. num. 3. & 4. lib. 5. pagina 469.

Deponens ſcuta aurea, & poſtea illa minutatim repetens, triplici ratione aliquid plus capere poteſt. conſil. 12. de vſur. num. 1. & 3. lib. 5. pag. 460.

Depoſitarius rei furtiuæ quando furi, vel domino tenetur. conſil. 8. de furtis. num. 4. lib. 5. pag. 434.

Depoſitum eius, cuius bona poſtea confiſcata fuere, fiſco reſtituendum. conſil. 3. de iniur. & damno dato. num. 2. lib. 5. pag. 548.

Depoſitum, ſicut commodatum, debet eſſe gratuitum. conſ. 17. de vſuris. num. 1. lib. 5. pag. 468.

Depoſitum pecuniæ cum facultate ea vtendi, & obligatione reſtituendi, cum illa petetur, fit mutuum. conſ. 17. de vſuris. num. 2. lib. 5. & conſil. 6. num. 2. & conſil. 12. num. 2. pag. 449.

Deputati ad exorciſmos reſtringi poſſunt ad aliqua obſeruanda, conſ. 5. de maior. & obed. num. 5. lib. 1. pag 760.

Deſcendens à Iudæis, vel hæreticis ad prædicandum non admittendus. conſil. 1. de Iudæis. num. 7. lib. 5. pag. 325.

Diaconus, qui vt talis, præſente & annuente parocho, pro pace inter parentes firmanda baptizauit, irregularis non eſt. conſ. 70. de ſent. excommun. num. 2. lib. 5. pagina 726.

Dictio, niſi, poſt negatiuam orationem, niſi accedat affirmatio, nihil ponit nec in odioſis, & pœnalibus. conſil. 25. de ſimonia. nu. 4. lib. 5. pag. 228.

Dictum celebre Franciſci primi Galliæ Regis. conſil. 25. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 644.

Dictum in iudicio & cum iuramento attenditur, non extra illud, & ſine iuramento. conſ. 66. de ſimon. num. 4. lib. 5. pagina 802.

Dictum ſatis directum in alicuius mortem, ea ſecuta, facit irregularem. conſ. 10. de homic. num. 4. lib. 5. pag. 393.

Diffamato iniuſte quæ apta remedia. conſil. 1. de purgat. vulg. num. 4. lib. 5. pagina 540.

Differencia inter Papam, & inferiores quando eenſentur contra ius diſpenſare. conſil. 20. de ſimonia. num. 2. lib. 5. pagina 216.

Dilatio ad ſoluendum duplex, prior velut pretij alleuamentum datur, alia ad impediendam coactionem. conſil. 5. de vſur. num. 8. lib. 5. pag. 447.

Diligentia inſolita fraudis ſuſpicionem induxit. conſil. 1. de homic. num. 3. lib. 5. pagina 382.

Diminutionem non afferunt inducta ad augendum, nec è contra. cap. frater. de lege pœn. nu. 29. pag. 813.

Diſpenſandi facultas generaliter conceſſa, excepto homicidio voluntario & bigamia, non extenditur ad irregularitatem proue nientem ex iuſto homicidio, ſeu mutilatione. conſil. 33. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 415.

Diſpenſandi facultas ſuper irregularitate conceſſa, ad bigamiam, & homicidium voluntarium non extenditur. conſil. 1. de

1. de homicidio, numero 1. lib. 5. pagina 382.

Diſpenſandi poteſtas fauorabilis eſt, licet diſpenſatio ſit odioſa. conſ. 13. de offi. iud. ord. num. 3. lib. 1. pag. 754. & lib. 4. conſ. 8. de conſang. & affi. num. 9.

Diſpenſandi iuſtam cauſam multa ſimul præſtant, quam ſingula non præſtarent. conſil. 49. de ſponſalib. num. 4. lib. 4. pag. 92.

Diſpenſandi facultate conceſſa, literis non expeditis, cur non vtendum. conſ. 6. de priuil. num. 1. lib. 5. pag. 526.

Diſpenſatio Epiſcopi cum ſimoniaco occulto in ordine, beneficio, quid operetur. conſ. 61. de ſimon. num. 14. lib. 5. pagina 297.

Diſpenſatio ſuper vno impedimento, tacito alio, valet. conſ. 2. de ſponſ. n 1. lib. 4. pa. 6. & de conſang. & affi. conſil. 1. num. 1. & conſil. 2. num. 2. & conſil. 4. num. 1. & ſeq. & conſ. 5. num. 3. & 5.

Diſpenſatio ad petendum debitum, tacito ineeſtu, impetrari poteſt. conſ. 2. de ſponſ. num. 4. lib. 4. pag. 6.

Diſpenſauit ſæpius Eccleſia, vt liceret etiam monachis vxorem ducere. conſ. 10. de ſpóſal. num. 11. lib. 4. pag. 25.

Diſpenſandi iuſta cauſa adeſt, cum votum maius bonum impedit. conſ. 10. de ſponſ. num. 21. lib. 4. pag. 30.

Diſpenſatio Papæ ſuper voto iure diuino obligante ſine iuſta cauſa non valet. conſil. 13. de ſponſalib. numero 5. lib. 4. pagina 35.

Diſpenſatio conditionalis ante conditionis euentum non valet. conſ. 13. de ſponſ. nu. 4. lib. 4. pag. 35.

Diſpenſatio, licet ſit ſtricti iuris, ad annexum, & inſeparabile extenditur. conſil. 14. de ſponſalib. num. lib. 4. pagina 37.

Diſpenſatio ab vno coniugum alio ignorante impetrata vtrique prodeſt. conſil. 14. de ſponſal. numero 2. lib. 4. pagina 37.

Diſpenſationem quærere quando teneatur, qui ſponſalia in gradu prohibitio contraxit. conſil. 25. de ſponſal. num. 1. & ſeq. lib. 4. pag. 50.

Diſpenſationem ſine mandato impetrari poſſe verius. conſil. 4. de priuileg. num. 2. & 7. lib. 5. pag. 518. & lib. 3. de ſponſ. conſil. 14. num. 3. & conſil. 51. num. 2.

Diſpenſationes circa diuerſa, licet vna de alia non faciat mentionem, non vitiantur. conſ. 12. de priuileg. num. 1. lib. 5. pag. 531.

Diſpenſatio eius, qui ob febrem, vel alium dolorem non valet recitare horas, ad cæcum ſimpliciter non extenditur. conſ. 7. de priuileg. num. 2. lib. 5. pag. 527.

Diſpenſatio non valenti recitare, vt non teneatur, parum prodeſt. conſ. 7. de priuileg. num. 3. lib. 5. pag. 527.

Diſpenſationem ſuper affinitate taciturnitas publicæ honeſtatis concurrentis non vitiat. conſ. 4. de conſang. & affin. num. 2. lib. 4. pag. 138.

Diſpenſatio presbytericidæ dicentis ſimpliciter ſe hominem occidiſſe, eſt nulla. conſ. 4. de homicid. num. 1. lib. 5. pag. 386.

Diſpenſatio ſuper affinitate, vel conſanguinitate, tacito ineeſtu vt valet. conſ. 1. de conſang. & affinit. num. 1. lib. 4. pag. 131. & conſ. 5. num. 5.

Diſpenſatio ſuper affinitate non extenditur ad publicam honeſtatem concurrentem. conſ. 4. de conſang. & affin. num. 1. lib. 4. pag. 138.

Diſpenſatio, vel abſolutio peccati, antequam fiat, non danda. conſ. 3. de priuileg. num. 3. lib. 5. pag. 515.

Diſpenſatio eum retentione beneficij ſuper vno impedimento ad aliud non extenditur conſ. 1. de cleric. excommu. miniſt. num. 4. lib. 5. pag. 508.

Diſpenſatio inferioris Papæ iuſtam cauſam, & cognitionem requirit. conſ. 13. de offic. Iud. num. 2. lib. 1. pag. 754.

Diſpenſatio limitata quo ad forum interius, ad exterius non extenditur. conſ. 5. de priuileg. num. 7. lib. 5. pag. 522.

Diſpenſationes ſe contingentes vna de alia meminiſſe debet. conſ. 5. de conſangu. & affin. num. 6. lib. 4. pag. 140.

Diſpenſatio ſuper vno homicidio tacito obtenta ſuper alio an valeat conſ. 1. de cleric. excommun. miniſt. numero 3. lib. 5. pag. 508.

Diſpenſationem quærat in irregularitate ſuratus, vt priuilegio gaudeat. conſ. 34. de homicidio. num. 2 pag. 416.

Diſpenſatio, ſeruata forma, facienda. conſ. 1. de priuil. num. 3. lib. 5. pag. 514.
Diſpenſat ſolus Papa ſuper cõſanguinitate, ſuper inceſtu etiam Epiſcopus. conſ. 5. de conſang. & affi. nu. 4. lib. 4. pag. 140.
Diſpenſat Epiſcopus cũ homicida volũtario quo ad beneficium ſimplex, licet non quo ad ordines, nec curatum, niſi iam obtentum. conſil. 13. de offi. iud. ord. num. 1. lib. 1. pag. 754.
Diſpenſat Epiſcopus ſuper irregularitate ex occulto crimine, etiam ipſo ſciente, & cõſentiente facto, incurſa. conſ. 61. de ſimo. num. 12. lib. 5. pag. 296.
Diſpenſatus ſuper vna irregularitate, nõ eſt ſuper aliis. conſ. 1. de cler. excom. miniſt. num. 2. lib. 5. pag. 507.
Diſpenſatus generaliter, eo quod interfuit bello iuſto, ſi aliquem ſciens occidit, non dicitur diſpenſatus. conſ. 5. de homicid. num. 2. lib. 5. pag. 387.
Diſpoſitio generalis, eſt generaliter intelligenda, etſi ad alicuius inſtantiam ceſſa. conſil. 5. de Iudæis. num. 8. lib. 5. pag. 807.
Diſpoſitio conditionalis, impleta cõditione, purificatur. conſ. 1. de cond. appoſ. num. 6. lib. 4. pag. 116.
Diſpoſitio omnis poteſt fieri verbo, niſi ſcriptura ad actus valorem requiratur. conſ. 41. de ſponſal. lib. num. 1. lib 4. pag. 83.
Diſpoſitio ſpecialis attendenda, & non generalis contraria. conſ. 3. de frig. & male fie. num. 22. & ſeq. lib. 4 pag. 153.
Diſpoſitio beneficialis per ſimoniam ignoranti facta an nulla. conſ. 60. de ſim. num. 13. & 5. lib. 5. pag. 289.
Diſpoſitio conditionalis ante impletam conditionem inefficax. conſ. 2. de cond. appo. num. 1. lib. 4. pag. 118 & lib. 5. de ſent. exc. conſ. 17. num. 1.
Diſpoſitio exorbitans à iure communi reſtringenda. conſ. 19. de pœn. & remiſſ. nu. 1. lib. 5. pag 586.
Diſpoſitio aliam declarans ſecundum terminos declaratæ intelligẽda. conſ. 5. de Iud. num. 5. lib. 5. pag. 806.
Diſpoſitio cenſetur bona, vbi in bonam vel malam partem intelligi poteſt. conſ. 66. de ſimo. num. 7 lib. 5. pag. 804.
Diſpoſitum quo ad vnam perſonam, cenſetur quo ad alias, ſi illud ſit de iure. conſil. 5. de Iud. num. 7. lib. 5. pag. 807.
Diuidere etſi nõ poſſit iudex canonicatum ſine iuſta cauſa, eõcordia tamen iudicialis eſt ſeruanda. conſ. 68. de præbend. nu. 2. lib. 3. pagina 780.
Diuortium ob coeundi impotentiam ante triennalem habitationem fieri nequit. conſil. 1 de frigid. & malef. num. 1. lib. 4. pag. 147.
Doctorem non omnia, quæ priuatim ſcripſit, publice docuiſſe ſequitur. conſil. 18. de hæret. num. 13. lib. 5. pag. 364.
Dæmonis inuocatio eſt ineantatio vel adiuratio irrationalis creaturæ, cui admiſcetur aliquid falſum. conſ. 5. de ſent. excommun. num. 10. lib. 5. pag. 607.
Domicilia duo poteſt quis habere in locis ſeparatis. conſ 2. de cland. deſponſ. nu. 2. lib. 4. pag. 104.
Dominicanorum leges aliquot ita ſtatutæ ſunt ne ad vllam obligent culpam. cap. frater. de lege pœn. num. 27. pag. 823.
Dominium rerum perditarum per naufragium, ſeu bellum, quando quæratur capienti. cõſ. 2. de iniur. & damno dato. nu. 2. lib. 5. pag. 545.
Dominium rei plenum tanti valet, quanti penſio in xx. annis. con. 24. de vſur. nu. 2. lib. 5. pag. 482.
Donare poteſt reus criminis, ob quod bona, vel adminiſtratio eorum non perduntur, antequam in iudicium deducatur. conſil. 1. de diuort. num. 2. lib. 4. pagina 169.
Donare aliquid ſancte poteſt quis ei, qui ſui amore delinquit. conſ. 10. de ſimo. nu. 8. lib. 5. pag. 194.
Donatio poſt crimen tamquam fraudulenta reuocari poteſt. conſil 1. de diuort. nu. 3 lib. 4. pag. 169.
Donationem non inducit intentio ex ignorantia iuris proueniens conſ. 5. de vſuris. num. 10. lib. 5. pag. 448.
Donatio non præſumitur, vbi alia etiam leuis eadit coniectura. conſ. 5. de vſur. num. 11. lib. 5. pag. 448.
Donatio facta & ſimulata eſt ipſo iure nulla. conſil. 1. de diuort. num. 1. lib. 4. pagina 169.
Donatio poſt debitum vxori facta præſumitur ſimulata. conſ. 1. de diuor. num. 1. lib. 4 pag. 169.

Donatio iurata facta vxori valet. conſ. 1. de dinort.nu.2.lib. 4 pag.169.
Donatio vera, & iurata vxori poſt crimen facta valet,donec reuocetur conſ. 1. de diuort.num.4.lib 4.pag.170.
Donatio omnium fructuum partem eccleſiæ debitam non comprehendit.cõſ.9.de donationib.num.3.lib. 3.pag 786.
Donatio omnium fructuum epiſcopatus à ſolo ſeparatorum quid includat.conſ.9.de donatio.num. 1.& 3.lib.3.pag. 786.
Dubitans partẽ tutiorem eligere tenetur, non qui ignorat.conſ.21.de homic.nu.1. lib.5.pag.404.
Dubitans agere nequit,niſi ex aliquibus rationibus in alteram partem inclinet.conſil.8.de pœnitẽ. & remiſſ. num.7. lib.5. pag.569.
Duellum etiam priuatum hodie excommunicat, & priuat bonis. conſ. 1. de purgat. vul.nu.2.lib.5.pag.539.& cõſ.2.nu.1.& 5.

E

Eccleſiæ poteſtas aſſiſtente laica à 1500. annis omnia ſpiritualia inſtituit,deſtituit, auxit, & minuit. conſ.25. de ſenten excommu. num. 10.lib.5.pag.649.
Eccleſiæ in quibus ſubiiciuntur Iudæi, & pagani conſil.7. de hæret. num. 1.& 4. lib.5.pag.348.
Eccleſia, per infidelis, vel excommunicati ſepulturam profanata, orationem publicam non admittit,priuatam ſic.conſ.15.de hæret.num.4 lib.5.pag. 360.
Eccleſia permittit Iudæis exercere ritus ſuos bonos,& malos. conſil .2. de Iud. num.6. lib.5.pag.327.
Eccleſia quandoque excommunicat tranſgreſſores canonis pure humani.cap. frat. de lege pœn. num.20.pag.819.
Eccleſiam decet ſuum recuperare ſine augmento pœnæ, licet mero iure iuſte etiã regularis poſſit meram pœnam iuſte à iure, ſtatuto, vel conuentione decretam exigere.cap.frater.de lege pœn. num. 1. pag. 815.
Eccleſiaſtica poteſtas. Vide verbo Poteſtas.
Eccleſiaſticis perſonis onus inſolitum imponens incidit in bullam cœnæ.conſ.32. de ſent.excom.num.4.lib.5.pag.669.
Edictum, ne Bulla cœnæ in Gallia publicetur, & reuocandum, & ne iterum fiat ſerio cauendum. conſil.25.de ſent.excõ. num.1.lib.5.pag.644.
Edictum, ne bulla cœnæ publicetur,quia ſuper ſpiritualì, inuſitum, & quid ſpirituale.conſ.25.de ſenten.excommunic.nu.1. lib.5.pag.646.
Edictum euitandi excommunicatos nõ includit cõmunicantes ſine peccato. conſ. 58.de ſentent. excommu. num. 3. lib. 5. pag.711.
Electio facta non vocatis habentibus ius ſuffragandi non valet.conſ.12.de elect.nu.1. lib.1.pag.745.
Electio prælati pertinet ad conuentum, & melius eſt,quã ſi Capitulo generali eligatur triennalis.conſ.13. de elect. nu.3 lib. 1.pag.748.
Electi per conuentionem beneficia dimittere tenentur,& ſunt excommunicati. conſil.21.de ſimo.num.6.lib.5.pag.218.
Electores digniorem,omni reiecta exceptione,eligant.conſ.21.de ſimo.num.1.lib.5. pag.217.
Electores conuenientes alios non eligere, niſi ex ſe ipſis,peccant etiam peccato ſimoniæ.conſ.21.de ſimon.nu.3.lib.5.pag.218.
Eligantur vt digniores ad publica officia, rei eſt publicæ. conſ.7.de conſtit.num.9. lib.1. pag.742.
Eligendi modum iuri conformem generales definitores, etiam cum maiore parte capituli, nec in toto, nec in parte tollere poſſunt abſque expreſſa Papæ facultate. conſ. 13. de elect.num.1.lib.1. pag.747.
Eligendus ſemiplena defectus probatione repellitur,electus plena.conſ. 1. de Iudæ. num 6.lib 5.pag 324.
Eligentes dignum,omiſſo digniore,ad reſtitutionem non tenentur. conſ.21.de ſim. num.2.lib 5.pag.217.
Emens rem à non domino bona fide nõ peccat,ſed reſtituere debet.conſ.20.de vſur. num.10 lib. 5.pag.477.
Emere ſcuta iuſto pretio ad carius vendendum non licet.conſ.25. de vſur. num. 1. lib.5.pag.491.
Emere vilius ad vendẽdum carius facta mutatione, licet.conſ.25.de vſur.in ſoc. offi. num 8.lib.5.pag.486.
Emere vilius ob anticipatam ſolutionem, vel carius ob dilatam, vſura. conſ. 32. de vſur,num.2.& 3.lib.5.pag.496.

Emphyteuſis ad tres, vel plures vitas in Luſitania frequens.conſ.43.de ſimon. nu. 5. lib.5.pag.258.

Emptio minoris dimidio iuſti pretij iniuſta & reſciſſibilis.conſ.31.de vſur.num. 1. & ſeq.lib.5. pag. 421.

Emptionis, & venditionis nomine in materia ſimoniç omnis contractus non gratuitus venit. conſil. 39.de ſimonia.num. 2. lib. 5. pag.249.

Emptor in mora reguiari eſt poſt alleuamẽtum fidei iuſſorem præſtandi.conſ. 5. de vſur.num.6.lib.5.pag.446.

Emptor fructus pro rata pretij nõ ſoluti venditori ſoluere tenetur.conſ.5.de vſur.nu. 5.& 9.lib.5.pag.445.

Epiſcopus cõtra blaſphemos ſic melius procedere poteſt. conſ.6.de accuſ.& inquiſit. num.4.& ſeq.lib.5.pag.182.

Epiſcopus in ſua diœceſi ex cauſa extra locum ſacrum poſſet miſſare, & facultatem id faciendi dare. conſil. 16.de priuil. num.2.lib.5.pag.536.

Epiſcopi à caſibus, & cenſuris ante, & poſt conciſium Papæ reſeruatis abſoluere in foro conſcientiæ poſſunt.conſ.43.de ſenten.excom.num.1.lib.5.pag. 683.

Epiſcopus licet perdat beneficia habita,non fit inhabilis ad alia habenda præcipue titularis. conſ 3.de conceſſ.præben.num. 1. lib.3.pag.781.

Epiſcopi per cap.6.ſeſſ.24.Conc.Trid.extra confeſſionem abſoluere poſſunt.conſ.15. de ſent.excom.num.2.lib.5.pag.625.

Epiſcopus ſuper irregularitate ex homicidio voluntario non diſpenſat.conſ.17. de homic.num.3.lib.5.pag.401.

Epiſcopus diſpenſat, vt beneficium per ſimoniam ignoranter adeptum collatario iterum conferatur.conſ.61.de ſimo.num. 5.lib.5.pag.293.

Epiſcopus coniugato beneficiũ ſcienter conferens,illud ei auferre nequit.conſ. 61. de ſimon.num.12.lib.5.pag. 296.

Epiſcopus cogere poteſt decennalem, vel exeerabilem ad iurandum ſe canonice, & diſpenſationem obtinuiſſe.conſ.14. de off.iud.ord. num.12.lib.1.pag.758.

Epiſcopus approbatum confeſſorem eligat, ſi per Iobeleum abſolui vult. conſil. 12. de pœnitent.& remiſſ. num. 1. lib. 5. pagina 572.

Epiſcopus extra ſuam diœceſim particularis perſona cenſetur. conſil.47.de ſponſa. num.4.lib.4.pag.89.

Epiſcopus ſtatuere poteſt, ne quid in exorciſmis inordinate, vel immodeſte fiat.cõſil.5.de maior.& obed.nu.5.lib.1.p.760.

Epiſcopus bona fide in aliena diœceſi pontificalia exereens qualiter abſoluendus, & diſpenſandus.conſ.69.ſent.excom. nu. 2. lib.5.pag.723.

Epiſcopus in aliena diœceſi ſine licentia corporalia benedicens ſuſpenſus. conſil. 69, de ſenten.excommunica.num. 1. lib. 5. pag.723.

Epiſcopus, vbi concilium eſt receptum, non poteſt extra ſacrum miſſare in alieno epiſcopatu. conſ.16.de priuileg.num.1. lib.5. pag.536.

Epiſcopus ex officio cogere poteſt beneficiarium ad exhibendum titulum. conſ. 14. de offi.iud.ord.num.1.lib.1.pag.755.

Epiſcopus vt diſpenſare valeat ſuper impedimentis dirimẽtibus, matrimonio prius publice de facto contracto. conſ.4.de ſpõſal.num.1.lib.4.pag.13.

Epiſcopus non conſecratus, & parochus non ordinatus prçter ea, quæ ſunt ordinis,omnia poſſunt.conſ.30.de ſponſ.num.4. lib. 4.pag.57.

Epiſcopus examen ſibi à Papa commiſſum per alium exequi poteſt.conſ.12.de pœn. & remiſs.nu.3. lib.5.pag.572.

Epiſcopus,etiam vt ſuperior,monialem creare non poteſt.conſ.1. vt lite pend.num.12. lib.2.pag.774.

Epiſcopus ſeu parochus ſolis presbyteris poteſtatem aſſiſtendi matrimonio contrahendo delegare poteſt.conſ.45. de ſponſ. num.2.lib.4.pag.86.

Epiſcopus diſpenſat ſuper irregularitatibus ex occultis delictis natis.conſ.51.de rem por.ord.num.3.lib.1.pag.751.& lib.5.de ſimon.conſ 56.num.1.

Epiſcopo verba iniurioſa dicens, & conatus percutere, non incurrit excõicationem. conſ.37. de ſent.exc.nu.1.lib.5.pag.675.

Epiſcopus iuſte impeditos abſoluere poteſt ab excommunicatione à iure, vel ab homine reſeruata. conſ.18.de ſent. excom. num.2.lib.5.pag.630.

Epiſcopus & eius vicarius dare facultatem regulari miniſtrandi Euchariſtiam, & extremam

tremam vnctionem omnibus ſuæ diœceſis poteſt . conſil. 47. de ſponſal. num. 1. lib.4.pag.88.
Epiſcopi procedere non poſſunt contra officiales,vel Nuncios Papæ.conſ.19.de ſen. excom.num.1.lib. 5. pag. 631.
Epiſcopus cum verbaliter à ſe depoſitis an diſpenſare valeat.conſ.2. de Iud.num.1. lib.2.pag.766
Epiſcopi diſpenſare non poſſunt ſuper bigamia,nec irregularitate,quæ ex delicto nõ prouenit.conſ.33.de homicidio. num. 2. lib.5.pag.415.
Epiſcopus excommunicatis declaratis,quãdo excommunicatio eſt reſeruata,facultatem diuinis intereſſendi dare nulla via poteſt. conſ.16.de ſenten.excom. num.1. lib.5.pag.626.
Epiſcopi per alios per c.6. ſeſſ.24. Conc.Trident.facultate vti poſſunt.conſ.15.de ſen. exc.num.5.lib. 5. pag. 626.
Error perſonæ,& conditionis ſeruilis matrimonium annullat,ad quem multum accedit error vilitatis.conſ.49.de ſponſ. nu. 2. & 3.lib.4. pag.92.
Error perſonæ dici poteſt,vbi plebeius nobilis primogenitus, & diues ereditur. conſ. 49.de ſponſ.num.3.lib.4.pag.92.
Error circa ius humanum obſeurum,& difficile non eſt mortale. conſ.8.de ſimo.nu. 2.lib.5.pag. 594.
Error iuris dubij & à culpa, & à pœna excuſat.conſ.56. de ſent. excommun. num. 1. lib.5.pag.705.
Error , ſeu ignorantia iuris ſubtilis excuſat. conſ.10.de ſenten.excomm.num.3.lib.5. pag.618.
Error facti proprij,niſi alia concurrant, non excuſat.conſ.3.de frigid.& malef. nu 19. lib.4.pag.157.
Error male intelligendi priuilegia,ſeu leges excuſat.conſ.42.de ſent.excom. num. 3. 7.& vlt.lib.5.pag.680.
Euchariſtiam poſt ſententiam intimatam, etiam vna tantum hora ante mortem,miniſtrari licet, niſi conſuetudo vigeat contraria.conſ.16.de pœnit.& remiſſ.nu. 12. lib.1.pag. 581.
Euchariſtia damnato inieiuno non miniſtranda.conſ.16:de pœnit.& remiſſ.num. 13.lib.5.pag.581.
Euchariſtia damnato ſtatim morituro ob reuerentiam negatur.conſ.16. de pœnit. & remiſſ.num.3 lib.5.pag.578.
Euchariſtia miniſtrãda poſt cibum ægroto, ſed non damnato ad mortem.conſ.16.de pœnitent. & remiſſ. num. 10. & 13. lib. 5. pag.580.
Eunuchi & eaſtrati,qui ordinari poſſunt. cõſil.2. de frigid. & malefic. num. 4. lib. 4. pag. 149.
Excommunicare animalia irrationalia , vel in ius vocare, vanum.conſ.5.de ſent.exc. nu.1.& ſeq.lib.5.pag.604.
Excommunicare non poteſt Capitulum.ſeu vniuerſitas. conſ.20.de ſent.excom.num. 2. lib.5.pag.634.
Excõmunicari poteſt nemo pro culpa præterita, niſi ſit notoria,vel iam damnatus parere recuſet.conſ.6.de accuſ.& inquiſ.nu. 3.lib.5.pag.182.
Excommunicari à ſolo notario, etiam eccleſiaſtico,quamuis ex pacto proceſſerit, nemo poteſt. conſ.1.de ſent. excom. num.1. lib.5.pag.598.
Excommunicari poteſt abſens, & ignorans, ſed celebrando non peccat,nec fit irregularis.conſ.3.de cler.excom.miniſtran.nu. 3.lib.5.pag.510.
Excommunicatio continẽs erroré intolerabilem non ligat.conſ.58.de ſent. exc.nu. 4.lib.5.pag. 911.
Excommunicatio ob ſolum exteriorem hæreſis actum non incurritur.conſ.15.de hæret.num.1.lib.5.pag.360.
Excommunicatos non denunciatos, licet hæretici notorij ſint,& presbyteri,euitare non tenemur.conſ.15.de hæret. nu. 2. lib. 5.pag.360.
Excommunicatus in omnibus hoc verſu cõtentis vitandus.conſ.15.de hæret.num.3. lib.5.pag.360.
Excommunicatio lata à delegato, qui copiã ſuæ commiſſionis petenti non dedit, eſt nulla. conſ.9.de ſent.excommu. num. 1. lib.5.pag.617.
Excommunicatio lata in religioſum ſolennizantem coniugium non eſt per Concil. Trident.ſublata.conſ.1. de pœnis.num.1. lib.5.pag.551.
Excommunicationem vt citatus per monitorium incurrat.conſ.6.de ſent.excomm. nu. 2.lib.5.pag.609.
Excommunicatione bullæ cœnæ non incurrit,

rit, qui fructus clerici debitoris sui stantes penes laicum per iudicem laicum sequestrari facit. consi. 34. de sent. exc. nu. 1. lib. 5. pag. 672.

Excõmunicatio reseruata in duella publica vt ad priuata extendatur. consi. 2. de purgat. vulg. num. 2. lib. 5. pag. 541.

Excommunicationem non reseruatã incurrit sepeliens scienter hæreticum, vel excommunicatum. consi. 4. de hæret. num. 1. & 5. & consi. 16 num. 5. lib. 5. pag. 363.

Excommunicationem non incurrit, qui legendo schedulam iratus clericum, qui eam legere volebat, tangendo repulit. consi. 74. de senten. excomm. num. 1. lib. 5. pag. 729.

Excommunicatio rapientium naufragorum res non erat reseruata. consi. 1. de pœnit. & remiss. num. 1. lib. 5. pag. 556.

Excommunicationem non incurrit capiens naufragorũ res, vt eas dominis restituat, vel ignoranter, licet non restituat. consil. 1. de pœniten. & remiss. num. 2. lib. 5. pagina 556.

Excommunicatio contra facientem non includit mandantem, nec consentientem; nisi, &c. consi. 34. de sent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 673. & consi. 54. num. 4.

Excommunicatio bullæ in naufragorũ res rapientes cut non relaxanda. consi. 1. de pœn. & remiss. num. 3. lib. 5. pag. 556.

Excommunicatio non obligat ad soluendũ non domino, nec solutio ei facta liberat. consil. 7. de senten. excommunica. num. 2. lib. 5. pag. 611.

Excommunicato expedit, fidem absolutionis obtentæ in foro conscientiæ habere, & quomodo illam possit habere. consil. 25. de senten. excommun. num. 1. lib. 5. pagina 652.

Excommunicatio in solos fertur Christianos consi. 5. de sent. excom. num. 3. & 5. lib. 5. pag. 604.

Excommunicatio contra aliquid facientes, tantum includit peccantes mortaliter. consi 20. de sent. excom. num. 1. & consil. 38. num. 2. & consil. 58. num. 2. lib. 5. pagina 711.

Excommunicatio lata in capitulum, & singulos culpabiles, culpabiles mortaliter tantum ligat. consi. 22. de sent. excom. nu. 2. & seq. lib. 5. pag. 640. & consi. 20. num. 3. & consi. 24. num. 2.

Excommunicatio non incurritur sine peccato mortali, nec sine dolo. consi. 38. de sent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 677.

Excommunicationis declaratio sine citatione est nulla. consi. 35. de sen. excom. nu. 3. lib. 5. pag. 674.

Excommunicationem, qui hostiliter insequitur episcopum, modo incurrit. consil. 37. de sent. excom. num. 3. lib. 5. pag. 675.

Excommunicationem non incurrit episcopi domum adiens, postquam ille iam nõ fugit. consi. 37. de sent. excommu. num. 5. lib. 5. pag. 676.

Excommunicationem non incurrit vadens ad domum Cardinalis ad dandum domui insultum. consi. 37. de sent. excom. num. 6. lib. 5. pag. 676.

Excommunicationem non reseruatam incurrit iudex, qui tequisitus suspectum de hæresi capere, & tradere, differt. consil. 11. de hæret. num. 1. lib. 5. pag. 356

Excommunicatio maior pro præterita culpa sine monitione non ferenda. consi. 4 de sent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 602.

Excõmunicatio sine monitione lata est iniusta, sed valida, nisi in casibus à iure expressis. consi. 4. de sent. excom. num. 2. & seq. lib. 5. pag. 602.

Excommunicatio in laicos comedentes azima, seu panes azimos Iudęorum. consil. 2. de Iudæis. num. 4. lib. 5. pag. 327.

Excommunicatio contra capitulum vel collegium lata, nihil addito de singularibus, est nulla. consil. 22. de sent. excom. num. 1. & consil. 24. num. 1. lib. 5. pag. 642.

Excommunicationem incurrunt quoquo modo cogentes puellas intrare monasterium. consi. 56. de sent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 705.

Excommunicantur impedientes executionem literarum Apostolicarum, non quoquo modo contrauenientes. consi. 29. de sent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 662.

Excommunicat quandoque ecclesia transgressores canonis pure humani. cap. frater. de lege pœn. num. 20. pag. 819.

Excõmunicatus generaliter ab homine non denunciatus, sicut si à iure, absolui potest. consil. 23. de pœniten. & remiss. num. 1. lib. 5. pag. 591.

Excommunicatus ab homine, & denunciatus,

tus, parte' ſatisfacta, per priuilegium abſolui poteſt. conſ.22. de pœnit.& remiſſ. num.2.lib.5.pag.591.

Excommunicatis communicare metus etiã iuſtus non excuſat.conſ.16.de hæret. nu. 4.lib.5.pag.363.

Excommunicatus nó eſt,qui alia de cauſa, quam fauendi, hæreticum aufugere permittit. conſ. 11. de hæret. num. 3 lib.5. pag.356.

Excommunicatus ab homine, à quo abſolui poſſit. conſ.6. de ſent. excom. num.5. lib.5.pag.610.

Excommunicatus per contritionem ſuffragiis generalibus gaudet.conſ.17.de pœn. & remiſſ. num.3.lib.5. pag. 583.

Excommunicati, ſuſpenſi,vel interdicti ante denunciationem non ſunt euitandi, & geſta per eos valida ſunt.conſ.65.de ſent. excom.num.4.lib. 5.pag.718.

Excommunicatus notorie ob clerici percuſſionem perinde vitandus, ac denunciatus. conſ.15. de pœnit.& remiſſ. num. 7. lib.5.pag.576.

Excommunicatus ab homine nominatim per cruciatam, parte non ſatisfacta, non poteſt abſolui.conſ.6.de ſent. excom.nu. 3 lib.5.pag.609.

Excommunicatus eſt res eccleſiæ alienans, & deportato æquiparatur.conſ.54.de ſententent. excom.num.1.lib.5.pag.698.

Excommunicatus non denunciatus adminiſtrare non impeditur, & licet repelli poſſit à petitione debiti,ſolutio tamen ei facta tenet.conſ.53.de ſent.excom.num.2. lib.5.pag.698.

Excommunicatus contrahere,& teſtamentum facere poteſt, niſi ſit hæreticus.conſ. 53.de ſent. excommu.num.3.& 4.lib.5. pag.698.

Excommunicatus collectam in choro vt hebdomadarius cantans efficitur irregularis,non alias.conſ.7.de ſent.excom.nu. 9 lib.5.pag.613.

Excommunicatus,vbi abſolutio non tenuit, fructus beneficiorum non facit ſuos.conſil.7.de ſenten.excommunica. num.10. lib.5.pag.613.

Excommunicatus, qui ob inaduertentiam non petit abſolutionem, ſicut ſuſpenſus, & depoſitus,de victu prouidetur.conſ.7. de ſent.excom.nu.11.lib.5.pag.613.

Excommunicatus qui cum non eſſet, fuit abſolutus cum iuramẽto Romam veniendi, declarationem peteret prudenter.conſil.38. de ſenten. excommunica. num. 4. lib.5. pag.677.

Excommunicatus eſt percutiens clericum aliter, quam pro defenſione propria, vel proximi,& cum moderamine.conſil.39. de ſent.excom.num.1. lib. 5. pag.678.

Excommunicatos ante denunciationem, etiam notorios,euitare non tenemur,niſi ob notoriam clerici percuſſionem.conſil. 13.de ſent.excom.num.2.lib.5.pag. 621.

Excommunicatus ingerens ſe diuinis eſt irregularis, ſed non omnibus diuinis.conſil.28. de ſenten.excomm.num.16.lib.5. pag. 659.

Excommunicatus minores ordines ſuſcipiens non efficitur irregularis.conſil.28. de ſenten.excomm.num.2. vſque ad 16. lib.5.pag.659.

Excommunicatus,& interdictus miniſtrãs, duas incurrit irregularitates, quarũ vna ſine altera tolli poteſt.conſ.72.de ſen.exc. num.1.lib.5.pag.728.

Excommunicatus non eſt per monitorium, qui non reuelat, quando ſcit perentem non habere ius.conſ.7.de ſent.excomm. num.1.lib.5.pag.611.

Excommunicatus ſuper declaratione,durante lite,non eſt euitandus.conſ.12.de ſent. excom.num.3.lib.5.pag.620.

Excommunicatus, bona fide celebrans, non efficitur irregularis.conſ.18.de ſimo. num.5.lib.5.pag.214.

Excommunicatus non eſt tangens Epiſcopũ abſque intentione mala.conſ.38.de ſent. excom.num.1.lib.5.pag.677.

Excommunicatus beneficium, antequam abſoluatur, acceptare non debet. conſil. 6.de ſent.excommunica. num. 4. lib.5. pag.610.

Excommunicatus eſt,per ſe, vel alium literarum executionem impediens, ſeu ratum habens. conſ.30.de ſent. excom. nu. 1.lib.5.pag.664.

Excommunicatus fructus beneficij legitime obtenti perdit, ſed non irregularis. conſ.2.de cler.excom.miniſt. num.1. lib. 5.pag.508.

Excommunicatus notorius irregularis efficitur, non tamen abſoluitur ab excommunica-

munication, antequam pro notoria offenſa caueat. conſ. 17. de ſen. excom. nu. 5. lib. 5. pag. 629.

Excommunicatus non eſt receptans quem dubitat eſſe bannitum famoſum. conſil. 59. de ſent. exc. nu. 1. & ſeq. lib. 5. pag. 712.

Excommunicatus publicus cenſendus eſt, qui coram maiori parte conuentus clericum à ſede expulit, vel brachio violenter traxit. conſ. 40. de ſent. excommun. nu. 1. lib. 5. pag. 679.

Excommunicatis non denunciatis communicare vbique licitum. conſ. 16. de hæret. num. 10. lib. 5. pag. 365.

Excommunicatū & irregularem vno & eodem actu quem fieri. conſ. 61. de ſimo. nu. 10. lib. 1. pag. 296.

Excommunicatus non eſt coram Deo, qui præſumptiue tantum inuenitur culpabilis. conſ. 24. de ſent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 642.

Executio pœnæ fieri nequit, niſi iuſta declaratione præuia. conſ. 20. de ſent. excom. nu. 8. lib. 5. pag. 636.

Executionem literarum Apoſtolicarum auctoritatiue impedientes excommunicantur, & qui ſic impediunt. conſ. 29. de ſent. excom. num. 3. lib. 5. pag. 663.

Exceptio quod reſcriptum ſit ſine mandato impetratum iam non vrget. conſ. 4. de priuileg. num. 7. lib. 5. pag. 512.

Exemptio per quaſi poſſeſſionem 40. annorum præſcribitur. conſ. 2. de reſcript. nu. 2. lib. 1. pag. 743.

Exemptio per accidens religionibus conuenit. conſil. 2. de reſcript. num. 4. lib. 1. pag. 743.

Exorciſmus dicitur omnis adiuratio, & mere paſſio dæmonum. conſ. 5. de maior. & obed. num. 1. lib. 1. pag. 760.

Exorciſmos arreptitiorum inferior à Papa prohibere non poteſt. conſ. 5. de maiorit. & obed. num. 4. lib. 1. pag. 760.

Exorciſmus præcedens baptiſma reſeruatus eſt per conſuetudinem ſacerdotibus. conſil. 5. de maior. & obed. nu. 3. lib. 1. p. 760.

Exorciſmos omnes nec inferior à Papa, nec Papa prohibere poteſt. conſ. 5. de maior. & obed. num. 2. lib. 1. pag. 760.

Expreſſio falſa eius, quod faciliorem principem ad concedendum reddit, vitiat gratiã. conſ. 3. de homic. nu. 3. lib. 5. pag. 385

Extrauagantis Pij v. de electione ſuperiorũ Minorum pœnæ. conſ. 7. de conſtit. nu. 1. lib. 1. pag. 740.

Extrauagans Iulij iij. limitat alias eiuſdem in terris, vbi collectores poni vt non conſueuerunt, fauorabilis. conſ. 4. de ſucceſſ. ab inteſt. num. 2. lib. 3. pag. 787.

Extrauag. Iulij iij. quod debita beneficiarij non ſoluantur de fructibus non exactis, ſubdura multis. conſ. 4. de ſucceſſ. ab inteſt. num. 1. lib. 3. pag. 787.

Extrauagans Pij v. de public. reſign. in hoc correcta. conſ. 14. de ſimon. num. 5. lib. 5. pag. 207.

Extrauag. contra dantes & promittẽtes non obligant non denunciantes. conſil. 52. de ſent. excom. nu. 6. & 9. lib. 5. pag. 697.

Expreſſi & taciti non modica differentia. cap. frater. de lege pœn. nu. 28. pag. 823.

F

Facta prouidorum recta præſumenda etiam ex parte literam impropriando. conſilio 25. de ſimonia. num. 2. lib. 5. pag. 228.

Facta non præſumi, niſi probentur. conſ. 1. de præſcript. num. 2. lib. 2. pag. 777.

Facta ad augmentũ diminutionem operari non debent. conſ. 31. de ſponſ. num. 5. lib. 4. pag. 59.

Facta ad vnum finem, contrariũ operari non debent conſ. 1. de homicidio. num. 6. lib. 5. pag. 383.

Facta contra, vel citra formam ab homine datam ſunt ipſo iure nulla. conſ. 13. de ſponſ. num. 5. lib. 4. pag. 36.

Facta in foro fori, prout probantur, iudicantur. conſ. 71. de ſimo. nu. 4. lib. 5. pag. 309.

Factum legitime pœnam non meretur. conſil. 33. de ſen. excom. nu. 2. lib. 5. pag. 671.

Facultas condendi leges contra ius commune ſpecialis requiritur. conſ. 13. de elect. num. 2. lib. 1. pag. 747.

Facultas diſpenſandi. Vide verbo Diſpenſandi.

Facultas Epiſcopis per Concil. Triden. cap. 6. ſeſſ. 24. conceſſa, per bullam cœnæ an ſit derogata. conſ. 15. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 623.

Facultas abſoluendi ab omnibus peccatis non eſt indulgentia, nec per bullam Iobelei

belei reuocata.conſ.2. de pœniten. & remiſſ.num.5.lib.5.pag.559.

Facultas edendi carnes in diebus ieiuniorum dicenti ſe nobilem,& infirmum, valet, licet non ſit nobilis.conſ.20.de pœn. & remiſſ.num.1.lib.5.pag.588.

Facultas ex delegatione propter induſtriam competens eſt indelegabilis, ſecus ſi ex priuilegio dignitati conceſſo.conſ.15. de ſent.excom.num.4.lib.5.pag.625.

Facultas diœceſanis conceſſa intelligitur ſolis epiſcopis, ordinariis vero etiã aliis inferioribus. conſ.5. de ſponſal.nu.2. lib.4. pag.14.

Facultas per Iobeleum eligendi confeſſarium, ad regulares extenditur. conſil. 19. de pœnitent. & remiſſ.num.3. lib.5. pag.586.

Fœmina excommunicare non valet, licet poſſit iuriſdictionem eccleſiaſticam habere.conſ.73.de ſent.excommun.num 1. lib.5.pag.728.

Falſarij literarum beneficialium cur, cui, & vt reſtituere debent.conſil.1.de crimine falſi.num.1.& ſeq.lib. 5. pag. 500.

Fama excommunicationis cum denunciatione ſufficit ad hoc, quod denunciatos excommunicatos euitare teneamur. conſil.61. de ſenten. excommun. num.3. lib.5. pag.714.

Fama non ex quolibet rumone, ſed ex eo, quod maior pars populi ſcit, producitur. conſ.4.de hæret.num.4.lib.5.pag.343.

Fama ſeu infamia à maleuolis orta nocere nemini debet.conſ.66.de ſimon.num. 4. lib.5.pag.802.

Famulus,qui fideliter pecuniam heri pretio iuſto impendit,ſatisfacit, nec tenetur auctarium reſtituere.conſ.3.de ſolutio.nu. 4.lib.3.pag.785.

Famuli emptores. Vide verbo Oeconomus.

Famulus,q acceptis mille ab hero, illa permutando,lucratur, an teneatur reſtituere. conſil. 3.de ſolutio.num.1. lib. 3.pagina 784.

Fautor hæreticorum duplex,vnus eſt hæreticus, & alter de hæreſi ſuſpectus.conſ.2. de hæret.num.2.lib.5.pag.339.

Fideiuſſor licite recipit vſuras, quas creditori ſoluit,conſil.7. de vſur. num.5.lib.5. pag.451.

Fideiuſſor præcipue rogatus obligationes ſuas in certo tempore minoris præſenti pecunia redimere poteſt.conſ.18.de vſur. num.2.lib.5.pag.471.

Fideiuſſor aliquid pro ſua fideiuſſione capere poteſt.conſ.21.de vſur. num.4.lib. 5. pag.478.

Fidelis inter infideles habitans tunc tenetur fidem confiteri, cum alias ſubtrahere tur honor Dei, vel vtilitas proximi ceſſaret.conſ.3.de clandeſt.deſponſ. num. 19. lib.4.pag.113.

Fidem catholicam non ſolum tenere, ſed etiam quandoque confiteri tenemur. cõſil.3.de clandeſt.deſponſ.num. 19. lib.4. & lib.5.de hæret.conſ.15.num.5.pag.361

Fieri conſueta probabiliter præſumi poſſunt.conſil.18.de ſimonia.num. 4.lib. 5. pag.214.

Filius non tenetur credere matri aſſerenti eum ex adulterio natum, conſil. 21. de homicid.nu.2.lib.5.pag. 404. & conſ.23. num.2.

Filius natus ex vxore viuente cum marito cenſetur legitimus. conſ. 3.de frig. & malef.num.18.lib.4. pag.157.

Filius iuſte occidere poteſt patrem pro defendenda repub.cap. frater. de lege pœn. num.19.pag. 819.

Filij hæreticorum,& Iudæorum bulla Pauli iiij. non ordinandi.conſ.1.de Iud.nu.1. lib.5.pag.322.

Filij infidelium ęgroti baptizari poſſunt de conſenſu parentum infidelium. conſ.3.de cland.deſponſ.nu.20.lib.4.pag.114.

Filij nati ex matrimonio in peccato contracto ſunt legitimi.conſ.2.de ſponſ.num.3. lib.4.pag.6.

Filij ex matrimonio nullo nec,legitime contracto, & durante amborum,vel alterius coniugis ignorantia nati,ſunt legitimi.cõ ſil.3.de ſponſ.num.1.lib.4.pag.8.

Filij adulterini per ſubſecutum matrimonium non legitimantur.conſ.22. de ſponſal.num.6.lib.4.pag.46.

Filia poſt vigeſimumquintum annum ſuprum committens exhæreditari nequit. conſ.31.de ſponſ.num.1.lib.4.pag. 58.

Filij nati ex cõiugio per commiſſionem de diſpenſando bona fide contracto, licet eius forma ſatis ſeruata non fuerit, cenſentur legitimi.conſ.7.de conſang.& affi. num.1.lib.4.pag.142.

Filii nati eo tempore, quo inter parentes impediebatur matrimonium, per clausulam, Prolem suscepturam, & suscipiendam, legitimantur cons. 1. qui fil. sint legit. nu. 1. lib. 4. pag. 161.

Filios Iudæorum, & Maurorum sponte conuersorum ordinare æquius. cons. 1. de Iudæis. num. 4. lib. 5. pag. 324.

Filij Maurorum, sicut Iudæorum, ab ordinibus arcentur. cons. 1. de Iud. num. 5. lib. 5. pag. 324.

Finis diuersus speciei diuersitatem inducit. cons. 10. de simo. num. 5. lib. 5. pag. 197.

Finis recipiendi aliquid in dubio ex effectu coniicitur. cons. 3. de procur. num. 6. lib. 1. pag. 765.

Fiscus per confiscationem non succedit prohibito alienare. cons. 5. de accus. & inquis. num. 1. lib. 5. pag. 180.

Fiscus, cum concurrit fideicommissum, & prohibitio alienandi, etiam reo viuente, nihil assequi potest. cons. 5. de accus. & inquis. num. 1. lib. 5. pag. 180.

Forma data testamentis faciendis non comprehendit iam facta. cons. 2. qui fil. sint legit. nu. 5. lib. 4. pag. 798.

Fornicatio etiam cum multis non facit quē bigamum. cons. 2. de frig. & malef. num. 5. lib. 4. pag. 149.

Fornicatio cum patris amica peior, quam cum alia, etiam apud infideles. cons. 7. de spons. num. 1. & 4. lib. 4. pag. 17.

Fornicatio matrimonium præcedens, vxori, nec eius hæredi obest. cons. 2. de donat. num. 2. lib. 4. pag. 171. & de diuort. consil. 2. num. 1.

Fortunam pinguiorem sortitur, qui, deducto ne egeat, soluere potest. cons. 2. de verbor. signific. num. 2. lib. 5. pag. 733.

Fortunam ad pinguiorem venisse, & posse soluere deducto ne egeat, paria. consil. 2. de verb. signif. num. 2. lib. 5. pag. 733.

Fraus sua, & turpitudo nemini commodare debent. cons. 2. de condit. appos. num. 4. lib. 4. & lib. 5. de sent. excommun. num. 3. pag. 628.

Fructus capitulo obuenientes etiam ante capitularium promotionem inter eos distribuendi. cons. 20. de sent. excom. nu. 6. lib. 5. pag. 635.

Fructus vsu fructuarij nomine à solo separati illius sunt. consil. 9. de donationib. nu. 2. lib. 3. pagina 786.

Fructus beneficij tamquam creditor capiēs non est excommunicatus cons. 35. de sen ten. excom. num. 1. lib 5. pag. 673.

Fructus beneficij simoniace quæsiti cui restituendi, dubium. cons. 46. de simo. num. 2. lib. 5. pag. 269.

Fructus ex beneficio in excommunicatione occulta perceptos beneficiarius absolutus restituere non tenetur. cons. 27. de sen ten. excom. num. 2. lib. 5. pag. 653.

Fructus beneficij simoniace collati qui restituendi. cons. 61. de simon. num. 15. lib. 5. pag. 298.

Fructus beneficiorum male percepti tribus modis restitui possunt. cons. 62. de simo. num. 1. lib. 5. pag. 299.

Fructus beneficij vacantis primo illud canonice habenti debentur. cons. 15. de simo. num. 5. lib. 5. pag. 209.

Fructus soluere, & alleuamentum oneris fideiussorem præstandi, disparia. cons. 5. de vsur. num. 3. lib. 5. pag 445.

Fructus rei venditæ pro pretio non soluto ex conuentione recipi possunt. cons. 5. de vsur. num. 4. lib. 5. pag. 445.

Fructus beneficij non debentur ei, qui ius non habet. cons. 7. de sent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 611.

Fructus beneficiorum capientes vt sint excommunicati, quinque requiruntur. cons. fil. 35. de sent. excommunic. num. 2. lib. 5. pag. 673.

Fructus sunt, qui deductis expensis supersunt. cons. 9. de donationib. num. 3. lib. 3. pag 786.

Fructus decimandi causa à solo separati beneficiarius debentur. cons. 9. de donat. nu. 2. lib 3. pag 786.

Fur licet curauerit vt ablatū ad dominum rediret, si non rediit, iterum restituat. cō sil. 8. de furtis. num. 3. lib. 5. pag. 434.

Fur actione furti, & cōdictione furtiua conueniri potest. cons. 8. de furtis. num. 4. lib. 5. pag. 434.

Furtum licere, etsi humana lege vel consuetudine introduci nō possit, potest tamen introduci, ne certis in casibus rei alienæ vsus sit nec furtum, nec illicitus. cap. frater. de lege pœn. num. 40. pag. 827.

Furtū ad seminandas discordias cōmittens, bis peccat. cōs. 8. de fur. nu. 1. lib. 5. p. 433.

G

Gabellæ vt debitæ ſint, ſciẽdum à quo, & quomodo poſitæ ſint, conſ. 7. de ſepult. num. 1. lib. 3. pag 789.

Gallicum vulgus literatos omnes appellat clericos. conſ. 17. de hæreti. num. 2. lib. 5. pag. 367.

Generales & definitores cum maiore parte capituli modum eligendi iuri communi conformem nec in toto, nec in parte tollere poſſunt abſque expreſſa Papæ facultate. conſil. 13. de electio. num. 1. lib. 1. pag. 747.

Generalis ex cauſa poteſt ſubditos de vno loco ad alium transferre. conſ. 1. vt lit. pẽ. num. 11. & 15 lib. 1. pag. 773.

Generalis ſolus non poteſt profeſſos in vno monaſterio vt tales in alio recipere. conſil. 1. vt lite penden. num. 15. lib. 2. pagina 775.

Geſta à capitulo ſuſpenſo vt à perſona publica valent. conſ. 23. de ſent. excom. num. 4. lib 5. pag. 641.

Granum in mutuo æque bonum, etſi non promittatur, eſt reſtituendum. conſ. 4. de vſur. num. 2. lib. 5. pag. 442.

Gratia Papæ, donec aliud decernat, illius morte non expirat, ſecus vſque ad eius beneplacitum, & quare. conſ. 2. de priui. nu. 1. lib. 5. pag. 514.

Gratia per mortem concedentis non expirat, mandatum vero ſic. conſ. 1. de priuil. num. 1. lib. 4. pag. 513.

Gratia, tacito eo, quod ius exprimi iubet, eſt nulla. conſ. 2. de conſang. & affi. nu. 1. & 3. lib. 4. pag. 132. & conſ. 5. num. 2.

Gratiæ reualidationem, & remiſſionem petere debet, qui pro ea obtinenda promiſit, ſeu aliquid dedit. conſ 48. de ſent. exe. nu. 3. lib 5. pag. 690.

Gratia ad beneficia victui neceſſaria, tacito quæſito, non vitiatur. conſ. 3. de homi. nu. 2 lib. 5. pag. 85.

Gratiæ quæ per cruciatam ſuſpẽdantur, declarandum à Papa. conſ. 25. de pœn. & remiſſ. num. 1. & 2. lib. 5. pag. 594.

H

Habitum religionis deſerẽs cito reſumpturus non eſt apoſtata, licet ſic excõmunicatus. conſ. 1. de apoſtaſia. num. 6. lib. 5. pag. 368.

Habitum religionis qui intendit non portare, à Papa licentiam petat. conſ. 85. de regul. num. 5. lib. 3. pag. 793.

Habitum propriæ religionis ſine cauſa dimittens, eſt excommunicatus. conſ. 85. de regul. num. 2. & 3. lib. 3. pag. 793.

Habitum religionis ad aliud monaſterium iuſta de cauſa trãſlatus portare tenetur, non tamen electus. conſ. 85. de regul. nu. 1. lib. 5. lib. 3. 792.

Hæres ſcriptus, cuius culpa teſtator obiit, illi ſuccedere nequit. conſ. 2. ve diuor. nu. 1. lib 4 pag. 171.

Hæreſis omnium infidelitatum peſſima. conſil. 1. de Iudæis. num. 2. lib. 5. pagina 323.

Hæreſis inquiſitor de inceſtu iure communi cognoſcere nequit. cõſ. 1. de hæret. nu. 5. lib. 5. pag. 337.

Hæreſim admittere, vel committenti fauere, in hoc paria. conſ. 16. de hæret. num. 5. lib. 5. pag. 363.

Hæreſis fidei catholicæ ineeſtus pudicitiæ aduerſatur. conſ. 1. de hæreticis. num. 2. lib. 5. pag. 335.

Hæreſis Boſnenſium, quod Spiritus ſanctus non eſt Deus. conſ. 3. de clandeſt. deſpon. nu. 9. lib. 4. pag. 110.

Hæreticum ſe publicè ſimulans in vtroque foro ſit irregularis. conſ. 3. de hæret. num. 2. & 3. lib. 5. pag. 341.

Hæreticus non eſt faciens iure diuino prohibita, niſi credat illa licere. conſ. 1. de hæret. num. 3. lib. 5. pag. 336.

Hæreticorum funus ducere vbi liceat catholico. conſ 16. de hæret. num. 1. lib 5. pagina 363.

Hæretico vt tali fauere, non autem alio reſpectu; prohibitum. conſ. 16. de hæret. nu. 7. & 11. lib. 5. pag 364.

Hæretici fautor cenſetur iudex, qui illum auferri permittit. conſ. 11. de hæret. nu. 2. lib. 5. pag. 356.

Hæreticus ante baptiſmum nemo eſſe poteſt, nec excommunicari. conſ. 7. de hæretic. num. 3. lib. 5. pag. 347.

Hæreticorum declaratorum bona cui cedant. conſ. 12. de hæretic. num 4. lib. 5. pagina 358.

Herus ancillam ante vigeſimumquintum-

annum

annum non collocans, ſicut pater filiam, eſt in mora. conſ. 31. de ſponſal. nu. 2. lib. 4. pag. 58.
Hiſpani laici non poſſunt ſuo foro renuncia re, nec iurare contractus, qui ad ſuum valorem iuramentũ non requirunt. conſi. 1. de ſement. excom. nu 4. lib. 5. pag. 599.
Homicidium caſuale ex ludo licito ſecutum non facit irregularitatem. conſ. 7. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 389.
Homicidium caſuale cauſa ad diſpenſandũ. conſ. 68. de ſenten. excommunic. nu. 2. lib. 5. pag. 721.
Homicidij cauſa propinqua, & non remota parit irregularitatem. conſ. 10. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 393.
Homo vt homo, licet peccator, extreme egens quando iuuandus. conſ. 16. de hære. num. 3. & 10. lib. 5. pag. 363.

I

IEiunare debet, qui alias credit ſe à tentatione carnis victum iri. conſ. 5. de pœnit. & remiſſ. num. 5. lib. 5. pag. 563.
Ieiunare qui non tenetur, poteſt per cruciatam in prandio piſces, & in cœna oua edere. ſed non vtrumque in vno prandio, ſeu cœna. conſ. 22. de pœnit. & remiſſ. num. 3. lib. 5. pag. 590.
Ignorãtia iuris probabilis æquiparatur ignorantiæ facti, & excuſat à culpa, & à pœna pro ea poſita. conſ. 42. de ſent. exc. nu. 8. & 9. lib. 5. pag. 681.
Ignorantia extrauag. in foro tantũ conſcientiæ quo ad pœnas excuſat. conſ. 52. de ſenten. excom. num. 7. lib. 5. pag. 697.
Ignorantia extrauagantis, & ignorantia iuris humani dubij excuſat à peccato mortali. conſ. 32. de ſentent. excommu. num. 7. lib. 5. pag. 670.
Ignorantia iuris dubij quantumuis diuini & naturalis excuſat. conſ. 54. de ſent. exc. num. 7. lib. 5. pag. 703. & de vſur. conſ. 20. num. 2. & 9.
Ignorantia iuris poſitiui præſumitur, vbi nõ probatur ſcientia, & datur cum iuris diuini ſcientia & voluntate peccandi. cońſil. 54. de ſent. excom. num. 5. lib. 5. pag. 702.
Ignorantia iuris, niſi ſit obſcuri, dubij, &c. non excuſat. conſ. 20. de vſur. num. 1. & 8. lib. 5. pag. 475.
Ignorantia facti & non iuris excuſat, niſi ſit obſcurum, ſeu parum frequentatum. conſil. 42. de ſent. excom. num. 2. 5. & 7. lib. 5. pag. 680.
Ignorantia eius, quod quis ſcire debet, non excuſat. conſil. 2. de pœnis. num. 3. lib. 5. pag. 553.
Ignorantia diſpenſatum excuſat, quouſque ſcientia ſuperueniat. conſ. 2. de priuil. nu. 2. lib. 5 pag. 513.
Ignorantia iuris non frequẽtati dicitur probabilis. conſil. 20. de vſur. num. 7. lib. 5. pag. 476.
Ignorantia iuris excuſat, niſi ſit diuini, vel humani, quod quis ſcire tenetur. conſil. 8. de pœnit. & remiſ. num. 2. lib. 5. pag. 568. & de ſent. excom. conſil. 42. num. 9.
Ignorantia licet non excuſet à tota culpa, excuſat tamen ab excõmunicationis pœna. conſil. 5 1. num. 1. & conſ. 52. de ſenten. excom. nu. 2. & 3. lib. 5. pag. 695. & conſil. 54. nu. 5. & conſ. 48. nu. 1. & conſil. 50. n. 4.
Ignorantia licet excuſet à tanto, non tamen à toto. conſ. 52. de ſent. excom. nu. 3. lib. 5. pag. 695.
Ignorantia pœnæ non excuſat à pœna, intelligitur de ordinaria, non de extraordinaria. conſ. 52. de ſenten. excommunic. nu. 4. & 5. lib. 5. pag. 696.
Ignorantia extrauagantis excuſat exiſtentes extra curiam à pœnis grauibus, & excedentibus delicti naturam. conſil. 47. de ſent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 688.
Ignorantia excuſat à pœnis per Bonif. viij. poſitis, non tamen à pœna nullitatis. conſil. 47. de ſent. exc. nu. 3. lib. 5. pag. 689.
Ignorantia à peccato & eius pœna excuſat. conſ. 75. de ſimo. num. 2. lib. 5. pag. 314.
Ignorantia ex dicto aduerſarij proueniens cur non probabilis. conſ. 3. de cler. excom. miniſt. num. 2. lib. 5. pag. 509.
Ignorantia excommunicationis excuſat ab ea, licet non à peccato. conſ. 50. de ſentẽt. excom. num. 4. lib. 5. pag. 692. & conſ. 48. nu. 1. & conſ. 54. num. 5.
Ignorantia pœnæ ab ea excuſat in foro conſcientiæ. conſil. 51. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 693.
Ignorantia ſtatuti ſeu legis ab excommunicatione excuſat. conſ. 54. de ſent. excom. num. 5. lib. 5. pag. 702.
Impediens à iure pleno in re, & non qui ad rem, reſtituere debet. conſil. 1. de crimi-

ne

mine falſi. num. 3. lib. 5. pag. 502.
Impedimenta matrimonij reſtringi reipublicæ intereſt. conſ. 2. de cognat. ſpir. nu. 6. lib. 4. pag. 127.
Impedimentum affinitatis ſine copula carnali non oritur. conſil. 33. de ſponſ. num. 1. & de conſang. & affin. conſil. 8. num. 5. & conſil. 9 num. 1. lib. 4. pag. 146.
Impedimentum affinitatis, & affinitas, ſicut cognatio & impedimentum cognationis, diuerſa. conſ. 8. de conſang. & affin. num. 3. lib. 4. pag. 144.
Impedimento vno ſublato, non cenſetur ſublatum alterum. conſ. 2. de conſ. & aff. nu. 4. lib. 4. pag. 133. & conſ. 4. num. 3.
Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus, & matrimonio non conſummato. conſil. 33. de ſponſal. num. 2. lib. 4. pag. 61.
Impedimentum publicæ honeſtatis reſtringit Conc. Trid. conſ. 33. de ſponſ. num. 3. lib. 4. pag. 61.
Impedimentum publicæ honeſtatis humanum facilius tollitur, quam cognationis. conſil. 8. de conſang. & affin. num. 8. lib. 4. pag. 145.
Impedimentum impediens, & dirimens cõtrahitur, vbi adulter promittit adulteræ ſe illam ducturum, ſi ipſa probet id poſſe fieri. conſ. 2. de eo, qui duxit in matri. nu. 1. lib. 4. pag. 122.
Impedito iuſte aut non currit tempus, aut reſtituitur. conſ. 7. de iis, quæ vi metusve cauſa num. 1. lib. 1. pag. 765.
Impeditus venire Romam vt ab ordinario abſolui poſſit, quando ſit minor ætas, patria poteſtas, vel paupertas. conſ. 39. de ſent. excom. num. 3. lib. 5. pag. 678.
Impedito propter ſuam culpam non currit præſcriptio. conſ. 50. de ſponſa. num. 6. lib. 4. pag. 94.
Imperator, quæ religionem tangunt, diſcere, & non docere debet. conſ. 25. de ſent. excom. num. 2. lib. 5. pag 695.
Impetrare poteſt ſine mandato coniunctus pro coniuncto ſpiritualiter, vel carnaliter. conſ. 4. de priuil. num. 2. lib. 5. pag. 518.
Impetratum à quo ſit, modo à principe ſit conceſſum, non referre. conſ. 4. de priuil. num. 3. lib. 5. pag. 518.
Impotentia quæ à reſtitutione excuſat. con 4. de iniur. & dam. dato. nu. 4. lib. 5. p. 550.
Impotentia non omnis ad coeũdum, etiam perpetua, eſt contra matrimonij eſſentiã. conſ. 39. de ſponſ. num. 15. lib. 4 pag. 78.
Impuberum matrimonia, ſiue ſponſalia. Vi de verbo Matrimonia, & verbo Spõſalia.
Inaduertentia cauſa actus excuſat à peccato. conſ. 34. de homic. nu. 1. lib. 5. pag. 416.
Inceſtuoſi nõ ſolum inter ſe, ſed etiam cum aliis contrahere vetantur. conſ. 5. de conſ. & affi. num. 1. lib. 4. pag. 139. & conſ. 1. nu. 1. & conſ. 2. num. 2. & 4.
Inceſtuoſus ordine naturæ ſit, qui cognoſcit à cognato cognitam. conſ. 7. de ſponſ. nu. 1. lib. 4. pag. 16.
Inceſtus an petita diſpenſatione contrahendi exprimi debeat. conſ. 5. de conſ. & affi. num. 1. & ſeq. lib. 4. pag. 139.
Inceſtus ſuper impedimento, conſuetudine ſublata, diſpenſat Epiſcopus. conſ. 2. de cõſang. & affi. num. 5. lib. 4. pag. 133.
Inceſtum ſecretum in literis Apoſtolicis nõ reuelandum. conſ. 2. de conſan. & affi. nu. 6. lib. 4. pag. 133.
Inceſtus etiam ſpiritualis nõ eſt hæreſis, nec ei annexus. conſ. 1. de hæret. num. 2. lib. 5. pag. 335.
Inceſtus occulte poſt commiſſionem ad diſpenſandum admiſſos commiſſario interroganti contrahentes fateri non tenẽtur. conſ. 2. de ſponſ. num. 5. lib. 4. pag. 7.
Inceſtus cum conſanguinea, ſicut cum affine, non impedit matrimonium ſecũdum Theologos, ſecundum Canoniſtas ſic. cõ ſil. 17. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 39.
Indicia leuia ad inquirẽdum contra aliquẽ de hæreſi non ſufficiunt. conſ. 1. de hæret. num. 8. lib. 5. pag. 337.
Indulgentia an peractis requiſitis eruat animas à purgatorio. conſ. 16. de priuil. nu. 2. lib. 5. pag. 530.
Indigena extraneo cæteris paribus in beneficiis præferendus. conſ. 1. de magiſtris. nu. 5. lib. 5. pag. 321.
Indulgentia conceſſa, vt anima liberetur à pœnis purgatorii, cur reformanda. conſ. 11. de priuil. num. 2. lib. 5. pag. 530.
Indulgentiæ quæſtuariæ omnes reuocatæ. conſil. 2. de pœnitent. & remiſſ. num. 7. lib. 5. pag. 559.
Indulgentia pro mortuis conceſſa ad viuos non extenditur. conſ. 8. de priuileg. nu. 1. lib. 5. pag. 527.

Indulgentia vt quæratur per alium viuo, raro conceditur. conſ.8.de priuileg.num.1. lib.5.pag.527.
Indulgentia ſtricte eſt interpretanda. conſ. 9.de priuil.num.1.lib. 5. pag. 528.
Indulgentia trium dierum ieiunium requirente, duorum non ſufficit.conſ.9.de priuil. num.1.lib.5.pag.528.
Indulgentia niſi totum iniunctum fiat, non quæritur.conſ. 9.de priuileg. num. 2. lib. 5..pag.529.
Indulgentia, ſeu diſpenſatio, niſi fiat ob quod conceditur, non prodeſt.conſ.7.de priui. num.1.lib.5.pag.527.
Indulgentia mortuo per opus exiſtentis in ſtatu malo quæri poteſt.conſ. 10. de priuil.num.2.lib.5.pag.530.
Indulgentias tantum plenarias ante annum Iobelei Papa vt reuocet.conſ.2. de pœni. & remiſſ.nu.4.lib. 5.pag.558.
Indulgentia pro defunctis per miſſam, quã miſſam requirat.conſ.14.de priuil.num.1. lib.5.pag.534.
Infamis & crimineſus ab accuſatione repellendus.conſ.1.de accuſ.& inquiſit. nu. 1. & ſeq.lib.5.pag.174.
Infans aliquem occidens nullam incurrit pœnam, nec irregularitatem. conſ.1.de cognat.ſpirit.num. 1.lib.4. pag. 123.
Infans licet non præſumatur, nec communiter ſit doli capax, ſæpe tamen eſt talis conſil. 1. de cognat. ſpirit. num.3. lib.4. pag. 124.
Infans quinquennis ob blaſphemiam arreptus à diabolo.conſ.1.de cognat.ſpirit.nu. 3.lib.4.pag.124.
Infans doli capax iuramẽto obligari,& periurus eſſe poteſt.conſ.1.de cogn.ſpir. nu. 4.lib.4.pag.124.
Infans doli capax hominem occidens fit irregularis.conſ.1.de cognat.ſpirit. num.5. lib.4.pag. 124.
Infans doli capax cognationem ſpiritualem contrahere poteſt.conſ.1.de cognat. ſpir. num.7.lib.4.pag.125.
Inferior legem ſuperioris nequaquam poteſt tollere, maxime autem diuinam. 5. frater.de lege pœn. num.31.pag.824.
Infideles infirmi quando baptizandi, vel nõ baptizandi.conſ.3.de cland. deſponſ.nu. 21.lib.4 pag.114.
Infideles ſponſi, qui ſe cognouerunt, conuerſi matrimonium contrahere debent ſecundum formam Tridentini Concilij. conſil.46.de ſponſ.num.1.lib. 4. pag.87.
Infidelium terras inhabitates eis equos ne vendere poſſunt,conſ.3. de clandeſt. deſponſ.num.13.lib.4.pag. 112.
Infidelitas baptiſma præcedens non nocet, niſi fuerit hæreſis, vel conuerſio recens. conſ.1.de Iud.num.1.lib.5.pag.322.
Infirmus poſt cibum communicare poteſt, ſed non damnatus ad mortem. conſ. 16. de pœnitent.& remiſſ. num.10.lib.5. pagina 580.
Ingreſſus appellatione intelligitur ad habitum & profeſſionem.conſ. 56. de ſenten. excommu. num. 1.lib.5.pag.705.
Ingreſſus religionis, & habitus datio quid ſpirituale. conſ.71.de ſimon.nu.2.lib.5. pag.308.
Inimicum generali, non ſpeciali amore dili gere debemus. conſ. 5. de pœniten.& remiſſ.num.3.lib.5.pag. 562.
Iniuriarum actionem de decentia, & nõ de præcepto remittere tenemur.conſil.5. de pœnitent. & remiſſ. num. 1. lib. 5. pagina 562.
Iniuriam paſſi iniurios ſalutare non tenentur,niſi ob ſcandalum.conſ.5.de pœni.& remiſſ.num.4.lib.5.pag.562.
Iniuriam poſt oblatam ſatisfactionẽ remittere renuens ſic monendus. conſ.5.de pœnit.& remiſſ.num.5.lib. 5.pag.563.
Iniuſtitiæ maximum peccatum peccat epiſcopus tertiam partem fructuum ſibi ſoluere faciens pro literis collationis. conſ. 13.de ſimon.num.4 lib.5.pag. 200.
Iniuſtitiæ peccata iniuſte acceptum reſtituere obligant.conſ.13.de ſimo. num.5. lib.5.pag.205.
Inquiſitio duplex,generalis,& ſpecialis,hæc nocet,illa non.conſil.3.de accuſ.& inquiſ. nu.4.lib.5.pag.177.
Inquiſitor hæreſis ſuper inceſtu procedere non tenetur.conſ.1.de hæret. num.1 lib. 5.pag.335.
Inquiſitores tantum cum diœceſanis de hæreſi cognoſcunt,nec vni ſine alio procedere licet.conſil.10. de hæret. num.3.lib.5. pag.354.
Inquiſitionem in hæreticos quoquo modo impedire prohibitum.conſ. 10. de hæret. num.4.lib.5.pag.354.

Inquiſitor de ſuperſtitionibus,vel alio crimine,niſi ſapiat manifeſte hæreſim, nõ cognoſcit. conſ. 1. de hæreticis. nu. 3. & ſeq. lib. 5. pag. 336.

Inquiſitor hæreſeos punire poteſt Iudæos conuerſorum peruerſionem procurantes. conſ. 7. de hæret. num. 3. lib. 5. pag. 348.

Inquiſitorum edicta omnes ad denunciãdum obligant.conſ.8. de hæret.num.4 lib. 5. pag. 351.

Inquiſitores hęreſis de nefarijs Monachi, vel Saerati, vel etiam laici geminatis nuptijs eognoſcũt. conſ.1.de hæreticis. num. 7. lib.5. pag. 337.

Inſequitur quãdo vnus priuatus poſt aliũ, animo eum iniuriandi vadit. conſ. 37. de sẽt.excom.nu.4.& 6.lib.5.pag.675.

Inſigne dicitur,quod præ alijs ſui ordinis aliquid habet præcipuum. conſ. 3. de verb. ſignific. num. 1. lib. 5. pag. 734.

Inſolita fraudem quãdam præ ſe ferre videntur.conſ. 14. de off. Iud. ordin. nu. 8. lib. 1. pag. 757.

Inſolita in generali coneeſsione non veniunt.conſ. 1. de homicid. nu. 3. lib.5. pag. 382.

Inſtituere eius eſt,cuius eſt deſtituere; niſi,&c. conſ. 61.de ſimon.num.3.lib.5. pag. 292.

Intellectus l.Titia.§. fin. ff. de manu teſt. varius. conſ.25.de ſimonia. nu.3.lib.5. pag. 228.

Intellectus cap. 1.de reform. ſeſſ.5. Concilij Trid. de lectore. conſ. 1. de magiſtris. num. 1. lib. 5. pag. 320.

Intellectus illius dicti,Verba cum effectu ſunt intelligenda. conſ. 60.de ſent.excom. num. 1. lib.5. pag. 713.

Intellectus,ex quo ſequitur abſurdũ, euitandus.conſ. 1. de apoſtaſia. num. 12. lib. 5. pag. 370.

Intellectus l. & nihil. ff. de ritu nup. & l. liberi. C. de nup.conſil.7.de ſponſ. nu. 5. lib. 4. pag. 17.

Intellectus regulę non firmatur. lib.6. de reg. iur. & duplieiter limitatur. conſ. 12. de ſponſ. nu.1. lib.4. pag. 32.

Intellectus Bullæ Pauli iiij. ne Iudæorum filij ordinentur.conſ.1.de Iudæis.nu.3. lib. 5. pag. 323.

Intellectus l.1.§.ergo. & l. reus.ff.de munerib. & hono. conſ.3. de accuſ. & inquiſit. num. 1. lib. 5. pag. 176.

Intellectus Bullæ Pauli iiij. & Pij v. contra apoſtatas. conſ.1. de apoſtaſia. nu. 9. lib. 5. pag. 369.

Intellectus extrauag. cum primum.Pij v. in ſimoniaeos. conſ. 34. de ſimonia. num. 1. & ſeq. lib. 5. pag. 241.

Intellectus cap. 1. de reſcript. in 6. conſ. 28.de ſent.excom.nu.9.lib.5.pag.657.

Intellectus cap. in literis de raptoribus. conſ.26. de pęnit.& remiſſ.nu. 5. & 6. lib. 5. pag. 596.

Intentio minus principalis non inducit ſimoniam. conſ. 50. de ſimon. num. 4. lib. 5. pag. 274.

Intentio duplex, alia vt emptor dominiũ aequirat,alia vt dominium, & fructus. conſ.5.de vſuris.nu.11.lib.5. pag.448.

Intentio reſignantis beneficium, vt tali, vel tali detur,non noeet.conſ.28.de ſimon. num. 3. lib. 5. pag. 232.

Intentio principalis diſponẽtis ex proœmio eolligitur conſ.16.de ſimon.nu.4. lib. 5. pag. 211.

Intẽtio ſola mentalis non facit ſimoniã. conſ. 43. de ſimon.num.20. lib.5. pag. 264. & conſ. 28. num. 3.

Intentio generalis,quæ multipliciter poteſt intelligi, ad donationem non trahenda.conſ. 5. de vſuris. nu.11. lib.5. pag. 448.

Interdicto capitulo,non cenſentur ſinguli eius nominatim interdicti. conſ. 15. de pęnit. & remiſſ.nu.6.lib.5.pag.576.

Interdictus vt vnus de capitulo cur poteſt in ſaero ſepeliri.conſ.15. de pęnit. & remiſſ. num.5. lib.5. pag. 576.

Interdictus ab Epiſcopo poſſeſſore non poteſt, eo præſente, etiã in mortis articulo,ab alio abſolui. conſ. 15. de pœnit.& remiſſ. num.4.lib.5. pag.576.

Interdictus ob offieio,ſuſpenſus, & exeõmunicatus,minores ordines exereẽdo, an ſit irregularis.conſ.28. de ſent. excom.num.10. cum ſeq. lib.5. pag.657.

Interdictus, niſi prius eiteetur,denuneiari nequit.conſ.15.de pęnit. & remiſſ.nu. 8. lib. 5. pag. 576.

Intereſſe damni emergẽtis lieite petitur. conſ.11.de vſuris.nu.5. lib.5.pag.457.

Intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergen-

gentis vt metiendum. conſ. 25. de vſuris in ſoc. offic. num. 6. lib. 5. pag. 485.
Intereſſe lucri ceſſantis, quando iuſte peti poteſt. conſ. 19. de vſuris. num. 3. lib. 5. pag. 472.
Intereſſe, & damnum intrinſecum non remotum reſtituendũ. conſ. 1. de iniur. & damn. dato. num. 5. lib. 5. pag. 544.
Intereſſe lucri ceſſantis, vel damni emergẽtis peti poteſt. conſ. 7. de vſuris. nu. 5. lib. 5. pag. 451.
Intereſſe non debetur, niſi à moroſo, vel creditor ſit mercator. conſ. 3. de vſuris. num. 2. lib. 5. pag. 440.
Intereſſe ex lite proueniens ob debitum non ſolutum iuſte petitur. cõſ. 2. de vſuris. num. 1. lib. 5. pag. 439.
Intereſſe eſt illud, quod quis ex re debita veriſimiliter lucrifeciſſet. conſ. 2. de vſuris. num. 2. lib. 5. pag. 439.
Intereſſe, quod verum, vel veriſimile non eſt, etiam poſt moram peti non poteſt. conſ. 2. de vſuris. num. 3. lib. 5. pag. 439.
Intereſſe per ſentẽtiam adiudicatum arbitrio boni viri penſandum. conſ. 2. de vſuris. num. 3. lib. 5. pag. 439.
Interpretatio cõtinens delictum in dubio reijcienda. conſ. 25. de ſimon. num. 1. lib. 5. pag. 227.
Intimatio facta canonicis capitulariter non congregatis non eſt legitima, nec pro tali habenda, niſi appoſita clauſula, ſi non patet acceſſus. conſ. 29. de ſent. excom. nu. 1. & 2. lib. 5. pag. 638.
Intimatio extra capitulum facta non ſufficit ad pœnas incurrendas. conſ. 21. de ſent. excom. num. 6. lib. 5. pag. 639.
Intimatio propriæ perſonæ facienda eſt, vt ei pariat præiudiciũ. conſ. 21. de ſent. excom. num. 3. lib. 5. pag. 638.
Intruſus in beneficio vt ſit ad illud, licet nõ ad alia, inhabilis, ita & ſimoniacus. conſ. 35. de ſimon. nu. 7. lib. 5. pag. 244.
Irregularis eſt, qui occidit, vel ad occidendũ quouis modo adiuuat, cauſa, vel teſtis eſt. conſ. 5. de homic. nu. 1. & conſ. 15. num. 1. & 3. & conſ. 29. num. 1. & conſ. 35. num. 1. & 3. pag. 418.
Irregularis non ſit mortuũ iugulans, etiã putans iugulare viuum. conſ. 12. de ſimon. num. 2. lib. 5. pag. 198.
Irregularis nõ eſt occidens, ne occidatur, niſi &c. conſ. 11. de hom. num. 4. lib. 5. pag. 395. & conſ. 32. num. 1.
Irregularis ſit occidens inuaſorem etiam cum moderamine, ſi ſua culpa ſit inuaſus. cõſ. 32. de hom. nu. 1. lib. 5. pag. 414.
Irregularis quando non ſit occidens aliũ alias occidendus. conſ. 12. de hom. nu. 3. lib. 5. pag. 396.
Irregularis & ſuſpenſus eſt ordinatus presbyterio ante legitimam ætatem. conſ. 4. de cler. non ordin. miniſ. num. 1. lib. 5. pag. 510. & de ſent. excom. conſ. 71. num. 2.
Irregularis eſt ordinatus ſcienter per ſimoniam. conſ. 61. de ſim. num. 9. lib. 5. pag. 295.
Irregularis diſpenſabilis ſit percutiens en ſe in capite etiam citra intentionẽ occidendi, ſecuta morte. conſ. 28. de hom. num. 1. lib. 5. pag. 410.
Irregularis non eſt inſequens furem, licet ab alijs occidatur. conſ. 35. de homic. num. 6. lib. 5. pag. 418.
Irregularis non ſit clericus iuuans chirurgum ſcindentem membrum. cõſ. 18. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 401.
Irregularis nõ ſit percutiens, niſi occidat, vel mutilet. conſ. 19. de homicid. num. 1. lib. 5. pag. 402.
Irregularis non eſt, qui non impedit, cũm poſſet, homicidium. conſ. 19. de homic. num. 2. lib. 5. pag. 402.
Irregularis eſt, qui cum peccato mortale aliquid dicit, vnde præter intentionem ſequitur mors. conſ. 29. de homic. num. 6. lib. 5. pag. 411.
Irregularis in foro exteriori cenſetur, qui dixit N. cum reis ex delicto damnatis ſolitum incedere. conſ. 29. de homic. num. 6. lib. 5. pag. 411.
Irregularis non ſit percutiens alium in facie, etſi ppetuo macula maneat. cõſ. 20. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 403.
Irregularis non omnis alium faciens irregularem. conſ. 20. de homic. num. 2. lib. 5. pag. 403.
Irregularis tonſuram ſumens nullam cẽſuram, nec irregularitatẽ incurrit. cõſ. 34. de homic. num. 3. lib. 5. pag. 416.
Irregularis, ſicut ad beneficia, ita ad penſiones eſt inhabilis. conſ. 34. de homic. num. 3. lib. 5. pag. 416.

Irregularis eſt, qui eſt cauſa propinqua mortis alterius. conſ. 35. de homic. nu. 1. lib. 5. pag. 418.
Irregularis, & ſuſpẽſus quãdo qs dicatur ſuſcipiẽs duos ordines ſacros vna die. conſ. 1. de verb. ſig. nu. 4. lib. 5. pag. 715.
Irregularis non fit infans occidẽs aliquẽ, niſi ſit doli capax. conſ. 1. de cog. ſpirit. num. 1. & 4. lib. 4. pag. 123.
Irregularitas ſine contemptu non incurritur; niſi, &c. conſ. 3. de cleric. excommu. miniſt. num. 4. lib. 5. pag. 510.
Irregularem facit mors etiam non intenta ex opere illicito in illam directo. conſ. 10. de homic. nu. 5. lib. 5. pag. 394. & conſ. 29. num. 3. & conſ. 30. nu. 1. & conſ. 32. num. 1. & conſ. 35. num. 2.
Irregularis fit, qui reum ad durum carcerem vel inediam nimiam damnat, ſi tamen ſequatur mors. cõſ. 2. de pœnis. num. 2. lib. 5. & de hom. conſ. 35. num. 4. & 13. pag. 418.
Irregularis nõ eſt clericus in minoribus, qui digitos pedum, exceptis pollicibus, in infirmitate amiſit. cõſ. 67. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 720.
Irregularem non facit defectus partis mẽbri, niſi cauſet deformationem, aut impediat vſum ordinis. conſ. 67. de ſent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 720.
Irregulares ſunt commitantes executionem mortis ſententiæ. conſ. 15. de homic. num. 2. lib. 5. pag. 399.
Irregularis non eſt clericus bellãs in bello iuſto, in quo multi periere. conſ. 16. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 399.
Irregularis in dubio non debet quis iudicari, licet ipſe ſe talem debeat iudicare. conſ. 1. de cleric. non ordin. miniſtr. num. 2. lib. 5. pag. 511. & de homic. cõſ. 22. num. 2. & conſ. 12. num. 2.
Irregularis vt fit alium generaliter ad vindictã hortãs, ſi ſequatur homicidiũ. cõſ. 6. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 388.
Irregularis, miniſtrando, nouam nõ incurrit irregularitatem. conſ. 71. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 727.
Irregularis efficitur excõmunicatus corã ſe auctoritatiue celebrare faciẽs. conſ. 17. de ſent. excom. nu. 4. lib. 5. pag. 628.
Irregularis non eſt diaconus ſolenniter puerũ baptizãs tãquã diaconus. cõſ. 70. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 725.
Irregularis ſine culpa factus exercere ea munera poteſt, quæ mutilatio non impedit. cõſ. 71. de sẽt. excom. nu. 1. lib. 5. pag. 727.
Irregularis diuinis horis, etiã canẽdo, intereſſe licite poteſt. conſ. 68. de ſent. excom. num. 3. lib. 5. pag. 722.
Irregularis ſit ſuſpenſus, interdictus, vel excommunicatus collectam in choro dicens. conſ. 5. de cler. excom. miniſt. num. 1. lib. 5. pag. 511.
Irregularis eſt celebrans miſſam in altari interdicto, ſicut ſi in eccleſia interdicta. conſ. 2. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 600.
Irregularis non eſt teſtis, cuius dictũ nõ fuit cauſa ſententiæ mortis. conſ. 36. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 421.
Irregularis non eſt clericus iuriſdictionẽ criminalem delegans. conſ. 37. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 422.
Irregularis, eſt, qui ſibi commiſſa crimina li iuriſdictione, alteri criminalem cauſam committit. conſ. 37. de homic. nu. 2. lib. 5. pag. 422.
Irregularis quando dicendus ſaltans cũ prægnante, abortu ſecuto. conſ. 24. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 407.
Irregularis an ſit, ſecuto homicidio ſuadẽs rumperẽ tractatũ concordiæ. cõſ. 25. de homic. num. 25. lib. 5. pag. 408.
Irregularis fit, qui eſt cauſa rixæ, ex qua ſequitur homicidium. conſ. 26. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 409.
Irregularis ex homicidio voluntario fit, qui ſine mandato Iudicis banniti occiſores iuuat. conſ. 17. de homic. nu. 1. lib. 5. pag. 400.
Irregularis beneficia quærere nequit, ſed quæſita retinere ſic. conſ. 17. de homi. num. 2. lib. 5. pag. 401.
Irregulares ſunt omnes rixæ iniuſtæ aſtãtes, ſecuto homicidio. conſ. 14. de homicid. num. 1. lib. 5. pag. 398.
Irregularis non eſt membrum pro corporis ſanitate licite ſcindens. conſ. 9. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 391.
Irregularis non eſt aſſiſtens diacono baptizãti aliter, quã auctorizãdo. cõſ. 1. de cleri. non ordin. num. 1. lib. 5. pag. 511.
Irregularis eſt is, cuius culpa cognatus

alium occidit. conſ. 30. de homicidio. num.2.lib.5.pag.413.
Irregularis non eſt, qui tute nequiens fugere,inuaſorem occidit.conſ.11.de homic.nu.4.& 6.lib.5.pag.395.
Irregularis non eſt enſem euaginatũ bono animo tenẽs,dũ frater eius aliũ occidit.cõſ.3 1.de homic.nu.1.li.5.pag.414.
Irregularis nõ eſt percuſſus percuſſore dẽ tegens, licet ipſe poſtea occidatur. cõſ. 10.de homic.nu.1.& 3.lib.5. pag.393.
Irregularis in choro canere,& alia officia facere, quæ laicus,poteſt.conſ.3. de homic.num.4.lib.5.pag.385.
Irregularis non eſt hortans aliũ ad vindictã, ſi alias erat omnino occiſurus. cõſ. 6.de homic.nu.2.lib.5. pag.388.
Irregularis nemo in foro fori, niſi probetur,iudicandus.conſ.11. de homic. nu. 3.lib.5. pag.395.
Irregularis ob abortũ procuratum vt ſibi conſulet. conſ.22. de homic.num.3. lib. 5. pag. 405.
Irregularitas per Iobelea, vel cruciatam non tollitur.conſ.18.de ſimon. num.3. lib.5.pag.214.
Irregularitatem diſpenſabilem incurrit promittens defendere eũ,qui ſe baculo vindicare intẽdens iniuriantẽ occidit. conſ.31.de homic.nu.1.lib.5. pag.413.
Irregularitas non cõtrahitur ex eo, quod pcuſsio eſt publica,& pcuſſus clericus. conſ.20.de homic.nu.2.lib.5.pag.403.
Irregularitas non tollitur per clauſulam, abſoluentes te à cenſuris. conſ.66.de ſent.excom.num.1.lib.5. pag.719.
Irregularitas ex mala ordinatione nõ poteſt dici ex occulto delicto nata.cõſ.51 de tempor. ordin.nu.3. lib.1. pag.751.
Irregularitas etiã ex homicidio iuſto cõtrahitur.conſ.11. de homic. num. 2. & conſ.15. num.1.lib.5. pag.395.
Irregularitatem diſpenſabilem incurrit, qui archibuſium rota non flexa ſuper ſcamno dimiſit,& mors eſt ſecuta. cõſ. 68.de ſent.excom.nu.1.lib.5. pag.721.
Irregularitas niſi in caſibus expreſsis non contrahitur. conſ. 35. de homic. num. 7.lib.5. pag.418.
Irregularitas occulta eſt ex actu publico, ſuper qua diſpenſat Epiſcopus, ſi videntes ignorant eum eſſe irregularẽ. conſ. 2.de cler.nõ ordin.miniſtr. num.1.lib. 5. pag.512.
Irregularitas poſt adeptum beneficiũ vacationem ipſo iure non inducit.cõſ.34. de ſimon.nu.2.lib.5.pag.241.
Iudęi poſsũt ſuas vſuras certo modo exercere.cõſ.2.de Iudęis.nu.7.li.5.pag.327
Iudęis permiſſum eſt neceſſaria emere p victu corporali.conſ.2. de Iudæis.num. 7.lib.5.pag.327.
Iudæi,& Pagani in quibus Eccleſiæ ſubijciuntur. conſ.7. de hæret. num.1. & 4. lib.5.pag.348.
Iudæus,qui cum conuerſis cõuerſatur,publice cędendus.cõſ.7. de hęret.num.2. lib.5.pag.348.
Iudæi non vt hęreticorum complices, ſed vt eorũ fautores puniri poſſunt.cõſ.7. de hæret.nu.4. lib.5. pag.348.
Iudæi Burgẽſes poſt conuerſionem nunquam deuiarunt.conſ.1.de Iudæis. nu. 4.lib.5.pag.324.
Iudæis permittere, vt ſub maioribus vſuris extraneis quam indigenis mutuẽt, non eſt tutum.conſ.5. de Iudęis. nu. 9. lib.5.pag.807.
Iudæus conuerſus licite cõtrahit cum ea, cum qua pater ante eius conuerſionẽ coiuit.conſ.7.de ſponſ.nu.1.& ſeq. lib. 4. pag.16.
Iudæi ad vſuras reſtituendas compelli debẽt.cõſ.5.de Iudęis. nu.1.li.5.pag.805.
Iudex,qui bona fide indiciorum copiã nõ dedit,nec peccat, nec reſtituere tenetur.conſ.4.de accuſ. & inquiſit.num.1. & 4.lib.5.pag.179.
Iudex ad vnum contra impedientem proceſſum eius procedit. conſ.7. de hæret. num.2. lib.5. pag.348.
Iudex eccleſiaſticus quando infidelem punire poteſt,& quando laicus. conſ.7.de hæret.num.3.lib.5.pag.348.
Iudex quando per viam accuſationis,denunciationis, vel inquiſitionis procedere poteſt. conſ. 1. de accuſ. & inquiſit. num.4.lib.5.pag.174.
Iudex in dubio bene fauere præſumitur. conſ.1.de accuſ.& inquiſit. num.3.lib. 5.pag.174.
Iudex errans in apicibus & ſubtilitatibus iuris non peccat.conſ.20.de vſuris.nu. 6.lib.5.pag.475.

Iudex condemnans, & miles in bello iusto occidens fiunt irregulares. conſ. 7. de homic. num. 2. lib. 5. pag. 389.
Iudex ex officio cogere poteſt coniuges adulteros, vt ſimul cohabitent. conſ. 2. de adult. num. 1. lib. 5. pag. 424.
Iudex ex officio poteſt reuocare maritũ religionem ingreſſum ad euitandum incontinentiæ peccatum. conſil. 2. de adult. num. 2. lib. 5. pag. 424.
Iudex eccleſiaſticus in concubinarios, & peccatores, vt procedet. cõſ. 3. de adult. num. 1. lib. 5. pag. 424.
Iudex ex noua cauſa poteſt examinare ſententiam ſuper matrimonio, licet in iudicatum tranſierit. conſ. 8. de ſponſ. num. 5. lib. 4. pag. 20.
Iudex citatum ſub excommunicationis pœna declarans excommunicatũ, prius tacite excommunicare cenſetur. conſ. 10. de ſent. excom. nu. 2. lib. 5. pag. 618.
Iudices ab hæreticis pecunias pretiũ officij recipientes excommunicati ſunt; ſecus, ſi alio reſpectu. conſ. 13. de ſent. excom. num. 5. lib. 5. pag. 621.
Iudex pœnas à iure poſitas non niſi à parte requiſitus incidit. conſ. 4. de accuſ. & inquiſit. nu. 3. lib. 5. pag. 179.
Iudici, ſeu eius miniſtris reſiſtens iuſte occiditur. conſ. 11. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 395.
Iudex laicus clericum, niſi ter monitus ſit incorrigibilis, punire nequit. conſ. 17. de priuileg. nu. 4. & 6. lib. 5. pag. 537.
Iudex iudicare debet ſecundum veritatẽ quam nouerit vt Iudex. conſ. 5. de priuileg. num. 1. & 10. lib. 5. pag. 521.
Iudex ſecundum eandem conſcientiam contraria iudicare nequit. conſ. 5. de priuileg. num. 4. & 12. lib. 5. pag. 521.
Iudicandi ſæculare munus cum modificatione vendibile. conſ. 1. ne prælat. vices ſuas. num. 2. lib. 5. pag. 317.
Iudicandi munus emendo peccãs, donec priuetur, illud iuſte exerceat. conſ. 1. ne prælati vices ſuas. num. 4. & 5. lib. 5. pag. 318.
Iudicum ad aliquid deputatio iuriſdictionem præſupponit. conſ. 10. de hæret. num. 1. lib. 5. pag. 353.
Iudicium ex ſacrilegis confeſſorum teſtimonijs fundari nequit. conſ. 1. de hæret. num. 9. lib. 5. pag. 337.
Iudicium & litis pendentia ſine citatione eſſe non poteſt. conſ. 3. de accuſ. & inquiſit. num. 5. lib. 5. pag. 177.
Iudicio carens nec obligari, nec iniuriã facere poteſt, licet ſic pati. conſ. 1. de cognat. ſpirit. nu. 1. lib. 4. pag. 123.
Iuramentũ de non alienando res Eccleſiæ quid operatur. conſ. 11. de reb. eccleſ. non alien. num. 1. lib. 3. pag. 782.
Iurandi facultas, niſi eam iuſte petenti, non danda. conſ. 1. de purga. vulg. nu. 3. lib. 5. pag. 540.
Iurat nequaquam, qui dicit, cũ iuramẽto, vel per iuramentum promitto. conſ. 1. de iureiur. num. 1. lib. 2. pag. 279.
Iura vnde emanant, iniuria prodire non debet. conſil. 20. de ſenten. excom. nu. 9. lib. 5. pag. 636.
Iura iuribus concordanda ſunt. conſ. 1. vt lite pend. num. 2. lib. 2. pag. 770.
Ius patronatus vendens ſimoniam committit, ſed non excommunicatur. conſ. 16. de ſimon. num. 3. lib. 5. pag. 210. & conſ. 67. num. 1.
Iure duplici vna, & eadẽ res cẽſeri nõ debet. cõſ. 1. de magiſ. nu. 3. li. 5. pag. 320.
Ius naturæ ad matrimoniũ cõtrahendum prudentiã requirit, ſed humanũ determinat, quãdo illa ſoleat euenire. conſ. 39. de ſponſ. num. 12. lib. 4. pag. 77.
Iura omnia ſimoniam vetantia innouata, & per non vſum tolli nequeunt. cõſ. 13. de ſimon. num. 6. lib. 5. pag. 205.
Ius petendi debitum per pollutionem alterius nec amittitur, nec recuperatur. conſ. 1. de diuort. nu. 3. lib. 4. pag. 162.
Ius dicere ſine iuriſdictione nemo poteſt. conſ. 25. de ſent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 645.
Iure ſibi conceſſo qui vtitur, non peccat, etiã quod inde alteri damnũ eueniat, modo abſit animus nocendi. cap. frater. de lege pœn. num. 39. pag. 827.
Iuris ordo in notorijs nõ ſeruatur. cõſ. 12. de hæret. num. 1. lib. 5. pag. 357.
Ius in beneficio per ſolam ſignaturam acquiritur. conſ. 29. de ſimon. nu. 1. lib. 5. pag. 233.
Ius nullum habet regium auditorium in eccleſiaſticis. conſ. 25. de ſent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 645.

Iuriſdictionem temporalem pretio emēs mortaliter peccat; niſi,&c. cōſ. 1. ne prę lati vices ſuas. num. 1. lib. 5. pag. 316.
Iuriſdictione voluntaria extra ſuū territorium quilibet vti poteſt. conſ. 47. de ſponſ. num. 3. lib. 4. pag. 89.
Iuriſdictionem ordinariam, & delegatam habens videtur procedere illa, qua magis firmatur proceſſus. conſ. 32. de ſent. excom. nnm. 7. & 8. lib. 5. pag. 670.
Iuriſdictionem temporalē pertinentē ad perſonā eccleſiaſticā ratione patrimonij vſurpās nō eſt excōmunicatus. cōſ. 32. de ſent. excom. nu. 2. lib. 5. pag. 669.
Iuriſdictionē laicus in dignitate eccleſiaſtica vſurpans, in Bullam cœnā incidit. cōſ. 32. de sēt. excō. nu. 1. lib. 5. pag. 669.

L

Læſus vltra dimidium reſciſſionem, vel ſupplementum petere poteſt. cōſ. 31. de vſur. num. 2. lib. 5. pag. 494.
Laica poteſtas. vide verbo poteſtas.
Laicus diſputans de fide excommunicandus, ſi ſcit non licere. cōſ. 17. de hæret. num. 1. & 3. lib. 5. pag. 367.
Laicus priuilegio Papæ poteſt conferre beneficia. conſ. 43. de ſimon. num. 10. & 17. lib. 5. pag. 259.
Laici corā iudice eccleſiaſtico cōpetente conueniri poſſunt, vbi per legē nō prohibentur renunciare ſuo foro. cōſ. 1. de ſent. excom. nu. 2. & 3. lib. 5. pag. 598.
Lector ſacræ Scripturæ etiam in cathedralib. regularibus ponendus. conſ. 1. de magiſt. num. 2. lib. 5. pag. 320.
Lectori ſacræ Scripturæ, vbi præbendæ nō ſunt, ſtipendio prouidendum. conſ. 1. de magiſtris. num. 4. lib. 5. pag. 321.
Legatorum Apoſtolicorū facultas excommunicatos abſoluēdi qualis, de qua eſt eis credēdum. conſ. 18. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 629.
Legere librū veritum an liceat extra territorium licentiam concedentis. conſ. 15. de priuileg. num. 1. lib. 5. pag. 535.
Legislatoris mentē nemo melius, quam ipſe, poteſt declarare. conſ. 58. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 711.
Legislatores ſimul obligare poſſe ſubditos culpæ, & pœnæ indubiū eſt. cap. frater. de leg. pœn. num. 22. pag. 821.
Legitimatio Imperatoris ad ſpiritualia non extenditur. conſ. 2. qui filij ſint legit. num. 1. lib. 4. pag. 796.
Legitimatus à Nuncio ad quæcūque beneficia, nō eſt ad regularia. conſ. 2. qui filij ſint legit. num. 2. lib. 4. pag. 796.
Legitimatio extra terras Eccleſiæ ad poteſtatem laicā ſpectat. conſ. 3. de ſponſ. num. 12. lib. 4. pag. 11.
Legitimus cenſendus filius natus ex vxore viuente cum marito. cōſ. 3. de frigid. & malef. num. 18. lib. 4. pag. 157.
Lex quod patrinus cognatione ſpiritualē contrahat, eſt generalis, & ſic generaliter intelligēda, licet maior ratio in vna ſpecie militet, quam alia. conſ. 1. de cognat. ſpirit. num. 6. lib. 4. pag. 124.
Lex apte varios recipiens ſenſus pro firmo fundamento, niſi pro parte vitio carente, citari nequit. conſ. 25. de ſimon. nnm. 3. lib. 5. pag. 228.
Lex puniens procurantem fauorem an includat impetrantem ad id literas, ſi eis non ſit vſus. conſ. 7. de conſtit. num. 1. lib. 1. pag. 740.
Lex non ligat vltra finem à legislatore intentum. conſ. 7. de conſtit. num. 2. lib. 1. pag. 740. & lib. 2. vt lit. pend. cōſ. 1. nu. 4.
Legis verba cum effectu ſunt intelligenda. cōſ. 7. de cōſtit. nu. 3. lib. 1. pag. 740. & lib. 2. vt lit. pend. conſ. 1. num. 4.
Lex valde pœnalis valde reſtringēda eſt. cōſ. 7. de cōſtit. nu. 4. & 9. lib. 1. pag. 740.
Lex non includit, quem eius ratio, & cauſa finalis non includit. conſ. 7. de conſtit. num. 5. lib. 1. pag. 741.
Leges generales, ſiue priores, ſiue poſteriores, limitāt ſpeciales; niſi, &c. cōſ. 40. de ſpōſ. nu. 2. lib. 4. pag. 81. & lib. 1. de conſtit. conſ. 7. num. 6. & lib. 2. vt lite pend. conſ. 1. num. 2. & lib. 5. de pœnis. cōſ. 1. num. 1. & ſeq.
Lex vniuerſalis negatiua vniuerſaliter intelligenda, licet maior ratio in vno caſu militet, quā in alio. cōſ. 40. de ſponſ. num. 3. lib. 4. pag. 81.
Legū aliquæ ſunt pœnales, ex quibus oriūtur innumerabiles pœnales actiones. cap. frater. de lege pœn. nu. 2. pag. 815.
Lex veteris vel noui teſtamēti, ſi imponit pœnā mortis, obligat ad peccatū mortale. c. frater. de leg. pœn. nu. 18. & 20.

Lex

Lex pœnalis,quatenus pure pœnalis,non obligat ad culpam. cap. frater. de lege pœn. num.23.pag.821.
Lex pœnalis,vel etiam mixta,ex ea parte qua pœnalis eſt,nihil prohibet, aut iubet.cap.frater.de leg.pœn.num.24.
Lex,dum adijcit pœnam actioni prohibitę,non tollit culpam,immo confirmat. cap.frater.de leg.pœn. nu.28.pag.823.
Legé ſuperioris nequaquã inferior tollere poteſt.cap.frater.de leg.pœn.nu.31.
Lex de non contrahẽdo in quarto gradu, poteſt à Papa cum ſuis effectibus reuocari.cõſ.3.de ſponſ. nu.17.& ſeq. lib.4. pag. 11.
Lex clericis matrimonium prohibens,cũ ſit humana,eſt diſpenſabilis.conſ.10.de ſponſ.num.6.& 15.lib.4.pag.24.
Leges determinãtes ætatem ad matrimonium non ſunt naturales. conſ.39. de ſponſ. num.2. lib.4. pag.74.
Lege humana multa iuris diuini indeterminata determinãtur.conſ.39.de ſpõſ. num.8.lib.4.pag.75.
Lex humana modificari,& tolli conſuetudine põt.cap.frater. de leg.pœn.nu.42
Lex cõſultoria,lex & ipſa dicitur,licet nõ adeo proprie, nec obligat, ſed dirigit. cap.frater.de leg.pœn.num.7.pag.817.
Lex humana quid.cap.frater.de leg.pœn. num.9.pag.817.
Legis promulgatio nõ ſolum fit verbo,aut ſcripto,ſed etiam facto per legitimi tẽporis continuationem,ac etiam per naturalem inſtinctum.cap. frater. de leg. pœn. num. 9.pag.817.
Lex pœnalis latius ſumpta eſt, nedũ quæ imponit pœnã propter culpam,ſed quę priuat bonis ob aliquam cauſam. cap. frater. de leg.pœn. num.14. pag.818.
Lex naturalis vere & proprie dicitur diuina.cap.frater.de lege pœn. num.15.
Lex naturalis poteſt obligare ad peccatũ mortale.cap.frater.de lege pęn.nu.16.
Lex pure humana poteſt obligare ſubditum ad peccatum mortale. cap. frater. de lege pœn. num. 17.pag.819.
Lex pure moralis tantũ eſt,quæ ſine adiectione pęnęquid pręcipit,vel prohibet. cap.frater.de lege pęn.nu.23.pag.821.
Lex pure pœnalis eſt, quæ nihil iubet vel vetat,ſed ſolum pœnam imponit. cap. frater.de lege pęn.nu.23.pag.821.
Lex mixta eſt quę iubet vel prohibet adiecta pęna.cap.frater.de lege pęn.nu.23.
Lex noua per deſuetudinem minorem decem annorum derogatur, quando legislator ſcit,& tolleràt.conſ.8. de ſent. excom.num.4. lib.5. pag. 615.
Legé humanam,ex cauſa apparẽte iuſtã, trãſgrediẽs,venialiter tãtũ peccat. cõſ. 4.de accu.& inquiſ.nu.5.lib.5.pag.180
Lex intendẽs vitare peccatũ, non intẽdit eius cõtrariũ,quod eſſet vitare hominẽ quãdo,& quomodo nõ debet. conſ.57. de ſent.excom. num.4. lib.5. pag.708.
Lex iuſtitię nõ plus cęteris parib. ligat in foro poli,quam foro fori.conſ.3. de ſolut. num.3.lib.3. pag.784.
Lex, per quam reditur ad ius antiquum, fauorabilis, & amplianda. conſ. 19. de pœnit. num.4. lib.5. pag.586.
Lex alia moralis tantum,quæ dictat quid faciendũ nõ adiecta pœna,alia pęnalis tantũ, quę imponit pœnã, ſed expreſſe nec ꝓhibet,nec iubet,& mixta,quæ habet vtrũq. c.frater. de lege pęn. nu.26.
Lex de indiciorum copia reo danda, humana eſt,obſcura, & de poſtulante loquitur.conſ.4.de accuſ. & inquiſit. nu. 2. lib.5. pag. 179.
Lex rationis & intellectus actus eſt,concurrente etiam voluntate. cap. frater. de leg. pęn. num.5.& 8. pag.816.
Legis vna pars dubia per aliã declaratur. cõſ.1.de apoſtaſia.nu.11.lib.5.pag.370.
Lex diuina poſitiua per Moyſem,euangelica per Chriſtũ,& eius Apoſtolos promulgata fuit,naturæ per inſtinctum naturale.cap.frater. de lege pęn. num. 9.
Lex prohibens præſenti pecunia vendi,iuri naturæ contraria. conſ.15. de vſuris. num.5.lib.5.pag.466.
Lex noua remedium adducens non cẽſeẽ tollere aliud ꝑ alias leges inductũ. cõſ. 3. de adulterijs.num.2. lib.5.pag.424.
Lex per ſimilitudinem rationis de vno ad aliud extenditur.conſ.3.de conſang.& affin.num.3.lib.4.pag.135.
Lex exorbitans à iure communi reſtringenda.conſ.4.de ſucceſ.ab inteſta. nu. 3.lib.3. pag. 787.
Legis deſcriptio: in genere & quid ſit lex humana c.frater.de lege pęn.nu.8.&9.

Lex negatiua fortior affirmatiua cum illa concurrente.conſ.16. de pœnit. & remiſ. num.8. lib.5. pag.580.
Lex obligatoria fere omnis videtur mixta,quæ continet culpam & pœnam,ſaltem tacitam. cap. fratet. de lege pœn. num. 27.pag.823.
Lex aliam interpretans iuxta terminos interpretatæ intelligenda. conſ. 1. de apoſtaſia.nu.10.lib.5.pag. 370.& vt lite pend. conſ.1. num.2.
Lex puniens præſumentem non includit bona fide facientē.conſ.50. de tempor. ordin. nu.1.lib.1.pag. 750. & lib.5. de ſent.excom. conſ.54.nu.5.
Lex prohibens laicos foro ſuo renuciare eſt iuſta, & libertati eccleſiaſticæ non contraria. conſ. 1. de ſent. excom. nu. 5. lib. 5. pag. 599.
Leges humanæ maxime in foro poli non plus ligāt,quā ſunt receptæ. cōſ.1.de in iur.& damno dato.nu.4.lib.5. pag.543.
Lex excommunicans facientes,regulariter conſulentes non includit. conſ. 4. de hæret. num. 5. lib.5. pag. 343.
Lex etiam odioſa includit omnes caſus, quos eius verba.cōſ.19.de pœnit.& remiſſ. nu.7. lib.5. pag. 587.
Lex beneficio in fundatione impoſita,niſi recepta,non ligat. conſ.1. de præſcript. num. 2. lib. 2. pag. 777.
Lex pœnalis,& exorbitans ob eandem rationem extenditur.conſ.3. de conſang. & affin. num.10.lib.4. pag.133.
Lex item illa eſt,quā populus ſtatuit. cap. frater. de lege pœn. num. 6. pag. 816.
Legis verba cōtra auctoris mentē nō ſunt terpretanda. conſ.1. vt lite pend. num. 4. lib. 2. pag. 771.& lib. 1. de conſtit. conſ. 7. num. 2. & ſeq.
Lex,qua ſolutio cambij ſex menſes differtur, eſt iniqua.conſ.15. de vſuris.num. 2. lib. 5. pag. 465.
Leges humanas male intellectas tranſgrediens non peccat.conſ.46.de ſimon. num. 3. lib. 5. pag. 269.
Legis intentio eſt bannitorum delicta arcere, qua ceſſante,ceſſat lex. conſ. 57. de ſent. excom. num.6. lib.5.pag.708.
Legum limitatio,extēſio, & mutatio quā do facienda.conſil.40. de ſponſ.num.4. lib. 4. pag. 82.
Libros hæreticorum tenens,& legens excommunicatus,non vt hæreticus. conſ. 8. de hæret.nu.1.lib.5. pag.351.
Libros damnatos ſine licentia tenens, & legens Bulla cœnæ excommunicatur. conſ.3.de hæret. nu.1.lib.5. pag. 341.
Licentia ſuſcipiendi ordines per ſubſecutam excōmunicationē nō ceſſat. conſ. 28.de ſent.excom.nu.1.lib.5. pag.655.
Licentia excōmunicato ab ordinario cōceſſa valida eſt.cōſ.28. de ſent. excom. num.2. cum ſeq. lib.5. pag.656.
Licentia ordinarij ad contrahendum matrimonium extra ſuam dicœceſim non ſufficit. conſ. 47. de ſponſ. num.2.& 6. lib. 4. pag. 89.
Licentia aſſumendi ordines morte concedentis non expirat.conſ.49.de tempor. ordin. num.1. lib.1. pag. 749.
Licentia, quam dat parochus ſacerdoti, vt interſit matrimonio contrahendo, ſufficit vt ſit verbalis, & probari poteſt per teſtes.conſ.41. de ſponſ.num.1.lib. 4. pag. 83.
Licitum quod publice putatur faciens,nō cenſetur male facere.conſ.20. de vſur. num.5.lib.5. pag.475.
Ligna ſecantes in montibus, vel paſcentes in pratis non ſuis,vt ob pœnam impoſitam euitant culpam. cap.frater. de leg. pœn. num. 30. pag. 824.
Literarum Apoſtolicarum falſarius,veras expediendo,ſatisfacit. conſ.1. de crim. fal. num.2. lib.5. pag.501.
Literarum falſarij beneficialium cur,cui, & vt reſtituere debent. conſ.1.de crim. fal. num. 1. lib. 5. pag. 500.
Literarum Apoſtolicarum executor, ſeu defenſor, iuriſdictionem habet ad monēdum ſub excommunicationis pœna. conſ. 32.de ſent. excom. num. 6.lib.5. pag. 670.
Literæ à regulari ſimplici ſcriptæ ſpectāt ad monaſteriū.conſ.33.de ſent.excom. num.4. lib.5. pag. 672.
Literas ad Papam legitime directas aperiens non eſt excommunicatus.cōſ.33. de ſent.excom.nu.3.lib.5. pag.672.
Literis Apoſtolicis contrauenire, & earū executionem impedire, diuerſa, & qui non dicūtur impedire.conſ.29.de ſent. excom. num.2. lib.5.pag.662.

Literæ Pœnitentiariæ quo ad forũ cõtentiosũ non ſuffragantur. conſ. 5. de priuileg. num. 5. 12. & ſeq. lib. 5. pag. 522.
Litis beneficiariæ compoſitio auctoritate Iudicis fieri poteſt. conſ. 64. de ſimon. num. 1. lib. 5. pag. 301.
Locare meretrici operas, ſeu domũ, abſq; conſenſu in peccatum, licet. conſ. 6. de pœnit. & remiſſ. num. 1. lib. 5. pag. 564.
Locatio iniuſta eſt, ſi penſio eſt maior æquo, vel à principio ſoluenda, vel conductor ad quæ non debet obligatur. conſ. 24. de vſur. num. 1. lib. 5. pag. 482.
Locus inſignis etiam dicitur locus non muratus. conſ. 3. de verb. ſignif. num. 3. lib. 5. pag. 734.
Locus inſignis dicitur, qui in ordine locorum quiddam habet præcipuum. cõſ. 3. de verb. ſignif. num. 2. lib. 5. pag. 734.
Locus inſignis dicitur, quando vulgo pro tali habetur. conſ. 3. de verb. ſignif. nu. 4. lib. 5. pag. 734.
Lucrum mutuo accipientis mutuantem vltra ſortem capientem non excuſat. conſ. 13. de vſu. num. 4. lib. 5. pag. 464.
Lupanaria deputantes, ſeu meretricibus domos locantes, qui non peccant. cõſ. 2. de Iudæis. nu. 8. lib. 5. pag. 328.

M

Magiſtratus malũ tutorẽ nominans vt tenetur pupillo, ita beneficium indigno conferens tenetur eccleſiæ. cõſ. 15. de ſimon. num. 4. lib. 5. pag. 208.
Maior poteſtas eſt reipub. in ſubditum in pertinẽtibus ad bonum publicum, quã patris in filium in ſpectãtibus ad œconomicã. cap. frater. de lege pœn. nu. 19. pag. 819.
Maledici, & anathematizari an differãt. conſ. 5. de ſent. excomm. num. 6. lib. 5. pag. 605.
Malum proprie ſumptũ in culpã & pœnã ſcinditur, & ſumptũ in genere comprehendit etiam carentiam boni. cap. frater. de lege pœn. nu. 10. & ſeq. pag. 817.
Mandans aliquem percuti baculo citra mortem, illa ſecuta, fit irregularis, ſed diſpenſabilis. conſ. 27. de homicidio. num. 1. lib. 5. pag. 409.
Mandatarius impendens ſuas pecunias pro mandante, qua ratione poteſt plus capere. conſ. 11. de vſuris. num. 1. & 3. lib. 5. pag. 457.
Mandatarius de ſuo cambium dans, mutuare pecunias videtur. conſ. 11. de vſuris. num. 1. lib. 5. pag. 456.
Mandatum, ne illegitimi diſpenſentur, diſpenſatos non comprehendit. conſ. 2. qui filij ſint legit. nu. 4. lib. 4. pag. 797.
Mandatum generale ad illicita nõ debet extendi. conſ. 14. de cenſib. nu. 3. lib. 5. pag. 794.
Mandatum nec ad priuilegia, nec ad reſtitutionem impetrandam requiritur. conſ. 51. de ſponſ. num. 4. lib. 4. pag. 96.
Mandatum alicui ratione qualitatis, ſeu dignitatis, magis reſpicit dignitatem, quam perſonam. conſ. 3. de procuratoribus. num. 1. lib. 1. pag. 763.
Mandatum ſpeciale ad diſpenſationem impetrandam non requiritur. conſ. 51. de ſponſ. num. 1. & 3. lib. 4. pag. 95.
Manet, quod expreſſe non mutatur. cap. frater. de lege pœn. num. 29. pag. 823.
Marito diu abſente, & ad mortem ægrotãte, an vxor renubere poſſit. conſ. 15. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 38.
Maritus adulteræ poteſt religionem intrare & profiteri. conſ. 19. de ſponſ. nu. 2. lib. 4. pag. 42. & conſ. 23. num. 6.
Maritus diu abſens ab vxore non dat cauſam adulterandi, & ideo eam dimittere, & in religione manere poteſt. conſ. 19. de ſponſ. num. 3. lib. 4. pag. 43.
Maritus adulteræ factus religioſus ſic cã, vt caſte viuat, admoneat. conſ. 23. de ſponſ. num. 7. lib. 4. pag. 48.
Maritus tentationi occidendi vxorẽ orationibus reſiſtere poteſt, & debet, & nõ illam deſerere. conſ. 2. de diuort. num. 3. lib. 4. pag. 164.
Maritus ſodomiticum actum cum vxore tentans abſque animo conſũmãdi peccat. conſ. 7. de pœnit. & remiſſ. num. 2. lib. 5. pag. 566.
Maritus ob fornicationem præcedentem relinquens vxorem, tenetur ad eam redire, & debitum reddere, licet ipſa metu id non petat. conſ. 2. de diuort. num. 2. lib. 4. pag. 164.
Mariti petitio, & vxoris pertinacia non æquipollent ſententiæ diuortij. conſ. 3. de

de diuort. num. 1. lib. 4. pag. 167.
Matrimonij definitio Spadoni coire potenti conuenit. conſ. 3. de frigid. & malef. num. 3. lib. 4. pag. 152.
Matrimonij de eſſentia non eſt coitus actualis, ſed ſic potentialis. conſ. 3. de frig. & malef. nu. 4. & 7. lib. 4. pag. 152.
Matrimonij de eſſentia non eſt potentia coeundi tempore contractus. conſ. 39. de ſponſ. num. 4. & 19. lib. 4. pag. 74.
Matrimonium verum inter B. Virginem & B. Ioſeph fuit. conſ. 3. de frigid. & malef. num. 4. lib. 4. pag. 152.
Matrimonium contractum præſente parocho, & dicente, poſt Paſcha vos coniungam, in foro exteriori validum iudicabitur, in foro tamen conſcientiæ ſecundum intẽtionem cõtrahentium eſt iudicandum. conſ. 54. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 99.
Matrimonia impuberum iuris fictione ſponſalia cẽſentur. conſ. 1. de deſponſ. impub. num. 1. lib. 4. pag. 100.
Matrimonium ſine parocho, vbi Concilij ſeruatur, contractum, eſt nullum. conſ. 3. de clandeſt. deſponſ. num. 10. lib. 4. pag. 110. & conſ. 2. num. 1.
Matrimonium ignoranter cum coniugato contrahens, vxore mortua, non ſeparatur, ſi decepta de nouo contrahere velit. conſ. 12. de ſponſ. num. 2. & ſeq. lib. 4. pag. 33.
Matrimonium, ſublato impedimento, nouum conſenſum requirit. conſ. 12. de ſponſ. num. 3. lib. 4. pag. 33. & conſ. 37. num. 2.
Matrimonium à religioſo profeſſo contractum eſt nullum. conſ. 13. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 35.
Matrimonium ficte per procuratorem cũ vna, & deinde per ſe cũ alia contrahẽs bis cenſetur contraxiſſe, & quid facere debeat. conſ. 16. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 39.
Matrimonium cum pacto quod ſeruetur caſtitas contrahi nequit. conſ. 18. de ſponſ. num. 3. lib. 4. pag. 41.
Matrimonium coram parocho licet ad alia vocato, & teſtibus contractum valet. conſ. 20. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 43.
Matrimonium viuente primo marito cũ alio contractum nullum eſt. conſ. 22. de ſponſ. num. 2. lib. 4. pag. 46.
Matrimonium, vbi primi mariti mors nõ probatur, præſumitur nullum. conſ. 22. de ſponſ. num. 3. lib. 5. pag. 46.
Matrimonium coram parocho, & teſtibus ſine alijs contractũ tenet. conſ. 22. de ſponſ. num. 5. lib. 4. pag. 46.
Matrimonio nihil obeſt defectus licentiæ Epiſcopi, nec concubinatus triginta annorum. conſ. 22. de ſponſ. num. 7. lib. 4. pag. 46.
Matrimonij pro valore in dubio tutius eſt iudicare. conſ. 23. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 47.
Matrimonium ex varijs coniecturis quãdo inualidum iudicandum. conſ. 26. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 51.
Matrimonio intereſſe poteſt ſacerdos habens à parocho licentiam generalem exercendi curam. conſ. 27. de ſponſ. num. 2. lib. 4. pag. 53.
Matrimonium cum rapta non reſtituta, vel ſine parocho & teſtibus poſt Concil. Trid. contractum, eſt nullum. conſ. 32. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 60. & de cland. deſpon. conſ. 3. num. 11.
Matrimonio contrahendo Epiſcopus ſeu parochus ſolis presbyteris poteſtatem aſſiſtendi delegare poteſt. conſ. 45. de ſponſ. num. 2. lib. 4. pag. 86.
Matrimonium non ſolum ad generandũ, ſed etiam vt remedium inſtitutum. conſ. 3. de frigi. & malef. num. 6. & 11. lib. 4. pag. 153.
Matrimonium non contrahit, qui coire nequit. conſ. 3. de frigid. & malef. num. 7. lib. 4. pag. 153.
Matrimonium non diſſoluit ſuperueniẽs affinitas. conſ. 44. de ſponſ. num. 1. & 3. lib. 4. pag. 85. & conſ. 43. num. 1.
Matrimonium impedit, & dirimit adulterium cum fide de contrahendo, vel amborum mortis machinatio. conſ. 1. de eo qui duxit in matrim. num. 1. lib. 4. pag. 120. & de ſponſ. conſ. 22. num. 1.
Matrimonium contrahere poſſunt adulteri, qui maritum ad alium finem, quam contrahendi, occidunt. conſ. 1. de eo qui duxit in matrim. num. 2. lib. 4. pag. 120.

Matri

Matrimonium impedit, ſed nō dirimit in ceſtus.conſ.2.de conſang.& affin.nu.4. lib.4. pag.133.& conſ. 1. nu.1.

Matrimonium, clam ducta relicta, cum alia contractum non valet, nec illa mortua, iterum cum hac ſine diſpenſatione cōtrahi poteſt.cōſ.3.de clandeſt. deſponſ. num. 2. lib. 4. pag.108.

Matrimonium cum non baptizato contractum eſt nullum. conſ. 3. de clandeſt. deſponſ. num.16. lib.4. pag.112.

Matrimoniū cū baptizato ex Boſnenſium forma cōtractū nō valet.conſ.3.de clādeſt. de ſponſ. num.17.lib.4. pag.113.

Matrimoniū de licētia parochi tempore peſtis corā acolito contractū eſt nullū. cōſ.45. de ſponſ. num. 1. lib.4.pag.86.

Matrimonium bona fide contra ius humanum contrahentes, & longo tempore continuantes in ſua bona fide ſunt relinquendi. conſ. 42. de ſponſ. num.1.lib.4.pag.84.

Matrimonium per procuratorem, & literas contrahitur, ſed non cognatio ſpiritualis. conſ. 2. de cognat. ſpirit. num.1.& 9.lib.4. pag.126.

Matrimoniū,ſequuta prole, ob impotētiā arguentes nō audiēdi.conſ.3.de frigid. & malef. num. 17. lib. 4. pag. 157.

Matrimonium afferentibus in præiudicium ordinis ſacri non creditur. conſ. 1.de adulterijs.num.4. lib.5. pag.423.

Matrimonium iuſte nemo contrahit,niſi credat non adeſſe impedimentū. conſ. 9.de conſang.& affin. num.2.lib.4. pagina 147.

Matrimonium ex feſtuum coniunctione illam inſeparabilem Chriſti, & Eccleſiæ ſignat. conſ. 3. de frigid .& malef. num.8. lib.4. pag.153.

Matrimonium contractum cum ſecunda ob impotentiam coeundi cum prima etiam poſt ſentētiā diuortij ante trienalē habitationē non valet. conſ.1. de frigid.& malef. num.3.lib.4. pag.148.

Matrimonium ratum nō conſummatum profeſsio religionis ſoluit. conſ.84. de regularib.num.1.lib.3.pag.790.

Matrimonium conditionale effectu eſt ſponſalia,pendente conditione.conſ.1. de condit.appoſit. num.4. & 10. lib. 4. pag.115.

Matrimoniū &ſpōſalia cōditionalia publicā honeſtatē non producunt.conſ.1.de condit.appoſit. num.4. lib.4. pag.115.

Matrimonio perpetuo prohibito, & eadē ſuadente ratione,etiam ſponſalia prohibentur.conſ.3.de conſan.& affin.nu. 5.lib.4.pag. 135.

Matrimonij vinculum nuptialis benedictio, nec bene, nec male accepta, minuir vel auget. conſ. 3. de clandeſt. de ſponſ.num.4.lib.4. pag.108.

Matrimonium conditionale an pendente conditione ſit tale. conſ. 1. de condit. appoſit.num.1.& 3.lib.4. pag.115.

Matrimonium ad contrahendum cuius ordinarij licentia requiritur. conſ.47. de ſponſ.num.1.lib.4. pag.88.

Matrimonium ad contrahendū licētia ordinarij extra ſuā diœceſim nō ſufficit. cōſ.47.de ſpōſ.nu.2.&.6.lib.4. pag.89.

Matrimonium cōtrahentes ſenes quando peccent,& ſint ſeparandi.conſ.3.de frigid.& malef. num.15. lib.4.pag.155.

Matrimonium ſacramentū ex opere operato confert gratiam,etiam ignoranti, & dormienti.conſ.1.de condit.appoſit. num.3.& 9.lib.4.pag.115.

Matrimonium conditionale impleta conditione impletur.conſ.1.de condit.appoſit.num.5.7.& 10.lib.4.pag.115.

Matrimonium,viuēte prima, cum ſecunda contrahens illa mortua deber irerū cū diſpenſatione cōtrahere,vel ſecūdā deceptā dotare.cōſ.35.de ſpōſ. nu.1.& ſeq.lib.4.pag.63.& cōſ.37.nu.1.& ſeq.

Matrimoniū clā ſine denūciationibus cōtrahār, q pri⁹de facto publice cōtraxerūt.cōſ.35.de ſponſ.nu.3.lib.4.pag.63.

Matrimoniū nullū q publice cōtraxerūt, illud denuo corā parocho & teſtibus tā cita cauſa nullitatis cōtrahāt, & inſtrumēto notarij muniāt.conſ.35. de ſpōſ. num.4.lib.4.pag. 63. & conſ.37. nu.2.

Matrimonio eſt aptus,q coire,licet nō generare,nec ſeminare poteſt. conſ.3.de frig. & malef. num.1.11. & ſeq. & 21. lib.4.pag.151.

Matrimonium conſenſum verū,liberū,& ſpontaneū vtriuſq; partis requirit.cōſ. 3.de ſponſ.nu.3.& cōſ.12.nu.3. & cōſ. 26.num.2.& conſ.36. nu.1.lib.4. & de cond.appoſ.conſ.1.nu.2.& 8.pag.115.

Matri-

Matrimonium non licet catholico cum hæretica cotrahere, contractum tamen tenet. conſ. 38. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 70.

Matrimonium præſumptum ceſſat, vbi Concil. Trid. eſt receptum. conſ. 38. de ſponſ. num. 2. lib. 4. pag. 70.

Matrimonio contrahendo plus impedimentũ præſens, quam futurum obſtat. conſ. 38. de ſponſ. num. 8. lib. 4. pag. 71.

Matrimonium, cognoſcẽtes ſe affectu maritali, ſine præcedentibus promiſsionibus non contrahunt. conſ. 38. de ſponſ. num. 12. lib. 4. pag. 72.

Matrimonium ad contrahendum ſufficiunt nutus, vel alia ſenſibilia ſigna. conſ. 38. de ſponſ. nu. 12. lib. 4. pag. 72.

Matrimonium verum facit corporum traditio ſine actu carnali. conſ. 39. de ſponſ. num. 19. lib. 4. pag. 79.

Matrimonium ob metum etiam reuerentialem contractum quando nullum. conſ. 7. de his quæ vi. lib. 1. & lib. 3. de reg. conſ. 84. num. 4. & ſeq. & lib. 4. de ſponſ. conſ. 36. num. 3. 6. & 16. pag. 67.

Matrimonium ſine parocho contractum nullius eſt effectus, nec vim etiam ſponſaliorum habet. conſ. 1. de ſponſ. nu. 2. & ſeq. lib. 4. pag. 4.

Matrimonium ex diſpenſatione contrahentes negata copula poſt cõſummationem ad diſpenſandum ſecuta peccant, ſed valet matrimonium. conſ. 2. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 6.

Matrimonium per diſpenſationem tacito inceſtu contrahentibus remediũ. conſ. 2. de ſponſ. num. 3. lib. 4. pag. 6.

Matrimonij denunciationes. vide verbo Denunciationes.

Matrimoniũ clandeſtinum ante Concil. Trid. valebat, cõtrahentes tamẽ peccabant, ſed pœnã non incurrebãt. cõſ. 84. de reg. num. 1. lib. 3. pag. 790. & lib. 4. de ſponſ. conſ. 6. nu. 1. & conſ. 37. nu. 1.

Matrimonium clandeſtinum, vbi Concil. non eſt receptum, etiam hodie valet. conſ. 3. de cland. deſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 107.

Matrimonium clandeſtinum qui cõſummarunt, quod remediũ. cõſ. 6. de ſponſ. num. 4. lib. 4. pag. 15.

Matrimonium inter impuberes contractum eſt nullum, ex cauſa tamen cum diſpenſatione contrahi poteſt. conſil. 8. de ſponſ. num. 1. & conſ. 39. num. 10. lib. 4. pag. 76.

Matrimonium nec verum, nec præſumptũ eſt, ſi nec verba de præſenti, nec copula interuenerunt. conſ. 8. de ſponſ. nu. 1. lib. 4. pag. 20.

Matrimonij retractatio, ſeu præſtatio in foro fori nõ probat. cõſ. 8. de ſponſ. nu. 3. lib. 4. pag. 20.

Matrimonium vtcumque contractum, eſt validum, ſi in parochia Concil. Trid. non eſt publicatum. conſ. 9. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 21.

Matrimonium contractũ coram ſchiſmatico, non tamen declarato, & coloratũ titulum habẽte, validum eſt. conſ. 9. de ſponſ. num. 2. lib. 4. pag. 21.

Matrimonium non repugnat ſtatui ſacer dotali. conſ. 10. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 22.

Matrimonium ſi contrahat ſacris ordinatus, eſt deponẽdus. conſ. 10. de ſponſ. num. 5. lib. 4. pag. 23.

Matrimonium contrahere prohibitũ eſt clericis lege humana, & ideo lex illa eſt diſpenſabilis. conſ. 10. de ſponſ. nu. 6. & 15. lib. 4. pag. 24.

Matrimonium qui contraxere ante iuſtã ætatem quid facient. conſ. 11. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 32.

Matrimonium vi contractum per ſponcaneam cohabitationem validatur. conſ. 12. de ſponſ. num. 2. lib. 4. pag. 33.

Mediator ſimoniæ fructus tenetur reſtituere, ſi collatio fuit a principio nulla, & ſimonia fuit realis. cõſ. 30. de ſim. nu. 4. lib. 5. pag. 235. & conſ. 57. nu. 1. & ſeq.

Mediator ſimoniæ quis ſit, & quam pœnam incurrat. conſ. 59. de ſimon. num. 1. lib. 5. pag. 288.

Medicorum regulis, contrario aparente, non eſt ſtandum. conſ. 3. de frigid. & malef. num. 24. lib. 4. pag. 159.

Mendacium de re grani præſcriptũ mortale, & eſt tale, quando Eccleſiæ onus imponitur graue. conſ. 75. de ſimon. num. 6. lib. 5. pag. 315.

Mendax non eſt affirmans quod putat eſſe verum. conſ. 18. de pœnit. & remiſſ. num. 1. lib. 5. pag. 585.

Men-

Mendicantes ad nō mendicantes tranſeuntes excommunicantur. conſ.1. de apoſtat. num.6. lib.5. pag.368.

Mendicare pauperi,etiam ſano,etiam ex cauſa ocioſitatis uel cupiditatis, donec manet intra latitudinem paupertatis, non eſt peccatum mortale. cap. frater. de lege pœn..num 25. pag.822.

Mens ſancti Franciſci de Paula gratiſſima. conſ.1.ut lite pend. num. 3. lib.2. pag. 770.

Mentem legislatoris nemo melius,quam ipſe,poteſt declarare. conſ.58. de ſent. excom.num.1.lib.5.pag.711.

Mercator accipiens aliquid ad mercaturam,præſumitur id uertiſſe in eā.conſ. 3.de procuratorib.nu.3.lib.1.pag.764.

Mercator uendens carius pretio rigoroſo peccat,nec excuſatur illud plus proxenetæ dando.conſ.30.de uſuris. num.1. lib.5.pag.493.

Mercatorum libris ſaltem contra illos creditur.conſ.3 .de procuratorib. num. 3. lib.1. pag.764.

Merces pluris,quā valet, vendi nō debet. conſ.19.de vſuris. nu.1.lib.5. pag.472.

Mereri ſeu demereri poſt mortem nemo poteſt.conſ.26. de pœnit.& remiſs. nu. 2.& 10.lib.5.pag.596.

Meretrici operas locare , ſeu domū abſq; conſenſu in peccato licet.conſ.6.de pœnit.& remiſs.num.1.lib.5. pag.564.

Meretrici inſeruiens , ſi non conſentit, nec operatur in peccato,in multis,ſine quibus illa non peccaret , operam ſuā locare poteſt.cōſ.6.de pœnit.& remiſs. num.1.& ſeq.lib.5.pag.564.

Meretricem ducere , vt conuertatur,eſt charitatis opus. conſ.2.de diuor. num. 4.lib.4. pag.162.

Metus etiam reuerentialis qualis annullat profeſsionem,& matrimoniū. conſ. 7.de his quę vi.num.1.lib.1.& lib.3.de reg. conſ.84. num.4.& ſeq.& lib.4. de ſponſ.conſ.36. num.3.6.& 10. pag.67.

Metus minor iuſto, ſi eſt cauſa actus,in foro poli excuſat , & annullat matrimonium.conſ.84.de reg.num.4.& ſeq.lib. 3.& lib.4.de ſpōſ.cōſ.36.nu.3. pag.67.

Metus non iuſtus non attenditur in foro fori,ſecus in foro poli. conſ.30.de vſuris.num.3.lib.5.pag.493.

Metus mali , quod iuſte inferri poteſt non excuſat. conſ.30. de vſuris.num.4. lib.5.pag.493.

Metus diſplicendi hæreticis imperantibus an catholicos excuſet à peccato. conſ.16.de hæret.nu.9.lib.5. pag.364.

Metus etiam iuſtus,licet excuſare poſsit à legis humanæ violatione,non tamen à naturæ,vel diuinæ.conſ.16.de hæret. num.9.& 11.lib.5. pag.365.

Metus in fęmina minor, quam in viro,ſufficit.conſ.36.de ſpōſ. nu.3.lib.4.pa.65.

Metus quis iuſtus dicatur arbitrio iudicis relinquitur. conſ.36. de ſponſ. num.3. & 8.lib.4.pag.65.

Metus , qui facit alios actus reſciſibiles, annullat matrimonium. conſ. 36. de ſponſ.num.10.lib.4.pag.67.

Milites ſtipendiarij non ſolum Turcæ , ſed etiam Principi Chriſtiano ad iniuſta bella ſe obligantes peccant.conſ.3. de clādeſt.deſpōſ.nu.15.lib.4.pag.112.

Milites de Alcantara vouent ſimpliciter caſtitatem,ſancti Iacobi ſolum coniugalem.conſ.13.de ſponſ. num.3. lib.4. pag.35.

Miniſtrans,vel dans aliquid ei,quem credit peccaturum an peccet. conſ.11. de rebus eccleſię non alienan. nu.3.lib.3. pag.783.

Miniſtri miniſtros furari videntes , quos non corrigunt,nec impediunt,peccant mortaliter, non tamen tenentur reſtituere,quando eorum cuſtodiæ res non eſt commiſſa.conſ. 4. de furtis.num.1. lib.5.pag.430.

Minores ordines. vide verbo Ordines minores.

Miſſam audire an teneatur , qui niſi ritu Græcorum eam audire nequit. cōſ.19. de celebratione miſſarū. num.1. lib3. pag. 795.

Miſſarum reductio cum cauſę cognitione fieri debet. conſ.3. de priuileg. num.5. lib.5.pag.516.

Miſſam audientes à ſuſpenſo,vel interdicto denunciato , peccant. conſ. 1. de verb.ſignifi.num.6.lib.5.pag.732.

Miſſas dicendas fratres Minores ſine magna cauſa,& ſine propoſito eas dicendi acceptare non debent. conſ.3. de priuileg. num.6. lib.5.pag.517.

Miſſam

Missam simoniaci non denunciati audiés non peccat. consi. 61. de sent excom. nu. 1. lib. 5. pag. 714.
Missare extra locum sacrum Romæ solis Cardinalibus conceditur. consi. 16. de priuileg. num. 1. lib. 5. pag. 536.
Modus exercēdi exorcismos contra irrationalem creaturam qualis. consi. 5. de sent. excom. num. 11. & 13. lib. 5. pag. 607.
Monachus prælato secundum suam regulam præcipienti pareat. consi. 1. vt lite pend. num. 7. lib. 2. pag. 772.
Monachorum creatio ad prælatum, & conuentum simul pertinet. consi. 1. vt lite pend. num. 12. lib. 2. pag. 774.
Monasteriū sanctæ Trinitatis vrbis Christi fidelium magnum refugium. consi. 1. vt lite pend. num. 6. lib. 2. pag. 772.
Monasterium sanctæ Trinitatis Minimorum cōtra suum priuilegium Generali obedire non tenetur. consi. 1. vt lite pend. num. 7. lib. 2. pag. 772.
Monasterium ingredi cogens, ingressu nō secuto, non est excommunicatus. consi. 55. de sent. excom. nu. 1. lib. 5. pag. 704.
Monetæ pretium constituit, qui eam cudit. consi. 12. de vsuris. num. 5. lib. 5. pag. 461.
Monetæ augmentum, vel diminutio modici temporis non attenditur. consi. 12. de vsuris. num. 6. lib. 5. pag. 461. & consil. 3. de solut. num. 3. lib. 3. pag. 784.
Moneta transferri potest vbi pluris valet, sed non vendi pluris, quam valet. consi. 28. de vsuris. num. 3. lib. 5. pag. 491.
Monetę pretium est, quod à Principe præstituitur. consi. 3. de solutio. num. 2. lib. 3. pag. 784.
Monitio non plus complicib. in simonia, quam alijs peccatis, debita. consi. 2. de simonia. num. 3. lib. 5. pag. 185.
Monitio & citatio ex interuallo datæ, perinde ac si simul datæ fuissent, operantur. consi. 17. de sent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 628.
Monitoria ad denunciandum peccata vt occasio peccati. consi. 6. de accus. & inquisit. num. 4. lib. 5. pag. 182.
Monitorium ad denunciandum iuxta iuris regulas temperandum. consi. 6. de accus. & inquisit. num. 5. lib. 5. pag. 181.
Monitorium præceptiuum sine clausula iustificatiua nullum. consi. 3. de cleric. excommunic. ministr. num. 1. lib. 5. pag. 509.
Monitorium sub varijs formis dari, & varia continere potest. consi. 6. de accus. & inquisit. num. 1. lib. 5. pag. 181.
Monitoria dari possunt seruando canonū formam. consi. 6. de accus. & inquisit. num. 2. lib. 5. pag. 181.
Monitoria ad reuelandum magna cum discretione seruanda. consi. 6. de accus. & inquisit. num. 2. lib. 5. pag. 181.
Monitorium aut sub pœna excommunicationis simpliciter, aut latæ sententiæ. consi. 3. de sent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 601.
Monitorio de reuelando in termino non parentes excommunicantur. consi. 8. de furtis. num. 2. lib. 5. pag. 433.
Monitus sub pœna excommunicationis credere potuit ante declarationem nō fuisse excommunicatum. consi. 10. de sent. excom. num. 4. lib. 5. pag. 618.
Monitus sub pęna excommunicationis latæ sententiæ est excommunicatus, nō tamen est euitandus, antequam auditur. consi. 3. de sent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 601.
Mōs pietatis Veronæ vt iustificari potest. consi. 17. de vsuris. nu. 5. lib. 5. pag. 469.
Montis pietatis ministri aliquid à mutuatarijs capientes excusantur. consi. 17. de vsuris. num. 6. lib. 5. pag. 469.
Mora duplex, & irregularis re ipsa sine vlla interpellatione committitur. cōs. 5. de vsuris. num. 6. lib. 5. pag. 446.
Mora regulariter, dilatione contractu data durante, non interuenit. consi. 5. de vsuris. num. 2. & 6. lib. 5. pag. 444.
Mors mariti an per famā, & alia probetur, arbitrabitur index. cōs. 1. de secun. nupt. num. 1. lib. 4. pag. 179.
Mortis pęna cum in veteri siue euangelica lege imponitur transgressori, ibi adest obligatio ad peccatum mortale. cap. frater. de lege pęn. num. 18. & 22. pag. 819.
Mortis in articulo nulla est reseruatio. consi. 13. de pęnit. & remiss. num. 3. lib. 5. pag. 575.

Mor-

Mortuum iugulans, viuum iugulare putans, non fit irregularis. cons. 12. de simonia. num. 2. lib. 5. pag. 198.

Mortuus detrimentum sentire potest ex eo, quod eleemosynæ, quas mandauit, non soluuntur. conſ. 26. de pœnit. & remiſs. num. 7. lib. 5. pag. 596.

Mutuans aliquid vltra sortem capiens committit vsuram. conſ. 12. de vsuris. num. 1. lib. 5. pag. 460.

Mutuans sponte, licet ex eo patiatur dam num, non quærit actionem. conſ. 7. de vsuris. num. 4. lib. 5. pag. 451.

Mutuans sub vsuris nulla lege amittit quod mutuat. conſ. 10. de vsuris. nu. 2. lib. 5. pag. 455.

Mutuans pecunias pro suo intereſſe lucrum recipere potest. cõſ. 4. de Iudæis. num. 1. lib. 5. pag. 334.

Mutuare potest quis nummos alienos, volente domino, vt suos. conſ. 7. de vsuris. num. 2. lib. 5. pag. 450.

Mutuare ad amicitiam ineundam, vnde beneficium sequatur, licet. conſ. 50. de simon. num. 3. lib. 5. pag. 274.

Mutuare nulli licet, vt aliquid det tali, vel tali operi pio. conſ. 7. de vsuris. nu. 3. lib. 5. pag. 451.

Mutare sibi nomen sine fraude, nisi sit seruus, cuilibet licet. conſ. 2. de crim. fal. num. 1. lib. 5. pag. 503.

Mutuatarius vltra sortem nil soluere tenetur. conſ. 3. de vsuris. num. 1. lib. 5. pag. 440.

N

NAufragorum res, vt eas dominis restituant, vel ignoranter capientes, licet nõ restituant, Bulla cœnæ nõ excommunicantur. conſ. 1. de pœnit. & remiſs. num. 2. lib. 5. pag. 556.

Negatiua omnia, quæ post se inuenit, destruit. conſ. 3. de conſang. & affin. num. 4. lib. 4. pag. 135.

Negligẽtia hæredis causare potest, vt anima testatoris in purgatorio detineatur. conſ. 26. de pœnit. & remiſs. num. 3. 4. & vlt. lib. 5. pag. 596.

Nigromanticum, nisi sit hæreticus, Bulla cœnæ non excommunicat. conſ. 1. de sortileg. num. 8. lib. 5. pag. 505.

Nomen Spiritus sancti vt proprium Spiritus sancti. conſ. 3. de clãdest. desponſ. num. 8. lib. 4. pag. 110.

Nomen sibi mutare sine fraude, nisi sit seruus, cuilibet licet. conſ. 2. de crim. fal. num. 1. lib. 5. pag. 503.

Notarius non potest magis capere pro calamo, quam Episcopus pro ordinatione. conſ. 7. de simonia. num. 2. lib. 5. pag. 193.

Notorium non est, quod aliqua tergiuersatione celari potest. conſ. 15. de pœnit. & remiſs. num. 7. lib. 5. pag. 576.

Notorius fornicarius, vel excommunicatus, & declaratus æquantur. conſ. 12. de hæret. num. 2. lib. 5. pag. 357.

Nouitiatus annus ab vltimo ingressu cõtinuus requiritur. conſ. 84. de regularib. num. 3. lib. 3. pag. 790.

Noui testamenti sacerdotis potestas maior est potestate sacerdotis antiqui testamenti, & potest obligare ad pec. mort. cap. frater. de lege pœn. num. 7.

Nullitas actus à simoniæ pœna non excusat. conſ. 14. de simonia. num. 2. lib. 5. pag. 206.

Nuptiæ primæ nullæ directe, vel indirecte prohiberi possunt. cõſ. 31. de sponſ. num. 4. lib. 4. pag. 59.

O

OBediendum in quo est superiori. cõſ. 1. vt lite pend. num. 7. lib. 2. & lib. 5. de pœnit. & remiſs. conſ. 13. num. 4. pag. 576.

Obediendum superiori possidenti, lite super proprietate pendente. conſ. 13. de pœnit. & remiſs. num. 4. lib. 5. pag. 576.

Obedire oportet magis Deo, quam hominibus. conſ. 1. vt lite pend. num. 7. lib. 2. pag. 772.

Obligari incipere, & statim moram contrahere nemo potest. conſ. 61. de simon. num. 9. lib. 5. pag. 295.

Obligari quis ad impossibile nulla lege, nec priuilegio potest. conſ. 39. de sponſ. num. 3. lib. 4. pag. 74.

Obligatio naturalis iure canonum naturali, & ciuili æquatur. conſ. 3. de iniur. & damno dato. num. 5. lib. 5. pag. 548.

Obligato ad duo copulatiue non sufficit alterum implere. conſil. 13. de sponſ.

ſponſ.num.6.lib.4.pag.36.
Occaſionem propinquam peccandi dans peccat etiam intentione virtuali.conſ. 2.de Iudeis.nu.2.& ſeq.lib.5.pag.326.
Occaſionem peccandi qui dant,& nō peccant recipientes ab vſurario pecunias. cōſ.2.de Iudeis.num.8.lib.5. pag.328.
Occaſio peccandi,& vſuras exercendi vitanda.conſ.19. de vſuris.num.5. lib.5. pag.473.
Occidens ne occidatur non eſt irregularis. conſ.11. de homicidio.num.4. lib. 5.pag.395.
Occidens ſe defendendo, cui fuga fuiſſet dedecori,non peccat.conſ.11.de homicidio. num.5.lib.5.pag.395.
Occidens innaſorem etiam cum moderamine ſit irregularis,ſi ſua culpa ſit in naſus. conſ. 32. de homicidio. num. 1. lib.5.pag.414.
Occidens citra modum inculpatæ tutelæ irregularis,& facile diſpenſatur, ſecus tamen de homicidio voluntario. conſ. 8.de homicidio.num.1.lib.5. pag.390.
Occidens etiam iuſte adiuuans eſt irregularis. conſ.15.de homicidio.num.1. lib.5.pag.398.
Occidens alium alias occidendus quando nec peccat,nec ſit irregularis.conſ. 12.de homicidio.nu.3. lib.5.pag. 396.
Occidens clericum caſu cum vxore inuentum non eſt excommunicatus; ſecus,ſi ex præcedente maturo iudicio id faciat.conſ.41. de ſent.excom. num.1. lib.5. pag.679.
Occidere patrem iuſte poteſt filius pro defendenda repub. cap. frater de leg. pen.num.19. pag. 819.
Occidenti vxorem publica eſt pœnitentia imponenda.conſ.28.de ſponſ.num. 2.lib.4.pag.55.
Occidere, vel adigere quē, vt occidatur, non ſunt paria.conſ.35. de homicidio. num.4.11.& ſeq.lib.5. pag.418.
Odium, & rancorem malum, non iniuriarum actionem, quis remittere debet.conſ.5.de pœnit.& remiſs. num.2. lib.5. pag.562.
Oeconomus aliquid plus pro ſcutis aureis accipiens,an faciat ſuum.conſ.12. de vſuris.num.4.& 7.lib.5. pag.361.
Oeconomus an licite poſsit conuenire cum piſtore,& lanio, quod res ab illis emet, ſi quid lucri ſibi dederint, & an illud reſtituere teneatur. conſ.6.de furtis.num.1.lib.5.pag.432.
Officialis vnde dicitur, & quid ſignificet.conſ.19.de ſent.excom.num.3. lib. 5.pag.631.
Officialis verbum generale, & reſtringitur per adiectionem genitiuorum, & aliorum æquipollentium. conſ. 19. de ſent.excom.num.4.lib.5. pag.631.
Officialis eſt,qui immediate alicui in officio ſeruit. conſ. 19. de ſent. excom. num.5. lib.5. pag.631.
Officiales Papæ non ſunt legati, ſeu ſubdelegati ad cognoſcendum de cauſis inſtituti.conſ.19. de ſent.excom.num. 8.lib.5.pag.632.
Officialis Papæ non eſt inſtitutus ab eo Poteſtas, ſeu gubernator, etiam ſi ſit perpetuo inſtitutus. conſ. 19. de ſent. excom.num.6.lib.5.pag.631.
Officialis Papę eſt,qui immediate ſeruit, non qui à Papa inſtituitur vt alijs præſit.conſ.19.de ſent.excom.num.10.lib. 5.pag.632.
Officiales Papæ non ſunt, qui à Papa in miniſterio Cardinalis,vel Principis pō nuntur.conſ. 19. de ſent. excom. num. 11. lib.5. pag.632.
Officiales Papæ appellantur rectores ciuitatum in terris Eccleſiæ, ſed nō ſunt. conſ.19.de ſent.excom. num.1.2.& 9. lib.5.pag.631.
Officium,quod beneficium eſt,renunciat cum pacto committit ſimoniam. conſ. 70.de ſimon.num.1.lib.5.pag.307.
Officio multiplici ſibi non repugnanti, vnus,& idem fungitur. cōſ.1.de vſuris. num.9.lib.5. pag.437.
Omittere decentius non eſt peccatum, ſecus ſi fiat quod penitus dedecet. cap. fater.de leg.pęn.num.4.pag.816.
Onus impoſitum emptori præter naturā contractus diminuit pretium.conſ.19. de vſuris.num.6.lib.5.pag.472.
Onus impoſitum laicis ſubditis idem cenſetur Abbati impoſitum, ſi onus compellitur ſubire. conſ. 32. de ſent. excom num.5.lib.5.pag.669.
Onus perſonæ impoſitū, eā nō egreditur. conſ.5.de Iudæis. nu.6.lib.5. pag.807.

Opi-

Opinio ſingularis fortiori ratione nitens prævalet communi.conſ. 8. de cõſang. & affin.num.7.lib.4. pag.145.
Opinionem eligens, quam putat rationi conformem,ſatisfacit. conſ. 8. de pœnit.& remiſs.num.5.lib.5. pag.568.
Opinionem grauis auctoris ſequens præcipue in ijs,quæ ſunt iuris humani, nõ peccat.conſ.2.de ſponſ. num. 4. lib. 4. pag.6.
Opinio canoniſtarum de matrimonio conditionali cur melior theologorum. cõſ.1.de condit.appoſit. num. 7. lib. 4. pag. 116.
Opinio communis à contraria textu, vel ratione nitente conuincitur. conſ.17. de priuileg. num.8. lib.5.pag.538.
Opiniones Angeli, & aliorum,an venditor,cui non ſoluitur pretium, poſsit aliquid accipere, conciliantur. conſ. 29. de vſuris.num.2.lib.5.pag.492.
Oportet verbum non ſemper neceſsitatem, ſed quandoque honeſtatẽ & conuenientiam denotat. cap.frater. de lege pœn.num.1. pag.815.
Oppoſitum in oppoſito operatur quod propoſitum in propoſito. conſ. 12. de vſuris.num.4. lib.5. pag.461.
Optans ſecundum canonicatum liber eſt ab obligatione contracta per iudicialem concordiam initam occaſione primi dimiſsi.conſ.68.de præben.num.3. lib.3. pag.780.
Opus de per ſe bonum vt ex fine efficitur malum.conſ.2. de Iudæis.num.9.lib.5. pag.328.
Oratio per verba vana in Deum dirigi non poteſt. conſ.1. de ſortileg. num.5. lib.5. pag.504.
ratione vana ad futura ſcienda vtẽs an excommunicatus,vel peccet.conſ.1.de ſortileg.num.8.lib.5.pag.505.
Orationis magna vis,& quatuor cũ comitibus ſæpe impetrat. conſ.5. de ſent.ex com.num. 15.& 16.lib.5.pag.608.
Orationis dubiæ ſenſum præcedentia, & ſequentia aperiunt.conſ. 18.de hæret. num.9.lib.5.pag.372.
Oratio dubia ob proferentis ſenſum, & vtilitatem interpretanda. conſ.18. de hæret.num.6.lib.5. pag.371.
Ordinandus non eſt accuſatus, denunciatus,vel inquiſitus infamis. cõſ.3.de accuſ.& inquiſ. num.7.lib.5. pag.178.
Ordinare ad ſacros vt epiſcopis reſeruatum Tridenti.conſ.13. de priuileg. nu. 4.lib.5.pag.533.
Ordinaria onera, extraordinario tamen modo inducta, non ſunt æque fauorabilia, nec naturaliter debita, vt ordinario impoſita modo. cap. frater. de lege pœn.num.49.pag.831.
Ordinari poteſt ob impotentiam ab vxore ſeparatus.conſ.2.de frigid.& malef. num. 1. lib. 4. pag.149.
Ordinari qui eunuchi,& caſtrati poſſunt. conſ.2.de frigid.& malef.num.4.lib.4. pag. 149.
Ordinari poteſt cuius vxor ab eo clam ducta alij nupſit.conſ.1.de adult.num. 2.lib.5.pag.423.
Ordinatus presbyterio ante legitimam ætatem eſt ſuſpenſus, & irregularis. conſ. 4. de cleric. non ordin. miniſt. num.1.lib.5.pag.510.
Ordinatus abſque validis dimiſſorijs publica diſpenſatione eget. conſ. 51. de tempor.ordin.num.6.lib.1. pag.751.
Ordinatus ſacris, ſi matrimonium contrahet, eſt deponendus. conſ. 10. de ſponſ.num.5.lib.4.pag.23.
Ordinatus omnibus ſacris, licet grauius peccet fornicando,quam ſolo vno,eandem tamen ſpeciem peccati peccat. conſ.10.de ſponſ. nu.19.lib.4. pag.29.
Ordinati ſacris poſt matrimonium præſumptum remedia. conſ. 23. de ſponſ. num.5.lib.4. pag.48.
Ordinatus ſcienter per ſimoniam eſt irregularis.conſ. 61.de ſimon. nu.9.lib. 5.pag. 295.
Ordines minores ſacramentalia, & non ſacramenta ſunt. conſ. 28. de ſent.excom.num.14.lib.5. pag.658.
Ordines minores ante ætatem aſſumentes non ſunt ſuſpenſi.conſ.28.de ſent. excom.num.15.& 17.lib.5.pag. 659.
Ordines duos ſacros vna die ſuſcipiens vt ſuſpenſus, & irregularis dicitur. conſ. 1. de verb. ſignif. num. 4. lib. 5. pag.715.
Ordines minores Abbates ſuis regularib. conferre poſſe. conſ. 13. de priuileg. num.3.lib.5.pag.533.

Ordines ſacros conferre nequit, qui non eſt epiſcopus, etiam ex Papæ commiſſione, licet ſic confirmare. conſ. 13. de priuileg. num. 2. lib. 5. pag. 532.

Ordinum ſacrorum miniſterium ſummâ munditiem, & attentionem requirit, quas coniugati ſic habere poſſunt. conſ. 10. de ſponſ. num. 2. & 13. lib. 4. pag. 23.

Ordinum ſumptionem non impedit coeundi impotentia. conſ. 2. de frigid. & malef. num. 3. lib. 4. pag. 149.

Oua, & lacticinia, aut piſces edere poſſunt habentes cruciatam alternis diebus, niſi veniat cõtra corporis ſalutem. conſ. 22. de pœnit. & remiſs. num. 2. lib. 5. pag. 590.

P

Pacta, quę cenſus vẽditorem plus obligant, quam obligaretur, vetita. conſ. 14. de cenſib. num. 1. lib. 3. pag. 794.

Pactum perſonale ad alios non extenditur. conſ. 5. de Iudæis. num. 4. lib. 5. pag. 806.

Pactum ſoluendi 12. poſt diſdictam ſocietatem non valet. conſ. 25. de vſuris in ſoc. offic. num. 11. lib. 5. pag. 488.

Pactum ſoluendi duplum, ſi hoc vel illud euenerit, valet. conſ. 25. de vſur. in ſoc. offic. num. 3. lib. 5. pag. 484.

Pactum vt caſtitas in matrimonio ſeruetur, vel ne debitum petatur, eſt contra illius fidem, & finem. conſ. 18. de ſponſ. num. 2. & ſeq. lib. 4. pag. 41.

Pactio omnis i beneficialibus reprobata. conſ. 43. de ſimo. nu. 20. lib. 5. pag. 264.

Pactio omnis, & conuentio in ſpiritualibus ſimoniaca. conſ. 6. de ſimonia. num. 2. lib. 5. pag. 191.

Pampilonenſi in eccleſia vt de lectore ſacræ ſcripturæ prouidendum. conſ. 1. de magiſtris. num. 1. lib. 5. pag. 320.

Panes azimos Iudæorum comedere laicis & clericis prohibitum. conſ. 2. de Iudæis. num. 4. lib. 5. pag. 327.

Papa an priuilegium conferendi ſacros ſacerdoti dare poſſit. conſ. 13. de priuileg. num. 1. lib. 5. pag. 532.

Papæ beneplaciti reſeruatio non iuuat, antequam accidat. conſ. 22. de ſimon. num. 8. lib. 5. pag. 221.

Papæ beneplaciti reſeruatio, antequam impetretur, non excuſat. conſ. 49. de ſimon. num. 2. lib. 5. pag. 273.

Papa reuocare poteſt indulgentias omnes à prędeceſſoribus conceſſas. conſ. 2. de pœnit. & remiſs. nu. 1. lib. 5. pag. 557.

Papa Iudæis permittere poteſt vſurarum exercitium. conſ. 5. de Iudæis. num. 2. lib. 5. pag. 805.

Papa ſtatim creatus indulgentias, vt putat Viguerius, non reuocat, ſed gratias, & indulta ad beneficia. conſ. 2. de pœnit. & remiſs. num. 3. lib. 5. pag. 558.

Papa ſcienter conferendo inhabili beneficium ſecum diſpenſare videtur, alij nõ item. conſ. 2. qui filij ſint legit. num. 4. lib. 4. pag. 797.

Papa ex iuſta cauſa matrimonium non conſummatũ diſſoluit. conſ. 49. de ſpõſ. nu. 2. lib. 4. pag. 92. & de frig. & malef. conſ. 1. num. 4.

Papa certas perſonas inhabiles ad matrimonium inter ſe contrahendum facere non legitur. conſ. 24. de ſponſ. num. 3. lib. 4. pag. 49.

Papa interdicere ex cauſa poteſt epiſcopo & parocho, ne interſint alicui matrimonio, vel intereſſendi facultatem faciant. conſ. 24. de ſponſ. num. 4. lib. 4. pag. 49.

Papa ſupplere nequit defectum conſenſus iure naturæ requiſiti. conſ. 36. de ſponſ. num. 2. lib. 4. pag. 65.

Papa conſenſum ad matrimonium requiſitum ſupplere nequit. conſ. 39. de ſpõſ. nu. 6. & 20. lib. 4. pag. 75.

Papæ omnis lex humana ſubijcitur. conſ. 39. de ſponſ. num. 7. lib. 4. pag. 76.

Papa legem diuinam nec tollere, nec limitare poteſt, ſed ſic ex cauſa interpretari, & declarare. conſ. 39. de ſponſ. num. 16. & ſeq. lib. 4. pag. 78. & conſ. 3. num. 8. & conſ. 10. num. 4.

Papa efficere poteſt, vt Iudex iudicare debeat quid eſſe verum quo ad vnum forum, & non quo ad aliud. conſ. 5. de priuileg. num. 6. & 13. lib. 5. pag. 522.

Papæ beneplacitũ ab omni pœna ſaltem temporali excuſat, ſi ſequatur. conſ. 6. de ſimonia. num. 1. & 4. lib. 5. pag. 190.

Papa facere poteſt, vt beneficia non ſint perpetua. conſ. 43. de ſimonia. num. 17. lib. 5. pag. 262.

Papa motu proprio conferens beneficium non diſpenſat. conſ. 66. de ſent. excom. num. 3. lib. 5. pag. 719.

Papa in bula cœnæ non pro ſe, ſed pro bono publico, & Eccleſiæ, ſententiam fert. conſ. 25. de ſent. excom. num. 17. lib. 5. pag. 652.

Papa, ſicut Imperator, poteſt eſſe iudex in cauſa propria. conſ. 25. de ſent. excom. num. 17. lib. 5. pag. 652.

Papæ licentia requiritur in alienatione rei eccleſiæ vetita. conſ. 11. de rebus eccleſiæ non alienan. num. 2. lib. 3. pag. 783.

Papa immutare poteſt naturam beneficiorum eccleſiaſticorum. conſ. 43. de ſimonia. num. 10. & 17. lib. 5. pag. 259.

Papa nequit facere, vt factum non ſit factum. conſ. 3. de ſponſ. num. 2. & 10. lib. 4. pag. 8. & conſ. 10. num. 1.

Papa ſacramentum ſine his, quæ ſunt de eius eſſentia, facere, vel ſupplere nequit. conſ. 3. de ſponſ. num. 3. & ſeq. lib. 4. pag. 8. & conſ. 36. num. 2. & conſ. 39. num. 6. & 20.

Papa ſtupor mundi, nec Deus eſt, nec homo. conſ. 3. de ſponſ. num. 5. lib. 4. pag. 9.

Papa, quicquid fieri poteſt lege humana, poteſt per ſe ipſum. conſ. 3. de ſponſ. num. 6. lib. 4. pag. 9.

Papa & Imperator ſunt canones, & leges animatæ. conſ. 3. de ſponſ. num. 6. lib. 4. pag. 9.

Papa pluſquam conſuetudo, & priuilegium, poteſt. conſ. 3. de ſponſ. num. 7. lib. 4. pag. 10.

Papa leges ſuas, & prædeceſſorum vt reuocare poſſit, ac ſi latæ non fuiſſent. conſ. 3. de ſponſ. num. 9. & ſeq. lib. 4. pag. 10. & lib. 5. de ſimonia. conſ. 14. num. 4.

Papa ſine cauſa legem ſuam reuocando peccat, ſed valet actus. conſ. 3. de ſpõſ. num. 15. lib. 4. pag. 12.

Papa plenitudine poteſtatis ſine magna cauſa vti non debet. conſ. 3. de ſponſ. num. 15. lib. 4. pag. 12.

Papa non poteſt licite cum ſcandalo, & in tertij præiudiciũ ſuas leges reuocare. conſ. 3. de ſponſ. num. 16. lib. 4. pag. 12.

Papa ex iuſta cauſa diſpenſat, vt epiſcopus etiam monachus matrimonium contrahere poſſit. conſ. 10. de ſponſ. num. 1. & 9. lib. 4. pag. 20. & conſ. 10. num. 9. & 18. & conſ. 13. num. 2.

Papa repugnaria efficere nequit. conſ. 10. de ſponſ. num. 1. lib. 4. & conſ. 3. num. 2. & 10. pag. 23.

Papa nequit ſuper lege diuina, ſed ſic ſuper humana diſpenſare. conſ. 10. de ſponſ. num. 4. lib. 4. pag. 23.

Papa diſpenſare poteſt ex iuſta cauſa cum presbytero, vt matrimonio contracto cum ſacerdotio vtatur. conſ. 10. de ſponſ. num. 12. lib. 4. pag. 26.

Papa diſpenſare poteſt, vt ſacerdos & monachus citra irregularitatem præſentur, & cauſas criminales exerceãt. conſil. 10. de ſponſ. num. 17. lib. 4. pag. 28.

Papa diſpenſare nequit ſuper matrimonio rato & conſummato. conſ. 19. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 42.

Papa ex cauſa alicui matrimonium ad tempus interdicere valet. conſ. 24. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 49.

Papa poteſt per legem aliquas perſonas inhabiles facere ad matrimonium. conſil. 24. de ſponſ. num. 2. lib. 4. pag. 49.

Paria ſunt, duo fieri ſimul, vel per viam adiectionis. conſ. 2. de condit. appoſit. num. 2. lib. 4. pag. 118.

Paria ſunt aduertere, & aduertere debere, ſicut ſcire, & ſcire debere. conſ. 34. de homicidio. num. 1. lib. 5. pag. 416.

Parochus negans licentiam confitendi alteri peccat. conſil. 19. de pœnit. & remiſſ. num. 6. lib. 5. pag. 587.

Parochi præſentia, vbi obtinet Concilium, eſt de eſſentia matrimonij. conſ. 3. de clandeſt. deſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 107.

Parochus, vel alius ſacerdos de illius, vel ordinarij licentia, cur matrimonijs contrahendis intereſſe debet. conſ. 47. de ſponſ. num. 5. lib. 4. pag. 89. & conſ. 27. num. 5.

Parochi viri præſentia ſufficit, ſi in eius contrahitur parochia, & fœminæ, ſi in parochia fœminæ. conſ. 1. de ſponſal. num. 1. lib. 4. pag. 4. & conſ. 52. num. 1.

Parochus vices ſuas committere valet, & à regula non diſceditur, niſi expreſſe caueatur. conſ. 27. de ſponſ. num. 3. lib. 4. pag. 54.

Parochus, qui ſacerdos non eſt, vt matrimonio cõtrahendo præſens eſſe poſsit. conſ. 30. de ſponſ. num. 1. & ſeq. lib. 4. pag. 56.

Parochus quid, & eſt qui habet partem curæ animarum, licet ſacerdos non ſit. conſ. 30. de ſponſ. num. 3. lib. 4. pag. 57.

Parochus regimen animarum ante promotionem ad ordines habet, & committere alteri poteſt. conſ. 30. de ſponſ. num. 5. lib. 4. pag. 57.

Parochi remittere nequeunt denunciationes trinas matrimonijs contrahendis præmittendas. conſ. 1. de clandeſt. deſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 103.

Parochianum non facit habitatio ad tempus extra domicilium. conſ. 2. de clandeſt. deſponſ. num. 2. lib. 4. pag. 104.

Parochianum facit frequentatio maior alterius eccleſiæ. conſ. 52. de ſponſ. num. 2. lib. 4. pag. 97.

Paruitas rei, ſubreptio, & ignorantia excuſat à mortali. conſ. 2. de Iudæis. num. 12. lib. 5. pag. 329.

Paſcentes in pratis, & ſecantes ligna in montibus non ſuis, euitant culpam ob pœnam impoſitam, tu vero diſtingue. cap. frater. de lege pœn. num. 30. p. 824.

Pater, & filius poſſunt ſibi inuicem naturaliter obligari. cõſ. 3. de iniur. & damno dato. num. 4. lib. 5. pag. 548.

Patrem iuſte occidere poteſt filius pro defendenda Repub. cap. frater. de lege pœn. num. 19. pag. 819.

Pater non poteſt agere furti contra filiũ. conſ. 3. de iniur. & damno dato. num. 4. lib. 5. pag. 548.

Pater reſtituat fiſco legitimam filij condemnati ſtatuto debitam. conſ. 3. de iniur. & damno dato. num. 1. lib. 5. pag. 548.

Patris præceptum iuſtum circa œconomicã obligat filiũ ad peccatum mortale. cap frater. de lege pœn. nu. 18. pag. 819.

Pater repetere non valet quæ ex charitate pro filijs ſoluit, niſi proteſtatio præcedat, ſeu coactio. conſil. 3. de iniurijs, damno dato. num. 6. lib. 5. & pagina 549.

Pater vt computare poſsit filio in legitimam, quæ ipſe ei ſubtraxit, vel pro ipſo coacte ſoluit. conſ. 3. de. iniur. & damno dato. num. 3. 5. & ſeq. lib. 5. pagina 548.

Patrini plures deſignati ſi admittantur, omnes cognationem cõtrahunt. conſ. 4. de cognatione ſpirit. num. 3. lib. 4. pag. 136.

Patrini perſona, cum ſit patrinus, requiritur, & qui eius actus. conſ. 2. de cognatione ſpirituali. num. 4. lib. 4. pagina 126.

Patrinum ſola præſentia ſine alio actu nõ facit. conſ. 2. de cognat. ſpirit. num. 6. lib. 4. pag. 127.

Patrinus in baptiſmo fideiuſſorem, pedagogum, & cognatum ſe facit. conſ. 2. de cognat. ſpirit. num. 2. & 10. lib. 4. pag. 126.

Patrinus debet eſſe talis, qui baptizatum docere, & monere valeat. conſil. 1. de cognatione ſpirituali. nnm. 2. lib. 4. pag. 123.

Patrinus non requiritur quod ſit maior baptizato. conſ. 3. de cognat. ſpirit. num. 1. lib. 4. pag. 129.

Patronus laicus cenſetur clericus, quando ratione patrimonij ius habet præſentandi. conſ. 32. de ſent. excom. num. 3. lib. 5. pag. 669.

Peccans ſpe veniæ obtinẽdæ per gratiam poſt, vel ante obtentam abſolui poteſt. conſ. 10. de priuileg. num. 3. lib. 5. pag. 530.

Peccat omnis, qui alterius peccato conſentit, occaſionem propinquam peccandi dans, peccat etiam intentione virtuali. conſ. 2. de Iudæis. num. 1. & 3. lib. 5. pag. 326.

Peccatori obſequium exhibere ob bonum finem licet. conſ. 6. de pœnitentijs, & remiſsionibus. num. 5. lib. 5. pagina 565.

Peccator non tenetur conteri, nec confiteri vſque ad tempus. conſ. 34. de homic. num. 2. lib. 5 pag. 416.

Peccatori ſeruire licet, etiã in ijs, ſine quibus non peccaret. conſ. 6. de pœnit. & remiſs. num. 2. & 4. lib. 5. pag. 564.
Peccatori ſeruire, conſentiendo aliquo ex nouem modis, non licet. conſ. 6. de pœnit. & remiſs. num. 3. lib. 5. pag. 564.
Peccatrici inſeruiens, non cooperando in peccato, non peccat. conſ. 6. de pœnit. & remiſs. num. 2. lib. 5. pag. 564.
Peccatum permitti ad maius vitandũ poteſt ſine lucri participatione. conſ. 5. de Iudæis. num. 3. & 10. lib. 5. pag. 806.
Peccato quod ſine, præſertim mortali, nõ fit, iuſte fieri nequit. conſ. 46. de ſimon. num. 3. lib. 5. pag. 267.
Peccatum tanto grauius, quanto diuturnius. conſ. 1. de præſcript. num. 1. lib. 2. pag. 777.
Peccatum graue committitur, cum pater & filius ad eandem accedunt. conſ. 7. de ſponſ. num. 1. & 4. lib. 4. pag. 16.
Peccatum vnum committit pluries poſt fornicationem oſculans. conſ. 7. de pœnit. & remiſs. num. 3. lib. 5. pag. 566.
Peccatum vbi non eſt, nec pœna eſſe debet. conſ. 60. de ſimonia. num. 4. lib. 5. pag. 290.
Peccata mortifera Reges in ſuis terris ex cauſa permittunt. conſ. 3. de Iudæis. num. 2. lib. 5. pag. 331.
Pecunia pro beneficio data eccleſiæ iniriam paſſę reſtituenda. conſ. 15. de ſimonia. num. 1. lib. 5. pag. 208.
Pecunia abſens vt minoris valet, quam præſens, ita minoris emi poteſt. conſ. 11. de vſuris. num. 4. & 8. lib. 5. pag. 458.
Pecunia plus valet Romæ, quam in Hiſpania. conſ. 11. de vſuris. num. 4. lib. 5. pag. 457.
Penſionem promittens ſoluere literis non expeditis ſimoniam committit. conſ. 19. de ſimon. nu. 2. lib. 5. pag. 215. & conſ. 17. num. 12.
Penſionis venditio non excommunicat, n ſi pro beneficio, vel ordine affequendo fiat. conſ. 52. de ſimon. num. 2. & ſeq. lib. 5. pag. 277.
Penſiones vt imponere poteſt epiſcopus. conſ. 22. de ſimonia. num. 4. lib. 5. pag. 221.
Penſionem ſimoniace reſeruatam vt iuſte quis tenere poteſt. conſ. 52. de ſimon. nu. 5. lib. 5. pag. 278.
Penſio etſi cum vita penſionarij extinguatur, tamen, quia non ita per eius mortem vacat, vt alteri ſit beneficiorum more conferenda, non eſt beneficium, nec eius appellatione venit, præſertim in diſpoſitione pœnali. conſ. 16. de ſimon. num. 3. lib. 5. pag. 210.
Penſionem redimere, & obligationem eam ſoluendi, diuerſa; hoc ſine auctoritate Papæ fieri poteſt, illud non. conſ. 63. de ſimonia. num. 1. lib. 5. pag. 299.
Penſio beneficialis nec conſtitui, nec emi, nec redimi poteſt, inſcio Papa. conſ. 6. de ſimonia. num. 3. lib. 5. pag. 191. & conſ. 52. num. 1. & conſ. 39. num. 1. & conſ. 63. num. 2.
Penſionem ſine auctoritate Papæ redimere ſimonia, ſed non excommunicat. conſ. 63. de ſimonia. num. 2. lib. 5. pag. 299.
Penſio reſeruata ſuper fructibus beneficij non eſt beneficium. conſ. 43. de ſimonia. num. 9. lib. 5. pag. 259.
Penſio beneficialis, res potius temporalis, quam ſpiritualis. conſ. 16. de ſimonia. num. 6. lib. 5. pag. 212. & conſ. 39. num. 1.
Penſionem per confidentiam in alium transferens pœnas non incurrit. conſ. 16. de ſimon. num. 4. lib. 5. pag. 211.
Percutiens enſe in capite etiam citra intentionem occidendi, ſecuta morte, fit irregularis indiſpenſabilis. conſ. 28. de homic. num. 1. lib. 5. pag. 410.
Percutiens religioſum eſt excommunicatus. conſ. 71. de ſimon. num. 3. lib. 5. pag. 308.
Percuſsionem clerici alieno nomine factam ratificans non excommunicatur. conſ. 19. de homic. num. 3. lib. 5. pag. 402.
Periculum perdendi pretium non facit, quod merces carius vendi poſsit. conſ. 32. de vſuris. num. 4. lib. 5. pag. 497.
Periculum perdendi facit contractum, alioquin iniuſtum, iuſtum cenſeri. conſ. 25. de vſur. in ſoc. offic. num. 2. lib. 5. pag. 484.
Periculum rei locatę regulariter ad locatorem ſpectat. conſ. 24. de vſur. num. 3. lib. 5. pag. 482.

Permittunt Reges in ſuis terris ex cauſa peccata mortifera. conſ. 3. de Iudæis. num.2.lib.5. pag.331.
Permutatio beneficiorum, & venditio fructuum alterius ſimul fieri nequeũt, ſed diuerſo tempore ſic.conſ.41. de ſimon. num.1.& 2.lib.5.pag.251.
Permutatio, vt ſuũ def tertio, ſimoniaca. conſ.22.de ſimo.num.3.lib.5.pag.220.
Perſonatus inſtitutio multis de cauſis inualida eſt. conſ. 44. de ſimon. num. 1. lib.5. pag.265.
Perſonatuum inſtitutio fraudulenta dam natur.cõſ.43.de ſim.nu.2. li.5.pa.257.
Perſonatus vt ſint beneficium, auctoritate epiſcopi debent inſtitui.conſ. 43.de ſimo.num. 13.lib. 5. pag. 261.
Perſonatus intentione quęrendi beneficium inſtituti. conſ.43. de ſimon.num. 19.lib.5.pag.263.
Perſonatus an ſint beneficia eccleſiaſtica.conſ.43.de ſimo.num. 11.12.& 16. lib.5.pag.260.
Perſonatus beneficia vt ſint,facit immemorialis conſuetudo.conſ.43.de ſimo. num.11.& ſeq. lib.5. pag.260.
Perſonatus quare beneficia perſonalia. conſil. 43. de ſimonia. num. 12. lib. 5. pag.260.
Peti videtur à Dæmone, quod à Deo per verba vana petitur. conſ. 1. de ſortileg.num.4.lib.5. pag. 504.
Plebeius nobilẽ,primogenitũ, & diuitem ſe fingẽs,quo nobilis ſecum matrimoniũ cõtrahat, Deum & familiam offendit, ſed tenet matrimonium. conſ. 49. de ſponſ.num.1.lib.4.pag.92.
Pœna in dubio per verba futuri temporis non cenſetur ipſo iure impoſita. conſ.34.de ſim. num.3.lib.5.pag.241.
Pœnæ ſunt reſtringendę, & legum correctio vitanda. conſil. 5. de verb. ſignif. num.3.lib.5.pag.736.
Pœna aliquid ſoluendi in contractu mutui poni poteſt.conſ.4.de vſur. num. 1. lib.5.pag.442.
Pęna frequenter etiam accipitur pro defectu boni,quod quis eſt aptus habere. cap.frater.de.lege pęn.num.11.p.818.
Pęna conuenta ad matrimonium contrahendum peti non poteſt. conſ.3.de deſponſ.impub.num.3.lib.4.pag.102.
Pœnam in caſu ignoto incurſam alienæ negotia agens ſoluere non tenetur. conſ.7.de ſepult.num.3.lib.3.pag.789.
Pęna latius ſumpta,prout importat damnum, quandoque ſine culpa licet non ſine cauſa imponitur, vt in interdicto, ſuſpenſione,& irregularitate. cap. frater.de lege pęn.num.12.& 13. pa.818.
Pœna in regulares coniugia ſolemnizantes, in ſeculares non extenditur. conſ. 1.de pœnis.num.3.lib.5.pag.551.
Pœna duplici nemo ab homine punitur, ſecus à iure. conſ.1. de pœnis. num.5. lib.5.pag.552.
Pęnæ canonum,præſertim Conciliorum, ſolent eſſe moderatæ,ita quod non excedant pęnam delicti. cõſ.5. de. verb. ſignif.num.5.lib.5.pag.737.
Pœna latius ſumpta eſt priuatio boni qđ quis eſt aptus habere.cap.frater.de lege pęn.num. 14.pag.818.
Pœnam conuentionalem non iuſsus non ſoluens non peccat.cap.frater. de lege pęn.num.44. pag.829.
Pœna vt cõmuniter accipitur apud theologos & iuriſtas non poteſt iuſte imponi,niſi ob culpam præteritam: ſecus de pęna latius ſumpta pro defectu boni. cap.frater.de lege pęn.num.10. & 12. pag. 817.
Pęna nulla ipſo iure incurritur,niſi expri matur.cons.10.de ſimon. num.3.lib.5. pag.197.& conſ.34. num.3.& conſ.35. num.3.de priuil.conſ.17.num.3.
Pęnas quatuor poſteriores,dans,ſeu promittens pro gratia, eas ignorans, non incurrit in foro conſcientiæ. conſ. 48. de ſent.excom. num.2.lib. 5.pag.690.
Pęna poteſt augeri ab eo, qui de crimine cognoſcere poteſt. conſ. 10. de hæret. num.6.lib.5. pag.355.
Pœna in foro conſcientię ante ſententiã non debetur. conſ. 1. de iniur. & damno dato. num. 2.lib. 5. pag. 543. & de ſim.conſ.34. num.3.
Pœna poſt condemnationem etiam iure poſi debetur.conſ. 3. de iniur. & damno dato. num.1. lib.5. pag.548.
Pœnam legalem ac conuentionalem etſi eccleſia iuſte petere poſsit, decentius tamen eſt,vt abſtineat. cap. frater. de lege pœn.num.3.& ſeq.pag.815.

Pœna ſecundum delicti menſurã temperanda. con. 1. de Iudæis. num. 2. lib. 5. pag. 323.

Pœnæ præſertim in fornicatione caſtigandæ reſtringendæ. conſ. 4. de adult. num. 2. lib. 5. pag. 425.

Pœna etiam ob identitatem rationis non extenditur. conſ. 2. de purgat. vulg. num. 4. lib. 5. pag. 541.

Pœnam dum adijcit lex actioni prohibitæ, non tollit culpam, immo confirmat. cap. frater. de lege pœn. nu. 28. p. 2. 823.

Pœna parochi, cuius culpa parochianus ſine pœnitentia moritur, eſt arbitraria, conſ. 3. de pœnis. num. 1. lib. 5. pag. 554.

Pœna poſita in aſſumente, ſeu vtente ordine ſacro, non ſemper ad minores ordines aſſumentem extenditur. conſ. 28. de ſent. excom. num. 12. cum ſeq. lib. 5. pag. 658.

Pœnalis lex latius ſumpta eſt ne dum quę imponit pœnam propter culpam, ſed quæ priuat bonis ob aliquam cauſam. cap. frater. de lege pœn. num. 14. p. 818.

Pœnalis lex quatenus pure pœnalis non obligat ad culpam. cap. frater. de lege pœn. num. 23. pag. 821.

Pœnalis lex, vel etiam mixta, ex ea parte qua pœnalis eſt, nihil prohibet aut iubet. cap. frater. de lege pœn. num. 24.

Pœnitens tam in ijs, quæ ſunt facti, quam iuris, confeſſario probo, & docto ſe ſubmittat. conſ. 17. de pœnit. & remiſs. num. 5. lib. 5. pag. 583.

Pœnitenti pro ſe & contra ſe creditur. conſ. 84. de regul. nu. 5. lib. 3. pag. 791.

Pœnitens, qui confeſſario quid reſtituendum dedit, ſatisfecit, donec ſciat non fuiſſe reſtituẽ. conſ. 4. de iniur. & damno dato. num. 1. lib. 5. pag. 549.

Pœnitens confeſſario ſuo docto credens à culpa & pœna excuſatur, licet ipſe erraret. conſ. 17. de pœnit. & remiſs. num. 2. & 4. lib. 5. pag. 583.

Pœnitentia publica eſt imponenda occidenti vxorem. conſil. 28. de ſponſ. num. 2. lib. 4. pag. 55.

Pœnitentiaria diſpenſationem cum compoſitione dare non debet. conſ. 50. de ſponſ. num. 3. & ſeq. lib. 4. pag. 93.

Pœnitẽtiarius excõmunicatos p monitoriũ abſoluere poteſt in foro cõſciẽtiæ. cõſ. 3. de ſent. excõ. nu. 3. lib. 5. pa. 601.

Pœnitentiarius ſuper occultis tantum in foro conſcientiæ diſpenſat. conſ. 34. ſponſ. num. 2. lib. 4. pag. 62.

Pœnitentiarius maior occulto presbytericidæ publicam pœnitentiam imponere nequit, nec filijs eius inhabilitatem ad beneficia. conſ. 13. de pœnit. & remiſs. num. 1. & 2. lib. 5. pag. 573.

Poſſeſsio beneficij, res ſpiritualis, vel ſpirituali annexa. conſ. 17. de ſimonia. num. 2. lib. 5. pag. 212.

Poſſeſsio antiqua defendit beneficiarium etiam contra prælatum. conſ. 14. de officio. Iud. ordin. num. 7. lib. 1. pag. 756.

Poſſeſsio decennalis non ſufficit ſine titulo ad beneficium repetendum, ſed ſic ad titulum præſumendum. conſil. 14. de offic. Iud. ordin. num. 1. lib. 1. pag. 755.

Poſſeſsio triennalis quærit titulum poſſidenti. conſ. 14. de offi. iud. ordin. num. 4. lib. 1. pag. 756.

Poſſeſſor in dubio præſumitur habere bonam fidem. conſ. 1. de præſcrip. num. 5. lib. 2. pag. 778.

Poſtliminij ius in armis, & veſtibus in bello amiſsis Romani non habent. conſ. 2. de iniur. & damno dato. num. 4. lib. 5. pag. 546.

Poſtliminij ius in quibus procedat. conſ. 2. de iniur. & damno dato. nu. 5. lib. 5. pag. 546.

Potentia coeundi. vide verbo Coeundi.

Poteſtas laica, licet prius data ſit, eccleſiaſticã non continet. conſ. 25. de ſent. excom. num. 12. lib. 5. pag. 650.

Poteſtas ſacerdotis noui teſtamenti maior eſt poteſtate ſacerdotis antiqui teſtamenti, & poteſt obligare ad peccatum mortale. cap. frater. de lege pœn. num. 17. & ſeq. pag. 819.

Poteſtas diſpẽsãdi. vide verbo Diſpẽsãdi.

Poteſtas Eccleſiæ, aſsiſtente laica à 1500. annis, omnia ſpiritualia inſtituit, deſtituit, auxit, & minuit. conſ. 25. de ſent. excom. num. 10. lib. 5. pag. 649.

Poteſtas laica poteſt addere pœnam à canonib. ſtatutam. conſ. 10. de hæret. num. 6. lib. 5. pag. 355.

Poteſtas laica nec huius edicti iuſtitiam probare, nec abſque priuilegio ſedis apo-

apoſtolicæ defendere poteſt facultate cognoſcendi de titulo poſsidendi ſpiritualia.conſ.25. de ſent.excom. num. 10.lib.5.pag.649.

Poteſtas omnis à Deo eſt,à quo naturalé populi immediate, Reges autem mediate,at ſupernaturalem Papa immediate, cæteri prælati eccleſiaſtici mediate accipiunt.cap.frater.de lege pęn. num.22.pag.820.

Poteſtas maior eſt reipub. in ſubditum in pertinentibus ad bonum publicum, quam patris in filium in ſpectantibus ad œconomicam.cap.frater.de leg.pęn. num.19.pag.819.

Poteſtas faciendi,arbitrãdi,vel diſpenſandi ſubdelegari nequit.conſ.3. de priuileg.num.4.lib.5. pag.516.

Poteſtas eccleſiaſtica,& laica à Deo datæ vt differunt. conſ. 25. de ſent. excom. num.3.lib.5. pag.645.

Poteſtas laica ratione naturali tantum nititur. conſ.25. de ſent. excom. num. 9.lib.5.pag.648.

Prœceptis duobus concurrentibus, minus maiori cedere debet. conſ. 16. de pœnit.& remiſs. num.7.lib.5. pag.579.

Præcepta negatiua obligant ſemper, & ad ſemper. conſ. 2. de homic. num. 1. lib.5.pag.384.

Præceptum Papæ in dubio, vt verba ſonant,interpretandum. conſ.2.de verb. ſignif.num.1.lib.5.pag.733.

Præceptum iuſtum, & decens differunt, nec de vno ad aliud infertur.conſ.2.de pœnit.& remiſs. num.2.lib.5. pag.558.

Prœceptum de reſtituendo aliqua ex parte affirmatiuum obligat ſemper, ſed non ad ſemper. conſ.2.de homic.num. 2.lib.5.pag. 384.

Prædicare poſsunt ſuſpenſi, & interdicti. conſ. 1. de verb. ſignif. num. 6. lib.5. pag. 732.

Prædiorum ruſticorum duæ ſunt ſpecies, quarum vna hominum cultura fructus, altera vero ex ſe profert ligna,& herbas ſine paſcua; quo ad primam ſpeciem difficile eſt ſiſtinere per legem pœnalem tolli culpam damnificantiũ, non ita quo ad ſecũdam, ſiue ſint vniuerſitatis,ſiue priuatorum.cap.frater. de lege pęn. num.33.pag.825.

Prælatus religioſum fugientem, vel ſine licentia recedentem,etiam extra territorium,capere poteſt.conſ.33. de ſent. excom.num.1.lib.5.pag.671.

Prælatus res ſeu fructus eccleſiæ male alienans repetere poteſt. conſ. 53. de ſent.excom.num.5.& 6.lib.5.pag.698.

Prælato diſsipatori eſt reſtitutio faciẽda, licet ſit impediendus miniſtrare. conſ. 53. de ſent. excom. num.6.& 7. lib. 5. pag.699.

Prælati regulares iuriſdictionem habent in ſubditos quo ad regulam ſpectantia, qno ad alia conſuetudine, vel priuilegio.cõſ.10.de hęret.nu.2.li.5. pa.354.

Prælati regulares poſſunt ad nutum,& ſine cauſa priuare ſubditos officijs.conſ. 70.de ſimon.num. 3.lib.5.pag.307.

Prælati correctionis cauſa verberare ſubditos poſsunt per ſe,vel alios,etiam laicos ex conſuetudine. conſ.42. de ſent. excom.num.1.4.& 6.lib.5.pag.680.

Prælati exempti iuriſdictionem quaſi epiſcopalem habentes, omnia quæ epiſcopi,regulariter poſſunt.conſ.5.de ſponſ. num.2.lib.4.pag.14.

Prælatus & cõuetus diuerſa, adeo qđ proprie prælatus nõ eſt de conuentu.conſ. 12. de electio. nnm. 2. lib. 1.pag.745.

Prælatus in quærendis, & non in quæſitis eccleſiæ nocere poteſt. cõſ.3.de accuſ. & inquiſit.num.1.lib.5.pag.176.

Præpoſitus alicui officio obligat præponentem etiam accipiendo pecunias ad commodius illud exercẽdum. conſ. 3. de procuratorib.num.4.lib.1.pag.764.

Præpoſitio,pro,aliquando principale,aliquando remotã cauſam ſignat. cõſ.23. de ſimonia.num.3.lib. 5. pag.223.

Præſcriptioni ſucceſſoris nolentis vti poſſeſsione præceſſoris mala illius fides non nocet. conſ.1. de præſcrip.num.6. lib.2. pag.778.

Præſcriptio longiſsima bonam fidem, & non titulũ requirit. conſ.1.de reſcript. num.4.lib.2.pag.778.

Præſentãs, præſentaro ius ſuum nõ proſequente,poteſt aliũ præſentare. conſ. 25.de ſimonia. num.5. lib.5. pag. 229.

Præſentatus ad beneficium cum pacto,vt aliud dimittat,quando ſimoniacus.cõſ. 23.de ſimon.num. 1.& 8.lib.5.pag.222.

Præsentatio cũ pacto, vt præsentatus præsentationẽ prosequi debeat in solidũ, an simoniaca. consi.25. de simon. num. 1.& seq.& lib.5.pag.227.

Præstatio immemorialis in collatione beneficij præsumitur iusta.consi.1. de sim. num.2.lib.5.pag.184.

Præstationes solui solitæ in collatione beneficij,siue à Papa,siue ab alio facta,an sint simoniacæ. consi. 1. de simon.num. 1.lib.5.pag. 184.

Præstatio beneficijs conferendis priuilegio Papæ imponi potest.consi.1. de sim. num.3.lib.5.pag.184.

Præsumitur nemo ita iactare bona sua,vt stultus reputetur.consi.10.de sim. num. 11.lib.5.pag.195.

Præsumptio,quod quis sit legitimus, contraria probatione eliditur. consi. 3. de frigid.& malef.num.18.lib.4. pag.157.

Præsumptio ex delicto fratris non oritur contra fratrẽ. consi.30. de sent.excom. num.2.lib.5.pag.664.

Præsumptio dolum, & malitiam præsupponit. consi. 4. de hæret. num. 5. lib.5. pag.343.

Prætor est iudex competens ad armorum restitutionem clericis faciendam,& an sit episcopus dubium. consi. 44. de sent. excom. num.6.lib.5.pag.686.

Preces,alia subsistente iusta causa, simoniam non inducunt.consi.50.de simon. num.2. lib.5. pag.274.

Preces an magnæ,an leues,ratione personę iudicandæ.consi.1. de sponsi. num.7. lib.4.pag.5.

Princeps superiorem non recognoscens in suis terris licentiam exercendi cum certa limitatione vsuras concedere valet.consi.4.de Iudeis.num.3.lib. 5. pag. 334.& consi.3. num.3. 6.& vlt.

Princeps etiam de ordinarij licentia Iudæis permittens vsuras peccat. consi.5. de Iudæis. num.1. lib.5. pag.805.

Princeps supremus Iudæos in terris suis fœnerari vt permittere valeat. consil. 3. de Iudæis. num. 1. & 8. lib. 5. pagina. 330.

Princeps laudabiliter hebræorum vsuras restringit. consi. 5. de Iudæis. num.10. lib.5.pag.808.

Principales raro, vel nunquam alios tenẽtur denunciare.consi.8. de sent. excom. num.3. lib.5. pag.615.

Priuilegium Minorum Generalis dispensandi super multitudine missarum ad successores,& ad missas post illud acceptas extenditur.consi.3.de priuileg.nu. 1. & 2. lib.5.pag.515.

Priuilegium edendi oua, & lacticinia in ieiunijs,per cruciatam nõ tollitur. cõsi. 24. de pœnit. & remiss. num.3. lib. 5. pag. 593.

Priuilegio quidquid induci potest,post immemoriali. consi. 43. de simon.num.3. lib.5. pag.257.

Priuilegium dispẽsandi super homicidio voluntariũ non includit. consi.6. de homicidio.num.3.lib.5.pag.388.

Priuilegium sacros conferendi Concilio Triden.refragatur.cõsi. 13. de priuileg. num.4.lib.5.pag.533.

Priuilegia, seu rescripta contra stylũ possunt de falsitate argui.consi.1. de homicidio.num.5.lib.5. pag.383.

Priuilegium, dato aliquo,quod operetur, in alijs restringendum.consi.19.de pœnit. & remiss. num.2.lib.5. pag.586.& consi.25. num.1.

Procurans alicui simoniaco, vel inhabili beneficium,fructus ab eo male impensos restituat. consi.15. de simonia.num. 1.& 3. lib.5.pag.208.

Procurator constituentis personam representat. consi. 1. de vsuris. num.2. lib.5. pag. 435.

Procuratoris reuocatio ad eum pertinet, ad quem constitutio,& contrarium est iuribus exosum.consi.12. de electio.nu. 5.lib.1.pag.746.

Procurator à conuentu constitutus agere causas potest.cõsi.12.de electio.num.6. lib.1. pag.746.

Procurator generalis contrauenire mandato domini speciali ex iusta causa potest.consi.29.de sent.excom.num.1.lib. 5. pag.661.

Procurator contemplatione societatis cõstitutus societatem obligat. consi. 3. de procur. num.2.lib.1. pag.763.

Procurator principalem suum bonæ fidei errorem in bullis beneficij nõ moneat. consi. 46. de simon. num. 1.& 3. lib. 5. pag. 268.

Prodere ſe ipſum, etiam in cauſa hæreſis, nemo tenetur. conſ. 8. de hæret. nu. 3. lib. 5. pag. 351.

Profeſsio nulla per actus profeſſorum nõ validatur. cõſ. 7. de his quæ vi, metuſue cauſa. num. 2. lib. 1. pag. 766.

Profeſsio ante nouitiatũ, ſeu metu facta, eſt nulla. conſ. 84. de regularib. num. 2. lib. 3. pag. 790. & lib. 1. conſ. 7. de his, quæ vi. num. 1.

Profeſsionem nõ facit veli aſſumptio, etiã poſt annum nouitiatus. conſ. 84. de regularib. num. 2. lib. 3. pag. 790.

Profeſsio non deſinit valere ex eo quod religio non ſit exempta. conſ. 2. de reſcript. num. 5. lib. 1. pag. 743.

Profeſſus in vno monaſterio non poteſt vt talis in alio recipi. conſ. 1. vt lite pend. num. 10. lib. 2. pag. 773.

Prohibitio ab ingreſſu eccleſiæ, interdictũ & ſuſpenſio diuerſis reſpectibus appellatur. conſ. 1. de verb. ſignif. num. 1. lib. 5. pag. 731.

Prohibito vno, vbi militat eadem ratio, etiam prohibetur præambulum ad illud. conſ. 3. de conſang. & affin. num. 5. & ſeq. lib. 4. pag. 135.

Promiſsio ad incurrendas pœnas per extrauag. Greg. XIII. poſitas nõ requirit valida, nec pura, ſed ſufficit inualida, vel conditionata. conſ. 51. de ſent. excom. num. 2. & ſeq. lib. 5. pag. 693.

Promiſsionis acceptatio cauſa eſt impetrandi gratiam, eamque facit ſubreptitiam. conſ. 51. de ſent. excom. num. 4. lib. 5. pag. 694.

Promiſsio conditionata, etſi ante euentũ conditionis non obliget, mala eſſe poteſt. conſ. 51. de ſent. excom. num. 5. lib. 5. pag. 694.

Promiſsio, quæ deficiente conditione eſt nulla, poteſt eſſe delictũ. cõſ. 51. de sẽt. excom. num. 6. lib. 5. pag. 694.

Promiſsio non eſt dicere, ille, vel ille tibi ſiue alij dabit 100. ſi facias hoc, vel hoc. conſ. 50. de ſent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 691.

Promiſsio de matrimonio cum hæretico contrahendo turpis, & ipſo iure nulla. conſ. 38. de ſponſ. num. 6. lib. 4. pag. 70.

Promiſsio geminata plurimum operatur. conſ. 31. de ſponſ. num. 6. lib. 4. pag. 59.

Promiſsio vſuras ſoluẽndi non obligat, nſi ſi ſit iurata. conſ. 3. de vſuris. nu. 4. lib. 5. pag. 441.

Promiſsio longe poſt habitam poſſeſsionem facta opus charitatis, non confidẽtia, iudicanda eſt. conſ. 66. de ſimonia. num. 2. lib. 5. pag. 802.

Promiſsio eius, quod tacite ineſt, collationem non vitiat. conſ. 1. de ſimonia. nu. 4. lib. 5. pag. 184.

Promiſsiones ipſo iure nullæ in materia lata non includũtur in extrauag. Greg. XIII. conſ. 50. de ſent. excom. num. 3. lib. 5. pag. 692.

Promittens extra curiam pro protonotariatu in ea obtinendo excommunicationẽ incurrit. conſ. 47. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 688.

Promittẽs aliquid pro gratia in curia impetranda, licet promiſsio non fuerit acceptata, hæc conſideret. cõſ. 52. de ſent. excom. num. 1. & ſeq. lib. 5. pag. 695.

Promittẽs per verba generalia talia, quę ad licita nõ inducerent obligationem, peccat mortaliter, non tamen incurrit pęnas. conſ. 49. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 690.

Promittens mulieri cum iuramento, non habebo aliam niſi te, nõ contrahit ſponſalia, ſed potius tenetur illam ducere. conſ. 48. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 91.

Promittens inſtrumento publico 100. vt cõferatur ſibi beneficium, animo ea nõ ſoluendi, non committit ſimoniã. conſ. 12. de ſimonia. num. 5. lib. 5. pag. 198.

Promittens, & promiſsionẽ acceptans pro gratia temporaria à Papa obtinenda ſunt excommunicati. conſ. 36. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 674.

Promittens facere, intelligitur intra tempus boni viri arbitrio declarandũ. cõſ. 31. de ſponſ. num. 3. lib. 3. pag. 59.

Promittens ſeipſum non obligat proxenetã, nec tenetur mãdati. cõſ. 50. de ſent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 691.

Promittens in curia pro gratia, etiam ea non obtẽta, excommunicatur. conſ. 50. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 691.

Promulgatio legis nõ ſolum fit verbo aut ſcripto, ſed & facto per legitimi temporis continuationẽ, ac etiã per naturale inſtinctũ. cap. frater. de lege pęn. nu. 9.

Prophe-

Prophetas consulere super temporalibus olim licuit, hodie non æque. cons. 1. de sortileg. num. 1. lib. 5. pag. 504.
Protestatio submittentis scripta sua Eccle siæ iudicio excusat. cons. 18. de hæret. num. 14. lib. 5. pag. 365.
Protestatio animi declaratoria, etiam facto contraria, iuuat. cons. 18. de hæret. num. 14. lib. 5. pag. 365.
Protocolum simoniam continens partiũ consensu comburatur. cons. 69. de simonia. num. 4. lib. 5. pag. 306.
Prouincialis procuratorem à conuentu legitime constitutum reuocare nequit. consil. 12. de electio. num. 4. lib. 1. pagina 746.
Prouisio noua ob simoniam temporis, & fructuum meminisse debet. cons. 11. de simon. num. 2. lib. 5. pag. 196.
Proxeneta ne vltra debitũ accipiat, aptũ medium. cons. 30. de vsuris. num. 5. lib. 5. pag. 493.
Proxeneta plus quam sibi debetur, sponte datum, restituere non tenetur. cons. 30. de vsuris. num. 2. lib. 5. pag. 493.
Pubertati proximus cõtrahendo saltem naturaliter obligatur. cons. 39. de spõs. num. 11. lib. 4. pag. 76.
Publicæ honestatis impedimẽtũ oritur ex sponsalibus & matrimonio nõ consummato. consil. 33. de spons. num. 2. lib. 4. pag. 61.
Publicę honestatis impedimẽtum restringit Concil. Trid. cons. 33. de spons. nu. 3. lib. 4. pag. 61.
Pueri præfecti coquinæ de mandato eius amicis deferendo, nisi desistant, nõ sunt absoluendi. cons. 5. de furtis. num. 1. lib. 5. pag. 431.
Pueros ante talem ætatem voto non obligari facit ius humanũ. cons. 39. de spõs. num. 5. lib. 4. pag. 75.
Pugnãs in bello iusto, licet multi ab alijs occidantur, si per se non occidat, licet iuuerit, non fit irregularis. cons. 11. de hom. num. 1. & seq. lib. 5. pag. 395.
Puluerem ex cerebro hominis raso, contra morbum caducũ, vel alium, an efficere liceat. cons. 2. de sortileg. num. 1. lib. 5. pag. 506.
Puniendus pro culpa alterius regulariter nemo. cons. 26. de pœnit. & remiss. num. 1. & 9. lib. 5. pag. 595.
Puniri, & impediri, diuersa. cons. 26. de pœnit. & remiss. num. 8. lib. 5. pag. 597.
Purgatio canonica est de obiecto crimine innocentię ostensio. cons. 5. de hæret. num. 2. lib. 5. pag. 344.
Purgatione vulgari per duellum se purgans, vel volens purgare, peccat. cõs. 1. de purg. vulg. num. 1. lib. 5. pag. 539.

R

RApta dicitur, quæ inuitis parentibus rapitur, licet ipsa consentiat. cons. 32. de spons. num. 1. lib. 4. pag. 60.
Rapta cum raptore cur ante libertatem contrahere prohibetur. cons. 3. de consang. & affin. num. 7. lib. 4. pag. 136.
Raptor nõ est, quem virgo vltro sequitur, licet eam stupret. cons. 1. de rapt. nu. 1. lib. 5. pag. 427.
Ratificatio in delictis etiam simoniæ locum habet. cons. 10. de sim. nu. 7. lib. 5. pag. 194.
Rationes quinque, quibus coloratur hoc edictum. cons. 25. de sent. excom. num. 11. lib. 5. pag. 650.
Receptantes bannitos, seu adiuuantes ad delinquendum, excommunicati. cons. 58. de sent. excommun. num. 5. lib. 5. pag. 711.
Rectores seu Potestates à ciuitatibus dicti, & à Papa confirmati, non sunt officiales Papæ. cõs. 19. de sent. excom. nu. 9. lib. 5. pag. 632.
Reditio rei ad pristinam naturam fauorabilis. cons. 4. de succes. ab intesta. nu. 2. lib. 3. pag. 787.
Reductio alicuius constitutionis ad viam iuris quid operetur. cons. 1. de apostat. num. 13. lib. 5. pag. 370.
Reformatio Greg. xiii. de vsuris à Iudęis exercendis quos comprehendat. cons. 5. de Iudæis. num. 4. lib. 5. pag. 806.
Regium auditorium nullum ius habet in ecclesiasticis. cons. 25. de sent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 645.
Regula, potest quis per alium, fallit in cognatione spirituali, & alijs. cons. 2. de cognat. spirit. num. 1. 5. & 8. lib. 4. pagina 126.

Regula de triēnali dat titulum poſſidenti.conſ.14.de offic. iud.ord.num.4. lib. 1. pag.756.
Regula de triennali iuuat execrabilem diſpenſationem allegantem.cōſ.14. de offi.Iud.ordin.num.9.lib.1.pag.757.
Regula non firmatur, lib.6. dupliciter limitatur.conſ.12. de ſponſ. num.1. lib. 4. pag.32.
Regulas generales multos fefelliſſe,& fallere.conſ.3.de frigid.& malef.num.23. lib.4. pag.159.
Regularis de prælati licentia peculiū habere poteſt. conſ.1. de magiſtris. num. 6.lib. 5.pag.321.
Regularis à ſuperiore granatus appellare poteſt. conſ.1. vt lite pend. num.8. lib. 2. pag. 773.
Regulares mendicantes ad non mendicātes tranſeuntes excōmunicantur.conſ. 1. de apoſt.num.6.lib.5. pag.368.
Regularis contra maioris præcepta prælato obedire non debet conſ. 1. vt lite pend.num.7.lib.2.pag.772.
Regularis, deſtructo monaſterio, nec ſpōte,nec de licentia ſuperioris habitum dimittere poteſt.conſ.85.de regularib. num.2.lib.3.pag.793.
Regularis curiam ſęcularem animo nocēdi adiens excommunicatur.con.33.de ſent excom.num 2. lib.5. pag.671.
Regularis habitum alterius religionis deferēs,ſi nō poteſt in ſuo monaſterio morari,poteſt non peccare.conſ.85.de regularib.num.4. lib.3. pag.793.
Regulares ſimplices ſine licentia nec agere,nec petere,nec dare vel accipere literas poſſunt, niſi &c. conſ.33. de ſent. excom.num.3.& ſeq. lib.5.pag.672.
Regularis etiam non clericus priuilegio fori,& canonis gaudet.conſ.17. de prileg. num.7.lib.5. pag.538.
Reintruſio eſt interlocutoria,quæ non appellando tranſit in iudicatum. cōſ.2.de condit. appoſit. num.3. lib.4. pag.119.
Relatiuum,alius,ſignificat ſimilem qualitatem in relato.conſ.30. de ſponſ.nu. 1.lib. 4.pag.56.
Relictum epiſcopo ab extraneo cenſetur relictū ratione dignitatis.cōſ.3.de procuratorib.num.1.lib.1.pag.763.
Religionem intrare,& profiteri poteſt publicæ adulteræ maritus.cōſ.19.de ſpōſ. num.2.& ſeq.lib.4. pag.42. & conſ.23. num. 6.
Religio habilitat illegitimū ad ordines, non ad dignitates. conſ. 2. qui filij ſint legit.num.3. lib.4. pag.797.
Religioſus etiam abbas,ſi clericus nō eſt, minor eſt omni clerico.conſ.17. de priuileg.num.2. lib.5.pag.537.
Remedia poſteriora non tollunt priora. cap.frater.de lege pęn.nu.29.pag.823.
Remiſsio actionis ob anticipatam ſolutionem vſuram ſapit, ſecus alio reſpectu. conſ.18.de vſuris.nu.3. lib.5. pag.471.
Remiſsio, vel donatio debiti ſponte facta liberat debitorem. conſ. 13. de vſuris. num.5.lib.5.pag.464.
Remiſsio ſecūdi homicidij, tacito primo, nil ſuffragatur.conſ.2.de cōſang. & affin.num.1.& 4.lib.4.pag.132.
Remiſsio debiti ob inopiam eum in vtroque foro liberat.conſ.6.de pactis.num. 2. lib.1.pag.762.
Renuncians beneficium principaliter,vt ob id ad aliud præſentetur,eſt ſimoniacus,ſecus ſi ſecundario,& vt in cauſam impulſiuam.conſ.23. de ſimon.num.1. & 8.lib.5. pag.222.
Renunciare beneficium intentione,& ſpe vt alteri detur, iure non vetatur. conſ. 38.de ſimonia,num.1.& ſeq.lib.5. pag. 248.& conſ.36.num.1.
Renunciatio ſub ſpe renūciationis tacita non eſt ſimoniaca. conſ. 53. de ſimon. num.1.lib.5.pag.279.
Renunciatio beneficij ante priuationem facta eſt valida, ſecus ſi ante declarationem. conſ.2. de hæret. num. 3. lib. 5. pag.339.
Renunciatio beneficij ſimoniaca eſt ipſo iure nulla. conſ. 6. de ſimon. num. 4. lib.5.pag.191.& cōſ.22. num.7. & cōſ. 14.num.2.
Renunciatio minus principaliter ſpe gratitudinis,etiam ſine qua nō fieret illa, non eſt ſimonia.conſ.9.de ſimonia. nu. 1.lib.5.pag.194.
Renunciatio fructuum decurſorum inter collitigantes nō eſt ſimoniaca;nili, &c. conſ.32.de ſim. num.1. lib.5. pag.237.
Renunciatio beneficij ignoranter per ſimoniā adepti in manibus eius faciendā,qui

cienda,qui iuſte poſſet collatariũ deſtituere.cõſ.61.de ſim.nu.1.li.5.pag.292.
Renunciatio beneficij ſub pacto, vel modo,prohibita.conſ.22.de ſimon.num.5. lib.5.pag.221.
Renunciatio beneficij virtute mandati reuocati,ſed non intimati procuratori,facta valida eſt.conſ.6. de renũcia.num. 1.lib.1.pag.749.
Repetitio verbi in eadẽ diſpoſitione myſteriũ denotat.conſ.56. de ſent.excom. num.3.lib.5.pag.706.
Res Deo dicatas.vide verbo ſacra.
Res mobiles in bello ab hoſtibus captæ capientium fiunt.cõſ.2. de iniur. & damno dato.num.1.lib.5.pag.545.
Res aliena in bello iniuſto, etiam ſi publice indicto,capta, domino erit reſtituẽda,niſi vbi lex,& conſuetudo ineſt contraria. conſ.2. de iniur. & damno dato. num.2. 5. & 7.pag.546.
Res in bello publice indicto amiſſæ prioribus dominis, ſecundum conſuetudinem Luſitanorum,nõ reſtituuntur.cõſ. 2. de iniur.& damno dato. num.3. lib. 5.pag. 545.
Re ſua ad libitum quilibet vti poteſt. cõſ. 43.de ſimon.num.4.lib.5.pag.258.
Res in bello publice indicto amiſſæ, ex quadam principum cõuentione tacita, & belli iuſtitia, non reſtituuntur. conſ. 2. de iniur. & damno dato. num.6. lib. 5. pag.546.
Res de facili redit ad ſuam priorem naturam. cap. fratr. de lege pœn. num. 34. pag.825.
Res in bello publice indicto amiſſæ,recuperatæ ab exercitu, dominis prioribus non reſtituuntur;niſi, &c.conſ.2.de iniur.& damno dato.nu.5.lib.5.pag.546.
Res eadem diuerſis nominibus ex diuerſo reſpectu appellatur. conſ.1. de verb. ſignif.num.2.lib.5. pag.731.
Res aliena ſine iuſto titulo retineri non poteſt. conſ.3. de ſolutio. num.1. lib.3. pag.784.
Reſcripta principum etiam quo ad alios faciunt ius, ſecus inferiorum. conſ.28. de ſent.excom. num.7. lib.5. pag. 657.
Reſcripta ad beneficia,& lites, & puri priuilegij vt differunt. conſ. 11. de priuil. num. 1. lib. 5. pag. 530.
Reſcripti appellatione regulariter venit reſcriptum à Principe conceſſum.conſ. 28.de ſent.excom.nu.6.lib.5. pag.657.
Reſcriptum ad reſtituendum ad famam, ſiue mandato impetratum valet. conſ. 4. de priuileg.num.6.lib.5.pag.519.
Reſeruatio penſionis ſine Papæ auctoritate eſt ſimoniaca. conſ. 37. de ſimonia. num.1.lib.5.pag.246.
Reſignans beneficium ſola intentione, vt detur N. non eſt ſimoniacus. conſ.11. de ſimon. num.2. lib.5. pag. 196.
Reſignatarius nolens ſoluere penſionem alij,quam reſignanti,reſeruatam, prætextu confidentię admiſſæ,ius ſuum elidit.conſ.31.de ſim.nu.1.lib.5.pag.236.
Reſignatarius vt poteſt tuta conſcientia reſignanti quotannis quid donare. cõſ. 28. de ſimonia.num.2. lib.5. pag. 231.
Reſignationis publicationi literarum expeditio non ſufficit. conſ. 14. de ſimon. num.1.lib.5.pag.206.
Reſignatio cum pacto,& apocha tradita, vt reſignans percipiat fructus, dum viueret,an ſimoniaca realiter.conſ.48.dẽ ſimon.num.1.lib.5.pag.271.
Reſponſio cuiuſdam ſuper ſocietate officiorum refutata. conſ. 25. de vſuris in ſoc.offic.num.11.lib.5. pag.488.
Reſponſio interrogationi congruere debet. conſ. 1. de condit. appoſit. num.5. lib.4.pag.115.
Reſponſum certum ſine certa informatione dari non poteſt. conſ.6. de ſent. excom.num.1.lib.5.pag.609.
Reſtituat impediens alium ad conſequendum ius ſuum.conſ.1. de iniur. & damno dato.num.2.lib.5. pag.543.
Reſtituat impediens alium à beneficio cõſequendo.conſ.3. de ſimon. num.3.lib. 5.pag.188.
Reſtituat,qui metu, vel dolo alium induxit ad peccandum. conſ.2. de ſimonia. num.2.lib.5.pag.185.
Reſtituẽda non ſunt iuſte per iuriſdictionẽ tẽporalẽ emptã quæſita.cõſ.1.ne prælati vices ſuas. num.6.lib.5.pag.318.
Reſtituenda pecunia pro beneficio data, Eccleſiæ iniuriam paſſę. conſ.15.de ſimon.num.1.lib.5.pag.208.
Reſtituere tenetur procurans beneficium alicui ſimoniaco, vel inhabili, fructus, ab eo

ab eo male impenſos. conſ. 15. de ſim. num.1.& 3. lib.5. pag.208.
Reſtituere fructus nõ tenetur adminiſtrator beneficij etiam culpabiliter factus, quando beneficiarius nõ tenetur.conſ. 30.de ſim. num.3. lib.5. pag.235.
Reſtituere tenetur,qui ad vitandam mendicitatem furatur.conſ.3. de furtis. nu. 1. lib.5.pag.430.
Reſtituere non tenetur ancilla erogans pauperibus minuta aliqua ex tacito dominorum conſenſu, vel ſine animo peruertendi ad notabilem ſummam.conſ. 2.de furtis.num.1.lib.5. pag.429.
Reſtituere obligatur quis etiam ob actum ſine ſua culpa geſtum.cõſ.20.de vſuris. num.10.lib.5.pag.477.
Reſtituere damnum, & alienum ablatum obligat lex naturalis & diuina,cui nemo poteſt derogare, niſi ſubſit rationabilis cauſa.cap.frater.de lege pœn. nu. 30.& 36. pag.826.
Reſtitui cui debeant res furto ſubtractæ. conſ.7.de furtis.num.1.lib.5. pag.432.
Reſtitutionis cauſa ſi ſit peccatum, eo ceſſante,ceſſat illa.conſ.20.de vſuris.num. 11.lib.5.pag.477.
Reſtiturio incertorum pauperibus facienda.cõſ.4.de iniur.& damno dato.nu.4. lib. 5. pag. 550. & de vſuris. conſ. 28. num. 4.
Reſtitutio ſpoliato, & innocenti non neganda.conſ.44. de ſponſ. num.2. lib.4. pag.85.
Reſtitutio turpiter accepti turpiter danti neceſſaria non eſt. conſ. 47. de ſimon. num.3.lib.5. pag.270.
Reſtirutio damnum paſſo facienda, & eo non inuento, pauperibus. conſ.28. de vſuris.num.4.lib.5.pag.491.
Reſtitutio à regulari vt ſine detrimento monaſterij facienda.conſ.4.de iniur.& damno dato.num.2.lib.5.pag.549.
Reſuſcitatus ad ſuam vxorẽ, niſi noue cõtrahat,redire nequit. conſ.3. de ſponſ. num.5.lib.4.pag.9.
Reuelans,ita vt probari nequeat, monitorio non ſatisfacit. conſ.8. de furtis. nu. 5. lib.5.pag.434.
Reuelatio ita facienda eſt,vt dominus rẽ ſuam recuperet.conſ.8. de furtis. nu.2. lib.5.pag.433.
Reuelatio futurorum, niſi neceſsitas,vel vtilitas vrgeat, non petenda. conſ.1.de ſortileg. num.4. lib.5.pag.504.
Reuerentialis metus. vide verbo Metus.
Reuocaſſe dimiſſorias conceſſas non cenſetur epiſcopus ex eo quod poſtea dixerit ordinando ne ab alio ordinaretur, quia ipſe volebat ordines tenere, & eũ ordinare.conſ.29.de temp.ord. num.1. & ſeq.lib.1.pag.128.
Rex & regalia habens ius dicendi vendere poteſt,ſed non alius, niſi de illius licentia,vel conſuetudine.conſ.1.ne prælati vices ſuas.num.3. lib.5.pag.317.
Reges iuſte laicos defendent,ne per tales contractus excommunicari poſsint.cõſil.1. de ſent. excom num. 6. lib.5. pagina 620.
Reges in terris ſuis exercere vſuras quare Iudæos non tolerent. conſ.3. de Iudæis.num.4.lib.5.pag.332.
Rex munus iudicandi vendens peccat,niſi ſic remiſsiue.conſ.1. ne prælati vices ſuas.num.1.lib.5.pag.316.
Reges ſicut Iudæos in terris ſuis habitare poſſunt permittere,ita & fœnerari. cõſ. 3.de Iudæis.num.5.lib.5. pag.332.
Reges quo ad ea,quæ ad veram religionẽ & animarum ſalutem ſpectant, Papæ ſubditi ſunt, nihilque de his ſtatuere poſſunt.conſ.25.de ſent.excom.num.4. lib.5.pag.646.

S

SAcerdos poteſt inſequi malefactorem ſuum,& procurare,vt capiatur,ſed nõ agere criminaliter.conſ.35. de homicidio.num.10.lib.5.pag.419.
Sacerdos adiuraturus animalia irrationalia quid faciet.conſ.5. de ſent. excom. num.14.& ſeq.lib.5.pag.608.
Sacerdotibus veteris legis matrimonium contrahere licebat,hodie ſolis orientalibus. conſ. 10. de ſponſ. num. 7. lib.4. pag. 24.
Sacerdotium,& coniugium concurrere in vno homine poſſunt.conſ.10. de ſponſ. num.8.& 12. lib.4.pag.24.
Sacerdotium noui teſtamenti mundus, quam veteris, miniſtrandum. conſ. 10. de ſponſ.

de ſponſ.num.3.lib.4.pag.23.
Sacris ordinatus.vide verbo ordinatus.
Sacra etiam Deo dicata ex cauſa,& cum licentia poſsũt in alios vſus conuerti. conſ. 10. de ſponſ. num.6. & 16. lib.4. pag.24.
Sacramentum deſtruit mutatio verborũ ad fouendum errorem.conſ.3. de clandeſt.deſponſ.num.9.lib.4.pag.110.
Sacramentum licet à futura approbatione,vel reprobatione Papæ nõ pendeat, poteſt tamen ab eo ſtatui, vt idem iudicetur validũ in vno foro,& non in alio. conſ.5. de priuileg. num. 3. & 9. lib.5. pag.521.
Sacramenta,niſi ſit baptiſma in morte,ab hæreticis recipiens peccat. conſil. 3. de clandeſt.deſponſ. num.3. lib. 4. pagina 108.
Sanguis inſidiatorum nil indicãti nocet. conſil.35.de homicidio. num. 8. lib.5. pag.419.
Scandalum vt vitetur,diſsimulandum cũ ijs,qui in matrimonio putatiuo bona fi de viuunt. conſ.84. de regularib. num. 6. lib.3.pag.791.
Scholaris ſimoniace collegio renuncians ſic ſibi conſulat.conſ.47.de ſimo. nu.3. lib.5.pag.270.
Scholaris loco collegij pretio renuncians ſimoniacus eſt, ſed nõ excommunicatus. conſil. 47. de ſimon. num. 2. lib.5. pag.270.
Scholaris pecuniam pro loco collegij ſimoniace acceptam cui reſtituet. conſ. 47.de ſim. num.2.lib.5.pag.270.
Sciẽtia ex fama ſufficit, vt quis abſtineat à prohibitis. conſ.4. de hæret.nu.1. lib. 5. pag.342.
Scientia ſicut excuſat, ita & iuſta credulitas;& ſecus,ſi ex leui cauſa dubitat.cõſ. 7. de ſent. excom. num. 5. & 6. lib. 5. pag 612.
Scire qui vult futura à quo, & modo quo debet, non peccat. conſ. 2. de ſortileg. num.2.lib.5. pag.504.
Scire,& probabiliter credere, paria ſunt. conſ. 7. de ſent. excom. num. 4. lib. 5. pag.612.
Scire eſt veritatem aliquo ſenſu perceptam mente retinere. conſ.4. de hæret.num.2.lib.5.pag.342.
Scire quæ quiſque teneatur chriſtianus explicite.conſ.8. de pœnit.& remiſſ.nu. 1.lib.5.pag.568.
Scripta in memorialibus ſicut in rationibus non probant.conſ.18. de hæret.nu. 4.lib.5.pag.370.
Scripta indigeſta in chartulis, & alijs reperta,ad inquirendum non ſufficiunt. conſ. 18. de hæret. num. 5. lib. 5. pagina 370.
Scriptori, donec ſcripta ſua ediderit, ea licet corrigere.conſ.18.de hæret. num. 3.lib.5.pag.369.
Scripturæ vna pars per aliam, etiam ſepe ita am,interpretanda.cõſ.18.de hæret. num.10.& ſeq.lib.5. pag.372.
Scriptura priuata manu alienа etiam religioſi alij non nocet.conſ.18.de hæret. num.1.lib.5.pag.368.
Scriptura manu notarij ſcripta, & non ſubſcripta non probat. conſ.18. de hæret.num.1.lib.5. pag.369.
Scrupuloſus confeſſori probo, & docto nõ credens peccat,& habitum vitioſum ſe inquietandi facit. conſil. 17. de pœnitentijs & remiſsionibus. num.4. lib. 5. pag.583.
Scrupuloſus confeſſario ſuo probo, & docto credere debet.conſ.17. de pœnit. & remiſs. num.1.lib.5.pag.582.
Scrupuloſus credendo confeſſario ſatisfacit,& ſibi medetur.conſ.17.de pœnit. & remiſſ.num.6. lib.5. pag.584.
Scrupulus à dubio vt diſcernatur. conſ.8. de pœnit. & remiſs. num. 8. lib. 5. pagina 569.
Scrupulum vt quis tute deponere poſsit. conſ.18.de pœnit.& remiſs. num.1. lib. 5. pag.585.
Sententiæ latæ à quibuſdam contra animalia irrationalia principia habuerũt laude digna,ſines tamen ſuperſtitioſos. conſ.5.de ſent.excom. num.7.lib.5.pagina 606.
Sententiæ ſuper matrimonium in iudicio deponentibus non creditur. conſ.8. de ſponſ.num.4.lib.4.pag.20.
Sententia ſuper matrimonio, dato impedimento à partibus irremiſsibili,reuocanda. conſ. 8. de ſponſ. num. 4. lib.4. pag.20.
Sententia ſuper matrimonio lata non ſic in rem

in rem transit iudicatam, vt constito de collusione retractari nõ valeat. cõs. 22. de spons.num.4.lib.4. pag.46.

Sententia diuortij ob adulterium coniugis dissoluitur alio adulterante.cons.1. de diuortio.num.3.lib.4.pag.162.

Sententia excommunicationis vel suspensionis iniuste lata à iudice competente valida est, cons.65. de sent. excom.nu. 2. lib.5.pag.718.

Sententiæ executio in criminalibus statim facienda,& cur.cons.16.de pœnit.& remiss. num.2.& 12.lib.5.pag.578.

Sententiæ contra animalia liberant potius virtute malorum Angelorum, quã bonorum.cons.5. de sent. excom.num. 12.lib.5.pag.607.

Sententia lata contra ius,scilicet clarum, non valet. cons. 20. de vsuris. num. 7. lib.5. pag. 476.

Sententia declarans honoribus, & gradibus priuatum,habet duplicem sensum. priuans,& priuatum declarans.cons.2. de hæret.num.3.lib.5. pag.339.

Seminum commistio ad matrimonij consummationem non requiritur. cons. 3. de frigid.& malef.nu.13.li.4. pag.155.

Semen fœminæ generationi ineptũ ad cõceptũ necessario nõ requiri. cons. 3.de frigid.& malef.num.13. lib.4.pag.155.

Seminis commistio non est de essentia copulæ carnalis.cõs.3.de frigid. & malef. num.2.& 12. lib.4.pag.152.

Senes multi contrahentes matrimonium peccant, & qui separandi. cons. 3. de frigid. & malef.num.15.lib.4.pag.155.

Sepeliens scienter hæreticum excommunicationem non reseruatam incurrit. cons.4.de hæret. num.1.& 5.lib.5.pag. 342.& cons.16.num.5.

Sepeliri in sacro canonicus culpabilis potest,si non erat denunciatus. cõs.24.de sent.excom. num.3.lib.5.pag.642.

Septa cum sufficienter non sunt prędia, consuetudine introduci potest,vt domini animalium ea depascentium sint extra pœnam & culpam,modo abiit dolus. cap.frater.de lege pœn.nu.38. pag.826.

Sermones generales morales particularibus minus vtiles. cons. 1. de apostasia. num.2.lib.5.pag.367.

Seruus, vel serua. vide verbo famulus,vel famula,præter infrascripta.

Serua meretricis non consentiens, nec cooperans in peccato, potest in multis inseruire, sine quibus illa non peccaret.cons.6.de pœnit. & remiss. num.1. & seq.lib.5.pag.564.

Seruus fugitiuus tenetur redire ad domi num,nisi probabilis timor perdendi vitã excuset, & tunc semper tenetur habere intentionem domino satisfaciẽdi. cons.1. de seruis non ord. num.1. lib. 1.pag.751.

Sexuum commistio non est inter omnes periculosa.cõs.3.de frigid. & malef.nu. 5.& 14. lib.4. pag.152.

Simonia quid,& quid pretio æstimabile. cons.74.de simon. nu.4.lib.5. pag.312.

Simonia est, conuenire inter concurrentes quod alter alteri defectus non opponet.cõs.3.de sim.nu.1.lib.5.pag.187.

Simonia conuentionalis non excommunicat,nec fit realis, nisi vtrinque compleatur.cons.3.de simon. num.2. lib.5. pag.188.

Simonia conuentionalis ab vtraque parte completa fit realis. cons.18. de sim. num.1. lib.5. pag.213.

Simonia est resignare beneficium litigiosum, vt resignatarius victa lite pensionis constitutioni consentiat. cons.11. de sim.num.1.lib.5. pag.196.

Simonia in beneficio ignorantes non ligat, sed data scientia illud dimittant. cons.11.de sim. num.1. lib.5. pag.196. & cons.15. num.6.

Simoniam facit remissio debiti legalis, sed non antidoralis.cons.42. de simon. num.2.lib.5.pag.253.

Simonia vt sit completa, sufficit vt conuẽta in parte compleantur.cons.40.de simon. num.1.lib.5. pag.250.

Simonias tot quis cõmittit, quot init pactiones,& absolutio formalis,vel æquipollẽs pro singulis necessaria.cons.19. de sim.num.3. lib.5. pag.215.

Simonia nõ est dare aliquid post adeptã possessionẽ beneficij, ne iniuste vexetur. cõs. 70.de sim.nu.2. lib.5.pag.307.

Simoniã committit tollens impedimenta,quæ iuridice ad quærendum beneficium opponi possunt.cons.54. de simo. num.1.lib.5.pag.280.

Simo-

Simonia non eſt,vbi nil pro pretio datur, nec vbi definitio ſimoniæ non cõuenit. conſ.75.de ſimon.nu.1.lib.5.pag.314.
Simonia non eſt dare ſpirituale minus principaliter ob temporale, nec cõtra. conſ.9.de ſimon.num.1.lib.5. pag.194.
Simonia nõ eſt mutuare Epiſcopo principaliter ob amicitiam, & ſecundario vt quærat ſibi, vel alij beneficium. conſ. 23.de ſimon.num.6. lib.5. pag. 225. & conſ.75.num.10.
Simonia eſt omnis conuentio circa ſpiritualia ſine Papæ conſenſu. conſ.75. de ſimon.num.5.lib.5.pag.314.
Simonia in collatione per tertium commiſſa non nocet parti eam ignoranti, niſi quod illam reſciens ſtatim debet renũciare. conſ.65. de ſim.nu.1.& ſeq. lib.5.pag.302.& conſil.15. num.6.
Simonia mentalis non inficit actum, nec cogit reſtituere. conſ. 53. de ſim. num. 2. lib.5.pag.279.& conſ.51. num.2.
Simonia eſt ſoluere penſionem antiquam impedienti expeditionem literarum. conſ.17.de ſimon. nu.1.lib.5.pag.212.
Simonia commiſſa in dimiſſorijs, in ordine commiſſa cenſetur. conſ. 58. de ſim. num.2.lib.5.pag.284.
Simonia non eſt dare alia ratione, quam pro pretio quærendi ſpirituale. cõſ.23. de ſim.num.2.lib.5.pag.223.
Simonia non eſt reſignare ſpirituale ob amicitiam conſequendam, ſperando mediate aliquod temporale. conſ.9.de ſimon.num.2.lib.5.pag.195.
Simonia eſt mutuare pecunias patrono, vt præſentet aliquẽ.conſ.10. de ſimon. num.1. lib.5.pag.197.
Simonia conuentionalis non reddit quẽ priuatum,ſed priuãdũ beneficio. conſ. 10.de ſim.num.2.lib.5.pag.193.
Simonia eſt omnis conuentio dandi ſpirituale pro temporali. conſ.6. de ſimo. num.2.lib.5.pag.191. & cõſ.43. nu.14.
Simoniam ratificans illius pœnas non incurrit.conſ.10.de ſimon. num.4. lib.5. pag.197.
Simonia, niſi ab vtraque parte completa, pœnis nõ afficit. conſ.52. de ſimon.nu. 4.lib.5.pag.278.
Simonia inſtrumenti traditione non completur, niſi vt promiſſi pars tradatur. conſ.48.de ſimon. nu.3.lib.5. pag.272.
Simoniam in reſignatione ante conſenſus extenſionem non compleri.conſ.48.de ſimon.num.3.lib.5.pag.272.
Simoniam committere cenſetur,qui ante ius in re aliquid dat.conſ. 49. de ſimo. num.1.lib.5.pag.273.
Simonia iure diuino ſine intentione non cõmittitur,vel humano ſine pacto. cõſ. 50.de ſim.num.6.lib.5.pag.275.
Simonia non eſt mutuare pecunias beneficium reſignãti. conſ.51. de ſim. nu.1. lib.5.pag.276.
Simonia requirit ſuper re ſpirituali contractum,ſeu voluntatem contrahendi, ita vt quid in verum pretium detur. conſ 74. de ſim.num.6. lib.5. pag.312.
Simonia vt ſit, ſufficit voluntas emendi ſpirituale.conſ.12.de ſim.num.4. lib.5. pag.198. & conſ.74. num.6.
Simonia eſt conuentio, etſi per eam promittens nihil perdat, nec promiſſario quæratur.conſ.19.de ſimon.num.1.lib. 5.pag.215.
Simonia eſt promittere penſionem literis non expeditis ſoluere. conſ. 19. de ſimon.nu.2. lib.5. pag.215. & conſ.17. num. 12.
Simonia vt ſit,an vere ſpirituale pro temporali ſit dandum. conſ.12.de ſimo.nu. 1.& 4. lib.5.pag.198.
Simonia eſt remittere debitũ pro cõſtitutione pẽſionis,ſed non excommunicat. conſ.39. de ſimon. num. 1. & 3. lib.5. pag. 249.
Simonia eſt promittere penſionem. ſoluere,ſi inueniatur impoſita ſuper altero beneficio permutato. conſ. 4. de ſimo. num.1. lib.5.pag.189.
Simonia non eſt dare pro ſuſtentatione miniſtri,& pœna peccati.conſ.23. de ſimon.num.7.lib.5.pag.225.
Simonia realis omnem beneficialem diſpenſationem annullat. conſ.13. de ſimon.num.1.lib.5.pag.200.
Simonia vt ſit realis, ſufficit ex duobus in pactum deductis alterum cõpleri.conſ. 24.de ſimon.num.2. lib.5.pag.227.
Simonia iure canonico in omnibus actibus ad acquirendum beneficium, vel ordinem directis committi poterit.cõſ. 58.de ſim.num.1.lib.5.pag.284.

Simonia non eſt datio, ſeu factio, ſi cauſa minus principalis eſt obtinẽdi ſpirituale. conſ. 75. de ſimon. num. 10. lib. 5. pagina 315.

Simonia non eſt mandare alicui, vt renũcier beneficium, & poſtea roget, vel rogare faciat collatorem, vt illud tali cõferat. conſ. 38. de ſimonia. num. 3. lib. 5. pag. 248.

Simonia non omnis eſt conuentio circa beneficia, ſed illa per quam pro pretio ſpirituale datur. conſ. 74. de ſim. num. 1. & 7. lib. 5. pag. 311.

Simonia eſt ſi quid agere tamquam pretiũ promittitur. conſ. 74. de ſimon. num. 2. & fin. lib. 5. pag. 312.

Simoniã in beneficio ſibi collato admiſſam renuncians ei ſatisfacit. conſ. 60. de ſim. num. 2. & ſeq. lib. 5. pag. 289.

Simonia eſt conuenire, vt alter in vna electione ſuffragetur vni, & alter alteri in alia. conſ. 21. de ſimon. num. 5. lib. 5. pag. 218.

Simonia eſt pro admiſsione ad religionis habitum quid accipere. conſ. 71. de ſimon. nu. 1. lib. 5. pag. 308.

Simonia iudicabitur pactio, vt reſignatarius quid pro reſignante ſoluat. conſ. 5. de ſimo. num. 1. lib. 5. pag. 189.

Simonia, non confidentia, committitur dãdo, ſeu promittendo fructus. conſ. 66. de ſimon. num. 6. lib. 5. pag. 804.

Simonia completur, licet ius reſignatario non quæratur. conſ. 48. de ſim. num. 2. lib. 5. pag. 271.

Simonia vtrinque completa has pœnas inducit. conſ. 22. de ſimon. num. 6. lib. 5. pag. 221.

Simonia, cum promiſſum principaliter intenditur, inſtrumenti traditione non ſit realis. conſ. 12. de ſimon. num. 6. lib. 5. pag. 199.

Simonia an ſit, epiſcopo dicente, conferã tibi tale beneficium, ſi tu mihi 25. ſcuta impenſa pro alendo præceſſorem tuum captum ſoluas. conſ. 72. de ſimon. num. 1. lib. 5. pag. 310.

Simoniã non inducit fauor in impetratione, & conuentio nõ completa. conſ. 42. de ſimon. num. 1. lib. 5. pag. 252.

Simonia eſt dare beneficium, vt illud ſibi vel alij reſeruata pẽſione reſignet. cõſ. 8. de ſimo. num. 1. lib. 5. pag. 193.

Simoniaca præſentatio gratiam ſubſecutam annullat. conſ. 24. de ſimonia. nu. 1. lib. 5. pag. 226.

Simoniaca litis compoſitio non priuat in re ſuo eam ignorantem. conſ. 65. de ſimon. num. 3. lib. 5. pag. 302.

Simoniaca non eſt renunciatio ex ſola intentione, ſed ſic ex pacto inter reſignatarium & mediatorem. conſ. 30. de ſim. num. 1. lib. 5. pag. 234.

Simoniaca eſt renunciatio ſubſecuta ex præcedente renunciatione ſimoniaca. conſil. 30. de ſimon. num. 2. lib. 5. pagina 234.

Simoniaca omnis conditio rei ſpiritualis traditioni appoſita, ſaltem ſi iure non ineſt. conſ. 12. de ſimon. num. 3. lib. 5. pag. 198.

Simoniaci ſunt paciſcentes, vt ſe mutuo iuuẽt in lite beneficiali, & qui obtinuerit, alteri penſionem ſoluat. conſ. 6. de ſimon. num. 3. lib. 5. pag. 284.

Simoniaci in penſione, vel in iurepatron. non ſunt excommunicati. conſ. 16. de ſim. num. 2. & 5. lib. 5. pag. 210.

Simoniaci tantum in ordine, vel beneficio excommunicati. conſ. 16. de ſimon. num. 2. lib. 5. pag. 210. & conſil. 35. num. 1. & 6.

Simoniaci in beneficio vt ſibi coram Deo conſulere poſſunt. conſ. 40. de ſimo. nu. 2. lib. 5. pag. 250.

Simoniace perſonatum fundans, iuſte bonis applicatis priuari poteſt. conſ. 44. de ſim. num. 2. lib. 5. pag. 266.

Simoniacũ iure fori quid iudicatur, quod iure poli non eſt tale. conſ. 69. de ſimo. num. 2. lib. 5. pag. 306.

Simoniaca pacta ab alio inita, qui non cõſentit, renuat. conſ. 69. de ſimo. num. 3. lib. 5. pag. 306.

Simoniacus in ordine excommunicatus, ſuſpenſus, & irregularis, in beneficio vero ſolum excommunicatus. conſ. 61. de ſimon. num. 11. lib. 5. pag. 296. & conſ. 35. num. 1. & conſ. 16. num. 2.

Simoniacis abſoluendis an onus monendi complices imponi poſsit. conſ. 2. de ſimon. num. 1. & ſeq. lib. 5. pag. 185.

Simoniacus promotus ſoluens, quod pro ſe à mediatore ſolutum eſt. conſ. 10. de ſimon.

ſimon. num. 10. lib. 5. pag. 195.
Simoniacus in beneficio antiquo iure ad alia non erat inhabilis. conſil. 34. de ſimon. num. 5. lib. 5. pag. 241.
Simoniacus in beneficio, relicto eo, et acta pœnitentia, celebrare valet. conſil. 35. de ſimon. num. 3. lib. 5. pag. 243.
Simoniacus deponi poteſt, ſed non eſt ipſo iure depoſitus. conſ. 35. de ſimon. nu. 1. & 6. lib. 5. pag. 242.
Simoniacus an ſit dans quid, ne ab incepta permutatione diſcedatur. conſ. 50. de ſimon. num. 1. lib. 5. pag. 274.
Simoniacus eſt emens, vel vendens ſpirituale, vel ei annexum. conſ. 68. de ſim. num. 1. lib. 5. pag. 305.
Simoniacus accipiens quid pro literis collationis, ſicut pro collatione. conſil. 13. de ſimon. num. 3. lib. 5. pag. 200.
Simoniacus in beneficio occultus, abſolutione ſecuta, aliud adipiſci nō vetatur, ſed non illud ipſum ſine diſpenſatione. conſ. 35. de ſim. num. 5. & 7. lib. 5. pag. 243. & conſ. 61. num. 8.
Societas, vt conferenti pecunias dentur quinque pro centum, vt liceat. conſ. 16. de vſuris. num. 1. lib. 5. pag. 468. & conſ. 8. num. 4.
Societas iuſta vinculum pacis, & Reipublic. vtilis, & vt ſit iuſta tria requirit. conſ. 8. de vſuris. num. 2. & 3. lib. 5. pagina 453.
Societas ex varietate cōtractuum iudicāda. conſil. 27. de vſuris. num. 1. lib. 5. pagina 489.
Societas ſuper officijs pro rata pretij, & fructus, eſt licita. conſ. 27. de vſuris. nu. 2. lib. 5. pag. 490.
Societas, vt ſit licita, æqualitatem requirit. conſil. 27. de vſuris. num. 2. lib. 5. pag. 490.
Societas, vt vidua certum lucrum accipere valeat, vt contrahi poſſit. conſ. 9. de vſuris. num. 1. lib. 5. pag. 454.
Societas ſuper officijs quæ licita, & quo iure inſtituatur. conſ. 25. de vſuris in ſoc. offic. num. 1. & 4. lib. 5. pag. 485.
Societate finita, ob moram ſolutionis nō poteſt quicquam accipi. conſ. 25. de vſuris in ſoc. offi. num. 4. lib. 5. pag. 485.
Societas lucrum, & damnum æqualiter non ſentiens, iuri naturæ contraria. conſ. 8. de vſuris. num. 2. lib. 5. pag. 453.
Societas per tres contractus pro lucro certo fieri poteſt. conſ. 8. de vſuris. nu. 4. lib. 5. pag. 453. & conſil. 16. num. 1.
Societas ouium cum pacto, &c. iniuſta, & vſuraria cenſenda. conſ. 33. de vſuris. num. 1. lib. 5. pag. 498.
Societas ſuper officijs ad rationem 10. vel 12. pro centum an periculo mortis iuſtificari poſſit. conſ. 27. de vſuris. nu. 3. lib. 5. pag. 490.
Societas centum ouium, vt eas dans intra biennium ſcuta 18. capiat, iniuſta. conſ. 14. de vſuris. num. 1. lib. 5. pag. 465.
Societate inita ad mercaturam, ſeu arte campſoriam, quicquid vnus tamquam ſocius facit, alium obligat. conſ. 3. de procuratorib. num. 5. lib. 1. pag. 764.
Societas, in qua induſtriam ponens dimidium quoque periculi pecuniæ ſubit, & dimidium lucri percipit, eſt iniuſta, & vt iuſtificatur. conſ. 13. de vſuris. nu. 1. & 6. lib. 5. pag. 463.
Socius capitale reſtituere tenetur, ſi equus punctus calce ſocium necauit. conſil. 26. de vſuris. num. 1. lib. 5. pagina 489.
Solennitas extrinſeca præſumitur ob lapſum longi temporis. conſ. 14. de offic. iud. ordin. num. 5. lib. 5. pag. 756.
Solutio debiti vim mutui habet, & pro ea vltra ſortem quid capere, niſi ratione intereſſe, vſura eſt. conſil. 23. de vſur. num. 1. lib. 5. pag. 481.
Solutum indebite per iuris ignorantiam repeti poteſt. conſ. 5. de vſuris. num. 10. lib. 5. pag. 448.
Spadonum multa genera, & qui coniugiū contrahere poſſint. conſ. 3. de frigid. & malef. num. 10. lib. 4. pag. 154.
Speciali nota digna, niſi ſpecialiter notentur, neglecta cenſentur. cōſ. 27. de ſpōſ. num. 1. lib. 4. pag. 53.
Spirituale quid. conſil. 25. de ſent. excom. num. 5. lib. 5. pag. 646.
Spiritualia ſub conditione, quæ iure inēſt, dari, & remitti poſſunt. conſ. 38. de ſimon. num. 1. lib. 5. pag. 247.
Spiritualia ſunt omnia ſacramentalia, & ſacramentis annexa. conſ. 25. de ſent. excom. num. 6. lib. 5. pag. 647.
Spiritualia omnia ſtatuta ab Eccleſia ad

paranda,conficienda, conſeruanda, & adminiſtrãda ſacramenta. conſ.25.de sét.excõ. nu.7.8.13.& 14.lib.5.p.647.
Sponſalia etiam de præſenti non tollunt votum religionis præcedens. conſ. 21. de ſponſ.num. 1.lib.4.pag.44.
Sponſalia in gradu prohibito ſcienter cum ignorante contrahens ad quid teneatur.conſ.25.de ſponſ. num.2.lib. 4. pag. 51.
Sponſalia diſoluuntur ob ſuperueniens delictum, vel id,ob quod non fuiſſent contracta. conſ. 34. de ſponſ. num. 1. lib.4. pag. 62.
Sponſalia clandeſtina valida, licet non matrimonium,poſt Concil.Trid. conſ. 38.de ſponſ.num.3.lib.4.pag.70.
Sponſalia cum hæretico contracta cur ſecuta copula non tranſeant in matrimonium. conſ.38.de ſponſ. num. 4. lib.4. pag.70.
Sponſalia inualida impedimentum publicæ honeſtatis producunt, nõ tamen matrimonium præſumptum. conſ. 38. de ſponſ. num. 5. ſeq. & 12. lib. 4. pag.70.
Sponſalia cum vna ex pluribus filiabus Petri ob incertitudinem ſunt nulla. conſ.38.de ſponſ.num.7.lib.4. pag.70.
Sponſalia per ſuperuenientem hæreſim diſſoluuntur.conſ.38.de ſponſ.num.8. lib.4.pag.71.
Sponſalia cum duabus contrahere iurans, alteram cognoſcens, matrimonium non cenſetur contrahere. conſ. 38.de ſponſ.num. 9.lib.4.pag.71.
Sponſalia per cauſam notorie iuſtam diſſoluuntur. conſ.38. de ſponſ. num.11. lib.4.pag.71.
Sponſalia conditionalia publicam honeſtatem non producũt. conſ.1.de cond. appoſ.num. 4. lib.4. pag.115.
Sponſalia per parentes,ſponſis præſentibus, vel ratificantibus,contracta tenent.conſ.3.de deſponſ.impub.num.1. lib.4.pag. 102.
Sponſalia etiam non iurata obligant ad matrimonium. conſ.3.de deſponſ. impub.num.2.lib.4. pag.102.
Sponſalia impuberum,ætate ſuperuenien te, non fiunt matrimonium. conſ. 1. de deponſ.impub. num.2. lib.4.pag.100.
Sponſalia etiam inter impuberes obligãt ad matrimonium, niſi &c. conſ. 1. de deſponſ.impub. num.2.lib.4. pag. 100.
Sponſalia,ſicut matrimonium,ſunt ſenatoribus cum plebeijs prohibita.conſ.3. de cõſang.& affin.nu.9.lib.4.pag.137.
Sponſalia non contrahit, qui iureiurando dicit mulieri, vt illa potiatur, non habebo aliam niſi te, ſed potius tenetur illam ducere. conſ. 48. de ſponſ. num. 1. lib.4. pag. 91.
Sponſalia inter puberem & impuberem valent,ſed pubes reſilire non poteſt,donec alter pubeſcat, & nolit cõtrahere. conſ.2.de deſponſ. impub. num.1. lib. 4.pag.101.
Sponſalia etiam iurata mutuo conſenſu diſſoluũtur. conſ.3.de deſponſ. impub. num.3.lib.4.pag.102.
Sponſalia, ſicut matrimonium, inter raptorem & raptam, donec reſtituatur, ſunt prohibita. conſ. 3. de conſang. & affin.num.8.lib.4. pag.137.
Sponſalia ante Concilium per copulam tranſibant in matrimonium. conſ. 53. de ſponſ.num.1.lib.4. pag.98. & conſ. 6.num.3.
Sponſalia, ſicut matrimonium, plenam libertatem requirunt. conſ. 3. de conſang.& affin.num.8. lib.4.pag.137.
Sponſa, mortuo ſponſo,cum conſanguineo in primo gradu ſponſi contrahere nequit.conſ.33.de ſponſ. num.3.lib.4. pag. 61.
Sponſa ſponſum ingreſſum religionem an vltra duos menſes expectare teneatur.conſ.40.de ſponſ. num. 1. & 4. lib.4. pag.81.
Sponſus maritali affectu cognoſcens ſponſam idem de ea arbitrari debet. conſ. 23.de ſponſ..num. 1.lib.4.pag.87.
Sponſus dubitans,an ſponſa ſe cognoſci vxorio affectu permiſerit, quid faciet. conſ.23.de ſpon. num.2.lib.4. pag.47.
Sponſus tenetur credere ſponſæ, quod permiſit ſe vxorio affectu cognoſci. conſ.23.de ſponſ.num.3.lib.4. pag.48.
Sponſus ſponſam alij nuptam,niſi profuturum ſe ſperet, non admoneat. conſ. 23.de ſponſ.num.4.lib.4. pag.48.
Sponſus,qui cognouerat matrem ſponſę, & poſtea hanc, & iterum illam, quid faciet.

facien. consil. 25. de sponsa. num. 1. lib. 4. pag. 50.
Sponsus sine consensu sponsæ cum alia matrimonium contrahendo peccat, sed valet matrimonium, licet puniri debeat. consil. 2. de desponsat. impub. num. 2. lib. 4. pag. 101.
Sponte nascentia in locis iure primæuo erant occupantium; & in iis, licet ceperint ad aliquos postea, facta rerum diuisione, pertinere, consuetudine potest introduci, vt quisque sine culpa eis vtatur, soluta si deprehendatur pœna cap. frater. de lege pœn. num. 33. 35. & 37. pag. 825.
Statuta de sponsa, & eius consanguineis, seruanda sunt in sponso. consil. 33. de sponsa. num. 2. lib. 4. pag. 62.
Statuta & consuetudines iuxta commune ius intelligenda. cõs. 1. vt lite pen. num. 14. lib. 2. pag. 775.
Statuta siue leges Dominicanorum aliquot sunt, quæ ad nullam obligant culpam. cap. frater. de leg. pœn. num. 27. pag. 823.
Statuta omnia iurans non videtur illicita iurare. consil. 18. de hæret. num. 8. lib. 5. pag. 371.
Statutum nouam pœnam inducens cur antiquam tollere censetur. consil. 1. de pœn. num. 4. lib. 5. pag. 552.
Statutum in vno, videtur obtinere in alio ei æquiparato. consil. 2. de purgat. vulg. num. 3. lib. 5. pag. 541.
Stultus melioris conditionis esse non debet, quam sapiens. consil. 50. de sponsa. num. 2. & 5. lib. 4. pag. 93.
Sudiaconum incarcerans, & tamquam testem, & principalem examinans, in excommunicationem bullæ cœnæ incidit. consil. 45. de sent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 687.
Subdiaconus præsumitur, qui diu vsus est subdiaconatu. consil. 14. de offi. Iud. ord. num. 5. lib. 1. pag. 756.
Subornatio, sicut confidentia, duplex, bona, & mala, hæc vetatur, illa non. consil. 7. de constit. num. 7. lib. 1. pag. 741.
Subornatio est suasio, qua suadetur falsum, vel verum. consil. 7. de constit. num. 8. lib. 1. pag. 742.
Subreptio vitiat gratiam quo ad illud cuius causa fuit. consil. 2. de rescript. num. 3. lib. 1. pag. 743.
Subreptio non omnis est simonia. consil. 75. de simon. num. 9. lib. 5. pag. 315.
Subreptio per falsi expressionem gratiam annullat. consil. 2. de rescript. num. 1. lib. 1. pag. 743.
Subreptio vitiat gratiam concessam à Papa, non vero ab ordinario. consil. 28. de sent. excom. num. 5. lib. 5. pag. 656.
Subornare est clam ornare, & instruere. consil. 7. de constit. nu. 6. lib. 5. pag. 741.
Superior illicitum nihil ob lucrum permittere potest. consil. 3. de Iudæis. num. 7. lib. 5. pag. 333.
Superstitionis species quatuor, & quæ illæ sint. consil. 5. de sent. excom. num. 8. lib. 5. pag. 606.
Surripientes à propinquis, vel amicis quæ credunt gratis daturos, licet non proponant abstinere, possunt absolui. cõs. 1. de furtis. num. 1. lib. 5. pag. 428.
Suspendens verbo sine scriptura peccat. consil. 62. de sent. excom. num. 2. lib. 5. pag. 715.
Suspendere censetur prælatus, quando subditum in scriptis in ordinibus ministrare prohibet, & non quando tantum verbo. consil. 62. de sent. excom. num. 3. lib. 5. pag. 715.
Suspendi ab oratione potest homo ob peccatum veniale. consil. 4. de pœnis. num. 2. lib. 5. pag. 555.
Suspensio ab officio generalior est, quam suspensio à diuinis. consil. 63. de sent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 716.
Suspensio ex notorio concubinatu tollitur per pœnitentiam, sed non irregularitas. consil. 66. de sent. excom. num. 3. lib. 5. pag. 719.
Suspensio sine præcedente correptione lata est valida, nisi procedatur per viam denunciationis. consil. 65. de sent. excom. num. 3. lib. 5. pag. 718.
Suspensio Christi proditoris nil alijs nocere potuit. consil. 35. de homic. num. 7. lib. 5. pag. 419.
Suspensio à diuinis est censura ecclesiastica prohibens officij actus. consil. 64. de sent. excom. num. 4. lib. 5. pag. 717.
Suspensio vt valida vel inualida declaretur, quæ explicanda. consil. 65. de sent. excom.

excom.num.1.lib.5. pag.718.
Suſpenſio vt irregularitas dicitur. conſ.1. de verb. ſignif. num. 3. & 5. lib. 5. pag.731.
Suſpenſio non requirit certam verborum formam.conſ.62.de ſent.excom. num. 1.lib.5.pag.715.
Suſpenſus, interdictus, vel excommunicatus, collectam in choro dicens, fit irregularis. conſ. 5. de cleric. excom. miniſt.num.1.lib.5.pag.511.
Suſpenſus non eſt ante iuſtam ætatem bona fide ordinatus. conſ.50. de tempor. ordin.num.1. lib.1. pag. 750.
Suſpenſus eſt, qui ſine legitimis dimiſſorijs ordinem ſacrum ab alieno ſuſcipit.conſ. 51. de tempor.ordin. num. 1. lib.1. pag.750.
Suſpenſus à diuinis ſicut prius poteſt confiteri, & communicare. conſ. 64. de ſent.excom.num.2.lib.5.pag.716.
Suſpenſo capitulo,non cenſentur ſuſpenſi ſinguli de capitulo, etiam ſi ſuſpenſio ſit ab ingreſſu eccleſiæ. conſ.22. de ſent. excomm. num. 5. & vlt. lib. 5. pag.640.
Suſpenſus, & irregularis eſt ordinatus presbyterio ante legitimam ætatem. conſ.4.de cler.non ord.miniſt. num.1. lib.5.pag.510. & de ſent.excom. conſ. 71. num.2.
Suſpenſus à confeſſore miniſtrando non efficitur irregularis. conſ. 4. de pœnis.num.4.lib.5.pag.555.
Suſpenſus ab officio ſeu irregularis fructus beneficij ſeu præbendæ percipere poteſt.conſ.68. de ſent.excom.num.3. lib.5.pag.722.
Suſpenſus ab officio eſt ſuſpenſus ab oratione.conſ. 4. de pœnis. num. 2. lib.5. pag. 555.
Suſpenſi,& interdicti ſimpliciter non ſunt prohibiti prædicare. conſ. 1. de verb. ſignif.nu.6.lib.5.pag.732.
Suſpenſus ordinibus vtens,vel accipiens, fit irregularis. conſ. 51. de tempor.ordin.num.2. lib.1.pag.750.
Suſpenſus à diuinis ordinis actus exercendo efficitur irregularis.conſ.64. de ſent.excom.num.3.lib.5.pag.717.
Suſpenſi ſeu interdicti in prohibitis actionibus vitandi ſunt, ſi ſint denunciati. cõſ.1.de verb.ſign.nu.5.lib.5. pag.732.
Suſpenſus à diuinis epiſcopus diuina exercere prohibetur ex officio ea miniſtrando, ſeu auctorizando, non vero audiendo. conſil. 64. de ſent. excom. num.1.lib.5. pag.716.
Suſpicio vna in vnum alicuius momenti, in alium nullius.conſ.1.de hæret.num. 8. lib. 5. pag. 337.
Suſtentatio honeſta ex perſonæ qualitate conſideranda. conſ.2.de verb.ſignif. num.3. lib. 5. pag.733.
Suſtentatio Regi à ſubditis iure naturali debita etſi non poſsit tolli, poteſt tamen moderari quantitas. cap. frater. de lege pœn.num.42. pag.828.
Synagogas ſuas Iudæis impune reficere licet.cõſ.2.de Iud.nu.11.lib.5. pag.329.

T

TAciturnitas,niſi in caſibus expreſsis, gratiam non vitiat. conſ.2. de conſang.& affin.num. 3. lib. 4. pag.132.
Taciturnitas veri,& falſi expreſsio, nõ eſt ſimonia,& gratiam facit ſubreptitiam. cõſ.74.de ſim.nu.5& ſeq.li.5. pag.312.
Temporale pro ſpirituali munus principaliter dari & accipi poteſt. conſ. 23. de ſimo.num.4.lib.5.pag.223.
Teſtamento in veteri per anathema non intelligitur excommunicatio. conſ. 5. de ſent.excom.nu.4.lib.5.pag.605.
Teſtari & contrahere poteſt vſurarius etiam manifeſtus, præſtita cautione. conſ. 10.de vſur.num.4.lib.5.pag.455.
Teſti varie, vel contrario modo loquenti non creditur.conſ.8.de conſang. & affin.num.6.lib.4. pag.145.
Teſtis vnius dictum in dubio cum alio ad concordiam reducendum. conſ.18.de hæret.num.8.lib.5.pag.371.
Teſtis mendacium per hyperbolem dicens non peccat.conſ.14.de hæret. nu. 1.lib.5.pag.358.
Teſtis ad pœnam ignis ſe obligans non eſt ea puniendus. conſ. 14. de hæret. num. 2.lib.5.pag.359.
Teſtis iuſte interrogatus,reum non detegens,damnum fiſco non reſtituit.conſ. 1.de iniur. & damno dato. num.1. lib. 5.pag.543.
Teſtis vnius dicto fides non adhibenda,

nec contraria deponenti. conſ. 26. de ſponſ. num. 3. & ſeq. lib. 4. pag. 52.
Teſtis vnus deponens de fama illam non probat. conſ. 1. de ſecund. nupt. num. 2. lib. 4. pag. 172. & lib. 5. de accuſ. & inquiſ. cõſ. 1. num 2.
Titulus ex antiqua beneficij poſſeſsione pręſumitur. conſ. 14. de offi. Iud. ordin. num. 4. 6. & 10. lib. 1. pag. 756.
Titulus lapſu 30. vel 40. annorum etiam in valde præiudicialibus præſumitur. conſ. 1. de præſcrip. nu. 6. lib. 2. pag. 778.
Titulus per ſimoniam quęſitus eſt nullus. conſ. 18. de ſimo. num. 4. lib. 5. pag. 214.
Traditio Apoſtolica ſacerdoti matrimonium contrahere vetat.. conſ. 10. de ſponſ. num. 4. lib. 4. pag. 23.
Traditio Apoſtolica alia diuina, humana alia, hæc diſpenſabilis, illa non. conſ. 10. de ſponſ. num. 14. lib. 4. pag. 27.
Tranſgreſsio præcepti, ob quam lex vetus imponebat pœnam mortis, vel modo euangelica imponit, eſt & erat peccatum mortale, & poteſt obligare ad peccatum mortale. cap. frater. de lege pęn. num. 18. & 20. pag. 819.
Tributorum, quæ Principibus debentur, multa genera. cap. frater. de lege pęn. num. 48. pag. 829.
Triremes fabricans pro Turcis coactus excuſatur à peccato mortali, & excommunicatione, ſi non impendat plus operis, quam requirat conſeruatio vitæ. conſ. 31. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 665.
Tributum in genere quid ſit. cap. frater. de lege pęn. num. 46. pag. 829.

V

VAloris expreſsio iuxta taxam in cancellaria valida, non tamen compoſitio fructuum. conſ. 73. de ſimon. num. 2. lib. 5. pag. 311.
Valoris doloſa expreſsio mẽdacium pernicioſum, & gratiam facit ſubrepticiã. conſ. 75. de ſimon. nu. 7. lib. 5. pag. 315.
Valor miſſæ pro defunctis plus, & minus valet, quam alterius. conſ. 14. de priuileg. num. 2. lib. 5. pag. 534.
Valorem maiorem exprimentes, vt reſignatio cũ penſionis reſeruatione fiat, æquipollenter ſimoniam committunt. conſ. 75. de ſimon. nu. 4. lib. 5. pag. 314.
Valorem maiorem exprimẽtes, vt beneficium reſignetur, profanum, & falſum dicunt, & non pretio æſtimabile. conſ. 74. de ſimon. nu. 3. & ſi. lib. 5. pag. 312.
Valoris falſa expreſsio ſine partium conuentione non eſt ſimonia. conſ. 75. de ſimon. num. 11. lib. 5. pag. 315.
Vectigalis vocabulum modo ſtrictius, modo latius patet, quam tributi. cap. frater. de lege pęn. num. 47. pag. 829.
Vectigal non ſoluens non eſt immunis à culpa ob legem pœnalem contra tales editam. cap. frater. de lege pęn. num. 41. pag. 827.
Vectigalium, quæ Principi pẽduntur, tria genera. cap. frater. de lege pęn. num. 48. pag. 829.
Vectigal Regi debitũ eſt magis, quam q̃ eidem ex priuato contractu debetur. cap. frater. de lege pęn. num. 42. p. 828.
Vectigalia, ſeu tributa perſonalia, vel mixta extraordinario modo inducta fuerunt, & obligant eo modo, quo populus ea ſoluenda de conſenſu Principis expreſſo vel tacito ſuſcepit. cap. frater. de lege pęn. num. 49. pag. 831.
Vendens granum pretio, quo tali menſe valebit, medio debet eſſe contentus. conſ. 35. de vſur. num. 1. lib. 5. pag. 500.
Vendentem carius ob dilatam ſolutionẽ ab vſura non excuſat conſuetudo. cõſ. 34. de vſuris. num. 1. lib. 5. pag. 499.
Vendere Iudęis ramos myrti ad finem celebrandi Schenophegia non licet. conſ. 2. de Iudæis. nu. 10. lib. 5. pag. 328.
Vendere carius ob dilationem intra pretij latitudinem nõ vetatur. conſ. 25. de vſur. in ſoc. offic. num. 9. lib. 5. pag. 487.
Vendens pecunia abſenti per duos contractus ſibi cõſulere poteſt. conſ. 25. de vſur. in ſoc. offic. nu. 10. lib. 5. pag. 487.
Vẽdere carius dilata ſolutione licet, duobus concurrentibus, aliter iniuſtitiam cõmittit. conſ. 25. de vſur. in ſoc. offic. num. 7. lib. 5. pag. 486. & conſ. 19. n. 1. & conſ. 31. num. 3. & conſ. 32. nu. 1. & 5.
Vendibile eſt ſęculare munus iudicãdi, cum modificatione tamen, conſil. 1. ne prælati vices ſuas. num. 2. lib. 5. pag. 317.
Venditio non iuſtificatur ex vtilitate emptoris

ptoris, ſed venditoris. conſ.28. de vſuris. num.2.lib.5. pag.491.
Venditio in foro Dei ſecundum eius cauſam iudicanda.conſ.31. de vſuris.num. 4.lib.5.pag.495.
Venditio in materia ſimoniæ omnem contractum non gratuitum comprehédit. conſ.52.de ſim. num.3. lib.5. pag.278.
Venditor,nõ ſoluto pretio, poteſt rem vẽditam in pignus accipere. conſ.29. de vſuris.num.2.lib.5.pag.492.
Venditor lucrum ceſſans ſine mora proueniens nequit capere. conſ.5. de vſur. num.2.lib.5. pag.444.
Véditor rei vẽditæ fructus ob pretium integre non ſolutũ percipere quare poſſit.conſ.5.de vſuris.num.4.cum ſeq.lib. 5.pag.445.
Venditor fructus accipere intra tempus ſolutioni præſtitum non valet. conſ.5. de vſuris.num.7. lib.5.pag.446.
Venditor non poteſt ob ſolutionis dilationem vltra pretium quidquam capere. conſ.29. de vſuris. nu.1.lib.5.pag.492.
Venditor per duos contractus, & etiam vnum æquipollentem,capere poteſt intereſſe pretij non ſoluti.cõſ.19.de vſuris.num.4.& 7.lib.5.pag.472.
Venditor rei iure locationis nihil capere poteſt.conſ.31. de vſuris. num.5.lib.5. pag.495.
Verbum vniuerſale diſpenſationem ampliat.conſ.4.de adult.num.4. lib.5. pagina 426.
Verbum ſtatuimus, nouæ legis ſignũ. cõſ. 2.de purgat.vulg.num.5.lib.5.pag.542.
Verba ex fine,ad quem proferuntur,intelligi debẽt. conſ.18.de hæret. num. 12. lib.5.pag.363.
Verbum oportet non ſemper neceſsitatẽ, ſed quandoque honeſtatem, & conuenientiam denotat. cap. frater. de lege pœn.num.1.pag.815.
Verbum penitus nullitatem ipſo iure ſignificat.conſ.60.de ſimon.num.1.lib.5. pag.289.
Verbum non ſuffragetur poſitum in Cõc. Trid. cap.12. ſeſſ.24. cumſit negatiuũ, & deſtruat quidquid poſt ſe inuenit, recipit exceptionem.conſ.5.de verb.ign. num.1.lib.5.pag.736.
Verbum non ſuffragetur ſi extendatur ad titulum,corrigitur regula de trien.poſſeſſ.conſ.5.de verb. ſignif. num.3. & 4. lib.5.pag.736.
Verbum non ſuffragetur intelligendum de adiutorio,quod dat poſſeſsio ad quę rendos, vel non perdendos fructus, & non quo ad titulum. conſ.5. de verb.ſignif.num.4.lib.5.pag.737.
Verba in dubio ita accipienda, vt vitio careant.conſ.18. de hæret. num. 7. lib.5. pag.371.
Verbum diuerſas qualitates denotans in literis beneficialib⁹ intelligitur de qualitate impetranti congruente. conſ. 2. qui filij ſint legit.num.2.lib.4.pag.796.
Verba futuri temporis ſententiam ipſo iure non inducunt. conſ.17. de hæret. num.1.lib.5.pag.367.
Verborum mutatio ad fouendum erroré deſtruit ſacramentum.conſ.3. de clandeſt. deſponſ.num.9.lib.4. pag.110.
Verborum diuerſitas ſenſum verborum ſubſtantiæ ſacramenti corrumpens facit illud nullum. conſ.3. de clandeſt. deſponſ.num.7.lib.4.pag.109.
Verba ſunt proprie intelligẽda,niſi de cõtraria loquentis mente cõſtet.conſ.56. de ſent. excom.num.2. lib.5. pag.706. & lib.4.de ſponſ. conſ.30.num.2.
Verba ſunt iuridice ſecundum intentionem intelligenda,& non ſecundum rigorem verborum. conſ.57. de ſent. excom.num.9.& 12.lib.5.pag.709.
Verbum alius regulariter ſolum ſimilia comprehendit.conſ.4.de adulterijs.nu. 4.lib.5. pag.426. & lib.4.de ſponſ. cõſ. 30.num.1.
Veriſimilia quæ nõ ſunt,credi non debẽt. conſ.1.de homic. nu.2. lib.5. pag.382.
Veriſimilia ad probationem præſumptam ſufficiunt.conſ.65.de ſim. num.4. lib.5. pag.302.
Vexatio in beneficio,poſſeſsione adepta, & nullo præcedẽte pacto,redimi poteſt. conſ.6.de ſim.nu.1.& 4. lib.5.pag.190.
Vexationem iniuſtã redimere ab eo, qui poteſt obeſſe,& non prodeſſe, licet.cõſ. 54.de ſim.num.2.lib.5.pag.280.
Viam tutiorem quilibet in dubio videtur eligere.conſ.3.de procuratorib.num.2. lib.1.pag.763.
Vicariatum epiſcopi pretio conducens ſimoniam

monìam admittit, ſed non excommunicatur. conſ. 68. de ſimon. num. 1. & 3. lib. 5. pag. 304.

Vicariatus epiſcopi, vel alius prælati, pretio comparari nequit. conſ. 1. ne prælati vices ſuas. num. 1. lib. 5. pag. 319.

Vicarius generalis epiſcopi excommunicati non eſt excommunicatus, nec euitandus. conſ. 12. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 620.

Vicarius epiſcopi an poſſit eſſe ignarus linguæ latinæ. conſ. 2. de offi. vica. num. 1. & ſeq. lib. 1. pag. 753.

carius foraneus animarum periculis occurrere tenetur. conſ. 29. de ſent. excom. num. 1. lib 5. pag. 661.

Vicarius foraneus approbatum audire ex cauſa confeſsiones prohibens non peccat. conſ. 29. de ſent. excom. num. 1. lib. 5. pag. 661.

Vicarius epiſcopi facultatem abſoluendi à reſeruatis alijs ſubdelegare poteſt. conſ. 15. de offi. Iud. ord. num. 1. lib. 1. pag. 759.

Vicarius parochi de conſuetudine contrahendis matrimonijs aſsiſtere valet. conſ. 27. de ſponſ. num. 4. lib. 4. pag. 54.

Vicarius generalis à capitulo ſede vacante conſtituendus debet eſſe doctor, vel licentiatus in iure, vel quantum fieri poteſt idoneus. conſ. 2. de offic. vica. num. 1. lib. 1. pag. 753.

Vicarius epiſcopi vt talis c. 6. ſeſſ. 24. Concil. Trid. facultate vti non poteſt. conſ. 15. de ſent. excom. num. 3. lib. 5. pag. 625.

Vicarius canonicus in capitulo & choro tenet locum canonici. conſ. 2. de offi. vica. num. 3. lib. 1. pag. 753.

Virgo vt concipere poteſt ſine violatione clauſtri pudoris. conſ. 3. de frigid. & malef. num. 23. lib. 4. pag. 159.

Virginem etiam per vim ſtuprās, ſi illam ad alium locum non adduxit, pœnam raptus non incurrit. conſ. 1. de raptoribus. num. 1. lib. 5. pag. 427.

Virginem pellicetem deflorans reſtituere non tenetur iure poli, ſed iure fori condemnabitur. conſ. 1. de ſponſ. num. 5. lib. 4. pag. 4.

Virginem nulliter ducens, & deflorans an dotare teneatur, & quid ſi illa poſtea fornicetur. conſ. 1. de ſponſ. num. 4. & 6. lib. 4. pag. 5.

Virginem ſacratus, vel coniugatus ſine deceptione deflorans, nihil reſtituere tenetur. conſ. 1. de ſponſ. num. 7. lib. 4. pag. 6.

Virginē q̄ deflorare poteſt, poteſt & matrimoniū contrahere. conſ. 3. de frigid. & malef. num. 3. & 16. lib. 4. pag. 152.

Vitantes occultum peccatorem in aliorum præſentia, etiam ante extrauag. ad euitāda, peccabant. conſ. 57. de ſent. excom. num. 5. lib. 5. pag. 708.

Viuere quis non præſumitur vſque ad centum annos, licet ſic non viuere vltra centum. conſ. 15. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 38.

Vniuerſale verbum diſpenſationem ampliat. conſ. 4. de adult. num. 4. lib. 5. pag. 426.

Voluntaria cęteris paribus Deo inuoluntarijs gratiora. conſ. 10. de ſponſ. num. 21. lib. 4 pag. 29.

Voluntas diſponentis in omni diſpoſitione attendenda. conſ. 1. vt lite pend. num. 3. lib. 2. pag. 770.

Voluntas occidendi non parit irregularitatem. conſ. 1. de purga. vulg. num. 3. lib. 5. pag. 540.

Votum impuberis cenſetur ratificari, ſi ſciens illud eſſe irritabile, factus pubes intendat implere. conſ. 12. de ſponſ. num. 4. lib. 4. pag. 33.

Votum religionis non tollunt ſponſalia ſecuta, etiam cum copula. conſ. 21. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 44.

Votum religionis non tollit, ſed differt reſtituendi obligatio. conſ. 21. de ſponſ. num. 2. lib. 4. pag. 44.

Vota, & iuramenta iure naturæ reddenda vt remittit Papa. conſ. 39. de ſponſ. num. 17. lib. 4. pag. 79.

Vouens caſtitatem cum facultate ducendi vxorem, quæ contingere velit, nullam ducere poteſt. conſ. 18. de ſponſ. num. 1. lib. 4. pag. 41.

Vſura palliata eſt, ob ſolutionem expectatam aliquid accipere, non autem ob æquitatem. conſ. 5. de vſuris. num. 1. & 5. lib. 5. pag. 444.

Vſura eſt quicquid vltra ſortem ratione mutui

mutui accipitur. conſ. 11. de vſuris. num.1.lib.5.pag.456.
Vſura in ſolo mutui contractu committitur. conſ.11. de vſuris. num.2. lib.5. pag.457.
Vſuras exercendi licentia conceſſa à Papa non ſe extendit extra terras Eccleſiæ in temporalibus ſubiectas. conſ. 4. de Iudæis.num.2.lib.5.pag.334.
Vſura in ſolo contractu mutui veri, ſeu palliati committitur. conſ.5.de vſuris. num.4.lib.5.pag.443.
Vſuram ex ſola ſpe principali lucrandi ex mutuo committi. conſ. 1. de vſur. num.4.& 10.lib.5.pag.435.
Vſuras qui iuſte cum conuenientibus capitulis Iudæis permittit, ad eas ſoluendum compellere poteſt. conſ.3. de Iudæis.num.7.lib.5.pag.333.
Vſura æquipollenter non continetur in apocha, qua pretio non ſoluto cenſus promittitur. conſ.5. de vſuris. num. 4. lib.5. pag.445.
Vſura, ob æquitatem de iure ciuili debita, debita eſt etiam de iure canonico. conſ.5.de vſuris.num. 5.lib.5.pag.445.
Vſura vera tantum in mutuo, palliata in omni contractu vim mutui habente committi poteſt.conſ.6.de vſuris.num. 1.lib.5.pag.449.
Vſuras exercere ad facienda opera pia non licet. conſ.7.de vſuris. num.1. lib. 5.pag.450.
Vſura nō eſt capere aliquid vltra id,quod ſub periculo datur. conſ. 21. de vſuris. num.2.lib.5.pag.478.
Vſura ex eo, quod alter contrahens rem gratis vellet habere, non cauſatur. conſ.21.de vſuris. nu.3.lib.5. pag.478.
Vſuras Iudæis Camerarius permittere nequit ſine Papæ licentia. conſ. 5. de Iudæis.num.1.lib.5.pag.805.
Vſuras exercendi occaſio per hoc ſtatutum daretur.conſ.15.de vſuris.num.4. lib.5. pag.466.
Vſuras permittere in ſuis terris poteſt Princeps ſuperiorē non recognoſcens, ſecus de recognoſcente ſuperiorē. cōſ. 3. de Iudæis. num.3. 6. & vlt. lib. 5. & conſ.4.num.3.pag.334.
Vſuras Hebræorū Princeps laudabiliter reſtringit. conſ. 5. de Iudæis. num. 10. lib.5.pag.808.
Vſurarius etiam manifeſtus,præſtita cautione,contrahere, & teſtari poteſt.cōſ. 10.de vſuris.num.4.lib.5.pag.455.
Vſurarius exigere ſine vſuris mutuum non vetatur. conſ. 10. de vſuris. num. 3.lib.5.pag.455.
Vtilitas publica iuuanda, & priuatæ præferenda.conſ.15.de vſuris. num. 1.lib. 5.pag.465.
Vxor,præter infraſcripta,vide verb.Conſiux.
Vxor dimiſſa, ſi cognito viri adulterio petit reconciliari,eſt recipienda, immo repetenda.conſ.1.de diuortio. num.3. lib.4.pag.162.
Vxoricidium matrimonium impedit, ſed non dirimit contractum. conſ.28.de ſponſ.num.1.lib.4.pag.54.
Vxor iuſte timens occidi à marito, eum extra patriam ſequi non tenetur.conſ. 2.de diuort. num.4.lib.4.pag.162.
Vxor conuiuere tenetur viro hæretico, ſed ſine creatoris contumelia. conſ. 3. de clandeſt. deſponſ. num. 17. lib. 4. pag.113.
Vxor pauper in bonis mariti diuitis ante copulam mortui dotem habet. conſ. 29.de ſponſ.num.1.lib.4.pag.55.
Vxor, & maritus nō ſunt proprie affines, ſed cauſa affinitatis. conſ.8.de cōſang. & affin.num.2.lib.4.pag.143.

FINIS INDICIS.

ERRATA SIC CORRIGE.

Pag. 5. lin. 8. licite, pro leuiter. p. 9. l. 15. quia, pro quæ. p. 10. l. 11. quia, pro qui. p. 11. l. 33. etiam. p. 13. l. 14. caniſſima. ibid. l. 24. cap. 27. pro cap. 22. p. 14. l. 14. æquipollet. p. 16. l. 23. conuerſ. p. 17. l. 9. cognitas, p. 20. l. 11. humanitus. p. 20. l. 32. præiudicium. p. 23. l. 28. abroges. p. 29. l. 42. timetur. p. 30. l. 1. Deo, quam. ibid. lin. 36. mittendi. p. 31. l. 14. prædictum. ibid. l. 26. mactatur. p. 33. l. 1. connaleſcere, pro non conualeſcere. ibid. l. 19. contrahatur. p. 38. l. 3. ſic. p. 39. l. 34. in principio. p. 41. l. 15. habenda, pro tradenda. p. 44. l. 15. votum. ibid. l. 25. abſolute. ibid. l. 17. oratoris. p. 46. l. 17. impediatur, pro elidatur. p. 48. l. 15. depoſitione. p. 52. l. 39. facis, pro fuis etiam. ibid. 42. deſponſante, p. 54. l. 17. vel, ibid. l. 32. licentia, pro ſcientia. p. 60. l. 33. contrahatur. p. 72. l. 8. affectu. p. 74. l. 1. ſua, pro ſua cenſuræ. ibid. l. 22. 2. diſt. pro 1. diſt. p. 75. l. 14. oſtendunt, pro oſtendendum. p. 76. l. 42. nunc, pro omne. p. 82. l. 29. auctoritatem, pro auctoritatum. ibid. l. 36. Hinc, pro Hii. p. 89. l. 37. ſibi, pro ibi. p. 93. l. 19. efficitur, pro efficitur. p. 93. l. 26. fuit, pro facit. p. 109. l. 32. ſancti, pro ſancti amen. p. 113. l. 8. vbi, pro vt. p. 116. l. 10. auditio, pro conditio. p. 118. l. 19. partat, pro paruis. p. 119. l. 9. decennium, pro decendium. p. 131. l. 31. inceſtuoſ. p. 132. l. 21. matrimonia eſſe nullum, pro matrimonij eſſe nullam. p. 133. l. 21. fini, pro finis pœna. ibid. l. 40. cap. pro cap. 18. p. 140. l. 5. &, pro ex. p. 141. l. 28. poſtulandum, pro præſtandum. p. 144. l. 7. matrimonij, pro conſanguinitatis. p. 146. l. 6. nomen, pro nouum. ibid. l. 10. diſpenſatio, pro diſpoſitio. p. 154. l. 33. ſeminatum, pro ſeminarium. p. 155. l. 34. vetatur, pro permittitur. ibid. l. 42. quia, pro qui. p. 157. l. 29. qui, pro quia. p. 163. l. 4. auderem, pro auderem dicere. p. 164. l. 16. quantum, pro quam cum. p. 167. l. 24. quod, pro quod non. p. 174. l. 33. habito, pro opponendo. p. 175. l. 14. quo, pro quos. p. 176. l. 14. appoſitionem, pro appellationem. ibid. l. 20. quærere, pro quempiam. ibid. l. 35. præcluditur, pro præteritur. p. 178. l. 30. videbatur, pro iubebatur. p. 180. l. 2. petenti. p. 182. l. 11. ſubditis. p. 186. l. 11. moniri, pro inueniri. ibid. l. 20. vi opinior, pro vt opinor. p. 194. l. 33. renunciaret, pro non renunciaret. p. 195. l. 14. ſaleat, pro tabulas. ibid. clere, pro dare. p. 194. l. 36. delata, pro ablata. p. 195. l. 17. conſeruationem. p. 208. l. 13. datam. p. 231. l. 25. portandi, pro probãdi. p. 241. l. 9. eſt, pro eſt pœnalis. ibid. l. 15. ſororis, pro literis. ibid. l. 26. punitos, pro primos. ibid. l. 41. eccleſia, pro clauſula. p. 243. l. 22. irregularitatẽ. p. 244. l. 17. nolere. ibid. l. 32. homicida. ibid. l. 36. intruſus. p. 249. l. 31. videmur primi. p. 251. l. 23. pactibus, pro fructibus. p. 254. l. 39. ſemper, pro ſimpliciter. p. 256. l. 23. prædictos Pios. p. 258. l. 9. ſpecialia, pro ſpiritualia. ibid. l. 21. vincere, pro vincire. p. 259. l. 10. peruenerit, pro poſſent. p. 261. l. 1. quandiu, pro gaudium. p. 264. l. 15. ſpectantibus, pro ſpiritualibus. ibid. l. 16. ſpiritualia. p. 267. l. 18. reprimatur. p. 270. l. 4. Auenioni. p. 271. l. 13. reſtiterũt, pro reſtoſiierunt. ibid. l. 14. voluerunt, pro decreuerũt. p. 276. l. 7. mutuare. p. 280. l. 31. iniuſtã, pro iuſtam. ibid. l. 34. ponendo, pro non ponendo. p. 284. l. 20. celauit. ibid. l. 28. docendum, pro dicẽdum. p. 285. l. 28. vtendum, pro intentum. p. 290. l. 13. habito, pro addito. p. 300. l. 5. extẽdebatur, pro intẽdebatur. ibid. l. 28. ponẽti, pro proponenti. p. 304. l. 7. ſi pro ſit. p. 309. l. 22. præfatus. ibid. l. 24. epiſcopus, pro interueniens epiſcopus. p. 311. l. 14. ſufficeret. p. 314. l. 11. erat, pro errat. p. 327. l. 9. obtinente, pro obuenientẽ. p. 330. l. 9. mortalia. p. 334. l. 34. non iuſte, pro iuſte. p. 344. l. 27. iuſtum, pro iuſſum. p. 345. l. 41. vua, pro vlla. p. 347. l. 19. late, pro non late. p. 348. l. 3. doſſe, pro poſſe. p. 350. l. 1. iuuit, pro vixit. p. 353. l. 14. conuictus, pro conuictus. p. 355. l. 15. materia, pro matrimonia. p. 356. l. 27. faciendum, pro fauendum. p. 368. l. 24. viuat, pro iuuat. p. 363. l. 13. appetitus, pro apertius. p. 365. l. 6. in præſentia. p. 367. l. 22. in ſe relati, pro inſere pacti. p. 385. l. 26. qua, pro falſa qua. ibid. l. 29. eſt, pro non eſt. p. 389. l. 11. in quo nõ eſt illiciius punitur. p. 393. l. 32. iniuriosam affectionem. p. 399. l. 31. licet, pro non licet. p. 402. l. 10. valore, pro valde. p. 436. l. 3. mutuandi, pro lucrandi. p. 441. l. 37. omnes, pro homines. p. 459. l. 24. mutuare. p. 462. l. 12. perirent, pro pertinere. p. 464. l. 12. pœna, pro paruæ. p. 520. l. 13. acceptio, pro exceptio. p. 547. l. 5. niſi, pro quod procederẽt niſi. p. 605. l. 36. affirmante, pro negante. p. 613. l. 6. non, pro ſi. p. 618. l. 10. actus, pro apoſtolus. p. 622. l. 14. aliud. p. 636. l. 25. non poteſt, pro poteſt. p. 637. l. 26. appellationis. p. 661. l. 35. executionem, pro excommunicationem. p. 665. l. 8. ſed, pro poſſe opponi ſed. p. 675. l. 40. inſequutio. p. 690. l. 23. illiciiam, pro illam. p. 693. l. 19. diſpenſationem. p. 703. l. 29. lucrũ, pro intentũ. p. 704. l. 19. quod, pro & aliud cogere ingredi quod. p. 763. l. 1. pẽſionem. p. 810. l. 1. decet, pro dedecet. p. 818. l. 20. qua, pro qua culpa. p. 823. l. 24. quod, pro quã. p. 826. l. 13. verbanorum, pro vrbanorum.

Errata reliqua, quæ non videbantur tanti momenti, omiſimus, vt aliquid etiam ſolerti lectori corrigendum relinqueremus.

REGISTRVM.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo
Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz.

AAa BBb CCc DDd EEe FFf GGg HHh
Iii KKk LLl MMm.

Omnes ſunt quaterniones, præter vltimam
quæ eſt ſimplex.

ROMAE,

Apud Iacobum Tornerium.

M D X C.

SVPERIORVM PERMISSV.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo
Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz.

AAa BBb CCc DDd EEe FFf GGg HHh
IIi KKk LLl MMm.

Omnes ſunt quaterniones, præter vltimam
quæ eſt ſimplex.

ROMAE,

Apud Iacobum Tornerium.

M D X C.

SVPERIORVM PERMISSV.

C. XIV. 4 C 7

Digitized by Google